ANAMNESIS SIUE COMMEMORATIO OMNIUM SANCTORUM HISPANORUM, ...

Juan Tamayo y Salazar, Josè Maria Fonseca de Evora

Digitized by Google

N. 12.

Digitized by Google

Digitized by Google

X.17.8.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MARTYROLOGII HISPANI

Tomus Quintus.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
"VITTORIO EMANUELE"

ANAMNESIS,

SIVE

COMMEMORATIONIS

SANCTORVM HISPANORVM,

Ad ordinem, & Methodum

MARTYROLOGII ROMANI,

QVO VTITVR ECCLESIA CATHOLICA;

AVCTORE

D. IOANNE TAMAYO SALAZAR,

I.V.C. Presbytero Ilipensi, Beturi-Turdulo; Illustrissimi Domini, ac Domini Didaci de Arze Reynoso Episcopi, & Generalis Inquisitoris Hispaniæ Secretario,

TOMVS QVINTVS.

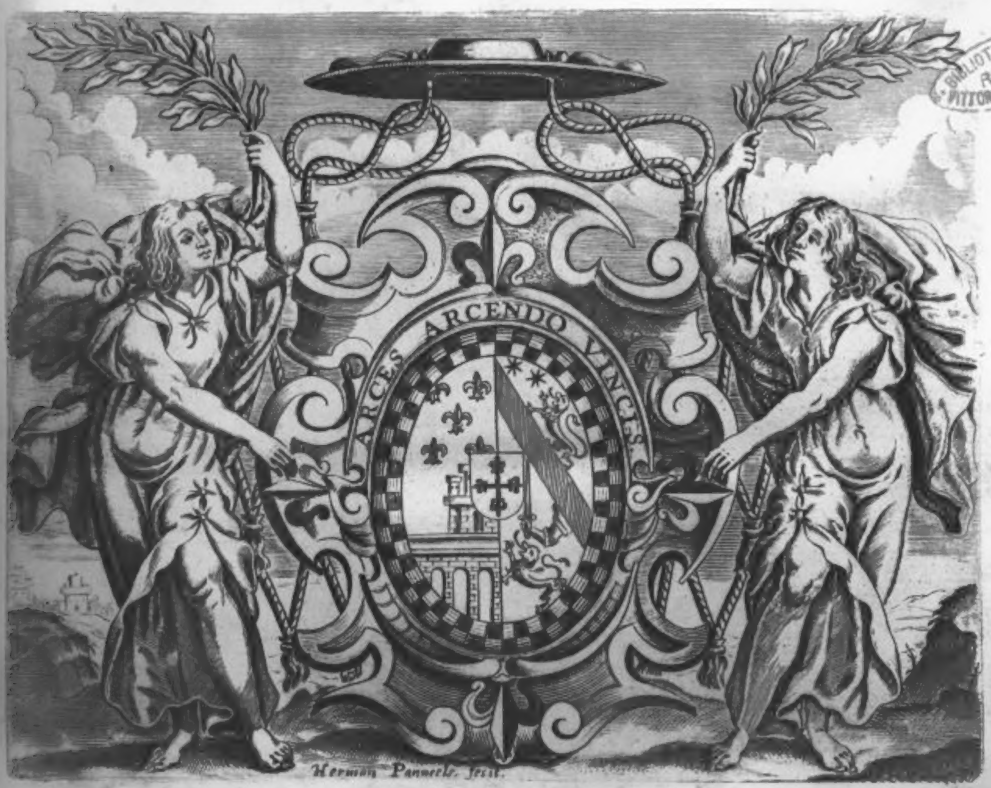

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LVGDVNI,

Sumptib. PHIL. BORDE, LAVR. ARNAVD, & CL. RIGAVD.

M. DC. LVIII.

CVM SVPERIORVM PERMISSV.

Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO
AC REVERENDISSIMO DOMINO,
AC DOMINO SVO

D. DIDACO DE ARCE REYNOSO,

OLIM EPISCOPO PLACENTINO,
nunc Philippo IV. Regi Catholico, à Consiliis; & in omnibus Regnis eius & Dominiis supremo FIDEI *Censori,*

D. IOANNES TAMAYO SALAZAR
S. D. C.

QVINTVM Hispanici Martyrologij Volumen, ILLVSTRISSIME DOMINE, quod in scribendis Nostrorum SANCTORVM Natalitijs Diebus, Annorum computationibus, Virtutum encomijs, miraculorum insignijs, Auctorum ecphrasibus, sub Mensium SEPTEMBRIS, & OCTOBRIS numero constituimus, & compegimus, ad Tuas, vt præcedentia, manus sponte proficiscitur. Si verò in QVATVOR Voluminibus, Tibi iam iure dicatis, stilum vidisti, compaginem adnotasti, symbola etiam recluſiora, quæ ex vetustissimis MSS. eruta, illis assuimus, magistrâ meditasti censura, & reuolutionem pene totius Ecclesiasticæ Historiæ, tam Hispanicæ, quàm Vniuersalis Orbis Christiani, monimentorum, ad oculum conspexisti; &

Digitized by Google

tamen ad vlteriora, me prudens tua ferula procedere iubet, quid mirum, si tuis nutibus adhærens sacratis, vltimam huic operi manum imponere, satagerem?

Hunc mihi tu Præsul, Patriæ Princepsque, Paterque,
Qui regis augustis Hispanum legibus Orbem,
Das animum, viresque facis ad tanta canenda.

Ergo iam pene Vltimum laboris Nostri, à Me coagulatum, à Te, corde, & desiderio compositum, suscipe pensum; vt mei Operis QVINARIVM mysticâ libatione litatum, inter præcedentium dedicationum oblationes, sub Tui Nominis integumento, & Ominis scepasmate sacræ ARCIS Tuæ parietes exornet. Sunt enim Scriptorum isthæc anathemata, maxime vbi DIVORVM facinora recensentur, sublimioribus PERSONIS, hoc est, Summis Ecclesiæ PATRIBVS, & Religionis Doctoribus, debita. Nam quibus, nisi illis datum.

Sublimes aperire vias: imúmque sub orbem,
Et per inane suis parentia finibus astra,
Nominaque, & cursus signorum, pondera, vires,
Et quotquot Sanctûm Deus incluſit per limina cæli?

Quibus denique concessum SANCTORVM specimina inquirere, Templorum mysteria tangere, Cælitûm pignora contrectare, nisi Ministris, & Sacerdotibus; Qui

Templa sacris coluerunt omne per ævum,
Delectique Sacerdotes in publica vota.
Officio vinxere Deum: Quibus ipsa potentis
Numinis accendit castam præsentia mentem;
Inque Deos Deus ipse tulit, patuitque Ministris.

Meritò igitur Tibi Nostrorum NVMINVM, nec sine merito, dicamus QVINTI Codicis Nostri anamnesim; QVI Ecclesiæ egregius Antistes existis; Regis Nostri fidissimus Administer, Religionis Catholicæ fulgentissimum Lumen; Hispaniæ Nostræ, & totius Orbis præclarissimum Ornamentum; Fidei infatigabilis Athlas; Hæresum integerrimus vindex; & Virtutis promptissimum præmium. Si enim tantus Omnibus, cur non NOBIS aliquandiu eris? Ergo eris. Nam quem per ardua virtutum, & & iustitiæ currentem inspectamus, nil dubium, quin suum vnicuique retribuet. Hinc manum de tabella tollo, Deum Optimum Maximum, Immortalemque TIBI qualia desideras deprecor. Dat. ILIPÆ, ipso

S. MICHAELIS

Digitized by Google

S. MICHAELIS Archangeli, cuius à teneris annis patrocinio fuisti addictus, Die III. Kal. Octobris, Anno M. DC. LVI.

Illustrissime, ac Reuerendissime Domine,

Illustrissimæ Dominationis Tuæ,
Addictissimus Seruus,

L. D. IOANNES TAMAYO SALAZAR.

LECTORI

Digitized by Google

LECTORI PRÆFATIO.

SÆPIVS te (LECTOR) admonui in QVATVOR Voluminum Noſtrorum iam editis Præfationibus, quas in totidem Codicibus Noſtris Hiſpanici MARTYROLOGII prælimináribus appoſuimus, quâ ordinis diſpoſitione, has DIVORVM Hiſpanorum, res geſtas,& inſignia facinora componere decreuerimus,vt Tibi exemplum, Eccleſiæ fulgorem, Noſtris ſpecimen, Patriæ ornamentum, Seculis doctrinam, Sibi gloriam, Numini honorem, & Omnibus auxilium præſtent. NVNC igitur QVINTVM ſucceſſiuum de eadem materia TOMVM tibi legendum proponimus, quo Menſium SEPTEMBRIS, & OCTOBRIS Nomina DIVORVM, & FESTIVITATVM Noſtræ Hiſpanicæ Regionis ad amuſſim deſcribuntur, Acta recenſentur, & Vrbium Topotheſiæ, prout in cæteris præcedentibus, delineantur. Quos verò in conſarcinandis hiſce Quaternionibus ſuſtulimus labores, vt OPVS ad Dei laudem, Sanctorum ſplendorem, Eccleſiæ lumen, Hiſpaniæ decorem, & Tibi eruditionem præſtet, referre prolixum; illi ſoli relinquimus, qui dat auxilium in neceſſitatibus affluenter inuocantibus eum. Igitur ſuſcipe Lector erudite hocce munuſculum, & quidquid in eo curioſum inueneris, eruditum agnoueris, reconditum notaueris, & à Te alienum, aut inauditum perlegeris, prudenti animaduerſione cuſtodi, qui nihil commenti, aut figmenti deprehendes. Deum denique Optimum Maximum glorificans, qui Te alienis lucubrationibus erudite non deſtitit.

Proteſtatio. INTERIM vt Ordinationibus Apoſtolicis pareamus ſcito: QVOD *Illuſtrium Virorum quos in hoc* QVINTO TOMO, *& præcedentibus recenſuimus, aut ſequentibus recenſebimus geſta, virtutes, dona, & miracula, eam fidem habere duntaxat volumus, quæ ex Hiſtoria peti debet, aut Traditione; non autem eam, quæ in approbatione Eccleſiæ requiſita eſt ad publicum cultum; præter eos, quibus alias ex Sedis Apoſtolicæ ſpeciali indulto, aut longiſſimi temporis ſcientiâ, ac tolerantiâ eiuſdem, vel Ordinariorum id contigerit. Et ſi quando appellationem* SANCTI, *aut* BEATI, *aut* MARTYRIS, *aut huiuſmodi ſubiunxerim, nequaquam ſtrictâ, aut propriâ acceptione, & fundatâ in approbatione Canonica, & Eccleſiaſtica, quæ deſeruit ad communem cultum, & inuocationem ſumenda eſt; ſed iuxta vulgarem notionem, quâ Seruis Dei, & pijs Viris, ratione inſtituti, vel arctioris vitæ, aut ſtudij rerum cæleſtium, etiam in carne viuentibus, ſolet accommodari; ac proinde hinc omne periculum, & argumentum tranſgreſſionis ſubmoueatur.*

ME, Meaque omnia correctioni S. Matris Eccleſiæ Catholicæ Romanæ ex Corde ſubijcio. Hoc (MI LECTOR) te ſcire cupiebam; nunc ad vlteriora perge. VALE, & FRVERE.

INDEX

Digitized by Google

INDEX

SANCTORVM, ET FESTIVITATVM quæ in hoc Menſe Septembris continentur, per Dierum curſum.

I. SANCTVS Vincentius, & Lætus fratres MM. Lybiſofæ. pag. 11.
S. Verania. Virgo Conſtantiæ Iuliæ. ibid.
S. Regulus Ep. Populoni, apud Valentiam. ibid.
S. Rudeſindi Ep. Tranſlatio. ibid.

II. SS. Iuſtus, & Amicus Epp. Lugodonenſes. 23
S. Antonius M. Palentinus. ibid.
S. Elpidius Ep. Lugdunenſis. ibid.
S. Ægidius Abbas Burgis S. Sepulchri. 24
S. Philippus M. Romanus, Madridij. ibid.
SS. Euodius, Hermogenes & Calliſta Martyres Contrebienſes in Hiſpania. ibid.

III. S. Sandalius M. Cordubenſis. 38
S. Iuſtus Ep. Toletanus. ibid.
SS. Habundus, Marcus & Socij MM. Cordubenſes. ibid.
B. THERESIA apud ſcalabim. ibid.
Dedicatio S. E. Gerundenſis. 39

IV. SS. Maximus, Magnus, & Caſtus MM. Vticenſes. 52
SS. Theodorus, Occeanus, Ammianus, & Iulianus MM. Tuccitani. ibid.

V. S. Romulus M. Italicenſis. 59
S. Obdulia Virgo Palmenſis. ibid.
S. Iuliani Ep. Conchenſis Tranſlatio. ibid.

VI. S. Magnus Abbas ad Fauces Vettonum. 68
S. Pontius Porcharius Abbas Lerinenſis. ibid.

VII. S. Regina V. & M. Aliſienſis. 73
S. Auguſtalis Ep. Iliberritanus, apud Arelatem. ibid.

VIII. Natiuitas Dei-Genitricis D. N. 78
B. Thomas à Villanoua Antiſtes Valentinus. ibid.
Inuentio Imaginis B. M. de Valuanera. ibid.
Inuentio Imaginis B. M. de Guadalupe. ibid.

IX. S. Straton M. Baëcenſis. 121
SS. Ruſtinis & Ruſſinianus MM ibidem ibid.
SS. Seuerus, & Arthemidorus MM. ibidem. ibid.
SS. Theodorus. & Occeanus MM. Spalenſes. ibid.
S. Alexander M. Romanus. ibid.
S. Gregorius Confeſſor Oſſetanus. 122

X. SS. Apellius, Lucas, & Clemens MM. Spalenſes. 127
S. Pulcheria V. Hiſpana, Conſtantinopoli ibid.
S. Petrus Epiſcopus Compoſtellanus. ibid.

XI. SS. Felix, & Regula Turigienſes MM. 144
S. Vincentius Abbas Legionenſis. 145
S. Æmilianus Eremita, Caſtro-Libico. ibid.
S. Secundi Ep. Abulenſis Tranſlatio. ibid.
B. Boëmundus Abbas Taurocenſis. ibid.

XII. S. Amatus Abbas Gratianopolitanus. 153
S. Iuuencus Presbyter Cæſarobrigenſis. ibid.
S. Ebontij Ep. Barbaſtrenſis Tranſlatio. ibid.
Dedicatio S. E. Pacenſis. ibid.

XIII. S. C. Cornelius Centurio Malacitanus

Digitized by Google

Index Festorum.

nus. 167
XIV. S. Cyprianus M. Doctor Hiſpaniæ. 172
Inuentio Imaginis Chriſti de Zalamea. ibid.
XV. SS. Emila, & Ieremyas MM. Cordubenſes. 189
S. Vincentij Leuitæ Cæſarauguſtani, & M. Valentini Tranſlatio ad Vlyſipponem. ibid.
S. Valeriani M. Romani apud Cordubam. ibid.
XVI. SS. Rogellius, & Seruus-Dei MM. Cordubenſes. 202
B. Martinus Ep. Seguntinus. ibid.
S. Euphemiæ feſtum apud Antiquariam. ibid.
S. Geminianus M. Romanus Valentiæ. ibid.
XVII. S. Agatoclia M. Octogeſenſis. 216
SS. Socrates, & Stephanus MM. Britonienſes. ibid.
S. Columba V. & M. Cordubenſis. ibid.
S. Lambertus Ep. Traiectenſis, apud Gerundam. 217
S. Iuſtinus M. Romanus, apud Antiquariam. ibid.
S. Narciſſus M. Romanus apud Hiſpalim. ibid.
B. Petrus Arbueſus M. Inquiſitor Cæſarauguſtanus. ibid.
XVIII. SS. Auſtorgius Ep. Trophimus, & Quantius Martyres Vxamenſes. 259
S. Marcus Maximus Ep. Cæſar-auguſtanus. ibid.
S. Ferreolus M. Vienenſis apud Biſoldunum. ibid.
XIX. S. Ianuarius Ep. Fibularienſis. 269
S. Pompoſa V. & M. Cordubenſis. ibid.
S. Deſiderius M. Romanus, apud Valentiam. ibid.
XX. SS. Æmilianus, & Geronius MM. Caracenſes. 273
SS. Theodorus, & Philippa MM. Oſcenſes. ibid.
SS. Candida V. Suſanna, & Martha MM. Carthaginis Nouæ. ibid.
S. Euſtachius M. Roman. apud Madridium. ibid.
SS. Suſanna, & Martha MM. Gaditanæ. ibid.
XXI. S. Euilaſius M. Carthaginis-Nouæ. 282
S. Vincentius M. Biſoldunenſis. ibid.
XXII. S. Ionas Presbyter, & Prædicator Caſtris Cæcilijs. 284
S. Drozela Trajani filia Martyr. ibid.
S. Mauritij M. Tranſlatio apud Athanagiam. ibid.
S. Candidus M. apud Barcinonem. ibid.
S. Victor M. apud Madridium. ibid.
S. Concordius M. apud Barcinonem. ibid.
S. Conſtantius M. apud Scurialem. ibid.
XXIII. S. Thecla V. & M. Hiſpana Tarraconenſis. 289
SS. Xantippa, Potixena V. & Rebecca Laminienſes. ibid.
S. Paternus Ep. Ciuis Bilbilitanus M. 290
XXIV. S. Paphnutius M. Lacedœmonis Hiſpan. 302
S. Dalmatius M. apud Gerundam. ibid.
XXV. S. Aurelia V. & M. Hiſpana Gallæciæ. 310
S. Firminus Ep. Ambianenſis M. Ciuis Pampilonenſis. ibid.
S. Formerius M. Victorienſis. ibid.
Dedicatio S. E. Conchenſis. ibid.
XXVI. S. Orentij Ep. Aucenſis Tranſlatio Oſcam. 328
S. Euſebius M. apud Montem Cœlium. ibid.
XXVII. S. C. Oppius Hiſpanus Ep. Mediolanenſis. 335
SS. Adulphus, & Ioannes MM. Cordubenſes. ibid.
XXVIII. S. Exuperius Præfectus Hiſpaniæ. 343
S. Salomon Ep. Carthaginis Nouæ. Ianuæ. ibid.
XXIX. S. Veriſſimi & ſororum Tranſlatio. Vlyſippone. 346
XXX. B. Franciſcus de Borgia S. I. Generalis. 349
S. Ieronymus Hiſpaniæ Doctor. ib.

SANCTORVM

SANCTORVM NOMINA
quorum ACTA exprimuntur in hoc Menſe SEPTEMBRIS Alphabeticè.

A

Ægidius Abbas Confeſſor. p. 24
Æmilianus Eremita Confeſſor. 145
Æmilianus Martyr. 273
Adulphus Martyr. 335
Agathoclia Martyr. 216
Alexander Martyr. 121
Amatus Abbas Confeſſor. 153
Amicus Epiſcopus Confeſſor. 23
Amianus Martyr. 52
Antoninus Martyr. 23
Adellius Martyr. 127
Aurelia Virgo, & Martyr. 310
Arthemidorus Martyr. 121
Auſtorgius Epiſcopus. 259
Auguſtalis Epiſcopus. 73

B

BOëmundus Abbas Confeſſor. 145

C

CAius Cornelius Centurio. 167
Caius Oppius Epiſcopus. 335
Calliſta Martyr. 24
Candida Martyr. 273
Candidus Martyr. 284
Caſtus Martyr. 52
Clemens Martyr. 127
Columba Virgo, & Martyr. 216
Concordius Martyr.. 284
Conſtantius Martyr. ibid.
Cyprianus Epiſcopus Martyr. 172

D

DAlmatius Martyr Rom. 302
Deſiderius Martyr Rom. 269
Dedicatio S. E. Gerundenſis. 39
Dedicatio S. E. Pacenſis. 153
Dedicatio S. E. Conchenſis. 310
Drozela Martyr. 284

E

EBontius Epiſcopus Confeſſor. 153
Elpidius Epiſcopus Confeſſor. 23
Emilas Martyr. 189
Euilaſius Martyr. 282
Euodius Martyr. 24
Euphemiæ feſtum. 202
Euſebius Martyr Rom. 328
Euſtachius Martyr Rom. 273
Exuperius Præfectus Hiſpaniæ. 343

F

FElix Martyr. 154
Ferreolus Martyr. 259
Feſtum S. Euphemiæ V. M.
Firminus Epiſcopus Martyr. 310
Formerius Presbyter Martyr. ibid.
Franciſcus Borgia Confeſſor. 349

G

GEminianus Martyr Rom. 202
Geronius Martyr. 273
Gregorius Confeſſor. 122

H

HAbundus Martyr. 38
Hermogenes. Martyr. 24

I

IAnuarius Epiſcopus. 269
Ieremias Martyr. 189
Ieronymus Doctor Eccleſiæ. 349
Inuentio Imaginis B. V. M. Vallis-Venereæ. 78
Inuentio Imaginis B. V. M. Guadalupenſis. ibid.
Inuentio Imaginis Chriſti Zalameæ. 172
Ioannes Martyr. 335
Ionas Presbyter. 284
Iulianus Martyr. 52
Iuliani Ep. Conchenſis Tranſlatio. 59
Iuſtinus Martyr Rom. 217
Iuſtus Epiſcopus Confeſſor. 23
Iuſtus Epiſcopus Toletanus. 38
Iuuencus Presbyter. 153

L

LAmbertus Epiſcopus. 217
Lætus Martyr. 11
Lucas Martyr. 127

M

MAgnus Martyr. 52
Magnus Abbas Confeſſor. 68
Marcus Martyr. 38
Marcus Maximus Epiſcopus. 259
Martha Martyr. 273
Martha Martyr. ibid
Martinus Epiſcopus. 202

Digitized by Google

Sanctorum Nomina Mense September.

Maximus Martyr. 52
Mauritius Martyr. 284

N

Narciſſus Martyr Romanus. 217
Natiuitas Dei-Genitricis Mariæ 78

O

Obdulia Virgo. 59
Occeanus Martyr. 52
Occeanus Martyr. 121
Oppius Epiſcopus. 335
Orentij Ep. Tranſlatio. 328
Ouantius Martyr. 259

P

Paphnutius Eremita Martyr. 302
Paternus Epiſcopus. 290
Petrus Epiſcopus Confeſſor. 127
Petrus Arbueſus Inquiſitor Martyr. 217
Polixena Virgo. 289
Pompoſa Virgo, & Martyr. 269
Pontius Porcharius Abbas. 68
Philippa Martyr, 273
Philippus Martyr Rom. 24
Pulcheria Virgo. 127

R

Rebecca Virgo. 289
Regina Virgo, & Martyr. 73
Regula Martyr. 144
Regulus Epiſcopus Martyr. 11
Rogellius Martyr. 202
Romulus Martyr. 59
Rudeſindi Tranſlatio. 11
Ruffinianus Martyr. 121
Ruffinus Martyr. ibid.

S

Salomon Epiſcopus. 343
Sandalius Martyr. 38
Secundi Ep. Tranſlatio. 145
Seruus-Dei Martyr. 202
Seuerus Martyr. 121
Socrates Martyr. 216
Stephanus Martyr. ibid.
Straton Martyr. 121
Suſanna Martyr. 273
Suſanna Martyr. ibid.

T

Thecla Virgo, & Martyr 289
Theodorus Martyr. 52
Theodorus Martyr. 121
Theodorus Martyr. 273
Thereſia Virgo. 38
Tranſlatio S. Rudeſindi Ep. 11
Tranſlatio S. Iuliani Ep. 59
Tranſlatio S. Secundi Ep. Mart. 145
Tranſlatio S. Vincentij Leuitæ Martyris. 189
Trrnſlatio S. Orentij Ep. 328
Tranſlatio SS. Veriſſimi,& Soror. Mart. 346
Thomas à Villanoua Ep. Confeſſor. 78
Trophimus Mart. 259

V

Valerianus Mart.Rom. 189
Verania Virgo. 11
Veriſſimi & Sororum Tranſlatio. 346
Victor Martyr. 284
Vincentius Martyr. 11
Vincentius Abbas. 145
Vincentij Leuitæ Tranſlatio. 189

X

Xantippe ſanctiſſima fœmina. 289

INDEX

Digitized by Google

INDEX
Chorographicus Sanctorum, & Festiuitatum huius Mensis SEPTEMBRIS.

ABVLA.

Sancti Secundi Ep. M. Translatio pag. 145

ALISIA.

S. Regina Virgo,& Mart. 73

AMBIANVM,

S. Firminus Episcopus, & Mart. 310

ANAGNIVM.

S. Aurelia Virgo, & Martyr Gallæca. ibid.

ANTIQVARIA.

S.Euphemiæ Virginis,& Martyris festum, 202

S. Iustinus Mart. Romanus. 217

BAETIA.

S. Straton Martyr. 121

SS. Ruffinus,& Ruffinianus Martyres. ibid.

SS. Seuerus, & Arthemidorus Martyres. 202

BARBASTRVM.

S. Ebontius Episcopus. 153

BARCINO.

S. Candidus Mart. Thebæus. 284

S. Concordius Mart. Thebæus. ibid.

BILBILIS.

S. Paternus Ciuis,Episcopus Eleusatum. 290

BISOLDVNVM.

S. Vincentius Presbyter, & Mart. 11

S. Ferreolus Mart. Viennensis. 259

BRITONIA.

SS. Socrates. & Stephanus Martyres. 216

BVRGIS S. SEPVLCHRI.

S. Ægidius Abbas Hispanus. 24

CÆSARAVGVSTA.

B. Petrus de Arbueso Inquisitor Mart. 217

B. Marcus Maximus Episcopus. 259

CÆSARAVBRIGA.

S. Iuuencus Presbyter 153

CARACA.

SS. Æmilianus, & Geronius Martyres. 273

CARTHAGO NOVA.

SS. Candida , Susanna. & Martha Martyres. ibid.

S. Euilasius Mart. Idolorum Sacerdos. 282

CARTHAGO NÆRICÆ.

S. Cyprianus Episcopus, & Mart. 172

CASTRA COECILIA.

S. Ionas Presbyter,Prędicator Hispaniæ. 284

CASTRVM LYBICVM.

S. Æmilianus Eremita. 145

COMPOSTELLA.

S. Petrus Episcopus Confessor. 127

CONCHA.

Dedicatio S. E. Conchensis. 310

S. Iuliani Episcopi Translatio. 59

CONSTANTIA IVLIA.

S. Verania Virgo. 11

S Gregorius Confessor. 122

CONSTANTIA GALLIÆ

S. Paternus Bilbilitanus Ep. Eleusatum. 290

CONSTANTINOPOLIS.

S. Pulcheria Augusta, Virgo Hispana. 127

CONTREBIA.

SS. Euodius,Hermogenes, & Callista Martyres. 24

CORDVBA.

SS. Habundus, & Marcus Martyres. 38

SS. Emila, & Ieremias Martyres. 189

S. Valerianus Romanus Martyr. ibid.

SS. Rogellius, & Seruus-Dei Martyres. 202

S. Columba Virgo, & Martyr. 216

S. Pomposa Virgo , & Martyr. 269

SS. Adulphus , & Ioannes Martyres. 335

AD FAVCES VETONIÆ

S. Magnus Abbas Confessor 68

FIBVLARIA.

S. Ianuarius Episcopus Mart. 269

GADES.

SS. Susanna, & Martha Martyres. 273

GERVNDA.

Dedicatio S. E. Gerundensis. 39

S. Lambertus Episcopus , & Mart. 217

S. Dalmatius Mart. 302

HISPALIS.

S. Narcissus Martyr Romanus. 217

HISPANIA.

S. Pulcheria Augusta Virgo. 127

S. Drozelia Trajani filia Martyr. 284

S. Ægidius Abbas S. Sepulchri. 24

Natiuitas B. V. Mariæ D. N. 78

S. Ieronymus Doctor Hispaniæ. 349

S. Aurelia Anagniensis Mar. 310

IANVA HISPANIÆ.

S. Salomõ Episcopus Carthaginis Nouæ. 343

ILLIBERIS.

S Augustalis Episcopus Confessor. 173

ITALICA.

S. Romulus Mart. 59

LACEDEMON HISPANIÆ

S. Paphnutius Eremita Martyr. 302

Digitized by Google

Index Chronograph. Sanct. Menſ. Septemb.

LAMINIVM

SS. Xantippe, Polixena, & Rebecca. 289

LIBISOSA.

SS. Vincentius, & Lætus Martyres. 11

LUGDUNUM.

S. Elpidius Epiſcopus Confeſſor. 23

LUGODUNUM,

SS. Iuſtus Epiſcopus, & Amicus Epiſc. ibid.

LEGIO.

S. Vincentius Abbas Confeſſor. 145

MADRIDIUM.

S. Philippus Mart. Romanus. 24

S. Euſtachius Mart. Romanus. 273

S. Victor Mart. Thebæorum. 284

MALACA.

S. C. Cornelius Centurio. 167

S. C. Oppius Epiſcopus Mediolanenſis. 335

MANRESA.

S. Mauricius Martyr Thebæorum. 284

Monaſteria.

Montis-Cœlij S. Euſebius Pont. Max. 328

Lerinenſe S. Pontius Porcharius. 68

Vallis Vinareæ Inuentio Imaginis B. M. V. 78

Guadalupenſe Inuentio Imaginis B. V. M. ib.

Cælanouenſe. Tranſlatio S. Rodeſindi. 11

Scurialenſe. S. Conſtantius Mart. 284

OCTOGESA.

S. Agatoclia Martyr. 216

OSCA BÆTICÆ.

SS. Theodorus, & Philippa Martyres. 273

OSCA CELTIBERIÆ.

S. Orentij Epiſcopi Tranſlatio. 328

OSSET.

S. Gregorius Confeſſor. 122

PALENTIA.

S. Antoninus Martyr. 23

PALMA.

S. Obdulia Virgo. 59

PAMPILO.

S. Firminus Epiſcopus, & Martyr. 310

PAX-AUGUSTA.

Dedicatio S. E. Pacenſis. 153

POPULONIA.

S. Regulus Epiſcopus, & Martyr. 11

SCALABIS.

B. Thereſia Virgo ſanctiſſima. 38

SEGUNTIA.

S. Martinus Epiſcopus Confeſſor. 202

SPALIS.

SS. Theodorus. & Occeanus Martyres. 52

SS. Appellius, Lucas, & Clemens Martyres. 127

TAROUCA.

B. Boëmundus Abbas Confeſſor. 145

TARRACO.

S. Thecla Virgo, & Martyr Seleucenſis. 289

TOLETUM.

S. Iuſtus Epiſcopus. Confeſſor. 23

SS. Vincentius. & Lætus Martyres. 11

S. Cyprianus Hiſpan Doctor, & Magiſter. 172

S. Obdulię Virginis Tranſlatio. 59

S Paternus Ciuis, & poſt Epiſc. & Mar. 290

TOLOSA.

S. Exuperius Hiſpanus, Epiſcopus. 343

TORREXON DE VELASCO.

S. Alexander Martyr Romanus. 121

TUCCI.

SS. Theodorus, Occeanus, Amianus. Iulia Martyres Tuccitani. 52

TURIGIUM.

SS. Felix & Regula Martyres. 144

VALENTIA IN EDETANIS

S. Regulus Epiſcopus Africanus Martyr. 11

B. Thomas à Villanoua Archiepiſcopus Confeſſor. 78

S Geminianus Martyr Romanus. 202

S. Leſiderius Martyr Romanus. 269

B. Franciſcus de Boria S. I. Generalis. 349

VICTORIA CANTABRIÆ

S. Formerius Presbyter, & Martyr. 310

VTICA IN BÆTICA

SS. Maximus Magnus & Caſtus Martyres. 52

VLYSIPO.

S. Vincentij Martyris, Leuitæ Cæſarauguſtani Tranſlatio. 189

SS. Veriſſimi, Maximæ, & Iuliæ Martyrum Tranſlatio. 346

UXAMA-BARCA.

SS. Euſtorgius Epiſcopus, Trophimus, & Obantus Martyres. 259

ZALAMEA DE LA SERENA.

Inuentio Imaginis Chriſti Crucifixi. 172

APPROBATIO DOCTORUM.

PERLUSTRAVIMUS *Anamneſim ſeu Commemorationem Sanctorum Hiſpaniæ*, editam in lucem ab Eruditiſſimo Viro D. D. Ioanne Tamayo Salazar I. V. C. Illipenſi Presbytero, in qua Nos infrà ſcripti in Sacra Facultate Pariſienſi Doctores Theologi omnia curioſiſſimè ſelecta, Eccleſiæ vtilia & orthodoxæ doctrinæ conformia iudicauimus, hac die 28. Ianuarij 1651.

F. FRANCISCUS LORNET, Ordinis Prædicatorum.

F. PAULUS LOMBARD, Carmelitarum Lugdunenſium Prior.

PERMISSIO.

VIſa Doctorum Approbatione, Ego infra ſcriptus Regio nomine non impedio, quin hic Liber à *Philippo Borde, Laurentio Arnaud, & Claudio Rigaud*, Bibliopolis Lugdunenſibus excuſus in publicam lucem prodeat, cum defenſione, tali caſu requiſita, & ſolita. Actum Lugduni 30. Ianuarij 1651. *LORIN.*

CONSENSUS.

ITA & me non diſſentiente fiat. Lugduni die 30. Ianuarij 1651. *SEVE.*

SCRIBEN

Digitized by Google

in Librorum limine præfigi, & honeſtas, & neceſſitas perſuadet, vt ſicut Codicibus fruitur per quos erudiatur, ita effigies eorum, à quibus docetur, ad viuum delineatas, ſeculum conſequatur.

Philoſtrat. in Vit. Apollin.

Corporis eſt iſthæc præclari forma IOANNIS TAMAYI:
Effigiem Mentis docta camæna dabit.
Illam ſi quaris, placidam in compagine frontis
Inuenies normam, quòd venereris eam.
Iſtam ſi inquiris Sex volue Volumina Diuûm,
In quibus Ingenij grandis acumen ineſt.
I. T. S. A. D. D. D.

Digitized by Google

SEPTEMBER

BIBLIOTECA ROM

ANNI Mensis ordine SEPTIMVS, si præcedentes à *Martio* enumeres, *Nonus* si à *Ianuario*, vt Nos hodie vtimur. *Æquinoctij Autumnalis* origo, & status, necnon *Autumni* principium, in quo, *Septimus à Martio,*

Pampineas nouus en Autumnus *porrigit vuas:*
Purpureíque redit vena liquore meri.

Nam hoc Mense vuæ maturantur, colliguntur, calcantur, & in mustum poliuntur, quo merum liquidum postea detrahitur, & opes auget mirificas agricultori. Hinc facetè *Poëta* ille cùm Mense differens, dixit: *Vuarum maturitas,*

At tu pampineis redimite Autumne *racemis,*
Fœcundóque semper rerum ditissime cornu,
Quas non fundis opes? fers musta, & roscida poma:
Spémque Anni sulcis Cerealia *semina mandas.*

Hinc inter Mensium opera, & donaria SEPTEMBER vuas præsecat, & alia pomifera colligit, quæ *Decius Ausonius* Magnus his Distichis recenset: *Opera, & huius Mensis donaria.*

Surgentes acinos varios, & præsecat vuas.
September; sub quo mitia poma iacent.
Captiuam filo gaudent religasse lacertam:
Qua suspensa manu nobile ludit opus.

Hoc item Mense Agricultores sterilem agrum stercore fœcundant prouidi; & semina iaciunt, vt messem suo tempore colligant; vuas maturas, vt diximus exprimunt, dulciaque vina coquunt, indè versus. *Agricultura.*

Stercore SEPTEMBER *sterilem fœcundat agellum:*
Prosciſſóque iacit semina lecta solo.
Maturas roseo de palmite colligit vuas:
Noctem æquat luci: dulcia musta coquit.

Quod licet ad Agriculturam constituatur, tamen quid in ratione victus agendum erit hoc Mense hæc non inuenusta carmina *Nathanis Chythrei* suadent. *Pharmaca.*

SEPTEMBER *vinum redolens, & aromata curat:*
Tunc tibi de fæto palmite poma nitent.
Lacte capræ presso nunc vescere: pharmaca sume,
Si sit opus: venas scinde cruore graues.

Adulatio huius Menſis nomen tranſmutare voluit.

Qui Menſis quamuis à numero nomenclaturam acceperit, & hoc nomine ſemper vocatus exiterit, tamen multoties adulatio, & fruſtrà, vocabulum adimere curauit. Nam Senatus Romanus tempore *Tiberij* Imperatoris in eius honorem, hunc Menſem, TIBERIVM appellari voluit; vt inquit Suetonius Tranquillus *in Vit. Tiber. c.* 26. his verbis: *Interceſſit, & quo minus in acta ſua iuraretur; & ne Menſis* SEPTEMBER, TIBERIVS; *Octobet, Liuius vocarentur.* Licet Dio Caſſius *lib.* 7. *de Hiſtor. Roman.* hoc de Menſe Nouembri actum aſſerat.

In Tiberium.

In Germanicum.

Domitianus etiam Imperator; qui Germanici appellationem vſurpauit, hunc Menſem GERMANICVM appellari conſtituit, vt teſtis eſt Suetonius *in eius Vit. c.* 13. hac clauſula: *Poſt autem duos triumphos, Germanici cognomine aſſumpto,* SEPTEMBREM *Menſem, & Octobrem, ex appellationibus ſuis,* GERMANICVM, *Domitianumque tranſnominauit: quòd altero ſuſceptiſſet Imperium, altero natus eſſet.* Sed poſt modum inquit Macrobius *lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12. vbi infauſtum vocabulum ex omni ære, vel ſaxo placuit eradi, Menſes quoque vſurpatione tyrannicæ appellationis exuti ſunt. Cautio poſtea Principum cæterorum diri ominis infauſta vitantium, Menſibus à Septembri, vſque ad Decembrem priſca nomina reſeruauit. Sed nec hîc meta, in Senatus Romani aſſentatione; cum ex *Iulij Capitolini* relatione conſtet, eundem Senatum in honorem Antonini, & Fauſtinæ vxoris impuriſſimæ, Menſem hunc ANTONINVM, & ſequentem Fauſtinum nuncupari, decreuiſſe. Capitolinum auſculta *in Vit. Antonin. fol.* 147. dicentem. *Multa ei Senatus munuſcula decreuit, inter quæ, vt* SEPTEMBER *Menſis* ANTONINVS *diceretur: quod ipſe prudens, & modeſtus reſpuit.* Denique iſthæc adulatorum lues ad filium Commodum cùm peruenisſet, ille ab iſtis varijs nominibus fuit vocatus, ſcilicet, Commodus, Hercules, Inuictus, Exuperatorius, & Amazonius: è quibus nominibus, Menſes ab *Auguſto* ad *Decembrem* vocitauêre.

In Antoninum.

In Herculem.

Hinc SEPTEMBRI nomen HERCVLIS datum eſt. Audi Ælium Lampridium *in Vit. Commod. fol.* 160. hæc referentem: *Menſes quoque in honorem eius, pro Auguſto* Commodum; *pro Septembri* HERCVLEM; *pro Octobri* Inuictum; *pro Nouembri* Exuperatorium; *pro Decembri* Amazonium; *ex ſigno ipſius adulatores vocabant.* Quod & notauit Herodianus *Hiſtor. Roman. lib.* 1. *fol.* 483. & Xiphilinus *in Epitom. Dion. fol.* 381. Aſt cùm hæc nomina vanitatem præſeferrent, facile temporum viciſſitudine delera, Menſis hic primum vocabulum retinuit.

Etymon.

SED licet ſuperius *etymon* à numero SEPTIMO, quo loco Menſis iſte collocatur, originem ſumpſiſſe fateremur, vt M. Varro *de Ling. Latin. lib.* 5. teſtatur; attamen aliqui diuerſam huic Menſi etymologiam deſumunt, ſcilicet Menſem SEPTEMBREM, quaſi SEPTIMVM-IMBREM eſſe, ob imbrium frequentiam, & aëris turbationem, quæ ſub initium Autumni accidere plerumque ſolet, dictum eſſe. Sic Ioannes Roſinus in *Antiquit. Roman. lib.* 4. *c.* 13. *fol.* 406.

Tutela.

ISTE igitur Menſis ſub *tutela Vulcani* fuit, vt apparet ex *Tabula* veteris Kalendarij, quæ extat inter monumenta Inſcriptionum Romanarum, quámque refert poſt *Ianum Grutherum* M. Zuerius Boxhornius *in Animaduerſion. ad Quæſt. Plutarch. fol.* 135. & Nos tranſcripſimus ſupra *Tom.* 1. *in Ianuar. fol.* 4.

Nomina apud diuerſas gentes.

NOMINA verò quæ apud varias gentes Menſis iſte ſuſcepit, hic ediſcere non grauabimur vt inſtitutum noſtrum ad vnguem adimplere conemur: Illum Romani SEPTEMBREM; Hebræi, & Syri ELVL; Chaldæi, & Ægyptij THOTH; Abiſſini MVSRI; Athenienſes MAIMAKΘEPION; Macedones ΠANEMOΣ, ſiue, vt aliis ΔIOΣ; Cypri ΠATΘTTATIOΣ; Perſæ ADAR; Arabes, & Saraceni RAMAD; Karolini HERBSTMONAT; Faſti Veteres Francorũ ERST-HERBST; Alemani, vt Karolini HERBSTMONAT; Belgici HERFSTMAENT; Cymbri SPELMAANET; Itali SETTEMBRE; Hiſpani SETIEMBRE: Galli SEPTEMBRE; Angli THEMONETHOT SEPTEMBREM dixere. Qui Menſem iſtum XXX. Diebus conſtruxere, exceptis Romulo, & Numa, qui ei tantum XXIX. Dies dedere. Sed ad Faſtos Ethnicorum Gentilicos deueniamus.

I.

Meditrinalia ſacra quæ?

KAL. SEPTEMBRIS, id eſt Dies I. Quo veteres Romani ſacra Deæ MEDITRINÆ facere conſueuerant; & hinc MEDITRINALIA feſta. Erat enim MEDITRINA Medicamentorum Dea, quâ Venus, vt inquit Lilius Gyraldus *de Diis Gentil.*

Digitized by Google

Gentil. Syntagmat. 17. fol. 685. intelligebatur. Huic ob primi, recentioriſque VINI libationem quâ ſe mederi veteres credebant, hæc ſacra inſtituta; in quibus *Flamen Martialis* diem libationis huiuſmodi conſignabat medicaminis cauſâ. Hinc qui in his libationis vinum bibebat, alta voce, & ſacrificij more dicebat: *Nouum vetus vinum bibo, nouo veteri morbo medeor.* De hiſce ſacris videndi Lilius Gyraldus *Syntagm. 1. fol. 88.* & *Syntagmat. 17. fol. 679. & 685.* Ioannes Roſinus *d. lib. 4. c. 14.* Guillelmus Souchius de *Sacris Gentil. fol. 29.* Ioannes Baptiſta Maſculus in *Encom. SS. fol. 389.*

ITEM hoc die apud Athenienſes, & Græcos omnes, *Memacteria* ſacra, quæ IOVI Deorum Summo peragebantur, vt ex Veteri *Kalendario* Romano apud *Reuſnerum* liquet. Dicta igitur fuere hæc feſta à IOVIS nomine, qui Μαιμακτης dictus creditur; & ideo non tantùm ſacra, ſed & Menſis iſte Μαιμακτηριων, à vocabulo Dij nuncupatus ab Athenienſibus fuit. Sic Lilius Gyraldus *Syntagmat. 2. fol. 129.* Ioannes Roſinus *d. lib. 4. fol. 345.* Robertus Conſtantinus in *Lexic. Græc. verb. Μαιμακτης. Tom. 2. fol. 144.* *Memacteria ſacra quæ?*

IV. NON. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies II. hunc Atrum promit Vetus *Kalendarium*; in quo etiam celebritas victoriæ Naualis, quam ACTIACAM dixere, vbi Auguſtus Cæſar de M. Antonio, & Cleopatra triumphauit. Huius belli cauſas, & victoriæ ecphraſin prolixe refert Dion Caſſius *lib. 51.* Xiphilinus *in Epitome*, Suetonius, Eutropius, & alij quos ſequitur Carolus Sigonius in *Comment. ad Faſt. lib. 2. fol. 23.* Manilius *lib. 1. Aſtronomic.* II. *Victoria Actiaca.*

Pérque Patris Pater Auguſtus veſtigia vicit,
Nec dum finis erat, reſtabant ACTIA *bella,*
Dotali commiſſa acie, repetitaque rerum,
Prælia.

Idem etiam *lib. 5. Aſtronomicor.* Propertius *lib. 2. Eleg. 1. & lib. 4. Eleg. 6.* Sidonius Apollinaris *Carm. 5. verſ. 462. & Carm. 7. verſ. 94.* Virgil. *lib. 8. Æneid. in fin.* Lucanius *lib. 1. verſ. 42. & lib. 7. in fin.* Petronius de *Bell. ciuil. verſ. 146.* Hæc victoria contigit Anno Vrbis Conditæ DCC. XXII. vt Reuſnerus in *Diar. Hiſtor. fol. 134.* Maſculus in *Encom. SS. fol. 390.* appingunt.

III. NON. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies III. In Veteri *Kalendario* ponitur, hunc diem fuiſſe MINERVÆ ſacrum apud Athenienſes. Qui Dies apud Ægyptios infauſtus dictus eſt, ab iniquo aſpectu Planetarum: ſed Romanis fauſtiſſimus tùm victoriâ, tunc triumpho, quem Paulus Æmilius Conſul deuicto Perſeo Rege reportauit ad Annum V. C. D. LXXXVI. Et C. Sosij Proconſulis, quo ex Iudæa triumphum egit V. C. Anno DCC. XIX. vt idem Reuſnerus *d. fol. 134.* Maſculus *fol. 390.* Goltzius *fol. 86.* Felicius in *Kal. SS. 2. p. fol. 90.* III. *Triumphi duo.*

PRIDIE NON. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies IV. De quo nihil in *Kalendario*, Veteri; in *Aſtronomico* autem, hæc leguntur: *Arcturus cum Vindemiatore exoritur. Malus occultatur.* Hanc Arcturi ſtellam exoriri inquit Plinius *lib. 2. cap. 47.* vndecim diebus ante Equinoctium Autumni, de quo videris Ioſephum Scaligerum *in Not. ad Manil. lib. 5. Aſtronomic. fol. 433.* qui aſſerit, quòd naſcentes oriente *Arcturo* erunt fiſci, & ærarij Præfecti; palatio præficientur; vrbium ſyndici, & priuatarum domorum œconomi; hinc *Manilius:* IV. *Arcturus quis?*

Nunc ſubit Arcitenens, *cuius pars quinta nitentem*
Arcturum *oſtendit ponto: Quo tempore natis*
Fortuna ipſa ſuos audet committere cenſus;
Regales & opes, & ſancta æraria ſeruent,
Regnantes ſub Rege ſuo, rerúmque miniſtri:
Tutelámque gerent populi, domibus vè regendis
Præpoſiti, curas alieno limine claudent.

Sub Arcturo naſcentiũ, qualis fortuna?

Triumphus. Hoc etiam Die Q. Fabius Maximus Rullianus de Samnitibus, Hetruſcis, & Gallis triumphum ſolemnem Romæ egit V. C. Anno CCCC. LVIII. vt ex *Goltzio* refert Maſculus *fol.* 391. Reuſnerus *fol.* 134. & Conſtantius Felicius *d. fol.* 90.

V. *Triumphi.* NON. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies V. In quo nihil etiam notatur in *Kalendario* Veteri. In *Faſtis* verò *Triumphalibus*, Triplicis trophæi opima ſpolia profert Dies iſte. PRIMVS fuit M. Geganij Macerini Conſulis, de Volſcis ad V. C. Annum CCC. X. SECVNDVS, M. Fabij Ambuſti Conſulis de Hernicis ad Annum CCC. XCIII. Tertius & vltimus fuit L. Æmilij Pauli Conſulis de Perſeo Macedonum Rege, Anno D. LXXXVII. vt ex Liuio, & Goltzio referunt Maſculus *fol.* 392. Reuſnerus *fol.* 134. & Felicius *fol.* 90.

VI. *Erebi, & Inferorum ſacrificia, & libamina quæ?* VIII. IDVS SEPTEMBRIS, id eſt, Dies VI. In Veteri Kalendario notatur *Erebo ſacrificatum ariete, & oue nigrâ.* Et optime, nam *Dijs Inferis* atræ hoſtiæ offerebantur, vnde *Porphirij* verſus:

Τρῆς μὲν ἀπαθανάτοις, τρῆς δ' ἐρεχθείοσι θυσῖσι.
Θαιδρὰ μὲν ἐρεχθείοις, χθονίοις δ' ἐναλίγκια κροῖη.

Hoſtia terna Deis alba eſt mactanda ſupernis:
Terna quoque, at furuo Terreſtribus atra colore:

Eadem Philoſtratus *in Heroicis.* Virgilius quoque *lib.* 6. *Æneid. verſ.* 243. vbi deſcribens ſacrificia, quæ Æneas oraculo Sibyllæ, Dijs Manibus, Inferiſque peracturus erat, proſequitur:

Quatuor hîc primum nigrantes terga iuuencos
Conſtituit: frontique inuergit vina Sacerdos:
Et ſummas carpens, media inter cornua, ſetas,
Ignibus imponit ſacris, libamina prima,
Voce vocans Hecatem, caloque, EREBO'que potentem.
Supponunt alij cultros, tepidúmque cruorem
Suſcipiunt pateris: Ipſe atri velleris agnam
Æneas Matri Eumenidum, magnæque ſorori
Enſe ferit; ſterilemque tibi Proſerpina vaccam.

Quo loci videndi Seruius, Pontanus, & Migiſter meus mihi ſemper venerandus R. P. *Ioannes Ludouicus de la Cerda* è S. I. omnium eruditiſſimus.

VII. *Triumphus* VII. ID. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies VII. in Veteri Kalendario nihil adnotatur. In Triumphali celebris fuit L. Cecilij Metelli Proconſulis victoria de Pœnis, V. C. Anno D. II. vt referunt Reuſnerus *fol.* 134. Maſculus *fol.* 392.

VIII. *Ieroſolyma capta.* VI. ID. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies VIII. in Veteri Kalendario nihil adnotatur, niſi quòd iſte Dies *Neptuno* ſacer eſſet apud Athenienſes. Maſculus verò *fol.* 393. eodem die *Vulcani* ſacra fuiſſe apud Græcos affirmat, de quo nihil inuenire potuimus. Apud Romanos fauſtus fuit ob victoriam de Iudæis à Tito Imperatore partam, qua Anno Chriſti LXXI. Ieroſolyma ſolo æquata eſt; vt inquiunt Roſinus *d. c.* 13. *fol.* 407. Maſculus *fol.* 393. Reuſnerus *fol.* 34. Conſtantius Felicius *d. 2. p. fol.* 96.

IX. *Virginis ortus.* V. ID. SEPTEMBRIS, id eſt, Dies IX. Quo die Vetus *Kalendarium* nihil notat. *Aſtronomicum* verò *Virginis medium exoriri affirmat.* Hæc, ſignum eſt cæleſte, XVI. ſtellis exornatum, de qua Arator in *Phænom. fol.* 181. Higinius de *Sign. cæleſt. fol.* 89. Nihil tam notum. Manilius *lib.* 4. *Aſtronomicor. fol.* 103. Prouincias, & vrbes ſub hoc ſigno poſitas enumerat. Quo loci Ioſeph Cæſar Scaliger *fol.* 358. multa colligit, & in aliquot Breuiariis Hiſpaniæ vetuſtiſſimis, hæc carmina recenſentur:

Lunam Virgo *tenens, vxorem ducere noli.*
Viſcera cum coſtis caueas, tractare cruorem.
Semen detur agro, caueas intrare carinam.

Hoc

Hoc etiam die, celebris ob natalem diem L. Domitij Aureliani, & Flauij Honorij Imperatorum ſolemnitas.

IV. Id. Septembris. Ater conſignatur in Veteri *Kalendario*; in Vetuſtiſſimo *Pontificio* pectus *Pegaſi* occidere ſcribitur. Qualis hæc *Pegaſi* ſtella ſit, require apud Aſtrologiæ peritos, Higinium, Aratorem, & alios. X. *Pegaſus ſtella.*

III. Id. Septembris. Octauum fuiſſe diem *Circenſium ludorum* inquit Maſculus *fol.* 394. fortè quia à IV. Nonas huius Menſis, per *Octo dies Ludi* initium ſumebant, ſed qui hi ludi, nec ob quam cauſam nullus aperit, & ideo hæc reſpiciens *Maſculus*, vltimum *Ludorum Circenſium* fuiſſe recenſet. XI. *Vltimus Ludorum.*

Prid. Id. Septembris, ideſt, Dies XII. Nihil in omnibus *Veteribus Kalendarijs* adnotatur, niſi in vetuſtiſſimo *Pontificio*, quo dicitur *Solem ingredi in ſigno Libræ*; à quo tempore XII. *Sol in Libra.*

Fructus maturi tunc ſemper ſunt valituri.
Et pira cum vino, panis cum lacte caprino
Aqua de vrtica tibi potio fertur amica:
Tunc venam pandas, ſpecies cum ſemine mandas.

Idibvs Septembris, ideſt, Dies XIII. Quodie *Vetus Kalendarium*, aſſerit, *Prætorem clauum figere Romæ in Iouis Templo*, vt eſſet nota annorum. Sed quæ eſſet huius claui fixura à Prætore fieri ſolita, ſciſcitaueris? Audi T. Liuium *Hiſtor. Roman. lib.* 7. dicentem: *Lex vetuſta eſt priſcis literis, verbiſque ſcripta, vt qui Prator Maximus ſit,* Idibvs Septembris *clauum pangat. Fixus fuit dextro lateri Ædis Iouis Optimi Maximi, eâ parte, quâ Minervæ Templum eſt. Eum* clauum, *quia rara per ea tempora litera erant, notam numeri annorum fuiſſe ferunt, eoque Minervæ Templo dicatam legem, quia numerus à Minerua inuentus eſt.* Cuius & ritus Sex. Pompeius *lib.* 3. meminit hac ſerie: Clauus Annalis *appellabatur, qui figebatur in parietibus ſacrarum Ædium per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.* Sed & Petronius Arbiter *in Satyric. fol.* 109. XIII. *Clauum figere quid?*

At paries circa palea ſaciatus agreſti,
Fortuitóque luto, Clauus numerabat & annos,
Et viridi iunco gracilis pendebat arundo.

Sic legendum, ex Animaduerſione Iacobi Duranti *Variar. lib.* 1. *c.* 5. *fol.* 17. Roſini *Antiquit. Roman. lib.* 4. *cap.* 13. *in Paralypomen. fol.* 423. De hac *claui fixura* vetuſtus lapis apud Vvolgangum Latium *de Rep. Rom. lib.* 11. *c.* 2. *fol.* 875.

M. HORATIVS. CONSVL. EX. LEGE. TEMPLVM. IOVIS. OPT. MAX. DEDICAVIT. ANNO. POST. EXACTOS. REGES. A CONSVLIB. POSTEA. AD. DICTATORES. QVI. MAIVS. IMPERIVM. ERAT. SOLEMNE. CLAVI. FIGENDI. TRANSLATVM. EST.

De quo etiam T. Liuius *Hiſtor. Roman. lib.* 8. *Dec.* 1. cùm ob veneficia mulierum Romanarum talem ſolemnitatem repetitam ſcriberet, his verbis: *Itaque memoria ex* Annalibus *repetita, in ſeceſſionibus quondam plebis* Clavvm *ab Dictatore fixum, alienatáſque diſcordiâ mentes hominum, eo piaculo compotes ſui feciſſe, Dictatorem* Clavi figendi *causâ creari placuit.* Idem Liuius *lib.* 9. *Dec.* 1. ſequenti periodo: *Amplexus Regni nomen, vt qui optimo Iure Rex Romæ creatus ſit, creatum ſe dicet, quem ſemeſtri Dictaturâ, quem interregno quinque diebus contentum fore putes?* Quem Clavi figendi, aut ludorum causâ Dictatorem audaciter crees? Videſis *Latium* ſupra. *Clauus affixus ob extirpanda mulierum Romanarum veneficia.*

Hoc ipſo die, ſolemnis apud Romanos fuit Dedicatio *Templi Iouis Capitolini*, quæ à M. Horatio Conſule facta eſt, vt Plutarchus in *Vit. Publicol. fol.* 68. his verbis affirmat: Idibvs Septembris, *quæ dies incidit in plenilunium Menſis eius, quem* Μεταγείτνιον *Græci vocant,* Dedicationis *causâ, cùm frequenter in Capitolium omnes conueniſſent,* Horatius *facto ſilentio, peractis pro more omnibus, fores tangens verba* Dedicationis *ſolemnia dixit.* Hanc etiam *Dedicatio Templi Iouis Capitolini.*

Dedicationem ſcripſit T. Liuius *Hiſtor. Roman. lib.* 1. *Decad.* 1. Ioannes Roſſinus *d. lib.* 4. *c.* 13. *fol.* 407. Conſtantius Felicius *ſupra. d.* 2. *p. fol.* 101.

Triumphi. EODEM quoque Die fauſtiſſimam Romanis reliquere memoriam Triumphi, L. Quintij Cincinnati Dictatoris alter, cùm V. C. Anno CC.XCV. de Æquis; alter L. Æmilij Mamercini, cùm V.C. Anno CCC.XVI. de Fidenatibus Romæ trophæa inuexit. De quibus poſt *Liuium*, & *Goltzium* videndi Reuſnerus *fol.* 136. Maſculus *fol.* 395. Conſtantius Felicius *fol.* 101.

XIV. *Equorum probandorum qua ſolemnitas?* XVIII. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XIV. *Septembris.* In veteri *Kalendario* notatur *feſtus Equorum probandorum Dies*, quo Romani Equites, ac Principes Ciuitatis inſigni pompâ, & regali trabeâ perornati in Capitolium aſcendebant. De hac ſolemnitate, V. Maximus *Hiſtor. Rer. Memorabil. lib.* 2. *c.* 1. hæc verba prodit: *Equeſtris Ordinis iuuentus omnibus annis bis vrbem ſpectaculo ſui ſub magnis auctoribus celebrat, Die Lupercalium; & Equorum probatione.* Sed an hæc *Probatio Equorum*, eadem ſit ac *Tranſuectio*, de qua Nos *ſupra Tom.* 4. *in Prolegomen. Idib. Iul.* diximus, videndus Ioannes Roſinus *d. lib.* 4. *c.* 11. & *c.* 13. Qui ſolemnitatem hanc prorſus ignorare profitens, aliis ſpeculandam reliquit. Quare & Nos re in hac profundiùs notantes verba *Valerij Maximi* ſuperiùs recenſita, quibus

Vegetij locus illuſtratus. iuuenes Equeſtris Ordinis Equos probaſſe refert, crediderim intelligenda de Tyronibus, & Stipendioſis Militibus, quorum meminit Vegetius *de Re Milit. lib.* 1. *c.* 18. his verbis. *Non tantum autem à* Tyronibus, *ſed etiam à* Stipendioſis *Militibus ſalitio* [lege *probatio*, vt in meo MS. vetuſtiſſimo] *Equorum diſtrictè ſemper eſt exercenda. Quem vſum vſque ad hanc ætatem, licet cum diſſimulatione, peruenisſe manifeſtum eſt.* Ex quorum verborum ecphraſi manifeſtè colligitur, hanc ſolemnitatem *Equorum probandorum*, introductam Romæ fuiſſe, vt Tyronum, & Stipendioſorum Militum quos priuatim vſus exercuerat, vt ipſe *Vegetius* explicat,

Tyrones Equites equos probare quid? in probandis equis, & equitantium ſolertiâ, ſtudium publicè noſceretur; ideò Valerius *ſub magnis auctoribus*, dixerat, hanc *Equorum probationem* exercitam; id eſt ſub emeritis equitibus, qui actui interfuerant. Cui meæ coniectationi lucem præbet vetuſtus Poëta in meo *M S. Vegetij*, vbi hæc carmina.

Ipſe Tyro Iuuenis, præſentibus vndique turmis,
Dexter equos probat; & redimitus tempora ſertis,
Ordinis & numerum multoties auget Equeſtris.

Hinc diuerſam hanc ſolemnitatem *Equorum probandorum*; ab illa cuius meminimus *Idibus Iulij:* quia in illa de *Tranſuectione*, in iſta de *Probatione* agebatur.

XV. *Summanus Deus quis?* XVII. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XV. *Septembris.* Quo ſacra *Summano*, Deo, & *Iuuentæ* fuere. Erat enim *Summanus*, idem ac PLVTO, & ideò SVMMANVS dictus, quaſi *Summus Manium.* Cui, vt Varo notauit *lib.* 5. *de Ling. Lat.* diuinitatem fore tribuendam, T. Tatius dixit, ideóque illum inter cæteros Deos repoſuit. M. Cicero *de Diuin. lib.* 1. eius ſimulachrum in Templo Iouis conſtitutum aſſerit, his verbis: *Nonne cùm multa alia mirabilia, tum illud in primis, cùm* SVMMANVS *in faſtigio Iouis Opt. Max. qui tunc erat fictilis, cælo ictus eſſet, nec vſquam eius ſimulacri caput inueniretur, aruſpices in Tiberim id depulſum eſſe dixerunt: idque inuentum eſt eo loco, qui eſt ab aruſpicibus demonſtratus.* Eius etiam meminit B. Auguſtinus *de Ciuitat. Dei. lib.* 4. *c.* 36. Plinius *Hiſt. Natural. lib.* 2. *c.* 51. Ædem SVMMANI prope Circum maximum; & prope fanum Iuuentutis, ſacellum verò in Capitolio conſtituit. De eo tanquam iam ignobili loquitur Ouidius *lib.* 6. *Faſtor.* ſic:

Reddita, quiſquis is eſt, SVMMANO *Templa feruntur,*
Tunc, cùm Romanis Pyrrhe timendus eras.

Iuuenta Dea qua? De quo & Nos *ſupra Tom.* 3. *in Prolegomen. Ian. fol.* 405. IVVENTA Dea, cui & hodie ſolemnia, teſte Maſculo *ſup. fol.* 396. cum *Summano* dicata erant, eadem ac HEBE fuit, vt ex *Agretio Grammatico* probat Lilius Gyraldus *Syntagmat.* 10. *fol.* 461.

Digitized by Google

fol. 461. Erat HEBE Iouis pocillatrix, sed ob incuriam ab officio remota, in eius locum Ganymedes successit, de quo passim fabularum scriptores, & Dea Iuuentutis facta, inter Deos recepta fuit. Ouidius *de Tristib.*

Nectar, & ambrosiam, latices epulasque Deorum
Det mihi formosâ gnaua IVVENTA *manu.*

Eius Templum Romæ vouerat M. Liuius Consul, quo die Asdrubalem, eiusque exercitum cecidit, quod postmodum, scilicet XVI. annis transactis Licinius Lucullus Duum-Vir dedicauit, M. Cornelio, & Sempronio Consulibus, vt T. Liuius *lib.* 4. *Decad.* 1. scriptum reliquit.

XVI. KAL. OCTOBRIS, id est, dies XVI. *Septembris.* Apud Romanos *Ludi Circenses*, qui initium ex præcedenti die sumpserant. Apud Græcos verò, *Parentatio Manibus iis, qui in Platæo bello occubuere.* Huius conflictus historiam descripsit Plutarchus *in Vit. Aristid. fol.* 103. vbi postea de hac parentatione loquens, prosequitur: *Decima sexta* Memacterionis *Mensis summo mane pompam ducunt, cui præit tubicen classicum canens, sequentibus myrti, & coronarum plenis plaustris, ac nigro tauro, & liberis adolescentibus (neque enim cuiquam seruo fas est quidquam in eo ministerio attingere: quod illi pro libertate oppetissent) qui vini, & lactis libationes in amphoris, oleique, & vnguenti vrnas gestarent. Postremò Platæensium Prator, cui cætero tempore neque ferrum tangere, neque nisi albam vestem induere licet, puniceâ amictus tunicâ, sumptâque de archiuo hydriâ, per mediam vrbem tenens gladium ad sepulchra proficiscitur: tùm haustâ de fonte aquâ, ipse columnas abluit, vnguentoque linit; inde tauro in rogum iugulato, votisque ad Iouem, & Mercurium terrestrem factis, bonos viros pro Græcia mortuos ad cænam, & sanguinem fusum vocat: porrò crateram vino impletam effundens, propinare se ait viris pro libertate Græciæ mortem passis. Hunc morem adhuc seruant Platæenses.* Hactenus *Plutarchus.*

XVI. *Parentatio apud Græcos iis, qui in Bello Platæensi occubuere.*

XV. KAL. OCTOBRIS, id est, dies XVII. *Septembris.* Quo adhuc ludi *Circenses* in Veteri *Kalendario* notantur. Ast in *Triumphali* celebris L. Æmilij Pauli Consulis victoria ad Enipeum flumen de Perseo Rege Macedonum, V. C. Anno D. LXXXVI. consignatur. Cuius meminit T. Liuius *lib.* 44. & Reusnerus *fol.* 138.

XVII. *Triumphus.*

ITEM famigeratus notatur Triumphus Nostri *Theodosij* Magni Imperatoris de Eugenio Occidentis Tyranno, quem gessit Anno Christi CCC.XCIV. Cuius meminere Paulus Orosius Noster *Histor. Orb. lib.* 7. *c.* 35. & Baronius *Annal. Eccles. Tom.* 4. *Ann.* 394. *n.* 12. *fol.* 685.

Alter Theodosij.

XIV. KAL. OCTOBRIS, id est, XVIII. dies *Septembris.* Licet in Veteribus *Kalendarijs* nihil hoc die notetur, tamen celebris fuit apud Romanos inauguratio Imperij Vlpij TRAIANI Imperatoris, *Hispani* origine, ad Annum Christi XCIX. Cuius inaugurationis solemnia hoc ipso die refert Reusnerus *fol.* 140. Huius igitur Principis Hispani inauguratione Roma cœpit virtutibus moralibus exultare. Nam is fuit omnium Romanorum Principum citra controuersiam Optimus pacis, bellique temporibus Clarissimus, in quo nihil omnino fuerit, præter Idolorum seruitutem, & Ecclesiæ persecutionem, licet postea temperatam, quod iure reprehendas. Vixit annos LXIV. imperauit XX. Quanta autem fuerit in eo bonitas, acclamationes Principibus exhiberi solitæ declarant: cùm Augusti felicitatem, Traianique bonitatem illis precarentur. Illi Municipium *Ilipense*, cuius sum oriundus, *Trophæum* illud seculis omnibus celebre dedicauit, quod infrà hoc *Tom.* 5. *Die* XIV. *Mensis huius*, tibi ad amussim delineatum damus.

XVIII. *Traiani inauguratio.*

XIII. KAL. OCTOBRIS, id est, Dies XIX. *Septembris.* Insignis fuit Romanis, ob natalem M. Antonini Pij Imperatoris, quo *Circenses ludi* totam vrbem hilarem reddebant, de quibus *Herodianus* à Masculo *fol.* 397. citatus agit. Reusnerus *foliar.* 141. *in suo Diario* etiam hunc natalem appingit, & *Ludos Circenses* Vetus *Kalendarium* Romanum.

XIX. *Natalis M. Antonini Pij Imperatoris.*

IPSO Die etiam apud Ægyptios solemne erat sacrificium, quod THOTH, siue

ſiue MERCVRIO fiebat, vt in Veteri *Kalendario* notatur. Aſt quia verbum THOTH ſimpliciter *Deum* ſignificat, profundius inquirendum eſt, cur MERCVRIO per antonomaſiam hæc compellatio tribuatur? Cui quæſito, ſi mea me non fallit opinio, crederem hoc nomen tributum, MERCVRIO ab Ægyptiis, quia vt inquit Plato in *Phædr. fol. mihi ex Marſil. Ficin. recenſione.* 315. eum fuiſſe primum omnium, qui numerum, & numeri computationem adinuenit, Geometriamque, & Aſtronomiam, talorum rurſus, alearumque ludos, & literas edocuit Ægyptios, aliaque plura ad vitæ vſum neceſſaria. Hunc que MERCVRIVM fuiſſe affirmat Marſilius Ficinus in *Proleg. ad Triſmegiſt.* & inter Diuos relatum, ac nomine THEVTH cognitum, cui Templa, & vrbes dicatæ. De eo Elias Schedius *de Diis German. cap.* 5 *fol.* 109. qui apud Germanos cultus THEVTATES dicebatur, teſte Iulio Cæſare in *comment. de Bell. Gall. lib.* 6 his verbis: *Deum maximè* Mercurium *colunt: huius plurima ſunt ſimulachra. Hunc omnium inuentorem artium ferunt: hunc viarum, & itinerum ducem: hunc que ad quæſtus pecuniæ, mercaturaſque habere vim maximè arbitrantur: & hic dictus* THEVTATES. Sed & à Phœnicibus cultus, & THAAVTES vocatus, vt indicat Varro *de Ling. Latin. lib.* 4. hac ſerie: *Principes Deos illu fuiſſe habitos Cœlum, & Terram: qui in Ægypto Serapis, & Iſis: qui apud Phœnicas* THAAVTES, *& Aſtarte; qui in Latio Saturnus, & Ops.* Franciſcus Iunius in *Not. ad Tertullian. in Apologet. fol.* 163. ſcribit THAAVTEM *apud Phœnicas in myſterio fuiſſe,* Aſtartem *in rebus, & exercitio publico. Ac propterea* THAAVTÆ *nullum nomen ſingulare datum, ſed commune & indefinitum* BAAL, *aut Syre* BEEL, *ex quo factum, vt in Scriptura Sacra ſæpe coniungantur* BAALIM, *& Aſtharoth. Phœnices autem* BAALSAMEN, *qui nomine myſtico* THAAVTES, *& Aſtarten colunt.* Ex Germanis ad Gallos hic cultus *Theutati Mercurio* exhibitus, quem humano cruore placabant, ſi Lucano *Pharſal. lib.* 1. credimus de Gallis agenti:

Thoth, quare dictus Mercurius?

Quare à Germanis vetuſtis Theutates?

Et à Gallis quem humano ſanguine placabant.

Et quibus immitis placatur ſanguine caſo
THEVTATES.

Quem Tertullianus *in Apologet. cap* 9. Mercurium interpretatur, dicens: *Maior ætas apud Gallos* MERCVRIO *proſecatur.* Nec minus *Hiſpani* mei à Gallis edocti, olim *Mercurio* THEVTATI aram erexere, vt T. Liuius *Hiſtor. Roman. lib.* 26. indicat his verbis: *Quod vbi verſus* Scipio *in tumulum, quem* MERCVRIVM THEVTATEM *appellant, aduertit, multis partibus nudata defenſoribus mœnia eſſe, omnes è caſtris excitos ire ad oppugnandum vrbem, & ferre ſcalas iubet.* De quo & Nos diximus ſuprà *Tom.* 1. *Die* 3. *Februar. fol.* 38. vbi ex Mariſoto in *Hiſtor. Orb. Maritim. lib.* 1. *cap.* 32. probauimus hunc cultum à Gallis in Hiſpanias inuectum. Huius igitur THEVTATIS Dei etymon nobis ſuppeditauit Annius Viterbienſis in ſuis ad *Beroſ. Commentar. fol.* 76. hiſce periodis: THEVTATES *Mercurius Germanorum exiſtit, cui cognomento* THEVTANES *ſacrificans ritus indidit. Reddebat enim pallentes eos, qui ſibi gratis immolabantur.* TAV *enim laudem, &* THEVDAS *laudatorem;* TAAM *verò, &* TANAM *pallentem gratis*; Ieronymus, & Thalmudiſtæ *interpretantur. Hinc* THEVTANES *laus pallentis gentis dicitur. In laude enim ſacrificij victimandi gratis pallebant effuſione cruoris.* Hinc vt ſuperius diximus *Mercurius* ſibi apud Ægyptios THOTH, ſiue THEVTH nomen maximum arrogauit, quia vt Iamblicus *de Myſter. lib.* 1. *fol.* 92. affirmat: *Ægyptij Scriptores putantes omnia inuenta eſſe à* MERCVRIO *ſuos libros illi inſcribebant, ideò Maximum nuncuparunt, quoniam & Philoſophus Maximus, & Sacerdos Maximus, & Rex Maximus extitit.*

Et apud Hiſpanos æra.

Theutatis etymon.

XX. XII. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XX. *Septembris.* Qui celeberrimus fuit Romanis ob Natalem *Romuli* vrbis, & gentis illius auctoris, & conſtructoris. Sic in *Veteribus Kalendariis* hunc diem adnotatum inſpicimus. De quo videndi Dionyſius Halicarnaſſeus *Hiſtor. Roman. lib* 1. Plutarchus *in Vit. Romul. fol.* 36. Maſculus *fol.* 398. Reuſnerus *fol.* 141. qui Romuli Natalem ad Annum Mundi 3195. appingit. Conſtantius Felicius *d.* 2. *p. fol.* 110. qui eum ad Annum ante Chriſtum natum DCC. LXX. Olympiad. II. conſignat. Hoc igitur die *Ludi Equeſtres* conſcripti

Romuli Natalis.

Ludi Equeſtres, qui?

Digitized by Google

ſcripti ex patritiis & Senatorio ordine delecti Capitolium, Circum Maximum, & cæteros vrbis foros, & plateas curſitantes lætitiam populo, & ciuibus augebant; & factis libationibus abſque vino, quia in hiſce *Romuli* ſacris, vt notauit Lylius Giraldus *Syntagmat. 17. fol.* 712. prohibitus vini vſus fuit; ſacra finiebantur. *Ludi Equeſtres, qui?*

POSTHÆC, eodem die Vetus Kalendarium *Ludos Triumphales* Auguſto Cæſari per dies quatuor decretos enumerat; & conueniunt Maſculus *fol.* 398. Conſtantius Felicius *d. fol.* 110. Qui fuerint ij *Ludi Triumphales* ſcire ſi cupis, adi Ioannem Roſinum de *Antiquit. Roman. lib.* 5. *c.* 22. vbi hæc verba: *Prater eos de quibus hactenus diximus, etiam* LVDI TRIVMPHALES *fuerunt, qui poſt inſignes victorias celebrabantur.* Hinc crediderim, hos Ludos Auguſto decretos fuiſſe, ob ACTIACAM victoriam, de qua Nos ſupra. *Triumphales, qui?*

XI. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XXI. *Septembris.* Qui in veteribus *Kalendarijs*, Ater, & Ægyptiacus, computatur. Hinc infauſtus, & ominoſus *Chalcedonis*, ob illam lachrymabilem calamitatem, quam hoc die, receperunt de *Dario*, à cuius Perfecto in Perſidem abducti in vinculis diutius captiuitatem pertulerunt. Huius miſerabilem ruinam repetit Lylius Giraldus in *Opuſcul. de Menſib. h. d. fol.* 117. & Maſculus *fol.* 398. XXI. *Chalcedonum calamitas.*

X. KAL. OCTOBRIS. id eſt, Dies XXII. *Septembris.* Celebris fuit Romæ ob Triumphum, quem M. Valerius Coruus, V. C. Anno CCCC. XIX. reportauit; de quo Goltzius *in Tabul. Triumph. fol.* 102. Reuſnerus *fol.* 141. Maſculus *fol.* 399. Conſtantius Felicius *fol.* 112. Qui etiam in diem reijcit commemorationem Primi Conſulatus Auguſti Octauiani cum Q. Pedio, V. C. Anno DCC. IX. Ante Chriſti Natiuitatem Anno XLII. Mundi 3943. à quo pluriml Auguſti Imperium Scriptores enumerant. XXII. *Triumphus.*

IX. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XXIII. *Septembris.* Celeberrimus, & fauſtiſſimus ob *Natalem Auguſti Cæſaris*, poſt Imperatoris Romani. Huius rei meminit Suetonius Tranquilus *in Vit. Auguſt. c.* 5. hac ſerie: *Natus eſt Auguſtus* IX. Kal. Octobris, *paullo ante Solis exortum, regione Palatij, ad Capita Bubula, vbi nunc Sacrarium habet, aliquanto poſtquam exceßit, conſtitutum.* Quod & referunt Dio Caſſius *Hiſtor. Roman. lib.* 55. Ioannes Roſinus *Antiquit. Roman. lib.* 4. *c.* 13. *fol.* 407. Maſculus *fol.* 399. Reuſnerus *fol.* 142. Conſtantius Felicius *fol.* 112. Qui natum fuiſſe ſcribit, V. C. Anno DC. XCI. Ante Chriſti aduentum LXI. Olympiade C. LXXIX. Hinc poſtea Dies iſte celeberrimus, quia vt Dio Caſſius *d. lib.* 55. refert: *Natalem Auguſti diem Iulius Antonij filius Prator, Equeſtri, certamine, & venatione celebrauit, & ex S. C. epulum Auguſto, & Senatoribus in Capitolio dedit.* Eadem Suetonius in *Vit. Auguſt. c.* 57. vbi Caſaubonus *fol.* 197. qui in hiſce ſolemnijs non ſolum Equeſtrem Ordinem, ſed etiam pleraque Collegia eum diem feſtiuum coluere, recenſet; & proſequitur: *Quibus arca erat communis, ad feſtiuitatis eius impenſas, vt vetus iſthæc Inſcriptio Romana declarat:* XXIII. *Natalis Auguſti Cæſaris.* *Ludi ex S.C. decreti.*

COLLEGIO. CENTONARIORVM.....
CVM. BASI. MARMOREA. ET. CERIOLAR. DVOBVS.
AEREIS. HABENTIB. EFFIGIEM. CVPIDINIS. TENENTIS. CALATHOS. L. SEXTILIVS. SELEVCVS. DECVRIO.
DD. HOC. AMPLIVS. ARK. RET. P. COLLEGII. SS. DONVM.
CEDIT. X. V. VT. EX. VSVRIS. CENTESSIMIS. EIVS.
QVANTATIS. QVAE. EFFICIT. ANNVOS. X. DC. DIE.
VIIII. KAL. OCTOB. NATALI. D. AVGVSTI. EROGENTVR. EX. ARK.

Igitur iſti LVDI (qui & NATALITII dicebantur, vt notat Ioannes Roſinus *ſupra lib.* 5. *c.* 22. quia in Magnorum Virorum natalibus celebrantur) ſolemni pompâ, & feſtiuo curſu, faſtuque regio peragebantur per biduum, vt idem Suetonius *d. c.* 57. ſcriptum reliquit. De pompa denique in hiſce Ludis diſponi ſolitâ, videndus idem Ioannes Roſin. *d. lib. c.* 4. vbi Demſterus in *Paralip. fol.* 441. Bulengerus de *Amphitheatr. c.* 15. *& alij.* *Natalitij dicti, & quare?*

VIII. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XXIV. *Septembris.* Nihil in *Kalendario* Veteri, at in *Triumphali* celebris Romæ duplex Triumphus notatur. Quo- XXIV. *Triumphi duo.*

Digitized by Google

rum alterum V. C, Anno D CC. X. de Samnitibus A. Cornelius Coſſus; alterum Anno Chriſti C CC. XII. Conſtantinus Magnus Imperator de Maxentio Cæſare, & Tyranno reportarunt. Sic Reuſnerus in *Diar. Hiſtor. fol.* 142. Maſculus *fol.* 399. Conſtantius Felicius *fol.* 114. & Goltzius in *Faſt. Triumphalib. fol.* 103.

XXV. VII. Kal. Octobris, id eſt, Dies XXV. *Septembris.* In quo Vetus *Kalendarium Saturno, & Mamæ,* Herculis monitu humanis victimis ſacrificatum refert. De hisce *Saturni* ſacrificijs humano ſanguine cruentatis, apud omnes ferè Nationes illo ævo, teſtes ſunt Dionyſius Halicarnaſſeus *Hiſtor. Roman. lib.* 1. his verbis: *Fama eſt, antiquos* Saturno, *veluti Carthagine, antequam vrbs everteretur, & vt fit apud Celtas hoc etiam tempore, & in alijs plurimis locis apud Heſperias nationes, ſacra facere ſolitos, in quibus homines cæderentur.* De Carthaginenſibus videndus Diodorus Siculus in *Bibliothec. Hiſtor. lib.* 20. Iuſtinus *Hiſtor. lib.* 8. Euſebius *de Præparat. Euangel. lib.* 4. Stuchius *de Sacrific. Gentil. fol.* 41. Lilius Gyraldus *Syntagm.* 17. *fol.* 754. & Silius Italicus *lib.* 4. *Punicor.* Qui Himilcem vxorem Annibalis plorantem, & hæc ſacra deteſtantem, ob filij mortem, quem ſacrificulus deſignauerat, cum alijs, introducit.

Saturni & Mamæ Sacra.

Hominum occiſorum victimis.

Quæ porrò hæc pietas, delubra aſpergere tabo?
Heu prima ſcelerum cauſſa mortalibus ægris,
Naturam neſcire Deûm! iuſta ite precari
Thure pio, cædiſque feros auertite ritus.

An hi ritus apud Romanos?

A quo ritu abſtinuiſſe Romanos proteſtatur Plinius *Hiſtor. Natural. lib.* 30. *c.* 1. aſſerens: *Non ſatis æſtimari poteſt, quantum Romanis debeatur qui ſuſtulere monſtra, in quibus hominem occidere religioſiſſimum erat, mundo etiam ſaluberrimum.* Sed ſalua *Plinij* adulatione contrarium probat iſte *Oraculi* verſus apud eos.

Καὶ κεφαλὰς Κρονίδῃ, καὶ τῷ πατρὶ πίμπτιτι φῶτα.
Et capita Saturno, *& Patri mittere capita.*

Tertullianus in *Apologet. c.* 9. Plinium confundit, dicens: *Ecce in illa religioſiſſima Ænæadarum vrbe, piorum eſt Iupiter quidam, quem ludis ſuis humano proluunt ſanguine, idemque Saturno faciunt, quem infantuli morte placant.* Itidem Lactantius *lib.* 1. *c.* 21. Quintilianus *Declamat.* 324. apud Eliam Schedium de *Diis German. c.* 31. *fol.* 379.

Triumphi. Hoc etiam die tribus fuit Roma nobilitata triumphis. Nam P. Sempronius V.C. Anno CCCC.XLIX. de Æquis; M. Fuluius Petitus Cos. V.C. Anno CCCC. LIV. de Samnitibus; & M. Valerius Meſſala Coruinus Proconſul, V.C. Anno DCC. XXV. de Gallis ſpolia opima retulerunt, vt ex *Goltzio* Maſculus *fol.* 400. Reuſnerus *fol.* 142.

XXVI. VI. Kal. Octobris, id eſt, Dies XXVI. *Septembris*, quo in Kalendarijs veteribus nihil, in *Aſtronomico* legitur: *Hædi exoriuntur, & Auſter vehemens flat.* In Pontificio vetuſtiſſimo notatur: *Bootes matutino exoritur.* Stellæ ſiue Sydera ſunt. De *Hædis*, eorumque ortu Manilius in *Aſtronomic. lib.* 5. *fol.* 112. vbi Scaliger:

Hædi ſidera exoriuntur.

Cùmque decem partes Aries duplicauerit ortus,
Incipient HOEDI *tremulum producere mentum.*

XXVII. De quo & Aratus in *Phænomen. fol.* 201. & 209. & 223. De Bootes ortu idem Manilius *lib.* 1. vbi Scaliger, & cæteri.

Triumphus. V. Kal. Octobris, id eſt, Dies XXVII. *Septembris.* Ornatus fuit Romæ egregio apparatu, quem Iunius Perna Conſul de Saſſinatibus victor duxit in Capitolium V.C. Anno CCCC. LXXXVII. vt refert Goltzius in *Theatr. Triumph. fol.* 103. Maſculus *fol.* 400. Reuſnerus *fol.* 143.

XXVIII. IV. Kal. Octobris, id eſt, Dies XXVIII. *Septembris*: Ater in Kalendarijs, ſed fauſtus Romanis ob Triumphum, quem V.C. Anno CCCCXV. reportauit

Triumphus.

Digitized by Google

reportauit L. Furius de Tiburtibus, cuius meminere Goltzius *fol.* 103. Masculus *fol.* 401. Reuſnerus *fol.* 144.

III. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XXIX. *Septembris.* Quo LVDI FATALES notantur in Kalendario Veteri, & *Epulum Minervæ*; de quibus in *Menſe Nouembri* infra agemus. Hoc etiam die Triumphus C. Mæuij Conſulis, quem de Antiatibus, Lauiniis, & Veliternis egit, V.C. Anno CCCC. XV. ex *Goltzio.* & *Maſculo.* XXIX. *Ludi fatales.*

PRID. KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies XXX. *Septembris.* Qui auſpicatiſſimus fuit Romuleis, ob C. Pompeij Magni Natalem; nam hoc die in lucem editus, poſtmodum ſibi & patriæ rerum geſtarum gloriâ clariſſimus habitus fuit. Quo etiam die annis ſequentibus, de Oriente, Mithridate, & Iudæâ celebrem Triumphum egit, V.C. Anno DC.XCI. XXX. *Natalis Pompeij Magni, eiuſque Triumphus.*

EN Gentilium feſta, & Triumphi, quibus Ethnicorum ingenia antiquus ille ſerpens generis humani inimicus crudelis feriſſimè obnubilabat; quo vſque reſciſſis illis abominabilibus ritubus Eccleſia in Orbem totum caput exaltans, ſanctiſſimos alumnos peperit Chriſto, qui Dies feſtos Gentilium euacuantes, Vniuerſis fidelibus, & Noſtris Hiſpanis venerationem, & memoriam obtulere.

KALEND. SEPTEMBER.

Dies I.

A. LIBISOSÆ *in Areuacis Hiſpaniæ natalis* SS. VINCENTII, *&* LÆTI *fratrum adelphorum, qui ex vrbe Toleto oriundi propter fidei conſtantiam, & idolorum deſpicientiam, variis afflicti cruciatibus, ad præmia Martyres euolarunt æterna.*

B. *Apud* CONSTANTIAM-IVLIAM *in Bætica Hiſpaniæ Sanctæ* VERANIÆ *Virginis, quæ tempore Gothorum celebris, ſanctitatis famâ mirum in modum excreuit, & ad Dominum famigerata cucurrit.*

C. POPVLONI *in Tuſcia* S. REGVLI *Africani Epiſcopi, qui ſede relicta Italiam veniens, à Totila Hunnorum Rege, prouinciam graſſante comprehenſus, pro Catholicæ veritatis confeſſione, ore gladij Martyr occubuit. Cuius ſacra lipſana, primum* Lucæ, *poſtea* Valentiæ *Hiſpaniæ tranſlata, & in Collegio Patriarchæ* Ioannis à Ribera *recondita, ibidem honorifice quieſcunt.*

D. *Apud* CELLAM-NOVAM, *Cœnobium Ordinis S. Benedicti in Gallæcia,* Tranſlatio *ſacrorum pignorum* S. ROSENDI *Epiſcopi, ipſiuſque Monaſterij Abbatis, quæ à* Hyacintho *S. R. E. Cardinale, & per*

Hispanias Sedis Apostolicæ Legato, pòst Pontifice Maximo, nomine Celestino III. *solemni apparatu, & regali pompa noscitur executa.*

A. *Martyrologia.*

SANCTI VINCENTIVS, & LÆTVS Martyres Libisosani, & Toletani.] Communis est assertio Scriptorum, maximè Martyrologia scribentium. ex *Romano* h. d. vbi Baronius in *Not. lit. K.* hos sanctissimos Martyres *Hispanos* fuisse. Audi Martyrologium: *In* HISPANIA *Sanctorum Martyrum* VINCENTII, *&* LÆTI, cui conueniunt *Castellanum* P. Dion. Vasq. & *Lusitanum* P. Ioann. Lup. necnon *Hispanum* P. Ieronym. de la Higuer. Sed quo loco passi, quóue genere agonis, nullus dixerat, donec *Flauij Dextri Chronicon* eluxit, vbi quod hactenus ignoratum iacebat, cœpit profusius patefieri. Ergo Vir Clarissimus *Scriptores.* *Ann.* 352. eorum mirabilium memoriam repetens, scripsit: SS. VINCENTIVS, *&* LÆTVS, *nati patre* Turibio, *Toletano ciue; & matre* Seuera *Aquensi, vel Eborensi, prope* Toletum in Carpetanis, *gemelli memoriâ mirabilium operum florent.* Et *Ann.* 353. refert fabricam Templi ipsis dicati, & à *Gratiano Carthaginensi* Episcopo constructam. Iulianus Archipresbyter Toletanus vtriusque assertionis meminit in *Aduersar. n.* 549. *fol.* 127. & in *Chron. Ann.* 326. *n.* 152. Et *Ann.* 1080. *n.* 550. Eorum martyrium, & eius causam appingit in *Chron. Ann.* 252. *n.* 77. *&* 78. De eis Rex Silo Asturicensis in *Epistol. ad Cicil. Episcop. Toletan.* cuius copiam retulit Biuarius in *Not. ad Dextr. Ann.* 286. *n.* 1. *fol.* 303. his verbis: *Audiui quòd composuistis* Hymnum *in dedicatione* S. Tyrsi *Martyris, & Ciuis* Toletani, *vt retulerunt mihi tui Legati, & de Sanctis* VINCENTIO, *&* LÆTO *Toletan. qui passi sunt sub* Cæcilio Apollinare *Præside* Hispaniarum *in vrbe* Libisosa, *alium composuistis.* Aulus Halus Poëta Burdigalensis, & ciuitate Toletanâ donatus ab Alphonso VI. in *Poëmat. de Aduent. S. Iacob. ad Hispan. vers.* 401. & Nos *ibidem fol.* 88. vbi scribens Poëta aduentum PAVLI Apostoli in *Hispaniam*, & referens quos ipse *Gentium Prædicator* ad fidem conuerterat in *Agro Laminitano*, vbi *Libisosa* iacet, prosequitur:

——— Nam hunc Xantippe Beatæ
Necnon Probus LÆTO *cum* VINCENTIO, *plenè*
Sequuntur, Libisosâ *primi in vrbe renati.*

Non quia tempore *S. Pauli* ad fidem peruenerint, aut agonem; cùm eorum martyrium multos post annos euenisse nemo est qui nesciat, sed quia prædicante in agro *Laminitano*, & *Libisosa* Paulo, illorum meminit *Poëta*, quorum ager ille constantias in fidei confessione prospexit. Agunt de eis etiam Philippus Ferrar. in *Topograph. SS. verb.* Hispania. *fol.* 62. Salazar de Mendosa in *Prolog. ad Vit. Cardinal. fol.* 3. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 2. *c.* 102. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 4. *c.* 31. P. Biuarius ad *Dextr. d. Ann.* 352. *n.* 4. & *Ann.* 353. *n.* 2. *fol.* 382. Rodericus Caro *ibidem fol.* 124. *lit. T.* D. Maurus Castella *Histor. Compostellan. lib.* 2. *c.* 23. *fol.* 205. P. Antonius Quintana-Dueñas *Histor. SS. Toletanor. Secul.* 3. *fol.* 407. Alfonsus Requena de *Aduent. S. Paul.* 1. *p. c.* 13. D. Petrus de Roxas Comes Morensis *Histor. Toletan.* 1. *p. lib.* 6. *c.* 25. *fol.* 544. De eis etiam mentio est in *Breuiariis Toletano* Muzarabum, & *Hispalensi* vetusto, in cuius *Legendario fol.* 126. Acta recensentur, quæ, additis nouioribus, damus.

ACTA

ACTA SS. VINCENTII, ET LÆTI Martyrum Libiſoſanorum, & Toletanorum origine; ex Legendario Antiquo Hiſpalenſi, Dextro, Iuliano, & aliis ſcriptoribus.

DE *Sanctorum Martyrum* VINCENTII *&* LÆTI *paſſione triumphalium Chriſti militum, quantum fidei reuelatione Antiquorum Patrum noſtræ opinioni compertum eſt, vera dicere cupientes, aliqua de pluribus huic paginulæ noſtræ intimamus, quia nec tempus, nec ordinem paſſionis, nec perſecutionis, aut dignitatem declarauit olim dignitas antiquitatis.*

Quare agones Sanctorum aliquando obſcuri.

Hoc igitur mirum non eſt, quia pro incertis perſecutionum tempeſtatibus, per interualla temporum ciuibus occidentibus, & excæcatis perſecutionibus, diabolico furore per vniuerſum Orbem fremebat ſæua rabies aduerſum Eccleſiam Dei. Quapropter illud de paſſionis circunſtantiis aliquibus ſcripturæ noſtræ inſertum non fuit, quia ſi ſæua tempeſtas vbique Eccleſiam Dei denaſtabat, & votum tunc Paganorum erat, vt omnis qui ſe Chriſtianum confiteretur, aut gladio truncaretur, aut crucifigeretur, ac flammis, aut diuerſis tormentis traderetur, aut beſtiis ligatis poſt tergum pedibus, ac manibus traderetur; vel carcerum ſqualore, & catenarum colliſione conſummaretur; aut in Mari ligatis ad colla anchoris mergeretur, aut in craticula viuus aſſaretur; aut fame necaretur; aut ferociſſimo tauro ligatus per terram traheretur, cuius crebris per cornua ictibus in aëre iactaretur; aut capitis luminibus effoſſis deformis relinqueretur. Sic namque impiiſſima crudelitas Paganorum exarſerat, vt etiam exanimatum corpus ſepulturæ non traderetur; ſed multa corpora Sanctorum non ſepulta canibus relinquebantur, aut igne cremata, collecto puluere, in flumina iactabantur. Sed inter hæc omnia inuictiſſimi Athletæ Chriſti, ac glorioſiſſimi Martyres cum Propheta dicebant: Si conſiſtant aduerſum me caſtra non timebit cor meum. *Et cum Apoſtolo:* Nullus me ſeparabit à charitate Chriſti. *Et cum Chriſto dicente:* Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere: ſed potius eum timete, qui poteſt, & corpus & animam mittere in gehennam. *De quorum numero præfulgidi Chriſti Milites* VINCENTIVS *&* LÆTVS Aquenſium *Ciuitatis* Patroni *feliciter extiterunt, qui paſſi ſunt pro nomine Chriſti, vt Chriſto largiente immortalem coronam obtinentes, in cæleſti gloria æternam vitam poſſiderent, & ad præmia promiſſa ſine difficultate volarent.*

Paganorũ ſæuitia in Martyrum membra.

Et in corpora poſt agonem.

Iſti martyres Aquenſis vrbis Patroni.

IGITVR *Sanctiſſimi* VINCENTIVS *&* LÆTVS *quorum hoc die Commemorationem, annuo cultu, repræſentat Eccleſia, patrem* Turibium, *ex vrbe* Toletana, *in* Carpetanis *oriundum, &* Luciam Seueram *matrem ex* Aquenſi, *ſiue* Elborenſi *ciuitate progenitam cognouere, qui ad Chriſtianam religionem allecti, breui eius ſuaue iugum ſuper eorum humeros impoſuere. Erant itaque Sancti Dei pugiles, fratres gemelli, quos & adelphos aliquando vocitat eruditio, quia vnico editi partu, in hoc mundo, vt cælum ditarent, extraneâ natiuitate prodirent. Et ad hæc quis audientium incredulus, niſi cor lapideum in duro pectore remaneat. Nam quod apud homines impoſsibile videtur, hoc apud Deum facile eſt, cui omnia poſsibilia ſunt. Propterea virtutes Dei diſcuti non debent, ſed aſſeri: & quidquid de Sanctis ſuis in laudem ipſius, ad inſtruendam Eccleſiam ſuam, ipſo reuelante, certa auctoritas commendat; non quaſi audiendo, ſed credi debet quaſi videndo, Domino dicente:* Beati qui non viderunt, & crediderunt. *Itaque SS. Fratres iuuentutis flore ad apicem Chriſtianitatis ſublimati Matris inſtitutionis piiſsima ſuffragiis, crebreſcente* Decij *Imperatoris per Orbem totum perſecutione prolixius, &*

Eorum parentes.

Erant fratres gemelli, ſeu adelphi.

A Matre in fide inſtituti.

Hiſpaniarum *circulos ferocius opplente, Chriſti aſſeclæ cruciatuum furorem non pertimeſcentes, ſed, donec Deo placitum, effugientes, iſtorum inſequi veſtigia decreuere, & ideo* Toletanâ *vrbe relicta, & parentibus, ad agri* Laminitani, *tanquam minus noti regionem accedentes, in ciuitate* Libiſoſana *pedem fixere. Hic cùm Chriſti fidem conſtantiſſimè prædicarent, & plurimos ad Domini gregem perducerent, adeò ciuium plauſu recepti ſunt, quòd proculdubio eorum redemptores vitæ nuncuparentur. Hac igitur cùm omnia* Cæcilium Apollinarem Hiſpaniæ *Præfectum non lateren t, extemplo* Libiſoſam, *olim celebrem vrbem ab* Hercule Lybico *conditam, vt eius explicat nomen; poſt Romanorum imperio, ob celebres nundinas, nobilem, &* Auguſtum-Ferum *appellatam, deuenit, & captis Sanctis Fratribus, & in carcerem conjectis, illos vt ad Idolorum culturam reuocet, multis, & variis fraudum ambagibus interpellat. Sed Martyres in fide conſtantes Iudicis ſubdolum animum fefellerunt; itavt* Apollinaris *ſpe victoriæ fraudatus ad cruciamenta, diabolico furore plenus, accedens, illos inſtipite colligatos flagellare, donec ſpiritum redderent, imperauit. Huius verò cruciatus preſſuram SS. Chriſti Martyres, Vincens, ille, & Latus iſte, Deo diſponente vincentes, gratias læti, & alacres ſuo capiti retulerunt. Exarſit Præfecti furor, & dum ſe victum conſtantiâ Martyrum intuetur, maiora in ſignum vindictæ, & inſigniora cruciamina meditatur. Hinc Equulei ſtramina componit ſatelles, qui Præfecti bilis ſuffiatione repletus, tras Iudicis tormentorum continuatione ſedare promittit. Ad experimenti terminum ventum: Martyres in patibuli machina religantur, extenduntur, cruciantur; ſed nihil niſi gratias Deo agere in tot angustiis alacres, auditum. Scandet Cæcilius, tortor fatigatur & fruſtra; ille vocibus, & blaſphemiis locum implet certaminis; & iſte angore deſudans, funes ſtringens, & machinis corpora premens, tamtam ſine ſpiritu retrocedit. O Dei miſeratio fidelis! vt Martyres obruat defatigatur malitia; & ipſa per Dei miſericordiam, obruta proſilit, & Martyrum conſtantia coronata reſultat.*

Libiſoſam effugiunt.

Capiuntur.

Flagellantur.

In Equuleo extenduntur.

Curantur cælitus.

Denique *victores Martyres, è machinamentis Gentilis Iudicis liberi, & iterum in carcerali compede repoſiti, Chriſti fauores ſunt cæleſti medicamine experti. Cuius valetudinis relationem* Apollinarius *agnoſcens, ne in cæteros occultos Chriſtianos diffunderetur miraculum, Gemellos fratres è carcere educi, & in ardentem rogum iniicere præcepit, adeò vt nec fauilla minima ex eorum corporibus remaneret. Quod ſatellites adimplere conantes, totis viribus ignem accendere, corpora euoluere ſatagebant, ne prorſus veſtigijs cineris de Sanctorum corporibus locus eſſet. Sed quia, dicente Domino, vnus capillus de Martyrum capitibus nequaquam peribit, ſic euenit, vt licet ſatellitum malignitas corpora in fauillas reduxiſſet, attamen cineres de eorum ſacratis membris prodeuntes, inter lignorum pompholices, in vnum coadunati, à fidelibus reperti ſunt, qui protinùs occultè colligentes honorifice in Oratorio ab ipſa* Lucia Seuera *Matre condito collocarunt. Igitur cùm per multa tempora, præſentibus, plurimis beneficijs, nobis Chriſti largitate collatis, venerationem ſemper in cordibus haberemus ſupradictorum Martyrum, licet locum titubantem pignorum proferret antiquitas, vt potè cuius opinio nec dùm ſacros, veneratiſſimoſque tumulos vllo auctore firmaret, tandem vnam quondam virginitatis gratiâ conſecratam, atque gaudentem fœminam, religionemque loci illius attentiùs venerantem, nomine* Maximam *elegit Deus, cui locum ſepulchri Martyrum demonſtraret. Hac namque Virgo Deo deuota, cùm in ſilentio noctis vigilaret, Sanctos ſe vidiſſe Viros, annis, ac veſtibus pares, affirmauit, capitibus coronatos, cum pluribus circumſtantibus in ſimili veſte, & honore compoſitis: quos puella compellando, refertur, honoraſſe. Cui SS. Martyres:* Tace ô virgo venerabilis vigilans: ſopor te non illudat; nam tu digna tantum es, vt quos ſemper veneraris agnoſcas.

Crematur.

Coronantur.

Cinerum ſepultura.

Inuentio.

Digitized by Google

agnoſcas. VINCENTIVM, & LÆTVM vides Milites Dei, & ipſo auxiliante victores, qui in hoc Templo à Paganis olim conſecrato, & execrabili dæmonum inuocatione polluto, nunc Dei virtute noſtris victoriis à Gratiano conſecrando, cineribus noſtris quieſcentes, turbam promiſſæ reſurrectionis, ſuperatis diabolicis fluctibus expectamus. Hîc innocuo igne conſumpti; hîc à perſecutore correpti; hîc inceſſabilibus vulneribus lacerati, corporeos artus relinquentes, diuinam gloriam, donante Deo, ſuſcepimus. Hunc namque locum de exteriori pariete ſubnexum feralis, & ſibi potius ſæuiens perſecutor inſedit. Elatus quidem contra nos, & malorum condemnatione depreſſus, contra Dei ſeruos inſaniens, ſed Dei pro nobis virtute opitulante confidimus, tandiù æqualiter contra nos pugnare ſe credidit, quandiù carnem ſpiritus cuſtodiret. Vt vero deſpectis, irritiſque ſuppliciis ſuis, animas ire ad Auctorem ſuum, ingemiſcens perſecutor inſpexit; ſuſpiriis nimiis ductus, victum ſe cum ſatellitibus ſuis ingemens, incendi ſemiexanimata corpuſcula impiis ignibus imperauit. Quod cum præcepiſſet perſecutionis inſania incendi noſtra corpuſcula cœpit: ſed Nos Dei inſpiratione cognouimus, vt qui animas noſtras non potuit obtinere, nihil apud ſe nec de corporibus noſtris recepiſſe congaudeat. Ergo locus qui minoribus ſubleuatur, crematorum cineres excepit: quos, pòſt hoſtis victi perſecutionis abſceſſum, ſeruientes Deo illius temporis viri congregati in vnum, ex diſtantibus, vt vides, parietibus, receptaculum contulerunt, & in loci præſentis medio nobis ſarcophagum conſtruxerunt. *Quibus dictis euanuere Martyres, &* MAXIMA *Virgo nec perterrita loci ſitum memoriter retinens, monumentum cum SS. Martyrum cineribus adinuenit, & in Templo ſuis nominibus dicato, vt prædixerant Diui, collocauit ſacra pignora* Gratianus *Carthaginenſis Pontifex, adſtantibus* Natalio *Toletano*, Marcello *Laminitano*, Exila *Valerienſi*, & Lupo *Valentino. Sanctorum martyrium celebrat Eccleſia* Kalendis Septembris *Anno Domini* CC. L. III. *Inuentionis Sacrorum cinerum Dies eadem computatur ad Annum* CCC.XL. *vel circiter, Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto qui cum Patre, & S. Spiritu per infinita ſecula viuit. Amen.*

Sanctorum de agone, & loco ſepulchri relatio.

Cinerum collocatio.

Dies, & Annus agonis.

Hactenus ACTA in quorum illuſtratione aliquantulum inſudauit Alfonſus Requena *d. c.* 13. & *ſequentibus*, qui hæc Hiſpano idiomate verſa accepit à *R. P. Ieronymo Roman de Higuera*, è S. I. à quibus omnia quæ conglutinauit P. Quintana Dueñas *d. fol.* 407. mutuatus, haud aliquid noui adiecit. Nos verò nonnulla addenda cenſuimus, quæ eruditos illos Scriptores latuere. Sit PRIMVM, quòd Aulus Halus in *Libr. Carmin. M. SS.* apud me horum SS. Martyrum *Epitaphium* hocce ſcriptum reliquit:

Continet iſta domus Sanctis ſacrata Gemellis,
VINCENTII *&* LÆTI *Corpora aduſta fidè,*
LVCIA *conſtruxit Mater olim Diua* SEVERA
Filiis hoc Templum, quod prius arte parat.
Indeque poſt tempus combuſtum lege Tyranni,
Martyres heû plorat tunc Lybiſocca *ſuos.*
Tandem ſub cauo ruderum poſt MAXIMA *Virgo*
Eruit oblita pignora ſacra diù,
Conſtruit hæc Diuis ſecundum Virgo Patronis
Magnificum Templum, quod lacerauit Arabs.
Martyr vterque Deo conſtans cum corpore vitam
Obtulit,

Epitaphiũ SS. Martyrum.

Digitized by Google

Obtulit, & victor Aſtra beata capit.
Hos colit vt proprios Toletum *Regia Sedes;*
Hos & Aquenſis *amat, vt quoque, Matre, ſuas.*
Hos Lybiſoca *vocat repetitis vicibus Almos,*
Quorum Virgo-Mater ipſa domúmque tenet.

Lucia Seuera Mater SS. Martyrum Chriſtiana fuit, & conſtruxit filiis Templum.

Ex hiſce carminibus liquet, quòd LVCIA SEVERA binominis eſſet, Mater SS. Martyrum, & Chriſtiana, quæque poſt filiorum agonem, illis Templum erexit. Hinc *Requena* lapſus detegitur dicentis, quod Eremitorium hodie S. MARIA LVCIANA dictum, erat olim Templum LVCINÆ, aut LVNÆ ſacrum, & cuius appellatione dictum Eremitorium cognomen retinet, deſumptum fuiſſe ſomniat ex LVCINA Dea parturientibus fœminis præſidente. Nam vt ex *Epitaphio* liquet, Eremitorium illud, primum Templum à LVCIA SEVERA Matre Martyrum erectum, LVCIANVM cognominatum à prænomine Matris LVCIÆ, non verò à nomine LVCINÆ Deæ parturientium præſidentis compellatum.

Hymnus Cixilani Præſulis in Feſto SS. Martyrum.

SIT igitur SECVNDVM, quod *Hymnus* (de quo Silo in *Epiſtola ad Cixilam*) ab ipſo *Cixila* Toletano Præſule compoſitus in horum SS. Martyrum honorem, & à nullo ex relatis Scriptoribus relatus, & à me tantum inuentus, hîc venit apponendus. Cuius ſeries in meo *MS. Carminum Hali*, ſic legitur.

HYMNVS DOMINI CIXILANI, Pontificis Toletani, in Officio SS. VINCENTII, & LÆTI Martyrum.

MEntibus lætis famuli triumphum
Martyrum grati celebrant tuorum,
Solue torpentis Deus alme noſtræ
Vincula linguæ.
Hos Deus nobis dedit hîc Gemellos
Martyres, quorum fida Toletum
Noſcitur vitam genuiſſe, formans
Artus eorum.
Sic & hîc VINCENS *fide, ſicque* LÆTVS
Fratres effulgent, furiis ſubactis,
Condecorantes celebri coronâ
Te Lybiſocam.
Qui tuum fortes nemus vltrò Chriſti
Verbis implentes, humilique cordis
Voce, Præfecti furias Tyranni, &
Riſibus vrgent.
Serta victorum decorant capillos,
Palmaque effulget manibus; cruore
Nam ſuo nobis fidei coruſcant
Lumina ſacra.
Non minis vincit maleſida turba

Inclytas

Digitized by Google

Inclytas mentes : Furiis , catenis,
Vſque conſtantes animas dedere
Vulnere feſſas.
Thure fumanti redoleuit Ara
Veſtra , & infracti recolet trophæa
Pectoris , ſperans animi medelam
Cixila *Præſul.*
Debitas grates Triadi feramus
Jugiter, Patri , & Genito , Sacroque
Flamini laudes recinamus hauſtas
Pectore puro. Amen.

Cuius hymni formam è tenebris erutam *Toletanis, Talabricenſibus* , & *Libiſoſanis* reſtituimus , vt in Sanctorum ſuorum Martyrum VINCENTII , & LÆTI officiis ſacris illum poſſint feliciter recantare.

Sed nunc ad aliquorum in ACTIS relatorum comprobationem deueniamus. Et PRIMVM ſit de *Parentibus*. Horum Nomina , & Origines breui perido deſcripſit Dexter in *Chron. Ann.* 352. his verbis : *Sancti* VINCENTIVS, *&* LÆTVS, *nati Patre* TVRIBIO, *Toletano ciue, & Matre* SEVERA *Aquenſi , vel Eluorenſi, prope* Toletum *in* Carpetanis , *Gemelli , memoriâ mirabilium operum florent.* Eadem Iulianus in *Chron. Ann.* 252.*n.*78. & conueniunt omnes ſcribentes , vt notant Biuarius ad *d. Ann.* 352. *n.*4. Requena *d. c.* 13. Quintana Dueñas *d.fol.*407. *&* 410. D. Petrus de Roxas Comes Morenſis. *d.c.*25.*fol.*545. Hinc etiam elicitur Parentes fuiſſe alium *Toletanum* ciuem , & Matrem origine *Aquenſem* , ſiue *Eluorenſem,* quam vrbem hodie in Carpetanis eſſe *Talaueram* nullus dubitat. Et ideo Noſtri SS. Martyres conueniunt vrbibus illis , à quibus parentes originem deduxere. Necnon & *Lybiſoſæ* vrbi in agro *Laminitano* ſitæ prope *Caſtaonem* , quam hodie *Alcarazium* vocitant, qui ibidem SS. Pugiles martyrij coronam recepere , & vbi Pignora ſacra inuenta ſunt à *Maxima* Virgine , quæ *Templum* erigere , & à *Gratiano* Carthaginis Spartariæ Epiſcopo , aliis adhibitis conſecrari fecit. De quo audiendus Dexter, in *Chron. Ann.* 353. ſequenti clauſulâ : GRATIANVS *Epiſcopus* Carthaginis Hiſpaniæ *conſecrat* LYBISOSÆ *Templum* SS. VINCENTII, *&* LÆTI *Martyrum ibi paſſorum.* Ferè eadem Iulianus Toletanus in *Chron. Ann.* 326. *n.* 152. qui omnia ſuperius relata comprehendit hac ſerie : *Epiſcopus* GRATIANVS Carthaginis Spartariæ, *literis , & ſanctitate florens , hoc Anno ædificat, conſecratque* LYBISOSÆ Templum *in honorem* SS. MM. *Germanorum Adalphorum ibidem paſſorum Et reuelatum eſt* MAXIMÆ *ſanctæ Virgini* LYBISOSANÆ *ibidem eſſe illorum Reliquias. Conſecratum verò fuit Templum* Kalendis Septembris, *ipſomet Natalitio Sanctorum Martyrum deuotiſsimo. Interfuerunt vero conſecrationi,* Marcellus *Laminitanus,* Lupus *Valentinus* , Egila *Valertenſis, &* Natalius *Toletanus Epiſcopi , qui egregie concionatus eſt de Martyribus Sanctis.* Idem Iulianus *Ann.* 1080.*n.* 550. vbi refert , quatenus Alfonſus VI. Caſtellæ Rex, dum obſideret Toletum , inter alios Diuos Tutelares , quorum auxilia expoſcebat ad victoriam , etiam VINCENTIVM, *&* LÆTVM , *ciues* Toletanos , *paſſos* LYBISOSÆ , *& Patronos totius Hiſpaniæ* , inuocabat. Et in *Aduerſar. d.n.*549. vbi conſecrationis à *Gratiano* factæ meminit , adiicieńs : *Conſtantinum Magnum* CCCC. HS. *& Fideles* Lybiſoſanos CC. *liberaliter obtuliſſe ad Templi reparationem.* Et optimè , quia PRIMVM *Templum* conditum conſtat (ex Epitaphio ſuperius recenſito) ab SS. Martyrum Matre LVCIA SEVERA , quod Diocletiani temporibus combuſtum fuit. Sic *Halus :*

Parentes qui?

Quibus vrbibus conueniant SS. Martyres?

Templi conſecratio.

Primi Templi conſtructio à quo facta?

Digitized by Google

LVCIA *conſtruxit Mater olim Diua* SEVERA
Filiis hoc Templum, *quod prius arte parat.*
Indeque poſt tempus, combuſtum, lege Tyranni;
Martyres heu plorat tunc Lybiſoca *ſuos.*

En vides, reædificationem huius *Templi* fuiſſe tempore *Gratiani* Epiſcopi *Carthaginis Spartaria*, non verò primæuam conſtructionem, cùm pateat, iſtam perfeciſſe LVCIAM, SS. Martyrum Matrem. Hinc hallucinatum Requenam *ſup. c.* 17. 18. *&* 19. vbi licet promiſerit probare, *Templum primum* SS. Martyribus conſtructum, idipſum à *Fidelibus Libiſoſanis* erectum fuiſſe, nec illud probat, nec Auctorem aliquem hoc dicentem ſubiungit; quinimò, illorum Trium capitulorum embolium, quid aliud niſi farrago eſt?

Requenæ farrago.

CIRCA tempus agonis notandum eſt, quod licet *Dexter* horum SS. Martyrum memorias ad Annum CCC. LIII. repetat, non ex hoc credendum erit, eos illo anno agonizaſſe; cum ex *Iuliano* conſtet, illos fuiſſe martyrio coronatos Anno CC. LII. tempore Decij Imperatoris; & *Dextri* memoria venit intelligenda, ob cultum præſtitum *à Lybiſoſanis*, & propter relationem reædificationis Templi, à tempore Diocletiani combuſti, quod reparatum creditur largitione *Conſtantini* Magni, & *Maximæ* Virginis, cui reuelatio de Sanctorum Martyrum pignorum exiſtentiæ loco facta eſt, conſtat ex eodem *Epitaphio*, ſic:

Annus agonis quis?

Secunda conſtructio Templi à quibus?

Tandem ſub cauo ruderum poſt MAXIMA *Virgo*
Eruit oblita pignora ſacra diù
Conſtruit hæc Diuis ſecundum Virgo Patronis
Magnificum Templum, quod lacerauit Arabs.

Hinc elicies verum martyrij tempus, & Annum; Nam ſi Templi erectio ſecunda perfecta fuit Anno CCCXL. vel circiter, nequaquam potuit martyrium perfici niſi ante Annum primæ erectionis. Item nam primi Templi ruina ſi tempore Diocletiani Imperatoris à Datiano Hiſpaniæ Præſide, vt indicant Scriptores relati, fuit executioni mandata, ergo ad Annum CCC. III. (quò Templorum depopulatio à Diocletiano decreta eſt) iam SS. Martyrum agonis palæſtra, & Templi Primi effecta ſtrues fatenda eſt, & ex conſequenti paſſionis annus CC. LII.

Probatur I.

Probatur II.

QVATENVS ad reuelationem ſacrorum pignorum *Maximæ* Virgini factam, eorumque inuentionem; ad a muſſim ex Actis *Legendarij Hiſpalenſis* ſuperius recenſitis, & ex Iuliano in *Chron. d. Ann.* 326. *n.* 152. liquet, & cum hac relatione tranſeunt ſcribentes ſupracitati.

Topographia.

LYBISOSA, ſiue LYBISOCA. Ciuitas antiquiſſima Hiſpaniæ, ab *Hercule Lybico* condita, vt nominis ſtructura, & ſcriptorum auctoritas ſuadent in agro *Laminitano* ſita, prope *Caſtonem*, ſiue *Alcarazium*, vt ſcribunt Iulianus Archipreſbyter Toletanus in *Aduerſ. n.* 353. F. Ioannes de la Puente *in Conuen. Monarchiar. lib.* 3. *c.* 9. §. 5. Biuarius ad *Dextr. Ann.* 61. *n.* 5. & alij Relati à Requena *ſupr.* 1. *p. c.* 4 *fol.* 11. Poſtmodum Romanorum Imperio dicta fuit FORVM AVGVSTANVM propter nundinas in eodem loco poſitas tempore *Auguſti* Cæſaris, cum via militaris huius Imperatoris decreto reparabatur, vt inquit Iulianus *d. Aduerſ. n.* 355. Hodie dicitur LEZVZA, vt ex ſupra relatis ſcriptoribus colligitur. Eam olim fuiſſe Romanorum Coloniam tàm ex Plin. *lib.* 3. *Hiſtor. c.* 3. quàm ex ſequent. Inſcriptione, liquet:

IMP. CÆS.

Digitized by Google

IMP. CAES. DIVI
ANTONINI. FIL. DIVI. HADRIAN.
NEPOTI. DIVI. TRAIANI.
PARTHICI. PRONEP.
DIVI. NERVÆ. ABNEPOTI.
M. AVRELIO. ANTONINO. AVGVSTO.
ARMENIACO.
P. M. TRIB. POT. XX. IMP. II. COSS. III.
COLONIA. LIBISOSANORVM.

Cuius meminere Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib. 9. c. 38.* Puente *ſupr. d. c. 9. §. 5. fol 66.* Ianus Grutenus *in Inſcript. Antiq. 200. n. 3.* D. Thomas Tamayo in *Dextr. Vindicat. Nouit. 10.* Alfonſus Requena *ſup. c. 7. fol. 32.* *Martyrologia.*

S. VERANIA *Virgo Conſtantienſis.*] Eius nomen, & ſanctitudinem h. d. repetit in ſuo Martyrologio Venerabilis *Beda*, à quo Eminentiſſimus Cardinalis Cæſar Baronius in *Romano*, ſequenti elogio: *In Territorio* Conſtantienſi *ad* Aquas-Duras S. VERENÆ *Virginis.* Quibus accedunt P. Dionyſius Vazquez in *Caſtellano. fol. 143.* P. Ioannes Lupus in *Luſitano. fol 186.* Conſtantius Felix *in Italo. fol. 88.* quam perperam vocitat SERENAM. P. Ieronymus de la Higuera *in Hiſpano M. S. fol. mihi 36.* Eam fuiſſe diuerſam à S. VERONA cuius meminit Ioannes Molanus in *Addit. ad Vſuard. die 29. Auguſt.* hac periodo: *Apud vrbem* Louanium, *Natalis* VERONÆ *Virginis beatæ in Eccleſia S. Crucis.* Et in *Indicul. SS. Belg. lit. V. fol. 76.* ſequentia diſcrimina conuincunt. *Primò* quia Noſtra ad Annum D. LVI. vel circiter viuebat. *Belgica* è vita migrauit Anno DCCCC. VIII. vt teſtatur Petrus Cratepolius de *Epiſcop. German.* relatus ab Arnoldo Wione in *Martyrolog. Monaſt. lib. 3. Die XXIX. Auguſt. fol. 286.* Secundò, quia Noſtra Bætica communis virgo fuit; *Belgica* tamen filia *Ludouici* Regis Boioariæ in Germania, & Neptis *Ludouici Pij* Imperatoris, & Galliarum Regis, vt probant idem Wion in *Martyrolog. Monaſt. d. fol. 286.* Hugo Menardus in *Nouiſſim. Martyrolog. Benedictin. fol. 73.* Andreas Sauſſayus in *Gallican. Tom. 1. fol. 563.* Tertiò, quia *Bætica* vitam exuit in Territorio *Conſtantiæ Iuliæ* vrbis notiſſimæ, propè *Aquas Oſſet*, quas & *Duras* vocauere, non procul ab vrbe *Hiſpalenſi* in Bætica, à quo nullibi tranſlata fuere pignora ſacra *Belgica* vetò obiit apud *Moguntiam*, vrbem Germaniæ celeberrimam, è qua eius ſacræ exuuiæ ad *Monaſterium S. Crucis* inter *Louanium*, & *Furam* tranſlatæ fuere, vt fatentur ijdem Wion, Menardus, Sauſſayus, Molanus, & Aubertus Myræus in *Faſt. Belgic. Die XXIX. Auguſt. fol 498.* & Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. d. Die XXIX. Aug. fol. 341. in Notul. 342.* Qui (vt eius errores agnoſcas circa hoc) in *Topograph. SS. verb* Aquæ Duræ *fol. 10. col. 2.* Topographiam vrbis, quâ S. VERENA Conſtantienſis è vita migrauit hoc die, referens, proſequitur: AQVÆ-DVRÆ, *hodie* ANDER-THVR *fluuius* Heluetiorum, *qui in Rhenum apud Forum Tyberij, quid incolæ* ZVRZACH *dicunt, inter* Conſtantiam, *& Baſileam, labitur; ibi inſignis* VERENÆ *Virginis memoria. Cuius* Corpus *nunc in* Rothenſi Monaſterio, *quod à* Conſtantia IV. *Mill. German. diſtat, quieſcit, & colitur Kal. Sept.* Poſtea idem Ferrarius infra *verb.* Conſtantia *fol. 40.* agens de illa in verbis ſupra relatis expreſſâ, nihil de VERENA Virgine, nec de eius corporis exiſtentia. Inde in *eadem Topograph.* verb. Conſtantia Altera *d. fol 40.* illam inter *Galliæ Celticæ* vrbes deſcripſit, hac ſerie: CONSTANTIA Altera, *quæ etiam* CONSTANTIA CASTRA *nominatur*, CONSTANCES, *Ciuitas Epiſcopalis* Galliæ Celticæ, *apud Oram Occeani Britannici, haud ignobilis, vrbs, Normandica elegans, licèt ſine manibus; ex qua regio* Conſtantina *nominatur: Abrincis proxima, à Rothomago Metropoli tridui ſpatio in Occeanum Æſtiuum diſtans à* Lutetia Pariſiorum *ad* LXX. M. P. *Gallicen, ibi* S. VERENA *Virgo, Kal. Septembr. ex Beda.* Legiſtiſmi LECTOR inconſtantiam, in CONSTANTIA quærenda, Viri huius Topographi, & alias doctiſſimi Geographi? Vidiſti qualiter nec pedem figit, ſed hallucinatus omnia ſubuertit, & confundit omnia? Illic locum obitus, & ſepulchri apud CON-

B.

Diuerſa à S. Verona Louaniensi.

Probatur I.

Probatur II.

Probatur III.

Ferrarij error.

Digitized by Google

STANTIAM *Heluetiorum* verſus Alpes ad Germaniam ſitam; iſthîc apud CASTRA CONSTANTIA *Normandicorum* ad Oram Occeani Britannici conſtituta, appingit. Si primæ credimus aſſertioni, fallitur in ſecunda,& è conuerſo:ergo nulli ſtandum erit, cùm auctoris hæc varietas expoſcat. Sed nunc quid pro Noſtris *Hiſpanicis* Diuis, & maximè VERANIA (ſic legendum) Antiqui ſcriptores expreſſum reliquere, ſubiungamus S. M. Maximus in *Chron. Ann.* 559. vbi Rodericus Caro *in Not. lit. G. fol.* 189. *col.* 2. & P. F. Franciſcus Biuarius in *Comment. n.*4.*fol.* 453. §.94.agens de Noſtra hac S. Virgine,proſequitur: *His temporibus, vel circiter in Batica* CONSTANTIÆ-IVLIÆ, *quæ eſt* OSSET, *S. Gregorius Confeſſor, &* S. VERANIA *Virgo Benedictina clarent.* En S. VERANIA de qua *Beda*, & *Baronius* cum cæteris recentioribus, non apud *Heluetios*, aut *Normandos*, ſed apud *Baticos Hiſpaniæ*, vbi AQVÆ-DVRÆ in fonte mirabili iuxta OSSET, cuius meminere S. Gregorius Turonenſis *Hiſt. Francor. lib.* 6. *c.* 43. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 11. *c.* 54. Ioannes Mariana *ad Hiſtor. lib.* 5. *c.* 8. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 28. Rodericus Caro in *Chorograph. Hiſpalenſ. lib.* 3. *c.* 19. P. Biuar. *ad Maxim. in Chron. Ann.* 550. *n.* 4. §. 24. *fol.* 422. D. F. Ioſephus de S. Maria in *Libell. de Antiq. Font. Oſſet.* Idem Turonenſis de *Glor. Martyr. lib.* 1. *c.* 24. *&* 25. De ea poſt S. Maximum,& Rodericum,Biuariumque agunt P. Ioannes Pineda in *Epiſtol. ad Abbat. Oliuarenſ.* Rodericus Caro in *Corograph. Hiſpalenſ. d. lib.* 3. *c.* 19. F. Ioſeph. de S. Maria in *Tract. d. Font. Oſſet.* §. 5. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 316. D. Paulus de Spinoſa *Hiſtor. Hiſpalenſ. lib.* 2. *c.* 4. qui omnes locum, quò Monaſticam duxit vitam S. Virgo, in Hiſpania prope CONSTANTIAM IVLIAM in *Bætica* conſignant. Hinc circa hoc non ſunt audiendi *Ferrarius*, & cæteri ſuperius relati, quia proculdubio ſitum vitæ, & obitus S. Virginis ignorarunt, & vociſ tinnitu allecti, hactenus in ſitus conſignatione fuere infeliciter hallucinati. Eius ACTA obliterauit temporum lapſus; illa breui dabimus ex Noſtris ſcriptoribus;

Quid de Batica Virgine Verania?

Scriptores.

ACTA S. VERANIÆ VIRGINIS
Sanctimonialis ex Ordine Benedictino in Cœnobio Conſtantienſi in Batica.

Origo. VERANIA *Virgo Sanctimonialis, & Mater virginum in* Conſtantienſi *Cœnobio non procul ab* Hiſpali *Baticæ degentium, fuit natione* Hiſpana, *illuſtribus progenijs Gothorum exorta; quæ cùm in primo ætatis ſuæ exordio* Florentinam *Virginem, SS. Leandri, & Iſidori ſororem, plurima extruentem Ordinis Benedictini Monaſteria Virginum conſpexiſſet, ipſa eius exemplo allecta apud* Conſtãtiam Iuliam *quæ prope fontes* Oſſet *tacet antiquiſſimam vrbem, aliud duplex Cœnobium erexit, quo ſe cum multis virginibus Deo dicatis, humili auiditate, recepit. Hic ſanctiſſima Virgo vitam religioſam amplexa, cæteras ad incepti itineris perfectionem blandis perſuaſionibus admonebat. Hinc* VERANIÆ *& ſociarum virtutum odor per omnes* Bæticæ *terminos cæpit exoriri, ita vt Matris, & filiarum fama prolixius extenderetur. Tandem Virgo ſanctiſſima, quæ inter coætaneas, vt Luna inter minores ſtellas effulgebat, tantorum meritorum acumine illuſtris, ad auguſtiorem vitæ terminum peruenit, magnis exornata prodigijs, vt hocce ſarcophagi carmen ſepulchrale recenſet.*

Conſtruit Cœnobium.

Exercitia, & mores.

Hoc tumulo requieſcunt ſplendida corporis oſſa
Virginis illuſtris, quam ſibi Chriſtus amat.
Hæc Benedictini nigram portauit ab annis
Ordinis & veſtem, primoribúſque pia.

Epitaphium.

Hæc

Hæc Florentinæ *vestigia Virgo sequuta,*
Cœnobij quondam extitit ipsa Parens.
Virginibus sacris hæc præfuit alma Ministra,
Cuius in obsequium multa caterua paret.
Huic VERANIA *nomen erat, quæ ornata trophæis*
Virtutum sanctis, omnia Diua replet.
Postea Septembris *Dies hinc numerata Kalendis,*
Obtulit hæc Sponso spiritus Alma suos.

Moritur, & sepelitur.

Igitur postquam Virgo sacra mortem sibi imminere præsensit, Sacramentis Ecclesiæ sumptis, miraculorum gratiâ conspicua, spiritum Sponso reddidit ipsis Kalendis Septembris *circa Annum Domini* D. LX. *cuius Corpus in eius Monasterio conditum cœpit illo æuo plurimis clarere vrtutibus, ita vt eius Nomen celebre in fastis sacris repositum, cultu debito veneraretur in posterum.*

Biuarij credulitas.

Hæc de hac S. Virgine colligere potuit nostræ sedulitatis instantia, quæ adhuc sub silentij nebula latuere. Epitaphij, siue Carminis Sepulchralis contextûram accepimus ex *Codice MS. Carminum* sæpius repetito, apud mescætera communem habent illustrationem: dummodo à *Biuario* discedas in suis ad *Maxim. d.* §. 94. *fol.* 453. qui à *Ferrarij Topographia* conuictus, S. Nostræ pignora ad *Rothense* Monasterium in *Germania* translata quiescere, credidit.

Oppidum Brenes ex nomine S. Virginis deductum,

Nec hîc erit silentio prætermittendum, quod Rodericus Caro in *Not. ad Maxim. d. fol.* 187. P. Quintana Dueñas supra *d. fol.* 316. Pineda, P. Ioseph. à S. Maria, & alij superius citati scriptum reliquere, scilicet, quòd Oppidum hodie inter Cantillanam, & Hispalim BRENES, seu VERENES dictum, ex nomine huius S. Virginis impositum fuisse fatentur, cùm *Constantia Iulia*, siue *Osset* haud longè ab illo oppido distare noscatur.

Topographia.

IVLIA CONSTANTIA. Ciuitas vetustissima *Hispaniæ* Vlterioris in *Batica*, quam etiam Plinius in *Histor. lib.* 3. *c.* 1. OSSET vocitat, his verbis: *Oppida* Hispalensis *Conuentus à læua Hispalis Colonia, cognomine Romulensis: ex aduerso Oppidum* OSSET, *cognominatur* IVLIA CONSTANTIA. De qua ad amussim Rodericus Caro in *Corograph. Hispal. lib.* 3. *c.* 19. P. Biuar. ad *Maxim. Ann.* 550. §. 21. *fol.* 410. Quintana Dueñas de *SS. Hispalen. d. fol.* 316. qui hodie ALCALA DELRIO prope Hispalim dici contendunt. Eamque sic cognominatam, ob Iulij Cæsaris amorem asserunt.

C. S. REGVLVS *Episcopus Africanus Martyr.*] Cuius venerabilis *Beda* meminit in *Ephemerid. SS.* metricè scriptis ad hunc diem, his carminibus:

Martyrologia.

Septembris REGVLVS *tenet, orditúrque Kalendas,*
REGVLVS *Antistes, sibi qui caput ense peremptum*
Portauit, binis Christo stadiis faciente.

Licet Baronius in *Not. ad hunc diem lit. L.* ea carmina *Beda* non esse, sed alterius scribat. Igitur S. Episcopi memoriam repetunt idem Baron. in *Martyrol. Rom.* sequenti clausulâ: *Populonij in Tuscia* S. REGVLI *Martyris, qui ex Africa veniens, ibi sub Totila martyrium consúmauit.* Conueniunt P. Dionysius Vazquez in *Castellano fol.* 143. P. Ioannes Lupus in *Lusitano fol.* 185. De eo Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. h. d. fol.* 560. D. Alfonsus Castillo Solorzano in *Sacrar. Valent. fol.* 153. Qui CORPVS seu aliquam partem in *Collegio Valentino* à D. *Ioanne Ribera* Patriarcha constructo conditum asseuerat. Apud *Lucensem* vrbem defendit *Ferrarius*, fides stet apud ipsos.

Scriptores.

D. TRANSLATIO *Corporis* S. RODESINDI, *vel* ROSENDI, *Abbatis & Episcopi.*] Valde miror *Vvionis* & *Hugonis Menardi* solertiam, qui legentes Opera *F. Antonij*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

Tepes, vt ipſi paſſim referunt, huius omiſere TRANSLATIONIS anam neſim, & prorſus hoc die ipſius haut meminere. De eius feſtiuitate cum Octaua, à Hyacintho S.R.E. Cardinale, poſt Pontifice Summo, titulo Cæleſtini III. conſtitutâ agit idem F. Antonius in *Chron. Benedictin. Tom. 5. Cent. 5. Ann. 935. c. 2. fol. 14.* vbi poſtquam Bullæ traſumptum (quâ Hyacinthus, tanquam Sedis Apoſtolicæ in hiſce Hiſpaniarum Regnis Legatus, cognitis S. RODESINDI Abbatis, & Epiſcopi Dumienſis, adhuc viuentis miraculis, vitæ ſanctitudine, & in dignitatibus, exercitiis, eius ex humili loco ad ſublimiorem transferre pignora ſacra ſeſe paratum affirmat; ideoque Venerabiles in Chriſto fratres Ioannem Braccarenſem Antiſtitem, eiuſque ſuffraganeos Epiſcopos, nec non omnes totius Prouinciæ Præſules hortatur, vt ad huiuſmodi *Tranſlationis* Diem, quam *Kalendis Septembris* perfectuam indigetat, cum eo apud Monaſterium *Cellanouenſe* concurrere ſatagant) Hiſpano ſermone tranſlatum, formam *Tranſlationis* deſcribit, ſic:

Huius Tranſlationis Scriptor.

ACTA TRANSLATIONIS Sacrorum Pignorum S. Rodeſindi Abbatis, & Epiſcopi Mindonienſis in Gallæcia per Hyacinthum S. R. E. Cardinalem, & Hiſpaniæ Legatum.

Concurſus ad ſepulchrum.

PRÆTERITIS *Temporibus celebris fuit miraculorum fama, quæ Deus Optimus Maximus ad* S. RODESINDI *ſepulchrum continuò patrare dignatus fuit, in plurimis febricitantibus, qui ad illud peregrinationis ergo, aut deuotionis ſpiritu, aut fauoris recipiendi fide conueniebant. Igitur inter alios qui ad huius Monaſterij* Cellanouenſis *in* Gallæcia *limina viſitanda peruenit, vnus fuit* Hyacinthus S. R. E. *Cardinalis, & per totius Hiſpaniarum circulos ſedis Apoſtolicæ Legatus, qui poſtea creatus fuit ſummus Pontifex titulo* Cœleſtini III. *qui magnalia Omnipotētis Dei ad tumulum S. Abbatis exaudiens, in Monaſterium quo eiuſdem S. Præſulis ſacra pignora iacebāt, perrexit Annō Domini* M.C.L.X.X. *vel circiter, & ſpeculatis omnibus quæ audierat, & ſumma deliberatione, penſatis, & ad oculū examinatis, cognoſcens veraciter maiora eſſe in effectu, quàm in opinione miracula quæ probauerat, quàm quæ audiuerat, protinus ſacrum* CORPVS *ex illo humili tumulo, quo erat ſepultum, in ſublimiorem, capsâ lapideâ incluſum, alterâ mirifice ligneâ affabrefactâ, & deauratâ deſuper impoſitâ, ſuper quatuor marmoris columnas, intra Capellæ angulum, quæ ad clauſtrum tendit, transferre curauit. Quod vt perfectius perficeret, primò de multorum Præſulum conſilio, præuio vitæ examine, & miraculorum frequentia,* S. RODESINDVM *inter* S.E. *Catholicæ* BEATOS *adnumeranit, deinde totius* Gallæciæ, *&* Portugalliæ *Epiſcopos conuocauit, vt ei in illo ſancto opere* Kalendis Septembris *aſsiſterent. Denique* TRANSLATIONEM *eadem die, populorum circumiacentium concurſu, Epiſcoporum iubilo, Optimatum deuotione, Abbatum, & Fratrum adſtantium feruore, & ipſius Cardinalis pietate, ipſe propriis manibus perfecit, indulgentiis indictis, his qui actui interfuere, & cæteris abſentibus, qui Die commemorationis feſtiuitatis illius quotannis celebrandæ intereſſe contigerit. Quorum omnium rerum, ne memoria temporum lapſu deperiret, in publicum Diploma, & authenticam Scripturam deſcribi præcepit, in qua illuſtriora eius S. Præſulis vitæ exercitia, inſigniora miracula, & quidquid in huiuſmodi Tranſlatione præceperat, & ordinauerat, aut quæ in eius Actu euenerant, ſcribenda cenſuit. Huius Beatificationis, & Tranſlationis executio ad hunc finem perducta eſt, inſtantibus* Cerebruno *Toletano*, & Petro *Compoſtellano Archiepiſcopis*, Gundiſaluo *Ouetenſi*, Ioanne *Legionenſi*, Petro *Caurienſi*, Sanctio *Zamorenſi*, Antonio *Vlyſſiponenſi*, Roderico *Palentino*, Gundiſaluo *Seguntino*, Gundiſaluo *Segobienſi*, & Marco *Viſeenſi Epiſcopis*, nec non *Abbatibus Sahaguntinenſi, Superadenſi, Carracetenſi*, & *Melonenſi*, item *Prioribus S. Cru-*

Hyacinthi Cardinalis aduentus.

Tranſlationem meditatur.

S. Rodeſindum inter Beatos apponit.

Tranſlationem perficit.

Quibus inſtantibus.

cis.

Digitized by Google

cis,& Eccleſulæ cum aliis Principibus,Equitibus,conciliis ciuitatum,& Populorum,ad Dei gloriam, qui ſemper eſt glorioſus in ſecula.

HACTENVS ex relatione *P.F.Antonij de Tepes*, cuius auctoritate hanc feſtiuitatem, hactenus abs ſcriptoribus Benedictinis omiſſam, hic ſubiungere curauimus. Qui vero miraculorum caralogum ſcire deſiderat,quibus *Hyacinthus* Cardinalis motus ad *Beatificationem*, & *Tranſlationem* eiuſmodi procedere deſtinauit, adeat Yepium *d.c.2.fol.* 14.vbi Bullam, ſeu Diploma cum miraculorum relatione, Hiſpano ſermone tranſlatum recenſet, necnon & Nos ſupr. *Tom.2. Die I. Mart. fol.* 34.P.F.Philippum de la Gandara *Hiſtor.Gallæc.lib.*13.

HVIVS Tranſlationis locus fuit *Cœnobium Cellanouenſe* in *Gallacia*,de quo egimus *d. Tom.2.fol.*36. in quo ex Capella S.Ioannis *Corpus* tranſlatum eſt ad aliam Capellam, quæ iuxta oſtium clauſtri mirificè exornata fuit, vt perhibent Acta, à quibus *Tepius*,& *Gandara*.

QVARTO NONAS Septembris.

DIES II.

A. LVGODVNI *in Luſitania* SS. IVSTI, & AMICI *Epiſcoporum, quorum primus creditur Egarenſis, ſecundus, ſine ſede notatur, qui apud Noſtrates in magno pretio habiti, eorum memoriam nobis ſolummodo tranſmiſere Chronologi.*

B. APAMEÆ *in Vacceis, vbi nunc eſt* PALLENTIA *in Hiſpania* S. ANTONINI *Martyris, qui cùm in perſecutione Diocletiani Imperatoris, pro Chriſti fide detineretur, & in ipſius nominis confeſsione perſiſteret, ferali gladio iugulatus, & corpus ſanctiſsimum diſcerptum,ad coronam gloriæ feſtinauit ſtrenuus. Cujus poſtmodum nutu Sanctius Rex, miraculo præcedente, Eccleſiam Cathedralem* Pallentiæ *reſtituit, & Populum, nam ab Hiſpaniarum excidio, omnia depopulata iacebant.*

C. LVGDVNI *in Gallia* S. ELPIDII *ipſius Vrbis Epiſcopi, qui cùm* Iuſtum *Vrgellitanum*, & Iuſtinianum *Valentinum Præſules eius fratres literis*, & *ſanctitate eruditos aguoſceret, eorum veſtigia auida eſt pietate inſecutus; ex quo Lugdunenſem indutus infulam, ſignis mirabilibus clarens in Domino quieuit.*

D. BAR

D. BVRGI S. *Sepulchri in Italia* S. ÆGIDII *Abbatis Hiſpani qui cum aliquandiu Italiam luſtraret S. Arcani comes factus cum eo Ieroſolymam, & Romam profectus loca ſancta, & Apoſtolorum limina viſitauit, poſt, Venetiam aduentans Dei nutu cum ſocio Eccleſiam Burgenſem S. Sepulchri conſtruit, vbi miraculis clarus, & vrbis Protector, apud accolas in pretio eſt.*

E. ROMÆ *Sancti* PHILIPPI *Martyris, qui cum alijs pro fide ad martyrij coronam acceßit. Cuius ſacra lipſana in ſacrario Regij Oratorij Madridenſis, Regio ſarcophago incluſa venerabiliter cuſtodiuntur.*

F. CONTREBIÆ *in finibus Carpetaniæ in Hiſpania memoria* SS. EVODII, HERMOGENIS, *&* CALLISTÆ *fratrum Germanorum, ſub Diocletiano, ſiue vt alijs placet Iuliano paßorum.*

NOTÆ.

A. *Nominum tantùm memoria extat.*

SANCTI IVSTVS & AMICVS *Epiſcopi.*] Horum Sanctorum Præſulum res geſtas, eorumque ſedes ſic temporum ſilentium occuluit, vt nihil niſi nomina ſeruauerit; imò nec Diem obitus aperuit; nam licet in hoc die eorum anamneſim ſubijciamus, non ex hoc credere Lector compellitur, ipſos hoc die vitam exuiſſe. Eorum igitur nomina hic reponere compulit, quia Vniuerſalis Eccleſia in Faſtis ſacris hodie IVSTVM Epiſcopum *Lugdunenſem* ad cœlos migraſſe recenſet; & cùm Noſter etiam IVSTVS vocitetur, apud *Lugodunum Luſitaniæ* vitam cum morte commutaſſe credamus, ignoto die mortis, in hunc reponimus, *Lugdunenſis* paritatis vocabuli ſignificatione compulſi. De Noſtris Luitprandus in *Aduerſar. n.* 67. hoc ſcriptum reliquit: LVGODVNI *in* Luſitania *quam vrbem vocauerunt Mauri* VITIGODINVM *memoria* S. IVSTI *vt creditur* Egarenſis *Epiſcopi, qui Concilio* Egaræ *congregato ſubſcripſit, &* AMICVS *Epiſcopus.* Hactenus Diaconus Ticinenſis. De quibus nec Nos amplius dicere & progredi habemus. De Oppido LVGODVNO altum ſilentium apud Geographos Noſtros, & Exteros. De VITIGVDINO, ſic hodie dicto Oppidulo, in Montibus Gallæciæ conterminis ad Caſtellam Veterem, quâ parte via Zamorâ Auriam, & Compoſtellam pergit, nullus quem ſciamus ſcripſit; nam illud ſic ignobile Scriptoribus pateſcit, vt nullus eius memoriam hactenus ſcribere fuerit conatus. Forte tempore Luitprandi extitit in Luſitania, nunc verò eius ſitus in Gallæcia compulſatur.

Lugodunum quod oppidum?

B. *Controuertitur origo & locus, tempuſque paſſionis S. Martyris.*

S. ANTONINVS *Martyr Palentinus.*] Ingens ſe offert inter Noſtros, & *Gallicanos* Scriptores, de huius Sanctiſſimi Martyris *origine, loco martyrij, tempore agonis, & ſitu Reliquiarum*, controuerſia. Nam S. E. *Palentina*, quæ S. ANTONINVM Martyrem *Patronum* agnoſcit, eum fuiſſe *Gallum* contendit P. F. *Franciſcus Biuarius*, & D. *Franciſcus Sandoualius* Canonicus Palentinus, auctoritate *Dextri*, & *Iuliani* illum fuiſſe *Hiſpanum* probant. Cum ſententiâ S. E. *Palentinæ* conueniunt omnes Scriptores *Gallicani*, & *Baronius* Eminentiſſimus Cardinalis, qui

Digitized by Google

qui *Reliquias* tantùm *Palentiæ* asseruatas recensèt. Sed quia de hac re aliquandiu cum S. E. *Palentinæ* Procuratoribus disceptauimus, & *D. D. Antonio Calderon* S. E. Toletanæ Magistrali Canonico, Serenissimæ Infantis Hispaniarum Magistro, post Archiepiscopo Granatensi electo, iam vitâ functo, Iudice, controuersiam vltro citroque proposuimus, vbi rationes pro vtraque parte militantes exponere decreuimus; altiùs hocce disceptationis specimen repetemus, & per *Quæstiones* rem hanc faciliter, & feciliter absoluemus.

Quæ Antonini Martyres in Ecclesia?

Qvæstio I. *Quot fuere in Dei Ecclesia Sancti Martyres* Antonini? Eosque fuisse *Nouem* ex Romano Martyrologio *Baronij* constat, I. qui absque expressione loci palæstræ cum *Victore*, & socijs sub Diocletiano *Die* XX. *Aprilis* martyrium consummauit. Quos fuisse *Hispanos* apud *Iturissam* passos *Vasconiæ*, hodie *Sangueſſa*, superius probauimus *Tom.* 2. *Die XX. April. fol.* 705. II. qui cum *Marcellino* Pont. Max. sub Maximiano Romæ *Die* XXVI. *Aprilis* agonem compleuit. III. qui cum *Lucia* natione Campana cum alijs socijs apud *Iuliobrigam Hispaniæ* in *Cantabria*, sub Rictio Varo, tempore Diocletiani Imperatoris, *Die* VI. *Iulij*, de quibus & Nos supr. *Tom.* 4. *Die VI. Iul. lit. A.* martyrij coronam recepit. IV. qui cum *Lucilla*, & *Flora* Virginibus, aliisque socijs sub Gallieno Imperatore, Romæ agonis palæstram expleuit. V. qui Romæ Christum liberâ voce fassus, à Vitellio Iudice sub Domitiano, capitali sententiâ damnatus est. *Die* XXII. *Augusti*, & præcedens *Die* XXIX. *eiusdem.* VI. qui apud *Apamiam Galliæ* coronatus, eius *Reliquias* S. E. *Palentina* veneratur, nullâ temporis, aut Consulis consignatione in *Romano Martyrologio* præscriptâ. VII. qui puer cum *Aristæo* apud *Capuam* passionem *Die* III. *Septembris* exegit. VIII. qui ex *Legione Thebæorum* Martyr adnumeratur, & *Placentiæ* in Italia XXX. *Septembris* colitur. IX. qui apud *Cæsaream Palæstinæ* cum aliis Sociis *Die* XIII. *Nouembris* agonizauit. Omitto alios Antoninos Martyres, qui haut sunt adhuc in Martyrologio Romano *Baronij* adscripti, de quorum aliquibus postea agemus.

An horum aliquis fuerit Martyr Gallus?

Qvæstio II. *An aliqui ex* Nouem Antoninis *Martyribus relatis, fuit origine* Gallus? Videtur S. E. *Palentinam* asserere, quòd VI. Antoninvs supra recensitus Martyr, apud *Apamiam*, siuè Pamiam passus, is sit *Patronus Ecclesiæ* illius, & cuius ipsa sacras *Reliquias* veneratur, isque origine *Gallus.* Ad hanc assertionem mouetur, quia in *Martyrologio Romano* dicitur: *Pamiæ in* Gallia S. Antonini *Martyris; cuius* Reliquiæ *in Ecclesia* Palentina, *magnâ veneratione asseruantur.* Sed si quæramus ab Eminentissimo Cardinali *Baronio*, à quo desumpsit verbum illud, quod addidit in Martyrologio Romano In Gallia, nullibi positum? ipse Quæsitui in *Not. lit. B.* respondet: *passus est non* Apamiæ *in Syria, vt multi opinati sunt; sed* Pamiæ *apud* Tolosam, *vt constat ex* Tabulis Ecclesiæ Palentinæ, *in quæ eius Dies Natalis solemniter agitur; vbi sacræ Corporu eius* Reliquiæ *requiescunt.* Ergo Baronius S. E. Palentinæ testificationem amplexus, *Gallus* Martyrem concessit, non quia alibi similem testificationem inueniret. Ergo explosâ rationibus Historicis, & deuictâ ad oculum assertione *Palentinæ* Ecclesiæ firmissimis, & melioribus fundamentis, & *Baronij Additio* in Textu Martyrologij Romani, & *assertio Palentini Capituli*, illud commentum affirmantis, penitus corruet.

An aliquis scriptor in Gallia Antoninum passum dixerit?

Qvæstio III. *An vllus* Martyrologiorum *Scriptor ante* Baronium, S. Antoninvm Pamiæ *in* Gallia *passum, dixerit.* Et nullum esse ante *Baronium* patet: Nam *Vetus Martyrologium Romanum* à S. Clemente cœptum; ab Innocentio I. auctum; à S. Gregorio Magno Summis Pontificibus, laudatum; & ab ipso Cardinale Baronio desideratum; quod P. Heribertus Rosweydus publicauit, hæc singularia h. d. verba profert: *Apamiæ* S. Antonini *Martyris.* Quæ simili ratione sequuntur Beda, Vsuardus, Ado, Notkerus, Rabanus Maurus, Peregrinis, Maurolycus, Galesinus, & reliqui. Ergo *Additio* illa Baroniana In Gallia, & ab Ecclesia *Palentina* desumpta, nullum Patronum ex vetustioribus habet, & ex consequenti nullo fulcita fundamine, nisi illis, quibus eadem Ecclesia in reformatione Officij Palentini circa Annum M. D. LXXX. vsa est, despectis Antiquis ipsius Breuiariis, & totius ferè Hispaniæ, quæ Officium de

Digitized by Google

S. ANTONINO Martyre recitbanit, in quorum Lectionibus alius recentior ANTONINVS in *Gallia* paſſus ſed abſque martyrologij recenſione, ſufficitur.

Quibus ex cauſis Palentina Eccleſia ab antiquis Breuiariis receſſit.

QVÆSTIO IV. *Quæ rationes Hiſtoricæ Eccleſiam* Palentinam *mouere potuerunt, vt vetuſtorum Breuiariorum canitie, & auctoritate deſpectâ ad alias aſſertiones amplectendas diuagaretur?* Huic eadem ipſa reſpondet dicens: *Quòd animaduertentes qui antiquum* Breuiarium Palentinum *reformarunt tempore* Pij V. *Pont. Max. errorem introductum circa tempus, quo* ANTONINVS *ipſius Eccleſiæ* Patronus *occubuiſſet, cùm in dicto vetuſto Officio* Breuiarij *antiqui legeretur, eundem Martyrem fuiſſe martyrio coronatum* PAMIÆ in Gallia, *regnante* Pipino *illius Regionis Principe, circa Annum Domini* DCC. LXXI. *& eiuſmodi relatio nequaquam poterat conuenire ſucceſſui* Sanctij Maioris *Regis, qui illam Eccleſiam reparauit, & Epiſcopum reſtituit, ideò* Martyrem *antiquiorem inueſtigantes, vt relationi euentus Regis conuenire quiuiſſet, illum inuenerunt in Antiquis Breuiariis* Toloſano, Narbonenſi, Carcaſſonenſi, Pamienſi, *&* Ordinis S. Auguſtini *illius Prouinciæ, quibus refertur* S. ANTONINVM, Pamienſem *Martyrem, nepotem fuiſſe* Theoderici *Regis Gothorum, qui periit in bello Gallico ad* Catalaunienſem *agrum tempore* Attilæ, *circa Annum* CCCC. XLIX. *quo inuento illum fuiſſe ſuum Patronum arbitrantes, ad officij antiqui reformationem proceſſerunt, expungentes, quidquid huic aſſertioni contrarium viſum fuit, & negantes* ANTONINVM *Martyrem tempore* Pipini *ſuum eſſe* Patronum, *ob reſiſtentiam euentus* Sanctij *Regis, cognomento* Maioris, *qui* Palentinam *Eccleſiam reædificauit.*

Qualis Regis Sanctij Maioris euentus.

QVÆSTIO V. *Qualis fuerit euentus Regis* Sanctij *cognomento* Maioris, *quo motus Eccleſiam Palentinam reparauit, & ei Sedem Epiſcopalem reſtituit?* Adſit D. Rodericus Ximenez *Hiſtor. Hiſp. lib. 6 cap. 6.* qui primus rem geſtam enarrat. *Itaque* (inquit) *Rex* SANCTIVS *dictus* Maior *patriæ finibus dilatatis, & pace inter filios ordinatâ, contra* Veremundum *Regem* Legionis *arma commouit, & de Regno eius loca plurima adquiſiuit. Hic* SANCTIVS *dum quadam die ſe in venationis ſtudio recrearet, aprum ſequutus, contigit, in ciuitate olim nobili, tunc deſerta, quæ* PALENTIA *dicebatur, cryptam in forma Eccleſiæ inuenire, & Altare in honorem* S. ANTONINI *Martyris adhuc extans. Ad quam cùm aper fugiens aduenisſet, & Rex vibrato venabulo feram in crypta occidere voluiſſet, diuino percuſſus miraculo, quod propoſuit non potuit adimplere. Obriguit enim brachium eius dextrum, & ſic aper illæſus euaſit. Rex autem conuerſus ad preces Beati Martyris* ANTONINI *ſuffragium imploranit, & illicò deſtitutus iuſſit ciuitatem diruptam reparari, & ſuper cryptam, Eccleſiam ædificari, & procurauit ibidem Epiſcopum conſecrari, & totam ciuitatem cum omnibus terminis, & pleno dominio Epiſcopo, & Eccleſiæ donatione obtulit liberalis; villas, & poſſeßiones alias ſuperaddens, quibus adhuc hodie gaudet Eccleſia Palentina.* Conueniunt D. Rodericus de Areualo Epiſcopus Palentinus *Hiſtor. Hiſpan. 3. p. cap. 25.* Ambroſius Morales *lib. 17. cap. 44.* P. Ioannes Mariana *lib. 8. c. fin.* Petrus Antonius Beuter *lib. 2. cap. 7.* Hiſtoria Generalis Regis Alponſi Sapientis 3 *p. c. 22.* F. Anton. de Yepes in *Chron. Benedict. Tom. 6. Cent. 6. c. 1.* & plures relati à D. Franciſco de Sandoual in *Apolog. S. Antonin §. 2. fol. 8.* Qui & cæteri omnes cryptam illam, Altare, & effigiem S. ANTONINI Martyris à Rege repertam, fuiſſe à tempore Gothorum conſtructam contendunt: & à CCC. & amplius retro Annis, hoc eſt à tempore excidij Hiſpanici, Sarracenorum gladio, dirutam, & ſolo æquatam affirmant, ipſeque *Sanctius* Rex in Priuilegio donationis fatetur.

Crypta, Altare, & Effigies cuius fuerit Antonini Martyris?

QVÆSTIO VI. *Cuius Martyris* ANTONINI *Altare, Effigies, crypta, & Reliquiæ à Rege inuentæ, creditæ fuere tunc, & impoſterum?* In quo duo tempora conſideranda ſunt; aliud Antiquorum Breuiariorum, quibus in Lectionibus dicebatur, & legebatur; *Quòd iſte* S. ANTONINVS *tandem ad ripas Adargiæ, qui* APAMIAM *præterlabitur, ob Chriſti nomen trucidatus eſt, à Metopij Regulo* Apamiæ *Miniſtris, Anno Domini* DCC. LXXI. *Pipino in Gallijs regnante.* Huius *Palentini* Breuiarij vetuſtiſſimi ecphraſim ſequuntur fere omnia Breuiaria Hiſpaniæ. Aliud tempus erit *Reformationis Officij Palentini* à Canonicis factæ, quâ prorſus Reformatores relationem Antiquorum Breuiariorum, in qua ANTONINVM martyrio coronatum tempore *Pipini* ad Annum DCC. LXXI. dicebatur, expungentes; alium ANTONINVM antiquiorem quæritantes, vt relationi Regis *Sanctij* conueniret, illum in Lectionibus Officij reformati tempore *Theodorici* in agro Catalaunico in Gallia occiſi

occiſi, abſque duce repoſuere. Sed quid in cauſa? Quia ſi Antiquorum Breuiariorum Hiſpaniæ relationem ſequerentur *Reformatores*, in maximum laberentur errorem, cùm conſtaret hunc ANTONINVM martyrio coronatum, LVII. Annis elapſis poſt excidium Hiſpanicum à Sarracenis patratum Quod ſi ſic, nequaquã crypta, Altare, effigies & Reliquiæ à *Sanctio* inuentæ, poſſent huic recentiori ANTONINO conuenire, & ideo alium antiquiorem perquirentes, audito in aliquibus Breuiariis Galliæ nomine *Theodorici* (tanquam ſi alius non fuiſſet in rerum natura) tunc iſtum *Theodoricum* amplectentes, & alium ignorantes, illum eſſe Gothorum Regem, quem in agro Catalaunico Galliæ ad Annum CCCC. XLIX. refetunt Hiſtoriæ occiſum fuiſſe, auunculum Martyris dixere, vt hac falsâ ſuppoſitione, & commento antiquitatem cryptæ, Altaris, effigiei, & Reliquiarum ab *Sanctio* Rege inuentarum, nullo contradicente, ſaluarent. Sed ſi omnia hæc commentitia eſſe probabimus, & argute, ſed ſine ratione Hiſtorica, imaginaria eſſe demonſtrabimus, dubio procul pro *Hiſpano Martyre* victoriæ vexillum, deuictis huiuſmodi erroribus, exaltabimus.

Antoninus Palentinus tempore Diocletiani martyrio coronatus. Probatur I.

AD huius victoriæ firmitatem ſequentia Supponenda ſunt, vt ad veritatis apicem accedamus, & erroris commiſſi à *Palentinis Reformatoribus* futile fundamentum eneruemus. PRIMVM, quòd Sanctus, iſte ANTONINVS, cuius Eccleſiam tempore Gothorum fuit venerata PALENTIA, cuiuſque effigiem & Reliquias in Altare intra cryptam SANCTIVS Maior inuenit, fuit origine *Hiſpanus*, & apud APAMIAM vrbem *Vaccæorum* prope *Palentiam*, ſitam, martyrio extitit tempore *Diocletiani* coronatus. Huius aſſertionis identitatem probamus PRIMO ex Flauio Dextro *in Chron. Ann.* 308. vbi Biuarius in *Not. Comment.* 2. *n.* 11. *fol.* 366. ſequenti clauſulâ: APAMIÆ *in* Hiſpania *Tarraconenſi in Oppido* Vaccæorum, *ad fluuium* Arlanzonem, *paſſio* S. ANTONINI *Martyris*. Ecce ex *Dextro* S. ANTONINVM, Martyrem *Hiſpanum*, eumque martyrio coronatum *Anno* CCC. VIII. in perſecutione *Diocletiani*, quæ adhuc ad illum Annum continuata eſt, vt pluribus probat D. Franciſcus Sandoualius in *Apolog. pro S. Antonin. Hiſpan.* §. 2. *fol.* 12. & probatur ex Petro Galeſino in *Martyrolog. h. d.* hac ſerie: APAMIÆ *Natalis* S. ANTONINI *Martyris, cui in poſtrema* Diocletiani *Imperatoris perſecutione, caput pro Chriſto Ieſu abſciſſum, & corpus membratim diſcerptum eſt.* Et in *Notulis* aſſignat *Annum* CCC. VII. cuius opinioni accedit. *Maurolycus*; qui etiam hanc *Diocletiani* perſecutionem exprimit. SECVNDO. qui ipſi *Scriptores Gallicani* expreſſè fatentur fuiſſe S. ANTONINVM quendam Martyrem temporibus *Diocletiani* apud APAMIAM paſſum, licèt perperam, vrbem hanc in *Gallia* conſtituant, & ANTONINVM tempore *Pipini* amandent. Ita Andreas Sauſſayus in *Martyrol. Gallican. h. d. Tom.* 1. *fol.* 580. & 581. vbi poſtquam aliqua vitæ acta deſcriberet, proſequitur. *Decurſâ autem pro Chriſti nominis illuſtratione, diuturnæ peregrinationis palæſtrâ, cùm lauream deſideratæ pugnæ Athleta diuinus non percepiſſet, ad extremam ineundam luctam, ſauiente* DIOCLETIANO, *in patriam repedauit: agonem ſupremum ſibi, vbi ortum acceperat, paratum diuinâ dignatione, fidelibus prænuntians* Sequitur *Sauſſayus* Vincentium Bellouacenſem in *Compendio Hiſtor. lib.* 13. *cap.* 35. S. Anton. Florent. in *Summ Hiſtor. lib.* 8. *cap.* 1. §. 42. vbi agit de perſecutione *Diocletiani*, Bachotus in *Faſt. Chriſt.* & alios. TERTIO, nam in vrbe *Palentina* Anno Domini D.XL. vel circiter erat Templum S. ANTONINO Martyri ſacrum, vt fatentur P Vega in *Flor. SS. Vetuſt. Die XVI. April.* & Baſilius Sanctorus in *ſuo Flor. SS. d. die. Tom.* 1. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Cent.* 5. *cap.* 21. & Nos *ſupr. Tom.* 2. *Die XVI. April. fol* 663. Nam agentes de *S. Turibio Palentino* Epiſcopo, qui vrbem ſuam propter Priſcillianiſtarum hæreticorum fauorem maledixerat, proſequuntur: *Tunc fluuius* Carrion, *qui vrbem* Palentiam *medius irrigat, tumeſcens, omnes vrbis angulos vndis oppreſſit, ad vſque Eccleſiam* S. ANTONINI *Martyris, in quæ veſtigia huius inundationis per plures annos viſa, huius miraculi, & punitionis diuinæ veritatem demonſtrabant.*

Probatur II.

Probatur III.

Antoninus Martyr tempore Theodorici non eſt Patronus Eccleſiæ Palentinæ. Probatur I.

SECVNDVM quid Sanctus ille Martyr ANTONINVS, quem *Reformatores Canonici Palentini* ſomniant agonizaſſe tempore *Theodorici*, in agro Catalaunico in Gallia occiſi, nequaquam fuit, aut potuit eſſe cuius Altare, Effigiem, & Reliquias inuenit

inuenit *Sanctius* Rex. Quod probatur PRIMO, quia nullius entis nullæ sunt qualitates; sed sic est, quod hucusque nullus Scriptorum tàm Antiquorum, quàm recentiorum, huius Martyris meminit, ergo deficiente subiecto Martyris tempore illius *Theodorici* passi, minus Altare, Effigies, & Reliquiæ à *Sanctio* inuentæ, tribuentur Martyri nondum extanti. Probatur minor. Nam quotquot *Scriptores Gallicani*, qui ad hunc vsque diem memorias suorum Diuorum literis mandarunt (vno excepto Benedicto Gonono in *Vit. SS. Occident. lib.4. c.55. fol.256.* in Not. ad *Vit. S. Antonin.* ex Breuiar. S. Augustini, Narbonens. & aliis) nullus talis ANTONINI Martyris tempore illius *Theodorici* meminit: & patet quia *Guillelmus Catellus*, qui superioribus annis antiquitates Prouinciæ Aquitanicæ scripsit, *lib.2. Histor. Occitan. cap.15. tt.* Dù Pamies. *fol.319.* hanc inducit Quæstionem, scilicet; *Quo tempore passus est* S. ANTONINVS? & concludit: *Bertrandus qui scripsit* Historiam Tolosanam *plures Bibliothecas euoluit, ad hanc veritatem indagandam: & inuenit, quòd nonnulli dixere* ANTONINVM *tempore S. Saturnini occubuisse, alij tempore* Diocletiani, *alij denique (& hæc erat communis opinio) tempore* Caroli Martelli, Pipini, *aut* Caroli Magni, *& quod non potuit firmare huius rei veritatem.* Post hæc dicta idem *Guillelmus Catellus*, prosequitur: *Et licet* Bellouacensis, *&* Archiepiscopus Florentinus *scribant occubuisse tempore* Diocletiani, *non est hæc assertio secura; probabilior est, S. Martyrem coronatum tempore* Martelli, *aut* Pipini. *Nam hoc mihi probatur, ex Libello* Arnaudi dù Verdale *Magalonensis Episcopi*, de Præsulib. Magalonens. *quem casu ad meas manus* MS. *amicus remisit, & ibidem in* Vit. Argimiri *illius Sedis Episcopi, dicitur:* Quòd *Theodoretus Pamiensis*, qui fuerat S. ANTONINI frater, à *Pipino* Rege in Insulâ *Magalonam* missus fuerit. *ideo credo hanc sententiam probabiliorem esse: maxime postquam inde incidi in* Codice M. S. *ex Bibliotheca Patrum Prædicatorum Vrbis Tolosæ, quo* ACTA *huius S. Martyris, quorum exordium*: Incipit Passio Almi, & Glorioſi Martyris ANTONINI, qui passus est apud *Apamiam* sub Methodio Rege, IV. Non. Septembr. data à D. PP. Paschali in Ecclesia Lateranensi, B. Raymundo Barbastrensi; *& in huius codicis Actis dicitur S. Martyrem agonizasse tempore* Pipini Franciæ *Regis, & quòd eius sanctum Corpus inuentum, & translatum fuit, Anno* DCCC. LXXXVII. Hactenus *Catellus*. Ex superius relatis horum scriptorum verbis clarè patet, quòd ANTONINVS ille *Pamiensis* in *Gallia* Martyr, non tempore *Theodorici* in agro Catalaunienſi occisi, sed tempore *Martelli*, aut *Pipini*, vitam pro Christo posuit. Quod si alia opinio de martyrio S. ANTONINI *Galli* tempore illius *Theodorici* apud *Gallicanos Scriptores* circumferretur absque dubio *Bertrandus*, & *Catellus* illam referrent. *Probat. II.* SECVNDO, quia *Reformatores Palentini* moti fuere ad illam sententiam sequendam, ex relatione Lectionum *Breuiarij Eremitarum S. Augustini*, diœcesis *Pamiensis*, & aliorum Breuiariorum Prouinciæ Aquitanicæ, quibus (vt ipsi asserunt) dicitur, quod *Theodoricus* qui erat Wisi-Gothorum Rex, & in Gallia apud Tolosam regnabat, erat auunculus ANTONINI, & Sanctum Nepotem ferociter tractauit, ex quo Regi interitum prænuntiatum ab *Almachio* Discipulo S. Martyris: quodque euenisse postmodum in agro Catalaunico. Sed huius assertionis relatio, merum commentum est; Nam *Lectiones* prædictorum *Breuiariorum*, nihil tale dicunt, sed sequentia verba: *Tunc autem regnabat Tholosæ* Theodoricus ANTONINI *auunculus, qui auditâ Nepotis sanctitate, eum ad se vocauit, & primum summo amore, & gaudio complexum, deinde quòd oblatam Diui Saturnini Prælaturam recusasset, & ab inuidis falso accusatus fuisset, in teterrimum carcerem catenis onustum, breui inediâ conficiendum detrusit.* Hæc de *Theodorico* Lectiones; at quo tempore hæc euenerint, non recensent. Benedictus Gononus *vbi supr. fol.257.* hunc *Theodoricum* fuisse Regem Wisi-Gothorum, qui periit in Bello, cùm Regi Hunnorum Attilæ in Campania Galliæ opem ferret, contra Meroueum Francorum Regem, qui eundem interfecit asserit. Ast à quo hanc *Notulam* desumpserit *Gononus* non aperit; etsi vera sunt ACTA in dictis *Lectionibus* scripta, aduersus *Gononum*, & *Reformatores Palentinos*, stat earum relatio, vbi inter cætera ibidem posita, hæc verba referuntur: *Cuius* (ANTONINI) *sanctitatis fama cùm Romam peruenisset, eò aduocatus, & à Summo Pontifice honorifice*

honorifice exceptus, Presbyter ordinatur, qui paulo poſt cum Sancto Outhueno (*alias* Audoëno) *Epiſcopo Rothomagenſi in Galliam pergit.* Si ergo ANTONINVS Nepos *Theodorici* Regis *Tholoſæ* in viuis erat tempore *Outhueni*, ſeu *Audoëni* Epiſcopi *Rothomagenſis* cum quo Româ Gallias perrexit, vt inquiunt *Lectiones*, quas ſecuti ſunt *Gononus*, & *Reformatores Palentini*, nequaquam ille potuit martyrium implere tempore *Theodorici* Wiſi-Gothorum Regis ad Annum CCCC. XLIX. Nec iſte *Theodoricus* potuit eſſe Auunculus ANTONINI. Patet; Quia S. *Outhuenus*, ſiue *Audoënus* Epiſcopus *Rothomagenſis* viuere deſit ad *Annum* DC. XC. ex Sigeberto Gemblacenſi in *Chron. Ann.* 690. ſiue ad *Annum* DC. XCVI. vt inquit Ado in *Chron. Ann.* 696. & refert Baronius *in Not. ad Mart. Rom. Die XXIV. Auguſt, lit. G.* & probat nouiſſime Guillelmus Catellus ſupr. *d. c.* 15. *fol.* 319. vbi ANTONINVM ſocium S. *Outhueni Rothomagenſis* Præſulis fuiſſe contendit. Ergo ſtantibus *Lectionum* relatis verbis, perperam ex eis probare conantur *Gononus*, & *Reformatores Palentini*, ANTONINVM cuius cryptam violauit *Sanctius* Rex, fuiſſe conſanguineum *Theodorici* Regis Vviſi-Gothorum, eumque eius imperio, martyrio coronatum. TERTIO, quia Martyr ille *Gallus* ANTONINVS verè *Prob. III.* martyrium ſubiuit tempore *Theodorici* Regis, *Pipino* regiminis Principe, ſiue Maiordomo. Hoc patet; quia cùm *Lectiones Breuiariorum* Eccleſiarum *Aquitaniæ*, ſuperius relatorum, necnon Eccleſiarum *Hiſpaniæ* expreſsè dicant, ANTONINVM martyrium exegiſſe reguante *Theodorico*, & *Pipino*, hocque mihi impoſſibile videretur, ob longiſſimam temporum intercapedinem inter *Theodoricum* Vviſi-Gothorum Regem, & *Pipinum* Gallorum Principem; rem profundiùs mihi perſcrutanti, & Gallicarum Rerum Scriptorum ſchedas intuenti, apud *Aymoinum* vetuſtiſſimum Galliæ Scriptorem in *Hiſtor. Franc. lib.* 4. *c.* 47. huius rei ſolutionem inueni. Nam ibidem refertur, qualiter *Clotharius* Rex adhuc puer obiiſſet, & in eius locum ſuffectus eſſet *Theodoricus* eius frater in regnum Francorum; & *d. lib.* 4. *c.* 45. proſequitur qualiter *Pipinus* dominabatur in *Auſtria*, qui aduerſus *Theodoricum* bella gerens, tandem inter ſe fœdus pepigere; & *d. lib.* 4. *c.* 47. concludit: *Poſt hæc* Pipinus, *ſub* Theodorico *Rege*, *cæpit eſſe Princeps regiminis*, *ac Maior-Domus. Sub hiſque diebus* B. Audoënus *Rothomagenſis Epiſcopus* (ſic lib. 4. c. 46.) *plenus dierum, ac virtutibus præclarus*, Clipiaco, *Villâ-Regali migrauit ad Dominum.* Eadem Ado Viennenſis in *Chron. Ann.* 696. & 702. Ex quibus elicies, quis *Theodoricus*, & quis *Pipinus* fuere, quorum mentio in *Lectionibus* Antiquis Breuiarij *Palentini*, nec non, & aliorum *Hiſpaniæ*, quas deturparunt *Reformatores*, & ſibi Martyrem, nec cognitum, nec canonizatum elegerunt, finxerunt, & adſcripſerunt. Hinc etiam errorem *Gononi* ridebis, qui referens ACTA Martyris huius ex *Breuiariis Aquitanicæ* Eccleſiæ, in quibus agitur de *Theodorico* Galliæ Rege, eiuſque tempore mentio extet Sancti *Audoëni* Rothomagenſis Præſulis, qui ex Aymoino, & Adone, obiit *Anno* DC. XCVI. cum quo ANTONINVS Gallias è Roma perrexit, auſus eſt dicere hunc *Theodoricum* fuiſſe, quem occidit *Merouæus* Francorum Rex in Campania Galliæ *Anno* CCCC. LI. Huius veritatis apicem melior omnibus aſſecutus eſt P. Vega in *Flor. SS. Hiſpan. h. d. fol.* 386. vbi vitam Hiſpano ſermone S. Martyris referens, tempus agonis conſignans, proſequitur: *Fue en tiempo de* Theodorico *Rey de Francia, y de* Pipino *Mayordomo de ſu caſa.* Et *Lectiones* Breuiarij vetuſti *Abulenſis* Eccleſiæ, hoc tempus aliâ ſingulari demonſtratione conſignant in *Lect.* 1. his verbis: *Interea* Pipinus *Francorum Rex*, *qui* Stephano *Pontifici contra* Aſtulfum *Longobardorum Regem ſuppetias ferebat*, ANTONINI *ſanctitate cognita*, *illum ſecum duxit in* Galliam *vbi diù*, *& miraculis claruit.* Ex quibus verbis manifeſte liquet, hautquaquam *Pipinum*, nec *Stephanum* Pontificem potuiſſe tempore *Theodorici* Vviſi-Gothorum Regis vitam agere; cùm iſtas ſuppetias à *Pipino* miſſas *Stephano* III. PP. recitent *Chronographi* ad Annum DCC. LVIII. vt ex Adone in *Chron. Ann.* 758. *fol.* 214. Aymoino *d. lib.* 4. *de Geſt. Francor. c.* 63. & aliis refert Platina in *Vit. Stephani III. Pont.* Cæſar Baronius *Tom.* 9. *Ann.* 752. & 753. Ex quibus probationibus manifeſte conſtat, ANTONINVM illum tempore *Theodorici*, ſiue Vviſi-Gothorum Regis, ſiue Galliarum Principis, nequa-

quam eſſe *Patronum* Eccleſiæ *Palentinæ*, nec potuiſſe à *Reformatoribus* hoc nomine, & titulo inſigniri.

Reliquiæ Antonini Galli nunquam in Hiſpaniam adductæ.

TERTIVM, Quia RELIQVIÆ Sancti Martyris ANTONINI *Galli* nunquam in *Hiſpaniam* tranſlatæ ſunt, ſed apud *Gallos* adſeruatæ, & ſemel tranſlatæ, adhuc in Abbatia, quæ ibidem aliquando conſtiterat, & poſtmodum à *Bonifacio* VIII. Pont. Max. in ſedem Epiſcopalem erecta, requieſcunt, ab Anno DCCC. LXXXVII. vt ex Sanſſayo *Tom.* 1. *Martyrolog. Gallican. h. d. fol.* 581. & Guillelmo Catello ſupr. *d. c.* 15. *fol.* 319. colligitur; & probatur ex ipſis *Sectionibus* Breuiarij Eccleſiæ *Pamienſis*, & aliarum *Galliæ*, nec non ex Legendariis *Hiſpalenſis*, & *Aſturicenſis*, vbi poſtquam martyrium ipſius Martyris refertur; proſequitur: *Caterùm* CORPVS *ab omni læſione immune cuſtoditum, donec Chriſtiani fideles tàm dignas* RELIQVIAS *religioſè humatas ſuſciperent. Depoſitum eſt itaque* CORPVS *Sancti Martyris non longè iuxta fontem Orientalem, vnde poſtea creſcente fide Chriſtianorum, tranſlatum eſt in Baſilicam B.* Martini, *ſupra ripam fluminis ædificatam, cui nomen* Aregia *eſt: vbi longo tempore Dominus ad meritum Martyris multa dignatus eſt operari miracula. Sed poſtea loca Eccleſiæ ipſius, prædicti fluminis impetu inuadente, & occupante, placuit Religioſis Viris, qui tunc temporis erant, vt in alio loco nouam Eccleſiam ædificarent, in qua* RELIQVIAS *Beati Martyris* ANTONINI *transferrent. Electo itaque vltra flumen loco competenti, ibidem fundamentis Eccleſiæ locatis, conſtituerunt diem, quâ* CORPVS *Martyris Chriſti de loco in quo quieſcebat, leuarent, & ad nouam Eccleſiam, vt dignum erat, deferrent. Primo Die affuerunt, qui Martyris* OSSA *transferre deberent, videlicet ipſius Coci* Sulpitius *Abbas*, ac Colocenſis *eiuſdem Prouinciæ Epiſcopus* Raymundus, *& loci Defenſor* Carcaſſonenſis *Comes* Regerius. Deindè *Breuiaria*, & *Legendaria* ſuperius recenſita *Tranſlationis* formam, & miracula in ea à Deo patrata S. Martyris interuentione referunt. Quæ omnia fuiſſe perfecta *Anno Domini* DCCC. LXXXVII. contendit Catellus *d. c.* 15. *fol.* 319. & F. Antonius Yepes in *d. Cent.* 6. *Tom.* 6. *Ann.* 1034. *c.* 1. *fol.* 32. hanc *Tranſlationem*, vt ſupra recenſuimus, ex *Breuiario Pamienſi* recitat. Si ergo omnia ſic euenere, vt præmiſimus, quo pacto RELIQVIÆ à Rege *Sanctio* in crypta *Palentina* repertæ, ANTONINO Galliæ Martyri tribuunt *Reformatores*, ſi illæ à tempore Gothorum in illa Eccleſia, quam furor Sarracenorum ad Annum Domini ſolo æquauerat DCC. XLV. repoſitæ venerabantur? Maximè conſtito, quod illo *Anno* nec Beatus Martyr agonem compleuerat, & licet compleuiſſet RELIQVIÆ tranſlatæ fuere apud *Pamiam* Anno DCCC. LXXXVI. poſt Hiſpanicum excidium per ferè C. LXXIII. annos. Hinc nequaquam erit credendum, ſi Hiſtoricis eſt danda fides, RELIQVIAS, quas inuenit *Sanctius* Rex, & honorifice veneratur S. E. *Palentina*, eſſe ANTONINI illius *Pamienſis* Gallicani Martyris, ſed alterius ANTONINI apud *Apamiam* in *Vacceis* prope *Palentiam* Martyris tempore *Diocletiani* ad Annum CCC. VII. ex *Galeſino*, aut CCC. VIII. ex *Dextro*; de quo ſupra diximus, & Triplici argumento infallibili probauimus, relatis *Binario*, *Sandoualio*, & aliis, apud quos huius veritatis inſtantia felici calculo illuſtrata conſpicitur.

Antoninus Gallus Presbyter, & Monachus.

QVARTVM, quia S. ANTONINVS *Gallus*, vt ex Hiſtoriis Gallicanis, & Breuiariis *Pamienſi*, *Carcaſſonenſi*, & cæteris *Aquitanicæ* Eccleſiæ colligitur, fuit *Presbyter*, & *Monachus*, aut *Benedictinus* ex F. Antonio Yep. *d. Cent.* 6. *Ann.* 1034. *c.* 1. in fine, aut *Eremita Auguſtinianus*, ex P. F. Thoma Herrera in *Alphabet. Auguſtinian. Tom.* 1. *lit. A. fol.* 2. *col.* 4. At B. ANTONINVS Martyr, quem falsò credunt *Reformatores Palentini* occubuiſſe tempore *Theodorici* Vviſi-Gothorum Regis, non potuit cucullam *Benedictini* Ordinis induere illo tempore, cùm Ordo iſte nondum per plurimos annos ſumpſiſſet exordium: nec *Eremitarum* S. Auguſtini, cùm huc vſque illo æuo adhuc formam ſuſcepiſſet in Gallia Religio illa, de qua nulla mentio apud Scriptores. Nec opinio *P. Herrera* aliquid defert, quia cùm omnia ab eo ſcripta, è *Benedicto Gonono*, vaſtè in Anno paſſionis Martyris errante, deſumpſerit, quid mirum ſi cum eo præceps ruat.

QVINTVM,

QVINTVM, quia S. ANTONINVS qui tempore *Diocletiani* Imperatoris, ex *Dextro*, *Galeſino*, *Maurolyco*, & vetuſtiſſimis Martyrologiis *Roſweydi*, *Bedæ*, *Vſuardi*, & *Adonis*, martyrio coronatus fuit, nullos ſecum ſocios habuit in agone. Aſt *Gallus* ille Martyr de quo Breuiaria *Aquitanæ* Eccleſiæ, & *Hiſpaniæ* tempore *Theodorici* Regis Galliæ, & *Pipini* Principis regiminis, martyrium cum *Ioanne*, & *Almachio* ſociis feliciter expleuit, vt colligitur ex Lectionibus Breuiariorum Aquitaniæ his verbis: *Vnde prænuntiato martyrij loco, ab Angelo deductus* (ANTONINVS) *in patriam, ibi à* SS. IOANNE *Presbytero*, & ALMACHIO *diuinitùs admonitis, inuiſitur, qui in Eremo orantes, à* Metopij *Satellitibus inuenti, ante Tyrannum adducti, & verberibus ad necem cæſi, illic capite truncantur.* Ita etiam in aliquibus *Breuiariis* Hiſpaniæ, ſcilicet *Abulenſi*, *Palentino*, & aliis. *Cum Ioanne & Almachio Sociis patitur.*

QVIBVS ſic delibatis, fateri cogimur, S. ANTONINVM Martyrem, cuius Eccleſia tempore *S. Turibij* Epiſcopi Palentini conſtructa erat in vrbe *Palentia* Vaccæorum ad Annum Domini D. XL. cuiuſque fabrica cum ipſa vrbe Sarracenorum excidio euerſa eſt, & cuius cryptam *Sanctius* Rex vepribus, & ſyluis circundatam adinuenit, fuiſſe alium ab illo, quem *Galli* cum *Almachio*, & *Ioanne* Presbytero apud *Apamiam* Galliæ Aquitanicæ, tempore Theodorici Regis, & Pipini Maioris-Domus martyrio coronatum contendunt. Hinc auctoritate *Dextri*, & *Iuliani* Archipresbyteri Toletani ſuffulti credimus Noſtrum fuiſſe ANTONINVM, non *Gallum*, eumque in perſecutione *Diocletiani* occiſum, apud *Apamiam*, vrbem in *Vaccæis Hiſpaniæ*, ex ſuperius relatis, & loco *Dextri*, qui vrbem APAMIAM Hiſpaniæ in Vaccæis, palæſtram Martyris deſignat; & *Iulianus* venerationem Hiſpanorum, Reliquiarum poſſeſſionem hoc *Hymno* recenſet. *Soluitur Quæſtio, & probatur Martyrem fuiſſe Hiſpanum.*

IN FESTO S. ANTONINI MARTYRIS Palentini in Hiſpania, Hymnus.

MArtyris feſtum animus perenni
Recolat fauſtu, celebretque iugi
Gaudio ſemper, vbicumque cordis
Viſcera pulſant.

Hinc ANTONINVM *fides ipſa Noſtrum*
Martyrem plenis vocitat Beatum
Buccis, & plauſu ſimili Palentes
Corde reclamant.

Iſte pro Chriſto cruciatus vltrò,
Integer tempſit ſtolidi Tyranni
Flammeas iras, furiaſque obortas
Præſidis acri.

Nam Diocles *barbarus, impos omnis*
Rationis, candida ſæpe frangens
Oſſa tormentis, famuli coronat
Tempora ſertis.

Hinc pie ſemper Tumulos Ibera
Martyris ſacros veneratur, Artus
Lucidos ſeruans, quibus omnis ægri
Vincula ſoluit.

Gloriam

Gloriam Patri reſonemus omnes,
Eius & Nato iubilemus aptè,
Cum quibus regnat ſimul & Creator
Spiritus Almus, Amen.

Reſpondetur Obiectioni Canonicorum S.E.Palentina.

His omnibus non obſtat dicterium *Canonicorum Palentinæ Eccleſiæ*, ſcilicet, quòd Antoninvs ille *Gallus*, non potuit martyrio coronari tempore *Theodorici* Regis Galliæ, & *Pipini* Principis Regiminis, hoc eſt ad Annum DCC. LXX. vel circiter, quia tunc omnis Gallia Chriſti fidem amplexa, vniuerſali Eccleſiæ faſces ſubmittebat. Nam reſpondetur dupliciter. Primo quia vt ex ipſis *Lectionibus* Breuiariorum Galliæ apparet, *Theodoricus*, nec *Pipinus*, qui erant Catholici, in martyrio Antonini conſenſerunt, nec illud exequi iuſſere, ſed *Metopius* illius Regionis Dynaſta, cuius ſatellites illum, & ſocios immanibus cruciatibus ſubdidere. Secvndo quia eo ipſo *Theodorici* Regis iſtius tempore, etiam S. Leodegarivs, Epiſcopus *Auguſtodunenſis* coronam martyrij ab *Ebroino* Principe domus *Theodorici* recepit, vt referunt Aymoinus de *Geſt. Francor. lib.4. c.44.* his verbis: *Quo facto* (Ebroinus) *Laudeſium illico interfecit, ipſe verò principatum ſagaciter recepit: Sanctumque* Leodegarivm *Epiſcopum, diuerſis pœnis affectum, gladio feriri iuſſit.* Ioannes Tilius in *Chron. Reg. Francor. Ann.685.* loquens de *Theodorico*, & de *Ebroino*, proſequitur: *Plurimi illius* (Ebroini) *causâ Epiſcopi in perpetuum exilium mittuntur: pleroſque vt animum ſanguine expleret, iugulandos curat. D. Leodegarius poſt longa carceris tædia, capite truncatur, confoſſis prius oculis, & corpore miſerè mutilato, dilaniatoque. Eius frater Guerinus nomine, paulo ante lapidibus obrutus fuerat. Diuus Lambertus exulat; D. Amatus poſt aliquot annos in exilio moritur.* Hinc addiſcent *Canonici Palentini* qualem ſtragem aduerſus Eccleſiarum Præſules, & Presbyteros tempore *Theodorici* inſana rebellium bilis excitauerat, vt agnoſcant, etiam Antoninvm potuiſſe hacce epidemici furoris procellâ coronari. Aſt eſto, quod hæc perſecutio extenderetur in *Gallia* temporibus Regni *Theodorici*, credere debuerunt *Canonici Palentini*, ipſam exortam fuiſſe, nec proſecutam abs ipſo *Theodorico*, ſed à rebellibus, qui illum è regno eiicere conabantur. Quibus ſuppoſitis ad Acta veniamus pro vt illa MSS. in Legendario *Segobienſi*, & edita in *Hiſpalenſi* reperimus.

Perſecutio aduerſus Prælatos tempore Theodorici Galliæ Regis.

ACTA S. ANTONINI MARTYRIS Apamienſis in Hiſpania prope Palentiam in Vaccæis ex Legendariis Antiquis, MS. Segobienſi, & edito Hiſpalenſi, Dextro, & aliis.

Præfatio.

Sanctorvm *Martyrum inclyta trophæa, eorumque laudabiles triumphos, qui oribus proferuntur mortalium, ſtilo debent proſequi fidelium, non tegi ſilentio ignauium. Ingratum nempe eſt, vt quod Deus Omnipotens ad laudem ſui nominis per ſuos teſtes ſeculo vult oſtendere mirabiliter, humano ſegniter adimendum ſit ore. Sed quia vires, quas imperitia denegat, charitas miniſtrat; audaciam loquendi tribuit ille qui dixit:* Aperi os tuum, & ego implebo illud. *Præterea, & Scripturæ memorans dicentis:* Sacramentum Regis bonum eſt abſcondere: opera autem Dei reuelare, & confiteri honorificum: *ad hoc ipſum opus meæ me deuotionis poſcit intentio, vt videlicet res geſtas, & miracula Beatiſſimi, ac Sanctiſſimi* Antonini, *quæ præteritis, & noſtris temporibus, per illum Omnipotens Deus ad gloriam & laudem nominis ſui dignatus eſt oſtendere, ſtilo comprehendere ſatagens, futuræ in poſterum generationi agnoſcenda valeam indagare.*

Igitvr

IGITVR *Beatiſſimus* ANTONINVS *Apamiæ* (in Vaccæis Hiſpaniæ prope Palentiam) *oriundus, cum in vico quodam ſolus inter Gentilium tenebras, fidei ſuæ lumine, velut cuiuſdam ſyderis ſplendore fulgeret, vt ſacrilegam eorum vitaret inſaniam, iuxta ſacrarum ſcripturarum præcepta, ad alium vicum, in quo nonnullorum Chriſtianorum conuerſatio erat, ſubito tranſmigrauit. Eodemque loco in ſancti operis ſtudio, & ſedulitate perſiſtens, numquam tamen ab impiorum increpatione ceſſauit. Cumque Diaboli aduerſus eum rabies in ſacrilegorum pectoribus inflammata concreſceret, & iam tempus coronæ eius triumphalis inſtaret, præſens dixit ſuum eſſe martyrium. Nam cùm quadam die Chriſtianæ legis ſolemnitas ageretur, eſſetque in ea feſtiuitate deuotio fidelibus loca circuire ſacris conſecrata myſteriis, ac ſe proinde paulo longius iturum, nonnullis ipſe dixiſſet, ſimilitérque denuntiauit ore prophetico, ſe inde minime reuerti; impiorum manibus comprehendendum, eorumque furore feriendum.*

Origo.

Suum martyrium prædicit.

ITAQVE *ſicut diuino Spiritu prænuntiauerat informatus; agentibus, qui eius ſanctos ſpeculabantur egreſſus, ita in itineris ſui profectione proſtratus eſt, vt pro confeſſione fidei, ac Domini Noſtri* IESV-CHRISTI, *dùm ei allatam vnius mortis pœnam Gentilis inſania æſtimat non poſſe ſufficere, in plurimas partes fruſtratim diuiſus, in aquæductum, qui ad vrbem Apamiæ defluebat, ſacrilegis impiorum manibus iactatus eſt. Verùm mox perennem glorioſiſſimi Martyris ſui palmam, præſens diuinitas approbauit. Nam ſacra venerandi Corporis membra, quæ fuerant ante diſperſa, in vnum coagulata, à fidelibus collecta, in Oratorij ſpeluncam tumulata ad vrbem* Palentiam, *ibidem Gentilium imperio, Gothorum ſeculo, & Sarracenorum tyrannide quieuerunt, donec* SANCTIVS *cognomento* Maior *Nauarræ, & Caſtellæ Rex, cum eſſet magnus venator aprum ſecutus eſt, vſque in Eccleſiam illam, vbi S. Martyris* ANTONINI *membra à multis ſeculis fuerant condita, quæ tunc in quadam ſylua nemoroſa, ab* Hiſpaniæ *ſtrage, ſita erat. Cùm vero aper ad Altare S. Martyris confugiſſet,* Sanctius *Rex conatus eſt illum venabulo percutere; ſed propter irreuerentiam ſacri templi, & Reliquiarum B. Martyris, diuino flagello percuſſus. illicò obriguit brachium eius, ita vt non potuit beſtiam, vt cogitauerat, ferire. Rediens igitur ad ſe, & proſtratus apud Altare, tandem precibus B. Martyris vires brachij fuere ſibi reſtituta; ipſeque Eccleſiam mirificè readificauit, & opulenter dotauit, atque in Cathedralem erigi obtinuit, & ciuitatem* Palentinam *readificare, & populare incæpit. Quæ in poſterùm* S. ANTONINI *Martyris huiuſmodi miraculis, & beneficiis in tantum creuit, vt omnium vrbium regionis illius maxima reputaretur, & princeps. Paſſus eſt Beatiſſimus Martyr* IV. Nonas Septembris *circa Annum Domini* CCC.VIII. *adhuc Diocletiani Imperatoris perſecutione durante, temporibus Maximini Cæſaris.*

Coronatur.

Inuentio Reliquiarum, & Baſilica.

Eccleſia, & Vrbis Palentinæ readificatio.

Hæc ſunt S ANTONINI Martyris *Hiſpani* ACTA genuina, nam quæ circumferuntur, & in *Breuiariis Gallicanis*, & *Hiſpanicis* recitantur res geſtæ ſunt Martyris ANTONINI illius, qui agonem compleuit tempore *Theodorici* Regis, & *Pipini* Principis Reiminis ad Annum DCC. LXX. vel circiter.

QVATENVS in ipſis ACTIS dicitur, quod RELIQVIÆ, in ipſa vrbe à tempore Gothorum quieſcerent, in Templo vetuſtiſſimo à fidelibus conſtructo, locus eſt expreſſus D. Roderici Sanctij Epiſcopi Palentini in *Hiſtor. Hiſpan. d.3. p.c.35.* Canonicus Arce in *Antiquit. Eccleſ. Palentin.* §.1. agens de Vrbe, & Eccleſia S. ANTONINI proſequitur: *Vtraque autem & vrbs, & Eccleſia paulo poſt regnum* Gothorum, *ad Annum Domini* D. C. *Sub Sarracenica illa grauiſſima, & omnium atrociſſima, clade funditus corruerunt. Baſilica tamen in honorem* S. ANTONINI *Martyris erecta,* RELIQVIIS *adhuc ſuperſtitibus, vbi & Martyris memoria, honoſque, & conſtructum ibidem Altare, inter medios Chriſtiani nominibus hoſtes, diù perſeuerauit.* Archidiaconus Alcorenſis *Hiſtor. Palentin. tit.* de Epiſcop. *fol. mihi.* 128. referens coniecturas,

Reliquiæ S. Antonini in Palentia tempore Gothorum.

Digitized by Google

quibus expreſſe ſubdubitat, quòd Templum, RELIQVIÆ, & Effigies S. ANTONINI à *Palentinis* veneratæ nequaquam eſſe poterant *Martyris Galli*, noſtro idiomate, ſic concludit: *Por otra parte tanbien ay duda; porque la Igleſia conocidamẽte auia ſido antiqua, ſegun parece delo que auemos dicho de* S. Toribio, *que fue en tiẽpo de Leon Papa I. en cuyo tiẽpo aun no era martyrizado eſte glorioſo Martyr* S. ANTOLIN *de Apamia en Francia.* Quæ verba Latinitate donata, ſic verte: *Item ex altera parte dubium extat; nam euidenter conſtat Eccleſiam vetuſtiſſimam fuiſſe, vt ex iis, quæ retulimus de* S. Turibio, *qui tempore Leonis I. PP. vixit, patet: cuius tempore adhuc non erat martyrio coronatus* S. ANTONINVS *Apamienſis in Gallia.* Conueniunt *Binarius, D. Thomas Tamayo,* & alij relati a Sandoual *ſupr. 71. & ſeqq.*

Altaria, & Templa in Hiſpania tempore Gothorum, aut ante è ereſta.

ITEM ſuperius dicta probantur ex vetuſtiſſimo Hiſpanorum more conſtruendi Baſilicas huius S. Martyris nomini, & Altaria, tanquam Hiſpani, & Homopoli, vt videre eſt in vrbe *Toleto*, vbi tempore Gothorum Eccleſia S. ANTONINO Martyri Hiſpano dicata extabat, cùm Sarraceni vrbem illam Regiam cepere. Tunc enim inquit Iulianus Archipreſbyter Toletanus in *Chron. Ann. 719. n.* 376. XXV. *Maij capta eſt Ciuitas Regia* Toletum *à Sarracenis, ſub eâ pactione, vt relinquerent Sarraceni Chriſtianis Muzarabibus Sex Templa; catera autem* XXVIII. *Parœchialia, aut diruta ſunt, aut facta Meſquitæ Sarracenorum. Diruta ſunt Ædes Sacræ* S. Geneſij *Hiſpani Militis, Cordubæ paſſi*; S. *Chriſtophori*; S. *Nicolai*; S. *Vincentij*; S. *Ioannis Baptiſtæ*; S. *Laurentij*; SS. *Martyrum Iuſti, & Paſtoris*; S. *Cypriani*; S. *Mariæ Magdalenæ*; S. *Iacobi Maioris*; S. *Martini*; S. *Iſidori*; S. ANTONINI; S. *Hermenegildi*; S. *Crucis*; S. *Leocadiæ, & aliæ quas Ego comperire non potui.* Ecce tempore Gothorum in Regia vrbe *Toleto* Eccleſia S. ANTONINO Sacra, quæ minime potuit dicari Martyri *Gallo*, qui nondum erat coronatus. Quin etiam in *Aſturiis Ouetenſibus*, non procul à *Cobadonga*, vbi *Pelagius* Rex ſe cum reliquiis gentis Gothicæ recepit, fuit olim Monaſterium Ordinis S. Benedicti, S. ANTONINO Martyri dicatum, quod in excidio Hiſpanico ſolo æquatum, exceſſit, poſtea titulo Prioratus Abbati *Sancti Saluatoris de Celorrio* paret. Necnon in *Gallæcia* fuit aliud Cœnobium ſub S. ANTONINI tutelâ à tempore Gothorum extructum, quod *Loqueſanenſe* dicitur, & Cœnobio S. *Martini* vrbis *Compoſtellanæ* ſubiacet. De quibus, & aliis ex F. *Antonio Tepio* videndus Sandoual *ſupr. §. 4. fol.* 41. Qui aſſerit, quod harum aſſertionum veritate deuicti *Ciues Legionenſes*, Eccleſiam S. ANTONINI, quam olim *Gallo* credebant Martyri dicatam, cognito errore, *Hiſpano* agoniſtæ erectam fatentur. Similiter Andreas Sauſſayus in *Martyrolog. Gallic. d. Tom. 1. fol.* 581. ſuorum Scriptorum relationes paruipendens, ab eis diſceſſit & Gallum ANTONINVM, agonem compleuiſſe tempore *Diocletiani* contendit, exiſtimans illum, quem Galli Scriptores tempore *Theodorici* Regis agonizaſſe referunt, nequaquam eſſe canonizatum, cùm eius memoria haut inueniatur in *Romano Martyrologio*, nec in aliis, ſed tantum illius ANTONINI tempore *Diocletiani* occiſi; & ideo eum ſuum eſſe affirmat, ne Eccleſia *Gallicana* Martyrem veneretur abſque canonizationis qualitate, & honore. Quod Eccleſia *Palentina* deſpicit, inducens Martyrem Patronum, qui nec fuit pro fide coronatus tempore *Theodorici* Viſi. Gothorum Regis, nec eſt in Eccleſiaſticis Tabulis conſignatus. Hinc vicem S. E. *Palentinæ*, eiuſque doctiſſimi *Capituli* condolemus, quia quem *Gallus* reſpuit Martyrem exploſis antiquorum Scriptorum relationibus, & deſpectis *Breuiariorum* illius Prouinciæ Officiis ipſa temerè conetur amplecti. Nos vero, qui pro *Hiſpania* certiora veſtigia ad profitendum S. ANTONINVM Martyrem, de quo Vetus Martyrologium Romanum *Roſuveydi*, recentius *Galeſinij*, *Maurolici*, & aliorum, & expreſſe *Flauius Dexter*, & *Iulianus* in Hymno, in vrbe APAMIA *Hiſpaniæ* in *Vaccæis* agonizaſſe; vt quid illum amandatimus, & alium recipiemus, ab ipſis *Gallis* Scriptoribus Neotericis expulſum? Omnia hæc timetur S. E. *Palentina*, & eius *Capitulum*, vt Deo annuente ad veritatis apicem, errore depoſito, perueniat.

Gallicanũ Martyrologium Antoninũ tempore Diocletiani occiſum contendit.

Topographia.

APAMIA, ſeu PAMIA, vrbs antiqua *Hiſpaniæ Tarraconenſis* in *Vaccæis*, cuius loco TELA vrbs prope PALENTIAM, poſt modum erecta Sedes Epiſcopalis fuit, denique illis ſolo æquatis, in iſtam recidit Cathedralis Baſilica. Priorum Nomina ſcilicet APAMIÆ, & PAMIÆ in Geographis haut inuenies, earum memoria eſt

eſt apud *Dextrum*.qui huius vrbis topoteſſiam deſcribit ſupra *d. Ann.*308.*num.*11. vbi Biuar.& Carus,& conueniunt relati à Sandoual *ſupr.*§.8.*fol.*63.

S.ELPIDIVS *Epiſcopus* Lugdunenſis *in Gallia,Confeſſor.*] Hunc fuiſſe fratrem germanum SS.*Iuſti* Vrgelitanæ Eccleſiæ,*Iuſtiniani* Valentinæ,*Nebridij* Egarenſis Epiſcoporum,de quibus Iſidorus Hiſpalenſis Noſter de *Scriptor.Eccleſ.cap.*11.vbi Aubertus Myræus in *Schol.Tom.*1.*fol.*87.quem adhuc abſque Sedis notitia P.Ioannes Mariana *Hiſtor.Hiſpan.lib.*5.*c.*7.incognitum reliquerat,contendit Iulianus Archipreſbyter Toletanus in *Chron.Ann.*545.*num.*274.vbi poſtquam egiſſet de *Iuſtiniano* eius fratre,proſequitur: *Florent hîc* ELPIDIVS, *frater* Nebridii, *Epiſcopus* Lugdunenſis, *& S. Pontifex* Nebridius *Egarenſis in Hiſpania.* De eo Martyrologia *Bedæ*, *Vſuardi*, *Adonis*, & recentiorum; à quibus Martyrologium Romanum *Baronij h. d.* ſequenti elogio: *Lugduni in Gallia* S. ELPIDII *Epiſcopi*, *& Confeſſoris.* Conueniunt P. Vazquez in *Caſtellano*, Pat. Lupus in *Luſitano*, P. Higuera in *MS. Hiſpano*, Conſtantius Felicius in *Italo*, Andreas Sauſſayus in *Gallicano.*1.*p.fol.*583. Eius memoriam recolunt Petrus Equilinus in *Catalog. SS.lib.*8. *c.*27. Theophilus Raynaudus in *Indicul. SS. Lugdunenſ.fol.*214. Claudius Robertus in *Gall. Chriſtian. tt. de* Epiſcop. Lugdunenſ. *n.*17. qui perperam ad Annum CCCC.XXV. ex *Demochare* vixiſſe contendit,cùm reuerâ ſequenti ſeculo infulas indueret. ACTA ex Noſtris,& Exteris coagulabimus.

C. *Scriptores.* *Martyrologia.* *Error Democharis, & aliorum.*

ACTA S. ELPIDII EPISCOPI Lugdunenſis in Gallia, Confeſſoris, ex Variis Scriptoribus, & Iuliano.

Origo. ELPIDIVS *ex Catholicis parentibus in* Hiſpania Tarraconenſi *oriundus, Tres illuſtriſſimos ſanctitate, infulis, & doctrinis fulgentes fratres germanos accepit. Quorum natu maior* NEBRIDIVS *Galliam infulis, & ſanctitudine nec non ſimiliter* Hiſpaniam *condecorauit.* IVSTVS *Pontifex illorum medius Sedem* Vrgellitanam, *& populos Celtiberos ſcientiarum, & ſanctorum morum odoribus illuſtrauit.* IVSTINIANVS *Antiſtes, eorum Tertius,* Valentinæ *Sedis in Edetanis Hiſpaniæ regimini intentus, virtutibus, eloquentiâ, & miraculis ſic claruit, vt* S. Iſidori *Hiſpalenſis Metropolitæ debita mereretur elogia Tantorum igitur fratrum* ELPIDIVS *ſplendore nutritus, ſanctimoniâ formatus, & doctrinâ imbutus eorum veſtigia ſectari, illorum mores ebibere conatus, tandem fratribus haut inferior, per Orbis Hiſpanici rutilans ſydus decurrens, coruſcantibus virtutum, literarum, & inſignium facinorum cæpit clarere fulgoribus. Hinc tanti Doctoris fama, tanti luminis ſplendor intra priuatos deliteſcere parietes non valens,* Aquitanicos *illuminans, ad vſque* Lugdunenſis *circuli terminos tranſcendens, ibidem tantorum meritorum ſubſidia reportauit. Nam è viuis ſublato* S. LVPO *illius primæ Eccleſiæ Pontifice, ex Anachoreta ad Inſulam Barbaram,* Lugduni *vicinam, ſublimato,* ELPIDIVS *ad tantum faſtigium, vt Beati viri deſiderium expleret, euocatus, infulas* Lugdunenſis *induit Eccleſiæ. Ergo ſupra montes poſitus clariſſimus Pontifex, & Sedis illius nobiliſſimæ, gubernacula gerens, Sanctorum ſuorum Deceſſorum præclaras actiones piâ æmulatione ſectatus, ſanctitate, doctrinâ, & miraculis coruſcauit. Aliqua ſcripſit Opuſcula, quorum fama ad* S. Iſidori Hiſpalenſis *peruenit auditum, non vero codex, ideo quia illi incognita, magis reticenda fatetur. Denique S. Præſul cùm populum Dei ſibi commiſſum curâ gubernaret felici, clerum continuis in melius redigeret inſtitutis, & diœceſim aſſiduis viſitationibus perluſtraret, ad remunerationis præmium peruolauit æterna* IV. Nonas Septembris *Anno Domini* D.LIX. *vel circiter. Cuius* Corpus *in Eccleſia* SS. VII. *Machabæorum conditum, ibidem honorifice quieſcit, iuxta Iuſti deceſſoris tumulum.*

Fratres. *Eloquentiæ.* *Infula.* *Scripta.* *Meritur.* *Verus Annus infulæ S. Elpidij.*

Hactenus apud *Gallicanos* Scriptores huius eſt originis identitas ignorata,

ideo circa tempus præsulatus S. ELPIDII *Lugdunensis* Antistitis, fuere passim hallucinati scribentes. Theophilus Raynaudus. *d. fol.* 214. illum reiicit ad Annum CCCC. XXV. quem sequitur Claudius Robertus *d. n.* 17. Alij ad Annum CCCC. XXXV. ex *Democharе* contendunt. Iam tempus insulæ S. Præsulis verum agnoscent, eumque Decessorem habuisse S. LVPVM post Annum Domini D. XXVI. non *Antiochum*, vt perperam scripsit *Saussayus*, perpendent. Obiitque ad Annum Domini D. LIX. nam sequenti Successorem S. *Sacerdotem* habuisse Episcoporum *Lugdunensium* dypticæ suadent. Omnia hæc coniunxit Iulianus in *Carmine Sepulchrali MS.* quo ipse S. Præsul de se loquens, ait.

Carmen Sepulchrale vetustum.

Sub tumuli Præsul Lugduni *marmore condor*
ELPIDIVS, Iusti *sarcophagóque fotus.*
Est Hispania *nobis prorsus equestris origo*
Gothorum, Patribus ex fide Catholicis.
Tres meritò fratres noui, qui literis Orbem
Impleuere suis: ast minor ego fui.
Pòst patriam linquo, Lugdunum *lustro, Beati*
Pontificisque Lupi *munus obire feror.*
Childeberti tandem Regis & vltima noui
Tempora, tunc moriens pignora terra tegit.

Annus obitus Childeberti Francorum Regis.

Ex huius *Epitaphij* verbis elicitur, S. ELPIDIVM Nostrum, *Lugdunensem* Episcopum S. *Lupo* in illa Sede successisse, qui, vt inquiunt Theophilus Raynaudus in *Indicul. SS. Lugdunens. fol.* 362. sedebat ad Annum Domini D. XXV. ætate *Sigismundi* Regis, sed quâ viuere desiit, nullus Scriptorum perhibet. Illud ex *Carmine* deducitur, scilicet, quòd Noster ELPIDIVS ad vltima tempora Regis Gallorum *Childeberti* peruenerit, qui obiit Anno Domini D. LIX. vt ex Ioanne Tilio in *Chron. Reg. Franc. Ann.* 559. his verbis apparet: *Childebertus nullis relictis liberis moritur, sepeliturque in D. Germani Æde, quæ est ad muros vrbis, ab eo erecta, & dicata D. Vincentio, cùm ex* Hispania *rediret.* Quibus verbis verus *Annus* obitus S. Pontificis eluescit, omissis coniectationibus Scriptorum Galliæ.

Error Ferrarij, & Cludij Roberti.

Ex quibus non est audiendus Claudius Robertus in *Gallia Christian. d. n.* 17. qui Philippi Ferrarij in *Topograph. Sacr. verb.* Lugdunum Celtarum *fol.* 70. *col.* 2. errore protractus, dixit, Sacra S. ELPIDII Præsulis *Lugdunensis* pignora in *Piceno*, ad Oppidum S. Elpidij translata, ibidem quiescere: Quia vt optimè notauit Raynaudus *fol.* 215. illa lipsana, quæ in *Piceno* conduntur ad dictum Oppidum, non Episcopi *Lugdunensis*, sed alterius, qui *Abbatis* titulo refertur in Romano Martyrologio *h. d.* vbi Baronius in *Not. lit. H.* asserens huius S. *Abbatis* memoriam in *Piceno* celebrem esse. Quod & fatetur ipse Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. h. d. fol.* 564. ab errore abstinens, & vnicuique Sanctorum suum locum, & sepulturam tribuens.

D. S. ÆGIDIVS *Abbas in* Hispania, *Confessor.*] Huc vsque huius Sancti *Abbatis* nomen ignorauit *Hispania*, quia in eius historiis, & Chronicis nulla inuenitur memoria. Illam primus nobis suppeditauit Philippus Ferrarius in *Catal. General. SS. Die I. Septembr. fol.* 346. hoc elogio: BVRGI *S. Sepulchri in Vmbria Beatorum* ÆGIDII, *&* ARCANI *Eremitarum*, & in *Notul. fol.* 347. prosequitur: *Ex Monumentis, & Chronico* MS. *vrbis* Burgensis; *ex quibus cùm illac transiremus, vitam excerpsimus. Hos Burgenses velut* Patronos, *suæque vrbis* Auctores *venerantur.* Idem Ferrarius summatim eorum Beatorum ACTA descripsit in *Catalog. SS. Ital. fol.* 563. vbi asserit, *Burgenses horum Sanctorum Diem festum celebrare, ab opere cessantes, vti Vrbis suæ Fundatorum, & Patronorum.* Illa hîc transcribere compellimur, quia vnde alia desumere possimus non habemus.

Martyrologia.

ACTA

ACTA SS. ÆGIDII ABBATIS Hiſpani, & arcani Eremitæ, Burgi in Vmbria Italiæ, ex Philippo Ferrario.

Origo.

ÆGIDIVS *natione* Hiſpanus, *Anno ſalutis* M. CCCC. XXX. *Ioanne* XXII. *Pontifice Maximo*, & Sigiſmundo *Auguſto Imperatore*, *Ieroſolymam voti causâ adire conſtituit*, & *inuento* ARCANO *ex* Arcadia *oriundo*, *viro ſanctitate conſpicuo*, *qui idem iter perficere ſatagebat*, *cum eo ſocietatem iniens*, *ſacra loca noſtræ redemptionis humiliter luſtrauere*. *Inde Romam venientes Apoſtolorum limina viſitantes*, *ſacris Reliquiis onuſti*, *dùm Venetias pergunt*, *in locum*, *in quo nunc* BVRGVM S. SEPVLCHRI *Ciuitas eſt*, *nemoroſum diuertere eos contigit*. *Ibi dùm tantiſper ad fontem recreantur*, ARCANVS *ſomno correptus*, *vocem ſibi audire viſus eſt* : *Locus hic ſanctus eſt*, *hîc ſiſte gradum*, & *Aram erige*. *Quod cæleſte monitum prodigium ſubſequitur*; *nam pera in qua erant Reliquiæ*, *arbori alligata*, *ſponte ſoluta*, *in ſublime volans*, *haut priuſquam voto ſe ibi Eccleſiam conſtructuros facto*, *deſcendit*. *Sacello itaque in eo loco extructo*, *fama Sanctitatis ipſorum peruagante*, *tantus cœpit eſſe*, *ex vicinis Oppidis*, & *pagis ad eos concurſus*, *vt breui noua vrbs circum Eccleſiam* (*quam* BVRGVM S. SEPVLCHRI *placuit appellare*) *adificata ſit*; *cui* B. ARCANVS *nonnullos præfecit*, *qui eam adminiſtrarent*. *Poſt hæc S. Viri cùm aliquot annos in ieiuniis*, *vigiliis*, *orationibus*, & *aliis piis exercitationibus vitam ſolitariam duxiſſent*, ARCANVS *obdormiuit in Domino*, & *in ea Eccleſia honorificè ſepultus eſt*. ÆGIDIVS *verò comite orbatus*, *quem loco Patris habebat*, *in patriam reuerſus eſt*, & *Monaſticam vitam ducens*, *factuſque* Abbas, & *ipſe ſancto fine quieuit*.

Ieroſolymam, & Romam pergit.

Cæleſte monitum.

Ædificatio vrbis Burgenſis in Vmbria.

Hiſpaniam repedat, & ſit Abbas.

Hactenus *Ferrarius*, qui in Pontificis, & Imperatoris nominibus erauit; eſto, quod Anno M.CCCC.XXX. SS. Viri Ieroſolymam perrexiſſent, nam illo Anno, non *Ioannes* XI. Pontificatum, nec *Otho* I. Imperium, vt ipſe dixerat, tenebant, ſed *Ioannes* XXII. & *Sigiſmundus Auguſtus*, vt ex Platina, Ioanne Baptiſta de Cauallerij, Ciaconio, & aliis liquet; ideo Nos anni computationem ſequentes, errorem ſanauimus, & Pontificem, Imperatoremque ſubſtituimus. De *S. Ægidio* verò nihil apud Noſtros. De Vrbe *Burgenſi* in Vmbria videndus *Philippus Ferrarius*, qui aſſerit eſſe vrbem Epiſcopalem apud Tyberim à Tiferno Tiberino VIII. ab Arretio XV. M.P. diſtantem, quæ ad Magnum Hetruriæ Ducem ſpectat.

Error in Codice Ferrarij.

Topographia Vrbis.

S. PHILIPPVS *Martyr Romanus*. De quo cum ſociis agunt *Græci* in Menologio *h. d.* à quibus Romanum Martyrologium *Baronij*, ſequenti periodo : *Item Romæ SS. Martyrum Diomedis*, *Iuliani*, PHILIPPI, *Eutychiani*, *Heſychij*, *Leonidis*, *Philadelphi*, *Menalippi*, & *Pantagapæ*, *quorum alij igne*, *alij aquâ*, *enſe alij*, & *cruce martyrium compleuerunt*. Conueniunt Martyrologia *Caſtellanum* P. Dionyſij Vazquez. *fol.* 143. *col.* 2. Luſitanum P. Ioannis Lupi *fol.* 186. *col.* 2. Sacrum denique B. PHILIPPI Corpus *Vrbanus* VIII. Pont. Max. R. P. F. *Ioanni ab Annuntiat.* quondam eius Confeſſario, Ordinis Excalceatorum SSS. Trinitatis donauit : qui illud cum aliis Sanctorum lipſanis Româ *Madridium* emiſit, vt illa R. P. Miniſter Generalis Hiſpaniæ diſtribueret; qui *Philippo* IV. *Regi Catholico* exuuias huius S. Martyris PHILIPPI in obſequij demonſtrationem obtulit, & in Regio *Madridenſis Palatij* Oratorio collocatas, illas veneratur deuotio.

E.

Martyrologia.

Tranſlatio pignorum Româ Madridium.

SS. EVODIVS, HERMOGENES, & CALLISTA *Martyres*.] Eorum memoriam abſque loci palæſtræ conſignatione h. d. appingunt Græci in *Menolog.* à quibus Baronius in *Rom. Martyrol. lit. E.* P. Vaſquez in *Caſtellan. fol.* 145. P. Lupus *in Luſitan. fol.* 186. & cæteri recentiores. Eorum fortè cultum olim CONTREBIA, Vrbs Hiſpaniæ in finibus Carpetanorum celebrauit deuotè, vt indi-

F.

Martyrologia.

Digitized by Google

Cultus apud Contrebiam Hispaniæ.

cat Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 300. *n.* 141. *fol.* 38. his verbis: *In Carpetaniæ finibus, Ciuitate* CONTREBIA, *quæ corruptè* Tribali, *vel* Tribaldos *dicitur*, SS. *Martyres, & Fratres* EVADIVS, & HERMOGENIANVS, & CALLISTVS. *Alij ad persecutionem* Iuliani *hoc referunt.* Iulianum Petri sequitur D. Didacus Portocarrero *Histor. Molin.* 1. *p. c.* 15. *fol.* 155. Ex quibus verbis nihil de martyrio egit *Iulianus Petri*, sed de cultu, forte ob insignem Reliquiam eorum apud Contrebienses custoditam; hinc sola hac relatione contenti ad vlteriora pergimus.

TERTIO NONAS Septembris.

DIES III.

A. CORDVBÆ *in Batica Hispaniæ* S. SANDALII *Martyris, qui sæuiente* Diocletiani *Imperatoris per* Hispanias *persecutionis procellâ, ob Christi confessionem fuit à satellitibus delatus ad tribunal; & cum Idolis thura litare renuisset, post varios cruciatus, verbera, & flagra, ad trophæum inuictâ constantiâ accedere non abhorruit.*

B. TOLETI *in Carpetania Hispaniæ* S. IVSTI, *ipsius Ciuitatis Episcopi, S.* Helladij *Discipuli, S.* Eugenij *syncronos; qui ex* Agalensi *Regali Cœnobio ad sacrum illud euocatus fastigium, meritò, & meritis infulas induit illius supremæ Sedis Antistes: in cuius sic vixit munere, vt Monachum crederes; tandem sanctitatis honore decoratus, Confessor inclytus in cœlum migrauit.*

C. ITEM CORDVBÆ *in Batica Hispaniæ* SS. HABVNDI, MARCI, *& Sociorum Martyrum; qui propter fidei professionem Catholicæ, & Mahumeticæ sectæ reprobationem comprehensi, & cruciati, tandem mucroni iugula prabuere.*

D. SCALABI *in Lusitania* B. TERESIÆ *illustrissimæ fœminæ, quæ cùm ob paupertatis necessitudinem ad famulatus obsequium raperetur, sic vitam texuit, vt virtutibus diues, & miraculis clara, ad Dominum,*

cuius

Digitized by Google

cuius amore languebat, omnium admiratione volauit.

E. GERVNDÆ *in Hiſpania Citeriori* DEDICATIO *Cathedralis Eccleſiæ, quæ cultu debito annuatur, & ſolemni ciuium faſtu anniuerſariâ celebritate perficitur.*

NOTÆ.

SANCTVS SANDALIVS *Martyr* Cordubenſis *in Hiſpania.*] Eius meminere Martyrologia Romanum *Baronij* h. d. ſequenti clauſula: CORDVBÆ *Sancti* SANDALII *Martyris.* Caſtellanum Vaſquij *fol.* 144. *col.* 2. Luſitanum Lupi *fol.* 187. *col.* 2. Hiſpanum M. S. Higueræ *fol. mihi* 48. Italum Conſtantij Felicis, *fol.* 88. De eo P. Martinus de Roa de *Antiquit. SS MM. Cordubenſ. c.* 1. *verſ.* Eiuſdem. *fol* 32. & in *Hiſtor. SS. Cordubenſ. h. d. fol.* 139. Antiqui Scriptores *Flor. SS. Hiſpan.* & Breuiaria vetuſtiora S. E. Cordubenſis, quorum meminit Cæſar Baronius in *Not. ad h. d. lit. I.* qui omnes eius res excidiſſe geſtas affirmant. Aliquas deſcripſit *Cyprianus* Archipresbyter Cordubenſis ſequenti *Epigrammate*, quod inter *MS. Carmina Hali, Iuliani*, & aliorum in meo *Codice* reperitur: A. *Martyrologia.*

PRO S. SANDALIO MARTYRE CORDVBÆ.

PLurimis ipſa ſuos cohoneſtat CORDVBA *Diuos*
Viribus, vt Chriſto perſoluant corpore, quantum
Chriſtus illorum caput, per ſtipitis Aram
Ipſe rependit ouans; vt cæteris horrida mortis
Martyribus pulſaret amans. Sic inclytus Vrbis
Noſtræ SANDALIVS *Martyr, cùm Præſidis iram*
Agnouit trucis, fidei ſpiramine fortis,
Illius inſaniam deſpexit, & edita Chriſti
Prodigia explicuit animoſus, barbara temnens
Diuorum Templa, & Iouis effigiata trophæa.
Anxius hinc Præſes pugilem ad cruciamina duxit:
In quibus efferi deuicit Iudicis auſus,
Per medios ignes, per verbera, vulnera, flagra,
Donec conſcendit Martyr coronatus in Aſtra.
Igitur ipſe tuis conciuibus, vlcere dempto
Peccati, auxilium præbe, & poſt cælica dona.

Ex quorum *Carminum* cephraſi deponitur agonis S. Martyris aliquantula cognitio, qua eius ACTA, vnà cum relatis in *Lectionibus Breuiarij Cordubenſis*, & in *Chronicis* Noſtratum, coagulare poſſimus, vt deinceps tanti Martyris victoria ſciatur, & conſtantia celebretur.

ACTA

ACTA S. SANDALII CORDVbenſis Martyris ex Cypriano Archipresbytero Cordubenſi, & alijs.

Origo. SANDALIVS *origine* Hiſpanus, *& apud* Cordubam *vrbem* Bæticæ *natus, Chriſti fidem amplexus eſt, cuius veritatem adeò totis viribus defenſauit, vt publicatis edictis Romanorum Imperatorum* Diocletiani, *&* Maximiani, *quibus iubebatur, quòd omnes Dijs immortalibus Imperij ſacrificia totis viſceribus exhiberent, Chriſtianamque religionem reſpuerent, aliàs per tormentorum certamina cruciarentur: ſe ipſum hoſtiam viuam exhibuit, Idolorum verſutiam increpando, & Chriſti legem viriliter exaltando. Eius temeritatis audaciam protinùs ſatellites ad Præſidis detulerunt auditum, qui hominem ad tribunal perferre iubens, illum primùm blanditijs, deinde rigoribus auertere ſatagebat. Sed Beatiſſimus Martyr in confeſſione perſiſtens, Chriſti miracula, vitæ ſanctitudinem, & Deitatis veritatem Iudici, omni poſtpoſito timore, patefecit. Qui hominis ſanctiſſimi eloquentiam timens, eiuſque conſtantiam expertus, extemplò ſtipiti affixum Martyrem flagellare, plumbatis cædere, flagris percutere imperitauit. Omnia Chriſti Dei famulus in oratione pertulit virilis; quem Præſes adhuc in propoſito perſiſtentem, & Chriſti mirabilia prædicantem intuens, illum in ardentem rogum abijcere præcepit, quo martyrij genere victor in cœlum conſcendit,* III. Nonas Septembris *Anno Domini* CCC. *vel circiter. Cuius cineres fidelium ſedulitas colligens, & in vrna includens, vt ea tempora ferebant, honorificè tumulauit.*

Constantia.

Cruciatur.

Coronatur.

Tempus agonis. Hæc meo videri ex *Cypriani Cordubenſis* carmine ſunt, quæ potuerunt ACTA coagulari, quia licet Archipresbyter tempus agonis non aperiat, fuiſſe in perſecutione *Diocletiani* communis opinio Cordubenſium Scriptorum, & Florum Sanctorum Hiſpaniæ auctoritas perſuadet. Sic P. Martinus de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. d. fol.* 139. his verbis latinitate donatis. S. SANDALIVS *Cordubenſis, qui fidem Deo ſeruans in eius confeſſione, viriliter dimicauit, & feliciter curſum conſummauit agonis, Cuius licet ratio, & modus penitus ab hominum memoria exciderit, tamen in libro vitæ eius res geſtæ ſeruabuntur ſcriptæ in cœlis, quibus debitam Martyr coronam accepit, tempore (vt communis opinio eſt) crudeliſſimæ* Diocletiani *Imperatoris perſecutionis.* Hactenus *Roa.*

B. S. IVSTVS *Epiſcopus Toletanus Confeſſor.*] Diuerſus iſte glorioſiſſimus Confeſſor à IVSTO illo, cuius meminit S. Ildefonſus in *Præfat. de Scriptor. Eccleſ. apud Myræum Tom* 1. *Biblioth. fol.* 93. agens de Helladio, ſic: *Rurſum cum* Helladio *Epiſcopo Sedis huius* IVSTVS *Diaconus faſtu ſuperbiæ inſultaret, poſt mortem quidem ſui Pontificis vixit Epiſcopus, & ipſe tabefactus: ſed in reprobum verſus ſenſum, ob intemperantiam morum, à miniſtris altaris ſui, dormiens ſtrangulatus laqueo expirauit.* Quorum diſcrimen cumulatiſſimè probant Luitprandus in *Chron. Ann* 632 *n.* 51. his verbis: *Eligitur Præſul Toletanus* S. IVSTVS, *Monachus Benedictinus ex Monaſterio Agalienſi, Rector patrimonij. Hic longe alius à ſeculari.* Ibidemque P. Ieronymus de la Higuera in *Commentar. n.* 18. *fol.* 311. D. Thomas Tamayo *fol.* 52. vbi aſſerit, olim ſententiam cum Vaſſæo in *Chron. Hiſpan. Ann.* 646. Garibayo in *Compend. Hiſtor. lib.* 8. *c.* 31. P. Ioanne Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 6. *c.* 5. Franciſco Piſa *Hiſtor. Tolet. lib.* 1. *c.* 22. tenuiſſe, ſcilicet; vnum extitiſſe IVSTVM Toletanum, Helladij Diſcipulum, non duos: ſed iam auctoritate *Luitprandi*, ſententiam mutaſſe, & DVOS fatetur IVSTOS, præconio Ildefonſi diſſimiles, & Ambroſij Morales *Hiſt. Hiſp. lib.* 12. *c.* 19. D. Franciſci Padilla *Hiſtor. Eccleſ Hiſpan. Cent.* 7. *c.* 23. comprobatione diuerſos. Huius etiam diſcriminis meminit P. Higuera in *Carmin. Elegiac Ann.* 635. *n.* 55. *fol.* 314. ad *Luitprand.* vbi Noſtri IVSTI Acta recenſens, proſequitur *Diſthic.* 9.

Insti Helladij Diſcipuli duo apud Toletum.

Diaconum

Digitized by Google

Diaconum qui te credunt vixiſſe Beati
Helladij, falli arbitror hos nimium.

Et merito, quia Dvo fuere Ivsti, Diſcipuli *Helladij*, diſſimiles ſtatu, moribus, curſuque viuendi; Alter ſecularis clericus, alter Monachus; ille intemperans, iſte ab infantia ſanctis moribus imbutus; vterque tamen Epiſcopus; alter *Toletanus*, Helladijque Succeſſor; alter, id eſt ſecularis, abſque Sedis expreſſione: Noſter ſanctiſſimè obiit tempore *Siſenandi*, vt inquit S. Ildefonſus *de Scriptor. Eccleſ. c.* 8. Alter ob intemperantiam morum, à miniſtris altaris ſui dormiens laqueo ſtrangulatus expirauit. De Noſtro poſt S. *Ildefonſum* ſcripſere Luitprandus in *Chron. n.* 51. 52. *&* 55. vbi P. Higuera *fol.* 314. D. Thomas Tamayo *fol.* 52. *&* 53. Iulianus Toletanus in *Chron. Ann.* 613. *n.* 315. F. Ioannes Marieta *de SS. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 41. D. Didacus Caſteion Epiſcopus Turiaſonenſis in *Primat. Toletan.* 2. *p. c.* 1. §. 4. *tom.* 1. *fol.* 412. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletanor. in Fundat. Eccleſ. c.* 29. *fol.* 115. Eius ACTA breui compendio S. *Ildefonſus* delineauit, illa Nos prolixius in floſculum redigere conabimur, vt nihil ſub ſilentij cinere relinquamus. *Scripterat.*

ACTA S. IVSTI EPISCOPI Toletani, Beati Helladij ſucceſſoris ex S. Ildefonſo, & alijs Scriptoribus.

Ivstvs *natione* Hiſpanus, *ex* Iria Flauia Gallæciæ *ciuitate oriundus, & apud* Toletum *vrbem Regiam nutritus, vir habitudine corporis, ingenijque meritis decorus, atque ſubtilis: ab infantia Monachus, à* S. Helladio *ad virtutem monaſticæ inſtitutionis affatim educatus, pariter & inſtructus, à quo* Lectoris *ordine cumulatus* Agalenſis *Cœnobij inſtituti regulas ſectabatur. Hinc* Auraſio *Pontifice* Toletano *è viuis ſublato*, Helladius *Rector Patrimonij* Agalienſis *Monaſterij, Vir ſanctiſſimus ad apicem fuit illius Eccleſiæ Patriarchalis euectus, qui* Ivstvm *Lectorem ſuum, & diſcipulum, haut quaquam deſerens, ob ipſius virtutum inſignia, & religionis conſtantiam, cum totis viribus adiuuabat, & ſingularibus documentis informabat. Hinc* Ivstvs *doctrinæ ſpecimine imbutus, æquitatis amore ineſcatus, caſtitatis moderamine edoctus, ingenij ſobrietate conſpicuus, religionis vinculo inſtructus, & honeſtatis pudore ſuffuſus, omnium ad ſe viſcera trahebat. Sed defuncto* Helladio *Sanctiſſimo Magiſtro, protinus ad* S. E. Toletanæ *infulam accitus, tanti muneris faſtigium aſcendit ex Abbate* Agalienſis *Cœnobij, cuius regimen mirabiliter perfecerat. In Pontificatu autem vir ingenio acer, & eloquio ſufficiens apparuit, magnâ ſpe profuturus, niſi illum ante longæuam vitam dies abſtuliſſet extrema.* *Origo.* *Educatio.* *Mores.* *Epiſcopus ſit ex Abbate Agalienſi.*

Ergo ſanctiſſimi Pontificis huius tempore, Siſenandi *Regis Gothorum placito, Nationalis* LXII. *Epiſcoporum Synodus Toleti congregata eſt, cuius ſeſſionibus* S. Iſidorus *Hiſpalenſis præfuit Antiſtes, in qua multa ſunt ad Eccleſiaſticæ diſciplinæ auctoritatem ſtatuta decreta, quorum* B. *Vir exequi canones ſummâ auiditate curauit. Poſt hæc cùm* Richilla *Abbas* Agalienſis *onus regiminis Regalis illius Cœnobij, forte ponderis grauedine oppreſſus, executere deſtinaſſet, illi* S. Ivstvs *epiſtolam ſcripſit, debitâ, & ſufficienti proſecutione conſtructam, in qua patenter adſtruit, ſuſceptum gregem relinquere penitus non debere. Denique S. Vir adhuc ætate florens ad cæleſtia regna euocatus, vitam hanc ærumnoſam, tantiſque periculis oppletam exuere ſatagens, Dei voluntate euenit, vt S. Præſulis virtus effulgeret, quòd quidam Presbyter* Gerontius *nomine, Principis oblectamine fotus*, S. Ivsto *contemptum, aduerſitatemque deferret. Huius itaque Numen irriſionis calumniam in Presbytero ſycophanta, abſque ani-* *Synodus Toletana IV. congregatur.* *Scripſit ad Richilam epiſtolam.* *Punitur Presbyter ſycophanta.*

maduerſione non patiens, illum extemplò acri vindicatione puniuit. Nam Presbyter ille tàm repentino motu vim perdidit intellectus, vt multis medicorum curationibus, quidquid in medelam fieret, totum in peſtis augmentum creſceret. Sicque inualuit commotio mentis, vt vſque ad obitum ſuum terror eſſet homini eius vel participatio viſionis, vel colloquium oris. Hinc S. Præſulis virtutum odor cœpit per totius Orbis Hiſpanici terminos lucidius extendi. Sed imminente obitus tempore, ſacris Eccleſiæ ſuffragiis ornatus in Domino obdormiuit III Nonas Septembris *Anno Domini* DC. XXXV. *Cuius* Corpus *in Æde Pratorienſi S. Leocadiæ Virginis, & Martyris Tolctanæ, vt creditur, conditum iuxta S.* Helladij *Magiſtri tumulum requieſcit. Ad cuius ſarcophagi tabulam hocce appendit Carmen Sepulchrale Deuotio:*

Mors.

Epitaphium.

Nondum note ſatis terris, notiſſime cælo,
Heu moreris gentis gloria IVSTE *tuæ.*
A puero es Monachus Benedicti caſtra ſecutus,
Diſcipulus Sancti charior Helladij.
Iria te genuit, Toletum nutrit in arctis
Ordinis obſequijs, & vocat ad cathedram.
Agalienſis eras prius in pietate palaſtræ,
Altus ad egregias inde vocaris oues.
Doctus, amans æui, caſtus, moderatus, honeſtus,
Sobrius, ingenio, relligione vales.
Vt fueras ſolers Abbas, ſic prouidus ipſe
Præſul, & officio ſic in vtroque decens.
Te vocat Alfonſus Sanctum Sanctiſſimus idem;
Dignus es, & compar Præſulis Helladij

Dies obitus.

Tertia lux meritum Septembris te intulit Aſtris:
Leucadiæ in Templo buſta parata tibi.
Diaconum qui te credunt vixiſſe Beati
Helladij, falli arbitror hos nimium.
Hic Lector fuit Helladij, Sanctiſſimus Abbas
Dum regit Helladius, Agalienſis erat.
Hinc Toletanam Præſul conſcendit ad Vrbem,
Moribus, & ſophiâ non minor Helladio.
Ora pro nobis Præſul iuſtiſſime IVSTE,
Note Deo, doctis note, piiſque Viris.

En ex *Carmine* omnia quæ in ACTIS ſcripſimus probata, dempto *Gerontij* Presbyteri ſupplicio, cuius, vt nec dubites, meminere S. Ildefonſus *in d. Præfat. fol.* 93. apud Myreum. Ioannes Marieta *d. lib.* 5. *c.* 41. fol. 117. F. Franciſcus Biuar. in *Comment. ad Maxim. in Chron. Ann.* 562. *n.* 4. §. 22. *fol.* 465. qui etiam ibidem S. IVSTVM Noſtrum hunc Toletanum Antiſtitem, ab illo IVSTO Diacono ſeculari, à miniſtris ſtrangulato fecernit.

Dies, & annus obitus.

QVATENVS ad DIEM obitus, & ANNVM videndus Luitprandus in *Chron. Ann.* 635. *n.* 55. his verbis: IVSTVS *Archiepiſcopus* Toletanus, *Monachus Benedictinus, Vir magnæ religionis, ſanctè moritur* III. Septembris. Vbi P. Higue-

ra *d.*

Digitized by Google

ra *d. n.* 55. *fol.* 314. proſequitur: IVSTVM *defunctum Anno* DC. XXXV. Die III. Septembris, Eadem in carmine ſepulchrali ſuperius recenſito:

Tertia *lux meritum* Septembris *te intulit Aſtris:*
Leucadiæ *in Templo buſta parata tibi.*

Cætera, maximè quæ ad *ſanctitatem* ſpectant, tam *Ildefonſus*, quàm *Luitprandus*, & *Iulianus* Toletanus fatentur, eumque *Sanctum* plenis buccis referunt. Quibus accedunt Ioannes Marieta in *d. Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 41. & Prudentius Sandoual, vt idem P. Higuera *d. n.* 55 *fol.* 314. ſcriptum reliquit; necnon D. Thom. Tamayo ad *Luitprand. Ann.* 635. *fol.* 53. his verbis: III. Septembris *Die in Eccleſia Toletana veteri* Kalendario *etiam aſſignatur*: ſcilicet obitus, & feſtiuitas. Hinc huius Viri doctiſſimi, Chronographi Regij ſapientiam laudo, qui cognitâ veritate in diſcrimine S. IVSTI huius, cum altero ſtrangulato, illam ſecutus, à ſententia contraria quam in *Verit. Dextr. fol.* 123. tenuit, deuiauit. *Sanctitatis qualitas.*

SS. HABVNDVS, MARCVS *& Socij Martyres Cordubenſes in Hiſpania.*] Eorum commemorationem breui periodo appingit Philippus Ferrarius in *Catal. General. SS. Die XI. Iul. fol.* 284. ſequenti clauſulâ: CORDVBÆ *in* Hiſpania *Sanctorum Martyrum* MARCI, *& Sociorum, ſub Arabibus.* Et in *Notul.* 1 *fol.* 285. aſſerit, eorum memorias deſumpſiſſe *ex Tabulis Eccleſiæ Cordubenſis*, eoſque paſſos, cum S. ABVNDIO, de quo hac die Martyrologium Romanum. In quo prorſus fallitur; nam Martyr ABVNDIVS, cuius anamneſin recolimus *Die XI. Iulij*, de quo & Nos ſupr. *Tom.* 4. *dicta die lit.* B. nullum habuit in paſſione ſocium: & ideo *Notula Ferrarij* intelligenda eſt de *Habundo* (non ABVNDIO) Martyre cum MARCO, & Sociis apud *Cordubam* agonem in Arabica perſecutione complente, vt inquit R. P. Martinus de Roa in *Hiſtor. SS. Cordubenſ. Die III. Septembr. fol.* 139. *col.* 2. ſequenti ſerie: *Eccleſia* Cordubenſis *olim per plures annos officium diuinum peregit, & recitauit de* SS. HABVNDO, MARCO, *&* Sociis Martyribus, *quorum hodie nulla alia in Hiſtoriis, & Martyrologiis iuuenitur memoria, temporum noxâ, ſcriptorum incuriâ, hominum obliuione, & quod dolendum eſt, inimicorum Gentilium, Sarracenorum, Arabum, & Hæreticorum malitiâ.* Hinc fateri compellimur HABVNDVM, MARCVM & Socios hac die paſſos, diuerſos eſſe ab ABVNDIO illo de quo S. Eulogius in *Memorial. SS. Cordubenſ. lib.* 3. *c.* 12. qui agonem compleuit *Die* XI. *Iulij*, Anno Domini DCCC. LIV. Ideo optimè olim Eccleſia Cordubenſis de S. ABVNDIO Presbytero, *Die* XI. *Iulij*, & de SS. HABVNDO, MARCO, & Sociis *Die* III. *Septembris* diuerſa officia recitabat, tanquam de ſeparatis Martyribus, re, nomine, dierum diſcrimine & annorum computatione diſpares. Omnia hæc etiam elicimus ex MS. Carmine Cypriani Archipresbyteri Cordubenſis in *Codice Hymnorum SS. Cordubenſ.* cuius hæc eſt ſeries. C. *Martyrologia.* *Diuerſi Abundius, & Habundus Martyres Cordubenſes.* *Olim de SS. Habundo & Marco officium in Eccleſia Cordubēſi.*

Corpora tormentis tradunt innoxia Sancti;
Quèis fides in Chriſti præparat dulcedine mortem.
Horum præcipuum nouit tunc Corduba HABVNDVM,
Qui MARCO, *&* Sociis *iunctus per vincula tractus,*
Acceſſit meritis plenus atrienſe Tribunal
Iudicis infandi, Arabicoque mucrone peremptus.
Tertiâ Septembris *Dies expectabilis vnà*
Martyres in cœlos vidit penetrare, ſub Annis
Octingentenis cum ſex Decieſque volutis.

Carmen ex Cypriano Cordubēſi.

Ex cuius *Epigrammatis* vltimo carmine colligitur, Martyres occubuiſſe Anno DCCC. LX. Nam hic Æra Cæſaris ſupprimitur, & Annus Chriſti numeratur. Hinc non eſt mirum, eorum haut meminiſſet *Elogius*, quia iam An- *Annus agonis.*

no DCCC. LIX. per martyrij agonem ſublatus erat. ACTA eorum vt ſi forte S. E. *Cordubenſis* repetere voluerit, ſic formanda ſunt.

ACTA SS. HABVNDI, MARCI, & ſociorum Martyrum Cordubenſium ex Carmine Cypriani.

Origo. HABVNDVS *vnus ex Muzarabibus qui ciuitatem* Cordubam, *temporibus* Mahomadi *Batica illius plagæ Tyranni, ſub vincula ſeruitutis morabatur, cùm tot Sanctorum Martyrum præcedentibus annis occiſorum admiraretur agones; quibus ob fidem ſeruatam Deo immarceſsibiles ſunt adepti coronas, charitate in Chriſti imitationem ſuccenſus, vnà cum* MARCO *& Sociis Chriſtianis ad Iudicis Mauri tribunal raptus, non ſolùm Chriſti verbum prædicare, ſed obſcenam Pſeudoprophetæ Mahumeti legem inculcare, & execrari viriliter cæpit. Tunc Iudicis decreto,* HABVNDVS, MARCVS, *& Socij in carcerem, feroci tumultu, truduntur; vbi poſt longam ergaſtuli fœtidiſſimi continuationem, ferali ſententiâ damnati, Arabici mucronis ictu perempti, ad cœleſtis regni præmia, meritis interpellantibus, deuenere* III. Nonas Septembris, *Anno Domini* DCCC. LX. *Quorum corpora à fidelibus collecta, honorifice tumulata, ſequentibus ſeculis in pretio habita, cultum, & officium Eccleſiaſticum promeruere. Sed rerum geſtarum oblitione horum SS. Martyrum memoria deficiens, adhuc ſub ſilentio latuit.*

Ad tribunal rapitur.

Coronantur.

Hæc ad manum ſuppeditauit ACTA Carmen *Cypriani Cordubenſis* Archipresbyteri, qui prout cæteri in rebus geſtis tantorum Martyrum vix calamum dilatauit. Alia recenſere nec poſſumus, fortè alius, annuente Domino, futuris ſeculis addere curabit, vt Eccleſia *Cordubenſis* Martyres hos recipere, & iterum amplecti deſideret, pro vt illos ſimpliciter amandauit.

D. B. TERESIA *Oürenienſis in Portugallia.*] Huius ſanctiſſimæ fœminæ memoriam accepimus abs Scriptoribus Luſitanis, qui eius ſanctitatem, & miracula, nec non cultum exhibitum à multis retro ſeculis propinquius, & certius agnouerunt. Horum anteſignanus eſt P. Antonius Vaſconcelos in *Deſcript. Portugal. tt.* de Fœmin. ſanctitat. Nobil. *n.* 1. *fol.* 526 quem ſequuntur F. Ludouicus ab Angelis in *Viridar. Portugall. c.* 76. *fol.* 200. Georgius Cardoſo in *Offic. SS. Portugall. ad Completor. Hymn.* 7. *fol.* 10. vbi poſt Virginum anamneſim proſequitur:

Scriptores.

Intrat & miris onerata multis
Fauſta THERESA.

Idem in *Catal. SS. Portugall. c.* 32. *fol.* 27. his verbis latinitate donatis: S. THERESA *Oürenienſis cuius ſepulchrum in Eccleſia eiuſdem Oppidi multis effulget miraculis, & vbi* CAPVT *eiuſdem in argenteo vaſe incluſum veneratur, & eius effigies in Ara ipſi dicata conſpicitur: quotannis ab circum iacentium populorum* Die III. Septembris *deuotâ feſtiuitate frequentiâ, viſitatur, & ob capitis dolores, quorum tutelaris eſt, in pretio habita eſt.* Eius ACTA breui compendio ſcripta, ſic refero.

ACTA B. THERESIÆ OVRENIENSIS in Portugallia, in tractu Scalabitano, ex P. Anton. Vaſconcelos.

Origo. THERESIA *ex Oppido* Oüren *in conuentu* Scalabitano Portugalliæ *oriunda, à primis infantiæ exordiis virtutis ſemitam percurrere cupiens, ex vico* Zambujal, *quo nata erat, in* Oürenienſe *Oppidum perrexit, vbi quia paupertas illius propoſitum interdicebat, neceſsitatis vi compulſa herilem famulatum quæſiuit. Hinc illius Eccleſiæ* Prioris *ſeruitio*

Seruitio Clerici mancipatur.

mancipata,

Digitized by Google

mancipata, protinùs ipſam eius ſanctitatis ſpecimen ad excelſum pietatis ſolium euexit. Nam cùm aliquando pauper ſtipem emendicans Prioris *Eccleſiæ* Oürenienſis, *cui B. Fœmina ancillabatur, fores pulſaret, nudum intuita, pallium, quo iam propter decuſſum florem minùs herus vtebatur, illi ſuppeditauit. Conſcius largitatis Sacerdos, & indignatione commotus, illam ad muneris repetitionem adegit. Rogat illa, vt ratam habeat eleemoſynam, quando veſtes aliæ blatarum, ac tinearum epulæ in arca putreſcerent. Sed auaritiæ conſiliis minime adquieſcit; Illam herus ita dure increpitat, vt compulſa fuerit à Deo, vtpote liberaliori, auxilium expoſcere. Affuit ſubitò Angelus, indiſcretum omnino pallium aliud deferens, quod illa hero commiſit; ſed cùm poſtridie ad Templum ſacra facturus acceßiſſet, videt pauperem eodem quo ante pallio graphicè exornatum, & rem qualis erat intelligens, cœpit ancillam, vt promerebatur, reuereri. Poſt hac cum aliquando caniſtrum panibus fartum manibus deferret, vt pauperibus erogaret, in herum incurrit, & ab eo quid ferret interrogata, roſis illud plenum eſſe reſpondit. Ille linteum, quo operiebatur calathus, remouens, illum roſis plenum inuenit, illis vernantiores, & odore ſuauiores, quàm quæ in hortis conſeruntur. Denique etiam omnium ſermone circumfertur, ipſam aliquando in Templo ita fuiſſe in Deum ab externis ſenſibus alienatam, vt nihil præſentiente ſacrorum, & clauium cuſtode, ibidem pernoctauerit, & expanſis ad Auroram valuis, à dulci illo ſomno euigilans, dolere cœpit, quòd farinam excernere, & pinſere, vt erat opus, non potuerit. Feſtinatò in domum reuerſa reperit maſſam non tantum ſubactam, ſed & panes Angelorum miniſterio in clibano concoctos, & in panario recentem adhuc calorem exhalantes. Ob hac & alia prodigia, quæ Deus ſanctiſſimæ fœminæ interceßione patrauerat, Antiſtes, & Populus ipſi extinctæ quotannis* Die III. Septembris, *in quem incidit illius obitus, Anno Domini* M. CC. LXVI. *non ſtatas pro defunctis preces, ſed ſacrum, quod in celebritate Sanctorum omnium decantatur, ſtatuit recitari. Et in Templo Miſericordiæ, in quod confuſa ſunt antiqua quatuor Oppidi ſacerdotia, Sacellum habet, cui pro Ara eſt ſanctiſſimæ fœminæ ſepulchrum, quod à multis, illius* caput *argento repoſitum oſculantibus, inuiſitur, ob aurium medicinam, quibus potiſſimùm opitulatur.*

Pauperi pallium vetuſtum porrigit.

Illud heri auaritia recuperare iubetur.

Sed aliud ſimile à Numine accipit.

Calathum panibus plenum, in roſas versũ

Angelorũ miniſterio panes cœli.

Mors, & cultus.

Ara.

Hactenus *Vaſconcelos*, & cæteri Scriptores Luſitani, qui ſanctitatem, miracula, maximè hemicraniâ, ſeu cephalalgiâ laborantibus, cultum, & frequentiam ad eius ſepulchrum commendant. Cuius ſtatus, an virgo, an vidua fuerit nullus aperit, licet virginitatis titulo à Cardoſo in *Catalog. SS. Portugall. d. c.* 32. *fol.* 27. notetur. Cui opinioni videtur faſces ſubmittere idem P. *Antonius Vaſconcelos*, nam poſtquam de hac Sancta fœmina verba feciſſet, *num.* 6. *fol.* 527. aſſerit: *Fœminis coniugio addictis exemplo ſit Regina Vrraca:* quaſi innueret Superius recenſitas virginitatis laureâ decoratas, inter quas THERESTA *Oürenienſis*. Quidquid, fuerit eius fama Sanctitudinis totum Luſitanum occupat Orbem.

An Virgo fuerit.

OVREN. Oppidum eſt *Hiſpaniæ* Vlterioris in *Portugalliæ* Regno, ex *Scalabitani* Conuentus portione olim minus nobile, hodie magnificum, ob Collegiatam Eccleſiam, quâ illud Duces Brabantini illius Dynaſtæ condecorarunt ſplendidam.

Topographia.

DEDICATIO S. E. GERVNDENSIS *in Cathalonia Hiſpaniæ.*] Huius antiquiſſimæ vrbis Ciues catholicam fidem accepiſſe à IACOBO Hiſpaniarum Apoſtolo, dùm Hiſpaniâ Gallias perrexiſſet mihi haut dubium eſt, conſtito quòd ſanctiſſimus Apoſtolus omnes Hiſpaniæ celebres luſtraret vrbes, inter quas GERVNDA non infimum tenet locum. Illud veriſſimum eſt ex ſententiâ Petri Antonij Beuter *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 1. *cap.* 23. Ieronymi Puiades *Hiſtor. Cathalon. lib.* 4. *cap.* 6. *fol.* 151. *col.* 2. F. Franciſci Diago *Hiſtor. Comit. Barcinonenſ. lib.* 1. *cap.* 5. Sanctiſſimum Apoſtolum fidem diſſeminaſſe Ilerdenſibus, Tarraconenſibus, & Barcinonenſibus populis, & non eſt veriſimile, cæteras vrbes abſque huius fauoris obligatione ieiu-

E.

S. Iacobus prædicat Gerunda.

Digitized by Google

nas reliquisse; cùm sui muneris pensum expeteret omnia lustrare, & vbique Christi nomen populis sibi commissis, maximè celebrioribus annuntiare. Post IACOBVM, Gerundenses in fide confirmauit S. PAVLVS Apostolus Nostri in prædicatione Hispaniæ successor, qui veniens Hispanias ex vrbe *Narbona* Galliæ *Barcinonem*, per *Gerundam* iter faciens, illam roborauit in fide. Eo itaque abeunte, & martyrium complente, in huius vrbis prædicatione, & totius Hispaniæ successit, suadente in somnis electionis vase, PAVLVS Narbonensis Episcopus, qui totam *Cathaloniam* iterum perlustrauit in cuius vrbibus plurimos Deo peperit, vt inquit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 66. & *Ann.* 76. vbi Biuar. *num.* 1. *fol.* 172. Hoc fidei exordium *Gerundensibus*, sed quale eius Cathedralis Ecclesiæ, penitus ignoratur ad Annum vsque C. LXXVII. quo S. *Narcissum* eius Ecclesiæ *Episcorum* legimus, à quo & Nos Catalogum Præsulum subiiciemus, dummodo à Nobis dictis *supr. Tom.* 2. *Die XVIII. Mart. lit. B. Dub.* 2. *fol.* 297. non aduersetur.

Et S. Paulus Apostolus.

Et S. Paulus Narbonensis Episcopus.

ACTA, ET CATALOGVS EPISCOPORUM S. Ecclesiæ Gerundensis in Cathalonia Hispaniæ, ex Variis Scriptoribus.

I. NARCISSVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis I. ex Braccarensi, origine Scallabitanus, martyrio coronatur Anno CC. LXXVII. 277

II. FRONTINIANVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis II. interfuit Conciliis Tarraconensi, & Gerundensi, eius memoria ad Annum D.XVI. 516

III. STAPHILIVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis III. interfuit Conciliis Barchinonensi, & Ilerdensi ad Annum D. XLVI. 546

IV. ALICIVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis IV. interfuit Concilio Toletano III. ad Annum Domini D.LXXXIX. 589

V. S IOANNES huius nominis I. Episcopus Gerundensis V. cognomento Gothus, Abbas Biclarensis, interfuit Conciliis Barcinonensibus & Toletano IV. & Gerundensi ad Annum DC.XIV. 614

VI. S. NONNITVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis VI. ex Monacho Benedictino, clarus doctrina, obiit Anno DC. XXXVI. 636

VII. TALVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis VII. interfuit Concilio VIII. Toletano, ad Annum DC.LIII. 653

VIII. AMATOR huius nominis I. Episcopus Gerundensis VIII. sanctitate illustris tempore Vvambanis Regis, eius memoria ad Annum DC. LXX. 670

IX. SABARICIVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis IX. interfuit Concilio XV. Toletano ad Annum DC. LXXXVIII. 688

X. MIRO huius nominis I. Episcopus Gerundensis X. interfuit Concilio Toletano XVI. ad Annum Domini DC. XCIII. 693

XI. N. nomen ignoratur, Episcopus Gerundensis XI. Canonicus S. MARIÆ Puigensis in Gallia, tempore Caroli Magni electus, cuius Episcopi auxilio vrbs Gerundensis à Sarracenorum iugo soluta est, eo quòd Carolus multa Ecclesiæ donaria, Oppida, IV. Villas, & Castrum Ballosanum concessit. Is Episcopus post Hispanicum excidium Primus Gerundensis inuenitur, qui fraternitatem, & societatem inter Gerundensem, & Puigensem Ecclesias instituit, ita vt in posterum fraternitatem seruarunt. Eius memoria ad Annum DCC. XCVIII. 798

XII. VVALERIVS huius nominis I. } Episcopi electi Gerundenses de quibus nulla alia extat memoria ad Annum DCCC.XVIII. 818

XIII. NIFREDVS huius nominis I. }

XIV. VVIMERVS huius nominis I. Episcopus Gerundensis XIV. qui donationes à Carolo Magno factas suæ Ecclesiæ per Ludouicum

Pium

Digitized by Google

Pium confirmandas diſpoſuit. Eius memoria ad Annum DCCC. XXXVI. 836

XV. PONDEMARVS huius nominus I. Epiſcopus Gerundenſis XV. electus tempore Caroli Calui, à quo etiam confirmationem omnium donationum Caroli Magni, & Ludouici Pij impetrauit, obiit Anno Domini DCCC. L. 850

XVI. ELIAS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XVI. cuius vita in Epiſcopatu ad Annum DCCC. LXXXII. 882

XVII. THEOTARIVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XVII. fuit electus Die IV. Septembris Anno III. Caroli Craſſi, filij Ludouici Balbi, qui etiam confirmationem donationum impetrauit apud Pariſios Menſe Nouembri Anno DCCC. LXXXVIII. Obiit Anno Domini DCCC. XC. 890

XVIII. IERONYMVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XVIII. à ſede per ſucceſſorem electus, vix Menſes aliquot ſedem tenuit, ideo ad Annum Domini DCCC. XCI. inſulam exuiſſe creditur. 891

XIX. SERVVS-DEI huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XIX. tempore Caroli Graſſi Anno eius V. electus, peruenit ad Annum IV. Caroli Simplicis à quibus confirmationes donationum obtinuit ad Annum DCCCC. II. 902

XX. SINIFRIDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XX. eodem Anno electus Menſe Iulio, & obiit Die V. Septembris, Anno DCCCC. II. 902

XXI. VVIGVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXI. electus tempore Caroli Simplicis, & peruenit ad Annum XXVI. eiuſdem, hoc eſt ad Annum Domini DCCCC. XXV. & confirmauit Eccleſiæ donationes. 925

XXII. GOTHOMARVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXII. qui Vuifredo fratri Sinifredi, & Olibano Comitibus, & Mironi Diacono Eccleſiam Comprodonenſem territorij Biſoldunenſis, quâ Cœnobium Ordinis S. Benedicti conſtrueretur conceſſit, vbi Leufridus Abbas I. electus fuit ad Annum Domini DCCC. L. 950

XXIII. ARNVLFVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXIII. qui Eccleſiam S. Stephani Monaſterij Balneolenſis Ordinis Benedictini tunc ædificati conſecrauit, ad Annum Domini DCCCC. LVII. 957

XXIV. MIRO huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXIV. Comitis Mironis Barcinonenſis filius, qui cum fratre Oliba, & iſtius coniuge Ermeſenda multa Cœnobio S. Mariæ Riuipollenſi donauit: & Monaſterium S. Petri Biſoldunenſe Ordinis S. Benedicti mirifice dotauit, Anno DCCCC. LXXXIV. 984

XXV. GOTHOMARVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXV. electus fuit Anno DCCCC. LXXXIV. & ſedem gubernauit ad Annum vſque Domini DCCC. XCIV. 994

XXVI. ARNVLFVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXVI. confirmauit donationem ab Raymundo Borrello Barcinonenſi Comite, & Ermeſenda eius vxore factam S. E. Gerundenſi, Die VII. Aprilis eiuſdem Anni, cuius memoria ad Annum M. II. 1002

XXVII. ODO, ſeu OTHO huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXVII. ex Monacho Cœnobij S. Cucuphatis del Valles, cuius fuerat Abbas; qui confirmationem de omnibus rebus ad ſuam ſedem pertinentibus, nec non de decimis, & primitiis ad Eccleſias ſuæ diœceſis ſpectantibus, obtinuit, cuius memoria ad

Annum

Annum Domini M. X. acceſſit. 1010

XXVIII. BERENGARIVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXVIII. multa ſuæ Eccleſiæ pretioſa conceſſit, obiit Anno Domini M. XIII. 1013

XXIX. PETRVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXIX. cognomento *Rogerio*, filius Rogerij Carcaſonenſis Comitis, & frater Ermeſendæ coniugis Comitis Raymundi Borrelli, obiit Anno M. XLII. 1042

XXX. BERENGARIVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXX. cognomento *Vvifrido*, filius Vvifridi Cerdaniæ Comitis, Obibani Biſoldunenſis Nepos, & Mironis Comitis Barcinonenſis Abnepos, interfuit congregationi Sedis Barcinonenſis Anno M. L. pro conſecratione illius Eccleſiæ; & alteri Eccleſiæ S. Danielis Martyris, vbi eius ſacrum corpus requieſcit, prope muros Gerundæ, quam Monialibus Benedictinis conſtruxit Mafalda Raymundi Berengarij Comitis Barcinonenſis coniux, vbi vidua habitum aſſumpſit. Denique interfuit alteri conſecrationi Monaſterij S. Stephani de Bañolas, obiit Anno Domini M. XCI. 1091

XXXI. BERNARDVS huius nominis L. Epiſcopus Gerundenſis XXXI. cognomento *Vmbert*, fuit electus tempore Philippi Regis Galliæ, & in ſede vixit ad Annum vſque Domini M. C. XXIV. 1124

XXXII. BERENGARIVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis XXXII. cognomento *Dalman*, qui Caſtrum *de la Bisbal*, quod Garaü de Cruyllas, & Guillelma eius coniux in homagium poſſidebant ab Eccleſia Gerundenſi, recuperauit. Fuit Eccleſiaſticæ libertatis defenſor acerrimus, & à Paſchali Pontifice Maximo ſui Epiſcopatus finium, & terminorum confirmationem obtinuit, obiit Anno M. C. XL. 1140

XXXIII. BERENGARIVS huius nominis IV. Epiſcopus Gerundenſis XXXIII. cognomento *de Llers*, interfuit Congregationi factæ apud Gerundam à Guidone S. R. E. Cardinali, obiit Anno Domini M.C.LVIII. 1158

XXXIV. GVILLELMVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXXIV. cognomento *Peratallada*, Obiit Anno M.C.LXVIII. 1168

XXXV. GVILLELMVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXXV. cognomento *Monelles*, interfuit matrimonio contracto inter Alfonſum II. Aragoniæ Regem, & Sanctiam filiam Alfonſi Imperatoris Hiſpaniæ apud Cæſarauguſtam, obiit Anno M. C. LXXVI. 1176

XXXVI. RAYMVNDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXXVI. cognomento *Oruſal*, poſtquam ſedem illam aſſiduis curis regiminis gubernaſſet, obiit Anno Domini M.C.XCVI. 1196

XXXVII. GAVFRIDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXXVII. ſedem rexit omnium approbatione, & obiit Anno M C. XCVIII. 1198

XXXVIII. ARNALDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XXXVIII. cuius tempore beneficia aliquot, quæ in Sede Gerundenſi ſunt adhuc, ſtabiliri cœperunt. Obiit Anno Domini M. CC. XVI. 1216

XXXIX. RAYMVNDVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XXXIX. cognomento *de Pallafox*, cùm loca ſacra noſtræ Redemptionis Ieroſolymis viſitare ſatageret, ſuum condidit teſtamentum, Die VI. Auguſti, Anno Domini M. CC. XVII. & obiit IV. Auguſti M.CC. XVIII. 1218

XL. ALEMANVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XL. poſtquam

poſtquam ſedem illam rexiſſet, aliquot annis obiit Anno M. CC. XXVII. 1227

XLI. GVILIELMVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis XLI. cognomento *Cauanillas*, Obiit Anno M.CC.XXXIV. 1234

XLII. F. BERENGARIVS huius nominis V. Epiſcopus Gerundenſis XLII. cognomento, *Caſtell.Bisbal*, ex Ordine Prædicatorum alumnus, cum Italiam negotiorum causâ pergeret, Neapoli obiit Anno M.CC. LXXIII. 1273

XLIII. PETRVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XLIII. cognomento *Caſtellnoû*, Obiit Anno M. CC. LXXXII. 1282

XLIV. BERNARDVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis XLIV. cognomento *Villacierta*, obiit Anno Domini M.CC. XCI. 1291

XLV. BERNARDVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis XLV. cognomento *de Villa-Martin*, electus à Nicolao IV. Pont. Max. obiit Viennæ ad Annum Domini M.CCC. XI. 1311

XLVI. GVILLELMVS huius nominis IV. Epiſcopus Gerundenſis XLVI. cognomento *de Vilamari*, obiit Anno Domini M. CCC. XVIII. 1318

XLVII. PETRVS huiús nominis III. Epiſcopus Gerundenſis XLVII. cognomento *Rocaberti*, cuius tempore D. Ioannes Infans Aragoniæ filius D. Iacobi II. Regis Monaſterium S. Claræ in Oppido Caſtellonis Empuriarum ſanctimonialibus Virginibus condidit. Obiit Anno M. CCC. XXIV. 1324

XLVIII. D. PETRVS huius nominis IV. Epiſcopus Gerundenſis XLVIII. cognomento *de Vrrea*, ad aliam Eccleſiam promotus fuit ad Annum M. CCC. XXVIII. cùm iſtam quatuor annis rexiſſet. 1328

XLIX. D. GASTON huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis XLIX. cognomento *Moncada*, Eliſendæ Reginæ Aragoniæ frater, obiit Anno Doimini M.CCC. XXXIV. 1334

L. D. GILBERTVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis L. cognomento *Cruillas*, à Ioanne XXII. Pont Maximo electus, & confirmatus, obiit Anno Domini M. CCC. XXXV. 1335

LI. D. FERNANDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LI. cognomento *Montrodon*, obiit Anno M. CCC. XLVIII. 1348

LII. D. BERENGARIVS huius nominis VI. Epiſcopus Gerundenſis LII. cognomento *Cruilles*, obiit Barcinone Anno M.CCC. LXII. 1362

LIII. D. IANVARIVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LIII. cognomento *Vallterra*, ad aliam fuit ſedem tranſlatus Anno M. CCC.LXIX. 1369

LIV. D. IACOBVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LIV. cognomento *Catrilla*, cuius ſupplicationibus, & Capituli Gerundenſis Gregorius Pontifex Maximus inclinatus XCIII. Cappellanias Eccleſiæ Gerundenſi pro diſtributionibus quotidianis Capitularium, in diuini cultus honorem, & inſtituentium ſuffragia, abs diminutione alicuius vniuit. Ipſe verò Epiſcopus poſtquam per aliquot annos penſum oneris ſuſtineret obiit XXX. Martij Anno M. CCC. LXXIV. 1374

LV. D. BERTRANDVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LV. cognomento *Monrrodon*, Obiit Anno M. CCC.LXXXIV. 1384

LVI. D. BERENGARIVS huius nominis XII. Epiſcopus Gerundenſis LVI. cognomento *Anglaſola*, S. R. E. Cardinalis à Benedicto XIII. qui ſe pro Pontifice ſummo gerebat electus, Anno M. CCC. XCVII. cum Sedis retentione, Obiit Perpiniani Anno M. CCCC. VIII. 1408

Digitized by Google

LVII. D. FRANCISCVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LVII. cognomento *Blanes*, qui fuit Martini Regis Aragoniæ Cancellarius, & à Benedicto XIII. electus, poſt ad Sedem Barcinonenſem tranſlatus eodem Anno M.CCCC. VIII. 1408

LVIII. D. RAYMVNDVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis LVIII. cognomento *Caſtellano*, ex Monacho Benedictino, & Epiſcopo Helenenſi à Benedictio XIII. tranſlatus, obiit Valentiæ in Edetanis Die V. Martij, Anno M. CCCC. XV. 1415

LIX. D. DALMAV huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LIX. cognomento *de Mur*, qui Regis Ferdinandi Aragoniæ iuſſu Oratorem ad Martinum V. Pontificem Maximum egit Anno Domini M. CCCC. XVIII. tandem viuere deſiit Anno M. CCCC. XX. 1420

LX. D. ANDREAS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LX. cognomento *Beltran*, ex Epiſcopo Barcinonenſi, cuius ſedem per Quinquennium rexit. Iſtam ad Annum M. CCCC. XXXI. quo ad ſuam Barcinonenſem reſtitutus obiit Anno M. CCCC. XXXIII. 1431

LXI. D. F. IOANNES huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis LXI. cognomento *Caſanoua*, ex Barcinone oriundus, & Prædicatorum familiæ addictus, S. R. E. Cardinalis deſignatus & perpetuus huius ſedis Adminiſtrator electus, quo munere tandem vitam finiuit XVIII. Die Martij M. CCCC. XXXVI. 1436

LXII. D. BERNARDVS huius nominis IV. Epiſcopus Gerundenſis LXII. cognomento *de Pau*, interfuit cum aliis Præſulibus Hiſpaniæ Concilio Baſileæ, obiit Anno M. CCCC. LVII. 1457

LXIII. D. ROGERIVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXIII. cognomento *Cartella*, qui cum ad hanc ſedem euectus, & electus eſſet, noluit muneris penſum ſuſtinere, & ideo canonicatus, Præpoſituræ *de Aredo* in eadem Eccleſia contentus, infulam dimiſit Anno M. CCCC. LVIII. 1458

LXIV. D. IACOBVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis LXIV. cognomento *Cardona*, ex Epiſcopo Viccenſi ad hanc ſedem tranſlatus, poſt Anno M. CCCC. LXII. S. R. E. purpureo galero donatus, Vrgellitanæ ſedis infulam induit, & Tarraconæ obiit. 1462

LXV. D. IOANNES huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis LXV. cognomento *Margarit*, ex Canonico Gerundenſi omnes illius Eccleſiæ dignitates adeptus, Helenenſem Epiſcopatum obtinuit, è quo cum aliis à Ioanne II. Aragoniæ Rege ad Concilium Mantuanum tempore Pij II. Pont. Max. congregatum, Orator eſt miſſus. Hinc hanc ſedem Gerundenſem aſcendit, & Regalis Cancellariæ Præſidis officio functus, S. R. E. Cardinalis effectus, tandem Romæ Die XXI. Nouembris, Anno M. CCCC. LXXXIV. vitam exuit. 1484

LXVI. D. BERENGARIVS huius nominis VIII. Epiſcopus Gerundenſis LXVI. cognomento *de Pau*, qui Moniales Ciſtertienſes S. Felicis *de Codines* Parœchiæ *de Cananes* tranſtulit ad forum nundinarium Gerundenſis vrbis, Obiit Neapoli Anno M. D. VI. 1506

LXVII. D. IOANNES huius nominus IV. Epiſcopus Gerundenſis LXVII. cognomento *de Eſpes*, ex Archidiacono Cæſarauguſtano: qui ſibi reſeruatis Mille libris menſam Epiſcopalem, Anno M. D. VIII. infulæ renuntiauit, poſt Vrgellitanus Antiſtes

ſtes electus obiit. 1508

LXVIII D. GVILLELMVS huius nominis V. Epiſcopus Gerundenſis LXVIII. cognomento *Boil*, Valentinus, obiit Anno M. D. XXXII. 1532

LXIX. D. IOANNES huius nominis V. Epiſcopus Gerundenſis LXIX. cognomento *Margarit*, ex Archidiacono huius Eccleſiæ Maiori, Obiit Die XXV. Octobris Anno M. D. LIV. 1554

LXX. D. ARIAS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXX. cognomento *Gallego*, interfuit Concilio Tridentino, & denique ad Carthaginenſem Eccleſiam tranſlatus Anno M. D. LXV. 1565

LXXI. D. PETRVS huius nominis V. Epiſcopus Gerundenſis LXXI. cognomento *Carlos*, obiit Anno Domini M. D. LXXII. 1572

LXXII. D. F. BENEDICTVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXXII. cognomento *de Toco*, ex ordine Benedictino Pontifex Viccenſis, poſt Gerundenſis, & Anno M.D. LXXXIII. tranſlatus ad Ilerdenſem Sedem, & Gerundæ fratres Capuccinos admiſit. 1583

LXXIII. D. IACOBVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis LXXIII. cognomento *Cazador*, ex Archiſacriſta Dertoſano, Præcentore Viccenſi, & Canonico Barcinonenſi: Suſcepit ſuo tempore fratres Auguſtinianos, & Carmelitanos excalceatos, Anno M. D XCVII. obiit. 1597

LXXIV. D. FRANCISCVS huius nominis II. Epiſcopus Gerundenſis LXXIV. cognomento *Arevalo de Luazo*, ex Decano Segobienſi, Cathaloniæ Inquiſitore, & electo Archiepiſcopo Meſſanenſi; Eius tempore Monaſterium S. Claræ Capuccinarum erigitur. Obiit anno M. DC. XI. 1611

LXXV. D. ONVPHRINS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXXV. cognomento *Reart*. Sedem dimiſit ſenex, vt vitæ ſuæ deploraret peccata, & liberius mundum relinqueret, Anno M. DCXX. 1620

LXXVI. D. PETRVS huius nominis VI. Epiſcopus Gerundenſis LXXVI. cognomento *Moncada*, Obiit Anno M. DCXXI. 1621

LXXVII. D. F. FRANCISCVS huius nominis III. Epiſcopus Gerundenſis LXXVII. cognomento *Saniuſt*, ex Epiſcopo Helenenſi ad hanc tranſlatus, obiit X. Martij Anno M. DC. XXVII. 1627

LXXVIII. D. GARSIAS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXXVIII cognomento *Gil Manrrique*, ex Biſertæ vrbis Epiſcopo titulari huic Eccleſiæ ſuffectus, poſtea Anno M. DC. XXXIV. ad Barcinonenſem tranſlatus; & demum à Sede eiectus ob Cathalonicum bellum, obiit Madridij Anno M. DC. LI. 1634

LXXIX. D. F. GREGORIVS huius nominis I. Epiſcopus Gerundenſis LXXIX. cognomento *Parzero*, ex Epiſcopo Helenenſis Eccleſiæ ad iſtam promotus; ſed belli Cathaloniæ ſtrage à ſede depulſus, Madridium venit, donec recuperatâ Gerundâ per Regios milites, iterum ſedem intermiſſam recuperauit, & Anno M. DC. LIV. Dertoſanus electus. 1654

LXXX. D. BERNARDVS huius nominis V. Epiſcopus Gerundenſis LXXX. cognomento *Cordona*, ex Archidiacono Gerundenſi, & Priori S. Michaëlis *Desfay*, qui ob fidelitatem Regi Catholico in præteritis commotionibus Cathaloniæ ſeruatam, hoc Anno ad huius ſedis infulam electus eſt, & Pontificis benedictionem expectat. 1655

Hactenus Cathalogi, & Dyptichæ Episcoporum Gerundensium ecphrasin fideliter desumptam ex auctographis illius S. E. quam D. Bernardus de Cordoua electus mihi suppeditauit, perlege.

PRIDIE NON.

Septembris.

DIES IV.

A. VTICÆ *in Hispania Baticâ* SS. MAXIMI *Discipuli* S. IACOBI, *Hispaniarum Apostoli*, MAGNI *&* CASTI, *Martyrum, qui in Neroniana persecutione comprehensi, propter Christi fidem martyrio coronati sunt.*

B. TVCCI *in Beturia Turdulorum Hispaniæ* S. THEODORI, OCCEANI, AMMIANI, *&* IVLIANI *Martyrum, qui cùm se esse Christianos confiterentur, à Iudice comprehensi, pectinibus lacerati, in feruentes vrnas immissi, è quibus laudantes Dominum liberi absque cruoris macula processerunt, & tandem dissectis membris, confractis cruribus, in ignem iniecti, ad præmia strenui atheletæ euolarunt æterna.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTVS MAXIMVS, MAGNVS, & CASTVS *Martyres* Vticenses *in Hispania.*] Hucusque in Antiquis Martyrologijs *Vsuardi*, & *Romani*, necnon & recentioribus, locus passionis horum Martyrum ignoratus, ideò hæc tantum verba ibidem recensentur: *Eodem Die Sanctorum Martyrum* MAGNI, CASTI, *&* MAXIMI. Quibus adhæret Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 237. Sequenti clausulâ: MAGNVS, CASTVS, *&* MAXIMVS *Martyres eodem die* (id est IV. Septembris) *palmas percipiunt.* Et licet *Vsuardus* MAXIMVM omiserit, eius nomen addidere *Molanus*, & *Baronius*; cuius ecphrasin suis idiomatibus sunt secuti Dionysius Vazquez in *Martyrolog. Castellan. fol.* 145. P. Ioannes Lupus *in Lusitan. fol.* 188. P. Ieronymus de la Higuera *in MS. Hispan. fol.* 38. Constantius Felicius in *Ital. fol.* 91. & cæteri recentiores. Igitur locum palæstræ Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 66. sequenti periodo consignauit: *Nec multo pòst* VTICÆ *in Batica* MAXIMVS *Diui Iacobi Discipulus in* Hispania, *cum socijs* CASTO, *&* MAGNO *patitur.* Dextri placitum prosequuntur *Scriptores.*

P. Bi

P. Biuarius in *Not. d. Ann. 66. Comment. 1. n. 6. fol. 132.* Rodericus Caro *ibidem lit. 5. fol. 33. col. 2.* M. Rus Puerta *Hiſtor. Giennenſ. 1. p. Secul 1. c. 13. fol. 56. col. 2.* P. Franciſcus Bilches *Hiſtor. SS. Giennenſ. 1. p. c. 6. fol. 17.* D. Martinus Ximen. *in Annal. Giennenſ. Ann. 66. fol. 26.* Qui omnes contendunt, Sanctos Martyres martyrium compleuiſſe Anno LXVI. apud VTICAM Bæticæ vrbem, quæ hodie MARMOLEXOS dicitur diœceſis Giennenſis, in qua hoc die feſtiuitas cum officio Duplici horum Sanctorum Martyrum agitur. Eorum ACTA prorſus periere, illa eleganti ſtilo rediuiua conſcripſit *P. Franciſcus Bilches* è Societate Ieſu Presbyter, quæ latinitate donata dabimus, ne tantorum Martyrum memorias penitus temporis liuor obliteret.

Officio Duplici apud Giennenſes eorum feſtum celebratur.

ACTA SS. MAXIMI DISCIPVLI S. Jacobi Hiſpaniarum Apoſtoli, CASTI, & MAGNI ſociorum eiuſdem Martyrum Vticenſium, ex P. Franciſco Bilches. S. I.

MAXIMVS, *vt creditur, fuit natione* Hiſpanus, *ex honeſtis familijs oriundus, vt eius illuſtria facinora, & ingenium facilè docent, cùm conſtet; ex mala arbore haudquaquam fructus optimi prodeant. Adhuc iuuenis à Numine cæleſtibus inſpirationibus raptus, Euãgelicam veritatem, quam ab* Hiſpaniarum *Apoſtolo didicerat, amplexatus, Chriſto nomen per lauacrum baptiſmatis dedit. Tanti itaque beneficij fauoris grates Domino rependere conſtituens, feruoris igne ſuccenſus, ad religionis ſuſceptæ perfectionem aſpirans, omnia relinquens ad Apoſtoli pedes, eius veſtigia proſequi, doctrinam amplecti, & ſpiritum exhauriri conſtituit. Cuius, vt* IACOBVS *experiri cæpit ingenium, & æſtuantem in Chriſti amore conſtantiam, protinus* MAXIMVM *inter Apoſtolicæ ſchola collegas Diſcipulum coaptans, breui illum per ordinum gradus ad vſque* Presbyteratus *faſtigium feliciter ſublimauit. Quo munere S. Presbyter fotus, illius oneris tanquam fidelis ſeruus penſum adimplens, ſecum* CASTVM, *&* MAGNVM *Socios aſſumens, miniſterij iniuncti opus ad proſequendum aggreditur. Tanti in homine ſancto ſpiritus conamina contuens Apoſtolus, quibus in Chriſti prædicatione zelus, in Gentilium conuerſione deſiderium, & in fidei Catholicæ propagatione ſedulitas effulgebant, ad ſuperiorem gradum dignitatis* MAXIMVM *ſufficere, vt maiores fructuum cumulos colligeret, Numine annuente, decreuit. Hinc* MAXIMVS *ad Epiſcopatus apicem ſublimatus, tantæ dignitatis obligatione perculſus, ſe ad nouam, ipſamque Angelicam vitam peragendam accingens, Euangelicæ prædicationis munus, pro vt illis conuenit, qui ex officio ſunt accenſæ faces ſuprà Eccleſiæ candelabrum poſitæ, perficere cæpit. Igitur S. Epiſcopus per varias Orbis* Hiſpanici *plagas diſcurrens,* XXX. *Annos in miniſterio Euangelicæ prædicationis exegit; ita vt* MAXIMVS *opus operarij Euangelici ſedulus adimpleret, & Deus ſerui ſui doctrinam miraculis confirmaret. Hinc* MAXIMI *animus in laboribus, ſolamen in afflictionibus, ſecuritas in periculis, imperium ſupra dæmones, ægritudines, & ipſam mortem exoriri cæpit, ita vt omnia pro Chriſti nomine libenter pati, & cum Chriſto ſingula mirabiliter operari fateretur Antiſtes. Erat omnibus charus, nam omnibus in via virtutis dux, in infirmitatibus medicina, in diſciplinis magiſter, & in neceſſitatibus pater extitit, & patronus. Tantùm Sacerdotibus, & Sacrificis Idolorum Beatus fuit Epiſcopus deteſtabilis, quorum mens inuida, & auida Chriſti Præſules, tanquam duces fidelium, totis viſceribus abhorrebat. Hinc aduerſus Antiſtites aſſiduæ machinationes ortæ, quibus ſi poſſent Dei miniſtros extinguerent. Hiſce denique*

Origo.

Conuerſio.

Fit Presbyter.

Epiſcopus.

In Miniſterio operatur.

Capiuntur. *Gentilium turba cogitationibus coadunata*, S. MAXIMVM, *& ſocios* MAGNVM, *&* CASTVM, *apud vrbem Batica* VTICAM *degentes, & Chriſtiana fidei grana Euangelica ſeminantes, carceribus mancipare iuſſu* Aloti *Batica Præſidis ſtuduit, quibus Sᵀ. Martyrum conamina deleret, & profanorum Principum mandata profundius eleuaret. In ergaſtulo igitur poſiti Confeſſores beatiſſimi à Gentilium potentiâ, & diabolica aſtutia prolixius oppugnati, vt fidem deſererent, Diiſque Imperij thura litarent, nequaquam à propoſito Chriſtiana ſeruitutis in cordibus infixo dimoueri potuere. Tunc verò à blandicijs ad verbera progredientes, poſt immanium cruciatuum agones, iugula mucroni tradiderunt, quo ſpiritus eorum laureâ martyrij ad Chriſtum, qui eos animauerat properarunt.* Pridie Nonas Septembris *Anno Domini* LXVI. *Summi Pontificatus Petri* XXIII. *Imperatoris* Claudij Neronis XI. *Eorum Corpora à fidelibus Chriſtianis in eodem loco martyrij vt moris erat, ſepulta, per longum tempus quieuere, donec Anno Domini* DCCC. L. *tempore Leonis* IV. *Pontificis Maximi pignora* S. MAGNI *Romam tranſlata in Eccleſia S. Michaelis Vrbis condita, ibidem honorifice coluntur, & debita veneratione ſeruantur.*

Conſtantia.

Coronãtur.

SIC horum S. Martyrum ACTA digeſſit *P. Franciſcus Bilches* Vir proculdubio in hiſce Sanctorum inueſtigandis actionibus ſingulari eruditione percelebris; licet *Tranſlationem* ſacrarum exuuiarum S. MAGNI Vticâ Romam ſubdubitem. Nam quamuis *Cæſar Baronius* Cardinalis eruditiſſimus in *Not. ad h. d. lit. D.* aſſerat, Reliquias S. MAGNI Martyris reconditas eſſe in Eccleſia *S. Michaëlis* Archangeli prope *Vaticanum* tempore Leonis IV. Romani Pontificis, cùm non conſtet an iſtius, an alterius Martyris fuerint, in re dubia, non eſt cur credamus, ea eſſe Noſtri, ſed alterius Romæ paſſi. Nec me mouet inſtantia dicentium, quòd eſto *Baronium* hoc die dixiſſe pignora S. MAGNI collocata fuiſſe in præfata S. Michaëlis Eccleſia Romæ, intelligendum erit de MAGNO cuius memoriam repetit: nam facilis eſt reſponſio, quia ibi tantum dicit tranſlatas eſſe Reliquias S. MAGNI, ſed non cuius; maximè cùm conſtet S. Leonem I. Pontificem huius, & aliorum Corpora extraxiſſe è cœmeteriis vrbis, ad ipſius cuſtodiam, cùm Sarracenorum copiæ Romam imminebant vt ipſe Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 10 *Annal.* 850. refert: quæ inter diuerſas Eccleſias poſtmodum cùm pretioſis donariis diſtribuit.

An pignora S. Magni ſint Romam tranſlata?

Topographia. VTICA. Vrbs vetuſtiſſima *Hiſpaniæ* in *Batica* propre *Baſtetanos*; cuius meminit *Apianus Alexandrinus* dum geſta *Viriati* recenſet, ſic: VIRIATVS *in alia* Hiſpaniæ *parte, cum Q. Pompeio Romanorum Imperatore conflixit, ac victus* Aphrodiſium, *id eſt in Veneris Montem profugit. Ex quo in hoſtes denuò rediens, multos Quinti milites perdidit, aliquot retulit ſigna, reliquos intra caſtrorum munitiones compulit, præſidium* VTICÆ *deiecit, oramque* Baſtetanorum *depopulatus eſt.* En VTICÆ vrbis in Hiſpania prope *Baſtetanos* ſitus. Sed mel ùs eius ſituationem conſignat *Antonini* Imperatoris *Itinerarium* à Corduba Caſtulonem

Epora. M. P. XXVIII.
VTICA. M. P. XVIII.
Caſtulone. M. P. XXXIII.

Vt ex Ieronymi Zuritæ *Not. fol.* 553. ex Lingoliano Codice elicitur, & Ioſia Simlero in *Schol fol.* 270. liquet: quibus in locis legitur VTICENSE, & corrigitur VCIENSE verbum, in aliquibus editis corruptum; vt ipſi notarunt Biuarius *d. Ann.* 66. *n.* 6. *fol.* 132. Puerta *d. Secul.* 1. *c* 13. *n.* 6 *fol.* 59. *&* 60. Hanc vrbem eſſe hodie Oppidum MARMOLEXO in Diœceſi Giennenſi ſitum diximus ſupra *Tom.* 2. *Die XXIV. April. lit. C. fol.* 77. & probant *Biuarius*, & *Puerta*, quibus accedunt P. Bilches *d. p.* 1. *c.* 7 *fol* 10 D. Martinus Ximena in *Annal.* 1. *p. d. Anno* 66. *fol.* 26. Qui omnes computatis Milliaribus Antonini cum Leucis Hiſpanicis hodiernis, tribuentes IV. Milliaria vni leucæ, digito Oppidum MARMOLEXOS eſſe VTICAM demonſtratur. Nam *Epora*, quæ hodie dicitur MONTORO diſtat

Digitized by Google

distat ab VTICA, quæ est MARMOLEXO, Quatuor leucis cum dimidia, quæ faciunt XVIII. Milliaria Antonini. Hinc à MARMOLEXO ad Castulonem, quæ hodie appellatur CALLONA sunt Octo leucæ, quæ cum XXXII. Milliaribus Antonini conueniunt. Hanc etiam sententiam tenuere Luitprandus in *Chron. Ann.* 920. & in *Aduersar. num.* 41. Iulianus in *Aduersar. num.* 333. agens de S. Eugenia Vticensi. VTICAM hanc in Bætica fuisse Sedem Episcopalem à nascentis Ecclesiæ exordiis ACTA superius recensita suadent, licet temporum, & Gentilium persecutionibus intermissam. Eius Sedis Tres tantum Episcopos inuenio; quorum PRIMVS Noster hic MAXIMVS numeratur ANNO LXVI. martyrio coronatus. SECVNDVS fuit WALDIFREDVS de quo Nos supra *Tom.* 2. *Die* XXIV *April. lit. C. fol.* 746. ad Annum CC. LXXXVIII. quo sanctissime obiit Confessor. TERTIVS nomine POTENTINVS cuius loco subscripsit in XIII. Concilio Toletano Leopardus Abbas eius procurator, eius memoria ad Annum DC.LXXXIII. apud Loaysam in *Concil. Hispan. fol.* 637. qui vrbem Sedis ignorans, Africana hallucinatus, ab ipsa Toletum negotiorum causâ deuenientem *Potentinum* Episcopum *Vticensem*, Concilio XIII. interfuisse. Quod prorsus inuerisimile videtur, nam si Africanus esset, & Toleti degeret, ipse, & non alius Concilio interesset, vt notauit, & optimè D. Franciscus Padilla *Histor Eccles. Hispan. Tom.* 2. *in Chronolog. Episcopat. incognit. Hispan. fol.* 16. *col.* 2. verb. VTICA. Pro coronide hîc apponere *Carmen* de hac vrbe decreuimus, quod Illustrissimus *D. D. Antonius Calderon*, heu quondam meus! Archiepiscopus Granatensis designatus, mihi suppeditauit, vbi vrbis, & Sanctorum Nostrorum anamnesis describitur, & tempus agonis felici prosodia consignatur.

Cui hodie respondeat Vtica?

Fuit Sedes Episcopalis.

Eius Episcopi.

Bætica conspicuas quæ prisco sustulit vrbes
Tempore, nonnullas inter memoratur amœna.
VTICA, *Sanctorum mater, atque in secula princeps.*
Hîcque fidem Præsul seminauit MAXIMVS, *hîcque*
Cum MAGNO, *&* CASTO *in cœlum coronatus abiuit;*
Cùm ferus Hispanos *iugulatos ense Neronis*
Nomine pro Christi conspexit sæpe satelles.

Quis fuerit horum Carminum Auctor, nec in MS. dicitur, nec Illustrissimus *D. D. Antonius* Granatensis Archiepiscopus retulit. Quisquis fuerit, proculdubio nostram Notationem illustrauit, vt in posterùm Giennensis Diœcesis alium testem de suis SS. Martyribus enumeret.

SS. THEODORVS, OCCEANVS, *& Socij Martyres* Tuccitani *in Hispania.*] B. Anceps inter scriptores *Hispalensis* Diœceses, & *Giennensis* Episcopatus controuersia disceptatur, circa situm, quo SS. Martyres huiusmodi fuerint martyrio coronati. Nam cùm Dexter in *Chron. Ann.* 308. asserat eos occubuisse apud TVCCIM vrbem antiquam Bæticæ, & in ea regione duo sint oppida huius vocabuli contexturâ vocata; Alterum in Diœcesi *Hispalensi*, quod hodie TOSINA, aut TOCINA dicitur; Alterum in *Giennensi* Episcopatu, quod Nostris temporibus MARTOS appellatur: hinc *Hispalenses*, & *Giennenses* sibi Martyres adscribi contendunt. Sed vt ad veritatis apicem profundiùs deueniamus, opere pretium erit vtrorumque fundamenta præscribere, relatis primum verbis Dextri, quæ causam disceptationi dedere? TVCCI *in Hispania Bætica* (inquit) *quæ &* TORISIA *nunc dicitur, SS. Martyres* THEODORVS, OCEANVS, *&* IVLIANVS, *qui confractis pedibus, in ignem iniecti gloriosè coronati sunt.* En verba Dextri. Scriptores Hispalenses TVCCIM hanc Dextri, esse TOSINA, aut TOCINA, diœcesis Hispalensis, sitam inter ILIPAM Magnam, hodie *Peñaflor*, & Italicam hodie *Seuilla la Vieja*, sequentibus rationibus probare conantur. PRIMA quia verba *Dextri* consignant illam vrbem conuentus Hispalensis TVCCIM vocatam, cuius meminit *Antonini* Imperatoris *Itinerarium* apud Ieronymum Zuritam *fol.* 98. Iosam Simlerum *fol.* 191. sic:

Controuersia inter Hispalenses, & Giennenses circa locum martyrij.

Hispalensium rationes.

1. Ex authoritate Dextri.

Onobam.

Digitized by Google

Onobam. M. P. XXVIII.
Ilipam. M. P. XXX.
TVCCIM. M. P. XXI.
Italicam. M. P. XXVIII.

Sed ſic eſt, quòd TVCCI vrbs inuenitur in Hiſpalenſi Conuentu, ſicut in Giennenſi diœceſi, & illi conueniunt verba Dextri: *Quæ & TORISIA nunc dicitur.* Acſi TOSINA diceret, ergo TVCCIM illam, quâ SS. Martyres occubuere, conuentus Hiſpalenſis eſſe fatendum erit.

II. *Ex ritu Eccleſiaſtico S. E. Hiſpalenſis.*

SECVNDA quia iam ab Anno M. DC. XXIV. horum SS. Martyrum feſtum cum ritu Duplici S. E. Hiſpalenſis, & Illuſtriſſimus D. D. *Petrus de Caſtro*, & *Quiñones* eius Archiepiſcopus, Dextri auctoritate commotus, & doctiſſimorum Virorum approbatione ſuffultus celebrare præcepit: prout hucuſque in eadem Eccleſia, & diœceſi colitur, vt ex *Tabulis Eccleſ. Hiſpal.* liquet, & fatentur *Rodericus Caro* inferius citandus, & *Quintana Dueñas*, & cæteri.

III. *Ex communi Scriptorũ placito.*

TERTIA, Nam pro hac opinione ſtare videntur Dexter *d. Ann.* 308. F. Franciſcus Biuarius *in Not. ad Dextr. d. Ann.* 308. *n.* 7. *Comment.* 2. *fol.* 367. Rodericus Caro *ibid. lit. Z. fol.* 117. & in *Corograph. Conuent. Hiſpal. lib.* 3. *c.* 10. *fol.* 97. D. Paulus de Spinoſa *Hiſtor. Hiſpal. lib.* 2. *c.* 9. *fol.* 57. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpal. fol.* 199. Qui omnes vno ore SS. Martyres ſupra memoratos, & ad TVCCIM Bæticæ paſſos, ex *Dextri* ſententia, agonizaſſe in vrbe TVCCI Conuentus Hiſpalenſis fatentur.

Giennenſium rationes.

SED hiſce exploſis, Scriptores *Giennenſes* Martyres relatos in diœceſi *Giennenſi* ad vrbem *Tuccim*, quam hodie MARTOS appellitant, martyrium conſummaſſe contendunt, ſequentibus rationibus. PRIMA quia locus Dextri ſuperius adductus, ibi: *Quæ & TORISIA nunc dicitur*: intelligendus eſt de Vrbe TVCCI veteri, de qua Plinius *Hiſtor. Natural. lib.* 3. *c.* 1. quam inter vrbes Bæticæ mediterraneas conſignat, eamque VETEREM vocat in diſcrimen alterius

I. *Ex authoritate Plinij.*

TVCCI, quæ & AVGVSTA-GEMELLA vocata fuit ex ipſo Plinio *d. lib.* 3. *c.* 1. quam fuiſſe Coloniam aſſerit. Hæc igitur VETVSTA TVCCI à S. Eulogio in *Memorial. SS. Cordubenſ. lib.* 2. *c.* 8. OSSARIA cognominatur. Hinc eliciunt *Giennenſes*, quòd eſto ac ſuſtineatur lectio in Dextro: *Quæ & TORISIA nunc dicitur*: expunctâ voce TORISIA, & repoſitâ OSSARIA, cùm facilis eſſet tranſitus, proculdubio de *Giennenſi* TVCCI veteri intelligendum eſſe Dextrum affirmant; maxime inſpectis variantibus lectionibus, in quibus TOSINA etiam, TOSIRIA, TOCINA, TVCINA, & TVCILLA legitur, quæ forte vitiatæ pro OSSARIA, quæ hodie dicitur TORREXIMENA, vt inquit D. Martinus Ximena in *Annal. Giennenſ.* 1. *p. Ann.* 308. *fol.* 42. repoſitæ ab imperitis amanuenſibus fuere.

II. *Ex gloſemate introducto in Codice Dextri.*

SECVNDA, quia eſto, quod intentio *Dextri* non fuiſſet OSSARIAM ſcribere, minus eius propoſiti fuit TORISIAM, & cæteras voces reponere, quibus merum gloſema ineſt, maximè tempore *Dextri*, quo vox TOSINA, quam hodie Oppidum illud *Hiſpalenſis* diœceſis retinet, non erat in rerum natura, ſed recens vocabulum forte à Sarracenorum excidio à TVCCI corruptum, & deprauatum, vt paſſim Arabes faciebant, qui nomina latina articulare neſcientes, & in gutture loquentes omnia confundebant, & deturpabant. Nec huic veritati obſtabit aſſertio Roderici Caro *in Not. ad Dextr. fol.* 117. *col.* 2. & in *Corograph. Conuent. Hiſpal. d. c. lib.* 3. *c.* 10. dicentibus; ibidem legendum eſſe TVCCILLA, ex veteri lapide longiuſcule à TOSINA reperto, ſic:

IMP. CÆSARI

Digitized by Google

IMP. CÆSARI. GETÆ. SEVERO. AVG.
DIVI. SEPTIMII. SEVERI. PII. PERTIN.
AVG. ARABICI. ADIABENICI. PARTHICI.
MAXIMI. PACATORIS. ORBIS. FILIO.
ET. M. AVRELII. ANTONINI.
IMPERAT. FRATRI.
RESPVBLICA. TVCCILLANORVM.
D. D. D.

Quaſi dicat, verum eſſe gloſema, ſed legendum: *Quæ & Tvccilla nunc dicitur.* quæ vox, cum tempore M. Aurelij Antonini, quo Inſcriptio dicata fuit Getæ Cæſari, in vſu eſſet, etiam tempore *Dextri* communis cenſenda erit, maximè è viuis ſublato M. Aurelio Antonino ad Annum Domini C. LXIII. ex Baronio. Quia reſpondetur, quod Inſcriptio, nequaquam aſſerit Respvblica Tvccillanorvm, ſed Tvccitanorvm, & qui eam extraxit loco literæ T. in lapide propter ſciſſuram ipſius, exſcripſit duplicem L. vt notauit poſtea quidam eruditus, qui eam fideliter tranſcripſit. *Reſpondetur Roderico Caro, & aliis.*

Tertia, quia etiam Eminentiſſimus S.R.E. Cardinalis *D. Balthaſar de Moſcoſo, & Scandoval* Epiſcopus *Gtennenſis*, nunc Archiepiſcopus *Toletanus*, intellectâ doctiſſimorum Virorum aſſertione quâ noſcebatur, hos SS. Martyres Tvcci fuiſſe martyrio coronatos ex *Dextri* aſſeueratione, illos tanquam ſuæ diœceſis originarios, virtute Bullarum Pij V. & Gregorij XIII. Romanorum Pontificum, ſub ritu Duplici colendos *Die* V. *Septembris*, quia IV. cum feſto etiam Duplici SS. Maximi Epiſcopi, Caſti, & Maximi Martyrum Vticenſium erat præpedita, præcepit: vt ex *Tabulis Gtennenſibus Eccleſiaſticis* probant Scriptores inferius referendi. III. *Ex ritu Eccleſiaſtico S. E. Gtennenſis.*

Qvarta, nam huius opinionis apicem tuentur ex Dextro *d. Ann.* 308. M. Rus-Puerta in *Hiſtor. Gtennenſ. 1. p. Secul. 4. c. 9. fol.* 156. Argote de Molina *lib. 1. c.* 15. P. Franciſcus Bilches *Hiſtor. SS. Gtennenſ. 1. p. c.* 23. *fol.* 68. D Martinus Ximena in *Annal. Gtennenſ. Ann.* 308. *fol.* 42. Qui omnes plenis, vt aiunt buccis, SS. Martyres Theodorvm, & Socios Tvcci coronatos, ex *Dextri* mente, martyrium conſummaſſe in vrbe Tvcci Diœceſis *Gtennenſis* contendunt. IV. *Ex multorum Scriptorum ſententiâ.*

His pro vtraque rationibus recenſitis, ni fallor, hæc ſecunda opinio validioribus fundamentis fulcitur, maximè inſpectâ communi aſſertione Geographicorum omnium, tàm veterum, quam recentiorum, quâ probatur ſitus Tvcci in diœceſi *Gtennenſi* extitiſſe, quæ vrbs tanquam magis nota, & princeps huius nominis, abſque dubio *Dextri* mentem adimplet, omiſſis gloſematibus in codicibus Chronici *Dextri* confictis, & interlineatis, vt etiam notauit Illuſtriſſimus *D. D. Antonius Calderon* electus Archiepiſcopus Granatenſis *Hiſtor. MS. SS. Vrgabonenſ. lib. 2. c.* 28. agens de his ſanctis Martyribus, vbi agonem apud Tvccim *Turdulorum*, in diœceſi *Gtennenſi* conſummatum contendit, & pro hac ſententia ſequentia carmina ſubiicit. *Huius ſecundæ opinionis fundamenta probantur.*

Turdula Baturica expoſuit pro nomine Chriſti
Paſſuros Sanctos Theodorvm, *& Numine plenos*
Oceanvm, Ammianvm, *quibus &* Ivlianvs *adhærens,*
Omnes pro Chriſti fidei tradiderunt corpora voce,
Quos Tvcci *ciues inuiſit pectine primùm*
Diſiectos, poſt hæc in balnea feruida miſſos:
Aſtope diuinâ extractos; per ſingula membra
Poſtea (præciſſis pedibus, quin cruribus ipſis
Confractis) ſæuitum: ipſorum corpora rogus
Conſumpſit tandem, & conſcendunt ſpiritus aſtra.

Quâ igitur secundâ opinione amplexatâ, ad eorum elogia ex Martyrologiis deuenio, inter quæ primum locum obtinet *Menologium Græcorum* h.d.à quo *Petrus Galesinus* sequenti periodo: *In Gracia Sanctorum Martyrum* THEODORI, OCCEANI, AMMIANI, & IVLIANI. *Hi, Maximiano Imperatore, pro Christo Domino primùm pectinibus excarnificati, deinde in feruentes balneas coniecti, incolumes ope diuinâ euaserunt. Post iterum comprehensi, & in vastam solitudinem abducti, præscißis singulis membris, cruribusque confractis, in ignem positi, Deum continenter precando, abierunt in cœlum.* Nec te moueat verbum IN GRÆCIA in hoc auctore positum, vt à verbis *Dextri* recedas, quin Auctor hic sæpe sæpius, vt pluribus diximus, cùm Sanctos ex *Menologio* in suum *Martyrologium* transcribere properat, eos in *Græcia* aut passos, aut cultos asserit, vocem IN GRÆCIA addens; quam intelligendam de cultu, non de agone suspicor, maximè quia in *Menologio* apud *Canisium* nulla de voce illa mentio est, imò nec in cæteris Martyrologiorum Scriptoribus, & ipso Romano vetusto *Roueydi*, & recentiori *Baronij* vbi hæc tãtum verba leguntur: *Item Sanctorũ Martyrum* THEODORI, OCCEANI, AMMIANI, & IVLIANI, *qui sub Maximiano Imperatore dissectis pedibus, in ignem coniecti martyrium consummauerunt.* Conueniunt P. Vazquez *in Martyrolog. Castell. folior.* 145. P. Lupus *in Lusitan. folior.* 188. *colon* 2. P. Ieronymus de la Higuera *in Hispan. MS. folior.* 38. & cæteri recentiores. De eis scripsere post *Dextrum* superius relati Scriptores tam Hispalenses, quàm Giennenses. Eorum ACTA sic colligere curamus.

Martyrologia.

Additio Galesini detegitur.

ACTA SS. THEODORI, OCCEANI, AMMIANI, *&* IVLIANI *Martyrum Tuccitanorum ex Var. Scriptor.*

Origo. THEODORVS, OCCEANVS, AMMIANVS, & IVLIANVS *ex vrbe* Tuccitana *in Bætica, quæ* Bæturia Turdulorum *dicitur, Oriundi, Christi fidem amplectentes, inter persecutionum turbulentias, illam constantißimè tenuere; donec immanis illa cruciatuum aduersus Christi fideles procella Bæticum circulum exundans, & serpens Sanctißimos pugiles comprehendens, illos pro veritatis confessione immanißimis cruciatibus coronauit.* *Capiuntur.* *Nam primum pectinibus corpora excarnificauit satelles, deinde in feruentes balneas coniecit.* *Torquentur.* *Sed cùm ab hisce tormentis illos diuina potentia incolumes extraheret, iterum tenti, & in vastam solitudinem abducti, præscißis singulis membris, dissectis pedibus, cruribusque confractis, in ardentem ignis rogum impositi, Deum continenter precando, coronas immarcessibiles promeruerunt* IV. Die Septembr. *Anno Domini* CCCVIII. *Imperante Maximiano. Quorum festiuitas recenti solemnitate in* Giennensi *diœcesi sub ritu Duplici rediuiua, conciuium fastu, & celebri plausu quotannis repetitur.* *Coronantur.*

Dexter Ammianũ omisit. HACTENVS series quæ potuit ACTORVM elici SS. horum Martyrum: cætera Deus scit, & fortè suo tempore reuelabit. Nec oberit silentium *Dextri* in relatione AMMIANI, quem prorsus omittit, quia vt inquiunt *Binarius* & cæteri, hæc taciturnitas non obest, cum in cæteris circumstantiis plena ecphrasis repetitur.

Persecutio Maximiani Imperatoris duravit ad An. 308. NEC minus interest, quod asseritur martyrio coronatos Anno CCC. VIII. sub *Maximiano* Imperatore, cùm eo Anno iam imperij gubernacula respuisset; quia licet imperium Imperator ille multis retro seculis reliquisset, tamen persecutio hæc suo tempore cœpta fuit, & ideo donec durauit, illi tanquam Auctori tributa fuit, vt ex auctoritate *Baronij*, & aliorum refert M. Ruspuerta *Histor. Giennens. d. secul. 4. cap. 9. fol.* 1 : 8. *colon.* 2. De TVCCI vrbe in Bætica, quæ Bæturia Turdulorum dicebatur, quâ SS. Martyres occubuere, iam superius diximus *Tom.* 2. *Die* XXX. *April. lit. C. fol.* 853. & superius in *Prolegom.* horum SS. Martyrum.

NON.

Digitized by Google

NONIS SEPTEMB.
DIES V.

A. *In* CELTIBERIA *Hiſpaniæ* S. ROMVLI *Ciuis* Italicenſis *in Bætica, & Imperatoris* Vlpij Trajani *homopoli, ipſiuſque aulæ Præfecti, qui cùm coram ipſo Imperatore fidem Catholicam profiteretur, & ab eo correctus, adhuc in confeſsione perſiſteret, in exilium ad* Hiſpanias *dimiſſus, ibidem Cæſareo mucrone impetitus, Martyr inclytus animam reddidit Creatori.*

B. PALMÆ *in Bætica* S. OBDVLIÆ *Virginis, quæ tempore* Gothorum *Sanctitatis flore, & mirabilium fulgore tanquam ſtella refulſit. Cuius ſacra pignora* Palmâ Toletum *tranſlata, & hoc die huius Tranſlationis feſtiuitas repetitur.*

C. CONCHÆ *in Hiſpania Tranſlatio* S. IVLIANI *ipſius vrbis Epiſcopi ex decreto S. R. E. prout antiquitus agebatur, licet ad diem* XXVIII. Ianuarij *ex ipſius S. Sedis conceſsione reſtituta cognoſcitur feſtiuitas.*

NOTÆ.

SANCTVS ROMVLVS *Martyr* Italicenſis *Hiſpanus.*] Eius memoriam *Græci in Menologio* repetunt, quibus adhæret Baronius in *Martyrolog. Roman. h. d. lit. D.* ſequenti elogio: *Eodem Die* S. ROMVLI, *Aulæ* Trajani *Præfecti, qui cùm ſæuitiam Imperatoris in Chriſtianos deteſtaretur, cæſus virgis, capite truncatus eſt.* Eadem P. Dyoniſius Vaſquez in *Martyrolog. Caſtellan. fol.* 145. *col.* 2. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 187. Conſtantius Felicius *in Ital. fol.* 98. & conueniunt cæteri recentiores. De eo Flau. Dexter in *Chron. Ann.* 100. vbi P. Biuar. *Comment. 1. n* 2. *fol.* 194. Rodericus Caro in *Not. ad Dext. d. Ann.* 100 *fol.* 53. *lit. E.* vbi locum originis, & prouinciam agonis ſequenti periodo recenſet: S. ROMVLVS Trajani *Cæſaris Præfectus, patriâ* ITALICENSIS, *Hiſpanus, in Hiſpaniam ab eodem relegatus in* Celtiberia *patitur.* S. M. Maximus in *Chron. Ann.* 531. apud Rodericum Caro *fol.* 183. *lit. Y.* & apud Biuarium *n.* 3. §. 55. *fol.* 383 hac clauſulâ: *Celebris eſt memoria* ITALICÆ *in Hiſpania* S. ROMVLI *ſub* Trajano *paſſi.* Hos ſecuti ſunt præter relatos idem Rodericus Caro *Hiſtor. Hiſpalenſ. Conuent. lib.* 3. *c.* 13. P. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 230. D. Martinus

A. *Martyrologia.*

Scriptores.

Romulus alius Martyr Hiſpanus.

de Anaya *in Apolog. pro SS. Hiſpalenſ. 5. p n. 16. fol. 14* Alius etiam fuit ROMVLVS Martyr apud *Luſitanos* in Oppido CONCORDIA, quæ & *Nabantia*, hodie *Thomar* dicitur, de quo Nos ſupr. *Tom. 1. Die XVII. Februar. lit. A. fol.* 147. Noſtri *Italicenſis* ACTA ex *Metaphraſte* excripſit Lippomanus *Tom. 6.* à quo Laurentius Surius ex recenſione Moſſandri *Tom. 5.* quæ in aliquibus diminuta, prorſus Noſtrorum auctoritate ſupplebimus, vt in poſterum integra perlegat eruditio.

ACTA S. ROMVLI MARTYRIS CELTIBERI, & Ciuis Italicenſis in Bætica ex Flau. Dextr. & M. Maximo, Metaphraſte, & aliis Scriptoribus.

Origo, & militia.

ROMVLVS *origine* Hiſpanus, *ex* Italica Bæticæ *vrbe oriundus, Ethnicis parentibus progenitus*, Trajani *conciuis, nondum ad Imperij apicem ſublimati, ſocietatem, & contubernium ſecutus, militiæ operam dedit. Sed ille poſtmodum, poſt* Neruæ *obitum, Romanorum Imperator meritò conclamatus*, ROMVLVM *aulæ* Præfectum *elegit, qui Principis homopoli ſic gratiam, vt fauorem promeruit, vt eius inter omnes aulæ proceres potius exaudiretur oratio, ſiue ad munerum electionem, ſiue ad pœnarum dimiſſionem, & indulgentiam ſupplicij. Inter hæc igitur aulicæ libertatis ſpecimina* ROMVLVS *conſtitutus, ad fidei veritatem animi, & interioris hominis oculos aperiens, facilè cognito Deorum Gentilium errore, Chriſti deitatem, agnouit, quâ victus, fidei tunc cœpit adnumerari cultoribus, quibus totis viſceribus adhærens, tandem ſecretò ad regenerationis lauacrum, fidelium omnium alacritate, deuenit. Poſt hæc cùm* Trajanus *ob ſimulacrorum ſuorum deſpectum, & Imperialium iuſſionum, multa millia Chriſtianorum in Melitinam Armeniæ vrbem exulare, & demùm martyrio coronari præciperet*, ROMVLVS *fidei zelo ſuccenſus* Trajanum *increpare cœpit, dicens, quòd neque ei, neque ciuitati omnino decebat expedire ea, quæ facta fuerant, tam numeroſam fortiſſimorum militum manum ab ſe abijciendo, & crudeliter extinguendo.* Trajanus *autem, cùm oporteret* ROMVLO *gratias agere, vt qui benevolè eſſet in eum affectus, ſtultè, & ingratè ſe gerens, eum potiùs maledictis inſectabatur, & ei iraſcebatur, & tanquam crimen obijciebat pietatem.* ROMVLVS *verò verba illius ne tantillum curans, gloriabatur potiùs contumelijs propter Chriſtum ſuſceptis: & ardentiſſimo eius zelo in animo accenſus, liberè quidem, & effusè illius Deos probris inſectabatur: Chriſtum autem apertè confitetur, & pietatem audacter profitetur. Magis itaque irritatus* Trajanus, *iubet eum extendi, & virgis cædi.* ROMVLVS *autem magno, & forti animo plagas accipiens:* Nunc ſcias (*exclamabat ad Trajanum*) me maximo affici beneficio. Corpus enim quod hoc rubro mihi ſanguine circumfluit, abluit ſordes, quas contraxi ex ſimulacrorum nidore, & induitur anima mea mundâ tunicâ incorruptionis. *Non tulit hæc* Trajanus, *ſed majori ira percitus Martyrem ad Tertullum vrbis Præfectum emiſit, vt eum ſupplicijs grauioribus ſubijciat. Ergo* ROMVLVS *in carcerem conijcitur vnà cum* Oneſimo *B. Pauli Apoſtoli Diſcipulo, & alijs, quos Præfectus tenebroſæ iubet tradi cuſtodiæ, & afflictionibus, quæ producunt dolorem tormentorum, vt ſingulorum probrorum, ac pœnarum illatio ad impietatem traduceret eorum fidem. Cùm verò cognoſceret Præfectus, quod afflictio in carcere producta per decem & octo dies, nihil ex Martyrum conſtantiâ detrahebat, ſed magis corroborabantur ad veram in Deum fidem, Oneſimum*, ROMVLVM, *& Papiam ſub prætextu clementiæ expulit è ciuitate. Illi Puteolos deuenientes fidem catholicam prædicabant, ſed iterum tenti, martyrio coronati ſunt.* ROMVLVS *verò* Hiſpanias *repedans, & ad* Celtiberiam *accedens*, Trajani *Imperatoris decreto*

captus

Aulæ præficitur.

Chriſto nomen dat.

Imperatorem increpat.

Cruciatur.

Carceratur cum Oneſimo & alijs.

Coronatur.

Digitized by Google

captus à militibus, eius caput protinùs ensis sacrilegus amputauit, Nonis Septembris, *Anno Domini* C. X. *Cuius sacra pignora à fidelibus condita honore debito fuere, & S. Martyris memoria apud Italicenses etiam fuit tempore Gothorum celebris.*

Biuarij Actorum textamen à quo?

TOTAM hanc ACTORVM ſtruem ex *Metaphraſte* in Actis S. ROMVLI, & S. ONESIMI Pauli Apoſtoli Diſcipuli, relatis à Surio *Tom.* 1. *Die XVI. Februar. fol.* 160. collegit P. Biuarius in *Not. ad Max. in Chron. Ann.* 531. *n.* 3. §. 55. *fol.* 383. Qui proſequitur, hanc relegationem ROMVLI ad Hiſpanias, *Metaphraſtem* latuiſſe, ſed non *Dextrum*, qui totius rei geſtæ in ſua prouincia mentionem fecit. *Quo videas* (aſſerit) *vero conſonare verum, & carcerem Romanum, & ſub* Tertullo *ſtationem, non obeſſe martyrio in* Celtiberia *à* ROMVLO *conſummato: cum expreſſe in Actis dicatur:* ſub clementiæ prætextu, *non minus quàm* Oneſimus ROMVLVS *expulſus ab vrbe: ſed non cum* Oneſimo *profectus, nec tortus. At forſan* Tertullus *priſtinam* ROMVLI *dignitatem, & amicitiam Imperatoris reueritus, in patriam ſuam abire fecit, non auſus capitis eum damnare.* Fortè hac ratione compulſus Philippus Ferrarius in *Catalogo SS. Italiæ*, Acta S. ROMVLI prætermiſit. Nam licet in Actis à *Metaphraſte* conſcriptis, & à Surio *Tom.* 5. *h. d. fol.* 67. recenſitis, referatur, S. Martyrem Traiani decreto fuiſſe capite plexum: hæc non erunt verba intelligenda de martyrio in vrbe Româ, ſed alibi, id eſt in *Celtiberia*, vt inquit *Dexter*, qui verius locum, & prouinciam agonis agnouit.

Probatur quòd martyrium in Celtiberia Hiſpaniæ expleuerit.

Nomen Romulorũ in Hiſpania commune.

QVOD Sanctus iſte ROMVLVS Martyr fuerit patriâ ITALICENSIS in *Betica Hiſpaniæ*, ex his ſuadetur verbis ſuperius relatis, & à *Dextro*, & *Maximo* recenſitis, quibus cohærent aliquot vetuſtiora monumenta ex antiquiſſimis marmoribus deſumpta, vbi nomen ROMVLORVM in Hiſpania, maximè in Hiſpalenſi vrbe riguiſſe pateſcit, quorum hocce ſubiicere non grauabimur, quod in *Viridario* domus Ducis *Metymnenſi* hodie viſitur, ſic:

DECIO. CVTIO. BALBINO.
M. CORNELIO POTITO.
L. ATTIO. IVNIANO. ROMVLO.
IIII. VIRO. VIARVM. CVRANDAR.
PIISSIMO. FILIO.
BALBINVS. PATER.
PRISCA. MATER.

De qua Inſcriptione videndus Rodericus Caro in *Chorograph. Conuent. Hiſpal. lib.* 3. *c.* 13. *fol.* 106. vbi aliam ex Reſend. *in Antiq. Luſit. lib.* 1. C. ANNII. ROMVLI Luſitani, refert.

Quo Anno agonem expleuit?

QVATENVS ad *Annum* agonis, licet in Codice *Dextri* paſſio huius Martyris reponatur in Anno C. non ob id, eo eueniſſe martyrium credendum erit. Nam Dexter non dixit, vt aſſolet in conſignatione aliorum Martyrum: *Hoc Anno* S. ROMVLVS; ſed tantùm ſcripſit: *Per hoc tempus*, vt in exordio huius Anni relationis *fol.* 191. apud Biuar. *Com.* 1. Quaſi dicat: *Tempore Imperij Traiani* S. ROMVLVS *patitur.* Aſt cùm Oneſimi, cum quo ab vrbe fuit expulſus Noſter Martyr, agonem recitent Scriptores Anno C. X. vt ex *Moſſandro*, & aliis colligitur, proculdubio, eo ipſo Anno ROMVLI martyrium venit aſſignandum. Sic hanc ſententiam tuetur P. Biuarius in *Not. ad Max. d. Ann.* 531. *n.* 3. §. 58. *fol.* 384.

Cultus in diœceſi Hiſpalenſi.

DENIQVE cùm Archipræſul D. D. *Petrus de Caſtro, & Quinones* Hiſpalenſis Sedis Metropolita referentibus Decano, & Capitulo ſuæ illuſtriſſimæ Eccleſiæ, & aliis doctiſſimis viris, agnouiſſet hunc S. Martyrem ex ITALICA ſuæ diœceſis vrbe oriundum fuiſſe, Anno M. DC. XXIV. illi cultum cum *Officio Duplici* in diœceſi, & *ſecunda claſſis* in loco vbi olim *Italica* fuit, detulit, & hoc in poſterum obſeruari præcepit, virtute priuilegiorum à Summis Pontificibus conceſſorum Præſulibus Hiſpaniæ, vt referunt *Rodericus Caro*, & *Binarius* ſuprà.

S. OBDVLIÆ *Virginis* Palmenſis *Tranſlatio Palmâ Toletum.*] Paſſim in hiſce Sanctorum Hiſpanorum conſignationibus, & eorum rebus geſtis, ancipites inſurgunt diſceptationes, maximè cum ſimilitudo nominum Sanctorum, cum no- B.

mine etiam vrbis, aut Oppidi, quibus Martyres occubuere, aut Confeſſores vtriuſque ſexus vixere, concurrit, vt in præſenti accidit. Nam Scriptores antiqui, & recentiores, qui res Hiſpanicas, & præſertim Toletanas ſcripſere, contendunt S. Obdvliam Virginem tranſlatam fuiſſe ex Oppido *Palmâ Toletum.* Sic Luitprandus in *Chron. Ann.* 869. *fol.* 72. apud D. Thom. Tamayo: & *fol.* 433. *n.* 308. apud D. Laur. Ramir. ſequenti clauſula: *Hoc Anno fit* Tranſlatio *Reliquiarum* S. Obdvliæ *Palmâ Toletum.* Eadem Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 878. *n.* 450. *fol.* 108. qui Virginem, Martyrem quoque fuiſſe contendit. Hanc *Tranſlationem* etiam appingunt recentiores D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprand. d. Ann.* 869. *fol.* 208. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletanor. ſecul.* 4. §. 1. *fol.* 243. Illuſtris Comes de Mora *Hiſtor. Tolet.* 1. *p. lib.* 6. *c.* 28. *fol.* 559. Sed à quo Oppido Palma dubium erit. Noſtri ex vrbe Palma Bæticæ in Hiſpania, quâ vitam egit Sanctiſſima Virgo, ex relatione S.M. Maximi in *Chron. Ann.* 566. his verbis: Palmæ *in Bætica*, S. Obdvlia, *vel* Othilia *Virgo Benedictina conſecrata, magno apud omnes in pretio eſt*: oriundam hanc B. Virginem contendunt. *Belgici* verò Scriptores ipſam educatam fuiſſe in Cœnobio Palmenſi Biſontinæ diœceſis Comitatus Burgundiæ defendunt, vt notauit Aubertus Miræus *in Faſt. Belgic. Die XIII. Decembr. fol.* 738. de qua etiam Molanus in *Addit. ad Vſuard.* Arnoldus Vvion in *Martyrol. Monaſt. lib.* 3. *d. Die XIII. Decembr. fol.* 392. Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedict. d. Die*, & Andreas Sauſſayus in *Supplement. Martyrolog. Gallican. d. Die. fol.* 1203. *Tom.* 2. Qui Othiliam Virginem iſtam Burgundicam, quæ à natiuitate cæcitatem accepit, vitam Monaſticam in Alſacia exercuiſſe fatentur, cuius velamen adhuc adſeruari in Cœnobio *Palmenſi* referunt.

Reliquiæ tranſferuntur Palmâ Toletum.

Sed à quâ vrbe Palma?

Opinio Hiſpanorum.

Opinio Belgarum.

Ex hiſce igitur duabus opinationibus fateri compellimur: aut quod fuere Dvæ Virgines Deo ſacratæ, altera Obdvlia in *Hiſpania*, cuius ſacra pignora *Palmâ Toletum* tranſlata fuere ad Annum Domini DCCC.LXIX. vt inquiunt Maximus in *Chron. d. Ann.* 569. *n.* 8. Luitprandus in *Chron. d. Ann.* 869. *n.* 308. Iulianus in *Chron d. Ann.* 878. *n.* 450. Altera *Burgundica*, cuius educatio in Cœnobio *Palmenſi* diœceſis Biſontinæ, de qua *Martyrologia* ſuperius recenſita, & cuius obitus ad Annum DCC. vel circiter vt inquit Miræus in *d. Faſt. Belg. d. fol* 738. euenit. Hinc Cardinalis Cæſar Baronius in *Not. ad Roman. Martyrolog. lit. H.* opinionum diuerſitate conuictus relatarum, aliam fuiſſe eiuſdem nominis Virginem de numero illarum ſociarum S. Vrſulæ fatetur, cuius ſacra pignora fortaſis *Toletum* tranſlata, ibidem hoc die eius feſtiuitatem celebrari ſuſpicatur. Sed prorſus eius opinio euacuatur, quia Corpus huius S. Virginis, quam *Baronius*, & cæteri Scriptores Odiliam vocitant, requieſcit apud *Huyum* Belgicæ ditionis in Eccleſia Fratrum Cruciferorum, vt Molanus in *Indicul. SS. Belg. lit. O. fol.* 58. *col.* 2. obſeruat. & Aubertus Miræus in *Faſt. Belgic. Die XVIII. Iul. fol.* 433. qui *Tranſlationem* ſacrarum exuuiarum fuiſſe factam Anno M. CC. LXXXV. refert. Rem etiam huius *Tranſlationis* enarrat Bartholomæus Fiſen in *Act. SS. Leodienſ. Die XVIII. Iul fol.* 333. vbi plures alios Scriptores annumerat: & patet ex *Lectionibus Breuiarij Hoyenſis*, his verbis: S. Odilia, *Virgo de numero Vndecim Millium, dixit in viſione* Ioanni de Oppa *conuerſo Pariſiis in Conuentu Fratrum S. Crucis*: Surge Frater; Coloniæ iuxta S. Gereonis Eccleſiam in viridario Arnulphi inuenies oſſa mea ſub pyro, in marmoreo Sarcophago: quæ in primarium S. Crucis Cœnobium, iuxta Oppidum Huyenſe, volo transferri. *Conuerſus à Priore Coloniam miſſus, cùm theſaurum cælitem inueniſſet*, Sifredo *Archiepiſcopo nuntiauit, qui Corpus* Odiliæ *eleuauit, & in capſulam ligneam reuerenter repoſuit. Deinde prædictus Conuerſus capſam cum literis geſtorum, clam à Colonia diuertens*, Huyum *tranſtulit ad Eccleſiam Fratrum S. Crucis.* Ergo hac ſtante relatione, ſuſpicio *Cæſaris Baronij* eneruatur, & nequaquam *Corpus* in Eccleſia *Toletana* à tempore relationis *Luitprandi*, & *Iuliani* tranſlatum, potuit eſſe iſtius S. Virginis, & Martyris ſociæ Vrſulæ.

Plures huius ferè nominis Diuæ.
I. *Toletana.*
II. *Belgica.*
III. *Socia S. Vrſulæ.*

Quo loco hac poſterior tranſlata?

Baronij ſuſpicio euacuatur.

Nec erit audiendus P. Biuarius in *Not. ad Chron Maxim. Ann.* 568. *n.* 8. §. 17. *fol.* 503. contendens ex Molano in *Addit. ad Vſuard. Die XIV. Decembr.* fuiſſe

aliam

aliam Diuam nomine ODILIAM, cuius corpus requieſcit in Templo S. Ægidij vrbis Leodienſis, quia proculdubio fallitur; nam iſthæc non ODILIA, ſed IVDILA vocatur, vt ex *Actis* abs *Ægidio* Aureæ Vallis, *Transmoſano*, Bartholomæo Fiſen in *Act. SS. Leodienſ. fol.* 520. apparet, qui eam viduam fuiſſe, & nondum in Sanctorum catalogo ſcriptam referunt, in cuius errorem nominis lapſi ſunt Philippus Ferrar. in *Catalog. SS. General. d. Die XIV. Decembr. fol.* 476. Arnaldus Wion in *Martyrolog. Monaſt. d. Die. fol.* 393. Hinc etiam liquet, quod nulla ex his poſtremis erit, quam S. E. *Toletana* in ſuo ſacrario recepit. Nec minus OTHILIA Belgica, quam ſecundam ſuperius nominauimus, quia illius ſacra lipſana adhuc in *Alſacia* adſeruari fatetur *Miræus*. Quid ergo in hac dubia re dicendum? Nos ſequentes S. Marci Maximi in *Chron. Ann.* 568. ſententiam, aſſerimus OBDVLTAM noſtram egiſſe vitam, & virginitatis honore ditatam ad cœlos conſcendiſſe, cuius veritatis apice ſuffulti illius ſeculi Præſules illam inter Sanctorum agmina in Eccleſiaſticis Tabulis conlocarunt. Hinc eius memoria pretioſa apud Deum, & homines: hinc cœpit eius feſtiuitas in Hiſpania cultu debito celebrari, & reuereri. Hanc etiam ſententiam tuentur P. Biuarius in *Not ad Max. d. Ann.* 568. §. 18. *fol.* 503. & antiquus Maximus in verbis ſuperius relatis. Nec me mouent Iuliani Archipresbyteri Toletani in *Chron. Ann.* 878. *n.* 450. verba confuſa ſequentia: *Hoc Pontifice* (Ioanne cognomento Oſcenſi) *tranſlatæ ſunt Reliquiæ* S. OBDVLIÆ [Virginis verbum deſideratur in Codice edito] *& Martyris*, PALMA *Toletum*, *quæ paſſa eſt ſub Iuliano, & tempore primæ captiuitatis allata fuerat* PALMAM; *præſente vero* Ioanne Toletano *relatæ ſunt eius reliquiæ, & cum magno honore à* Toletanis *ſuſceptæ*, *Die* V. Septembris. Nam in eo quod OBDVLIAM *Palmenſem* inter *Martyres* tempore *Iuliani* Apoſtatæ paſſos conſtituit, proculdubio incertum videtur, & merum gloſema in Codice *Iuliani* inſertum. Patet nam S. E. *Toletana* in ſuis Breuiariis, & Officiis, quibus à tempore Gothorum vſa eſt, numquam OBDVLIAM Martyris titulo celebrauit, vt ex *Muzarabi*, & aliis *Breuiariis* editis, & MSS. conſtat: ergo verba in Codice *Iuliani* relata de martyrio, merum commentum eſt. Sic etiam tenuit Biuar. *d.* §. 18. Qui etiam illam primæuam *Translationem* Toleto Palmam tempore primæ captiuitatis negat; & meritò quia ex *Maximo* docemur ſanctiſſimam Virginem hautquaquam *Toleti*, ſed *Palmæ* vitam monaſticam tranſegiſſe; & demùm ex *Luitprando* nouimus, eius ſacras glebas *Palmâ Toletum* Anno DCCC. LXIX. honorifice fuiſſe tranſlatas. Quibus, ſcilicet *Maximo*, & *Luitprando* in hiſce antiquitatibus potius deferendum erit, tanquam vicinioribus ad tempora vitæ Virginis ſacræ, & eius corporis tranſlationis, quàm *Iuliano*, qui poſt aliqua ſecula ſcripſit. Hinc à ſententia P. *Quintana-Dueñas*, & Illuſtris Comitis de Mora *vbi ſupra*, deuiabis, qui gloſema in Codice *Iuliani* impactum ſecuti, S. OBDVLIAM *Palmenſem Monacham*, *Toletanam*, & *Martyrem* contra *S. Maximi* placitum, & S.E. *Toletana* vetuſtiſſimum effecere ritum. Nec minus ab aſſertione F. Ioannis Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 62. recedes, qui *Baronij* ſuſpicione deuictus, OBDVLIAM Noſtram cum ODILIA, S. Vrſulæ comite confundit, contra Huyenſis in Belgio Cœnobij ſcripturas, & traditionem, & ſuperius relatorum Scriptorum Belgarum authoritatem. His ſic delibatis ad Martyrologia, & Scriptores deueniamus. De Noſtra ſic *Martyrologium Romanum* h.d. ſequenti clauſula: *Toleti* S. OBDVLIÆ *Virginis*. Conueniunt P. Dionyſius Vaſquius in *Caſtellano fol.* 146. P. Ioannes Lupus in *Luſitano fol.* 187. P. Ieronymus Roman de la Higuera *in Hiſpan. MS. fol.* 37. & alij recentiores, quia Romano elogium deſumpſere. Ex Scriptoribus poſt *Maximum*, *Luitprandum*, & *Iulianum* Marieta *d. lib.* 4. *c.* 62. 1. *p.* Franciſcus Piſa *Hiſtor. Tolet. lib.* 5. *c.* 35. D. Petrus Salazar de Mendoza in *Prolog. ad Cardinal. fol.* 14. D. Maurus de Caſtella *Hiſtor. S. Iacob lib.* 2. *c.* 23. D. Ioannes Dux Ixarenſis in *Catalog. SS. Hiſpan. MS. Tabul.* 3. *n.* 25. D. Didacus Caſteion in *Primat. Tolet.* 2. *tom.* 3 *p. c.* 1. §. 6. *fol.* 566. Rodericus Caro in *Not. ad Max. fol.* 193 *lit. C.* F. Franciſcus Biuarius in eiſdem *Not. d. Ann.* 568. *n.* 8. §. 15. *& ſeqq. fol.* 502. *&* 503. Eius ACTA nondum ſcripta comperimus, illa ſic recenſenda iudicamus.

Biuarij lapſus.

Obdulia Hiſpana qualis?

Gloſſema in Codice Iuliani.

Anfuerit Martyr?

Anfuerit Toletana?

Aliquorum deceptio Scriptorum.

Marieta lapſus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA

ACTA S. OBDVLIÆ VIRGINIS Palmenſis in Batica, ex Ordine Benedictino : cuius Reliquiæ Palmâ Toletum tranſlatæ ſunt, Anno Domini DCCC. LXIX. ex Variis.

Origo. OBDVLIA *Virgo* Hiſpana, *apud* Palmam, *vrbem* Bæticæ, *diœceſis* Italicenſis *ex nobilioribus Gothis parentibus orta, fidei Catholicæ regulæ inter tot Arianorum Principum, & Populorum turbines ſecuta, vt liberius Domino vacaret, Benedictini Ordinis velamen aſſumpſit In hoc igitur ſtadio cucurrit ſanctiſſima Virgo per aliquot temporis interualla, ſemper omnibus grata, Deo amabilis, ſociabus charitate coniuncta, fidelibus Catholicis affectione viſcerali ſuauis, & hæreticis Arianis formidabilis, & ſeuera. Ab eius monaſticæ vitæ exordio S. Virgo ſic viuendi normam contexuit, vt obligationi inſiſtens, & diſciplinis regularibus inſeruiens, nequaquam ſerua inutilis in domo Domini videretur. Iam poſtmodum in Monaſterij exercitationibus adulta, ſublimiora in via virtutis ſpecimina capeſſebat, ita vt ſui ſeculi ſpeculum monacharum meritò vocaretur. Denique ſenectutis tempore, cùm iam iam ad vitæ ſanctiſſimè actæ pertingere metam proſpiceret, ad perfectionis in omnibus virtutum generibus culmina ſublimata, nihil aliud optabat, niſi vt reſolueretur, & eſſet cum Chriſto, cuius toto cordis affectu languebat, & deſiderabat amplexus. Tandem virtutibus clara, & miraculorum gloriâ celebris, poſtquam febris continuationem diù experiretur immobilis, acceptâ pœnitentiâ, ad Dominum migrauit. Cuius ſacrum Corpus in* Palmenſi *Cœnobio, miraculorum frequentiâ, conditum tempore Gothorum iacuit, donec Anno Domini* DCCC. LXIX. *ad* S. E. Toletanam, *inſtante, & actum auctorante Illuſtriſſimo Domino* Ioanne *cognomento* Oſcenſi *Epiſcopo Toletano tranſlatum eſt Die* Nonis Septembris, *quo, in ſacrario prædictæ* S. E. Toletanæ *collocatum fertur. Quæ inpoſterum eius S. Virginis feſtiuitatem, in die Tranſlationis eiuſdem ſolemni ritu Eccleſiaſtico celebrauit.*

Monialis.

Exercitia.

Moritur.

Transfertur.

Hactenus ACTA puriora, quæ ex Noſtris Scriptoribus deſumere potuimus. Quorum textamen proculdubio eruditioribus magis placet Hiſtoriographis, quàm illa, quæ conſarcinauit P. Antoninus Quintana-Dueñas *ſupr. d fol.* 243. & probantur ſequenti Epigrammate vetuſto, quod Illuſtriſſimo *Ioanni Oſcenſi Toletano* Antiſtiti tribuitur in meo *MS. Codice Hali.*

DE S. OBDVLIA VIRGINE BENEDICTINA in Cœnobio Palmenſi Bæticæ Epitaphium.

Clauditur hac thecâ, veneranda OBDVLIA, *Palma*
Quam dedit eximiam, Magne Tolete, tibi.
Hæc Benedictinum ſuſcepit clara velamen:
Hæc Benedictinis addidit vna mores.
Denique cùm Chriſtum cuperet, per languida febris
Tempora deficiens, pulchrior aſtra capit.
Poſtea Reliquias ſuſcepit alma TOLETVM,
Quas veneratur amans, quas colit ipſa pia.
Obtulit hæc Præſul tunc carmina ſacra IOANNES
Virginis exuuiis, quas Vir & ipſe colit.

Hinc

Hinc iam fidem *Maximi*, & aliorum probabis, quâ colliges gloſſema in Codice *Iuliani* additum, hautquaquam ab Archipresbytero ſcriptum, ſed ab aliquo Amanuenſi ſciolo interlineatum, & abſque animaduerſione excuſſum.

PALMA. Vrbs antiqua in *Batica Hiſpania*, quam fuiſſe ſitam in *Territorio Italica* vrbis propè *Hiſpalim* affirmat S. Eulogius Cordubenſis in *Memorial. SS. lib.* 1. *c.* 13. à quo Rodericus Caro in *Not. ad Max. d. fol.* 193. *col.* 2. *lit. B.* & Biuarius *d. Ann.* 568. *n.* 8. § 14. *fol.* 501. qui hanc vrbem conditam ab *Aulo Cornelio Palma* V. C. Duum-Viro, ac ciue Toletano, ex D. Thoma Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouitat.* 5 contendit. De hac vrbe PALMA ſunt qui dicant fuiſſe ciuem L. Aufidium, cuius *Tarraconę* hæc marmorea legitur Inſcriptio. *Topographia.* *Conditor.*

L. AVFIDIO. Q. F. VELINA. SECVNDO.
PALMENSI. OMNIBVS. HONORIBVS.
IN. REP. SVA. FVNCTO. FLAMINI.
P. H. C.

Licet Ambroſius Moralius in *Antiquitat. Hiſpan. fol.* 67. prædictum Aufidium ex PALMA alia apud Minoricam fuiſſe ſuſpicetur oriundum. Quæ opinio dubia redditur ex aliorum, contrarium ſentientium, auctoritate.

TRANSLATIO *Feſtiuitatis* S. IVLIANI *Epiſcopi Conchenſis in Hiſpania.*] De hoc ſanctiſſimo Præſule pluries egimus ſupra *Tom.* 1. *Die XXVIII. Ianuar. lit. C. fol.* 327. quo eius glorioſus obitus euenit: & *Tom.* 2. *Die XI. April. lit. B. fol.* 572. quo ipſius *Tranſlatio* Corporis, & ſacrorum pignorum fuit eleuatio perfecta. Nunc Feſtiuitatis eiuſmodi Pontificis TRANSLATIONEM elucidare compellimur, quam Apoſtolicâ auctoritate ſignatam videmus, primò ex Iulij III. Pont. Max. diplomate, vbi huius Tranſlationis cauſſæ referuntur, ſequenti: C.

BVLLA IVLII III. PONT. MAX. circa feſtiuitatis Tranſlationem S. IVLIANI Epiſcopi II. Conchenſis Eccleſiæ.

VENERABILI Fratri Epiſcopo, & Dilectis Filiis Decano, & Capitulo Conchenſi, & Gubernatori, & Rectoribus Concilij Ciuitatis Conchenſis.

IVLIVS. PP. III.

VENERABILIS *Frater, & Dilecti Filij, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Deuotionis veſtræ meritis inducimur, vt ea quæ pro felici ſtatu, & ſalubri directione Eccleſiarum, & piorum locorum veſtrorum prouidè ordinata eſſe dicuntur, vt illibata perdurent, Noſtri muniminis firmitate roboremus. Sanè pro parte veſtra, & dilectorum filiorum Confratrum Confraternitatis* B. IVLIANI *Confeſſoris, Secundi Eccleſiæ Conchenſis per ordinem Præſulis, in eadem Eccleſia canonicè inſtitutæ, Nobis nuper exhibita petitio continebat: Quòd à tempore quo* Beatus *ipſe* IVLIANVS *ab humanis diſceſſit, & in conſortium* Beatorum *(canonizatione forſan ſolemni) relatus fuit: adeò feruens populi deuotio erga eum, vtpotè tutelarem, alias Patrem ſanctum, per quem, vt piè creditur, Redemptor Noſter* IESVS CHRISTVS *diuerſis miraculis clarificari voluit in hac vſque tempora, creuit, vt Die eius Feſto, qui in Ciuitate Conchenſi, & paſſim per vniuerſam eius diœceſim* V. Kalendas Februarij *quotannis recolitur, pauperculæ virgines nuptui tradantur, di-*

uerſæ eleemoſynæ fiant, & alia permulta charitatis opera inibi exerceantur. Quamobrem, & ne quandoque hæc tepeſcerent, ſed feruentiora ad poſteros manerent, vos nonnulla ſtatuta, & ordinationes, tam ſuper veneratione, & feſti celebratione eiuſdem B. IVLIANI, *ac piis operibus, & aliis neceſſariis exercendis, quàm ſalubri Confraternitatis huiuſmodi directione, diuerſis forſan temporibus edidiſtis, mutaſtis, & reformaſtis, prout in Capitulis, & aliis Scripturis deſuper confectis plenius continetur. Cùm autem ſicut eadem petitio ſubiungebat, Vos, ſtatuta, & ordinationes eiuſmodi, quo firmius ſubſiſtant, Apoſtolicæ Sedis munimine roborari, & vt eiuſmodi* B. IVLIANI *Dies Feſtus celebrior fiat, eum ad* NONAS Septembris, *quo tempore, occaſione Nundinarum, quæ tunc in dicta Ciuitate fiunt, maior inibi Populi multitudo eſſe conſueuerit, transferri deſideretis: tam veſtro, quàm eorumdem Confratrum nominibus prædictis, Nobis humiliter ſupplicari feciſtis, vt eiſdem ſtatutis, & ordinationibus, robur Apoſtolicæ confirmationis adiicere, alias in præmiſſis opportunè prouidere, de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur vos, & veſtrum ſingulos à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, à iure, vel ab homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibe. innodati eſtis, ad effectum præſentium duntaxat conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, nec non ſtatutorum, & ordinationum, & capitulorum, & ſcripturarum prædictorum tenoribus pro expreſſis habentes, huiuſmodi ſupplicationibus inclinati, ſtatuta, & ordinationes huiuſmodi, ac prout illa concernunt, omnia, & ſingula in prædictis capitulis, & ſcripturis prædictis contenta, & inde ſecuta quæcumque (licita tamen & honeſta, ac ſacris canonibus non contraria) auctoritate Apoſtolicâ tenore præſentium confirmamus, & approbamus, ac illis perpetua, & inuiolabilis firmitatis robur adiicimus: omneſque & ſingulos tam iuris, quàm facti defectus, ſi qui interuenerunt in eiſdem, ſupplemus.*

Tranſlatio Feſti.

Inſuperque DIEM *Feſtum* B. IVLIANI *eiuſmodi, & eius celebrationem cum omnibus, & ſingulis illius priuilegiis, & indulgentiis ad Diem* NONARVM SEPTEMBRIS, *quâ de cætero futuris perpetuis temporibus, Vos, & Dilecti Filij Clerus, & Populus Ciuitatis, & diœceſis prædictarum, Feſtiuitatem* B. IVLIANI *eiuſmodi celebrare teneamini, ſine alicuius præiudicio, auctoritate, & tenore prædictis, transferimus. Non obſtantibus præmiſſis, & Apoſtolicis, ac in Prouincialibus, & Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel ſpecialibus ordinationibus, conſtitutionibus, nec non ipſius Eccleſiæ Conchenſis iuramento, confirmatione Apoſtolicâ, vel quauis firmitate aliâ roboratis ſtatutis, & etiam antiquis conſuetudinibus, cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datis Romæ apud S. Petrum ſub Annulo Piſcatoris, Die V. Iunij Anno* M. D. LI. *Pontificatus Noſtri Anno* II.

ROMVLVS AMASÆVS.

IAM ex Iulij III. Pontificis Maximi Diplomate cauſam huius Feſtiuitatis Tranſlationis ad amuſſim vidiſti, nunc ex alio Clementis VIII. Summi Pontificis aliam etiam cognoſces, cuius tenor vt cunctis pateat offerimus.

BVLLA

Digitized by Google

BVLLA CLEMENTIS VIII. PONT. MAX. Circa Officium Ecclesiasticum S. IVLIANO datum, & Translationem Diei Festiuitatis.

CLEMENS PP. VIII.

AD *Perpetuam rei memoriam. Sanctorum in militante Ecclesia veneratio, Altissimo, qui gloriosus est in Sanctis suis, grata, fideli populo intercessionem gloriosam in cœlis, ac verum in terris parit virtutum exemplar. Idcirco Nos eorum pijs votis libenter annuimus, quæ ad Sanctorum huiusmodi venerationem spectare dignoscimus. Nuper siquidem Venerabilis Fratris Episcopi, & Dilectorum filiorum Capituli, & Cleri Ciuitatis, & Diœcesis* Conchensis *nomine humiliter expositum fuit*, B. IVLIANVM *Episcopum, & Confessorem, eiusdem Ciuitatis, & Ecclesiæ Patronum, maximâ apud eos veneratione haberi, & eius natalem Diem Festum, hyemali tempore, quo pro temporis eiusdem, & ipsius Ciuitatis* Conchensis, *situs asperitatem, conuicini populi, eiusdem sancti deuoti, illuc accedere non possunt: & propterea eius commemorationem Die* QVINTA *Mensis* Septembris, *quo frequenter Christi fideles deuotionis causâ illùc accedunt, celebrari solere; cupereque Episcopum, ac Capitulum, & Clerum prædictos, ad maiorem eiusdem Sancti veneration em, eorumque spiritualem consolationem, vtroque tempore, huiusmodi in Officio, quod de ipso Sancto recitant, Orationem propriam, & Lectiones infrascriptas, ex ipsius* S. IVLIANI *Historia desumptas, recitare posse, & propterea illas per Nos, & Apostolicam Sedem prius approbari: ideoque Nobis eodem nomine humiliter supplicatum fuit, vt in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolicâ dignaremur. Nos igitur pro eorundem Episcopi, Capituli, & Cleri desiderio benignè satisfacere volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilium Fr. trum Nostrorum* S. R. E. *Cardinalium, Congregationi* S. R. *præpositorum, qui Orationem, & Lectiones huiusmodi iussu nostro examinarunt, & approbarunt, sententiâ, eisdem Episcopo, & Clero vniuerso Ciuitatis, & Diœcesis* Conchensis, *vt in Festo, & Commemoratione prædicti* B. IVLIANI *Episcopi, & Confessoris, eiusdem Ciuitatis, & Ecclesiæ Patroni, Orationem propriam, & Tres Lectiones secundi Nocturni, ex ipsius* S. IVLIANI *Historia desumptas, quas inferius adscribi volumus, recitare liberè, & licitè possint, & valeant, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Non obstantibus, &c. Datum Romæ apud S. Marcum sub Annulo Piscatoris Die* XVIII. *Octobris.* M. D. XCIV. *Pontificatus Nostri Anno* III.

M. VESTRIVS BARBIANVS.

Postea sequuntur Oratio, & Lectiones, quas consultò omisimus, ne, quæ dicta à Nobis sunt *Tom.* 1. *d. Die XXVIII. Ianuarij* repeteremus.

OCTAVO IDVS Septembris.

DIES VI.

A. *Ad* FAVCES *Oppidum in* Vettonia *Hispaniæ Sancti* MAGNI, *qui cum Hispanias cum* S. Columbano *venisset, & Monasterium* S. Martini *in* Placentinæ *vrbis territorio Abbas inclytus construxisset, & alia plura contra Hæreticos machinasset, post huius vitæ excursum, miraculis celebris, & sanctitate conspicuus, ad æternam quietem Confessor properauit strenuus.*

B. *In* LERINENSI *apud* Gallos *Cœnobio* S. PONTII Porcharij *huius nominis I. Abbatis ipsius Cœnobij, & S.* Cæsarij *Institutoris, qui postquam in Religione plurimos virtutum odores spirasset, ad æternam mansionem placidâ dormitione cucurrit.*

NOTÆ.

A. *Duo Oppida vocitata* AD FAVCES.

SANCTVS MAGNVS *Abbas Confessor.*] Duo Oppida, quæ AD FAVCES dicta fuisse apud Geographos Ecclesiasticos comperimus. Alterum in *Sueuia* ad *Lycum* fluuium inter Montium angustias constructum, quod à *Campidona*, distat V. Mill. Germanicis, iuxta *Landecum* Oppidum Tyrolensis Comitatus, diœcesis Constantiensis: de quo Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS h. d. in Not. verb.* Ad Fauces. *fol.* 356. Alterum in *Vettonia* Hispaniæ Vlterioris prope *Sarandulam*, & Oppidum *Quacense* diœcesis *Placentinæ*. Illud propriâ linguâ dictum FVESSEN. *I. In Sueuia.* Istud nostro idiomate GARGANTA in Montibus Veretanis prædictæ diœcesis. *II. in Hispania.* De hoc agunt Luitprandus *Chron. Ann.* 621. *n.* 33. apud D. Laurentium Ramirez *fol.* 303. & apud D. Thomam Tamayo *fol.* 40. Iulianus in *Chron. n.* 447. *Vtrobique S. Magnus prædicauit.* *fol.* 108. Vtriusque Oppidi terminos lustrauit S. MAGNVS Noster, vt liquet ex his quæ collegit Arnaldus Vvion in *Martyrolog. Monast. lib.* 3. *h. d. fol.* 296. & Hugo Menardus in *Benedict. fol.* 78. & scriptores Nostri Luitprandus *supr. d. Ann.* 621. *n.* 33. vbi P. Higuera *fol.* 303. & Iulianus *Ann.* 870. *n.* 447. & in *Aduers n.* 268. & 270. Sententiam istorum secuti sumus Barnabas Moreno *Histor. Emeritens. lib.* 4 *c.* 4. & Nos *Histor. SS. Epitat. c.* 2. *n.* 22. *fol* 121. ACTA scripsit *Emericus* Monachus Elefacensis, quæ Henricus Canisius *Tom* 5. *Antiquit. Lect.* vulgauit. Nec non alia à *Theodoro* Monacho S. Galli, quæ Mossandrus *in Tom.* 5. *Surij* addidit *Et Cœnobia constrnxit.*

fol. 73.

Digitized by Google

fol. 73. ſcripta circumferuntur. Iſta breui epilogo, additis circunſtantijs, quæ à Noſtris ſcriptoribus referuntur, ſcribemus.

ACTA S. MAGNI CONFESSORIS, Abbatis Benedictini Diſcipuli SS. Columbani, & Galli Abbatum, & Fundatoris Cœnobij S. Martini Veratenſis in diœceſi Placentina Hiſpaniæ, ex Varijs.

MAGNVS *qui primùm* MAGNOALDVS *fuit appellatus, apud* Hiberniam *originem ſumens, ibidem Monaſticæ regulam eſt adeptus. Nam cùm beatiſſimus* Columbanus *ſimul cum* B. Gallo *nepote ſuo diuerſa loca perluſtraret, vt Dei verbum populis adnuntiaret, & Europæ terminos inuiſeret,* Hiberniam *peruenit, & ibidem* MAGNOALDVM *in ſocietatem vitæ monaſticæ recepit. Cui, cognitâ per vaticinium ſanctitudine* MAGNOALDI, *ſupremum* MAGNI *nomen impoſuit dicens:* MAGNVM te faciet Dominus in ſapientia. *Factus ergo Monachus, traditæ ſunt ei claues cellarij; ſtatimque aperuit Deus voluntatem ſuam aduerſus eum in ſequenti miraculo. Nam cùm iam hora refectionis appropinquaret, & Sonarius miniſter refectorij ceruiſiam adminiſtrare conaretur, vas, quod Typum nuncupant, ad cellarium deportauit, & ante vas, quo ceruiſia condita erat apponit, tractoque ſerraculo meatim in Typum currere ſinit. Tunc Sonarius à* MAGNO *vocatus, ille ardens obedientiæ igne, obſerare meatum oblitus, pernici curſu ad B. Virum perrexit, ſerraculum manu tenens, & ante conſpectum* S. MAGNI *adſtitit, videntibus & ſentientibus hoc* Columbano, & Gallo. *Poſtea* MAGNVS *quæ voluerat Sonario detexit, & inde quid haberet in manu interrogauit. At ille viſo ſerraculo, recordatur negligentiæ, & citò ad cellarium redijt, exiſtimans, nihil in vaſe ceruiſiæ remanſiſſe. Intuitus ergo vidit ſupra Typum ceruiſiã creuiſſe, quatenus, qualis, & quanta rotunditas infra Typi erat coronam, tantum in altum creuiſſe vrna videretur, & ne minimam ſtillam foris cecidiſſe. Qui tale miraculum inſpictens, ad pedes* B. MAGNI *acceſſit, narrans ei omnia, quæ acciderant, & quæ viderat. Ille pauore perculſus, quid agere deberet ignorans, concituſque perrexit ad* Vvinniacum *Presbyterum, quem adſumens ſecum ad cellarium duxit, & omnia ſecundum narrationem* Sonarij *inuenit. Tunc* MAGNVS *celare actum cupiebat, Sed* Vvinniacus *Presbyter non permiſit, hinc ad* S. Columbanum *accurrens, omnia ei patefecit. Quibus* Columbanus *miſericordiam illam meritis* S. MAGNI *perfectam, Deo diſponente, detexit, eumque* MAGNVM *futurum iterum vaticinauit.*

Origo.

Fit Monachus.

Miraculum.

POST *alia à* S. MAGNO *miracula ibidem patrata, quibus vrſus eius præcepto paruit, & aues ad ipſius deuenere manus, vt fratrum neceſſitati ſubuenirent, tandem ob bellum inter* Theodoricum, & Theodobertum *Reges Francorum,* Columbanus *à Conſtantienſibus ſede pulſus cum ſocijs* Hiſpanias *aduentauit, & apud* Aſtures *ſuſcepit eos* Vvillamarus *Presbyter, qui habebat Eccleſiam in* Caſtro Arbona, *ex qua in interiora* Hiſpaniæ *profecti* S. MAGNVS *deuenit ad* Vettoniam, *& in montibus* Sarandulæ *Monaſterium* S. Martino *dicatum conſtruxit, quo factus multorum Monachorum Pater, & Abbas, plurimarum virtutum ſpecimina, morum ſanctitate detexit. Denique febri correptus cum per dies aliquot in lecto ægrotus iaceret* VIII. Idus Septembris *ſanctam animam Deo reddidit, de huius vitæ liberatus ergaſtulo. Tunc audita eſt vox cæleſtis:* Veni MAGNE, veni, ſuſcipe coronam, quam tibi Dominus præparatam habet. *Hinc omnes qui aderant ex Fratribus à fletu*

Hiſpaniam luſtrat.

Moritur.

ceſſantes, quinimo gaudentes immortalitatem animæ eius, & gloriam æternam profeſsi ſunt. Tandem Corpus in ſarcophago lapideo poſitum illud recondiderunt in loco, vbi B. Pater ipſe ſibi oraculum conſtruxerat. Poſtmodum Lanthus, *ſeu* Landus *Auguſtæ* Emeritæ *Epiſcopus Romani Pontificis iuſſu probationes de vita, & moribus* S. MAGNI *ad eius canonizationem peregit, quibus in Sanctorum album retulit.*

Sepelitur.

An venerit in Hiſpanias S. Magnus?

Ampliora qui deſiderat S. Abbatis MAGNI Acta adeat F. Laurentium Surium de *Vit. SS. Tom.* 5. *fol.* 73. ex recenſione *Moſſandri.* Nam Nos iſthæc ſummatim retulimus, vt Scriptorum Noſtratum opinionem ſolidemus: Qui aduentum S. Abbatis eiuſmodi in *Hiſpanias* affirmant, quorũ anteſignanus fuit Iuſianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 870. *n.* 447. qui ex Luitprando in *Chron. Ann.* 621. *n.* 33. hæc dixerat verba; *Ad* FAVCES Hiſpaniæ *in* Luſitania MAGNVS *cognomento* IOANNES *Abbas floret*, ſequentem clauſulam deſumpſit: *Bento* (repone Lantho) *Epiſcopus Cæſarauguſtanus, vel* Auguſtanus *auctoritate* Adriani PP. *refert in numero SS. Sanctum* MAGNVM *in Oppido* Luſitaniæ *ad* FAVCES. Quibus adhæſit P. Higuera in *Not. ad Luitprand. fol.* 303. & D. Thomas Tamayo *ibidem fol.* 40. Barnabas Moreno *Hiſtor. Emerit. lit.* 4. *c.* 4. & Nos *Hiſtor. S. Epitat. c.* 2. *fol.* 121. *n.* 22.

Defenditur hic aduentus. I.

ET licet in Actis S. MAGNI apud Surium *d. Tom.* 5. à Theodoro conſcriptis nihil de huiuſmodi in *Hiſpanias* aduentu reperiatur, hautquaquam veritati Noſtrorum ſcriptorum contradicit taciturnitas illa, quia vt ſæpe videmus in rebus geſtis Sanctorum, & aliorum Principum, & Præſulum, multa exteri Scriptores omiſere, tanquam longius actitata, quorum relationis ſeries illos latuit. Et cum hæc in *Hiſpania* geſta fortè ignoraſſet *Theodorus*, quid mirum ſi illa omiſerit; cùm conſtet ex ſuperius à *Luitprando* & *Iuliano* relatis S. MAGNVM vixiſſe ad Oppidum FAVCES in *Luſitania Hiſpaniæ*, pro vt vixerat in alio Oppido *Sueuiæ* eodem nomine inſignito, vt referunt ſuperius citati.

Item probatur II.

ETIAM probatur SECVNDO ex relatione eiuſdem Iuliani in *Aduerſ. n.* 268. & 271. *fol.* 60. & 61. vbi clare dicitur, SS. *Columbanum*, & *Gallum*, Magiſtros S. MAGNI, *Hiſpanias* aduentaſſe, ibidemque fidem Catholicam prædicaſſe. Audi Archipresbyterum: *Prope portum* Bragantinum *claret Oratorium* S. Aureliæ *Virginis, & Martyris Romanæ: quò venerunt per mare* SS. Columbanus, & Gallus, *& ibi prædicarunt Gentilibus adhuc in eo tractu manentibus.* Poſt *n.* 271. hæc dicentem: *Hic S. Vir* Gallus *fuit in* Hiſpania *prope* Compoſtellam, *inde migrauit ad Alpes Rhetias, vbi cellulam* Bragantinam *conſtruxit.* Sed ſic eſt, quòd S. MAGNVS ſemper fuit comitatus *SS. Columbanum*, & *Gallum* in omnibus ſuis peregrinationibus, donec ipſi vixere; ergo à fortiori etiam in *Hiſpaniarum* aduentu.

Hinc credibile eſt S. MAGNVM, qui cum *SS. Columbano*, & *Gallo* in primo ſuæ monaſticæ religionis exordio apud FAVCES *Sueuiæ* vixerat, prope *Saraudulam Vettoniæ*, aut *Luſitaniæ*, loci amœnitate allectum, etiam aliud Cœnobium conſtruxiſſe, quem etiam ad FAVCES nominare ob memoriam *Sueuici* decreuiſſe. Hæc apud Noſtros ſcripta inueni, apud illos fides exiſtat.

B.

Diuerſus à Martyre. Magiſter S. Cæſarij Arelatenſis Epiſcopi.

S. PONTIVS PORCHARIVS *huius nominis Abbas I. Lerinenſis.*] Duos fuiſſe huius nominis Diuos, & in *Lerinenſi* Cœnobio Abbates, alterum *Confeſſorem*, alterum *Martyrem* ſupr. *Tom.* 4. *Die XII. Auguſt.* probatum reliquimus: cuius opinionis cauſam dedere Scriptores, & Chronologi, qui temporum diuerſitate confuſi, cùm vnum PORCHARIVM tantum extitiſſe contendant, in plurimos errores chronologiæ veritatis labuntur. Nam ſi vnus tantùm PORCHARIVS Abbas Lerinenſis fuit; & iſte (*ex Actis*) S. Cæſarij Epiſcopi Arelatenſis in Gallia inſtitutor, & Magiſter fuit ad Annum CCCC. LXII!. quo pacto potuit in viuis eſſe ad Annum DC. XXXVIII. cùm Sarraceni ab Hiſpania euocati PORCHARIVM Abbatem, & Quingentos Monachos Lerinenſes martyrio coronarunt? Huius difficultatis nodum primus diſſoluit *Aulus Halus* ſequenti Carmine.

PRO

Digitized by Google

PRO SS. PORCHARIIS ABBATIBVS Lerinenſibus.

Probatur ex Halo.

Sanctorum dedit en Porcella *familia bina*
Promeritis prorſus, Murtia, ſerta tibi.
Ergo Lerinenſis *Abbas, & vterque Beatus*
Noſcitur; ille obitu, iſteque martyrio.
Ille Lerinenſem *rexit pro tempore cœtum*
Fratrum, & Cæſarium *mox,* Arelate, *tuum.*
Iſti, & Quingentis ſanctis pòſt fratribus vnà
Intulit heus! mortem pro fide ſæuus Arabs.
Felix ô mihi Gallia, *ſed felicior, inquam,*
Gens & Ibera *diu, quæ replet ora Viris.*

Et pluribus aliis. Hanc etiam duplicem coronam Abbatum huius nominis, fatentur Vincentius Baralis *in Chronolog. Lerinenſ. fol.* 225. & Auctor *Notar. Marginal. ad Martyrolog. Roman. Baron. Die XII. Auguſt. fol.* 496. ex edit. Plantinian. Ann. 1631. Iacobus Meſſander *in Not. Marginal. ad Vit. SS. Sur. Tom.* 4. *Die XXVII. Auguſt. in Vit. S. Cæſar. fol.* 284. Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedict. lib.* 2. *obſeruat. fol.*663. vbi poſtquam difficultatem ſuperius excitatam propoſuiſſet, proſequitur: *Non eſſe abſurdum fuiſſe* Dvos Porcharios *diuerſos tempore Abbates Lerinenſes, præſertim cùm ille* Porcharivs, *qui fuit inſtitutor* S. Cæſarij, *nec à Cypriano, nec ab Auctore vitæ Sancti* Siffridi *Epiſcopi Carpentoractenſis, vbi illius fit mentio, appelletur Martyr.* Hinc aliquorum errorem cognoſces dicentium, vnum tantùm fuiſſe Porcharivm Abbatem Lerinenſem, & martyrio coronatum, & Magiſtrum S. Cæſarij; eo quòd hic S. Abbas non tempore *Caroli Martelli* Francorum Regis vixiſſet, ſed tempore *Genſerici* Vvandalorum Regis, qui Lerinenſem vaſtauit Inſulam, & Porcharivm Magiſtrum S. Cæſarij, & alios Quingentos Monachos iugulauit. *Sauſſay, & aliorum error probatur,* Nam facile iſte detegitur error: Quia ſi Hiſtoriis vetuſtioribus eſt danda fides, nullibi inuenies *Genſericum* Gallias vaſtaſſe, ſed tantum Africam, & Italiam: ergo perperam à *Sauſſayo*, & aliis martyrium S. Abbatis conſtituitur tempore *Genſerici.* Secvndo quia S Abbas ſuperuixit *Genſerico*: nam iſte Rex obiit Anno CCCC. LXXVI. cùm adhuc viueret S. Cæſarij Magiſter Porcharivs, qui adhuc in viuis erat ad Annum CCCC. LXXX. vt notat Hugo Menard. *d. lib.* 2. *Obſeruat. fol.*663. Tertio quia ſi qui Inſulæ Lerinenſis, & Cœnobij vaſtationem compleuere, fuerunt Sarraceni ex Hiſpania euocati, vt ex *Actis S. Porcharij* Martyris liquet: qui tempore *Genſerici* Regis in Hiſpania Sarracenos agnouit, ergo perperam tempore huius Regis vaſtationem Lerinenſem fuiſſe factam contendunt ſuperius recenſiti Scriptores. Quibus ſic delibatis, venio ad Acta.

I.

II.

III.

ACTA S. PONTII PORCHARII Abbatis Lerinenſis I. Confeſſoris, ex Schedis Vincentij Baralis, & aliorum Scriptorum.

Origo. Pontivs Porcharivs *huius nominis* I. *Abbas Lerinenſis in Gallia, fuit origine* Hiſpanus, *ex nobili familia* Porcellorvm, *apud vrbem* Bigaſtrum, *ſeu* Murtiam *degentium. Is deſiderio perfectioris vitæ* Gallias *ingreſſus ad* Inſulam Lerinenſem, *tunc ſanctitatis aſylum, & illuſtrium vitâ, & moribus Monachorum pantheon, deuenit, vbi veſtigia ſanctiſſimorum Honorati, Eucherij, & aliorum prædeceſſorum inſequi*

Fit Monachus.

ſequi cupiens, poſtquam ad monaſticæ regulæ ſocietatem fuiſſet accitus, ſtudiis vacans, & miniſteriis ordinis adhærens, Deo duce, ad virtutum, & literarum ſpecimina, adhuc neophytus peruenit. Sed continuâ Cœnobij aſſiſtentiâ, ad totius Monaſterij regimen euocatus valde omnibus fratribus profuit, ita vt vnicum degentium Monachorum, & peregrinorum tutamen nuncuparetur. Hinc humilitatis cultor, & ſanctimoniæ magnificus cuſtos, & ſedulus propagator illuxit. Vbique inceſſu grauis, ſemper ſermone maturus, vndecunque verbis ſuauis, ab exordio moribus compoſitus, & omnibus caſtimoniæ, & honeſtatis exemplar. Et licet hæc ſic monaſtica modeſtia præferret, non ex hoc ſeueritatem in corripiendis vitiis omittebat, licet ſic temperatam, quòd plus officium præſtitit Patris quam

Mores.

Iudicis, plus clementiæ, quam cenſuræ adhibuit. Ergo in Abbatem ſublimatus, ad Cœnobium mundi deliramenta diffugiens Cæſarius *è territorio* Cabilonenſi *deuenit, qui à* S. PORCHARIO *Abbate in ſanctorum fratrum conſortium receptus, illico illius futuram ſanctitudinem prænoſcens, ſub eius ſpeciali ferula neophytum informare decreuit, ideò cœpit eſſe*

Fit Abbas.

promptus in vigiliis, in obſeruatione ſolliciſus, in obedientia feſtinus, in labore deuotus, in humilitate præcipuus, in manſuetudine ſingularis, ita vt quem inſtituendum ſuſceperat in diſciplinæ regularis inſtitis, perfectum ſe inueniſſe gauderet in totius inſtitutionis augmentis. Donec diſcipuli fama per Eonium *Epiſcopum* Arelatenſem *cognitâ, illum de licentia* S. PORCHARII *ſecum duxit, & omnibus ordinibus inittauit Demum S. Abbas virtutibus, & miraculis clarus, accepto S. Euchariſtiæ ſacramento, eoque communito, adſtantibus, & flentibus fratribus, obdormiuit in Domino* VIII. Idus Septembris *circa Annum Domini* CCCC.

S. Cæſarium inſtituit.

Moritur.

LXXX. *Cuius Corpus honorifico ſepulchro tumulatur, ex quo frequentia miraculorum claruit.*

Hæc potuimus ACTA de hoc S. Abbate contexere, nam cæteræ eius res geſtæ ſub antiquitatis ſilentio incognitæ iacuerunt. Quod attinet ad originem PORCELLORVM *Murtiæ* degentium, è quibus profapiam duxit S. Abbas, iam ſupra retulimus *d Tom. 4. Die XII. Auguſti*, ex S. M. Maximo in *Chron. Ann* 585. *n.* 1. *&* 2. his verbis: PORCELLORVM *familia in* Hiſpaniæ *Tarraconenſis vrbe* Bigaſtro, *quæ nunc* Murcia *dicitur, à Romanorum gente trahens originem, clara, & inſignis habetur.* S. Licinianus *Carthaginis Spartariæ Epiſcopus, &* S. PONTIVS PORCHARIVS *Abbas* Lerinenſis *ex hac gente fuerunt, maximi in* Hiſpania, Galliaque *Fidei defenſores.* Hinc etiam notabis, quòd *S. Maximus* minime S. Abbatem hunc nominauit titulo *Martyris*, quod ſignum eſt fuiſſe *Confeſſorem*, nec adhuc vaſtatio *Lerinenſis* acciderat ſuo æuo. Nec erit audiendus P Biuarius in *Not. ad Max. d. Ann.* 585. *n.* 1. *&* 2. §. 19. *fol.* 632. qui etiam communi errore deceptus Duos PORCHARIOS confundens, *Martyrem*, & *Confeſſorem* abſque temporum diſcrimine vnum tantum fuiſſe ſomniauit, pro vt & Andreas Sauſſayus in *Martyrolog. Gallican. Tom.* 2. *in Appendic. lit. C. verb.* Cæſarius *fol.* 1220. vbi S. PORCHARIVM Abbatem I. Lerinenſem, & inſtitutorem S. Cæſarij inter *Martyres* collocauit, ipſumque Ordinis Benedictini alumnum effecit, cùm tempore S. Cæſarij nec iſte Ordo originem ſumpſerit, imò nec S Benedictus in rerum natura eſſet, vt liquido probat Baron. in *Not. ad Martyrolog. Roman. Die XXVII. Auguſt. lit. H. fol.* 533. aduerſus Ioannem Trithemium.

Probatur origo.

Error Biuarij, & Saußay.

QVATENVS ad *Diem Obitus*, & *Annum* tranſitus, audi P. Ieronymum Roman de la Higuera in *Martyrologio Hiſpan. MS.* hac Die: *En el Conuento* Lerinenſe *en* Francia *el glorioſo tranſito de* S. PONCIO PORCARIO *inſigne Abad en ſantidad y letras de la familia* Porcella *de* Murcia *en* Eſpaña, *Maeſtro de* S. Cæſario *deſpues Arcobiſpo de* Arles *en* Francia, *que lleno de virtudes y milagros murio cerca de los annos de* CCCC. LXXX. Quæ verba ſic latinè ſonant: *In Cœnobio* Lerinenſi *in* Gallia *glorioſus tranſitus* S PONTII PORCHARII, *ſanctitate, & literis Abbatis inſignis, ex familia* Porcellorum Murcienſium *in* Hiſpania *oriundus, Magiſter* S. Cæſarij *poſt Archiepiſcopi* Arelatenſis *in* Gallia; *qui virtutum plenus, & miraculorum*

Dies, & Annus tranſitus.

Digitized by Google

culorum gloria celebris circa Annum Domini CCCC. LXXX. *obiit.* Ex quibus clauſulis clarè colligitur, S. Abbatem de quo hoc die *Martyrologium Hiſpanum*, nec Martyrem fuiſſe, nec Ordinis Benedictini alumnum, imo Monachum; de quibus *Baronius* agit, qui illo ſeculo *S. Honoratum* ſecuti vitam monaſticam, & obſeruantiam regularem in illa Inſula, ante tempora *S. Benedicti* profitebantur, vt luculenter Baronius *d. Die XXVII. Auguſt. fol.* 533. plena rationum animad. uerſione recenſet, quem ibidem circa hoc perlegere non graueris.

SEPTIMO IDVS.

Septembris.

DIES VII.

A. *Apud vrbem* ALISIAM *in confinibus* Luſitaniæ, & Carpetaniæ *in Hiſpania* S. REGINÆ *Virginis, & Martyris, quæ ab* Olybrio *Hiſpaniarum Proconſule comprehenſa propter Chriſti fidem, cùm nec Idolis litare, nec ab Sponſo recedere cœleſti voluiſſet, agonem feliciter expleuit. Cuius ſacra pignora* Auguſtodunum *tranſlata, ibidem honorificè conduntur.*

B. ARELATE *in Gallia* S. AVGVSTALIS *Epiſcopi* Illiberitani in Bætica, *qui dùm ad Synodum* Arimineníem *pergeret, ibidem à Domino quietâ morte præuentus Confeſſor ad cœlos aſcendit. Cuius vitæ ſinceritas, doctrinæ elegantia, & virtutis ſpiritus Epiſcopos in Synodo congregatos compulere, vt illum in perpetuis Sanctorum Tabulis adſcriberent.*

NOTÆ.

SANCTA REGINA *Virgo, & Martyr Aliſienſis.*] Eius meminere Martyrologia *Bedæ, Vſuardi, & Adonis*, à quibus Romanum Baronij *h. d. lit. E.* ſequenti elogio: *In Territorio Auguſtodunenſi* S. REGINÆ *Virginis, & Martyris, quæ ſub Proconſule* Olybrio, *carceris, equulei, ac lampadarum perpeſſa ſupplicia, demùm capitali ſententiâ damnata nigrauit ad Sponſum.* Conueniunt P. Dionyſius Vazq. in *Martyrolog. Hiſp. h. d. fol.* 147. P. Ioannes Lupus *in Luſitan. fol.* 191. Conſtantius Felicius *in Ital. fol.* 94. Andreas Sauſſay in *Gallican. fol.* 596. *Tom.* 1. *& fol.* 600. Qui omnes licet Diem natalem apud *Territorium Auguſtodunenſe* conſtituant, intelligendum erit de feſto *Tranſlationis*, non verò *Paſſionis*, cùm hæc accidiſſet in A. *Martyrologia.*

An paſſa in Gallia, an in Hiſpania.

Hiſpania in Oppido *Aliſia*, quâ ab Olybrio Proconſule Hiſpaniæ coronata eſt, & poſtmodum tempore excidij Hiſpanici in Gallias delatum Corpus, & in *Territorio Auguſtodunenſi* conditum, ibidem celebris recordatio perſeuerat. Omnia hæc mihi ſuppeditauit Luitprandus in *Aduerſar. n.* 64. *fol.* 471. in Codice D. Laur. Ramir. vbi hæc verba: VII. Septembris *paſſa eſt S. Virgo & Martyr* REGINA *apud vrbem* Aliſiam, *in confinibus* Luſitaniæ, & Carpetaniæ, *Sub* Olybrio *Præfecto* Hiſpaniarum, *ſub Diocletiano*: *Cuius* Reliquiæ *delatæ ſunt ſub Sarracenis ad* Territorium Auguſtodumenſe. Nec his contradicunt ACTA à Mombritio *Tom.* 2. *fol.* 150. & Petro de Natalib. *lib.* 8. *c.* 47. recenſita, quia ibidem non refertur an *Aliſia* vrbs fuerit in *Gallia*, aut, in *Hiſpania*, quinimo pro *Hiſpania* ſtat textus Actorum ibi: *Dum autem* Olybrius *Præfectus tranſiret de* Aliſia *in* Maſſiliam: ergo de *Hiſpania* in *Galliam*, cùm vtriuſque Prouinciæ Præfecturam haberet. Sed ad ACTA veniamus ex *Luitprando* & *Mombritio*:

ACTA S. REGINÆ VIRGINIS, & Martyris Hiſpanæ ad vrbem Aliſiam in finibus Luſitaniæ, & Carpetaniæ ſitam paſſæ ex Luitprando, Mombritio, Equilino, & alijs Scriptoribus.

Origo.

Patèr.

REGINA *Virgo ſanctiſſima, ex vrbe* ALISIA *in finibus* Luſitaniæ, & Carpetaniæ Hiſpaniæ, *poſitâ oriunda, patrem habuit* Claudium Clementem Reginum, *qui* Carauaccæ *in* Hiſpania *ſiſtens, familiæ* Reginarum *oppidi illius originem dedit, necnon Oppidum in* Bæturia Turdulorũ *prope* Arſam, & Phornacium *conſtruxit, quod adhuc* Regina *dicitur, ab vrbe* Llerenenſis *in* Extremadura VIII. *Milliaria diſitum. Hæc igitur beatiſſima Virgo Chriſto nomen dederat, & ei cordis intima continuâ oratione dicabat, cùm* Olybrius Galliarum, & Hiſpaniarum *Præfectus iter ex* Hiſpania *in* Galliam *peragens per* Aliſiam *tranſiens vidit* REGINAM *ſpecioſam nimis, quam iuſſit deprehendi concupiſcentia eius illectus.*

Eius amore Præfectus capitur.

At illa oratione præmiſſâ, conſpectui eius præſentata, genus, & nomen, ac profeſſionem interrogata, dixit ſe eſſe ingenuam, nomine REGINAM, SSS. *Trinitatis cultricem. Cui Præfectus dixit*: Ergo obtines nomen Gallilæi illius, vel Nazarei? REGINA *dixit*: Etiam obtineo, ſi digna ſum, vt inuocetur Dominus meus Chriſtus ſuper me, & obumbret, & protegat me, velut ſuam ancillam.

Capitur.

Tunc iuſſit impius Præfectus cuſtodiri eam, vſque dùm veniret in Ciuitatẽ, & præcepit eam in carcerem reduci, vſque dùm immolaret, & ſic publice audiret eam. Ingreſſus autem Ciuitatem Aliſiam *Dijs ſuis immolauit, & ſedens pro tribunali, puellam adduci iuſſit. Videnſque pulchritudinem eius, diſſolutus eſt eius ſpiritus ſuper eam vehementer, & dixit ei*: Cognoſce Deos iuuencula, quia miſereor pulchritudini, & teneritudini tuæ, & multas pecunias habebis à me, & bene tibi erit præ cunctis puellis: alioquin plagas, & pœnas peſſimas ſuſtinebis, & corpus tuum tenerum gadij, & ignes fortiores, conſument.

Caditur.

Quæ cum interrita conſtanter in confeſsione Chriſti permaneret, iuſſit eam ſpoliari, & in equuleum aſſumi, ſubtilibuſque virgis cædi. At illa in equuleo extenſa, dolorem non ſentiebat, ſed reſpiciens in cælum dicebat: In te Domine ſperaui, non confundar in æternum. *Cumque cederetur, membra eius teneræ virgæ graciles incidebant, & ſanguis multus decurrebat, ita vt aſtantes flerent amariſſime ſuper eam, & dicebant ei quidam*: O qualem decorem perdis propter incredulitatem: conſenti, & ſacrifica, vt poſſis euadere tormenta. REGINA *dixit*: O mali conſiliarij! O conſilia malarum cogitationum: non conſentio: non ſacrifico. Chriſtum IESVM, qui me confortat, habeo.

Exungulatur.

Iratus Præfectus iuſſit eam exungulari, & à carnificibus

cibus dilacerari: qui ita latera eius exungulabant, vt etiam impius, & crudelis Præfectus cum chlamyde ſibi faciem cooperiret, & auerteret ſe. Similiter & aſtantes lachrymabantur videntes carnes eius exterminatas. Dixit autem Præfectus: Quid eſt, ô REGINA, quod neque tu tibi potes miſereri? Ecce caro tua exterminata eſt, & membra inutilia facta ſunt: conſenti mihi, & ſacrifica. Impoſſibile eſt te ſine tormentis tranſire ſi mihi non obedieris. *Quæ cùm eius verba deſpiceret, eumque inſipientem, & infelicem vocaret, iuſſit eam deponi, & in carcerem duci: vbi cùm oraſſet, ſubito columba apparuit, & Crux in cælum erecta eſt, vſque ad locum vbi puella ſtabat, & columba ſtans ſuper crucem dicebat:* Aue REGINA vnguentum ſuauitatis per orationem referens, parata etenim eſt tibi corona gloriæ, apertus eſt tibi paradiſus, & eris requieſcens cum patribus tuis. *Tunc illa glorificauit Deum. Mane autem iudici præſentata, cùm nollet conſentire ei, iuſſa eſt ſpoliari, & in equuleum ſuſpendi, ac lampades eius lateribus applicari. Illa autem leuatis oculis in cælum dicebat:* Tranſiui per ignem, & aquam, & eduxiſti me in refrigerium. *Tunc iuſſit Præfectus afferri vas quoddam magnum, & impleri aquâ, & deponi eâ de ligno, alligarique manus eius, & pedes, & mitti in illud, vt ſuffocaretur in aqua. At illa orabat dicens:* Domine diſrumpe vincula mea vt tibi ſacrificem hoſtiam laudis. Fiat mihi hæc aqua etiam aqua ſuauitatis: fiat mihi hæc ſuffocatio illuminatio ſalutis. *Et poſt quam orauit, miſerunt illam in vas aquâ plenũ: & ecce terræmotus factus eſt magnus, & è cælo columba deſcendens habebat in ore coronam, & diſrupta ſunt vincula* B. REGINÆ, *aſcenditque de aqua laudans, & benedicens Deum, & dicens:* Dominus regnauit decorẽ indutus eſt. Illuminaſti me Domine IESV-CHRISTE, & ſaluaſti, miſertus vnicæ puellæ, qui es benedictus ante ſecula. *Et facta eſt vox columbæ dicens:* Veni REGINA in requiem Chriſti, Beata es, quæ hanc coronam meruiſti. *Tunc crediderunt in Dominum* LXXXV. *virorum, ac mulierum. Iratus ergo* Olybrius *fecit eam decollari, & tunc per gladium coronam martyrij promeruit* VII. Idus Septembris *Anno Domini* CCC. III. *imperante* Diocletiano, & Maximiano. *Corpus honorifice tumulatum apud Vrbem* Aliſiam, *ibidem requieuit ad vſque tempora Sarracenorum, quorum ingreſſu in* Hiſpanias *Chriſtiani illud, ne in barbarorum manus incideret, tulerunt, & in* Auguſtodunenſe *territorium deferentes ibidem collocarunt, vbi honorifice conditum, cultu debito veneratur.*

Columbà ſuper Crucem apparet.

Iterum torquetur.

Coronatur.

Transfertur.

ACTA hæc ſic pleniora, & omnibus partibus abſoluta damus, vt nihil intactum relinquamus: nam quæ apud *Mombritium* leguntur prorſus diminuta cognoſces, ſi hæc legeris. Sed nunc ad aliquorum probationem deueniamus, & ſit PRIMVM de *Reginorum* familia apud *Hiſpanos*, è quâ originem ſumpſit Noſtra S. Virgo, & Martyr REGINA. Cui probationi adſit Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Aduerſ. n.* 542. *fol.* 125 vbi poſtquam aliquarum familiarum à Romanis originem trahentium meminiſſet, proſequitur: *Sic in tractu* Carauacenſi *genus* REGINARVM *trahit originem, & à* S. REGINA *Virgine, & Martyre, & à Patre eius* Claudio Clemente Regino. Non me latet eundem Iulianum *d. n.* 542. dixiſſe, S. REGINAM Noſtram *Toloſæ* in *Gallia* hac die fuiſſe martyrio coronatam. Nam hæc opinatio prorſus euaneſcit, & quia nullus ex *Martyrologis* tale quid dixit: & quia *Luitprandus* antiquior *Iuliano*, melius de loco agonis inſtructus ad veritatis apicem acceſſit, ideo potius illi eſt deferendum.

Reginorum familia in Hiſpania.

Iuliani lapſus conuincitur.

QVATENVS diximus in ACTIS, vrbem REGINAM in *Beturia Turdulorum* prope *Arſam*, & *Phornacium* olim, nunc in *Eſtremadura* prope *Llerenenſem* vrbem, quam hodie REYNA vocitant, ſitam, fuiſſe opus *Claudij Clementis Regini*, Patris Noſtræ S. Martyris, patet: nam ab eis nomen vrbi inſitum fatetur idem *Iulianus*, & in ea vrbe adhuc nonnulla reperiuntur antiquitatis veſtigia, vt eſt illud apud Morales in *Antiquitat. verb.* Beturia *fol.* 100 vbi hæc Inſcriptio.

Vrbs Regina in Beturia Turdula.

D. M. S.
L. RVFINVS. PRIMVS. ITALICVS.
DEC. REGINENSIS. AN. XXXX.
FABIA. CAMPANA. VXOR. M. F.
H. S. E. S. T. T. L.

Alia in Conuentu Hispalensi.

Aliam etiam Inscriptionem in qua RESP. REGINENSIS legitur, in eadem vrbe *Beturiæ Turdulanæ* inuentam refert ibidem Ambrosius Morales *d. fol.* 100. & Rodericus Caro in *Corograph. Conuent. Hispalens. lib.* 3. *c.* 71. *fol.* 298. qui alias duas vrbes cognomento REGINAS, alteram prope *Hispalim*, in qua Archidiaconatum REGINENSEM, Dignitatem S. E. Hispalensis adhuc extare, contendit Alteram in Conuentu *Gaditano*, cuius meminit Plinius *Histor. Natural. lib.* 3. *c.* 1. ibi: *Gaditani Conuentus Ciuium Romanorum* REGINA. Quas omnes, verisimile est, cognominatas abs hisce REGINORVM Hispanicis familijs, quas antiqui Scriptores inter Nostras consignant.

Alia in Gaditano.

B. S. AVGVSTALIS. *Episcopus* Illiberitanus *Confessor.*] Huc vsque huius S. Præsulis ignorabatur sedes, nam licet aliqui Scriptores eum fuisse *Arelatensem* in *Gallia* Antistitem dictitarunt, prorsus à vero loco insulæ discesserunt, vt notauit Cardinalis Cæsar Baronius in *Not. ad hunc diem lit. H. fol.* 556. vbi concludit: *Nam & in Tabulis Episcoporum* Arelatensium, *quas descripsit* Demochares, *nulla habetur mentio de* Augustali *Episcopo.* Hinc licet in aliquibus Martyrologijs, vt *Bedæ*, & *Gallicani* Andreæ Saussay *Tom.* 1. *fol.* 596. & aliorum recentiorum, scribatur: *Arelate in Gallia* S. AVGVSTALIS *Episcopi, & Confessoris*; verbum illud *Episcopi* non est referendum ad vocem *Arelate*, ita vt credatur fuisse *Episcopum Arelatensem*, sed quod in ea vrbe eiusdem S. Præsulis festiuitas annuetur, vel propter obitum, & depositionem, vel propter pietatem ob beneficia adepta. Ideò idem Eminentissimus Cardinalis S. Cæsarij, vt huiusmodi persuasionem diffugeret, in reformatione *Martyrologij Romani*, verbum *Arelate* penitus expunxit, & tantum sequentem periodum inseruit: *In Gallijs* S. AVGVSTALIS, *Episcopi, & Confessoris.* Cuius relationi conueniunt P. Dionysius Vazq. in *Martyrolog. Castellan. fol.* 147. P. Ioannes Lupus *in Lusitan. fol.* 191. Sed vt ad locum sedis accedamus, quem hucusque ignorauerat eruditio Ecclesiastica, audi Flau. Dextrum in *Chron. Ann.* 382. his verbis: S. AVGVSTALIS, *Episcopus* Illiberitanus *moritur in* Gallia, *dùm Catholicorum causâ illic diù immoraretur.* Vbi Rodericus Caro *fol.* 135. *lit. L.* P. Biuar. *n.* 7. *fol.* 398. Idem Flau. Dexter in *Chron. Ann.* 388. hac periodo: S. AVGVSTALIS, Iliberitanus *Episcopus, Arelate moritur, ac in Sanctorum numerum relatus est, cuius memoria colitur* VII. Septembris. Quo loco videndus *P. Biuar. n.* 2. *fol.* 413. Amicus Noster D. Franciscus Bermudez *Histor. Granat.* 2. *p. c.* 17. *n.* 13. *fol.* 68. Eius ACTA sub silentio latent, illa prout possumus, describemus.

An Episcopus Arelatensis in Gallia.

Cardinalis Baronij sententia sequenda.

An Iliberitanus in Hispania.

ACTA S. AVGVSTALIS CONfessoris Episcopi Iliberitani in Bætica Hispaniæ & Dextro, & alijs Scriptor.

Origo.

AVGVSTALIS *origine* Hispanus, *& apud* Iliberim *celeberrimam in* Bætica *vrbem ab incunabulis nutritus, literis operam dedit Ecclesiasticis sub* Honsterio *ipsius vrbis Episcopo, in quibus sic eruditus apparuit, vt sublato è viuis Magistro, & Antistite, protinus ad tantæ sedis fastigium sublimatus,* Iliberitanæ *Ecclesiæ infulas induit. Qui vix in cathedram accitus, illico prudentiæ, & integritatis specimen manifestans, illius seculi mores pranos corrigere curauit, & ecclesiasticam disciplinam erigere disposuit, tanto domus Dei zelo, vt fideles colligeret in ouile, & hæreticos extra caulas Ecclesiæ radicitus extirparet. Hinc, impulsore* Audentio *Metropolitâ* Toletano *Collegium iuuenum, quod* Iliberi *ad Annum Domini* CCC. LXXXV. *fuerat institutum, quo filij Christianorum*

Episcopus.

Collegium iuuenum restaurat.

rum in iuuentute Catholicæ fidei rudimenta, & ſacras literas, ac mores honeſtos imbiberent, & in his, quæ Eccleſiaſticorum rituum ſunt imbuerentur, reſtaurari præcepit, eo quòd temporum negligentiâ, & Gentilium perſecutione penè collapſum inuenerat. Poſt hæc fidei cauſâ Gallias *adiuit, & apud* Arelatem *ſiſtens, ibidem per multum temporis commoratus, tandem* VII. Die Septembris, *Anno Domini* CCC. LXXXII. *ſanctiſſimè animam Domino tradidit. Cuius ſanctitudinem à Catholicis* Galliarum *Epiſcopis comprobari iuſſam, omnium aſſenſu in Sanctorum numerum relatus eſt. Hinc* Arelatenſi *vrbe, & alijs* Galliæ *S. Præſulis feſtiuitas cultu debito celebratur.*

Galliæ pergit.

Arelate moritur.

In hac Actorum S. AVGVSTALIS relatione dupliciter erraſſe Cardinalem *Baronium* contendit P. Biuarius in *Not. ad Dextr. d. Ann.* 388. *n.* 2. *fol.* 413. PRIMO, quia ex relatione *Bedæ* verbum *Arelate*, expungens, ille *In Gallijs* repoſuit. *Indignè tamen* (inquit) *quia* Beda *non aſſeruit fuiſſe* Arelatenſem *Epiſcopum, ſed illic feſtum de eo celebrari, quia nimirum ibidem diem clauſit extremum, & corpus humatum eſt.* SECVNDO dum adjcit, S. AVGVSTALEM iſtum reperiri ſubſcripſiſſe Concilio Arauſicano I. ſub S. Leone Papa. *Quia* (ait) *longè alter* AVGVSTALIS *eſt hic à Noſtro* Iliberitano: *cum conſtet* Iliberitanum *obijſſe Anno* CCCLXXXII. *Sanctum autem Leonem vſque ad* CCCC. XL. *non inijſſe Romanum Pontificatum.* Quod & Nos fatemur, & proculdubio credimus Noſtrum S. Præſulem diuerſum fuiſſe ab illo *Baronij*, & *Andreæ Sauſſaij*; licet iſte in Martyrolog. Gallican. *d.* 2. *p. fol.* 596. Noſtrum, & illum *Baronij* confundere ſatagat, & perperam, cum & ipſe *Baronius* iſtum à ſede *Arelatenſi* amandet, his verbis contra Bedam: *Qui licet eum ponat* Arelate, *tamen dum reperitur idem Epiſcopus ſubſcriptus Concilio I.* Arauſicano *tempore* S. Leonis *Papæ, quo eidem Sedi* Arelatenſi *præerat* S. Hilarius, *qui eidem Synodo interfuit, alterius potius ciuitatis videtur fuiſſe Epiſcopus*, & optimè, nam quo pacto Duos Epiſcopos vna & eadem Eccleſia habere potuiſſet.

Expunctio Baronij reſpuitur à Biuario.

Auguſtalis qui interfuit Concilio Arauſicano, an Iliberitanus.

CIRCA Annum, quo ad Sedem *Iliberitanam* fuerit S. Præſul ſublimatus, variè diſceptatur à Noſtris Scriptoribus. Rodericus Caro in *Not. ad Dextr. Ann.* 360. *lit. H. fol.* 128. agens de morte *Oſij* Cordubenſis Epiſcopi, illius Conciliorum Patris, & Præſidis, & fidei Catholicæ acerrimi Defenſoris, vt hiſtoriam eius obitus eneruet, probare ſatagit, nequaquam illo tempore in fulas Sedis *Iliberitanæ* induiſſe *Gregorium*, & proſequitur: *Nam* Gregorius Illiberitanus *necdum infulis Epiſcopatus decoratus erat, & eo tempore, quo* Oſius *mortuus eſt*, Iliberitanam *Sedem tenebat* AVGVSTALIS *ad Annum* CCC. LX. *aut circiter, quo tempore* Gregorius *Layeus, Præfecturam Prætorij* Galliæ *adminiſtrabat.* Ex quibus verbis colligitur S. Præſulem iam ad Annum CCCLX. in Sedem *Iliberitanam* conſcendiſſe. Sed hæc opinio non placet D. Franciſco Bermudez *ſupr. d. c.* 17. *n.* 13. qui cum rationem diſplicentiæ non reddat, ego pro *Caro* ſto.

Quo Anno ad ſedem aſcenderit?

QVATENVS ad Diem obitus omnes ſuperius relati, eius natalem ad hunc Diem aſſignant, nullo contradicente. Annus vero refertur à Dextro CCC. LXXXII. & Canonizationis Annus CCC. LXXXVIII. Quibus hæc Noſtra Notatio plena redditur, & perfecta.

Quo die, & Anno obierit?

Digitized by Google

SEXTO IDVS
Septembris.
DIES VIII.

A HISPANIÆ *celebris fuit, & eſt* NATIVITAS *Beatiſſimæ Virginis* MARIÆ *Genitricis Dei, & Dominæ Noſtræ in cuius plura Deus Hiſpanis die trophæa eſt impartitus.*

B. VALENTIÆ *in Hiſpania* B. THOMÆ de Villanueua *ipſius Vrbis Metropolitæ, Ordinis S. Auguſtini; qui ob pauperum ſubuentionem Eleemoſynarius, propter mirabilium operum patrationem Neothetaumaturgus; ex vehementi doctrinæ, & prædicationis fulmine Eccleſiaſtes, cognominatus agnoſcitur; cuius vitæ integritas, doctrinæ claritas, & virtutum proceritas, vt Diuis adſcriberetur promeruit.*

C. In Cœnobio VALLIS-VENEREÆ *inuentio glorioſiſimæ Iconis Beatæ Virginis* MARIÆ, *à B. Munnio Onnij Anachoretâ, cuius virtutum ſymbola breui ſynopſi à Monachis repetuntur.*

D. In Monaſterio GVADALVPÆO *in Vettonia admirabilis inuentio miraculoſæ Iconis Virginis* MARIÆ; *quam effigiem B. Gregorius Magnus Pont. Max. Sancto miſit Leandro Hiſpalenſi Præſuli.*

NOTÆ.

A. NATIVITAS *glorioſæ Virginis* MARIÆ *Dei-Genitricis.*] In hac feſta, celebrique luce buccina ſpirituali clangamus. Etenim quæ præſenti die ex Dauidico ſemine naſcitur, vitæ Mater eſt, tenebrarum expultrix, Adæ reparatrix, Euæ reuocatrix, immortalitatis fons, corruptionis interitus, & liberatio, per quam nos quidem in diuinæ naturæ participationem tranſlati ſumus, atque à morte ipſa immunes. Ergo hoc die omnes Naſcenti cum Gabriele acclamemus: *Aue gratia plena, Dominus tecum.* Ergo curſu celeri omnes ad Virginem contendamus.

Encomium in B. Virginis Natiuitat.

Digitized by Google

damus. Ad Virginem ſcilicet,quæ hodie naſcitur,& antequam naſceretur,futura erat Dei Mater deſignata. Ad illam,inquã,quæ naſcitur ſingulare virginitatis decus,honeſtatis ornamentum,virga ex radice Ieſſe germinans; Prophetarum præconium,Ioachimi,& Annæ iuſtorum germen;renaſcentis mundi Aurora,Eccleſiæ decor, Templi melioris enceniæ, diuinitatis receptaculum, organum virginale, Regiuſque thalamus, in quo admirandum illud myſterium vnionis naturarum in Chriſto, ineffabili modo inter ſe coëuntium feliciter eſt perfectum. Igitur huius diei ſolemnia, ineffabili gaudio SSS. Trinitas celebrauit. Pater, quòd iam eſſet nata ſibi dilecta ſponſa; Filius, quòd hanc ſibi Matrem deſtinaſſet; S. Spiritus, quòd hanc elegiſſet ſibi templum, quódque ſuâ virtute obumbranda, Dei filium vtero eſſet conceptura. Exultauit ſpiritualibus tripudijs vniuerſa illa cœleſtium ſpirituum cohors, quòd natam viderunt eam, quam ſuam Reginam, & Dominam ab initio proſpexerant. Lætata eſt Patriarcharum, huius Virginis progenitorum, phalanx, quòd tot ſua vota, deſideria, & ſuſpiria, tàm diù dilata, denique completa præſenſit; quódque ſuam proſapiam, hac Virgine, adeò illuſtrandum, & exaltandam agnouit. Prophetarum myriades alacri exultatione lætantur, quòd quam tot vaticinijs prædicauere, tot vmbris, & figuris præſignauere beatam, citò ſublimandam conſpiciunt. Omne genus humanum exultet,quòd nata eſt eius fama, & gloria,& peccatorum aduocata.

Gaudium SSS. Trinitatis.

Angelorum.

Patriarcharum.

Prophetarum.

Sed iam ad hiſtoriam veniamus. Et Primo quæritur de *Parentibus*, & qui iſti fuerint? Cui quæſito reſpondit *Maurolycus*, ex Fulberto Carnotenſi *Sermon. 1. & 2. de Natiuit. B. V.* aſſerens ipſam progenitam ex Patre Ioachimo Nazareno, Matre verò Anna Bethleemitica; quod & fatetur Baptiſta Mantuanus in *Faſt. Sacr. Die XXVI. Iul.* ſic:

Qui B.M. Parentes?

> *De Iudæa prognata* (Anna) *Tribu, Bethleemica Ciuis.*
> *Sed* Ioachim *vir primus erat* Galilæus, *eandem*
> *Progenies ſortita Tribum*, Nazarenus *ab vrbe*
> Nazareth, *ad Lybani cedros, priſcamque Damaſcum*
> *Accedente magis cœli glacialis ad axem.*

Conueniunt Marianus Schotus in *Chron. A M.* 3945. Florentius Wigornienſis in *Chron. lib.* 1. R. P. Petrus Ribadeneyra in *Act. SS. Tom.* 1. *b. d. fol.* 430. Petrus à Gogni in *Vit. B. V. Mar. c.* 4. *fol.* 113. Georgius Coluenerius in *Kalend. Marian. Tom.* 2. *h. d. fol.* 189. *n.* 1. quos ſequuntur vniuerſi huiuſce rei ſcriptores.

Secvndo, de *Stemmate Parentum* B. V. quæritur, quale fuerit? Cui quæſito reſpondet Azorius *Inſtit. Moral. Tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 19. *q.* 4. *&* 5. communem eſſe ſententiam, B Mariam, per Patrem ſimul & Matrem, & quidem per lineam Regalem, videlicet per Salomonem, & poſteros ipſius, deſcendiſſe à Dauide. Quod & probatur ex illo carmine quod canit Eccleſia in hac ſolemnitate: *Regali ex progenie* Maria *exorta refulget.* Et paſſim in vetuſtiſſimis Hymnis Eccleſianum Europæ apud P. Antonium Belinghen in *Parnaſ. Marian. fol.* 17. 26. 54. ſic:

Quale Parentum ſtemma?

> *Stirpe generoſa*
> *Regum, Sacerdotum,*
> *Præcunctis famoſa,*
> *Tuum ſumis ortum.*

Et *fol.* 63. & alibi ad amuſſim. De Ioachimo Patre, audi *Damaſcenum* lineam paternam recenſentem: Ioachim *fuit ex ſtirpe* Dauid, *nam* Leui *genuit* Melchi, *&* Pantherem: *Panther autem genuit* Barpantherem (*nam ita vocabatur*)

Linea Dauidica per Ioachim parentem.

Digitized by Google

batur) Barpanther *rurſus genuit* Ioachim : *Ioachim denique genuit Dei-Genitricem.* Sequuntur Cæſar Baronius in *Apparat. ad Annal. Eccleſ. Tom.* 1. Petrus Caniſius de *B. Virg. lib.* 1. *c.* 4. Iodocus Lorichius in *Triumph. Marian. c.* 3. Coluenerius ſupr *d Tom.* 2. *n.* 2. *fol.* 189. Petrus à Cogni *ſupr. d. c.* 4. De ANNA Matre, hæc profert verba S. Hyppolitus Martyr apud Nicephorum *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. vt idem Cardinalis Baronius in *Apparat. d. Tom.* 1 *c.* 41. ſubiungit: *Tres fuere ſorores Bethleemiticæ filiæ* Mathan *Sacerdotis, &* Mariæ *coniugis eius, ſub* Cleopatræ, *&* Caſaporis *Perſæ Regno, ante Herodis Antipatris filij regnum: primæ* Mariæ, *ſecundæ* Sobæ, *tertiæ* Annæ *nomen erat. Nupſit prima in* Bethlehem, *& peperit* Salomen *obſtetricem. Nupſit quoque ſecunda itidem in Bethlehem* Sobe, *& genuit* Eliſabeth. *Nupſit poſtremò & tertiæ* ANNA Galileæ, *& protulit* MARIAM *Dei-Genitricem, ex qua natus eſt nobis* CHRISTVS. *Hinc* Germanus *Epiſcopus Conſtantinopolitanus aſſeruit, eam natam eſſe ex genere* Sacerdotali, *tribu* Aaronicâ, *radice* Propheticâ, *& Regiâ* Dauidis, *&* Salomonis *ſtirpe.* Conueniunt etiam omnes ſuperius citati, & Nos ſuperius *Tom* 4. *Die XXVI. Iulij.*

Linea Sacerdotalis & Prophetica per Annam Matrem.

Cur ex ſterilibus Parentibus naſcitur. Ratio I.

TERTIO quæritur, *Cur ex ſterilibus parentibus nata fuerit?* Cui quæſito S. Ioannes Damaſcenus in *Orat.* 1. *de Natiuit.* B. V. duabus rationibus reſpondet. I. vt hoc miraculo ad aliud omnium miraculorum mirifſimum, videlicet ad incarnationem Filij Dei, quædam quaſi methodus expediretur II vt hæc admirabilis Natiuitas credatur effecta potius operâ Numinis, & gratiæ, quam ſenſibilis cupidinis. Duas alias ſubiungit P. Petrus Ribadeneyra ſupr *d. Tom* 1. *fol.* 430. & erit III. Ratio, videlicet; vt nouerimus ſubinde claudi à Domino portam, quo maiori miraculo recludatur, vt nouo miraculo hoc, eam, quæ ſic nata eſt, pluris faciamus, & magis æſtimemus. IV. vt hæc naſcitura Virgo, ad inſtar *Samuelis* fuiſſet precibus, deſiderijs, & lachrymis impetrata. Videſis Coluener. *d. Tom.* 2 *fol.* 189. Iacobum Caniſ. in *Verſion. Flor. SS. Ribadeneyra. d. fol.* 430. Petrum Carniſium de *B. V. lib.* 1. *c.* 3. *fol* 23.

II.

III.

IV.

An Parentibus prænuntiata?

QVARTO quæritur, an *vaticinata fuerit B. Virginis natiuitas, & cuius miniſterio?* Huic quæſito reſpondit S. Epiphanius *Hæreſ.* 79. his verbis : MARIA *ex* Ioachim *donata eſt* Annæ, *quæ per preces, & omnem diligentiam ſecundum promiſſionem Patri, ac Matri data eſt.* Et paulò inferius : *Quod dictum eſt Patri ipſius* Ioachim *in deſerto:* Vxor tua concepit, *tamen non quòd ſine coniugio hoc factum, nec ſine ſemine viri: Sed futurum* ANGELVS *miſſus prænaticinatus eſt, vt neque hæſitatio fieret, propter id, quòd in veritate factum eſt, & iam ex Deo ordinatum, & iuſto promiſſum.* Subſcribunt quotquot de Virginis MARIÆ ortu verba fecerunt, vt Caniſius, Ribadeneyra, Lorichius, Caſtro, Gonius, Coluenerius, qui *Tomo.* 2. *Kalend. Die XIX. Nouembr. fol.* 330. multa Patrum monimenta recenſet. Sed cuius Angeli miniſterio hęc nuntiatio Parentibus Virginis facta fuerit.

Cuius Angeli miniſterio?

quæritur. Pantaleon Diaconus in *Miracul. S. Michael. apud Sur. Tom.* 5. *Die XXIX. Septembr.* agens de S. Gabriele, hunc fuiſſe vaticinij Nuntium affirmat, his verbis : *Prius verò ſterili quoque clariſſimæ* Annæ, *quæ in horto ſuo obſecrabat Dominum,* Gabriel, *prædixit fore, vt ex ea naſceretur Dei parens.* Idem fatetur Eccleſia Morinenſis in Proſa apud Belinghen in *Parnaſ. Marian. fol.* 30. vbi hæc carmina :

Ad Ioachim *hic fidelem,*
Et ad Annam, Gabrielem
Suum mittit Nuntium.

Angelum de primoribus dimiſiſſe Deum ad Sanctiſſimos coniuges, vt conceptio Virginalis prænotaretur, ſcribit Aluarus Gomezius in *Thalichriſt. lib.* 5. his verſibus :

Dominus

Digitized by Google

Dominus tamen aſpicit illum
(Viderat hunc ſemper) primiſque ex millibus vnum.
Mittit ab Angelicis, faturque hæc Nuntius alis.

QVINTO quæritur, *Quâ vrbe nata fuit Beatiſſima Virgo?* Fulbertus Carnotenſis *de B. V. Serm.* 1. eam in ciuitate *Nazareth* natam, his verbis affirmat: *Nata eſt autem iuxta relationem, & ſcripturas SS. Patrum in ciuitate* Nazareth. Sequitur Adricomius in *Chron. Ann. Mund.* 3945. hac periodo: *Die* VIII. Septembris B. MARIA *ex Tribu Iuda, Patre* Ioachimo, *Matre* Anna, *in* Nazareth *Galilææ naſcitur*. Quorum aſſertionem etiam fatentur Mantuanus in *Hiſtor. Lauret. lib.* 1. Antonius Sabellicus *Eleg.* 4. *Erhardus* Vvinheim in *Sacrar. Agrippin. Eccl.* 27. Hartmannus Schedel in *Chron. Ætat.* 5. in fin. Heribertus Roſuueydus in *Not. ad Martyrol. Adon.* P. Petrus Rybadeneyra ſupr. *d. Tom.* 1. *fol.* 430. Coluenerius *d. Tom.* 2. *n.* 3. *fol.* 190. & 191. *Quâ vrbe nata?*

SEXTO quæritur, *Quo Tempore nata fuit Sanctiſſima Dei-Genitrix?* Eutychius Epiſcopus Antiochenus ex relatione Nicephori in *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 3. commemorans tempus, quo S. V. MARIA fuit præſentata in Templo, & annos, quibus in eo delituit, aperte Annum eius Natiuitatis ſanctiſſimæ demonſtrat; cuius calculi ratione ſuffultus Cardinalis Cæſar Baronius *ſupr. n.* 48. eam natam *Furnio Nepote, & Iulio Silano Coſſ.* Anno ab vrbe condita DCC.XXXVII. Auguſti Imperatoris à Trium-Virato XXVI. Olympiadis CXC. Anno III. Die VIII. Septembris, ſcribit, cuius ſententiam ſequuntur fere omnes recentiores. Et addit Clichtouæus in *Elucidar. Eccleſ. lib.* 2. ortam fuiſſe Aurora illuſcescente, ſic: *Quo Anno orta?* *Quâ hora?*

Solem iuſtitiæ Regem paritura ſupremum,
Stella MARIA *maris hodie proceſſit ad ortum,*
Cernere diuinum lumen; gaudete fideles.

Quo ſignificatur, B. Virginem, tanquam *Auroram* ante veri Solis ortum prodijſſe, & vt ſtellam diei prænuntiam. Et merito, vt inquit Azorius *ſupr. c.* 19. *q.* 8. nam decuit, vt quæ verum iuſtitiæ ſolem, tanquam *Aurora* præcedebat, naſceretur in Mundo, Aurora diei appetente. Hinc forte S. Thomas *in* 4. *diſt.* 30. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 1. *ad* 1. aſſerit B. Virginem fuiſſe confinium veteris, & nouæ legis, ſicut *Aurora* diei, & noctis. Quia ſicut *Aurora* eſt finis tenebrarum, & initium diei: ita Natiuitas B. MARIÆ finis eſt figurarum, & vmbrarum veteris legis, & principum luminis nouæ, & euangelicæ lucis. Mirifice Baptiſta Mantuanus in *Parthenic. Marian. lib.* 1. tempus huius Natiuitatis, his verſibus.

Etiam ſigniferum nouies luſtrauerat orbem
Lucida maturos ſoluens Latonia partus:
Conuenere nurus, circum fuſæque iacenti
(Mite puerperium) Matri, dextroque rogabant
Sydere vitales fœtum prodire ſub auras.
Latior Eoos proes Hyperionis ardens
Alipedes iungebat equos, poſtremaque ſancta
Erigones iam regna legens vicina corona
Sydera, & Alcidem geminos, qui interiacet angues,
Ad ſuperos nigro ſecum reuocabat ab orco.

Portitor Hellæus, nitido cum Gorgonis ore
Stellata dux noctis erat, cum Piſtrice longo
Eridamus tractu claris lucebat in Aſtris,
Cum noua progenies felicibus adita fatis
Auroræ primam lucem, *mortaliaque ora*
Vidit, & humanæ tranſmiſſo limine vitæ
Decidit in patriam luctus, regnumque laboris.

Plura de Die, Menſe, & Anno Natiuitatis Beatiſſimæ Deiparæ inuenies apud Coluenerium *ſupr. d. Tom. 2. n. 4. fol.* 191. Gogni, Caſtrum, Caniſium, & alios.

Quod Nomen impoſitum? & quo die?

SEPTIMO quæritur: *Quod Nomen S. Virgini impoſitum, & quo tempore?* Iacobus Caniſius in *Sacr. Meditat. 3. p. §. 3.* à quo Georgius Coluenerius in *Kalend. Marian. Tom. 2. Die XVI. Septembr. n. 1. fol. 224. col. 2.* aſſerit, poſt Natiuitatem Virginis impoſitum illi Nomen MARIÆ, ab Angelo prænuntiatum. Cuius hæc ſunt verba: *Itaque* VI. Idus Septembris *nata. Nono poſt Die (pro ſolemni Iudæorum ritu)* MARIÆ *nomen ab Angelo pronuntiatum, obtinuit.* Hoc & canitur in Proſa Miſſalis Eccleſiæ Morinenſis apud Balinghen in *Parnaſſ. Marian. fol.* 30. vbi referens qualiter mœſti SS. Coniuges *Ioachim*, & *Anna* propter eorum ſterilitatem, ad Deum vbique preces emittebant, vt ipſorum miſereretur, Deus emiſit Angelum, qui hæc verba vtrique prædixit:

Veſtras preces, veſtrum votum
Deus vidit, nunc amotum
Eſt veſtrum opprobrium.
Vos cùm ſitis infœcundi,
Læti ſitis, & iocundi,
Inueniſtis gratiam.
Non fraudati veſtræ ſpei,
Cum timore ſancto Dei
Vos gignetis filiam.
In vtero ſuæ Matris,
Illa ſancto Dei Patris
Spiritu, replebitur.
In ventre ſanctificata,
Statim cùm hæc erit nata,
MARIA *vocabitur.*

Quoto poſt natiuitatem die nomen impoſitum.

Quatenus ad tempus, quo Virgini impoſitum fuit nomen, videntur variare Scriptores, Nam aliqui Nono poſt Natiuitatem die credunt, aliqui ſtatim ac nata fuit, alij Octauo die, alij Die LXXX. & denique alij, quando in Templo fuit oblata, videndi Coluenerius *Supr. Tom 2. Die XVI. Septembr. n. 1. fol. 224.* Ioſephum Geldolphum *de cult. Nom. Mar. §. 22. & 23.* Ego verò Iacobo Caniſio adhæreo qui Nono Die illi impoſitum nomen contendit, ex Hebræorum ritu, de quo etiam meminit R. P. Ribadeneyra *ſupr. d. Tom. 1. Flor. SS. h. d. fol.* 430. hac ſerie: *Nono poſt die, ſecundum conſuetudinem Hebræam, nominata eſt* MARIA. Licet Coluenerius de hoc ritu dubiter.

Mariæ nominis etymon.

SED cùm ad huius ſanctiſſimi Nominis expreſſionem deuenerimus, operepretium erit etymon ipſius aliquibus elucidare ſententijs. MARIA igitur vocis Hebraicæ

Digitized by Google

Hebraicæ *Marjam*, vel *Mirjam* compoſita eſt, vt plures affirmant; quæ vox ex S. Ieronymo de *Nomin. Hebr.* ſonat *Stella Maris*, ſine *Amarum Mare*; Aliqui verò eſſe vocem *Syram* contendunt, quorum dialecto *Domina* interpretatur: ſic Eucherius de *Hebr. Nom. interpret.* Robertus Conſtantinus in *Indic. Nom. Hebr.* hanc vocem vertit *Exaltata*, ſeu *Amaritudinis Mare*, aut *Myrrha Maris*, ſiue *Doctrix*, & *Magiſtra Maris.* Alij in lingua *Hebræa* docti ſimplex volunt eſſe vocabulum, non compoſitum, quo ſignificatur *excelſa*, ſiue *ſublimis*, aut *eminens.* De horum Nominum conuenientia videndi Rabanus Maurus *lib.* 4. *& Vniuerſ. c.* 1. S. Bonauentura in *Specul. Marian. lect.* 3. Ioannes Altenſtaing. in *Lex. Theolog. lit.* M. *verb.* Maria *fol.* 386. Petrus Caniſius de *B. V. lib.* 1. *c.* 1. Caſtro, Ribadeneyra, Gogni, Locrius, Coluenerius, & alij.

Ipſius Nominis præſtantia ex Sybillis, & Ethnicis.

NVNC ad huius ſanctiſſimi Nominis præſtantiã accedamus, & imprimis quod hoc nomen fuit cognitum, & manifeſtatum ab Oraculis Sybillarum, & Apollinis, multo ante Natiuitatem Beatiſſimæ Virginis. Adſit *Erythræa* Sybillæ vaticinium, quod habetur apud Ioannem Opſopæum de *Oracul. Sybillin. lib.* 8. *fol.* 399. his verbis:

Καὶ βεμχὶς ἐλθων παρθενικὴ ἐκ Μαρίας λαγονόφιν,
Ἐξανίτειλε νέον φῶς
Οὐρανοθεν δημιλῶν, βροτέῳ ἐνεδύσατο μορφῳ.

Quæ carmina Latina fecit Sebaſtianus Caſtellionis in *Sybillin. Oracul. d. lib.* 8 401. in hunc modum, quæ Nos hic ſubiungere non grauabimur.

Et breuis egreſſus MARIÆ *de Virginis aluo*
Exorta eſt noua lux
Et cælo veniens mortales induit artus.

Huius oraculi carmina repetunt Caniſius de *B.V. lib.* 1. *c.* 1. Matthæus Vveſtmonaſterienſis in *Flor. Hiſtor. Ætat.* 4. *c.* 15. Georgius Coluenerius in *Kalend. Marian. Tom.* 1. *Die XVI. Ianuar. fol.* 38. Quod oraculum à Sybilla editum conſtat ante B. Virginis Natiuitatem Anno D. LXV. vt ex *Samothæo*, & *Opſopæo* liquet.

Apollinis Pythici oraculum.

SIMILITER & *Apollo Pithicus* huius Sanctiſſimæ Virginis Nomen ſuauiſſimum prænuntiauit. Rem geſtam Cedrenus in *Compend. Hiſtor. fol. mihi* 235. agens de Nabuchodonoſore, & Argonautis, ſic enarrat: *Quo tempore Iudices Iſraëlitico populo præfuerunt, Argonautæ cum Iaſone Theſſalio, Polluce, Hyla, Telamone, ac reliquis in Colchidem nauigauerunt. Qui cùm per fauces in Ponticum mare tranſire vellent, Cyzicum Helleſponti dominum, nauali prælio, ipſos prohibere conantem, interfecerunt, ac Cyzicum vrbem Helleſponti primariam ceperunt. Mox cognito Cyzicum ſibi genere propinquum fuiſſe veniâ poſtulatâ, Templum condidere admodum mirabile: atque ad oraculum, quod eſt ante* Pythias *thermas profecti* Phœbum Apollinem *rogauerunt, vt ſibi ediceret, cui ea Ædes conſecranda eſſet. Reſponſum ijs in hanc ſententiam:*

Aſſiduâ ſublime decus virtute parate,
Atque vnum, ſic mando, Deum, qui cuncta gubernat,
Cæleſti reſidens ſolio, colite, atque timete.
Illius æternum, natumque in ſecula Verbum,
Neſcia Virgo *viri quondam partu tenera edet:*
Qui velut igniferis impulſa ſagitta procellis,
Et domitum reddet patri pro munere mundum,

Huius, quam MARIÆ *nomen manet. Alma Genitrix*
Agnoſſet Templum proprium, ſibi rite dicatum

Hoc oraculum æreis litteris in marmore impreſsis conſcriptum, illi in ſupero portæ limine poſuerunt. Atque ipſi quidem tunc Ædem Rheæ *matris Deûm dixerunt: ſed ea poſtea, Zenone imperante, Templum* S. Dei Genitricis, *denominata fuit.* Hucuſque Cedrenus. Huius oraculi relationem referunt Petrus Canisius *d. B. Virg. lib. c.* 1. Thomas Bozius *de Sign. Eccleſ. lib.* 9. *c.* 6. *c.* 9. Fridericus Fornerus *in Palm. Triumphal. lib.* 3. *c.* 8. Antonius Spinellus in *Mar. Deipar. c.* 4. *n.* 18. Coluenerius ſupr. *d. Tom.* 1. *fol.* 38. *col.* 2.

Simile ab Apolline Delphico emiſſum.

SVPERIORI narrationi S. Procopius Martyr maiorem fidem adſtruit: nam vt ex Simeone Metaphraſte *in eius vita*, apud Laurentium Surium *Tom.* 4. *de Vit. SS. Die VIII. Iul.* liquet, hic ſanctiſſimus Agoniſta antequam pro Chriſtiana religione, ſub Imperatore Diocletiano, vitam, ſanguinemque profunderet, ſimile oraculum repetijt, de Templo Athenis conſtructo, ab Apolline Delphico prolatum; coram Flauiano Iudice, & alijs. Nam cùm ex Actis S. Martyris *c.* 14. conſtet, à Iudice nonnulla aduerſus fidem Martyri oppoſita fuiſſe, ipſe confidenter obiecit: *Cùm* Iaſon *princeps eorum, qui dicuntur Argonautarum, de Templo, quod Athenis primum conſtructum eſt in arce, ſciſcitatus eſſet* Delphicum Apollinem, *& dixiſſet:* Prædic nobis Propheta Phœbe Apollo; cuius nam erit hæc Ædes, & ad quid futura ſit in poſterum? *ſic reſpondit:* Quæcunque ad virtutem quidem, & honeſtatem vos incitant, facite. Ego autem tres cupio, Deum vnum regnantem apud Superos cuius Verbum ab interitu alienum, conceptum in ſimplice Virgine, qui tanquam ignitus arcus percurrens Mundi medium, omnes capiens, eos adducet domum Patri. Huius erit hæc Ædes, MARIA autem erit nomen eius. Hinc poſtmodum hocce vaticinium adimpletum Athenis, nam vt Fornerus *d. lib.* 3. *c.* 8. proſequitur: *Hoc idem* Athenienſis *arcu Templum, imperante* Iuſtino *Seniore, chriſtiano ritu dicatum, & Virgineo nomini poſtliminio reſtitutum, non ſolùm omnium Græciæ populorum accurſu, ſed innumeris cælitus deſignatis miraculis, diutiſſime deinceps floruiſſe.* Etiam huius Oraculi meminere Caniſius, Bozius, Fornerus, Spinellus, & Coluenerius, qui pie contendit, hæc duo oracula diuerſa fuiſſe: *Quia* (inquit) *illud Cyzici, hoc Athenis*; illud ab Argonautis vniuerſis, hoc à ſolo Iaſone; de illo conſultus Apollo Pythius, de hoc Apollo Delphicus; illud poſtea Rheæ, hoc Mineruæ ab Ethnicis dicatum. Sed quoto tempore ante Virginis Natiuitatem hæc oracula vterque Apollo Argonautis & Iaſoni eorum Principi prædixit ſciſcitaberis? Reſpondeo, Euſebium *in Chron.* ponit Argonautas tempore Gedeonis, qui vixit ante Chriſtum natum M CC. XC. annis, è quibus ſublatis XV. remanent Anni M. CC. LXXV. qui præceſſerunt Natiuitati Virgineæ, & hic erit numerus annorum præcedens eius Natiuitati, quo Apollo Pythius, & Delphicus Nomen Deiparæ prædixere.

Quo tempore hæc oracula ab Apolline prædicta?

Aliud à Platone, ſeu Hermete conflatum.

NEC diſſimile eſt oraculum illud, quod fuit tempore Conſtantini, & Irenes apud Conſtantinopolim repertum intra ſepulchrum in lamina aurea, quod quidam Hermeti Sapienti, quidam Platoni tribuunt, vbi hæc ſententia legebatur.

CHRISTVS. NASCETVR. EX. VIRGINE.
MARIA.
CREDO. IN. EVM.
SVB. CONSTANTINO. ET. IRENE.
O. SOL.
ITERVM. ME. VIDEBIS.

Cuius oraculi ecphraſim repetunt Paulus Diaconus *Hiſtor. Miſcellan. fol.* 23. Sigebertus Gemblacenſis in *Chron. Ann.* 782. Michael Glycas *Annal.* 4. *p.* Andreas Marchianenſis *in Synopſ. Hiſtor. Francomerouing. lib.* 2. *c.* 6. Matthæus Vveſtmonaſterienſis in *Florib. Hiſtor. Ann.* 782. S. Antoninus in *Summ.* 4. *p. t.* 15. *c.* 31 §. 2. Vvernerus Roleuink *in Faſcicul. Tempor. Ann.* 774. Nauclerus in *Chron. Generat.* 27. *Ann.* 780. Chriſtianus Maſſeus in *Chron. Mund. Ann.* 781. Baptiſta Fulgoſius

Digitized by Google

Fulgoſius *Dictor. Memorabil. lib.* 1. *c.* 6. Cardinalis Baronius *Annal. Eccleſiaſt. Tom.* 9. *Annal.* 780. Georgius Coluenerius *ſupr. d. Tom.* 1. *fol* 40. Quodſi hocce Oraculum à Platone prodijt, illud dictum ab Anno ante Chriſtum natum CCCC. XXXIII. quo Philoſophus iſte natus eſt, vt tradit Diogenes Laërtius in *Vit. Philoſophor. lib* 3. *c.* 1. ad CCC. LIII. quo viram exuit, vt Hermippus in eius vita ſcriptum reliquit. Si vero iſtud Oraculum proceſſit ab Hermete, qui Triſmegiſtus fuit appellatus, & iſte vixit, vt fatetur *Suydas*, tempore Moyſis, à fortiori Oraculum initium ſumpſit ab Anno ante Chriſtum natum M. D. III. ad Annum M. CCCC. LXX. quo Moyſes viuere deſijt, vt ex Ioanne Samotheo in *Annal. Tempor. Ann. ante Chriſt. nat.* 1505. *Mund.* 2456. *fol.* 89. appareret. *Quibus temporibus.*

Denique celebre eſt etiam illud Oraculum apud *Toletum* vrbem primariam Hiſpaniæ repertum, cuius meminit Martinus Polonus in *Chron. Pontif. & Imperat. in Honor.* 3. *Ann.* 1216. *fol.* 400. vbi hæc verba: *Eo etiam tempore Regis* Ferrandi *in* Toleto Hiſpaniæ, *quidam Iudæus comminuendo vnam rupem pro vinea amplianda, in medio lapidis inuenit concauitatem vnam, nullam penitus diuiſionem habentem, neque ſciſſuram: & in concauitate illa reperit vnum librum, quaſi folia ligna habentem, qui liber tribus linguis ſcriptus, videlicet* Hebraicè, Græcè, & Latinè, *talem craſſitudinem habebat, qualem vnum Pſalterium. Et is loquebatur de triplici Mundo, ab Adam vſque ab Anti-Chriſtum, proprietates hominum, cuiuſque Mundi exprimendo. Principium vero Tertij Mundi, poſuit in Chriſto, ſic:* In Tertio Mundo Filius Dei Nascetur ex Virgine Maria, Et Pro Salute Hominum Patietur. *Quod legens* Iudæus *ſtatim cum domo ſua tota baptizatus eſt. Erat etiam in hoc libro ſcriptum, quòd tempore* Ferrandi *Regis* Caſtellæ *debebat inueniri liber.* Quod etiam oraculum referunt Rodericus Palentinus *Hiſtor. Hiſpan. t.* 3. *c.* 40. Ioannes de Beeca *in Chron. Vltraiect. Epiſcop.* 35. Bernardinus de Buſto in *Marial. p.* 7. *Serm.* 1. Vvernerus Roleuink in *Faſcicul. Tempor. Ann.* 1234. Petrus Caniſius *de B. V. lib.* 2. *c.* 7. Spinellus in *Maria Deipar. c.* 4. *n.* 19. Abraham Bzouius in *Annal Eccleſ Tom.* 13. *Ann.* 1231. *n.* 9. Georgius Coluenerius in *Kal. Marian. d. Tom.* 1. *fol.* 40. 41. Quis verò Librum illum ſcripſerit, & in eo vaticinium ſuperius recenſitum, haut ſcitur, cùm in membranis illius voluminis Auctoris nomen, nec anni calculus inueniatur. *Aliud oraculum Anonymi apud Toletum in Hiſpania.*

Sed ad epitheta, & titulos, quos Sancta Mater Eccleſia, ex varijs Scripturæ locis, Mariæ Virgini tribuit, veniamus, quorum catalogum hic contexere prolixum. Qui illos in vnum collectos legere deſiderat, adeat *Nomenclatorem Marianum*, qui per Alphabetum Latinum epitheta ex Scripturis, & Patribus deſumpſit, nec non Iodocus Lorichius in *Triumph. Marian. ex c.* 9. *ad* 26. Nunc aliquot ex carminibus P. Emanuelis Pimenta ſubiungemus: *Epitheta Virgini Deiparæ tributa.*

Dei-Genitrix I.

Naſcitur in titulos Virgo *generoſa ſuperbos:*
Portentoſa Parens, nempe Tonantis, erit.
Quos titulos nemo melius, quam Virgo, meretur,
Non poterant melius, quàm tibi, Virgo, dari.

Virgo Virginum. II.

Virginitas vix nota ſolo, iam læta triumphat:
Militia nata eſt virgo magiſtra tua.
Te niuei cœtus, & eburnea pectora cingunt:
Florea Tartareo cum grege, bella geres.
Pro thorace niues, niuei pro caſſide flores:
Lilia pro iaculis, pro face candor erit.
Priamides ferro, ferro viciſſet Achilles:

Flore ruent ſubito caſtra inimica tuo.
Sat tener eſt hoſtis, quem candida lilia frangunt,
Eſt ſat dura, potens vincere flore, manus.

III. MATER VIVENTIVM.

Mater adeſt vitæ, naſcente, renaſcitur illa
Vita, per audaces mortis adempta manus.
Illius inſueto cuncta inſtaurantur in ortu,
Multorumque ortus vnius ortus habet.
Dicatur vitæ Genitrix, paritura ſalutem;
Dicatur, mortem quæ parit, anne parens?
Triſte malum nobis primi peperere parentes,
Extincto generi qui peperere necem.
Heu! prius extincta eſt, fuerit quàm nata propago:
Non viuit: mortis tam graue vulnus habet.
Accipiant vitam, te Virgo auctore, nepotes,
Qui non viuentes ſuſtinuere necem.
Prima parens tribuat, non viua funera proli;
Da tu non natis, viuere poſſe, tuis.

IV. MATER PVLCHRÆ DILECTIONIS. *Eccl. 24.*

Exhauſere ſuas Natura, & Gratia vires,
Appinxere genas cùm, Sacra Virgo, tuas.
Sydera, Sol, Phœbe tantum vt videre decorem,
Et decus, & radios erubuere ſuos.
Tollite de cœlo, dixerunt, lumina; flammas;
Sydera, Sol Phœbe Matris amoris amant.

V. CIVITAS REFVGII. *Num. 35.*

Parturit Anna *parens, manes gaudete ſepulti:*
Terra ferax gaude, parturit Anna parens.
Parturit Anna parens Reginam, exultet Olympus;
Gaudeat Occeanus, parturit Anna parens.
Parturit Anna parens, hominum gaudete timores,
Quò fugiant timidi, parturit Anna parens.
Dira Parens cœlo pariat ſi fulmina, Natam,
Ad quam confugiat, parturit Anna parens.
Dicere fas ſuperis Anna *pariente; Tonantem*
Effugiſſe queat, quò reus, Anna *parit.*

VI. ALTARE THYMIAMATIS. *Exod. 30.*

Naſcitur en Virgo, quæ menti ſpirat amorem;
Deque ſuis flammis flammea corda facit.
Vt rogus inflammat cumulata Altaria donis,
Virginis accendunt ſic data corda faces.

Corda

Digitized by Google

Corda quot igneſcunt accenſa caloribus, Ara
Tot ſuper accenſa Virginis, vrit Amor.

SCALA IACOB. *Gen.* 27. VII.

Ingredere ô magnos regni ſtellantis honores
Regina, Empyreis addita ſcala plagis.
Te duce terra humilis ſummo imponetur Olympo,
Perque gradus cælum terra erit ima tuos.

NAVIS INSTITORIS. VIII.

De longe portans panem. *Prou.* 31.

Puppis in Occeanum venit aurea; Rector Olympus;
Cauſa fames; merces, quid niſi panis erit?

STELLA MATVTINA. *Eccl.* 5. IX.

Dulce malum nautis pelago Syrenes in alto;
Auribus inſidias dulciter ore parant.
Dira fremant vaſto portenta immania Ponto,
Quaſſa parens nigro mergere noſtra ſalo:
Stet glacialis hyems, Aquilonibus aſperet vndas,
Dira polus ventis, dira minentur aqua.
Stat matutinum Sydus ſuper æquor, & vndas:
Monſtra fugat, ventos frenat, & vnda ſilet.
Interitum Syrenes habent, dum dulcia cantant,
Mox vbi Virgineum fulſit in Orbe iubar.
Dulciter aut pereo, viuo vel dulciter; odi
Dulcem obitum: dulcis plus mihi vita placet.

CASTRORVM ACIES ORDINATA. *Cant.* 6. X.

Millia caſtrorum præfert qua naſcitur: vna eſt
Innumeroſque refert vna Puella globos.
Tartara formidant quàm fœta draconibus vnam?
In Styga quàm multos frons gerit vna metus?

PVLCHRA VT LVNA. *Cant.* 6. XI.

Naſceris, obſcuris vt candida LVNA *tenebris:*
Miratur tenerum Nox iubar, vmbra fugit.
Victa tuis cedit ſic LVNA *nitoribus; ignes*
Subijciat plantis vt, Sacra Virgo, tuis.

SOLIVM GLORIÆ DEI. *Ierem.* 14. XII.

Ponitur in terris ſolium Regale: Tonantem,
Vt ſuper aſſideat nobile coget ebur.
Non ſimile huic operi, non par; dum fingitur, Auctor,
Hæc artis dixit, ſit mihi ſumma meæ.

Huius Virgineæ Natiuitatis diagramma deſcripſit mirabiliter Aluarus Gomezius Toletanus Poëta in *Tali-chriſt. lib.* 5. *fol.* 34. vbi poſtquam *Conceptionem* Deiparæ delineaſſet, proſequitur.

Et

Et iam tempus erat nocturnis Cynthia flammis
Cùm Nouies Syriis flexarat cornua Regnis,
Iam Matrem dulcis vexabant pondera ventris:
Annaque iam niueum properabas edere partum.
O bona lux! Toto fundantur gaudia Mundo,
Et ſuperis pleni deſcendant collibus hymni.
Naſcitur; oh mœſto nunc primùm rixa barathro
Incipiat diris furias agitare flagellis.
Oh, oh, Quis miſeris cantaret lata peremptis
Nuntia, pro tempus cuperet, quo quiſque beatus
Vmbrantes flammas, timidas, penetrare cauernas,
Intus adire Patres, ſub opaca nocte iacentes,
Dicereque egreſſam materno ex ventre MARIAM.
Vocem audite Poli, quæ ſummo candida Regi
Certa parens, primæ terſuro crimina noxæ,
Porta boni paſſum miſeris præſtabit Olympum.
Nexibus, ô cæcis latique coërcita vinclis
Plaudite, & æthereas ſurgentia claudite lymphas
Pectoribus nigro mortalia corpora cœno.
Iam vicina ſalus Mundi; iam Virgo MARIA
Naſcitur, ô quantum riſerunt ſecula dicto
Nomine, mœſta ſacro! Quantumque ô corda canentis
Secum grata ſonant ſuperas & aguntur ad auras!
Fortunata manus, quæ primùm ſuſtulit illam
Naſcentem: gratum memoranda ô brachia purum
Fertis onus! Mulier toto venerabilis æuo
Semper eris: Dominam manibus quæ prima beatam
Accipis; ô tantum ſi fas optare quis illam
Cerneret inferni fracturam colla tyranni,
Quæ furias, tetrumque Iouem, turbamque ſuperbam
Dilaniet: Cœli quam ſperant Regna; chaoſque
Iam læthale tremit rupturam tartara fructu
Ventris; adoranda quis det mihi membra Puellæ
Cernere, quâ æterno mors eſt claudenda ſepulchro,
Ipſaque pandendas promittunt Sydera valuas.
O mihi! Qualis erat, quanto cum grata decore
Deuenit in Mundum, quæ inſtaurat ſancta peremptum.
O quanta in toto viguerunt gaudia cœlo:
Angelicique Chori Trino præconia Sancto
Ter recitant, voceſque pias pulchro omnia vultu
Læta dabant, tantum venerantium ſydera feſtum.

SED

SED nunc ad huius Festiuitatis institutionem calamum conuertamus, & quo tempore inceptam exploremus, & debitè instituto pareamus. Eminentissimus Cardinalis *Cæsar Baronius* in *Not. Martyrol. Rom. h. d. lit. A. fol.* 559. de hac institutione sic verba fecit: *Quo nam autem potissimùm tempore fuerit eiusmodi solemnitas instituta, nusquam expressum reperi, nec quid certi affirmare ausim. Quantum autem ex Historiis Ecclesiasticis compertum habeo: à Concilij Ephesini temporibus, ex quo execranda illa Nestorij hæresis damnata, atque proscripta est, quâ sanctissimæ* MARIÆ *Virginis titulus ille supremus* DEI-GENITRICIS *auferebatur, animaduertimus (secundum ea Prophetæ verba:* In Tribulatione dilatasti mihi) *magu magisque indies toto Orbe Christiano Beatissimæ Virginis cultum auctum, amplificatumque fuisse: non tamen dicere præsumimus, eo tempore institutam esse præsentem solemnitatem; cùm constet Gallicanam Ecclesiam, etiam temporibus Caroli Magni, & Ludouici Pij eam ignorasse, vt apparet ex* Concilio Moguntino *sub eodem Imperatore celebrato, Anno Domini* 813. *can.* 36. *& ex* Capitul. *eiusdem Imperatoris Ludouici Pij* lib. 1 c. 164. lib. 2. c. 35. & lib. 6. c. 186. *Satis sit constare, eam esse antiquam, & tam Latinos, quàm Græcos, eadem animi pietate, concordique studio, ac religione permotos, eadem Die sacratissimum Dei Genitricis* Natalitium *solemniter celebrandum esse, duxisse.* Hactenus Baronius. Qui licet institutionis huius solemnis festiuitatis tempus expresè in Historiis Ecclesiasticis non inuenisse fateatur, ex eo quod Ecclesia Gallicana illam ignorasset seculo Caroli Magni, & Ludouici Pij, attamen quamuis Ecclesia illa Gallicana Natalitium B. Virginis non celebraret illorum Imperatorum æuo, Ecclesia Hispana verò illud festiuis, & solemnioribus iubilationibus colebat ante tempora *S. Ildephonsi* Archiepiscopi Toletani, qui in Libello de *Perpet. Virginit. B. Mar. & Parturit. fol. mihi* 32. ex recensione *F. Francisci Feu-ardentij* Minoritæ, hæc verba leguntur: *Alias autem, quomodo Spiritu-sancto eam replente, non sine peccato originali fuit, cuius etiam* NATIVITAS *gloriosa, Catholicâ in omni Ecclesiâ Christi, ab omnibus felix, & beata prædicatur? Enim verò si non beata esset, & gloriosa, nequaquam tam festiua celebraretur vbique ab vniuersis. Sed quia tam solemniter colitur, constat ex auctoritate Ecclesiæ, quòd nullis quando nata est subiacuit delictis, nec contraxit in vtero sanctificata originale peccatum.* Et paulo inferius prosequitur: *Nullius igitur* NATIVITAS *celebratur in Mundo, nisi Christi, & eius* (scilicet MARIÆ) *atque B. Ioannis. Ioannes autem, quia & ipse in vtero sanctificatus legitur: sic & Beata Virgo* MARIA, *nisi in vtero matris sanctificata esset, minime eius* NATIVITAS *colenda esset. Nunc autem quia ex auctoritate totius Ecclesiæ veneratur, constat eam ab omni peccato originali immunem fuisse.* Et in *Serm.* 1. *de Natiuit. B. V. fol.* 71. hac periodo: *Nam & ipsa* B. MARIA, *cuius hodie* NATALITIA *celebramus, quem credendo peperit, credendo conceperat.* En ex *Ildephonso*, qui vixit Anno DC. L. vel circiter, qualiter in tota Ecclesia, eius auctoritate, NATALITIVM Beatæ Dei-Genitricis coleretur, maxime in *Hispania*, vt ex Officio S. E. Toletanæ, quod *Muzarabum* dicitur, liquet, vbi in Missali *fol.* 374. hæc pro Missæ introitu oratio repetitur: *Approbatæ consuetudinis mos est apud Christianos, Sanctorum Patrum Dies Natalitios obseruare diligenter; & tunc præcipuè virtutes eorum, adsignatis litteris, in Ecclesia recitare ad Dei laudem, ex cuius munere sunt, & ad instrumenta morum. Inter omnes autem Sanctos, memoriam Beatissimæ Virginis eò frequentius agitur, atque festiùius, quò maiorem gratiam apud Deum creditur inuenisse. Vnde post alia quædam ipsius antiquiora solemnia, non fuit contenta deuotio fidelium, quin* NATIVITATIS *solemnem diem superadderet hodiernum. Quæsumus ergo, vt suffragiis eius odore virtutum, odores criminum fugiamus; vt cæleſti illo ſpiramine recreati, à cunctorum vitiorum fœtoribus exules reperiamur, & sobrij. Amen.* Deinde sequens Oratio subiicitur: *Beata ergo Domini Mater, & perpetua Virgo* MARIA *priusquam nasceretur Oraculis enuntiata est, & designata miraculis. Nata verò progenies diuinitus ordinata, priuilegio virtutum insignis enituit; Saluatorem edidit, à quo glorificata in cælo, nunquam terrigenis patrocinari desistit. Propositionem sequatur ordine suo narratio, iamque referamus vnum de præparatis Oraculis, ac inde paucis expediamus. Dixit Æternus ad veterem, Deus ad serpentem; Inimicitias ponam inter te, & mulie-*

Festiuitatis institutio & tempus.

Baronij Opinio I.

Reiicitur auctoritate S. Ildephõsi Præsulis Toletani.

Et Officij Toletani in Missali Muzarabum.

Digitized by Google

rem, & semen tuum, & semen illius, ipsa conteret caput tuum. Vt per hoc, quod de te, quæ vera sunt credimus, ad hoc quod te intelligentius tribuis, ardentius veniamus, Amen. Postea alia etiam Oratio recitatur, sic: *Æterne Dei Filius, qui virgineæ Matris vterum sic intrasti, ne rumperes; sic aperuisti, ne signata vllo modo violares: suscipe benignus hoc sacrificium, quod tibi offerimus in honorem* NATIVITATIS *Genitricis tuæ, tribuens per hoc & viuis animæ, corporisque salutem, & defunctis æternæ reparationis felicitatem, Amen.* Item & alia Oratio quæ sequitur: CHRISTE *verbum summi Patris, qui caro factus es, vt habitares in nobis, inlabere sensibus nostris, quo omnes qui festiuitatem* NATIVITATIS *glorioſæ Virginis* MARIÆ *celebramus, perpetuæ maneamus pacis societate connexi, Amen.* Hinc incipit Inlatio, seu Præfationis instar, Oratio: *Dignum & iustum est, Nos tibi Omnipotens Pater gratias agere, si debitoribus, qui reddere debeant, dignatus fueris prorogare, per Iesum-Christum, Filium tuum, Dominum nostrum: Ex te Deo Patre sine initio natum, tibique indifferenter, atque indemutabiliter coæternum, ac per omnia coæqualem, non adoptione, sed genere; nec gratiâ, sed naturâ: Qui in vtero sanctificatæ ac Sanctæ Virginis inlapsus, & sine vlla sorde peccati ineffabiliter natæ, hac sola meruit ferre Deum post cælum, & sola meruit Virgo inueniri post partum. Hæc sola meruit Deum, & hominem, Deum imperiis suis, lacte vberiùs potat; hunc diem nobis quem deuotissime celebramus instituit; propter quod eundem Saluatorem nostrum vnigenitum tuum, tecum semper, & Spiritu-sancto regnantem, cæli cælorum, & Angelicæ Potestates sine cessatione conlaudant, ita dicentes Sanctus, Sanctus, Sanctus. Verè Sanctus, verè Benedictus Dominus Noster Iesus Christus, Filius tuus. Ipse est qui castitatem contulit virginitati, decus non abstulit Matri. Qui & pro Nobis ex eadem dignatus est nasci, & pro nostra adoptione non abhorruit suscipere mortem ipse Dominus, ac Redemptor æternus. Nuntiamus, Domine, quod credimus, nec tacemus: Te totis visceribus deprecantes, vt qui* NATIVITATEM *Genitricis tuæ præstitisti, vt mater esset & virgo, tribuas Ecclesiæ tuæ, vt sit fide incorrupta, per castitatem fœcunda: atque hæc libamina ita tuæ gratiæ dulcedo sanctificet, vt sumentibus & salutem corporum, & delictorum veniam præstent, Amen.* De hac igitur celebritate apud *Hispanos* meos etiam agit Georgius Coluenerius in *Kalend. Marian. Tom. 2. h. d. n. 7. fol.* 195. qui *n.* 11. *fol.* 199. & 200. causam huius institutionis festiuitatis refert, videlicet, Nam si Præcursoris Christi diem, quo natus est in hoc Mundo, iam olim, etiam ante Augustini tempora celebrauit Ecclesia, quia eius Natiuitas ab Angelo prædicta est, & ab eodem prænuntiatum, & à S. Luca descriptum: *In Natiuitate eius multi gaudebunt.* Multo maiori ratione censuit eadem Ecclesia, & deuotio fidelium huius Virginis NATALEM celebrandum esse, & hoc die gaudendum, quo canit Ecclesia: NATIVITAS *tua Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiauit vniuerso Mundo.* Baptista Mantuanus in *Fast. Sacr. h. d. fol.* 66. aliam miraculosam refert causam, his carminibus:

Causa institutionis huius festiuitatis.
I.

II.
Ex Mantuano.

Hunc antiqua Diem fastis non intulit ætas.
Posteritas verò postquam pacata quierunt
Tempora, postratâ iam religione Deorum,
In MARIÆ *laudes magis accensa, Diemque*
Censuit adiungi festis maioribus istum.
Causa pium quæ mouit opus, repetenda videtur
Altius, à Superis hæc obseruantia fluxit.
Diui homines curis vacuis terrestribus, & se
Vertere nitentes ad cognoscenda superbi
Sublatis in cælum animis, solatia Mundi
Multa docent, ardenter amant, & sæpe reuisunt
Aëriis tecti membris, & imagine nostra.

Ex

Ex his vnus erat ſuper alto vertice montis
Idalij ſolus degens, qui traxerat iſtud
Viuendi genus, à Patribus Carmelidis ora.
Namque ea gens ſimul, ac ſancta confinia terra
Exiuit, Cyprios primùm ſe extendit in agros.
Sic noſtri Annales perhibent; ſic multa ſenili
Iam carie corroſa docent noſtratia Templa,
Quæ ſuperant; & adhuc illis celebrantur in oris.
His ſolitus dulces cantus audire quotannis,
Sexto Idus Menſis *faciunt cui nomina* Septem.
Id tam dulce melos contemplabatur, & aures
Ignea dum tacitam voluebant ſydera noctem
Altius arrectas, pendentiaque ora tenebat.
Poſtquam ſæpe illos ſymphoniacos modulatus
Audiit, & ſummo reſonantia carmina cœlo;
Grandiùs incepit meditari, & quærere cauſam.
Dumque ſtat admirans, vox eſt audita per auras,
Talia verba ferens: Diui annua feſta frequentant;
Et modò quando rubens terris Aurora propinquat,
Incipiunt celebrare Diem, quo maxima Mater
Ædita venturo fecit primordia ſeclo.
Fac igitur, faciſta palam ſolemnia Mundo
Carmelita: Tuum eſt vulgando incumbere feſto.
Námque tuum genus illa fouet, titulúmque tenetis
Illius, & Patres viuens inuiſere veſtros,
Heliæque domos priſcas, fontemque ſolebat.
Nuntia, & inuulga lucem hanc; imitemini Olympum:
Veſtráque ſit poſthac concors Eccleſia noſtræ.
Sic ait. Hic autem Cyprias deſcendit ad vrbes
Arſinoën, Salamina, Paphum, Temeſen, Amathunta,
Per Rhodon in Cretam veniens Gortinia tecta,
Gnoſiaque intrauit, celerique Cydonia greſſu.
Talia famigerans iuit per Cycladas vſque ad
Boſphoricos Thraces, rumor peruenit Athenas,
Appulit, & Spartham, Pelopeiadeſque Mycenas,
Per Siculos tandem Romam perlata Senatum
Mouit fama. Diem ſic eſt ea nacta fauorem.

Multa qui de huius feſtiuitatis elogiis carmina, encomia, & epitheta ſcire deſiderat, adeat Robertum Obrizum in *Hymnis Sacr. Hymn.* 5. *lib.* 6. *fol.* 264. Maſculum in *Lyric. lib.* 8 *Od.* 5. 6. & 7. *fol.* 295. Tarquinium Gallucium *lib.* 2. *Carmin. eleg.* 5. *fol.* 222. & *lib.* 3. *Od.* 10. & 11. & *Epigram.* 38. *fol* 368. & alios innumeros.

Digitized by Google

B. THOMAS A VILLA-NOVA *Archiepiscopus* Valentinus *in Hispania, Confessor.*] Celebris suo æuo Euangelici verbi præco, & celebrior pauperum pater, ita vt Eleemosynarij titulum à Sede meruisset Apostolica, & ab inuictissimo Imperatorum Maximo Carolo V. Hispaniarum Rege munus Ecclesiastes. Eius nomen adhuc in Tabulis haut est appositum sacris, licet iam Sacra Rituum Congregatio illum dignum talis honoris declarauerit, vt ex concessione Die Lunæ VI. Decembris Anni M. DC. XXI patet, cuius hic tenor: *Discussâ diligenter, & maturè perpensâ de mandato* SS. D.N. *in ordine ad canonizationem causâ* B. THOMÆ *à Villa-Noua, Ordinis S. Augustini, Archiepiscopi Valentini: Congregatio Sacrorum Rituum, pluribus desuper habitis sessionibus. Illustrissimo Domino Cardinali Mellino referente, censuit tutò posse SS. D. Nostrum quandocumque sibi libuerit, ad solemnem eiusdem* B. THOMÆ *canonizationem iuxta* S.R.E. *ritum, & sacrorum canonum dispositionem deuenire, eumque diffinire* SANCTVM *cum Deo regnantem, atque Vniuersali Ecclesiæ proponere colendum, & venerandum.* F. M. *Card. à Monte. Petr. Ciammareconus Secret.* Retulerat enim iam pridem inter *Beatos* Paulus V. Pont. Max. Die VII. Octobris, Anno M. DC. XVIII. concedens vt Annis singulis Die XVIII. Septembris in toto Regno Valentiæ à Religiosis Ordinis S. Augustini vtriusque sexus, & etiam Presbyteris, & Clericis Secularibus, de eo tanquam de BEATO iuxta Rubricas Breuiarij, & Missalis Romani, de Communi Confessoris Pontificis Officium recitari, & Missa celebrari, posset. Quam concessionem post modum idem Pontifex Die XXIV. Septembris, Anno M. DC. XIX. ad omnes vtriusque sexus Religiosos Augustinianos in Regnis Castellæ, Aragoniæ, & Gotholaniæ commorantes, & in Oppido *Villa-Noua*, quod *Infantium* vocitant, ad omnes vtriusque sexus Regulares, etiam Presbyteros, & Clericos seculares extendere præcepit. Denique Gregorius XV. Pont. Max. hoc ce priuilegium, Die XIV. Maij, Anno M. DC. XXI. ad omnes vtriusque sexus Eremitas Augustinianos, vbique terrarum existentes ampliauit. Hinc Philippus Ferrarius in *Catal. General. SS. Die XVIII, Sept. fol.* 370. Sic inter Diuos eius diei Nostrum Præsulem reposuit: VALENTIÆ *in Hispania* B. THOMÆ, *Ordinis Eremitarum, & Archiepiscopi Valentini.* Qui in *Notul. fol.* 371. eius Beatitudinem, & cultum refert. De eo scripsere Ioseph. Pamphilius *fol.* 119. M. Grixalua *Histor. Mexican. lib.* 1. *c.* 2. *&* 13. Aluarus Gomez. in *Vit. D. F. Francisc. Ximen. lib.* 8. *Hispan. Illustr. fol.* 1140. Gonzaga in *Chron. Minor.* 3. *p. fol* 446. Cornelius Curtius *de Vir. Illustr. Ordin. S. August. Elog.* 2. *fol* 25. P.F. Thomas ab Herrera in *Alphabet. Augustinian.* 2. *p. lit. T. verb.* Thomas. *fol* 438. & in *Histor Conuent. Salmanticens. c.* 32. *fol.* 248. *& c.* 33. *fol.* 251. *& c.* 46. *fol.* 312. *& c* 64. *fol.* 416. Eius ACTA scripsere sermone Latino *Michaël Salonius*, *Ioannes de Muñatones* Episcopus Segobricensis, *Nicasius Baxius* Augustiniani; Hispano *D. Franciscus de Queuedo*, *F Thomas ab Herrera*, & alij tumultuariè; Gallicano idiomate *Henricus Hynaus* Insulensis, vt *Valerius Andreas* Belga in *Bibliothec. Belgic. fol.* 356. scriptum reliquit. Nos illa dabimus, quæ *Nicasius Baxius* scripsit, additis aliquibus periodis ibidem deficientibus, ex aliis Scriptoribus, expetitis:

Cultus exhibitus à Sede Apostolica.

Scriptores.

ACTA B. THOMÆ A VILLA-NOVA, Eremitæ Augustiniani, & Archiepiscopi Valentini in Hispania, nec non Imperatoris Caroli V. Ecclesiastes, cognomento Eleemosynarij. Ex Nicasio Baxio, & aliis Scriptoribus.

Origo. THOMAS *natione* Hispanus, *natus est Anno Christi* M. CCCC. LXXXVIII. *propè* Villam-Nouam, *quam vocant de los Infantes, in pago* Fuenlana, *diœcesis* Toletanæ: *educatus autem* Villæ-Nouæ, *vnde*

Parentes. *& cognomen accepit. Parentes habuit* Alphonsum Thomam Garciam,

&

Digitized by Google

& Luciam Martinez Caſtellanos, *ſtirpe nobiles, at virtutibus nobiliores, opulentos, ſanguinis intaminati. Maiores eorum non pauci fuerunt Equites Melitenſes, S. Iacobi, & Calatraua. Parentum in pauperes liberalitas ad ſummum peruenit; nam in eoſdem omnia bona ſua diſtribuerunt. Mater eius famulæque domeſticæ cilicio ſe continuò domabant. Itaque Lucia cùm eſſet tantâ pietate in pauperes, velut inſignia huius virtutis accepit cognomen* Eleemoſynariæ. *Contigit eam diſperſiſſe in famelicos hos ventres, more ſuo, quidquid farinæ haberet. Superuenit mendicans eleemoſynam. Reſponderunt ancillæ, ne puluiſculum quidem farinæ ſupereſſe. Tum ipſa, velut diuino monitu:* Imò verò (*inquit*) redite, euerrite, excutite vaſa farinaria: non enim permittet Deus hunc expertem ſolatij abire. *Perrexerunt illæ; & ecce granarium farinâ plenum inuenerunt, dum aliquid farinulæ in vaſis ruſpantur. Eadem* Lucia *donum curationis diuinitus acceperat, ſcilicet Crucis ſigno pueros harnioſos curare. Cùm autem eſſet morti, aut æternæ potius vitæ proxima, Filium ſuum* THOMAM *ingenti gaudio delibuta vidit, qui tamen, Matrem aliquot annos præceſſerat ad ſtationem Beatorum.*

Mater cognominata Eleemoſynaria.

Miracula.

TANTOPERE *ſe prodebant igniculi virtutum, ætate quamquam tenerâ, vt dicerent admirando:* Quis putas puer iſte erit? *Per dies feſtos aduocabat æquales ſuos, vicoſque obibat: nec adulti deerant, qui efficiebantur vt paruuli, tantoque ſpiritu puſillus Eccleſiaſtes repetebat, quæ in ſacris concionibus audierat, vt ſibi, & auditoribus lachrymas excuteret. Inter frequentandum ſcholas, mendiculo primùm occurrenti dabat ientaculum ſuum, ipſe ieiunium exercens, quoad inde rediret. Non ſemel abſque calceolis, caligulis, ac tunicellâ reuertebat, quòd ea pueris ſemi nudis, frigoreque adſtrictis elargiretur. Die hyberno videns aliquot pauperes algidos, tremuloſque, vni tunicam, alteri thoracem, tertio tibialia impartitus eſt, vix tectus induſio, ſed optimo virtutum amictu tenellus eleemoſynarius repetens domum. Die feſto veſtibus congruis, & nouis indutus, donauit his pauperculum puerum, dictitans, ſibi magis conuenire laceri iſtius veſtes, laceroque ſuas. In meſſe, cùm ferret prandium meſſoribus, & ex eo in egenos ſpicilegium facientes abundè diſtribuiſſet, inuentum eſt nihil deeſſe meſſoribus, quamquam, vt ſolet illud hominum genus edax, validè comeſſent. Quoties honeſtè poterat aliquam pecuniolam à Parentibus impetrare, vel panem, vel oua, vel quippiam edule, mox ferebat ad pauperes, quos habebat Noſocomium. Mater eius aliquandò negarat fœminæ tenuiſſimæ fortunæ aliquot lanæ glomera, quæ deerant ad ordiendum telam. Res ea tam affecit* THOMAM *puerulum, videlicet, paupercula expers ſolatij digreſſa, vt lanam pro furto tolleret, mulierique daret. Deo placuit vt Mater eius, cùm poſtridie iuberet pannum inchoari, defectum nullum obſeruaret. Accidit illum domi exiſtere ſine clauibus armarij; itaque non reperto, quod proforibus ſtanti turbæ mendicariæ daret, cucurrit ad gallinam fœtam, & pullos fouentem, ſinguliſque mendicantibus pullos ſingulos dedit. A Matre autem reduce interrogatus cauſam facti:* Quia (*inquit*) viſcera mea commouebantur, nec ferre poteram pauperes iſtos, vt venerant, redire. *Eadem ætula non tantùm charitate flagrabat, verum etiam corpus ſuum in ſeruitutem redigebat: præter ſtatuta tempora ieiunij (quod acutum telum eſt pueris) dies aliquot inediâ ſemel affligens; & clam domeſticis, diſciplinâ tantilla membra, ad modum magni prauaricatoris, excrucians.*

Preludia virtutum.

Puerulus pueros veſtiebat.

Varia eleemoſynarum genera.

Feſtiuum liberalitatis exemplum.

Mortificationes.

INGENIO *fuit ſingulari, & ad ingenuas artes idoneo imprimis, quas Compluti didicit, vbi in Maiori Collegio S. Illephonſi Nonus Collega conſtitutus, Die* VIII. Auguſti, *Anno* M. D. VIII. *cum iam* XX. *ageret, in eius Academia S. Theologiæ operam dedit. Hic ex Artium cathedra docuit publice, tanto profectu auditorum, vt inde* Salmanticam *grandi ſtipendio inuitaretur. Sed fruſtrà, iam enim ſæculos ſibi factura erat, qui non*

Collega in Collegio Complutenſi.

Digitized by Google

veteraſcunt : iamque precibus , ieiunijs , eleemoſynis vacabat , vt de ſummat vitæ inſtituendæ diuinitùs edoceretur. Salmanticam *inde perrexit, vbi publicum in ea profeſſorem egit , ſic Deo illum ſuauiter , & fortiter trahente , vt profundius vitæ genus perfectiſsimum eligeret. Annum ferè varia genera vitæ ſecum expenderat (deliberandum eſt enim diu , quod ſtatuendum eſt ſemel) cùm Inſtitutum S. P.* Auguſtini , *tanquam inter extrema bene temperatum elegit. Quamobrem intellecto Cœnobium* Salmanticenſe *à diſciplina monaſtica , quam optimè audire : excitatus ad hæc miraculis* S. Ioannis Sahaguntini, *qui fuit eiuſdem alumnus Cœnobij, eò perrexit. Receptumque illicò fuiſſe conſtat , Monachorum omnium incredibili gaudio , habitumque mutaſſe in Die S. Virginis , & Martyris* Catherinæ *Anno Domini* M. D. XVII. *cùm ad* XXIX. *accederet. Mutationem vero vitæ ſuos etiam domeſticos latere voluit ; ac ne quidem Matri ſatis indicauit , quoniam vt ipſe pro concione non ſemel dixit , homines iſti laici nimis hic ſapere volunt ; tardiùs aſſentiuntur : imò cùm nolint imitari aduerſari non erubeſcunt. Referunt eundem* Nouitium *Dei ſeruum, tantùm excelluiſſe in omni genere virtutum, eôque ferrore præditum fuiſſe , vt tyro veteranos in Ordine excelleret , omniumque de ſe opinionem longe vinceret. Enituerunt in eo præcipue manſuetudo , humilitas , charitas, amorque ſilentij. Nunquam eum audierunt collega loquentem, quoad experimentum religionis fecit , niſi quippiam interrogaret. Exteriorem hominem valde ſubditum , obnoxiumque interiori reddebat , affligens , edomanſque illum permodico ſomno. Lectulus ei fuit culcitra duobus ſtragulis humilibus , ac modeſtis intecta. Per Aduentum , & Quadrageſimam nudâ tabulâ decubuit, quam inde votis iam emiſſis vitæ aſperitatem ſeruauit.*

Monachiſmum Auguſtinianum eligit.

Adhuc Nouitius in omni virtute inſignis.

Presbyter initiatur.

ANNO *iam exacto , quàm primùm initiatus eſt Sacerdotio ; ita decernentibus Cœnobiarchis , ob eius egregiam ſanctitatem. Nec enim fas erat lege adſtringi cæterorum , qui cæteros anteiret ſanctitudine. Primum fecit Sacrificium in Feſto enixæ Deiparæ Matris , quam à teneris vnguiculis in auxiliatricem, & Patronam ſingularem ſibi delegerat. Præterêa præcipuâ ferebatur pietate erga Natalem Chriſti ; ita vt cùm melos hoc Angelicum recitaret ,* Gloria in excelſis Deo : *iſtaque Præfationis verba :* Quia per incarnati verbi myſterium, *ac quæ ſequuntur, non poſſet ſibi à lachrymis temperare ; imò quandoque , corpore immoto perſiſteret , animo raptus in Deum. Non fuit ea res obſcura circumſtantibus , quos Sacrificio peracto , ſplendore vultus ſui nouus Moyſes offuſcabat , vt eum intueri non poſſent. Nunquam alterius cellam introibat , vel quiſquam eius , niſi charitatis officium huc impelleret : ne quidem cum perfectioribus Aſcetis colloquentem eum vidêre , niſi fraternus amor ad ſermonem inuitaſſet , vel in cella degeret incluſus. Hoc eſt Monachum dici , & eſſe. Poſtquam in Cœnobio* Salmantino *tùm Religioſis , tum laicis hominibus eò ventitantibus explanaſſet Magiſtrum Sententiarum, ad placita Doctoris Angelici, cœpit in animis Salmantinorum Dei verbum ſerere tanto ſtudio, & ardore, vt omnibus videretur eſſe alter Auguſtinus , Paulus vè , aut Angelus de cælo lapſus. Alij vocabant eum , præ admiratione , Eliam , de quo ſacræ literæ :* Surrexit quaſi ignis : & verbum ipſius quaſi facula ardebat. *Tam eximius , atque excellens profectus eiuſce concionum fuit , vt non in vrbe* Salmantica *Monaſterium , ſed in Monaſterio vrbs* Salmantica *eſſe videretur. Huius concionum ardore permotus vnus fuit* D. Ioannes Muñatones, *qui ſeculo valedicens , habitum Eremitarum aſſumpſit , totque virtutibus effulſit , vt Rex Catholicus* Philippus II. *in diſciplinam eius tradiderit filium ſuum , & poſtea denominauit Antiſtitem* Segobricenſem *in* Aragonia , *qui Acta* THOMÆ *poſtmodum ſcripſit.*

Dum ſacris operatur eleuatur in Deum.

Docet , & predicat magno feruore.

Eccleſ. 48.

D. Ioannes Muñatones Epiſcopus Segobricenſis diſcipulus B. Viri & eius Hiſtoriographus.

DOMINATVS *eſt in affectibus , habuitque vim excitandi auditores ad horrorem vitiorum , & ſtudium efficax virtutum , adeò vt fama nomi-*

nis

Digitized by Google

nis eius per omnem Hiſpaniam *celebraretur, & Eccleſiaſtes optimus audiret. Id cum animaduertiſſet gloriſiſsimæ recordationis* Carolus V. *eiuſque conſors magnâ pietate Auguſta, voluerunt* THOMAM *ſe ſe præſentibus è ſuggeſto prædicare. Tam placuit ſemel auditus, vt confeſtim eum deſignarint ſuum Eccleſiaſtem, quem etiam deinceps iuſſerunt eſſe Valliſoleti, vt præſto tam ſingularis eloquij fontem haberent. Eundem ferè ſemper audiebant, ac inuicem fatebantur, concionibus eius ſe ſe magis, ac magis illuſtrari, atque ad amorem rerum cæleſtium exardeſcere. Haut vnquam ſacro de pulpito verba faciebat, quin tantæ eloquentiæ auditorium reſponderet. Confluebant enim Epiſcopi, Principes, Nobiles, ac cuiuſcumque ſcientiæ Doctores. Aiunt eumdem Imperatorem, quoties eſſet Valliſoleti vnquam defuiſſe concionibus* B. THOMÆ: *ac ſi non concionaretur in Sacello Regio, nec Cæſari viſum eſſet in publicum prodire, occultatis Sacræ Maieſtatis faſcibus, vt priuatum adſuiſſe. Quò fama eius nominis doctrinæ preceſſerat, inibi* THOMAM *ſequi exoptabant. Itaque Rex Luſitaniæ* Ioannes, *cùm Cæſar abeſſet* Hiſpaniâ, *rogauit Præfectum Prouinciæ Caſtellæ,* B. THOMAM *ad ſe mitteret, vt pote incenſum ſtudio tanti Eccleſiaſtæ. Conceſſit eò* THOMAS, *verùm vt huic præſentia lætitiam attulit, ſic triſtitiam Valliſoletanis abſentia. Ergo Magiſtratus conuenêre, ac Imperatori ſupplicauêre, tractaret cum Rege Portugaliæ, quò propediem ad ipſos regrederetur. Toties rapiebatur in ecſtaſim, tàm cùm è loco ſuperiore populum doceret, quàm Burgis, cum rem diuinam celebraret, vt ab omnibus haberetur Vir ecſtaticus, ſeu qui à Spiritu-Sancto ecſtaſeos, raptus vè donum haberet. Idem frequenter in choro patiebatur, perſoluto horarum penſo; vbi viſus aliquando fuit eleuari ſuper terram. P. Mechior de Tebre, ordinis ſeraphici magnum ornamentum retulit hominibus magnæ auctoritatis,* B. THOMAM *Aſcenſionis Dominicæ die, cum inter recitandum preces canonicas, horâ ſextâ mane peruenisſet ad illam antiphonam Nonæ,* Videntibus illis eleuatus eſt, *raptum fuiſſe in ecſtaſim, ac in pedibus erecto corpore perſtitiſſe, vſque ad Quintam veſpertinam. Cum autem ad ſe rediiſſet, procidiis in genua, qui erat à ſacris Beato* THOMÆ, *ſolitus eum comitari, & obnixè rogauit per amorem Dei, ſuique flagitantis vſum ſpritualem, diceret, quid ſibi vellet iſta ſenſuum abalienatio, ſeu ecſtaſis, quæ durauerat horas fere vndecim. Vir Sanctus, cùm inter modeſtiam, & charitatem medius luctaretur, ac videret hominem tanto ſtudio rei non inutilis flagrare, ſubiecit:* Ipſo temporis momento, quo cœpi pronuntiare, *videntibus illis,* excepere de ore meo Angeli antiphonam, quam per aërem hunc circumfuſum tàm incredibili cecinerunt ſuauitate, vt me mihi furripuerint, omneſque ſenſus defixerint cœleſti muſicæ huius dulcedine; ac vere tibi affirmo, horas fere vndecim, per quas audiui, vix horæ mediæ ſpatium viſas mihi fuiſſe. *Concionem inſtituerat de Transfiguratione Domini, iamque progreſſus ad hunc Euangelij locum:* Domine, bonum eſt nos hic eſſe; *repente paſſus fuit ecſtaſim, ſibique viſus eſt in montem excelſum ſuſtolli, in eoque contemplari glorioſum vultum Redemptoris Noſtri, quamquam iſta viſio, & prærogatiua ſingularis exiguo temporis ſpatio finiretur, ac ea duntaxat eminus, tanquam viator ſe frui intelligeret. Concionabatur in Templo primario, quod Burgis eſt, & acerrime reprehendens hominum vitia, dum exclamando, manu complecteretur Chriſtum in cruce fixum, diceretque ex imis animi penetralibus:* Chriſtiane reſpice huc; huc reſpice ô Chriſtiane! *velut interciſa voce, inualiduſque progredi, manſit raptus in ecſtaſim, vultu penitus inflammato, vt pote, qui ardorem animi teſtaretur. Cum in concione Valliſoleti, Feria V. Cœnæ Domini, præſente Cæſare Carolo V. veniſſet ad ea verba Petri:* Domine, tu mihi lauas pedes? *ingeminando eadem, explicandoque;* Domine, tu mihi lauas pedes? Tu Dominus vniuerſæ creaturæ: Tu Angelorum conditor,

Caroli V. Imp. deſignatur Eccleſiaſtes.

Ioannes Portugaliæ Rex illum audire cupit, & audiuit.

Ecſtaſi paſſim rapiebatur in re diuina.

Audit melos Angelicum.

Ardentiſſime concionatur.

conditor; Tu infinitâ prædituſ maieſtate, mihi lauas pedes? Summus imo? Dominus ſeruo? Innocens peccatori? *Ita commotus fuit, ac mente in altum ſublatus, vt ſermonem incœptum abrumperet, & immoto corpore oculos in cœlum defigeret, fluente continenter imbre lachrymarum. Tantus erat impetus ſpiritus, tanta vis exclamationum, cùm ipſe prior, non fucatè, ſed in ſpeciem vanam moueretur.*

Spiritu Prophetiæ præditus.

TESTATVR *Chriſtophorus Sanctotitius inſignis Theologus, quem Rex* Hiſpaniarum *miſit ad* S. C. Tridentinum, *hominem* Belgam, *præcipuum* B. THOMÆ *amicum, qui* Nicolaus de Vvite *nominaretur, veniſſe exultabundum ad B. Virum, eique dixiſſe, famulum ſuum inſigni miraculo apud Crucifixum, qui Burgis colitur, fuiſſe priſtinæ valetudini redditum: mox excepiſſe* B. THOMAM: Verum equidem eſt, Omnipotens haut paruum contulit beneficium in corpus ſerui, vt longè maius conferret in animum Domini. *Atque ita factum fuit: nam hac occaſione Religioni Eremitarum Auguſtinianorum in eodem Cœnobio Burgenſi Nicolaus nomen dedit. Qui tantâ ſanctitudine vixit, vt à* B. THOMA, *qui iam agebat Prouinciæ Præfectum, ad explanandum Indis Chriſti Euangelium miſſus fuerit, vbi etiam deceſſit, magnâ ſuæ ſanctitatis relictâ famæ, crebris miraculis, quæ mortuus patrauit. Narrare ferunt ſolitum M.* Ioannem Portam, *qui viſitator fuit iam exiſtente Archiepiſcopo* B. THOMA: *cùm is obſeruaret in omnium hominum ordine, tam ſacro, quàm prophano nimiam vitæ licentiam (quam Viri Sancti propter antitheſim quandam oculatius obſeruant, graniuſque ferunt) ardenter deſideraſſe correctionem morum inſtitui, atque ea de cauſa magnopere Deum rogaſſe. Die quodam peracto Miſſæ ſacrificio, non abſque multis lachrymis, & inuſitata pietate ſermocinari cœpit de ſtatu Eccleſiæ cum eodem* M. Ioanne Porta, *dixitque eidem*: Ne dubita Magiſter, etenim breui malis hiſce diuinitus occurretur: certum, & indubitatum eſſe ſcias; nam vni de ſeruis ſuis hoc ipſum Deus reuelauit. *Addebat* M. Ioannes; *verecundiâ tacuiſſe nomen ſuum: cæterùm ipſum* B. THOMAM *fuiſſe hunc Dei ſeruum, quem in conclaue arcani conſilij ſui admiſiſſet. Et ecce poſtridie ſuperuenit nuntius, cum mandatis* Pauli III. *Pont. Max. itemque literis Imperatoris* Caroli V. *quibus euocabantur homines idonei ad celebrationem Concilij Tridentini. Non potuit quidem* B. Thomas *huic intereſſe propter affectam valetudinem, & ſenectutem, quam maturauerant nimij labores, ſed animo, & precibus flagrantiſſimis præſens fuit, opemque non paruam tulit tanto Militantis Eccleſiæ molimini, vt conſtat ex ſermone quem habuit in huius Apoſtolici Viri laudem* M. Ludouicus Ponze de Leon. *Etenim Hiſpaniarum Epiſcopi qui proficiſcebantur ad hoc Concilium Generale, ac per* Valentiam *iter faciebant, honoris causâ* B. THOMAM *Antiſtitem adiuere, & vale dicto, naues conſcendere, vela facientes. Verùm ecce tempeſtas horribilis nauigantes excepit. Ipſi turbatis animis præſentem mortem expectabant, iam iam fluctibus hauriendi: cùm in tantis rerum angustiis, ſydus ſalutare viderunt, ſanctum, videlicet, Archiepiſcopum, baculo Paſtoritio, per vndas Maris oberrantem, & pacando, ſedandoque tumores fluctuum, nauem dirigere, quâ vehebantur, vt proſpero curſu portum tenerent. Commendabat ipſi quidam Ciuis Valentinus cuiuſdem adoleſcentis conciuis ſalutem, qui iam à Medicis prodereliçto habebatur. Subiecit Vir Sanctus*: Fer lenius, non enim morietur ex hac inualetudine; verum aduocetur Doctor Aguilar Medicus, is enim ægro medebitur. *Factum ita fuit; atque huic rei teſtimonium dedit, cùm in vitam B. Præſulis inquireretur, idem* Valentinus, *iam valens* Chriſtophorus Perez de Almazan, *Societatis Ieſu Presbyter poſtmodum effectus. Sed cùm Anno* M. D. LIII. *Clerici Parochiæ S. Catherinæ ſibi ſtruere monumentum in choro maiori eiuſdem Eccleſiæ cœpiſſent aliorum damno, S. Antiſtes iuſſit eos ocyus ad ſe venire, præſentibuſque dixit:*

Nicolai de Vvite Belgæ conuerſio, & pietas.

Synodum Tridentinã prænuntiat.

Apparet in mari Epiſcopi naufragio proximus, fluctuſque ſedat.

Moribundo valetudinem prædicit.

Digitized by Google

dixit: Ite & fossam quam duxistis, rursum implete, propter incendium quod eueniet huic Ecclesiæ. *Hoc facto*, proderit hunc sepulturæ locum honoratiorem, cuipiam ex honoratioribus, & opulentis dare (necesse enim erit magnam huius templi partem refici) cuius impensâ queat restaurari. *Res admiratione dignissima, prorsus euenit, quod tanto antè fuerat prædictum. Etenim Anno* M. D. LXXXIV. *ipso die Cœnæ Domini, magno incendio, quod originem habuerat à S. Sepulchro, secretiore Dei iudicio, deflagrauit tabula maioris Altaris, & organa pneumatica; tum quidquid eo in Templo spectosum, ac in pretio habebatur. Fuit minister eiusdem Archiepiscopi, qui læto vultu accedens Virum Sanctum, diceret, sibi natum esse filium. Respexit eum vultu mæsto* B. THOMAS, *& respondit, non accepturum incrementa, sed infeliciter moriturum paucos post annos. Euentus dicti veritatem adstruxit: Puerulus enim paucorum annorum, sed multa nequitiæ, quæ suppleret ætatem, cùm aliquid impotenter fecisset, occisus fuit. Pater verò dum homicidam vult perdere, se perditum iuit. Ædificauerat* Valentiæ *Collegium in vsum pauperum studiosorum; rogauere Virum Sanctum, quamobrem non iussisset adstrui monumentum, aut sepulchrum in Sacello Collegis sepeliendis? Respondit* B. THOMAS: Nihil vos ista cura sollicitet: neque enim erit necesse. *Mirabile! Per Annos septuaginta, ex quo cœpit Collegium; plurimos quidem valetudine, nullum omnino vitâ priuatum constat; studio nimirùm, & sollicitudine Fundatoris, qui in altis habitans; humilia respicit, & Collegij sui nequit obliuisci.*

Incendium Templi multo antè nuntiat.

Puerulî mortem infelicem præsagit.

TANTOPERE *præstitit Venerabilis hic Ascetes in liberandis energumenis, vt vix esset inuenire genus aliquod dæmoniorum, quod non expelleret. Cum ergo S. Vir Priorem ageret Burgis, oratione, & ieiunio liberauit hominem, quem tantâ pertinaciâ pessimi dæmones occupauerant, vt ante nullo modo eiici possent. Hic etiam sanauit arreptitium energumenum, quem frequenter, & impentè diabolus afflixerat. Eadem in vrbe coorti fuerant turbines tam violenti, tamque impetuosi, vt domos aliquot solo deiicerent, Conuertit se* B. THOMAS *ad orationem, & tanquam diuino monitu conscendit cymbalariam, campanarium vocant, oculisque circum adspexit, dæmonia monstruosissima variis figuris turbare aërem, & causas præbere tam grandium damnorum; quibus præcepit in nomine Christi, se se inde proriperent, ac diffugerent. Illico sceleſti paruere, & insimul tempestas grauissima cessauit. In Oppido* Alconio *diœcesis* Valentinæ *puellam à dæmone eripuit; itemque mulierem coniugatam, quam frequentes spiritus mali obsederant.* Valentiæ *curauit puellam energumenam, filiamque apparitoris, quam, Deo permittente, nimiam ob animi leuitatem hostis humani generis inuaserat. Multos adhæc dæmoniacos variis locis asseruit, quos sanè difficile foret omnes enumerare. His exemplis liquet formidabilem eum dæmonibus fuisse: & quin esset, cui tam bene conueniebat cum ipso, quem dæmones perfidi contremiscunt. Sed his dictis tumultuariè, nunc ad eius res gestas per ordinem, calamum conuertamus.*

Eius potestas in energumenos.

Dæmonia cientia tempestatem fugat.

NON *tantum virtutibus, gratiisque, quas commemorauimus præditus fuit, verum etiam singulari prudentiâ, in agendo, & loquendo. Experti hoc ipsum fuerunt primi Nobilium, ac Procerum, necnon Ecclesiæ Rectores, quos vsus publicus cogit Aulis Cæsarum, atque Regum interesse. Atque ita fiebat, vt non solum esset à Sacris concionibus, sed etiam à Consilio Imperatori* Carolo V. *& instar oraculi ad res grauioris momenti sententiam ferre rogaretur. Hanc suscipere, & sequi consueuerat magnus ille Monarcha, quamquam aulâ suâ longè abesset: quod vel ex literis constat suauissimis, iisdemque humanissimis, quas ad* B. THOMAM *scripsit. Bis præfuit in Cœnobio* Salmanticensi, *licet solùm duos annos modum viuendi eremiticum esset professus: nec deessent alij plures viri doctrinâ, & integri-*

Qua officia in ordine habuerit?

tate præstantes ad hoc ipsum munus apti, quod sanè paradoxon fuit, & inauditum in Augustiniana familia. Imò cùm tantus fuerit B. Ioannes Sahaguntinus *serius tamen præfuit. Inde manifestum est, quantâ existimatione fuerit* B. THOMAS, *qui coactus sit ea ætate imperare, quæ cæteri discunt parere. Igitur primò Priorem in Cœnobio* Salmantino *egit ad Annum* M. D. XIX. *secundo ad Annum* M. D. XXIII. *Item bis Burgis Prior eligitur, sæpius* Vallisoleti. *Bis adhæc Prouincias administrauit, semel* Bæticam, *& semel* Castellanam, *licet diu, multumque reluctaretur, deprecans honoris tanti, aut oneris potius amolitionem. Quanto zelo zelatus fuerit pro domo Dei, necnon obseruationibus asceticis, cùm ei Monasteria gubernanda crederentur, facile erit colligi ex cæteris eiusdem rebus gestis.*

Nouitates odit.

Hoc vnum non est omittendum, aduersarium fuisse omnis nouitatis, quòd vt ipse affirmaret, sæpenumero ansam litibus præberent, atque turbis. Cùm intelligeret subditorum aliquem sic impegisse, vt in periculum æternæ salutis laberetur, ieiunio se affligebat, verberibusque mulctabat, vsque ad excussionem cruoris, vti misericors Deus ouem perditam humeris imponere dignaretur, quam pretioso suo sanguine redemerat. Domesticorum in primis curam habebat, eorumque inopiæ ac necessitati benignè succurrebat. Ægrotorum satagebat, vt qui maximè: nulli THOMAM *melius, quàm ægri introspiciebant: his enim viscera charitatis suæ aperiebat. Præterea mirabantur, qui eum propiùs nouerant, mansuetudinem, ac tolerantiam, quâ sufferebat infirmitates, & imperfectiones aliorum: nec non modum ipsum, quo se conditionibus eorum accommodabat, & instar Elisæi, paruulis tantus, vt sic dixerim, in virtute gigas commetiebatur.*

Suorum satagit.

QVANTÒ *magis precibus, obtestationibus, lachrymis oblatos honores fugeret, tantò magis eum sequebantur. Itaque cum non potuissent impetrare, vt ne se crearent Prouinciæ Præfectum, ad extremum, licet inuitissimus, hoc arduum munus recepit. Quo recepto, non alicuius opera vicaria fuit vsus, sed ipsemet Monachorum conuentus omnes visitauit, nulli parcens labori. Dum vultum pecoris sui contemplaretur, Quatuor diligentissimè curabat.* PRIMVM *erat Dei cultus, quem docebat potissimum consistere in attentione mentis, quiete, pausa psallentium in choro: tùm munditie, & puritate ornamentorum, quæ spectant ad Altare: haut ignorans cæremonias sacras, ritusque Ecclesiasticos adytum esse cuiusuis boni, quod ascetis potest obuenire.* SECVNDVM *erat, lectio S. Scriptura, aliorumque Librorum, qui ad seruos Dei pertinent, in quibus doctrina vera, & scientia catholica inuenitur.* TERTIVM *erat, non fucata, sed vera charitas, quam fratribus inter se studiosissimè commendabat, sine qua cætera, tanquam cymbalum tinniens.* QVARTVM, *vt vnusquisque rem illam exerceret, quam probe nosset, & ad quam videretur à natura maximè idoneus. Arduum fuerit sermone explicare, quot animas Deo sit lucratus, quot inflammauerit ad amorem Christi maximâ suâ prudentiâ, mansuetudine, & charitate.*

Quatuor inter visitandum obseruabat.

Pollet discretione spirituum.

Quàm ad rem valde proderat, non Zopyri quadam physiognomia, sed lumen quoddam cœleste, quo mens eius irradiabatur, ad inuestigandum, & perspiciendum naturam, & propensionem hominis cuiusque, quod equidem donum videtur esse hoc ipsum, quod à magno Gentium Apostolo vocatur Discretio spirituum. Hinc plures Discipulos, seu filios spirituales Deo genuit. Nam quotquot per eam tempestatem in Ordine Augustiniano radij effulsere, ab hoc Sole processere. Quotquot viri præstantes Hispaniam, *Indiam, Nouum Orbem condecorauere, sub hoc Patre Beato, vel habitum Monasticum induerunt, vel Religionis voto se obstrinxerunt. Ex his fuit* F. Ieronymus Ximenez, *quem Indi Apostolum suum meritò vocant, qui obiit clarus miraculis.* F. Franciscus de Nieua, *qui Archiepiscopatum* Granatensem *acceptare nequiuit.* F. Ioannes Statius *pòst Episcopus Vrbis Angelorum in Noua-Hispania.* F. Alphonsus de Orozco, *speculum Monastica disciplina, Vir supra laudem, cuius vita ad canonizationem*

Discipuli insignes S. Præsulis.

examen

examen adhuc peragitur. F. Ioannes de Moya, *cui donum curationis Deus sic fuit impartitus, vt assiduis miraculis splendesceret.* F. Alphonsus Borgia, *ex illustri genere Ducum Gandiæ; vir in quo pietas cum doctrina certauit.* F. Augustinus de Coruña *Episcopus Popayanensis in Regno Peruano.* F. Ferdinandus de Castro-Verde, *quem Philippus II. Rex Catholicus Prædicatorem vocitauit. Et alij innumeri sanctitudine, doctrinâ, & miraculis illustres, quos Historia Conuentus Salmanticensis compilauit.*

EIVS *singularis integritatis argumentum fuit ab vniuersa* Hispania *maximo studio, maximoque honore coli, & obseruari. Ex omnium hominum genere summi, & infimi confluentes vndique, negotia sua quantuis ponderis, atque ad æternam salutem spectantia eius arbitrio permittebant, tautâ fiduciâ, ac si Numen aliquod præsens fuisset. Duo sunt præcipue quæ inpræsentiarum non possumus omittere. Fuit mulier genere nobilis in Ciuitate* Burgensi, *quæ filium suum homicidio extinctum non poterat, vt memoria deleret, ac homicidæ condonaret. Imò quamquam homines præcipua auctoritate præditi eandem sæpius, & obnixe rogassent, animo tamen perstabat obstirmato penitus, ac implacabili. Processit ad eam* B. THOMAS, *quæ simul ac inaudiuit eiusdem collegam domesticos monere, nuntiarent S. Viri aduentum, nempe qui eam alloqui cuperet, mirùm quàm citò se proripuerit de loco, in quo sedebat, ac in occursum eiusdem S. Patris obuia festinarit: imò priusquam verbum aliquod Vir Sanctus proferret, ipsa humi strata ad limen ostij, in modum supplicis, sic ait supplicaturo:* Quidnis imperes, licet: paratam me vides exequi quod iusseris: ne minimum quidem negligam eorum, quæ præscribes. *Hic videlicet manus Domini erat cum illo. Vincere mulierem impotentis animi, magnum fuit: vincere mulierem nobilem, maius equidem: vincere flagrantem odio percussorij; eius inquam qui partum vteri sustulerat, hoc vtique maximum fuit. Quid dicam vltro conueniri, & genibus flexis orari eum, qui venerat oraturus? Fuerunt damnati extremo supplicio nobiles aliquot viri iussu Imperatoris Caroli, V. præcisâ omni spe veniæ; nec tamen intercedere destiterunt Primores Hispaniæ, Archiepiscopus Toletanus, & ipse Philippus Regni Princeps, sed frustrà; licet magnus ille Cæsar, vt primus Cæsarum, non scopulus, sed portus reorum esset. Stabat Carolus irretorto vultu, & animo tenace decreti, vt supplices extremâ subirent. In hunc, dico, modum stabat, donec aduenisset Noster* B. THOMAS, *tanquam medicus ad ægros desperatæ salutis, annitente potissimùm Principe Hispaniarum Philippo. Igitur cùm introiuisset in aulam Imperatoris, & efficacibus verbis, quæ S. Spiritus ei dictauerat, supremum Iudicem esset aggressus, tantopere mouit animum eius, vt quidquid optarat, eo mox potiretur. Cùm verò mediocriter admirati fuissent circumstantes Principes, & Nobiles, respondit Imperator:* Nolo equidem vos admirari, donasse me vitâ reos istos ad instantiam Prioris Augustinianorum Conuentus Vallisoletani. Vir enim iste non mihi videtur inter rogandum aliqui impetrare, sed imperare; ac animum meum secum trahere in quamcumque desiderat partem. Sincerus omnino est Dei seruus, & quamquam inter mortales positus, immortalium dignus est honore. *Sic Monachus vnus humilis tantum Monarcham verbis flectere valuit. Non tantùm apud Cæsarem summo fuit in pretio, sed etiam apud* Hispaniæ *Optimates, & promiscuum vulgus. Ac propterea cùm per Oppida, plateasve graderetur, plebs suis effundebatur ædibus obuia, nunc manum, nunc corrigiam, nunc habitum eius complexa osculo venerabundo. Matronæ nobiles ad fenestras accurrebant, & præ reuerentia in genua prostratæ bene sibi precaturum* B. THOMAM *expectabant. Etiam per* Italiam *longe, lateque celebrabatur; vbi perinsignes animi dotes, & charismata S. Spiritus eum plurimi fecit* R. P. F. Ieronymus Seripandus qui

Grauissimâ negotia moderatur.

Iram fœmineæ nobilis placat,

Caroli V. animum flectit,

Omnium ad se corda rapiebat.

Digitized by Google

per annos XVIII. *Religionis Eremitica summam Præfecturam administrauit, vt ex literis ipsius apparet, quarum vna scripta Die* XVIII. *Maij, Anno* M. D. XLIII. *in qua Constitutionum reformatio commissa fuit, cuius hæc series* : Cùm plurimæ sint constitutiones inter illas antiquas, quæ his nostris temporibus non deseruiunt, decreuere PP. Diffinitores vt relegantur, & reformentur; commiseruntque negotium huiusmodi Quinque Patribus variarum Nationum, quos prudentissimos, & sapientissimos esse sibi ipsi persuaserunt. Inter quos Tu vnus es, cui sicuti Viro probatissimo (talem enim omnes te esse existimant) tuæ Nationis sors obtigit. Suscipe itaque onus, quod absenti tibi ob magnam, quam de te habent opinionem, à Patribus tuis datum est, & vtere prudentiâ tuâ, & sano consilio, quo te Virum esse cognouimus: neque nos fallas, qui de te nobis hæc & multa maiora pollicemur; sed amori nostro, quem magnum erga te habemus, vt nosti, respondeas, & satisfacias. Scimus apud te maximum pondus habiturum amorem nostrum, sed maiores partes virtutibus tuis tribuimus, quæ te adducant, vt hunc laborem pro Religione nostra, quæ te denuò Christo genuit, suscipias. Habes Quadriennij tempus, cuius vel succeſſiua tempora poteris huic operi adscribere. Munus tuum erit Librum Constitutionum, & Additionum diligenter examinare, & remouere, vel addere quæ ad hoc tempus aptiora, & accommodatiora tibi videantur. Erant quidem & leges illæ suis temporibus aptissimæ, quæ sic exigente temporum mobilitate, ad nos nihil ferè pertinere in plerisque videntur. Eas itaque lege, & maturè considera; cumque opus perfeceris, ad sequens Generale Capitulum perferes, aut per alios perferendum curabis, vt cum reliquis aliorum Patrum in Diffinitorio conferantur, ex quibus vnum volumen conficiatur. Poteris in hoc opere, etiam aliorum Prouinciæ istius Patrum, qui tibi ad id videbuntur idonei, consilio vti, & sententiâ. Vale, & Nos Deo in tuis Orationibus commenda. *Huius commissionis opus cessauit, quia* B. Thomas *eo tempore ad apicem* S. E. Valentinæ *sublimatus fuit, vt ex eius Epistola Responsiua ad* Seripandum *Generalem apparet, sic latinitate donatâ.* Incertorum Nuntiorum causâ, & Romani itineris occupatione, R.P. tuæ non scripsi: nunc quia se obtulit occasio, quâ proprium emittere Romam angarum licuit, tuis literis satisfacere non grauabor. Sciat igitur R. P. tua inuictissimum Cæsarem Carolum V. Dominum Nostrum, me in Archiepiscopum Valentinum Hispaniæ sublimasse, & proprio motu, nemine pro me petente, ad illius fastigium Sedis elegisse. Multorum verò iudicio à Deo facta hæc electio existimatur; & licet pacem, & silentium Monasterij, quod fueram professus, insequi mihi magis intererat, tamen Prouincialis iussionem, censuris interuenientibus, obedire proposui, cum potior sit obsequela, quam sacrificium. Hæc R.P. tuæ scribo, vt mihi tanquam eius dilectissimo filio benedictionem impartiatur, & omnia huc vsque gesta confirmet, cùm constet me semper Dei, & Ordinis placitis paratum obtemperare vixisse. Hinc in Domino confido, quod eius pietas mihi vires suppeditabit, vt ministerium meum possim veridice adimplere, siquidem mens mea non tendit ad aliud, nisi ad ea quæ grata sint Numini, Religioni decora, & animæ meæ vtilia. Quapropter R. P. si hanc Cæsaris de me electionem Sanctissimus Dominus Noster Papa confirmare decreuerit, nequaquam commissum à R.P. tua & Capitulo Generali circa constitutionum Nostri Ordinis reformationem, opus perficere valebo, cùm proculdubio hocce ministerium interdicere onus impositum non dubitemus. In cæteris verò, quæ ad R. P. tuæ, & Ordinis obsequium spectabunt, me & mea semper paratum habebis. Vale ad Dei seruitium,

Epistola Seripandi Generalis ad S. Virũ.

Quâ committitur reformatio constitutionum.

Epistola S. Viri ad Seripandũ Generalẽ.

vitium, & Religionis bonum. Vallisoleto Die XII. Augusti, Anno Domini M. D. XLIV.

Epistola Seripandi de electione S. Viri.

Hæc *ad* Seripandum *Ordinis totius Eremitici Generalem* B. Thomas: Seripandus *verò de promotione lætatus sequentia ad B. Virum*, Die XIX. Septembris *eiusdem Anni, quibus, vt Electo Archiepiscopo gratulatur*: Deo qui cœlum, & terram summâ, ac ineffabili prouidentiâ moderatur, à Nobis omnibus, & à me ipso præsertim, qui Augustinianis nunc præsum, gratias sunt agendæ immensæ, quòd per Carolum Cæsarem, pietatis propugnatorem vnicum, vt ex tuis litteris lætus audio, in ordine Episcoporum, te Virum summæ integritatis, & doctrinæ collocauerit. Gratulor igitur tibi primum, Valentinæ deinde Ecclesiæ, Nostri denique Ordinis hominibus vniuersis. Tu enim virtutis tuæ testimonium consecutus es amplissimum, in quo nulla ambitionis, aut cupiditatis nota existat. Dei vnius, qui quos vult eligit, consilium veneramur; & Cæsaris fidelissimum pectus laudamus. Valentina verò Ecclesia Pastorem eum adepta est, quem summopere optare debebat, qualem describit Apostolus, potentem exhortari in doctrina sana; & eos qui contradicunt reprimere. Nostri verò Ordinis nemo erit, qui non lætetur, ac quasi triumphet, quòd in te excitetur prisca Patrum virtus, & gloria reuiuiscat. Post illum enim magnum Alphonsum Toletanum Antistitem, nemo ad tantum munus in Hispania à Deo vocatus recolitur. Hunc tu Nobis honorem egregiâ virtute restituis. Ego verò iudicio quoque meo gratulari possum, quòd hæc de te diuinare videbar, cùm mores, & integritatem tuam, magnamque maximarum virtutum peritiam in Hispania contemplabar. Non vereor quin S. D. N. Pontifex hanc Cæsaris nuncupationem gratissimo animo sit accepturus, apud quem grauissimum virtutis tuæ testimonium extabit Reuerendissimi Domini Burgensis, qui vt sæpe ad te scripsi, amat te impensè. Ego quoque officio meo non deero, cum Romam rediero, quod ad Kalend. Nouembris futurum existimo, Deo iuuante. Dominus igitur, qui te vocauit, virtute ex alto induat, vt omnes legitimi Pastoris numeros explere ad suam gloriam, & tuarum ouium salutem, possis. Quibus verbis tibi benedicimus, & bona precamur, quod primum ad Nos attinet: deinde, vt debemus, manus tibi tanquam Episcopo, summo honore exosculamur, digno. Demum res tui Ordinis in ea ciuitate, quæ certe magno egent auxilio, commendatas tibi esse pro tua pietate optamus. Quâ de re, cum sedere te in Sede tua compertum habebimus, latius agemus. Interea vale dignissime Præsul, & me, quem vt Patrem venerabare, nunc vt deditissimum seruum complectere. *Aliàs etiam Epistolas vltro, citroque scriptas, qui legere desiderat, Chronographos Eremitici Ordinis adeat, apud quos ad amussim. Nos ad electionis relationem properemus.*

Fugit honores oblatos.

Quo *sagitta mittitur altius, eo neruus deprimitur humilius. In hunc modum Viri sancti quò propiores Deo sunt, eò demissius, atque humilius de se ipsis sentiunt, & honores oblatos tantùm refugiunt, quantùm ambitiosi consectantur. Inde factum, vt* B. Thomas *nequaquam acceptaret Archiepiscopatum* Granatensem, *quem Imperator ei sponte offerebat. Post hæc contigit Illustrissimum Dominum* Georgium ab Austria *Cæsaris auunculum renuntiare Pontificatui Valentino; quem Imperator, quamprimum dedit viro cuidam religioso ex ordine S. Ieronymi, & amanuensi Curiæ suæ iussit collationem eam in tabulas statim, vt mos habet, referre. Perrexit is qui erat à secretis Cæsari: & ecce tanquam à S. Spiritu manus eius mota fuisset, in libellum retulit, studium, & voluntatem* Caroli V. *esse, vt in Archiepiscopum* Valentiæ *sufficeretur* P. Thomas de Villa-Noua, *Ordinis S. Augustini. O felicem errorem! si tamen is error dici*

Archiepiſcopus Valentiæ felici errore denuntiatur.

poſsit. Eo viſo Carolus *Auguſtus admirans ſcriptori dixit* : Quid abs te factum ? Quid ſcripſiſti ? Iam tibi datum à me fuerat in mandatis, vt ſcriberes Patrem N. N. Ordinis S. Ieronymi , , & hic ſcriptum video nomen P. THOMÆ Villa-Nouani. *Reſpondit ſcriba, huius erati veniam ſe precari ; intellexiſſe enim ſibi dictum nomen* P. THOMÆ Villa-Nouani. *Verùm minimo labore tabulas nouas poſſe confici , expreſſo in eis P. Ieronymiano. Tunc Cæſar excepit hominem iſtiuſmodi reſponſo :* Nequaquam verò iſtud feceris : quod à te ſcriptum eſt, mutari nolo. Cum id factum ſit, te non obſeruante ; nec ego mentionem eius fecerim, nec te impulerit alicuius commodi reſpectus ; quid rebimur , niſi diuinitus euenisſe. Sequamur ergo Dei voluntatem : *hinc lætus, libenſque ſubſcripſit. Hæc denominatio* Caroli V. *qui tum aberat in Germania, miſſa fuit* Valliſoletum, *vbi tunc præerat* B. THOMAS. *Exultabant Monachi tanti muneris oblatione, ſed Vir modeſtiſſimus ingemiſcebat , & omnibus modis verticem ſubtrahere nitebatur mitræ Pontificali, quam inſtar Athlanteæ molis reformidabat. Ea ſane res euenisſet ex animi ſententia , niſi vrgente Philippo II. qui tunc pro Patre Carolo abſente, Hiſpaniam gubernabat , Rector Prouinciæ* P. F. Franciſcus de Nieua *inuitus inuitum excommunicationis metu compuliſſet onus Angelicis humeris formidandum, accipere. Quod ſane fieri non poterat , cùm eidem inſula Granatenſis offerretur : tum enim penes* B. THOMAM *totius Prouinciæ regimen erat : & ipſe quidem omnibus , ipſi verò nullus poterat imperare. Igitur quamquam obuitens, reluctanſque omnibus neruis , Præpoſiti Prouincialis imperio ceſsit. Initiatus fuit* Valliſoleti *ab Illuſtriſsimo Cardinale* D. Ioanne de Tauera, *Archiepiſcopo* Toletano, *præſentibus ijs, quorum fuerat initia tanti Præſulis honorare. Dein ſummo mane, comitatus omnino famulis duobus , & vno Monacho , ne tantillum videretur pompæ tribuere, pedes* Valentiam *contendit ; & in Cœnobio Auguſtiniano, quod vocant* S. MARIÆ Virginis Auxiliatricis, *ignotus* Valentinis *uccolis , tritâ , & humili togâ ſe recepit , vt ibidem dies aliquot opportune moraretur. Excepernnt eum Sodales magnâ lætitiâ , & in argumentum eiuſdem cecinerunt hymnum,* Te Deum laudamus. *His inuicem* B. THOMAS *paterne fuit apprecatus , quamquam præ vi lachrymarum vix poſſet verbum effari. Ad extremum , actis ibi diebus aliquot , per quos Deum conſulebat , & precabatur auxilio fieri ; non ſibi, ſed dignitati Pontificiæ conceſsit , vt à Nobilitate , & Magiſtratu ſolemni pompâ reciperetur. Hanc populus magno imprimis gaudio , & applauſu celebrauit , proſecutus eum in Curiam ; vbi à clero honorificentiſsimè receptus fuit. Cùm verò in Templum peruenisſet , in quo thronus ſumptuoſo paratu ſtabat , appoſitâ Cruce , quam pro conſueta cæremoniæ venerari eum oportebat , nudâ humo procubuit ; non autem puluinis ſericis , ac pretioſis , quos eius cauſâ ſubſtrauerant. Tum valde, lachrymatus Chriſtum adorauit, amplexus pedem crucis : ac dein terram ipſam magnâ fuit animi demiſsione oſculatus. Expletis feſtis diebus , ſolemnibuſque lætitiæ ſignis , quanta* Valentiæ *nunquam viſa fuiſſe memorant ; primum omnium voluit luſtrare carceres domus ſuæ , & deprehenſo nimis tetros , horrendoſque eſſe , iuſsit emendari, & ſubiecit : Alijs modis Dei Chriſtos ad ſaniorem mentem reduci debere. Quod etiam exemplo docuit, vt infra patebit. Sub id tempus aduenere Canonici eiuſdem Eccleſiæ , & nouo Antiſtiti honorarium obtulêre , Quatuor aureorum millia , quod eum viderent maximâ inopiâ premi. Hanc quidem pecuniam recepit grati animi ſignificatione , ſed mox eam (altis enim radicibus vota paupertas in animi eius penetralibus hærebat) ad œconomos Noſocomij , ſeu Hoſpitalis miſit , vt poſt incendium magnum , quod inuaſerat ſarta tecta eiuſdem quantocyus reficerentur.*

Onus Pontificale reformidat.

Compellitur Præſulatum accipere.

Pedes Valentiam perrexit.

Valentiæ ſolemniter recipitur.

Carcerum rigorem mitigat.

VVLGARE *quidem , at verum eſt prouerbium*, Honores mutant mores. *Itemque iſtud* ? Magiſtratus virum probat. *Atqui locum hæc habe-*

Digitized by Google

bent in ijs, qui ex humili emergentes humilitatem odère, & in altum ſublati animos attollunt. Aliud viri ſanctis faciunt, qui vt Rex Agathocles figulino patre natus, ſortem ſuam reuerenter habent. In his fuit Antiſtes Noſter, qui vitæ rationem, nec etiam modeſtiam ſolitam mutauit. Aliquot enim annos, licet Archiepiſcopus, eandem togam monaſticam geſtauit, quam ex Monaſterio contulerat. Hanc quamuis lacerã, reſici curabat, cùm cum occupationes attimuiſſent, vt non poſſit ipſemet reſarcire; donec nimiâ vetuſtate non admitteret interpolationem. Quod idem faciebat cum interula, ſeu induſio laneo, quo tegebatur, vt cilicium, quo ſemper amictus erat, occultaret. Habebat etiam in quadam cellula, digitale, forficem, acum, fila, panniculoſque aliquot, quibus ipſe poſſet veſtes ſuas reficere, quod in Monaſterio facere conſueuerat, ſi quando tempuſculum aliquod inuctus fuiſſet. Neque verò hæc alicui videantur abiectiora, quam vt Archiepiſcopum deceant: nam ſiquis, vt aiunt, aurificis ſtaterâ voluerit expendere, quàm accepta, & Deo grata ſit promiſſa ſponte paupertas, intelliget magnum hoc fuiſſe. Siquidem his oſtendebat Vir humillimus, quàm eſſet ſtudioſus eiuſce virtutis, quantumque parceret ijs ſumptibus, qui poſſent in turbam inopem erogari. Accidit, eundem in ſuo conclaui vacare veſtibus reparandis: & ecce ſubintrauit Canonicorum aliquis, eo ignorante, & inuenit Archiepiſcopum ſarcientem veſtimenta ſua. Quo viſo valde miratus: Fieri ne (*inquit*) poteſt Illuſtriſſime Domine, vt hæc reculâ occupêre? Sola dragma poſſit & citius, & melius à ſartore confici. *Hoc dicto nitebatur, officij cauſâ, extrahere quæ erant in manibus ſedentis. At ſeruus Chriſti, qui non venerat miniſtrari ſed miniſtrare, prohibuit, ſubijciens:* Cur ego opus hoc intermittam? Quamquam enim Archiepiſcopus fieri cœpi, non propterea deſij Monachus eſſe, & illa pecuniola, quæ danda fuiſſet ſartori, reficiet aliquot ex inopum turba. Solùm hoc oro, ne quis mortalium reſciat, quod me hodie facere contingit, te videre. *Indumentis vtebatur licet attritis valde, & obſoletis. Huius rei cauſâ, dum famuli domeſtici in ruborem darentur, non erubeſcebat: nec enim talis erat, vt ipſe pretium aliquod à veſtibus, ſed vt ab ipſo veſtes pretium acciperent. Quamobrem puero præcepit in veſtitu ſuo grandem commiſſuram facere, cùm nimia vetuſtate ſolueretur. Canonici verò tantam eius paupertatem, & attritum veſtimentum obſeruantes, rogauere, vt aliquantum honeſtius tegeretur: ſic enim decere Pontificiam eius dignitatem. Sed ipſe placido, & ſubridente vultu:* Ago (*inquit*) vobis gratias pro veſtra in me cura, & ſolicitudine. Verùm ſcitote viles pannos non dedecere Archiepiſcopum, qui paupertatem vltrò ſeruare vouit: vt hoc addam, huius muneris auctoritatem non eſſe poſitam in ſplendore veſtimentorum, ſed in zelo, & vigilantia pro grege commiſſo. *Ad ea deſtituti rationibus obmutuere: tantum verò ferunt, pileolo laneo caput exueret (hoc enim prius veſtiebatur) imponeretque ſibi tramoſericum: quod ipſe patienter fecit; cùm ſciret boni rectoris eſſe, nec omnia largiri ſubditis, nec omnia negare. Feſtiuum autem hoc dictum frequentabat, oſtenſo eodem capitis amiculo:* En meum Pontificatum; Cenſuerunt Domini Canonici, oportere me tegmen hoc tramoſericum ferre, vt poſſim inter Archiepiſcopos numerari. *Quamuis receſſit à Monaſterio, à virtutibus tamen Monacho dignis non recedebat. Itaque in victu æque temperans erat, tolerans vitam cibo parabili, & obuio, qualis in Prouincia Batica Monachis dari ſolet: dempto quod initio menſæ fructus aliquot, ad vſum eiuſce regionis, apponerentur, ijque hoſpitibus. Multum dolebat, audito non viſitatos fieri in victum ſumptus. Quare cùm occurriſſet œconomo ſuo deferenti murenam, rogauit, quanti emiſſet? Reſpondit:* Quatuor drachmis. *Cui Archiepiſcopus:* Cur mihi piſcem tàm pretioſum? Hæc illa frugalitas eſt, quam tibi præcepi? Certe deſiderio meo cariùs emiſiſti: *Sed enim afferebat œcono-*

Honoribus non mutauit mores.

Veſtimenta ſua reficiebat.

Contraria ſentientibus ſatisfaciebat.

Auctoritas Præſulis non in ſplendore veſtium conſiſtit.

Victu vtebatur parco.

mus

mus in excuſationem, adſtitiſſe mercatores complures, qui tantidem licerentur hanc muranam. Tunc Archiepiſcopus in eum regeſtâ excuſatione: Si ecine? Reuertere ad forum, & refer Quatuor drachmas; his enim totidem, vel amplius pauperes alemus. Et quorum tandem ſunt bona quæ diſpenſo? Mihi verò duo oua, piſceſque vulgares in alimentum ſufficiunt. *Domus eius officina paupertatis erat: hanc nulla peristromata vel tapetia ſerica, ſed virtutes exornabant. Ne quidem veſtibus dormiebat lineis, niſi corpore affecto per agritudinem cogeretur. Faſciculo ſarmentorum plerumque iacebat, cùm eum ſomnus neceſſarius inuaſiſſet: puluinum non cedentem capiti, durum, inquam, lapidem ſupponens. Ieiunia exercebat eiſdem diebus, quibus in Cœnobio, pluraque adhibebat. Per Aduentum, & Quadrageſimam, itemque Feriâ IV. & VI. ac profeſtis Sanctorum ſolus reficiebatur, & præter panem, & aquam, nil adiungebat obſoniorum; idque non palàm ſed in occulto: affirmans ſe diebus iſtis malle ſerò veſci: non tamen eò volebat ſuos domeſticos horam cœnæ immutare.*

Qualis eius domus?

Officium boni Paſtoris exequitur.

Cvm *animaduerteret inter Ordines tàm Eccleſiaſticos, quàm laicos inualuiſſe perperam agendi licentiam, qui fons eſt omnium malorum, ad opprimendam eius originem, principiò viſitauit Templa, quæ erant* Valentiæ, *dein ea, quæ complectitur diœceſis. Sermones ad populum faciebat è ſuggeſtu, non ſolum in oppidis, ſed etiam in pagis quantumlibet exiguis; idque tanto ſtudio, & zelo, vt flammæ ab ore dicentis viderentur abſiſtere, vel vibrari fulmina quædam verborum. Nec inefficax erat oranis eloquentia: mox enim inuadebat, morum inſignis mutatio, vbicumque viſitationem inſtituerat; ita vt videretur aut Apoſtolorum aliquis, aut Prophetarum repente extitiſſe. Viſitatione peractâ, Concilium Prouinciale ſtatim coëgit, in quo ſanctiſſimis legibus, velut falce vitiorum zizania inter obeundum reperta ſuccidit. Verum cùm inde, quod fieri ſolet, difficultates nouæ quædam ſuccreſcerent, ſtatim, vt Moyſes ad tabernaculum, confugiebat ad Oratorium, Numen conſulturus. Ibi fere ceſſabant eum quærere ſerui domeſtici, cùm lateret; eo in loco agebat Paſtor bonus dies, noctesque. Fuit etiam cum velut deſtitutum functione ſenſuum, ac ſicut exanimem hic reperirent, quod totâ mente ſuſtolleretur in Deum. Aliquando perfuſum lachrymis, aliquando ſtratum humi, aut ſtantem iuxta Crucem inuenêre. Præceperat enim miniſtris, vt confeſtim ſe vocarent, ſi quis cuperet aditus ſuos: adiectâ ratione, quòd licet quietis eſſet amantiſſimus, & interpellari quàm minime vellet, tamen ex quo ſubijſſet munus Archiepiſcopale, hoc ſuum eſſe, non ſuum eſſe, ſed alterius. Eadem precandi aſſiduitate obtinuit donum conſilij, quod idoneos efficit ad rectè conſulendum. Eo tantùm excelluit, vt Iuriſperiti; & cauſſarum Patroni dicerent, quoties in negotio quopiam arduo, & inuoluto ſententiam ſuam explicaſſet Antiſtes Noſter, ex veritate deciſum id eſſe, nec amplius controuerſum videri. Tantum fiducia defixerat in Oratione, vt cùm poſtridie rem alicuius momenti deberet efficere, totam noctem exigeret precando, exemplum ſecutus Saluatoris Noſtri: Qui erat pernoctans in oratione Dei. Neque verò aridas preces adferebat in conſpectum Altiſſimi, ſed aſperſas fonticulis lachrymarum, elicibuſque ſanguinis, quem ex attritis flagello ſcapulis educebat. Inter orandum, diuinitùs ſæpe intelligebat hominum egentium neceſſitates. In his fuere Sodales Ordinis Seraphici magnâ victûs inopiâ preſſi, quibus illicò miſit cum ſuo mulione duas vrbes panûm. Sub veſperum autem venit* Guardianus *gratias acturus pro recepto beneficio, ſimulque percontatus fuit Antiſtitem, vnde tantam ſuorum penuriam inaudiuiſſet? Ad quem B. Præſul:* Iam præterito mane intellexi tantâ tuos inedià conflictari: verum miſſam fac huiusmodi interrogationem, ſatis eſto fratribus prouiſum eſſe. *Hoc continuò ſubiecit, quia nolebat ipſum edocere, quod à Patre luminum inter precandum didiciſſet.*

Facillimus aditus habet.

Conſtanter orat, & plorat.

Multa inter orandum præuidet.

Digitized by Google

ciſſet. Non aliunde cognouit reum quendam (ſi tamen reum) ad necem deduci. Etenim crimen eius innotuerat ex auriculari confeſſione, quæ fuerat auſu ſacrilego reuelata. Quapropter vocauit ad ſe Iudices; & diſcernens ſententiam ſacram à prophana, & vtrumque forum, validiſſimis rationibus oſtendit eis nephas eſſe, in aliquem ſententiam ferre, cuius crimen eâ viâ emanaſſet. Atque ita præſentiſſimis ſupplicijs hominem exemit, & laborioſo ſacramento cauit. Cùm impenſe rogaret, ac obteſtaretur pro ſalute Presbyteri, quem propter grauia ſcelera carcere ſuo iuſſerat detineri, vidit imaginem Crucifixi quã habebat in Oratorio ſanguinẽ exudare. Iamque vix erat prodigium contemplatus, cùm repente audiuit cuſtodem carceris exclamare, vinctum Chriſtum ſibimetipſi manus attuliſſe ſuſpendio. Quo ſimul audito ad carcerem feſtinauit, & reperit miſerum abſque vitæ ſignis. Nec tamen deſtitit ardenter precari, & plangere, non tàm pro corpore, vnde receſſerat anima, quàm pro anima, vnde receſſerat Deus. Eo ingeminante vota, & preces, factum eſt, vt Sacerdos erecto palam corpore diceret: Ignoſce mihi quæſo Optime Præſul, orationibus enim tuis ereptus ſum de errorum tenebris, & conſtitutus in luce veritatis. *Tùm eum Bonus Paſtor amplexus paterne, in hæc verba monuit:* Amantiſſime fili, non meminiſti quàm care Deo tuo conſtiteris, qui tibi ſanguinem ſuum pretioſum effudit? Cur te is perditum? Cur deſperas? Miſericordiæ Domini ſunt infinitæ. *Huiuſmodi ſermone, velut medicamine, refotus ager, promiſit emendationem vitæ, ac exinde ſeculum eremo permutans, ibidem reliquum temporis ſanctè peregit.*

Presbyterum vinctum ſibi laqueo mortem inferentem ſuſcitat.

QVAM *neceſſaria ſit charitas, & benenolentia Principi Sacerdotum, quâ Clerum, Populumque complectatur, exemplo Chriſti, ſatis ſuperque docemur. Cùm enim vellet Petrum conſtituere Ducem Eccleſiæ ſuæ Militantis, quod maxime, præcipueque deſiderauit, vehemens fuit ſtudium, ardenſque zelus. Hâc virtute tantum excelluit Antiſtes Noſter, vt alicui vix credibile poſſit videri; niſi Sanctorum res geſtæ tales eſſent, vt non liceret vlnâ noſtra metiri. Mirari poſſumus, imitari non valemus. Exemplis iſta probemus. Fuit Sacerdos quidam, at ſacer, & deteſtabilis homo, qui præter characterem nihil Sacerdotis haberet. Hunc, vt ex faucibus Orci pius Pontifex liberaret, in Oratorium ſuum duxit, vbi poſt acrem, vt merebatur, reprehenſionem, à verbis ad verbera, non reo, ſed ſibi fuit infligenda progreſſus.* Mihi (*inquit*) ſanè imputabitur tua iſta præfracta nimis, & obſtinata malitia, in me transferetur hæc culpa, reus arguar nimiæ leuitatis, qui tàm tepidè, tamque remiſsè tecum egerim, tot ſceleribus contaminatum: proin rationi conſonum eſt, me caſtigari, & pœnis affici, indulgentiâ tali dignis. *Hoc dicto, in genua procidit coram Crucifixi imagine, quæ ibi ſtabat: & vt rem graphice describam, laxans duos cataclyſmos lachrymarum, ſe veſtibus ſpoliauit, & tantâ violentiâ, tantoque impetu ſemet ipſum flagellis dilacerare cœpit, vt indumentum eius ſanguine reſpergeretur. Quo ſpecimine tam eximiæ charitatis vehementer erubuit ille cacopresbyter: & magno dolore ſcelerum ſuorum concepto, vnâ cum Noſtro Maſtigophoro abunde fleuit: ac ſtatim humi prouolutus ad modum ſupplicis, obteſtatus eſt Archiepiſcopum per amorem Dei, vt à verberibus ſibi temperaret, dicens lachrymabundus:* Ego ſum, qui peccaui; Ego flagella merui, & tu innocens vapulas. Sed iam coràm omnia intuente, eiuſque benedicti Filij imagine, ſpondeo, recipioque me deinceps hac ſorte digne victurum. *Non in ore verba nata fuerunt, ſed in pectore, quod promiſit, effecit. Non ſemel aliàs eandem ob cauſam deſæuijt in ſcapulas ſuas, atque etiam in pectus, & cætera membra, tantâ plagarum acerbitate, vt dies quàm plurimos in corpore circumferret liuentes maculas, & vulnerum cicatrices, magno ſenſu doloris, ſed maiore ſenſu charitatis. Hoc erat inter efficaciſſima remedia, quibus hic verus animarum Epiſcopus centeſimam ouem*

Mira eius charitas; in oues errantes, quã illas reduxit.

Mirâ charitate ſacerdotem reducit.

aliquoties ad paſcua reducebat. Poterant meritò, quotquot vocem eius non audirent, vſurpare effatum illud Iſaiæ Prophetæ, quod de Orbis Redemptore dicitur: Diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus. *Id ipſum pulchrè expreſſum videtur Emblemate, quod in eum ingenioſus aliquis excogitauit. Eſt autem* Pelicanus *roſtro fodicans pectus ſuum, ſanguinemque eliciens, quo pullos cibat, in quo hoc aptum Epigramma:*

Pelicani typus.

Sic oues errantes flectit Pelicanus amore
Chriſti, quas paſcit ſanguine ſæpe ſuo

Etenim re verâ in ſolitudine, in abſcondito, in Oratorij ſui latebrâ, euiſceratis affectibus pietatis, & de contuſo pectore gemitus ducens inenarrabiles Noſter Valentinus Antiſtes Pelicani *inſtar gregem ſuum Deo ſæpenumero viuificauit.*

Flagrabat *admirabili ſtudio, & amore in pauperes, ac debiles, quo valetudo aduerſa prohibet manibus vitam tolerare. In primis piâ liberalitate hos nutriebat, qui propter ſua flagitia ſacri palatij cuſtodia tenebantur. Mira enim beneficentiâ vtebatur erga miniſtros ſuos, & ſeruitia domeſtica, dum ad inopiam morbo, vel alio quouis modo redigerentur. Venerat domum oppreſſus graui inualetudine nuntius, quem emiſerat ad res ſibi neceſſarias expediendum: eo intellecto, confeſtim ad ægrum mitti curauit gallinas duas, & centum drachmas: & diebus Quindecim exactis, decumbentem ipſemet viſitauit, allato ſecum non diſimili donario; quinimò eandem liberalitatem exercuit, quouſque priſtinæ valetudini redderetur. Talem eum ſentiebant cæteri miniſtri, inopes, & ægri, ne quid in officio, defectu neceſſarij nutrimenti, peccarent. Aliquot præterea liberalitatis eius exempla hûc adducamus, vt vnuſquiſque intelligat, non temerè, & abſque cauſſa cognomen ei datum fuiſſe* Eleemosynarii, *quod veluti teſſeram publicam huius virtutis ab Eccleſia recepit. Nam quemadmodum ſortitus eſt idem cognomen, quod* Ioannes *Epiſcopus Ieroſolymitanus, ſic etiam eiuſdem pietatem in egenos exercuit: quamquam multis paraſangis, ne odioſa ſit comparatio, hic Noſter iſtum videatur præcurriſſe. Cæterùm vt propiùs, & penitiùs intueamur liberale hoc pectus, in quo multos Gillias, Hierones, Fabios Maximos, Flaminios, reliquoſque Præſides munificentia fuit inuenire, de reditibus Pontificatus ſui (erant autem initio* XVIII. *Millia Aureorum) in pauperes, & pios vſus* XIII. *Millia expendebat, ne obolo quidem ſibi relicto in annum ſequentem, quòd id, velut ſacrilegium abhorreret, ac iniuſtitiam in Domo Dei manifeſtam. Ex* Quinque Millibus *reſiduis, Duo in penſionem annuam dabat Illuſtriſſimo Domino* Georgio ab Auſtria, *cui debebantur ratione ceſſionis, quam fecerat. Cætera* Tria Millia *inſumebat in vſum familiæ, in pragmaticos, aduocatos, miniſtros, internuntios, operaſque; vt bene ſubducenti rationem, mirum videri poſſet, tantilla pecuniâ eiuſdem palatium ſartum tectum fuiſſe, & œconomiam potuiſſe adminiſtrari. Indies confluebant ad eius oſtium fere Quingenti rogatores: exercitum mendicorum dixiſſes: & cum tot eſſent, in ſingulos tamen eleemoſynam diſtribui iubebat, quantumuis ſerò ventitantes. Hæc autem erat, panis vnicus, cymbium iuris, hauſtus vini, nummus, & horum optimum condimentum hilaritas dantis. Cùm obiiceretur, ex his nonnullos eſſe, qui paupertatem ſimularent, bis, terve redirent interdiu, compoſita fraude: reſpondebat Optimus Pater:* Si qui ventitent huc impoſtores, & fucati pauperes, Gubernatoris eſto prouidere: nec enim ad me ſpectat: meum munus eſt prouidere, nequis vacuâ manu ab his foribus recedat, qui ſuam egeſtatẽ ſit profeſſus. *Dicebat enim præfecto eleemoſynis?* Ne propterea ceſſa ſtipem elargiri: quin potius vnicuique tribue, quoties rogare contigerit. Fieri enim poſſit, Angelum de cœlo profectum ſpecie pauperis hic adſtare, vt periculum noſtri faciat. Da cunctis rogantibus,

Verus Pater pauperum.

Quamobrẽ vocetur Eleemoſynarius.

Diſtributio reddituum Præſulatus.

Summa quæ dabatur quotidie vnicuique pauperum.

da

da hilariter, exporrectâ fronte; & fiducia in eum, cui noſtra cauſa, cùm diues eſſet, pauper effectus eſt, vt ſua paupertate Nos ditaret; qui ab egeſtate vitam orſus, in eadem poſuit animam ſuam, nudus in Crucem ſublatus. *Intellexerat colonum eſſe, cui manus dextera torperet eneruis, & inepta functioni ruſticæ: huic ſtatim iuſſit in ſingulas hebdomadas conferri Septem nummos regales. Is qui erat ab eleemoſynis Archiepiſcopo fecit quod imperatum fuerat ſeptimanas aliquot. Verùm cum didiciſſet agricola manum confirmatam eſſe, vetuit ne deinceps eam ad eleemoſynam protenderet: quod vbi accepit* B. THOMAS, *ſtipis erogatorem ad ſe vocauit, ac præter opinionem homini præcepit, non ſolum dare ruſtico conſuetam eleemoſynam, ſed etiam rationem voluit habere dierum, quibus nihil recepiſſet. Cognito, ſericarium à texendo ceſſare defectu ſerici, quamprimùm mandauit homini Centum Quinquaginta libras dari, quibus materiam emeret, & manuario labore alimenta compararet. Erat vidua liberûm copia, & rerum inopia preſſa, quæ liberaliſſimum Virum, aliquod vitæ ſubſidium rogaret; is vicißim mulierem interrogauit, an opificium ſciret: reſpondit, ſe in cerniculo ſolere frumenta purgare, antequam molerentur: verùm nihil inſtrumentorum habere, quæ eſſent operi neceſſaria. E veſtigio factum eſt Præſulis iuſſu, vt ei coëmerentur mactra, cribum, menſa, iumentum, adiecto etiam tritico, & farre, quæ talem operam auſpicantibus requiruntur. Cùm videret mendicum vix intectum veſte, habita ratione naturæ, ſuum ei pallium elargiebatur, quo ſe contegeret. Iuuenis ille, quamquam exutus veſtibus, nondum verecundiam omnem exuerat, quâ motus, oblatum recuſauit: nec adduci potuiſſet, vt acciperet à tali manu chlamydem Archiepiſcopi, niſi is compuliſſet. Pupillos, quaſi pupillam oculi ſui, cuſtodiebat, & ſub vmbra alarum ſuarum protegebat. Imò per annos Vndecim, quibus Archiepiſcopatum geſſit, ex orphanis nulla pauperum coniugio iuncta fuit, quin eius ope, opibuſque ſtabiliretur.* INFANTES, *quos aut odium nouercale, aut pauperies vrget collocare proforibus alienis, præcipua miſericordia, & cura fouit ſemper. Hos omnes quotquot eſſent (erant enim quandoque per noctem Duo, vel Tres reclinati ante portam Palatij) curabat tolli, atque educari. Attulerant ad eum miniſtri faſciis illigatum paruulum, quem* B. THOMAS *hilari vultu recepit; & intellecto baptizatum eſſe, benedixit infanti, dixitque, vt quantocyus quæreretur nutrix quæ eum educaret. Eundem affirmaſſes eſſe matrem familias, quæ fatus ſuos foris alendos identidem adit, vultus infantum contemplatura. In Menſes enim ſingulos iubebat nutrices conuenire domum ſuam, quamque cum ſuo lactente: deinde ordine ſtantibus ſigillatim, expoſititios à primo ad vltimum inſpiciebat, & notabat accurate quemadmodum eſſent enutriti. Quin imò nutricibus, quæ viderentur ſingulari quadam curâ, & munditie munus ſuum expleuiſſe, auctarium ſupra mercedem pactam erogabat: negligentes autem, & languidas acriter admonebat. Vt autem atrienſes maiori diligentiâ colligerent pupillos hoſce vagientes pro ianua ſua, quoties id facerent, aureo nummo donabantur. Priuſquam ærumnis mortalibus excederet, ſtatuit aliquam vim pecuniæ ſeruari ſe defuncto, quæ per biennium in huiuſmodi nutricantes expenderetur. Infantem fœmellam diſtortis cruſculis, ac pediolis natam, chirurgo commiſit emendandam: qui mox dixit, maius eſſe naturæ peccatum, quàm artis efficaciam. Sed S. Vir, qui expectaret archiatrum Deum:* Ne dubita (*inquit*) curam huic adhibe; & medicamina, eo modo, quo ſoles neruos rigentes emollire, & ſpē in Altiſſimo defige. *Fecit ille quemadmodū Præſul iuſſerat, & diuaricatio, miraculo ſublata fuit; quod ipſe chirurgus cū ſtupore vidit, & poſt Deū Beato* THOMÆ *meritis acceptū tulit.*

Varia largitatum exempla.

Orphanis proſpicit.

Expoſitorū infantium mire ſatagit.

Atrienſibus ſtipem dabat propter allatum expoſitum.

ADMIRABILE *fuit, cùm tot largitiones liberaliſſimus Pater faceret, dandi modo ſuperaſſe cenſum, & ipſam auctā fuiſſe pecuniam, quæ in tot manus inanes diſpergebātur. Tantùm enim depluebat nummorum, & munerū in famelicos,*

famelicos, inopes, afflictos, nobiles, attenuatos, matronas honeſtas, ſacerdotes, virgines, viduas, pupillos, expoſititios partus, vulguſque promiſcuum egens, vt ineunti rationem annui eius prouentus, diuinum quiddam, ac ope maius humanâ videatur. Quamobrem meritò poſſit etiam in hunc diſpenſatorem patrimonij Chriſti fidelem, hoc vſurpari: Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. *Verùm age cataractas, vt ſic explicem huius Baſilicæ liberalitatis magis, magiſque apertas intueamur. Non ſatis erat* B. THOMÆ *donationes copioſas, in examina pauperum fieri quotidie, cùm his quæ ante dixi; ſed ipſemet teſtis oculatus eſſe cupiebat eorum, quæ famuli partiebantur. Atque ideò frequenter ad feneſtram ſtabat tacitè contemplatus, quemadmodum edulia, nummoſque in ſingulos conferrent. Imò ipſas collatitias ſtipes aliis generibus beneficiorum cumulabat. In pauperum cœtu claudus ſtabat innixus fulcris duobus, quibus ægrè gradiebatur: cùmque ea premeret, permoleſtè ab eis premebatur. Obſeruauit Archiepiſcopus hunc præ cæteris ſe reſpicere fixo vultu, & quod res erat, aliquid amplius velle. Ergo hominem ad ſe accerſiri iuſſit, & in hunc modum interrogauit*: Cur me tam intentis oculis intuere? Forſan haut recepiſti, quantum cæteri? Dic liberè miſſo timore. *Subiecit ille*: Reuerendiſſime Præſul, mihi quidem ſatis, ſuperque à tuis datur; ſed eſt vxor domi, cum duobus liberis; & hoc demenſum ſi diuiſero quadripartito, inopiæ remedium perexiguum adhibebo. *Tum ad eum* B. THOMAS: Nunquid artem manuariam noſti? *Reſpondit*: Sartoriam exercui valens, ſed en manus, & digitos peſſimè affectos. Si corpore valerem, mihi & familiæ ſarciendo conficerem alimenta. *Subiecit Archiepiſcopus*: Vtrum mauis valetudinem, an eleemoſynam? *Ait claudus*: O vtinam ſim valetudine confirmatâ! *Quod audiens continuò ſurrexit* B. THOMAS, *& ſuper ægrum ſigno Crucis ducto, indicium ſuæ ſanctitatis dedit, non abſimile Principis Apoſtolorum oraculum effatus*: In nomine Ieſu-Chriſti Nazareni omiſſis fulcris, vade in domum tuam operaturus. *Actutum enim claudus abiecto ſubalari fulcimento, conſtitit, ac planè confirmato corpore ſe recepit, magnificans, & laudans Deum. In quotidianam agapen, de qua iam loquimur, magna vis panis indies coquebatur per ædes* B. THOMÆ *Eleemoſynarij. Factum eſt autem, grandi aquarum inundatione, atque impetu molas omnes Valentiæ peſſum iuiſſe, vt opus fuerit longius inde frumenta molitum ferre. Et quia numerus mendicantium erat prope innumerus, maximè tanta calamitate præter expectationem accepta; videns œconomus, ſi oporteret diſtribuere cibos more conſueto, ante biduum defecturos panes, humani metus, quàm diuinæ ſpei victimor, ait Archiepiſcopo*: Frumenta ceſſantibus molitoribus conteri nequeunt, & ſi neceſſarium fuerit in tot ora domeſtica, & extraria victum parari, cum quotidie famelici ad Quingentos conueniant, profecto deficiet nos panis. Satius igitur fuerit datione ſuperſedere, donec ſint molæ refectæ. *Præſul, ingrata diffidentis audita voce, exclamauit*: Quid? Pauperes ergo vis indonatos remittere? Auertat hoc omen Deus. Malim ego vniuerſos meos familiares dimittere, quàm egentibus tantillum detrahere. Fermenta & pinſe hodie, & craſtino, quantum ſoles: volo ego rogantibus dare ex præſcripta iam conſuetudine, quotquot demum aduentarint. In Domino confido defectum hinc nullum fore. *Dictum miraculi non obſcuri vis adſtruxit: namque iſto die panes coxere, quot prius, & in ſequenti luce non farinam panibus, ſed farinæ panes ceſſiſſe viderũt: tantam enim reperererunt, ac ſi nondum attigiſſent. Ad hæc obſeruatum ibi fuit eandem farinam circiter Menſem ſuperfuiſſe, quam improuidus ille vociferatus fuerat in biduum non ſufficere. Conuenerunt ad hilarem hunc datorem viduæ tres inclinatâ iam die, quarum vna graui ſarcinâ liberorum opprimebatur. Factæ verò B. Pontifici ſupplices, ac in genua proſtratæ, rogauerant pro ſua miſeri-*

Donationibus quæ pauperibus fiebant intereſt.

Hominem ſtipe donatum ſanat.

Miraculo farina non deficit.

cordia,

Digitized by Google

cordia, ſuæ miſeria ſuccurreret, explicantes eam eſſe tantam, vt pane neceſſario deſtituerentur. Vir pius miſericordiâ motus ſuper eas, aduocauit diſpenſatorem domus ſuæ, eique præcepit viduis frumentum elargiri. Is verò ſtatim reſpondit, omne frumentum conſumptum eſſe. At B. THOMAS *cum admiratione, dixit*: Omnino iſtud eſſe non poteſt, quod ais: Vade, & denuo reſpice, nunquid relictum ſit. *Adiecit œconomus*: Profecto nihil planè: atque ecce ſeruos, qui granarium ſcopis euerrerunt, ſciunt ipſi nihil frumenti ſupereſſe. *Seruique idem affirmabant, nempe non eſſe granum. Verum Archiepiſcopus, qui contra ſpem in ſpem crederet, iterato dictitabat*: Ommino fieri iſtud nequit: iam ipſe granarium inſpecturus aſcendere cupio. *Igitur cum aſcendiſſet conuerſus ad famulos, inclamauit*: Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis miſerebitur harum paupetum. *Et ecce cum difficultate fores aperuere granarij, & ipſum tritico pleniſſimum inuenerunt. Quo ſigno tam manifeſto promuſcondus, & verſores ſtupuerunt, & boni Patris familiæ fidem ſtabilitam fundamentis in adiutorio Altiſſimi ſuſpexerunt. Huius autem cœleſtis adoreæ partem vidua contulerunt, non pœnitendæ miſeriæ participes, vt talem miſericordiam experirentur. Affectos malo ſanabili, prolixe, & munificè tractabat, ſuppeditans eiſdem abunde ſapidi panis, carnis, gallinarum, ſalgamorum, & iſtiuſmodi, quæ ægrotu conueniunt. Inſanabili malo deiectos ſeptimanatim liberali munuſculo donabat, quo poſſent commodè vitam tolerare.*

Miraculo granarium triticum non capit.

PER *ſingulos hebdomades luſtrabat Paſtor bonus oues ſuas, quas nimis attonſas inopia rei familiaris videbat. His iubebat induſia confici, toralia, cæteraſque veſtes lineas, quantas nec ipſæ ſartrices poſſent apparare. Ipſas verò ſolabatur in opere, & ad diligentiam prouocabat, huiuſmodi fere ſermone:* Ne deficiatis aliquando bonum opus facientes: etenim Deo in primis gratum eſt, & acceptum miniſterium veſtrum: ipſe verò vobis vires ſufficiet, conſtantiamque pertexendi telam, quam eſtis exorſæ. Siquidem conſtitiſſetis, in Monte Caluariæ, cum Redemptor veſter de Cruce tolleretur ad ſepulturam, & Dei-Genitrix MARIA vos aduocaſſet ad farciendam ipſam ſindonem, quâ ſacroſanctum hoc corpus oportebat inuolui, in ſummi beneficij loco habuiſſetis officium veſtrum Chriſto impendere: nec immeritò quidem, ſed optima ratione. Quamobrem agite nauiter, vt cœpiſtis, & abſoluite penſum charitatis: non enim aliud inpreſentiarum facitis, aptantes hęc lintea membris Chriſti pauperibus, de quibus eſt oraculum veritatis: *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Hoc indubie vobis affirmauerim, iuxta gratum eſſe Deo, quod efficitis: qui non immemor huius beneficij, in nouiſſimo die dicturus eſt vobis: *Nudus fui, & cooperuiſtis me. In hoc circuitu frequenter vſu veniebat, vt cùm* XV. *aut* XX. *interulas, cum* X. *aut* XII. *toralibus attuliſſent, cogerentur domum redire nondumexpleta circumitione, quo defectum numeri ſupplerent. Et quod eſt ſtupendum, cùm expenderent ſecum rationes datæ veſtis, & acceptæ, deprehendebant, ſe longè copioſiorem eleemoſynam, quàm tulerant, dediſſe. Igitur lintea accretione dinidebantur, & dimiſione creſcebant. Frequentes ægros, quibus modica ſpes, aut etiam nulla valetudinis erat, ſigno Crucis ſanabat, & Euangeliorum ſacrorum recitatione. Ditio eſt, quam* Dianium *olim, hodie* Denian *vocitant, vbi multa liberalitatis ſuæ ſpecimina monſtrauit. Hic famulum ſuum marſupia portantem duo, alterum quidem ad victum neceſſarium, alterum verò in vſus egentium, inſpicere iuſſit, quantum in loculis nummorum reſtaret. Is ſecum enumerans, & quæ principio illata fuiſſet pecunia, & quæ in pauperes elata, intellexit plus datum, quàm acceptum æris fuiſſe: neque tamen omnino detumuerant crumenæ. Ea res in admirationem egit miniſtrum Archiepiſcopi, cui narrans, quod ſibi eueniſſet, dicebat, exiſtimare ſe factum hoc non abeſſe miraculo. Atqui Vir Sanctus tam modeſtiæ cupidus, quàm fugiens gloriæ, ſi-*

Exhortatur nentes veſtimenta egenis.

Inter dandum eleemoſyna creſcunt.

Pecunia inter erogandum augentur.

Digitized by Google

lentio rem præcepit tegi. Item alias apparuit, eius fide in Deum firmâ, collationes quas miſeris fecerat, diuinitus auctas fuiſſe. Eiuſdem Archiepiſcopi Viſitator cùm obiret Albaydam, *eſſetque in taberna meritoria, burſas, de quibus meminimus, depoſuerat in cubiculo hoſpitali: apparante verò cibum caupone, adierat hortum proximum recitaturus ex more quotidianas preces. Superuenerunt mendici flagitantes aliquid ſibi dari. Viſitator autem dum ſtipem daturus, ſacculos circumſpicit, non inuenit eos; erāt enim furto ſublati. Itaque cùm angeretur, & eleemoſynas ferè peteret, qui daturus venerat, poſtridie in Templum perrexit rem diuinam facturus; idemque totam noctem mœſtus, ac inſomnis, ita ſermocinabatur:* Reuerendiſſime P. THOMA, hoc crimen in Deum admiſſum eſt, & in te, tuoſque pauperes, quos amas: ſed tua maximè hic intereſt. Supplica Deo, vt tam ancipiti malo remedium adhibeat. *Et hæc ferè illius erat precatio. Die ſequenti, cùm ſacrificium peregiſſet, & introiret ſanctuarium, ſecuti ſunt eum Viri duo, qui dicerent, ſe velle priuatim cum eo loqui. Igitur emiſſis omnibus, qui intus erant, clauſerunt ianuam Sanctuarij, & ambo ad pedes eius ſe proiecerunt veniam orantes. Tum horum, alter: dixit:* Ego ſum, qui crumenas abſtuli. Cumque propoſitum mihi eſſet, his facultatibus amicum meum Albaydā deducere, vnaque eſſemus, factus eſt nobis obuiam Monachus veſte indutus atrâ, & trabeâ Pontificali, mitram, & pedum ferens inſtar Epiſcopi; denique minas nobis intentans, ac verbera, niſi redderemus ablatum. En hic, Reuerendiſſime Domine, vidulos, quos amiſiſti. *Viſitatori cùm eſſet regreſſus Valentiam dixit B. Præſul:* Quàm male tecum Albaydæ fuit actum, vt tamen benè vertit Deus! *At ille:* Quomodo Reuerendiſſime Antiſtes hæc ad aures tuas? Nec enim vlli mortalium aperui & tranſacta ſunt occultè inter me, & eos qui bulgas fuerant manticulati. *Tum Archiepiſcopus ad eum;* Noli me ſuper his vlterius percontari; verùm Omnipotenti gratias pro tanto beneficio coniunctim agamus. *Anno* M. D. L. *nocte, quæ prænia eſt feriis S. Bernardi, appulit ad continentem ſtrenuus pirata* Dragutius Araix, *vt oppidum aliquod inuaderet, & diriperet. Quod & fecit. ablato frumento, vino, pecoribus, & hominibus aliquot in mancipia captis. Id poſtquam didicit* B. THOMAS, *pauperum, & afflictorum pater, miſit ad Oppidanos vnum ex aſcetis ſuis, necnon Præfectum eleemoſynis, cum aſſeclis duobus, qui ſecum ferrent Octingentos aureos, atque etiam eiuſdem pretij pannos, vt inſtaurarent ciues damna, quæ prædo marinus intulerat. Accurate rem effecere, qui miſſi fuerant; ac poſtea ſubductis rationibus eorum, quæ expenderant in redimendos captiuos, necnon agricolis ſupellectilem neceſſariam, inuenerunt duplum amplius, inſumptum eſſe, quam* Valentiâ *ſecum extulerant. Sic benedicetur homo, qui timet Deum.*

Fures cogit reddere pecunias, quas abſtulerant interminatione S. Viri apparentis.

Oppidanis à Pirata ſpoliatis ſubuenit, ſtipe creſcente.

SÆPE *diximus, quemadodum iſte Dei ſeruus, ob inſignem animi modeſtiam, & prudentiam, plenis velis, honores, & dignitates ſemper effugerit, atque ideo Pontificatū* Valentinum *inuitiſſimus ſuſceperit, eorum adactus imperio, quibus non potuerit reluctari. Hæc erat ratio cur nunquam quiete frueretur, idemque ſæpenumero quereretur apud Doctorem Theologum Auguſtinianæ familiæ, cuius auribus ſolebat arcana pectoris deponere, ſe ex quo Principatum ſacrorum cepiſſet, & admiſiſſet, ne quidem vnicum diem lætum exegiſſe. Imò addebat, ſe nunquam tātopere timuiſſe, ne excluderetur numero Beatorum, quàm dum includeretur catalogo Præſulum. Hic metus tantum in eo valuit, vt omnes inierit rationes, viaſque ſemet expediēdi tantis difficultatibus, poſitaque mitrâ voluerit in Monaſterium velut in portum reuerti. Verùm cùm fruſtra ſe niti intelligeret, & vt aiunt, diis, hominibuſque aduerſis depugnare, creſcente in dies animi ægritudine, ad anchoram vſurpatæ ſibi precationis conſedit, & coram effigie Chriſti in Cruce pendentis ſupplex procubuit. Ibidem ergo cæpit anxiari, & mœſtus eſſe, multoque vlulatu deplorare ſortem ſuam. Cùm in hunc modum continuaret preces (erat Dies ſacer B. Virgini Purificatæ) audiuit hanc*

Quam anxius vixit in Prælatura.

Diem ſui obitus prædixit Chriſtus ex Cruce.

vocem

Digitized by Google

vocem, ab ipſa vbi ſternebatur imagine profectam: Æquo animo eſto, in die Natiuitatis Matris meæ venies ad me. *Caterum Crucifixi loquentis os, quod ante clauſum erat, deinceps apertum manſit, & ita viſitur hodiernâ die, dentibus tantâ perfectione exſtantibus, vt ipſimet ſculptorum optimi fateantur nullo artis adiumento ſimiles fieri poſſe. Hoc oraculo vidit reuolutum lapidem ab oſtio monumenti. Poſt hac vigeſimo Nono Menſis Auguſti laborauit anginâ (ſic vocant inflammationem faucium præfocando enecantem) quod malum contraxerat frequentatione vigiliarum, ac intenſione ſtudiorum. Cumque iam vehementi febre exerceretur, ſciens velocem fore depoſitionem tabernaculi ſui, errata minima generali confeſſione expiauit, non ſine multis ſuſpiriis, ac fletu. Poſtridie quæ erat altera Septembris, viaticum Dominici Corporis accepit, & exhortatione factâ ad præſentes, quæ pietatem animi teſtaretur, audientibus maximum dolorem excinit, & planctum. Statim vbique fuerunt* Valentiæ *habitæ ſupplicationes, pro tanti viri, taliſque Præſulis incolumitate, quibus manifeſta ſigna plebs dedit in eum charitatis: nec alia facies erat ciuitatis, quàm ſi fuiſſet Paraſceue. Cùm peruenissent ad Eccleſiam S. Thomæ Apoſtoli, verſo in fletum cantu neque Presbyteri, neque Cantores ſatis poterant exequi munus ſuum. Quatuor ante obitum diebus, Præpoſito pecuniâ eroganda dixit:* Vade illicò, & Quater mille aureos, qui ſuperſunt, diuide in pauperes omnium Parochiarum, & per viſcera miſericordiæ Dei, ne teruncium quidem ad me referto; hoc enim mihi grauiſſimum foret. *Abijt is, qui erat ab eleemoſynis, cum aliquot adminiſtris; & ecce inter diſtribuendum ſenſere pecunias ipſas augeri. Dum enim peruenissent ad domum inopis cuiuſdam fabri ruſticarij, obtulerunt homini abditas chartâ nummos minoris monetæ, libras nempe quatuor, quas locatori domus ſuæ numeraret in ſolutionem ſemeſtrem. Porrò cùm digreſſi fuiſſent ij, qui dederant, aperuit faber inuolucrum, reperitque medias drachmas eſſe, ac ſummam initam efficere libras triginta, quâ pecuniâ miſer as alienum ſoluit; & plures angustias rei familiaris euaſit. Sabbatho, quod erat profeſtum* Natiuitatis *Deiparæ, cùm quid ærò reſtiterat, indigentibus profudiſſet, domeſticam ſupellectilem etiam in eoſdem partiri iuſſit, vno duntaxat fatali lectulo ſuperſtite. Sed cùm vellet nudus reuerti, vnde nudus egreſſus fuerat, cuſtodem carceris (pauper erat) ad ſe vocauit, & illi dixit;* Hunc lectulum ex quo decedo tibi dare propoſui, an ne recipis? *Ille reſpondit.* Recipio equidem, ſi ita viſum Antiſtiti. *Subiecit confeſtim Vir Dei;* Iam te rogo, vt mihi decedenti lectulum hunc commodes donec obiero: ſin minus non abnuo humi iacere, & expirare. *Cuſtode, vt oportebat, aſſentiente exhilaratus, manuſque & oculos in cœlum iam vicinum tollens, adiecit:* Gratias tibi ago Domine Ieſu-Chriſte quandoquidem defungor inſtar pauperis Monachi, nullius omnino rei poſſeſſione mihi relictâ: *Poſthac legi coram ſe iuſſit extrema ſupplicia Redemptoris, ſcriptore* S. Ioanne Euangeliſtâ, *& inter legendum ad ſententias aliquot, quibus pungebatur, vt aculeis in animo relictis, innuit lectori pauſam facere: ipſe verò meditatus attente myſteria, quæ audierat, leuauit oculos in altum plorans, & Chriſtum in Cruce fixum intente inſpectans. Dein mandauit ſacrificium Miſſæ fieri ſe præſente, quo deducto ad verba conſecrationis, cœpit pronuntiare Pſalmum,* In te Domine ſperaui, *voce valde tractâ, quoad potuit in extremo ſpiritu poſitus effari, guttis, vt ante, continenter manantibus. Sacerdote verò communione peragente, & ipſe perorans verſiculum poſtremum Pſalmi:* In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, *obdormiuit* VIII. Septembris *Die, Ferijs Natæ Deiparæ, Anno Incarnati Verbi* M. D. LV. *Nulla contractio vultus apparuit, ſed inſtar Angeli placuit, intuentium ſtupore. Statim verò commota fuit vniuerſa ciuitas: decurſum per plateas ab incolis; vbique lamenta, & vlula-*

Diem ſui obitus prædicit Chriſtus ex Cruce.

Ad mortem ſe præparat.

Stipes eleemoſynaria iterum augetur.

Deſiderium ſe pauperem monachum è vita diſcedendi.

Obijt.

tum

tus vrbem eſſe captam exiſtimaſſes. Confluebant vndæ pauperũ ad octo Millia, eo mœrore, & luctu, quem explicare nec ſtylus, nec lingua poſſit: ijdemque ſequebantur funus, quod elatum fuit Eccleſiâ Maiori, & illatum Cœnobio S. Auguſtini, vbi condi voluerat communi, & promiſcua Monachorum ſepulturâ. Funeris tanti reſpectus omnes paſſim excierat. In his adoleſcens quidam natus annos Decem, & Nouem ex ædificio prærupto lapſus fuit, tranſeuntibus qui lecticam, ſeu lectulum portabant. Mater adoleſcentis tàm triſti ſpectaculo in genua ruens, & vocem extollens, inclamauit: Sancte Præſul, ades nato meo. *Et ecce, repreſſo lapſu, tàm placide deſcendit, ac ſi fune demiſſus fuiſſet: inuentuſque eſt pedibus niti, ſine læſione ac dolore. Hoc miraculo docuit Deus* B. THOMAM *mortuũ ſecum viuere. Sepultus eſt igitur in Monaſterio S. Auguſtini vrbis Valentinæ, vbi & ſignorum frequentiâ ſanctitudinis ſuæ magnitudinem oſtendit. Cuius affectum in pauperes Poëta quidam non inuenuſtus ſic mirabiliter deſcripſit:*

Dum funus agitur, miraculum patrat.

Ibat vt ad ſuperos THOMAS *(mirabile dictu!)*
Res eadem iuuit, diſtinuitque Virum.
Namque trahebatur ſurſum plus millibus Octo;
Et tamen hunc eadem vis retinebat humi.
Mirabar tacitus, cùm vox ita fertur ad aures:
Quam ſpectas inopum eſt tam numeroſa cohors.
Hi plenum meritis tollunt; retrahuntque viciſſim,
Et mens in partes ſcinditur ipſa duas.
Propenſis animis gaudent ſuper aſtra leuari:
Attamen hunc terris non ſupereſſe dolent.

Nonnullis apparet glorioſus.

Poſt S. Præſulis obitum ipſe apparuit primùm Segriano *eius Epiſcopo Suffraganeo: deinde* Ioanni à Porta *neceſſario ſuo, quos ambos tanti dolorum fructus obruebant, vt abſorberi viderentur. Sed illos de gloria indeficienti, quâ fruebatur in cœlis, certiores faciens, eorum mœrorem vertit in gaudium. Alias etiam apparitiones, & miracula operatus eſt, quorum catalogum apud Scriptores inueniet deuotio, ad Dei laudem, qui mirabilis eſt in Sanctis ſuis, cuius honor, & gloria permanet in ſeculum ſeculi.*

En ACTA quæ ex *Ioanne Muñatones* ſynoptice conſcripſit *Nicaſius Baxius* Auguſtinianus. Eadem Hiſpano Sermone, vt diximus, excripſit F. Thomas de Herrera in *Hiſtor. Conuent. Salmant. c.* 46. *fol.* 212. & Cornelius Curtius Latino in *Elog. Viror. Illuſtr. S. Auguſt. fol.* 25.

Diploma Beatificationis remiſſiue.

QVATENVS ad Beatificationem Sanctiſſimi Antiſtitis, nihil in Hiſpania communius; Diploma à Paulo V. Pont. Max. de hoc editum, qui legere cupit, adeat P. Herrera in *d. Hiſtor. Conuent. Salmant. c.* 64. *fol.* 416. vbi eius ſeries Hiſpanè refertur. Cætera cùm communia ſint, non eſt cur amplius immoremur.

C. INVENTIO *Imaginis* B. MARIÆ *Dei-Geniiricis in* Valle-Venerea *Hiſpaniæ.*] Huius feſtiuitatis ſolemnia, & cultus à pluribus retro annis apud *Rioxanæ* Prouinciæ accolas, hoc die mirâ populorum frequentiâ repetuntur. Hiſtoriam huius INVENTIONIS ſcripſit *F. Georgius Brano de Sotomayor* ex ordine Benedictino, Hiſpano ſermone, quam typis edidit apud Lucronium Anno M. DCX. Typographo *Ioan. Mongaſtone.* Eam quoque ſubiungit Stephanus Garibayus in *Compend. Hiſtor. lib.* 8. *c.* 21. F. Antonius de Yepes in *Chronic. Benedict. Tom.* 1. *Cent.* 1. *Ann.* 574. *c.* 4. *fol.* 282. *& ſeqq.* Aquibus & Nos eiuſmodi INVENTIONIS ecphraſim mutuabimus, vt tantæ ancianitatis hiſtoriam Orbis vniuerſus addiſcat.

Scriptores.

HISTORIA

HISTORIA INVENTIONIS MIRAculosæ Imaginis Genitricis Dei MARIÆ *ad Vallem-Veneriam Hispaniæ, in Prouincia Rioxanensi, ex Varijs Scriptoribus.*

Situs, quo Imago fuit inuenta.

FVIT *temporibus antiquis in Montibus Destertijs Hispaniæ, vbi Prouincia* Rioxanensis *includitur, quæ* Naxarensibus *Regibus parebat, inter illorum cacumina sceleſtus, ac ferus homo, nomine* MVNIVS ONES, *qui vitam latrocinijs, & cædibus hominum transigebat. Is licèt ex parentibus nobilibus, & pijs in Oppido,* Monte-Nigro *oriundus extitisset, genij sui sauâ inclinatione raptatus, patriam, & parentes deserens, intsneribus insidere, populos, & vicos infestare, & improuidos homines repentino incursu impetere, & vitâ, bonisque priuare incepit. Hisce funestis moribus per aliquot annos vixit, ita vt fieret totius prouinciæ scandalum, donec Deus, qui illum prædestinauerat, ad se vocare decreuerat. Euenit ergo, quod quidam illius territorij agricola cum bobus, & semine ad quendam situm seminare perexerat, & locum accedens, genuflexus, oculos in cælum tollens dicere cæpit:* O Domine, & pijssime Iesu-Christe, Creator cœli, & terræ, qui omnia ex nihilo feciſti, concede quòd hoc semen, quod in isto loco seminare procuro, sic subsistat, viuat, & crescat, vt ex eius fructus incremento, tuis Sacerdotibus, & egenis partem suam, mihi pro sustentanda familia partem etiam distribuere valeam. Sic nomen tuum Domine erit benedictum in secula, Amen. *Huius orationis verba absconditus inter montis fragorem, vt hominem occideret, vix audiuit* MVNIVS, *cùm repente viscera eius ad compassionem, & misericordiam permota fuere, & iaculum, quem in manu dextera tenebat, vt agricolam feriret, tremula pœnitudine proijceret. Tunc apertis animæ oculis suam homo ille homicida vitam tantis sceleribus maculatam, & abominationibus respersam intuitus, simplicis agricolæ, qui opus suum pro sustentandis Sacerdotibus, & egenis tanto labore peragebat, pium ministerium demiratus, & vtriusque exercitium considerans, præteritæ vitæ suæ viam improbam deserere constituens, humi prouolutus, & ore super terram demissus, lachrymis, & singultibus Dei misericordiam totis visceribus postulauit. Hinc ad se reuersus, & cælesti gratia confotus, ad profundum spelæum, quod in ripa fluminis* Neylæ, *in situ, qui* Tromvalos *hoc est,* Trium-Vallium, *ob existentiam spelunceæ inter* Tres Valles, *dicitur perrexit. Hic primùm cum filiolo, qui breui vitam exuit,* MVNIVS *delituit, vbi sic solus veraciter ad orationem, ieiunium, mortificationem, & alia exercitia, quibus corpus affligebat, attendere visus est, quòd transactis aliquorum annorum curriculis, perfectissimus fieret anachoreta. Sed vt melius ad vitæ solitariæ profectum accederet, Sacerdotem nomine* Dominicum *illi Dominus suppeditauit, qui* MVNIONI *tot, ac tanta solamina præbuit, ne diffideret ob grauium eius peccatorum sarcinam, vt continuò ad perfectiorem virtutum locum, socio præeunte, conscenderet. Huius igitur perfectionis statum diuinum arcanum feliciter ostendit: Nam cùm quadam nocte* MVNIVS *in profundo contemplationis ecstasi perorasset, sibi videre visus est Angelum Dei, qui ad eum accedens alacri, & splendido vultu dixit:* Surge MVNI & somnum excute, statim hanc speluncam desere, & ad *Vallem-Venaream* accede, vbi in profundo vallis, ad dextram meridiei, robur vastum, & densitate ramorum opacum visitur, in cuius trunci meditullio, apum examen inuenies, & ad roboris calcem, fontem perennem salubrium aquarum matrem conspicies. Infra roboris viscera *Iconem B. Virginis* MARIÆ, super eius femora IESVM pueruluin ha-

A quo, & qui eius mores.

Agricolæ Oratio ad Deum pro fructu suscipiendo.

Conuersio Munionis, quæ Inuentioni causam præbuit.

Locus, quo delituit Munius.

Apparet ei Angelus, & locum, quo Imago latebat, aperuit.

Digitized by Google

bentem, hæreticorum iconoclastarum causâ delitescentem, robore per medium secato, comperies. Illinc Oratorium, quo venerabilis *Imago* collocabitur, extrues. *Hisce signis* MVNIVS *acceptis, Angeli mandatum protinus exequens, antiquam cryptam, & socium relinquens, ad* Vallem, *quam Angelus demonstrauit, pergere cœpit. Et licet sylua horrida densitas gressus pios hominis Dei plerumque vastitudine veprium, & ramorum vbertate luxuriantium interciperet, tandem ad roboris locum peruenit, vbi rupem altitudine proceram inueniens, & inibi Oratorium, S. Crucis titulo, constituens, tempus, quo ad arborem sibi designatam accedere posset, continuis singultibus spectabat. Cùm ecce Dominicus eius Socius, qui* MVNIONEM *per montium, & vallium latebras diu errabundus quæreret, aduenit, & ibidem adinuenit, à quo causam diffugij accepit. Tunc vterque, Deo disponente, nemus scindere & vastam solitudinem adæquare cœpit, donec ad roborem, Virginalis iconis depositum, accessere; qui ad procera arboris radices intuiti fontem plurimis venis exeuntem, licet imparibus, conspexere, qui primùm in stagnum coagulatus, lato gremio patescit purus, ac vitreus, ita vt numerari iacta stirpes, & relucentes calculi possint. Ad eius igitur gurgitem fessi multoties prouoluti Sodales, miraculosam aquam prolixius ebibere, & requie data corporibus, denuò ad operis incepti perfectionem accincti, arborem falce per medium proscindunt, è cuius trunco protinus apium examen euolans, totum illius loci ambitum adimpleuit. Tunc Dominicus tanquam Dei minister, & Sacerdos fauos melle plenos extraxit, & in corticem arboris succisæ reposuit, vt in posterùm illis quilibet eorum alimenta præberet. Deinde eliminatis examinis horroribus, per cauum roboris manum extendens, in venerabilem Imaginem Dei-Genitricis incidit Sacerdotis manus sacrata, quam, quâ potuit reuerentiâ, subleuans, & ex arboris foramine, pluribus lætitiæ singultibus eruens, supra saxi planitiem humiliter collocauit, vnà cum capsâ lignea Sanctorum Reliquiis plenâ. Tum venerabiles socij ad Virginis pedes prouoluti, spirituali iubilo pleni gratias Domino peregere, & Sanctissimæ Dei-Genitricis implorauere opem, & auxilium. Hinc Oratorium, quo* Imago *collocaretur, iuxta arborem, & fontem erigere cœperunt, & licet à principio exiguum, postmodum miraculorum frequentia creuit, ita vt hodie celebre inter Benedictinos Monachos Cœnobium numeretur. Post factum igitur Oratorium prædictum,* MVNIVS, *&* DOMINICVS *ibidem eremiticam vitam peragentes, euenit, quòd Columba soror* MVNIONIS *visum perdere contigisset, & Dei monitu fratrem quæritans, ad rupem in qua iacebat, immensis deuictis laboribus, peruenit, cuius frater calamitatem deplorans, illam ad Beatissimæ Virginis pedes perduxit, & oratione factâ,* Columba *visum Deiparæ liberalitate recepit. Hoc miraculum protinus per illius regionis angulos pia fama diuulgans, sic plurium animos ad visitanda limina Virginis* Vallis-Venareæ *suscitauit, vt breui illorum Montium cacumina, & solitudines, Oratorio coniuncta, anachoretarum plena agminibus viderentur. Quo vsque temporum lapsu in societatem redacti* Eremitæ, *vniuersi sub Regula* S. Benedicti *cucullam induentes, famigeratum Cœnobium* Vallis-Venareæ *condidere.*

Locum, quo erat venerabilis Imago, quærit.

Arborem & fontem inuenit.

Imago Virginis reperitur.

Sororem Munionis à cæcitate liberat.

Hactenus HISTORIA, quam supradicti Scriptores contexuere. P. F. Antonius de Yepes tempus *Inuentionis*, huius Beatissimæ Imaginis assignare desiderant, Duas Scriptorum sententias appingit. Alteram dicentium *Inuentionem* esse factam tempore *Leuvigildi* Gothorum Regis. Alteram seculo *D. Garsiæ* Naxarensis Regis. Vtramque reprobat, & rationibus satis verisimilibus probat, hanc *Inuentionem* euenisse post Hispanum excidium, & ante regnum *Garsiæ* Naxarensis. Hinc nec tempore Leuuigildi, nec seculo Garsiæ Naxarensis Regum inuentam fuisse *Imaginem* hanc *Virgineam* contendit, sequentibus rationibus.

Quo tempore inuenta est hæc Sancta Imago?

QVOD non fuerit inuenta tempore *Leuvigildi*, nomina inuentorum MVNIONIS,

Digitized by Google

NIONIS, & DOMINICI, nondum à Gothis cognita, ſed poſt eorum regnum, hoc eſt poſt ingreſſum Sarracenorum in Hiſpania inuenta manifeſtè ſuadent. Benè verum eſt, quod tempore *Leuuigildi*, & multo ampliùs, hæc Sanctiſſima *Dei-Genitricis Imago* in illis *Diſtertijs* montibus à fidelibus Catholicis, imò & ipſis hæreticis Arianis culta cognoſcitur; ita vt aliqui Scriptores primæ ſententiæ, hac occaſione dixerint, *inuentam* eſſe tempore Leuuigildi; & cultam. Aſt quòd poſt excidium Hiſpaniæ, & ante *Garſiam* Naxarenſem fuerit *inuenta*, probatur ex Donationis Alfonſi VI. Regis Caſtellæ, qui Toletum cepit, diplomate, ab ipſo Yepeſio in *Append. Tom.* 1. *ſcript.* 25. *fol.* 34. adducto, cuius exordium, in quo agitur de reſtaurandis Monaſterijs, & Eccleſijs temporum curſu penè collapſis, omittimus, quia prolixum, licet pium, & ad noſtræ intentionis probationem verba referamus facientia. Igitur Alphonſus proſequitur: *Vt ſicut cætera Monaſteria, & Eccleſias, quæ in Omnipotentis Dei ſeruitio reſtituebam, & reformabam, ita etiam Dei Eccleſiam in honorem S. Dei Genitricis* MARIÆ, *ab Antiquo tempore fundatam, & in* Monte *qui vocatur Diſtercij, & in Valle-Venaria poſitam, iam penè à ſua quondam nobilitate deiectam, ac minoratam: Ego pro honorificentia Omnipotentis Dei, ſuo priſtino, & antiquo honori, & decori redderem, & etiam ampliori, & maiori amplitudine decorarem; mando, & concedo*, &c. Si ergo tempore Garciæ Naxarenſis fuiſſet eiuſmodi *Imago* reperta, hautquaquam Alfonſus qui priuilegium conceſſit, poterat dicere, illam Eccleſiam *ab antiquo tempore* extitiſſe fundatam, cùm penè inter hos Reges XXX. Anni interceſſiſſent; ergo *Inuentio* illa ſacræ Imaginis antiquior fuit *Garciâ*, & recentior *Leuuigildo*. Quidquid ſit, Cœnobium illud ſemper fuit, poſt Hiſpaniæ ruinam, Regibus, Præſulibus, Optimatibus, Nobilibus, Plebeijs, & cæteris Hiſpaniarum accolis venerabile ſemper extitit aſcetarum, & Monachorum ſanctitudine illuſtre, Reliquiarum multitudine inſigne, & miraculorum frequentia egregium. Omnia hæc, qui legere deſiderat adeat *P. F. Gregorium Brauo* in *Hiſtor. Vallis-Venar. vbi* ſelectiſſimè quidquid in illa Regali Domo inuenitur miraculoſum, & admirabile ſcripſit, & maximè miracula B. Dei Genitricis ope patrata cutioſiſſimè ſelecta coniunxit, quæ ad Centum, & Decem attingunt, inter quæ illud notabile, quòd XVIII. vtriuſque ſexus perſonis iam vitâ functis, ad vitam reſtituerat. Quatenus ad Reliquias, en catalogus.

Anſeculo Leuuigildi Gothorum Regis.

An euo Garſiæ Naxarenſis Regis?

Fragmentum priuilegij Regis Alfonſi VI.

Miracula.

CATALOGVS RELIQVIARVM in Sacrario Regalis Cœnobij Vallis-Venariæ in Hiſpania conditarum.

IN Ara Majori Eccleſiæ huius Regalis Cœnobij eſt Imago B. V. MARIÆ, Dei-Genitricis, quam in roboris cauo inuenit Venerabilis MVNIVS.

Reliquiæ.

ITEM Rota, inqua ectypus vrbis Oſtienſis, & in medio rotæ Columba deaurata, aquâ, & ſanguine pretioſo, ex Chriſti latere profuſo, inſignita, extracto ex vrceolis S. Ioannis Lateranenſis. Item pars Menſæ in qua D. N. Ieſus-Chriſtus cœnauit, & ſacro ſanctum ſui Corporis ſacramentum inſtituit. Item lac, & Capilli B. V. MARIÆ. Item Capilli B. Mariæ Magdalenæ. Item pars Arundinis, & Spongiæ. Item Caput cum lingua S. Athanaſij Eccleſiæ Doctoris, & eius Caſſulam. Item Brachium S. Ildephonſi Archiepiſcopi Toletani. Item SS. Apoſtolorum Philippi, & Iacobi Alphæi oſſa. Item duo capita coſtarum SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum Principum. Item Digitus Articularis S. IACOBI Maioris Hiſpaniarum Apoſtoli, & Patroni. Item oſſa SS. Bartholomæi, & Thomæ Apoſtolorum, Æmiliani, Emetherij, & Celedonij Martyrum, Quiriaci, & Iulitæ, Cypriani, Chriſtophori, Felicis, & Cæciliæ etiam Martyrum. Item pars chlamydis S. Ioannis Euangeliſtæ.

IN Ara S. Michaeli Archangelo dicata ſunt oſſa S. Iulianæ, & pars minuta Altaris, quo apparuit idem S. Michael in Monte Gargano. Item oſſa SS. Iuliani, & Baſiliſſæ; Sebaſtiani, & Eulaliæ Barcinonenſis Martyrum, & S. Benedicti P. N.

IN Ara S. Andreæ dicata ſunt oſſa SS. Facundi, Clementis, Iuſti, & Paſtoris, Laurentij, Coſmæ, & Damiani, Seruandi, & Germani Martyrum SS. Prudentij, Ioannis de Vrteca, & caſſula S. Dominici de Silos Confeſſorum.

IN Sacrario ſunt ſequentes Reliquiæ. Pars minuta Crucis Chriſti in argentea Cruce incluſa, quæ paſſim ſuper energumenos poſſita, ab eorum corporibus eijcit dæmonia. Duæ Spinæ Coronæ Domini, quas abs Ieroſolymis R. D. D. Ioannes de Vrteca Epiſcopus Vrcitanus adduxit, & huic Cœnobio direxit. In argenteo vaſe ſunt oſſa SS. Margaritæ, Cæciliæ, & Potamiæ Virginum, & Martyrum, & Duo Digiti SS. Innocentium, necnon alter cum carne, & vngue S. Vincentij Martyris Oſcenſis; & vna ex tibijs SS. Martyrum Karadinenſium Monachorum. Duo Capita Vndecim Mille Virginum, & Martyrum; & Caput integrum S. Vrſulæ earum Ducis, & Reginæ. Quod eſſe illud verum huius Virginis, & Martyris caput, ex eo conuincitur. Nam cùm quidam iuuenis, qui ſacrarium aperire iuſſus, manibus impuris, & illotis cranium hocce contrectaret, protinùs ex ipſo cranio vox horribilis audita eſt, dicens: VRSVLA vocor; quâ iuuenis ſtupefactus, quaſi exanimis in terram incidit, & tandem in ſe reuerſus, quæ euenerant, propalauit. Hinc quoties caput illud ſupra obſeſſorum capita reponitur, dæmon exclamat Quid me Vrſula perſequeris? & alia aduerſus Virginem, & Martyrem oggannit.

Probatur adeſſe in Valle-Venariâ Caput S. Vndę Virginis, & Martyris.

IN Clauſtro ſunt etiam Corpora SS. Dominici Sacerdotis, Primi illius Domus Abbatis, & ſocijB. MVNIONIS, & Eneconis Abbatis VI. qui in regula S. Benedicti vixit, & eam in illo Cœnobio feliciter auxit.

IN Baſilica ſub Rupe, quam conſtruxit MVNIVS, & S. Cruci dicauit, propè Cœnobium, eſt Imago Chriſti in Cruce pendentis, quam ex ramis roboris, inquo delituerat Icona B. V. MARIÆ, fabricare fecerat idem MVNIVS, & inibi extat huius, & Columbæ ſororis ſepulchrum, quod Peregrini deuotiſſimæ viſitant.

Alia etiam ſunt SS. Martyrum & Confeſſorum Oſſa, & Reliquiæ in capſulis minutis, quorum nomina non reperiuntur. Huius MVNIONIS Acta etiam nouiter conſcripſit, & latinitate donata typis edidit Benedictus Gononus in *Hiſtor. SS. Occidental. lib.* 1. *c.* 28 *fol.* 33. apud quem & alios ſuperius recenſitos, totum huius veritatis textamen videre eruditus poterit, & me ipſum ſupr. *Tom.* 3. *Die II. Maij. lit. D fol.* 51.

D. INVENTIO *admirabilis Iconis* B. V. MARIÆ *apud* GVADALVPVM *Hiſpaniæ.*] Famigerata inter omnes totius Orbis Imagines S. Dei-Genitricis, fuit, eſt, & erit IMAGO GVADALVPENSIS in *Eſtremadura* Hiſpaniæ opulentiſſima Prouincia. Cuius *Imaginis* miraculoſæ hoc die ſolennia celebrant vniuerſi adiacentium populorum accolæ. Eius INVENTIONEM hîc ſcribere compellimur, & propter inſtituti debitum, & propter deuotionis votum. De ea ex Noſtris videndi Marinæus Siculus *de Reb. Hiſpan. lib.* 5. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 6. *c.* 1. Rodericus Sanctius *Hiſtor. Hiſpan.* 1. *p. c.* 30. P. Siguenza *Hiſtor. Ieronymian. lib.* 6. *c.* 15. 2 *p.* F. Grabriel de Talauera *Hiſtor. Guadalup. Tract.* 1. §. 15. F. Didacus de Montaluo *ead. Hiſtor.* 1. *p. c.* 1. F. Alphonſus Fernandez *Hiſtor. Placentin. lib.* 1. *c.* 22. Anonymus in *Chron. Alfonſ. XI. Reg. Caſtell. Ann.* 1362. Medina in *Antiquitat. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 66. Gundiſaluus de Illeſcas *Hiſtor. Pontifical. lib.* 4. *c.* 1. Stephanus Garibay in *Compend. Hiſtor. lib.* 8. *c.* 22. Pineda in *Monarch. Eccleſ. lib.* 17. *c.* 14. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 12. *c.* 5.

Scriptores.

P. Ioannes

P. Ioannes Mariana *lib.* 5. *c.* 12. Alphonſus Villegas *in Flor. SS. Hiſpanor. in Vit. S. Leandr.* 1. *p.* & in *Catalog. Domuum deuot. Hiſpan.* 2. *p.* Petrus Antonius Beuter *Hiſtor. Valent. lib.* 2. *c.* 31. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 2. *Cent.* 6. *c.* 71. F. Ioannes Marieta *in Corograph. Vrb. Hiſpan. verb.* Guadalupe *lib.* 22. *fol.* 24. Didacus Colmenares *Hiſtor. Segobienſ. c.* 26. Caſtillo *Hiſtor. Gothor. lib.* 4. *Diſcur.* 8. D. Martinus Carrillo in *Annal. Eccleſ. Hiſpan. lib.* 2. *Ann.* 581 Barreyros in *Corograph. tom.* de Domo Guadalup. *fol.* 56. D. Paulus de Spinoſa *Hiſtor. Hiſpalenſ. lib.* 2. *c.* 19. *lib.* 3. *c.* 1. P. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 142. & alij plurimi quos prolixitatis cauſâ omittimus. Ex Exteris videndi Ferreolus Locrius *in Mar. Auguſt. lib.* 2. *c.* 2. *fol.* 93. & *lib.* 4. 23. *fol.* 364. Antonius Balinghen in *Kalend. Marian. Die* 26. *Mart. n.* 4. *fol.* 166. HISTORIAM ex omnibus colligemus, vt debitum omni modo ſoluamus.

HISTORIA INVENTIONIS ADmirabilis Imaginis Dei-Genitricis MARIÆ, *ad Montem Guadalupeum repertæ in Hiſpaniæ Prouincia, quam Eſtremaduram vocant. Ex Var. Script.*

ANNO *Domini* M. CCC. L. *vel circiter, regnante in Caſtella* Alfonſo XI. *apud* Guadalupenſes *reperta eſt* IMAGO *Deiparæ, quæ in poſterum fuit, & eſt innumeris miraculis illuſtris. Fama eſt eam* B. Leandrum *Hiſpalenſem Antiſtitem à* S. Gregorio *Magno Pontifice Maximo, vnà cum* Cõmentarijs *in* Iob, *emiſſam accepiſſe, quamque fuiſſe à* S. Luca *Euangeliſta depictam, & quam in epidemico morbo Romam graſſante, proceſſionaliter per Vrbis ambitum traxerat Sanctiſſimus Pontifex, & Eccleſiæ Doctor, cuius Virginalis imaginis conſpectui aër corruptus viſus fuit protinus diſſipari, vt Hiſpanorum Annales contendunt. Huius igitur muneris Pontificij fauorem dùm Leander agnouit, adſcitis Clero, & Populo* Hiſpalenſium, *extra vrbem exiliens* Iconam *ſolemni pompa ſuſcepit; & honorifice in Maiori Eccleſia collocatam, deinde Gothorum tempore. ſummo* Hiſpalenſibus *in honore fuiſſe. Sed ſuccedentibus Regum flagitijs, & Sarracenorum irruptionibus,* Hiſpanias *deuaſtantibus, pij aliquot* Hiſpalenſes, *Agarenorum ſæuitiam effugientes,* IMAGINEM *illam, vnà cum Corporibus* SS. Fulgentij *Epiſcopi Aſtigitani, &* Florentinæ *Sororis, & alijs innumerabilibus Reliquijs, ne Iſmaëlitis ludibrio foret, ſecum detulerunt, & in quodam antro, inter Montium, & ſyluarum horrentium cacumina conſito, iuxta flumen* Guadalupæum *vocatum, in* Vettonia *Prouincia, quæ hodie* Eſtremadura *dicitur, vnà cum libro hiſtoriam rei cõtinente, & campanæ are fuſa, lachrymabiliter condiderunt; & vlterius non ſine magno cordis dolore perrexerunt.*

Inuentionis Annus.

Qualis hæc Imago fuerit?

A quibus abſcondita, & quando?

POST *hæc cùm Venerabilis* IMAGO *iſthæc ibidem* DC. XXXVI. *Annis delituiſſet, Beatiſimæ Virgini* MARIÆ *placuit, vt eius* IMAGO, *tot ſeculis inuoluta ſilentij cineribus, & obliuionis horroribus ſequeſtrata, in publicum prodiret, lucem aſpiceret, & vniuerſum Orbem tot ſignis, & inſignibus facinoribus ſubſequentibus illuſtraret. Igitur cùm* Boarius *quidam, qui* Caſtrum Cereris, *Romanorum æuo, noſtro* Caceres *dicitur, incolebat, vaccam amiſiſſet, eo tempore, quo greges in illis Montibus* Guadalupeo *flumini appoſitis* Caceresis *vrbis accolæ depaſcebant, per ſaltum inuium illam querere feſtinauit. Et licet ſedulus paſtor per concauas Vallium, per vaſta cliuium, & per denſa collium, multoties feſſus erraret, nequaquam pecudem inuenit, donec ad locum, vbi hodie eſt Templum Deiparæ, peruenit, quo vaccam, licet mortuam reperit, Cumque exerto cultro pellem extrahere deſtinaſſet, repente animal ſurrexit, Cru-*

A quo reperta, & qualiter.

cis ſigno ante pectus, quo ferierat Boarius, *vt moris eſt, inſignitum, quod* Boarium *ingenti metu perculſit. Sed momentò ad ſe reuerſus, Deiparam ſplendida lucis coruſcatione micantem, & Angelorum ſocietate conſpicuam vidit, quæ dixit ei:* Ne timeas amice. Ego ſum MARIA, Dei Genitrix, & peccatorum Aduocata. Ad vrbem tuam mox perge, Clerum conuoca, vt hic fodientes IMAGINEM meam, quæ diu intra huius loci viſcera delituit, quantocyus eruant. *Boarius admiratione, & lætitiâ perfuſus, ſubiunxit*: O mi Domina, quid ſi mihi homunculo, & deſpecto bubulo non credant? *Tum Deipara*: Vade confidenter. Nam vbi domum tuam perueneris, filium tuum, quem mortuum inuenies, ad vitam redire iubebo; iſtudque ſigni dabis, vera eſſe quæ reuelo. *Hinc, viſione euaneſcente, & Boario in ſe reuerſo, quia ſplendor tanti luminis ſenſum, & viſum eius ademerat, citatis pedibus ad vrbem perrexit. Itaque Clerum, & Populum conuocat, viſionem enarrat, & quæ à Deipara audiuerat refert, filiumque vitæ reſtitutum oſtendit, & omnes ad ſacratiſſimam* IMAGINEM *Dei-Genitricis eruendam, cordis affectu, operis nutibus, & vocis rationibus monet. Tunc vniuerſi* Bubuli *relatione, & miraculi euidentiâ conuicti ad locum deſignatum piâ affectione concurrunt, & fodientes, vbi Boarius demonſtrauit, breui in antrum horridum, ſilueſtribuſque frondibus vmbroſum & profundum incidere, ibidemque* ICONAM *Beatiſſimæ Virginis, vna cum libro, & campana reperiunt, omnia ita integra, ac ſi eadem die fuiſſent repoſita. Eruta denique Dei Genitricis* IMAGINE, *omnes qui cum* Bubulo *aderant, gratias agentes Deo, & eius ſanctiſſimæ Matri, lati eidem Oratorium exiguum, & extemporaneum extruxere. Sed poſt modum ſuccedentibus B. Virginis inuocatione celeberrimis miraculis Alfonſus* XI. *Hiſpaniæ Rex primùm, poſt* Ioannes II. *eius ſucceſſor Templum magnificentiſſimum, tribus magnis fornicibus tectum, gratâ ſymetria partium inſigne condidere. Qui* Ioannes *hoc Templum Monachis* Ieronymianis *commendauit, quorum ſtudio, & cura Domus iſthæc ita in vniuerſum creuit, quod* Guadalupenſe *Cœnobium inter omnia intra, & extra Hiſpaniam condita, tam magnitudine reddituum, quam regulari obſeruantiâ, proculdubio primum locum obtineat. In huius ergo Templi Ara maximâ ingens ſacrarum ſtatuarum ordo deauratus viſitur, inter quas media eſt Dei Genitricis* IMAGO, *quæ grato adſpectu, & maieſtate, tùm amorem, tùm reuerentiam intuentibus conciliat. Ad vtriuſque lateris parietes vndique Centum dependent lychni laquearibus aureis. Porrò miraculorum, quæ ad eam* Imaginem *Deus patrat, non eſt numerus, in quorum teſtimonium omnes Templi quotquot ſunt anguli, feretra mortuorum, & funebria velamina, eorum, qui ad vitam rediere; fulcimenta paralyticorum, & claudorum catenas, & compedes vinctorum, aliaque anathemata plurimorum, qui ſanitatem recuperarunt, multiplicato fœnore demonſtrant. Quid referam de donariis Templo oblatis, de peregrinorum frequentia, & Regalis Domus diſpoſitione? Hic finis eſto, quòd mirabiliter omnia ibidem eueniunt, & Virgo ipſa in hac Imagine ſua omnia quæ poteſt, oſtendit.*

Boario apparet Virgo Dei-Genitrix.

Eius filius vitæ reſtituitur.

Oratorium exiguum extruitur.

Ieronymianis fratribus conceditur.

Ecce Amice Lector *Guadalupenſis* Virginis HISTORIAM, quam breui illuſtrare conabimur, vt omnibus faciamus ſatis, & relationis veritas innoteſcat. Toto cœlo, vt aiunt, aberrauit *Gabriel Pennotus*, rerum Hiſpanicarum ex more maleuolus Centuriator, qui in *Hiſtor. Canonicor. Regular. lib. 2. c. 31. §. 4. fol. 149.* auſus fuit dicere Eccleſiam hanc *Guadalupenſem* Canonicis Regularibus paruiſſe ad Annum vſque M. D. LXXXIX. cùm in contrarium ſtet veritas. Nam vt ex Noſtris liquet Hiſtorijs Domus hæc primum *Clericis Secularibus* conceſſa fuit, qui illam per plures annos rexere, poſt *Monachis Ieronymianis* tradidit Rex regendam *Ioannes* II. Caſtellæ, qui primum Priorem *F. Ferdinandum Yañez* ex Monaſterio S. Bartholomæi Lupianenſi extractum, nominauit, vt ex *Hiſtor. Guadalup. 1. p. c. 4. fol. 8.* Montalui, & aliorum liquet.

Pennoti error.

QVOD

Digitized by Google

QVOD hæc IMAGO ſit, quam miſit Româ Hiſpalim Leandro Gregorius, nihil tàm notum, omnes tàm Noſtri, quam Exteri citati Scriptores hanc veritatem fatentur, quorum hic nomina referre prolixum. Videſis *Tom. I. Die XXVII. Februar. fol.* 285. vbi Nos alios retulimus. *Imago hæc à S. Gregorio miſſa.*

QVATENVVS ad *Reliquias Sanctorum*, quæ in Sacrario S. IOSEPHO Virginis Sponſo dicato cuſtodiuntur, & in *Septem* diſtinctis *ſinubus* adſeruantur; hic earum Catalogum ſubiicere fas eſt:

CATALOGVS RELIQVIARVM SANCTORVM, quæ in Regali Cœnobio Guadalupenſi, Ordinis S. Ieronymi in Eſtremadura mirificè ſeruantur.

SINVS I.

Duplex Spina Coronæ Dom.
Triplex pilus eius menti.
Fruſtum velaminis B. V. tribus ſanguinis guttis Chriſti tinctum.
Os Coxæ XI. M. Virginum.
Os S. Cæciliæ V. & M.
Caput vnius V. ex XI. Mill.
Os S. Ruffinæ.
Duo Capita X. M. Martyr.
Os S. Saturnini M.
Os S. Primitiui M.
Os S. Baſilij M.
Os S. Pudoni Confeſſor.
Os S. Ioannis Baptiſtæ.
Os S. Secundæ.
Os. S. Paulinæ V. & M.
Os S. Tiberiæ.
Corpus S. Hilarij M.
Os S. Alexandri M.
Os S. Rochi Confeſſor.
Os & Caro S. Victoris.
Os S. Quirini M.
Os S. Vincentij M.
Os S. Theclæ V. & M.
Os S. Probi M.
Os S. Cordulæ V. & M.
Os S. Primitiui M.
Os S. Saturnini M.
Os S. Agnetis V. & M.

SINVS II.

Caput vnius V. ex XI. Mill.
Os S. Iulij Martyris.
Os S. Bonifacij M.
Tibia vnius ex MM. Machab.
Tibia vnius ex XI. Mill. VV.
Os S. Adriani M.
Os S. Damiani M.
Os S. Pauli Martyr.
Os S. Laurentij M.
Os S. Stephani M.
Ex Veſtibus Pueri IESV.
Os S. Ioſephi.
Os S. Rebocati M.
Os S. Hyacinthi M.
Caput vnius V. ex XI. Mill.
Os S. Cruciani M.
Os S. Rogati M.
Os S. Mauritij M.
Os S. Martinæ V. & M.
Caput vnius MM. Thebæor.
Os S. Venerandi M.
Os S. Tertulliani M.
Os S. Benedictæ M.
Os S. Abundij M.
Os S. Laurentij M.
Fruſtum Columnæ Domini.
Os S. Iuſtæ.
Os S. Nicolai Epiſcopi.
Os S. Agathæ V. & M.
Fruſtum ex Præſepio Dom.

SINVS III.

Caput vnius ex Innocentib.
Os S. Lamberti Ep. & M.
Os S. Leonis PP. Conf.
Os S. Iulij.
Os S. Aſtaſij.
Os S. Dionyſij PP. M.
Os S. Fidelis M.
Os S. Melchiadis PP.
Os S. Pribati M.
Pili ex mento, & caro S. Petri.
Numus, quo venditus fuit D.
Os S. Clementis PP. M.

Os

Os S. Eutychiani PP. M.
Os S. Lini PP. M.
Oſſa ex MM. Cæſaraug.
Corpus S. Hyppoliti M.
Os S. Euſebij PP. M.
Os S. Soteris PP. M.
Os S. Mathiæ Apoſtoli.
Os S. Philippi Apoſtoli.
Os S. Primitiuæ V. & M.
Capilli S. M. Magdalenæ.
Os S. Perpetuæ M.
Fruſtum Corporis, & Caput vnius ex Innocentib.
Os S. Zepherini PP. M.
Oſſa MM. Thebæorum.
Os S. Chriſtophori M.
Os S. Andreæ Apoſtoli.
Os S. Martini PP. M.
Os S. Ieronymæ V. M.
Os S. Eleutherij PP. M.
Os S. Sixti PP. M.
Os S. Pauli Apoſtoli.

SINVS IV.

Dens columellaris S. Apollon.
Os S. Paterni M.
Os S. Ieronymi Confeſſor.
Os S. Thadæi Apoſtoli.
Digitus cum carne, & vngue S. Bernardini.
Os S. Catherinæ Senenſis.
Os S. Ludouici Reg. Gall.
Os S. Torquati.
Os S. Gregorij PP.
Os S. Eugenij Ep. Tolet.
Os S. Bartholomæi Apoſtol.
Corpus vnius ex Innocentib.
Fruſtum Ligni Crucis.
Pollex S. Matthæi Apoſtol.
Tibia S. Ioſephi Ab Arimath.
Oſſa SS. MM. Cæſarauguſt.
Os S. Lucæ Euangel.
Os S. Eneratidis V. M.
Os S. Mariæ Magdalenæ.

SINVS V.

Caput vnius V. ex XI. Mill.
Os S. Soteris V. M.
Os S. Felicis M.
Os S. Celſi M.
Os S. Sebaſtiani M.
Os S. Ildefonſi Ep. Tolet.
Corpus S. Baſilij M.
Os S. Cypriani M.
Caput vnius ex XI. Mill. V.
Fruſtum veſtis purpureæ D.
Os S. Agathonis M.
Os S. Georgij M.

SINVS VI.

Caput vnius V. ex XI. M.
Os S. Catherinæ V. M.
Os S. Martialis M.
Os S. Gerontij M.
Os S. Martiani M.
Os S. Martinæ V. & M.
Os S. Vrſulæ V. & M.
Tibia S. Criſpini Martyr.
Caput vnius V. ex XI. Mill.
Os S. Conſtantiæ.
Os S. Luciæ V. & M.
Os S. Feliciſſimæ V. M.
Os Balbinæ V.
Duo Capita XI. Mill. VV. & aliud S. Nicomediæ V. M.
Os S. Concordiæ V. M.
Os S. Eutychij Martyris.
Os S. Lucij PP. & M.

SINVS VII.

Os S. Martini Ep. Turonenſ.
Os S. Lini PP. & M.
Os S. Valerij Ep. Treuirenſ.
Os S. Firmi Martyris.
Tibia S. Conſtantij Confeſ.
Tibia vnius ex SS. MM. Agred.
Os vnius MM Moguntiæ.
Os S. Honorati Martyris.
Os S. Marcelli Martyris.
Os S. Guillelmi Mart.
Os S. Auguſtini Epiſcopi.
Os S. Ieronymi Confeſſor.
Corpus S. Fortunati Mart.
Capilli B. V. MARIÆ.
Os S. Simeonis Ep. Ieroſolym.
Os S. Exuperantij M.
Os S. Vitalis Martyris.
Os S. Blaſij Martyris.
Os S. Dionyſij Areopagitæ M.
Os S. Cypriani Martyr.
Os S. Clementis PP. M.
Os S. Martiniani M.
Os S. Donati Martyr.
Os S. Euphraſij Ep. Iliturgitan.

Os S. Romani

Digitized by Google

Os S. Romani M.
Os S. Ambroſij Ep. Mediolan.
Os S. Creſcentiani M.
Os S. Theodorici M.
Os S. Eutychiani M.
Os S. Cothicij M.
Os S. Conceſſi M.
Os S. Romanæ V. M.

Necnon in eiſdem ſinubus, & ſcrinijs adſunt aliæ innumerabiles Reliquiæ SS. abſque nominibus, & effigies Chriſti Domini, quam vulgo Veronicam appellant, & Monaſterium miraculoſe ſuſcepit cuiuſdam peregrini oblatione, de quo adeſt in Cœnobio ſingularis traditio.

QVINTO IDVS
Septembris.
DIES IX.

A. Bæte *in Hiſpania Bætica* S. Stratonis *Martyris, qui cum in Diocletiani Imperatoris perſecutione pro Chriſti fide comprehenderetur à Iudice, & nec fidem deſerere, nec idolis litare quiuiſſet, ad duas alligatus arbores, in partes diſiectus, integer ad gloriam properauit æternam.*

B. Ibidem SS. Rvffini, *&* Rvffiani *fratrum, qui ob Chriſto nomina data, ferali mucrone iugulati, ad trophæi culmen Martyres cucurrerunt intrepidi.*

C. Item ibidem SS. Severi, *&* Arthemidori *Martyrum; quorum primus pro fidei conſtantiâ; ad omnia cruciatuum genera acceſsit, demumque abſciſſo capite, cœlum coronatus ingreditur: ſecundus flammis voracibus exuctus, illuſtrem de Tyranno reportauit triumphum, & à Domino indeficiens meritò præmium recepit.*

D. Spali *in Hiſpania Citeriori ad Pyrenæi radices* SS. Theodori, *&* Occeani, *qui pro Chriſti confeſſione Iudici oblati, & glorioſa conſtantia idolorum imagines reſpuentes, cruciatibus expoſiti, ignibus traditi, celebrem martyrio compleuerunt agonem.*

E. In Oppido Torreion de Velaſco *Toletanæ diœceſis Depoſitio ſacrorum pignorum* S. Alexandri *Martyris Romæ paſſi, quæ in Monaſterio Fratrum SSS. Trinitatis Diſcalceatorum honorificè ſeruantur.*

F. *Apud* OSSET *in Batica Hiſpaniæ* S. GREGORII *Confeſſoris, qui temporibus Gothorum vixit gloriâ ſanctitudinis: cuius ſacrum Corpus regnantibus in Hiſpania Catholicis* Ferdinando, *&* Eliſabethâ *Regibus, in capſa marmoreâ erutum, & celeberrimis miraculis patefactum, ibidem Templum magnificum ab ipſis Regibus accipere meruit, vbi adhuc honorificè cuſtoditur.*

NOTÆ.

A.B.C.

Martyrologia.

SANCTVS STRATON, RVFFINVS, RVFFINIANVS, SEVERVS, ET ARTEMIDORVS *Martyres* Baëcenſes *in Batica.*]Eorum anamneſis à *Græcis Menologis* repetitur h.d. ſequentibus periodis: *Natalis* B STRATONIS, *qui in duabus cedris ligatus, & in duas partes ſectus pro Chriſti confeſſione cum cœleſtibus coniunctus eſt. Eodem die certamen* SS. RVFFI, *&* RVFFINIANI, *qui cùm eſſent germani fratres, pro Chriſtiana fidei confeſſione, gladio percuſſi ſunt. Item paſſus eſt, &* S. SEVERVS. *Eodem die* S. ARTEMIDORVS *igne conſummatus eſt.* Trium primorum Diuûm etiam meminit Romanum Martyrologium Baronij *fol.* 561. Cuius verba P. Dionyſius Vaſquez in *Caſtellan. fol.* 148. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol* 193. Conſtantius Felicius *in Ital. fol.* 95. ſuis idiomatibus recenſuere. Quibus conueniunt *Galeſinius*, & cæteri recentiores, licet perperam idem Prothonotarius S. STRATONEM ad *Diem XVII.* huius Menſis reponat; *Nicomediæque* paſſum ex proprio capite contendat, cùm *Menologium*, quo vtitur, locum agonis nequaquam aſſignet, quinimo conſtet eundem S. Martyrem, & Quatuor ſupra recenſitos conſtantiſſimos Agoniſtas, coniunctim in *Hiſpaniæ Batica*, ad vrbem BÆTEM martyrio coronatos fuiſſe in perſecutione Diocletiani. Audi Clariſſimum Virum Flau. Dextrum in *Chronicon. Ann* 308. vbi Biuar. *n.* 5. *Comment* 2 *fol.* 367. & Rodericus Caro *fol.* 116. *lit. T.* hiſce verbis: BÆTE *Vrbe in Hiſpania Batica (quæ* Bætis *Vtriculum etiam dicitur) Sanctus Chriſti Martyr* STRATON, *qui inter duas arbores adligatus, illiſque diſſolutis pro Chriſti nomine diſcerptus, ad cœlos euolauit. Ibidem SS. Martyres, & Ciues, & fratres* RVFFINVS, RVFFINIANVS, ARTEMIDORVS, *&* SEVERVS. Ecce locum palæſtræ probatum, & *Galeſinij* lapſum detectum. Cui, nec *Biuario* adhæreo in Nomine RVFFINIANI, qui illud fuiſſe RVFFIANVM contendunt, cùm ex *Dextro*, & *Baronio* aliter Nomen eſſe conceptum, hoc eſt, RVFFINIANVM, appareat; quibus eſt deferendum. De Noſtris ſcripſere idem Rodericus Caro *in Chorograph. Conuent. Hiſpalenſ. lib.* 3. *c* 38. *fol.* 137. *&* 138. D. Paulus de Spinoſa *Hiſtor. Hiſpal. lib.* 2. *c.* 9. Doctor Salto in *Serm. de SS. Hiſpal.* P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpal. fol.* 289. D. Martinus de Anaya in *Apolog. SS Hiſpalenſ* 3. *p.* §. 15. *fol.* 23 P. Franciſcus de Bilcues *Hiſtor. SS. Giennenſ* 1 *p. c.* 26. *fol.* 63. D. Martinus Ximena in *Annal. Giennenſ. Ann.* 308 *fol.* 75. Idem P. Bilches *Hiſtor. Baëcenſ. lib.* 2 *cap* 10. Et item in *Memorial. pro Offic. SS. Baëcenſ.* §. 9. Eorum ACTA nullus in Tabulas reduxit Eccleſiaſticas, illa Nos ſubiungere, prout moris eſt, conabimur.

Galeſinij lapſus.

Scriptores.

ACTA

Digitized by Google

ACTA SS STRATONIS, RVFFINI, RVFFINIANI, SEVERI & ARTEMIDORI *Martyrum Batenſium in Batica, ex Dextro, & aliis.*

Origo.

STRATON, RVFFINVS, RVFFINIANVS, ARTEMIDORVS, & SEVERVS *ex vrbe* BÆTE *in Hiſpania Batica, ciues, & fratres, Chriſti fidem ſecuti, tandem propter eius defenſionem martyrio ſunt in eadem vrbe coronati. Nam licet Diocletiani Imperatoris perſecutio aduerſus Chriſti fideles, eius abdicatione Imperij, pauſam facere crederetur, in contrarium euenit, eo quòd illa ſic in poſterum creuerit, eo auctorante, quòd Chriſti membra fortiùs plecterentur, ita vt poſſit dici:* Sanguis ſanguinem tetigit. *cum vnus ſanguis ſuper alium caderet; & vnius martyrij finis, alterius eſſet exordium. Nec iſte Gentilium furor cæteros deterrebat, quinimò qui ſupererant opima de Tyrannis detulere trophæa. Ex horum numero Noſtri* Bætenſes *Martyres fuere. Nam* STRATON, *deuictus primis ſupplicijs, ſimilibus Agoniſtis, dari conſuetis, feliciter horribili cruciamento coronam accepit. Cuius cùm Iudex in vnum curuatis arboribus, vtrinque corporis partes alligaſſet, eas, tantò concitatas impetu remiſit, vt laniata paſſim membra diſiecerit.* RVFFINVS *verò, &* RVFFINIANVS *gladio feriti martyrium conſummarunt.* ARTEMIDORVS *deinde in flammam coniectus, admirandæ pietatis ſuæ, ac fidei teſtimonium præclarum dedit.* SEVERVS *denique pro Chriſto omnem cruciatum perpeſſus, demùm conſtantis animi virtute ceruices præbuit. His tormentorum generibus vnuſquiſque eorum inter Sanctorum agmina meruit numerari* Quinto Idus Septembris, *Anno Domini* CCC. VIII.

Oſia. c. 4.

Stratonis martyrium.

Ruffini, & Ruffiniani ſupplicium.

Artemidori, & ſeueri certamina.

Hactenus ACTA, quæ ſcribere potuimus; in quibus illud eſt notabile circa ſupplicij genus, quo Tyrannus STRATONEM in duarum arborum ramis appenſum, cruciauit. Huius ſupplicij genus à Græcis Διασφενδόνη dicitur: eo vſus fuit Alexander Magnus aduerſum Beſſum Darij occiſorem, vt refert Plutarchus in *Alexandr. fol. mihi* 207. his verbis: Διασφενδόνης ὀρθιῶν δενδρίων εἰς ταυτὸ καμφθέντων ἑκατέρου μέρους σφυρὰς τισὰς τῷ σώματος ἐπιδήσας ὡς ὤρμητο ῥυμὴ φερόμενον τὸ σῶμα αὐτοῦ μέρος νέμεσθαι. Hoc eſt: *Arbores duas rectas ita incurauit, vt earum faſtigia vna eſſent, vtrique alteram corporis partem alligauit: librata tum arbores, cùm ſeſe erigerent magna violentiâ, ſuam vtraque partem, diſcerpto corpore, ſecum rapuit.* De hoc tormenti genere ſcripſit Cæſar Baronius in *Not. ad Roman. Martyrolog. Die XIV. Maij. lit. D. fol.* 303. vbi etiam Flauij Vopiſci *in Aurelian.* ſimilem ſententiam refert. De quo etiam locutum fuiſſe Propertium *lib.* 3. *Eleg.* 21. contendit Iuſtus Lipſius de *Cruc. lib.* 3. *cap.* 19 in illis carminibus:

Diaſphendon ſupplicium quod?

Arboreaſque Cruces Sinis, & non hoſpità Graiis
Saxa, & curuatas in ſua fata trabes.

Quo loco Philippus Beroaldus in *Not. ad Propert. d. lib.* 3. *eleg.* 21. *fol.* 781. aſſerit: *Fuit autem Sinis in Iſthmo facinoribus famoſus, qui duas pinus flectebat, & flexis hominum brachia vtrique alligabat, quæ in ſublime renitentes, & in naturam ſuam reſurgentes, corpus lacerum diſcerpebant.* Eius meminit *Ouidius.*

Occidit ille Sinis magis male viribus vſus:
Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latæ ſparſuras corpora pinus.

Et Diodorus Siculus in *Bibliothec. lib.* 5. & alij plurimi, qui ab iſto Sine originem huius cruciamenti trahunt. Videſis etiam de eo Antonium Gallonium *de SS. Martyr. Cruciat fol.* 253. vbi formam in tabula depingit, *lit. G.*

Quâ Vrbe passi?

Sed nunc ad piam Nostrorum Scribentium *Batica* disputationem, calamum conuertamus. Nam *Viriculani* Ciues, positi in diœcesi *Hispalensi*, contendunt hos sanctissimos pugiles martyrio coronatos fuisse apud *Batem* vrbem, quam, vt ex textu *Dextri* superius relato liquet, etiam fuisse vocatam *Viriculum* apparet. Hinc passos in Vtrera, vrbe illius diœcesis celeberrima fatentur, ideoque D. Paulus de Spinosa *d. lib. 2. c. 9.* Rodericus Caro *d. lib. 3. c. 38.* Quintana-Dueñas *d. fol. 289.* illos inter Sanctos diœcesis Hispalensis constituere, illisque Officium Duplex consignatum fuisse ab Archiepiscopo Hispalensi, tanquam diœcesis Naturalibus exprimunt. Ast P. Franciscus de Bilches, *supr. d. 1. p. c. 26.* & alibi. D. Martinus Ximena *supr. d. Ann 308. fol. 75.* eos agonem impleuisse in vrbe *Baecia*, hodie Baeza diœcesis Giennensis, vbi etiam inter illius Diuos Officio Duplici condecoratos Eminentissimi *D. D. Balthasaris de Moscoso, & Sandoual*, S. R. E. Cardinalis, & tunc Episcopi Giennensis, nunc Archiepiscopi Toletani iussu, cognoscunt. Pro hac opinione stat D. Martinus de Anaya Hispalensis in *d. Apolog. pro SS. Hispalens. d. 3. p. §. 15. fol. 24.* Vbi aduersus Quintanam-Dueñas & cæteros contrariæ assertionis Scriptores inuehitur, eorumque ignorationem Corographiæ vrbium ostendit. Cui & Nos libenter adhæremus.

D. *Scriptores.*

SS. Theodorvs, & Oceanvs *cùm Sociis Martyribus* Spalensibus *in Vasconia Hispaniæ.*] Hos diuersos esse ab illis SS. Martyribus, quorum memoriam retulimus supra hoc *Tom. 5. Die IV. huius Mensis lit. B.* ex hisce sequentibus rationibus. I. Quia isti martyrium subiere apud *Spalim* in *Vasconia*, illi apud *Tuccim* in *Batica.* II. Isti cum *Apellio, Luca* & *Clemente*, de quibus, Die sequenti: illi cum *Ammiano*, & *Iuliano.* III. Isti igne consumpti: illi confractis pedibus occisi. Hinc inter eorum passionem, & subiectum, magnum discrimen inuenitur. De his Flauius Dexter *Ann.* 308. sequenti clausula: *Spali prope Gallias in Hispaniæ Montibus Pyrenæis SS. Martyres* Theodorvs, Oceanvs, Apellivs, Lvcas, & Clemens. Eorum etiam meminere P. F. Franciscus Biuarius ad *Dexir. Comment. 2. n. 6. fol. 367.* Rodericus Caro *ibidem fol* 117. Sed quia de tribus hisce vltimis Martyribus, infra Die sequenti, à Nobis agendum erit, ne eorum continentiam Actorvm diuidamus, aut repetamus, ideò ad *Notationes* sequentis Diei Lectorem remittere visum fuit.

E. *e Martyrologia.*

S. Alexander *Martyr Romanus.*] Eius anamnesim repetunt *Beda*, *Vsuardus*, *Ado*, & cæteri recentiorum, à quibus Baronius in *Roman. Martyrol. fol. 561.* hisce verbis: *In Sabinis* XXX. *ab Vrbe Milliario SS Martyrum Hyacinthi*, Alexandri, *& Tiburtij.* Conueniunt P. Dionysius Vasquez in *Castellan. fol. 148.* P. Ioannes Lupus *in Lusitan. fol. 192.* Constantius Felicius *in Ital. 2. p. fol. 97.* Cuius sacrum Corpvs è Romanis cæmeteriis extractum facultate Vrbani VIII. Pont. Max. & R. P. F. *Ioanni ab Annuntiatione* Ordinis SSS. Trinitatis Excalciati, eius aliquando à confessionibus sacris concessum, tandem cum aliorum Sanctorum Martyrum lipsanis *Hispanias* translatum, Monasterio Oppidi de Torrejon ipsius ordinis distributum, ibidem honorifice requiescit. De cuius rei probatione videnda Diplomata superius à *Nobis* edita *Tom. 1. & 2.* Diuersis Diebus.

Corpus Hispaniam translatum

F. *Cultus olim exhibitus tempore Gothorum.*

S. Gregorivs *Ossetensis Confessor.*] Celebris fuit eius sanctissima memoria temporibus Gothorum, vt S. M. Maximus innuit in eius *Chron. Ann. 506.* his verbis: *In Hispania Batica, apud* Aqvas-dvras *Constantiæ Iuliæ, quæ* Osset *dicitur, moritur gloriosè* Gregorivs *Famulus Dei.* Et in eodem *Chron. Ann.* 559. eius miraculorum famam, & sanctitudinis cultum, sequenti clausula, exprimit: *His temporibus, vel circiter in Batica,* Constantiæ Iuliæ, *quæ est* Osset, *claret* S. Gregorivs *Confessor.* Sed postmodum labentibus seculis, & interueniente Hispaniæ ruinâ, & Sarracenorum omnia vastantium proluuie, Sanctissimus Confessor in sua theca apud Oppidum Osset, marmorea inclusus, delituit ad Annum Domini M. CCCC. LX. quo sepulchrum repertum, in eius cauo ossa omnia Sanctissimi Confessoris reperta sunt, cuius nimirum interuentu Deus innumera operatus est miracula, ob quæ ab incolis in magno pretio habitus,

habitus, animos *Ferdinandi*, & *Eliſabethæ* Regum Catholicorum Hiſpaniarum erexit, vt beneficio, ac eorum ſtipe Templum in eius honorem magnificum extrueretur, & in eo ſub arca cleaurata Corporis Reliquiæ reuerenter conderentur. De eo ſcripſere Philippus Ferrar. in *Catal. General. SS. Ih. d. fol.* 360. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. Tom. 2. lib. 11. c.* 41. Don. Franciſcus de Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom. 2. Cent. 6. c. 1.* F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 6. c. 43.* Rodericus Caro in *Chorograph. Conuent. Hiſpalenſ. lib. 3. c. 19. fol. 114.* P. Ioannes de Pineda *in Epiſtol. ad Abbat. Oliuarenſ fol.* 3. P. D. Ioſeph. à S. Maria *in Tractat. de Oſſet. fol.* 12. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpal. fol.* 313. D. Martinus de Anaya in *Apolog. pro SS Hiſpal. 5. p. §. 21. fol. 5.* F. Franciſcus Biuarius *in Not. ad Maxim. in Chron. Ann. 506. n. 2. §. 16. fol. 266.* & *Ann. 559. n. 4. §. 94. fol. 453.* Rodericus Caro in *Not. ad eundem Max. fol. 177. lit. N.* & *Ann. 559. fol. 189. col. 2. lit. F.* Huius S. Confeſſoris, nihil, niſi eius Epitaphium in operculo Sepulchri conſcriptum, de eius rebus geſtis, apud Noſtros inuenitur, quod ſic inſcribitur.

Et Noſtris quoque temporibus.

Scriptores.

A. ☧. Ω

IN. HOC. TVMVLO. IACET.
FAMVLVS. DEI. GREGORIVS.
QVI. VIXIT. ANNOS. PLVS. MINVS. LXX.
RECESSIT. IN. PACE. DIE. NONA. SEPTEMBR.
ERA. D. XXXXII.

Epitaphium.

Qui Eræ numerus ad Annum Incarnationis Dominicæ D. IV. reſpondet. Hinc notabis, quod in principio Inſcriptionis adeſt Labari Conſtantiniani ſignum, & in extremis literæ Alpha, & Omega, in argumentum confeſſionis fidei Catholicæ, quibus notulis veteres Hiſpani ad Sepulchra ſua poſitis, ab hæreticis Arianis diſcerni volebant.

Mos veterum Chriſtianorum in Hiſpania circa notulas in ſepulchris.

Osset, Vrbs antiqua *Hiſpaniæ Baticæ*, quæ & Aqvæ-Dvræ, & Constantia-ivlia dicta fuit; de qua Nos ſupra *h. eod. Tom. 5. Die 1. huius Menſis, lit. B.* aliqua diximus. Nunc diſſertationem mouere compellimur, An in hac Bætica Osset, an in Luſitana, an alibi, fontes illi Baptiſmales (de quibus S. Gregorius Turonenſis *de Glor. Martyr. c.* 24. Sigebertus in *Chron. Ann.* 573. Venerabilis Beda *lib. de Tempor.* à quibus Cæſar Baronius *Annal. Eccleſ. Tom. 7. Ann.* 548. & 573. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib. 11. c.* 54. & cæteri Hiſpanicarum Rerum Scriptores varijs in locis) in peruigilio Paſchatis excitarentur? Cui reſpondeo dubitationi; quod Noſtratum Scriptores Rerum diuerſis ſententijs innixi, vnuſquiſque prout illius ſenſum rapit affectus, trifariè diuiduntur; quod vt facilius percipiatur vniuſcuiſque opinationem ſubiungam.

Qua Oſſet, vbi fontes Baptiſmales excitabantur.

Prima eorum eſt dicentium, Vrbem Osset, quâ relati fontes mirabiliter in peruigilio Paſchatis aquis ſalutaribus replebantur, fuiſſe in *Luſitania* Prouincia. Sic Turonenſis *d. c.* 24. hac ſerie: *Eſt & illud illuſtre miraculum de* Fontibus Hiſpaniæ, *quos* Luſitania *Prouincia profert.* Piſcina *namque eſt apud* Osset *campum, antiquitùs ſculpta, & ex marmore vario in modum Crucis miro compoſita opere.* Conuenit S. M. Maximus in *Chronic. Ann.* 550. vbi digito demonſtrat ſitum, hac clauſulâ: *Prope* Osset *Opidum* Luſitaniæ *in diœceſi* Pacis-Avgvstæ, *Fontes baptiſmatis in peruigilio Paſchatis excitantur.* Huius Luſitanici fontis veritatem tuentur Bernardus Brito in *Monarch. Luſitan. lib. 5. c. 1. & lib. 6. c. 11.* Emanuel Faria in *Epitom. Hiſtor. Luſitan. 2. p. c. 4. §. 14. & 15.* F. Franciſcus Biuar. in *Not. ad Max. Ann. 550. n. 4. §. 31. fol. 425.*

I. Sententia.

Secvnda eſt dicentium, Vrbem hanc Osset eſſe in *Betica* prope *Hiſpalim.* Huius opinationis fuit Auctor Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib. 11. c. 54.* aſſerens deceptum fuiſſe in relatione *Turonenſem*, dùm Vrbem Osset, eiuſque miraculoſum fontem inter *Luſitaniæ* populos enumerat, cùm in illa Prouincia nec veſtigium talis vibis inueniatur. Quam opinionem poſtea ſecuti ſunt Rodericus

II. Sententia.

dericus Caro in *Corograph. Conuent. Hiſpal. lib. 3. c. 19. fol. 113.* F. Ioſephus à S. Maria in *Tract. de Font. Baptiſmal. Oſſetan.*

III. *Sententia.* TERTIA eſt tantùm F. Franciſci Diago in *Annal. Valentin. lib. 5. c. 7. fol. 200. col. 4.* Qui videns Ambroſij Morales temeritatem, quâ *Luſitanos* ſpoliare conatur illo miraculoſo fonte, proſequitur: *Pero y a que eſte Autor ſaca de la* Luſitania *tan famoſo milagro, no ſeria mucho que de la manera que el pone ſemejante marauilla cerca de la ciudad de* Seuilla, *porque tiene alliſu aſiento vn pueblo llamado* OSSET, *la puſieſemos los deſte Reyno dentro de ſus terminos, en el Obiſpado de* Segorbe, *porque haſta oy permanezen cereade* Andilla, *las ruinas de Otro* OSSET, *conſeruando ſiempre eſte nombre. Que pues eſte deſte Reyno y el de cabe* Seuilla *eſtan fuera de la* Luſitania, *no ſe y o porque mas de a deponer el milagro en a quelque en eſte?* Quæ Latinè ſonant: *Sed cùm Auctor iſte famoſum hocce miraculum ex* Luſitania *extrahat, non erit inconueniens, quòd ſicut ille ſimile miraculum prope* Hiſpalim *appingit, eo quod ibidem Oppidum* OSSET *inuenitur, & Nos in hoc noſtro Regno apponamus, cùm adhuc in diœceſi* Segobricenſi, *prope Oppidum* Andilla *veſtigia alterius* OSSET *extent. Nam cùm vtrumque* OSSET, *tàm* Hiſpalenſe, *quàm* Segobricenſe *extra* Luſitaniam *ſit; neſcio quare miraculum apponendum erit in* Hiſpalenſi, *quam in* Valentino? Hæ ſunt ſententiæ, quæ ex Scriptoribus Noſtris eruuntur. Sed cum *S. Gregorius Turonenſis*, & *S. M. Maximus* illius ſeculi ſcriptores pro *Luſitania* ſint, vt quid ſophiſticis argumentationibus detinemur? Nec mouet Fons Baptiſmalis, qui hodie viſitur in Oppido *S. Ioannis de Alfarache*, quod dicunt olim fuiſſe OSSET, cuius formam ſic delineant:

Baptiſterium S. Ioannis de Alfarache.

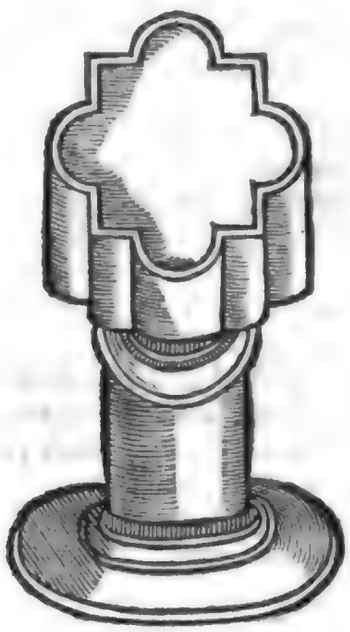

Minime conuenit cum relatione Turonenſis. Quia vt eruditiſſime argumentatur P. Biuarius ad Maxim. *d. Ann. 550. n. 4. §. 57. fol. 438.* Baptiſteria antiqua erant magnæ molis conſtructa, maximè hocce OSSETANVM. Quod ex ipſiſſimis verbis *Turonenſis* probat. Inſuper quia hocce, cuius forma præſcribitur, vnius lapidis viſitur duntaxat; aſt illud OSSETANVM *Gregorij*, ex multis, variiſque tùm colore, tùm diſtinctione marmoribus conflatum erat, ideóque minime poteſt illud *Alfarachenſe* quadrare relationi *Turonenſis*. Quod & Nos ſequimur, & cum *Turonenſi Maximo*, & *Biuario* pro *Luſitania* ſententiam damus.

QVARTO

QVARTO IDVS Septembris. DIES X.

A. SPALI *in Hiſpania Citeriori ad Pyrenæi radices* SS. APELLII, LVCÆ, *&* CLEMENTIS, *qui pro Chriſti nominis confeſſione, ſub Diocletiano Imperatore, diuerſa tormentorum genera experti, ad Caput Martyrum, Martyres pro corona proceduut.*

B. CONSTANTINOPOLI *in Thracia* S. PVLCHERIÆ *Auguſtæ quæ ex Hiſpana progeniæ orta*, Martianum *Virum religioſiſſimum ætate grandæuum, ſibi maritum delegit, ab optimam adminiſtrationem imperij, tamen virginitatem, quam ab ineunte ætate Deo ſponderat, illibatam ad obitum vſque ſeruauit: de qua illuſtria à Synodis, & Sanctis Patribus encomia recenſentur, quibus glorioſo fine quieuit.*

C. COMPOSTELLÆ *in Gallæcia Hiſpaniæ* S. PETRI *ipſius vrbis Metropolitæ, qui literis eximius, & ſanctitate conſpicuus, glorioſum de ſe expirauit odorem, ita vt Virgini Matri Canticum* SALVE REGINA *deuotionis compoſuiſſet affectu, demum Confeſſor illuſtris ad Dominum migrauit.*

NOTÆ.

SANCTVS APPELLIVS, LVCAS, *&* CLEMENS *Martyres* Spalitani *in Hiſpania.*] Paſſos eſſe apud *Spalim* in *Vaſconia Hiſpaniæ*, vrbem, cum SS. THEODORO, & OCGEANO ſocijs, diximus ſupra *Die præcedenti lit. D.* auctoritate Dextri in *Chron. Ann.* 308 vbi Biuar. *Comment.* 2. *n* 6 *fol.* 367. & Rodericus Car. *fol.* 117. *lit. T.* Sed horum Trium Martyrum memoriam *Græci in Menologio* hoc die recolunt, à quibus Martyrologium Romanum Baron. *fol.* 562. hoc elogium ſubnectit: *Item SS. Martyrum* APELLII, LVCÆ, *&* CLEMENTIS. Conueniunt etiam Martyrologia *Caſtellanum* P. Vazq. *fol.* 149. Luſitanum P. Lup. *fol* 193. *col.* 2. & alia recentiorum. Sed licet *Græci*, & *Luſitani* annum, & locum agonis omiſe- *A.*

Martyrologia.

re,

re, omnia hæc suppleuit Dexter *d. Ann.* 308. vbi hæc verba recenset: SPALI *prope* Gallias *in Hispaniæ Montibus Pyreneis SS. Martyres* THEODORVS, OCCEA-
Scriptores. NVS, APELLIVS, LVCAS, & CLEMENS. Quo loco *Rodericus Caro* perperam confundere nititur hos Martyres cum *Tuccitanis*, de quibus, & Nos supra *hoc Mense Die IV. lit. B.* quos ab istis diuersos pluribus probauimus, *Die antecedenti lit. D.* Eorum ACTA nullus scripsit, ea sic breuiter subiungemus.

ACTA SS. THEODORI, OCCEANI, APELLII, LVCÆ, & CLEMENTIS *Martyrum Spalitanorum in Hispania ex Dextro, & aliis.*

Origo. THEODORVS, OCCEANVS, APELLIVS, LVCAS, & CLEMENS *natione* Hispani, & Spalensis *in* Vasconia *vrbis ciues, cùm Christi vocem, & fidem sequerentur, vitam in Christianis operibus transigebant. Sed fera Gentilium rabies aduersus Christi membra, licet Diocletiani, & Maximiani Imperatorum edicta cessauerant, cùm vterque Imperij gubernaculo abdicato priuatam ageret vitam, iterum exurgens, & eodem persecutionis titulo,* Hispanas *vrbes depasceret,* Spalim *peruenit,*
Capiuntur. *& Sanctissimos pugiles raptim in carcerem conijciens, illos, vt à fide desisterent, compellere conatur, aliter varijs cruciaminum experientijs, dilaniatos, & tandem morti traditos, minitantur. Risit Martyrum constantia satellitum audacis propositi machinamentum, & se Christo credituros vsque ad vltimum vitæ spiritum continuis Gentilium propositionibus respondere. Quam ob rem post diuersa suppliciorum examina, in rogum ar-*
Coronantur. *dentem coniecti, per ignis puritatem excocti, ad gloriam vnanimes peruenere. Duo primi* Quinto Idus Septembris, *Cæteri* IV. *Anno Domini* CCC. VIII.

HÆC quæ Sanctis Martyribus ACTA dicamus, licet minuta, maximè relationi *Dextri* conueniunt, & alijs deficientibus, hoc munusculum pro eruditorum deuotione satis erit.

Topographia. SPALIS. Vrbs antiqua *Hispaniæ* ad Pyrenæi radices, quâ *Vascones Nauarrei* accolunt. De ea diximus supr. *Tom.* 3. *Die XVIII. Maij. lit. A. fol.* 239. vbi require.

B. S. PVLCHERIA *Augusta Virgo.*] Eius laudes multis encomijs extulêre Sancti aliquot Patres, & Ecclesiastici Scriptores tàm Græci, quam Latini. De eadem sæpe Acta SS. Synodi *Chalcedonensis*, vbi *Noua Helena, munimen Orthodoxorum,* & *Gloria Ecclesiarum* à cunctis Patribus est acclamata. Eam S. Cyrillus Alexandrinus: *Præsidium Ecclesiæ Dei* vocitat. Leo I. Pont. Max. illam *studiosam pro conseruanda pace Ecclesiastica fuisse*, refert. Denique de ea scripserunt, Sozomenus
Scriptores. *lib. 9. c. 1.* Socrates *lib. 7. c. 22.* Nicephorus *lib. 14. c. 2. & 3.* Marcellinus in *Chron. Ann.* 517. S. Cyrillus in *Apolog.* etal: bi. *l. 2. de Collat. Lustral. C. Theod.* Zonaras *fol.* 217. Cedrenus *fol.* 86. Glycas *fol.* 109. Raphael Volaterranus in *Antropolog. lib. 23. Ann.* 407. *fol.* 707. Gordonus in *Chron. Ann.* 415. *fol.* 147. *Ann.* 446. *fol.* 160. 450. *fol.* 166. *& Ann.* 453. *fol.* 167. Ioannes Nauclerus in *Chron. volum. 2. Generat. 16. fol.* 562. Opmerus in *Chronograph. Ann.* 383. *fol.* 301. Gualterus in *Chronograph. Secul. 5. Ann.* 400. *fol.* 350. Carolus Sigonius *de Occidental. Imper. lib.* 10. *Ann.* 408. *& lib.* 13. *Ann.* 435. Thomas Bozius *de Sign. Eccles. Tom.* 1. *lib.* 8. *Sign.* 32. *c.* 6. *& lib.* 6. *c.* 4. *Sing.* 21. *fol.* 225. *& Tom.* 2. *lib.* 17. *c.* 3. *Sing.* 76. *fol.* 206. *& lib.* 22. *c.* 3. *Sign.* 93. *fol.* 436. Iornandes de *Regnor. ac Tempor. Succeff. lib.* 1. *fol.* 652. Cæsar Baronius *Annal. Eccles. Tom.* 5. *Ann.* 415. *num.* 51. *& seqq. Ann.* 431. *num.* 157. *&* 177. *Ann.* 438. *num.* 13. *& Tom.* 6. *Ann.* 453. *n.* 26. *& seqq.* Wicellus in *Hagiolog. Paru. fol.* 334. *vers.* Nec præter.
Martyrologia. Ex Nostris Ambrosius Morales *Histor. Hispan. Tom.* 2. *lib.* 11. *c.* 3. Rodericus Caro *Histor Hispalens. lib.* 3. *c.* 16. *fol.* 109. *col.* 4. Eius sanctitudinem recolunt Græci in *Menolog. h. d.* & Romanum Martyrolog. Baron. *fol.* 562. hoc elogio:

Constantinopoli

Digitized by Google

Constantinopoli S. PVLCHERIÆ *Augustæ Virginis, religione, & pietate insignis.* Conueniunt P. Dionysius Vazq. in *Martyrolog. Castellan. fol.* 146. P. Ioannes Lup. in *Lusitan. fol.* 194. ACTA eius tàm ex Græcis, quàm ex Latinis antiquis Auctoribus summâ industriâ collegisse *Thomam Bozzium* refert *Baronius*, quæ nondum nacti sumus. Illa ab ipsis Græcis & Latinis Scriptoribus breuiter assignabimus.

ACTA S. PVLCHERIÆ AVGVSTÆ Virginis, Theodosij Magni Imperatoris Nepotis, ex Italica Vrbe Hispaniæ oriundi, ex Græcis, & Latinis Scriptoribus.

ÆLIA PVLCHERIA *genere* Hispana, *ex* Italicensi *Bethicæ vrbe per* Theodosium *seniorem magnum Africæ Ducem, ipsius vrbis ciuem, quem martyrio coronatum fuisse, plurimorum opinio fuit. Anum habuit Magnum* Theodosium *Imperatorem, cuius sanctitudinem recolunt* Græci *in eorum* Menologijs; *Patrem verò* Archadium *Imperij successorem, & Matrem* Iuliam Eudoxiam, *honestissimam fœminam. Nata fuit sub Consulatu* Theodori, *&* Eutropij *ad Annum Domini* CCC. XCIX. *& sacris fidei rudimentis edocta infantilem mirabiliter exegit ætatem. Vix Catholica Virago Decimum Sextum expleuerat annum, cùm Deo virginitatem suam deuouit, deinde & Sorores suas* Placillam, Archadiam, *&* Martianam, *ad idem vitæ institutum educauit: ne fortè virum quemquam alium Imperio subinduceret, sed potiùs omnem inuidiæ, & insidiarum occasionem præcideret. Vt igitur ea quæ constituerat, consignaret; ac Deum ipsum, & Sacerdotes, omnesque subditos Imperij testes suæ faceret voluntatis; ex auro gemmisque pretiosis, admirabile quoddam donarium, & spectaculum omnium pulcherrimum, pro virginitate sua, &* Theodosij II. *fratris imperio, sacram Mensam Ecclesiæ Constantinopolitanæ dicauit, idque ipsum, vt cunctis esset conspicuum, in fronte eiusdem Mensæ literis expressit. Post hæc igitur* Theodosius *frater cùm Iudæorum audaciam compescere, & hæreticorum insolentiam nouis infrænaret edictis, nouo facto hactenus intentato nobilitauit Imperium, & sanctissimam* PVLCHERIAM *sororem suam in Imperij consortium adlegens, creauit* Augustam. *Quæ postquam Principatus curam suscepisset, cùm sapientiâ superaret ætatem, rectissimè, & magno cum decore Romanum Imperium gubernauit, cùm & benè consuleret, & consulta expeditè perageret, ac scriberet. Latinè, & Græcè calluit, & tamen ipsa, ac sorores, peritiâ texendi,* Theodosius *autem frater scribendi, poterant sibi victum comparare. Rerum autem gerendarum dispositionem fratris auctoritate fulciebat, atque id curabat, vt is pro ætate disciplinis idoneis, ex Imperatoriæ Maiestatis dignitate, quàm maximè institueretur. Itaque Equestris quidem pugnæ, ac reliquam in armis, ac literis scientiam ab earum rerum professoribus ediscebat: vt verò in processu ornate se, ac regulariter gereret, à sorore sanctissima erudiebatur; de qua videlicet hoc exhauriebat, quid in vestitu, quid in sedendo, quid in ingressu decorum esset; quo modo exhibere risum, & pro re nata tùm amabilis, tùm formidabilis esse; & eos qui peterent, apposite audire, deberet. Haut minime autem cum ad pietatem instituebat, assuescens, vt continenter oraret, & Ecclesias frequenter accederet, & donarijs, ac cymelijs Templa honoraret, & in pretio haberet Sacerdotes, ac cæteros Viros bonos, & eos qui sapientiam Catholicorum legibus approbatam sectarentur. Nulla* PVLCHERIAM, *fratremque liberalis doctrina fugit; scientissimi ambo; à precibus diuinis omnia auspicabantur. Nihil non rerum grauiorum, futurorumque euentuum* PVLCHERIÆ *diuitùs pandebatur.*

Origo, & Parentes.

Virginitatem Deo vouet.

Creatur Augusta.

Fratrem instituit.

HINC *omnia singulari prudentiâ transigebat & celeritate. Nam cum*

frater Theodoſius *nullo modo paſſus eſſet Sororem prudentiſſimam à publicarum rerum adminiſtratione recedere, ſed Imperij totius conſortem, & Auguſtam conſeruare, decreuit vt omnia per Sororis manus exigerentur.*

Pro Imperio Deus pugnauit.

Quocirca pro illis, Imperióque Occidentali Deum pũgnare, ex ſequentibus liquet. Nam cum Vandali, Oſtrogothi, Hunni, Alani, Sueui, & aliæ innumeræ Nationes eſſent in ipſis Græciæ confinibus, & poſſent facile irruptiones facere, & ætas Theodoſij, *ſexuſque* PVLCHERIÆ *expediendis humanarum rerum, grauiumque negotiorum conſilijs, haut ſatis apta inuitarent omnes conatus; tamen omnes eorum Deus auertit auxilio prorſus cæleſti.*

Aduerſus Vandalos.

Tum Radagaiſus *cum Ducentis Gothorum Millibus in Italiam penetrauit; tùm cum Vandalorum copijs efferatiſſimis* Alaricus; *tùm ſimiliter* Attilla *cum ſuis Hunnis, Gepidis, Auaribus, & innumeris alijs populis, quorum incurſionibus vaſtitates plurimæ toti Imperio Occidentali, quod hac ætate dilacerari cæpit, illatæ, quamuis illud* Honorius *ætate iam maturâ vir, cùm* Theodoſius, *& ſoror beatiſſima imperare cæperunt, adminiſtraret.*

Et Gothos.

Et Hunnos.

Tentarunt Scythæ quidem Roila *Duce, Orientale Imperium in ſuam poteſtatem redigere; iamque nonnullis locis captis, pactiones omnes auerſati, prope Conſtantinopolim caſtra poſuerunt: Sed non multo poſt Deus immiſſis fulminibus Ducem quidem redegit in cineres, copiarum verò partim conciſſæ, partim verſæ in fugam fuere.*

Et Scythas.

Vldas *etiam quidam, cuius tam magnus erat exercitus, vt ipſe ſe poſſe Orbem terrarum, & quidquid Sol circum luſtraret, euerterepalàm iactaret; mirabiliter profligatus, deſciſcentibus ab eo primarijs Ducibus, non aliam ob cauſam, niſi quòd Orientale Imperium ſapientiſſime gubernari audierunt.*

Et Vldam.

Perſæ etiam, rupto fœdere, Prouincias eiuſdem Imperij feroces inuaſerant, ſed ad ſua reuerti coëgit Deus eos, immenſâ grandinis, & imbrium vi, in eorum copias adeò decidente, vt progredi nullo modo poſſent.

Et Perſas.

Quæ omnia PVLCHERIA *lachrymis, oratione, & eleemoſynis impetrabat à Numine, quia eius conſpectui ſemper apparebat humilis & deuota. Cùm iam penè concidiſſet Imperium Occidentale à varijs Nationibus diſcerptum, tamen Theodoſio, &* PVLCHERIA *imperantibus vtrumque ſuſtentatum: nam cum defuncto* Honorio *Ioannes illud arripuiſſet* Valentiniano *expulſo, reduxere hunc, & cæpere illum* Theodoſij *duces, conſilio, modoque non humano, ſed prorſus diuino, meritis Virginis Auguſtæ.*

Precibus S. Virginis Pulcheriæ.

INTERIM *tamen* PVLCHERIA *nihil ſuo nomine, omnia fratris expediri mandabat, cùm tamen ea de conſilio ipſius, ac ſententiâ gererentur. Hinc eius ſtudio* Theodoſius *frater matrimonium accepit; nam cùm quædam puella* Athenaidis *nomine, quæ Conſtantinopolim conceſſerat, vt patris eius teſtamentum reſcinderetur, eo quod in eo prætermiſſa, & exheredata fuiſſet,* PVLCHERIA *virginem formoſiſſimam, ſimul & doctiſſimam, cui nihil ad honeſtatem deeſſet, conſpicata,* Theodoſio *vxorem adiunxit, quam poſtea Chriſto concilianit, eamquè* Eudoxiam *dici voluit.*

Theodoſium matrimonio iunxit.

Tanti illa beneficij memor PVLCHERIÆ *diù obſeruantiſſima fuit. Ergo poſthac* Theodoſius *cùm paulo remiſſior, ac negligentior in rebus publicis adminiſtrandis redderetur, ita vt ſæpius libellis ſupplicibus, haustaquam viſis, aut conſideratis ſubſcriberet, Sanctiſſima Soror haut deſiſtebat fratrem admonere, vt petita legeret, & examinaret: cumque ſe parum proficere, & fratrem non reſipiſcere videret, aſtu illum pulcherrime eluſit. Syngrapham enim conficit, quâ* Theodoſius *aſſerebat ſe* Eudoxiam *vxorem ſuam* PVLCHERIÆ *Sorori vendere, ita vt ſui iuris amplius non eſſet, tota verò in poteſtate Sororis: oblatæ à quodam ſyngraphæ Imperator more ſuo per incuriam ſubſcripſit, redditaque mox illa Sorori. Accidit paulo pòſt, vt* Eudoxia *ad multam noctem cum* PVLCHERIA *in eius cubiculo de induſtria detineretur. Imperator mandat accerſiri; ſæpius vocatam, neque venientem iubet adduci. Ibi Soror mittit, qui diceret ſe mirari valde hac ab ipſo fieri, quando ſciret, quid inter vtrumque per cautionem non*

Fratris iniuriam detegit.

ita

ita pridem fuiſſet tranſactum: demiranti verò & hærenti, An non (*inquit*) hoc tuum chirographum? Nonne tua coniux mihi abs te vendita? Negare non potes: in pice ſcriptum, agnoſce manum. *Hîc Imperator erubuit, placideque admonitus poſthac ſe cautiorẽ fore ſeriò promiſit. Tantis prudentiſſima Virgo & continuis cohortationibus* Theodoſij *fratris ſpiritũ ignauâ deditũ excitauit, vt niſi* PVLCHERIA *prouidiſſet, ille in hæreſim Neſtorij tam iam propendens incidiſſet. Obſtitit hæc illi animo excelſo*, Cyrilli Alexandrini *ſcriptis adiuta. Eò namque Imperator proceſſerat, vt dixerit à* Cyrillo *ſeri diſſenſiones inter ipſum, & Sororem: quâ de re purgat ſe illi* Cyrillus *in Apologia. Tum* PVLCHERIÆ *ſtudio Synodus* Epheſina *conuocata, & Cœleſtini I Pontificis Maximi auctoritate diſpoſita, licet à principio* Theodoſius *Neſtorij faſcinatione remiſſiùs ageret, tandem illum* PVLCHERIA, *quæ ſemper vigilauerat pro fide Orthodoxa, penitùs obrutum fluctibus mendaciorum eripuit: qui in lucem tandẽ emerſus, quæ vera, quæ è eſſent falſa perſpiciens, lucis opera iam edere cœpit; doluitque magnopere S. Synodum ex falſis relationibus grauiſſima paſſam eſſe, ita vt induſtriâ, & vigilantia* S. PVLCHERIÆ *res fidei Catholicæ in meliorem ſtatum eſſe poſitas, ſatiſ ſuperque* S. Leo Papa *demonſtrat ad eam his verbis ſcribens*: Quod ſemper de ſanctæ pietatis veſtræ mente præſumpſimus, id pleniſſimè experiendo cognoſcimus, Chriſtianam fidem, quamuis diuerſis prauorum appetatur inſidijs, vobis tamen præſentibus, & in defenſionem eius à Domino præparatis, non poſſe turbari: non enim Deus, aut ſuæ miſericordiæ ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritum, quo dudùm ſanctæ Religionis hoſtem, ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depulſis, cùm hæretim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit: quia non fefellit Famulam Dei, & Diſcipulam veritatis, quantum ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mendacia. *Imbuerat quippè ipſa animum ſanctâ lectione librorum, quos* Cyrillus Alexandrinus *ipſo Neſtorianæ hæreſis exordio ſcripſerat ad Reginas, inter quas* PVLCHERIA *tunc altius eminebat. Voluit namquè ſummæ ſapientiæ ſuæ diſpoſitione Diuina Prouidentia, vt per virginem Summa Virginis dignitas, quâ Dei Mater eſt appellata, inoffenſa penitus ſeruaretur. Hinc* PVLCHERIÆ *laudi cedit, quidquid eo tempore factum eſt, in Orthodoxæ fidei fauorem.*

Eius ſpiritum excitat.

Neſtorianam hæreſim extirpat.

Dignitas Matris Dei per eam cuſtodiuit.

IGITVR *deuicto Neſtorio, eiuſque hæreſi per Synodum, & Pontificem damnatâ,* PVLCHERIA *Auguſta, Virgo ſanctiſſima, cuius in ſeruanda, fouendaque aduerſus illam hæreſim fide Catholicâ, commendata ſemper eſt vigilantia, atque ſtudium, excitauit ampliſſimum tantæ victoriæ monumentum, veluti triumphalem fornicem, erigens nimirùm ſub nomine* DEI-GENITRICIS MARIÆ *Auguſtiſſimum Templum Conſtantinopoli in* Blachernis, *iuxta Mare poſitum, quod poſtea ſuâ mole labans Iuſtinianus reparauit. Hæc quidem Conſtantinopoli, Nouæ Romæ à* S. PVLCHERIA *facta fuere: cuius exemplo excitatæ Fidelium ſunt mentes, vt in diuerſis Orbis partibus, id ipſum præſtarent. Factumque eſt, vt licet frequens antea eſſet cultus Sanctiſſimæ Dei Matris, poſt hæc diuino excitante Spiritu, frequentior fuerit, atque celebrior; vixque reperiri eſſet, qui abſque titulo Dei-Genitricis nominaret* S. MARIAM. *Quod & laudi Noſtræ Hiſpaniæ cedit, eo quòd per ſanctiſſimam hanc Virginem* Hiſpanam, *Virgo Virginum* MARIA *hoc titulo aduerſus Neſtorium perpetuò in poſterum frueretur. Deinde cùm Reliquiæ* S. Stephani *Prothomartyris apud Ieroſolymam inuenirentur, earum partem abs Epiſcopo Ieroſolymitano impetrare deſiderans, multum pecuniæ miſit egenis diſtribuendæ. Cuius Epiſcopus ſtudium penſitans vicißim ei dono miſit Reliquias Dexteræ Manus S. Stephani, Martyris Primi. Tum ipſa aſſumpto fratre, obuiam ſacris iſtis Reliquijs profecta eſt, iiſque in Palatium illatis, poſtea* Chal-

Erigit in eius honorem Templum.

cedonem *delatis, eâ ipsâ nocte* PVLCHERIA *Auguſta S. Stephanum vidit ſibi dicentem:* En impetraſti quòd precibus tuis petebas, & Ego Chalcedonem veni. *Tum magnificum Templum B. Stephano condidit, in eoque eius Reliquias depoſuit. Poſtmodum* Proclo *Conſtantinopolitano Epiſcopo è viuis ſublato, in eius locum* Flauianus *fuit inauguratus Antiſtes, cuius ordinationem haut gratam fuiſſe* Chryſaphio *eunucho, qui plurimum apud* Theodoſium *valebat, ex ſequentibus patebit. Is igitur nullum non mouit lapidem, vt* Flauianum *è ſede deturbaret. Cùm verò id omnino, dùm* PVLCHERIA *ſummam rerum adminiſtraret, fieri non poſſe videret: Eudoxiam Auguſtam ſollicitauit, eamque paulatim aduerſus* PVLCHERIAM *concitans. perſuadet, vt Præpoſitum domus* PVLCHERIÆ, *qui ſummam rerum adminiſtrabat, ſibi aſciſceret.* Eudoxia *perſuaſa Imperatoris tentauit animum, vt Præpoſitum illum à Sorore abduceret. Renuit ille hoc facere, ne germanæ Auguſtæ aliquam inferre videretur iniuriam, cuius ope, & conſilio tamdiu Imperium adminiſtrarât. Poſtquam verò* Chryſaphius *ſpe ſuâ fruſtratus eſt, idquè ei ex ſententia non ſucceſſit: aliam aggreſſus eſt viam* Eudoxiæque *perſuadet, vt apud* Theodoſium *agat, quo ille* Flauianum *ſecreto inducat, vt in Diaconiſſam* PVLCHERIAM *adſciſceret. Quod cùm* Eudoxia *ageret frequenti ſuggeſtione, id tandem* Theodoſio *perſuaſit, qui conſilium cum* Flauiano *de ea re agenda communicauit. Ille verò re acceptâ, ſe quod opus eſſet facturum promiſit. Interim autem* PVLCHERIAM, *ſecretis eâ de re datis literis, de omnibus reddidit certiorem: monuitque ne ad ſe veniret, ne quod ſibi diſpliceret, facere cogeretur.* PVLCHERIA *his acceptis, tradito Præpoſito domus Eudoxiæ, recedens ab Vrbe, diuertit ad Septimum, illic priuate tranquillam vitam actura. Cumque his per* PVLCHERIAM *geſtis facile* Theodoſius, & Eudoxia *intelligerent, illam de ſecretis initis conſilijs inter ſe redditam certiorem, in* Flauianum *conuertunt odium.* PVLCHERIA *verò cùm in hunc modum ſe abdicaſſet ab adminiſtratione Imperij, delata eſt ad* Eudoxiam *ſumma rerum. Nam cùm hæc Imperij dulcedine allecta, vllius æqualis impatiens, & de Syngraphæ ſuppoſitione ſuperius recenſita rubeſcens, per huiusmodi inſidias procurauit arceri à publicis negotijs tantorum benefficiorum matrem. Hinc plura domeſtica diſſidia in Imperiali aula connata, & omnia in Eccleſiarum perniciem conuerſa. Hinc planè apparuit euidens, quonam pacto pura Religionis cultu benè adminiſtretur Imperium, & quàm facilimè cuncta ſuccedant, vbi in eo ſancta Religio primum ſibi locum vendicat. Iam enim ad Quadraginta ferè annorum ſpatia,* Theodoſij *licet imbellis, & conſilij inopis, inter tot Barbarorum inſultus, eſt Imperium feliciter propagatum, vna Sancta Virgine pietate pollente habenas regiminis moderante: adeò vt & ſi imprudenter aliquando peccare* Theodoſium *ipſum contigerit, & Dei indignationem in ſe commouerit; tamen miſericordiam promeruit,* PVLCHERIÆ *Sorori ſanctiſſimæ monitis acquieſcens. Vbi verò ſe ipſa prudentiſſima Virago ab imperio abdicauit, perinde atque deſtituta gubernaculo nauis, ventorum impulſu in diuerſa fertur continuò peritura: ita planè* Theodoſij *Imperium pro Aulicorum arbitrio, non pro Conſilij ratione miniſtratum, interijt; tantaque moles corruit, cùm eius fundamentum, quod in pura Religione conſiſtit, euellitur Accidit iſtud quidem, vbi non amplius eſt vſus* Theodoſius *Sanctæ Sororis conſilijs. ſed Chryſaphij eunuchi, & Eudoxiæ vxoris, inflammatis odio, & æmulatione affectibus, ſe & ſua regenda commiſit. In quæ verò malorum abrupta peccatorumque voraginem hiſce ducibus* Theodoſius *miſer inciderit, paſſim ab Scriptoribus inuenitur, & infra in aliquibus patebit.*

Aliud in S. Stephani nomen.

Grauis. perſecutio aduerſus S. Virginem exoritur.

Illa adminiſtrationem relinquit Imperij.

Pura Religio ſuſtinet Imperia.

Imperium interijt abdicatione Pulcheriæ.

ERGO *ſanctiſſima* PVLCHERIA *ab aulicis tulmultibus ſeparata, & domi in ſpiritualibus exercitijs intenta,* Chryſaphij, & Eudoxiæ Theodoſij *fratris animum retinentium, & in præceps adtrahentium, improbos*

Contraire Eutychetis hæretici incurſibus ſatagit.

conatus,

conatus, & indigna consilia deplorans, cognouit Eutychetis Presbyteri, tum hæresim edocentis teterrimam insaniam adeò prævaluisse, vt ipsum miserum Imperatorem, & Eudoxiam *coniugem mâculasse; Conciliabulumque illud Ephesinum, quod prædatorium Græci vocant, fratris nixu congregatum fuisse, vbi occisus* B Flauianus, *plurimaque indigna patrata fuere. Cuius lachrymabilis rei initium Beatissima Virgo dolens inspiciens, nullum non lapidem mouere destitit, donec hæreticorum iamiam pullulantium incursibus contrairet. Ad huius insignis, & heroici consilij spiritum accendum, etiam* S. Leo *Pontifex Maximus Virginis studium promouens scripsit*: Quantum præsidij Dominus Ecclesiæ suæ in vestra clementia præparauit, multis sæpe probauimus documentis. Et quidquid nostris temporibus contra impugnatores Catholicæ veritatis industria sacerdotalis obtinuit, ad vestram maximè gloriam redundauit: dùm sicut Spiritu Sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subijcitis, cuius munere, & protectione regnatis. *Agens ibi demùm de sententia & errore Eutychetis improbi senis, cùm diuinæ Scripturæ contrariam penitus esse docet; tùmetiam Apostolorum Symbolo damnatam ostendit. Commendat denique missos à se Legatos in Oriente ad Concilium Ephesinum; quos piè suscipiens* PVLCHERIA *Ephesum dimisit, vbi hæreticorum proteruiam, & aliquorum Episcoporum malitiam contuentes Legati, cùm illorum erroribus, in Synodo constitutis adquiescere noluissent,* Hilarus S. R. E. *Cardinalis vnus ex ipsis Romam diffugiens, & Pontifici, quæ facta fuerant in dicta Synodo patefecit. Tunc Romanus Pontifex Concilium Romæ ex Occidentalium partium Episcopis congregat, quo Eutychetem, Dioscorum, & alios Præsules, cum omnibus rebus gestis in Ephesino Conciliabulo damnauit, vt ex literis ipsius* Hilari *ad* S. PVLCHERIAM *datis apparet, hac serie*:

Ad eam S. Leo Papa scribit.

Conciliabulum Ephesinum, & eius Acta damnata.

GLORIOSISSIMÆ, ET PIISSIMÆ Augustæ, Hilarus Diaconus.

Studium mihi fuisse post Synodum venire Constantinopolim, dicere non habeo: quando manifesta necessitas erat, quæ me litteras Beatissimi Papæ ad vestram Clementiam directas afferre compelleret, & vestræ Pietati, ac Inuictissimo Christiano Principi officium quod debebam venerationis exoluere. Sed hui congruo meo proposito illud impedimentum euenit, quod omnium bonorum inimicum est, & Christianorum ingemiscit affectus, hoc est Alexandrinus Episcopus in damnatione virorum inculpabilium potentissimus. Nam postquam iniustæ eius voluntati, atque sententiæ communicare non potui, ad aliud consilium terroribus, atque insidijs me euocare conatus est: quatenus me (quod absit) aut seductionibus faceret consentire ad condemnandum sanctissimum *Flauianum*, aut resistentem teneret, vt mihi non esset licentia ad pietatem vestram Constantinopolim percurrere, aut ad Romanam Ecclesiam remeare. Verumtamen confidens de auxilio Christi, quod attinet ad damnationem Reuerendissimi, & Sanctissimi Viri, innocentem me atque integrum seruaui; licet nulla flagella, nulla tormenta me possent facere eius sententiæ consentire. Sed omnibus derelictis, inde discessi, per incognita, & inuia loca, Romam veniens; vt Reuendissimo Papæ, omnium quæ in Epheso gesta sunt, idoneus Nuntiator existerem, Vestra igitur veneranda Clementia cognoscat, à præfato Papa cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quæ in Epheso contra canones per tumultus, & odia secularia à Dioscoro Episcopo gesta sunt, & nullâ ratione hæc in his partibus suscipi posse, quæ per potentiam prædicti non sine læsione fidei, & præiudicio Sanctissimi Viri, in-

Digitized by Google

noxijque commiſſa ſunt. Quæ verò conſtanti, ac forti auctoritate pro fide à me nuntiata ſunt, ſuperfluum credo narrare: nam hæc ex literis Beatiſſimi Papæ poteritis cognoſcere. Vnde Domina ſplendidiſſima, atque Clementiſſima Auguſta, adoranda veſtra pietas in quibus libenter fecit initium, relinquere non debet, ſed hæc zelo religioſæ fidei, conſtanti voluntate, ſeruare.

Pratrem ad pœnitentiam perducit.

Sed & aliæ plures Epiſtolæ à Leone *Pontifice*, Galla Placidia *ad* PVLCHERIAM *inueniuntur ſcriptæ pro Romani Pontificis auctoritate, Fidei defenſione, & Actorum Synodalium Epheſini Conciliabuli abolitione, quarum ſeriem recenſere prolixum erit. Illud indubium eſt*, S. PVLCHERIAM *literis* Theodoſium *fratrem, orationibus, & ieiunijs ad Patrem miſericordiarum Deum, quem tantopere offenderat Imperator, pacem Orbi, gloriam Deo, honorem Pontifici, & Eccleſijs quietem precabatur. Quæ omnia feliter obtinuit: nam* Theodoſius *vbi re ſecum perpenſâ, ſe* Chryſaphij *aſtutiâ deceptum comperit, perquàm grauiter, & impietatem in* Flauianum *perpetratam, & aliis Epiſcopis nefarie illatam contumeliam, & condemnationem tulit. Et cùm dolori ſuo mederi non poſſet, in* Chryſaphium *legitimum, iuſtumque effudit furorem. Itaque illum primùm dignitate, mox etiam ſubſtantiâ omni ſpoliatum, in Inſulam quandam relegauit. Cuius iudicium, quod cæleſtis quoque calculus comprobaret, in mari nauigantem aſſecutus eſt. Ita plane homo hic, qui inimicitias exercuit cum* Flauiano, *& in eis tùm* Theodoſium, *tùm* Eudoxiam *Auguſtam implicuit, atque illi nocendi causâ hareſiarcham Eutychem in eum excitauit, & Dioſcorum ad omne ſcelus impulit, meritas pœnas exoluit. Poſtea coniugem quoque* Eudoxiam *per acrem obiurgationem male admodum accepit, quippe quæ malorum inualeſcentium cauſa fuiſſet. Ad hæc iniuriam quoque germanæ ſuæ* PVLCHERIÆ, *quæ eius causâ Imperiali Aulâ eiecta eſſet, factam adiecit; atque inſuper illam de aliquibus ſceleribus vehementer perſtringens, in medium protulit. Demum ipſam in Septimum miſit, & ſororem* PVLCHERIAM *ſeptimum iam ibi annum agentem reuocauit, quæ magno cum apparatu, & comitatu in Aulam redyt, vbi ab omnibus iuſtitiam, & veritatem optantibus honorificè recepta, iterum ad Imperij ruinam medendam felix manum appoſuit.*

Authorem malorum pœnas luere curat.

Ipſa in Aulam honorifice redijt.

ITAQVE *cùm tam Beatiſſima Virgo fratrem ad pœnitentiam toto cordis affectu reductum conſpiceret, ille* Epheſum *venit*, S. Ioannem Euangeliſtam *veneraturus. Qui Templum illius ingreſſus, orationi ſe ſe dedit: in qua etiam quis ei Imperio Romano ſucceſſurus eſſet à Deo ſe petijt edoceri: Quod vbi per viſionem ei Deus oſtendit, Conſtantinopolim reuerſus, inter equitandum equo delapſus, ſpinæ vertebram luxauit: quapropter lectica in vrbem relatus eſt. Atque vbi ſe moriturum eſſe ſenſit, cum* PVLCHERIA *ſorore, ſecretò ad ſe euocata, de* Martiano *Tribunitio locutus eſt, Deo placitum, gratumque eſſe dicens, vt ille poſt ſe Romanum adminiſtraret Imperium, quo dicto obijt. Qui quidem attemperatam miſericordiâ Dei vindictam expertus eſt, quòd datum illi ſit ante obitum, admiſſum facinus intelligere, remedia quærere, in auctorem vlciſci, Romano Pontifici obedire, eidemque communicare, vt data mutuò literæ docent. Tanta hæc, haut dubium, precibus S. Sororis obtinuit, ne præterita optime functæ vitæ bona operainterirent. Sed & miſericordiæ quoque diuinæ fuit, vt immanis perpetrati ſceleris in hac vita potius daret pœnas, quàm in futura; cùm non iudicet Deus bis in id ipſum: nam ſic ex ſententia Apoſtoli, electi in hoc mundo corripiuntur à Deo, vt non cum hoc Mundo damnentur. Defuncto autem* Theodoſio *Imperatore, voluntate* S. PVLCHERIÆ, *ex Senatus Conſulto delatum eſt Imperium* Martiano. *Quòd enim nullum exemplum præceſſerat, vt* Auguſta *ſola habenas moderaretur Imperij, & ipſa Deo (vt dictum eſt) virginitatem voueſſet, iamque ætate grandior eſſet, vt pote quæ ageret annos Quinquaginta & Vnum, ſalubre illud conſilium*

Obitus Theodoſij Imperatoris.

1. Cor. 11.

Martianus Imperator renuntiatur.

filium iniit, vt coniugij titulo virum eueheret in Imperium ætate maturum, consilio grauem, continentiâ probatum, atque militari virtute spectatum vbique: sicque optimo Imperij regimini opportune consuleret, vt tamen deuotæ Deo virginitatis integritati esset omnino prospectum: haut immemor, facti huius dignissimum in diuinis Scripturis exemplum haberi literis commendatum; cùm Sanctissima Virgo Deipara ita fuit matrimonij legibus iuncta coniugi, vt nunquam desierit esse virgo. Hoc igitur tàm nobile exemplum facere edocuit, quòd necessitas temporis exegit, & virtus hominis persuasit. Tunc Martianus *coniugis sanctissimæ consilio suffultus, aduersus Eutychianos seuerissimam legem tulit, & ad* S. Leonem *Pontificem Summum scribit pro Imperij sui confirmatione, & perpetuitate. Cui etiam* S. Pvlcheria *coniux accessit, & sequentes literas ad eum direxit:*

L. vlt. C. de Apostolat.

LEONI REVERENDISSIMO Episcopo Gloriosæ Ciuitatis Romæ, Pvlcheria *Augusta.*

Literas tuæ Beatitudinis cum omni decenti omnem Episcopum veneratione suscepimus, per quas tuam fidem puram, & talem cognouimus, qualis debet cum sanctitate sacro præberi Templo. Ego verò similiter ac meus Dominus tranquillissimus Imperator meus coniux, in eadem semper mansimus, & manemus, omnem prauitatem, atque pollutionem, & maleficium declinantes. Sanctissimus igitur gloriosæ Constantinopolis Episcopus Anatolius in ea fide permansit, atque religione, & tuam literarum Apostolicam confessionem complectitur, illo errore sublato, qui ab aliquibus nunc ortus est, sicut ex eius quoque literis clarius tua sanctitas agnoscere poterit; & Epistolæ similiter Catholicæ fidei, quam ad sanctæ memoriæ Flauianum Episcopum tua Beatitudo direxit, sine aliqua dilatione subscripsit. Et propterea tua Reuerentia, quocumque modo prospexerit significare dignetur: vt omnes etiam totius Orientis Episcopi, Thraciæ, atque Illyrici (sicut etiam Nostro Domino, pijssimo Imperatori meo coniugi placuit) in vnam Ciuitatem velociter ab Orientalibus partibus valeant conuenire: & illic S. Concilio, & de Catholica confessione, & de his Episcopis, qui ante hoc segregati sunt, sicut fides, & Christiana pietas exigit, te Auctore, decernant. Super hæc autem sciat tua Sanctitas, quoniam præcepto Nostri Domini, & tranquillissimi, Principis mei coniugis, in glorioſam ciuitatem Constantinopolim sanctæ memoriæ Episcopi Flauiani corpus allatum est, & in Basilica Apostolorum, in qua consueuerunt prædecessores Episcopi sepeliri competenter est positum. Et omnes hos similiter Episcopos, qui propter eandem causam, quoniam cum sanctissimo Flauiano ad concordiam fidei Catholicæ conuenerant, exilio deportati sunt, reuerti debere, robore pragmatici sui præcepit, quatenus per approbationem Synodi, atque sententiam omnium Episcoporum conuenientium, Episcopatum, & Ecclesias proprias recipere decernantur.

Epist. 39.

Huius supplicationis intuitu primùm S. Leo *licentiam concessit, & Legatos Constantinopolim destinauit, vt Synodum in vrbe Regia Orientis coadunarent, quod & factum est* Anatolio *ipsius Vrbis Episcopo assistente, & alijs illius Regionis Præsulibus, quos* S. Pvlcheria *honorificentissime, & humanissime suscepit. Hinc* S. Leo *ad Sanctissimam Augustam referibens, eius studium cùm aduersus Nestorium, tùm aduersus Eutychetem plurimum commendans gratias pariter agit immortales de honorifice ab ea susceptis Apostolicæ Sedis Legatis, deque restitutis damnatis Episcopis, & sacris Reliquiis S. Martyris Flauiani cum honore Constantinopolim trans-*

latis,

latis, & alijs ab ea sanctissime gestis, denique quendam Eusebium eiusque Ecclesiam eidem commendat.

Oecumenicum Concilium ad Nicæam indicitur.

INSVPER *cùm* S. PVLCHERIA, *eiusque coniux* Martianus *totam vim conatus eorum in sustentanda in Orientalibus Imperij sui ditionibus, Catholicâ fide ponerent, hæresum que fœtorem extirpare concuperent, quod nisi indictione œcumenicæ Synodi haut posse consequi prouiderent, illam S. Leonis Papæ auctoritate apud* Nicæam *Bythiniæ, datis Imperialibus edictis, congregari iussere Sed obortis Constantinopoli contentionibus, studio fautorum Eutychetis, & sequacium hæreticorum, quas repressit Imperatorium edictum, Beatissima Augusta zelo religionis, & pacis accensa, timens ne eadem altercationes* Nicæam Bythiniæ, *præstitum ad Synodum locum, confluentibus illuc compluribus vtriusque partis fautoribus, inter se mutuò digladiantibus, transferrentur, has ad* Strategium *Consularem Bithyniæ literas scripsit:* Intentio nostræ tranquillitatis est, ante ciuiles causas, sanctas Christi Ecclesias, eisque dicatos in pace consistere, & Orthodoxam fidem, quam continere iudicamus Imperium, impertu rbatam, & immotam ab omni hominum genere custodiri. Vnde dudùm praua quadam emergente discordia, multam curam habuimus, vt vndique multitudo Sanctorum Episcoporum simul congregaretur in Nicæa, quatenus vniuersorum concordiâ omnis turba de medio tolleretur, & in futuro firma, & immobilis, fides venerabilis præualeret. Quia ergo secundum Nostram sanctionem Reuerendissimi quidem Episcopi vniuersi conuenerunt sustinentes pietatis nostræ præsentiam, quæ non post multum, Deo cooperante, aderit: quidam autem (sic agnouimus) cùm sint soliti conturbare, & confundere Deo placitam disciplinam, superuenientes in Nicæam Clerici, ac Monachi, atque Laici tumultum facere tentant, contendentes absque his quæ Nobis placuerunt: necessarias has pias literas ad tuam direximus Claritatem; quatenus cum omni virtute eos qui præter Nostram euocationem, aut permissionem suorum Episcoporum, ibidem commorantur, Clericos siue intra hunc Ordinem constitutos, siue aliqui eorum à proprijs Episcopis sunt remoti, vel Monachos, atque Laicos, quos nulla ratio ad Concilium vocat, omnino debeas de Ciuitate, & ipsis locis expellere: vt cum omni disciplina confidente Sancta Synodo, sine aliqua commotione, atque contentione, quæ à Domino Christo reuelata fuerint, communiter ab omnibus confirmentur. Scito enim, quòd siquis de cætero inuentus fuerit tumultuosus ibidem commorari, aut ante præsentiam nostræ tranquillitatis, aut certe post præsentiam, non fortuitum sibi imminere periculum. *Et licèt tunc hæc synodus esset indicta* Niceæ, *attamen causis aliquibus superuenientibus, Catholicum hocce, & Oecumenicum Concilium postea ad* Chalcedonem, *propinquam ipsi Constantinopoli ciuitatem, translatum est, vbi postquam omne quod, ad fidem Catholicam confirmandam, & hæreticorum infidam errorum sentinam damnandam attineret, fuisset statutum, Anatolius Constantinopolitanæ Sedis Episcopus, ambitionis temeritate repletus, pro Primatu illius Ecclesiæ decernendo, complurium Pontificum in Synodo existentium animos attraxit.*

Tumultuantes ex Nicæa expellendos esse S. Augusta rescribit.

Sed postmodum ad Chalcedonem translata Synodus.

Epistol. 55.

Quod ad S. Leonis *Romani Præsulis auditum accedens, ad Beatissimam* PVLCHERIAM *Augustam scripsit, cassare se, & irrita penitùs reddere, quæ per Synodum de Primatu Constantinopolitanæ sedis, Anatolio instigante, fuere decreta; infringens quidquid Anatolius tanto conatu Oecumenicæ Synodi perficere nisus erat: plane docens, super arenam erigere molem, qui absque Apostolicæ Sedis, in qua est firma petra, consensu, ædificium construit.*

DENIQVE *cùm post sanctam Synodum* Chalcedonensem *quidam* Theodosius *Pseudomonachus, homo scelestus, & nefandus totam Palæsti-*

nam

nam aduerſus fidei regulas illius ſanctiſſimi Concilij conturbaſſet, & virus nefariæ hæreſis Eutychianæ in corda multorum Monachorum, & Sanctimonialium euomiſſet, aſſerens S. Leonem *hæreſim Neſtorij confirmaſſe, ipſamque Synodum* Chalcedonenſem *eius errores approbaſſe, quam obrem miſeros illos, prætextu defendendæ Catholicæ fidei, conuerterat in furorem: adeò vt ea Monachi auſi fuerint, quæ & latrones ſæuiſſimi exhorruiſſent. Inter cæteros, quos hæc* Theodoſiana *lues turpiſſime facinârat, Sanctimoniales eſſe Monaſterij Ieroſolymitani, cuius cœtui præerat Baſſa Abbatiſſa, conſtat, ex ſequenti Epiſtola* S. PVLCHERIÆ, *quâ ſanctis illis Monialibus à ſceleſtiſſimo deceptis* Theodoſio *ſuccurrere, illiſque de veritate confeſſionis fidei Catholicæ à Patribus in Synodo* Chalcedonenſi *factæ ſignificare contendit. Quarum literarum cum titulo in illis præpoſito, talis eſt ſeries:*

Theodoſij Pſeudo-Monachi errores detegit S. Auguſta.

EXEMPLVM REGIARVM LITterarum, ſcriptarum ad Baſſam Præfectam Aſceterio in Ælia, à pijſſima & Chriſti amante PVLCHERIA *Auguſta.*

SERENITATIS Noſtræ ſtudium, animumque in ſanctam, & Orthodoxam fidem, & quomodo eam vſquequaque amplificare, & celebrare ſtudemus, nemini dubium eſſe arbitramur: maxime verò omnium id noſſe certò tuam reuerentiam confidimus. Sed quoniam his temporibus extitit Simonis Magi Samaritani imitator, ſeu potius Anti-Chriſti præcurſor Theodoſius; qui quemadmodum affecerit Ælienſium ciuitatem, Palæſtinæque ſanctiſſimas Eccleſias turbauerit, contra diuina, & humana iura, mala innumerabilia, perpetrans, & calumnians ſanctam, & venerabilem collectam Chalcedone Synodum, quod Symbolum Trecentorum Decem & Octo Patrum commouerit, & labefactauerit; & duos Filios, duoſque Chriſtos, ac duas perſonas adorari oportere docuerit, nec reuerentiam tuam latet: neceſſarium duxit pietas noſtra per ſacras noſtras literas antea miſſas redarguere memorati nefarij viri mendacia, noſtramque fidem Nobis à Maioribus traditam declarare; & quod iuxta Symbolum Trecentorum Decem & Octo Patrum credimus; quod quidem S. Synodus Chalcedone habita, nihil vel addens, vel minuens confirmauit. Cùm verò benignitate atque humanitate Domini Noſtri, & Saluatoris Chriſti, ij qui Ælienſium vrbem incolunt, cognouiſſent meæ Serenitatis, & Religioſiſſimi Domini Orbis terræ, & coniugis meæ Maieſtatis veram, & Orthodoxam fidem; ad eam occurrerunt, multiſque laudibus Dominum Noſtrum, & Saluatorem Ieſum-Chriſtum, ac noſtram poteſtatem celebrarunt, veniamque delictorum, quæ ante commiſerant, orarunt. At de illis quidem ſacratiſſimus, & piiſſimus Dominus, & coniux meæ ſerenitatis, ſolitâ vſus humanitate, tùm typum dedit, quem ipſius pietatē deceat. Noſtra autem Serenitas conſiderans præfati ſceleſti, & nefarij Theodoſij calumnias, metuenſque, ne quas ex Religioſis fœminis ſimpliciores circumſcripſerit, ſuiſque præſtigijs, ac fallacijs eas voluerit à veritate abducere: volenſque vndique delere memorati ſceleſti hominis impietatem: idcirco has ad vos ſacras literas dirigimus, quibus fidem Nobis vſque à Patribus traditam declaramus atque volumus omnibus Deo conſecratis fœminis, prout manifeſtum eſt, quod Nos fidem ſecundum expoſitum Symbolum à CCC. XVIII. ſanctis Patribus ſeruamus. Deteſtamur verò Photini, & Apollinaris, & Valentini, & Neſtorij impietatem, ad hæc verò & nouellam, & improbatamque

Epiſtola eius ad Baſſam contra Theodoſium.

Catholicæ Fidei aſſertio S. Auguſta.

probatamque Eutychetis sententiam. Et credimus Dominum Saluatorem Nostrum Iesum-Christum, de Spiritu-sancto, & MARIA Deipara natum esse: Confitentes vnum, & eundem Filium IESVM, Deum perfectum, & hominem perfectum eundem; Deum verè, & hominem verè eundem, nulloque modo diuisum, aut separatum, aut conuersum, Saluatorem CHRISTVM semper adoramus: in hac fide sine fluctuatione agere optantes, & anathematizantes eos, qui dicunt duos Filios, aut duos Christos, aut duas personas, vel qui dixerunt, aut scripserunt, aut dicere audent. Quam quidem Sanctam, & Orthodoxam fidem venerabilis Synodus, quæ proximè Chalcedone habita fuit, confirmauit, nullumque vel additamentum, vel detractionem fecit in exposito sancto Symbolo à CCC. XVIII. sanctis Patribus; ac solius Eutychetis peruersam opinionem condemnauit, suffragio Sanctis Patribus concinente. Quam ob rem reuerentia tua, cognitâ Serenitatis Nostræ verâ, & Orthodoxâ fide, impensius pro Nobis, Nostroque Imperio orare studeat. *Cuius literas* Bassa *Abbatissa recipiens, deuictis aliquibus difficultatibus, quibus tenebatur oppressa, tandem Catholicam fidem secta est.*

PVLCHERIA *demum Christianæ Religionis summum decus, cùm se ipsam in primis puram, sanctamque Deo, cui se vouerat, conseruarit, & à tenera ætate Imperium diuinitùs inspirata, mirabili prouidentiâ gubernarit: cùm & omni virtutum genere semper temporibus etiam perditissimis emicuerit; & ad diem vsque nouissimum semper pro fide Catholica sedula, & inuicta pugnatrix steterit & patrona, adeò vt de sui temporis omnium expugnatione hæresum acceptam victoriam, vt S. Leo profitetur, obtinuisset. Quaque fuerit Catholicæ fidei ornamentum, & Sanctorum Patrum illius seculi, inter tot hæreticorum, & Aulicorum turbines, propugnaculum, & tutela; tandem carnis dissolutionem agnoscens, cum febris malignitate correpta, nihil nisi vltimum vitæ finem inualetudo monstraret, ad Deum toto viscerum affectu conuersa, sacramentis Ecclesiæ vallata, cupiens dissolui & esse cum Christo Sponso, & eius Virgine Matre, cuius honorem tantopere aduersus Nestorium defendere curauerat,* X. Die Septembris, *migrauit ad Dominum, coronam cum sanctis Virginibus acceptura, Anno Domini* CCCC. LIII. *Ætatis suæ* LIV. *Pontificatus S. Leonis* PP. XIV. *Imperij* Marciani *coniugis* I V. *in Oriente,* Valentiniani *in Occidente* XXIX. *Cuius memoria benedictionibus locupletata, nobili Epitaphio in Albo Ecclesiæ ob oculos omnium posita perenniter permansura, notis amplissimis collocata, Annis singulis, solemni ritu, publicoque Diaconorum præconio, recoli consueuit, Virginisque Augustæ augustum, atque celebre monumentum eiusmodi Inscriptione semper piorum auribus viuens redditur:*

Moritur.

Epitaphiũ.

COMMEMORATIO. S. PVLCHERIÆ. REGINÆ IN PACE. QVIESCENTIS. QVÆ. FVIT. SOROR. THEODOSI. IVNIORIS. CONIVX. MARCIANI. PIETATE. PRÆSTANTISSIMI. IMPERATORIS. QVÆ. CVM. VIRGINITATEM. IPSAM. AD. SENECTVTEM. VSQVE. SERVASSET. MVLTA. QVE. PRÆCLARA. OPERA. IN. TEMPLORVM. ET. HOSPITALIVM. DOMORVM. ÆDIFICIA. FECISSET. ET S. CHALCEDONENSIS. SYNODI. PATRES. ADIVVASSET. IN. PACE. QVIEVIT. IV. ID. SEPTEMBR.

ANNO DOMINI. CCCC. LIII.

Templa quæ erexit.

Constructit Sanctissima Virgo Augusta, dum vixit Templum illud celebre Dei Genitrici dicatum, in Blachernis. *Aliud in via Ducum, ob idque* Ὁδηγῶν *dictum, quo Imaginem* B. V. MARIÆ *à S Luca depictam collocauit.*

Digitized by Google

collocauit. Faſciaſque Infantis Saluatoris, ab Eudoxia Auguſta Ieroſolymis miſſas, ibidem condidit. Nec non erexit Baſilicam in Foro Fabrorum, *cui* S. Sepulchri *nomen inditum fuit. Quibus, & Chriſti pauperibus omnia bona ſua teſtamento reliquit. Quæ* Marcianus *Imperator coniux ſuperſtes protinus diuidenda curauit, vt Sanctæ Virginis Coniugis, cum Deo regnantis, auxilia mereretur æterna; præſtante D. N. Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & S. Spiritu in ſecula regnat,* Amen.

Origo Hiſpana probatur.

Hæc ſunt S. Pvlcheriæ Virginis Auguſtiſſimæ Acta, in quibus illud à Nobis venit probandum, ſcilicet *Hiſpanam originem*, vt inter Noſtratum Diuos reponi eius memoria potuerit. Huius rei probationem ſi tumultuarie deſideras, adi Iornandem de *Regnor. ac Tempor. Succeſſion. Ann. V. C.* 1130. *lib.* 1. *fol.*652. Thomam Bozium de *Sign. Eccleſ. Tom.* 1. *lib.* 5. *c.* 4. *Sign.* 12. *fol.* 170. Ambroſium Morales *Hiſtor. Hiſpan. Tom.* 2. *lib.*11. *c.*3. qui ſic arborem Genealogicam *Theodoſiorum Italicenſium* ex *Hiſpania* ortorum, delineat:

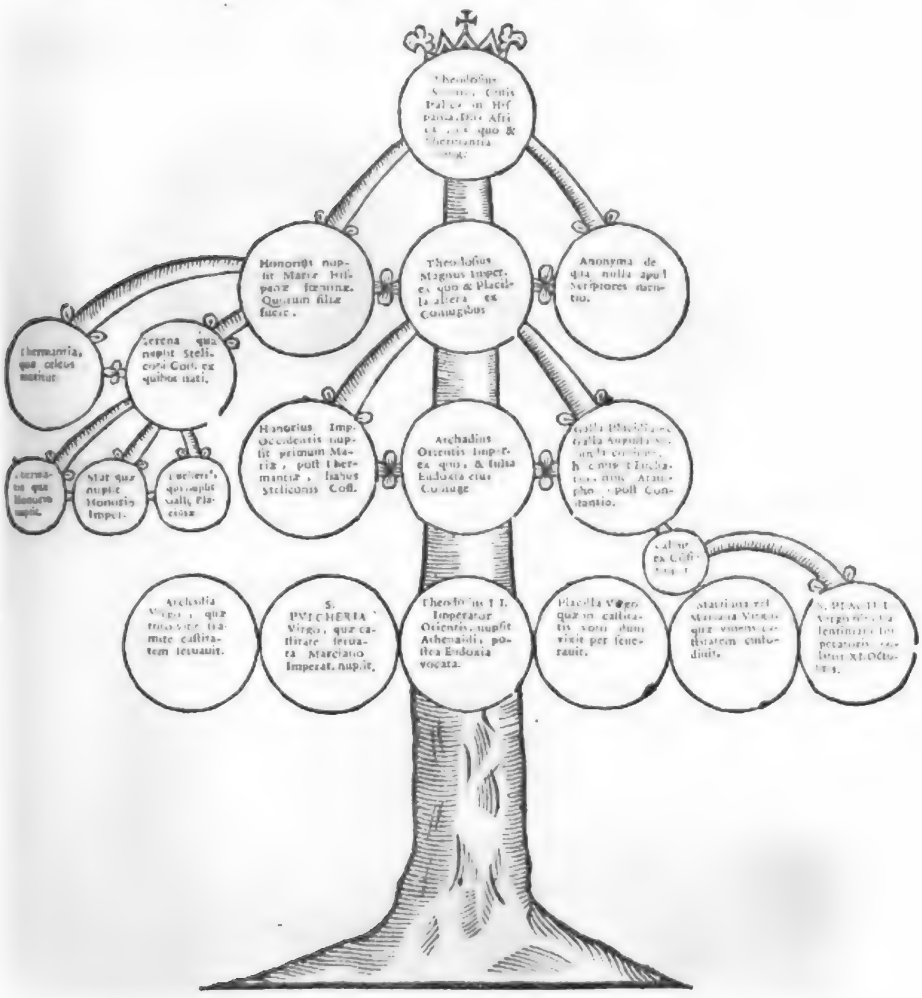

Hinc agnoſces S. Pvlcheriam Auguſtam habuiſſe Patrem *Archadium*, Auum *Theodoſium Magnum* Imperatores, & Abauum *Theodoſium* Seniorem ex *Italicenſi* vrbe *Hiſpaniæ* oriundum, Ducem Africæ, quem martyrio coronatum ex nonnullorum relatione fatetur Dexter in *Chron. Ann.*423. his verbis: *Theodoſius Senior, Theodoſij Imperatoris Pater* (ſic in meo MS.) *qui dolo Hæreticorum*

obiit in Africa, à nonnullis inter Martyres refertur. Cuius aſſertionis cauſam videſis apud Oroſium Noſtrum *lib.*7. *c.*33. & Biuarium ad *Dextr. d. Ann.* 423. *n.*3. *fol.*437. Claudianum de *Laudib. Seren. fol. mihi* 190. Sed valde miror cur S. E. Hiſpalenſis, quæ annis præteritis, Sanctis ſuæ diœceſis vndique collectis, officia Eccleſiaſtica præſcripſit, hanc ſanctiſſimam Virginem inter Diuorum nomina Canonizatorum, deſcriptam, & Romano Martyrologio adſcriptam, ex Vrbe *Italicenſi* illius Epiſcopatus oriundam, omiſerit? Certè hæc incuria nullam aliam deſiderat ſatisfactionem, quam vt rediuiuis animi, & cordis affectibus, inter illius diœceſeos Diuos, ſingulari ſignificatione, & ſpeciali deuotione, officio Duplici, & proprio conſignetur, interueniente Sedis Apoſtolicæ auctoritate, quæ proculdubiò proprium hocce officium concedet, conſtito de origine *Hiſpana*, de *Sanctitudine*, & *Hiſpalenſium* deuotione.

S. E. Hiſpalenſis incuria ob omiſſum officium S. Pulcheriæ notatur.

Nummus S. Virginis Auguſtæ.

Denique ad eiuſdem S. Pvlcheriæ honorem, & anamneſin, eius Imaginem in Nummo aureo depictam, & à Cardinali Cæſare Baronio *Tom.*6. *Ann.* 453. *fol.* 187. delineatam, hic & Nos ſubiungere compellimur: in cuius parte principali viſitur Virago ſanctiſſima ad formam habitus, quo Auguſtæ incedere ſolebant, his literis: Æl. Pvlcheria. Avg. in reuerſo Crux viſitur corona cincta, hoc modo.

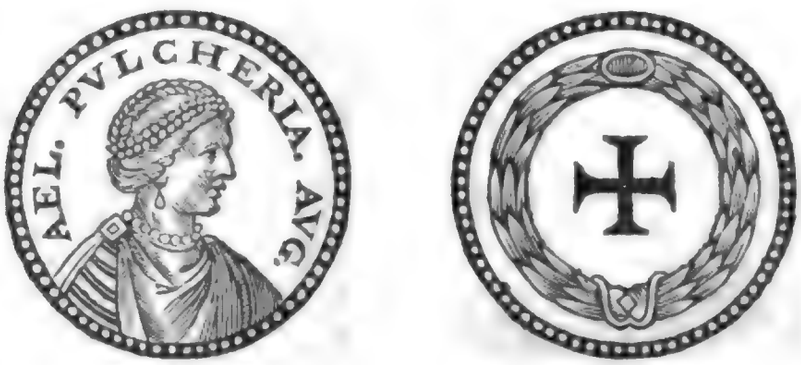

Pro complento, vt nihil intactum relinquamus, hic ſubiicere Hendecaſyllabos Iacobi Bidermani Societatis Ieſu verſiculos *lib.* 2. *Epigramm.*71. *fol.* 203. non grauabor.

Hæc eſt illa Virago, quæ labantes
Orbis fulciit anxij ruinas;
Cùm nemo diadema, deſitóſque
Auderet populo leuare faſces:
Cùm deeſſet, venientium cruentos
Qui compeſceret hoſtium furores;
Hæc Regnum fuit auſa, patrióſque
Nullo ſumere cum timore faſces.
Hæc in legitimis Puella tædis
Nunquam vllis fuit vſtulata flammis:
Sed virgo in dominâ fouebat Aulâ
Nupti perpetuum decus pudoris.
Didones procul hinc, Amazonûmque
Abſcedant temerariæ phalanges,
Quiſquis venerit hoſtis, hîc in vna

Magnum

Magnum Virgine Cæſarem videbit.
Magnam in Cæſare Virginem timebit.

Hactenus quæ potuimus de hac ſanctiſſima *Auguſta*, Virgine *Hiſpana* colligere, retulimus. Cuius pietas, & Catholicæ fidei defenſio promerebat, vt Catholica & Vniuerſalis Eccleſia, quæ tot ab eius *Auguſtiſſima* liberalitate ſuſcepit obſequia, cognouit auxilia, & merita profitetur, PVLCHERIÆ Diem feſtum ſpeciali fauore condecoraret officij, & Noſtra *Hiſpanica* ſingularibus eius memoriam proſequeretur encæniis.

C. *Martyrologia.*

S. PETRVS *Compoſtellanus Epiſcopus in Gallæcia Hiſpaniæ.*] Eius Nomen primus recenſuit in Martyrologiis Molanus in *Addit. ad Vſuard. fol.* 152. vt fatetur Cardinalis Baronius in *Not. ad Roman. lit. H. fol.*563. vbi hoc elogium: *Compoſtellæ* S. PETRI *Epiſcopi, qui multis virtutibus, & miraculis claruit.* Cuius relationi conueniunt P. Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 149. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.*193. P. Higuera in *Hiſpan. MS. fol.*39. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.*97. Arnoldus Vvion in *Monaſtic. lib.* 3. *fol.*299. Hugo Menardus in *Benedictin. fol.*78. Conueniunt Petrus Galeſinius, Maurolycus, & cæteri recentiores. De eo ſcripſere Luitprandus in *Chron. Ann.*960. *n* 364. Vbi D. D. Laurentius Ramirez. *fol.*451. & D. Thomas Tamayo *fol.* 248. Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 964. *n.* 510. & *Ann.* 988. *n.* 517. *fol.* 115. Ioannes Vaſſeus in *Chron. Ann.* 963. Franciſcus Tarrafa *de Regib. Hiſpan. Ann.* 1015. *in Vit. Veremundi III.* Stephanus Garibayus in *Compend. Hiſtor. lib.*9. *c.*36. *fol.*473. Ambroſius Morales in *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 17. *c.* 20. P. Ioannes Mariana *eadem Hiſtor. lib.*8. *c.*8. *fol.*388. P. F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 4. *fol.*47. *& Tom.*5. *Ann.*986. *Centur.*6. *c.* 1. *fol.* 216. *col.* 2. F. Fernandus de Oxea *Hiſtor. S. Iacob. c.*48. M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius *in Theatr. Eccleſ. Caſtell. Tom.* 1. *c* 6. *fol.* 37. Ex Scriptoribus Exteris Antonius Democharis *de Inſtitution. Chriſtian. Relig. lib.* 4. Guillelmus Durandus in *Rational. Diuinor. Officior. libro.*4. *cap* 22. *lit. C.* Claudius de Rota in *legendar. SS. in Vit. S. Pelagij PP. fol.* 135. Eius ACTA ſe etiam ſcripſiſſe fatetur *Luitprandus*, ſed adhuc ſub ſilentio latent. Illa ex variis Scriptoribus colligemus, vt inſtituto pareamus, & quæ S. Præſuli debentur, gratâ affectus ſignificatione ſoluantur:

Scriptores.

ACTA S. PETRI COGNOMENTO Monſonci Epiſcopi Compoſtellani ex Ordine Benedictino, ex Var. Scriptor.

PETRVS *cognomento* Martinez *de* Monſonzo *natione* Hiſpanus *ex* Galleciæ *Prouincia oriundus, patrem habuit* Martinum, *qui militaribus agminibus adharens, filium in Monaſterio* S. MARIÆ *de* Monſonzo *nutriendum & inſtituendum, reliquit. Ibidem* PETRVS *Monaſticis diſciplinis initiatus, talem, ac tantam ſpiritus perfectionem, adhuc ſeculari adeptus fuit, vt breui* Benedictinam *cucullam indueret, calculis omnium illius Monaſterij Aſcetarum ſuffragantibus, & tanti Viri proculdubio meritis expoſcentibus. In illo primæuo monaſticæ eruditionis exordio, ſic regularem obſeruantiam penetrauit, vt multoties etiam ſeniorum perfectiſſimos curſus multo retro relinqueret. Cuius opinio ſanctitatis, & doctrinæ adeò totius* Galleciæ *angulos occupauit, vt è viuis ſublato Abbate S. Pelagij de* Ante-Altares, *quod Cœnobium in* Compoſtellana *vrbe conditum, illuſtres ſanctitate viros genuerat,* PETRVS *in eius locum ſuffectus, omnium Monachorum* Hiſpaniæ *deſideria compleuit. Igitur Sanctiſſimus Abbas, qui Monachus vitæ religioſæ præceptis haut ſegniter incubuerat, factus iam*

Origo.

Pit Monachus.

Et Abbas S. Pelagij.

Pater tantorum Monachorum, cùm ad Monaſterium ſibi commiſſum peruenisſet, illud protinus iuxta ritus Ordinis inſtituit, multisque miraculis, & virtutibus, nec non eruditione, & doctrinâ totam illam regionem feliciter illuſtrauit; & felicius omnium populorum animos admonitionibus continuis inſtruxit, & ad pietatem adduxit.

Bellum Gallicienſe.

ERAT *hoc tempore cruentum inter* Ranimirum III. *Legionis Regem, &* Beremundum II. *Ordonij III. Regis filium, ſuper Prouinciæ* Galleciæ *poſſeſsionem bellum, ita vt in partes diuiſi proceres, alij Ranimirum fouebant, alij Beremundum deſiderabant. Obtinuit iſte Prouinciam, & Regnum: qui protinus aduerſus illos, qui partibus Ranimiri adhæſere, bilem indignationis oſtendens, eos de regno exulare coëgit. Inter alios huius factionis ſuſpectos, fuit* Pelagius *filius Roderici Velaſquij Comitis, Ranimiri maximi commilitonis, qui primum* Lucenſis *Epiſcopus, poſt* Irienſis, *ſeu* Compoſtellanus *Antiſtes extiterat. Illius offenſus Beremundus, illum è ſede deiecit, & Virum ſanctitate illuſtrem, & doctrinis egregium quæritans, vt Apoſtolicæ Baſilicæ faſtigium commendaret, protinùs ob oculos Regios* PETRVS *S. Pelagij Abbas expoſitus, in illius Sedis ſpecimen ſuffectus eſt. Poſtquam verò ſanctiſsimus Abbas munus conſecrationis accepit, ſic Epiſcopatus, & vrbis clerum, & populum direxit, vt pene de cælo dilapſus ad reparationem morum, ſacrarum inſtitutionum implementum, & Eccleſiaſticorum rituum obſeruantiam, videretur. Quæ omnia cùm* Beremundo *Regi paterent, S. Viri virtutibus allectus Apoſtolicæ Baſilicæ plura priuilegia donauit, eique innumeras poſſeſsiones, quas inter belli turbines aliqui potentiores vſurpauerant, reſtituere fecit. Antiqua identidem priuilegia à vetuſtioribus Regibus Apoſtolo conceſſa, liberaliter confirmauit, nouaque addidit, ita vt Apoſtolica ditior conſpiceretur Eccleſia; quæ omnia* S. PETRI *eiuſdem Præſulis ſupplicationibus, inſtantijs, peracta noſcuntur. Cuiuſque iudicio, auctoritate & conſilio* Beremundus *ſic vtebatur, vt nequaquam aliquid ponderis conaretur, abſque S. Antiſtitis approbatione, & conſenſu.*

Compoſtellanus Epiſcopus ſuffitur.

Conſiliarum Regis.

Almanzor Galleciam depopulatur.

INTERIM *omnes illi proceres, quos* Beremundi *ſæuitia de* Galleciæ *Regno, & ditionibus expulerat, vindictæ voluntate ſuccenſi, Almanzorium Ducem Regis Cordubæ, qui tunc victoriis inflatus totam fere Caſtellæ, & Legionis Prouinciam depopulauerat, inducere conantur, vt valido exercitu* Galleciam *ingreſſus, omnes illius vrbes igne, & ferro conſumeret. Nec mora, Maurus itaque per* Luſitaniam *aggreſſus,* Conimbricam, Viſeum, *&* Braccaram *ſolo æquauit, inde* Galleciam *ingenti militum manu victor infeſtare,* Tydem *profligare cæpit. Hinc* Compoſtellam *deueniens, vt Apoſtolicum theſaurum expilaret, ſacraque omnia tantæ Baſilicæ profanaret, vrbem expugnare conſtituit, ſed fulminum, & tonitruum è cælo cadentium terrore interceptus, & ſplendore maximo ex Apoſtoli ſepulchro proſiliente ſtupefactus, arreptis portis, & campanis Apoſtolici Templi, profugus,* Cordubam *repedauit. In huius enim irruptionis impetu, pluribus exantlatis laboribus,* PETRVS, *omnia prudentiſsime diſponebat, & validâ fortitudine ſingulis mœnia cuſtodientibus auxilia præſtabat, vt publicæ calamitati ſuccurreret. Igitur profligatis hoſtibus,* Beremundum *adijt, cui omnia quæ euenerant patefecit, Baſilicæ Apoſtolicæ damna propalauit, & Regis ſpiritum ad reparationem mœnium, & Templi ruinam fulciendam acuit. Eius ergo petitionibus iuſtis inclinatus Catholicus Rex, non ſolum Muros vrbis muniuit, & Apoſtolici Templi concuſſa ſuppleuit, ſed pluribus alijs poſſeſsionibus, & redditibus Baſilicam liberalis inſtaurator ditauit.*

Compoſtellam aggreditur.

Rex Compoſtellæ ruinam inſtaurat.

POST *illam verò Sarracenicam cladem, non defuere S. Præſuli calumniæ, & inſimulationes, quibus eius virtutis radius longiùs enitescere, &*

vt

vt (Deo permittente) S. Præſulis conſtantia, & pietatis acumen igne tentationum examinarentur prolixiùs. Nam tunc temporis duo Fratres, alius Pelagius Didaci, *alius* Summarra Didaci *appellati, quos Poteſtates Regni vocitant, ſic aduerſus* S. PETRVM *virus ſuæ indignationis effundere ſunt aggreſſi, quòd ſanctiſſimo Antiſtiti, non ſolum prælaturam adimere, ſed & ſanctitatis ingenitam opinionem extinguere conarentur. Exarſit aduerſus ſanctiſſimum Pontificem, iniquorum furor, adeò vt multiplicatis accuſationibus, vix Præſuli ad earum ſolutionem locus, nec tempus dabatur. Tantis denique calumnijs licet grauatus nequaquam conſtantiam amiſit, ſed in Deum, & Matrem Virginem, cuius amore languebat, totius ſpei ſuæ cumulum effundens, continuus precibus, vt ab inimicis ſuis liber, & victor euaderet, exorabat. Hinc creditum* Antiphonam *illam quotidie in Vniuerſali Eccleſia in poſterum repetitam,* SALVE REGINA, *ab eo fuiſſe compoſitam, & in biſce afflictionibus coram Virgine* MARIA *ſedulò decantatam. Cuius auxilijs non ſolùm inimicos deuicit, & eorum inſimulationes proſtrauit, ſed etiam nouis opinionis ſtemmatibus clarior erupit. Qui, Deo miniſtrante, ad tantum perfectionis gradum perueuit, vt miraculorum frequentiâ totius regionis angulos adimpleret. Tandem cum vitæ terminum iam eminere cognoſceret, febris continuatione depreſſus, & corporis defectione luxatus, ſacris ſacramenti viatcis munitus ſpiritum Saluatori ſuo placidâ dormitione dimiſit.* IV. Idus Septembris *Anno Domini* LCCCC. LIX. *vel circiter. Cuius ſacrum Corpus in Apoſtolica Baſilica ſepultum, inſignium miraculorum coruſcatione in pretio habitum, ſequentibus temporibus glorioſam Confeſſoris in Eccleſiaſticis Tabulis Compoſtellanis, & in Vniuerſalis Eccleſiæ Martyrologijs commemorationem promeruit. Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit & regnat per infinita ſeculorum ſecula. Amen.*

Denuo calumnijs infeſtatur.

Antiphonam SALVE REGINA *compoſuit.*

Moritur, & ſepelitur.

Hactenus ACTA, quorum ecphraſim elucidare, neceſſarium erit, maximè intercedente diſputatione Noſtratum, & Theutonicorum Scriptorum, circa Auctorem Antiphonæ SALVE REGINA; cuius ancipitem diſputationem poſtea protinus aſſumemus. Nunc Quæſtio I. erit circa nomen, & cognomina huius Noſtri S. Pontificis. In qua indubie Stephanus Garibay *d. lib. 9. c. 36.* & P. Mariana *d. lib. 8. c. 8.* errauere, ille DE MONSORIO: iſte DE MANSORIO cognominarunt B. PETRVM, cùm re verâ de MONSONZO, ſcribere debuerant, quia Vir Dei in Monaſterio S. Mariæ de MONSONZO nutritus, educatus, & Monachus factus, ab eo cognomen acceperit. Sic F. Antonius de Yepes in *d. Tom. 5. Cent. 6. Ann. 986. c. 1. fol. 216. col. 4.* D. D. Laurentius Ramirez ad *Luitprand. d. n. 364 fol. 452.* verſ. *vbi legitur.* Et poſtmodum *fol. 453.* Hanc eandem. Vbi ex Hiſtor. *Compoſtell. MS.* hanc periodum refert; quæ fere omnia ſuperius dicta connectit: *Qui Beremundus* (inquit) *Magnorum conſilio accepto, prædictum* Pelagium, *à Sede proiecit, & loco ipſius* PETRVM, *cuiuſdam* Martini *filium, Monaſterij* MONSONZI *ſapientem Monachum, Antaltaris Aſceterij Abbatem venerabilem, à cunctis Senioribus eligi Decimum Epiſcopum, & conſecrari præcepit.* Eadem Hiſtoria *Irienſis MS.* quam apud Viros eruditos conſpeximus, & eius copiam extraximus, his idiomate vetuſto Galleciæ, verbis: *Eſte Rey* Bermudo *de conſello dos Mayores de ſeu Reyno lanzou fora, è pribou ò dito* D. Pelayo *da Egreja, è fizo elegir por Biſpo* D. PETRO MARTIZ *de* MONSONZO, *Monje muito Sabidor, è de boa vida, que era Abbade de S. Payo, homonrado, è amado de todos os ſeniores, è foy ò Decimo Biſpo dà Santa Sè de Santiago: ò cal acreccintou as honrras, denidades, famillas, rendas, e votos de Santiago Apoſtol: è fizo ende muytas boas obras.* Ex quibus clare colligitur qualia S. Antiſtitis fuere cognomina.

Aliquorum error in cognomine.

QVÆSTIO Secunda erit, An hic S. Præſul *Antiphonam*, quâ vtitur Eccleſia, & incipit SALVE REGINA, compoſuerit? Aliqui ex *Scriptoribus Germanis* contendunt illam Antiphonam compoſuiſſe *Hermanum Contractum* Monachum Benedictinum, cuius meminit Arnaldus Wion in *Lign. Vit lib. 5. c. 105. fol 839.* Huius opinionis Auctores fuere olim Philipus Bergomenſis in *Supplem. Chron. lib. 12.*

Quis auctor Antiphonæ Salue Regina? I. *Opinio.*

Digitized by Google

lib. 12. Ioannes Trithemius *de Scriptor. Eccles.* Et in Tractatu *de Vir. Illustrib. Ordin. Benedictin. lib.* 2. *c.* 84. & aliqui alij ab ipso *Vvione* citati. Sed quod fuerit huius Antiphonæ Auctor Noster S. PETRVS Compostellanus Episcopus, fatentur Iacobus de Voragine in *Histor. SS. fol.* 135. Claudius de Rota in *Legendar. SS. c.* 177. Guillelmus Durandus de *Diuin. Offic. lib.* 4. *c.* 22. Antonius Demochares *de Institut. Christian. Religion. lib.* 4 Ex Nostris hoc sequuntur D. D. Laurent. Ramirez ad *Luitprand. d n.* 364. *fol.* 451. F. Antonius de Yepes in *d. Chron. Benedict. Tom.* 5. *Cent.* 6. *Ann.* 986. *fol.* 217. & alij. Sed licet ab Scriptoribus Neothericis *Costero*, & *Canisio* illa prima Opinio defendatur, tamen, non ex eo Nostro Præsuli aliquid auctoritatis detrahitur, cùm in his & similibus opinationibus, potius ratio Historica, quam multitudo scribentium sit attendenda. Ergo rationi Historicæ adhærentes, inspiciendum est primùm, qualis antiquitas fuerit Auctorum, qui istas duas opiniones scripsere, & constito de maiori antiquitate, illi potius, quam recentiori in hoc deferendum erit. PRIMÆ Opinionis Auctorem vetustiorem esse *Iacobum Philippum Bergomensem* constat, ex eo quòd cæteri sequaces eundem nominant tanquam illius sententiæ ducem. Is etenim vixit ad *Annum* 1492. *ad Annum* 1519. Necnon *Trithemius* per eadē tempora, vt ex *Bibliothec. Sacr. Auberti Miræi fol.* 275. & *fol.* 283. liquet. SECVNDÆ verò Opinionis Auctorem fuisse Guillelmum Durandum patet ex eius verbis, ibi: *Notkerus Abbas S. Galli in Theutonia primo sequentias pro neumis ipsius* Alleluya *composuit, & Nicolaus Papa ad Missas cantari concessit.* : *Sed &* Hermanus Contractus *Theutonicus, inuentor astrolabij, composuit sequentias illas*: Rex Omnipotens, & Sancti Spiritus, & Aue Maria gratia : & *Antiphonam* : Alma Redemptoris Mater, & Simon Bar-Iona. PETRVS *verò* Compostellanus *Episcopus fecit illam* SALVE REGINA, &c. Is equidem *Durandus* per fere CC. Annorum intercapedinem antiquior Scriptor fuit *Bergomensi*, & *Trithemio*; ergo *Durando* tanquam vetustiori in hoc erit credendum. Vixit enim Durandus ad *Annum* 1311. & *Anno* 1286. Opus illud, RATIONALE dictum, quo superius verba relata conscripsit, absoluit, vt Aubertus Miræus in *Bibliothec. Sacr. fol.* 255. fatetur, & ipse Guillelmus in *d. Rational. lib.* 8. *c.* 9. scriptum reliquit. Quem secuti sunt ex Exteris *Iacobus de Voragine*, *Claudius de Rota*, & *Antonius Demochares*, omnes antiquitate, & doctrina pollentes. Ex qua ratione nulli dubium erit, Nostrum Episcopum fuisse Auctorem illius Antiphonæ, licet in Codice *Iuliani* traductorem fuisse scribatur, nam illud glossema, est vt alibi dicemus, & notat Gandara *Hist. Gallec.* 2. *p. lib.* 7. *c.* 12.

II. *Opinio.*

Dilnitur Primæ Opinionis assertio. ex antiquitate Scriptorum.

Glossema in Codice Iuliani.

TERTIO IDVS
Septembris.
DIES XI.

A. *Apud* TVRIGIVM *in Celtiberia Hispaniæ* SS. FELICIS, *&* REGVLÆ *fratrum, qui cùm nollent idolis cultum exhibere, & constanter pro fidei obseruantia, vitam amissuros protestarentur, post plumbi liquefacti haustum, gladio inclyti Martyres præbuere ceruices.*

LEGIONE

B. LEGIONE *in Hiſpania Citeriori* S. VINCENTII *Abbatis, qui mirabilis apud omnes ob virtutum cumulos, & mirabilior in conſtantia confeſſionis fidei, in hæreticorum manibus Martyr celebris vitam reliquit.*

C. CASTRO-LYBICO *in Ceretanis Hiſpaniæ* S. ÆMILIANI *Eremitæ, qui virtutibus clarus, bonorum operum ſignis celebris, & doctrinæ eruditione præfulgens, ad ſacrum Eccleſiæ* Vercellenſis *Pontificatus faſtigium euectus, vbi gregem catholicis paſcuis imbuens, glorioſo fine quieuit.*

D. ABVLÆ *in Hſpania* Tranſlatio *ſacrorum pignorum Sancti* SECVNDI, *eiuſdem vrbis Eſpicopi, & Martyris, ex peruetuſta ad primariã ipſius Ciuitatis Baſilicã, actum auctorante* D. Ieronymo Manrrique Larenſe *ipſius vrbis Epiſcopo, & Generali Inquiſitore, qui proprijs facultatibus* Oratoriũ *à fũdamẽtis erexit, annuis redditibus ditauit, & Capellanis diù inſeruiẽtibus auctorauit.*

E. TAROVCÆ *in Luſitania* B. BOEMVNDI *Abbatis*, S. Bernardi *diſcipuli. Qui cùm ab eo* Luſitaniam *emitteretur, & Cœnobium* S. Ioannis *in loco ſibi cœlitùs demonſtrato conſtrueret, illúdque monaſticis regulis, virtutum exemplis, & ſanctis moribus conſtituiſſet, mirabilium patratione percelebris, & ſanctitudinis gloria coruſcans, in Domino obdormiuit.*

NOTÆ.

SANCTI FELIX & REGVLA *Fratres, Martyres Turigienſes in Celtiberia Hiſpaniæ.*] Quamuis horum Sanctorum Nomina adhuc non fuerint in *Romano Martyrologio* deſcripta, tamen in aliorum Tabulis Eccleſiaſticis reperiuntur, vt ex Martyrologiis *Noikeri*, & *Molani* in *Addit. ad Vſuardum. fol.* 153. his verbis: TVREGO *natale* SS. FELICIS, & REGVLÆ. liquet. Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 362. illos ad TIGVRIM *Heluetiorum*, quod hodie ZVRICK Oppidum dici aſſerit, amandat, ſed perperam, cum ex Flauio Dextro in *Chron. Aun.* 285. conſtet, paſſos apud *Turigium Celtiberiæ*. Eius auſculta verba: TVRIGII *in Celtiberia Hiſpaniæ Sancti Chriſti Martyres* FELIX, & REGVLA, *quorum ſacræ* Reliquiæ *religioſâ populorum finitimorum frequentiâ coluntur.* Extri ſententiam roborat Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Aduerſ. n.* 545. *fol.* 127. hac ſerie: FELIX, & REGVLA *fratres Chriſtiani nobiles, nati in agro* Carauaccenſi, *Patribus Chriſtianis, deuecti in* Brigagium, & Turingium, *Oppida condita à Turingis, in* Aragonia *apud* Taraſonem, XI. Septembris *paſſi ſunt, in perſecutione Decij, Anno* CC. LIII. *Præſide M. Aurelio Valentiniano. Paſſi ſunt graues cruciatus, & mortem; quâ hic coronam martyrij conſequitur: illa virginitatis lauream cumu lauit*

A. *Martyrologia.*

Scriptores.

cumulauit lauro martyrij. Horum meminit Beda, *& eorum corpora sunt in Monte prope Turingium.* Hinc elicies martyrium Sanctorum horum Martyrum euenisse, tempore Decij, non Diocletiani, vt suspicatur Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. d. Ann.* 285. *n.*7. *fol.*301. ex relatione *Dextri* motus, nam ibidem *Dexter* non de martyrio, sed frequentia cultus *Reliquiarum* eodem Anno, & cæteris sequentibus, populorum conuenientium successiuâ. Pro vt & hodie continuatur idem cultus, vt notat D. Vincentius Blasco de Lanuza *Histor. Aragon.* 2. *p. lib.*5. *c.* 18. *fol.*487. & Rodericus Mendez de Silua in *Populat. Hispan. c* 53 *celtiberiæ. fol.*142.

Ecclesia Monobricensis Breuiarij Lectionis series.

Eorum ACTA in tribus vetustissimis Breuiariis MSS. & in pergamineis tabulis exarata, se vidisse fatetur ipse *Lanuza*, in quorum altero, quod extat in Parachiali Ecclesia *Monobricæ*, hodie *Munebrega* sequentia verba leguntur: III. *Idus Septembris Lectio* III. *Eodem Die apud* TVRIGVM, *Ciuitatem Suevorum, natale Duorum Germanorum* FELICIS, *&* REGVLÆ, *qui dicuntur fuisse ex Legione Thebæa, qui cum peruenissent ad supradictam Ciuitatem, vacando ieiuniis, & orationibus, seminando populis verbum salutis, adsunt persecutores à Maximiano Imperatore directi: ante quorum conspectum Sancti se offerentes, interrogati responderunt:* Christianos nos fatemur, & ex collegio Sanctorum *Mauritij*, & *Exuperij*, & Sociorum eius. *Persecutor verò nomine Datianus iussit eos super candentes crates ferreas imponi. Cùm vero immaniter torquerentur, dixerunt Datiano Tyranno*: Qui sunt Dij tui? *Datianus inquit*, Iupiter, & Mercurius. *Et respondens Beatus Regula*: Belzebut ergo est Deus tuus. *Tunc iratus Datianus datâ sententiâ decollati sunt. Itaque amputatis Capitibus, sumptisque in manibus suis de ripa fluminis, vsque ad summum Montis verticem (quem locum sepulturæ suæ delegerant) mirabiliter deuencrunt. Vox verò Angelorum psallentium, inibi audita est: In paradisum deducent vos Angeli; cum gloria suscipient vos, & perducent vos in Ciuitatem Sanctam Ierusalem. Quo in loco præstantur beneficia Dei, vsque in hodiernum diem.* In huius Lectionis compendio, Duo proculdubio referuntur, quæ prorsus Historicæ rationi contradicere videntur.

Error I. in hac Lectione detegitur.

PRIMVM, in eo quod S. REGVLAM fœminam, virum efficit relatio, ibi? *Et respondens* BEATVS REGVLA. Quod proculdubio Ecclesiastica Historia abhorret, cùm ex Notkero in *Martyrol. h. d.* liquet, his verbis REGVLAM fuisse fœminam: *Natiuitas* (inquit) *Sanctorum Martyrum* FELICIS, *&* REGVLÆ, *Sororis eius.* Hinc liquet errorem contraxisse Auctores illius *Lectionis Monobricensis*, qui fœminam in virum vertentes, totam massam rerum ab eis Martyribus gestarum inuertere.

Error II. elicitur.

SECVNDVM, ex eo quòd, SS. Martyres de collegio *S. Mauritij* Legionis Thebæorum Ducis effecere. Quod absurdum notabile continet. Nam si omnes illius Legionis commilitones primùm *decimati*, ex more fuere, & tandem, omnes reliqui sæuissimè trucidati noscuntur, vt ex eorum historia apud Surium *Tom.* 5 *Die XXII. huius Mensis fol.*195. & ex Baronio in *Not. ad Martyrolog. Roman. d. XXII Die. lit. B. fol.*589. & in *Annal. Eccles. Tom.* 2. *Ann.* 297. *n.*1. *& seqq* liquet: Quo pacto Nostri Martyres ex illa Thebæorum Legione absque periculo separati, *Celtiberiam* deuenere, si omnes occisi sunt? Insuper, nam Nostrorum Martyrum corona tempore *Decij* Imperatoris ad Annum CC. LIII. euenit, vt ex *Iuliano* probauimus; & eorum Reliquiæ in tota *Celtiberia* in maximo erant honore, frequentiâ populorum ad Annum CC.LXXXV. vt ex *Dextro* notauimus. At Martyres Thebæi ad Annum CC. XCVII. gladio occisi sunt; ergo nullo modo Nostri cum illis commercium habuere. Hinc explosis illius *Lectionis Monobricensis* lapsibus. Eorum sic emendanda putamus Acta.

ACTA SS. FELICIS, ET REGVLÆ Sororis eius Martyrum Turigiensium in Celtibéria Hispaniæ, ex Variis.

FELIX *natione* Hispanus *in agro* Carauaccensi Hispaniæ *natus, &*

ex

ex nobilibus Parentibus, & Chriſtianis exortus, germanam ſororem habuit nomine REGVLAM, *quæ virginitatis flore coruſcans, cæteris virtutibus ſplendoris acumen adauxit. Cæterùm cum Parentes, relictis patriæ laribus,* Celtiberiam *pergere deſtinaſſent, & primùm* Brigagium *Oppidum illius Prouinciæ adiiſſent, illo deſpecto,* Turigium *proximam Ciuitatem, (quam poſtmodum Sueui Hiſpanias commemorantes readificauere, eamque* Turigium *Sueuorum edixere) ingreſſi, ibidem cum filiis, donec vita ſuperfuit, vixere feliciter. Quibus è vita ſublatis, SS. Fratres ieiuniis, & orationibus vacabant, & fidei zelo, vt non ſolùm ſibi ipſis, ſed & cæteris circunſtantium populorum conciuibus prodeſſent, aliquando Dei ſpiritu pleni, & fidei propagatione æſtuantes, verbum ſalutis populis ſeminabant. Creſcebat tunc temporis Gentilium furor, Decij Imperatoris Edictis aduerſus Chriſti membra, ſufflatus; & cognitâ per M. Aurelium Valentinianum* Celtiberiæ *Præſidem* FELICIS, *&* REGVLÆ *confeſſione, illos iuſſit in carceris cuſtodia detrudi. Adſunt perſecutores à Præſide directi, qui illos ad illius tribunal deferunt. Ante cuius conſpectum SS. Fratres oblati, & de religione interrogati, reſponderunt*: Chriſtianos Nos eſſe fatemur, & huius Regionis accolas. *Tunc* Valentinianus *iuſſit eos ſuper candentes crates ferreas imponi: cùm vero immaniter torquerentur, dixerunt Tyranno*: Qui ſunt Dij tui? *Ille dixit*: Iupiter, & Mercurius. *Reſpondit Beata* REGVLA *Virgo*: Beelzebuth ergo eſt Deus tuus. *Tunc iratus Tyrannus Beatiſſimam* REGVLAM *ſuper feruentem picem impoſitam, eidem bulliens plumbum ad potandum à carnifice dari præcepit. Cúmque nullis ſuppliciorũ acerbitatibus SS. Fratres à Chriſto diuellere potuiſſet Aurelius, datâ ſententia eorum capita iuſſit amputari. Cumque prope lacum iuſſio Præſidis adimpleri à ſatellitibus exequeretur, nubes lucida obumbrauit eos, & vox eſt huiuſmodi ſubſecuta*: Confidite, ne timeatis. Ego vobiſcum ſum. *Poſt hæc truncati Martyres, capita ſua in manibus ſuſcipientes de ripa fluminis vſque ad ſummum Montis verticem (quem locum ſepulturæ ſuæ delegerant) mirabiliter deuenerunt. Hic cùm accederent, alia Angelorum vox pſallentium audita eſt, & dicentium*: In Paradiſum deducent vos Angeli, cum gloria ſuſcipient vos, & perducent in ciuitatem ſanctam Ieruſalem. *Quo loco per multos annos quieuere, vbi Anno Domini* CC. LXXXV. *eorum ſacræ* Reliquiæ *religioſâ populorum finitimorum frequentiâ cultæ, poſtmodumque vſque in hodiernum diem non ſolum quieſcunt, & venerantur, imò & lacum illum, iuxta quem SS. Martyres iugulo ceruices præbuere, incolæ, traditione à Maioribus accepta, demonſtrant. Igitur SS. Martyrum paſſionis Dies* XI. Septembris, *Anno Domini Noſtri Ieſu-Chriſti* CC. LIII. *numeratur, quo Eccleſia* Turigienſis, Monobricenſis, *& alij plures Populi* Celtiberiæ *feſtum auctoritate Apoſtolica venerantur, ob ſacra lipſana iſtorum in locis honorificè adſeruata Martyrum huiuſmodi, & miracula inſigna patrata eorum interceſſione à Deo, cuius honor, & gloria in ſecula ſeculorum.* Amen.

Origo.

Turigium Celtiberiæ pergunt.

Carcerantur.

Cruciantur

Coronantur.

Cultus.

Hæc ſunt genuina Martyrum ACTA excerpta ex Breuiariis, Scriptoribus, & Martyrologiis, licet errore relato aliter apud *Lanuzam* res geſtæ eorum referantur. Quatenus ad Originem, Parentum nobilitatem, Chriſti cognitionem, natalem in agro *Caranaccenſi*, profectionem ad *Celtiberiam*, & apud *Brigagium*, & *Turigium* commorationem, iam fragmentum relationis *Iuliani* vidiſti: eorumque paſſionem, diem, & annum agonis; necnon *Reliquiarum* exiſtentiam in *Turigio* & venerationem, ex *Dextro* notaſti; cæteraque paſſionis in *Lectione Breuiarij Monobricenſis* cognouiſti: nunc de eorum exiſtentia ibidem videſis Lanuzam *d. lib.* 5. *c.* 18. *fol.* 490. Vbi fatetur qualiter *Munobrica* aliquot eorum *Reliquiis* ditata, eorum feſtum *h. d.* colit impetratis Iubilæo, & Indulgentiis à S. D. N. Clemente VIII. Pont. Max. Apud *Turigium* eorum feſtiuitas cum Octaua perficitur, & alia plura refert ad elucidationem Actorum.

Cultus hodie continuus.

TVRIGIVM. Ciuitas antiqua Hiſpaniæ inter *Celtiberos* populos ſita, ab

Bilbili XII. M.P. diſſita, diœceſis *Turiaſonenſis*; hodie dicitur TORRIXO, vt notarunt P. Biuarius *ſupr. d. Ann.* 285. *n.* 7. *fol.* 301. Mendez Silua *d. c.* 53. *fol.* 152. D. Ioannes Briz Martinez in *Hiſtor. S. Ioannis Pinnatenſ. lib.* 5. *c.* 22. D. Michaël Martinez del Villar in *Patronat. Bilbilitan. fol.* 467.

Topographia.

B. S. VINCENTIVS *Abbas Legionenſis in Hiſpania.*] De hoc ſanctiſſimo Abbate, & Martyre plura diximus, imò omnia quæ ſunt dicenda recenſuimus ſupra *Tom.* 2. *Die XI. Mart. fol.* 177. quo loco illius commemorationem appinximus, eo quòd omnes Eccleſiæ Hiſpaniarum, ad eum diem eius anamneſim referunt. Bene verum eſt, quod Nos *d. Tom.* 2. *fol.* 178. aſſeruimus *Tranſlationem* Corporis S. Abbatis factam fuiſſe hoc die; de ea agunt S. Marcus Maximus in *Chron. Ann.* 540. apud Biuar. *n.* 4. *fol.* 407. §. 35. his verbis; *Reliquiæ* S. VINCENTII, *Legionenſis Abbatis, & Martyris, Ouetum allatæ Anno Domini* D. XXXI. *mirificis miraculis celebrantur.* Et licet meritò dubitaret ibidem *Biuarius*, quod hæc *Tranſlatio* minime in vrbem *Ouetum* fieri potuiſſet, eo quòd hæc vrbs nondum eo tempore, quo ſcripſit *Maximus*, eſſet in rerum natura, tamen difficultati reſpondet argute, ſcilicet non ad vrbem, quæ non erat nata, ſed ad locum, qui tunc temporis *Ouetum* vocabatur, vbi Eccleſia *S. Vincentio* Leuitæ extructa fuerat. Quod probat ex Diplomate à F. Antonio de Yepes *Tom.* 3. *Chron. Benedictin. in Appendic. Scriptur.* 11. adducto.

An hac die Tranſlatio S. Vincentij Abbatis recolatur?

C. S. ÆMILIANVS *Eremita, & Epiſcopus Vercellenſis.*] Eum fuiſſe natione *Hiſpanum*, & in *Celtiberia* eremitam fatetur Helleca Epiſcopus Cæſarauguſtanus in *Addit. ad Max. fol.* 235. apud Rodericum Caro, his verbis: *Per hæc tempora tranſlata eſt bona pars corporis* S. ÆMILIANI *Epiſcopi* Vercellenſis (*primò Eremitæ in Aragonia*) *& adlata ad Oppidum* Turris-Palearum, *& ibi ſepulta.* Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. h. d. fol.* 588. hac clauſula: ÆMILIANVS, *natione* Hiſpanus, *loco obſcuro natus.* Qui circa originem aliqui aliter ſentire conarentur, attamen ille Lectionibus Romæ nuper approbatis inhærens, *Hiſpanam* originem fateri compulſus eſt. Hinc valde miror, quo ſenſu doctiſſimus Biuarius in *Not. ad Maxim. Ann.* 578. *n.* 2. §. 18. *fol.* 563. conatur probare nullum ÆMILIANVM, *Hiſpanum* origine, fuiſſe Epiſcopum *Vercellenſem*, cum contrarium conſtet ex Actis illius Eccleſiæ, & relatione *Ferrarij.* Sed iam ad eius elogia veniamus. Illa concinunt Molanus in *Addit. ad Vſuard. fol.* 153. à quo Romanum Martyrologium *h. d. fol.* 564. vbi Baronius *lit. F.* Cui conueniunt Martyrologia *Caſtellan.* Dionyſ. Vazq. *fol.* 149. Luſitanum Ioann. Lup *fol.* 194. Petrus Galeſinius *fol.* 125. *col.* 2. hoc elogio: *Vercellis*, S ÆMILIANI *Epiſcopi, & Confeſſoris: hic Quadraginta annis in eremo ſanctiſſime vixit, poſt Epiſcopus* Vercellarum *factus, omni Chriſtiana pietatis laude florens, ad Concilia quæ Symmachus Pontifex conuocauit, Romam tertio venit. Demùm multis pro Chriſti gloria laboribus religioſe perfunctus, meritis cumulatus, migrauit in cœlum.* De eo idem Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Vercellæ *fol.* 132. *col.* 2. Eius ACTA ex vetuſtioribus Eccleſiæ *Vercellenſis* monumentis ſe ſcripſiſſe fatetur *Galeſinius* quæ nondum Typis excuſſa deliteſcunt. Illa etiam per ſynopſim Philippus Ferrarius *in d. Catalog. SS. Ital. fol.* 588. retulit, quæ dabimus.

De origine Hiſpana probatio.

Biuarij lapſus.

Martyrologia.

ACTA S. ÆMILIANI EPISCOPI Vercellenſis Origine Hiſpani ex Helleca, & Philippo Ferrario.

Origo.

ÆMILIANVS *natione* Hiſpanus, *loco obſcuro natus, à* Felice *Epiſcopo ad religionem eruditus fuit: qui iam vitæ religioſæ addictus, vt cæterarum rerum curâ abiectâ, rerum diuinarum contemplationi vacaret, ſe in eremum* Celtiberiæ *primùm, poſt, deſerta patriâ, in* Inſubriæ *ſpelæis, mundi deſpectis illecebris abdidit, vbi incredibili abſtinentiâ, aſſiduis ieiunijs, alijſque corporis macerationibus carnem domans, & in oratione frequens, dulci perfruebatur ſpiritus libertate. Verùm famâ ſanctita-*

Eremum colit.

tis

Digitized by Google

tis peruagante, cùm iam per Quadraginta *Annos eremum incoluiſſet, Epiſcopo* Vercellenſi *defuncto, in demortui locum ſubrogaretur. Quod munus ſic adminiſtrauit, vt non ſolùm contemplationis, ſed & actionis partes egregie ſuſtineret. Maxime in eo elucebant humilitas, doctrina, & pietas: quibus Eccleſiæ Dei multum profuit; Concilijs enim Romanis* III. IV. *&* VI. *ſub* Symmacho *Papa celebratis, interfuit.* Vercellas *reuerſus, cum aliquot Annos Eccleſiæ ſuæ ſanctiſſime præfuiſſet, ac illius libertatem, immunitatemque intrepide, & ſtrenue aduerſus laicos defendiſſet, ad extremum pijs laboribus confectus migrauit è vita* III. Idus Septembr. *circa Annum Domini* D. XV. *Cuius ſacrum Corpus ibidem honorifice ſepultum per aliquot annos quieuit, donec eius pars maxima Vercellis* Caſtrum Lybicum, *ſeu* Turrem-Palearum *tranſlatum eſt. Quæ vero pars remanſerat apud* Vercellas, *cùm diù fuiſſet ignota, Anno* M. C. LXXXI. *reperta, in Cathedralem Baſilicam collocata, ibidem honorifice colitur.*

Epiſcopus fit.

Concilijs interſt.

Moritur.

En Acta quæ nobis ſuppeditauit *Ferrarius*, nam apud Scriptores Noſtros nihil, niſi altum ſilentium. P. Biuarius in *d. Not. Max. Ann.* 578. *n.* 2. §. 18. *fol.* 563. credidit, quod ea miracula, quæ in apſide Templi *Turris-Palearum* depicta ad Altare ſunt, S. Æmiliano Presbytero *Hiſpano*, cuius memoriam recolit Eccleſia *Die* XII. *Nouembris*, tribuenda eſſe. Sed proculdubio contraxit errorem, deceptus ex eo quod minus bene penſatâ periodo *Helleca Cæſarauguſtani*, quâ Æmilianvm Epiſcopum *Vercellenſem* fuiſſe *Hiſpanum* Eremitam aſſeruit, cuiuſque partem corporis ad *Turrem-Palearum* tranſlatam eſſe commemorat, illum *Vergegienſem* ſomniauit, & hinc *Helleca* clauſulam emendat ſine ratione, cùm iam ex ſuperius dictis veritas eluceſcat?

Biuarij emendatio diluitur.

Translatio *ſacrorum pignorum.* S. Secvndi *Epiſcopi, & Martyris Abulenſis.*] Huius feſtiuitatis ſolemnia celebrat *S. E. Abulenſis* hoc die cum officio Duplici ſecundæ claſſis, vt ex eius apparet *Manuali SS. fol.* 36. Errorem contraxit Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. fol.* 360. hanc Tranſlationem apponens in Die IX. huius Menſis, ſic Abvlæ *in Hiſpania* Tranſlatio S. Secvndi *Epiſcopi, & Martyris, eiuſdem Vrbis Patroni*: cùm liquidò ex Officij Eccleſiaſtici Tabulis conſtet, hoc die celebrari huiuſmodi ſolemnia. De quibus agunt F. Ludouicus Ariz *Hiſtor. Abulenſ.* 1. *p.* §. 15. *fol.* 53. *&* §. 17. *fol.* 57. M. Ægidius Gonzalez Dauila *Chronographus Regius in Theatr. Eccleſ. Caſtell. Tom.* 2. *fol* 290. *&* 305. Cianca *Hiſtor. S. Secund.* 2. *p. c.* 3. *& ſeq.* Franciſcus Bilches *Hiſtor. SS. Giennenſ.* 1. *p. c.* 11. *fol.* 30. D. Martinus de Ximena in *Annal. Gienneuſ.* 1. *p. Ann.* 300. *fol* 21. & alij. Tranſlationis Acta ex antiquis, & recentioribus monumentis, Lectionibuſque Officij S. E. Abulenſis deſumpta dabimus.

D.

Scriptores.

ACTA TRANSLATIONIS, ET Inuentionis ſacri Corporis S. Secvndi, *Epiſcopi Abulenſis, & Martyris ex Antiquis, & recentioribus authographis S. E. Abulenſis.*

Postqvam *Beatiſſimus* Secvndvs *Abulenſis Eccleſiæ Pontifex,* S. Iacobi *Hiſpaniarum Apoſtoli Diſcipulus, & Chriſti Martyr ſuum pro eius fide defendenda compleuiſſet agonem, Chriſtiani fideles tanti Præſulis pignora colligentes, ea in marmoreo ſarcophago tumularunt; quæ datâ Eccleſijs pace, apud* Abulam *in magno pretio habita, Gothorum tempore eccleſiaſticum meruere condignum honorem. Sed eueniente Sarracenorum proluuie, eadem Chriſticolæ in Eccleſiæ* S. Sebaſtiani *Martyris angulo interiori occulte recondentes per plura ſecula delituêre. Donec Anno Domini* M. D. XIX. *Regnante* Carolo I. *Hiſpaniarum Rege Catholico, poſt Romanorum Imperatore; Vniuerſalis Eccleſiæ claues tenente* Leone X. *Pont. Max. Abulenſis Eccleſiæ infulas induente* D. F. Franciſco Rui-

S. Secundi martyrium.

Collocatio ſacrorum pignorum.

Inuentionis Annus, & Tempus.

zio *ipsius Sedis Præsule; cùm Confraternitas, quæ à multis retrò seculis, titulo* S. SECVNDI *fundata in eadem S. Sebastiani Basilica permanebat, illam laxatis angulis reficere proposuisset, conuocatis fossoribus sinistrum parietis latus, cùm solo æquassent, & fundamenta quærerent, in arcam marmoream deuenêre, quæ cauo ipsius parietis occulta iacebat, & in ea vrnam lapideam inuenêre, in qua ossa humani cadaueris, cineres, calicem, & anulum aureum cum sequenti epigraphe* SANCTVS SECVNDVS, *reperêre. Tunc, vt actum comprobaret miraculum, vnus ex fossoribus, Franciscus Arroyo nomine, qui herniâ laborabat, inuocato S. Præsulis auxilio, protinus sanitatem fuit consecutus. Hinc præsentium voces, lachrymæ, & sonitus campanarum in vrbem ascendentes, breui Antistitem, Decanum, & Capitulum, Cathedralis Ecclesiæ, Prætorem, Equites & omnem populum ad* S. Sebastiani *Basilicam, quâ inæstimabilis thesaurus fuerat inuentus, magnâ cum festinatione traxere. Qui sacra pignora suauissimum odorem respirantia, ex vrnula extrahentes, gratias Deo solemni iubilatione dedere. Tunc Episcopus sacras exuuias ad Cathedralem Ecclesiam transferre curauit, sed Rector, & Ciuitas Abulensis, necnon Confraternitas S. Secundi, qui titulo patronatus Ecclesiam S. Sebastiani à pluribus seculis rexerant, dotauerant, & sustentauerant, Episcopi, & Capituli conatibus resistentes, esse merum spolium violenti, & potenti manu fabricatum dictitabant. Sed re in concordiam adductâ, conuentum fuit, vt sacrum corpus ibidem requiesceret, donec vocatis vocandis causa iuridice terminaretur. Sic factum; & sacra lipsana syndone lineâ inuoluta, & intra capsam lineam inclusa, in eadem arca marmorea collocata fuere, & fidelibus Christianis exposita, vt ad eius S. Præsulis tumulum ægrotorum cœtus accederet, qui fide pleni, innumera à Deo beneficia* S. SECVNDI *intercessione sunt consecuti. Requieuit igitur sacrum Corpus in eadem Ecclesia per fere* LXXV. *Annos; donec Anno* M.D. XCIV. D. Ieronymus Manrrique *Episcopus Abulensis, & Generalis Hispaniæ Inquisitor, ob deuotionem summam quâ Sanctum prosequebatur Prædecessorem, obque adeptam eius intercessione salutem, illud ex antiqua S. Sebastiani Basilica, quæ iamiam titulo* S. SECVNDI *fruebatur, & adhuc fruitur, transferre in Cathedralem conatur, præcedente sumptuosissimi prope primarium templum Sacelli constructione, nomini S. Antistitis dicati, quo sacra pignora conderentur. Quod vt efficaciùs perficeret, constito quòd* Leo X. *Pontifex Maximus olim Episcopo Abulensi* Ruizio *suum concesserat diploma, vt eadem sacra pignora in Cathedralem transferre valeret, cuius hic tenor.*

Causa huius Inuentionis.

Miraculum.

Collocatio sacri Corporis.

Translatio ad Cathedralem Basilicam.

Breue Apostolicum ad transferendum Corpus S. Secundi?

VENERABILIS Frater, & Dilecti Filij salutem, & Apostolicam benedictionem. Paucis abhinc diebus Nobis significare fecistis, quòd cùm Venerabile Corpus S. SECVNDI, Episcopi, & Confessoris, qui olim à S. IACOBO Maiori, Apostolo (cuius fuerat Discipulus) in Hispaniam missus, vestræ Vrbis, & Ecclesiæ Episcopum egerat, nunc in vetustissimo tumulo intra Ecclesiam S. Luciæ (*lege S. Sebastiani*) extra Abulensis vrbis muros, ipsis sacris infulis quibus fuerat sepultum, Summa omnium lætitia fuisset inuentum, exindeque multis clareret miraculis; quodque in vestram Ecclesiam illud transferre piâ deuotione desideratis, quâ decentius honoretur, ac cratis ferreis, vestrâ impensâ, in loco conuenienti collocare concupitis. Quare Nobis assiduis supplicationibus instare fecistis, quatenus illis de Apostolica benignitate prouidere dignaremur. Nos qui in Sede Petri, licet immeriti, constituti sumus, pia fidelium vota, maxime eorum, qui Reliquias Sanctorum, quorum animas credimus in cœlis cum Christo regnare, honorare, & venerari decernunt, auctoritate Apostolica prosequi volentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, tenore præsentium, vt prædictum sacrum Corpus

cum

Digitized by Google

cum omnibus eius exuuijs ex antiquo tumulo extrahere reuerenter, illudque in veſtram Cathedralem Eccleſiam, ſine tertij tamen prę̃iudicio, honorifice transferre, & loco debito decenter collocare poſſitis Apoſtolicâ auctoritate licentiam, & facultatem impartimur. Hinc dilectis filijs Abbatibus Monaſterij S. Mariæ Hortorum extra vrbem Segobiæ, & Collegiatæ Eccleſiæ Metinæ Campeſtris, Salmanticenſis diœceſis, & eorum cuilibet committimus, & mandamus, vt circa prædicta aduerſus quoſuis homines cuiuſcumque qualitatis, & conditionis tàm cenſuris eccleſiaſticis, quam alijs pecuniarijs pœnis eorũ arbitrio infligendis, inuocato ſi opus fuerit brachio ſeculari, procedere poſſint licentiam concedimus. Non obſtantibus Bonifacij VIII. Prædeceſſoris Noſtri, & aliorum conſtitutionibus Apoſtolicis, Prouincialibus, & Synodalibus, cæteriſque contrarijs. Dat. Romæ apud S. Petrum, ſub Anulo Piſcatoris, Die XXVI. Februarij, Anno Domini M. D. XX. Pontificatus Noſtri VII. Ioannes de Lerma.

Habitâ quoque Philippi II. *Regis Catholici permiſſione, quâ Rectori, Vrbi, & Populo Abulenſi ſcripſerat, vt vnuſquiſque eorum Epiſcopi deſideria foueret, Sacellum conſtruere cœpit, quo in formam redacto, publicatâ Tranſlatione ad Diem* XI. Septembris *magnificentiſſime Anno* M. D. XCIV. *perfecta eſt. Supra antiquum tumulum in veteri Eccleſia alabaſtrina effigies* S. SECVNDI *remanſit, & in planitie hæc Inſcriptio.*

Tandem operâ D. Ieronymi Manrrique Abulenſis Epiſcopi perficitur.

DIE XI. MENSIS SEPTEMBRIS.
ANNO. DOMINI. M. D. XCIV. DEI.
ECCLESIAM. GVBERNANTE. CLEM.
VIII. P. M. HISPANIARVM. REGNA.
PHILIPPO. II. REGE. CATHOLICO.
SEDEM. ABVLENSEM. IERONYMO.
MANRIQVIO. DE LARA. CORPVS. SA-
CRVM. S. SECVNDI. VRBIS. IPSIVS.
EPI. I. EX. HAC. BASILICA. IN. CATHE-
DRALEM. RELICTIS. HIC. ALIQVOT.
SACRIS. CINERIBVS. TRANSLATVM. EST.

Vt cunctis ſeculis innoteſceret, quo tempore, quibus regnantibus, & ſuprema Eccleſiarum faſtigia poſſidentibus, huiuſmodi eſt executa Tranſlatio. Præſtante Domino Noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto regnat per ſæcula, Amen.

Hactenus TRANSLATIONIS huiuſmodi ACTA, qui ea prolixiora deſiderat, adeat Libellum Antonij Cianea de *Tranſlat. S. Secund.* per totum. Vbi totius rei geſtæ apparatum ſingulari relatione proſequitur; & paulo conciſius F. Ludouicus Ariz in *Hiſtor. Abulenſ. d.* 1. *p* §. 17. *fol.* 56. per totum.

B. BOEMVNDVS *Abbas Taurocenſis in Luſitania Confeſſor.*] Cœnobiarchæ huius ſanctiſſimam memoriam luculento elogio recolit F. Chryſoſtomus Henriquez in *Monolog. Ciſtercienſ. h. d. fol* 308. his verbis: *In Luſitania* B. BOEMVNDVS, *Sanctiſſimi Patris Noſtri Bernardi Diſcipulus, & Cœnobij S.* Ioannis de TAROVCA *primus Antiſtes, & Pater. Qui poſtquam Monaſterium illud, in loco ſibi cæleſti fulgore demonſtrato condidiſſet, illudque bonis moribus, & ſanctis inſtitutionibus ſtabiliſſet, miraculorum & virtutum gloria illuſtris, diem clauſit extremum, ſummo omnium Religioſorum, & Secularium mœrore. Corpus ipſius ob reuerentiam tanti Viri, ducbus diebus poſt obitum, antequam ſepeliretur, magno honore, vt à cunctis coleretur, publicè in Templo, populo fuit expoſitum: ad quod magnus fuit incolarum concurſus, confluentibus cunctis, certatimque accurrentibus, vt S. Abbatis pedes deoſcularentur. Cuius ſanctitatis euidentiam crebris miraculis, innumerabilibuſque ſignis Dominus oſtendit. Quicumque enim magnis licet infirmitatibus grauati, pedes ipſius deoſculari, vel tangere obtinebant, illico à languoribus ſanabantur. Spatio enim dierum illorum ſa-* E. *Elogium.*

crum

Digitized by Google

crum cadauer odorem spirauit suauissimum, & tandem lachrymantibus cunctis, honorifice tumulatur; & paulo post, id exigentibus tanti Patris meritis, eleuatur. De eo scripsere F. Bernardus Brito in *Historia Cisterc. Tom. 1. lib. 2. c. 5.* Antonius Brandaon in *Monarch. Lusitan. lib. 9. c. 9.* F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom. 7. Cent. 7. Ann. 1120. c. 2. fol. 176. col. 4. & seqq.* Gaspar Iongelinus in *Notit. Abbatiar. Ordin. Cistercienſ. tit. de Portugall. fol. 26.* D. F. Angelus Manriq. Episcopus Pacensis in *Annal. Cistercienſ. Tom. 1. Ann. 1119. c. 3. fol. 105. & Ann. 1122. c. 4. n. 2. fol. 138. & Ann. 1123. c. 1. n. 1. fol. 144.* F. Chrysostomus Henriquez in *Fasciculo SS. Cistercienſ. Tom. 2. lib. 2. Dist. 26. c. 12. fol. 255.* in paruis. Qui per synopsim eius ACTA conscripsit. Nos ea pleniora damus.

Scriptores.

ACTA B. BOEMVNDI ABBATIS Monasterij, S. Ioannis de Tarouca in Lusitania, ex Ordine Cistercienſium.

Origo.

BOEMVNDVS *natione Gallus, professione Monachus, S. Bernardi Clarae-Vallensis Abbatis Discipulus, & in monasticis disciplinis apprimè instructus. Is cum Adelberto, Ioanne, Bernardo, Sisinando, Rolando, & Alano, à praedicto B. Bernardo Abbate in* Lusitaniam *dimissus, vt in ea Regione Ordinis Cistercienſis regulas protenderet, Monasteriumque* S. Ioanni Baptistæ *dicandum, erigeret, in loco sibi diuinitus demonstrandum;* Galliam *deseruit,* Hispaniam *ingreditur, & in* Lusitaniam *iter rectò dirigens,* Ioannem Zuritam *sanctissimum illius seculi Eremitam, cui* B. Bernardus *literas direxerat, quaerit, illo que inuento, legationem sui Magistri, & intentum aperuit, eique literas dedit: Quibus perlectis, & aduentum Monachorum per reuelationem iam diu praenoscens, Monachos singulari humanitate recepit. Qui cum Eremita cellulas disponentes, & orationibus instantes, locum sibi diuinitus demonstrandum, ad Cœnobij erectionem spectabant. Tandem actum, & locum cœlesti fulgore indigitatum, illud Cœnobium aedificare cœperunt, & S. Praecursori dedicarunt, quod adhuc* S. Ioannes de Tarouca *dicitur, vbi* B. BOEMVNDVS *Abbatem primum egit, tantâ virtutum, & illustrium facinorum copiâ, vt breui Monasterium illud, eiusque ascetæ per totius* Lusitaniæ *angulos, morum suauitate, & monasticæ religionis fulgore clarerent. Quorum sanctitatis fama cùm ad* Alfonsum *Portugallensium Principem pertingeret, Monasterium adire disposuit, vt se, & sua Monachorum orationibus commendaret, & vnum ex illis secum deferret in acie, quam aduersus* Albucazanum *Pacis Augustæ Regulum Agarenum praeparauerat. Igitur Princeps Cœnobium tunc paruum ingressus, B. Abbatem alloquitur, & sui propositi propalat intentum, à quo tandem Adelbertum recepit, qui dum orabat in bello, Princeps victoriam decantabat. Quâ denique parta, Princeps Cœnobium illud magnificentius construere destinauit, & ideò plura illi donaria concessit. Hic Beatissimus* BOEMVNDVS *postquam per aliquot annos Monasterium gubernasset, Christi famulos in monastica institutione rexisset, & populos* Lusitaniæ *ad antiquam Ecclesiæ Dei normam reuocasset, resciſſis aliquot Sarracenorum moribus, quos fœda illorum conuersatio introduxerat, febre lethali correptus, virtutum sarcinâ onustus, miraculorum gloriâ clarus, & operum insignium famâ conspicuus obdormiuit in Domino* III. Idus Septembris, *Anni Domini* M. C. XXIII. *Cuius Corpus ob reuerentiam tanti Viri duobus diebus post obitum, antequam sepeliretur, magno honore, vt à cunctis veneraretur, in Templo publicè populis fuit expositum, ad quod magnus fuit accolarum concursus, confluentibus cunctis, certatimque accurrentibus, vt S. Abbatis pedes deoscularentur. Cuius sanctitatis euidentiam crebris miraculis, innumerabilibusque signis*

Lusitaniam venit.

Monasterium Tarouense construit.

Abbas I. eligitur.

Victoria ex orationibus Fratrum.

Obitus.

Dominus

Digitized by Google

Dominus ostendere dignatus est. Nam quicumque licet magnis ægritudinibus grauatus, pedes ipsius deosculari, aut tangere obtinebat, illico à languoribus sanabatur. Sed & quod sanctitudinem S. Viri ad oculum demonstrabat, illud erat, quòd spatio dierum illorum, cadauer adeò suauissimum spirauit odorem, vt cunctis adstantibus spiritus reddiderit sanitatis. Denique honorificè tumulatum, aliquantulum requieuit, donec id exigentibus tanti Patris meritis eleuatum est. Miracula.

Hactenus ACTA Beatissimi Abbatis, in quorum relatione probanda videndi Brito *Histor. Cisterc. d. lib. 2. c. 2.* Brandao in *Monarch. Lusitan. d. lib. 9 c. 9.* Iongelino *d. fol.* 25. Manrrique *d. Ann.* 1119. *c.* 3. *fol.* 105. qui Diploma Alfonsi Principi Portugalliæ referunt.

MONASTERIVM Taraucense, conditum in Regno *Portugaliæ* in Hispania in Diœcesi *Lamecensi*, de quo videndus Iongelinus *vbi supra*, & Manrrique *d. Ann.* 1119. c. 3. *fol.* 105. & F. Antonius de Yepes *d. Cent.* 7. *Ann.* 1120. *c.* 2. *fol.* 176.

PRIDIE IDVS
Septembris.
DIES XII.

A. GRATIANOPOLI *in Gallia* S. AMATI *Presbyteri, Abbatis* Romarensis, *qui ex patre* Theodoro Vallensi Hispano *oriundus, primò eremiticam vitam texuit, post cœnobialem contexuit, vbi mirabilis in abstinentiæ fructu, & admirabilis in fidei zelo, angelicis promeruit choris copulari.*

B. CÆSAROBRIGÆ *in* Vettonibus *prope* Ambraciam *Hispaniæ* S. IVVENCI *Presbyteri, qui cum fuerit Scriptor Catholicus, clarus doctrinâ, & virtutibus pollens, seculis omnibus eruditorum animos dulcedine carminis arripuit, tandem* Salmanticæ *in Domino obdormiuit.*

C. CONVENIS *in Aquitania Translatio* S. EBONTII *Episcopi* Barbastrensis, *qui per plura virtutum stamina, & sanctitudinis itinera, ad gloriam Confessor properauit æternam.*

D. PACE-AVGVSTA *in Lusitania* Dedicationis *Ecclesia Cathedralis festiuitas repetitur, quâ honorifico cultu splendet apparatus, & profundâ pietate, cultus plausibilis eluceſcit.*

Digitized by Google

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTVS AMATVS *Presbyter Abbas.*] Memoriam huius egregij Presbyteri, & insignis Abbatis recolunt Martyrologia *Bedæ, Vsuardi*, & aliorum, à quibus Romanum Baronij *lit. H. fol.* 568. sequenti elogio *Romaricô in Gallia* S. AMATI *Presbyteri, & Abbatis, abstinentiâ, & miraculorum gratiâ illustris.* Castellanum Dionysij *fol.* 150. *col.* 2. Lusitanum Lupi *fol.* 196. Italum Felicis 2. *p. fol.* 98. Monasticum Wionis *lib.* 3. *fol.* 507. Benedictinum Monardi *fol.* 79. *& lib.* 1. *Obseruat. fol.* 323. Gallicanum Saussay 1. *p. fol.* 621. Petrus de Natalib. *in Catalog. SS. lib.* 8. *c.* 74. *Scriptores.* Ioannes Trithemius de *Vir. Illustr. Ordin. Benedict. lib.* 3. *c.* 88. *&* 90. Cardinalis Baronius *Annal. Eccles. Tom.* 8. *Ann.* 617. *n.* 17. F. Antonius Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 2. *Ann.* 620. *c.* 1. *fol.* 51. & sequentib. Qui omnes eius *Diem Natalem* in sequentem reijciunt, id est *Idibus Septembris.* At Nos hac die eius anamnesim appingimus ob antiquam *Hispanorum* consuetudinem, vt notat Luitprandus in *Aduersar. n.* 84. apud Ramir. *fol.* 473. *& n.* 76. *fol.* 18. apud Tamay. cuius verba inferius subijciemus, ad probationem originis *Hispanæ*, S. Viri ACTA recenset Laurentius Surius *Tom.* 5. *Die XIII. Sept. fol.* 196. Cornelius Graffis in *Act. SS. Tom.* 3. *fol.* 805. Cuius synopsim excribemus addita origine *Hispana*, vt ex Nostris monumentis apparet.

ACTA S. AMATI PRESBYTERI, & Abbatis Romaricensis in Gallia, origine Hispani, ex Luitprando, & alijs Script.

Origo. AMATVS *ex* Vallense *vrbe* Hispaniæ Tarraconensis *Oriundus, Patre* Theodoro Vallensi Hispano, *ex antiquis Romanorum prosapijs, & familijs, qui patriam deserens, &* Galliam *pergens*, Gratianopoli, *sistens, ibidem clarissimam fœminam duxit vxorem, ex qua* AMATVM *filium suscepit, cùm iam ante ipsius ortum Monasterio oblaturum deuouisset. Itaque vt votum solueret religiosus Pater, filium ad* Agaunense *Cœnobium deduxit, vt diuinis, humanisque imbutus literis, de optimo vitæ genere maturè, prudenterque secum dispiceret. Sed cùm puero, deinde viro nihil monastico statu salutariùs, nihil ad animæ tranquillitatem iucundiùs videretur, annis admodùm Triginta eodem in loco perpetuis sese studijs, & disciplinis exercuit monasticis: adeóque magis magisque indies diuino amore incaluit, vt intima mas̃iduò solitudinem cogitaret. Itaque clàm Monasterio egressus, haut procul ad excelsi cuiusdam Montis rupem se contulit. Interim ab Abbate, & fratribus magno studio quæsitus, tandem triduano exacto ieiunio, ægre inuenitur. Repertum orant fratres, vt ad Monasterium redeat, suáque præsentiâ Abbatis, cæterisque eius causâ anxijs mœrorem adimat: Respondet ille:* Sinite quæso fratres, sinite me in angusto loco mea lugere peccata, & Redemptori meo sedulò inseruire. *Cum ergo eum à sententia nullo modo diuellere possent, quærunt, quam sibi velit alimoniam deferri: Quibus inquit:* Hordeaceus panis, & aqua post triduum mihi præbeantur: lautiores verò cibos afferre nolite, ne breui hostis ludibrio peream. *Abeunt fratres, indicant Abbati repertum* AMATVM, *exponunt nouum, & horridum vitæ institutum. Mox ab Abbate designatur frater* Berinus, *qui officiosè illi ministret. Is accepto pane, vrceoque aquâ pleno, pergit ad virum Dei, eique traditis vitæ necessarijs recedit.*

Triginta annis est Monachus.

Desertum petit.

Victus eius.

INTEREA,

INTEREA, *Viro Dei orationibus intento, tentator in Corui ſpecie adfuit: ablatoque pane, aquam effudit. Eâ malignâ fraude animaduerſâ* AMATVS; Gratias (*inquit*) tibi ago Domine Ieſu Chriſte, qui me productiori vis exerceri ieiunio. Erit mihi hoc magno emolumento, quandoquidem nihil in hoc mundo geritur abſque tua prouidentia. *Non diù poſt Abbas miſſo ad illum artifice, cellulam, vel ſpecum ei ædificari voluit. Cumque imprudenter artifex ligna multò breuiora, quam ſtructura poſcebat, ſecuiſſet, accedens ad Virum Dei, acceptum per imprudentiam damnum ei expoſuit. Cui Vir Dei dixit*: Vade fili, vade & rurſus metire; noli autem exiſtimare quidquam damni acceptum eſſe: tantùm eſto in fide firmus. *Eo abeunte, rurſuſque dimetiente, inuenit (mirabile viſu) tantum ad ligna vltra menſuram acceßiſſe, quantum prius deerat. Aliud quoque miraculum per eum Dominus patrauit. Cùm iam annum vnum aqua illi* Berini *miniſterio ex vallium amnibus allata fuiſſet, ille fratrum miſeratus penuriam, cunctos aduocauit, inſitque vt ſecum pariter humi cum fide proſtrati Deum precarentur, vt fontem illis è ſaxo ſuppeditare dignaretur. Proſtrati orant finitiſque precibus ſurgunt, & Vir Dei baculo, quem manu geſtabat, rupem percutiens, mox aquam perpetuò illic fluitantem elicit. Poſtea verò eadem in rupe exiguum terræ ſpatium Vir Sanctus inueniens, excißis virgultis, agellum tertiæ partis vnius modij capacem effecit; qui deinde operâ, & labore eius, ſedulò excultus, hordeum ſuppeditabat. Inde infra cellulam molâ verſatili ſtrenue ſe ſe exercebat; eo potißimùm vt otium, & ſomnum, hoſtes ſolitudinis perpetuos, longe fugaret, animumque in diuinis laudibus perpetuò vigilem haberet. Et quidem cùm calceis nunquam vteretur, tùm ſpatium illud, in quo molendi cauſâ pedes extendere ſolebat, minutis, ijsque præacutis lapillis conſtratum erat, vt eo dolore, & carnis tentationes, & dæmonis infeſtationes repelleret.*

Vexatur à Diabolo.

Miraculum.

Fontem ex petra elicit.

CVM *aliquando in agello ſuo fodiendo ſudaret, vidit ab excelſa Montis rupe, immani ſaxo ruente, repentinum ſuæ cellulæ imminere excidium, forte id Satanæ aſtu, & machinis eius cogitatum. Sed S. Vir protinus accurrens, expreſſo contrà* CRVCIS *ſigno, eleuatâ voce dixit*: In nomine Domini Noſtri Ieſu-Chriſti præcipio tibi, ne vlterius deſcendas. *Iam non longe à tecto manſiunculæ aberat ſaxum; moxque figens gradum, Monti ad miraculum omnino inhæſit; pendetque etiamnum, nihil prorſus domicilium lædens. Et crebrò aliàs Diabolus cum ſatellitibus accedens, minabatur ſe funditus cellulam euerſurum; cui fortißimus Chriſti miles inconcuſſo, & intrepido animo reſpondebat*: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. *Loci illius Epiſcopus, qui intimâ ei familiaritate deuinctus erat; cùm crebriùs Virum Dei pro Chriſti amore paupertatem ſectantem inuiſeret, ſtatuit quandam pecuniæ ſummam, illi pro eius conſolatione largiri. Cui* AMATVS, *hoc intelligens, dixit*: Quæ tu mihi offers, Optime Antiſtes, ea illis tribuenda ſunt, quos maior inopia premit. Ego verò ſpretis huius Mundi impedimentis, ſicut nudus è terra egreſſus ſum, ita nudus in puluerem reuertar. *Epiſcopus nihilominus inſtat importune, vt munus oblatum non reſpuat; ſed cùm cernat inexorabilem, pecuniam clàm in Altariolo, in quo ſacrificare conſueuerat, impoſuit. Cùm autem nocte exactâ ad ſacra peragenda myſteria Vir Dei, horâ legitimâ accederet, repertos nummos, tanquam hoſtis tartarei inſidias execrans, in profundam vi magnâ vallem abiecit, ita dicens*: Dominus pars hæreditatis meæ: ego his non indigeo. *Veſtis ei erat ex veruecum pellibus: In Quadrageſimali ieiunio pro quotidiana refectione, poſt veſpertinas laudes, quinque nucleis cum exiguo aquæ poculo, vilis quidem ſed grata Deo illius menſa inſtruebatur. Interdum verò triduana, & ſæpe etiam prolixiora ſibi ipſi ieiunia indicens, membris quidem feſſus, ſed S. Spiritus gratiâ plenus, Chriſto perpetuum exhibebat*

Signo Crucis ſaxum ruentem tenet.

Pſalm. 117.

Pecunias execratur.

Veſtis, & cibi quantitas.

exhibebat famulatum. Balnearum fomentis bis tantum toto illic anno vtebatur; ante Saluatoris Natalem, & eius sacram Resurrectionem; atque hæc illi corporis cura.

Luxouium pergit cum Eustochio Abbate.

PER *id tempus in* Vosagi *partibus Vir prudentiâ, & religione celeberrimus* Eustachius *Abbas, Italiam lustraturus, ad* Agaunense *Cœnobium accessit; vbi cognita* AMATI *egregia virtute, eum inde secum* Luxouium *perduxit: vt suo exemplo in amplissimo illo Monasterio, omnes ad ardens virtutis, ac religionis studium incitaret. Contigit autem, vt eâ tempestate missus à fratribus, quasdam* Austrasianorum *vrbes, concionandi gratia, quâ plurimum excellebat, peragraret. Fuit tùm vir nobilis in Palatio, & in populo cùm primis honoratus,* Romaricus *nomine; cuius ad ædes nutu diuino sanctus diuertens, reuerenter & honorificè exceptus fuit. Cumque strata mensa, epulis pariter accumberent,* Romaricus, *qua erat pietate, auide ab eo aliquod salutis verbum expetiit. Cui* AMATVS, *vt erat haut vulgari prudentia, & dicendi facultate præditus*: Cernis hunc discum argenteum? Quam multos is ante hac habuit, & deinde habiturus est seruos! Et tu ipse velis, nolis, eius nunc seruus es; siquidem seruandi causâ eum possides. Et ille quidem nunc ex se edentibus æqualem nauat operam; sed à te, qui eum nunc seruas, de illo quandoque ratio exigetur. Scriptum namque est: *Aurum, & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit.* Et ipse Dominus ait: *Væ vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram.* Hinc quid de ipsis quam rationem dabitis? *Hæc dicente* AMATO, Romaricus *afflatu diuini Spiritus permotus, aliquot diebus Virum Sanctum detinuit, vt latius cum eo de vera salute dissereret, & consilium de mutando vitæ genere captaret. Cui S. Presbyter dixit:* Cùm sis & generis nobilitate sublimis, & opibus pollens, & magno insuper ingenio præditus, equidem demiror te ignorare, qua via, modoquè ambulandum sit. Sciscitanti quondam iuuene, quid faciendo vitam æternam possideret, respondit Dominus: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Quæ cum ille à teneris se custodisse diceret annis, subiunxit Dominus; *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo; & veni & sequere me.* Tu præceptum, & consilium, vt perfectus sis, amplectere. *His auditis,* Romaricus *amore, & desiderio Dei inflammatus, spretis diuitiis, & generis dignitate contemptâ, monasticis se disciplinis subdidit: ac totum se* AMATO *regendum, formandumque tradidit. Postea verò* AMATVS *instinctu diuino, vnà cum* Romarico *Virginum condidit Monasterium: in quo tam copiosum Deo famulantium collegit numerum, vt virgines in septem distributæ, noctu, diuque per vices sine intermissione psallerent; ita vt semper virgines Duodecim, in vnaquaque turma essent. Ipse verò solitudinis amantissimus in obliqua montis parte concauum pro domicilio saxum habebat, corporis longitudini accommodatum; in quod è pendente superius rupe, minister ligato ad funem tintinnabulo, exiguam panis particulam, & aquæ haustum certis temporibus dimittebat. Dominicis verò diebus inde prodiens, fratribus pariter & sororibus diuini verbi pabula promebat: & errantes consilio in viam dirigebat, lapsosque consolatione erigebat.*

Romaricum Virum illustrem ad monasticam religionem adducit.

Iacob. c. 5.

Matth. c. 19.

Virginum Monasterium constituit.

Concauo saxo morantur.

DEHINC *Anno ante obitum suum integro, iussit sibi pro lectulo culcitram è cilicio, densis opertam cineribus sterni; vt in iis pœnitentiæ doloribus, vltimum vitæ actum perageret. Iacebat incommoda corporis affectus valetudine, perpetuoque cruciatus dolore, die ac nocte peccatorum suorum, quasi grauissimorum criminum reus, à Domino veniam postulabat. Iamque anno in eo cilicio, & cinere exacto, cute & carne præ nimio membrorum cruciatu exesis, nuda patebant ossa; cùm interim ille de futura Domini misericordia securus, in illis doloribus mirificè exultabat. Cumque iam vitæ terminus adesset, professione Catholicæ fidei, ex Epistolâ* Leonis *Papæ, quam*

Eius rigida pœnitentia.

ad

Digitized by Google

ad S. Flauianum *ſcripſit, recitatâ, iuſſit ſibi fodi ſepulchrum, in ipſo aditu Baſilicæ Matris Dei, huiuſmodi cum Epitaphio ab ipſo edito:*

Quicunque hunc locum orationis ergo introieris,
Pro anima AMATI pœnitentis, hîc ſepulti,
Domini miſericordiam deprecari digneris;
Vt ſi quid mea paruitas de peccatis meis
Tepide pœnitendo obtinere non potuit,
Obtineat veſtra tantorum charitas, ſedulò
Domini miſericordiam deprecando.

His ita conſtitutis, intermortuis vocibus veniam ab omnibus poſtulando, ſuam animam Creatori ſuo placida reddidit dormitione Idibus Septembris *Anno Domini* DC. XXXV. *Tertio autem à ſepulturæ die, fratribus per viſum apparens, dixit:* Ne contriſtemini, certi me à peccatis abſolutum, & comiter à Domino acceptum: qui non multos poſt dies omnibus bonis abundare vos faciet. *His dictis diſparuit; & Rex paucis poſt diebus Ducentos ferè aureos illis dono miſit, locumque illum ſuâ munificentia ornatiſſimum reddidit.* Corpus *S. Abbatis intra Beatiſſimæ Virginis* MARIÆ *Baſilicam iacuit, donec Anno Domini* DC. XCV. *ad* Vallenſem *vrbem tranſlatum fuit, ſed eueniente Agarenorum clade Anno Domini* DCC. XII. *aliò aduectum, adhuc locus depoſitionis neſcitur.*

Moritur.

Tranſlatio.

ACTA hæc communia ſunt, ſi originis Hiſpanæ probationem monſtremus. Illam Luitprandi aſſertio prorſus edocet in *Aduerſ. d. n.* 84. his verbis: *Anno* XV. *Theudij Regis Gothorum Era* DCLXXXIV. *celebratum eſt à Patribus Prouinciæ Tarraconenſis Concilium* Vallenſe, *in Oppido* Valle Vallis Fauentinæ; nec *legendum, niſi mendosè* Vallentinum, *ſed* Vallenſe, *vel vt alij codices habent* Valletanum, *vel* Valletenſe. *Ibi colitur* S. AMATVS *Presbyter, & Abbas* Tamarenſis (*lege* Ramaricenſis) XII. *Septembris. Fuit* AMATVS *oriundus à* Valle, *Patre* Theodoro Vallenſi Hiſpano, *qui duxit vxorem* Gratianopoli *in Gallia, quâ natus eſt. Anno* DC. XXXV. *obiit. Tranſlatus eſt ad* Vallenſem *vrbem Anno* DC. XCV. *Anno* DCC. XII. *tempore Sarracenorum aliò tranſlatus eſt.* Sic legendum hiſce punctuationibus, vt Annus obitus reſpondeat communi Scriptorum placito. Hinc omnia quæ ad noſtram attinent *Hiſpaniam* comprobatum extat, vt deinceps huius Sancti Presbyteri, & Abbatis ACTA integra relegat eruditio. QVÆ iſta vrbs *Vallenſis* fuerit & quo loco ſita non aperit *Luitprandus*, crederem, ſi coniecturis datur locus, fuiſſe prope *Barcinonem* vbi adeſt ſitus, qui hodie ELVALLES dicitur, quo erat *Caſtrum Octauianum*, & nunc *Monaſterium S. Cucuphatis del Valles.* Ad hæc credendum ducor, ex eo quòd ipſe *Luitprandus* aſſerit dicens, vrbem *Vallenſem* eſſe ſitam in *Valle-Fauentina.* Hæc eſt *Barcino*, quæ etiam dicta fuit *Fauentia*, vt ex Nummis, Inſcriptionibus, Plinio, & aliis probat Abrahamus Ortellius in *Theſaur. Geograph. verb.* Barcino. Antonius Auguſtinus in *Nummiſmat. Dialog* 7.

Originis Hiſpanæ probatio.

Vallis Oppidum quod?

B. IVVENCVS *Presbyter, & Poëta Cæſarobrigenſis Hiſpanus.*] Celebris olim fuit huius Euangelici Presbyteri memoria, & apud *Hiſpanos* Confeſſoris titulo decorata, vt inquit Equilinus Epiſcopus in *Catalog. SS. lib.* II. *c.* 121. Quam Neotherici Scriptores extollentes, illius Nomen inter aliorum Sanctorum catalogos recenſuere, vt ex Abbate *Maurolyco*, & *Conſtantio Felicio* in ſuis Martyrologiis apparet. Quos ſecutus Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 363. iſta verba ſubiungit: *In Hiſpania* S. IVVENCI *Presbyteri.* Diem mutauit, & perperam P. Ieronymus Roman de la Higuera S. I. in *Martyrol. Hiſpan. MS.* qui ad *Kalendas Iunij* eius anamneſim recenſuit, vt & Nos *ſupr. Tom.* 3. *Die* I *Iun fol.* 410. notauimus. De eo ſcripſere S. Ieronymus de *Scriptor. Eccleſ. c.* 84. vbi Aubertus Miræus in *Biblioth. Eccleſ. fol* 27. Et in *Epiſtol. ad Magnum.* Et in *Comment. ad c.* 7. *Matth* Honorius Auguſtodunenſ. de *Scriptor. Eccleſ. c.* 85. Euſebius in *Chron.*

B.

Martyrologia.

Scriptores.

Ann. 329. Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 337. vbi Rodericus Caro *fol.* 123. *lit. I.* & F. Franciscus Biuard. *n.* 2. *fol.* 380. Et *Ann.* 407. vbi Rodericus Caro *fol.* 143. *lit. Z.* & Biuarius *n.* 2. *fol.* 430. Petrus Crinitus de *Poët. Latin. c.* 89. Trithemius de *Vir. Illustr. fol.* 186. Baptista Mantuanus in *Elog. fol.* 29. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 10. *c.* 34. Tarrafa de *Regib. Hispan. Ann.* 336. Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib.* 5. *c.* 6. D. Franciscus de Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Cent.* 4. *c.* 45. Ioannes Marieta *lib.* 21. *Viror. Illustr. c.* 18. Andreas Scotus in *Biblioth. Hispan. Tom.* 2. *fol.* 205. Bellarminus de *Scriptor. Eccles. Secul.* 4. *Ann.* 330. Cardinalis Baronius *Annal. Eccles. Tom.* 3. *Ann.* 337. Petrarcha in *Bucolic. Eleg.* 10. cui titulus LAVREA OCCIDENS, his versibus:

——— Tum pinea late
Sylua virens dulcisque oleæ, gremióque decorum,
Clara fouens roseo puerum stat limine Virgo.
Hæc matrona fuit hortis quæ lecta remotis
Vimineis calathis Templo aurea poma sacrauit.
Mira loquar supra fidem, sed carmina vidi
Hîc hominis, pariterque Aquilæ Bouis, atque Leonis
Hispanumque nostrâ modulantem voce IVVENCVM.

Eius & Nos meminimus in *Vit. S. Epitat. c.* 2. *n.* 18. *fol.* 105. ACTA prorsus periere, nisi quæ breuiter à *S. Ieronymo*, & *Flauio Dextro* scripta comperimus. Ea eadem breuitate referemus.

ACTA B. IVVENCI PRESBYteri Hispani, Poëtæ Euangelici, ex D. Ieronymo, Dextro, & alijs.

Origo. IVVENCVS *origine* Hispanus, *in antiqua vrbe* Vettoniæ, *quam* Cæsarobrigam *primum dixere, post* Obilam, *hodie* Olibam *per anagramma dicimus, natus; & ex familijs nobilibus, maximeque illustribus ortus, postquam festiuos lepores denudauit infantiæ, & literarum sedulus induere rudimenta tyro proponeret, sic in doctrinis omnibus progressus fecisse dicitur, vt sui seculi vnus ex famosioribus in omni genere scientiarum Doctoribus haberetur. Hinc suis tot meritis exposcentibus per Ecclesiasticos Ordinis gradus ad Presbyteratum Vir Beatus accessit; cuius doctrina adeo totius* Hispaniæ *angulos occupauit, quod congregato celebri apud* Iliberim *Bæticæ Concilio, à Patribus euocatus, vt eidem, ob eius eximiam in sacris literis cognitionem, interesset, in conficiendis illius Sanctæ Synodi canonibus plurimum insudasse credatur. In patriam reuersus, ibidem per aliquot annos studijs intentus, & virtutis operibus vacans, illustres scientiarum, & pietatis manipulos collegit. Post hæc* Salmanticam *adire compellitur, vbi ingenij, & sanctitudinis spirans odores, plures Christi Ecclesiæ filios parturire conatur. Hinc eius sanctitatis opinio in tantum creuisse constat, vt post eius obitum inter Confessores Presbyteros, & Beatos, eius nomen reponeretur egregium. Hinc etiam eius eruditionis fama tam impense propagari cognoscimus, quòd eius opera per totius Orbis euulgata nationes,* S. Ieronymi, *& aliorum illius seculi Sanctorum Patrum, & Nobilium Scriptorum mererentur encomia. Imò, & quod plus est, ipsa S. Romana Ecclesia qua Concilium Roma congregari fecit,* Gelasio I. *Pontificatum Maximum obtinente, Anno* CCCC. XCVI. *quo Doctorum scripta authentica, ab apocriphis distinguerentur,* B. IVVENCI *opera non spernit, sed miratur. Scripsit B. Vir* Quatuor Euangelia *exa-*

Fit Presbyter.

Concilio Iliberitano interfuisse creditur.

Eius doctrina, & Sanctitas.

Eius Opera.

metris

metris verſibus pene ad verbum tranferens, quâ in re maiori diligentiâ vſus eſt, in ſeruanda rerum hiſtoria, quàm in demonſtranda ingenij ſui elegantiâ; hocque opus in Quatuor libros *diſtribuit. Item nonnulla eodem metro ad* Sacramentorum *ordinem pertinentia perfecit. Tandem virtutibus clarus, & ſcientiarum fulgoribus pollens, ſacramentis Eccleſiæ munitus obdormiuit in Domino* Pridie Idus Septembris, *Anno Domini* CCC. XXXVII. *Cuius opinio ſanctitatis ad Annum* CCCC. VII. Salmanticæ *celebris erat.* *Moritur.*

Hactenus Acta quæ coagulare nobis permiſſum ex Noſtris, & Exteris Scriptoribus fuit. In quorum relatione Dvo probanda veniunt. Primvm Natiuitas in vrbe *Cæſarobrigenſi* in *Vettonia*. Huius opinionis *Dexter* eſt auctor in *Chron. d. Ann.* 407. his verbis: Cæsarobrigæ, *quæ nunc prope* Ambraciam *in* Vettonia, Oliva *dicitur*, Ivvencvs *aliquot Annos agit, &* Natvs *ibi dicitur. Inde petit* Salmanticam, *vbi floret impenſe docti, Sanctique Viri præclara memoria.* En Natiuitatis apud *Cæſarobrigam* probatio. Secvndvm, Annus obitus, & aſſiſtentia in Concilio *Iliberitano.* Omnia hæc complectitur idem Clariſſimi Vir in *Chron. d. Ann.* 337. hac periodo: Salmanticæ *in Vettonibus* S. Ivvencvs *Presbyter moritur, qui iuxta nonnullos interfuit Concilio,* Iliberitano. Conueniunt Rodericus Caro *d. lit. I. fol.* 123. Biuarius *d. n.* 2. *fol.* 380. Omnia hæc complectitur antiquus Verſificator in MS. apud me, cuius lemma. *Quo loco natus?* *Quo Anno obiit?*

In laudem S. Ivvenci Presbyteri, & Confeſſoris Epigramma.

Cæſaris *ecce* Briga *vrbs poſthac veneranda* Ivvencvm
Presbyterum noſcit, pignus & eſſe ſuum.
Hîc igitur natum tenuit Salmantica *clarum*
Doctrinis Sanctum, & pietate Virum.
Illiberis *cœtus Patrum cognouit & illum*
Decretis doctam adhibuiſſe manum.
Denique Confeſſor Sanctus, conſcendit Olympum;
Laudibus vt Vetto *gaudeat ipſe ſuis.*

Hanc denique Confeſſoris prærogatiuam etiam fatentur Equilinus *d. lib.* 11. *c.* 122. hac ſerie: *Et apud Hiſpanias* Confeſſoris *nomine celebris habetur.* Petrus Crinitus *d. c.* 89. hac clauſulâ: *Neque dubium eſt fuiſſe illum relatum inter Sacerdos Chriſtianos* (id eſt Confeſſores) *vt veteres auctores teſtantur.* *Confeſſorit titulo proclamatus.*

Cæsarobrica. Vrbs antiqua *Hiſpaniæ* in ea parte *Luſitaniæ* quam *Vettoniam* dixere, de qua Plinius *lib.* 3. *c.* 1. Abrahamus Ortellius in *Geograph. Theſaur. verb.* Cæſarobricenſes ibidem: *Prater iam dictos in* Bæticæ *confinibus* Axabracenſes (legendum *Ambracenſes*) *Beluenſes* Cæſarobricenſes, *Capparenſes, & Caurienſes.* Quis non digito *Plinium* vrbes adhuc extantes demonſtrare fateatur? *Ambracenſes*, qui hodie *Placencia*, & eius populi, à quâ *Cæſarobriga* VIII. Mill. diſtat ad Orientem itinere Salmantino *Belbenſes*, qui hodie *Beluis* & eius Populi, à quâ *Cæſarobriga* ad latus dextrum Orientale XXIV. Mill. diſſia. *Capparenſes*, hodie *Caparra* VIII. Mill. *Caurienſes* hodie *Coria* XL. Mill. Ex quibus ſituationibus *Cæſarobriga* hodie dicitur Oliba. Eamque etiam olim dictam Obila vt notauit Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Aduerſar. n.* 513. & Nos ad amuſſim in *Hiſtor. S. Epitatij c.* 2. *fol.* 112. vbi Inſcriptionem ſubiungimus. *Topographia.*

S. Ebontivs *Epiſcopus* Barbaſtrenſis *in Hiſpania Confeſſor.*] Eiuſdem S. C. Epiſcopi hoc nomine meminere Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.*

d. fol. 363. his verbis : *Conuenis in Aquitania Sancti* EBONTII *Episcopi Balbastrensis.* Et in *Topograph. Sacr. lit. B. verb.* Balbastrum. *fol.* 22. Andreas Saussayus in *Martyrolog. Gallican.* 1. *p. fol.* 615. hac serie : *Conuenis in Aquitania* S. EBONTII *Episcopi, & Confessoris. Qui ex* Balbastrensi *Ciuitate Regni Aragoniæ vbi Episcopus erat, Conuenas veniens, magnâ pietatis præditus gloriâ, ibidem abrupto stamine mortalitatis, ad vitæ indeficientis gaudia pertransiit.* Hæc itaque Exteri Scriptores, sed apud Nostros nulla inter *Balbastrenses* Episcopos talis EBONTII inuenitur memoria. Hinc crederem mendum in nomine irrepsisse, & pro PONTIO, cùm facilis sit transitus, EBONTIVM dixere. PONTIVS ergo apud *Balbastrenses* Præsules notus: EBONTIVS hucusque ignotus. Ille ab Anno M.XC. ad M. C. X. gubernacula illius sedis obtinuit. Iste absque die & Consule prorsus nescitus. De illo scripsere Ieronymus de Zuritain *Annal. Aragon. lib.* 1. *c.* 34. D. Martinus Carrillo *Histor. S. Valer. in Catalog. Episcopor. Rodens. & Balbastrens. fol.* 384. D. Vincentius Blasco de Lanuza *Histor. Aragon. Tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 41. *fol.* 437. Didacus de Aynsa *Histor. Oscens. lib.* 3. *c.* 10. *fol.* 385. D. Ioannes Briz Martinez *Histor. S. Ioann. Pinnatens. lib.* 4. *c.* 16. *fol.* 663. Helias Doctor Theologus fere coætaneus in *Vit. S. Raymundi Barbastr. Præsul. c.* 2. apud me *Tom.* 3. *Die XXI. Iun. fol.* 575. His sic cognitis, & prælibatis, Quis fuerit rerum gestarum ab EBONTIO, seu PONTIO stilus, nec Scriptorum Exterorum promit relatio nec Nostrorum aliquantulum declarat recensio. Ideò huius commemorationis assignatione contenti, donec Deus Sancti sui Præsulis ACTA detegat, ad vlteriora procedere compellimur, vt instituti necessitudinem absoluamus.

Error in nomine detegitur.

D. DEDICATIO S. E. PACIS-AVGVSTÆ *in Hispania.*] Hodie huius Dedicationis festiuitas S. E. Pacis Augustæ ab ea, die XVII. huius Mensis recolitur, cùm olim h. d. coleretur, & in Antiquioribus Tabulis inspicitur. Eius fundationis originem credo à temporibus Apostolorum exortam, licet nullibi hoc reperiatur scriptum, cùm constet primis seculis plurimos Deo Martyres obtulisse. Seriem Episcoporum illius describemus prout illa nobis Rodericus Dosma in Histor. Pacis-August. à fol. 39. suppeditauit, additis aliquibus, quos ille prorsus ignorauit.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. Pacensis in Extremadura Hispaniæ, in Confinijs Lusitaniæ.

I. DOMITIANVS huius nominis I. Episcopus Pacensis I. ex his, qui inueniri potuerunt interfuit Concilio Sardicensi ad Annum CCC. XLVII. 347

II. S. APPRINGIVS huius nominis I. Episcopus Pacensis II. de quo S. Isidorus luculentum scripsit elogium; floruit ad Annum Domini D. XL. 540

III. S. VRSVS huius nominis I. Episcopus Pacensis III. qui fidem Catholicam viriliter defensauit, de quo S. M. Maximus in Chron. Ann. 566. fol. 194. & Nos supra Tom. 5. Die XXVI. Iul. Eius memoria ad Annum Domini D. LXVII. 567

IV. PALMATIVS huius nominis I. Episcopus Pacensis IV. interfuit Concilio III. Toletano ad Annum Domini D. LXXXIX. 589

V. LAVRVS huius nominis I. Episcopus Pacensis V. interfuit Concilio Toletano quod Anno Domini D. XCVII. coadunatum fuit. 597

VI. MODARIVS huius nominis I. Episcopus Pacensis VI. qui interfuit Concilio Toletano IV. ad Annum DC. XXXIII. 633

VII. THEVDEREDVS huius nominis I. Episcopus Pacensis VII. cuius nomine in Concilio Toletano VII. subscripsere Reparatus, & Constantius Presbyteri. Eius memoria ad Annum Domini DC.

Digitized by Google

DC. XLVI. 646

VIII. ADEODATVS huius nominis I. Episcopus Pacensis VIII. interfuit Concilijs Toletano VIII. & Emeritensi I. ad Annum DC. LXVI. 666

IX. IOANNES huius nominis I. Episcopus Pacensis IX. interfuit XII. XIII. XV. & XVI. Concilijs Toletanis ad Annum vsque DC. XCIII. 693

X. CONSTANTINVS huius nominis I. Episcopus Pacensis X. qui vnus ex Legatis nominatis à Concilio XIV. Toletano, dùm subdiaconum ageret, Romam petijt ad Benedictum PP. cum Apologetico Iuliani Pontificis Toletani. Eius meminit Luitprandus in Chron. Ann. 686. n. 144. cuius memoria ad Annum DCC. XII. 712

Hoc tempore, exigentibus Gothorum Regum, & populorum peccatis, Hispania sub Arabum captiuitate redacta, omnium pene Ecclesiarum Pontifices, sedes, & oues deserentes in Montanis aliqui delituerunt, alij Sarracenorum gladio occubuerunt, & aliqui pactis cum Mauris admissis sub seruitute remanserunt. Inter quos Episcopus Pacensis, cùm constet Ecclesiam permansisse cum Præsulibus ad Annum Millesimum, & amplius, vt ex sequentibus innotescit, de quibus nihil nisi nomina superst.

XI. ISIDORVS I. Episcopus Pacensis XI. scripsit Historiam Gothorum ad Annum Domini DCCCC. XXXII.

XII. DANIEL I. Episcopus Pacensis XII.

XIII. ALLETIS I. Episcopus Pacensis XIII.

XIV. IMMVNIS I. Episcopus Pacensis XIV.

XV. PVRIFICVS I. Episcopus Pacensis XV.

XVI. LYSIMATVS I. Episcopus Pacensis XVI.

XVII. PRILVLA I. Episcopus Pacensis XVII.

XVIII. DANIEL I. Episcopus Pacensis XVIII.

} ad Ann. M. VIII. 1008

Qui omnes numerantur in lapide sepulchrali, cuius copiam eruit Rodericus Dosma fol. 42. vbi in versibus dodecasyllabis acrostichis eorum nomina recensentur, in quibus licet prosodia, vt illa ferebant tempora, deficiat, tamen laudanda est Danielis II. qui carmina composuit, pietas, & solertia. En carmen.

Deserit funera DANIEL *horrida*
ALLETIS *iungitur rite cœlestibus*,
Nexus militibus: Qui fuit optimus.
IMMVNIS *populis, ac Venerabilis*
En iacent Præsulis membra PVRIFICI.
LYSIMATHI *ecce tectaque cespite*,
Exceptus spiritus arce Dominicâ.
Piscator obijt PRILVLA *feritus*,
Coruſco fruitur cælitus gaudio;
Obtutu Domini; Mense Ianuario
Præceps ducitur Erâ Millesimo
Jn & Tricesimo, Bis-Quater addito.

Post hæc Ciuitas Pacensis, vt creditur, Præsulis solatio destituta, ob Arabum sæuitias, quas maxime aduersus Episcopos exequebatur

impia gentilitas, cœpit in munere, & ordine Ecclesiastico labefactari, ita vt fere per C. XX. Annos nulla adsit eius Antistitum memoria, vsque ad Annum M. CC. XXVIII. quo eadem Ciuitas è Maurorum faucibus erepta per Alfonsum IX. Legionis Regem, qui protinùs illi Ecclesiam Cathedralem restituit,& Antistitem præsentauit,huiusmodi.

XIX. D. F. Petrvs huius nominis I. Episcopus Pacensis XIX. cognomento *Perez*, qui Cathedralem constituit, diœcesim diuisit, decimas, & primitias ad sustentationem Matricis assignauit, eius memoria ad Annum M. CC. LXVII. 1267

XX. D. F. Lavrentivs huius nominis I. Episcopus Pacensis XX. qui confirmauit priuilegium vrbis Beacensis quod Alfonsus Rex illi concesserat. Eius memoria ad Annum M. CC. LXX. 1270

XXI. D. Ferdinandvs huius nominis I. Episcopus Pacensis XXI. ad quem scripsit Gregorius X. Pont. Max. ratum habens quidquid iste Episcopus, & Capitulum statuerunt circa administrationem Parochiarum vrbis, & diœcesis. Eius memoria ad Annum M. CC. LXXII. 1272

XXII. D. F. Lavrentivs huius nominis II. Episcopus Pacensis XXII. cognomento *Suarez*, de quo adest memoria in aliquibus Scripturis ab Anno Domini M. CC. LXXIII. vsque ad Annum M. CC. LXXVIII. 1278

XXIII. D. Ægidivs huius nominis I. Episcopus Pacensis XXIII. cuius priuilegia cõfirmat Sanctius Rex. Fuit Notarius Camerę ipsius Regis, vt ex priuilegijs patet, eius memoria ad Ann. M. CC. LXXXV. 1285

XXIV. D. Ioannes huius nominis II. Episcopus Pacensis XXIV. Qui Notarium egit Reginæ, vt ex priuilegijs constat, eius memoria peruenit ad Annum Domini M. CC. LXXXVI. 1286

XXV. D. Alfonsvs huius nominis I. Episcopus Pacensis XXV. qui confirmat priuilegium Regis Sanctij concessum vrbi Pacensi ad Annum M. CC. LXXXVIII. Eius memoria peruenit ad Annum M. CC. XC. 1290

XXVI. D. Ægidivs huius nominis II. Episcopus Pacensis XXVI. Cuius nomen in pluribus Scripturis temporibus Sanctij, & Ferdinandi Regum inuenitur. Eius memoria ad Annum M. CC. XCVIII. in cuius Sepulchro alabastrino hæc carmina. 1298

ÆGIDIVS POPVLI PRÆSVL COLVMNA PACENSIS,
CVIVS ET PERENNIS IN PACE VITA QVIESCAT.

XXVII. D. Bernardvs huius nominis I. Episcopus Pacensis XXVII. Cuius memoria inuenitur in Priuilegio Regis Ferdinandi, quod cõcessit Monasterio S. Martini Cõpostellano, ad Ann. M. CCC. V. 1305

XXVIII. D. Barnabas huius nominis I. Episcopus Pacensis XXVIII. cui Rex Ferdinãdus IV. cõfirmauit omnia quæ sui Prædecessores Reges cõcesserant S. E Pacensi. Eius memoria ad Ann. M. CCC. XI. 1311

XXIX. D. F. Simon huius nominis I. Episcopus Pacensis XXIX. Qui authẽticum trãsumptum diuisionis terminorum inter Pacenses, & Vcleenses, à Rege Alfonso cognomento Sapienti, Sanctio, Ferdinando & Alfonso XI. eius successoribus, roboratæ, excribere fecit. Aliaque plurima notatu digna gessit, ad Annum vsque M. CCC. XXIV. in quem eius memoria reperitur. 1324

XXX. D. Barnarbas huius nominis II. Episcopus Pacensis XXX. de quo est mentio in varijs Scripturis ab Anno M. CCC XXV. maximè in Compromisso ab eo facto de soluendis expensis Capitulo Pacensi. Qui & confirmauit priuilegium Alfonsi Regis XI. concessum S. E. Pacensi in confirmatione omnium priuilegiorum & immunitatum

Digitized by Google

immunitatum à Prædeceſſoribus Regibus conceſſarum à tempore Imperatoris Alfonſi, vſque ad eius regimen. Eius memoria ad Annum M. CCC. XXX. 1330

XXXI. D. IOANNES huius nominis III. Epiſcopus Pacenſis XXXI. Cuius mentio ineſt in confirmatione priuilegij Alfonſi ad Annum M.CCC.XXXII.Pacenſi Ciuitati conceſſi,de quo nihil hactenus. 1332

XXXII. D.FERDINANDVS huius nominis II.Epiſcopus Pacenſis XXXII. Qui aliquot priuilegia roborauit Regis Alfonſi XI. maximè Monaſterio S.Martini Compoſtellano, Obijt Anno M.CCC. XLI. 1341

XXXIII.D. VINCENTIVS huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XXXIII. cognomento *Eſteuañez*, ex Canonico Pacenſi electus, vt ex eius aſſenſu liquet,his verbis: *Ego* VINCENTIVS Stephani, *Canonicus Pacenſis nolens diuinæ reſiſtere voluntati, electioni de me ſolemniter celebratæ in Eccleſia Pacenſi, licet inuitus conſentio ad honorem Individuæ Trinitatis,& Virginis Glorioſæ* MARIÆ, *ac B.Ioan.Baptiſtæ, in cuius nomine eſt Pacenſis, Baſilica ædificata.* Nihil de illo aliud, ideo eius obitum ad Annum Domini M. CCC. XLII.reijcimus. 1342

XXXIV.D.F. PETRVS huius nominis II. Epiſcopus Pacenſis XXXIV. cognomento *Thomas*, de quo Ioannes Trithemius de Scriptor. Eccleſ. Ann. 1350. hoc elogium: Petrus Thomas *Carmelitanus, primùm Epiſcopus* Pacenſis, *inde* Cretenſis *Archiepiſcopus, nouiſſimè verò* Patriarcha Conſtantinopolitanus, *Vir in diuinis Scripturis eruditiſſimus; vitâ,& conuerſatione ſanctiſſimus: quippè qui viuus, & mortuus ſignis, & miraculis multis legitur coruſcaſſe. In declamandis ſermonibus ad populum excellentis ingenij fuit; Scripſit quædam præclara volumina, de quibus iſta feruntur: Super Sententias* Lib.IV. *Sermones quoque Varios* Lib.II. *& quædam ſimilia.Claruit temporibus Caroli* IV. *Imperatoris & Clementis* VI. *Papæ, Anno Domini* M. CCC. L. *in Cypro ſepultus.* Ex Pacenſi Sede ad Cretenſem tranſlatus Anno M. CCC. XLVIII. 1348

XXXV. D. IOANNES huius nominis IV. Epiſcopus Pacenſis XXXV. Cancellarius Regis, & Infantis Capellanus; Capitulo Pacenſi conceſſit primitias ſuæ diœceſſis pro quotidianis diſtributionibus, quam donationem cõfirmauit Clemens VI & poſtmodum eidem Capitulo donauit Sacriſtanias Archipresbyteratus Parrenſis,necnon hortum Manocæ eius memoria ad Annum M.CCC. LXXI. 1371

XXXVI.D. FERDINANDVS huius nominis III. Epiſcopus Pacenſis XXXVI. qui ad ſedem aſcendit Die XI. Iulij Anno M. CCC. LXX. III. de quo adeſt mentio in pluribus Scripturis ad Annum vſque M. CCC LXXVIII. quo obijt. 1378

XXXVII. D. FERDINANDVS huius nominis IV. Epiſcopus Pacenſis XXXVII. cognomento *Suarez de Figueroa*, de quo in pluribus priuilegijs mentio adeſt. Cuique commiſit Pontifex confirmationem Magiſtratus Ordinis Iacobæi, quem Equites dederant D. Laurentio Suarez de Figueroa. Eius Præſulatus peruenit ad Annum Domini MCCC. XXVIII. 1398

XXXVIII. D. F. PHILIPPVS huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XXXVIII. cognomento *Herrera de Toloſa*, de quo Trithemius de Script. Eccleſ. Ann. 1400. in hæc verba: Fuit Epiſcopus Pacenſis Eccleſiæ in Hiſpania, Carmelitanus, Vir in diuinis ſcripturis eruditus, & declamator ſermonum egregius, ingenioque promptus, & clarus eloquio. In regno Siciliæ prædicans multos ab iniquitate conuertit, & eruditionis ſuæ fructus magnos Deo protulit.Scripſit elegantes ſermones,de Tempor Lib.I.de Sanct. Lib. I. & quædam alia. Sunt qui ſcribant, eum ad Cardinalatus honorem,propter eximiam doctrinam,& vitæ honeſtatem aſſumptum. 1400

XXXIX. D. Alfonſus huius nominis II. Epiſcopus Pacenſis XXXIX. cognomento *Eſteuañez*, de quo nihil aliud inuenitur, niſi quod Anno M. CCCC. III. fuerat electus, & ad hanc ſedem ſublimatus. 1403

XL. D. F. Gvndisalvvs huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XL. de quo in Scriptura Anni CCCC. VII. mentio reperitur; eius infula ad Annum Domini M. CCCC. X. 1410

XLI. D. F. Didacvs huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XLI. Qui Anno Domini M. CCCC. XI. Epiſtolam dedit, in qua refert qualiter per euerſionem, & depopulationem vrbis Pacenſis, quam ex bellorum præteritorum continuatione ſecutam fuiſſe profatur, ita vt Eccleſia S. Ioannis, quæ Cathedralis extiterat, à Decano & Capitulo deſereretur, & intra Caſtellum Eccleſiæ S. Mariæ incluſi Canonici prorſus ad horas canonicas decantandas adire non valerent, iubet vt à fidelibus eleemoſynæ exigantur ad reparationem prædictæ Eccleſiæ S. Mariæ, quibus indulgentias concedit. Eius memoria ad Ann. M. CCCC. XVI. 1416

XLII. D. F. Ioannes huius nominis V. Epiſcopus Pacenſis XLII. Cui reſcripſit Martinus V. Pont. Max. Qui Synodum congregauit in Oppido Barcæ-Ruptæ. Fuit Ioannis II. Regis Magiſter. Obijt Anno Domini M CCCC. XLIII. & ſepultus fuit in Eccleſia S. Mariæ Caſtelli, & Eremitorium S. Encratidis reædificauit. 1443

XLIII. D. Lavrentivs huius nominis III. Epiſcopus Pacenſis XLIII. cognomento *Figueroa*, de quo eſt mentio in Scripturis ad Annum Domini M. CCCC. XLV. & M. CCCC. XLVII. 1447

XLIV. D. F. Petrvs huius nominis III. Epiſcopus Pacenſis XLIV. cognomento *de Silua*, ex Prædicatorum familia. Cuius fuit in hac Sede longiſſima vitam, nam peruenit ad Annum M. CCCC. LXXVIII. 1478

XLV. D. Gomezivs huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XLV. cognomento *Suarez de Figueroa*, Qui, vt aſſeritur, fuit vltimus à Capitulo huius S. E. Pacenſis electus, nam ſequentes ex Regum Hiſpaniæ præſentatione hanc infulam induêre. Obijt XI. Nouembris Anno M. CCCC. LXXXV. 1485

XLVI. D. Petrvs huius nominis IV. Epiſcopus Pacenſis XLVI. cognomento *de Prexamo*, ex Calaguritana diœceſi oriundus, Collegij S. Bartholomæi apud Salmantinos fauſta proles, S. E. Toletanæ Decanus, & Canonicus Magiſtralis I. Interfuit Concilio Complutenſi, Sixti IV. Pont. Max. decreto congregato aduerſus errores *Petri Doſma*. Scripſit Libellum, quem *Confutatorium errorum contra claues Eccleſiæ* vocitauit. Alium idiomate Hiſpano, cui titulus *Luzero dela vida Chriſtiana*. Reges Catholicos fuit inſecutus aduerſus Sarracenos Bæticæ, & interfuit deditioni vrbis Malacitanæ, cuius Meſquitam conſecrauit vnà cum Legionenſi, & Abulenſi Epiſcopis. Tranſlatus fuit ad Caurienſem Eccleſiam Anno M. CCCC. LXXXIX. obijt Anno M. CCCC. XCVI. 1489

XLVII. D. Bernardinvs huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis XLVI. cognomento *Caruaxal*, Vir doctus, & Regum Catholicorum ad Pontificem Orator inſignis. Qui orationem, Innocentio VIII. mortuo, de eligendo Summo Pontifice Romæ in Eccleſia S. Petri apud S. R. E. collegium Cardinalium habuit. Hinc ad Carthaginenſem Anno M. CCC. XCII. inde ad Seguntinam, poſt ad Placentinam Eccleſias, & S. R. E. Cardinalis factus obijt Anno M. D. XXIII. 1492

XLVIII.

Digitized by Google

XLVIII. D. IOANNES huius nominis VI. Episcopus Pacensis XLVIII. cognomento *de Medina*, de quo est mentio ad Annum M. CCC. XCIV. in Scripturis. Fuit ex Collegio S. Bartholomæi Salmantino alumnus, vnus ex primis Hispaniæ Inquisitoribus, Archidiaconus Almazanensis in Ecclesia Seguntina, Canonicus & Præcentor Hispalensis, Abbas Major Metinæ Campestris. Interfuit Concilio Complutensi aduersus errores Petri Dosma. Galliam adiit ad firmandam pacem inter Reges Hispaniæ, & Galliæ, & alias habuit honorificas legationes, quibus egregiè obitis, Asturicensem infulam induit, post Pacensem, deinde Carthaginensem Anno M. CCCC. XCVI. denique Segobiensem, quâ vitam finiuit III. Kal. Februar. Anno M. D. VII. 1496

XLIX. D. IOANNES huius nominis VII. Episcopus Pacensis XLIX. cognomento *Rodriguez de Fonseca*, ex vrbe Taurensi oriundus, Archidiaconus Olmetensis in Ecclesia Abulensi, & Archidiaconus, ac Canonicus Hispalensis, Prouisor, & Vicarius Generalis Granatensis, hinc Pacensis primùm, deinde Anno M. CCCC. XCIX. ad Cordubensem, post ad Palentinam, ac denique ad Burgensem Ecclesias promotus. Obiit Anno M. D. XXIII. Hic copiam Imaginis B. MARIÆ, quam Hispalenses ANTIQVAM nuncupant, ad suam Ecclesiam Pacensem traxit quæ nunc honorificè veneratur, vt hæc carmina testantur. 1499

PACENSIS POPVLI PRÆSVL FONSECA IOANNES
EX VETERI QVAM NVNC HISPALIS ALIA COLIT.

L. D. ALFONSVS huius nominis III. Episcopus Pacensis L. cognomento *Manrique*, ex hac Sede ad Cordubensem, post ad Hispalensem Anno M. D. XVIII. Obiit Hispali Die XXVIII. Septembris Anno M. D. XXXVIII. Fuit S. R. E. Cardinalis. 1518

LI. D. PETRVS huius nominis V. Episcopus Pacensis LI. cognomento *Ruiz de la Mota*, patriâ Burgensis, professione Theologus, à Consiliis Maximiliano, & Carolo V. Imperatoribus, atque Eleemosynarius. Ex Pacensi Sede ad Palentinam translatus est Anno M. D. XX. Obiit Anno M. D. XXII. 1520

LII. D. F. BERNARDVS huius nominis II. Episcopus Pacensis LII. cognomento *de Messa*, patriâ Toletanus, ordine Dominicanus, Hellenensis Episcopus, cuius memoria ad Annum M. D. XXIII. Sepultus iacet in Monasterio S. Petri Martyris vrbis Regiæ. 1523

LIII. D. PETRVS huius nominis VI. Episcopus Pacensis LIII. cognomento *Sarmiento*, ex Comitibus de Ribadeo, & Salinas progenitus, Canonicus Tudensis, Regius Cappellanus, & Caroli V. Eleemosynarius, ac Sacrista Maior, deinde Episcopus Tudensis, inde Pacensis, postea Anno M. D. XXV. Palentinus, denique Compostellanus Metropolita, & S. R. E. Cardinalis. Obiit Anno M. D. XLI. 1525

LIV. D. PETRVS huius nominis VII. Episcopus Pacensis LIV. cognomento *Gonzalez Manso*, ex Onnensi Oppido oriundus, S. Crucis Collegij Valle-Soletani alumnus, Inquisitor Apostolicus, primum Accitanus, post Tudensis, inde Pacensis, demùm Anno M. D. XXXII. Oxomiensis Castellæ Præses. Obiit Anno M. D. XXXVIII. 1532

LV. D. IERONYMVS huius nominis I. Episcopus Pacensis LV. cognomento *Suarez*, patriâ Hispalensis, S. Bartholomæi Collegij apud Salmantinos alumni, Vallisoletanæ Cancellariæ Auditor, S. Inquisitionis Senator, Episcopus Mindoniensis, post Pacensis, & Granatensis Præsul. Obiit Anno M. D. XLV. 1545

LVI. D. FRANCISCVS huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis LVI. cognomento *de Navarra*, ex Abbate Runcæ-Vallis; poſtea fuit ad Sedem Valentinam promotus ad Annum M. D. LV. 1556

LVII. D. CHRISTOPHORVS huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis LVII. cognomento *de Roxas*, ex Marchione Dianij progenitus, ex Ouetenſi ad Pacenſem promotus, ex hac ad Cordubenſem Anno M. D. LXII. deinde ad Hiſpalenſem, fuit Scriptor nobilis, obiit Anno M.D.LXXX. 1562

LVIII. D. IOANNES huius nominis VIII. Epiſcopus Pacenſis LVIII. cognomento *de Ribera*, Ducis Alcalæ filius, Patriarcha Antiochenus, poſt ad Valentinam Sedem Anno M.D.LXIX. promotus. 1569

LIX. D. DIDACVS huius nominis II. Epiſcopus Pacenſis LIX. cognomento *Simancas*, Iuris-Conſultus inſignis, ex Ciuitatenſi ad hanc Sedem tranſlatus, aliqua ſcripſit, quæ refert Aubertus Myreus in Biblioth. Tom. 2. ſecul. 16. c. 82. fol. 74. Anno M. D. LXXVIII. quo ad Zamorenſem tranſlatus, obijt Anno 1583. 1578

LX. D. DIDACVS huius nominis III. Epiſcopus Pacenſis LX. cognomento *Gomez de la Madriz*, Iuris Doctor, primùm Archiepiſcopus Limenſis in Regno Peruano. Obijt apud Pacem Auguſtam die XV. Auguſti Anno M. DC. I. 1601

LXI. D. ANDREAS huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis LXI. cognomento *Fernandez de Cordoua*, filius Domini de Guadalcazar, ex Rotæ Romanæ Auditore. Obijt die XIX. Iunij Anno M. DC. XI. 1611

LXII. D. F. PETRVS huius nominis VIII. Epiſcopus Pacenſis LXII. cognomento *Ponze de Leon*, ex Prædicatorum familia alumnus, Arcenſium Ducis filius, ex Zamorenſi Sede ad hanc tranſlatus, cùm primum fuiſſet Ciuitatenſis, Obijt Marchenæ Anno M. DC. XII. vbi fuit ſepultus. 1612

LXIII. D. IOANNES huius nominis IX. Epiſcopus Pacenſis LXIII. cognomento *Beltran de Guenara*, ex Canonico Doctorali S. E. Abulenſis, Valleſoletanus Auditor, poſt in Rationum Regalium Concilio Senator, deinde Epiſcopus Pactenſis, demum Archiepiſcopus Salernitanus, ac demùm Compoſtellanus Anno Domini M. DC. XIV. vbi vitam exuit Anno M. DC. XXII. Scripſit Tractatum *de Iure Regis Philippi II. ad Regnum Portugalliæ*. Alterum de *Maledicentibus Regem puniendis*. Alterum de *Monarchia Siciliæ aduerſus Baronium*, & Alterum *Propugnaculum Eccleſiaſticæ libertatis*. Iacet Compoſtellæ inſigni Epitaphio. 1614

LXIV. D. CHRISTOPHORVS huius nominis II. Epiſcopus Pacenſis LXIV. cognomento *de Lobera*, ex Abbate Leramenſi, poſt hanc ſedem ad Oxomenſem tranſlatus Anno M. DC. XVI. inde ad Pampilonenſem, poſt ad Cordubenſem, denique ad Placentinam. Obijt Anno M. DC. XXXVII. 1616

LXV. D. PETRVS huius nominis IX. Epiſcopus Pacenſis LXV. cognomen *Fernandez Zorrilla*, ex Epiſcopo Iacenſi, Præſul Mindonienſis, poſt ad hanc ſedem tranſlatus demùm ad Pampilonenſem Anno M. DC. XXVI. quâ obijt Anno Domini M. DC. XXXVIII. 1626

LXVI. D. IOANNES huius nominis X. Epiſcopus Pacenſis LXVI. cognomento *Roco de Campofrio*, ex Præſide Regalium Rationum Epiſcopus Zamorenſis, inde Pacenſis demùm Caurienſis ad Annum M. DC. XXXV. 1935

LXVII. D. GABRIEL huius nominis I. Epiſcopus Pacenſis LXVII. cognomento *Ortiz de Sotomayor*, ex Canonico Toletano, S. Inquiſitionis Conſiliario, Conuentus Incarnationis Madridenſis Maiore Capellano,

Digitized by Google

Capellano, obiit Anno M. DC. XL. 1640

LXVIII. D. F. IOSEPHVS huius nominis I. Episcopus Pacensis LXVIII. cognomento *dela Cerda*, ex Benedictino ordine alumnus ex Episcopo Almeriensi in Bætica. Obiit apud Asafram Anno M. DC. XLIV. 1644

LXIX. D. F. ANGELVS huius nominis I. Episcopus Pacensis LXIX. cognomento *Manrrique*, Ordinis Cistercienſis, Scriptor Nobilis, obiit Anno M. DC. XLIX. 1649

LXX. D. DIDACVS huius nominis IV. Episcopus Pacensis LXX. cognomento *Lopez de la Vega*; ex Collegio S. Ildephonsi Complutensi Canonicus Pœnitentiæ in Compostellana, & Conchensi Ecclesijs; adhuc viuit.

Hactenus series Præsulum quam nobis suppeditauere Rodericus Dosma, M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius, & supplementum MS. apud me.

IDIBVS SEPTEMB.

DIES XIII.

A. HISPANIÆ *celebris est memoria* S. CAII CORNELII *Centurionis Capharnaunensis; qui ex vrbe* MALACA *in Bætica oriundus, famulum à Christo sanitati restitutum accipere meruit, de quo ipsa veritas dixit:* Non inueni tantam fidem in Israël. *Is cùm primus Domini miracula in Hispanias inueheret, apud Hispanos tandem Confessoris symbolo in Domino quieuit.*

NOTÆ.

A. *Cornelij Duo Hispani Confessores Sancti.*

SANCTVS CAIVS CORNELIVS *Cẽturio* Capharnaunẽsis *Confessor.*] Hîc DVOS fuisse CORNELIOS nomine Centuriones agnosces, si anamnesin alterius supra *Tom.* 1. *Die II. Febr. fol* 28 cum sequenti conferas. Ille *Italicensis*; iste *Malacitanus*. Ille à Petro Apostolo apud Cæsaream Palæstinæ baptizatus; iste à IACOBO Hispaniarum Apostolo apud Malacam tinctus. Ille de quo S. Lucas *c.* 10. historiam texuit; iste de quo Matthæus *Histor. Euangel. c.* 8. Lucas *c.* 7 serui salutis curante fidem conlaudant. Ille Episcopus Cæsarienſis, iste nullo decoratus, nisi Centuriatus titulo inuentus. Ille denique apud Cæsaream moriens; iste apud Malacam vitam finiens. Horum CORNELIORVM discrimen adamussim ex verbis *Dextri* F. Franciscus Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 34. *comment.* 3. *verſ.* Videamus, *fol.* 28. P. Martinus de Roa *Histor. Malacit. c.* 9. *fol.* 27. *col.* 2. consignauere. De Cæsarienſi loquuntur *Beda, Vsuardus,* & cæteri Latinorum cum Martyrologio Romano *Die II. Februarij*. De Capharnauſensi constat verba fecisse Græcos in *Menologio*

Digitized by Google

Scriptores Sancti.

Menologio hoc die. De eo fere omnes SS. Patres Chryſoſtomus, Origenes Adamantius, Ambroſius, Auguſtinus, Ieronymus, Beda, & alij recentiores Interpretes ſuper Matthæum, & Lucam, apud quos in ſignia fidei, humilitatis, & prudentiæ Noſtri *Centurionis Malacitani* repetuntur encomia. Noſter B. Iuuencus in *Hiſtor. Euangel. lib.* 1. *in fin.* Auſculta.

Inde recedenti ſupplex ſe protinus offert
Centurio, *& precibus proiectus talibus orat:*
Impubis pueri cruciatur ſpiritus æger,
Cuius cuncta tepens membrorum munia languor
Diſſoluit, vitamque tenet iam pœna ſuperſtes.
Sed iuſſu miſerere precor: nam tecta ſubire
Crimina noſtra vetant, vitæ, luciſque parentem.
Nunc verbo ſatis eſt iubeas remeare ſalutem.
Subiectos mihi ſæpe viros, ſic noſtra poteſtas
Officijs verbo iuſſis parere coegit.
Dixerat: Ille Viri motus precibusque fideque,
Talia conuerſus populo dat dicta ſequenti:
Haut vnquam talem memini me gentis auitæ
Inueniſſe fidem: ſed veris diſcite dictis,
Quòd multos hõmines diuerſis partibus Orbis
Progenitos, cœli regnum ſublime vocabit,
Cum patribus noſtris vitali accumbere mensâ.
Progenies quorum cæcis demerſa tenebris,
Dentibus horrendum ſtridens, fletumque frequentans,
Perpetuis pœnam cruciatibus acta ſubibit.
At tibi iam iuuenis mentis virtute fidelis,
Vt credis, veniet fructus cum luce ſalutis.
Dixerat; et dicto citius cum voce loquentis
Ad puerum celeris tranſcurrunt munera verbi,
Ingreſſuſque domum Miles properante recurſu,
Præueniſſe Dei lætatur dona loquentis.

Aluarus Gomezius Toletanus Poëta pluribus ſupra à Nobis ſæpe laudatus in *Thalichriſt. lib.* 16. *fol.* 123. hanc etiam Cornelij Centurionis Noſtri carmine deſcribens, ſequentia protulit; referens Chriſti miracula:

Inde Capharnanis cùm duceret inclyta muris
Lumina, pro puero lachrymis, precibusque iacente
Centurio *orabat. Tunc qui non deſpicit vllum*
Chriſtus, ait: Dolor hic ne ſit tibi feruidus, ibo
Et curabo tuum. Luce ille impulſus, & alta
Mente vigens, loquitur: Naturæ & luminis auctor
Vnice, non dignus ſum Dominum ſub paupere tecto
Excipiam: non tecta Lagi, non regia cæli

Sufficient:

Digitized by Google

Sufficient : quid noſtra domus ? ſed voce ſalutem
Mitte precor : tua vox fulgentibus imperat aſtris,
Et triuijs Herebi, tempeſtatumquè furores
Imperioque premis Tu quidquid mobile circum
Ducis ; ſecla tuum ſe temperat omnia verbum.
Siuè necem iubeas tenebris exire nefandis,
Et vaſtare ſolum, nitida ſeu ſancta ſalutis
Robora truncatis æternum irrumpere morbis
Mortis onus, Factum eſt, nihil eſt quod iuſſa retracte
Chriſtea dic verbo : non eſt labor : eijcis omnem
Languorem verboque malum. Te deprecor vnum hoc :
Et puer ille recens verbo ſanandus ab vno.
Quem non Meſſenus poterit, non ipſe Machaon,
Non herbis natura valens ; ſed vox tua Chriſte
Sola poteſt diri reuocare à limine læthi.
Ipſe admiratus turbis hominemque, fidemque
Ieſus ait laudans : Hæc eſt tua, munere noſtro,
Digna fides, illa & puerum ſanauit in hora.

Ludouicus Brauo de Mendoza Segobienſis Poëta in *Hiſtor. Euangel. lib. 2. verſ.* 150. quam Elegiaco Carmine conſcripſit, & Iuuenci methodum imitatus illam publicam fecit Anno 1651: ſic Centurionis fidem refert.

Ac vbi dicta refert, ſupplex, precibuſque benignis
Centurio *accedens proxima fatus ei.*
Heu mihi ! Dilectus puer eſt paralyticus ædes,
Et male torquetur, feſſaque membra iacent.
Illi ego (Chriſtus ait) veniam, & curabo dolentem.
Non te ſum dignus tecta ſubire mea.
Vera ſalus puero, quia fons (vt credo) ſalutis,
Dulcia ſi tantum dicere verba velis.
Miles & imperio aut noſtro parere recuſat,
Et iubeo ſeruis, cuncta que quiſque facit.
Hæc vt Centurio *dixit, miratus* IESVS
Ad turbas verſus talia verba refert:
Non inuenta fides vos inter vt iſta recordor.
Vndique venturi cælica regna petent:
Progenies regni in tenebras mittetur opacas;
Dentis ibi ſtridor, fletus eritque miſer.
Vade, & Centurioni, *vt credideras ita fiet :*
Dulce fruebatur iamque ſalute puer.

Alia etiam plura de hoc poſſemus carmina cumulare, ex varijs : ſed quia hæc ex Noſtratum Poëmatibus deſumpſimus, illa ex voto ſubiungere decreuimus. Noſtri etiam meminit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 34. vbi Biuar *Comment.* 3.

& 6. & *Ann.* 52. vbi idem Biuarius *n.* 3. *fol.* 107. licet perperam Noſtrum cum eius filio *Caio Oppio* confundat. Rodericus Caro in *Not. ad eumdem. d. Ann.* 34. *lit. E. fol.* 7. & *Ann.* 52. *lit. x. fol.* 24. Helleca Cæſarauguſtanus Epiſcopus in *Addit. ad Max. n. fin.* apud Carum *fol.* 236. & apud Biuarium Hellecæ textus deficit, neſcio quâ ratione, cum in MSS. & editis codicibus inueniatur. Sed de hoc poſtea. Eius integra ACTA à nemine ſcripta comperimus, illa deſumpta ex Sacra Hiſtoria, Noſtris, & Exteris Scriptoribus, pro vt potuerimus, ſubiungemus.

ACTA S. CAII CORNELII Centurionis Capharnauênſis, origine Hiſpani Malacitani ex Sacra Hiſtoria Matthæi, & Lucæ, & alijs Scriptoribus.

Origo. CAIVS OPIVS CORNELIVS *natione* Hiſpanus, *ex* Malacitana *Batice Ciuitate littorali ampliſsimâ oriundus, poſtquam pueritiæ fuiſſet abſolutus impendio, vt illa ferebant tempora, ad caſtra ſpiritum ducens, inter Romanas Legiones adſcriptus, ſacramentum tyro dixit ſtrenuus. Qui cùm in Syria, & alibi feliciter militem egiſſet per plures annos, & ſub Auguſtalibus Aquilis ſtrenuè militaſſet, tandem eius præeuntibus meritis de gradu in gradum, ad* Centurionis *munus aduenit. Huius itaque officij vt onus viriliter adimpleret* CORNELIVS, *protinus eximiæ fortitudinis animi ſui monimenta relinquere ſatagens, in omnibus ſui temporis prælijs, ita ſe præbuit robuſtus, & fortis vt prorſus illum alterum Herculem crederes. Pacatis igitur Syriæ populis,* CORNELIVS *in vrbem Paleſtinæ,* Capharnaum *nomine, cum ſuis militibus ſe recepit, eo tempore, quo Dominus Noſter Ieſus-Chriſtus accitis eius diſcipulis, poſt miraculum in nuptijs Cananenſibus patratum, per illius Regionis vrbes alia plurima, ſtupentibus turbis, quæ eius ſequebantur veſtigia, feliciter conficiebat. Aſt cùm* CORNELIVS *famulum puerum, quem plurimùm diligebat, paralyticum domi haberet, audiens prodigia, quæ* IESVS *in omni ægrotorum genere, patrabat eumque tunc Capharnaum eſſe ingreſſum, tàm reuerenter erga illum ſe exhibuit, vt humilitatis ſubmiſsione ſuffuſus propter conſcientiam vitæ Gentilis, quòd ad eum ſeniores Iudæorum emitteret, rogans* IESVM *vt veniret, & ſanaret puerum. Quibus ad Dominum accedentibus, enixe rogabant eum dicentibus:* Quia dignus eſt, vt hoc illi præſtes, diligit enim gentem noſtram, & Synagogam ille ædificauit nobis. IESVS *autem ibat cum illis, & cùm iam non longe eſſet à domo, miſit ad eum* Centurio *amicos, & demùm ipſe acceſsit rogans, ne intraret in domum ſuam, dicens:* Domine puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur. *Cui Chriſtus:* Ego veniam, & curabo eum. *Tunc* Centurio, *licet nondum eſſet Sacramentis inunctus, erat tamen fide præditus, ideòque cùm quem in domum ſuam intrare humilitate timeret, nihilominus fide in corde geſtaret, reſpondens, dixit:* Domine non ſum dignus vt intres ſub tectum meum: Sed tantùm dic verbo, & ſanabitur puer meus. *O magna prudentia* Centurionis, *qui vltrà corporis tegumentum, latentem vidit diuinitatem! O maximum fidei monimentum* CORNELII, *qui ſe fatendo indignum, dignum præſtitit, non in cuius parietes, ſed in cuius cor Verbum Dei Chriſtus intraret! O fiducia veritatis eximia in homine Gentili, quæ illius præſentis ævi hominum fidem ſuperauit inſignium. Igitur quantùm profuſiùs verbi Domini potentiam agnouit, quâ ſolâ ab infirmo puero ægritudinem pellere credidit, ideo proſequitur:* Nam & Ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me milites, & dico huic veni, & venit; & ſeruo meo: Fac hoc, & facit: quanto magis Domine tibi, qui nulli ſubditus, cuncta obediunt.

Centurio eligitur.

Pueri Centurionis infirmitas.

Eius humilitas.

Prudentia.

Fides.

Digitized by Google

obediunt. *Quæ verba audiens* IESVS *ex intimo cordis prolata, sequentibus se dixit* : Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israël. Dico autem vobis, quòd multi ab Oriente, & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum : filij autem regni eijcientur in tenebras exteriores : ibi erit fletus, & stridor dentium. *Tunc* Centurioni *dixit* : Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. *Hinc gratijs actis*, CORNELIVS *in domum suam se recepit, quam ingressus famulum sanitati restitutum inuenit. Deinceps, suscepto C.* Oppio *filio, qui etiam titulum* Centurionis *acceperat quique in die mortis Christi fragorem saxorum inter se collidentium conspiciens, & Solis, lunæque eclypsim contuens, dixerat* : Vere hic homo filius Dei erat, *in vrbe* Capharnuensi *animi quiete demoratus, Ierosolymis post Christi mortem Apostolis sociatus, neci S. Stephani interfuit, deinde* Iacobo *adhæsit, quem* Hispanias *comitatus, ad vrbem* Malacitanam *ipsius originis ciuitatem tinctus est. Denique venientibus* Hispaniam *Apostolis* Petro, *& Paulo, illos comitatus, dum per eandem Regionem SS. Apostoli perlustrantes, verbum Dei Gentilibus prædicarent. Demum virtutibus plenus, & bonis operibus eximius vitam cum morte permutauit* Idibus Septembris *Anno Domini* LII. *velociter. Cuius fama sanctitudinis iam iam apud* Malacam, *eo ipso anno florebat.*

Senatur puer.

C. Opius filius etiam Centurio.

Moritur.

HACTENVS quæ excipere potuimus ACTA, in cuius ecphrasi aliqua veniunt illustranda, & maxime circa originem *Hispanam*, ex vrbe *Malacitana Bætica*. Hanc assertionem probant Flauius Dexter in *Chron. d. Ann.* 34. his verbis: C. Cornelius *Centurio* Capharnuensis, *Dominus serui; Pater etiam* C. Oppij *Centurionis*, HISPANVS, *mire floret in Hispania.* Idem locum originis assignans *Ann.* 52. *fol.* 104. hac breui clausula : *Floret* Centurio MALACITANVS, *quem* S. Iacobus *ibi tinxit.* En etiam ex hoc textu, quòd *S. Centurio* Hispanias ad propriam originis vrbem repedauit; ibidemque fuit sacro baptismatis lauacro ablutus. Circa hanc etiam originem videndi Rodericus Caro, F. Franciscus Biuarius, P. Martinus de Roa & cæteri supra relati.

Probatur origo.

QVATENVS ad aduentum in Ierosolymam post Christi passionem, & cætera in ACTIS relata, vsque ad S. Centurionis mortem, audi Hellecam in *Addit. ad Maxim. d. fol.* 236. de hoc Centurione loquentem : *Nec minus celebratur memoria* S. CAII OPPII CORNELII Centurionis, *qui fuit ille* Centurio, *cuius famulum ad* Carphanaum *Christus suscitauit, postea sociatus Apostolis, neci S. Stephani interfuit, Petrum, & Paulum ad Hispanias venientes comitatus est, prædicat in* Hispania. *Longe hic alius à* Cornelio Centurione *cohortis* Italicæ, *hoc* Cornelio *multo Iuniore, ille Senior.* Expunximus verba : *Tandem prædicans, Scepsinensibus prope Iddam, mortuus est* : Nam hæc periodus, merum glosema est, cùm constet *Malacitanum Centurionem* diuersum fuisse, ex superius dictis, ab *Italicensi*, qui *Scepsinensibus* prædicauit, vt & ipse *Helleca* fatetur hisce finalibus verbis: *Longe hic alius à* Cornelio Centurione *Cohortis* Italicæ : ergo si diuersus, quomodo potest affirmari *Cornelium Carphanuensem Malacitanum* prædicauisse *Scepsinensibus*, cùm constet ex Actis Metaphrastis, & aliorum, hanc prædicationem compleuisse *Italicensem*; Hinc crederem inuersam esse periodum, quam sic proculdubio sanabis : *Petrum, & Paulum ad* Hispanias *venientes comitatus est. prædicat in Hispania. Longe hic alius à* Cornelio *Centurione Cohortis* Italicæ, *qui tandem prædicans* Scepsinensibus *prope* Iddam *mortuus est, hoc* Cornelio *multò Iuniore, ille Senior.* Hinc prorsus *Helleca* sensum ad veritatis historicæ rationem trahes.

Aduentus in Hispaniam probatur.

Locus Hellecæ subsannatur.

QVOD fuerit pater, Noster *Cornelius* Malacitanus, *Caij Oppij* Centurionis illius, qui videns Christi mortem, eius diuinitatem confessus est : testem aduoco ipsum CL. Virum Flauium Dextrum in *Chron. Ann.* 34. vbi Biuar *Comment.* 8. *n.* 2. Carum *lit. T. fol.* 9. dicentē: *Floret per id tempus in Hispania,* Caius Oppius *Centurio. filius* Cornelij *pariter Centurionis, qui morientē Christum prædicat Ierosolymis esse Filium Dei, inter fragores saxorum mutuò se se collidentium, obductio tenebris die.* Eadem de filatione idem Dexter dixerat *d. Ann.* 34. cuius verba in originis proba-

C. Oppij Centurionis patrem fuisse probatur.

Digitized by Google

tione dedimus. Et plura infra hoc Mense, Deo annuente, *Die* XXVII. subijciemus.

Quo Anno obijt. CIRCA Annum obitus S. CORNELII, crederem occubuisse *Anno Domini* LII. quo iam eius fama florebat, vt inquit Dexter in *Chron. Ann.* 52. illis verbis: *Floret Centurio Malacitanus.* Nam vt pluries diximus, verbum *Florere* semper post mortem laudati sumitur. Nec huic coniectationi vires eneruat opinatio Biuarij ad *Dextrum in Chron. Ann.* 66. *n.* 2. *fol.* 128. ad illa verba: *C. Oppius filius S. Centurionis, qui multa post tempora, iam senio confectus, charus fuit Imperatori Adriano:* Quo loco hæc verba dixisse *Dextrum* de Nostro *Centurione*, non de filio *Oppio* contendit, fusilibus rationibus. Nam salua eius pace, constat *Caium* filium, pòst Episcopum *Mediolanensem*, ad tempora *Trajani*, cum iam *Adrianus* Cæsar esset, deuenisse, vt ex *Leandro Alberto*, & alijs colligitur, maximè Philippo Ferrario in *Catalog. SS. Ital. Die XXVII. Septembris fol.* 618. qui ad Annum Domini XCII. Episcopatum suscepisse, & in eo XXII. annos vixisse, ex aliorum relatione, recenset.

DECIMO OCTAVO
Kal. Octobris.
DIES XIV.

A. AFRICÆ *natalis* S. CYPRIANI *Carthaginis Episcopi, qui totius Orbis Prædicator illustris*, Hispanorum *maximè* Doctor *extitit*, *&* Magister; *cuius doctrina nonnullas Prouinciæ nostræ illustrauit Ecclesias, Episcopos direxit, & populos epistolis erudiuit, tandem sub Valeriano, & Gallieno, quod verbis docuit, Martyr inclytus opere compleuit.*

B. In Oppido ZALAMEA, *quod olim in* Bæturia Turdulorum *Municipium dicebatur* ILIPENSE, *Exordium miraculorum admirabilis Iconis* IESV-CHRISTI *Domini Nostri in Sanctissimæ* CRVCIS *arbore pendentis, cuius festiuitatis solemnia totius Regionis populos summâ pietate rapiunt vniuersos.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

SANCTVS CYPRIANVS *Carthaginenſis Antiſtes, & Hiſpanorum Magiſter, & Protector.*] Eum celeberrimum Martyrem agnouit Africa, Hiſpania Doctorem, Vniuerſus Orbis Magiſtrum, & Catholica Eccleſia Sanctum. Sic omnia Martyrologia, & Græcorum Menologia, à quibus Romanum Baronij *h.d. lit.E.fol.*170. Caſtellanum Vaſquij *fol.*145. Luſitanum Lupi *fol.*196. Italum Felicis 2.*p.fol* 98. & Hiſpanum MS. Higueræ *fol.* 43. De eo S. Gregorius Nazianzenus, S. Ieronymus de *Scriptor. Eccleſ. c.*67. & plures SS. Patres vt Auguſtinus, Ambroſius, Chryſologus, & alij. Eius ACTA primus ſcripſit *Pontius* eius Diaconus, à quo *Paulus Diaconus*, poſtea à Notarijs excepta, à quibus omnibus *Pamellius* ex ipſiusmet ſcriptis locupletatam. Ea dabimus ex *Aurelio Prudentio* Noſtro, tanquam noſtro inſtituto conuenientia, quibus *Hiſpaniæ*, & *Magiſter*, & *Patronus* vocitatur. A. *Martyrologia, & Scriptores.*

ACTA S. CYPRIANI CARTHAginenſis in Africa Epiſcopi, & Martyris, & Hiſpaniæ Doctoris, & Patroni egregij, ex Aurelio Prudentio Hiſpano.

PVNICA *terra tulit, quo ſplẽdeat omne, quidquid vſquam eſt,*
Inde domo Cyprianum, *ſed decus Orbis, & Magiſtrum.*
Eſt proprius Patriæ Martyr, ſed amore, & ore Noſter:
Incubat in Lybia ſanguis, ſed vbique lingua pollet;
Sola ſuperſtes agit de corpore, ſola obire neſcit.
Dum genus eſſe hominum Chriſtus ſinet, & vigere mundum;
Dum liber vllus erit, dum ſcrutinia ſacra literarum;
Te leget omnis amans Chriſtum, tua Cypriane diſcet.
Spiritus ille Dei, qui fluxerat auctor in Prophetas;
Fontibus eloquij te cœlitus actus inrigauit.
O niue candidius linguæ genus! ô nouum ſaporem!
Vt liquor ambroſius cor mitigat, imbuit palatum,
Sedem animæ penetrat, mentem fouet, & pererrat artûs;
Sic Deus interiùs ſentitur, & inditur medullis.
Vnde bonum ſubitum terris dederis, Pater reuela.
Deerat Apoſtolicis ſcriptis opulentus executor;
Eligitur locuples facundia, quæ doceret Orbem,
Quæque voluminibus Pauli, famulata diſputaret,
Quo magè cruda hominum præcordia perpolita noſſet,
Siue timoris opus, ſeu myſtica, vel profunda Chriſti.
Vnus erat iuuenum doctiſſimus artibus ſiniſtris,
Fraude pudicitiam perfringere, nil ſacrum putare:
Sæpè etiam magicum cantamen inire per ſepulchra,

Quo geniale thori ius ſolueret, æſtuante nuptâ.
Luxuriæ rabiem tantæ cohibet repente Chriſtus,
Diſcutit & tenebras de pectore, pellit & furorem,
Implet amore ſui, dat credere, dat pudere facti.
Iamque figura alia eſt, quam quæ fuit oris, & nitoris.
Exuitur tenui vultus cute, tranſit in ſeuerum;
Deflua cæſaries compeſcitur ad breues capillos.
Ipſe modeſta loqui, ſpem quærere, regulam tenere,
Viuere iuſtitiæ Chriſti, penetrare dogma noſtrum.
His igitur meritis digniſsimus vſque Epiſcopale
Prouehitur ſolium Doctor, capit & ſedile ſummum.
Valerianus opum Princeps erat, atque Gallienus;
Conſtituêre ſimul pœnam capiti, Deum fatenti.
Millia terrigenûm ſpurciſsima iuſſerant ſacrari.
Contrà animos populi Doctor Cyprianus *incitabat:*
Ne quis ob egregiæ virtutis honore diſcreparet;
Neu fidei precium quis ſumere degener timeret:
Eſſe leuem cruciatum, ſi modo conferat futura,
Quæ Deus ipſe viris intermina fortibus ſpopondit.
Merce doloris emi ſpem luminis, & diem perennem:
Omne malum volucri cum tempore tranſuolare curſim.
Nil graue, quod peragi finis facit, & quiete donat.
Se fore principium pulchræ necis, & ducem cruoris;
Seque caput gladio ſummittere, ſanguinem dicare,
Qui ſociare animam Chriſto velit, vt comes ſequatur.
His vbi corda virûm Chriſto calefacta præparauit,
Ducitur ante alios, Proconſule perfurente, vinctus.
Antra latent Tyriæ Carthaginis, abditis repoſta,
Conſcia Tartareæ caliginis, abdicata Soli:
Clauſus in his ſpecubus Sanctus Cyprianus, & catenâ
Nexus vtramque manum, nomen Patris inuocat ſuprem.:
Omnipotens Genitor, Chriſtus Deus, & Creator Orbis,
Chriſte parens hominis, quem diligis, & vetas perire:
Ille ego vipereis quem tu bonus oblitum venenis,
Criminibus varijs tinctum, miſeratus abſtuliſti,
Iamque tuum fieri mandas; fio Cyprianus alter,
Et nouus ex veteri, nec iam reus, aut nocens, vt ante.
Si luteum facili chariſmate pectus expiaſti;
Viſe libens tenebris ergaſtula cæca diſſipatis.
Eripe corporeo de carcere, vinculisque Mundi

Hanc animam : Liceat fuſo tibi ſanguine immolari.
Ne qua ferum reprimat clementia ludicem, tyranni
Neu ſciat inuidia miteſcere, gloriam negare.
Da quoque ne quis iners ſit de grege, quem tuum regebam :
Ne cadat inpatiens pœna, titubetue quiuis eorum,
Incolumem vt numerum reddam vbi, debitumqueſoluam.
Vocibus his Dominum promouerat. Influebat inde
Spiritus in populum Carthaginis, auctor acrioris
Ingenij, ſtimulis vt pectora ſubditis calerent,
Ad decus egregium diſcrimine ſanguinis petendum;
Non trepidare docens, nec cedere, nec dolore vinci,
Laudis amore rapi, Chriſtum ſapere, & fidem tueri.
Fama refert, foueam campi in medio patere iuſſam,
Calce vaporiferâ ſummos prope margines refertam.
Saxa recocta vomunt ignem, niueuſque puluis ardet,
Vrere tacta potens, & mortifer ex odore flatus.
Appoſitam memorant Aram foueâ ſtetiſſe ſummâ,
Lege ſub hac ſalis aut micam, iecor & ſuis litarent
Chriſticolæ, aut mediæ ſponte inruerent in ima foſſæ.
Proſiluêre alacres curſu rapido ſimul Trecenti;
Gurgite puluereo merſos liquor aridus vorauit,
Præcipitemque globum fundo tenus implicauit imô.
Corpora candor habet, candor vehit ad ſuperna mentes.
Candida Maſſa dehinc dici meruit per omne ſeclum.
Latior interea iam Thaſcius ob diem ſuorum,
Siſtitur indomiti Proconſulis eminus furori.
Edere iuſſus erat, quid viueret : Vnicultor (inquit)
Seruo ſalutiferi myſteria conſacrata Chriſti.
Ille ſub hæc : Satis eſt iam criminis; ipſe confitetur
Thaſcius; ipſe Iouis fulmen negat, expedite ferrum
Carnifices, gladio pœnam luat hoſtis Idolorum,
Ille Deo meritas grates agit, & canit triumphans.
Fleuit obire virum mœſta Africa, quo docente facta eſt,
Cultior eloquio, cuius ſibi dogma gloriatur.
Mox tumulum lachrymans ſtruxit, cineresque conſecrauit.
Deſine flere bonum tantum, tenet ille regna cæli,
Nec minus inuolitat terris, nec ab hoc recedit Orbe :
Diſſerit, eloquitur, tractat, docet, inſtruit, prophetat.
Nec Lybiæ populos tantum regit, exit vſque in Ortum
Solis, & vſque Obitum : Gallos fouet, imbuit Britannos,

Præſidet

Præsidet Hesperiæ, Christum serit vltimis Iberis.
Denique Doctor humi est, idem quoque Martyr in supernis,
Instruit hîc homines, illhinc pia dona dat Patronus.

Opinio doctrinæ, & sanctitatis apud Hispanos.

Hactenus Clarissimus *Prudentius*, qui S. Pontificem licet Africanum origine vocitet, tamen *Hispanum* Nostrum ore, & amore appellitat. Hinc Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 285. apud Biuarium *n.* 6. *fol.* 299. scriptum reliquit: CYPRIANVM *Episcopum* Carthaginensem *opinione doctrinæ, & sanctitatis, plurimum eo tempore apud* Hispanos *florere*. Hinc quoque prouenit, quod olim omnes *Hispaniæ Ecclesiæ* S. Martyris festum diem officijs Ecclesiasticis celebrare consueuisse, maxime in *Breuiario Isidoriano*, quod *Muzarabum* dicitur, in quo Lectiones, & Orationes propriæ, & sequenti *Hymno*, de quo mentio est apud Baronium in *Not. ad Martyrolog. Rom. h. d. lit. E. fol.* 570. cuius tantùm subiecit exordium.

Officia, & Hymnus in Ecclesijs Hispaniæ.

VRbis Magister Tusciæ
Tu Cypriane *Pontifex,*
Fax luminosa, & efficax,
Verbo docens, & sanguine.
Tu Martyr, & Doctor pius,
Vtroque clarus dogmate:
Et stulta verbis imbuis,
Et docta exemplis foues.
Cœlestis ille Spiritus
Qui in Prophetis præfuit,
Te inrigauit cælitus,
Impleuit, egit, compulit.
Hinc fonte claro luminum
Mentes foues fidelium,
Artus peragrans inuios,
Ciues palatu recreans,
Tu passionis gloriam
Quæstu oblata distrahis,
Mercedeque comparans,
Cum te feriret carnifex.
Sic, sic docens quod verum est,
Fundis beatum sanguinem,
Ditas cruore Africam,
Verbo docens Hesperiam.
Tu Doctor *in* Nostra *pius,*
Tu Martyr in cœlitibus,
Quod prædicasti dogmate,
Fac nos tenere per precem.
Deo Patri sit gloria

Einsque

Digitized by Google

Eiuſque ſoli Filio,
Cum Spiritu paraclito,
In ſeculorum ſecula, Amen.

Templa plurima.

Hinc etiam apud Noſtros frequens olim *Templorum* conſtructio S. Præſuli dicatorum, maxime *Toleto*, vbi adhuc *Parœchia* perſeuerat, de qua Iulianus Archipresbyter Toletanus agit in *Chron. Ann.* 719. *n.* 376. *fol.* 82. Et in Gallæcia, & in Aſturijs plurima etiam hodie Templa ſubſiſtunt.

B.

INVENTIO *Venerabilis Imaginis* D. N. Ieſu-Chriſti *in Cruce pendentis apud* CALAMEA *in Extremadura Hiſpaniæ.*] Toto Orbe celeberrima eſt huius venerabilis *Crucifixi* Effigies, cuius Deus intuitu innumera patrare miracula quotidie dignatur, eamque perenni mirabilis lampadis, coram pendentis, prodigio illuſtrare, & ad vltimum vſque terrarum angulum, mirâ virtutum famâ, deferre decreuit. De ea ſcripſere plurimi Scriptores Noſtri, aliquos ſubiiciemus, ne in eorum relatione tempus teramus: Bernardus de Alderete *in Antiquitat. Hiſpan. & Afric. lib.* 3. *c.* 21. *fol.* 417. vbi agens de *Ilipa* vrbe *Turdulorum Bæturiæ*, quæ hodie, *Calamea de la Serena* dicitur, proſequitur: *Qualis fuerit ratio, quâ* Ilipam Bæturiæ *priſci illi Sarraceni, qui poſt excidium* Hiſpanum *vrbem hanc incolentes* CALAMEA *vocauêre, me latet; ſed magnâ prorſus & iuſtiſſimâ, hoc illi eſt nomen inditum: Forſitan hæc cæleſtis, & ſuperior fuit, vt vocaretur* PACIFICA *(quod* CALAMEA, *Arabico idiomate, ſonat) eoquòd in ea ille ſupremus Dominus, & Rex pacificus magnificatus eſt, cuius vultum deſiderat vniuerſa terra. Hîc verus iſte* Salomon *ſupra thronum* Crucis *exaltatus ad oculum oſtendit pacem, quam de cælo traxit; eamque adhuc ex pretioſiſſimorum vulnerum perennibus fontibus munificus, & liberalis diſtribuens, opulentos ſpiritualium, & temporalium chariſmatum riuos effundit. Hînc nullus de eius præſentia, niſi in* Salamæum *pacificum conuerſus; nullus niſi gratijs, & ſalutaribus fauoribus proficiſcitur oppletus. Ille ſit benedictus, qui hoc Oppidum ſuâ ſpecioſâ* Imagine *decorare, & totius* Hiſpaniæ *circulos illuſtrare decreuit, quem omnes Gentes, & Nationes humiliter adorent, & venerentur in ſecula.* D. Auguſtinus Emanuel Vaſconcelos in *Hiſtor. Comit. Vianenſ. lib.* 3. *n.* 12. vbi fere eadem verba tranſcripſit. Rodericus Caro in *Corograph. Conuent. Hiſpalenſ. lib.* 3. *c.* 11. Gregorius Lopez Madera *Hiſtor. Mont. Sanct. Granatenſ. c.* 33. D. Franciſcus Barrantes Maldonado *Hiſt. Miracul. S. Crucifix. Ilipenſ.* 1. *p. c.* 4. & Nos *Hiſtor. Ilipenſ. lib.* 3. vbi Hiſtoriam Inuentionis, & Collocationis huius ſanctæ Imaginis patrio ſermone deſcripſimus: quam poſtmodum Heroico Carmine, *D. Doctori F. D. Ludouico Velazquez de Zuñiga* Ordinis Militaris de Alcantara, & Priori, Iudicique Eccleſiaſtico perpetuo huius Oppidi dicauimus, vt fas erat conſcripſimus, eamque ſubijcimus.

Scriptores.

HISTORIA INVENTIONIS, ET Collocationis Venerabilis Imaginis D. N. Ieſu-Chriſti in Cruce pendentis, & apud Ilipam Bæturiæ, hodie Calamea de la Serena in Prouincia Eſtremaduræ refulgentis, ex Voto concinnata.

VRBS *jacet* Hiſpano *concluſa in limite*, *Nomen*
Illipa *cui olim Noſtri poſuêre Maiores*,
Bæticis *in finibus*; *quos* Turdula *docta propago*
Inter & in coluit tunc flumina Bætis, *&* Anæ:
Quem tractum dixêre diù Bæturia *priſci*;
Cuique dedit diues Patricia Corduba *iura.*

Digitized by Google

Hîc Lysos *Romana cohors proſtrauit, & illos*
Amiſsis ſpoliis, vexillis pluribus atque
Scipio percuſſos Anam tranare coëgit.
Hîc Populus Diuo conſtruxit grande Traiano
Magnificiſque columnis Opus, quod Roma trophæum
Admirata diù, nunc eſt mirabile ſaxum.
Hæc Græcis ſedes; hæc Paniſque obſequia præbens,
Romanas Legiones compulſa eſt admittere victa.
Hiſque repulſis, Vandalus; *hos poſt cætera Gottûm*
Inclyta progenies, Noſtris dominantur agellis.
Inſuper excidium perpeſſa Hiſpania *Mauri*,
Illipa *crudelibus ſubiecit colla Tyrannis.*
Quæ per Quingentos Viginti *& paruit annos*,
Imperio trucis Arabis: Qui barbarus Vrbis
Commutat nomen Noſtræ; fortaſsis adhærens
Cognatis laribus, quos Gens Solamæa *pererrans*
Traduxit, Nabathæâ de Regione, vetuſtis.
Hâc, igitur Noſter populus dominatus, & vrbis
Mœnia, Gente fuit: quæ nomen protinus illi
Ex patrio ſermone, pÿs tunc ritubus, infert,
Tunc Salamæa *deinceps hincque vocata, triumphos*
Obtulit innumeros Salamæis *ciuibus olim.*
Itaque cumque Salem *ſit vox (idiomate priſco*
Pœnorum) Pax, *hanc quoque Noſtris en intulit aruis*
Nomen. Nam Chriſtus *cruce poſt ſublatus acernâ,*
Pacem *Chriſticolis ſparſitque pacatus in Orbe.*
Cum igitur Salamæus *Arabs iam ſecula* Quinque
Amplius &, Noſtram rexiſſet ſplendidus Vrbem,
Fernandi *auſpicÿs Regis, qui nomine* Sanctus,
Et opere inſignis, ſubiugo traxerat, armis
Victricibus, Reges potenter Corduba *magnos,*
Ecce tuos, Petrus Iannes *mox rura Magiſter*
Alcatarenſis Sextus (*cum bella moueret*
In populos Anæ *iunctos, quos vulgò* Serena
Dicimus, & quondam dixi Bæturia *dici*)
Opulenta capit, nec noſtram deſerit Vrbem:
Quinimò expulſis Mauris, hanc protinus ornat
Militibus ſacris, viridis quos pectore cingit
Crux; atque emeritos, quos iamiam bella trophæis
Exoluêre diù plenos; quos Ordo ſacratus

Diuitibus

Digitized by Google

Diuitibus gazis commendat, & vbere nummo.
Hinc Alcantarenſibus *eſtque reducta* Magiſtris,
Quorum continuos Vrbs hæc experta fauores,
Magnificamque domum ipſis, poſt & Equitibus arcem
Conſtruit. Hæcque fuit prorſus defenſio cœtus
Militis, & populi, aduerſus tot ſchiſmata Ducum,
Quos ipſe Ordo prius proprios genuerat Equeſtris.
Sic Salameaque Quadringentos *circiter Annos*
Vixit, & vrbanis tranſegit tempora votis,
Vel belli aßiduis, vel pacis læta trophæis.
Sed nunc & properet noſtrique relatio caſus
Temporibus priſcis pietas formauerat illum
Confratrum cœtum, quem tunc ſic (Numine dextro)
Virginis Afflictæ ſocietas ſancta dicauit
Myſterio, cùm Virgo, Crucis de ſtipite Chriſtum
Deſcendens pietas Procerum, ſuſcepit in vlnas
Exanimem, cuius vix corporis horrida cernens
Vulnera, tunc Quinto *transfixa eſt* Virgo dolore.
Hîc igitur cœtus humilem conſtruxerat olim
Terreis atque planis parietibus, diuite corde,
Diuiſamque Domum. Pars cuius Numinis ergo
In Cruce pendentis Iconem continet almam:
Altera pars inopum lectos, quos vota vicißim
Trahunt Sanctorum peregrina vt limina luſtrent.
Olim pauperiem tantam cognouit in illo
Hoſpitio populus; quòd vix erat vnicus ignis
Lychnus, qui lucem præſtaret Numine coram.
Sed gabata genus. Hæc olei nec plena, nec vllo
Prorſus auxilio, per annum extincta manebat:
Exceptis diebus veneris, queis lampadis ardet
Terrea tunc gabata adinſtar; cùm Presbyter altum
Miſſa myſterium celebrat pro fratribus vnus.
Inſuper & diebus ſanctis profeſtis in annis
Singulis, Inuentæ Crucis, *& quoque tempore noto*
Exaltatæ *poſt* Crucis. *Hôc ſolemnia cœtus*
Confratrum celebrat die, magnis plauſibus; hôcque
Vexillum Crucis inſpicitur per clymata Templi
Quatuor exaltatum, queis Crucis *alta renident*
Fulgura, queis populus Crucis *hinc præſidia captat.*
Inſuper atque Iouis die pòſt Hebdomadis almæ

Vnius atque anni (quo Chriſtus barbara paſſus
Iſacidum flagra, & crudelis verbera Verpi)
Tunc Chriſti aſſeclæ iunctim per compita greſſum
Inſtituunt, madidis tot ſanguinis vbere riuo
Scapulis, in Domini memorabile pignus amoris
Paſſi. Tunc noſtri Confratres limina calcant
Antiqui Hoſpitij induti iam ſindonis albæ
Clamyde : Pars & cereis vt flammantibus ingens,
Et precibus ſiſtat, necnon ſic cæteris vltrò
Lumina concedat ſigentibus vndiquè flagra
Corporis inque ſui pietatis tergore ſanctæ,
Et more, & voto quibus ambo vincula ſoluunt.
Sic igitur Noſtri Patres iam tempore priſci
Procedebant, Chriſti affixi ſtipite, ſanctam
Iconem veterem ſolitique deferre viciſſim.
Attamen inſpectâ Crucifixi *Imagine priſcâ*
Tempore, quæ penitùs ſtragem collapſa minatur:
Tunc ſimulacrum aliud Crucifixi *quærere cœtus*
Decreuit fratrum, qui lectis ſtipibus, vltrò
Accola quas dedit, emendæ in ſubſidia formæ,
Presbytero tandem commiſit pondera caſus.
Hiſpalis *Effigiem conceſſit prodiga Nobis*
Neſcia myſterij: ſed iam perpende fauorem.
Presbyter hanc vrbem petit, ſed vix & in illa
Itinere expleto, ingreditur; cùm protinùs ipſum
Ecce Senex decore grauis, veſtitus honeſte,
Aggreditur; cauſam quærens aduentus, & ille
Omnia quærenti prorsùs mandata recenſet.
Tuncque Senex ridens, his Noſtrum vocibus vrget:
Vir bone, quod quæris domus en tenet iſta vetuſta.
Nam ſcies, vt Templi fuit olim tempore priſco
Iſte locus ſtrues, in quo tunc ſimulacra piorum
Multaque Diuorum manibus tranſlata quieſcunt.
Hîc quoque & Iconem Crucifixi, crede, reſeruo,
Et decore claram, necnon pietate verendam;
Quæ tua, ni fallor, complebit viſcera Myſtes.
Abſque rubore tuam in vrbemque deferre figuram
Ne dubites: Patriam prorsùs renouabis anilem.
Ita quòd (hoc cape) Numinis huius nomen in æuum,
Vrbis & ipſius, Vniuerſus plaudet, & Orbis.

His dictis

Digitized by

His dictis, Noſtrum, manibus conſertis, ad Aram
In domus antiquæ penetrali ducere ſacram
Conſtructam cœpit Myſtem, qui lumine plenus
Ad Chriſti pedes vnà prouolutus inhæſit.
Quem cùm ſæpe Senex notaſſet rore profuſum,
In Chriſti obſequium, his compellit vocibus illum
Siſte gradum pietatis amans, & reſpice Chriſtum,
Qui pro te datus eſt victima grata Patri.
Agnus oues redimens, Mundi peccata cruore
Expiat, & dirum tollit ab Orbe nefas.
Legifer Hebræis dedit, vt ſitientibus, olim
Percuſſo ſaxo, ſtipite fontis aquam.
Sic verus nobis, ſignatus imagine, Moſes
Sanguinis hæc præbet dulcia pocla ſui.
Dulcia pocla ſui generi monumenta reliquit
Sanguinis humano, percipienda fide.
Iure igitur dantur grates è pectore; iure
Talis adorando ponitur Ara Deo.
Vix ea fatus erat, cùm Myſtes viſcera Noſter
Obtulit, in Chriſti Iconis ſuccenſus amore.
De pretio tandem actum; ſed fide ſæpe Senectus
Oblatum differt pretium, dùm prorſus Imago
In capſa includatur cultâ, ornata papyris.
Tunc igitur, perfectis pactis, Numen in vrna
Incluſum ſacrum, illud tradidit vtique latus
Presbyteroque Senex, & equi iam tergore pôſtum,
Noſtram dimiſſum tandem peruenit in vrbem.
Ille Senex poſt hæc, nec notus, terga reuertens,
Protinùs in tenuem ex oculis euanuit auram.
Ergo diù quæſita hæc Noſtram ingreſſa per vrbem
Effigies ſacra, illo eſt Templo condita priſco,
Vbi perque Nouem bis, tunc manet inſuper annos.
A Chriſto nato Milleſimus *accidit* Annus
Sexcentis *cum* Quatuor *additis*, *Ecce repente*
In Cruce ſuſpenſus, immenſos contulit Orbi
Virtutis propriæ, tunc iam miſeratus, honores.
Nam Die, quo Crucis Exaltatio *culta refulget*
Lychnus, qui coram Crucifixi *Icone coruſcus*
Fuſilis ari pendebat ſine lumine, prorſus
Tunc olei vacuus, Phœbæa lampadis inſtar

Eluxit, fundens olei per labra feraces
Mirandis ſegetes; quibus vnica corpore in ægro
Hîncque ſalus creſcit, ſi morbida membra perungas.
Famigerat commune bonum per compita, & agros
Protinus; & ſpecioſam ſtatim Principis ipſam
In cruce regnantis formam, prædiuite venâ
Curantis quaſcumque diù morboſus vbique
Ærumnas patitur, Gens omnis cordis amore,
Relictis laribus, ſolutis denique votis,
Conſpicere, & donis feſtinat pluribus Aram
Implere, vt guttis ditatus lampadis almæ,
In Patriam repedans, communia flagra repellat.
Creſcit Fama diù mirabilis inclita facti
Conſcia; creſcunt quoque Millia prorsùs egenyûm,
Qui varijs maculati plagis, in vrbis amœna
Atria dilapſi, Chriſti venerabile quærunt,
Cordeque contrito, ſimulacrum: Cuius amore
Conſiſi, guttis olei, quas Lychnus in orbem
Diffundit, tincti; prorsùs ſenſere ſalutem.
Hîc cæcus viſum; claudus quoque, limine Templi
Tacto, tunc hilaris crucas ſuſpendit in illo
Tam celer, vt pedibus plaudat, vel brachia verſet,
Hîc quoque qui paralyſis morbidis ager aberrat
Fluctibus, inſtanter ſanus per compita ſaltat.
Obſeſſi ſimul, atque infeſto Dæmonis æſtu
Excruciati, prorſus tactis in apſide guttis
Cœleſtis olei, immunes reuocantur in vrbem.
Plurima ſed quoque tunc mortis velamina, plures,
Quos vis compreſſit morbi, qui morte cadentes,
Naturæ ceſſere diù, traxere, redacti
Ad vitam, quibus Atria decorata videntur.
Denique nullus erat agrotorum prorſus in Orbe
Inde genus, licet horrendum, vel morte cruentum,
Quod non ſtatim, ſic patiens tactoque liquore
Lampadis, exploſo morbo, exultaret; & vnà
Oblatis pietatis ſignis, liber abiret.
Sic pia turba ſimul feſtinat cernere Chriſtum,
Cui deuotio plura refert donaria; Cuique
Obtulit innumera hîc miracli ſigna recepti.
Hînc Regis pietas excelſi magna Philippi

Cognoſcens

Cognoſcens quantis Domus hæc ditata trophæis
Extitit, hînc æterna diù mox Atria Templi
Conficienda parat, quæ prorsùs clymata Mundi
Compleuêre ſimul: Tantùm fulgebat in illis
Artificis manus, vt Templum eluceret in Aſtris.
Hûc veneranda Dei ſtatim transfertur Imago.
Magnificiſque pijs ſignis, quibus inclyta Noſtri
Nobilium populi ſplendet coronata iuuentus.
Quinquaginta ferè hîc pendent laquearibus aureis
Argenti Lychni, quorum pars plurima lucet.
Angelus innumeras præbens hinc inde figuras,
In quibus en doctus pinxit miracula pictor:
Necnon ſignorum morbi monimenta recenſet.
Hinc hæc Effigies, quoque nunc mirabilis, Orbis
Terminis elucet, nec minus inde clarebit,
Seculis in cunctis, cui gloria ſemper inhæret.
Ergo pius quiſquis veniat, ſi munera curat
Impetrare; Deus iamiam Munificus adſtat,
Expanſoſque tenet penitùs hinc inde lacertos,
Chriſticola vt fide plenus cordis intima pandat,
Indeque duplicibus meritis oneratus abiuit.

Ilipa Baturia nomen vetuſtum.

In huius Hiſtoriæ ecphraſi nonnulla veniunt probanda, vt & antiquitatem Vrbis meæ Eruditus ediſcat, & ſitum recentiorem, quem Chriſti D. N. munificentia fuit dignatus eligere, ad collocationem Imaginis ſuæ in Cruce pendentis, tot miraculorum prodigijs illuſtris, & egregiæ cognoſcat. Quatenus ad *Nomen* antiquum, plura ſuperius diximus *Tom. 3. Die X. Iunij fol.* 479. vbi illud fuiſſe ILLIPA *Baturiæ Turdulorum* probauimus auctoritate Martini de Anaya in *Apolog. pro SS. Hiſpalenſ. §. 3. n. 7. fol.* 19. Sed altiùs rem petamus. Aulus Halus in *Hiſtor. de Aduent. S. Iacob. in Hiſpan. verſ.* 255. *fol.* 43. referens *Baturiæ* vrbes, quas inuiſit Apoſtolus, ait:

Altera, & ingenuos refouet BÆTVRIA *campos,*
Multiiugaſque domos; hîc prima eſt nominis Arſa;
Illipa *quæ* minor *iſti nunc contiguior vrbi.*

Scriptorũ auctoritate.

Conueniunt quotquot Scriptorum Noſtratum eruditionis faces accendere pro illuſtrandis vrbibus Hiſpaniæ, & Corographijs locorum eius, auſos eſſe comperimus; ex quibus Ambroſius Morales in *Antiquitat. Hiſp. fol.* 29. & in *Hiſtor. Hiſpan lib.* 9 *c.* 28. Bernardus de Alderete in *Antiquitat. Hiſpan. & Afric. d. lib.* 3. *c.* 21. *fol.* 417. F. Ioannes de Pineda in *Monarch. Eccleſ. Tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. §. 4 *fol.* 254. D. Gregorius Lopez Madera *Hiſtor. Mont. Sanct. Granatenſ. c.* 33. Ludouicus Bauia *Hiſtor. Pontif. Tom.* 4 *in Clement. VIII. c.* 70. *fol.* 305. D. Auguſt. Vaſconcelos *Hiſtor. Comit. Viannenſ. lib.* 3. *num.* 12. Rodericus Caro in *Corograph. Conuent. Hiſpal. lib.* 3. *c.* 11. *& c* 79. D. Franciſcus Barrantes *Hiſtor Miraculor. S. Cruciſix. Ilipenſ.* 1. *p. c.* 3. F. Franciſcus Biuar. in *Not. ad Dextr. Anno.* 300. *Comment.* 2. *n.* 17. *fol.* 332. Rodericus Mendez de Silua *in Hiſpan. Populat. c.* 22. *tom.* de Eſtremadura. *fol.* 78. Ego *Hiſtor. Ilipenſ. lib.* 1. *c.* 3. *& ſeqq.* & in Not. ad *Aulum Hal. verſ.* 255 *fol* 48. Sed & Inſcriptionum Romanarum vetuſta demonſtratione pateſcit. In *Turris Magna* calce hæc viſitur Epigraphe:

MILESIVS

Inſcriptionum demonſtratione.

MILESIVS. ILIP.
ANN. XXXVI.
BELLO PVNICO.
IN. ACIE. OB.

Quæ Inſcriptio, pro vt in lapidis relatione pateſcit, poſita fuit *Mileſio Ilipenſi*, Anno ab Vrbe conditâ, ſecundum *Pauli Oroſij* Noſtri placitum, CCCC. LXXXIII. ante aduentum Romanorum in Hiſpanias, Anno LIX. & ante Chriſti Natalem, Anno CC. LXIX. Nam Bellum Punicum I. quo *Mileſius* occubuit, euenit ad præfatum Annum V.C. ex Oroſio CCCC. LXXXIII. Romani Hiſpanias ſunt ingreſſi ad Annum D. XLII. Chriſtus Dominus naſcitur Anno DCC. LII. ergo iam *Ilipa* erat condita ad Annum CCCC LXXXIII. ante aduentum Romanorum LIX. & ante Natalem Domini CC. LXIX. Quibus ſi addas XXXVI. Annos, quos vixerat *Mileſius* meus, erit Annus antiquitatis Ilipæ CCC. V. ante Chriſtum natum. Nec dubitet Eruditus circa Obitum *Mileſij* mei in Punico Bello I. qui ſi occumberet in Secundo, aut Tertio, proculdubio lapidis Inſcriptio numerum proderet. Quem cum omitteret, intelligendum eſt, in Primo obijſſe. Sed ad aliam Inſcriptionem veniamus. Sequens viſitur in Oppido *Malpartida de la Serena*, vno vix Milliari ab Ilipa mea diſſito, vbi lapis ineſt ſequentibus tantùm literis, cæteris vetuſtate corroſis:

Huius lapidis antiquitas.

::::::::::HILAM. V.::::::::::
::::::ILIPEN::::::
SITA::::::::::::::::::::::

Ilipa an à Græcis condita.

Probatur etiam ex Cippo, vbi Dedicatio facta Trajano Imperatori Hiſpano conſpicitur, cuius ſeriem poſtea dabimus vbi MVNICIPIVM INLIPENSE legitur. Sed hinc notabis, quod hæc vrbs à *Græcis Mileſibus*, & alijs condita creditur, eo quòd plures in ea inueniuntur Inſcriptiones cum Græcis nominibus. Quarum primas fert MILESIVS cuius nomen eſſe Græcum nullus dubitabit. Nec quòd *Mileſios* Hiſpanias aduentaſſe contendet, vt notauit Florianus de Ocampo *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 29. 42. *&* 43. Franciſcus Tarrapha de *Regib. Hiſpan. lib.* 1. *Ann* 764. ante Chriſtum Natum, aſſerit in Hiſpaniam aduentaſſe MILESIOS, ibidemque Ciuitates plurimas condidiſſe: MILESII *populi* (inquit) *referente* Euſebio, *per annos* XXIX. *Mare obtinuerunt, Anno ante Aduentum Saluatoris Ieſu-Chriſti* DCC. LXIV. *Vnde in* Hiſpania *tenuiſſe putantur, cum ab eiſdem in partibus illis per hoc tempus Ciuitates aliquæ inueniantur eſſe conſtructa.* En MILESII in Hiſpania imperantes, & vrbes conſtruentes: ergo quid mirum ſi ILIPAM meam condiderint, & ibidem *Mileſiorum* familias reliquerint. Nunc ad alias Inſcriptiones Græcorum pergo. In eadem Vrbe ad *Caſtrum*, ſeu *Caſtellum* in pariete, quæ Meridiem verſus reſpicit, adhuc legitur inſignis Inſcriptio, vbi ad finem illius ſequentes literæ Romanis characteribus inciſæ videntur:

Mileſij Hiſpaniâ imperitarunt, & vrbes condiderunt.

SVLPICIÆ. W. LIB.
CALIRHOE. MATER.
ANN. L.
H. S. E. S. T. T. L.

Calirhoë nomen Græcum in fœminis.

Quis negabit CALIRHOEM eſſe nomen Græcum? Apud *Athenas* vrbem fuiſſe limpidiſſimum fontem, per Nouem ductiles fiſtulas aquam euomentem, *Calirhoë* dictam, Papinius *lib.* 12. *Thebaid.* refert:

Et quos CALIRHOE *nouies errantibus vndis*
Implicat.

Do ea etiam Martianus *in Attic.* dixit: *Fontes multi* Atticæ, *inter quos* CALIRHOE *prædicatur.* Inſuper, & non tantum in fonte hocce apud Græcos inuenies

Digitized by Google

uenies nomen; in fœminis etiam passim. CALIRHOE vocata fuit *Lyci* crudelissimi Tyranni filia, quæ Diomedem liberauit ab insidijs patris, qui hospites omnes immolabat, à quo cùm se desertam videret, vitam laqueo finiuit. Denique CALIRHOE etiam fuit quædam fœmina filia *Acheloi* Ætoliæ Regis, quæ nupsit *Alcmæoni*, vt omnia hæc refert Passeratius in *Dictionar. Lat. verbo*: Callirhoë *fol.* 213. *Tom.* 1. Sed notabis in hac epigraphe, quid post SVLPICIÆ nomen, illæ iunctæ VV. literæ significare velint? Crederē illis characteribus SVLPICIÆ *Virginitatem* demonstrari quâ inter *Vestales Virgines* adscripta erat. Compositio itaque hæc W. in lapidibus, nihil aliud significasse, nisi *Virginem Vestalem* creditur, inspectis plurimis alijs Inscriptionibus aliarum *Virginum Vestalium* apud Onuphrium Panuinum in sua *Rom. Antiq fol.* 345. & Ianum Gruterum in *inscript. Roman.* passim. Ergo apud ILIPAM meam *Virginum Vestalium* conuentus erat. Nec te deterreat aliquorum opinatio dicentium, *Virgines Vestales* extra Vrbem Romam existere non potuisse. Quia in contrarium est veritas, vt ex Tertulliano in *Exhortat. ad Castitat c. fin.* liquet, his verbis: *Noueram* Virgines Vestæ, *& Iunonis apud Achaiæ ganeum.* Quem & refert, & huius Africani Patris opinioni consentit Iustus Lipsius *de Vest. & Vestalib. c.* 15. *Tom.* 2. *fol.* 760. Nec minus te terreat, hanc SVLPICIAM fuisse *Libertam* ex epigraphe, eo quòd vt ex Agellio *lib* 1. *Noct Attic. c.* 12. constat, *Vestales* ex ingenuis parentibus natas tantùm posse capi. Qui illud in exordio institutionis *Vestalium* euenisse credimus, cùm Augusti Imperatoris æuo, etiam & ex *Libertis* capi solitæ, vt refert Dion Cassius *Histor. Roman. lib* 55. hac periodo: *Quoniam haut prompte ij qui plane nobiles erant, filias suas ad* Vestale *Sacerdotium darent, Lege statutum est etiam è* LIBERTINIS *natas posse capi.* Hinc apud *Ilipam* fuisse Templum Vestæ non dubito, vbi Vestalium ad exemplum Romanæ vrbis ignem sempiternum seruandi cura erat. Quinimo & etiam in hoc Municipio *Illipensi* Baccho fanum extructum fuisse olim patet. Nam Anno M. DC. XXVI. in hac vrbe inuenta fuit imago quædam ærea caua longitudinis trium dodrantium, quæ *Corymbis* coronata, & in dextra botrum habebat: cuius capilli per humeros cadentes, eorum pars versus sinistram auriculam in pectus dilabitur. Eamque fuisse *Mænadem* Bacchi sacrificam, nec dicere perhorresco. Videsis similem Idoli figuram apud Rodericum Caro in *Antiquit. Hispalensib lib.* 1. *c.* 4 *fol.* 8. vbi ad amussim, & erudite *Mænadum* signa, symbola, & mores illustrat. Hinc crediderim Nostram effigiem fuisse, aut *Bacchi* aut *Mænadis* simulacrum, quo proculdubiò Templum in Nostra Vrbe constructum extitisse fatendum erit. Maxime cùm ex eodem *Caro* constet, *Bacchum* nomine *Panthei* cultum apud *Bæticos* fuisse.

An Virgines Vestales extra Romanam Vrbem? Et an in Ilipa?

An Virgines Vestales ex Libertinis caperentur?

An in Illipa Templum Baccho conditum.

DIXIMVS in Carmine *Illipam*, tanquam *Baturia Turdulorum* tractum, condiam fuisse inter flumina Bætis & Anæ, quæ *Cordubensi* Iuridico Conuentui subiecta erat. Omnia Plinius Histor. *Natural. lib.* 3. *c.* 1. fatetur hisce verbis: *Quæ autem Regio à Bæti ad fluuium Anam tendit, extra prædicta* Bæturia *appellatur in duas diuisa partes totidemque gentes: Celticos, qui* Lusitaniam *attingunt, Hispalensis Conuentus: Turdulos, qui Lusitaniam, & Tarraconensem accolunt, iura* Cordubam *petunt.* Cuius opinionem sunt secuti omnes Scriptores Nostri, quorum catalogum superius dedimus: apud quos nulla est huius situationis, & Corographiæ dubitatio.

Illipa in Baturia Turdulorum sita.

QVATENVS ad victoriam *P. Cornelij Scipionis* de *Lusitanis* partam prope Nostram vrbem, testis est T. Liuius, *Histor. Rom. lib.* 35. qui referens quomodo *Lusitani transuerso flumine Anâ*, spolijs, & magnâ præda onusti in propria reuertentes, à *P. Scipione* insultati, prædam, & plurima vexilla fugientes reliquere. En Liuij verba: *Idem Proprætor* (Scipio) *Lusitanos peruastatâ vlteriori Prouinciâ, cum ingenti præda domum redeuntes, in ipso itinere aggressus, ab hora tertia diei, ad Octauam incerto eventu pugnauit, numero militum impar, superior alijs. Nam & acie frequenti armatis aduersus longum, & impeditum turbâ pecorum agmen, & recenti milite aduersus fessos longo itinere, occurrerat. Tertiâ namque vigiliâ exierant hostes, huic nocturno itineri tres diurnæ horæ accesserant nec vllâ quiete datâ, laborem viæ prælium exceperat. Itaque principio pugnæ, vigoris aliquid in corporibus, animisque fuit, & turbauerat primò Romanos, deinde æquata paulisper pugna est. In hoc discrimine ludos*

Iuxta illam victoriam Scipionis.

Iouí, si fudisset vi, cecidissetque hostes Prætor vouit. Tandem gradum Romani acriùs intulerunt, cessitque Lusitanus, deinde prorsus terga dedit, & cùm institisset fugientibus victores ad XII. *Millium hostium sunt cæsa, capti* D. XL. *omnes ferme Equites; & signa militaria capta* C. XXXIV. *de exercitu Romano* LXXIII. *amissi. Pugnatum inde haut* ILIPA *vrbe est. Eo victorem opulentum prædâ exercitum* P. Cornelius *reduxit.* Hocce prælium commissum fuisse iuxta ILIPAM *Baturiæ* probant Ambrosius Morales in *Antiquitat. d. fol.* 29. Rodericus Caro in *Corograph. d. lib.* 3. *c.* 79. Pineda in *Monarch. d. Tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. §. 4. *fol.* 254. Abrahamus Ortelius *in Thes. Geographic. verb.* Ilipa Liuij, & plures alij quos refero in *Histor. Ilipens. d. lib.* 1. *c.* 4. vbi P. Martino de Roa respondemus. Sed quòd *P. Cornelius Scipio* Lusitanos iuxta Vrbem meam profligaret, testis est omni exceptione maior, saxum quod adhuc hodie in natiuo lapide perseuerat, tanquam victoriæ tropheum supra montis cacumen, illius agri specula, quo commissum prælium asseritur à conciuibus meis, hoc idem à maioribus nostris ediscentibus, qui etiam spolia occisorum, veluti lancearum cuspides, & alia militum arma inuenta olim fuisse fatentur. Sic inscriptio.

Tropheum erectum in loco victoriæ à Decurionibus.

P. CORNEL. SCI. P.
D. D.

Cuius trophei epigraphem positam, & dicatam *Publio Cornelio Scipioni* à Decurionibus Municipij *Illipensis*, & eorum decreto, fuisse, duæ illæ D. D. literæ suadent, cùm in hisce huius generis dedicationibus, huiusmodi characteres DECRETO DECVRIONVM factum illud opus significent.

Alia eius Vrbis antiquitatis demonstratio ex Inscriptione.

ALIAM etiam Inscriptionem, antiquitatem Vrbis Nostræ indigitantem adhuc in domo cuiusdam Oppidani mei in *Villa-Veteri* inuenimus, in marmore porphyrio, quem emptum habemus, vt illum cum alijs in domo mea reponamus. In eius planicie hæc verba pulchris characteribus incisa leguntur.

CORNELIÆ. P. F. ANNO. CAES.
MORT. CORNEL. PRISCINVS.
AMITÆ.

Non fuisse hunc lapidem ex vetustis sepulchralibus crediderim, eo quod in Inscriptione deficiunt literæ illæ apponi solitæ in similibus lapidibus, his Septem characteribus H. S. E. S. T. T. L. deprecatione more Gentilico continentibus. Ideò suspicor fuisse statuæ basim, aut aliud simile Dedicationis mnemosynon: maxime cum lapis sit oblongus, vnius, & semis vlnæ spatium continens, & altitudine dodrantis. Quod igitur ex ea colligimus ad Nostri Municipij antiquitatem, erit; quod hæc Dedicatio perfecta fuit CORNELIÆ, Anno quo Iulius Cæsar occisus dicitur, scilicet ab V. C. secundum Paulum Orosium Nostrum *lib.* 6. *c.* 18. Anno DCC. X. ante Christum natum XL. II.

Trophæi Trajano dicati à Decurionibus Ilipensibus Descriptio.

POST igitur Christi Saluatoris Nostri Aduentum, etiam nonnulla antiquitatis huius mei Municipij monumenta describere compellor. Illud inprimis celebre, cuius anamnesin omnes Nostri Scriptores summis laudibus extollunt, testes sunt Morales *supr. in Antiquit. fol.* 29. qui illud *Magnificum*, & in *Histor. lib.* 9. *c.* 28. vocitat *Sumptuosum.* Vasconcelos supr. *lib.* 3. *n.* 12. ipsum *Maximum*, appellitat. Rodericus Caro *supr. lib.* 3. *c.* 11. & 81. eum quoque *Insigne Monimentum* fatetur. Et alij plures, quorum encomia recensere prolixum. Hoc igitur vetustatis vestigium mirabile, hodie adhuc cernitur, *Basilicæ Maioris* Nostri populi, & Oppidi suppetias ferens, Nam illâ, extra antiquam vrbem, extructâ, Trophæum illud *Trajano* sacrum, quod in agro ante vrbem veterem eminebat, Basilicæ appositum, & adhærens, vices *Turris cymbalorum* substituit. Sed temporum sic labentium voracitate corrosum, quod plures ibidem insculptæ

imagines

imagines leonum penitus euaneſcerent. Illud in eo ſingulare, quòd corpus primum illud, quod è terra prorſus erigitur, ſic coagulatum conſpicimus, & denſum, quod vix ſciſſura, ſeu lapidum coniunctio diſcernatur. A veritate deuiarunt nonnulli Noſtratum, qui hocce Trophæum Quatuor Columnis conditum dixere, quia vt ex eius demonſtratione pateſcit, cyppus, qui in ſuprema ædificij parte prominebat, ſuper Duas tantùm columnas innixus, operi pulchritudinem augebat. Aſt quia hoc Monumentum totis ſeculis venerandum, & tantorum encomijs celebre, nullus hucuſque delineauit, illud pro Eruditorum fauore, hîc tranſcribere non grauabor.

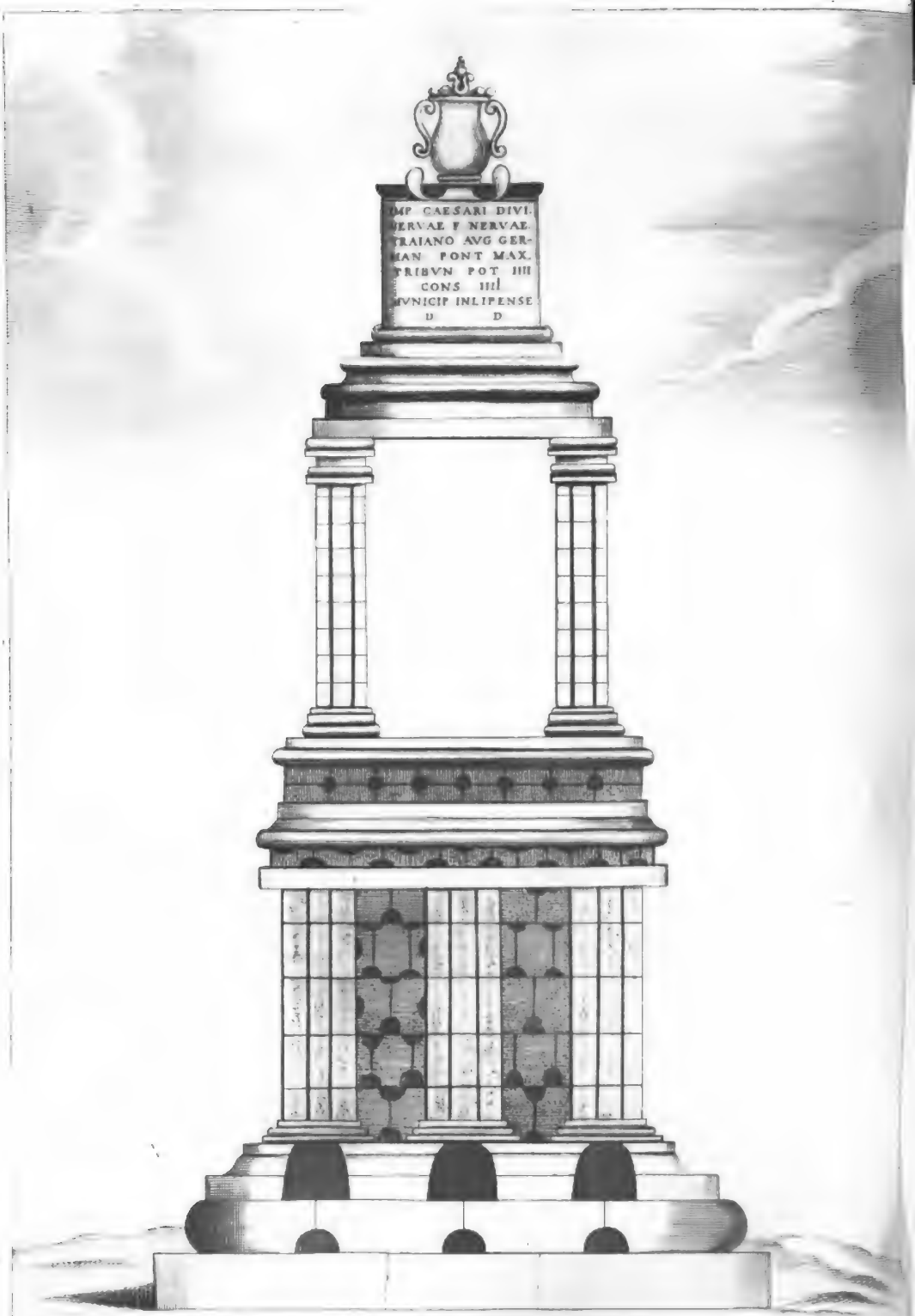

Iam vides Magnificum Trophaeum & Cyppo Dedicationem factam à Decurionibus Illipenſibus Imperatori Trajano homopolo, cum eſſet Quater Conſul ad Annum Domini C.II. a Chriſti Natiuitate. Cauſam tam ſublimis Dedicationis et Trophæi, nullus Exprimit. Crederem aliam fuiſſe, quam illam à pluribus relatam ſcilicet, ob Imperium Trajano Hiſpano delatum. Forte alibi illam dabimus alio loco, cum iterum de Noſtra Vrbe agere opus erit. Nam hic dicta ſufficiunt.

Digitized by Google

DECIMO SEPTIMO Kal. Octobris.

DIES XV.

CORDVBÆ *in Hiſpania Bætica* SS. EMILÆ, *&* IEREMIÆ, *qui cum in Baſilica* S. Cypriani *ab infantiâ literas didiciſſent, & alter* Diaconij *miniſterio fungeretur, alter ſecularem chlamydem indueret, & vterque Arabico fulgeret eloquio, Pſeudoprophetæ Machometi dogmaticum errorem laceraſſent opprobrijs, à Sarracenis tenti, poſt durum, & diuturnum carceris ergaſtulum, tandem ferali mucroni ceruices Martyres obtulere.*

B. VLYSSIPPONE *in Portugallia* TRANSLATIO *ſacrorum pignorum* S. VINCENTII *Leuitæ, illuſtriſſimi Martyris* Valentini, *quæ primò ad* Promontorium Veneris *in Luſitania, poſt* Vlyſſiponem, *Aldephonſo Enrici Rege diſponente tranſlata, in Metropolitana Baſilica, coruo præconizante, quieſcunt.*

C. ROMÆ *Sancti* VALERIANI *Martyris, qui pro fide martyrium compleuit, cuius ſacra lipſana in Monaſterio fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum* Cordubenſi, *honorifice reconduntur.*

NOTÆ.

SANCTI EMILAS *&* IEREMIAS *Martyres Cordubenſes.*] Horum Sanctorum Martyrum res geſtas breuiter S. Eulogius in *Memor SS. Cordubenſ. lib. 2. c. 12.* digeſſit. Aquo *Vſuardus*, & *Ado in* ſuis Martyrologijs licet *Die XVII. Septembris*, necnon Breuiarium Cordubenſe. Martyrologium verò Romanum h. d. hiſce verbis: CORDVBÆ *Sanctorum Martyrorum* EMILÆ *Diaconi, &* IEREMIÆ, *qui in perſecutione Arabica, poſt longam carceris macerationem, ceuicibus pro Chriſto abſciſſis, martyrium compleuerunt.* Quo loci Cardinalis Baronius in *Not. lit. H.° fol.* 573. hoc die coronatos contendit. Cum Romano conueniunt P. Vazquez in *Caſtellan. fol.* 146. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 198. P. Higuera in *Hiſpan MSS.* A. *Martyrologia.*

fol. 43. Episcopus Equilin. in *Catalog. SS. lib.* 8. *c.* 88. Ambrosius Morales in *Not. ad S. Eulog. d. c.* 12. & in *Histor. Hispan. Tom.* 3. *lib.* 14. *c.* 14. *fol.* 112. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispanor. lib.* 2. *c.* 15. *fol.* 79. P. Martinus de Roa *Histor. SS. Cordubens. fol.* 140. Cæsar Baronius in *Annal. Eccles. Tom.* 11. *Ann.* 852. *n.* 17. Petrus Galesinus *fol.* 128. vbi illustre adnectit encomium. Eorum Acta ex *D Eulogio* transcribemus, quorum passionis testis ocularis extitit, & chronographus.

Scriptores.

ACTA SS. EMILÆ, ET IEREMIÆ Martyrum Cordubensium Hispanorum, ex D. Eulog. & alijs Scriptor.

Origo, & status.

EMILA, *seu* EMILIAS, *vel* EMILIANVS *sic eius nomen variatur, &* IEREMIAS, *Duo Adolescentes illustres, ex Ciuibus* Cordubensibus, *nobili familiâ procreati, qui ab infantia sua apud Basilicam* S. Cypriani *literas ediscentes, vnus ad ministerium* Diaconij *consecratus, alter in habitu laicali simpliciter degebat. Hi conspecto* Christophori, *&* Leouigildi *Martyrum agone, fidei zelo succensi, post non longo iterùm interuallo ad palæstram martyrij curcurrerunt. Et quoniam vterque Arabico insigniter præpollebat eloquio, ferunt tanta per eandem linguam in Sarracenorum vatem volubilitate egregium* EMILAM *exaggerasse opprobria, vt præcedentium Martyrum conuitia obliuiscerentur, cernentes horum prosecutiones contra suum dogmatistam acriùs inualere. Et idcirco non solummodo de mortibus resistentium sibi excogitare cæperunt; verumetiam totam extirpare Ecclesiam ruminarunt. Quoniam nimio terrore tot hominum recurrentium ad martyrium concussa Gentilitas regni sui arbitrabatur excidium imminere, cùm tali etiam virtute præcinctos paruulos præuideret. Quos per carcerem maceratos, postremùm gladio vindice peremerunt. Et cum totus ille dies clara esset serenitate lustratus, subitò eadem horâ, quâ decollati sunt, vehemens tonitruorum fragor exurgens, Mundo incutitur lucescenti. Spargit radiantia lampadum fulgura æther, ita vt superos auelli cardines existimares. Armatur nube grandinum axis, fuscatur dies; turbinibusque inficitur aër; pios cecidisse elementa fatentur. Quorum Sanctorum Martyrum* Corpora *equuleis suspendentes, vltra Amnem statuunt. Illorum passio peracta est* XVII. Kalendas Octobris, *Anno Domini* DCCC. LII.

Ad martyrium festinant.

Sarracenorum perturbatio.

Coronantur.

Tempestas post eorum agonem.

Lapsus Vasæi.

Hactenus ACTA à S. Martyre, & Doctore *Eulogio* conscripta. Lapsus errore vafro Ioannes Vasæus in *Chron. Hispan. Ann.* 306. *verb.* Corduba, videtur: dùm *Leouigildum* prædecessorem in martyrio Nostrorum Martyrum, tempore Gothorum passum existimet, forte *S. Eulogij* Nostri Memoriale SS. Cordubensium, non adipiscens.

QVATENVS ad nomen S. EMILÆ, quod apud varios, diuersimode pronuntiatur, vltro probationem omnium subiungemus. Illum EMILAM vocitant *S. Eulogius*, & cæteri qui eum sequuntur, vt Vsuardus, Galesinus, Baronius, & cæteri recentiorum. Ast Ado, & Equilinus illum EMILIANVM appellitant. Denique Cyprianus Archipresbyter Cordubensis in *Epigrammate MS.* apud me EMILIAM vocat.

Nominis diuersitas refertur, quâ Scriptores vtuntur.

EMILIAS *sequitur Leuita, ex sanguine primus*
Cordubensis: HIEREMIAS *qui gentibus vnà*
Et quoque nobilibus, Christi admirabile nomen
Extollunt sanctum, Mahomedis barbara dicunt
Dogmata, quô collum mucroni præbet vterque:

Atque

Digitized by Google

Atque animam mittit Domino: cùm aſtra fragore
Concita, cœleſtis tonitru conuerberat axis
Mundum, & turbinibus denſis inficitur aër.

In Codicibus impreſſis *Ambroſij Morales* apud Cordubam Anno 1586. *d. Tom. 3 lib. 14 c. 14. fol. 111.* huius Sancti Leuitæ nomen legitur EMILTA, crederem hoc errore præli ſcriptum, cùm vbique idem Auctor eundem ſemper EMILAM compellaret. *Error in Codicibus Ambroſij Morales.*

TRANSLATIO *ſacrorum pignorum* S. VINCENTII *Leuitæ Hiſpani Martyris.*] B. Celebris eſt apud *Vlyſipponenſes* in Portugallia huius *Tranſlationis* feſtiuitas, quam P. Ioannes Lupus in *Martyrolog. Luſitan. h. d. fol. 13.* ſic ſcriptum reliquit: *A os XV. de Setembro, em à cidade de Lisboa à* Treſladacaõ *do Corpo, do inſigne Martyr Saõ* VICENTE, *do cabo, que ſe chama do ſeu nome no Reyno do* Algarue, *pera à meſma cidade de* Lisboa, *feita por el Rey* Dom Alfonſo Anriquez, *primeiro de Portugal, o qual mandou collocar eſte ſagrado teſouro na ſe da meſma cidade de* Liſboa *pouco antes, por elle dos Mouros conquiſtada, à qual tendo o Santo Martyr por ſeu Padroëiro, em memoria de tam aſinalada merce tomou per armas à Nau emque ſeu glorioſo Corpo lhe foy trazido.* Quæ verba Latinitate donata ſic ſonant: XV. Septembris, *Vlyſippone* TRANSLATIO *Corporis inſignis Martyris* S. VINCENTII, *ex* Capite Sacro, *eius nomini dicato, ad ipſam* Vlyſipponenſem *Vrbem, quæ ab* Alfonſo Enrriquio *Portugalliæ Rege I. facta eſt. Qui hunc ſacrum theſaurum in Sede Vlyſipponenſi collocare præcepit, paucis diebus poſt eiuſdem ciuitatis acquiſitionem. Quæ habens tantum Martyrem Patronum, in tanti beneficij memoriam, eius Nauem, quâ ſacra pignora tranſlata fuere, pro ſtemmate accepit.* *Martyrologia.* Huius TRANSLATIONIS hiſtoriam referunt Bernardus Brito in *Monarch. Luſitan. Tom. 3. In Appendic. Scriptur. 25.* F. Ioannes de Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 2. c. 12.* Ambroſius Morales *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 10. c. 8. fol. 325.* P. Antonius Vaſconcellos in *Deſcript. Portugall. fol 548. n. 1.* & quotquot ex Noſtris ſupr. *Tom. 1. Die XXII. Ianuar. lit. A. fol. 222.* Scriptores citauimus. *Scriptores.* Eiuſmodi TRANSLATIONIS ecphraſim primus ſcripſit ſolutâ oratione *Stephanus* Præcentor Vliſipponenſis Eccleſiæ, quam idiomate Portugallenſi D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Vlyſippon. 2. p. c. 9. fol. 80.* traduxit. Poſt Andreas Reſendius carmine Heroico in *Vit. S. Vincent. lib. 2. fol. 21.* quam damus, quia rarus Codex, etſi eruditus:

ACTA TRANSLATIONIS SACRORUM Pignorum S. Vincentij Leuitæ Valentiâ Caput ſacrum, & inde vrbem Vlyſipponam in Portugallia, ex Andrea Reſſendio.

IAMque *dies aderat, currentibus ordine fatis,*
Quâ viſum ſuperis euertere Regna Gothorum,
Regna Auguſta diù, quæ tunc Rodericus *habebat*
Sceptrifer infelix, tantâ qui clade puellæ
Stupratæ exoluit pœnas: inrupit ab Auſtro
Afrorum genus omne, lubæ quâ regna fuerunt,
Hiſpaniſque iugum impoſuit: ſeruibat amarè
Libera gens olim. Verùm licet illa tyrannis
Acris erat, populique iugum crudele profani,
Non tamen vſque adeo graue: quin ſacrata liceret,
Priuatâ ſaltim ſub relligione, tueri,

Templa

Digitized by Google

Templa Dei miseris, Diuisque potentibus aras
Ponere, lustra fere donec Phœbeius axis
Triginta in se se rediens euolueret, atque
Barbarus Abderamen, quo non crudelior alter
Sæuijt in Tyrijs odiosum Nomen IESV,
Hispanum inuasit maiore tyrannide regnum.
Ille Augusta Dei destruxit Templa, nec vsquam
Sacra sinebantur victi celebrare, nec ordo
Pontificum mansit. Diuorum busta sine vllo
Delectu sparsit; multa periere piorum
Relliquiæ *Herôum: fudisset bellua cunctas,*
Ni profugi ereptas diuersa per arua ferentes,
Montibus Asturicis clausissent. Pars ea regni
Hispani Boreæ, & plaustro subiecta Boôtæ,
Propter inaccessos aditus, intacta manebat,
Vnde & restitui cœpit, sic tempore sedes
Mutarunt illo diui, Et iam crebra Tyranni
Vastantis Celtas permistum nomen Iberis
Fama Valentinas *arces miscêre tumultu*
Cœperat. Extemplò pauci cum Præsule ducti
Sorte viri, adsumunt Corpus venerabile sacri
Herois, donóque occulti Noctis opacæ,
Conscendêre ratem: volat illa per æquor, & inter
Herculeas Abylen fertur Calpenque columnas.
A Lybe deinde legunt pelagus, flectuntque carinam
Ad Promontorium dextra quod præminet alte
Mentitum effigiem rostratæ Nauis: Achiui
Dixerunt Hieron; Sinamque annosa vetustas
Vera refert, odijs olim Iunonis iniquæ
Amphitryoniades oris adpulsus Iberis:
Hinc cùm Geryonem, quem gleba Erythreia feraci
Insula Tergeminum claudebat, ad arma cieret,
Relligione loci ductus, cùm cerneret ipsos
Nocte Deos, alto cœli de cardine labi
In terras, totoque sacris vaga fulmina monte
Ignibus insultare, Iouis contorta lacerto,
Suppliciter coluit genitoris Numen, & aram
Extruxit, nomenque loco Sacrum indidit: illi
Indigenæ Templum titulo posuere superbum
Herculis Argiui. Quò cùm impegere carinam,
Numine vectoris adpulsam ad littora nautæ,

Hoste

Hoſte vacare locos, nullique frequentia teſqua,
Atque inculta vident: igitur formidine demptâ,
Abſtruſere ſacrum fidæ telluris in vmbra
Pignus, & erectâ ſuper arâ, & paupere Fano,
Ceſpite congeſto: ſibi deinde mapalia lentæ
Texuerunt, humileſque caſas de fronde geniſta.
Indutique ſagis, duram paruoque paratu
Ducebant vitam, contenti paupere agello,
Silueſtríque cibo, & fluuio, citra vrbis amœna
Delicias: vt qui prædam rebantur opimam
Hoſtibus in mediis; victis mage poſſe nocere,
Quàm fore ab incurſu tutam prædonis auari.
Nam cum falcifero ſub Rege, prioribus aui
Temporibus, mortale genus ſine crimine, quernâ
Eximeret vel glande famem, vel ſponte creatis
Frugibus, atque ſitim fluuio ſedaret, agebat
Otia tuta, nec ad lituos pallebat inanes
Exſangue. At poſtquam ſcelerata pecunia regnat,
Luxurieſque inuenit opes, prædamque tyrannis,
Nuſquam tuta quies, nuſquam ſecura: doloſi
Inſidiatores paſſim; ſeu vela per amplum
Nereades, Glaucuſque domet tibi carula ponti
Auia Neptunus, poſſis ne tutus abire,
Heu malus infeſta pelagus pirata, nec vndis
Tutior eſt tellus: plenum Mare, plena malorum
Terra, polum prædis altus diſpeſcuit, Æther.
Ergo vbi paulatim ſacra cuſtodibus Ara
Res adcreuit, erat quamuis non magna ſupellex,
Inuidit fortuna tamen. Nam Regulus aram
Euertit Libys, & gladio hos percuſſit, ac illos
Seruitio preſſit, donec fortiſſimus Heros
Pannonio genitore ſatus, Luſi inclyta regna
Alfonſus *ſtatuit, quo nec melioribus armis,*
Nec maiore animo Regem, per ſtemmata priſca
Ordine originibus ductis, tulit Orbis Iberus.
Is iuuenum Denis ſociatus Millibus, oram
Inter Aram, rutilumque Tagum vaſtabat, IESV
Adſertor, vindexque pius: Qua cognita poſtquam
Fama eſt Iſmario, qui tunc ditione tenebat
Bætica regna, ſua dictam de nomine gentis

Vandaliam finxere Gothi, Lusique vetusti
Perfusum Occeano regnum, quo vindice dextra
Cœperat arceri, Reges sibi iunxit amicos
Quatuor auxilio, Sexcenaque Millia pubis
Delecta, Alfonsumque petijt, vbi paruus in anguem
Contortus rigat arua Chalybs, Mauorte cruento
Excepti cecidêre duces, fusæque cohortes
Ismarij, cuius fuerant vbi castra cruore
Tincta nigro, prædam repetit miles, Iberâ
Inter captiuos aliquot de gente reperti,
Quos fera barbaries vili adfligebat equorum
Seruitio: Veneranda duûm præfulsit in illis
Canities, canosque decens reuerentia vultus.
His vbi ad Alfonsum ductis, data copia fandi est.
Qui natu visus maior, sic orsus: Iberæ
Gentis (ait) Regnique tui Clarissime vindex,
Quo ductore Deus, Quanto nunc denique seclo
Respicit Hesperiam proprius, nos sanguine cretos
Nosce Valentino, Promontoriique colonos
Occidui, quod non procul hinc excurrit in æquor
Atlantis. Nostri proaui patriâ Vrbe relictâ,
Cùm fugerent odium duri Abderamenis, in hisce
Delituêre locis Martyr VINCENTIVS *ollis*
Dux fuit, aduectum secum abstrusêre latebris.
Bissenisque data est Senibus custodia, iure-
Iurando obstrictis, & relligione, Sepulchri
Nequando arcani in vulgum secreta venirent
Prodita, quod siquidem abstulerat Libitina, vir alter
Sufficiebatur, forte hoc, ne infirmior ætas
Detegeret secreta Patrum. Rebantur in ara
Concluſum iuuenes, susceptaque vota sacrata
Soluebant aræ, quâ præsentissima semper
Numina erant: ipsi pueri, scis inclyte Diue,
Vidimus attoniti fieri miranda, referre
Quæ longum. Interea Pœnus cùm nomine, tùm re
Barbarus Alboaces, nostros ante ora parentes
Nostra trucidauit; vincti spectauimus illud
Triste nefas, vtinamque mihi licuisset eodem,
Care pater, letho tecum subcumbere, & idem
Hanc animam hausisset gladius; sed maluit hostis

Parcere

Parcere mancipijs, nec nos ſua commoda ferro
Lædere, quin Tyrijs miſeros diuendidit auro.
Hunc & ad vſque diem, quo te Rex Maxime cerno,
Libera compedibus numquam mea crura fuêre.
Dixit. At Alfonſum iam dudum inuaſerat ardor,
Menteque voluebat, quâ nam ratione, vel arte
Nanciſci Diuum quiret tellure latentem.
Nam rem difficilem Pœnorum mœnia circum
Reddiderant, tutúmque ſatis penetrare receſſus
Non erat Occiduos, perque impacata vagari.
Interea veniam Tyrij, fœduſque paciſci
Ardebant, ſaltemque dies requieſcere paucos
Iure tributorum orabant, pacemque ſequeſtram.
Ollis terdenos pepigit, fruſtraque periclo,
Inſidijſque, petit, Montem cognomine ſacrum.
Nam loca iam denſis, multos neglecta per annos,
Horruerant ſiluis, atque indiſcreta manebant.
Nec deſiderium prius hoc Rex inclytus armis
Expleuit, quàm vi regnis excedere Luſi
Cogeret audaces Tyrios, & Olyſipo Chriſtum
Denuò iam coleret, cui tam memorabile nomen
Numina ſeruabant: nunc rerum inſpecta relatum.
Poſt duo luſtra igitur Graiam, quam Martius Heros
Vrbem reſtituit, Templiſque ornauerat, illum
Perſcrutari iterum tuto iubet æquore, Montem,
Cumque propinquaſſent, ac omne, furente procellâ
Littus inacceſſum, Promontorijque viderent
Circumquâque tegi nucronem adſpergine canâ,
Qua natura loci eſt, quâ parte inpingere poſſent,
Hærebant dubij, cecidit cum prona furentis
Vis pelagi, ſtrauitque Mare, & ſtagnantibus vndis
Vecta ratis placide, ſuprema adpellitur ora.
Ecce autem egreſſis, Corui nigrantibus alis
Occurrêre pares, viſique adplaudere ſaltim
Hoſpitibus cicures, præeuntque per auia Montis,
Atque reuertuntur ſæpe admirantibus illis
Tum ſenior: Firmate (inquit) veſtra omina Diui.
Magnum aliquid ſocij mea mens præſagit ab hiſce
Augurijs, nec enim fieri ſine Numine credo.
Vt ruit vnda ſali subitò, vt ſiluere tridentis

Murmura vidistis : nunc ad nos ecce subinde
Illum vsque ad tumulum cùm peruenêre, reuerti
Cernitis hos, quibus, aut rerum prudentia maior,
Aut datur ingenium diuinitus ; vnde futura
Coniectare fuit mos : & si credimus ipsi
Nil temere oscinibus, quin præpetis omina pennæ
Obseruare nefas nobis, & ouatio Corui
Vana superstitio est : Sanctum fortasse cadauer,
Qui potuit seruare prius, ne præda Luporum,
Ne ve canum fieret, ne ve alitum oscenarum,
Tempore quo nemorum tractum est in deuia, Coruus
Idem etiam possit nunc demonstrare Sepulcrum.
Sic ait, atque iteris ductores pone secuti,
Deuenêre locum Tumuli. Super adstitit ales,
Et modò scalpuriens glebam, modò gutture ouanti
Signa dat, Accipiunt læti, duroque recludunt
Dente ligonis agrum, donec violare Sepulchri
Contigit inclusi tabulas : clamore resoluunt
Ilicet ora pio, & recinunt Pœana vicissim ;
Hinc penitus gaudens, tunc omnis in oscula turba
Certatim ruit : effossumque aperire ferêtrum
Vt cœpére, Notis adparet lamina plùmbi
Incisis : Tunc aucta fides, maioreque Diuum
Religione colunt, vero quem littera prodit
Nomine. At indicium maius, maioraque signa
Virtus diua dedit ; Manibus temerâre profanis
Reliquias sacras ausus ; parua ossula quidam
Clàm socios, ausu pius, & sceleratus eodem,
Subripuit, factique diù nec pœna moratur:
Namque repentina correptus imagine leti,
Omni oculorum vsu, subitò priuatur, & amens
Colla quatit, titubantque pedes, passoque capillo,
Bassaridi Ogygiæ similis prouoluitur ; humor
Defluit è toto, crebroque trementia pulsu
Membra fatiscebant, ceu quis hydrargyron acre
Ebibat, & tremulum gerat ægro in corde venenum
Ter conatus erat pedibus consurgere, Terque
Defectus virtute cadit, faciéque volutus
Præduram tetudit glebam, vomuitque cruorem
Naribus, atque genas concreto sanguine turpat.

Adcurrunt

Digitized by Google

Adcurrunt ſocij ignari, prenſumque rogabant,
Queis nam intemperijs ageretur. At ille parumper
Reſpirans, gemituque trahens à pectore vocem:
Parce pio ſceleri, Diue ô venerabilis, (inquit)
Parce precor: pietas, pietas mea crimina ſolùm.
O Ego qui potui tantum cognoſcere Numen
Hac mercede doli, placet experientia veri.
Per te, perque Deum, tibi qui dedit eſſe potentem,
Da veniam miſero; fateor mea furta; cupiui
Parte tui locuples fieri, & te Diue penates
Fortunare meos. Pudet heu ſancta oſſa, pigetque
Sacrilega adtrectâſſe manu: Vos denique Ciues
Hos nudate ſinus, & quod mea viſcera torquet,
In lucem furtum proferte, & ſumite noſtro
In capite exemplum. Sic fatur, & ecce reliquit
Vertigo cerebrum, caligante ſque tenebra
Diffugêre, tremor compoſtâ pace quieuit,
Atque vigor neruis redijt, ſolidataque membra
Suſtinuêre virum. Tunc ima praeoccupat illis
Corda timor, gelidoque artus torpore pigrantur,
Numinis & maior ſubijt reuerentia mentes.
Stabat adhuc pelagi facies, leuiſque ciebat
Aura viros, properi ſoluêre è litore: Cumque
Candida cœpiſſent committere lintea ventis,
En procul eliſo pernicibus aëre pinnis
Labuntur Corui, proràque hic conſtitit altâ,
Ille ratis puppim deligit, vterque fidelis,
Qui poſt expoſitum alitibuſque, feriſque cadauer,
Martyris egregij non deſeruere Sepulchrum,
Vſque ad Odyſſeias arces, multoſque per annos
Durauerê, ſui circum monumenta Patroni.
Siue illi tantum vitæ, tantumue dierum
Emenſi fuerant, ſeu deriuatus ab illis
Fœtus erat, Promontorio qui viſus in iſto,
Secula tot, Pœnis cauſam dedit, vnde vocarent
Coruorum Montem. Noſtri de Nomine Sancti
VINCENTII, *dicunt, vbi Templum immane Sabæo*
Illi halat fumo, & flammis conlucet odoris.
Aſt vbi iam portum, & Zephyris mulcentibus, Vrbem
Dulichiam tenuêre, rati ſub nocte ſilenti

Fallere concurſum vulgi, expectare tenebras
Viſum eſt, vt tandem concluſit veſper Olympum,
Noctis, & vmbra ruit, Diuæ penetralia Iuſtæ
Sacra petunt tacite, & poſitis cuſtodibus arci,
Mittitur Alfonſi qui magni iuſſa reportet.
Hæc vmbra latuêre viros, vrbemque ſepultam
Nocte intempeſtâ, , requie, ſomnoque profundo.
Non ita ſed famam, quæ non dormitat in æuum
Plena oculis, habitans tecta omnia, compita, vicos,
Obſeruatque fores, rimiſque introſpicit, atque
E tenui verbo, ſua per figmenta voluta
Creſcit in hiſtoriam; dubio muſſare ſuſurro.
Primùm inter notos cæpit, mox deinde volatu
Pennigero, & toto iam ſe conamine maior,
Veniſſe ingeminat Diuum, ciueſque tumultu
Miſcuit, & Iuſtæ trepidos deduxit in Ædem.
It clamor cælo, reſonant ſacra æra, tubæque:
Pars ad Pontificum ardebat deducere ſedem,
Pars aliò, ferrumque parant, atque arma minantur.
Compoſuit tandem ſtudia hæc contraria vulgi
Gonſaluus *nimiâ vultus grauitate Tribunus*
Militiæ, ſtetit, indicenſque ſilentia dextrâ:
Tela tenetis viri (dixit) cui bella paratis?
Cui gladios? bellum ne ferunt bona Numina veſtræ
Vrbi aduecta? Piï num Diui ſanguine gaudent
Ciuili? Scelus eſt Diuos fœdare cruore,
Non pietas. Scythicæ hæc expoſtulet ara Dianæ.
Nos verò nebulis, quo lux euoluit ab illis
E cælo demiſſa, fero ſic more decebit
Inruere in noſmet? Pietas tamen iſta coëgit
Imprudens, dùm tanto aliïs præſtare videtur
Quiſque ſibi, quanto propiore pènatibus æde
Diuum habitare ſuis cernat, pia vota putemus.
Idcirco ne tamen vim cuique inferre, ſuumque
Non ſperare ducem liceat? ſpernat ve quis ipſum
Magnanimum Alfonſum? Quid relligioſe tumultus,
Quid trepidas? Referre putas quâ ſede locetur,
Dummodo in vrbe tua? Non eſt, mihi credite, ciues
Proximitate loci cur ſe quis iactet, abunde
Ille propinquus erit Diuo, qui ſupplice corde

Sincereque

Digitized by Google

Sinceroque colet. Dirum ſeponite ferrum,
Atque arcete manus à cædibus, arma neſaſtum
Ne reddant funeſta diem, quem cura minorum,
Quem pia poſteritas celebri ſeruabit honore
Solemnem ſemper: quin læto ſcribite faſtis
Nomine, vt & læti ſacra hæc renouare nepotes
Sint memores veſtri, poſtquam exoriente Capella
Ad gemina Phœbus declinat pondera Libræ
Eſt mediâ Vrbe capax Templum, Auguſtiſſima ſedes
Diuorum, in tota non eſt locus aptior Vrbe.
Dignum erit hanc Ædem ſacro decorare Sepulchro:
Id Rex ipſe velit, nos id cum Rege velimus.
Dictis inanſueſcunt animi, ceciditque viritim
Ira repente ferox, atque arma minacia ponunt.
Ille vt erat criſtis, galeâque coruſcus ahënâ
Euocat in pompam ciues; morâ nullâ, capeſſunt
Iuſſa omnes nudique pedes & tempora lauro
Velati feſta, lætis clamoribus ibant;
Atque Sacerdotes ardenti murice tecti
Thura Sabæa adolent; Robertus in ordine primus.
Quem ſtola cingebat Solymum circundata lumbo
In morem, ex humeris, pendent holoſerica miris
Intertexta modis, mitraque ornata bicorni
Tempora præfulgent. Tum circum fercula, palmis
Inſigniti adrant Salij, laudeſque canebant:
Inde ſenum, iuuenumque chorus, qui vocibus æthrâm
Totum implent lætis: atque hinc matreſque, nuruſque,
Innuptæque ſimul reddunt alterna puellæ.
Lux Gentiſque decus Noſtræ, ſalue inclyte Diue
Qui totum exhilaras cœlum. Tu Mille labores,
Tu mirante Polo, ſæui tormenta Tyranni,
Et flammas paſſus, quæ plurima vix tulit alter,
Nemo plura, venis Noſtram nouus hoſpes in Vrbem.
Ingredere, & noſtris ſuccede Penatibus, & Nos
Dexter adi, & ciuis factus, tua mœnia ſerua.
Tu quoque fida venis ales cuſtodia Diui,
Quam non Cygnæus candor, quam nulla volucrum
Anteibit; nec te vincet Iouis armiger, antro
Dictus ab Ætnæo, manibus fabricata Cyclopum
Tela miniſtraſſe irato; ſine labe Columbæ

Non

Non Veneri tantum dilecta; aut Palladi Cornix
Nictimeneve fuit; nec non Iunonius ales,
Quantumuis caudæ circumgemmante theatro,
Gratus erat Diuæ; nec qui Capitolia celsa
Seruauit, niueus tantum ille Quiritibus Anser
Pro meritis dilectus erat; nec Corue fuisti
Ipse magis Phœbo, fuerat dùm nulla Coronis
Cum iuuene Hæmonio tibi visa, & candidus esses,
Quàm Nobis nunc charus eris. Te namque Senatus
Nostræ Vrbis, puppimque sacram quæ Numina vexit.
Signa sibi faciet: gestat modò Olyssipo facti
Mnemosynon, puppem atque pares insignia Coruos,
Siue quis externas ibit Legatus ad vrbes,
Siue quid edicet, legesue rogabit Olyßis
Vrbs, hæc signa fidem facient; seu bella parabit,
Præcedent nostras acies, mediosque per hostes
Inrumpent cuneos, disiectaque castra secuntur.
Talia carminibus referunt, Templumque subibant.
Scalptum marmor ibi patrium fuit, vndique totum
Artificesque manus, & ferrea cela decenter
Leuarant opere insigni, ac arte Myronis.
Illic effigies Diui, nomenque notatum est;
Et rerum series pulchris distincta figuris.
Subtus Iaspideæ monumentum vtrimque columnæ
Sustentant geminæ: Tali clausêre Sepulcro
Magni relliquias Heroïs; cætera tempus
Auxit, & humanis inuecta licentia rebus,
Inductusque error concordi fœdere Mundi,
Qui summam in Superos pietatem credidit, auro
Vestiri statuas, & mortalem addere luxum,
Cùm potius placeat Diuis imitatio vitæ.

Scriptorum Gallia opinio de corpore S. Vincentij Castrum translata.

HACTENVS *Andreas Resendius*, qui ad pedem, vt aiunt, literæ ecphrasim *Stephani* Præcentoris Vlysipponensis Ecclesiæ, testis ocularis huius TRANSLATIONIS, transcripsit. Hinc Opinatio Scriptorum *Galliæ*, dicentium hæc sacra VINCENTII Martyris *Valentini* pignora, *Valentiâ Castrum* Abiensium translata fuisse, penitus corruit, Nam illa *Translatio* ab eis relata auctoritate *Aymoini*, quem omnes sequuntur, fuit ad Annum DCCC. L. quo iam Corpus Nostri VINCENTII Martyris ante *Centum annos* Christiani *Valentini*, cognitâ sæuitiâ *Abderamenis Cordubensis* Regis Ducis in Sanctorum *Reliquias*, ad *Promontorium Sacrum* in Algarbio transtulerant. Insuper quia Corpus, quod tulit ex *Valentia Audaldus*, non Nostri Hispani, sed Agennensis VINCENTII Martyris fuisse constat, ex *Helleca* Cæsaraugustani Episcopi relatione sequenti: Huius verba dedimus *supr. Tom. 3. Die IX. Iun. fol.* 470. Ex quibus liquido patet, Sacra pignora ab *Eudaldo*, siue *Audaldo*

Audaldo, Monacho *Valentiæ Caſtrum* tranſlata, non Noſtri, ſed Agenenſis fuere, & patet ex Carmine *Helleca* ad *Vincent. Agenens.*

Poſt cineres te Præſul amans quoque Murila *vectat,*
Ipſe Valentinus *ad ſua tecta vigil.*
Tandem te ad patrios reuocat, voluentibus Annis
Audaldus *gaudens iuſſus & ipſe lares.*

Cuius Vincentij?

Et probatur amplius ex relatione hiſtorica *Raſis Mauri*, Chronographi *Dalharab* Marrochiorum Miramamolini, Cordubæque Regis, qui ipſius iuſſu Hiſtoriam de rebus Hiſpanicis conſcripſit idiomate Arabico, quam poſtmodùm Hiſpanam fecere nonnulli, & tandem Latinam. In hac igitur relatione ſequentia de hac VINCENTII Noſtri Valentini Martyris *Tranſlatione* verba leguntur: *Anno Sarracenorum* C. XXXVIII. Abderamen *ab Hiſpali cum exercitu mouit, vt expugnatum iret* Valentiam. *Et appropinquauit* Valentiæ: *Chriſtiani autem, qui ibi habitabant, habebant ibi* CORPVS *cuiuſdam hominis mortui, cui nomen erat* VINCENTIVS: *& ipſi adorabant illum, tanquam Deum. Et qui eius Corpus in poteſtate habebant, perſuadebant, vulgo, quòd ille cæcos faciebat videre, mutos loqui, & claudos recte ambulare; & ſic dementabant ſtultam gentem. Cum autem cognouerunt de* Abderamenis *aduentu, timuerunt ne hac fallacia detegeretur, & fugerunt,* Corpus *illius hominis ſecum portantes: & dixit* Alliboaces, *ille bonus Eques Facenſis, ſe cùm quadam die cum ſuis comitibus, venationis cauſâ, veniret ad oram maris in* Algarbio, *in fine Montis, qui mare illud ingreditur, inueniſſe ibi corpus illius hominis, cum ijs qui cum illo fugerant à* Valentia, *qui ibi fecerant domunculas in quibus habitabant. Homines autem occidiſſe, & pueros duxiſſe captiuos,* Corpus *verò hominis illius ibi reliquiſſe.* Videant ergo *Galli*, quid in *Caſtro Abienſium* pro Reliquijs S. VINCENTII Hiſpani venerantur. Sed quia de hoc prolixius ſumus acturi infra hoc *Tom.* 5. *Die XXVII. Octobr.* ad eum locum Lectorem miſſum facere conſtitui, ne duplicetur oratio. Interim eruditus adeat Reſendium in *Not. ad Carmin. & in Epiſtol. ad Quebed. fol.* 157. D. Martinum Carrillo *Hiſtor S. Valer c.* 10. *fol.* 103.

Hiſpanorum, & Luſitanorum veritas probatur remiſſe.

S. VALERIANVS Martyr Romanus.] Iſtius S. Martyris anamneſin hîc reponere curauimus, quia nulla adeſt eius mentio in Martyrologijs vniuerſis, niſi VALERIANI Martyris *Cabilonenſis*, cuius meminit hoc die Martyrologium Romanum *fol.* 572. Hinc quia ſacra pignora extracta fuere è Cœmeterijs Romanæ Vrbis titulo S. VALERIANI Martyris Romani, in defectum Scriptorum eius agonis diem conſignantium, ad iſtum retulimus, quo alter VALERIANVS paſſus eſt, vt mos eſt in hiſce, & ſimilibus caſibus, & locis adnotandis. Quatenus ad *Tranſlationem* ſacrarum exuuiarum *Romæ Madidrium* cum aliis ſacris lipſanis ex donatione R.P.F. *Ioannis ab Annuntiatione* ſuis SSS. Trinitatis Fratribus excalciatis, vt illa inter Ordinis Conuentus diſtribuerentur, adi Diplomata, & Acta ſuperius recenſita *Tom.* 2. *Die IX. April. fol.* 564. vbi dicta perleges. Contigit quòd hocce ſacrum Corpus diſtribueretur, vt cætera, & Monaſterio *Cordubenſi* mitteretur, vbi hodie honorifice collocatum, pia deuotione colitur.

C.

Tranſlatio ad Hiſpaniam.

Digitized by Google

DECIMO SEXTO
Kal. Octobris.
DIES XVI.

A. CORDVBÆ *in Batica Hispania* SS. ROGELLII, *&* SERVI-DEI, *qui cùm Maurorum Maiorem Mesquitam fidei zelo ingrederentur intrepidi, & eorum vanos increparent errores, Christique veritatem summis extollerent honoribus, à Sarracenis comprehensi, in carcerem inclusi, tormentis, fame, & afflicti fœtore, demùm, capitibus abscissis, in ignem iniecti, puriores ad æternam beatitudinem inclyti Martyres euolarunt.*

B. SEGVNTIÆ *in Hispania Citeriori* B. MARTINI *ipsius vrbis Episcopi, qui cùm in Cœnobio* Hortensi *Ordinis* Cisterciensis *diù Monachum egisset, & Abbatiatus onere desudasset, ad Episcopatus insulas, meritis proclamantibus, festinauit, sed munere oppressus, & Monasterij expetens solitudinem, illo dimisso, alacer ad cellæ silentium reuersus est, ex qua clarus miraculis, ad quietem in cœlis properauit æternam.*

C. ANTIQVARIÆ *in Batica celebris repetitur festiuitas* S EVPHEMIÆ *Virginis, & Martyris ipsius vrbis* Patronæ, *&* Tutelaris, *ob insignem de Sarracenis partam victoriam, quâ ipsa Ciuitas post aliquot seruitutis secula, ad Catholicam reducta fidem, Mahometi respuit errores.*

D. ROMÆ *Sancti* GEMINIANI *Martyris, qui cum* Lucia *nobili Matrona, Diocletiano imperante, decollatus occubuit. Cuius sacra pignora in* Collegio, *Patriarchæ Ioannis de Ribera apud* Valentiam *Hispaniæ summâ pietate, seruantur.*

NOTÆ.

Digitized by Google

NOTÆ.

SANCTI ROGELLIVS, & SERVVS DEI *Martyres Cordubenſes.*] Horum SS. Martyrum commemorationem quotannis hoc die Vniuerſalis repetit Eccleſia, vt ex Romano patet Martyrologio ſequenti ſerie: CORDVBÆ *Sanctorum Martyrum* ROGELLII, & SERVI-DEI, *qui manibus, pedibusque abſciſsis, ad vltimum decollati ſunt.* Conueniunt Baron. *lit. G. fol.* 576. Vazquez in *Caſtellan. fol.* 152. Lupus in *Luſitan. fol.* 199. Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 46. Galeſinus *fol.* 128. & cæteri recentiores. De eis ſcripſere S. Eulogius in *Memor. SS. Cordubenſ. lib.* 2. *c.* 13. vbi Ambroſius Morales in *Not. fol.* 86. & in *Hiſtor. Hiſpan. Tom.* 3. *lib.* 14. *c.* 15. F. Ioannes de Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 13. Arnaldus Wion in *Lign. Vit. lib.* 3. *fol.* 311. Hugo Menardus in *Martyrol. Monaſt. h. d. fol.* 80. D. Franciſcus Bermudez *Hiſtor. Granat.* 1. *p. c.* 21. *fol.* 29. & 3 *p. c.* 12. *fol* 104. *col.* 2. P. Martinus de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 141. *col.* 2. F. Petrus à Cæcilio in *Memor. SS. Granatenſ. h. d.* Cardinalis Cæſ. Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 10. *Ann.* 852. *n.* 18. Bzouius *Hiſtor. Eccleſ. Tom.* 2. *lib.* 9. *Ann.* 852. *n.* 3. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 7. *c.* 15. D. Martinus Carrillo *in Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 852. *fol.* 226. & ibidem *Carnargo.* ACTA eorum ſcripſit *Eulogius* ſanctiſſimus Martyr ea breuiter tranſcribemus. A. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA SS. ROGELLII MONACHI, & Serui-Dei Syri Martyrum Cordubenſium ex B. Eulogio, & alijs Script.

ROGELLIVS *natione* Hiſpanus, *apud* Iliberim, *ex vico, qui dicitur* Parapandà *progenitus, religione Chriſtianus, ſtatu Monachus, ætate Senex, & forſitan voto Eunuchus.* SERVVS-DEI *ſpado adhuc iuuenis, qui ante paucos annos ab Orientis partibus vltra maria in vrbem* Cordubenſem *habitaturus peregrinus acceſsit. Hi verò dùm adhuc* Emilam, & Ieremiam *Martyres haberent ergaſtula, eandem, quam cæteri profeſsionem tenentes, eodemque voto hoſtem fidei expugnantes, ſuperuenêre: Nam pari ſe fœdere colligantes, vnum propter iuſtitiam Dei, vſque ad mortem certandi votum geſſerunt, nullo caſu ab inuicem receſſuri, quouſque cœleſtia ſanguine mercarentur. Ideoque fanum illud ſacrilegorum petentes, in quo exceptum vulgus abominabiles ritus ſæpius reddere conuenit, tranſcendunt limina, turmis ſe ingerunt, prædicant Euangelium, ſectam impietatis ſubſannant, arguunt cœtum: Appropinquaſſe Regnum cœlorum fidelibus; infidelibus autem gehennæ proponunt interitum, quem procul dubio ipſi incurrerent, niſi ad vitam recurrerent. His, & huiuſcemodi verbis populum exhortantes, nec dùm ab ore eorum ſermo receſſerat, & ecce, quaſi crepitans in ſentibus rogus, cohors malignantium aduerſus Dei famulos exardeſcens cædit, lacerat, percutit, obruit, nititurque perimere ſanctos, qui delubrum ſuum intrare præſumpſerant (quod apud illos grande facinus reputant) & niſi Iudex adeſſet, qui quodam priuilegio poteſtatis, inſanientis populi murmur compeſcuit, tunc iam vitæ ſpiraminibus priuarentur. Quos ereptos è cedentium manibus carceri deputans, adſtringi ferro grauiùs iubet, furibuſque admiſcet. Ibi etiam adhuc prædicant, prophetizant, inſtare mortem Tyranno adnuntiant, laudant religionem, & vanitatem refellunt. Et cùm penitus vigor membris deeſſet, qui ferret ſupplicium: non tamen deſtitit lingua vſque ad mortem à præconando veritatis oraculo. At verò pro eo quòd Templum* *Vtriuſque origo, & ſtatus.* *Votum profide gerunt.* *Prædicant.* *Carcerantur.* *Conſtantia Martyrum.*

ſuum euangelizando intraſſent, decernunt eos Tyranni & Conſules prius manibus, pedibúſque abſciſsis, decollari poſtremò. Gaudent tali decreto famuli Chriſti: exhilarantur oppidò huius mortis ſententiam excepturi. Inſtat ferociſsimus carnifex, clamat, frendet, minatur, feſtinare ad pœnam iubet electos, quos vtique cernebat maiorem migrandi habere affectum, quàm idem inferendi interitum gerebat. Quis illius horæ (Fratres chariſſimi) crudelitatem exponat? Quis referat clades? Quis cruces adnuntiet? Quis denique admirabilem Sanctorum enarret conſtantiam? Cùm & ipſa gentilitas, tali ſpectaculo ſtupefacta, neſcio quid de Chriſtianiſmo indulgentiùs ſentiebat. Igitur ſtatuti in loco decollationis Martyres ſancti, antequam lictor admoneret, palmas extendunt, lacertos parant, iniectumque iugulum vlnis excipientes, in diuerſa manus diſsiliunt. Deinde cruribus amputatis, nullâ compuncti triſtitiâ, abſciſsis denuò collis corruerunt, XVI. Kalend. Octobris, *Anno Domini N. Ieſu-Chriſti* D. CCC. LII. *Quorum cadauera, vt erant truncata patibulis affigentes, vltra fluuium crucibus cæterorum adſciſcunt. Sed protinus infido Abderameno Regi mors, quam ſubitam SS. Martyres prophetarant, ſubſecuta eſt. Nam cùm Rex alta adium ſuarum petere cœpiſſet, & ſublime ſolarium ſcanderet oppida luſtraturus, confeſtimque è regione pendentia ſtipitibus Sanctorum Corpora cerneret. Continuò ſuppoſitis ignibus ea cremari præcepit. Sed, ô admiranda potentia Saluatoris, & ſtupenda virtus Domini N. Ieſu Chriſti, qui ſemper quæſitus in tribulatione adſiſtit; pulſatus aperit; & inuocatus exaudit. Nam os illud, quod Sanctorum Dei Corpora comburi præcepit, repente eadem horâ, diuinitus obſtruitur, lingua verò Angelo percutiente repreſſa, ſuo hærens palato, vltra fari non potuit, ſicque Tyrannus portantium manibus in ſtratum reductus, ſpiritum reddens, priuſquam rogus ſanctorum cadauerum extingueretur, idem vitâ exemptus, æterno clibano deputatus eſt.*

Coronantur.

Prophetia Sanctorum Martyrum adimpletur.

Abderamen moritur ſubitò.

Hvc vſque *Eulogius* Noſter, qui complementum vaticinij de morte *Abderamenis* Regis à SS. Martyribus prænuntiati, refert *d. lib. 2. c. 16.* vbi ad longum ſubitam huius perfidi, & crudeliſſimi Regis mortem, & ſucceſſionem *Machomadis* ſæuiſſimi quoque Tyranni, alterius filij, breuiter enarrat. Hinc notandum venit, pro huius relationis veritate, quòd *Ambroſij Morales* ſententia dicentis, mortem Regis eueniſſe Anno Domini DCCC. LIII. prorſus corruit, cùm conſtet ex eodem *Eulogio*, ſtatim poſt agonem horum Sanctorum Martyrum mortis caſum accidiſſe; & ſic Anno DCCC. LII. vt & notauit Cardinalis Cæſar Baronius *d. Ann. 852. n. 14.* F. Petrus à S. Cæcilia, & D. Franciſcus Bermudez *d. 3. p. c. 12. fol. 106. col. 2.* Qui vltimi, ROGELLIVM cognitis Martyrum paſſionibus apud *Cordubam* euenientibus, patriam reliquiſſe martyrij feruore ſuccenſum, affirmant. Quod & dixerat priùs *Cyprianus* Archipresbyter Cordubenſis, in *Poëmat. Sacr.* agens de Noſtro, & *Leouigildo* Martyre, & Conciue *Illiberitano*:

S. Rogellius patriam deſerit.

Illiberis *duplicem dedit Vrbi exinde Coronam*
Patriciæ: Chriſtus quos adnumerauit amicis
Martyribuſque ſuis. Nam hinc & vterque facetam
Deſſeruit patriam, vt Chriſto præberet agone
Candida colla truci mucroni, & corpora morti.
Iſte Leouigildus *erat, qui primus amara,*
Diſponente Deo, guſtauit verbera Mauri.
Denique poſt illum ſequitur ROGELLIVS *audax,*
Qui quoque funeſta excêpit ſupplicia victor.
Hinc & vterque ſedes cæli penetrauit ad aureas.

Vici,

Vici, quem S. Eulogius PARAPANDA vocitat, Topographiam recenſet D. Franciſcus Bermudez *d. 1. p.c. 21. fol. 29. col. 2.* Quem in Monſibus excelſis, niuium coagulatione continuâ celebribus, quos *Sierra Neuada*, dicunt, conſtituit. Illum adi, qui locum digito demonſtrat. *Topographia.*

S. MARTINVS *Abbas* Hortenſis. *& Epiſcopus Seguntinus Confeſſor.*] Eius licet nomen adhuc in Eccleſiaſticis Vniuerſalis Eccleſiæ Tabulis non exiſtat conſcriptum, tamen alibi ipſius ſanctiſſimi Confeſſoris elogia, quibus miraculorum opinio innoteſcit, & rerum à ſe præclare geſtarum fama vniuerſos Hiſpaniæ populos imbuit adſumemus, Arnaldus Vvion in *Martyrolog. Monaſt. fol.* 316. Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedictin. fol.* 80. Chryſoſtomus Enrriquez in *Menolog. Ciſtercienſ. h. d. fol.* 314. hoc elogio: *In Hiſpania* S. MARTINVS *Abbas* Hortenſis, *& Epiſcopus* Seguntinus, *qui à pueritia ſua euidentibus virtutum ſignis futuræ ſanctitatis indicia dedit: & integritatem mentis ac corporis incorruptam conſeruans, ſpiritu prophetico, & varijs miraculis claruit. Poſtquam autem per ſeptem annos* Siguntinæ *Eccleſiæ præfuiſſet, ad Sanctum ſolitudinis otium anhelans, relicto Epiſcopatu, ad proprium Monaſterium reuerſus eſt, vbi Angelicâ conuerſatione vſque ad Septuageſimum tertium annum ætatis vixit. Rediens verò ex viſitatione Monaſterij de* Ouila, *in ipſo itinere piiſſime obijt, cùm ante aliquot dies mortem ſuam iam inſtare, diuinâ reuelatione cognouiſſet. E cuius Corpore diuinus, & ſuauiſſimus odor emanauit, qui totam domum repleuit, & per multos dies ibidem perſeuerauit. Eius autem obitus in ipſo inſtanti diuinitùs* Hortenſibus, *innotuit, qui ſacrum Corpus inde ferentes in proprio Monaſterio honorifice ſepelierunt, ad cuius Tumulum varia miracula patrata ſunt.* P. Ieronymus Roman de la Higuera in *Martyrolog. Hiſpan. MS. fol.* 46. De eo ſeparatim ſcripſere D. Angelus Manrrique in *Sanctoral. Ciſtercienſ. lib.* 2. Laurentius Zamora in *Monarch. Myſtic. Tom.* 1. *fol.* 253. Nicolaus Brauo in *Vit. S. Benedict. Cant.* 9. *fol.* 123. Barnabas Montaluo *Hiſtor. Ciſtercienſ. Tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 32. Aubertus Miræus *Origin. Monaſticar. lib.* 5. *c.* 15. Gaſpar Iongelinus in *Purpur. D. Bernard. tit. de Epiſcop. Hiſpan.* verb. Seguntini *fol.* 105. Idem in *Notit. Abbatiar. Ordin. Ciſtercienſ. lib.* 6. *Monaſt.* 8. *fol.* 7. Chryſoſtomus Enrriquez in *Faſcicul. SS. Ciſtercienſ. Tom.* 1. *lib.* 1. *Diſtinct.* 7. *c.* 1. *& ſeqq. fol.* 213. in paruis. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 7. *Cent.* 7. *Ann.* 1144. *c.* 2. *fol.* 349. D. F. Angelus Manrrique nouiſſime Epiſcopus Pacenſis in *Chron. Ciſtercienſ. Tom.* 2. *Ann.* 1158. *c.* 4 *fol.* 309. *Ann.* 1168. *c.* 8. *fol.* 401. & alibi paſſim: & *Tom.* 3. *Ann.* 1575. *c.* 4. *&* 5. *n.* 6. *Ann.* 1179. *c.* 7. *n.* 3. *Ann.* 1180. *c.* 5. *n.* 8. *Ann.* 1181. *c.* 2. *Ann.* 1184. *c.* 6. *Ann.* 1185. *c.* 3. *n.* 7. *Ann.* 1186. *c.* 9. *n.* 4. *Ann.* 1187. *c.* 9. *n.* 4. *Ann.* 1188. *c.* 7. *n.* 15. *Ann.* 1189. *c.* 4. *n.* 11. *Ann.* 1190. *c.* 7. *n.* 7. *Ann.* 1192. *c.* 3. *n.* 3. *Ann.* 1194. *c.* 2. *n.* 4. *Ann.* 1197. *c.* 1. *n.* 7. *& Ann.* 1206. *c.* 4. *n.* 10. M. Ægidius Gonzalez Dauila Chronographus Regius in *Theatr. Eccleſ. Tom.* 1. *in Seguntin. c.* 6. *fol.* 150. D. Didacus Sanchez Portocarrero Eques Iacobæus in *Catalog. Epiſcopor. Seguntin. n.* 17. *fol.* 22. Baltazar Porreño *Hiſtor. S. Liberat. c.* 7. *fol.* 65. & Nos ſupr. *Tom.* 3. *Die XIX. Iun. fol.* 551. *n.* 18. Eius ACTA ſcripſere plures, quorum Primus fuit *Richardus* Monachus S. Præſulis diſcipulus, eaque carmine Leonino, quod illius ſeculi imperitiam proſodiæ ſapit: hanc tibi primum excribere conſtitui, vt hæc monimenta ne pereant: *Scriptores.* B.

VITA SANCTI MARTINI ABBATIS HORTENSIS, & Epiſcopi Seguntini, rythmicè conſcripta à Richardo Monacho Hortenſi.

GEMMA *virtutum, Dominus* Martinus *Epiſcopus,*
Fidei ſcutum iacet hîc, vitij ſine viſco.
Qui puer intrauit clauſtrum virtutis amore,
Quem Deus ornauit meritis claris, & honore.

Denos bis binos annos ætatis habebat,
Habitum Ordinis induit. *Cùm laqueos geminos, Mundum, carnem fugiebat.*
Simplex Clauſtralis annis ſex vixit, & vno,
Degens abſque malis, conſtans permanſit in vno.
Mundum calcabat, viuens per cœlica iura,
Moribus inſtabat ſacris, cum perpete cura.
Fit Hortenſis Abbas. *Poſt hæc* Hortenſis, *Conuentus Patre ſepulto,*
Votis immenſis, ſimul conamine multo,
Hunc ſibi Rectorem fieri, Patremque petebat.
Munditiæ florem cum corpore, corde gerebat:
Qui multis annis Abbatis honore potitur.
Ordinis in pannis, humilis ſemper reperitur,
Cuius mens pura, ſermo piger, oſque beatum,
Morum candor. *Peruigili curâ ſtuduit vitare reatum.*
Pro grege ſollicitus, Liæ datur atque Racheli,
Qui non inuitus, curam gerit arte fideli:
Sic eſt cum Lia carnis famulando querelis:
Vt ſit mente piâ recumbens in amore Rachelis.
Annis bis denis Hortam, *deniſque diebus*
Rexit cum pœnis, caruit quo tempore rebus,
Menſibus ac ternis vno ſimul adnumeratis:
Epiſcopus Seguntinus eligitur. *Curis fraternis ſeruiuit vas bonitatis.*
Sic Vir perfectus, & in Ordinis arte probatus,
Poſt fuit electus ad honorem Pontificatus.
Qui Seguntinus *Præſul fuit ipſe fidelis,*
Quem cum luce ſinus lætum retinet Michaëlis.
Sede Seguntinâ *ſex annis ipſe ſedebat,*
Quem Deitas Trina bis bino Menſe volebat,
Plus dictam ſedem Sancti virtute tueri,
Virtutibus in Sede claret. *Et Chriſti legem per eum ſic poſſe doceri.*
Forma fuit Cleri, Patriæ lux, regula morum,
Et Doctor veri, via recti, virga reorum;
Lumen Pontificum, cupiens cor habere pudicum,
Magnum nec modicum capiebat munus iniquum.
Dapſilis immenſis, iucundus, largus egenis,
Viribus expenſis captiuos traxit à pœnis.
Pectore clementi dabat eſcas eſurienti:
Inſuper algenti veſtes, potum ſitienti.
Epiſcopatum deſerit. *Sic Vir deuotus, & ſancto Flamine plenus,*
In Chriſto totus vitâ famâque ſerenus;

Pontificis

Digitized by Google

Pontificis ſtuduit grandem poſtponere curam,
Et clauſtri voluit vitam contingere puram.
Hortenſi *clauſtro ſe clauſit corde ſereno,*
Mentis alabaſtrus cœleſtis nectare pleno,
Annis bis denis, & ternis pacis amator.
Cum multis pœnis ibi vixit carnis arator. — *Sancta Pij Viri conuerſatio.*
Corpus vexabat pro Chriſto nocte, dieque,
Rachelique dabat mentem, ſua membra Liaque.
Vigiliis ſanctis inſtans, precibuſque beatis,
Pro meritis tantis datus eſt ſibi fons pietatis.
Denique fluxerunt miſeris ſolatia plura,
Et nunc ſunt, & erunt multi fulti prece pura.
Præſul deuotus bonitatis nomine notus, — *Ægrotat.*
Febribus arctatus, ſuper æthera corde leuatus:
Exit ab Obilâ, *ne ſit moriturus in illa,*
Rectam, non tortam feſtinus tendit ad Hortam.
Inuenit Aldeolam *vulgo* Subdoſa *vocatam,*
Vir ſanctus ſi quidem laſſus requieuit ibidem:
Morbo depreſſus, & toto corpore feſſus:
Incipit arctari magis, ac magis atque grauari.
Corpore ſuſcepto Chriſti, Vir iuſtus, inepto — *Moritur.*
Mundo ſubtrahitur, & cœleſti ſorte potitur,
More Patrum veterum, felix, plenuſque dierum.
Ad Patriam tutus migrauit carne ſolutus,
Et manet in ſuperis cœleſtibus adſociatus,
Pro nobis miſeris orans, ſine fine Beatus.
Subdoſæ moritur, ſed in Hortæ poſt ſepelitur.
Cum Chriſto viuit, qui mundum ſpernere ſciuit,
Anno Milleno bis centum cum duodeno, — *Annus & Dies obitus.*
Vno coniuncto, numeri non exule puncto.
Inſuper Octobris Sexto Decimoque *Kalendis,*
Eſt numerus plenus, in quo vocat hunc Deus Vnus.
O pie MARTINE, *Præſul bone, iuſte, Beate,*
Te precor in fine, nunc ſuccurre tuâ pietate.
Me rege, qui te diligo rite Dux animarum, — *Peroratio Auctoris Richardi.*
O Pater inclyte, cœtibus inſite cœlicolarum.
Frater Richardus, *cui detur cœlica nardus,*
De cordis pharetra ſcripſit præſentia metra.

Hactenus Monachus *Richardus* S. MARTINI ſynchronos qui quæ vidit, breui carmine ſcripſit, & licet craſsâ Mineruâ veraciter cecinit. Ampliora S. Præſulis ACTA nobis ſuppeditauit Chryſoſtomus Enrriquez in *Faſcicul. SS. Ciſtercienſ. Tom.* 1 *lib.* 1 *Diſtinct.* 7 quæ, vt totas vitæ res geſtas ſubiungamus, tranſcribere decreuimus.

ACTA

ACTA S. MARTINI ABBATIS HORTENSIS, & Episcopi Seguntini in Hispania, ex Chrysostomo Enrriquez, & aliis.

Origo, & parentes.

MARTINVS *origine* Hispanus, *nobilis genere, & virtutum splendore nobilior, Patre* Michaële, *Matre*, Sanctia, *in Castella veteri* Hispaniæ *natus, à pueritia sua, euidentibus virtutum signis, futuræ sanctitatis indicia dedit. Parentes ipsius sicut nobilis sanguinis schemate clari, sic rerum temporalium affluentiâ, & præcipuè morum integritate insignes, non mediocrem auctoritatem apud Hispaniæ Reges consecuti, qui eos rebus amplissimis ornauerunt. Pijs operibus, eleemosynis, vigilijs, & orationibus, quibus semper vacabant, felicem matrimonij fructum promeruerunt.*

Quot proles parentibus.

Orti sunt enim ex ipsis, duo filij, Nunnius Sanctius, *& Noster* MARTINVS *de* Finoxosa*: Filiæ totidem* Teresia, *&* Eva, *qui omnes maternam pietatem simul cum lacte imbibentes, præbuerunt se suis Maioribus dignos.* Nunnius Sanctius *natu maior in Aula Regis educatus, patris sui vestigijs inhærens, militaribus disciplinis operam dedit:* MARTINVS *verò liberalibus studijs traditur imbuendus.*

Martinus liberalia studia prosequitur.

Quantùm verò supra omnes coætaneos suos profecerit, euidenter testantur fructus, quos postmodum vt arbor fructifera in domo Domini plantata protulit; virtus item, & sanctitas, quibus Ecclesiam mirabiliter illuminauit. Cùm autem pius Iuuenis sapientiâ, simul & gratiâ indies cresceret, ita vt omnium expectationem vinceret, & parentum suorum ingranescens ætas in amore, & adolescentia ipsius requiesceret; nobilis vir Michaël de Finoxosa parens, graui infirmitate correptus, è vita discessit: quare vt matris dolorem leniret, studijs relictis, ad paternas ædes reuersus est. Igitur Patris exequijs peractis, & corpore ipsius in antiquo suæ familiæ sepulcro, quod in Monasterio S. Dominici Exiliensis, Ordinis S. Benedicti ostenditur, honorifice tumulato, labentis seculi instabilem felicitatem, & infelicem instabilitatem mente reuoluens, se Deo dicare decreuit: & inter alia Cœnobium S. MARIÆ *de* Cantauos, *Ordinis Cistercienſis, elegit, vt pote religione nominatissimum, cuius fundationis ex* Hortensis *Monasterij monumentis, exordium patescit.*

Pater eius obijt.

S. Vir monasticam elegit vitam.

QVANDO *igitur Monachorum* Cantauiensium *celebris sanctitatis fama circumiacentes occupabat regiones,* MARTINVS *Noster diuino succensus feruore, vanitatibus seculi valedicere, & ad* Blasij *Abbatis optabile magisterium confluere cupiebat. Ne autem matris indignationem incurreret, eidem cordis sui secreta patefecit: qua vt erat pietati dedita, filij propositum non modo laudauit, sed modis omnibus approbauit, & Iuuenem ad executionem tàm sanctæ determinationis prouocauit; & ne tàm sancti operis merito nobilis fœmina frustraretur, ipsamet filium suum Deo offerre voluit, & illum Summo Regis obsequio mancipare. Quare cum filijs suis* Nunnio, *&* MARTINO *versus Cœnobium* Cantauiense *iter arripuit, quo deueniens, habito consilio, & consensu venerabilis* Blasij *Abbatis, & Congregationis illius, & spiritu Iuuenis satis probato, & cognito,* Sanctia *filij sui manum pallâ altaris inuoluens, secundum quod Beatissimus Legislator Noster* Benedictus *præcepit, eum sequenti donatione Altissimo Deo vouit:* EGO Domina SANCTIA vxor Michaëlis Muñoz de Finoxosa, dono Deo, & B. Mariæ de Cantauos, & D. Abbati Blasio, eiusque successoribus, & Ordini Cistercienſi filium meum nomine MARTINVM, vt semper seruiat ibi Deo, & omnibus Sanctis, secundum Regulam S. Benedicti, & instituta Ordinis Cistercienſis, pro suis, meisque delictis, omniumque parentum suorum. Præterea dono Deo, & B. Mariæ de Cantauos, & Domino Blasio loci supradicti Abbati, eiusque successoribus, & omni Conuentui tàm præ-

Sancti Mater eum vouit Altissimo.

senti,

Digitized by Google

ſenti, quàm futuro Ordini Ciſtercienſi obedienti, illam Aleam, quæ dicitur Bonnizes cum omni termino ſuo, cum paſcuis, terris, & exitibus, ſicut eam pater meus, & mater mea hæreditauerunt, vt habeant, & eam iure hæreditario in perpetuum poſſideant, & faciant de ea quidquid eis placuerit, in vendendo, in cambiando, & eam cui voluerint dando libere, ac quiete. Et hoc ideò facio, vt mihi, & meis parentibus, peccata noſtra dimittantur, & ille Monachus ſit in loco determinato. Siquis hoc factum meum, &c. Facta Charta in Oter de Selas Era M.C. XCVI. Menſis Aprilis, in illo Anno, quando Rex Sanctius, & Comes Barchinonæ fecerunt pacem in Anathema. *Suſcepit poſthæc S. Iuuenis Monaſticum habitum, cùm nondum vigeſimum ætatis annum attigiſſet, quo indutus, ingenij maturitate, morum integritate, & ſanctæ conuerſationis exemplo, ſe inter cæteros Monaſterij alumnos, ſenem exhibebat. Licet omnes virtutes miro ſplendore, & in ſupremo gradu in ipſo fulgerent, tamen & caſtitatis nitore præcipuè radiabat. Sic enim paſſiones ſuas ſpiritui ſubiecerat, quòd omni vitæ ſuæ tempore virginitatis candidiſſimam veſtem non amiſerit. Teſtatur id* Richardus *S. Viri Diſcipulus, qui ita cecinit:*

Monaſticum habitum ſuſcepit.

Virginitatem ſeruauit.

Munditiæ florem cum corpore, corde gerebat.

Humilibus etiam exercitijs contentus, abiectiſſimus omnium videbatur, qui perfectionis culmine, cæli ſecreta, libero mentis ingreſſu penetrabat, & arcana Dei cordis aure frequenter audiebat. Sic enim qui ſe humiliat, exaltatur; qui inter homines humilem eligit locum, ſublimem inter cælites ciues ſedem meretur.

Anno *probationis euoluto, pius Iuuenis profeſſionem emiſit, quare liberius Deo vacare ſtudebat, feruentiùs orationi inſtare. Interea Venerabilis Abbas* Blaſius, *cùm aquarum penuriâ Monachos ſuos laborare cerneret, exinde ad locum, qui* Horta, *vel* Hortus *nuncupabatur, commigrare decreuit, & auctoritate* Sanctij *Regis Caſtellæ, cum Monachis ſuis in vallem illam deſcendit, vilibus tuguriolis conſtructis, locum illum habitare cæpit; quam mutationem* Alexander III. *Pontifex Maximus approbauit. Tunc vinea illa Domini Sabaoth, in horto illo fructifero plantata, palmites ſuos extendere cæpit, & fructum ſuauiſſimum proferre. Venerabilis verò* Blaſius *ad ponenda vitæ Monaſticæ rudimenta in ſolitudine illa, Monaſterium humile conſtruxit, vbi prompta, ad perfectionem tendentibus, via panderetur, & magnus virtutibus aperiretur campus.* B. Martinvs *verò quotidianis incrementis in amorem Conditoris ſui inflammabatur, ita vt ex aſſidua diuinorum contemplatione, & meditatione ſummam virtutum, & viæ ſpiritualis arcem conſcenderet. Quem cùm tantâ abſtinentiâ, tantis vigilijs, & laboribus, tanto rigore, & patientiâ, tanto terrenorum contemptu, tantoque cæleſtium ardore, ſub ſanctis Ciſtercij legibus micantem conſpicerent Monachi* Hortenſes, *Paſtore orbati, poſt mortem venerabilis* Blaſij, *qui varijs virtutibus fulgens, vitam cum morte feliciter commutauerat, pari animo, vnoque conſenſu, ſibi eligentes Abbatem, Paſtorali cathedrâ ſolemniter collocarunt. Sed Iuuenis Noſter (nondum enim Sextum Annum in Religione compleuerat) qui ſe peccatorem, tenuem ingenio, corde craſſum, ore ieiunum vbique profitebatur, humili quadam repugnantiâ, dignitatem admittere recuſauit. Subditorum autem lachrymis, & ſuperiorum coactus imperio; tandem acquieuit. Quod miniſterium vt bene miniſtraret, & ſciret qualiter oporteret eum in Domo Dei conuerſari, & tractare myſterium pietatis, ad ſecurum orationis aſylum, ſe contulit, nullum alium magiſtrum quærens, præter eum, qui animam ſuam dedit pro ouibus ſuis. Ex quo ergo ad apicem Abbatialem prouectus fuit, noluit ſe talem exhibere Magiſtrum, qui ab aliquo timeretur; ſed talem ſe reddidit Patrem, qui amaretur ab omnibus. Nec immerito ab omnibus amabatur, qui aderat omnibus. Erat enim*

Profeſſionem emittit.

Monaſterium Cantauienſe transfertur ad Hortam.

Abbas Hortenſis eligitur.

Virtutes eius in Abbatiatu.

pius, misericors, humilis, benignus, nullum spernens, nullum despiciens, modestum se prabens conservis, & filijs suis. Et quamuis nihil eô fieri mansuetius potcrat, tamen disciplinæ Monasticæ tenacissimus erat. Cuius sanctitatem, grauitatem, & affabilitatem seculares suspicientes, ad eum hincinde conueniebant, vel confluebant potius, vt ab eo sanctæ vitæ methodum expeterent, & acciperent: nec perfectus Christianus censebatur ille, qui se ipsum, filios, & possessiones suas B. Abbati MARTINO *non humiliter, & lætanter offerebat.*

Rex Alfonsus Monasterium Hortense constituit.

ERAT *igitur* Hortense *Cœnobium, cùm* MARTINVS *ad Pastoralis muneris fastigium adscendit, sic exiguum, & omnibus commoditatibus destitutum, vt Alfonsus Castellæ Rex, misericordiâ commotus, & S. Abbatis precibus constrictus, eidem amplissimam domum, quam veteres Reges ibidem construxerant concessit. Sed postmodum iam* S. MARTINI *famâ excitatus, ipsum personaliter visitauit, vnà cum vxore sua Regina* Eleonora, *qui S. Patris præsentia consolati, & tàm ipsius, quàm subditorum paupertate commoti, Monasterium & Templum amplissimum, nullis parcentes sumptibus ædificare decreuerunt. Sic igitur Templum illud ad amplitudinem, quæ hodie conspicitur, Regio ære peruenit. Vt autem Alfonsus erga B. Virum animi pietatem ostenderet, Monasterium, quod erexerat, priuilegiarijs muneribus vberrime cumulauit. Sed & Reges Aragoniæ Alfonsus, & Petrus, qui S. Abbatis præclaras virtutes, cuius suauissimus odor vniuersam illam regionem decorabat, venerantes, & eum signorum, & miraculorum gloriâ coruscantem, cernentes, ad ipsum confluxerunt, vt eius orationibus, & meritis, æternam consequi mererentur coronam. Hinc Domum illam, tanquam Matrem redditibus, & priuilegijs ornauêre, & Monachos* Hortenses *mercium portorio, & vectigalibus omnino leuarunt, vt secure pergerent per Regnum suum, ducerentque, & venderent res proprias absque pedagio.* MARTINVS *ergo Monasterij sui rebus firmiter stabilitis, Monachos ad omnem pietatem confirmare cæpit: in quo pij Patris cura maxime, & diligentia eluxit, omnes legum obedientia imbuens, & ad pietatem sectandam informans, quorum sanctitatis nitore, solitudo illa exultans, & laudans, ciuitas Domini facta est. Eò cœlesti Ierusalem vicinior, quò pietate, & charitatis splendore similior videbatur. Tunc vallis illa olim deserta, & inuia, rore cœlesti fœcundata, frumento consolationis diuinæ abundabat, & montes fluebant lac diuinæ gratiæ, & mel contemplationis Deificæ. Hinc* MARTINVS *Noster, quem supremus ille Pater familias, super familiam suam constituerat, nullo parcens labori, exemplo piorum operum agrum Dominicum fructificare faciebat. De quo illud propheticum non incongrue dicere possumus*: Ponet desertum eius quasi delicias, & solitudinem eius, quasi HORTVM Domini. *Sic igitur Cisterciensium Patrum spiritus, & rigor Monasticus, mirantibus cunctis, inter* Hortenses *vigebat, & propter ipsos Cisterciensis Ordinis gloria apud Celtiberos, & Castellanos populus augebatur. Hinc Reges, Principes, Ecclesiarum Antistites, Comites, Duces, & Marchiones, & cætera nobilium caterua vtriusque Regni, & aliorum Abbatem, & Cœnobium illud summa veneratione colebant. Hinc quotidianæ eorum donationes pro sustentatione fratrum emanabant. Hinc ipsorum pro reformandis moribus, & adipiscendis melioribus Abbatis magisterio, & Cœnobitarum exemplo frequens assistentia. Hinc denique eorundem pro consequendis suffragijs, & omnium bonorum participationibus continua electio sepulturæ: & quod maius erat, quod omnes Militiæ Duces, & ipse Rex* Alfonsus, *ac cæteri Principes prælium cum Sarracenis commissuri, ad B. Virum confluebant, vt eius benedictione muniti, facilius inimicorum tela superarent.*

Reges Aragoniæ Alfonsus, & Petrus illud fanoribus, & donarijs ampliant.

Monasterium factum Domus Dei.

Quantum augeretur gloria Monasterij, & Abbatis.

Reges ad prælium contendentes, prius S. Viri benedictionem accipiunt.

CVM *igitur* HORTVS *Noster sub tanti Patris regimine, & sanctitatis famâ, & diuitiarum affluentiâ, indies illustrior euaderet, omnesque ad*

illum

Digitized by Google

illum tanquam ad Oraculum diuinæ voluntatis concurrerent; SEGVNTINA *Eccleſia Antiſtite orbata* MARTINVM *eligere cogitat, & tandem communi ſtudio, & ardore Ciuium ad Epiſcopalem ſedem adactus eſt; poſtquam Viginti annis Cœnobium rexiſſet, & annum ætatis attingeret Quadrageſimum Sextum. Humilis verò Monachus, qui ſingulari ſtudio ſeculi dignitates, & honores contempſerat; & in eremo latére ſemper deſiderauerat, conſtanti animo eiuſmodi dignitatem admittere recuſabat. Sed dùm Clericorum lachrymis minimè flecteretur, Summi Pontificis, & Regis Caſtellæ præcepto, & amici ſui* Roderici *Archiepiſcopi Toletani tunc in Cœnobio degentis, precibus quaſi coactus, tandem acquieuit. Igitur grauiſſimi molem oneris, verâ amplâque exiſtimatione ponderans, qualiter digne gregem ſuſceptum paſceret, cogitabat; & ſedulâ meditatione ſatagebat. Dùm autem ſtrenue in vniuerſa diœceſi opus Epiſcopale exerceret, Clerum mirabiliter reformauit, & ſortis rura, oppidaque ſæpius percurrens, Sacerdotum mores ſummâ diligentiâ inquirebat, ſi quos tepidos, & negligentes inueniebat, exemplo animabat, in ſpiritu lenitatis corripiebat, eorum vitia euaginato gladio iuſtitiæ, radicitùs extirpare curabat. Licet enim ſuauis alloquio, & corde mitiſſimus, tamen diſciplinæ Eccleſiaſticæ tenaciſſimus, ita fuiſſe perhibetur, vt in quos oporteret, tela etiam ſacræ cenſuræ fortiter expediret. Talem ſe reddidit Paſtorem, vt timeretur ab omnibus, amaretur à cunctis. Sed quis ipſius erga calamitoſos pietatem, erga egenos enarrabit miſericordiam? Cuncta enim, quæ ad Epiſcopi vſum habere potuit, pauperibus erogauit. Præſertim cùm eâ tempeſtate plures fideles inter Sarracenos captiui detinerentur; ſuis expenſis omnes quos potuit, libertate donauit. Qui B. Viri liberalitatem prædicantes à ſeruitute in patriam reuertebantur. Eccleſias item, & Monaſteria amplis poſſeſſionibus locupletauit, in primis Hortenſe, cui territorium Algondroni dono dedit. Sic igitur ſapiens Dominus, bonum Seruum, qui fuerat fidelis in modico ſupra multa conſtituit; & celebris fama B. Viri, quæ tàm longe lateque, ex eremi ſecreto ante peruagabatur, facta eſt Pontificalis adiectione claritatis illuſtrior. Tandem virtus ipſius ita Deo grata, & hominibus chara erat conuerſatio eius, vt ab omnibus vno ore,* Lumen Pontificum, Patriæ Pater, Forma Cleri, Heſperiæ lux, & Regula nſtorum *vocitaretur. Iura, & libertatem Eccleſiaſticam omni conatu vt defenderet, non reſpexit carnem, aut ſanguinem; nullus in eo humanitatis ſenſus Paſtoralis officij conſtantiam labefactauit. Et quia aliqui Nobiles, potentiâ, & vanitatibus elati, in Sacerdotes manus violentas inferre non verebantur: eius inſtantiâ* Clemens III. *Pontifex Summus, præterquam, quòd antiquas cenſuras contra percuſſores Clericorum innouauit, & alias ſtrictiores fulminauit, ſuo diplomate ſanciuit: Quod ſi aliquis Sacerdos taliter percuſſus, defectu teſtium, id probare non poſſet, ipſius verbis fides adhiberetur, cuius teſtimonio contra percuſſores poſſent procedere Iudices. Addidit inſuper quod ſi hi quorum abſolutio propter talem percuſſionem Sedi Apoſtolicæ reſeruata eſt, infirmitate grauati, aliâ ve vrgente neceſſitate impediti, Romam ire non poſſent, ab Epiſcopo abſoluerentur, ad tempus tamen, & tali conditione, quod infirmitate, & impedimento ceſſante, perſonaliter teneantur ad pedes Pontificis recurrere. Inter alias corruptelas, quibus Eccleſiam ſuam fere collapſam inuenit, non minus cor B. Viri premebat; quod cùm Eccleſia illa à primæuâ ſuâ inſtitutione pro Canonicis Regularibus fuerit ædificata, primo illo rigore tepeſcente, iam Seculares etiam Sacerdotes admittebantur. Vnde non parua deformitas oriebatur, cùm in eadem Eccleſia, & eodem Capitulo, Religioſi, & Seculares ſimul inuenirentur. Vt autem ſimile inconueniens de medio tolleret, priuilegium obtinuit à* Cœleſtino III. *Pontifice Maximo, ne aliquis de cætero Canonicorum adſcriberetur cœtui, qui prius Regularem profiteretur vitam.*

Cœtus Segunti-num Epiſcopatum acceptat.

Omnia vitia radicitùs extirpare conatur.

Plures eius eleemoſyna.

Conſtantia in defenſione iurium Eccleſiæ, eiuſque libertatis.

Secularibus Clericis Canonicatus interdixit.

ALIQVOT *Annis igitur in reformatione Cleri conſumptis, Eccleſiaſticorum moribus ad priſtinum rigorem, ſummo labore, reuocatis, & rebus omnibus firmiter ſtabilitis, iterum ad Sanctum otium ſolitudinis anhelat.*

Epiſcopatu relicto ad Monaſterium reuertitur.

Permiſſione tamen, & benedictione Summi Pontificis, atque Alphonſi *Caſtellæ Regis conſenſu, relictis Epiſcopatus habenis ad Monaſterium* Hortenſe *reuerſus. Sed quis mortificationes, ieiunia, diſciplinas, cilicia, quibus corpus ſuum, tanquam ſi de nouo conuerteretur, acriter affligendo domabat, narrare ſufficiet. Vel quomodo humilitatem, quâ abiectiſsimis operibus exercebatur; obedientiamve, quâ non modò Abbatem, ſed quoſcumque inferiores Monachos venerabatur, ſtylo comprehendere poterit? Orationem etiam, & contemplationem, cui dùm inſiſteret, non rarò in ecſtaſim rapiebatur, ſilentio prætermittere iudico. Sufficit nobis, quod Abbas, & Epiſcopus, vt humilis Monachus inter fratres conuerſatus eſt, vili cucullâ, & aggreſti cibo contentus. Cùm autem Septuageſimum Tertium ætatis ſuæ annum pertingeret, ad viſitationem Monaſterij S. Mariæ* Obilenſis, *quod pius Rex* Alfonſus *fundauerat, mittitur. Ibique diuinâ reuelatione, reſolutionis ſuæ horam præſciuit. Deſiderans autem inter fratres, & filios ſuos Monachos* Hortenſes *vltimum vitæ ſuæ terminum expectare, iter arripuit, mœrentibus* Ouilenſibus *Cœnobitis, qui ex exteriore S. Viri hilaritate finem eius inſtare colligentes, eum toto conatu ſecum retinere conabantur, vt Sancti Corporis ipſius inæſtimabili pignore, Eccleſia eorum nobilitaretur. Sed dùm id obtinere minime poſſent, aliqui ex ipſis eum per viam comitati ſunt. Cúmque ad Oppidum quod* SVBDOSA, *ſeu* SETOCA, *ab indigenis nuncupatur, veniſſent, grauiſsimâ correptus infirmitate, lecto decubuit; Eccleſiaſticiſque Sacramentis, munitus, hoc vnum petijt, quòd Corpus ſuum ad Monaſterium* Hortenſe *deferretur, vbi propriæ ſepulturæ locum elegerat. Sicque inter diuina colloquia animam efflauit puriſsimam,* XVI. Kalendas Octobris, *Anno Domini* M. CC. X. *Et inter cœlorum Ciues æternæ beatitudinis ſortem eſt conſecutus. Tum Deus, vt famuli ſui merita oſtenderet, odore ſuauiſsimo domum totam repleuit, qui etiam poſtquam* Corpus *inde tranſlatum eſt, per multos dies perſeuerauit. Eodem inſtanti, quo B. Vir è vita diſceſſit, Monachi* Hortenſes *Patris ſui feliciſsimum tranſitum diuinitus cognouêre. Cuius Reliquias fuſis lachrymis, & debito honore exceperunt, & in ſepulchro lapideo tumularunt: ad quod innumerabilis fuit populi concurſus, propter miracula, quæ Dominus S. Viri meritis patrabat. Quæ licet antiquorum negligentiâ obliuioni ſint tradita, certò conſtat ſine numero fuiſſe. In eius ſarcophago hocce Epitaphium olim erat:*

Obitus ſui horam diuinitus præſciit.

Moritur.

Miraculis præcedentibus tumulatur.

MARTINVM *fortis rapuit veſania mortis,*
Pontificem ſanctum, iuſtum, ſobriumque Beatum,
Impetrare Pia Virgo dignare MARIA,
Vt viuat Monachus tuus hic Eremita,
Cuius in hac foſſa carnes conduntur, & oſſa.
Octo bis Octobris diſſoluit membra Kalendis.
Anno ab Incarnatione Domini M. CC. X.

Epitaphium in Sepulchro.

Sic igitur per fere CCC. *& amplius annos ſanctum* Corpus *iacuit ſepultum, vſque ad Annum Domini* M. D. XXXV. *quo* Ludouicus de Eſtrada *Abbas* Hortenſis, *corpora Sanctorum, quæ in Presbyterio humata erant, eleuare decreuit, ſicut diuerſi eiuſdem Domus Monachi diuinitùs fuerant præmoniti. Tunc inuentum eſt* Corpus S. MARTINI *Noſtri incorruptum, atque ſuauiſsimum ſpirans odorem. Qui venerandus Abbas ſacras exuuias in fornice deaurato, ex lapidibus pulcherrime conſtructo,*

Corpus transfertur.

ad

Digitized by Google

ad latus sinistrum Altaris Maioris summâ reuerentiâ transtulit, & nouo Epitaphio decorauit.

En ACTA *à Chrysostomo Enrriquez* digesta, & concinnata, quæ etiam D. F. *Angelus Manrrique* Episcopus Pacensis Annalibus Cistercien sibus coagulauit, quæ certe gemina sunt. Cætera verò quæ ijdem Cistercienses Monachi, maxime Chrysostomus *d. lib. 1. Distinct. 7. c. 7. fol.* 222. effingunt, de Capite S. MARTINI Nostri in Ecclesia *Seguntina* adseruato, & titulo S. SACERDOTIS culto, prorsus à veritate discedunt, vt latius probauimus supr. *Tom. 3. Die V. Maij. fol.* 81. vbi ex Annorum calculo, relatione successus, & S. E. Seguntinæ veteribus monumentis collegimus, nullibi illud Cistercien sium Scriptorum commentum probari. Denique omnia alia in ACTIS expressa apud ipsos Cistercien ses communia sunt. *Caput S. Martini, nequaquam colitur Seguntiæ.*

HORTENSE *Cœnobium.* Celebre, & Regale situm in *Valle* amœnissima, in Confinio Regnorum *Castellæ*, & *Aragoniæ*, quibus vtrobique Duo Milliaria occupat, eius situm *Xalone* flumine labente, & irrigante. Hunc igitur Reges Sarraceni, qui Cæsaraugustam possidebant, locum aëris temperie, glebæ feracitate, montium hincinde circuncingentium multitudine, & fluminis amœnitate pulchrum, elegerunt, vt ibidem HORTVM plantarent. Hinc erectis ab vtraque parte, spatio IV. Mill. muris, ex lapidibus firmiter constructis, Vallem illam concluserunt; quo ipsi Reges Arabes Cæsaraugustani recreationis ergò venire solebant. Sed illis eiectis *Hortus* iste inter *Castellæ*, & *Aragoniæ* Reges diuisus, tandem Cistercien sium Ordini, instante MARTINO Abbate paruit. Quæ omnia probant Enrriquez supr. *d. Distinct. 7. c. 4 fol.* 217. Manrrique in *Sanctor. Cistercien s. d. lib. 2. c. 7.* Aubertus Miræus *lib. 5. Orig. Monast. c.* 15. & alij. *Topographia Monasterij, Hortensis.*

FESTIVITAS *celebris* S. EVPHEMIÆ *Virginis, & Martyris apud Antiquariam Hispaniæ.*] Huius festi solemnitas singulis annis colitur magnifico apparatu, & egregiâ pompâ in Vrbe *Antiquariæ* Bæticæ, ob insignem Victoriam, quam Infanti Catholico, Ferdinando, Deus concedere dignatus est, hoc ipso die, S. EVPHEMIÆ Virgini, & Martyri *Chalcedonensi* sacro, Anno Domini M. CCCC. X. vt referunt Auctor Anonymus in *Histor. Antiquitat. Antiquar. fol.* 29. F. Franciscus Cabrera *Histor. Antiquarens. c.* 18. Rodericus Mendez Silua in *Populat. Hispan. c. 7. fol.* 118. Et his omnibus huius festiuitatis seriem sic compaginare decreuimus. C. *Scriptores.*

HISTORIA FESTIVITATIS S. Euphemiæ Virginis, & Martyris Chalcedonensis, annuatim apud Antiquariam Vrbem Baticæ repetitæ, ob recuperatam à Mauris Ciuitatem, hoc ipso Die, quô Ecclesia Martyris huius solemnia celebrat, ex Varijs.

ANTIQVARIA *Vrbs, quæ &* SINGILIS *dicta nosci tur, & in* Turdetanorum *agro sita conspicitur, priscorum æuo celebris, &* S. IACOBI *Hispaniarum Apostoli, & Magistri Nostratum lustratione celebrior. Nam cùm Sanctissimus Apostolus, vt Christi Euangelium prædicaret, & omnes populos fidem Catholicam edoceret, in Baticis Regionibus moram faceret, Antiquariam ingressus, munus sui Apostolici officij continuò per plateas incæpit exercere. Erant enim ibidẽ tunc temporis Duo Sacerdotes Idolorum,* Cornelius Proculus *alter, & alter* Cornelius Bassus, *qui cum Discipulis Apostoli disputationem de Religione mouentes, tandem fulmine veritatis deuicti, prorsus ab incepta dissertatione discedunt. Hoc exinde Celebrior Ciuitas successu, in temporum Annalibus reputata, maximum de se fidei sequentibus seculis præbuit testimonium. Ergo vrbs hæc magnâ sui parte,* *Vrbis nomen, & vetustas.* *Discipuli S. Iacobi disputant cum Sacerdotibus Idolorum.*

naturâ munita, & opulenta, tempore Romanorum Bætica Proconsulum delicium fuit; & Regum Granatensium eius Castrum ferreis ostijs firmum, frequens, & tutus erat secessus. Ex ea in subiectos agros iucundus adest prospectus, ita vt partim latissime vagetur, & partim cæduis montibus coerceátur. Hìc fontium perennium, & egelidorum frequentia, quorum inter confragosa loca ebullientium suauissimum murmur aures demulcet: & limpidæ vndæ visui gratæ patescunt. Hæc in generali excidio Hispanico, *sub Arabum dominio iacuit, ad Annum vsque* M. CCCC. X. *cùm per* DC. XCVI. *Annos iugum Mahometicæ dominationis infeliciter experiretur. Sed Catholicus Infans Aragoniæ* Ferdinandus, *dùm* Ioannis II. *Regis Castellæ administraret tutelam, valido exercitu, & forti militum acie, confractis Arabum viribus,* XVI. die Septembris, *S. Euphemiæ Virgini, & Martyri* Chalcedonensi *sacro, prædicti Anni Domini* M. CCCC. X. *vrbem ingressus, illam* Castellæ *Regibus adiecit. Cuius Virginis, & Martyris opem Catholici Ciues, qui vrbem illam celeberrimam, quam de Sarracenorum manibus eripuerant, populauerant, totis viribus, gratam & acceptam referre cupientes, Ædem publici tribunalis angulo coniunctam, in Ecclesiam Diuæ* MARIÆ *cognomento Antiquæ & S. Virgini* EVPHEMIÆ, *illius Vrbis Patronæ constituxere, ibidemque postmodum in lapide marmoreohocce mnemosynon inscriptum.*

Quo tempore sub Arabum iugo iacuit.

Ecclesiam S. Virgini Matri, & Euphemiæ construunt.

ANTIQVIT. MONVMENT. NON. IOVI.
SED. DEO. OPTIMO. PERINDE. AC.
MAXIMO. RESTIT.
ALTARE. ALMÆ. DEIPARÆ. ET
DIVÆ. EVPHEMIÆ. CIVITAT.
HVIVS. PATRONÆ.
ANTIQVARIA. VRBS. EX VOTO.
CONSECRAVIT.

Post hæc cæteris vrbibus Regni Granatensis *Catholicis Regibus parentibus; isthæc mirificis fuit exaltata Templis, & Conuentubus Religiosorum, & maximè Ecclesiâ Collegiatâ, quâ Præpositus, & Canonici Regiâ liberalitate muniti splendidissimum Capitulum præse ferunt, & illustrissimum cætum, opulentis redditibus repræsentant.*

En Historiæ seriem, quam qui prolixius ediscere desiderat, adeat Nostrorum Chronophragorum Historias, maximè quas scripsit Ioannes Mariana *lib.* 19. *c.* 21. *&* 22. F. Franciscus Cabrera, & Auctor Anonymus, qui pro solemnijs huius Festiuitatis sequentem *Hymnum*, hoc die, decantari solitum, refert.

D Iua, cui proles moderantis Orbem,
Æthera, ac terras, mare cum silentum
Pallidis vmbris dedit esse Sponsam
Ter sibi charam:
Quam suæ Matri libuit potenti
Esse coniunctam, colierque eodem
Virginem tecto, comitemque tantæ
Virginis esse.
Cuius assurgit chorus Angelorum
Numini, & læti venerantur omnes,
Quisquis in cælo residet locatus
Sorte beata:

Supplices

Digitized by Google

Supplices te Euphemia *deprecamur,*
Quòd tuum poſcas Dominum benigne,
Hoc ſonat nomen, tribuens fauorem:
(Cuius amore
Poſt habens quidquid caro concupiſcit,
Nec timens quidquid fragilis paueſcit,
Fortis, & conſtans lanios, rotaſque
Suſtinuiſti,
Et minas Priſci: neque virga ſæua,
Non equus tortor, non auarus ignis,
Mente propellunt ſolida, nec atrox
Ira Leonum.)
Donet huic pacem populo & ſalutem,
Criminis donet maculas cauere,
Det ſuæ Matris prece mitigatus
Regna Polorum.

An S. Iacobus in Antiquaria?

QVATENVS diximus S. IACOBVM luſtraſſe *Antiquariam*, & ibidem quoſdam Idolorum Sacerdotes cum Apoſtoli Diſcipulis diſputaſſe: teſtem aduoco Iulianum Archipresbyterum Toletanum in *Aduerſar. n.* 101. *fol.* 26. hæc verba texentem: *Cùm per Baticam prædicat* S. IACOBVS, *Zebedæi filius ingreſſo illo* ANTIQVARIAM, *de Religione diſputant cum Diſcipulis eius, Sacerdotes Idolorum, præſertim* Cornelius Prouilus, *&* Cornelius Baſſus, *Pontifices Cæſarum, qui diſputantes vincuntur.* Eadem referunt P. Antonius Quintana Duenas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. in Proœm. fol.* 3. M. Rus-Puerta *Hiſtor. Gientenſ. Secul.* 1. *c.*5. *fol.* 21. Horum Sacerdotum fortè ſunt illæ Inſcriptiones, quas omnes Antiquarij Hiſpani referunt, adhuc in eadem vrbe exiſtere. PROCVLI hiſce literis.

Memoria Cornelij Proculi Pontificis Cæſarum.

LIVIÆ. DRVSI. DIVI. F. MATRI.
TIB. CÆSARIS. AV. PRINCIPIS.
ET. CONSERVATORIS. ET. DRVSI.
GERMICI. GENETRICIS. ORBIS.
M. CORNELIVS. PROCVLVS.
PONTIFEX. CÆSARVM.

Item Cornelij Baſſi etiam Cæſarum Pontificis.

Alterius Sacerdotis Idolorum, quem etiam Iulianus nuncupat Pontificem Cæſarum, & proprio nomine illum CORNELIVM BASSVM appellitat, Monumentum in *Antiquaria* viſitur, hiſce charactéribus:

IMP. C. CÆS. D. TIBER. F. DIVI.
AVG. N. DIVI. IVLII. PRON.
TRIBVNITIA. POTEST. T.
COS. III. PONTVFEX.
CORNELIVS. BASSVS.
PONTVFEX. CÆSARVM.
D. S. P. D. D.

Plurimas qui de hac vrbe *Inſcriptiones* videre deſiderat, Auctorem Anonymum, qui de *Antiquitat. Antiquarenſ.* ſcripſit Ann. 1584. vel circiter, vbi omnes, quæ adhuc repertæ ſunt, ad literam ſubiungit, cum relatione ſitus, & omnium publicorum monumentorum, in eadem vrbe ſplendentium.

ANTIQVARIA. Ciuitas vetuſta in Bætica, quâ SINGILIA olim conſtructa creditur.

Digitized by Google

Topographia. creditur. Nomine hocce passim Scriptores, & Geographi sæpius nuncupauere. *Plin. lib.* 3. *c.* 1. SINGYLIAM cum *y* scribit, in vetustis Inscriptionibus in eadem vrbe repertis, sine *y*, vt ex sequenti colliges; apud Anonymum *fol.* 24.

L. IVNIO. NOTHO.
VI. VIR. AVG. PERPETVO.
CIVES. SINGILIENS.
ET. INCOLÆ. EX. ÆR. CONL.

Antiquaria Nomen est Antonino in *Itinerar.* apud Zurit. *fol.* 96. & in Not. fol. 520. De ea plura Ludouicus Nonius in *Hispan. c.* 26. Stephanus Garibay. in *Compend. Histor. lib.* 16. *c.* 5. Ambros. Moral. *Antiquit. fol.* 21. & 51. Medina in *Magnitud. Hispan. lib.* 2. *c.* 22. Ieronymus Roman. in *Rebuspubl. Orb.* 1. *p. lib.* 7. *c.* 17. Hodie dicitur ANTEQVERA. Dequa etiam Luitprandus in *Chron. Ann.* 686. vbi Cornelios illos Proculum, & Bassum Sacerdotes Idolorum fuisse ANTIQVARIÆ ad fidem conuersos prædicatione Discipulorum S. IACOBI Nostri fatetur.

Sacerdotes Idolorum Antiquarenses ad fidem conuersi.

D. S. GEMINIANVS Martyr Romanus.] Eius agonem repetunt Græci in Menolog. Die XVII. Septembr. At Latini in Martyrolog. h. d. vt ex *Bedæ*, *Adonis*, *Vsuardi*, & recentiorum liquet. Ab eis Martyrologium Romanum, his verbis: *Romæ* SS. *Martyrum* Luciæ *nobilis Matronæ*, *&* GEMINIANI, *quos Diocletianus Imperator pœnis grauissimis afflictos, diúque tortos, tandem post laudabilem martyrij victoriam, gladio animaduerti præcepit.* Vbi Baron. in *Not. lit. D. fol.* 576. Conueniunt Castellanum *Vazquij*, & Lusitanum *Lupi*, & cætera recentiorum.

Martyrologia.

Existentia Corporis apud Valentiam. Quod eius *Corpus* apud *Valentiam* custodiatur, & pia deuotione colatur in Collegio Patriarchæ *D. Ioannis de Ribera*, eius vrbis Antistitis, videndus Solorzanus in Sacrar. Valentin. fol. 154. & alibi.

DECIMO QVINTO
Kal. Octobris.
DIES XVII.

A. OCTOGESÆ *in Ilergetibus Hispaniæ* S. AGATHOCLIÆ *Martyris, quæ cum famulatum cuidam* Paulinæ *præberet idololatræ, & sæpius à Domina, ne Christum coleret increparetur, in fide perseuerans, variis vexata cruciatibus, strenuum Domino reddidit spiritum.*

B. BRITONIA *in Hispania* SS. SOCRATIS, *&* STEPHANI, *qui in dira* Vlpij Traiani *persecutionis procellâ, propter fidem capti Catholicam, variis tormentis dilaniati, tandem Martyres supremo coronantur agone.*

C. CORDVBÆ *in Hispania Bætica* S. COLVMBÆ *Virginis, & Martyris,*

& Martyris, quæ cum in Tabaonensi *Cœnobio lilia colligeret candida castitatis, & purpureas quæreret agonis rosas, vt Christo sponso florarium attexeret variegatum, vrbem ingrediens fidei suæ documenta propalans, ad martyrium vtraque florum coronâ redimita cucurrit, & in petræ foramen volitans, illic cœlestis* Columba *securitatem adinuenit æternam.*

D. GERVNDÆ *in Hispania* Depositio *sacrati Corporis Beati* LAMBERTI *Episcopi* Traiectensis *Martyris, quod in Ecclesia* B. MARIÆ *Oppidi de* LLEDO, *honorifico tumulo inclusum, apud accolas pia religione percolitur.*

E. ROMÆ *Sancti* Iustini *Martyris, Cuius sacra lipsana in Monasterio* Antiquarensi *fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum debito custoditur honore.*

F. HISPALI *in Bætica* Depositio *sacrorum pignorum Sancti* NARCISSI *Martyris Romæ passi, quæ in Cœnobio fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum, eleganti thecâ inclusa, cultu magnifico venerantur.*

G. CÆSARAVGVSTÆ *in Hispania* B. PETRI *Arbuesi Martyris, qui cum primus fuisset illius Vrbis* Inquisitor Apostolicus *contra hæreticam prauitatem, dum aduersus illius reos, ex officio constanter inquirit, intra Sedis Metropolitica angulos, ab eisdem hæreticis confossus, spiritum Creatori intrepidus Agonista purissimum emisit.*

NOTÆ.

SANCTA AGATHOCLIA *Martyr Octogesensis in Hispania.*] Memorabile est nomen S. Martyris huius apud Græcos in *Menolog h. d.* hisce periodis: *Eodem die Natalis S. Martyris* AGATHOCLIÆ *ancillæ.* S. AGATHOCLIA *serua Nicolaï cuiusdam Christiani hominis, & Paulinæ vxoris, cum esset Christiana, & Deum timeret, quotidie cruciabatur ab Hera infideli muliere, Idolorum cultrice, quæ* AGATHOCLIAM *Octo annis asperis lapidibus verberabat in vertice, eamque nudis pedibus ambulare cogebat in hyeme, & frigore ad ligna colligenda, per totos octo annos studens illi persuadere, vt adoraret Idola: quod cùm omnino recusaret, laniata est, & excisâ linguâ, in carcerem coniecta, fame affligebatur; postremò iniecto in collum igne præsentem vitam cum æterna commutauit* Martyrologium verò Romanum concisa oratione eius memoriam repetit hoc elogio: *Eodem die* S. AGATHOCLIÆ *ancillæ cuiusdam mulieris infidelis, quæ longo tempore verberibus, aliis ærumnis ab ea vexata, vt Christum negaret: oblata demùm Iudici, & sæuius laniata, cùm in confessione fidei* A. *Martyrologia.*

perſiſteret, excisâ linguâ, in ignem proiecta eſt. Conueniunt Dionyſius Vaſquius in *Martyrolog. Caſtellan. fol.*153. P. Ioannes Lupus *in Luſitan. fol.*199. *col.* 2. P. Higuera in *Hiſpan. MS. fol.*44. Qui omnes locum agonis penitus ignorantes eius paſſionem nullo in loco circunſcripſerunt. Horum ignorationem ſuppleuit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 94. hiſce verbis: OCTOGESSÆ *in Hiſpania* S. AGATHOCLIA *Martyr, viriliter paſſa.* Quo loco F. Franciſcus Biuar. *in Not. num.* 5. *fol.*189. Rodericus Caro *ibidem lit. R. n.* 51. D. Martinus Carrillo *in Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 94. & eius ſequax Camargo *Tom.* 2. *Ann.*94. Eius ACTA nullus ſcripſit, ea dabimus prout ex Græcis, & Latinis monumentis elicere potuimus; vt & Martyri hoc qualecumque obſequium offeramus, & inſtituto pareamus.

Scriptores.

ACTA S. AGATHOCLIÆ MARTYRIS Octogenſis in Hiſpania Ilergetibus, ex Græcorum Menologio, & Flauio Dextro.

Status, & religionis profeſſio.

AGATHOCLIA *famula Chriſti, & fidei eius profeſſione decorata,* Nicolai *cuiuſdam hominis Chriſtiani, & eius vxoris* Paulinæ, *Idololatriæ fœce contaminatæ, ancilla. Hi etenim* Octogenſes *ciues cùm eſſent, & ſub eorum famulatu ſanctam ſeruam haberent, vir, qui Chriſto nomen dederat, ancillæ ſanctiſſimæ conſtantiam in fide demirabatur; vxor verò, tanquam Deorum cultrix, ſeruæ communis ab eius erroribus ſeparationem ingemiſcens, vt eſt fœmina vbique impatiens, aduerſus ſanctam ancillam, vt à propoſitâ Chriſti confeſſione prorſus abſtraheret, totis animæ viribus inſectabatur.*

Eius conſtantia.

Aſt illa fidei pabulo prolixius nutrita, Heræ intentionem humilitate primùm, conſtantiâ poſtmodum eludere conabatur. Hinc Paulinæ *furor exarſit, & iracundia vires ex fœminæ reſiſtentiâ Chriſtianæ profundiùs adſumens, primùm illam intra domus ſecreta diuerſis cruciatuum generibus impetere, poſt extra domi cancellos, variis oprobriorum ponderibus percutere decreuit. Ideò illinc pugionibus, vellicationibus, & verberibus* AGATHOCLIAM *noctu, diuque, remotâ miſeratione, vexabat. Iſthinc in hyeme, & dum Aquilo algidâ tempeſtate vallium humillima concutiebat, nudis pedibus in ſyluam caduam, ad ligna colligenda, per Octo integros annos deambulare coëgit.*

Cruciatur domi, & foris ab Hera.

Sed repullulante poſteà Domitiani Imperatoris perſecutione, quæ licet in exordio ſui Imperij remiſſior incæperat, nunc, id eſt, Duodecimo coronationis eius anno, grauius exardeſcens, totam Orbis Eccleſiam extinguere concupiuit, Paulina, *quæ ſeruam ſuam beatiſſimam ad adorandum Idola flectere non poterat, etiam cum proprio rei familiaris diſpendio, ancillam coram Iudice accuſauit.*

Coram Iudice accuſatur.

Quæ cùm ante tribunal deducta fuiſſet, & à Iudice de Religione perſcrutaretur. S. AGATHOCLIA *ſe eſſe Chriſti famulam, & vſque ad vltimum vitæ halitum futuram, reſpondit. Tum Iudex conſtantiam reſponſi in ſerua demiratus, illam ſatellitibus traddidit, vt flagellatam diu Chriſti nomen è corde adimerent. Quod ſi adhuc in propoſito perſiſteret eam in equuleo ferociùs dilaniarent. Sed quid hoc? B. Martyr hæc omnia cruciamina deuincens, forti animo, & ſpiritu repleta diuino, profundiùs Chriſti Domini nomen, miracula, & fidem incæpit exaltare.*

Cruciatur, & dilaniatur.

Tunc Iudex furore repletus linguam excidere præcepit, & cùm nec à laudibus Chriſti deſiſteret, rogum pergrandem coagulare protinus iubens, in eum proiecta eſt, quò animam Creatori, cuius amore ardebat, victrix tradidit Martyr egregia, XV. Kalend. Octobris, *Anno Domini* XCIV. *Cuius corpus à Chriſtianis* Octogenſibus *ſepultum, & honorifice in cineribus conlocatum, in poſterum in magno pretio fuit ſequentibus ſeculis.*

Coronatur.

HACTENVS S. Martyris ACTA, quæ prorſus in prolegomeno probata remanent. Et licet hucuſque Annus ignoraretur agonis, iam ex *Flauio Dextro* &

locum

locum palæstræ, & *Annum* passionis agnoſces. Quòd verò eodem hocce Anno, Domitiani Imperatoris XIV. perſecutio aduerſus Chriſtianos prolixius exardeſceret, videndus Antonius Gallonius de *Cruciat. Martyr. fol.* 93. Ioannes Andreas Gilius *de Perſecutorib. Eccleſ. lib.* 2. *Perſecut.* 2. *fol.* 47. Cardinal. Baron. in *Annal. Eccleſ. Tom.* 1. *Ann.* 93. *& ſeqq.* De *Octogeſa*, ſuperius diximus. *Annus agonis probatur.*

SS. SOCRATES, & STEPHANVS *Martyres Britonienſes in Hiſpania.*] In BRITANIIS eos paſſos affirmant Venerabilis *Beda*, *Ado Viennenſis*, & *Vſuardus Monachus.* Romanum verò Martyrologium in BRITANIA, ſequenti clauſulâ: *In* BRITANIA *Sanctorum Martyrum* SOCRATIS, *&* STEPHANI. Conueniunt Dionyſius Vaſquius in *Martyrolog. Caſtellan fol.* 153. Ioannes Lupus *in Luſitan. fol.* 199. Conſtantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 98. & cæteri recentiores. Aſt Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 94. *n.* 26. *fol.* 16. licet in Codice edito corrupta nomina SS. Martyruũ, & locus palæstræ reperitur, eos, agonẽ comleuiſſe affirmat in *Britonia Hiſpaniæ* hac ſerie: *In eadẽ perſecutione* (Trajani) *in Hiſpania, Ciuitate* BRIONIA, *vel* BRIANIA (*lege* BRITONIA) *Sanctorum Martyrum* SOCIOTIS (repone SOCRATIS) *&* STEPHANI. *Alij ſub Nerone.* Eadem ipſe Iulianus in *Epigrãmatibus Sacris, MSS.* apud me inter *Poëmata Hali*, hocce Exaſticho: *Martyrologia. Iuliani ſententia.*

DE SS. SOCRATE, ET STEPHANO MM.

SOCRATES, *&* STEPHANVS, *qui ſæpe*, Britonia, *Diui*
Martyres exornant mœnia firma tua:
Hoſque Trajani *iuſſu, perquoque verbera Chriſtum*
Extrahere intentat Lictor vterque ferox,
Martyres occumbunt, Hiſpania *corpora Diues*
Colligit; & Populus buſta ſacrata colit.

Qu ales fuiſſent horum SS. Martyrum res geſtæ, qualiaue tortorum certamina, & cruciamina; quod item mortis genus in eos exercuit ſatellitum ſæuitia, ſub ſilentij cinere deliteſcunt. Hinc huiuſmodi commemoratione contenti, amplius eorum anamne ſin illuſtrare non poſſumus. Sinamus ergo Deo, quæ adhuc certiùs inueſtigare nequimus: forte alius erit, qui facile his noſtris incæptis maiora addere conetur. Illud nouiter ſciamus, quod licet apud Martyrologos ſuperius adductos, nihil de tempore paſſionis inueniatur, iamiam ex ſententia *Iuliani* eos agonem impleuiſſe ad Annum C. X. quo *Trajani* Imperatoris perſecutio accepit exordium; vt ex Baronio *Tom.* 2. *Ann.* 110. tradunt *Callonius*, & *Gilius* ſupra relati, conſtat. *Annus agonis.*

BRITONIA. Vrbem fuiſſe in *Gallecia* finibus ſitam ſatis multis monſtrauimus ſupra *Tom.* 2. *Die II. Mart. fol.* 43. *& Die X. fol.* 158. *& Die XV. fol.* 266. Quibus in locis huius vrbis exiſtentiam in *Hiſpania*, necnon ſitum, & Sedem Epiſcopalem intueberis. Ideo hac remiſſione contentus, ne repetam ad alia pergo. *Topographia.*

S. COLVMBA *Virgo, & Martyr Cordubenſis.*] Iam ſuperius ſcilicet *Tom.* 3. *Die XXVIII. Maij. fol.* 369. Octo fuiſſe in Hiſpania COLVMBAS, & virginitatis honore claras, & martyrij coronâ illuſtres. Inter quas, & hanc Noſtram *Cordubenſem* repoſuimus, numero *Tertiam*; de qua hæc Romanum Martyrologium h. d. verba: CORDVBÆ *Sanctæ* COLVMBÆ *Virginis, & Martyris.* Vbi Cardinal. Baron. *lit. I. fol.* 578. Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 153. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 199. Ieronymus de la Higuera *in Hiſpan. MS. fol.* 46. Arnaldus Wion in *Monaſtic. fol.* 312. Hugo Menardus in *Benedictin. fol.* 76. Petrus Galeſinius in *General fol.* 129. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Corduba. *fol.* 62. *col.* 2. De ea ſcripſere S. Eulogius in *Memorial. SS. lib.* 3. *c.* 10. vbi Ambroſius Morales in *Not. fol.* 75. & in *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *c.* 21. F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan lib.* 4. *c.* 22. *fol.* 100 P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 7. *c.* 15. P. Martinus de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ.* *Martyrologia.* C. *Scriptores.*

Digitized by Google

fol. 143. D. Martinus Ximena in *Annal. Giennenſ. fol.* 47. Cardinalis Cæſar Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 10. *Ann.* 853. *n.* 72. *& ſeqq.* Eius ACTA prout illa *S. Eulogius* deſcripſit, hic ſubijcere decernimus:

ACTA S. COLVMBÆ VIRGINIS, & Martyris Cordubenſis in Bætica Hiſpaniæ ex D. Eulogio, & alijs.

Origo, & pueritia.

COLVMBA *Virgo nobilis, & decora, ex vrbe* Cordubenſi *progenita, &* Eliſabeth *atque* Martini, *poſtmodum Abbatis* Tabanenſis, *ſoror, cùm inter bona parentum tenerrime in annis pueritibus degens, propoſitum* Eliſabeth *ſororis ſuæ, quod cum viro ſuo* Ieremya, *adhuc vulgo admixti gerebant, agnoſceret, qui longe antequam Monaſterium peterent, multis ſe Chriſto religionibus, inter conuentus populi conſecrarunt: perſæpe genitorum relicto conſortio, domum ſororis frequentiùs viſitans; talibus ſe conſignandam votis exoptat, anhelaque huius propoſiti verna cupit exiſtere. Confeſtim itaque terrena omnia ſpernere deſiderat: Sed aduerſatur puellæ intentioni genitrix repugnatura. Quæ etiam contra ſobolem* Eliſabeth, *eiuſque virum fœdis tracundiæ motibus excitata, grauiter conqueritur, quòd ita adoleſcentis alliceret animum; quòd ſicut ſe, & iſtam deperderet, mundumque flore ſuo vernantem, diſſipato matrimonio relinquentes, in ſolatio exterorum id cuperent congerere. Inter hanc autem conflictationem (vt vulgi mos eſt) diſquiritur ad copulam nuptialem puella; crebriſque interpellationibus, ſecularitate inuoluere exoptant, cœleſtium thalamorum nuptijs diuinitùs aſſignatam. Et cùm nec illa conſentiret, nec mater deſiſteret, quo nihilominus nuptui traderetur: ipſa mater (Dei prouidentiâ) eximprouiſò moleſtiâ ægritudinis occupata, ſub celeri vocatione, mundo exempta, receſſit. Remanet Dei famula, non tàm matris obitu contriſtata, quàm latior gratiâ ſuæ deuotionis, ſine cuiuſpiam præiudicio, adimplendæ. Verùm nonnullo tempore, in ſancta Religione apud vrbem, vtriſque ſororibus verſantibus, continuò expleto iam proprijs ſumptibus* Tabanenſi *Cœnobio, eò ſe viri cum mulieribus Chriſto militaturi conferunt. Ibi S. Virgo terrenis ſe exuens, hæret cœleſtibus, & mentem ad ſtudium ſcripturarum conuertens, fit admodum eruditior inueſtigandi, ac diſſerendi ſententiarum obſcura. Creſcit B. Virginis ſanctimonia, & late diffuſa Cœnobij fama, etiam procul ſitarum ad ſe vrbium diſcurſus inuitat, quo talium exemplorum magiſterijs imbuerentur. Hæc autem Virgo ſub fratris ſui* Martini, *&* Eliſabeth *regimine manens, præcellit meritis; & gratiâ honeſtatis omnibus præit. In conuerſatione laudabilis; in humilitate ſublimis; in caſtitate perfecta; in charitate firma; in exorando attenta; ad obediendum apta; ad miſerendum clemens; ad indulgendum facilis; ad prædicandum diſſerta; & ad inſtruendum prompta. His quoque virtutibus clarens, cunctorum in ſe prouocabat affectum, omnibus norma, exemplumque ſanctitatis exiſtens. Et quia crebro aduerſarij tentationibus propulſabatur, ideò frequentioribus ſe coram Domino precibus, & fletibus mactat; verens ne diu congeſta laborum vtiliſſimi prædonis inruptione perirent. Hinc ad maiorem ſanctitatis cautelam erigitur, metuque hoſtis adacta, ſolertiùs ad ſummam virtutum, diſtrictiori vitâ, contendit. Hanc ſæpe ægrimonijs tentator macerat, immittit faſtigium, ſpecicm virorum prætendit, longum adſtruit victum, diuerſiſque fatigat phantaſijs. Quibus horribili metu compulſa, luget immaniter, ne lapſu mortis, à conſortio dirimatur Sponſi, cuius ſe ſancto ardore charitatis aſſerebat interius eſſe conflagratam, vt quaſi exciſſæ carnis cicatrice, pro eius deſiderio mente vulnerata exiſtens, niſi ſolo eius intuitu in cœlis nullo modo ſe perhibebat poſſe ſanare. Nullum vnquam peccatorem quamuis gra-*

Virginis votum de caſtitate ſeruandâ mater impedire conatur.

Sed matris morte ſubſiſtit.

Ingreditur Tabanenſe Cœnobium.

Eius laudes.

Tentationibus vexatur.

uioribus

uioribus oppreſſum peccatis ſermone ſuo læſit, de nullius actibus iudicauit, de nullius deſperauit ſalute, nec quemquam licet fœdis infamatum deſpexit rumoribus. Scio (*referebat*) verſutias dæmonum; ſcio inſolentias hominum, qui interdùm ipſum maledictionis ſubſannatione impetunt, quem probatum dignioribus meritis habet Omnipotens. Multa ſunt enim iudicio condemnata humano, quæ diuino ſunt probata, & ſanctificata conſilio. Et plerumque opinationibus ſuis tranſgrediuntur homines diuinam ſententiam: dùm cuius meriti apud illum quiſque permaneat, neſciant: & tamen iam quaſi præſagi occultorum, vel dignum prædicent, vel reprobum infament. Cùm vtique inculpabilius, ſi ad ſe reuerterent, iudicarent: & ſi quanto, vel quali oneri vnuſquiſque ſubiaceat, vel quo ſit debito reus intenderet, nullatenùs culpabiliter, de incognitis diſputarent. Sed agunt nonnulli hæc, quo in veritate exprobratio diuina contra nos olim prolata firmetur, quæ ait: *Attendite, & auſcultate: Nemo quod bonum eſt loquitur, nullus eſt, qui agat pœnitentiam propter peccatum ſuum, dicens, Quid feci?* Qui proprij facinoris trabe neglectâ, de feſtucis aliorum ſolliciti permanentes, quod leui ſuſurrationis aure captauerint, verùm nihilominùs, & nullatenus incredibile eſſe affirmant. *Nunquam autem Virgo clementiſſima ſine cauſa iram admouit, niſi cùm forte aut infantulis, aut aliquam è ſororibus negligentem adſpiceret, quas ſolo intuitu oculorum redarguebat humiliter. Nunquam aliquandò in cuiuſquam prorupit contumeliam; nunquam os eius vaniloquio eſt occupatum; nuſquam aniles, & otioſas fabulas ſuis paſſa eſt admitti auditibus. Chriſtum corde, Chriſtum ore ſæpius meditans, illam frequentiùs cum omni affectu canebat antiphonam, quam in laudem Sanctorum Beati Patres ſuaui cantu aptauerunt*: Aperi mihi Domine Paradiſi ianuam, vt ad illam patriam reuertar, vbi mors non eſt, vbi dulce gaudium perſeuerat. *Cum his colloqui delectabatur, quorum mens ſpiritali virtute ſuccincta, mortificata cum vitijs, & concupiſcentijs membra gerebat; nec cuiquam ſe, niſi forte ſpiritualibus viris, & id perrarum, ac ſerius, viſendi præſtabat aſſenſum, & acceſſum. Quia clauſtra fœminarum à cellulis Monachorum, altis interiectis diſparata macerijs, licet vnius patris gubernaculo regerentur; hæ tamen ſequeſtratis ſe manſiunculis retrudentes, nulli omnino conuendi ſe facultatem præbebant. Sed, ſi ſubinde aut fratribus congrua inſtaret neceſſitas, aut hoſpitium pia impetraret humanitas, ſola venerabilis* Eliſabeth *per feneſtram ſe exhibebat cernendam; quæ prior, & totius erat mater vera Monaſterij.*

Illuſtria verba de non indicandis aliorum actibus.

Ierem. c. 8.

Nunquam ſine cauſa iraſcebatur.

Alia eius egregia virtutes.

Qvodam *igitur tempore petijt à conſororibus* Colvmba, *vt inter ipſa clauſtra in quodam angulo cellula ſibi daretur, quò ſecum ſola demorans, immunis à cæterarum cœtu fieret. Annuunt pro rogatu ſancta ſorores, præbentque adminiculum ſuo conſenſu augendi virginis ſanctitatem, quæ aliquam etiam inde percipere confidebant mercedem. Vt enim præmio dignum eſt ſancta conuerſationis ſtudium, ita & erga pie viuentes religioſus affectus. Nec diſtat à factis bona conſenſio, quæ non virtute animi, ſed virtutum quaſſatur defectu: vt cùm forte non fuerit vigor corporis talia exercendi, ſit mentis intentio ſimilibus delectandi. Communia ſunt enim operis ſancti commercia, & eò fiunt Chriſto gratiſſima, quò ſimpliciter in charitate perfecta ad noſtrum referimus commodum fraternæ ſanctitatis ſtudium. Denique indeptâ benedictione ſororum, exors cœnobialium actione curarum Virgo venerabilis, in contemplatione Dei, & meditatione Scripturarum multum temporis perſeuerans, poſt crebra ſuſpiria, & fletus immenſos, in quibus ſpeciali munere ſupra plurimos cœlitus eminebat, denuò ad inſtruendos diuinis paſtibus conuirginalium animos reuertitur ad cœtum. Ferunt namque illam perſæpe ternas, & quaternas horas, nec non vſque in medium diem in oratione decumbere, & cùm nulla reſonarent ſuſpiria, nullo-*

Recludit ſe in angulo Domus.

Opera aliorum cùm probamus, partem in ipſis habemus.

Lacrymarum vis in Oratione.

Tabanensis Cœnobij euersio.

Tob. c. 1.

Compunctio cordis, & oris laus in ea semper continua.

Psalm. 41.

Philipp. c. 1.

Diffidentia suorum actuum.

Matth. c. 11.

Ad martyrium properat.

Constantia eius in monendo.

que singultu membra incuterentur, in magno tamen silentio fletum promebat. Adeò vt subtus matta, in qua illa prostrato corpore exorabat, humectum lachrymis pauimentum ostenderetur. Maximum etiam in obsecrationibus stando expendens curriculum, in tantam subitò ferebatur theoriam, vt geminatus ex vtroque oculo riuulus lachrymarum, ad mentum descendens, in vnum conuersus meatum, crebrâ stillatione guttatim, quasi è tecto in humum influeret. Interea, cum furor persecutionis, qui in excidium Ecclesiarum fremebat, hanc fœminarum collectam vrbi admoueret, in prædiolum, quod dudùm sibi in confinio Basilicæ S. Cypriani extruxerant, se se conferunt retrudendæ. Hîc iam constituta Beatissima Virgo incomparabiliter flebat, lugebatque vbertim, & suam quietem, quam gerebat in montibus, & tumultus, quos in vrbe incurrerat. Semper tamen & corde, & ore clamabat: Tu nosti Domine, quia diem hominis non concupiui super terram. *Semper prædicabat, semper orabat, semper psalmos canebat, semper in ore eius laus, & benedictio Domini resonabat. Et quia Virginum mansio præfati sanctuarij parietibus cohærebat, tantumque obiectu macteriæ à vestibulo Altaris dirimebatur, si quem forte cantum sanctorum laudibus resonantem per natalitia Martyrum audisset, à Clericis psallentibus confestim quadam iucunditate cœlestium desideriorum compuncta, prorumpebat in lachrymas: vt non minus illam introrsus crederes proclamare:* Sitiuit anima mea ad Deum viuum, quando veniam, & apparebo ante faciem Dei: fuerunt mihi lachrymæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. *Ipsis enim nexibus corporis, quibus in hac peregrinatione mens sancti cuiusque retenta, ab illa ineffabili claritate sanctorum cum magna supernorum desideriorum siti exusta, seiungitur, velut obstantibus murorum repagulis, ne ad ciuitatem viuentium concito, quo vult, gressu pertingat: quasi è regione onus membrorum sibi credens resistere plorat, & dicit:* Fuerunt mihi panes lachrymæ meæ die, ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus. *Cum illo vtique esse desiderat, cum quo Apostolus resoluta iam mortalitate cupiens permanere, dicebat:* Dissolui, & esse cum Christo melius est. *Verùm indesinenter his votis* S. Colvmba *insistens, cum plus aliquid, vt reor, in semetipsam cruciatus ipsa inferret, quàm furens imploderet carnifex, vigiliarum, ieiuniorum, atque orationum continuando labores: quasi parua essent ista omnia, proprio & vltroneo in se voto illata tormenta, velut de suis etiam meritis, etsi maiora exerceret, non confidebat. Ac metuens ne centesimum virginitatis suæ fructum, vacuum apud Patrem commodi reperiret: ad ineffabile martyrij indubia lucrum aspirat, quod peccatores etiam directo tramite in regnum mittit cœlorum, dicente Euangelio:* Regnum cœlorum vim patitur, & violenti diripiunt illud. *Hinc iam ardentius in amore Christi succensa, concitis ad eum gressibus, cui fideliter seruierat, anhelans peruenire, quibusdam etiam reuelationibus ad id frequenter impulsa: quodam die, irrupto latibulo, reseratis tacite foribus, in forum digrediens, licet incognita viarum vrbis existeret, prouido tamen exploratu, quò iudex moraretur, addiscit. Ibi cum peruenisset, eiusque adstaret obtutibus, dat professionem Catholicæ fidei, profert Euangelicam veritatem, iniquum dogma retundit, auctoremque magni esse sceleris talia præsumentem, annuntians, ipsum denuò arbitrum, quare se talibus sacrilegijs combinaret, blandis admodum verbis hortatur. Cuius speciem, verbaque miratus (Iudex) illico illam in palatium ducens, satraparum concilio repræsentat: ibique adhuc profitetur, prædicat, admonet, omnes sua potius debere saluti consulere, quàm vanis insistere deceptionibus, quibus eam transuertere conabantur. Dicebat etiam:* Non talem Christus habet sponsam, quæ immutari de pristina compactione artarum eius prætualeat. Nam quis ditior illo est, vt vos me copijs rerum credatis illicere? Quis pulchrior illo est,

cuius

Digitized by Google

cuius ſpeciei forma præ filijs hominum claret, vt vos me nuptu terreno arbitremini oblectandam? Quis cultus, vel ſecta Euangelicæ fidei veritate ſanctior eſt, quæ per totum Orbem Apoſtolorum vocibus promulgata, æternæ ſpei credentibus præmium repromittens, omne prophetiſmum, quod ab illa diſſentit, anathema eſſe in veritate non dubium eſt. Quamobrem relictâ vanitate, verum Euangelij Ducem requirite, quo melius filij lucis, quam genimina tenebrarum, mortiſque ſoboles appellemini. Ille etenim dixit: *Qui ſequitur me, non ambulabit in tenebris, & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum.* Ioann. c. 8. *Quibus dictis, cum fortiſſimam Virginis conſtantiam Conſules vniuerſi aduerterent, & neque immutari poſſe talibus imbutam oraculis cernerent, neque hortatum aſſertionis eius ferre valerent; continuo ante fores palatij eam trucidari præcipiunt. Quam cum ſumma reuerentia foro conſtituentes, non ſe prius decollari permiſit, quam præmio lictorem Virgo ſacratiſſima honoraret. Sicque pronior ceruicem inclinans, in lapſu iugulj delicatum corpus ſternitur. Nec mora, vt erat lineis indutum, cadauer ſportâ immiſſum alueo proijci principes mandauerunt, nec ſicut cætera occiſorum corpora, ſiue cadauera, aut proſoribus neglexerunt, aut equuleo ſuſpenderunt. Paſſa eſt ſanctiſſima Virgo* XV. Kalendas Octobris, *Era* DCCC. XCI. *Anno Domini* DCCC. LIII. *Corpus verò eius poſt Sextum Diem illæſum, & integrum, quorundam ſolertiâ Monachorum diuinitus nobis adlatum eſt, dignoque officio in Baſilica* S. Eulaliæ *Virginis & Martyris, quæ in vico* Fragellas *conſtituta eſt, honorabilem meruit ſepulturam. Hoc nobis ad fidem de ea relatum eſt. Cæterum tu ſacratiſſima, quæ vtiliter Eccleſiam Catholicam & viuens conuerſationis exemplo; & moriens celſo meritorum inſtitutis præconio; eſto memor cultoris tui, erue me laqueis mundi, abſtrahe perturbationibus ſeculi, & confer poſt mortem requiem paradiſi. Per Dominum Noſtrum Ieſum Chriſtum, qui viuit cum Patre, & Spiritu Sancto, vnus, & Immortalis Deus, per infinita ſecula, ſeculorum. Amen.*

Coronatur.

Corpus in flumine inuentum ſepelitur.

Deprecatio S. Eulogij Martyris.

Huc vſque *B. Eulogius*, qui S. Virginis virtutum relatione conſtrictus, eius Acta laxiori calamo, & prolixius exarauit; Cuius etiam ecphraſim illius fere ætatis Scriptores repetentes, in tantæ Virginis, & Martyris honorem, ſoluta oratione, & etiam carmine conſcripſerunt. Teſtis adeſt *Cyprianus* Archipresbyter Cordubenſis, qui Epitaphium S. Colvmbæ Virgini, & Martyri ſuæ, imò & Noſtræ hiſce carminibus dicatum ſcribere non erubuit:

Cypriani Cordubenſis Epitaphium.

In Tumulo S. Colvmbæ Virginis, & Martyris Cordubenſis Epitaphium à Cypriano Archipreſb. Cordubenſ.

Continet hoc, totum Corpus venerabile, ſaxum
Virginis Egregiæ; hanc Noſtri dixere Colvmbam.
Hæc genita excelſis patribus per ſtemmata, & inde
Virtutibus claris. Tres ſuſcepêre viciſſim
Natos, Martinum, *qui poſt venerabilis Abbas*
Tabanenſis *erat; cui iunctim Sancta cohærens*
Eliſabeth, *Chriſto dant fratres nomina Vero.*
Tertia compleuit numerum pòſt Noſtra Colvmba,
Quæ dedicata Deo ſimplex fuit, vnica prorsùs
Nomine, corde, fide, & paſſim roborâta ſupernis

Auxilijs

Digitized by Google

Auxilijs constans, casta, & dùm pagina prodit
Eulogij *insignis pòst Martytis, ampla trophæis.*
Denique pro Christo guttur interrita Virgo
Obtulit, & Christo statim sociata, coronam
Promeruit duplicem; Corpus tamen inclyta Templo
Eulaliæ *Emeritensi iam monumenta dicato.*
Quod Nostro veneramur adhuc nunc tempore Ciues
Cordubenses, *floribus illud Virginis vltrò*
Sarcophagum ornantes fide; psalmos corde canentes.

Martini de Roa lapsus.

Iam diximus supra hallucinatum esse *P. Martinum de Roa*, dùm dixit, CORPVS *huius* S. COLVMBÆ Cordubensis *adseruari prope* NAIERAM *in Prioratu Regali Monasterio* S. Mariæ *subdito, & parente*; quia vt ex Luitprando in *Aduersar. n.* 149. *&* 150. probauimus, illa pignora sacra, quæ ibidem coluntur sunt alterius huius nominis Virginis, & Martyris, in illa regione coronatæ. Videnda à Nobis excogitata supra *d. Tom.* 3. *Die XXVIII. Maij fol.* 369. vbi ad longum. D. Martinus Ximena in *Annal. Giennens. Ann* 853. *fol.* 47. refert, quod olim in Ecclesia *S. Martæ* Oppidi, cui hodie nomen MARTOS, & antiquitùs tempore Romanorum, AVGVSTA-GEMELLA dicebatur, ex antiqua traditione Oppidanorum, cognouit, extitisse sepulta pignora S. COLVMBÆ *Cordubensis:* ad cuius probationem fragmentum cuiusdam lapidis, quod adhuc visitur in pariete carceris illius oppidi, & illud ad viuum delineatum, subiungit. Quod & Nos vt accepimus transcribemus, vt illorum temporum literarum formulas, intuearis.

Vetus monimentum apud Augustam. Gemellam, hodie Martos.

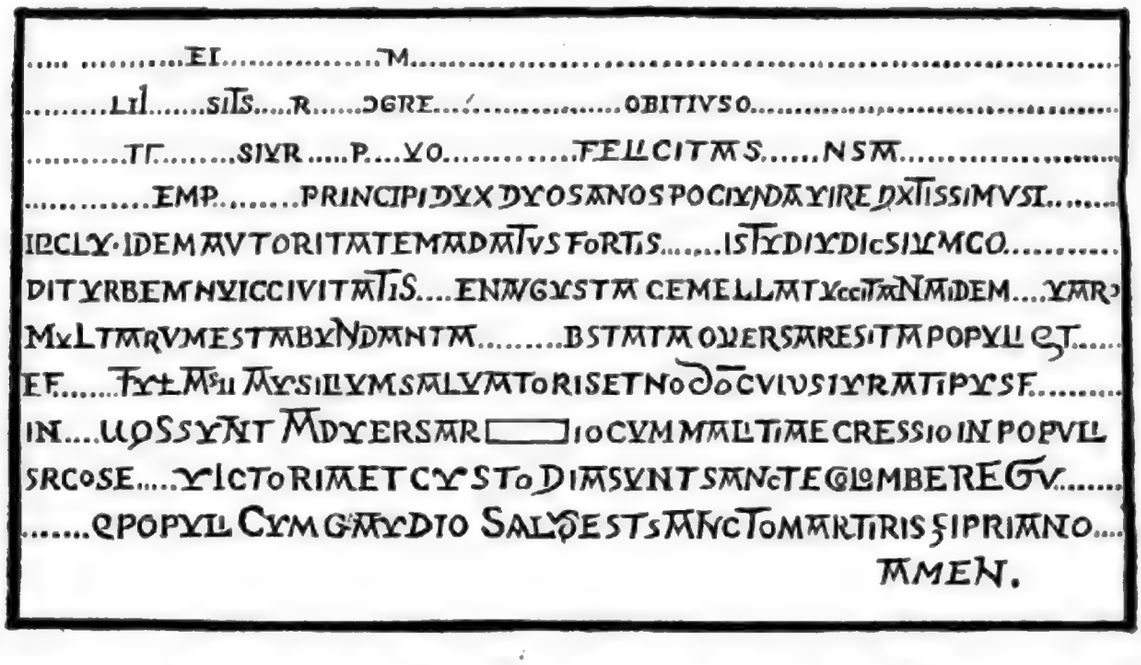

Quid sibi velint hæ literæ demonstrare, nondum diuino, forte *Muzarabes Tuccitani* collectis aliquot S. Virginis Nostræ lipsanis, in eius vrbis Ecclesia collocarunt, & in memoriam loci, quo recondita iacebant, hocce mnemosynon, istis characteribus incisis, in Marmore reliquere. Quod postea temporum angustijs, & Arabum, eandem vrbem incolentium, vexationibus, & proprio loco diuulsum, in reorum custodia transtulerunt. Quidquid fuerit, in eo legitur S. COLVMBÆ Nomen. Cætera Deus scit, qui fortassis suæ Virginis, & Sponsæ Reliquias alicubi manifestare dignabitur. Cyprianus suo tempore in Ecclesia S. Eulaliæ Virginis, & Martyris Emeritensis existere clare fatetur: ex quo etiam, quod dubitauit *Morales*, de cuius Hispanæ Virginis, & Martyris, an *Emeritensis*, an *Barci*

Ecclesia S. Eulalia Emeritensis in Cordubensi vrbe fuit.

Digitized by Google

an *Barcinonenſis* vocatione, & titulo Eccleſia illa, quâ ſacrum fuit tumulatum cadauer, fuerit, elicitur.

S. LAMBERTVS *Epiſcopus Traiectenſis in Gallia.*] Eius memoria recolitur in Martyrologijs *Bedæ*, *Adonis*, *Vſuardi*, *Galeſinij*, & recentiorum, cum Romano Baronij h. d. ſequenti periodo: *Apud* LEODIVM *Beati* LAMBERTI *Epiſcopi* Traiectenſis, *qui cùm Regiam domum zelo religionis increpaſſet, à nocentibus innocens occiſus, Aulam Regni cæleſtis perpetuò victurus intrauit.* Conueniunt Martyrologia *Caſtellan.* Vaſquij *fol.* 153. *Luſitanum* P. Lup. *fol.* 199. Gallicanum Sauſſay *Tom.* 1. *fol.* 641. De eo Sigebertus de *Vir. Illuſtrib. c.* 236. & in *Chron. Ann.* 903. Gemblacenſis de *Vir. Illuſtr. c.* 172. Ioannes Trithemius de *Vir. Illuſtrib. Benedictin. lib.* 3. *c.* 111. *& lib.* 4. *c.* 62. Cardinal Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 8. *Ann.* 697. *n.* 1. *& ſeq.* Bartholomæus Fiſen in *Hiſtor. Leodienſ. fol.* 417. P. F. Antonius Vincentius Domence *Hiſtor. SS. Cathalon. fol.* 88. Eius Acta plurimi ſcripſere, & nouiſſime Bartholemæus Fiſen *d. Hiſtor Leodienſ. fol.* 9. *& ſeqq.* Ea breuiora damus, cùm Noſtri iuris non ſit, niſi ex depoſitione aliquarum *Reliquiarum*, vt poſtea dicemus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. LAMBERTI EPISCOPI Traiectenſis & Martyris, ex Andrea Sauſſayo, & alijs Scriptoribus.

LAMBERTVS *ex vrbe* Traiecto *ad* Moſſam *oriundus, Patrem habuit è primâ nobilitate virum, matrem* Heriſplendidem, *fœminam coniunge non inferiorem; Qui cæleſti gratiâ præeunte, à primo ætatis flore nobiliter in ſancta religione conuerſatus, ſub* Landoaldo *ſanctiſſimo Archipresbytero, deinde &* Theodardo *Epiſcopo Tungrenſi religioſiſſimo, cui laurea acto martyrij demum ſucceſſit: liberalium diſciplinarum, atque monaſticæ inſtitutionis theoremata imbibit: iiſque moribus claruit adhuc vix, ex ephœbis egreſſus, vt priuilegio Sanctitatis, & prudentiæ laude magnam auctoritatem apud* Clodoueum II. *reperiret: à quo Vir Apoſtolicus, ob diuina, quibus affluebat chariſmata appellabatur. Theodardo igitur ſtolâ martyrij purpureâ decorato,* LAMBERTVS *adhuc Vnius & Viginti annorum, magnâ omnium ordinum acclamatione, lubentique Regis mandato, in Epiſcopatum ſubuectus eſt. Raptus potius, quam electus, mirabili vitæ gratiâ, ſolium quod conſcenderat illuſtrauit. In omnibus irreprehenſibilis, ſtrenuus inſtitiæ cultor, pietatis aſſertor, diuinarum operationum gloriâ zeloque animarum mirifice conſpicuus, eluxit. Quo virtutum Epiſcopalium fulgore, vt pios omnes in ſui venerationem pellexit, ſic nefariorum in ſe concitauit (quorum ſalutem quærebat) inuidiam. Itaque Ebroinus Tyrannus, qui Majordomus ſub* Theodorico *Rege, ſæpius Franciam turbauerat,* LAMBERTVM *inſtitiæ & publicæ libertatis defenſorem, Epiſcopatu expulit, & Faramundum quendam eius in ſedem intruſit. Cuius aggreſſu potius quàm ingreſſu experiendo didicit Tungrenſis Eccleſia, diſcrimen, quod notauit Dominus inter furem, & paſtorem. Ceſſit irruenti turbini, quem auerruncare haut poterat Vir Dei* LAMBERTVS; *danſque locum iræ receſſit; & per Septem annos degit in Stabuleto Cœnobio Angelicam vitam ducens, vſque ad Ebroini infauſtam cataſtrophen. Interim nihilominus cœleſtibus talentis dines, fœnora gratiæ, in conuerſione Taxandrorum, qui barbaro etiam nunc more viuebant, edidit: quos quòd ab Idolatria ad Chriſti cultum perduxerit, illorum meruit Apoſtolus nuncupari. Occiſo denique Ebroino, ad Epiſcopatum redijt, ſanctæque conuerſationis inſignia propagans. Demùm zelo diuino incenſus, cùm Pipinum Heriſtallium ob ſuperinductam Adelpaidem ſæpius adulterij argueret: à Dodone ipſius Alpaidis fratre, dùm in Villa Legia expanſus in modum crucis ante Altare SS. Coſmæ, & Damiani oraret, impetitus, haſtâque lethali trans-*

Origo, & parentes.

Indoles.

Fit Epiſcopus.

Ab Epiſcopatu expellitur.

Apoſtolus Taxandrorum.

Occiditur.

Digitized by Google

fixus est. Sic Beatissimus Martyr omnium virtutum gratiâ adornatus, cum Ioanne Baptista ob impugnatum adulterium, illustris agonis palmam, quam meritis parauerat, recepit. Corpus eius Traiecti ad Mosam in Basilica Principis Apostolorum sepultum est, vbi cùm prodigijs crebris pretiosæ mortis trophæa protenderet, hinc anno XIII. *per S. Hubertum, vnà cum sede Episcopali ad Villam Legiam, quæ Leodium iam dicitur, translatum est; quæ meritorum eius celebritate, in Vrbem deinde ingentis fama commutata, caput quæ facta diœcesis, Sanctique ipsius Martyris, cuius pignoribus munitur, agone maxime, & putrocinio gloriatur.*

Annus, & Dies martyrij. Annus, quo S. Martyr occubuit, vt ex *Sigeberto* deducitur fuit à Christo nato DC. XCVIII. Die verò XVII. *Mensis Septembris.* Gotholani Nostri contendunt eius S. Martyris CORPVS in Ecclesia Collegiata S. Mariæ vrbis LLEDENSIS, diœcesis Gerundensis, translatum fuisse, ibidemque honorifice conditum. Antonium Vincentium Domenec de *SS. Gotholan. lib. 1. Die XVII. Septembr. fol.* 88. auscultas; qui postquam vitam, mortem, & sepulturam B. Martyris descripsisset, prosequitur: *Postea decursis pluribus seculis* CORPVS *huius gloriosi Sancti ad Ecclesiam Collegiatam S. Mariæ de* LLEDO *in Episcopatu* Gerundensi *translatum est, vbi cum magna veneratione custoditur.* Hæc Nostri Gotholani, sed proculdubio pro *Leodiensibus* stat possessio, Scriptorum frequentia, & præsumptionis apex. Crederem aliquot sacra pignora apud LLEDENSES adseruari, quibus sæpe Collegiata illa suffulta totum habere præsumit. Nam vt pluries diximus, cùm in hoc non insit error, vnusquisque in suo sensu abundet.

Corpus an in Lledensi Ecclesia Gotholaniæ in Hispania?

E. S. IVSTINVS *Martyr Romanus.*] Eum fuisse, qui SS. *Sixti* Pontificis, *Laurentij* Nostri, *Hippolyti* & aliorum Sanctorum Martyrum pignora sacra tumulis collocata condiderit, probant Maryrologia Bedæ, Vsuardi, Adonis, & recentiorum, à quibus Baronius *in Romano*, his verbis: ROMÆ *viâ Tiburtinâ natalis* S. IVSTINI *Martyris, qui in persecutione Valeriani, & Gallieni confessionis gloria fuit insignis. Hic B.* Xysti *Pontificis*, Laurentij, Hippolyti, *aliorumque plurimorum Sanctorum corpora sepeliuit, ac demùm sub* Claudio *martyrium consummauit.* Conueniunt Dionysius Vasquius in *Castellan. fol.* 153. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 199. Constantius Felicius in *Ital. fol.* 106. 2 *p.* Eius ACTA esse intexta in Actis *S. Laurentij* Nostri refert Baronius ad *Martyr. Roman. in Not. lit. A. fol.* 577. & in *Annal. Eccles. Tom.* 2. *Ann.* 269. *n.* 5. & 6. qui etiam separatim illa vberius conscripta in sua Bibliotheca adseruare fatetur. Philippus Ferrarius in *Catal. SS. Ital. h. d. fol.* 596. breuiora transcripsit, his verbis: IVSTINVS *Presbyter, à* S. Xysto *Papa ordinatus, in crypta Nepotiana, in vico Patricij, Valeriano Imperatore, eos qui ad fidem conuertebantur, baptizans, corporaque Martyrum sepeliens cum alijs Christianis latebat. Is S. Xysti, & sociorum corpora tumulauit. Ad eum* S. Laurentius *Leuitæ nocte venit; vbi ipsius, & eorum, qui cum eo erant, pedes lauit, & osculatus est: quem martyrio affectum in agro* Verano, *in prædio S. Cyriacæ viduæ sepelijt, & post illum SS. Martyres Hippolytum, Concordiam, Irenæum, Abundium, Cyrillam Decij filiam, cum alijs plurimis in eodem agro condidit, Tryphoniam Decij vxorem: quæ in Christo cum Cyrilla filia crediderat, sacro lauacro regenerauit, & septimo pòst die inter orandum defunctam, in crypta S. Hippolyto apposuit: Exemplo Tryphoniæ, & Cyrillæ milites* XLVI. *permotos cum vxoribus, & liberis, ad pedes suos prostratos in fide erudiuit, & confirmauit (quos postea S. Dionysius Papa, Xysto suffectus, baptizauit) cùm verò* IVSTINVS *S. Laurentio, & alijs Martyribus, vsque ad Claudium Imperatorem, qui Gallieno successit, superuixisset, comprehensus, & ipse martyrio coronatus est,* XV. Kalend Octobris, *Anno* CC. LXXI. *Huius sacra pignora Româ Antiquariam in Batica delata in Monasterio Fratrum Excalceatorum SSS. Trinitatis requiescunt, vt supra probatum ex Auctographis relinquimus Tom.* 1. & 2. & *alibi.*

Martyrologia. *Scriptores.* *Acta.* *Translatio Româ Antiquariam.*

F. S. NARCISSVS *Martyr. Romanus.*] Huius etiam S. Martyris memoriam recolunt *Beda, Vsuardus, Ado*; & cæteri recentiores, quos Baronius sequutus est in *Rom. Martyrolog. lit. B. fol.* 578. hac serie: *Item* Romæ *Sanctorum Martyrum* NARCISSI, *& Crescentionis.* Cui etiam conueniunt Vasquius in *Castellano fol.* 153. Lupus in *Lusitan. fol.* 199. Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 106. & Galesinius in *General.*

Martyrologia.

Digitized by Google

General fol. 129. Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. h. d. fol.* 598. eius ACTA sic compaginat: NARCISSVS, *& Crescentio eodem anno, eademque persecutione, quibus S. Laurentius, passi sunt.* NARCISSVS *enim Christum colens, in vico Canario, Christianos persecutionem declinantes, domi suæ excipiebat. Ad quem cùm S. Laurentius paulò ante passionem venisset, & multos ibi Christianos collectos comperisset, ablutis eorum pedibus, ex thesauro Ecclesiæ partes pauperibus dedisset, Crescentionem cæcum orantem sibi à B. Laurentio manus imponi, vt ipsum adspicere posset, manuum impositione, dicto citius visu restituto sanauit. Comprehensi autem* NARCISSVS, *& Crescentio, simul sub eisdem persecutoribus martyrio coronati sunt,* XV. Kalend. Octobris, *Anno Domini* CC. XLI. *sub Valeriano, & Gallieno Imperatoribus.* NARCISSI verò sacra lipsana Vrbanus VIII. Pontifex Maximus Anno M. DC. XXXIV. cum alijs concessit Fratribus SSS. Trinitatis Excalciatis Hispaniæ, qui ea Monasterio *Hispalensi* dedere, & ibidem honorifice condita custodiuntur, & venerantur, vt ex Diplomatibus superius, & alibi recensitis patescit.

Acta.

Lipsana apud Hispalim.

B PETRVS *Arbuesus Canonicus, & Inquisitor Cæsaraugustanus Martyr.*] Celebris est eius memora apud *Aragonenses*, maxime *Cæsaraugustanos*, qui cognitis eius miraculis post martyrium, Deo disponente patratis, S. Martyris Corpus ex infimo ad sublimiorem locum eleuantes, quotidie Beatificationem, & Canonizationem ipsius à Sede Apostolica prolixius implorant. Hic autem fuit pro illuminatione fidei Catholicæ ab hereticis occisus, vt sicut duo Apostoli (vt inquit Dom. Martinus Garcia Episcopus Barcinonensis *Serm.* 39.) in Ecclesia Dei, scilicet Petrus in Oriente, & IACOBVS in Occidente, sic duo Martyres, & Inquisitores, vnus in Oriente *S. Petrus Veronensis*, alius esset in Occidente B. PETRVS *Cæsaraugustanus*, qui mortuus pro fide Christi vterque Orientem, & Occidentem illustrarunt. De eo multi scripsere scilicet idem D. Martinus Garcia *d. serm.* 39. *serm.* 91. *&* 155. Frabritius Gaubertus in *Prolog. Histor. Arag. in fin.* Ioannes Trullus *de Canonic. Regular. lib.* 1. Ieronymus Zurita in *Annal. Aragon. Tom.* 4. *lib.* 20. *Ann.* 1485. *c.* 65. D. Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis de *Numismat. Dialog.* 6. *fol. mihi in Magnis Iatinitate donatis*, 88. & in paruis Italo idiomate scriptis *fol.* 123. & Hispano sermone exaratis *fol.* 201. Ioannes Ginesius de Sepulueda *de Bell. Ital. abs Cardinal. Albornoz. fol.* 46. Stephanus Garibayus in *Compend. Historial. lib.* 14. *c.* 26. Alfonsus Venerus in *Enchirid. Tempor. fol.* 153. Ieronymus Blancas in *Histor. Reg. Cathol. fol.* 148. Andreas Peregrinus in *Biblioth. Hispan. Tom.* 1. *c.* 5. *fol.* 103. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 22. *verb.* Cæsaraugusta. *fol.* 16. Ludouicus Paramus de *Origin. Inquisit. lib.* 2. *tit.* 2. *c.* 8. P. Ioannes Mariana *Hist. Hispan. Tom.* 2. *lib.* 25. *c.* 8. Martinus Carrillo *Histor. S. Valer. fol.* 274. & in *Annal. Aragon lib.* 5. *fol.* 379. D. Ioannes Lupus Episcopus Monopolitanus *Histor. Prædicator.* 4. *p. c.* 28. Petrus Medina de *Magnitudin. Hispan. c.* 154. F Ieronymus Yepes *Histor. Terr. Sanct. c.* 3. Michael Martinez del Villar de *Patronat. Bilbilitan. fol.* 513. Guadalaxara *Histor. Expulsion Mauror.* 2. *p. c.* 1. *&* 4. & in *Histor. Pontifical. Tom.* 4. *lib.* 10. *c.* 5. D. Ludouicus Sarauia de *Adiunct. c.* 8. D. Martinus Nauarrus *Tom.* 2. *Oper. de Canonic. Regular. Comment.* 3. F. Didacus Morillo *Histor. Cæsaraugust.* 2. *p. c.* 22. *fol.* 176. Gabriel Pennotus *Histor. Canonicor Regular. lib.* 2. *c.* 31. §. 3. Eius ACTA inter alios scripsit *D. Vincentius Blasco de Lanuza* in Singulari Libello, qui *Peristephanon*, siue de *Coron. SS. Aragonens.* scribitur. Vbi Carmine Heroico Tanti Martyris res gestas Quinque libris digessit. Quæ dabimus.

Elogium.

G.

Scriptores.

Digitized by Google

ACTA B. PETRI ARBVESI DE EPILA, Canonici, & Inquisitoris I Cæsarauguſtani Martyris, ex D. Vincentio Blaſo de Lanuza Canonico Pœnitentiario eius Metropolis.

Anno 1442. naſcitur B. Petrus Arbueſus.

TEMPVS *erat, quando Sol iam tranſegerat Annos*
Quadraginta Quatercentos poſt Mille Duoſque,
Et totidem æſtates ſiccauerat igneus æſtu
Frugiferas meſſes, totidem area frugibus vſa
Autumnus totidem mœſtus viduauerat hortos
Frondibus, & folijs, terras viridantibus herbis
Bruma ferox totidem tulit intractabilis imbres
Ipſa feros. Totiens venit fuſura decorem
Montano vento, gelidum, quem torua Pyrenes
Mittit in Auguſtos horrendo turbine campos.
Vere nouo totiens tellus tepefacta calenti,
Rore colorata eſt. Totienſque nouata coruſcis
Floribus, & granis. Totiens intincta colore
Panderè arua ſinus. Totienſque tepentibus auris,
Ad poſtes noſtros nidum ſuſpendit hirundo,
Garrulaque ad campos noſtros infauſta colubris,
Hoſpita peruenit peregrina Ciconia noctu.

Secontie hodie Epila, topographia.

Cùm inter Noſtrates antiqua Secontia *terras,*
Molles cantati ad ripas conſtructa Salonis,
Epila poſt dicta, immutato Nomine priſco,
Et Rege Alfonſo *Machometis libera vinclis,*
Turribus, ac muris circum vallata vetuſtis,
Nobilibus felix Dominis, & fertilis agris,
Munera, & omniferos terræ fuſura nitores,

Patria.

Frugum altrix, Diuûmque parens, fœcunda virorum,
Maſtrepilam *ſanctum genuit, quod Rector Olympi*
Languenti mundo, poſtremo tempore Sydus
Conceſſit. Genuitque alio Secontia *multos,*
Et celebres tulit ipſa viris, armiſque, togaque,
Et verbo, & verſu claros ſtudijſque Mineruæ
Egregios. Inſtar quorum Maſtrepila *Noſter*
Nunc erit, immenſum patriæ lumenque, decuſque.
Quem Epila *naſcentem vidit, nutriuit, eumque*
Audiuit teneros fundentem ad inania fletus,
Et flentem in dulces pellexit carmine riſus,

Plena

Digitized by Google

Plena coralliſtuis diſtillans vbera labris. Genus.
Patricio eſt PETRVS *genere ortus, ſanguine eorum,*
Quos Arago *armipotens* Fidalgos *(nobile germen)*
Maiorum reboat titulis, & ſtirpe ſuperbos.
Principio ad lucem vix dum peruenerat infans
Chriſtiadum ritu, cœpit luſtralia fontis
Stagna ſacri. Mundatum mox rubigine culpæ, Nomen.
Dixerunt PETRVM, *Nomen poſuere parentes*
Paſtoris Petri Sancti, qui retia liquit
Recturus Domini cymbam, poſt tempora Chriſti;
Vt mundus miles ſolidata in pectora ſurgens,
Pontificis Primi teneat nomenque, fidemque
Martyrio vt celebri tandem; ceu petra refulgens
Cœleſtris patriæ gemmis numerandus adeſſet,
Ad fabricas Templi æterni, ſoliumque Tonantis.
Vix igitur cunas euaſerat ipſe ſoporas,
Tranſierat pannos, fragiliſque infantia molles,
Atque puer fandi ad dulces peruenerat Annos;
Nempe Trieñalis dùm currit amabilis ætas, Infantia.
Atque Quinquennalis, ſenſus dum pluſue, minuſue
Spectat diſcendos apices, elementaque prima,
Sputis conſpurcat multis, & ſcindere chartas,
Aut plorans, ludenſque trochis diſperdere diſcit.
Tempus erat quando præcepta docere ſalutis,
Et norma vitæ venit formidabile germen,
Cum primum decuit firmare hanc robore mentem,
Quòd multum intererit, quibus artibus, & quibus illam
Moribus inſtituant, quâ curâ, & laude parentes
Informent ſobolem: vt cùm iam matura recurſet
Antiquos mores, memoret tàm flexilis ætui,
Quæ puer amplexus fuerat, quem mobilis ætas
Ceruici aſſuerat, tenero, & ſubnectere collo,
Illa eadem ſumptis quærat molimina pennis.
ERGO PETRVM *Puerum pietas doctura parentum,* Puerilia.
In primis orare Deum, docuitque per Aras
Curuatis genibus Diuûm ſpectare figuras,
Magna Paleſtinæ repetèns primordia Matris
(Quæ tenuit nullas lux immaculata nefandi
Peccati nebulas poſt, nec vel origine primâ)
Ingeſſit pietas Patrum teſtetur IESVM.

Præcipit, et mandat supplex Altaria Christi,
Diuinum Pneuma, & numen Genitoris adoret.
Percutiat pectus, signet frontem, & prece blandâ,
Subsidium poscat contra acres dæmonis ausus,
Illecebras contra & Mundi contagia praui.
Non trahat in rixas pueros, nec fallere quemquam
Audeat, infestus nulli, mendacia quæque
Horreat; & mores prauos virtutis alumnus.
Addebant Stygios amnes, tormenta, acthenas,
Venturumque diem, quo mundus, & æthera quondam
Ignibus vrantur, flammisque crementur amaris:
Quô Iudex veniet supremus, quô horrida rursùm
Corpora suscipiant animos, vitamque nouandam
Tempus ad æternum, quo cœlo & sede fruantur
Æternâ iusti, reprobi teterrima flagra;
Dùm Deus æternus duret, patiantur & ignes.
Nate dies venient (dicebant) queis sine mente
Mortales, quo stare loco, quo tendere possint
Ignari, finisque instantis imagine fracti,
Signorumque metu, sine sensu, & mente ferantur.
Audax & timidus iuueniſque senexque tremendis
Attriti signis, mortis formidine torti.
Talibus imbutus præceptis, PETRVS *inertes*
Omnia huius ætatis contempsit. *Infantum mores, ludos, puerilia, risus*
Contempsit, forti mentis conamine pensans,
Et versans animo vigili documenta parentum,
Iam fortes sensim maturus venit in annos.
Sic vitam celebrem à senio cœpisse videtur,
Dum sequitur pueri auriferos infantia mores,
Virilitas. *Ante diem tractans viuifica facta senecta,*
Sanctorumque vias carpens, vestigia fratrum.
Nil leue, nil iuuenile sapit, nil officit ætas,
Nulla nocent PETRO Arbueso *morbosa iuuenta*
Probra, veneniferis Mundi sociata colubris.
Ante diem cœpit iuuenis canescere sensu,
Moribus, ingenio, studijs, virtute, decore,
Et teneros, virideſque annos transcendere vita.
Parentum nomina. *Quo viso lati Patres* (Antonius *ipse*
Arbuesius *dictus fuerat, tum* Sanctia *mater.*)
Tot factis, tantâ & moti grauitate iuuenta,

Dulcibus

Digitized by Google

Dulcibus inſtabant verbis, PETRVM*que monebant*
Dum ſtudijs formare volunt, linguiſque nouare
Illius ingenium, lingua documenta Latina
Arbueſo *tradere, & præcepta docere Magiſtrum*
Grammatices, quibus vſa fuit Romana vetuſtas,
Tempore, quo ſcimus ſceptrum tenuiſſe Latinos.
Pinguis ager, cui nec multum ſudoris, & artis — *Ingenium.*
Sit ſatis, ingenium fuit admirabile PETRI,
Naturâ ingenuas, quo ducebatur ad artes;
Vt lapis ad centrum; velut ignis ad ardua Luna
Concaua deductus. Sub præceptoribus hauſit
Vbertim fructus doctrinæ, quanta vetuſtis
Contigit hoc æui Patribus, doctiſque Sophorum.
Ipſe legens docuit multos, virtutis & ergo
Ipſe domi feruens tacitus meditatur, & orat — *Exercitia in iſta ætate.*
Ipſe ſacella frequens luſtrat, ſupplex & ad Aras
Pectora contundens, gemitus, ſuſpiria, geſtus
Commiſcet lachrymis, irrorat fletibus ora,
Ambroſiaſque genas, quibus & candentia vincit
Lilia formoſus. Fului ramenta metalli
Cæſaries offert, flauis aurata capillis; — *Forma, & pulchritudo.*
Labra ſed aurigeros diſtinguunt lacte corallos;
Aſpectu pulcher, rufus colore micanti,
Candorem niueum ſuperat, ſolemque rubentem.
Ne verò inſignis probitas inhonora maneret;
Vt mala corrupta fugeret commercia carnis,
Vt fieret mortalis homo de ciuibus aulæ
Cæleſtis viuens; patriam contempſit, & altas
Mœnibus aſpiciens vrbes; Saturnia regna
Venit in Italiam, ſceptris, belliſque potentem, — *Patriam deſerit,*
Quâſe ſe magnis tendit Bononia campis:
Terra ferax, fœcunda virûm, tùm fertilis agris,
Atque vſu bellorum acris, venerabilis armis,
Ingenijs veneranda pijs, ſtudijſque Minerua.
Hic tantùm ſtudij, tantumque laboris amati
Impendit rebus ſuperis, vigilantiâ vt alte
Cognôrit rerum cauſas, cognôrit & artem,
Quæ iubet excultis animos accendere flammis.
Contempſit libros molles, & amoris iniqui
Ventoſos ſtrepitus, hominumque inuenta refugit.

Ad

Ad ſacras animum leges, ad myſtica textus
Bononia ſacris literis vacat. *Vertit opus* PETRVS, *quærens alimenta, ciboſque*
Cœlituum, Deus æthereas queis paſcere menſas,
Et ſedes augere ſolet, ſubſellia Diuûm.
Temporeque ex illo, producti exordia Mundi
Synaïcam legem, Paulum, Dauida canorum,
Vaticinum chordis Regem. pſalmiſque canentem
Voluere decernit, ſacriſque incumbere libris.
Quo factum eſt, vt vere ſolum ſe floribus ornat;
Compônit ſicut dulcis ſapientia docti
Cultoris, terram ſilueſtrem, agroſque rebelles
Vertit in omniparas, atque in ſola pinguia campos:
Ingens Magiſter euaſit. *Sic* PETRVS *celeri ſtudio, ſapientia in altos*
Conſcendens apices, euaſit doctus, & inde
Præſtitit ingenijs, quantum præcellit Olympus
Saxoſos colles, vel quantum lumina Titan.
Quid moror? & tantum dulcis facundia PETRI
Profuit eloquio, quantum nec priſcus Arion,
Nec Thrax, blandiloquus vates teſtudine quondam,
Melliflui plus feciſſet dulcedine plectri.
VIRTVTVM *decus omne tulit. Patientiâ late*
Omnibus virtutibus effulſit. *Fulſit, telorum nimbos iam fortis ad omnes*
Splenduit ardore incenſus. Prudentiâ cautum
Jnduit aſpectum; fecit Clementia mitem;
Sobrietas parcum; Pietas miſerata labores,
Munificas palmas miſeris diſtendere egenis
Præcipit, & fulua rutilantia ſigna monetæ.
Ergo Maſtrepilæ *ſancto lucentior aſtris*
Fama fuit, puro decies ſyncerior auro,
Diuitias contempſit. *Inſignis probitas, vitio potentior omni.*
Fortunæ caſus tempſit Tum mentis ab Arce
Diuitias riſit ſecli, mundique fauores:
Qua propter PETRVM *illuſtris* Bononia *fecit*
Collegam, lauro, & Doctoris honore decorum.
Metropolis Noſtræ tractans tum iura Senatus,
Conuentuſue Patrum celebris, ſapienſque, probuſque
Fit Canonicus Cæſarauguſtanus. *(Quem vulgus dixit gentis de more Capitlûm)*
Canonicum fecit, pulſâ vt caligine (ſi qua
Tunc erat) ad portus nauis remeâre quietos
Mox poſſet, valido hoc Nauta pellente procellas.

Interea

Interea Reges, coniux Ferrandus Eliſa,
Catholicæ fidei ſtellæ, ornamenta decoris
Totius terræ, & ſecli duo lumina tanti;
Ambo nobilium geniti de ſtirpe Gothorum,
Et regno celebres, populis ad iura reductis:
Alter Aragonius Princeps, Regina ſed illa
Caſtellæ, iuncti venerando fœdere lecti,
Quos Deus Omnipotens miſeratus tempora priſca, — *Regum Catholicorum coniugium.*
Tot, tantisque referta malis, tot fracta ruinis,
Ipſe toro placido, thalamo coniunxit amando:
Vt pax regnaret, regna vt ſociata vigerent,
Quæ fuerant diſiuncta diu. Damnata periret
Impietas, Orci æternis tradenda cathenis,
Et virtus floreret ouans ornata corollis.
Dura igitur quamquam implexi molimine belli,
Dum cadit imperio Tagara; & dum Maurica Lorca — *Eorum victoriæ in Betica.*
Submittit collum; dùm ſubdita ſeruit Alôra;
Dum Malacam Reges ſubdunt; dùm Cartama victa,
Vrbes atque aliæ; dúmque expugnatur Alhama;
Dùm ſenſim Mauri fugiunt; dùm cedere terra
Compulſi patriam linquunt, & mœnia temnunt,
Ferrandi cogente metu, formidine belli
Abſconſi: vt tandem ſublimia tecta Granatæ
Vrbis, (quæ tenuit multos inuicta per annòs
Sceptra, pharetrigero Maurorum milite, bellax)
Propugnent, triplici muro vallata tenaci.
Tunc inter ſtrepitus Martis reſonosque tubarum
Clangores (Superûm res relligionis amore
Acturi Reges) Iudæos pellere longè — *Iudæorum expulſio decernitur.*
Decernunt. Ne fors lethalia toxica ſanctos
Inficiant animos, ſpargant aut monſtra veneni,
Et Stygium ſemper reuomentia viſcera, virus.
Edictum vulgant, præconis voce perurgent
Iudæas gentes, feſtinent cedere ab oris
Hiſpanis terraſque nouas trans æquora quærant,
Caucaſeos Montes videant, aut torrida Turci
Regna petant, Indasve plagas, Septemve Triones,
Curentque ad gelidum veſtigia ferre Boôtem,
Quâ ferus armatur Boreas, glacieſque niuoſa;
Extemplo linquant patriam, campoſque feraces, — *Edicti Regum formam.*

Aut Chriſto nomen conſcribant, dogmata cuius
Toto animo, toto conatu, & corde ſequantur.
Terruit Edictum tabentia corda timore,
Ne quid agant norunt. Mores deponere Patrum
Non audent aliqui, ſedeſque, domoſque quietas
Linquere, nec nota profugos tellure fugari
Permittunt. Multi patriæ dulcedine tracti
Magna ſalutiferi ſumpſerunt ſtagna lauacri.
Aſt alij quibus infauſtus loligine ſuccus
Antiquæ legis, medio pulmone venena
Conſperſit, mutant cœlum. Pars tendit in Afros,
In Gallos, inque Italiam. Pars turbine rapta
Turcarum panſis adijt versùm oppida velis.
Sic gentem miſeram varias diſperſit in oras
Mandatum Regum, ceù turdos verbere funda
Paſtor agit, nubeſque procellaſque furenſque, fremenſque,
Cultor agri vt vepres vellit radice reuulsâ.
Ne verò quiſquam fidei myſteria temnens,
Oblitus fontes, & ſtagna ſacrantia mentes,
Irrita nubiferis ſpargens promiſſa procellis,
Per ſcopulos mortis, perque execranda vagetur
Inuia luſtra ferus, patrum conſepta lacunis,
Ad nebulas patriæ antiquas, moreſque recurſet,
Vt canis ad vomitum redit, excors porcus vt vdam
Materiem cœnoſus adit, rurſumque reuoluit,
Inſignes pietate Viros, morumque Magiſtros,
Scilicet Arbueſum *ſanctum, clarum ordine Patrem,*
Cui nomen Gaſpar fuit, agnomenque Iuglaris,
Relligio celebris Guzmani ſancta Parentis
Quem nutrît, doctumque dedit, gnauumque, piumque,
Qui cauſis fidei præſint; ſpeculentur acuto
Intuitu, mores hominum (contagia ne ſint
Dulcia, quæ quandoque videntur verba liquores
Infudiſſe ſacros: cùm ſint conſerta venenis
Toxica monſtriferis Stygios ſpirantia fontes)
Conſtituunt Reges, quorum Maſtrepila primus,
Et Princeps legitur, ſanctus qui ſemper honeſte
Vixit, & ingenti doctrinæ lumine fulſit.
Maxima qui poterat, mortali commoda vitæ
Adferre ingenio, exemplo virtute, loquelâ,

Plures familiæ in diuerſa pergunt.

Eliguntur Inquiſitores in Aragonia.

Primus B. Petrus Arbueſius præponitur.

Cui nec lenta quies, nec iusta potentia, nec spes
(Et verbo promptus, feruens animo, ordine clarus)
Improba fecerunt, quin vitam sanctius istam
Gesserit, & medius per honesta, & cœlica limes
Traxerit Arbuesum, *scopulos per, & noxia secli*
Carmina, tabificis Orci commixta Chelidris.
Ergo vltor fidei lectus, componere mores
Cœpit, & aduersas rectò compescere linguas, *Qui zelo fidei in hæreticos vlciscitur.*
Inque Deum stolidas frenare, & pellere culpas,
Errorum & fœces, mundumque aspergere luce.
Non potuit sed enim infernus, nec praua nefandis
Subdita peccatis Iudæa infamis, & vndis
Baptismi mandata sacris, conuersaque nuper,
Inconstans, repetens vomitum, sufferre malorum
Supplicia, & pœnas, ignes, tormenta pudendis
A Petro Arbueso *morbis inflicta, reisque*
Damnandis, quibus infensa, & labrusca racemis
Grata fuit, prauo reuomunt dùm mella palato.
Et quibus antiquus Moses insederat alte
Cordibus infandis, senio & lex mortua longo:
Passuri flammas, ignes, incendia, mortes, *Quem, & cæteros Inquisitores hæretici occidere fatagunt.*
Ob ritus veteres cæca ob vestigia Patrum.
Ergo hi cum secta socijs, Mosisque sequaces
Censorum fidei cœtum, totumque Tribunal,
Christigenas cunctos, diro discerpere ferro
Decernunt: sed enim hoc decus immortale triumphi
Mastrepilæ *tantùm seruauit Rector Olympi,*
Martyrij clarum facturus munere sanctum,
Templi delicias Nostri, Orbis amabile Sydus.
Ad cursum leuis aura vocat, maioribus orsis
Est opus: accedit Petri *mors, instat & vrget*
Iudaicæ gentis feritas; contendit acerbo
Martyrio truncare Virum; fideique duellum
Secta ferox finire cupit (quodque autumat illa *In Petrum ferocitas vertitur.*
Finitum, Petrvm *si mors oppresserit atrox)*
Spiritus adijciat vires, Deus ora secundet,
Nec nostros versus contraria monstra morentur.
Arbuesum nunc cymba vehat, nunc æthere ab alto
Cœlica dulcifluis socientur dona camênis
Priscis *temporibus Iudæi viuere more*

Antiquo poterant, Phasem celebrare quotannis,
Verbaque cornigeri, in Christo completa, Prophetæ.
Attamen vt sacro baptismi fonte lauari
Tentarunt, Domino, & fidei dare nomina nostræ,
Christiadum leges venerari, & fœdera legis
Tunc iussi promissa sequi; aut pro crimine mortis
Damnari, & pœnâ capitis si forte vacillent.
Eorum apostasia detegitur. *Ast ipsi tantum curabant fingere vitam*
Criminis expertem, cœlestes fingere mores,
Et super inducto velabant corda colore.
Conuicti scelerum culpâ, & præcordia flammis
Feruebant, iram magnam, rabiemque furentem
In Christum Dominum claudebant pectora; quamuis
Cœlicolum ritus illius facta putasses.
Erupit sed enim virus, fomenta veneni
In faciem veniunt, ruit à radicibus humor,
Atque nefanda palam produntur crimina gentis,
Confictis obtecta vijs, atque artibus Orci,
Virtutis speciem, & fidei simulantia vultus.
B. Petrus in apostatas animaduertit. *At* PETRVS Arbuesus, *qui in Religionis amorem*
Verterat ingentes curas, qui Iudicis æqui
Signa pius dederat; pœnis componere mores,
Sæuaque iustitiæ compellere crimina flagris,
Conaturque vias sceleri, præcludere; culpas,
Incestus, sordes, Veneris monumenta nefandæ,
Delictum turpe execrandæ furta Gomorræ,
Hæreseos morbos turpes, periuria, pacta
Siquæ connubij nupta viuente priore,
Castigat. Nigras transfert in carceris vmbras,
In manicas, in vincla pedum, gelidasque cathenas,
Cæcatas mentes, punit, secat Arbiter almus:
Vt trepident, timeantque mali formidine furcæ
Terrore vt pœnæ possint ad crimina pronos;
Vt lappas, herbas steriles, tribulosque nocentes
Catholico euellat fundo, diuellat ab agro
Exculto Domini: defendat dogmata Christi,
Castellum, & fidei, nusquam expugnabile telis,
Fraudibus infandis, Stygiâ vel dæmonis arte:
Commoueat quamquam cum tempestate procellas,
Imbribus horrenda, & vibrato fulmine torua.

Hoc

Digitized by Google

Hoc vnum verò (viſuri examine longo
Crimina) Cenſores curis mordacibus egit,
Iudaica gentis rabies, & dogma tenaci
Innaſcens rursùm ſecta loligine prauum.
Namque oculos hominum, ſpecie virtutis, & vmbrâ
Vt fallant verpi, properant Genitricis ad aulam,
Metropolim ad noſtram, ſanctorum templa frequentant,
Fundunt ore preces, genibus veſtigia curuant,
Ora rigant lachrymis, tundunt & pectora palmis.
Raucidulo ſed labra ſono (non corda mouebant
Ad Chriſtum) repetunt ſenſim miracula priſca,
Et fontem de rupe datum, quem virga Prophetæ
Eduxit, ſciſſi ſaltantem ex cortice ſaxi,
Atque ollas veteres, cœnam agni, encænia, Moſes
Sanctus homo quæcumque dedit pro tempore legis,
Ignari ad tempus Chriſti transferre volentes.
Sic igitur patribus fidei, morumque Magiſtris
Defertur ſcelus admiſſum, repetita nefandi
Judaici ritus contagia, crimina Patrum
Cordibus infauſtis recutita gentis auaræ,
Oſſibus & neruis rursùm inſedisſe profanis.
Queis motus PETRVS, *præcellens arbiter arcis*
Cauſarum fidei, tribulos, plantaſque nocentes
Leuigenum, plebiſque feræ luſtrare tenebras,
Vlcera membrorum tabo putrefacta pudendo,
Vndantem ſaniem, felliſque humore tumentem,
Infrenare pius curat, rurſumque reformat.
Hinc ignis vibrat flammas; hinc chorda capiſtros
Blaſphemis aptat linguis; hinc terga flagellis
Liueſcunt rigidis; reſonantia flagra rubeſcunt
Hinc coſtis infixa malis; hinc æquora ſulcat
Nauita fluctiuagis, agitatis ordine remis;
Ligneus hinc ſubſtratur equus, quique orbibus vrget
Hæreticam rabiem, concluſas corde latebras,
Culpis membra virûm, & vitijs maculata nefaſtis
Diſtendit; pateant vt morbi, culpa pietur,
Et ſanies contecta fluat, ſincera trahatur
Ne plebs in morbos, nec turpia crimina ſontes
Tollant, inſontes perdat gens praua columbas.
Denique ſcribuntur fiſco bona plurima eôrum,

Apoſtatarum fidelia pietas.

Varia ſupplicia in eos exercet Petrus.

Baptiſmi ſanctos qui auſi contingere fontes,
Reſpexere retrò rurſum, ſubitoque relapſi,
Sordibus immundis lati voluuntur eiſdem.
Hoc vbi præſenſit rerum effrenata cupido,
Perfida monſtriferis lucri gens perdita technis,
Effera, dira, ferox, exlex, Iudæa rebellis,
Quæ mortes, ignes, flagra, atque incendia turpis
Tempſerat; horriſonis conclamat vocibus amens.
Ira fremit diſcors; feruens præcordia flammis;
Scintillant oculi; prauum cor ſanguine flagrans
Virus anhelat atrox; verpus minitatur acerba
Chriſticolis damna, & totam delere per Orbem
Chriſtiadum legem, Chriſtum, rituſque piorum,
Catholici cœtus mores, nomenque, decuſque.
Principio ad fidei Patres, ſacrumque Tribunal
Vertitur infelix rabies: vindicta cruentis
Conſtituit, ſimulans, Cenſores cædibus almos
Perdere: Maſtrepilam truncare agitata feroci
Inferni flatu primùm, reliquoſque deinceps
Caſtelli fidei vigiles, ſacroſque Miniſtros.
Ergo in conſilium reuocat periura relapſos
Non paruo numero. Quâ Matris Virginis Almæ
Calica clarificis poſuerunt Numina dextris
Salduba muros ſuper, admirabile pignus.
Atque vbi Maſſarum collucent atria rurſus,
Sæpius, atque alibi iunguntur: & agmine multo
Complacuit PETRVM Arbueſum *proſterneremorte.*
Sicque diem fugiunt, obſcuraque noctis opaca
Congrua conquirunt culpæ, ne plebe frequenti
Chriſtigenum populi raperent in bella furorem.
Quinque ergo verpos legit gens dura, redemptos
Mercede, & pretio grandi, atque vt tempore priſco
Conducto Iudâ, commitunt crimina nuſquam
Audita infauſtis curant celare maniplis.
Vtque lupus capras, venatur vt ipſe columbas,
Vtque canis lepores, ieiuni ad prandia ventris
Appetit; Arbueſum *detur ſi certa facultas*
Admorſus quærant, iuſſit gens dira, ſuperba
Confodiat hominem ſanctum, rabidoque tumultu
Corripiat morte immani, quo Iudice viuo

Hinc furibundi vagantur.

Omnes fideles, maxime Miniſtros S. Inquiſitionis minantur.

Congregati B. Petrum occidere decernunt.

Digitized by Google

Igniferum Solymos perdet iaculabile fulmen,
Deſtruet Iſacidas nuſquam tolerabile damnum.
Septembris tunc tempus erat, quô ſemina ſulcis
Iacta legunt, quaruntque grues, vindemia quando
Iam lacubus matura cupit, pinguiſque recondi,
Implere & vacuas precioſo nectare cellas.
Luctificuſque dies aderat, Sol lumine denſus,
Alta ferebatur veneranda per æthera triſtis,
Obſcuris radijs ſcintillans, nubibus aër
Turbatus, duros caſus prædicit, & inſit.
Vertitur interea cœlum, lux tranſit ad Indos,
Obuoluens vmbris campos, terraſque, poloſque.
Denſantur ſenſim nigræ, cæcæque tenebræ,
Et placidos ſomnos, dulcemque in nocte quietem
Salduba Ciues carpunt, hominumque, canumque
Ora quieſcebant noctem ducentibus aſtris
In medios orbes; medium iam' noctis abactæ
Tempus erat: Noſtri Templi iam cymbala bombo,
Et ſonitu grandi reſonant; cœlum omne cietur
Nolarum ſtrepitu, ſcanditque in ſidera clangor,
Excitat & Surdos diuerſis motibus artus,
Oppreſſos ſomno. Excubitorque ſilentia gallus
Excutiens, medium noctis ſignauerat alis,
Et cantu reſonus. Diuinis laudibus implent
Templa Sacerdotes, Monachus, Monialis, & omnis
Clerus amore Dei accedit deductus ad horas,
Et laudes cœli recinendas, tempore noctis,
Quo motus animique ſolent intendere vires,
Conatus totos in cœlum, pectora, mentes,
Sanctaque cœlituis diſtendere corda coronis.
Hos inter venit PETRVS *diuinus in Aulam*
Metropolis recitare preces, celebrare Deumque
Laudibus, omniſonis Pſalmiſtæ tangere chordis.
Proſtratus Templi in medio, deuotus ad Aras
Intentus totus, gemebundis vocibus orans
Sic ait: Æterni Rector mirabilis Orbis
Pande ſalutiferas noſtris nunc cordibus aures:
Quaquè gemens fundo, miſeratus, vota precantis
Reſpice Cunctipotens, te mens, te corda, tuumque
Conſpectum, faciemque tuam mea viſcera quarunt.

Quo Menſe Martyris mors?

Cymbala ad preces matutinas reſonant.

B. Petrus ad preces matutinas ex more venit.

Dirigè

Dirige nunc rectum Mundi per deuia callem:
Succinctos armis hoſtes depelle furentes.
Eſto mihi clemens, eſto Pater, eſto Patronus
Chriſtipotens. Quo vel ſimili ſermone locutus
Arbueſus *Sanctus, precibus, conuerſus ad Aras,*
Inſtat; cùm cepit Clerus cantare Dauidis
Pſalmum, quoque ſolet ritus ſolemnia noctis
Ordiri, alterniſque choris reſonare canorus.
Horreſco referens; tunc dirus proditor vnus
Ex coniuratis, nummûm mercede nefandâ
Conductus, truncare Virum furialibus auſis
Acceßit retro tacitus, laterique ſiniſtro
Vaginâ ex longâ ſcelentum diripit enſem,
Et PETRI Arbueſi *collo trux abdere totum*
Conatus; iugulum fecit, quo ſanguinis vnda
Fluxerunt celeres, quo roſida vaſa cruoris
Inſpergunt Templi lapides, terramque rubentem.
Vt nitidi fontes conſpergunt arua roſetis;
Vtque roſeta roſas generant; vtque vnda corallos;
Purpureos pannos, rubicundos concha colores,
Metropolis celebris tanto irrorata nitore,
Picta roſis, conchis, oſtroque colore retincta,
Arbueſi venis, fideique rigata fluentis,
Muneribus cœli, multis celebranda futuris,
Prodigijs tantis, miraclis tanta, decoris
Ingentes fructus faciet, tùm multa quotannis
Virtutum varijs florentia ſerta coronis.
Transfixus rurſum PETRVS, *victurus in annos*
Æternos, cecidit moribundus, & atria blandos
Compoſuere ſinus: gemmatus ſanguine lectus
Excipit innocuos ſacrati Corporis artus,
Purpureosque dedit latices pro ſtramine molli.
Heu furor! heu rabies! heu deteſtabile factum!
Heu ſcelus! heu immane nefas! ô perdita ſemper
Impietas! Num hominum ſordes? num ſtercora ſecli?
Orci membra decus tantum proſternere mundi?
Nunquid de virtute ſcelus? de iure triumphos
Iniuſtum facinus tollet? Num iniuria vincet
Iuſtitiam? Furor, & rabies, fraudesque, dolique?
Quo Mundus vultu tulit hoc? quo ſydera? Cœlum?

Orant tranſuerberatur ab vno ex hæreticis.

Protinus moribundus humo cecidit.

Luna

Luna rubens? Stellæ? Sol? Mars? reliquique Planetæ,
Hoc opus indignum? Cur tellus pertulit huius
Criminis auctores? Auidis cur faucibus Orcus
Non carpſit? Stygias cur non deduxit ad vndas?
Nuſquam tuta fides. Quis nam vnquam crederet illos,
Qui patrios tenuere lares, putredine mentis
Excuſſâ, & Chriſti lotos baptiſmate ſacro,
Sordibus obſcenis rurſum obdormire pudendis?
En fidei immemores, vitam, propriamque ſalutem
Obliti, Ægypti caules, ollaſque nocentes
Commemorant. Veluti incluſus tellure ſub atra
Ex nitro puluis, magnas euertat vt vrbes,
Dum ſe ſe aſtrigeros effert furibundus in orbes
Effringit rabiem: ſic gens recutita, furenſque
Ardentes flammas, quæ tectæ corde latebant
Chriſticolas contra, Inferni furialibus auſis,
Hac nocte euomuit. Sanctus Maſtrepila truncus
In medio Templi iacuit. Fugere deinceps *Fugiunt occiſores.*
Carnifices, ſtrepituque ingenti, vocibus agris,
Tortorum curſu, fugientumque impete magno,
Atque pedum ſonitu, aſtantûm clamore virorum
Metropolis reſonat. Crediſſes fulta columnis
Tecta tot, & tantis à vertice in ima ruiſſe.
Tunc Clerus Noſter verſus, & cantica ſacri
Pſalmographi vatis liquit terrore ruinæ.
Clauſtra chori exiuit: turbatus limina tranſit,
Ancipiti trepidans animo, confoſſus acerbo
Maſtrepilæ *Sancti caſu, lamenta mouere*
Cœpit, & vndantes lachrymis prenſare dolores.
Pars currit, pars deflet hiantia vulnera, parſque *Acceduut Canonici.*
Claudere conatur, voceſque ad Numina grandes
Tollit, pars minatur, lamentabile viſu,
Lactea purpureo pars colla recincta colore
Panniculis mulcet, refouet vulnuſque ſiniſtrâ.
Oſcula mox manibus, pedibuſque, & veſtibus omnes
Reddere nituntur; venerantur Martyris inde
Membra coralliffluis iam fulgida ſanguinis vndis.
Arbueſius *vix viuus erat, mortique futuræ*
Proximus, ingenti affectu ſubſellia Diuûm
Repplerat precibus, miſſis vel in æthera votis.

Plebs omnis accurrit.

Tunc ſed enim populus veniens, vrbs tota tremendis
Enſibus, atque alijs armis munita coruſcis,
Deſtructura trucem gentem, ſectaſque nefandas
Verporum, cunctas ferro exhauſtura repente,
Conclamat, tangit, ſpectat ſtupefacta cruoris
Arbueſi Patris bullire in puluere fontes.
Nam ſanguis PETRI *fulgenti lumine clarus*
Bullire in terra cœpit, telluſque liquore
Alta petit, feruet, ſaltat, nat, nauca minaces
Feruoris voces muſſans, commota ſuſurro.
Hinc ſacer Arbueſi *ſanguis, hinc ſanguinis vnda*
Ad dominum clamant, tollunt ad celſa Parentis,
Atque Redemptoris Chriſti, ad palatia Regni
Ingentes gemitus. Terra & madefacta cruore,
Impellit motu ſonitus in ſydera multos.

Fama replet totam vrbem ſucceſſu.

Interea penetrat Salduba gentis ad aures
Fama intrans aditus, ac mille foramina tectûm
Perluſtrans, nullis detenta per abdita portis,
Torua fremens, voces referens, verſanſque ſonantes
Maſtrepilæ *mortem, diras feciſſe ruinas*
Iudæam gentem. Creſcunt delicta, vagantur
Millia rumorum confuſſe ducta per vrbem,
Dum dictis addit maiora loquacior auctor.
Inde vago Templum, turba coëunte, tumultu
Vrbs replet triſtis, celeri miſerata dolores,
Admirans facinus, ſcelerata & crimina gentis:
Continet at voces, lacrymaſque introrſus obortas,
Immites tantùm conuertit in æthera vultus.
Maſtrepilæ *faciem ſpectat, vulnuſque tremendum*
Impactum collo ſacro Cenſoris, & enſem
Terribilem venas furtim ſecuiſſe calentes.
Aſpicit exangue vt corpus venerabile, luget,
Vlciſci ſtatuit (catulo vt viduata Leæna)
Arma capit, Verpûm gentem ſtratura nefandam,
Currunt, diſcurrunt coniuncta hinc inde cohortes,
Armatique homines, confuſoque ordine Ciues.

Alphonſus Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus tumultum placat.

Alfonſus *Præſul Noſter, Regiſque potentis*
Illuſtris ſoboles, Pro-Rex, & Paſtor ouilis,
Ialdubenſe pedum retinens pernobile, & omnes
Inter Aragonios proceres tunc primus, & ipſo
Alter ab armiſono Ferrando patre ſecundus,

In

Digitized by Google

In Regno Princeps, casum admiratus iniquum,
Obuius accessit, gentis placare tumultum
Dispossuit nostra, verbis prudentibus vltro.
Queis dictis, vulgo, Pastoris dicta, furenti
Consilium amplecti Patris, reuocare tumultum,
Cessare à bellis, visum pro tempore, iustum.
Sicque venenatum mox deposuere furorem,
Cessarûntque auida sæuire in vulnera dextra,
Confusum vulgus repetit tentoria. Pro-Rex,
Et Præsul Noster defessus corpore, Ciues
Salduba cuncti, sedato pectore, tecta,
Atque domos repetunt; virus, discordia, murmur,
Motaque diuersis resonantia partibus arma,
Et gladij, atque enses, insani flamma furoris
In somnos recidunt, excepit membra soporus
Lectulus, & roseis fulgens Aurora capillis
Pompta venit, croceum linquens rubicunda cubile.
HÆC *inter multum reboantia murmura noctis,*
Metropolis Clerus sanctum deponere Corpus — *Clerici corpus Petri in lectulo ponunt.*
Mastrepilæ *in lecto voluit, si forte per artus*
Omnipotens vitam vellet seruare, Viroque
(Vltima labentis distendens stamina lucis)
Præscriptum proferre diem, producere tempus:
Tarquinos olim vt regi Deus auxerat annos.
Nox aberat; totum radijs inspersrat Orbem,
Implicitas tenebris nudauerat æthere ab alto
Sol terras, radios rorantem Lampada cœlum
Ad medium duxit, celeri lux mota rotatu.
Deflebant omnes casum, Mastrepila sanctus
Mortales tandem Martyr sublatus ad Astra,
Post biduum lecto distentos liquerat artus. — *Obijt post biduum.*
Luctifico Clerus tristis vestitus amictu,
Irrita supplicibus miscebat verba querelis.
Atria multiuago crepitant concussa tumultu.
Ipsi etiam lapides, altaria, claustra, columna,
Clatra chorus, porta, resonantia cymbala Templi,
Vocibus inclamant multis, deflere videntur,
Et lachrymas iactare pias, boubare querelas,
Et Christo Domino varios mussare dolores.
Deflebant populi, fontes, fluuialia fletu

Littora concûſsis, turbato vertice, ripis
Eius obitum ſenſere omnes. *In luctum tranſlata ſilent, & cantica tantùm*
Conſona triſtitiæ pangunt, & flebile carmen.
Metropolis viduata choro, viduata micanti
Ornatu (multis velut interdicta diebus)
Maſtrepilæ *mortem voluit deflere cruentam.*
Reſpuit & mœſtis lachrymis non congrua fuſis
Fulgida purpureis, oſtroque, auroque tapetis
Tegmina, & Attalicis florum intertexta figuris.
Interea æternas, dimiſſo corpore, ſedes
PETRVS *ouans ſcandit, portaſque patentis Olympi,*
Martyrij lauro fulgens, comitante coronâ
Multiplici Diûum, palma fruiturus adintrat.
Dies obitus B. Martyris. Septima Septembris Decima *& lux orta tepentis*
Hæc fuit, æternam per ſeclâ datura quietem
Maſtrepilæ *ſancto, cœlos, qui tangere plantis*
Gaudet, & aſtrigero expectare ex vertice terras.
Interea Præſul, Ciues, vrbs tota ſepulchro
Maſtrepilæ *intendit. Multo deflere paratu*
Metropolis mortem voluit. Nec viſa vetuſtis
Patribus, Arbueſi *ſancti celebrare trophæa,*
Exequijs lachrymâre pijs, & funere grandi.
Occurrunt Populi, numeruſque immenſus acerbi
Funeris, & tumuli teſtis, quo pignora ſacra
Condantur celebri pompâ: nec fama ſuperſtes
Arbueſo *Patri deſit, cui Nomen in æuum*
Æternum peperit mors conſtans, clara triumphis
Martyrij. Præſtent etiam altâ mole ſepulchri
Virtutis monumenta piæ: & ſupremus habèri
Relliquijs, vt poſsit honor, quo funere Noſtri
Ad ſimilem palmam Populi, laudemque vocentur.
Ergo ſepulchrales ritus, præſente Senatu
Cæſaris Auguſtæ, *Regni, vario ordine gentis,*
Nobilium, & Populi, vulgi, clerique canori
Datur Corpus Sepulturæ. *Metropolis, celebri officio, gemebunda peregit*
Iam Templum in ſacrum conuenerat vndique plebes;
Iamque ſolum riguum lachrymis, iam ſanguine Petri
Feruebat rurſum tellus, & murmure rauco
Vindictæ ingentes voces ſignanſque, ferenſque
Tentabat querulos feruoris vortice motus.

Ingemuêre

Ingemuêre diu, triſtemque ad ſydera (viſo
Prodigio) gentes fletum miſere, minantes
Supplicium verpis, ignes, flammaſquè voraces.
Concupiunt omnes ſacrum contingere Corpus,
Alternat Clerus Noſter dùm cantica, magnis
Suſpiriis, tenues auras, & tegmina denſans.
Mox pendent cuncti ſuſpenſi, ex ore loquentis
Obliti rerum! tantùm cœleſtia corde
Percipiunt; mundi diſcunt non fidere rebus:
Hinc ſacris iam perfectis, poſt funera luctu,
Et cantu alterno commixta, reponere Corpus — *Locus Sepulturæ deſcribitur.*
Magnifico Tumulo, & niueo ſub marmore curat
Metropolis, foſſâ terrâ, lapidiſque ſuperbi
Arte laboratam, & pretioſam efficere thecam,
In qua condantur clari monumenta trophæi.
Ergo ſepulchrali corpus componitur antro
Chriſtiadum more ornatum, quod ſerica velant
Ornamenta decora auro, tùm fulgida lino
Texta tegunt niueo, claúduntque volumina petræ,
Et terræ non parua manus, lateriſque recocti,
Et calcis paries durus, quem vallat, & ambit
Multicauus tumulus, curuâ teſtudine cæcus.
Hinc caput extollit moles, ſupereminet ampla
Lamina, quæ inſcriptum ſeruet per ſæcula Nomen;
Quæ narret mortis tempus, quæ clauſa ſepulchro
Membra PETRI *monſtret; donec ſuprema dierum*
Nubiferos Montes vrat, diſperdat & Orbem.
Hinc ſurgit moles magna: omnia nobile marmor;
Hiſtoriæ PETRI *poſitis, hinc inde figuris,*
Contegit inſculptum: truculentæ mortis imago
Ad viuum depicta patet. Circundata clathris
Marmora viſuntur, varijs ornata triumphis,
Factorum Arbueſi *Patris; miracula multa* — *Quo plura pendent ſigna miraculorum.*
Martyris inuicti. Nuſquam memoranda ſalutis
Conceſſa, populis pendent inſignia ceræ,
Argenti rutili, & varij monumenta metalli.
Lintea quæ miſero dudùm incubuêre ferêtro,
Et lini vittæ, fractûm que ligamina membrûm
Corporis exciſſi morborum ſignaque multa
Namque PETRVS *multis miraclis clarus Iberum*

Donum prophetiæ viuens meruit.

Aucturus fulget. Viuens veneranda Prophetæ
Signa dedit: se prædixit multò ante, futurum
Censorem Fdei, quàm res ageretur, & almi
Officij leges decretæ, ipsumque Tribunal
Ascriptum sacris causis, & iuribus esset.
Et mortem præcisse ferunt, operosa patrasse
Plurima. Martyrium celebris Campana Vililla
Ingenti motu, nullo pulsante, sonora
Ictibus ostendit multis, quâ nocte nefandam
Campana Vililla sonitu prædicit S. Viri mortem.
Intulit Arbuesо *mortem Iudæa, pudendis*
Artibus horribilis, furijsque agitata malignis.
Quid moror? Auctores mortis torpedo (quietem,
Vel Somnum potiùs lethalem imitata veternum)
Turbauit, mentemque fugato robore fregit.
Dúmque fugam rapiunt, cæcatis fusa repente
Luminibus caligo fuit, nec cernere Templi
Augusti portas poterant. Iam pectora spasmus
Lethargi segnis, summæque grauedinis horror
Cœperat, imbellisque tremor possederat artus.
Auctores mortis caligine cæci, quæcumque horrent.
Hæserunt vires, titubant membra, ossa geluque
Obstupuere, & metu exangui tremefacta vacillant.
At postquam Petrvs *cœlestes scandis in axes,*
Magnifico, & corpus tumulo est de more sepultum;
Exangues Templi lapides seruasse recentes,
Permultosque dies, sacrati sanguinis vndas;
Purpureas seruasse rosas, iterasse liquores,
Feruentes motus, certum: repetisse cruenti
Martyrij immanes pœnas, torsisse nefandos
Carnifices, quocumque pedes, turbataque corda
Vertere curassent. Donec tormenta, recluſi,
Tortorum manus rigidas, & vincula passi
Capti cremantur.
In fumos, flammasque truces abiere perusti.
His ita confectis, cœlesti in sede coruscus
Æternam viuens vitam post fata beatam,
Contemplans mundum Petrvs, *patriamque relictam,*
Exequias tristes, quàm tristia liquerit arua
Metropolis, Regni, atque Vrbis; quàm triste Tribunal
Causarum Fidei, quantis plangenda querelis
Funera liquisset: iam solaturus amicos,
Lumina ad hos terræ vertens radiantia tractus,

Fulgenti

Digitized by Google

Fulgenti è cælô venit telluris in oras.
Blaſcus *erat* Galbez *virtutis honorque, decuſque*
Vir bonus, & rectus, ſacriſque dicatus & aris,
Ordine, doctrinâ, officio ſeruire paratus,
Presbyter; aſtriferas prauij concludere portas
Et reſerare pijs ſolitus, qui Aguilonica rura.
Atque hortos ſacros diuino ſemine verbi
Ditabat, virtute, exemplo, & munere ſacro.
Hunc ſanctus Martyr, redimitus tempora ſertis
Martyrij, zeli, & doctrina fulta coronis
Sæpius inuiſit, luctum ſedauit amici,
Curauit morbum Blaſci *per membra tumentem,*
Hernia, quem multum vexarat iniqua dolore.
Inde reuelauit Sanctus Maſtrepila *Galuo*
Cauſarum Fidei Solio ventura, futuris
Temporibus, multa, & magna; admirandaque ſemper
Iura Tribunalis ſacri, legumque ſacrarum
Illius veneranda pijs, prauiſque tremenda,
In ſeclûm manſura, Bonum ſolamen, & Orbis
Chriſtiadum culmen firmum, murúmque futura.
Inſuper & Reges, qui conſtituere Tribunal
Errores contra, & ſordes, & crimina Mundi,
Æternis vitæ palmis, pulchriſque coronis,
Et magnis cœli fruituros ſedibus alti.
Nil quoniam geßit vixat prudentia cultis
Vtilius terris, Superis aut gratius vnquam,
Quam reperire modum, ſauum quod dogma nefandæ
Hæreſeos pœnas lueret pro crimine dignas.
Queis dictis Martyr, rutilis fulgentior aſtris,
In cælum fertur, Blaſco *ſpectante, coruſcus.*
Berlangæ *Dominj natus, ſoboleſque nitore*
Purpureo Ambroſium referens per pulchra decorem,
Et generis tanti quæſitam ſanguine famam,
In templum venit Noſtrum: ſi forte Sepulchrum
Martyris Arbueſi Patris detracta loquela
Organa donaret, quibus & viduatus ab ortu
Naturæ vitio fuerat, mutuſque creatus.
Vix ergo ad Tumulum iuuenis peruenerat ager,
Incipiens precibus, manibuſque in celſa ſupinis
Corde vocare Deum, proponere clauſa Sepulchro

Apparet amico, & ſolatur, eumque ab hernia curat.

Tribunalium S. Officij futuram magnitudinem reuelat.

Mutus vocem recuperat ad ſepulchrũ S. Viri

oſſa

Ossa PETRI Arbuesi. *Meritis & Martyris almi*
Poscere verborum vires, atque ora nouari,
Omnipotens versis quando in contraria causis,
Guttura grandisono repleuit nomine IESVS,
Quod cœlum, quod terra tremit, quodque astra tremiscunt,
Et iuueni redeunt confestim munera linguæ,
Et quæ natura morbo substantia vocis,
A matris partu fuerat sublata, sonoræ.

Paralyticus miraculo sanatur.

Ipse Triennali fuerat Monzone Domingus
Tempore vexatus morbo paralysis, & acri
Brachia torporis tabo contracta perennis,
Cruraque longæuo multum concussa dolore,
Inualidis sustentans pedibus, & poplite molli
Tardigradas suras: velut incrustata gelatis
Flumina vorticibus, retinens immota recuruo,
Ast interuentu PETRI *sanatus obiuit*
Exultans, carpensque viam; præconia laudis
Diuinæ, PETRI*que Patris super æthera tollens;*
Viribus vt gelidos sensit recalescere neruos,
Auctore Arbueso, *& corpus reparasse salutem.*

Altera paralytica sanatur.

LVCIA *Pontis iners membris, languebat acerbo*
Per multos Menses morbo: nec morbida neruis
Inualibum corpus poterat versare, quousque
Ad sacrum Tumulum PETRI *perlata, repente*
Vidimus exangues latam abiecisse dolores,
Membraque confestim motus cepisse suaues.

Alius corpore fractus curatur.

TORRENVS *Ciuis* Saldubæ, *& cultor agrorum,*
Dum legeret dulces crustatâ pelle iuglandes,
Incautus cecidit sublimi ex arbore truncus.
Quo casu attritum corpus, per Quatuor annos,
Et fractum dorsum tenuit, quo brachia fractis
Ossibus, inualidos tenuere prope ossa lacertos.
Sic tristis venit, visurus tecta Sepulchro
Membra PETRI Arbuesi, *faculas, & lumina multis*
Acturus precibus, queis immedicabile vulnus
Aufugit linquens hominem: per membra salubres
Instillans flatus oratio sancta negatos,
Sentiferisque medens neruis, motusque datura
Vitales homini, cursusque auctura valentes.

Item alius paralyti-
Sadensem Medici, medicamina, & atra Simonem

Vix

Vix viuum linquunt hominem, lectoque cubantem:
Officijs viduata ſuis concuſſa iacebant
Brachia, crura, pedes, coſtæ, ſegnesque per artus
Noxia detortos curuabant vincula neruos.
Hunc PETRVS *Noſter (commotus voce precantis)*
Robore firmauit membrûm, tum corpore ſanum
Conſtituit, proprijs dùm fecit vadere plantis
Infirmum, magnas fundens per viſcera vires.
Salduba natus primis Athanaſius annis, — *Alter inſanabili morbo curatur.*
Mellituſque puer, morbo cruciatus acuto,
Hernia, quem ruptis ambabus partibus ægrum
Fecerat, & magno torquet, diroque dolore.
Ad Tumulum PETRI Arbueſi *portatus, amicam*
Effuſo riſu lætus per membra ſalutem
Senſerat, inſperſam magna virtute Sepulchri
Accedens, fugiebat morbus, ſæua recedens
Hernia, torquebat puerum, rurſumque peribat
Infirmus, rigidi torquentes rupta tumores.
Quapropter Patres natum portare frequenter
Ad Tumulum Sancti ſoliti, caſu oſtia Templi
Inueniunt noctu, venientes, clauſa, nec ipſos
Sacriſtas, voces pueri clamantis, & acri
Ploratu miſeras tollentis in aſtra querelas
Audire. Intentus precibus Palacius, altis
Vocibus Arbueſum *clamat, quo nomine morbus*
Auditio, fugit trepidus, perfecta ſalutis
Admittens corpus pueri fomenta tenelli.
Venerat ad Tumulum morbo confecta vetuſto — *Alia paralytica ſanatur.*
Jncedens ægris pedibus, ſicciſque Puella,
Ipſa gemens, tremebunda, preces fuſura, caducis
Membrorum vinclis impetratura ſalubres
Spirituum vires, ligni lictura peroſos,
Quèis veluti pedibus graditur ſuffulta bacillos.
Circumdat Tumulum, faculas, & munera votis
Addidit, & precibus deuotis nixa, repente
Effecit ſanam Dominus, prece Martyris, illam;
In priſcum corpus componens motibus, vſum,
Membraque reſtituens infirmis florida neruis.
ANNA *Maria Bolas morbo paralypſis iniquo,* — *Alia paralytica ſanitatem recepit.*
Non paucis fuerat dire cruciata diebus,

Cuius cuncta malus membrorum munia torpor
Soluerat, inualidos, abſumptis viribus, artus
Diſcrucians, ſæuum inſtillans per membra rigorem.
Ergo venit fratris noſtri veneranda Beati
Pignora Maſtrepilæ ſupplex viſura, gemenſque
Ingentem Tumulum, celebremque, vt ſacra piorum
Cœlituum ſolitum eſt venerari buſta, ſacratis
Votis, & precibus multis celebrare: Viroque
Prodigijs claro, diuinos reddere honores;
Martyre, & à tanto vitæ impetrare ſalutem.
Hanc igitur Tumulum circùm curſare volentem,
Perque dies aliquot diuino ferre Sepulchro
Lumina, deuotis circundare funem ſignis,
Accenſis faculis, precibus pulſare benignis
Celſa Dei, Chriſtique Patris ſubſellia, PETRVS
Abſoluit morbo miſeram, ſanamque, fugato
Conſtituit languore putri, dum viuida neruis
Reddita, conſedit ſolidato corpore virtus,
Membraque Maſtrepilæ ſenſerunt dona Beati.
Poſcenti dabitur quoniam, concluſa patebunt
Oſtia pulſanti, foribus pandentur apertis.

Pater ex vulnere gutturis & filius ex hernia ſanati.

Cæſaris Auguſtæ Ciues, Solorzanus olim
Qui dictus fuerat, morbo tentatus acerbo
Gutturis, ex magno procedens vulnere, quod diù
Vexauit, torquens hominem feruore veneni,
Diuinum PETRVM *ſupplex orabat: vt ipſum*
Curaret, puerumque ſuum, quem noxia graſſans
Hernia torquebat miſerum, membrûmque tumores
Replerânt morbis multis, queruluſque vigilque
Ipſe dolor crucians nimium violentus, & acer
Torſerat, & fuerat variorum cauſa laborum.
Nocte igitur quadam poſſeſſus membra ſopore
Vrgetur monitis æger, viſuque patenti
Maſtrepilæ *ſancti, curatum & tabe nigranti*
Infirmumque virum, ſobolem quoque robore multo
Vidimus, expulſo morbo, firmaſſe iuuentam.
Quid moror? Enarrans nusquam numeranda quariſmis
Maſtrepilæ *Sancti miracula. Quid moror? hæc eſt*
Paruula pars. Sed enim plusquam Ter Mille feruntur
Arbueſi *Patris Noſtri curata medelis*

Tabida

Tabida membrorum, morientis vulnera nerui.
Nulla dies viduata ſacro medicamine tranſit,
Nulla ſepulchrales clathros nudata trophais
Miraclûm venit. Cinctoria, vincla, nouaſque
Corporis agroti formas, multasque figuras
Adducit quæcunque dies, portenta, nouoſque
Prodigiûm fructus. Pendent miracula circùm
Vnde ſalutiferi vulgatur fama Sepulchri.
Ad Tumulum veniunt gentes, ipſumque frequentant,
Vota ferunt lachrymis, candelis, munere multo,
Confiſæ PETRI *precibus, quo vindice ab aſtris*
Morborum medicina fluit, nec tempore longo
Redditur inualidis robur, vireſque, ſaluſque,
Auxilium felix ægris: medicamina vitæ
Donantur ſubitis ſucceſſibus: hernia fractis
Curatur, veniuntque reducti in gaudia planctus,
Et veniunt ſomnos non deſtructura quietos
Vlcera. Pelluntur retracti in clauſtra ſalutis
Corporis ægroti grandes, ſæuique dolores.
Infirmis igitur totus venit obuius æther,
Dulce ſonans, & dona ferens, dùm munera Sancti
Mille ſonant linguis. Volucris præconia famæ
Sollicitant hominum mentes, quêis dura, fluenſque
Conſumpſit rapiens membrorum robora tabes.
Inuiſunt Tumulum, celebrant, venerantur, adorant:
Oſcula mille ſacris infigunt arte recluſis
Marmoribus, clathris, lateri, lapidique, ſoloque.
Plebs cruciata malis certatim fertur, & orans
Redditur extemplò mirãda in iura ſalutis.
Sicque mala ipſius morbi, ſæuique dolores
Diſcedunt, magno Sancti medicamine pulſa.
Ergo ſepulchralem miracula multa mouentem,
Circuit hanc molem celebris Salduba quotannis;
Martyrij redeunt PETRI *dùm feſta cruenti,*
Atque frequens populus ſuccendit lumina circùm.
Innumeræ gentes certa in miraclâ volantes
Aduentant, agrique fluunt, vicinaque magno
Oppida concurſu; limphis ditata Salonis
Bilbilis; illuſtris Darocaque munere cœli;
Montani populi; Barbaſtrum; Iacca niuoſis

Miraculorum frequentia deſcribitur.

Populorum ad ſepulchrum accedentium deuotio.

Vrbs præcincta iugis; Turiaſo nobilis vndis
Fontanis; nec non titulis celebranda decoris
Ergauica; & reſonis nobis pingenda camænis
Oſca, parens Leuitæ vtriuſque, & Martyris almi
Laurenti, & Vincenti Noſtri; Burgia monti
Nubifero Cauno contermina; nobilis agris
Luna, Vncaſtellum, Sadaba, Exea, Tahuſtum;
Belchitum, Fontes, Sarinena, Maëlla, Zuéra;
Patria Fernandi Soſium pernobile, Caſpe;
Atque Ixar magnum; PETRI *quod plura decorant*
Sellera Patris Noſtri miracla Sepulchri.
Quid memorem reliquas gentes? Gariñena iocoſis
Inclyta vinetis; Alago; Secontia glebæ
Oppida frugiferæ. Memorem fors rura vetuſtæ,
Seu veteris Cantæ; Fragæ, Monzonis; & altis
Turolium muris; dulcis quod Turia limphis
Alluit, & multis ditat fœcunda fluentis?
Quod cœlum magnis ornauit fructibus, atque
Corporibus Diuûm Petri, ſanctique Ioannis
Ordinis Angelici Franciſci pignora Patris?
Farizæ populos referam? placidique Xilocæ
Fortaßis gentes? Caſtellæ tecta, domoſque?
Nauarræ Regni turbas, quas magna vocauit
Sæpius ad Tumulum pietas? Regumque coronas,
Pontificum & mitras fulgentes? Mille feruntur
Totius Regni Aragonum. Iam corpora morbo
Tabida, diſperſis properant curanda maniplis
Ad Noſtrum Templum; peſtem pulſura malignam,
Et mortem, febres, hoſtis tormenta, feroſque
Membrorum morbos, paralyſis vincla repanda.
Relliquijs Salduba PETRI, *puerique Domingui,*
Et Brauli, Encratidis, Maſſarum pignore, Templum
Virginis, atque Agni, Orbitæ, Viridantis, & almi
Lamberti, innumerûm Sanctorum munere felix.
Te inprimis animo toto, & conamine multo,
Te Chriſti Domini memorem, te tempore inomni
Eſſe decet: quoniam monumenta, & pignora amoris
Talia, totque Deus liquit tibi, qualia magnus
Vix poterit reperire alia Argus paſtor in Orbe.
Quare age ſolemnes Domino iam grata quotannis

Affectu

Affectu ingenti duc ad ſacraria pompas;
Præſertim Salduba potens hoc tempore ſacro,
Quo vult Chriſtiadum culmen, Pater almus, & altæ
Sedis Apoſtolicæ Rector, qui iura gubernat,
Et leges Fidei, Mundique patentis habenas,
Maſtrepilam numero Diuûm conſcribere magno,
Miraclûm, vitæ, doctrinæ, mortis acerbæ
Martyrij, fideique peracto examine longo.
Sancte ergo Martyr, Templi huius ſtella coruſcans,
Sol lucens, Regni noſtratis gloria, lumen,
Hùc oculos flectes blandos, hùc nobile ſydus
Fulgentes radios mites, & fulgida puro
Lumina diſtribues, medicato vulnere, cordi.
Nunquam te immemorem Noſtri, ſediſque relictæ
Metropolis tantæ fratrum credemus. At ipſi
Confiſi precibusque tuis, ſacraria multis
Oſſaque Sanctorum, titulis celeranda Beatûm
Ornamus votis, varioque iuuamine cœli,
Offerimus tenues Domino vireſque preceſque.
PETRE *tuam mortem deflens Aragonica tellus,*
Syluestres gemuere feræ, gemuere feroces
Inuiſi pecori noſtris in montibus, Vrſi,
Nubiferi colles, lapides, onerata niuoſis
Culmina ponderibus, ſacro incubuere feretro.
Tunc circumſiluit campus, tunc magnus Iberus
Concutiens fluctus, cantauit flebile carmen.
Tunc ſubito liquere omnes hæc littora cantus
Lætitiæ. Tecum linquens hæc rura voluptas
Flebimus. Hic aderas; aderant cantusque, chorique
Iuſtitiæ. Venit longos victura per annos
Virtus, mortales ſeruans Aſtræa miſellos.
Hinc abes; hinc abſunt magnæ virtutis alumnæ,
Iuſtaque iura, fori, terras Aſtræa reliquit,
Conculcata ſolum tempſit, prauo exulat Orbe.
Ergo Pater Diuûm conſors, iam tempora fletus
Tranſactis abiere malis: nunc alte ſonantem
Iuſtitiam radiare iube: nunc omnia pompas,
Solemnes ritus reparent: cùm Papa referre
Diſponit numero Sanctûm præconia multa
Nominis Arbueſi, fœlicia facta, Beati,

Eius Canonizatio tractatur.

Oratio Auctoris ad S. Martyrem.

Aſtriferis numerare thronis, numerare trophæis
Neque elementa ſonos fugiant, nec cantica condant
(Et quamuis ſpatijs diſtent, diſſutaque fiant
Ex ipſis aduerſa aduerſis) conſona gignant
Corpora, rareſcant, denſentur; monſtra deinceps
Non peragant; latis conflentur cuncta figuris.
Latetur tellus, fluidas tenuetur in vndas,
Et ventus rigidus tepidas vertatur in auras,
Auraque frugiferos aſpiret pura colores.
Gallicus horrendus veniat nunc lacteus amnis,
Flexiuagis vndis flores, & germina fundant.
Diues Iberus agros, hortoſque, roſaria campos
Fructibus inſpergat, ſacri det ſigna decoris,
Offerat & mentes cœleſti lumine tactas
Arbueſo Patri Noſtro. Nunc cœlica cantent
Omnia dulciſluis, citharaque, & pectine, chordis.
Pone Libelle modum, ne craſſa forte Minerua
Non bene fila ligans, intorto ſtamine texta,
Cùm decuit ſerico duci, ornamenta fatiſcant
Rugis; fiſcella gracili texantur hibiſco
Diuinum verò hunc, Lector venerande, triumphum
Arbueſi Patris, cantatum verſibus, æquum
Accipe, & Abueſo precibus, lachrymiſque Patrono,
Vt ſancto, vt Magno, vt Patrique hareſcere cura.

Hactenus prolixa, licet conſona B. PETRI *Arbueſi* ACTA, à *D. Vincentio Blaſco de Lanuza*, aliàs Viro Doctiſſimo, & in humanioribus, ſacriſque literis famigerato, carmine decantata. Quorum ecphraſim hic referre decreuimus, quia cùm hîc omnia in vnum collecta rerum geſtarum S. Martyris intueremur, & alibi forte diminuta, & mutila reperiantur, licet aliquibus faſtidium parere tàm longa relatio poſſit, haut mole grauatus, illam compulſare deuoui, & quia codex rarus. Quô multa in laudem S. Martyris carmina à diuerſis conſcripta, & concinnata ſubduntur. Nec non antiqua Epitaphia, quæ tunc temporis, quando ſacrum cadauer in Sepulchro fuit conditum. Quorum ſeriem dabimus, ne temporum lapſu depereant. PRIMVM, & antiquius, quod iuſſu Catholicorum Regum in parte interiori ſuper ipſum Corpus B. PETRI *Arbueſi* Martyris, lapide marmoreo plano ſuperſcriptum, inuentum eſt, cùm ex commiſſione Apoſtolica, Die XXX. Menſis Ianuarij Anno à Chriſto D. N. nato M. DC. XXIII. Monumentum apertum eſt, eſt huiuſmodi:

Epitaphium I.

HIC. IACET. REVERENDVS. MAGISTER.
PETRVS. ARBVES. EPILA. ORIVNDVS.
HVIVS. ALMÆ. SEDIS. CANONICVS.
HÆRETICÆ. PRAVITATIS. INQVISITOR.
INTEGERRIMVS. EODEM. IN. LOCO. AB.
HÆRETICIS. INTEREMPTVS.
XV. KALEND. OCTOBRIS. AN. M CCCC. LXXXV.

Eiuſdem

Eiuſdem ſententiæ eſt Epitaphium ſecundum, literis maiuſculis in exteriori parte, & ſuprema Sepulchri inſculptum, quod vitam, officia, munera, mortem, cauſam agonis, tempus etiam illius, declarat, hac ſerie: *Epitaphium II.*

REVERENDVS. MAGISTER. PETRVS. DE. EPILA.
HVIVS. SEDIS. CANONICVS. DVM. IN. HÆRETICOS.
EX. OFFICIO. CONSTANTER. INQVIRIT. HIC. AB.
EISDEM CONFOSSVS. EST. VBI. ET. TVMVLATVS.
ANNO. DOMINI. M. CCCC. LXXXV. XVII. SEPTEMB.
EX. IMPERIO. FERDINANDI. ET. ELISABETHIS.
IN. VTRAQVE. HISPANIA. REGNANTIVM.

Poſtmodum verò in fronte eiuſdem Sepulchri, ſingulari lapide tertium Epitaphium conſcriptum conſtrui iuſſit Eliſabetha Catholica Hiſpaniarum Regina, ob ſingularem deuotionem, quâ ſanctum Martyrem proſequebatur, ſic: *Epitaphium III.*

EADEM. ELISABETH. HISPANIARVM.
REGINA. SINGVLARI. IN. CHRISTVM.
PIETATE. EIVS. CONFESSORI. SEV.
POTIVS. MARTYRI. PETRO ARBVES.
S. I. C. M.

Hîc ſi aliorum Epitaphia carmine ſcripta referre locus eſſet, proculdubio ingentis pietatis Celtiberorum ad Sanctiſſimum Martyrem campus detegeretur ampliſſimus. Sed & nunc aliquot Hymnos, quibus aut martyrium, aut S. Viri laudes, & virtutes decantantur, inferamus. Adſit D Vincentij Blaſco de Lanuza Hymnus de Vita & miraculis S. Viri, cuius meminit in Periſtephan. lib. 2. fol. 103. *Hymnus I.*

Pangat auratas, feriatque chordas,
Nunc chorus noſter, celebret Beati
Pauca de multis referens, canenſque
Cantica PETRI.
Emicat ſertis, radiat coronis
Gloriæ Martyr placidus, ſublimis,
Inter æternos Superûm triumphos
Inclytus Heros.
Audiant Gentes, Mare, Terra, Cœlum,
Audiat ſurgens, volitans, cadenſque
Sol PETRI *laudes, meritosque honores,*
Nomen, & Acta.
Oſſa, quæ nigrâ tumuli ſub vmbra
Condita, ignaros populos latebant,
Nocte diſcuſſâ redeunt amicas
Orbis in aures.
Nam voluptatum, gelidæ quæ victor
Mortis; & recti, fideique lumen,
Martyr euaſit celebris, ſoloque
Magnus, & Aſtris.

Huic

Huic Pater Summus miseratus orbem,
Magna concessit placidæ salutis
Dona, & exculto tumulo potentis
Munera cœli.
Hernia immitis recipit medelas,
Membrorum curantur renuente tabo,
Ora iam, linguis recinunt solutis
Cantica, & hymnos.
Hic feros sanat capitis dolores,
Reddit & lucis radios pupillis,
Putridas siccat fragili tumentes
Corpore partes.
Fracta rupturis prece Martyr almus
Fouit: vt cœli meruit fauores,
Et potestatem super agra mundi
Membra caduci.
Ergo languores varios repellunt,
Conferunt robur, tribuunt salutem
Morbidis neruis medicantur alti
Saxa Sepulchri.
Sic potens PETRVS, *celebrisque Martyr*
Impetrat vires populis, & amplos
Ciuibus nostris, Superique plenos
Luminis, haustus.
Sancta poscentes homines benigne
Adiuua, incultas moderare mentes,
Vt PETRI *obtentu potuisse nobis*
Æthera credant.
Te Deus cœli Pater, atque Princeps,
Te chorus noster recinens adoret,
Teque in æternum precibus, pijsque
Laudibus ornet. Amen.

Idem D. Vincentius Blasco de Lanuza alterum nobis suppeditabit Hymnum, in quo laudes S. Viri docta camæna recenset, cuius tenor d. lib. 2. fol. 105.

Martyris PETRI *canimus trophæa,*
Annuum tempus venerata, cuius
Gens Iberorum precibus frequentat
Clathra sepulchri.
Ipsa concursans reueretur, ambit,
Circuit molem tumuli, nec ipsas

Lampades

Lampades flammis viduat, vel Aras
Feruida votis.
Supplici voto rogitant, precantur,
Arbueſum omnes reſonant fluentes
Lachryma, & voces; gemitus vt orti
Sydera flectant.
Tempſit hic mundi fragilis nitorem,
Reddidit nudis alimenta multis,
Fert opem claudis, miſeratus ægros
Cuncta rependit.
Morte mulctatus, ſtabili tenore
Cordis incenſus, Fideique dono
Victor euaſit, morienſque Martyr
Fertur ad Aſtra.
Ipſe tunc ſanguis lateri, Soloque
Feruidas fuſus reuehens querelas,
Enſe Iudæos rigido necandos
Muſſat, & inſit.
Ipſa telluris facies recuruis
Motibus feruens, repetit cruentas
Sanguinis pœnas, ſceleris ſecures
Vrget, & ambit.
Sicque Iudæi, ſtygia nefandi
Conſcij culpæ, pereunt cathenis,
Igne & abſumpti, validiſque flammis,
Crimina penſant.
Ne diù verò latebris Sepulchri
PETRVS *ignotus lateat, patrata*
Signa ſparſerunt operum piorum
Facta per Orbem.
Spargitur felix volucris per omnes
Orbis inflexi placidos receſſus
Fama, miraclum celebrans, loquenſque
Dona volatu.
Ergo ſit Patri decus, atque virtus,
Et ſimul Nato, periterque Summo
Pneumati, magnum dederit quod iſtum
Martyra Nobis. Amen.

Decretum Sanctiſſimi de procedendo ad vlteriora canonizationis.

Sed de his iam dicta ſufficiant, quamuis plures etiam Hymnos hic referre poſſemus. Diximus apud Sãctiſſimũ à multis retro annis de huius S. Viri canonizatione tractari, & quia omnibus pateat qualis hodie ſit huius cauſæ ſtatus, hic Teſti-

monium de Anno M. DC. LII. quo ad vlteriora canonizationis procedi à Sanctissimo decretum fuerit, inferere curaui cuius talis est tenor:

In Dei Nomine Amen. Fidem facio per præsentes Ego Notarius Publicus infrascriptus, qualiter Die Mercurij XXI. Augusti, Anno M. DC LII. Camillus S. D. N. Papæ cursor retulit in iudicio coram Eminentissimo, & Reuerendissimo Domino Iulio Cardinali Sacheto, causæ Canonizationis B. Petri de Arbues, alias Magistri Epilæ à Sacra Rituum Congregatione ponente deputato, Romæ in Palatio suæ solitæ residentiæ, meque Notario infrascripto, se heri citasse Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Patrum Franciscum de Rubeis Sacræ Consistorialis Aulæ fisci, & Cameræ Apostolicæ Aduocatum, nec non S. Fidei Promotorem à S. D. N. Papa specialiter deputatum ad dicendum contra decretum Sacræ Congregationis: & iuxta illius formam videndum mandari procedi ad primam diem, instante admodum R. D. Ioanne Francisco Campodarbe, Presbytero Barbastrensi Procuratore causæ Canonizationis dicti B. Petri de Arbues, prout in Actis, siue &c. Ex aduerso idem Reuerendissimus D. Petrus Franciscus de Rubeis Promotor fidei repetitis protestationibus alias factis, illisque firmiter inhærendo &c. Et in termino &c. contra prætensum decretem pro nunc dixit generalia V.S.I. &c. Et pendente termino &c. alias &c. Et his semper saluis protestatus fuit nihil fieri, nisi seruatis decretis Sacræ Congregationis, & alijs de iure seruandis, alias &c. omni, &c. Hac Die XX. eiusdem Mensis Augusti Petrus Franciscus de Rubeis Promotor fidei relatione factâ comparuit in iudicio vbi supra coram eodem Eminentissimo D. Cardinali Sacheto, meque Notario &c. Idem D. Ioannes Franciscus Campodarbe Procurator præfatus, & facto produxit decretum per eandem Sacram Congregationem Rituum factum, super casu excepto à decretis Vrbani VIII. in Congregationis SS. Inquisitionis super non cultu editis, cui decreto Sanctissimus annuit tenoris hìc inferius registrandi, & petijt &c. Ac per eundem Eminentissimum D. Cardinalem obtinuit mandari procedi ad vlteriora iuxta formam dicti decreti, omni &c. Tenor verò decreti Sacræ Congregationis, de quo supra fuit facta mentio, talis est videlicet: Relato per Eminentissimum D Cardinalem Sachetum particulari processu, super casu excepto à decreto felicis recordationis Vrbani VIII. in SS. Inquisitione edito, super cultu non adhibito cum pronunciatione Archiepiscopi Cæsaraugustani à Congregatione Sacrorum Rituum proposita, delegati in causa Serui Dei Petri de Arbues, aliàs M. Epilæ, visum fuit Eminentissimis Patribus, citra R. Patre D. fidei Promotore, constare dicto Seruo Dei cultum exhibitum fuisse, & ad præsens exhiberi, & comprehendi inter exceptos à decretis SS. Inquisitionis, & proinde præfatis decretis nequaquam contraitum esse; & posse ad vlteriora procedi si S. D. N. placuerit, Die XXIII. Martyrij M. DC. LII. Prout facta relatione per Eminentissimum D. Cardinalem Capponium Die XXIX. Aprilis, M. DC. LII. Sanctissimus annuit. Federicus Episcopus Albanensis, Cardinalis Cornelius. Loco † Sigilli. Bernardinus Roccius S. R. C. Secretarius, vt alias latius prout in Actis mei Notarij ad quæ, &c. In quorum fidem has præsentes subscripsi, & meo solito tabellionatus signo signaui. Romæ hac die XXIV. Augusti M. DC. LII. Ita est. Clearchus Busehus S. C. R. Notarius.

Tenor Decreti.

Hactenus Testimonium Decreti, quod ab illustrissimo D. ac D. meo D. Didaco de Arce Reynoso, olim Episcopo Placentino, nunc S. G. Inquisitionis Hispaniarum Præside accepi, vt in hisce Commentarijs subiungerem. Speramus ergo S. Virum, Deique Seruum breui inter Sanctorum nomina reponendum, vt eius virtute, agonis stadium, miracula, & totius Regni desideria deposcunt.

DECIMO

Digitized by Google

DECIMO QVARTO Kal. Octobris.

DIES XVIII.

A. VXAMA-BARCA *in Autrigonibus Hiſpaniæ Sanctorum* AVSTORGII *Epiſcopi*, TROPHIMI, *&* OVANTII, *Martyrum, qui in perſecutione Domitiani Imperatoris, ad palmam martyrij pro fide viriliter peruenere.*

B. CÆSAR-AVGVSTÆ *in Hiſpania* B. MARCI MAXIMI, *ipſius vrbis Epiſcopi, cuius eximias laudes, & ſcripta luculento ſermone, & heroico carmine conſcripſere* Iſidorus, *&* Braulio *celebres Hiſpaniæ Epiſcopi; qui doctrina, & virtutibus inſignis, ætate grandauâ obdormiuit in Domino.*

C. BISOLDVNI *in Catalonia Hiſpaniæ* Depoſitio *ſacrorum pignorum* S. FERREOLI *Tribuni, qui apud* Viennenſes *in* Gallia *pro fide captus, & Dei operatione ſolutus, tandem in cœlum laurea coronatus intrauit.*

NOTÆ.

SANCTI AVSTORGIVS *Epiſcopus* TROPHIMVS, *&* OVANTIVS *Martyres.*] Exiguam de hiſce ſanctis Martyribus apud *Martyrologos* memoriam reperire potuimus, ideo breui eorum anamneſin percurremus. *Petrus de Natalibus* Epiſcopus Equilinus eorum paſſionem recenſens, hæc tantum verba in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 251. digeſſit: TROPHIMVS, *&* OCCEANVS, & EVSTORGIVS *Epiſcopus paſſi ſunt martyrium* XIV. Kalend. Octobris. Quo loco corrupte, pro OVANTIO legitur OCCEANVS, & pro AVSTORGIO ſcriptum fuit EVSTORGIVS, vt patet ex Flauio Dextro Noſtro *in Chron. Ann.* 91. his verbis: VXAMA-BARCE *in Autrigonibus Hiſpaniæ* SS. TROPHIMVS, OVANTIVS, & ASTORGIVS *Epiſcopus Martyres, in eadem Eccleſiæ perſecutione pro Chriſti fi conſtanter caſi ſunt.* Conueniunt F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. d. Ann.* 91. *n.* 1. *fol.* 183. Rodericus Caro *ibid. fol.* 48. *lit. A.* D. Martinus Carrillo in *Annal. Eccleſ Hiſpan. lib.* 1. *Ann.* 91. & ibidem P. Camargo eius pediſſequus. Prorſus & Sedem ASTORGII, & ACTA ſub obliuionis cancellis tempus, & Scriptores reliquere. Forſitan ASTORGIVS fuit *Epiſcopus Vxamenſis*, & ſocij eius alter *Diaconus*, & alter *Subdiaco* *A.* *Scripteret,*

Acta perierunt. *diaconus*, qui Episcopum comitantes, & eidem in sacris ministrantes, vt illius ævi mos erat, à satellitibus pro fide inuenti, Episcopum, & Ministros, sub carceris ergastulis inclusos, tandem ad martyrij coronam damnauere. Sed cùm ist- hæc Nostra opinatio in sola coniectatione consistat, illud pro vero affirmare non possumus. Nam licet in meo *M S. Auli Hali* sit breue Epigramma, nihil adhuc notandum, extra prædicta, desumere valemus. Carmina hæc sunt:

Tantum adest hoc Carmen.

Vxama *Tres vidit Athletas pro nomine Christi*
Sanguinis, & guttas fundere corde, fide.
Alter Trophimus *fuit, & fuit alter* Ouantus,
Præsulis Austorgi, *sed pietate pares.*

De vrbe Vxama diximus supra *Tom. 2. Die XI. April. lit. A fol.* 571. & *Tom.* 3. *Die. XXX. Maij. fol.* 386. & primum dixeramus *Tom. 1. Die VI. Februar. fol.* 69. vbi ad amussim.

B. S. Marcvs Maximvs *Episcopus Cæsaraugustanus Confessor.*] Quamuis tanti Præsulis nomen adhuc non fuerit in Albo Sanctorum conscriptum, nulli dubium est, quin eius memoria in benedictione est; & eius res gestæ, à tot, ac tantis SS. Patribus venerabili, & summâ recensione conscriptæ, Sanctissimi Præsulis sanctitudinem præseferunt. Forte ignoratio *Diei Obitus*, has caliginis nebulas spargens locum non dedit consignationi in Tabulis Ecclesiasticis reponendi Tanti Pontificis nomen, sed quod accidentis socordia tempsit, nequaquam periudicium Viro sanctissimo allatura est, maxime tot Scriptorum extantibus elogijs, quibus sanctitas eluscescit. Adüt Isidori Nostri *de Scriptor. Eccles. c.* 33. alias 46. *Scriptores.* primum elogium, sic: Maximvs *Cæsaraugustana Sedis Episcopus, multa versu, prosâ que componere dicitur. Scripsit & breui stylo historiolam, de his, quæ temporibus Gothorum, in Hispanijs acta sunt, historico, & composito sermone: sed & multa alia scribere dicitur, quæ necdum legi.* Sequitur S. Ildephonsus de *Vir. Illustrib. c.* 6. S. Baulius in *Addit. ad Chron. Maxim. fol.* 229. apud Roder. Car. & *fol.* 5. apud Biuar. Regimundus Illiberitanus Episcopus in *Epistol. ad Luitprand. fol.* 5. apud Tamayo. Helleca Cæsaraugustanus Antistes in *Addit. ad Max. fol.* 224. B. Petrus Damianus in *Serm.* 8. *de S. Benedict.* Petrus Diaconus Cassinensis de *Vir. Illust. Cassin. c.* 3. Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 36 *n.* 5. & *Ann.* 585. *n.* 305. & 306. & *Ann.* 800. *n.* 414. Ioannes Trithemius de Scriptor. Eccles. *Ann.* 613. Honorius Augustodonensis *de Vir. Illustr. Ann.* 600. Lilius Gyraldus *de Vit. Poëtar. Dialog.* 1. Luitprandus Ticinensis Diaconus in *Chron. Ann.* 616. apud Tamayo *fol.* 36. & apud D. Laurent. Ramir. *fol.* 301. *n.* 22. Arnaldus Wion in *Lign. Vit lib.* 3. *Die XXI. Mart. in Not. fol.* 114. Gilbertus Genebrardus in *Chronograph. lib* 3. *Secul.* 7. *Ann.* 607. Ex Nostris Ambrosius Morales D Franciscus Padilla, P. Ioannes Mariana, & cæteri Rerum Hispanicarum Scriptores, & nouissime quotquot Chronico vsi sunt, quorum nomina hîc referre prolixum. Eius Acta Graphicè descripta, & ex suis, & aliorum scriptis *F. Franciscus Biuarius* collegit, quæ recisis textibus inibi intertectis, damus.

ACTA S. MARCI MAXIMI, Episcopi Cæsaraugustani in Hispania Celtiberia, Confessoris, ex R. P. F. Francisco Biuario, eius Scoliaste, Monacho Cistercienst, & Abbate Nucalensi scriptis.

Origo. Marcvs Maximvs *origine* Hispanus, ex *vrbe* Cæsaraugusta *Celtiberiæ Metropoli oriundus; qui adhuc puerulus in Italiam concedens, apud Cassinum Occidentis Monachorum Protho parentem conuenit Benedictum, cuius se lubens subdidit regulis, beneuolentiam meruit, primariosque tanti Patris Discipulos sibi charitatis vinculis copulauit. Hîc igitur cucullâ*

donatus

donatus ſtatim ad opera ſeruitutis Monaſticæ manum, & ſpiritum applicuit, tantâ ſeniorum approbatione, & totius cœtus inbilo, quòd qualis in poſterùm futurus eſſet facile deprehenderet cruditus. A pueritiâ Poëticis delectatus, Muſis vacauit ſacris, & prorſus à profanis abſtinuit. Hinc plura carmine non inuenuſto ſcripſit Epigrammata, & Hymnos, è quibus adhuc extat carmen in laudem cœleſtis Domus de Columna; de SS. Athanaſio, Theodoro, & Epitecto primoribus eius Oratorij Miniſtris; de S. Enoratide Virgine, & Martyre, de S. Vincentio Archileuita, Cæſarauguſtanis Martyribus. Extat etiam Vita S. Benedicti, & alia verſu, & proſâ conſcripſiſſe dicitur. Rediit in Hiſpanias MAXIMVS, & apud originis vrbem Cæſaraugustam ſiſtens, prope Ædem Sacræ Virginis Columnenſis, eius adlectus amore, Monaſterium erexit, Diſcipulosque ſibi aggregauit, quos ad præſcriptum regulæ ſanctiſſimi Præceptoris ſui vitam componere docebat Primus igitur ipſe S. Benedicti inſtituta in eam vrbem inuexit; tametſi iam Karadignenſe, & Agalienſe Cœnobia ab alijs eiuſdem Patris Diſcipulis condita fuiſſent in Hiſpanijs. Dùm vero Monaſterium, ad Maſſas-Sanctas conſtrui cœptum, ad perfectionem acceſſit, S. Vir in Æde Columnenſi proxima, quâ diuina peragebat cum ſocijs officia, perſtitit, & breui, Monaſterio conſtructo, ad illud tranſtulit Monachos, vbi nimirum S. V. Encratis cum XVIII. Socijs, & innumerabiles inſuper Martyres requieſcunt. Hîc Abbas electus fuit, cuius muneris onus ſanctiſſimè ſuſtinuit, donec ſimplicius Cæſaraugustanus Præſul illum ad Archidiaconatum ſuæ Cathedralis Eccleſiæ, licet renuentem traduxit, ſociumque Euangelici muneris conſignauit. Hinc magnum Catholicum anteſignanum, ac Regem Hermenegildum plurimum iuuit; ſapiuſque ipſum conueniens, ad martyrium perferendum roborauit, currenti adijciens fidei honore feruidus, calcaria. Aſtitit igitur poſthac ſupremis Leouigildi Regis halitibus cum Simplicio ſuo, à quibus illum ad ſanam mentem perductum, qui dixerit, nequaquam aberrabit à vero. Nam ab intereſſentibus Catholicis viris orthodoxæ luci reſtitutum, nemo diffitebitur, cui lacrymæ eius, & pœnitentia facti, notæ ſunt. Vſus eſt MAXIMVS his diebus conſuetudine Noniti Complutenſis Præſulis, ac ſanctiſſimi apud Cæſaraugustam pro fide exulantis; vſus quoque Ioannis Viclarenſis amicitijs, Viri propoſito vitæ, & litterarum profeſſione ſibi ſimillimo, qui Barcinone exilium, Leouigildi iuſſu, patiebatur: quô tempore Viclarenſe conſtruxit Cœnobium, eam vitæ normam inibi ſtatuens, quàm in Agalienſi Monaſterio edoctus erat: additis nihilominus peculiaribus ſtatutis, ſeu conſtitutionibus, quibus minoris momenti negotijs, à regula prætermiſſis occurreretur. Ergo tot tantiſque meritis imbutus MAXIMVS in demortui Simplicij Pontificis locum, tametſi valde renitens, & inuitus ad Cæſaraugustanam Sedem ſublimatur, & totius Cleri, & populi ſuffragiis illius Vrbis conſtituitur Antiſtes. Qui vt aliqui ſuſpicantur in Synodo Tarraconenſi conſecratus, eidem interfuit, quâ nonnulla, quæ à Toletana III. erant prætermiſſa, agente Maximo, conſtituta fuere, de Epiſcopis, & Presbyteris ab Arianis dogmatibus recens conuerſis; nimirum, I. vt ij, qui caſtitatem non ſeruarint, ſiue Diacones, ſiue Presbyteri ſint, ab officio deponantur: qui verò in caſtitate viuere decreuerint, acceptâ denuò benedictione Presbyterij aut Diaconatu, ſanctè, ac purè miniſtrent. II. Deinde ſi quas Epiſcopi conuerſi, ante nouæ benedictionis perceptionem, Eccleſias conſecrauerint, iterùm à Catholico Pontifice conſecrentur III. tandem, quòd Arianorum verſutiâ, atque dolo falſæ Reliquiæ pro veris populo proponi ſolerent, nec aliter valerent diſcerni, iuſſum eſt, vt omnes igne probarentur, & ſub anathemate, ab omnibus examini exhiberentur. Totidem fere, quæ MAXIMVS cum conſortio Tarraconenſis Prouinciæ Patrum definiuit, poſtmodum Adelphius Toletanus Præſul, priorum exempla ſecutus, congregatâ Toleti Synodo Comprouincialium Epiſcoporum, intereſſentibus etiam S. Mauſſonâ Emeritenſi, & Nigetio Narbonenſi Metropolitanis,

Fit Monachus Caſſinenſis.

Scripſit varia carmina.

Cæſaraugustæ Monaſterium conſtruit.

Eligitur Abbas.

Fit Epiſcopus.

Eius geſta in Pontificatu.

nis, rata esse voluit. Cæterum inueterata vlcera agre sanantur, & veteres Ecclesiastici Ariani, difficile ab impudicis moribus arcebantur: vnde res tanta Catholicos Patres Tarraconensis Metropolis, Oscam igitur conuenire coëgit, & inter eos adesse MAXIMVM, quem zelus decoris Domus Dei vehementer vrebat. In hoc Concilio, S. Viro impulsore, vt remedium efficax colendæ castitatis Ecclesiasticis adhiberetur, iussi sunt Episcopi solicit è singulorum Presbyterorum, ac Diaconorum vitas indagine curiosâ perquirere, adhibitis diuersis argumentis, ex quibus adulterorum indicia certissime suspicari solent, câ tamen discretione seruatâ, vt neque per falsitatis obumbrationem quisquam notaretur, neque per inanes excusationes admissum facinus operiretur. Quod etiam decretum Subdiaconos, cæterosque Clericos in minoribus constitutos comprehendere fuit statutum; nec non aduersus Monachorum incontinentiam, regulæ de sobrietate, & castimonia Episcopis traditæ sunt, quibus eorum malo mederetur. Dura satis adhibita remedia multis visa fuere, & re ad contentionem deuolutâ, soluta est Synodus, priusquam Patres Canonibus nomina sua subscriberent. Doluit MAXIMO Patrum dissensio, sed vt erat castitatis amantissimus, Sexdecim totos annos eô adactus est, nec quieuit, donec Tertium Tarraconenses Patres coire fecit Egaræ, quæ Episcopalis vrbs erat, ad IV. Hispanum à Barcinone lapidem, pro constitutione Oscensi confirmandâ, & exequenda. Quæ omnia, vt excogitauit S. Præsul, euenêre: Nam firmata fuit constitutio Oscensis; & insuper additum, ne se Episcopi ab eo rigore eximisse viderentur, quô cæteris medicinam propinarent, quòd eadem forma ab Episcopis, certis scrutationibus, obseruetur.

Contra Ecclesiasticos incontinentes laborauit.

SVPERERANT nihilominus in Clero auaritiæ scandala, quæ amputari oportebat. His, altero post Oscensis Synodi coactionem anno, occursum Barcinone, quo MAXIMVS cum Comprouincialibus accessit, quâ Synodo decretum: Quod Episcopi nihil lucri pro Ordinibus conferendis, vel quisque sub eorum nomine accipiat; ne ve chrisma Presbyteris pretio detur. Neminem præterea ad vlteriorem Ordinis gradum promouendum, qui temporibus ab Ecclesia statutis in eodem exercitio non desudauerit. Nonnihil etiam pro castimoniæ puritate, stabiliendum decrat, proinde anathema dictum, in Virgines, quæ, cùm suâ sponte, abiectâ laicali veste, deuotarum more indutæ, castitatem seruare prætermisissent, postmodum ad terrena connubia transirent. Insuper & in violatas feminas, quæ se à corruptioribus sequestrare noluerunt; & in publice pœnitentes, vtriusque sexus, qui matrimonia inire tentauerint. Redolent enim certe eiusmodi Canones Maximiani spiritus puritatem, quibus, & subscriptus reperitur. Neque verò reformationi morum duntaxat fuit S. MAXIMVS deditus; ad splendoris Ecclesiastici augmentum oculos idensitiem vertisse constat: Nam Toletatini Primatus honorem, discissione Carthaginensis Metropolis, nonnihil immutatum, in statum pristinum curauit reducere. Quâ de re cùm Rex Gundemarus acturos cogeret Hispaniarum Antistites Toletum ad Synodum, adfuit & MAXIMVS, quâ pro eodem Primatu suffragium præstitit lubens, ac subscripsit. In Sedem reuersus, vt eam decoraret, animum adhibuit. Hinc precibus assiduis cum Eusebio Tarraconensi Metropolita, quem hac de re Toleti in Concilio Gundemari conuenerat, egit; quod S. Hermenegildi Reliquias concederet, in Templo B. Virginis MARIÆ collocandas; & voti compos euadens, Tarraconem petijt, attulitque S. Martyris Caput Cæsaraugustam, vbi congruo honore ad Populi, ac Cleri præsentiam, Martyris Regis exuuias collocauit. Vniuersæ itidem Christianæ Reipublicæ scriptis suis benè consuluit: quibus magnam in ea laudem consecutus est, nec ab re, cùm varietate, & subtilitate excelluerint. Ita prorsus illi data cælitus fuit, vitæ inculpatissimæ, ac finis placidi congrua meta; vt quem vitæ sanctitas, & doctrina abunde commendauerant, mors in conspectu Domini pretiosa bearet. Obijt igitur Cæsaraugustæ XIV. Kalendas Octobris, Anno

Et contra auaros.

Primatum Toletanum restituere curat.

Reliquias S. Hermenegildi collocat.

Moritur.

Domini

Domini DC.XVI. *cum vixisset Annos* LXXXII. *Cuius Corpus sanctissimum ad Ædem B. Virginis de Columna, cuius ipse in vita deuotissimus erat, perlatum, & honorifice sepultum ibidem, vniuersalem resurrectionem expectat. Eius funeri* S. Braulio *fudit lachrymas, elegos cecinit, Sepulchro hanc epigraphen affixit Sepulchralem.*

Sepulchrale Carmen S. Braulio posuit.

MAXIMVS *hîc situs est, dictus prænomine* MARCVS,
Nobilis Historicus, Præco, Poëta, Vigil.
Qui Benedictinæ soboles clarissima gentis,
Cæsaris hîc fulgens, Præsul in vrbe fuit.
Ambitione procûl, meritis sed grandibus auctus,
Suscipit inuitus Pontificale decus.
Vita grauis, mores niuei, præstantia vultus,
Dignum fecerunt Præsulis officio.
Larga manus, doctrina decens, & lingua diserta,
Ingenium præstans, eloquiumque graue.
Confectus senio superas reuocatur ad arces:
Cuius membra tenet, dicta Columna Domus.
In qua Pontificis præclari munera functus;
Iudicis extremâ luce resurget ouans.

HIC QVIESCIT IN PACE FAMVLVS DEI. M.
MAXIMVS. CÆSARAVGVSTANVS EPISCOPVS.
OBIIT XIV. KAL. OCTOBRIS. ERA. DC. LIIII.
ANNO. V. SERENISSIMI.
REGIS SISEBVTI.
VIXIT ANNOS CIRCITER LXXXII.

Hactenus ACTA, in quorum illustratione aliqua veniunt notanda, vt penitus omnibus satisfactionem impartiamur. Hinc PRIMVM erit circa originem, quam fuisse *Hispanam*, ex ipsa *Cæsaraugustana* ciuitate, probat Helleca Cæsaraugustanus Antistes in alio Carmine Sepulchrali ad S. MAXIMVM conscripto, inter *Carmina MSS. Hali*, sic: *Probatur origo Hispana.*

In tumulo iaces hoc MARCE *sed* Maxime *Vatum*
Hesperiæ Nostræ, nomine & epitheto:
Cæsaris Augustâ, *qui natus Lumen Eremi*
Occidui quærens, munia sancta capis.
Tu Benedicti Patris charus eius ab ore
Suxisti regulam, quam das & ipse tuis
Tu Monachus, Diacon, Abbas, & Præsul vbique
Carmine, prosſâque notus, in astra cluis.
Helleca te rogat Antistes successor vt Vrbem
Nostram protegere nec sine fine sinas.

Ex qua Epigrammatis relatione patescit S. Virum fuisse origine *Hispanum*, ex vrbe *Cæsaraugustana* oriundum & ibidem natum, quâ sententiâ cessabat hallucinatio *Biuarij*, & aliorum, qui Italum fuisse crediderunt.

SECVNDVM versatur circa Discipulatum S. Benedicti, de quo licet nullus dubitet,

An Marcus Monachus Cassinensis, & S. Benedicto charus fuerat iste Maximus?

dubitet, ex eo quod Trithemius, VVion, & cæteri Benedictini Scriptores, agnoscunt quendam MARCVM Cassinensem, S. P. Benedicto charum, eumque carmine scripsisse breuiter quædam S. Patris miracula, à S. Gregorio Papa prætermissa, fateantur: attamen, an Noster hic S. MARCVS MAXIMVS *Cæsaraugustanus* fuerit, in dubium reuocant aliqui Scriptores Exteri; sed perperam, cùm nullus fuerit eô seculo Monachus Benedictinus, MARCVS nomine, nisi Noster MAXIMVS, de cuius ore hoc etiam probare conabimur. Is in Chron. *Ann.* 612. *fol* 217. *col.* 2. apud Carum. Et apud Biuar. *fol.* 718. *n.* 15. vbi agens de Discipulis S. P. Benedicti, quos ipse Sanctus *Hispanias* miserat, eos de facie agnouisse fatetur, & prosequitur: *Euphemium Ego quoque Monachus Benedictinus, & in mea pueritia S. P. Benedicto charus, Archiepiscopum Toletanum de facie noui.* Insuper & in Epistola prosphænetica ad *Argeuatum* Episcopum *Portucalensem* ita scribit idem Maximus: *Vitam S. P. N. Benedicti versibus Heroicis expolitam, primo quoque tempore ad Beatitudinem tuam transmittam.* Audi nunc Trithemium, vt consonet cum verbis MAXIMI: MARCVS *Monachus, & Discipulus S. Benedicti, & ab eo familiarissimè dilectus, Vir in diuinis scripturis, & in secularibus literis peritissimus, Orator, & insignis Poëta, moribus, & conuersatione præclarus; scripsit post B. Gregorium Papam, S. Benedicti vitam, superaddens aliqua heroico carmine elegantissime currente.* Eadem Aymoinus, VVion, & cæteri recensiti. Præterea nonne eadem S. Braulio in *Carmine*, & Helleca in *Epitaphio* dixere? Hinc nulli dubium, quòd MARCVS Discipulus S. Benedicti, & eius Vitæ Scriptor, idem ipse est ac MAXIMVS Noster, in cuius honorem hîc Carmen illud de Vita S. P. Benedicti, quod rarò consequitur, & rariùs patescit subiungere decreui.

MARCI MAXIMI DISCIPVLI S. Benedicti De quibusdam ab eo patratis miraculis à S. Gregorio Pontifice Maximo prætermissis. LIBELLVS.

De Oratorio condito à S. P. in Monte. Cap. I.

Cæca prophanitas coleret dùm turba figuras,
Et manibus factos crederet esse Deos:
Templa ruinosis his olim extruxerat aris
Queîs dabat obscœnos sacra cruenta Ioui.
Sed iussus veniens, & eremo sistitur altâ,
Purgauit Sanctus hanc Benedictus humum.
Sculptaque confractis deiecit marmora signis,
Et Templum viuo præbuit esse Deo.
Hûc properet, cœlos optet, qui cernere apertos,
Hic memor & votum semita dura pium.
Semper difficili quæruntur magna labore,
Arctam semper habet vita beata viam.
Hanc ego dùm pressus progressus fasce subissem,
Depositum sensi pondus abesse mihi.
Credo quòd felix vitâ fruar insuper illâ,
Ores pro MARCO *si Benedicte tuo.*
Hunc plebs stulta locum, quondam vocitauerat arcem:
Marmoreisque sacrum fecerat esse Deis.

Quem

Digitized by Google

Quem tunc, ſi vero ſignaſſet nomine quiſquam,
Tartareum potuit iure vocare chaos.
Ad quem cæcatis errantes mentibus ibant,
Improba mortifero reddere vota Ioui.
Sed puto peruerſæ culmen ſignauerat Aulæ.
Nomine nunc arcis templa moderna vocant.
In quibus æternæ damnorum porta gehennæ,
Arx modo vitæ eſt, quæ fuerat ante necis.
De qua ſtelligeri pulſatur ianua cœli,
Dùm canit Angelicis turba beata modis.
De qua colloqueris, Vir ô Benedicte, Tonanti,
Monticola, & ſacri dux Eremita chori.
Ad quam tu ex alio monitus cùm monte venires,
Per deſerta tibi, dux fuit ipſe Deus.
Angeli oſtendunt S. P. viam Cap. II.
Namque Duos Iuuenes, biuium perduxit ad omne,
Qui te firmarent, quod ſequereris iter.
Hîc quoque viuenti iuſtorum dixerat vni:
His tu parce locis, alter amicus adeſt.
Credeque ficta loqui, niſi ternis ſolus abiret:
Tres ſubitò corui promeruere ſequi.
Corui, quos alebat S. P. eum ſequuntur. Cap. III.
Hîc quoque te clamant, populos qui teſte requirunt:
Expectas noctis cùm tria feſta ſacra.
Qui velut orbati raucis ſibi flere loquelis
Inſtant, conuictu quòd caruere tuo.
Te ſibi Sublacu tenebris Mons Cœlius horret,
Et pallet nebulis concolor ipſe ſuis.
Mœrent, & largis diſtillant fluctibus antra,
Cumque ſuis plangunt arida luſtra feris.
Monachis ex petra perennem fontem dat. Cap. IV.
Aſt tunc perdocto ſcopuli ceſſere, rubique
Siccaque mirandas terra retexit aquas.
Certum eſt mons Chriſti, quòd montibus imperet ipſis,
Subiectis pedibus mons caput ipſe tuis.
Vt ſummum tu Sancte Pater vegetere cacumen:
Submiſſo tumidam vertice planat humum.
Neue fatigentur, qui te, Benedicte, requirunt,
Molliter obliquum ponit vbique latus.
Nunc Mons ipſe tamen iuſte tibi reddit honorem,
Qui meruit tantum te decorare bonum.
Arida tu cuius hortis componis amœnis,
Nudaque fœcundo palmite ſaxa tegis.

Mirantur montes, ſcopuli freta, nunc ſua dona,
Pomiferiſque viret ſylua decora comis.
Sic hominum celeres in fructum dirigis artus,
Sicca ſalutifero flumine corda rigans.
Sic rogo, nunc ſpinas in frugem verte malignas,
Quæ macerant MARCI *pectora bruta tui,*

En *Libellus*; ſed proculdubio (vt inquit Franciſcus Biuarius in *Comment. ad Maxim. fol.* 89. qui hæc Carmina edidit) aut hic non extat totius vitæ S. P. Benedicti ſeries, aut S. M. MAXIMVS omnes res geſtas ab eo non ſcripſit. Quidquid fuerit, hæc tantum carmina inueniuntur, illaque Lectori dedimus. Poſthæc ſcripſit ſequentia carmina.

De Antiquitate Templi de Columna Epigr. I.

Prima Domus Mariæ ſacrata eſt dicta Columnæ,
Hanc Eadem IACOBI *tradidit Alma Parens.*
Cùm primùm hîc iaceret diuini ſemina verbi
Præco ſacer luſtrans oppida Ibera fide;
Adſtitit hîc Genitrix Hominiſque, Deíque verenda,
Et iubet in magna ſurgat vt Vrbe Domus.
Quæ ceu prima foret præ cunctis ſedibus vna,
Vndique collecti, quam peterent Populi.
O Domus excellens, magnorumque Aula beata,
Cœlicolum ſibi, quam diligit Alma Parens.
In terris cœlum, ſiquis deſiderat vnquam,
Offerat hîc Matri vota, preceſque Dei.
Experietur enim hîc præſentia numina Matris,
Rebus in afflictis hinc feret auxilium.
Ingreſſis timor, & ſubito reuerentia ſurgit
Matris, & inde loci, cælicolûmque chori.
Quid mirum! Domus hæc Diuinæ numine Matris
Plena, ſolum moueat: nam mouet illa polum.

De S. Athanaſio I. Epiſcopo Cæſarauguſtano Epigr. II.

Primus Athanaſius noſtra ſit Præſul in Vrbe;
Angelicæque domus Paſtor honorificus.
Per Carpetanos iactat ſacra ſemina tractus,
Et Celtiberis prædicat in populis.
Macte animi pietate Senex, Præſulque, Paterque
Diſcipulus IACOBI, *Pontificumque decus.*
Ora pro populo commiſſo ſplendide Paſtor,
Anchora qui fidei diceris eſſe, faue.

OBIIT PROPE CÆSARAVG. AN. LIX. COLITVR. KAL. NOV.

Digitized by Google

Hiſpaniæ figunt paribus veſtigia curis
Diuus Athanaſius, tum Theodorus amans.
Presbyter iſte fuit primus, docuitque libenter
In Celtibero dogmata ſacra ſolo.
Cumque Quater Decies compleſſet Cynthius Orbem,
Cinctus fronde caput ſydera clarus adit.
Conſors alterius Theodori, cui data cura
Cuſtodire ſui buſta verenda Patris.
Macte animo Theodore ſacer ſeruator ouilis
Cæſareæ, fulgens relligionis honor.
Ante Deum ſupplex pro nobis ſedulus ora,
Qui Diue te fidei carpſimus ambroſiam.

D. S. Theodoro I. Archipreſbytero S. Athanaſij Epigr. III.

Encratis ob niueos mores, niueumque pudorem,
Et mage martyrij nomine chara polo eſt.
Chriſto ſponſa placet, Superumque, hominumque parenti,
Cæſareæque vrbis certa Patrona manet.

D. S. Encratide V. M. Epigram. IV.

Sanguine nobilitat quam fuſo, & corpore ſecto
Pectinibus, buſto ſola relicta ſuo.
Templa dicata ſibi vide hæc in corpore degens
Digna vigore animi, laurea dignus honor.
Meque, meumque gregem ſanctiſſima reſpice Virgo,
Qui tibi pro Templis pectora noſtra damus.
Hinc Patrona tuis mala quæque à mœnibus arce:
Noſque ſalute bea, hoſtibus obde fores.

De S. Vincentio Leuitæ Cæſaraugustano Epigr. V.

Vincenti egregiam referens ab agone coronam,
Atque Leuitarum dulce Leuita caput.
Sacra domus firmæ, quæ nomen adepta Columnæ,
Hæc tibi victuro puluis, & vmbra fuit.
Maxime de ſeptem celebrata in ſede miniſtris,
Martyr ades votis ſupplicibuſque tuis.
Hic prodis rutilans fidei ſpectandus in armis,
Inde Valentino das documenta ſolo.
Hincque Illiberitano das maxima cœtu
Signa tui infracti pectoris, & fidei.
Teſtis es, ô Valeri genitor fortiſſime tanti
Pectoris, hoc ſocio prælia nonne ſubis?
Archileuita ſacer, cui ſecretaria cordi
Sunt tibi, qui conſtans agmina ſacra doces:
Sanguis erat tuus ille potens Laurentius, ignes
Extinguere de totis artubus ille potens.

Ille tibi documenta dedit præclara micandi,
Ipſeque das alijs: eſtis in arte pares
Ille parit Romæ, Patriæ paris ipſe coronam
Patria vtrique eadem, laurea, robur idem.
Reſpice nos præſens ſtellatâ in veſte Miniſter
Atque ad tuos Ciues Ciuis & ipſe iuua.

Quæ proſâ ſcripſerit?

Alios Hymnos etiam ſcripſit, alterum ad Sanctos Primos *Cæſarauguſtanos* Epiſcopos, cuius initium: *En pieſacris.* Alterum ad Sacrum Templum Cæſarauguſtanum Columnæ, cuius exordium: *O Cæſarauguſta decus.* Scripſit etiam ſolutâ oratione Commentarios in Acta Apoſtolorum, & in Epiſtolas Canonicas Petri præſertim, & Iudæ, vt S. Braulio fatetur. Item Commentaria in Libros Regum, vt ipſe docet in eadem Epiſtola ad Argeuatum. Item Chronicon, quod paucis abhinc annis emerſit, & cum Notis Roderici Cari Hiſpalenſis, & F. Franciſci Biuarij Madridenſis circumfertur. Cætera apud ipſos inuenies.

C. S. FERREOLVS *Tribunus, & Martyr Viennenſis.*] Partem *Reliquiarum* huius ſanctiſſimi Agoniſtæ conditam eſſe contendunt Gotholani Noſtri apud Antonium Vincentium Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib. 1. Die XVIII. Septembr. fol.* 90. *col.* 3. Sed quô ſeculo hæc *Tranſlatio* facta fuerit, penitus omiſit, illud affirmans, quòd in omni Principatu frequens, & communis eſt deuotio huic ſanctiſſimo Martyri, ob miracula quæ patrat in Territorio Biſoldunenſi, vbi condita eſt illuſtris Eccleſia ſuo nomini dicata, ad cuius limina quotidie ægrotorum ingens caterua confluit, quæ à morbis curata, ſigna, & lintea, crucaſque iuxta ſarcophagum, quo incluſæ exuuiæ dicuntur ſacræ, reliquere. Nec non aliquot miracula ipſe *Domenec* prolixius recenſet. De eo poſt Bedam, Vſuardum, Adonem, & Galeſinum, Baronius in *Martyrolog Roman. h. d.* ſequenti elogio: *In Territorio Viennenſi* S. FERREOLI *Martyris, qui cùm eſſet Tribunica poteſtatis, iuſſu Criſpini impijſimi Præſidis tentus, & primò crudeliſſime verberatus, deinde grani catenarum pondere onuſtus, in teterrimum carcerem truſus eſt; vnde ſolutis Dei nutu vinculis, & ianuis carceris patefactis, exiens, ab inſequentibus iterum captus, martyrij palmam capitis obtruncatione percepit.* Conueniunt Martyrologia *Caſtellanum* P. Vaſquij *fol.* 154. Luſitanum P. Lupi *fol.* 200. *Gallicanum* Sauſſay. 1. *p. fol.* 569. Cardinalis Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 2. *Ann.* 303. *n.* 130. & *Tom.* 6. *Ann.* 475. *n.* 15. *& ſeqq.* Venantius Fortunatus *lib.* 7. *Carmin. ad Rod. Duc.* De eius Tranſlatione Sidonius Apollinaris *lib.* 7. *Epiſtol.* 1. vbi Sabarus *in Not.* S. Gregor. Turonenſ. de *Miracul. S. Iulian. c.* 2. Aymoinus Monachus de *Geſt. Francor. lib.* 2. *c.* 20. Ado Viennenſis in *Chron. Ann.* 719. & plures alij. ACTA eius apud Surium *Tom.* 5. *Die XVIII. Septembr. fol.* 196. & apud Domenec idiomate Hiſpano *d. fol.* 90. Nam nobis hæc relatio ſufficit.

Exuuiæ aliquot in Territorio Biſoldunenſi Hiſpaniæ.

Martyrologia.

Scriptores.

DECIMO

DECIMO TERTIO
Kal. Octobris.
DIES XIX.

A. *Apud* FIBVLARIAM *antiquam Hiſpaniæ vrbem adhuc memoria perſeuerat* S. IANVARII *ſui Epiſcopi, qui cum primo Concilio Illiberitano interfuiſſet, Italiam adijt, apud Beneuentum in Harpinis fidem ſeminauit Catholicam, donec cum aliis æternam martyrio coronam recepit.*

B. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ* S. POMPOSÆ *Virginis, & Martyris, quæ deſiderio pro Chriſti nomine contumelias pati, S. Columbam æmulata, Arabum impium Judicem adiens, & eius dogmatis errorem impugnauit, & ipſius vitæ impudicæ vitia, ſanctâ increpatione coarguit: ex quo à ſatellitibus comprehenſa, protinus ferali gladio impetita, caput in eorum manibus dereliquit, & ſpiritum ſuo caſtiſſimum Sponſo reddidit animoſa.*

C. VALENTIÆ *in Edetanis Hiſpaniæ Depoſitio* S. DESIDERII *Leuitæ S. Ianuarij; cuius ſacra lipſana in Collegio Patriarchæ Ioannis de Ribera, honorifice adſeruantur, & ſummâ pietate coluntur.*

NOTÆ.

SANCTVS IANVARIVS *Epiſcopus & Martyr.*] Celebris eſt huius ſanctiſſimi Præſulis memoria apud *Neapolim* vrbem Italiæ egregiam, quâ Corpus eiuſdem honorifice conditum miraculis claret, maxime *Ampullâ* illa *Vitreâ*, in cuius orbe ſanguis Martyris, & Antiſtitis adhuc viſitur concretus, qui aliquando creſcens, & fluens, ac ſi recens eſſet, effunditur: de qua Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. h. d. lit. A. fol.* 582. & plurimi demùm Scriptores. Eius elogia in Eccleſiaſticis Tabulis repoſuere *Beda*, *Vſuardus*, *Ado*, & cæteri Latinorum, ſed & Græci in *Menologio*, à quibus Martyrologium Romanum, h. d. hac ſerie: *Puteolis in Campania Sanctorum Martyrum* IANVARII, *Beneuentanæ Ciuitatis Epiſcopi,* A. *Martyrologia.*

Feſti eius Diaconi, Deſiderij Lectoris, Suſij Diaconi Eccleſiæ Miſenatis, Proculi Diaconi Puteolani, Eutychis, & Acutij: qui poſt vincula & carceres capite cæſi ſunt, ſub Diocletiano Principe. Corpus S. IANVARII *Neapolim fuit delatum, atque honorifice in Eccleſia tumulatum; vbi etiam Beatiſſimi Martyris* SANGVIS *in* Ampulla *vitrea adhuc ſeruatur, qui in conſpectu Capitis illius poſitus, velut recens liqueſcere, & ebullire conſpicitur.* Conueniunt P. Dionyſius Vazquez in *Martyrol. Caſtellan. fol.* 154. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 201. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.* 99. Philippus Ferrar. in *Catal. SS. Ital. fol.* 600. Eius ACTA deſcripſit *Ioannes Diaconus* à quo Boninus Mombritius de *Act. SS. Tom. 1. fol.* 120. Laurētius Surius *Tom. 5. fol.* 144. Baronius *Annal. Eccleſ. Tom. 2. Ann.* 305. *n.* 1. *& ſeqq.* Fuiſſe Epiſcopum *Fibularienſem*, indeque *Beneuentanum*, ſcriptum reperimus in *Aduerſarijs* Luitprandi Diaconi Toletani, *n.* 105. his verbis: *Sancta memoria* (*in Hiſpania extat*) S. IANVARII *primo Epiſcopi* Fibularienſis, *mox* Beneuentani *Martyris.* Et proſequitur *n.* 226. hunc locum obſcurum expendens: *In faucibus ſaltus* Fibularienſis *eſt* Fibularia, *quam Mauri vocauerunt* Xergal, *Sedes Epiſcopalis. Sic in Concilio* Illiberitano XIV. *loco confirmat* IANVARIVS *Epiſcopus* Fibularienſis: *ſic in quibuſdam codicibus.* Hactenus Luitprandus. Sed omnino ſibi contrarius, nam in ijſdem *Aduerſarijs n.* 8. hunc IANVARIVM non *Fibularienſem* ſed *Salarienſem* Epiſcopum facit, nec Martyrem *Beneuentanum*, ſed *Hereclaenſem*; eum auſcultа: HERACLÆ *in Hiſpania, quæ Ciuitas* Calpe *dicitur, paſſionis recolitur triumphus* S. IANVARII Salarienſis *Epiſcopi cum ſocijs* VII. Ianuarij: *cuius meminit* Dexter, *aitque paſſum ſub Dioclettano. Fuit Epiſcopus, qui interfuit* Illiberitano. Profuſius *n.* 15. his verbis: S. M. POMPONIVS IANVARIVS, *Epiſcopus* Salarienſis *fuit Vir Conſularis, interfuitque, vt dictum eſt, Concilio* Illiberitano, *prædicanſque in* Heraclæa *Ciuitate freti Herculei, per dira tormenta cum Socijs pro fide Chriſti triumphauit.* En lapſus omnino vafer in colligendis hiſce *Luitprandi Aduerſarijs*, quorum molem ſi curâ compaginarent ardenti, qui eius Codices primùm percepere, vt prælo illã excudendam porrigerent, nil dubium, quin apud Exteros Noſtri *Luitprandi* opera edita maiorem exiſtimationem haberent. Sed cùm paſſim in editis ſimiles ferula contrarietates inueniat, quid mirum, ſi deſpecta ab Scriptoribus Exteris aliquando noſcamus. Sed quidquid ſit, quod ſuum eſt vnicuique demus, S. IANVARIVS iſte Noſter nequaquam fuit Epiſcopus *Fibularienſis*, ſed *Salarienſis* aut *Calabrienſis*, non verò *Beneuentanus*, nec aliquid commercij, niſi in gloria, habet cum IANVARIO cuius ſacrum Corpus cuſtoditur Neapoli. Nam Noſter apud *Heracleam* Hiſpaniæ, ille apud *Puteolos* Campaniæ martyrio coronati ſunt. De Noſtro vide quæ diximus ſupr. *Tom. 1. Die VII. Ianuar. fol.* 98. & ſequent. vbi de hoc IANVARIO, & vrbe eius Epiſcopali egimus.

Scriptores.

Luitprandi lapſus detegitur.

Qualis hic S. Ianuarius Epiſcopus.

B. S. POMPOSA VIRGO *& Martyr Cordubenſis in Batica Hiſpaniæ.*] Frequens Martyrum corona apud *Cordubam Hiſpaniæ* hiſce diebus illuxit, ita vt vnius ſanguis effuſus, alterius cruore tegeretur; & dùm gladius ſplendet ferox in foro carnificum, Martyrum feruor in corde ferueſcit. *Columbam* ſecuta eſt POMPOSA, de qua S. Eulogius Noſter in *Memor. SS. lib.* 3. *c.* 11. ad amuſſim ſcripſit, à quo Martyrologium Romanum h. d ſequenti elogio. CORDVBÆ *in perſecutione Arabica* S. POMPOSÆ *Virginis, & Martyris.* Conueniunt P. Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 154. P. Ioannis Lupi in *Luſitan. fol.* 201. P. Ieronymi de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol* 46. Arnaldus VVion in *Monaſtic. lib.* 3. *fol.* 313. Hugo Menardus in *Benedictin. fol.* 81. De eo poſt Eulogium Noſtrum Cyprianus Archipresbyter Cordubenſis in *Epigrammat. MS.* Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 14. *c.* 22. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 7. *c.* 15. F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 26. P Martinus de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ. fol.* 150. Cardinalis Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 10. *Ann.* 853. *n.* 73. *& ſeq.* Eius ACTA ex *D. Eulogio* depromimus:

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA

Digitized by Google

ACTA S. POMPOSÆ VIRGINIS, & Martyris Cordubenſis ex Memorial. SS. D. Eulogij Martyris.

POMPOSA *nobilis virgo* Cordubenſis, *ex parentibus illuſtribus, & diuitibus orta, ab adoleſcentiâ parentum & propinquorum ſanctam converſationem, quam gerebant in vrbe cernens, confeſtim animâ mente, tali ſe voto aſſignans, cum his ſimul mundum ſpernit, labentia deſerit, integritatem promittit, manſuraque perenniter toto nititur conatu appetere. Quapropter Parentes eius, diſtracto patrimonio Cœnobium S. Saluatoris conſtruentes in eo loco, qui ex eo quia ab antiquitus congeſtos in ea celſiori rupe apum induſtria fauos, qui huſque hodie permanent, Maiores noſtri viderunt,* Pinna Mellaria *vocatus eſt. Ibidem autem ſe ad exercitium vitæ Monaſticæ collocantes, tradunt Beatam hanc Virginem inter illum ſuorum conuentum pulchriorem, gratiâ ſanctitatis floruiſſe: & quæ vltimum, per ætatem, gradum tenebat, ſit cæteris excellentiori culmine innocentiæ, ac ſimplicitatis merito ſublimata. Tantoque in Scripturarum meditatione fortiſſima permanebat, vt ſi fieri poſſet, non diebus, non noctibus à lectione vacaret, niſi quarundam ingruentium tempeſtatum impediretur procellis. Si quid forte ad ſuam exaggeratum ſentiret iniuriam, illa quæ mactè humilitatis gratiâ prominebat, cuncta patienti animo ſuſtinebat. Inſtabat vigilijs, ieiunijs, & orationibus crebrius incubabat, quibus fauente Domino inuiolabiliter votum poſſet conſeruare promiſſum. Plura ſunt quæ de eius ſanctitate, referente nobis famulo Chriſti Felice Monacho, eiuſdem Cœnobij Abbate, cognouimus, quæ obtentu vitandi faſtidij relinquentes, ad illud, quod eam ſine dubio cælo præmiſit, quam propere feſtinamus. Cùm enim ſummæ ſanctimoniæ ſtudium gereret, ſeruiretque Deo fideliter, mox vt* B. Columbæ *martyrium comperit, illicò interius igne conflagrata martyrij, ſit admodum latior tali nuntio recreata. Et quibus ad id poſſet pertingere paſſibus, tacito, & ſingulari cogitamine ruminat. Et, ô miram vocationem Domini, & ſuperna diſpoſitionis aditum patefactum, quo nullus prædeſtinatus, martyrij gloriâ defraudatur: quo nemo cœtui Sanctorum adſcriptus, humanâ poteſt illaqueatione teneri! Ferunt namque quòd multo ſatis ante hoc tempus, hæc Virgo ad martyrium conuolaſſet, niſi quibuſdam ſuorum impediretur repagulis, qui eam, causâ ſæuientium perſecutionum, altâ ſeruabant cuſtodiâ. Sed quid in ſe poteſt habere cuſtodiæ conditio miſerabilis? quando, ſicut ſcriptum eſt,* niſi Dominus cuſtodierit, in vanum vigilant, qui humaniter ſe quippiam cuſtodire arbitrantur. *Etenim ipſa ſuperueniente nocte, conſummatâ in Dei laudibus nocturnâ vigiliâ, vnus è fratribus ſuis, cæteris quieſcendi gratiâ regredientibus ad cubile, quaſi diuinitùs moneretur, & certe non ſine prouidentia Domini, arreptâ claue, portam Monaſterij inconſuetus aperuit, minimoque tantummodo clauo ſuperpoſito, recluſit. Ad quam illa ſilenter accedens, & clam oſtium reſerans, vadit per tenebras noctis cæleſti lumine illuſtrata. Totumque illud iter vaſtâ horridum ſolitudine ante lucis crepuſculum tranſiens, clareſcente mane vrbem ingreditur, ſeſeque obtutibus Iudicis præſentari non differt. Ad quem ſanctæ fidei rationem proponens, vatemque impudicum ſimplici exhortatione confundens, confeſtim ille gladio trucidandam decernit: ſicque ante fores palatij conſtituta, exempto capite, conſternatur,* XIII. Kalendas Octobris, *Erâ* DCCC. XCI. *Anno Domini* DCCC. LIII. *Cuius cadauer in fluuium proijcientes, quorundam mercenariorum ſtudio in quadam foueâ congeſtum deſuper multo pulucre tumulatur. Ex quo iterum, Chriſto fouente, per dies pene Viginti, induſtriâ quorundam Monachorum inde abſtractum, ad prædictæ B. Virginis*

Origo.

Monaſterium S. Saluatoris extruitur.

Sanctimonialis fit, & omnes ſanctitate ſuperat.

Flagrat ardore martyrij.

Cuſtoditur à ſuis, cognito eius deſiderio.

Sed cæleſti lumine plena locum inuenit martyrio.

Coronatur.

Digitized by Google

ginis Eulaliæ *Sanctuarium reportantes, digno ibidem Sacerdotum, & Religioſorum miniſterio, ad pedes S.* Columbæ *humatum eſt. Quod nihilominus diuinâ credimus diſpenſatione peractum, vt quæ ſe in vita ſua tantâ charitate dilexerant, morte etiam ab ſepultura indiuiſæ manerent. Regnante D. N. Ieſu-Chriſto in ſecula ſeculorum.*

Sepelitur.

Hactenus *S Eulogius* Noſter, qui horum ACTORVM ecphraſin à fideliſſimo Abbate *Felice* audiuit, & mutuauit. In quorum relatione nihil eſt, quod probatione indigeat; ideo illuſtrationem eorum prætermittimus, contenti Epigramma *Cypriani* Archipresbyteri *Cordubenſis* de hac S. Virgine, cuius hæc ſeries.

Carmen Cypriani.

DE S. POMPOSA VIRGINE, ET Martyre Cordubenſi, ex Cypriano, Carmen.

Poſt POMPOSA, *domum linquens, ſequiturque*
Columbam,
Virginitate pares, quin moribus vtraque, Chriſto
Nomina dans, ſimiles; ac pro fide vulnera, mortem
Quælibet audenter ferre deſiderat vltro.
Hæc igitur POMPOSA *diù, cùm Montis amæni*
Ardua, Cœnobio Patris ex ſtipe peracto,
Viueret, & plures ſibi ſanctitatis honores
Colligeret, Chriſto ſine metu viſcera ſacrat
Martyrio, quod ſæpius impleuiſſet acerbum,
Ni proprij vetuiſſent Patres carcere ſæuo.
Aſt auditâ morte Columbæ *explereque votum*
Antiquum cupit: ardent poſthac viſcera; corde
Ruminat effugium; Deus & conamina plaudit.
Cœnobium tunc deſerit audax: hincque Tribunal
Ingreditur Mauri: Chriſtumque exaltat, & illum
Eſſe Deum verum clamat fulmine vocis.
Obſcœnum vatem vocitat, quin dogmata cuius
Peſtiferis completa notis concludit & eſſe.
Tunc Iudex trux in caligine voluitur atrâ,
Quâ, ſine delectu POMPOSAM *protinus ante*
Palatium capitis damnauit verbere primo.
Sic factum: & Corpus retinent Sacraria Templi
Eulaliæ, ad pedes appoſitum Noſtræque Columbæ
Virginis; in quarum munus hoc Nomine Noſtrum
Ex voto inſcriptum prorſus iam carmine ſacro

QVATENVS ad Monaſterium *S. Saluatoris*, à Patribus *S. Pompoſæ* conſtructum in *Pinna Mellarienſi* prope *Cordubam*; hæc dicit Ambroſius Morales in *Not. ad S. Eulog. c.* 11. *n.* 3. Etiam *vſque in hoc tempus in quo hæc ſcribimus permanent veſtigia Cœnobij* S. Saluatoris. *Neque enim dubium eſt, quin de eo ſublimiori colle, & rupe* D. Eulogius *intelligat, quæ* IV. *ab Vrbe*, Milliario *in vicinorum montium vertice ſupereminet ſupra nobilem fundum, qui dicitur* ELALBAYDA. *Saxum ipſum Sanctij Mirandæ rupes appellatur. Ibi apes in petræ foraminibus mellificant. Ad culmina*

culminis eius radices, fons dimanat permagnus, qui vicinos hortos citriorum omnis generis arboribus consitos rigat. Situs est Monasterio admodum opportunus, & vestigia ædificiorum cum ruinis, non vno loco apparent. Hactenus Morales.

S. DESIDERIVS *Leuita Martyr Puteolanus in Campania.*] Eum fuisse *S. Ianuarij* Beneuentani Præsulis, & *Puteolani* Martyris Leuitam, omnes Martyrologi fatentur cum Romano, Castellano, Lusitano, Italo Baronij, Dionysij, Lupi, & Constantij Felicis, quorum verba dedimus supra *h. d. lit. A.* Eius ACTA breui epilogo conscripsit Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol.* 600. Quatenus ad Translationem sacrarum exuuiarum Italia Valentiam in Edetanis ad Collegium Illustrissimi D. D. Ioannis de Ribera ipsius vrbis Archiepiscopi & Patriarchæ Antiocheni, videndus Solorzano in Sacrar. Valentin. fol. 154. & Testimonium authenticum apud me, cuius sæpe memoriam egimus. C. *Martyrologia.* *Translatio in Hispan.*

DVODECIMO
Kal. Octobris.
DIES XX.

A. CARACA *in Hispania Vlteriori* SS. ÆMILLIANI, & GERONII *Martyrum, qui sæuiente Domitiani Imperatoris persecutionis procellâ, pro fide comprehensi, glorioſum Orbi ſpecimen martyrio intrepidi præbuere.*

B. OSCÆ *in Bætica Hiſpaniæ* SS. THEODORI, & PHILIPPÆ, *eius matris, qui pro Christi confeſſione, Antonio Cæſare deſignato, per varias cruciatuum anguſtias circumducti, tandem gloriâ Martyrum ad cæleſtem remearunt quietem.*

C. CARTHAGINE *Spartaria in Hiſpania* SS. CANDIDÆ *Virginis,* SVSANNÆ *Euelaſij Idolorum Sacerdotis filiæ, &* MARTHÆ, *quæ cum Maximiani Imperatoris perſecutione grauiſſimos experirentur cruciatus, demum Martyres migrant in cælos.*

D. ROMÆ *natalis* S. EVSTACHII, *qui cum vxore, & filijs ſub Adriano tortus, martyrium impleuit. Cuius ſacra pignora in Regio Monaſterio S. Franciſci Sanctimonialium Excalceatarum* Madridenſi *honorifice reconduntur.*

E. GADIBVS *in Hiſpania Bætica* SS. SVSANNÆ, *Arthemij Idolorum Pontificis filiæ, &* MARTHÆ *eius ſociæ, pro Christi fide vtraque cruciatibus expoſita, cum nec*

Digitized by Google

idolis litare, nec à Christi confessione discedere voluissent, Neronis persecutione crescente, martyrio coronatæ, agonis præmium acceperunt æternum.

NOTÆ.

A. SANCTI ÆMILLIANVS & GERONIVS *Martyres Caracenses in Carpetania.*] Plurima SS. Martyrum nomina prætermisit Cardinalis *Cæsar Baronius* in Collectione Martyrologij Romani, maxime *Hispanorum*, fortassis ob dubium palæstræ situm, aut agonis incertitudinem, ideoque licet ex *Petro Galesinio*, cui prius commissa erat hæc collectio per *Gregorium* XIII. Pontificem Maximum, potuerat Nomina Nostrorum Martyrum ÆMILLIANI, & GERONII elicere: nescio, quâ causâ prorsus Eminentissimus Martyrologus illa despexerit, & omiserit. Nos verò in hoc nostro opere illa restituere cupiêtes, vt incuriam aliorum detegamus, hîc omnia quæ pro Nosttis hisce Martyribus scripta inuenire potuimus, referemus. Igitur Galesinius relatus in *Martyrolog. h. d fol.* 131. hæc verba subiecit: *In* Hispanijs *Beatorum Martyrum* ÆMILLIANII, *&* GERONII. A veritate proculdubio discessit, qui asserere conatur, hîc intellexisse *Galesinium* reponere nomina SS. EMILÆ, & IEREMIÆ Martyrum *Cordubensium*, & nominum pronuntiatione implicatum, pro ÆMILA reponere ÆMILLIANVM, & pro IEREMIA scribere GERONIVM corrupte properasse. Nam istius assertioni refragantur indubitabilia Nostratum testimonia, quæ prorsus huius Scriptoris conatum eneruant. Adsit primus Flauius Dexter Noster in *Chron. Ann.* 86. *n.* 13. sic de eis loquentem: *Apud* CARACAM *in Carpetanis Sancti Martyres* ÆMILLIANVS, *&* GERONIVS *pro fide Christi constanter passi.* Cui subscribunt Rodericus Caro in *Not. fol.* 47. *col.* 2. *lit. V.* F. Franciscus Biuarius in *Comment. d. Ann.* 86. *n.* 13. *fol.* 179. Adsit & Iulianus Petri Archipresbyter Toletanus in suis *Carminibus MSS.* apud me, vbi hoc *Epigramma*:

Martyrologia.

Scriptores.

ÆMILIAMVS *agens in Christi nomine plura*
Prodigia, & fidei nomen in astra leuans:
Atque GERONIVS *item socius hincque triumphi,*
Christi verba fluens; tunc & vterque cadit.
Hos CARACA *Vrbs vidit infixis sed stipite clauis*
Corporibus, quando saua procella cluit.
Tandem succisis iugulis cœlestia tendunt
Limina, quos Hesper *corde, & amore colit.*

Quæ deducantur ex verbis Dextri, & Iuliani?

Hinc Duo edisc imus ex *Dextro*, & *Iuliano*, quæ latuere *Galesinium*, scilicet locum agonis apud *Caracam* vrbem Carpetaniæ, quam, & *Ariacam* dixit Antoninus Imperator; & Annum martyrij, quem fuisse Domini LXXXVI. sæuiente Domitiano crudelissimo Principe, deducimus. Nec non ex carmine *Iuliani* liquet, sanctos Martyres, primum stipitibus confixos, postmodum capitibus abscissis agonizasse. Eorumque memoriam fuisse apud Hispanos cultam olim magnâ deuotione patescit. ACTA ipsorum penitus excidêre, illa sic coagulamus.

ACTA SS. ÆMILIANI, ET Geronij Martyrum Caracitanorum in Carpetania Hiſpaniæ, ex Dextro, & Iuliano.

ÆMILIANVS, & GERONIVS *Ciues* Caracitani, *quæ vrbs ad* Tagonium *appoſita flumen, quod* Caracitanos *populos in* Carpetania *Prouincia, cuius caput olim* Toletum *fuit, placidis liquoribus abluit, horum populorum princeps dignoſcitur. Hic itaque præfati Viri cum Chriſti fidem ſequerentur vnanimes, nec Iudicum timere minas, nec ſatellitum affici horroribus edocti, legem Domini placide obſeruare, cœtibus fidelium inhærere, & Preſulum decreta percipere curabant intrepidi. Data pax Eccleſijs erat temporibus* Titi, & Veſpaſiani *Imperatorum; qui aduerſus* Iudæos, *Chriſti vaticinio præeunte, arma vertentes Solymorum deſolationem, continuis, & horrendis irruptionibus, quæritarunt. Quibus è viuis ſublatis, protinus Romanorum Imperium* Domitiano *flagitioſiſſimo Principi ceſſit, qui poſtmodum crudeliſſimam aduerſus Eccleſiam Dei, & Chriſti membra, ſecundam perſecutionem, totis viribus excitauit. Hac prorsùs per totius Orbis regiones eructans,* Hiſpaniam, *tanquam Eccleſiæ primogenitam, & quæ tot Sanctorum Martyrum ſanguine iam iam irrigata eluebat, dilapſa, & eius angulos Præſidum terroribus, Iudicum minis, & ſatellitum rigoribus implens, extemplò ad carnificinam ventum, ad cruciatuum angustias, & vulnerum plagas aduerſus Chriſti aſſeclas acceſſere feroces, qui mandata vbique obſcæni Imperatoris tenebantur complere. Huius igitur horribilis procella* Caracam *deuenit, & protinùs fidelibus quæſitis,* ÆMILIANVM, & GERONIVM *ad Tribunal traxit horrida carnificum manus; quos Iudex cùm blandis oblinire non potuiſſet eloquijs, vt Chriſti lege contemptâ, ad Deorum adorationem reuerterentur vterque; illos ſtipiti affixos ſæuiſſime flagellari præcepit. Sed SS. Martyres verbera, pectines, & faculas conſtantiſſime ferentes intrepidi, ipſos Iudex, capitibus abſciſis, morte damnauit. Quod præceptum ſatellites adimplentes, Agoniſtæ coronas promeruerunt æternas,* XII. Kalend. Octobris, *Anno Domini* LXXXVI. *Quorum Corpora poſt Chriſtiani colligentes, illa honorifico tumulo condidère, quæ in poſterùm apud* Hiſpanos *in magno pretio habita, à circum vicinis populis culta fuere, & omnium amoris ſignificatione, & vniuerſorum deuotionis frequentiâ.*

Origo.

Domitianus imperat.

Capiuntur.

Coronantur.

Hactenus ACTA quæ iam probata nouiſti, quæque breuiter P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletanor. fol.* 301. §. 1. Illuſtris D. Petrus de Roxas Comes Morenſis *Hiſtor. Tolet. 1. p. lib. 4. c. 21. fol.* 333. appingunt. Hinc demiror, vt quid D. Alfonſus Nuñez de Caſtro in ſua *Hiſtor. Guadalaxarenſi*, hos Sanctos Martyres omiſerit: Nam licet probare contendat *Guadalaxam* fuiſſe *Complutum*; eſto quod ſit opinio communis, quòd etiam *Guadalaxara* fuerit vocitata CARACA, debuit eorum meminiſſe, abſque ſuæ intentionis præiudicio.

Scriptor Hiſtoriæ Guadalaxarenſis prætermiſit hos Martyres.

O quanta ingenium capit inde incognita; quanta
Deſerit exempla, quæque ſequenda forent!

CARACA. Vrbs antiqua in *Carpetanorum* regione, iuxta flumen *Tagonium* ſita, de qua dixímus plura ſupr. *Tom. 3. Die XXVI. Iun. fol.* 621.

SS. THEODORVS & PHILIPPA *eius Mater Martyres Oſcenſes in Bætica.* | Hos B.
ſuiſſe diuerſos ab illis SS. Martyribus apud PERGEM *Pamphiliæ* paſſis, cum *Socrate*, & *Dionyſio* ſocijs, quorum meminere Græci in *Menolog. h. d* hiſce verbis: PERGE, *eodem die Commemoratio S. Martyris* Theodori, *qui Imperatore Antonino, & Præſide Theodoto, ligno affixus, & ſuſpenſus tribus diebus vixit, & poſtea migrauit ad Dominum:*

An Noſtri Martyres diuerſi à Pergenſibus?

Dominum: Cuius sanctas Reliquias vnguentis & velis Religiosi quidam viri curantes, insigni loco reposuerunt. Eodem die S. Martyr PHILIPPA *S. Theodori Mater gladio consummatur*: aliqui proculdubio credent, eo quòd Nostri in OSCA Bæticæ, ex Flauio Dextro in *Chron. Ann.* 138. hac clausulâ: OSCÆ *in Batica* SS. THEODORVS *&* PHILIPPA *Martyres.* Illi in Pamphilia apud Ciuitatem PERGEM. Sed eos esse eosdem ipsos, tantum diuersitate relationum dispares, sole clarius probabimus, si eruditio Ecclesiastica *Carmen Iuliani Petri* Archipresbyteri Toletani MS. apud me, inter carmina *Auli Hali* mei, læta fronte perpenderit, cuius hoc lemma.

Probatur non fuisse diuersos, sed ipsos.

PRO SS. THEODORO, ET PHILIPPA Matre, Martyribus Pergensibus agone, & Oscensibus in Bætica origine, Carmen.

Hîc THEODORVS *adest tumulatus Martyr, acerba*
Qui constans subiit vulnera, flagra, crucem.
Hîc quoque matronæ requiescunt ossa PHILIPPÆ
Martyris, & Matris, quæ dedit ipsa caput.
Hos genuit Mundo ciues feliciter OSCA
Bætica, quâ primùm natus vterque fuit.
Illeque post Patris, Miles, vestigia calcans,
Illa viri, tandem Pergea rura vident.
Denique pro fide cum socijs coronatur vterque,
Gloria Pamphiliæ, Bæticis aruis honor.

Dextro lux datur.

Hinc circunspectam *Flauij Dextri* assertionem demiraberis, qui non dixit passos SS. Martyres apud OSCAM Bæticæ, sed cultos, ob originem, quam ab ea receperant, illis verbis: OSCÆ *in Batica* SS. THEODORVS, *&* PHILIPPA *Martyres*; supple *coluntur*. Et licet hanc periodum à Typographo in edito codice Dextri à F. Francisco Biuario Commentarijs illustrato, pretermissam agnoscimus: & in codice etiã excusso Roderici Caro, legatur THEODORVS, & PHILIPPVS corrupte, non PHILIPPA: tamen in MSS. quos ego correctiores adeptus sum, PHILIPPA continetur: & hac Lectione vtitur Biuarius in Commentar. ad hunc locum *n.* 3. *fol.* 233. licet textum Menologij, & Martyrologij Romani emendare procuret, dicens *Celebrant festum diem Græci SS. Martyrum* THEODORI, *&* PHILIPPÆ *ad* XX. *Septembris, nisi quòd pro* ΩΣΧΕ, *corrupte moderni colices legunt* ΠΕΡΓΕ: *semel verò eo errore admisso, cùm* PERGE *sit in Pamphilia Prouincia, facile fuit addere, claritatis gratiâ: Perge in Pamphilia.* Sed prorsùs à veritate discessit; nam martyrium horum Martyrum in rei veritate apud *Pergem Pamphiliæ* euenit, quod autem *Dexter* edicere satagit, illud est, scilicet, hos Martyres apud *Oscam Bæticæ* cultos suo tempore fuisse, quia licet apud *Pergem Pamphiliæ* coronatos fuisse patescat: tamen, quia ex ipsa vrbe *Osca Batica* fuisse oriundos noscatur, hîc cultum pro ciuibus Vrbs ipsa cunctanter exhibeat.

Error in codice Roderici Caro.

Biuarij lapsus.

His sic prælibatis ad Martyrologia, & Scriptores de eis loquentes pergo. Post Menologium, Græcorum hocce Martyrologium Romanum h. d. elogium adnectit: PERGE *in Pamphilia* SS. THEODORI, *&* PHILIPPÆ *eius Matris, ac sociorum Martyrum sub Antonino Imperatore.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 154. Ioannes Lupus *in Lusitan. fol.* 202. Ieronymus de la Higuera *in Hispan. MS. fol.* 46. Petrus Galesinius in *General. fol.* 130. *col.* 2. & cæteri recentiores. De eis Cardinal Baronius in *Annal. Eccles. Tom.* 2. *Ann.* 154. *n.* 3. Dexter in *Chron. Ann.* 138. vbi Rodericus Caro *lit. Q. fol.* 69. *col.* 2. Biuarius *d. Ann.* 138. *n.* 3. *fol.* 233. D. Martinus Carillo & eius pediseguus Camargo in *Annal.*

Martyrologia.

Scriptores.

Digitized by Google

nal. Eccleſ. Hiſpan. Ann 138. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan. fol.* 435. Eorum ACTA ex Dextro, Iuliano, Menologio, & Galeſinio deſcribemus.

ACTA SS. THEODORI MILITIS, & Philippæ eius Matris, Martyrum Pergenſium, & origine Oſcenſium in Hiſpania Baticâ, ex Dextro, Iuliano, Menologio, & Galeſinio, & alijs.

THEODORVS *origine* Hiſpanus, *ex Prouincia* Bæticæ *oriundus, apud vrbem* Oſcam *natus, patrem habuit militari baltheo præcinctum, & matrem* PHILIPPAM, *ex eadem vrbe ortos, ciueſque vetuſtos. Cuius parens, & matris maritus, cùm Aquilas inſequi iuberetur, ſuſceptis coniuge, & filio* Pamphiliam *peregrinare coactus*, Pergem *illius Prouinciæ celebrem ciuitatem ingreſſus, ibidem per aliquot annos moram fecit, quouſque* THEODORVS *filius, tyronis ſagulum induit. Erat tunc temporis Romanorum Imperator* Adrianus, *& Cæſar deſignatus* Antoninus, *qui poſtmodum Pij cognomentum accepit, ſub cuius imperio, Legiones, quæ in* Pamphilia, *præſidij more degebant, poſitæ, nullum præter eum Præfectum agnoſcebant. Inter hæc itaque* THEODORVS *adſcriptus; cùm eſſet, ætate florens, ſtaturâ procer, membris valens, & totius corporis conſtitutione robuſtus, omnium militum, & tyronum in ſe animos, & viſcera rapiebat. Ergo B. Miles occulte Chriſto nomen dederat, cuius fidei adſtrictus in cordis penetralibus, ſic vitam Euangelicam inſtituebat, vt nihil præter Chriſti præcepta compleri humili propenſione exquenda prædiceret. Nec tantum in votis apex, nam quòd in voluntate tenuit, in executione firmauit. Igitur Dijs ſacrificium celebre offerre Legionum cohors ſæpe conſtituens, tandem Gentilium Militum perſeuerantia maturauit, & conſignato die omnes ad ſolemnia conceſſere, abfuit* THEODORVS, *quem protinùs aut inuidia, aut religio vrgêre conſtituens*, Theodotum *Præſidem accedit, & Tyronis beatiſſimi abſentiam in litatione præſtringunt. Inſanuit Præſidis bilis, & furore concitus,* THEODORVM *ad tribunal rapi feroci animaduerſitione præcepit. Currunt ſatellites, vrbis angulos ſcrutatur auida carnificum adulatio, Tyronem apprehēdit, & ſanâ vlulatione compreſſum ante Præſidis præſentat obtutus. Qui S. Commilitonis placidum ſpiritum perpēdens, & vultus decorem agnoſcens, illicò animi innocentiam & fidei conſtantiam perſcrutatus, de victoria diffidens, animo exutus, & furoris dementiâ perculſus, Idolis S. Tyronem immolare præcepit. Quod cùm facere præciſe negaſſet, Chriſtianam fidem liberâ, & conſtanti voce profeſſus eſt. Tunc prorsùs Præſes oculos virêre, viridem manifeſtare colorem ex temporibus, & fronte, oculis ſcintillare, & pandiculans oſcitari cæpit. Hinc Martyrem comprehendere, cædere, & in fornacem inijcere præcepit. Sed cùm inde, ne minimum quidem detrimentum paſſus. Domino auxiliante, exiſſet; ea res Milites duos* Socratem, *&* Dionyſium, *miraculo ſtupefactos, ad Chriſti fidem pertraxit: qui ſtatim capitis damnati ſunt. Tunc Mater* PHILIPPA *omnia quæ filio euenerant comperta habens, ad Iudicis tribunal adimanta perrexit, & filium inter tot cruciaminum moles, ſæuellitum rigores; Præſidis ſæuitiam inuolutum inſpectans, illum ad martyrium conſtanti ſpiritu exhortata, & ad Chriſti confeſſionem, ad vſque ſupremum vitæ halitum monita, omnia deſpiciens, & tormenta deſiderans, Chriſtum verum Deum, Idola dæmonia eſſe, eleuatis vocibus profeſſa eſt. Reſtitit Præſes, & fœminam Matrem Martyris eſſe cognoſcens, illam cum Dionyſio, & Socrate iugulandam tradidit. Quod protinus* THEODORVS *ſciens, gratijs actis Deo, in fidei veritate roboratus, Præſidis cruciamina frequen-*

Origo, & parentes.

Fit Miles.

Eius forma.

Comprehenditur.

Conſtantia.

Dionyſius, & Socrates Milites coronantur.

S. Philippæ Confeſſio, & paſſio.

tiora ſpectabat, vt quantocyus poſſet in Dei conſpectu, & Matris obtutibus laureâ martyrij ſiſti præcinctus. Nec mora, extemplò varijs tormentorum generibus excruciatus, in Crucem ſublatus eſt, quâ per Triduum ſuſpenſus exiſtens, tandem ad æterna gaudia conceſſit, XII. Kalend. Octobris, *Anno Domini* C. XXXIX. *vel circiter. Cuius, Matris, & Sociorum ſanctas Reliquias quidam Religioſi viri colligentes, & pretioſis vnguentis, & velis candidiſſimis curantes, inſigni loco repoſuerunt, & honorifico ſarcophago tumularunt. Quorum Martyrium* Hiſpani *Batica* Oſcæ *protinùs intelligentes, eorum paſſionem, & memoriam beatiſſimam coluerunt.*

Coronatur.

Sepultura, & cultus.

Error Cari, & Quintana-Dueñas.

Hactenus Acta. Vafre quidem aberrarûnt Rodericus Caro *d. lit. Q. fol.* 69. *col.* 2. & P. Antonius Quintana-Dueñas *d. fol.* 435. aſſerentes hos SS. Martyres eſſe *Theodorum*, & *Pauſilippum*, quorum meminit Martyrologium Romanum *Die XV. Aprilis*, & Græcorum Menologium; cùm ex correctioribus *Dextri* codicibus, conſtet *Oſcenſes* martyres origine, & *Pergenſes* martyrio, eſſe Theodorvm, & Philippam, & maxime extante *Iuliani* carmine, quod penitus nodum diſſoluit. Nec minus errauit *Binarius*, qui nullos *Socios* in paſſione Noſtrorum SS. Martyrum agnoſcens, ex Græcorum *Menologij* æditi relatione, irrepſiſſe mendum in *Romano Martyrologio* aſſeuerare conatur. Nam ſi *Petrum Galeſinium* ex integro legiſſet, SS. Socratem, & Dionysivm martyrij *Socios* comperiſſet. Nec obeſt argumentum illud à ſe compactum, quod ſcilicet *Sociorum* non meminerit *Dexter*. Quia Clariſſimus Vir cùm ſolùm ageret de cultu apud *Oſcenſes* ſuo tempore *Ciuibus* ſuis agi ſolito, vt quid *Socios aduenas* includere ſatageret? Hinc illos reſpuit, quia nec Noſtri fuere, nec apud Noſtrates cultos inuenit.

Et Franc. Binarij.

Topographia.

Osca Bæticæ. Sic ſituata, ad diſcrimen alterius Oscæ olim in *Veſcetania*, nunc in *Aragonia* ſitæ. Bæticæ ergo Ciuitatis meminit Ptolemæus in *Geograph. lib.* 2. *Zabul.* 1. *Europ. c.* 4. quo loco Ioſephus Moletius *fol.* 4. & Ieronymus Ruſcellus *fol.* 85. Rodericus Caro in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 52. *lit. I. fol.* 25. *col.* 2. qui eam Gvescar vocitant. De ea etiam Plinius *Hiſtor. Natur. lib.* 3. *c.* 3. ipſam collocans inter *Illurconem*, & *Eſaiam*. Hodie paret Archiepiſcopis Toletanis. De ea etiam Abraham Ortel. *verb.* Osca *in fin.*

De S. Candida elogia.

SS. Candida Svsanna, & Martha *Martyres Carthaginenſes in Hiſpania.*] Hæc Triplex corona ſanctorum Martyrum, in hiſce *Notis* diuidenda erit, vt melius de vtraque earum elogia concinnare poſſimus; ideo relictis Svsanna, & Martha, ad Candidam venire compellor. Huius igitur meminére Martyrologium Romanum h. d. ſequenti elogio; *Carthagine* S. Candidæ *Virginis, & Martyris, quæ ſub Maximiano Imperatore plagis toto corpore dilacerata, martyrio coronatur.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 154. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 202. & Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. fol.* 46. Perperam Petrus *Galeſinius in General. fol.* 131. addidit vrbi paſſionis, *in Africa* cùm conſtet ex *Breuiario Cordubenſi*, è quo nomen, & agonem S. Virginis, & Martyris deſumpſit, nequaquam *Africæ Carthaginis*, aut *Hiſpanæ* vibis, mentionem factam eſſe. Hæc ſunt *Breuiarij* verba: Candida *Virgo apud* Carthaginem *cùm Idolis immolare ab Euelaſio Deorum Pontifice cogeretur, nec ipſa vllo tormentorum genere poſſet ſuperari, quin potius Euelaſium ad Chriſti fidem conuertiſſet, ſub Maximiano Imperatore, plagis toto corpore dilacerata; & in feruentis olei dolium ab alto Præfecto detruſa, martyrio coronatur.* Quæ etiam verba, alia Breuiaria Hiſpaniæ, vt Abulenſe, *fol.* 605. referunt. Euelaſiumque ſequenti die coronatum affirmant. Et licet Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 2. *Ann.* 302. *num.* 125. S. Candidam inter Martyres Africanos enumeret, proculdubio *Galeſinij* errorem ſecutus eſt, cùm aſſerat eius Acta excidiſſe, quæ licet breuiſſima, vt retulimus in Breuiarijs *Cordubenſi, Abulenſi,* & alijs reperiuntur. Sed prorsùs dubitationem iſtam delet Flauius Dexter Noſter in *Chron. Ann.* 308. vbi ſequentem periodum ſubiungit: Carthagine *Hiſpaniæ* S. Candida *Virgo, & Martyr, quæ plagis miſerabiliter dilacerata, vna cum* Suſanna *Sacerdotis Idolorum filia, &* Martha *tandem*

Galeſinij lapſus probatur.

dem

dem Martyrium tulit. An hæc *Suſanna Euelaſij* Pontificis Idolorum ab eadem CANDIDA ad fidem conuerſi, filia? inferius dicemus. De CANDIDA *Carthaginenſi Hiſpaniæ* Martyre agunt Biuarius in *Comment. 1. ad Dextr. Ann.* 308. *n.* 7. *fol.* 361. Rodericus Caro *in Not. ad ipſum d. Ann.* 308. *lit. H. fol.* 113. *col.* 2. D. Martinus Carrillo, in *Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 308. & ibidem Camargo. *fol.* 324. F. Alfonſus de Vargas *Hiſt. S. Virgin. Hortan.* §. 3. *n.* 3. *fol.* 12. *col.* 2. Hæc de S. CANDIDA colligere potuimus, nunc ad SVSANNAM, & MARTHAM calamum vertamus. *Scriptores.*

DE Sanctis Martyribus SVSANNA, & MARTHA anceps, & ingens ſe offert difficultas, circa locum martyrij. Nam *Dexter* in verbis ſuperius relatis SVSANNAM vocat Sacerdotis Idolorum filiam, & MARTHAM abſque epitheto cognationis, illam cum CANDIDA, & SVSANNA martyrio coronatam affirmat. *Rodericus Caro*, & *Biuarius* has eſſe *Arthemij* Idolorum Sacerdotis Vxorem, & filiam contendunt, moti ex eo, quòd Græci in *Menologio*, & Romanum Martyrologium, poſt paſſionem CANDIDÆ, ſtatim, nullâ interiecta periodo, proſequuntur: *Eodem die, commemoratio Sanctæ Martyris Chriſti* SVSANNÆ *filiæ* Arthemij *Idolorum Sacerdotis, &* MARTHÆ; *quæ genus duxerat à Iudæis. Hæc mortuis parentibus baptizata eſt à* Syluano *Presbytero, & Chriſti fidem edocta: poſtea facultates ſuas pauperibus diſtribuit, & mundo relicto Monaſterium adijt Monacha effecta, licet virili habitu pro fœmineo induta, ſe* Ioannem *vocari fecit. Sed pòſt ab alia quadam muliere accuſata, quòd in eam per vim egiſſet virilia, in habitu virili deprehenſa eſt Virgo: & inuenta naturâ mulier, accuſatricem redarguit. Profectâ verò* Solienſem *vrbem, delata Præſidi* Alexandro, *quòd multis Gentilibus perſuaderet, ne adorarent Idola, illam apprehenſam, vehementer cruciauit, & nihilominus tamen eius ipſius miraculis, multi ad fidem Chriſti conuertebantur, poſtremò in carcerem iniecta, Deo ſpiritum tradidit.* Ex quibus verbis colligunt *Caro*, & *Biuar*, Noſtras SVSANNAM, & MARTHAM, quarum meminit *Flauius Dexter*, fuere filiam *Arthemij* Idolorum Sacerdotis, & iſtius vxorem. Et quòd intolerabilius eſt in *Biuario*, quòd perpendens verba *Menologij*, relatiuum illud poſt punctum, ſcilicet: QVÆ *mortuis parentibus*, ad MARTHAM referens, dixit: *Porrò* Syluanus *Presbyter à quo* MARTHA *in Chriſti fide edocta eſt, vnus fuit illorum Presbyterorum, qui* Iliberitanæ *Synodo adfuerunt.* Quia relatiuum illud verbum, QVÆ, non ad MARTHAM, quæ in textu nihil ſupponit, niſi maternitatem SVSANNÆ, ſed ad ipſâ SVSANNAM, quæ à *Syluano Presbytero edocta fuit* refertur: maxime non agens in illa cauſula *Menologium* de alia Martyre, niſi de SVSANNA, vt ex eius exordio patet, ibi: *Commemoratio Sanctæ Martyris Chriſti* SVSANNÆ *filiæ Arthemij Idolorum Sacerdotis, &* MARTHÆ, *quæ genus duxerat à Iudæis:* ideo non eſt credendum, *Græcos* diuertiſſe ad acta MARTHÆ vxoris Arthemij, & Matris SVSANNÆ, relictis rebus geſtis heroinæ, cuius commemorationem referre propoſuerant. Hinc credo MARTHAM illam nullo ſanguinis vinculo cum SVSANNA copulatam fuiſſe, MARTHAM, inquam, illam cuius meminit *Dexter*, & Romanum Martyrologium, apud quos ſeparatim de MARTHA agitur. *De SS. Suſanna & Martha diſceptatio.* *Biuarij error.*

SED difficultas eſt: An hæc SVSANNA, *Arthemij* filia, & hæc MARTHA, quarum mentio eſt apud *Dextrum*, & Martyrologium Romanum, fuerint eæ ipſæ, quas *Dexter* proponit occubuiſſe cùm CANDIDA? Anceps diſceptatio eſt. Nam *Iulianus* Archipresbyter Toletanus, agens de hac SVSANNA *Arthemij* filia, aſſerit, Tyrij Hiſpaniam deuenientem, apud Gadyram Bæticæ littoralis celeberrimam vrbem, martyrio coronatam, cum MARTHA, in perſecutione Neronis, Anno circiter LIV. Die XX. Septembris. Illum attende: *Hæc* SVSANNA, *Arthemij Idolorum Sacerdotis filia, apud Tyrum, rediens in Hiſpaniam* GADIBVS, *Anno circiter* LIV. *in perſecutione Neronis, pro fide Chriſti paſſa eſt, cum* MARTHA, XX. *Die Septembris.* En SVSANNAM, & MARTHAM; longiſſimè diuerſas à SVSANNA, & MARTHA Martyribus *Dextri.* Iſtius Martyres coronatæ *Carthaginæ Spartariâ*; Iuliani Martyres paſſæ *Gadibus Beticæ.* Illæ imperio *Maximiani* ad Annum CCC. VIII. Iſtæ perſecutione *Neronis* ad Annum LIV. vel circiter. Ergo eaſdem fuiſſe diuerſas fateri compellimur, cum tot ſeculorum *An Suſanna, & Martha, de quibus Dexter, fuerint Arthemij filia, & vxor?*

Dextri locus obſcurus elucidatur.

lorum intercapedo, ipſas diuiſiſſe, & diſcriminaſſe noſcamus. Hinc crederem, SVSANNAM illam, cuius meminit *Dexter*, Idolorum Sacerdotis filiam, ſine nominis Patris expreſſione, cum CANDIDA coronatam, *Euelaſij* Deorum Sacerdotis, qui CANDIDAM immolare coëgerat, & ab ipſa ſanctiſſima Martyre ad Chriſti fidem conuerſus eſt, filiam fuiſſe, quæ cùm Patre Chriſto nomen dedit. Quod probatur ex diſtantia temporum, ex locorum diſcrimine, ex ſocietate cum CANDIDA, & ex relatione Breuiariorum *Cordubenſis*, & *Abulenſis*. Aſt cùm Scriptores tàm Græci, quam Latini inſigniorem notitiam de *Arthemij* filia perciperent, omiſſâ *Euelaſij* filiâ, tantùm illius in Menologijs, & Martyrologijs meminere. Qua propter Nos Eccleſiarum *Carthaginis*, & *Gaditanæ* monimentis adhærentes, & illis ſeparatim quæ ſua ſunt tribuentes, hac prælibatâ diſceptatione de vtrarumque rebus geſtis, ſigillatim, & diuerſis Notis agemus. En Carthaginenſium ACTA.

ACTA SS. CANDIDÆ VIRGINIS, SNSANNÆ, & MARTHÆ Martyrum Carthaginenſium in Hiſpania, ex Flauio Dextro, & Breuiarijs Cordubenſis, & Abulenſis Eccleſiarum.

Origo, & fides.

CANDIDA *nobilis Hiſpana Virgo, ex* Carthagine Spartaria *in* Hiſpania *vrbe celeberrimâ, oriunda, cum Chriſti fidem inter Diocletiani, & Maximiani Imperatorum primùm ſæuas obſeruaſſet procellas, & poſtmodùm, illis relictis Imperij faſcibus, & ſi eadem crudelitas per plures annos continuaretur, in eadem Chriſti confeßione perſiſteret, ab* Euelaſio *Deorum Sacerdote ſæpe ſæpius, vt Idolis immolaret, compulſa eſt. Aſt Sanctiſſima Virago non ſolùm Sacerdotis monita eluſit, ſed etiam eius minas deriſit, ſemper in fide conſtans, & in Chriſti Sponſi promiſſione confidens. Cùm verò* Euelaſius *tantam in fœmina fortitudinem conſiderare cœpiſſet, quodque niſi diuinitùs operatum agnoſceret, S. Virginem ocyùs examinare diſpoſuit. Hinc domo ſuâ illam acerſiri iubens, de Chriſti fide, de fidei myſterijs, & ſacrorum ſymbolis Virginem percontatur. Illa occaſionem arripiens, omnia, quæ fides Catholica obſeruanda, & tenenda præcipit, Sacerdoti admirabundo, eleganti verborum ſtylo, interrita propalauit. Tunc* Euelaſius *cæcum Gentilium animaduertens errorem, lachrymarum imbre profuſus, Idolorum obſcœnam adorationem deſerens, Chriſto nomen protinùs dedit. Tunc vocatis domus ſuæ familiaribus, vnáque* SVSANNA *filiâ, &* MARTHA *pediſſequâ, omnes coram* CANDIDA *Chriſti fidem profeſſi ſunt. Quæ res cùm poſtmodum noſceretur, Præfectus vrbis* CANDIDAM, Euelaſium *Sacerdotem*, SVSANNAM, *&* MARTHAM *comprehendere iubens, ipſos in horridum carceris ergaſtulum occludendos præcepit. Qui cùm conſtanter in Chriſti confeßione perſiſterent, cognito, quòd* CANDIDA *eſſet, quæ illos à Deorum veneratione diſtraxerat, ipſam primùm dilacerare decreuit. Tunc carnifices S. Virginem nudam in ſtipite ſuſpendentes, pectinibus, & alijs inſtrumentis vnguinum ferreis, delicatam corporis compagem dilaniatam reliquére. At Virgo ſtrenua, in fide conſtans, iterum Chriſti Sponſi diuinitatem exaltans, & Deorum vanitatem inculcans, in feruentis olei dolium detruſa, ſpiritum deſideratiſſimo Sponſo dedit, vnà cum* SVSANNA, *&* MARTHA, XII. Kalend. Octobris. *Anno Domini* CCC. VIII. *Quarum Corpora à fidelibus collecta, & ſublimi loco tumulata, in poſterum apud* Carthaginenſes *debitum honoris cultum promeruere.*

Conſtantia.

Euelaſium Sacerdotem cùm familia conuertit.

Comprehenditur.

Torquentur.

Coronantur.

Hæc ſunt de Martyribus *Carthaginenſibus* ACTA, quæ compulſare potuimus, ſecundum ea, quæ ſuperius à Nobis diſceptata ſunt, vt ſic iſta digeſta, infra *Gaditanis* locum demus. Non eſt hîc iam quod probationem deſideret, ideo ad

alia

alia pergimus, vt confestim ad *Gaditanas* Martyres accedamus. In Breuiarijs *Cordubensi*, & *Abulensi* pro hisce Martyribus isthæc adest Oratio: *Conserua, quæsumus Domine, plebem tuam, vt intercessione* B. CANDIDÆ *Virginis, & Martyris tuæ, &* Sociarum *eius, quarum festum colimus, mereamur cum Sanctis tuis, in requie sempiterna sine fine gaudere. Per D. N.* Hinc etiam notabile qualiter de *Sociabus* meminerint Ecclesiæ prædictæ. *Oratio in Breuiariis*

S. EVSTACHIVS Martyr Romanus.] Celebrem de hoc S. Martyre memoriam agunt, tam *Græci* quam *Latini* Martyrologi apud *Vsuardum*, *Adonem*, *Galesinium*, *Baronium*, *Dionysium Vazquez*, *Ioannem Lupum*, & cæteros huius rei Auctores. Romanum Martyrologium hæc verba connectit: *Romæ passio SS. Martyrum* EVSTACHII, *& Theopistis vxoris eius, cum duobus filijs* Agapio, *&* Theopisto, *qui sub Adriano Imperatore damnati ad bestias, sed Deiope ab ijs nil læsi, intra bouem æneum candentem inclusi, martyrium consummarunt.* Simeon Metaphrastes eorum Acta ex veteribus monumentis descripsit, quas Lipomanus *Tom.* 6. Laurentius Surius *Tom.* 5. referunt. Illas breuiori calamo coagulauit Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Ital. fol.* 603. Quatenus ad Translationem exuuiarum tanti Martyris *Româ Madridium*, ad Cœnobium Regale Sanctimonialium Excalceatarum, S. Claræ sacrum, videndus Ieronymus de Quintana *Histor. Madridens. lib.* 3. *c.* 113. *fol.* 444. cuius auctoritate ab alia comprobatione liber existo. D. *Martyrologia.* *Corpus apud Madridium.*

SS. SVSANNA, *&* MARTHA, *Martyres Gaditanæ.*] Has vere fuisse Martyres de quibus agit Martyrologium Romanum, nemo dubitabit, si prolegomenon superius *h. d. lit. C.* à me disquisitum perlegerit, maxime inspecto canone Iuliani Archipresbyteri Toletani in *Aduers. n.* 29. *fol.* 7. cuius supra verba dedimus, & nunc damus: *Hæc est* SVSANNA, *Arthemij Idolorum Sacerdotis filia apud* Tyrum, *rediens* in Hispaniam, GADIBVS, *Anno circiter* LIV. *in persecutione Neronis pro fide Christi passa est cum* MARTHA, XX. *Die Septembris.* Martyrologium Romanum, id ipsum fatetur, explosis loco martyrij, & agonis anno, his verbis: *Item Sanctæ Martyres* SVSANNÆ, *filiæ Arthemij Idolorum Sacerdotis, &* MARTAÆ. Cui consonant Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 156. Ioannes Lupus in *Lusitan fol.* 202. Earum ACTA ex ipsis Scriptoribus recensebimus. E. *Martyrologia.*

ACTA SS. SVSANNÆ, & MARthæ Martyrum Gaditanarum ex Iuliano, & alijs Scriptoribus vetustis.

SVSANNA, *quæ &* MARIA, *dùm baptizaretur à* B. IACOBO *Hispaniarum Apostolo vocata est, Patrem habuit* Arthemium *Idolorum Antistitem, & Matrem* Martham, *ex Tyro vrbe Phœniciæ celeberrimâ oriunda. Quæ cùm motuis parentibus, matrimonio iuncta vigeret, filiam nomine* Mariam Cassolobitam, *in diuinis scripturis mirabiliter edoctam, ex eo coniugio suscepit. Ergo* SVSANNA *Iacobum Zebedæum Apostolum prædicantem exaudiens, ad fidem cum filia conuersa, illi adhæsit, eumque in* Hispaniam *venientem prædicatum secuta, post Ierosolymam, eo è viuis sublato, Tyrum Originis vrbem suæ quantocyus repedauit. Cum ergo illic aliquantulum consisteret, demùm* Hispanias *repedauit; eo tempore, quo prima Neronis perfidi Imperatoris persecutio erat exorta. Tunc* Gadibus *Bæticæ sistens, crudelium satellitum manus, tanquam Christi asseclam illam feroci rabie rapiunt, & in carcerem conijciunt. Quam cum Iudex à Christi amore, & confessione separare nequiuisset, vna cum* MARTHA *socia supremo, & capitali supplicio damnauit* XII. Kalend. Octobris, *Anno Domini* LIV. *vel circiter. Quarum solemnia olim Ecclesia* Gaditana, *celebri officio, ad vsque* Hispanum *excidium coluit. Et nunc Illustrissimus* D. D. F. Franciscus Guerra *Episcopus* Gaditanus, *illa restituere constituens, per suum ad hoc expeditum decretum, hoc Die, de his Martyribus officium Duplex maius celebrare præcepit in Vrbe.* *Origo, & Parentes.* *Baptizatur.* *Capitur.* *Coronatur.* *Colitur.*

Digitized by Google

An etiam vocata fuerit Maria?

En Acta, quæ subijcere potuimus. Quatenus ad Nomen Marie in baptismo acceptum, audi Iulianum in *Aduersar. n.* 26. Vocata *fuit &* Maria, Svsanna *in baptismo à* Iacobo *primum ibi prædicante baptizata. Quæ secuta est* Iacobvm *in* Hispaniam *ad prædicationem venientem, & reuertentem* Ierosolymam *comitata est.* Iam fere totam Actorum ecphrasin probatam vides. Quid de filia etiam *Maria*, *Cassolobita* perscrutaberis? Audi ipsum Iulianum in *Aduers. n.* 30. *fol.* 8. Huius Svsannæ *filia* Maria Magdalena, *alias* Cassolobita, *in diuinis scripturis mirabiliter erudita, viuente matre diutius cum illa fuit* Gadibus. Omnia Gaditanus Episcopus D. F. Franciscus Guerra in *Manual. Offic. SS. Gaditan. h. d.* à se edicto, complectitur sic: *Die* XX. Septembris SS. Maria Svsanna, & Martha *Martyres* Gadibus *passæ. Fuit* Svsanna, *Arthemij Sacerdotis Idolorum filia, quæ relictis gentilitatis erroribus ad fidem conuersa est. Huius fuit filia* Maria Cassolobita, *mulier sanctissima, & in diuinis Scripturis edocta, quæ post* Svsannæ *Matris mortem, Romam adiuit, & martyrio* SS. *Petri, & Pauli Apostolorum interfuit. Constat etiam, quod antiquitùs de hisce SS. Martyribus in hoc* Gaditano *Episcopatu erat* Officium *Ecclesiasticum, vsque ad* Hispaniæ *ruinam.* Hactenus decretum; in quo venit expungenda maternitas S. Marthæ attributa; cùm neque ex *Dextro*, *Iuliano*, *Menologio* Græcorum, nec *Martyrologio* Romano constet, Martham hanc cum Svsanna passam, eius Matrem fuisse. Hinc & ego prorsus hanc qualitatem incertam expunxi in relatione Episcopalis decreti.

Quæ eius filia dicta Cassolobita?

Lapsus in decreto Episcopali repellitur.

Topographia.

Gades, & Gadira, Insula Hispaniæ Bæticæ, inter ostia Bætis fluminis, & Herculeum fretum; quod & Gaditanvm dicitur, adeò vicina continenti, vt ponte illi coniungatur, in Assidoniæ, & Astæ vrbium prospectum, Longa XII. Milliar. lata III. circuitu XV. In ea Vrbs eiusdem nominis Episcopalis cum portu quâ spectat ad Arctos, tantæ olim magnitudinis, & nobilitatis, vt nulla Ciuitas tot Ciues Romanos habuerit. Erat enim finitimarum Bæticæ vrbium clarissimus & Iuridicus Conuentus. Hodie Cadiz dicitur, de qua & Nos infra *Tom. 6. Die XI. Decembr.* ad amussim dicemus, & alibi.

VNDECIMO
Kal. Octobris.
DIES XXI.

A Carthagine *Spartariâ* S. Evelasii *Idolorum Sacerdotis, qui cùm* S. Candidam *Virginem conciuem ad Deorum cultum adtrahere sataheret, ab ipsa ad Christi fidem conuersus est: hinc tentus post cruciatus, & angustias, martyrio coronatur.*

B. Bisoldvni *in Cathalonia Hispaniæ* Depositio *sacrorum pignorum* S. Vincentii *Presbyteri, & Martyris, quorum veneratio in Ecclesia suo nomini consecratâ, honorificâ festiuitate repetitur, & pia religione percolitur.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

SANCTVS EVELASIVS *Carthaginis Spartariæ in Hiſpaniâ Martyr.*] Diuerſus proculdubio iſte ab illo EVILASIO qui cum *Fauſta* Virgine martyrium apud *Cyzicum* in Propontide compleuit, de quo Græci in Menologio, & Latini in Martyrologiis. Quia licet iſte fuerat etiam Idolorum Sacerdos, tamen martyrio coronatur apud *Cyzicum* in Propontide cum *Fauſta* Virgine. Noſter verò qui etiam Idolorum Sacerdos fuit multò longiùs agonem compleuit, ſcilicet apud *Carthaginem* Hiſpaniæ cum *Candida* Virgine, vt conſtat ex Lectione Breuiariorum Eccleſiarum *Cordubenſis*, & *Abulenſis* die præcedenti lit. C. relata: quâ dicitur: EVELASIVM, Idolorum Sacerdotem fuiſſe à *Candida* ad fidem conuerſum, & cum ea martyrio coronatum, ita vt *Candida* Die XX. Septembris, & EVELASIVS Die XXI. eiuſdem, in dolio immerſus olei agonem compleret. Nulla alia de hoc Martyre apud Noſtros, vel Exteros memoria reperitur; ideo qui eius ACTA deſcribere velit, adeat *S. Candidæ* Acta, quibus res geſtas, quæ potuerunt inueniri, comperiet.

A. *Diuerſus à Cyzico Martyre.* *Cum Candida occubuit Martyr.*

S. VINCENTIVS *Presbyter, & Martyr.* Quis iſte S. Preſbyter & Martyr fuerit, adhuc ab ipſis *Biſoldunenſibus* Ciuibus ignoratur. F. Antonius Vincentius Domenec in *Hiſtor. SS. Cathalon. fol.* 87. *col.* 3. qui illius meminit, hæc duntaxat verba refert. *In hanc Illuſtrem* Biſoldunenſem *vrbem poſt aliquot ſecula* CORPVS *Beati Presbyteri, & Martyris* VINCENTII *tranſlatum fuit, & in Eccleſia Parœchiali ipſi Sancto Presbytero, & Martyri dicata conditum, vbi Deus per eius interceſſionem Ciuibus plurima beneficia confert. Colitur eius feſtum prima Dominica* Septembris, *qua Clerici de S. Presbytero recitant diuinum Officium, cum hac Collecta, tam in horis, quàm in ſacris:*

B. *Tranſlatio S. Corporis.* *Cultus, & Oratio.*

COLLECTA PRO S. VINCENTIO Presbytero, & Martyre, apud Biſoldunum Cathaloniæ conditum.

OMnipotens DEVS, *vt qui* B. VINCENTII *Martyris tui* Tranſlationem *colimus, præſta quæſumus, vt interceſſione eius in tui nominis amore roboremur. Per D. N. Ieſum-Chriſtum.*

Agricolæ termini, & Parœchiæ *Biſoldunenſis* S. VINCENTIVM iſtum, *Patronum* agnoſcunt. Sacerdotes verò illius Eccleſiæ, qui huius Sancti Presbyteri Hiſtoriam, quæ à paucis annis deperdita eſt, viderant, contendunt, & affirmant, quòd in ea ſcriptum erat, qualiter tranſlatum fuerat ſacrum CORPVS, cuius aduentu, tempeſtates, & grandines, quibus territorium illud laborabat, ceſſauiſſe, & ideo aduerſus eas vnicus erat S. Presbyter Tutelaris. Hactenus Domenec. Nos quod addere poſſimus, ad manum non habemus.

Agricolarum Patronus. *Aduerſus tempeſtates Tutelaris.*

Digitized by Google

DECIMO
Kal. Octobris.
DIES XXII.

A. CASTRIS-CÆCILIIS *in Luſitania*, S. IONÆ *Presbyteri, qui cum Athenis vnà cum S. Dionyſio Areopagita Chriſti fidem amplecteretur, & ipſius comes effectus primò Gallias, poſt Hiſpanias perluſtraret, apud Caſtra-Cæcilia pedem, & ſedem figens, ibidem inſignes Eccleſiæ pediſequos parturiuit, donec Pariſios remeans, abſciſſo capite cœlum Martyr aſcendit.*

B. Eodem die S. DROZELÆ *Trajani Imperatoris filiæ, quæ cum alijs quinque ſocijs, & Iſaac, & Martino pro fide Chriſti martyrium conſummauit, & ad cœlos per agonem intrepida properauit.*

C. ATHANAGIÆ, *ſeu* MANRRESÆ *in Catalonia Hiſpaniæ Tranſlatio ſacrorum pignorum* S. MAVRITII *Martyris Thebæorum, qui ſub Martiano Imperatore cum alijs apud Sedunum in Gallia pro fide occiſus eſt.*

D. BARCINONE *in Monaſterio S. Cucufatis* Inuentio *ſacrarum exuuiarum* S. CANDIDI *Martyris* Thebæorum, *quas honorifico Ciuitas recolit apparatu, & pio veneratur cultu. Item ibidem* S. CONCORDII *Martyris.*

E. MADRIDII *Depoſitio* S. VICTORIS *Martyris* Thebæorum; *Cuius ſacrum Corpus in Regio Monaſterio S. Franciſci Sanctimonialium excalceatarum, ſummâ reuerentiâ reconditur.*

F. In SCVRIALENSI *Regio Ieronymianorum Cœnobio, Depoſitio* S. CONSTANTII *Martyris, è Legione* Thebæa *Manipularij, cuius ſacra pignora ibidem honorifice conduntur, & religioſis plauſibus venerantur.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

A. SANCTVS IONAS *Presbyter, Apostolus, & Prædicator in Castris-Cæciliis Hispaniæ.*] Celebris est apud *Gallos*, & *Hispanos* huius S. Presbyteri memoria, quam Ecclesiasticæ Tabulæ conseruantes adhuc in Martyrologijs repetunt, inter quæ Romanum Baronij hocce elogio: *Apud Pagum Castrensium* S. IONÆ *Presbyteri, & Martyris, qui cum* S. Dionysio *profectus in* Galliam, *iussu Iuliani Præfecti verberibus cæsus, gladio martyrium consummauit.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 155. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 204. P. Ieronymus de la Higuera in *Hispan. MS. fol.* 47. Andreas Saussay in *Gallican. Die V. August. Tom.* 1. *fol.* 492. & *Tom.* 2. *fol.* 1155. Petrus Galesinius in *General. fol.* 109. qui S. Presbyterum sub Domitiano, Iudice Fescennino, passum affirmat, contra Scriptorum *Galliæ* placitum, qui sub Iuliani Præfecti ferulâ occisum contendunt. De eo egregiè loquitur Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 86. hac clausulâ: CASTRIS-CÆCILIIS *in* Lusitania *prædicat* S. IONAS, *Discipulus* S. Dionysij *Areopagitæ*, & *ad* Gallias *post reuertitur.* Vbi Rodericus Caro *lit. T. fol.* 47. Franciscus Biuarius *n.* 12. *fol.* 178. Et *Ann.* 112. hac serie: IONAS *Discipulus* S. Dionysij *Areopagitæ inuisit Sanctum Marcum Valerium Eugenium Dionysij Magistri sui Condiscipulum.* Vbi Caro *fol.* 61. Biuarius *n.* 2. *fol.* 217. Et *Ann.* 130. his verbis: IONAS *Dionysij Areopagitæ Discipulus in* Gallijs *prædicat.* Vbi Caro *lit. X. fol.* 67. Biuarius *n.* 4. *fol.* 228. Barnabas Moreno *Histor. Emeritens. lib.* 5. *c.* 3. *fol.* 271. *col.* 2. D. Ioannes Solano *Histor. Metellinens.* 1. *p. c.* 2. §. 2. *n.* 30. *fol.* 23. Eius ACTA breuiter congerit *Andreas Saussayus*, quæ, additis rebus in Hispania gestis, damus:

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. IONÆ, DISCIPVLI B. Dionysij Areopagitæ, Presbyteri, & Apostoli in Castris-Cæcilijs Hispaniæ, & tandem in Gallia Martyris, ex Flauio Dextro, Andreâ Saussayo, & alijs.

IONAS, *vel* IONIVS *vt etiam ab aliquibus appellatur, origine* Græcus, *ex vrbe* Athenas *oriundus, sub disciplina* Dionysij *apud Areopagum celebris Philosophi educatus fuit. Qui cognitâ Magistri per* Paulum *Gentium Apostolum conuersione, protinus illi adhærens, etiam Christo, totis visceribus, nomẽ dedit. Igitur* Dionysius *Romam pergere constituens, eius insequi vestigia feruidus alumnus disposuit, vt qui tanti viri, etiam Ethnici, ab eius vitæ exordio doctrinam edidicerat, in posterùm luce cœlesti recreatus, ipsius idemtidem experiretur fortunam. Romam profecti*, Clementem *Apostolorum Successorem adeunt, qui* Dionysij *aduentum gratanter accepit, & eum in* Gallias *ad Euangelicam prædicationẽ disponendam cum multis discipulis exleganit. Acceptâ igitur Sanctissimi Pontificis benedictione, in viam lætis, ac magna spirantibus animis ingressi sunt. Dùm vero* Dionysius *Gallias adiuit,* IONAM *ad ministerium prædicationis peragendum, iam presbyteratus ordine insignitum dimittens, illi totum* Aquitanicæ *regionis, & Hispanicæ ditionis angulum consignauit. Perrexit quantocyùs* IONÆ *zelus domus Dei, ad populos sibi commissos, & postquam* Aquitaniæ *accolas inuisisset, eisque fidei documenta toto cordis affectu prædicaret, collectâ non immodicâ messe,* Hispaniam *ingressus, ad* Lusitaniæ *terminos viam dirigens,* Castra-Cæcilia, *vrbem antiquissimam, à* Q. Cæcilio Metello, *ex eius* Castris, *à quibus nomen, deuicto inibi* Hirtuleio, *construdicator*

Nomen, & origo.

Romam proficiscitur.

Gallia Hispaniam venit.

Castra-Cæcilia properat.

Etam, forte annuente Numine, properauit. Hîc Vrbis Apostolus, & Prædicator effectus, plures ad Christum accolas reduxit, & fidei lucrifecit, qui eiurato fictitium Numinum cultu, religionem Catholicam professi sunt. Quo in munere aliquot annis exactis, postea Toletum *venit, &* S. Marcum Marcellum Eugenium *visitans, tanquam Magistri sui* Dionysi *condiscipulum, cum eo aliquantulum demoratus, illi vale dicens,* Galliasiterum repedauit, *& Magistro suo lucratum spiritule fœnus patefecit. Hinc* Dionysius *cognito desiderio* IONÆ *diuinæ gloriæ promouendæ, illum ad Pagum* Castrolium *in* Parisiensi *territorio situm dissemināndi verbi vitæ causâ exlegare decreuit. Tunc Presbyter incolas fere omnes, & circumdegentes plerosque Christi notitiâ informauit, atque in eius cultum, verbis, virtutibus, & signis non minus suauiter allexit, quàm potenter pertraxit. Facundiâ plusquam humanâ præditus, puritate Angelica insignis, diuinâ charitate feruidus, atque adeo admirabilium factorum splendore pollens, vt delapsum de cœlo Numen omnes passim arbitrarentur. Cuius prædicationis, & diuinæ conuersationis fama circumquaque diffusa:* Iulianus *Præses* Lutetianus, *qui pios toto hoc tractu persequebatur, satellites misit, qui Christi nominis glorioſum præconem, constrictum, exquisitis tormentis cruciarent, diroque necarent excidio. Hi solliciti* IONAM *perquisitum, tandem vbi in Monte adiacente prædicto vico inuenissent concionantem, primùm duris verbis aggressi, deinde virgis, demum gladio in assertione veritatis, & salutari Populi cohortatione, suâque ipsorum admiratione strenue persistentem, Christumque vnicum generis humani Saluatorem profusis affectibus adstruentem, cùm diutius non ferrent, peremerunt,* X. Kalend. Octobris *Anno Domini* C. XXX. *vel circiter. At Deus Athletæ sui agonem continuò suæ magnificentiæ indicijs honorauit. Nam* IONAS *Ceruicibus abscissis, sicut eo, quo* Dionysius *martyrio, ita & trophæo illustratus, caput manibus, stabili gressu, à Monte, quem irrigauerat sanguine (iamque nomine decorat) ad locum, quem pro sepultura elegerat, tria fere percurrens Milliaria, peruexit; vbi luce superna circumfusus quieuit, suauissimoque odore membra fragrantia deponens, miraculis etiam coruscauit innumeris, quibus se & Deo beatum viuere & Populi, quem Euangelio peperit perennem se agere curam ostendit.*

Galliam reuertitur.

Capitur.

Coronatur.

Caput manibus ad locum sepultura vehit.

Duplicis erroris conuincitur Biuarius.

En ACTA quæ iam probata cognosces in Prolegomeni exordio. Dupliciter prorsus errauit Biuarius *d. Ann.* 86. *n.* 12. *fol.* 179. Semel; dicens IONAM bis *Hispanias* adisse. Iterum; credens *Pagum Castrensem*, quo nomine vtitur Martyrologium Romanum, ad designationem martyrij, esse idem vocabulum ac *Castra-Cæcilia*. Cùm hîc non martyrium, sed prædicationem consummaret, sed in *Pago Corbolio* prope *Parisios*. Cætera communia.

Topographia.

CASTRA-CÆCILIA. Vrbs Antiqua Hispaniæ in *Lusitania* inter *Tagum*, & *Anam* flumina sita, vbi hodie ESTREMADVRA ditionis suæ terminos tendit. Eam à *Q. Cæcilio Metello* Proconsule Lusitaniæ conditam, eo ipso loco, quo aduersus *Hertuleium* sua Castra posuerat, conditam, refert Ambrosius Morales *lib.* 8. *c.* 18. Vt antiquum morem Romanorum *Cæcilius* obseruaret, videlicet construendi vrbes in locis, quibus Castra essent posita. Sic Iulianus in *Aduersar. n.* 77. *fol.* 21. agens de *Castris-Iulijs*, quæ hodie Vrbs TRVXILLO dicuntur. De hoc eodem more videndus Bertius *Rer. Germanicar. lib.* 3. *fol.* 629. Alij Nostram vrbem, vocitauere CASTRVM CERERIS propter statuam adhuc in foro istius vrbis repositam, & marmore pario sculptam, *Cereris* imaginem præseferentem. Hodie dicitur CAZERES ad Emeritam XXIV. ad Castra Iulia totidem Mill. distans. Eius meminere Plinius *Histor. Natur. lib.* 4. *c.* 22. Antonius in *Itinerar. fol.* 56. & alij.

Mos construēdi vrbes in Castris apud Romanos.

B. S. DROCELIA *Imperatoris Trajani Hispani filia, Martyr.*] Nullibi quòd legerim huius sanctissimæ Virginis, & Martyris nomen, & agonem inuenire potui, dempto *Græcorum Menologio*, quod mihi sequentem suppeditauit periodum apud Canisium *Antiquar. Lection. Tom.* 2. *fol.* 871. his verbis: EODEM *die Commemo-*

Menologium.

ratio

Digitized by Google

ratio Sanctæ Martyris DROCELLÆ, *filiæ* Trajani *Imperatoris, cum Quinque Socijs, & SS. Martyrum Isaac, & Martini.* Quæ hæc S. Virgo, Martyrque fuerit nondum diuino, fides ſtet apud *Græcos*, nam apud *Latinos* altum ſilentium eſt.

S. MAVRITIVS *Martyr Thebæorum.*] Plura horum SS. Martyrum *Thebæorum* Corpora diuerſis Eccleſiis, & Cœnobijs huius noſtræ Regionis tranſlata ſunt, quibus honorifice conduntur, & debito cultu venerantur, vt ex infraſcriptis Notationibus patebit. Horum omnium anamneſin recolunt *Beda*, *Vſuardus*, *Ado*, & cæteri omnes, à quibus Baronius in *Roman. Martyrol. h. d. lit. A. fol.* 588. Conueniunt Vazquez in *Caſtellan fol.* 158. Lupus in *Luſitan. fol.* 226. Conſtantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 95. Petrus Galeſinius in *General.* 139. Andreas Sauſſayus in *Gallican. Tom.* 1. *fol.* 644. In Romano hoc elogium: *Sedunt in Gallia, in loco Agauno, natalis SS. Martyrum Thebæorum* MAVRITII, *Exuperij* Candidi, Victoris. *Innocentij, & Vitalis cum Socijs eiuſdem Legionis, qui ſub Maximiano pro Chriſto necati glorioſâ paſſione Mundum illuſtrarunt.* Eorum martyrium & ACTA extenſo calamo recenſent Surius *Tom.* 5. Mombritius *Tom.* 2. & alij Florum SS. Scriptores; ea damus ex Rom. Breu. *Martyrologia.*

ACTA S. MAVRITII ET SOCIORUM Martyrum Thebæorum apud Sedunum in Gallia occiſorum, ex Breuiario Romano.

CVM Maximianus Imperator, ducto in Galliam exercitu in finibus Sedunorum ſacrificij cauſâ conſtitiſſet, Thebeorum Legio, ne ſe impiorum ſacrorum ſocietate contaminaret, à reliquis copijs diſceſſit. Quare Imperator miſit ad eos milites, qui ſuo nomine nuntiarent, vt ſi ſalui eſſe velent, in caſtra ad ſacrificia redirent. Qui ſe Chriſtiana religione impediri reſponderunt. Quorum reſponſum ille indigniſſime ferens, maiori iracundiâ, quam anteà exarſit. Itaque immiſſâ parte exercitus in Thebæos, Decimumquemque eorum primùm occidi iuſſit; quod martyrium ſuâ ſponte, maximeque hortatore MAVRITIO *ferre maluerunt, quàm imperata facere nefarij Imperatoris; ac deinde reliquos omnes conſtantiſſime Chriſtum prædicantes ab vniuerſo exercitu trucidari imperat*, X. Kalend. Octobris *Anno Domini* CC. XCVII. *Martyrum conſtantia.* *Coronantur.*

Hacce martyrij relatione, quæ communis erit pro omnibus SS. Martyribus, Thebæis, quorum ſacra lipſana Noſtra Hiſpania cuſtodit, & colit; venio ad probationem de exiſtentia ſacrorum pignorum S. MAVRITII, apud *Athanagiam*, ſeu *Marreſam* in Principatu Cathaloniæ, quam nobis ſuppeditarunt Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 85. *col.* 3. P. Ioannes Bollando in *Act. SS. Tom.* 2. *fol.* 360. vbi Tranſlationis ACTA huius S. Martyris cum S. Fructuoſo, & Socijs ad amuſſim recenſentur. Non me latet, quòd in *Kalendarijs* perpetuis S. E. Toletanæ dicitur, ſcilicet in ſacrario illius Metropoliticæ Eccleſiæ aſſeruari *Caput S. Mauritij*, & in Conuentu S. Ioſephi ſanctimonialium Abulenſium Excalciatarum Carmelitarum cuſtodiri *corpus* ipſius vt Ego pluries vidi, & apud me Tranſlationis authenticum *Teſtimonium* adeſt, quia credo ibidem aliquot Reliquias ineſſe, at cæterum Corporis apud Mantreſam. *Vbi pignora S. Mauritij in Hiſpania?*

SS. CANDIDVS, & CONCORDIVS Martyres Thebæi.] Corpora horum SS. Martyrum Thebæorum adſeruari in Regali Cœnobio *S. Cucuphatis del Vallès* in Tractu Barcinonenſi, repetunt Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1 *fol.* 91. *col.* 3. & Lectiones vetuſtiſſimi *Breuiarij* M. S. ipſius Cœnobij, vbi Acta agonis, & Tranſlationis, & ſequentes Hymni. *Probatur exiſtentia in Hiſpania.*

PRO

PRO SS. THEBÆIS MM. ET CANDIDO.

VOces addamus vocibus,
Intus latemur cordibus,
Pace Sanctorum socia,
Recolentes exitia.
Triumphauit Mauritius,
Cuius & Exuperius
Cum Victore, *&* CANDIDO
Adiunctus est consortio.
Non terret hos ferocitas,
Nec dolorum immanitas,
Parati nam sunt libere
Calicem mortis bibere.
Subiectos inde milites
Hortantur, quòd & limites
Adquirant cœli, & gaudium
Cum corona martyrij.
Est Angelorum vnio
Ex istorum collegio,
Sanctorum laudans Dominum;
Verumque Patrem luminum.
Pro Nobis prece supplici,
Voto Sancti vnanimi
Orate Deum quasumus;
Vt plaudat nostris cantibus.
Deum Patrem, & Filium,
Et quoque S. Spiritum,
Laudemus, tantam gratiam,
CANDIDO *Sancto gloriam. Amen.*

Alter Hymnus in Laudibus.

BEata lucens sacrata martyrio
Diesque splendens in qua Sancta Legio;
Neglectis iussis pro tanti sacrilegi
Corpora subdit ipsius voragini.
Turgidus ille nam contra Christiferos
Fremit, Sex mille sexcentos armigeros
Dei qui almam peroptabant patriam,
Et Saluatoris quiescebant regulis.

Vt

Digitized by Google

Vt decimentur mandat hic, terribili
Morteque dentur aſpectu horribili,
Superuiuentes & placato animo
Obedientes ſuo ſint imperio
Sed quia Deo nequit quis reſiſtere,
Crudelis leo hos Beatos vincere
Non valens, fecit ob ſuam inſaniam
Illorum fundi pretioſum ſanguinem.
Ciuium turbis adiuncti ſunt cælicis,
Cruore fuſo, dato vitæ termino,
Maximianum furientem impium
Digne ſpernendo, vt ſeruirent Domino.
Laus, decus, virtus, honor, & victoria
Deo qui vnus, trinuſque in gloria
Regnat, & S. Militantem CANDIDVM
Duxit in altum per ſacrum martyrium.

Hæc de S. CANDIDO & eadem de S. CONCORDIO in eodem *Breuiario* S. Cucuphatis, vbi omnia hæc legere, & aſſequi poterit eruditus.

S. VICTOR *Martyr Thebæorum.*] Exiſtentiam huius ſacris Corporis in Regali Monaſterio *Madridenſi* Religionis Seraphicæ *Excalceatarum* Sanctimonialium referunt F. Ioannes Carrillo *Hiſt. Fundation. Excalceat. 1. p. c. 18. fol. 50.* Ieronymus Quintano *Hiſtor. Madrid. lib. 3. c. 113. fol. 443. col. 4.* E.

S. CONSTANTIVS *Martyr Thebæorum*] D. Sanctius Dauila de *Venerat. Reliquiar. lib. 3. c 8. num. 3. fol. 292.* aſſerit, quòd in Regali *Scurialenſi* Cœnobio *S. Laurentij* aſſeruatur huius S. Martyris ſacrum Corpus, quod & prius dixerat Siguenza *Hiſtor. S. Ieronym. lib. 4. Tom. 2. c. 16.* F.

NONO
Kal. Octobris.
DIES XXIII.

A. TARRACONE *in Hiſpania* S. THECLÆ *Virginis, & Martyris, quæ cum Patrem* Celtiberum *ex Hiſpania cognouiſſet, S. Paulo adhæſit, à quo Chriſti fidem accepit, ob quam grauiſſimis afflicta ſupplicijs, & deuictis, demum apud Seleuciam glorioſo fine quieuit. Cuius aliquot ſacra pignora* Tarraconem *tranſlata, ibidem honorifice quieſcunt.*

B. LAMINII *in Hiſpaniæ Carpetania* SS. XANTIPPÆ

Vxoris B. Probi *ipſius prouinciæ Præfecti, poſt Epiſcopi* Rauennatis; *ſanctiſſimæ*, POLIXENÆ *illius Sororis, & REBECCÆ earum ancillæ, quæ à* B. Paulo *Apoſtolo, cùm* Hiſpanias *perluſtrabat, conuerſæ, omnium virtutum gradus adeptæ, ad Dominum glorioſo fine migrarunt.*

C. *In Territorio Conſtantienſi* S. PATERNI *Ciuis* Toletani, *qui cùm à* B. Saturnino *Toloſano Epiſcopo* Toletum *prædicante fuiſſet ad fidē conuerſus, & Bilbilim primò, poſt* Eluſatium *prædicationis ergo dimiſſus, iſthinc Epiſcopus ordinatur, demùm* Conſtantienſis, *vbi martyrio coronatus, æternam repromiſſionem promeruit.*

NOTÆ.

A. SANCTA THECLA *Diſcipula* S. Pauli *Virgo, & Martyr Iconienſis.*] Præclara, & illuſtris eſt apud omnes Rerum Eccleſiaſticarum Scriptores, & SS. Patres huius S. Virginis memoria. Quæ oppignerata iam thalamo (vt inquit Maſculus) maluit impij ſponſi thedas perferre furiales, quàm præferri geniales. Virgo habita eſt Veſtalibus maior, non quia cuſtodiuit ignem, ſed quia impune reſtinxit. Naturam beſtiarum ſui veneratione mutauit. Aſpectus fugit hominum, at non ferarum. Vidit lingentem ſibi pedes leonem, quia noluerat eſſe lupa. Tangi ſe non niſi à belluis, ſiuit. Docuerunt religionem homines feræ, cum veneratæ ſunt Martyrem, hoc religioſiùs, quod ieiunæ. Virgo magiſterium exhibuit belluis quam ſcilicet Doctor erudierat Populorum Paulus. Proh nefas! Homo feritatem imperauit feris, niſi quòd hæ impium detrectarunt imperium; demiſerunt villoſa capita Virgini, ſed nec oculi acie, & clementiam edoctæ pariter & pudore. Naturā leo induit alienā, oblitus ſuæ: tunc feræ induerūt humanā, cùm homo ferinā. Mirum viſu! Adorauit prædā ſuā bellua. O ſummum virginitatis munus! ô maximum caſtitatis officium!

Encomium.

Quis THECLAM *necis eripuit, flammæque periclo?*
Quis validos vngues vinxit, rabiemquè ferarum?
Virginitas. O res omni mirabilis æuo!
Virginitas fuluos potuit ſopire leones,
Dente nec impuro generoſos Virginis artus
Auſi ſunt premere, & rigido diſcerpere morſu.

Martyrologia. Inquit Gregorius Nazianzenus de *Præcept. ad Virgin. verſ.* 36. Eius Nomen in ſuo *Menologio* repoſuerunt *Græci*, à quo *Beda*, *Vſuardus*, *Ado*, *Galeſinius*, & cæteri recentiores, necnon Romanum Martyrologium h. d. ſequenti elogio: ICONII *in Lycaonia* S. THECLÆ *Virginis, & Martyris, quæ à* S. Paulo *Apoſtolo ad fidem perducta, ſub Nerone Imperatore in confeſſione Chriſti ignes, ac beſtias deuicit, & poſt plurima ad doctrinam multorum ſuperata certamina, Seleuciam veniens, ibi requieuit in pace: quam SS. Patres, ſummis laudibus celebrarunt.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 156. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 203. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 46. Conſtantius Felix in *Ital.* 2. *p. fol.* 113. Andreas

113. Andreas Sauſſay in *Gallican. 1. p. fol.* 648. Baptiſta Mantuanus in *Faſt. Sacr. fol.* 70. vbi hoc carmen.

Mauritio vicina Dies Natalia THECLÆ
Feſta colit. Pauli verbis afflata recepit
Corde Deum, Chriſtique fidem; ſponſoque relicto,
Perpetuâ cælebs in virginitate remanſit.
Tracta in iudicium pro relligione, furentem
Mittitur in flammam; ſed fuſo è nubibus imbre
Flamma cadit. Poſt paucorum interualla dierum
Denudata trucem iuſſa eſt equitare leænam;
Sed fera, conuerſo retrorſum vertice, ſacris
Lambere, blandiri plantis clementius orſa eſt.
Ad pecudes magis atroces proiecta, leæna
Auxilio, ſeruata fuit. Lea dentibus vrſum
Fruſtatim ſecuit. Mox eſt congreſſa leoni;
Et longo tandem ſimul occubuère duello.
Tortilibus fœdam colubris fœtam aſpide & hydris
Mittitur in foueam ſine veſtibus, inter atroces
Nuda feras. Oblita necis nihil horruit atrum
Virus. Id ingemuit ſolùm, quòd corpora nullis
Inuelare modis poterat; dolor iſte pudicam
Torquebat mentem; deplorabatque pudorem
At tauris demùm indomitis annexa rudente
Immundam per humum trahitur: ſed funе ſoluto
Protinus illæſam tauri liquere fugaces.
Quæ virtus hæc mira, oculis abſcondita noſtris,
Infrenare potens cùm vult elementa, feraſque;
Nempe ea quæ tanto cæleſtia corpora verſat
Ordine, & occulto deſcendit in omnia lapſu.
Caſibus his functam Mulier generoſa recepit,
Et miſerans ſimul, ac mirans iam fortia corda
Virginis hæredem fecit. Poſt tempore paruo
In Syriam veniens, petiiſſe Seleucia fertur
Mœnia, & hîc placidâ, diſceſſit in æthera, morte.

Bachot in *Faſt. Chriſtian. fol.* 660. Faſti Mariani *fol.* 464. Robertus Obrizius *in Hymn. Sacr. lib.* 7. *Carm.* 5. *fol.* 312. Carolus Morellus in *Tumul. Sacr. Epitaph.* 155. *fol.* 78. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Iconium *fol.* 63. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 8. *c.* 110. Ex Noſtris Luitprandus in *Aduerſar. n.* 46. 47. & 48 *fol.* 469. Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 47. *col.* 3. F. Ioannes Maricta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 57. *fol.* 190. *col.* 4. D. Sanctius Dauila de *Veneràt. Reliquiar. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 3. *fol.* 299. Nos ſupr. *Tom.* 3. *Die XIX. Maij. lit. B fol.* 253. Eius ACTA ſcripſit *Baſilius Seleucienſis* Græco idiomate, quæ Latina fecit *Rolandus Vinchelius*, & alij apud *Surium*. Illa da- *Scriptores.*

bimus quæ R. P. *Petrus de Ribadeneyra* breuiauit, additis origine *Hispanâ*, et Luitprando, & Translationibus.

ACTA S. THECLÆ VIRGINIS, & Martyris Iconiensis in Lycaonia, & S. Pauli Apostoli Discipulæ ex Luitprando Subdiacono Toletano, & R. P. Petro de Ribadeneyra.

Origo.

THECLA *origine, ex Patre* Celtibero *Tarraconensis ditionis*, Hispanâ *apud ciuitatem* Iconium Lycaoniæ, *quâ eius Pater fuit matrimonio iunctus cum* Theocleâ *nobilissimâ fœminâ, orta fuit. Quæ cùm venustissima fuisset, & decora, ingentique ingenij discretione sublimis, post Parentis obitum, à Matre iuueni sponso Tamyro nomine desponsata est, eo tempore, quo* S. Paulus *Apostolus* Antiochiâ Iconium *profectus, ibidem appulit, & in domo Onesiphori, viri studiosissimi honorifice fuit exceptus. Hûc cùm multi hominum, virtutis, & æternæ salutis amantes confluxissent, Apostolus vtiliter Dei verbum prædicauit. Inter hos fuit* THECLA, *quæ cùm audisset cœlestem doctrinam ab Apostolo prædicatam, percepisset-que diuinum, & feruentem spiritum, quo loquebatur, adeò mutata fuit, vt Christianis initiata sacris, suam Domino virginitatem consecrauerit, omnibusque se corporis illecebris abdicauerit. Intellexit forte Mater* THECLAM, *mutato consilio, sponsum repudiasse. Quam ob rem sic exarsit, vt non tantummodo Tamyro Virginis sponso, quidquid acciderat indicauit, sed filiam quoque quod esset Christiana, coram iudice accusauit, sponsumquè suum repudiaret. Itaque crudelis & impia Mater Iudicem orauit, vt filiam suam viuam flammis inureret, vt eius exemplo reliqua mulieres terrerentur. Iudex mox eam comprehendi, sibique iussit offerri. Cumque vera didicisset esse, quæ mater indicauerat, ingentem mandauit accendi fornacem,* THECLAM *que magnis in flammis iactari. Sed enim S. Virgunculæ non expectauit ministros ad exequenda crudelia Iudicis supplicia imperata paratos, quinimo læta medios in ignes insilijt, in ijsque securissima, prorsusque impauida constitit. Cùm ecce terribilis coorta tempestas adeò copiosos nubibus imbres expulit, vt incendium restinxerit, spectatores omnes in fugam coniecerit, sanctâ Virgine adeò illæsâ diuinitus seruatâ, vt ne pilus quidem corporis, aut pilus vestimenti fuerit adustus.*

Pauli prædicatione ad fidem conuertitur.

Comprehenditur & in fornacem injicitur.

Feris objicitur.

SECVNDVM, *hæc S. Virgo totam se dedit operibus pœnitentiæ, ieiuniis, vigiliis, & precibus. Vnde denuò accusata, ad Iudicē est adducta. Ille Virginē dilaniandam feris obijci imperauit: sic in theatrum ducta coram omni populo, aduersus ipsam vociferante suis sunt exacta caueis feræ, quæ non modò sacram prædam non attigere, sed & reuerenter eiusdem vestigijs aduolutæ, pedes Virginis linxere. Postero die Leonibus, & Vrsis obiecta est, qui naturalis feritatis obliti, Virginem quasi cicures obstupuere: inde factum, vt spectatores qui impudicos detulerant oculos, pudicos referrent. Non cognouit hoc tanto miraculo admirandam Dei potentiam, sic dilectam sibi sponsam propugnantis Tyrannus, sed ferior ipse feris, eam iussit conijci in fossam venenatorum serpentium plenam. Quod dum fieret ecce tibi nubes ignea cœlo dilapsa bestias omnes occidit, & Virginem saluam incolumemque seruauit, tertium iam tormenti genus expertam. Inde nouæ præparatæ sunt in illam bestiæ. Duobus ferocissimis est alligata Tauris, qui discerperent eam, & vt magis etiam ferocirent, igneis sunt stimulis compuncti. Sed Dominus eam custodiuit, defenditque, nihil vt ab eis Martyr acciperet nocumenti. Porrò cum vidissent hæc tanta miracula populus, & in primis nobilis quædam matrona Tryphena nomine, cui Martyr tradita fuerat à Iudice custodienda, protinus exclamauit, Deum quem* THE-

Obiecta serpentibus.

Tauris alligata.

CLA

CLA *adoraret esse potentem, & ab omnibus adorandum, confessa. Quam ob rem prorsus Proconsul veritus furorem populi Sanctam Virginem ab omni pœna absoluit. Illa* Tryphenæ *domum petijt, ipsamque Dominam cum omni familia sua ad Christum conuertit. Hinc* Seleuciam *profecta, multos ibidem fixit annos, & admirabile sanctitatis exemplum cunctis præluxit, suarumque splendore virtutum gentes illas illuminauit, viamque quæ ducit ad cœlum monstrauit. Sic annis affecta, meritisque plena, post tot pugnas, & victorias in cœlum subuolauit, vbi nunc perenni Virginitatis, & Martyrij laureâ coronatur. Obijt Seleucia Die* XXIII. Mensis Septembris, *circa Anum Domini* C. XXX. *Imperante Adriano. Postea frequens erat Fidelium accessus Seleuciam Isauriæ ad S. Virginis, & Martyris Sepulchrum. Temporibus sequentibus Zeno Augustus amplissimam ibidem erexit Basilicam, quòd* S. THECLÆ *auxilio in Imperium fuisset restitutus. Aliam alibi Iustinianus Imperator non imparem in eius honorem excitauit Ecclesiam. Tandem Anno Domini* DC. XXXIII. *Angelo Duce, deuecta est* Tarraconem Hispaniæ *theca cum parte corporis S. Virginis, & Martyris, quæ pars adhuc Anno* DCCCC. LX. *inter Sarracenorum vrbem possidentium ferociam, honorifice à Muzarabibus colebatur. Denique etiam Anno Domini* M. CCC. XX. III. *Onsinus Armeniæ Rex* BRACHIVM *integrum S. Virginis, & Martyris,* Iacobo II. *Aragoniæ Regi cum Oratoribus ad hoc destinatis emisit: quod in Cathedrali, & Metropolica Basilica* Tarraconensi *aureo, & argenteo vase inclusum honorifice seruatur.*

Moritur Seleucia.

Templa constructa.

Translationes Seleuciâ Hispaniam.

HÆC sunt ACTA, quæ nostram respiciunt anamnesin; in quibus aliqua veniunt illustranda; & in primis ORIGO S. Virginis *Hispana*, ex Patris origine *Celtiberi*. Pro cuius sententiæ probatione adsit Subdiaconus Toletanus Luitprandus in *Aduers. n.* 46. his verbis: *Sunt qui dicant* S. THECLAM *Iconij natam, Primam* Pauli *Discipulam, eiusque prædicatione conuersam, natam Patre Hispano* CELTIBERO, *matre verò Iconensi Gentili durissima.* Postea *n.* 47. agens de Translatione partis Corporis *Seleuciâ Tarraconem*, in carmine votiuo ad S. Virginem quod dixerat dubie, expressit affirmans, sic:

Probatur origo.

Ex Celtiberâ *genitor fuit vrbe profectus;*
Illeque quos deamat filia THECLA *fouet.*

QVATENVS ad *Translationem* aliquorum sacrorum pignorum S. Virginis *Seleuciâ Tarraconem* ad Annum Domini DC. XXXIII. audi eundem Luitprandum in *Aduersar. n.* 47. dicentem: ANNO III. *Sisenandi, sub Audace* Tarraconensi *Pontifice,* ARCA *per Mare Mediterraneum, Angelo duce, deuecta est* Tarraconem *cum* PARTE CORPORIS S. THECLÆ *Virginis, & Martyris, Discipulæ* S. Pauli, *cum* Inscriptione *intus reperta, quæ significabat hoc Anno* DC. XXXIII. *excepta est cum ingenti gaudio Præsulis, & ciuium: ac res scripta per Epistolam ab* Audace *Præsule Regi* Sisenando, *miram* Hispaniæ *lætitiam attulit. Sub captiuitate Maurorum, Anno* DCCCC. LX. *cùm illac transiui sedulo custodiebatur in captiuitatis medio, permittentibus Sarracenis, à Catholicis Muzarabibus. Et ad preces illorum qualecumque Carmen lusi, quod & eis porrexi.*

Translatio I. de parte Corporis S. Virginis.

Diua potens superas inter numeranda cohortes,
Prima ex fœmineo Martyr opima choro;
En Patriam repetit tot iam voluentibus Annis,
Et Lalætanum *sospitat illa solum.*
Transmittit pelagus supero præeunte Ministro,
Paret & imperio ventus & vnda suo.
Ex Celtiberâ *Genitor fuit vrbe profectus;*

Digitized by Google

Illeque quos deamat filia THECLA *fouet.*
Ecce Luitprandus *iam non nouus incola terræ*
Hispanæ, *externam carmine lætus adit.*
Accipe quæ supplex tibi, Virgo carmina sacrat:
Pectore pro Templo, Te quoque Diua tegit.
Felix aduentus tuus est, & lætus Iberis;
Est nihil vlterius Tarraco *quòd cupiat.*
Te veniente salus venit, & sanctissima tecum
Imponit votis amplius illa modum.

In tempore Muzarabum erat Ecclesia Tarraconensis S. THECLA *vetus.* Hactenus *Luitprandus.* Et licet in *Distich.* 5. *vers.* 10. EXTERNAM nominet Virginem, quam ex *Celtibero Genitore* vocauerat, sic intelligendum est, vt *Externa* vocitetur non origine, sed *Translatione.* Hinc etiam lapsum *Iacobi Canisij* in versione Latina Operum R. P. Petri de Ribadeneyra de *Sanct. Tom.* 1. *h. d. fol.* 453. dum agens de hac Translatione asserit: *Sacrum Corpus eius in Ciuitate* TERRABONENSI, *Prouinciâ Catalonia conquieſcit.* Cùm dicere debuisset: *Magna* PARS *eius* Corporis, BRACHIVM *in Ciuitate* TARRACONENSI, *Prouinciâ Cathalonia conquieſcit, & est illius Ecclesia Metropolitana Patrona.* Sic intelligendus est *Ribadeneyra*, & eius traductor *Canisius.*

Error in versione Iacobi Canisij.

NEC NON miror, quo prætextu Andreas Saussayus in *Martyrolog. Gallican. d.* 1. *p. fol.* 648. ausus est dicere, quòd apud *Carnotum Galliæ* totum Corpus, apud *Vernonum* ad *Sequanam*, alterum *Brachium*; & apud *Regium* eiusdem *Galliæ* alterum adseruari. Nisi vnum idemque sit duabus partibus distributum: cùm constet ex Testimonialibus literis à Nobis superius *Tom.* 3. *Die XIX. Maij lit. B. fol.* 253. recensitis, qualiter Anno M. CCC. XXIII. *Iacobus* II. Aragonum Rex, emissis Legatis ad *Onsinum Armeniæ* Regem, BRACHIVM integrum illius Regis liberalitate susceperit. Quo loco videsis miracula, & omnia ad hanc *Translationem* pertinentia.

Translatio II. Brachij quo Anno facta?

B. SS. XANTIPPA, POLIXENA, & REBECCA, *Pauli Apostoli Discipulæ*] Singularis est apud Nostrates *Hispanos* memoria harum Sanctarum mulierum, quæ *B. Pauli* Apostoli Discipulæ, eius meruere cœlesti doctrina nutriri. Græci in *Menologio* earum anamnesim compaginant, his verbis. *Eodem Die* (XXIII. Septembris) *SS. Mulierum.* XANTIPPÆ, & POLIXENÆ *sororum adelpharum, quas dum simul viuerent Angelorum susceperе Chori. Hæ ex* Hispaniæ *regione fuere, & in Imperio Neronis floruere.* XANTIPPA *coniux* Probi, *illius regionis Præfecti, à* S. Paulo *conuersa cum coniuge & aliis fuit, cùm Apostolus illius regionis vrbes lustrabat.* POLIXENAM *homo nequam sustulit, sed diuinâ opitulante gratia, semper virginalem custodiuit Virgo pudorem; quam* Andreas *Apostolus baptisauit, & ab ea pluribus conuersis, cum Onesimo patriam repedauit, ad quam post varias nauigationes, labores & fugas, vnà cum* REBECCA, *cum qua fuerat baptizata, peruenit. Hic sororem* XANTIPPAM *inueniens, cum ea vitam transegit, quousque magnis operatis miraculis ad Dominum euolarunt.* Ab eis Romanum Martyrologium Baronij *fol* 591. hoc elogio: *In* Hispania *Sanctarum Mulierum* XANTIPPÆ, & POLIXENÆ, *quæ fuerunt Apostolorum Discipulæ.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan fol.* 156. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 204. Ieronymus de la Higuera in *Hispan. MS. fol.* 46. De eis Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 64. vbi Rodericus Caro *lit. I. fol.* 31. *col.* 2. & F. Franciscus Biuar. *n.* 4. & 5. *fol.* 125. & 126. & *Ann.* 71. vbi Caro *lit. L. fol.* 42. Biuarius *n.* 2. *fol.* 164. & *Ann.* 100. vbi Caro *lit. X. fol.* 56 & Biuarius *n.* 8. & 10. *fol.* 204. & 205. Iulianus Archypresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 108. *n.* 44. & 46. & antea *Ann.* 63. *n.* 21. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 9. *c.* 11. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 1. *c.* 23. F. Ioannes Marieta Histor. SS. Hispan *lib.* 1. *c.* 13. & *lib.* 4. *c.* 59. P. Ieronymus

Martyrologia.

Digitized by Google

Ieronymus de la Higuera in *Diptyc. Toletan. n.* 78. *fol.* 583. D. Thomas Tamayo in *Veritat. Dexter. fol.* 50. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 246. & 248. & in *Hiſtor. SS. Toletanor. fol.* 403. Illuſtris D. Petrus de Roxas Comes Morenſis *Hiſtor. Tolet.* 1. *p. lib.* 5. *c.* 3. *fol.* 369. Alfonſus de Requena *Hiſtor. de Aduent. S. Paul. ad Hiſpan.* 1. *p. c.* 9. *fol.* 71. vbi plures allegat. Harum SS Sororum ACTA coniunctim nullus ſcripſit; illa ex omnium ſuperiùs relatorum ſymbolis aſſuemus.

ACTA SS. XANTIPPÆ B. PROBI VXORIS, POLIXENÆ *Virginis eius Sororis, &* Rebeccæ *Virginis iſtius pediſequæ, in agro Laminitano Hiſpaniæ occumbentium, ex Var. Script.*

Origo, & Parentes.

Q. MARCELLA XANTIPPA, & POLIXENA *eius Soror gemella, ex Romana Vrbe oriundæ, Patrem*, M. Marcellum *nobiliſſimæ, & primariæ ſtirpis progenitum, & ipſius Vrbis Præfectum; & Matrem*, Claudiam Xantippem *Ciuem Romanã, & de genere ſplendidiſſimo Athenienſium exortam, habuere: Quarum etiam fratres fuere* M. Marcellus Eugenius, *poſt Archiepiſcopus, &* Vitalis *indè Archidiaconus* Toletani, *& Martyres egregij.* XANTIPPA *verò quòd ad annos iuuentutis deuenit, quibus erat matrimonio iungenda*, L. Sabinum Probum, *Romæ natum, ſplendore nobilitatis eximium, & morum venuſtate conſpicuum, coniugem duxit: Qui Neronis Imperatoris munificentia in* Hiſpanias *miſſus; totius agri* Laminitani *gubernationem promeruit. Hic ergo cum vxore* XANTIPPE, *&* POLIXENA *glore, in Vrbe* Lybiſoſana *demoratus, prouinciæ illius moderabatur populos abſque vlla Oppidanorum iniuria, & ſubditorum moleſtia. Perrexerat itaque hoc tempore, vt præmiſerat,* Hiſpanias *Apoſtolus* Paulus, *vt tanquam Gentium Prædicator illius regionis Eccleſias luſtraret, fidei cohortaretur aſſeclas; &* Libyſoſam *ingreſſus, in foro cœpit Dei verbum publice prædicare, eo tempore, quo* XANTIPPA, *eiuſque ſoror fori medium penetrabant; quæ, facie alienigenæ hominis conſpectâ, ſic, Dei nutu, illius præſentiam demirantes, & verborum ſuauitatem intelligentes, illius veneratione fuerunt allectæ, quòd domi redeuntes, &* Probum, *qualem vidiſſent hominem ſingularibus chariſmatibus plenum, ſignificantes, vt ipſum ad ſuam inuitaret menſam, totis cordis plauſibus, & viſcerum blanditijs perſuaſerunt. Annuit Gubernator vxoris, & gloris inſtantijs, & euocato Paulo, cum* Probo, XANTIPPE, POLIXENA, *& Philippo Philothæo tunc hoſpite, in menſa recubuit. Cuius faciem prolixiùs intuens* XANTIPPA, *in eius fronte litteris aureis ſcriptum perlegit*: PAVLVS APOSTOLVS DEI VERI PRÆCO. *Quibus perlectis, illam propter viſionem inſperatam innaſit & voluptas, & timor, & lachrymis plena ad Apoſtoli pedes pronoluta, fidem, quam ipſe prædicaturus aduenerat, ediſcendam, & amplectendam toto mentis affectu deuouit. Tunc Apoſtolus admirabilem in fœmina conſtantiam demiratus, illam, virum*, Philothæum, *familiam, & cæteros, qui regionem illam habitabant, & in fide Catholica inſtruxit, catechizauit, & demùm baptizauit. Tunc* Probus *relictâ coniuge, &* Philothæus *veſtigia Pauli ſequentes* Hiſpanias, *&* Italiam *perrexere, quâ* Probus *Rauennatum Epiſcopus factus mirabiliter illam rexit Eccleſiam, & virtutibus clarus obdormiuit in Domino Die X.* Nouembris, *Anno* C. *Domini.*

Matrimonio iungitur L. Sabino Probo.

Paulus Apoſtolus Hiſpanias venit.

Quæ verba in eius fronte legit S. Xantippa.

Baptizantur.

XANTIPPA *verò domi apud* Lybiſoſam (*abſque Sorore* POLIXENA) *vigilijs, orationibus, & vigilijs vacans, mœſta iacebat, quod quidam homo nefarius* POLIXENÆ *venuſtate protractus, illam rapiens ſubdole, in* Aſiam *protraxerat, ſed vbique diuinitus eius virginitas cuſtodita. Hoc*

Polixena rapitur.

peregrina

peregrinationis tempore, B. Petri *auxilio*, *& monitione munita*, *post* B. Philippi *conuersatione perdocta*, *& tandem* B. Andreæ *Apostolorum animaduersione roborata*, *sacroque baptismatis lauacro suffultâ*, *cùm plurium conuersionem virtutum insignijs*, *& operum mirabilium sollicitassetegregijs*, *susceptâ* Sarâ-Rebecca *pedisequâ*, *&* Onesimo *Pauli Apostoli Discipulo*, *in patriam repedans*, Laminitanum *agrum regressa*, *&* Lybisosanam *vrbem ingressa*, XANTIPPAM *sororem magnum virtutum aggerem coadunantem inuenit. Cui caterùm quod supererat vitæ inhærens, magnis doctrinæ spiritualis manipulis collectis*, *vitam transegit. Hinc vtraque soror*, *pluries à* M. Marcello Eugenio, *Archiepiscopo Toletano visitata*, *& salutaribus perfectionis documentis instructa*, *inter tot Neronis*, *& Domitiani Imperatorum persecutionum procellas*, *quibus Dei iactabatur Ecclesia*, *vnanimis*, *& Christo adhærens*, *persistens*, *vltimum peregrinationis huiusce terminum spectabat. Quarum Deus miseratus*, XANTIPPAM *ad eius complexus*, *morte intercedente*, *vocatam Anno Domini* C. *peruenit.* POLIXENAM *verò Anno* C. IX. *in vlnas*, *Virginitatis coronâ*, *cùm* Rebecca *redimitam*, *suscepit. Quarum Ecclesia solemnia*, *Die* XXIII. Septembris *quotannis celebrat. Corpora verò Sanctarum Sororum* S. M. Marcellus Eugenius *earum frater*, *debito honore sepulta*, *sequenti carmine decorauit.*

Hispanias repetat.

Earum mors.

Tumulatio, *& Epitaphium.*

XANTIPPÆ *in Saxo iacet hoc venerabile Corpus*,
Atque POLIXENÆ, *vtra & adelpha Soror.*
Marco Marcello *Præfecto nata Parente*,
Ex Xantippe *Matre vtraque*, *clara Deo.*
Vtraque sed tamen amplius & mihi chara, *quòd ipsæ*
Illarum Frater, *dogmata sacra sequor.*
Illaque Arenatum Probo *copulata marito*
Gubernatori, *prorsus amica Deo:*
In Pauli *ore videns conscripta hæc aurea verba:*
PRÆCO DEI PAVLVS, *tunc capit ipsa fidem.*
Quam sequitur Probus *coniux: post infulis ipse*
Quique Rauenatum *condecoratus abit.*
Ista, POLIXENA, *ingentes perpessa labores*,
Ad Patras Christo cor quoque Diua dedit.
Nam cùm per varios raperetque nefarius illam
Ambitus, *illæsam seruat vbique Deus.*
Ergo lauauit eam sacris in fontibus Andres:
Cuius in auxilium sæpe Philippus *adest.*
Virginis aut Petrus *misereri*, *Numine dextro*,
Respuit, *ast illam iam documenta docet.*
Sic igitur virtute flagrans, *mirabilis Orbi*,
Et fide conspicua; *post patriamque redit.*
Quamque & Onesimus *comitatur*; *& vrbes* Iberæ
Perlustrans, *Christi disseminatque fidem.*
Insuper & Nostram sequiturque REBECCA *Sororem*,

Virgo

Digitized by Google

Virgo famulatu condecorata Dei.
Laminium *capiunt*, XANTIPPAM, *munere Christi,*
Inueniunt Sanctam, queis soror ipsa fauet
Tandem multiplici & Nos visitauimus illas
Congressu; Quarum iam rapiorque fide.
Nam pietas, virtus, & honor, quin cætera vitæ
Angelicæ ipsarum, secula nostra fouent.
Hinc morientes, Amor fraternus clausit ocellos
Illarum, & tumulo corpora sancta dedit.
Hinc & amoris idem ergo qualecumque doloris
Inscripsi carmen, quod tegat ossa diù,
Denique nunc animæ cœlestes limina Cœli
Marcello *vestro plaudite, vt astra petat.*
Nec non pro Nostris prorsusque rogâte Magistrum
Ciuibus, vt semper pax sit, & vna quies.

HÆc sunt harum nostrarum Sanctarum ACTA, in quorum ecphrasi plura sunt, quæ Exterorum cognitionem latent, eaque prorsus veniunt illustranda, & vt illis, & omnibus faciamus satis, & vt nostro pareamus instituto. Hinc vt ordine procedamus, per clausulas AVCTORVM illustrationes subiungemus.

Xantippæ Nomina, & Parentum nobilitas quæ?

PRIMA sit de Nomine S. XANTIPPÆ, eiusque, & Sororis Parentibus & familiis. De quibus omnibus audi Flauium Dextrum in *Chron. Ann.* 100. *n.* 10. dicentem: Q. MARCELLA XANTIPPE, *M. Marcelli Romæ Præfecti filia.* Et paulo inferius: *Eius Mater* Claudia Xantippe, *Ciuis Romana, & de genere splendidissimo Athenienſium.* Comprobat eadem S.M. Marcellus Eugenius Toletanus Antistes eius Frater *Distich.* 2.

Marco Marcello *Præfecto nata* Parente
Ex Xantippe *Matre vtraque.*

Qualis Marcellorum familia Romana?

Qualis verò, & quanta MARCELLORVM Romæ familia fuerit, quantisque illustrata Patricijs, Præfectis, & Senatoribus Viris, qui scire desiderat, adeat Fuluium Vrsinum in *Famil. Roman. fol.* 59. vbi plura Marcellorum Numismata delineata comperiet; Richardum Streinnium in *Stemmat. Gent. & Familiar. Roman. Tabul.* 53. *fol.* 90. Onuphium Panuinum de *Nominib. Rom. lit C. verb.* Claudia Marcellorum. *fol.* 48. Quâ etiam familiâ adscripta fuit *Claudia Xantippa* Mater, ciuitate cum fuit Romanâ donatus illius progenitor *Athenis* Romam deueniens. Sed & Nomen *Xantippes* in vsu apud Romanas fœminas fuisse, ex hisce Inscriptionibus apud Ianum Grutherum *fol.* 660. *n.* 1. constat.

Xantippes Nomen in vsu apud fœminas Romanas.

D. M.
XANTIPPES. SIVE. IAIÆ.
C. CASSIVS. LVCILIANVS.
ALVMNÆ. DVLCISSIMÆ.

Item Altera Romæ, in domo *Tamarozÿ*, ex monumentis *Mazochij*, quam transcripsit ad literam idem Ianus Gruterus in *Inscrip. Roman. de Affect. Parent. in Liber. fol.* 717. *n.* 5. sic.

Digitized by Google

D. M.
XANTIPPE.
V. M. X. D. X.
TROPHIMVS. ET.
NYMPHE.
E. PARENTES.

Polixena an Soror Xantippæ?

SECVNDA, de POLIXENÆ fororis consanguinitate. Audi Græcorum ecphrasim, in *Menolog. Die XXIII. Septemb.* apud Biuarium in *Not. ad Dextr. Ann.* 71. *n.* 2. *fol.* 163. his verbis: *Eodem Die, sanctarum Mulierum* XANTIPPÆ *&* POLIXENÆ *sororum Gemellarum: Sorores Gemellas* XANTIPPAM, *&* POLIXENAM *chori Angelorum cohabitatrices accipiunt; hæ fuerunt ex* Hispanorum *regione.* Conuenit ipse S. Marcellus Eugenius frater *Distich.* 1.

XANTIPPÆ in saxo iacet hoc venerabile Corpus
Atque POLIXENÆ, *vtra & adelpha Soror,*

Probus Xantippæ marius quis?

TERTIA de matrimonio XANTIPPÆ cum PROBO Viro nobili Romano, qui & cum vxore à *Paulo* Apostolo in agro *Laminitano Hispaniæ* conuersus ad fidem fuit, dum illius Prouinciæ gubernatorem ageret. Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 64. *n.* 4. aliqua refert, sic: *S. Paulus ad* Hispanias *veniens secum fert Philemonem, Timotheum, aliosque Discipulos.* Lybisosæ Laminij*que vrbibus Prouinciæ Arenatum prædicat. Philippum cognomento Philotheum,* PROBVM, XANTIPPAM*que eius vxorem ad fidem conuertit.* Postmodum totum PROBI nomen extendens in *Chron. Ann.* 100. *n.* 5. agens de Pontificatu Rauenatensi, prosequitur: L. SABINVS PROBVS, *Ciuis Romanus, conuersus à* Paulo *in Agro* Laminitano Hispaniæ, *Rauennæ Pontifex discessit.* Gubernationem ditionis illius, quam omisit Dexter, suppleuere Græci in *Menolog. supr. fol.* 166. his verbis: XANTIPPA *quidem fuit vxor* PROBI, *hominis, qui principatum Regionis obtinebat.* Simeon Metaphrastes in *Vit. Apostolor. Petr. & Paul.* apud Laurent. Sur. *Tom.* 3. *Die XXIX. Iun. fol.* 185. agens de XANTIPPA, quæ viso *Paulo* domum regressa, prosequitur: *Marito suo persuasisse, cui nomen erat* PROBVS, *qui eorum, qui illic erant, erat facile princeps, vt intra ædes suas hospitem* (Paulum) *exciperet.* Iulianus Petri Archipresbyter Toletanus in *Aduers. n.* 423. *fol.* 99. hac serie: *Ego transtuli de Græco in Hispanum Historias Eutropij Historici Christiani, in qua multa de SS. Apostolis Dei tractat., videlicet, vt* Paulus *cognitus fuit* Libisosæ, Laminij *præcipue* à XANTIPPE *vxore* PROBI *Prouinciæ Arenatum* Gubernatoris, *qui conuersi sunt.* Quæ primò dixerat S. Marcellus Eugenius supr. *Distich.* 4.

Illaque Arenatum PROBO *copulata marito*
Gubernatori, *prorsus amica Deo.*

Conueniunt cæteri Scriptores, quorum nomina in Prolegomeno dedimus; præcipue Biuarius, Caro, Quintana-Dueñas, & Alfonsus Requena in locis superius consignatis.

Qualis conuersionis fuit forma, & euentus.

QVARTA, circa formam conuersionis, maxime visa in fronte *Pauli* Apostoli periodo literis aureis conscriptâ. De qua Metaphrastes supr. *d. fol.* 185. hæc verba descripsit: *Iam verò cum esset in* Hispania Paulus, *tale quid dicunt accidisse. Mulier quædam, & genere, & opibus, & doctrinâ insignis, cùm iam olim auditionem accepisset Apostolicam, cupiebat ipsis quoque oculis intueri* Præconem veritatis, *& ipsis auribus institui in veræ pietatis dogmatibus. Cùm ergo ei visum esset, diuinâ quadam inspiratione, in forum proficisci, quo tempore, qui vel ex sola fama ab ea diligebatur, per medium eius transibat, dicitur, & eum vidisse leniter, & placide ingredientem, vt qui non solùm gratiâ plenos mores haberet cæteros, sed etiam ipsum incessum; & Marito suo persuasisse, cui nomen erat* PROBVS, *qui, eorum qui illic erant, erat facile Princeps, vt intra ædes suas hospitem exciperet. Postquam verò fuit accersitus,*

Digitized by Google

ſitus, & fuit prope illos, eiuſmodi aliquod miraculum accidiſſe Mulieri: nempe apertis mentis ſuæ oculis, vidiſſe in fronte eius, qui fuerat hoſpitio acceptus, literas aureas, quæ dicebant: PAVLVS CHRISTI PRÆCO. *Illam autem propter viſionem inſperatam inuaſit & voluptas, & timor; & lachrymis plena procidit ad pedes Apoſtoli; & catecheſi ab eo inſtituta, primùm quidem ſuſcepit baptiſmum appellata* XANTIPPE, *poſteà autem* PROBVS *eius maritus, qui erat notus Neroni; deinde* Philotheus *Præfectus, & deinceps omnes qui illam habitabant Regionem.* Breuiori calculo rem recitat Dexter in *Chron. Ann.* 110. Aulus Halus meus in *Poëmat, de Aduent. S. Iacob. verſ.* 401. agens de Aduentu Pauli, ſic:

---------- *Nam hunc* XANTIPPE *Beata*
Necnon PROBVS, *lato cum Vincentio, plene*
Sequentur, Lybiſoca *primi in vrbe renati.*

Quo loco & Nos plura congeſſimus in *Not. verſ* 401. *fol* 88. Sed & S. Marcellus Eugenius eius Frater, Pontifex Toletanus in Epitaph. *Diſtich.* 5. etiam rem geſtam enarrat, ibidem.

In Pauli *ore videns conſcripta hæc aurea verba;*
PRÆCO DEI PAVLVS, *tunc capit ipſa fidem.*
Quam ſequitur PROBVS *coniux.*

Fatentur etiam Iulianus in *Chron. Ann.* 63. *n.* 21. & in *Aduerſar. n.* 68. *fol.* 19. cæterique Rerum Hiſpanicarum Scriptores. Toto cœlo aberrauit P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS Hiſpan. fol.* 247. agens de *Hierotheo*, qui aſſeruit XANTIPPEM, & PROBVM coniugē à *Paulo* fuiſſe apud *Aſtigim Bætica* conuerſos quia cum nullum pro ſe authenticum proferat inſtrumentum, nec Auctorem Claſſicum vetuſtum, niſi P. Biuarium in *Not. ad Dextr. Ann.* 64. *n.* 4. *fol.* 125. qui ſolùm relationem *Aſtigitanorum* ciuium recenſuit, nec illam affirmauit: neſcio quo pacto tale commentum ſomniauit: quod poſtmodùm, re melius inſpecta in *Hiſtor. SS. Toletanor. fol.* 405. palinodiæ cantatione ſuffecit. *P. Antonij Quintana-Dueñas facilis perſuaſio.*

QVINTA de Raptu POLIXENÆ Sororis, eiuſque laboribus, baptiſmo, fauoribus, & reditu ad Hiſpanias: Græci in *Menolog.* apud Biuar. *ſupr fol.* 165. & P. Ieronymum Roman in *Dipthic. Tolet. n.* 78. *fol.* 583. in hac verba, aliqua recenſent: POLIXENA *autem* (ſoror XANTIPPÆ) *rapta fuit à dyſcolo quodam, ſed, Dei gratiâ, incorrupta manſit, & ab Apoſtolo* Andreâ *Baptiſmum ſuſcepit.* Et addit verſio Latina *Sirleti Cardinalis* apud Quintana-Dueñas *de SS. Toletan. fol.* 405. Cum primùm *adhæſiſſet* Petro, *poſt* Philippo, *Apoſtolis. Multis autem credentibus per ipſam, accipiens ſecum* Oneſimum *Apoſtolum tetendit in patriam ſuam* Hiſpaniam, *& poſt multas nauigationes, & infinitas fugas, cùm ſecum duxiſſet* REBECCAM, *cum qua baptizata fuerat, reperit ſuam ſororem vterinam* XANTIPPEM. *Hæ reliquam vitam rectè tranſigentes, & multa miracula operatæ ad Dominum migrauerunt.* Omnia coniunxit S. Eugenius ex *Diſthic.* 7. *Res à Polixena geſta, vſque ad obitum.*

Iſta, POLIXENA, *ingentes perpeſſa labores*
Ad Patras *Chriſto cor quoque Diua dedit.*
Ergo lauauit eam ſacris in fontibus Andres;
Cuius in auxilium ſæpe Philippus *adeſt.*
Virginis haut Petrus *miſereri, Numine dextro,*
Reſpuit, aſt illam iam documenta docet.
Nam cum per varios raperetque nefarius illam

Ambitus, illæſam ſeruat vbique Deus
Sic igitur virtute flagrans, mirabilis Orbi,
Et fide conſpicua; poſt patriamque redit.
Quamque & Oneſimus comitatur, & vrbes Iberæ
Perluſtrans, Chriſti diſſeminatque fidem.
Inſuper & Noſtram ſequiturque Rebecca *Sororem,*
Virgo famulatu condecorata Dei.
Laminium *capiunt* XANTIPPAM, *munere Chriſti,*
Inueniunt Sanctam, queis Soror ipſa fauet.

Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 71. *n.* 2. hunc *Polixenæ* regreſſum in *Hiſpanias* cum *Oneſimo*, & *Rebecca* quæ & *Sara*, his verbis recenſet: S. ONESIMVS *S. Pauli diſcipulus ex vrbe* Patarum in *Achaia, cum* SS. *Virginibus* POLIXENA, *&* SARA *diſcipulis* Andreæ, *Apoſtoli per* Hiſpanias *prædicat.* Eadem Iulianus Archipres-byter in *Aduers. n.* 73. *fol.* 21. Et quæ Nos congeſſimus *ſupr. Tom.* 1. *Die XVI. Februar. lit. A. fol.* 137. Necnon D. Thomas Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouitat.* 16. *fol.* 58. & alibi.

Morti & Sepulturæ aſſiſtentia S. Eugenij.

SEXTA circa viſitationem *S. Marcelli Eugenij* Antiſtitis Toletani multoties factam ſororibus *Toleto Laminium*, earumque obitus aſſiſtentiam, corporum que ſepulturæ diſpoſitionem. Ipſe S. Frater ſit teſtis ocularis, qui & carmen ſepulchrale conſcripſit, vt patet ex *Diſtich.* 15. & ſequent.

Tandem multiplici & Nos viſitauimus illas
Congreſſu; Quarum iam rapiorque fide.
Hinc morientes amor fraternus clauſit ocellos
Illarum, & tumulo Corpora Sancta dedit.
Hinc & amoris idem ergo qualecumque doloris
Inſcripſi carmen, quod tegat oſſa diù.

Flauius Dexter in Chron. *Ann.* 108. *n.* 10. fraternitatem, & ſepulturam deſcribit, agens de S. XANTIPPA proſequitur: *Morientem Sanctus Frater* Marcellus *ſepulturæ mandauit.* Clarius Iulianus Petri in *Aduerſar. n.* 68. his verbis: *Celebris eſt per* Hiſpanias *memoria Sanctarum Fœminarum* XANTIPPES *Viduæ* POLIXENÆ, *&* REBECCÆ *Virginum, quæ poſt Annum Domini Centeſimum Quartum, Marianiæ Oppido, non procul* Laminio, *defunctæ in pace, à* M. Marcello *Fratre Duarum priorum, Antiſtite Toletano, dicto* Eugenio *ſepultæ ſunt*, XXIII. Septembris. Quoad Annum nulla eſt ratio. De Vrbe LIBISOSA iam diximus ſupra hoc *Tom.* 5. *Die I. Septembr. lit. A fol.* DE LAMINIO, & Prouincia Arenatum dicemus infra *Tom.* 6. *Die X. Nouembris. lit. A.*

Duo Epiſcopi Paterni Sancti, inter ſe diuerſi.

C. S. PATERNVS *Epiſcopus, & Martyr.*] Duos fuiſſe Epiſcopos nomine PATERNOS, ex eo patet, quod alius vixit tempore *S. Saturnini* Toloſatum Epiſcopi, & Martyris, & fuit Epiſcopus *Conſtantienſis*; alter tempore *Ioannis* Papæ, & fuit Epiſcopus *Abrigenſis.* Ille vixit ad Annum C. XXX. vel circiter; Iſte interfuit Synodo Pariſienſi ad Annum D. LIX. Illius Dies natalis XXIII. Septembris; iſtius glorioſus tranſitus Die XVI. Aprilis. Ille Martyr; iſte Confeſſor. Ille Clericus Secularis; iſte primùm Monachus, & Abbas. Quo diſcrimine nunc ad PATERNVM Noſtrum calamum conuertamus. Ergo de Noſtro ſcripſit Vſuardus in *Martyrolog. fol.* 160. à quo & Cæſar Baronius in *Roman. fol.* 591. hoc elogio: *In Territorio Conſtantienſi* S. PATERNI, *Epiſcopi, & Martyris.* Dionyſius Vazquez in *Caſtellan fol.* 157 P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 204. *col.* 2. P. Ieronymus Roman in *Hiſpan. fol.* 46. Conſtantius Felicius *in Ital.* 2. *p. fol.* 113. & aliqui recentiorum. Ex eo Flauius Dext. *in Chron. Ann.* 76. apud Rodericum Caro *lit. Y. fol.* 43. apud Biuarium *n.* 2. *fol.* 171. Et *An.* 94. *vbi* Biuar. *n.* 2 *fol.* 188. Et *Ann.* 112. *vbi* Caro *lit. O. fol.* 62. Biuarius *n.* 5. *fol.* 217. Et *Ann.* 130. *vbi* Caro *lit. Y. fol.* 67. & Biuarius *n.* 5. *fol.* 227. Iulianus in *Chron. Ann.* 132. *n.* 60 *fol.* 22.

Martyrologia.

Et

Digitized by Google

Et *Ann.* 254. *n.* 98. Et in *Aduersar. n.* 273 *fol.* 61. D. Thomas Tamayo *in Veritat. Dextr. Nouitat.* 13 *fol.* 45. *col.* 2. Et *Nout.* 16. *fol.* 56. D. Martinus Cartillo in *Annal. Eccl. Hisp. An.* 110. F. Fernãdus Camargo *in Chronol. An.* 131. Nos in *Histor. S. Epitat. c.* 5 *fol.* 366. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hist. SS. Toletanor. fol.* 160. Illustris D. Petrus de Roxas *Comes* Morensis *Histor. Toletan.* 1 *p. lib.* 5. *c.* 9. *fol.* 389. & prius *d.* 1. *p. lib.* 4. *c.* 25. *fol.* 346. Et *d.* 1. *p. lib.* 5. *c.* 20. *fol.* 426. Eius ACTA nullus compaginauit, quæ sic formanda esse, & Nostrorum Scriptorum ecphrasis persuadet, & temporum conuenientia poscit. *Scriptores.*

ACTA S. PATERNI, CIVIS Toletani, S. SATVRNINI *Discipuli, Episcopi Constantiensis, & Martyris, ex Dextro, & aliis.*

AVLVS ALTIMVS PATERNVS, *origine* Celtiberorum, *domo* Bilbilitanus *ciuitate* Toletanâ *donatus, ex eaque oriundus, & in ea natus, qui cum ad virilitatis annos Ethnicus accessisset, prædicante apud* Toletum Saturnino *Tolosatium in Gallia Episcopo, ad fidem conuersus, Christo viriliter nomen dedit. Tunc despectis mundialis superbiæ honoribus, vt Christum humili propensione iam in fide edoctus lucrifaceret,* Bilbilim *Maiorum suorum natale solum pergens, ibidem Euangelium conciuibus prædicans, plurimos Christo parturiuit assecias. Hinc* Tolosam *repedans, vt* B. Saturnino *Magistro, quidquid fecerat, indicaret, ab eo benigne susceptus, & eius fidem & constantiam intuens, protinùs* Eleusatûm *Episcopum fecit. Honoris munere decoratus regionem illam, verbo Dei suffultus, lustrauit, granaque Euangelicæ prædicationis disseminans, multos ad Christi fidem conuertens, inter Viros Apostolicos illius seculi non infimum locum tenuit. Hinc tantæ opinionis famâ,* S. Honoratus *allectus,* Eleusatiam *videndi ergo* PATERNVM, *Galliasque prædicandi, perrexit, vbi aliquantulum demoratus,* PATERNI *virtutum cumulos demiratus, ad Apostolicum munus gressus, & animum direxit. Quo digresso, cum per aliquot annos S. Vir* PATERNVS *insulas illius diœcesis induisset, Constantiensis Ecclesiæ Pontifex electus, primam sponsam est dimittere coactus. Secundam accipiens protinus in eius erectionem, & dispositionem animum adiecit, & fidem continuis Catholicam dissertationibus eruigans, non solum in Constantiensi territorio, sed etiam in Germaniæ populis vbi multum profecerat, dum ad suam repedabat Ecclesiam, à perfidis Gentilibus, & alijs nefarijs hominibus tentus, per martyrij agonem ad cœlestem patriam conscendit.* XXIII. Die Septemb. *An. Dom* C. XXX. *vel circiter.*

Origo.

Christianus fit.

Episcopus eligitur Eleusatûm.

Item Constantiensium.

Coronatur.

En ACTA in quibus multa illustranda veniunt. PRIMVM de *Agnomine, Nomine,* & *Cognomine.* Audi Flauium Dextrum *Ann.* 130. qui fere totam relationem amplectitur: AVLVS, ALTIMVS PATERNVS, Toletanus *Ciuis, factus à* S. Saturnino *Tolosatium Episcopo,* Eleusatium *Pontifex, qui* Eugenio Dionysioque *charus fuit, in* Gallia *martyrium patitur. Idem etiam Episcopus fuit* Constantiensis, *sed diuagatus per* Gallias, *Apostolorum more prædicat Verbum Dei.* Conueniunt cæteri Scriptores superius relati.

Agnominis, Nominis & Cognominis probatio.

SECVNDVM de origine *Bilbilitana,* & Ciuilitate *Toletana,* necnon cæteris rebus gestis, & conuersione, Sedibus, & Martyrio. Flauius Dexter *Ann.* 86. testis adsit, his verbis: PATERNVS *verò* BILBILI *oriundus, ac* Martiali *propterea charus, suisque non semel commendatus Epigrammatibus.* Et postea *Ann.* 130. prosequitur: *S. Saturnini, S. Petri Discipuli, prædicatione, miraculisque (quæ præclara edidit Toleti) præmissis illustratur* Iulianus Petri *in Chron. n.* 90. expressius, S. PATERNI Bilbilitani, *Ciuis* Toletani *memoria floret, quem* S. Saturninus Toleti *conuertit, continentiâ, parsimoniâ, cæterisque virtutibus, homine Christiano dignis, mirifice præditus, à* S. Saturnino *factus* Eleusatium *Episcopus, prædicat per ciuitates* Galliæ, *&* Germaniæ, *sub Adriano Imperatore, pro fidei confessione fortiter patitur.* Omnia coniunxit idem Iulianus in *Epithaphio,* sic:

Originis, & Ciuilitatis opinio.

Epitaphium.

Dormit in hoc tumulo Sanctus grauitate PATERNVS,
Martyrio constans, placidus eloquio.
Iste Toletanus *Ciuis doctissima suxit,*
Ex Saturnino *dogmata sæpe Dei.*
Bilbilitanam *sed tandem raptatus in Vrbem,*
Qua diuus stirpem duxerat atque genus;
Semina tunc Verbi spargens, & dogmata Christi
Diffundens, multos ad pia sacra trahit.
Inde Tolosatûm *populos commigrat, & inde*
Pontificis regimen Gallia *bisque dedit.*
Denique martyrium vidit hinc Constantia *Diui,*
Quô cœlos repetens, Nostra vbicumque fouet.

Inuisit Saturninum. Magistrum.

Idem Iulianus in *Aduersar. d. n.* 273. cultum apud Nostrates fatetur, hac serie: *Celebris est in* Hispania *memoria* S. PATERNI *Alsaciensis Episcopi, qui martyrium passus est in Territorio Constantiensi,* XXIII. Septembris: *Quem Anno* LXXIV. *conuertit* S. Saturninus Toleti *prædicans; quem ad* Tolosam *quærentem Magistrum primum fecit* Alsatiæ, *post* Constantiæ *Pontificem.* Vide Higueram in *Dipthic. n.* 75. *fol.* 579.

OCTAVO
Kal. Octobris.
DIES XXIV.

A. *Apud Ægyptum* S. PAPHNVTII *Eremitæ, & Martyris, qui cum ex vrbe* LACEDÆMONE *in Bastetunis, è qua erat oriundus, perfectioris ergo vitæ in Ægyptum pergeret, & ibidem eremiticam conuersationem excoleret, audito Diocletiani Imperatoris persecutionis rumore, quâ vniuersos fera Catholicos lues depascebat, ex montium cacuminibus, & silentij spelæis in vrbem dilapsus, fidem Crucifixi voluntariâ confessione vulgauit. Hinc in carcerem coniectus, & è manibus iudicis sæpius euanescens, ab eo ad Diocletianum dimissus, istius iussu cum aliis martyrio coronatus est.*

B. Gerundæ *in Cathalonia Hispaniæ Depositio* B. DALMA-

CII

CII *ex Prædicatorum Ordine alumni : Qui mira abſtinentia prædítus, admirabili humilitate conſpicuus, & pœnitentiæ actibus inimitabilis, virginitatis adusque vltimum vitæ ſpiritum candore munitus, apud* Gerundenſes *cultum, miraculorum frequentia, promeruit.*

NOTÆ.

SANCTVS PAPHNVTIVS *Eremita & Martyr.*] Ingens nunc ſe offert difficultas circa originem S. Martyris iſtius, & ſociorum, nec non & locum palæſtræ : Iulianus Archipresbyter Toletanus *in Aduerſar. n.* 546. *fol.* 117. Eum fuiſſe *Hiſpanum* ex LACEDÆMONE in *Baſtetanis* affirmat, ſequenti periodo : SELEVCVS PAPHNVTIVS, *patriâ* Lacedæmon *in* Baſtetanis, *amore ſeuerioris vitæ cum pluſquam Quingentis ex patria, & aliunde collectis in Ægyptum perrexit : vbi poſt eremiticam vitam, ſeſe in perſecutione Diocletiani, Iudici ſponte ſuâ obtulit. Qui delati ad Dioclesianum iuſſi ſunt venire in* Hiſpaniam ; *& (vt credo) in Patria ille palmæ adfixus iuſſu Deciani, alij plures Quingenti, Anno* CCC. IV. *Die* XXIV. Septembris, *necati ſunt.* Aſt cùm in *Romano Martyrologio* diuerſimode hæc ſcribatur relatio, ſcilicet, illos apud Ægyptum paſſos, & *Simeon Metaphraſtes* eam ipſam ſententiam tueatur, à quo & Græci in *Menologio*, & cæteri Martyrologiorum Scriptores; ſemper in probatione relationis *Iuliani* hæſi, dubius anne gloſemmatis vitio laboret. Et licet quo ad originem ſubſiſterem, eo quòd nihil contrarium inueniatur; attamen illa collectio ex patria *Quingentorum hominum*, in *Ægyptum* migratio, & cætera in clauſula *Iuliani* relata, proculdubio commenti ſuſpicionem inducunt. Quod ex ſequentibus deducitur. PRIMO, Nam illa hominum laniena, quam martyrio coronatam cum PAPHNVTIO Martyre legimus in Codice *Iuliani*, nequaquam omnis fuit ex Socijs illius in eremo, aut alibi collectis, ſed aliqui milites, aliqui piſcatores, nonnulli pueri, & mulieres, ac denique aliqui ex Magiſtratibus vrbis illius, quâ erat agonis ſtadium, quos in eadem vrbe idem S. Martyr conuerterat. Hoc patet ex Actis à *Metraphraſte* recenſitis apud Lippomanum *Tom.* 7. & apud Surium *Tom.* 2. *Die XXVIII. April. fol.* 338. ergo perperàm in clauſula *Iuliani* legitur, *Quingentos* illos Socios, cum Martyre coronatos, fuiſſe in patria collectos, & ab ipſo in Ægyptum tranſlatos. SECVNDO, quia vt ex ipſis ACTIS conſtat, Omnes illi Socij Martyres, quos D. XLVI. enumerat *Metaphraſtes*, conuerſi fuêre, poſtquam PAPHNVTIVS ſe ſe obtulit Iudici, viſis miraculis, quæ in Serui ſui honorem operabatur Deus; ergo ſuſpecta eſt relatio Codicis *Iuliani*, quâ dicitur, illos *Quingentos* Socios à PAPHNVTIO collectos in patria, amore ſeuerioris vitæ in Ægyptum perrexiſſe. TERTIO, Nam remiſſio illa facta à Diocletiano Imperatore, quam ſupponit periodus *Iuliani*, in *Hiſpaniam*, quâ omnes necatos eſſet recenſet, proculdubio incerta eſt Quia ex ipſis ACTIS apparet, PAPHNVTIVM, & Socios in gypto fuiſſe coronatos, ſcilicet Socij in vrbe, quâ ſe obtulit Martyr Anachoreta; Iſte in Ciuitate, quâ Diocletianus morabatur; ergo miſſio, aut remiſſio, illa *Hiſpanica*, ſtante ACTORVM relatione *Simeonis*, hautquaquam nequit ſuſtineri. QVARTO, quia nullus præter PAPHNVTIVM fuit à Iudice ad Diocletianum remiſſus, vt ex ACTIS liquet, quem ſtatim lectis per Diocletianum ACTIS iudicialibus proceſſus iuſſit in arbore crucifigi : ergo nequaquam potuerunt tot Martyres *Hiſpaniam* remitti. Hinc valde miror perſuaſionem F. Emanuelis Tamayo in *Apologet. pro SS. Vrgabonenſ. Diſcurſ.* 2. *p.* 3. *c.* 2. §. 14. F. Ieronymi

A.

Iuliani relatio ſuſpecta.

De loco paleſtræ diſceptatur.

Ratio I. contra clauſulam Iuliani.

Ratio II.

Ratio III.

Ratio IV. Aliquorum Scriptorum perſuaſio euacuatur.

Digitized by Google

Ieronymi Pancoruo in *Disquisit. SS. Martyr. Vrgabon. n* 2. *& 3. fol.* 3. P. Bernadini de Villegas in *Memorial. SS. Vrgabon.* 2. *p. n.* 138. *& seq.* qui, cognitâ in Codice *Iuliani* farragine, ausi non solùm glosema illud amplecti, sed ex illo deducere, Martyres illos PAPHNVTII Socios, & ad *Hispaniam* per Diocletianum Ægypto transmissos, fuisse martyrio coronatos per Dacianum, apud *Vrgabonem Baticæ*, inibique sepultos, & cadauera multiplicia in eo loco reperta illorum esse Sanctorum. Ad quod probandum nonnulla inflectunt argumenta, quæ proculdubio ex Quatuor rationibus superius adductis euanescunt; ideo ea non repeto. Quatenus ad originem *Hispanam* mihi non est dubium, ideo sic clausulam *Iuliani* conciperem: SELEVCVS PAPHNVTIVS, *patriâ* Lacedæmon *in* Bastetanis, *amore seuerioris vitæ in* Ægyptum *perrexit; vbi post eremiticam vitam, se se in persecutione Diocletiani, Iudici sponte suâ obtulit, qui cum plusquam* Quingentis *delati ad Diocletianum, ille palmæ adfixus, alij plures Quingenti, Anno* CCC. IV. *Die* XXIV. Septembris, *alias* XXVIII. Aprilis, *necati sunt.* Cætera proculdubio abundant. Sic ergo reformatâ periodo mens *Iuliani* conuenit cum *Romano Martyrologio, vbi sic: In* ÆGYPTO *passio* SS. PAPHNVTII, *& Sociorum Martyrum. Is vitam in solitudine agens, cùm audiret multos Christianos in vinculis retineri, diuino spiritu concitus, sponte Præfecto se offert, & Christianam Religionem libere profitetur: à quo primùm catenis ferreis constingitur, & in equuleo diutissime torquetur: deinde cum alijs plurimis ad Diocletianum mittitur, cuius iussu ipse palmæ affigitur, cæteri autem ferro necantur.* Et cum Græcis in *Menologio* apud *Galesinum*, *Sirletum*, & *Canisium*, sic: *Eodem Die Sanctorum Martyrum* PAPHNVTII, & Quingentorum Quadraginta Septem. *Is enim abiectis humanarum rerum curis, cum magnam vitæ partem in solitudine egisset: proindeque exemplo, & cohortationibus multos ab impietate ad Christi cultum perduceret, & ob eam causam à Præfecto plerique in vincula arriperentur, diuino admonitu, se vltro Præfecto obtulit: apud quem Religionem Christianam libere professus; primò catenis ferreis constringitur; tum in equuleum actus, eò vsque depectitur, donec viscera profluerent. Verùm cælesti ope liberatus, & sanatus, multis ad fidem suâ etiam prædicatione, & officio conuersis, mittitur cum cæteris fidelibus ad Dioclet ianum: à quo palmæ affixus, martyrij coronam accepit; atque vnà cum eo, alij D. XLVII. hoc ipso die pro Christo necati, memorabili pietatis Christianæ testimonio dato, præmium sempiternum tulerunt.* Conueniunt hoc Die Martyrologia recentiorum. ACTA integra, genuina, & puriora apud Surium *d. Tom.* 2. *fol.* 338. Illa breuiora dabimus, vt instituti munus adimpleamus.

Restituitur clausula in Iuliano.

Martyrologia.

ACTA S. PAPHNVTII, ANACHORETÆ, & in Ægypto Martyris, origine Hispani cum Socijs, ex Metaphraste, & Iuliano.

Origo, & Patria.

PAPHNVTIVS *origine* Hispanus, *ex Vrbe vetustissima in* Bastetanis *populis Tarraconensis Citerioris ditionis*, LACEDÆMONE *vocitatâ oriundus, qui cum adolescens Christo nomen dedisset, & apud suos fidem Catholicam aliquantulum didicisset, pensatis Euangelij verbis, quibus dicitur, relinquenda esse omnia, pauperibusque distribuenda, vt vitam æternam consequi possimus; diuenditis facultatibus, amore seuerioris vitæ relicta patria, & parentibus in Ægyptum perrexit, & ad vrbem Genteriam accedens, in eius montium cacuminibus oratorium construens, vitam eremiticam per plures annos exegit. Sed cùm Diocletiani iussu Arianus, Ægypti Præses Christianos omnes inquireret, vt Diis sacrificare cogeret, Genteriam deuenit, vbi de Anachoreta certior factus, Duos Centuriones dimisit, qui S. Virum ex spelæo vinctum adducerent, ante quàm dies eluceseeret. Tunc* PAPHNVTIO *Angelus apparuit, & quæ euentura erant prædixit, & ad constantiam animauit. S. Vir in cellam ingressus, pallio, & linteo se induit, & hilaris cum Angelo Nilum Ægypti flumen descen-*

Ægyptum pergit, vbi Eremita.

dens,

Digitized by Google

dens, illo euanescente, in Vrbem pergere constituit, cùm ecce Arianum Præsidem in ipso fluminis littore pro Tribunali sedentem, inuenit. Cui dixit: Christianus Ego sum. Ego sum PAPHNVTIVS, quem toc militibus quæris. Tunc Præses in illum furiosus intuens, iussit manus, & pedes eius ferreis vinculis constringi, & vna cum aliis vinctis connumerari inter fures, & maleficos collocatum; ipse vero in vrbem abiit. Igitur in vrbem ingressus ad Tribunalis gradum ascendit, & S. Anachoretam ante conspectum suum vinctum adduci iussit. Qui statim vt ad Præsidis præsentiam accessit, vincula omnia penitus decidere. Tunc Arianus, vt Deos adoraret, blandis verbis, Viro Dei persuadere nitebatur, sed ille in fide constans multa de Christi diuinitate, miraculis, & lege disseruit. Quod videns Præses B. Virum in armamentario suspendi, & lacerari præcepit. Qui suspensus est, & eò vsque laceratus, quoad ipsius intestina in humum deiecta, & totum fere corpus sanguine conspersum. Ille verò cùm oculos in cælum erexisset, profunda oratione Deum inuocauit. Tunc Angelus Domini stetit ad dexteram eius, cuius intestina suscipiens, in ipsius ventrem coniecit, & concluſit, & ita sanum ipsius corpus restituit, ac si nunquam antea tormentis laceratum fuisset. Quæ cùm duo milites Dionysius, & Callimachus vidissent, repente Deo crediderunt, & militares zonas dirumpentes Christum coram Præside confessi sunt, qui extemplò illos iussit obtruncari: quare extra vrbem ducti, securi percussi martyrium compleuerunt, & in cælos glorioſe ascenderunt. Arianus verò Præses surrexit è Tribunali, iussitque B. Virum in carcerem conjici, quod milites exequentes, illum in obscurâ carceris cellulâ concluserunt. Crastino autem die Quadraginta Magistratus Præses capere iussit, ob male administratas Respublicas, qui illa nocte videntes splendorem in PAPHNVTII ergastulo, credentes carcerem flammis adsumi, in eum locum currentes, & S. Virum luce cælesti fulgentem inuenientes, ad eius pedes prouoluti protinus nomina Christo dedere. Tunc S. Homo eos secum ferens duxit ad Tribunal, & in conspectu Præsidis liber euanuit. Magistratus illi Deum confitentes, igne combusti martyrium perfecere, & brauium sempiternum percepere.

Constantia S. Viri.

Laceratur crudelissime.

Duo milites crediderunt, & coronantur.

Quadraginta Magistratus pro fide combusti.

CVM igitur per vrbem ambularet PAPHNVTIVS & ad domum cuiusdam ditissimi hominis, Nestorij nomine, accederet, vt paululum aquæ biberet, ab ancilla cognitus propter eius virtutes, in domum ingredi iussus, heram de aduentu S. Viri monens, ipsa ad eius pedes infatigata cucurrit, post quam & Stephana Virgo pulcherrima eius filia, & tandem ipse Nestorius Pater, qui omnes occulte Christi fidem colebant. Quibus postquam diuitiarum contemptum prædicauit, futurosque in cælis thesauros esse quærendos edocuit, omnes secum ad Tribunal ducens, coram Præside sistens, Sociorum fidem promptissime propalauit. Tunc satellites S. Virum arripere satagentes, vanui remansere, & stupefacti, nam ex eorum manibus illum Domini Angelus arripuit. Nestor, vxor, & filia sublimi voce, & liberâ oratione se Christianos esse professi sunt. Quos omnes post duros cruciatus tandem Martyres Christus suscepit. Post hæc S. Vir ibat per portas ciuitatis quærens qui ad brauium ire vellent: noctes autem in diuinis precibus transigebat. Cum itaque exiisset ab vrbe inuenit Sexdecim pueros, filios, illorum Quadraginta Magistratuum, quos pro fide funestus ignis absumerat, ad gymnasium euntes: quos tantâ verborum efficaciâ fidem edocuit, & in Dei verbo confirmauit, quod spretis Mundi oblectamentis, & Idolorum erroribus, alacres post PAPHNVTII terga, ad Tribunal accurrêre, vbi Christi diuinitatem fassi, Deorum insolentiam professi, & ad tormenta se esse paratos confessi, à Præside iaculis transfigi XV. Alterum igne comburi mandauit, & ipsi immortale Dei regnum possederunt. Denique S. Anachoreta, ciuitatem deserens ad fluminis littora properauit, & inueniens Octoginta Quatuor homines Piscatores, accessit ad eos, & Regnum Dei illis prædicans, omnes in Christum credere coëgit: qui Spiritu-Sancto succensi ad vr-

Nestor, & eius vxor & Filia coronãtur.

Decem & Sex Pueri iaculati martyrium complent.

bem celeriter peruenerunt, vt per agonis cruciamina, ad Deum, quem corde crediderant, gloriâ coronati conſcenderent. Præibat PAPHNVTIVS *viam Martyribus oſtendens, & ad Tribunal accurrens, illicò à carnificibus tentus, extitit, & ligatus. Piſcatores Chriſtum Deum verum confitentes, à militibus ſtrictis gladijs percuſſi, protinus in deſertum locum ducti, ſecuri cecidere.*

Octoginta Quatuor Piſcatores pro fide decollati.

POST HÆC *Arianus cùm* B. PAPHNVTIVM *ad ſe accerſiri iuſſiſſet, & poſtquam S. Viri fidem inculcaſſet, & Chriſti dogmata, eiuſque omnipotentiam deriſiſſet, illum in ferream rotam extolli præcepit. Rota erat, ad formam ſerræ fabri, conſtructa, à parte ſuperiore gladij aciem, inferiore autem ſerræ cuſpidem habens. Quâ rotâ cùm valde laceraretur, in Quatuor partes diſcerptus eſt. Tunc Præſidis irriſio augeri aduerſus Martyrem, Chriſque potentiam cœpit, & ideo eius Corpus ſupra faſtigium Templi poni iuſſit, futurum ſperans, quod volucres cæli eius carnes deuorarent. Milites iuſſa adimpleuêre; ſed nulla auis illuc aduolabat. Tunc Angelus iterùm fruſta corporis coagulauit, & ipſe Chriſtus illud inſtaurat, & eidem animam reddidit, vt impudentem Præſidem, qui eius nomen conuitiarat, redargueret. Hinc nube ſubtectus ad forum deuenit, & Arianum iudicantem ſuos inuenit, & ante eum poſitus clamauit*: Ego ſum PAPHNVTIVS, à te diſcerptus. Quare conuitiaris Nomen Domini mei, & contumelioſe appellas eum, qui cuncta creauit? En vt Dominus meus Ieſus-Chriſtus me in priorem formam reſtituit, & miſit, vt arguam te inſipientiæ tuæ, & ijs qui hîc ſunt perſuadeam, vt te mortalem agnoſcant, & mortuis ſimulacris ſeruientem. *Euſebius Præfectus cùm S. Virum à mortuis excitatum vidiſſet, credidit Domino* IESV *cum militibus ſuis, quos cum recenſuiſſet inuenit. Quadrigentos. Qui coram Adriano Præſide ſe eſſe Chriſtianos conclamarunt. Præſes ad Ducem ſuum omnes remittere curauit, ſed illi, vt in eos tormenta, & cruciatus impingeret propter Chriſtum, aduerſus Præſidem verba ſupplicia retorquebant; tandem illos viuos comburi mandauit, & ideo ad cælos Martyres cucurrerunt. His ita peractis, Arianus in nauigium aſcendens, ſecum duxit B. Virum, ac iuſſit afferri molam, eamque in eius collo ligari, & in medium fluuium deijci. Qui deiectus ſedem ſupra molam liber enauigare cœpit, & videns nauigium Præſidis valido ventorum flatu mergi, eius confidentiam irriſit, & Deos eius abſque potentia eſſe clamabat. Tum Præſes è nauigio ſoluens, & cauſam* PAPHNVTII *ſcribens, illam cum ipſo Martyre ad Diocletianum Imperatorem remiſit. Qui cum S. Viri Acta legiſſet, quamprimum iuſſit ipſum in arbore, quæ palma dicitur, crucifigi. Idque milites protinus extra vrbem fecerunt. Cumque crucifigeretur, Deo benedicebat. Sic martyrium ſuum confecit, qui ab hora diei ſecunda, vſque ad horam nonam crucifixus permanſit, tuncque ſpiritum ſuum emiſit, & in cælos glorioſe aſcendit, æternæque vitæ brauium recepit. Eius verò Corpus Milites cùm ab arbore palma detraxiſſent, ſub terra condiderunt* XXIV. Menſis Septembris, *Anno* CCC. IV. *vel circiter. Qui milites etiam in Deum credentes, à Diocletiano obtruncari ſunt iuſſi.*

Lacerátur immani ſupplicio rota.

Chriſtus eius corpus inſtaurat.

Euſebius, & Quadraginta milites coronantur.

Inſigne miraculum.

Ad Diocletianum mittitur, & coronatur; & poſtea Quatuo Milites, qui illum detulerant.

En ACTA ex *Metaphraſte*; en quotquot Martyres cum eo, id eſt dum ipſe ſe ſe Iudici obtulerat, agonem compleuere, qui omnes ab Dionyſio & Callimacho, qui & fuere DVO, & Magiſtratus XL. qui XLII. Martyres efficiunt. Additis Neſtore, vxore, & filiâ, XLV. conficiunt. Quibus ſi iungas XVI. Pueros, erit numerus LXVI. His adunatis LXXXIV. Piſcatoribus, iam C. XLV. numerum Martyres attingunt. Euſebij Milites Quadrigenta ſuperſunt, & iunctis his ſuperioribus, erunt omnes Martyres in S. Viri vita, martyrio coronati D. XLV. & cum eodem Euſebio D. XLVI. qui numerus refertur à *Metaphraſte*, vt in fine ACTORVM his verbis recenſet. *Qui verò ſub* B. PAPHNVTIO *brauium receperunt* QVINGENTI *fuerunt, &* QVDRAGINTA SEX, *tam Viri, quàm Mulieres, incorruptum Dei regnum poſſidentes in Chriſto.* Videant ergo nunc Tamayo, Pancoruo,

Computatio Martyrum paſſorum tempore agonis S. Anachoreta.

Digitized by Google

Pancoruo, & Vigellas, aliàs eruditiſſimi Patres, quo pacto poterit ſuſtineri gloſema in Codice Iuliani introductum. Abſit hæc perſuatio à tantis Viris, doctrinâ, & inſtitutis celeberrimis. *Topographia.*

LACEDÆMON. Vrbs vetuſtiſſima in *Hiſpania Tarraconenſi*, quâ *Baſtetani* illam regionem attingunt, non procul ab *Aſſota*, quam hodie BALAZOTE vocitant, in qua prædicauit fidem *S. Indaletius*, vt teſtatur Iulianus Toletanus *in Aduerſ. n.* 70. Necnon S. Indaletius idem ibidem Epiſcopum reliquit, vt & ipſe Iulianus fatetur in *Aduerſar. n.* 81. Eam fuiſſe conditam à Caſtore, & Polluce, qui Herculem ſecuti Hiſpaniam deuenientes, *Baſtetaniam* incoluere, & vrbem, nomine illius, quâ nati, & procreati fuerant, ſcilicet LACEDÆMONIS conſtruxiſſe P. Pancoruo in *d. Diſquiſit. pro SS. Vrgabonenſ. n.* 6. contendit. De ea adeſt memoria in lapide apud *Carthaginem Spartariam*, quam refert Gutherus *fol.* 174. & alij, vbi L. ÆMILIVS M. F. M. N. QVIRINVS. RECTVS vocatur Ciuis ASSOTANVS, & item LACEDÆMONIVS, qui & vtriuſque Patronus Reipublicæ fuit. Ex qua elicitur, quod hæc vrbs antiquiſſima fuit. Hodie, nec veſtigium aliquod eam vrbem demonſtrans inuenitur. Videſis Iulianum in locis ſuperius relatis, & Alfonſum Requena, qui prolixiori calamo huius vrbis ſitum ad oculum indigetant, & illuſtrant.

B. DALMACIVS *ex Ordine Prædicatorum Confeſſor.*] Hunc Beatiſſimum Virum inter *Sanctos Ordinis Prædicatorum* enumerat F. Franciſcus Diago in *Hiſtor. Ordin. Prædicat. Aragon. in Indic. SS & Beator.* ante opus illud. Eius venerationem cum cultu publico & ſolemni recenſet Epiſcopus Metropolitanus in *Chron. Ordin. Prædicator.* 4. *p. c.* 54 *fol.* 396. Eiuſque officium antiquum cum *Antiphona*, verſiculis, & Oratione refert F. Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 2. *fol.* 44. Quibus auctoritatibus, & Nos ſuffulti, tanti Viri Nomen, & ACTA, per ſynopſin, hîc aſſiuere conſtituimus. De eo ſcripſere F. Balthaſar Sorius *de Vir. Illuſtr. Ordin. Prædicat. Aragon. lib.* 3. *c.* 54. F. Franciſcus Diago *Hiſtor. Prædicator. Aragon. lib.* 2. *c.* 89. 90. & 91. Epiſcopus Monopolitanus in *Chron. Prædicat.* 3. *p. c.* 11. *& ſeqq. fol.* 43. vbi ad longum eius Acta; & *d.* 4. *p. c.* 54. *fol.* 396. eius, vt diximus cultum. ACTORVM ſynopſin accipe: B. *Cultus.* *Scriptores.*

ACTA B. DALMACII EX ORdine Prædicatorum Confeſſoris apud Gerundam Hiſpaniæ, ex Chronicis Ordinis.

DALMACIVS *natione* Hiſpanus, *ex Oppido, cui nomen* S. Columba *de* Fernes, *oriundus; Patrem ditiſſimum agricolam, & Matrem de genere militari habuit. Is cum ad annos diſcretionis acceſſit* Gerundam *perrexit, vt ingenium litteris, & doctrina illuſtraret. Cùm autem illic per tempus acquieuiſſet, tamen parentum copijs, & homopolorum continuis blandimentis ineſcatus, patriam, parentes, & cætera munia relinquere cupiens, in* Montem-Peſſulanum Galliæ *vrbem, quâ tunc literarum ſtudia florebant, adiuit. Hîc tempus, non in vanitatibus iuuenum, ſed in virtutibus, & doctrinis conſumpſit, ita vt breui non ſolum ſcientia imbutus eluceret, ſed & pietate onuſtus emicaret. Relicto denique ſeculo ad Religionis portum acceſſit,* Gerundam *reuerſus illicò habitum Prædicatorum induit, cum Vigeſimum Tertium attingeret annum: & probationis impleto, ſic philoſophiæ ſtudium amplexus eſt, vt diù noctúque in illo adipiſcendo cubaret; quo vſque ad Lectorem Logicæ peruenit. Aſt cùm eius humilitas penitùs honorum gloriam reſpueret, ab illo Lectoratus magiſterio poſt biennium ſe abdicauit, & religionis humiliora, & abiectiora officia prorſus elegit, vt ſic ſuperbiæ faſtum quantocyus enerauaret. Secularium maximè mulierum concurſus, etiam ſororum diffugiebat, ita vt, etiam graui morbo oppreſſus, nequaquam illarum viſitationem permitteret. Abſtinentia inimitabili ſic corpus domabat, & guſtum deterrebat; quod nihil edulij vnquam percepit,* *Origo, patria, & parentes.* *Montem-Peſſulanum petit.* *Ordinem Prædicatorum ingreditur.* *Abſtinentia.*

quod aut frigidum, aut cinere resperſum, aut aqua delibutum prius non diſponeret, adeo vt obſonia prorſus guſtu, & voluptate carerent. Non ſolum dies, quibus Eccleſia, & Ordo ieiunium indicere ex præcepto conſueuit, ieiunabat, ſed etiam pluribus aliis deuotionis cauſa, ſolo pane, & aquâ contentus. Salgama penitus abhorrebat, ſic, quòd cùm aliquando quædam Matrona illi aliqua ſacharo condita præberet, vt in itinere, quod Barcinone Tarraconem inſtituebat, aliquid ſolatij haberet, omnino recuſauit; affirmans illa Deum daturum, ſi ipſorum neceſſitas occurreret. Quod & euenit, nam cum eo itinere ſupremum collem defeſſus conſcenderet, ſic ſiti, & fame in vertice procubuit, quòd inde progredi nequiret; cum ecce virguncula facie decora iuxta eum ſtetit cum vaſe cooperto, & dixit: DALMACI, Domina mea hoc tibi munuſculum mittit. *Ille vas accipiens, virguncula euanuit, & ſocius inuenit in vaſe roſas melle conditas ſuauitate, & odore cæleſti plenas. Hinc à B. Dei-Genitrice illo tragemathe donatum intellexit. Habitum limpidiſſimum geſtabat, ſed interpolem, & pittatijs aſſutum, nec vnquam recentem induere voluit, ſed illum alteri fratri commodabat, donec flore carentem, iamiam vetuſtum appareret. Humi cubabat, aut ſupra aggerem ſarmentorum, caputque ſupra lapidem reclinans, licèt ſæpeſæpius locum aßignatum cubandi non haberet, inquirens die ſecretiorem, quo noctem in oratione tranſigeret, ita vt ex illo poßent cælum, & ſtellæ intueri, quibus lætabatur ſpiritus, & benedicebat Deo earum conditori. Habitâ facultate Superioris ad ſpeluncam, quâ* S. Maria Magdalena *diù in pœnitentijs delituit, perrexit, vbi diu perſiſtens, ad ſuum* Gerundenſem *Conuentum repedauit, & ibidem obſcurum ſpelæum conſtruxit, quo etiam pœnitenter vitæ partem horribili occluſus hiatu delituit. Fuit in oratione aßiduus, & tanto mentis affectu preces fundebat, quod paßim in extaſim raptus, corpus è terra eleuatum à plurimis fratribus inueniretur. In humilitate, & regulari obſeruantia coætaneos plurimùm excellebat, de qua virtute paßim exempla viſuntur, & leguntur. Sæpius cum Angelo loquebatur, ex cuius colloquiis multa prophetice dixit, quæ prorſus, quibus prædixerat, euenere. Tandem iamiam multis miraculorum ſucceßibus à Numine cumulatus in ventris fluxum incidens, cæpit corpuſculum labefactari, & attenuari, ita vt tranſactis, illa infirmitate, fere Quadraginta Quinque diebus abſque intermißione, Sanctis Eccleſiæ Sacramentis munitus ſpiritum creatori dedit,* XXIV. Die Septembris, *Anno* M. CCC. XLI. *Qui ſtatim multis glorioſus apparens perſonis, præmium æternitatis à Domino acceptum immarceßibile ſignificauit.* CORPVS *quod erat dùm viueret deforme, extemplo ac anima gloriam recepit, candore, & pulchritudine repletum omnes, qui aderant, exhilarauit. Tunc ad eius lecticam multi varijs ægritudinibus laborantes acceſſere, qui tactis S. Viri pedibus, aut habitu, Domini miſericordiâ, à morbis liberi, Deum magnificantes ad propria recedebant. Denique ſepelitur honorifice, ſed tanta fuit in poſterum frequentia prodigiorum, vt poſt aliquot annos, conuenit in honoratiorem locum eleuari, vt factum eſt, in oſtio chori inferioris, vbi Ara erecta conſpicitur, & in eius meditullio Sepulchrum marmoreum, & ſupra illud Imago S. Viri ad viuum expreſſa, & iuxta parietem ſpecioſum ſimulacrum affabre factum plurima S. Confeſſoris miracula continens, & in fronte ſarcophagi hocce literis Romanis inſcriptum Epitaphium.*

Tragemathe à Dei-Genitrice donatur.

Habitus, & lectus eius.

Speluncam horridam habitauit.

Ex Angeli alloquio multa prophetauit.

Moritur.

Sepelitur, & poſtea eleuatur.

Epitaphium.

Exemplar humilitatis, & à labe nitidus;
Normam dedit ſanctitatis Prædicator ſolidus;
Monerij nominatus Frater hic DALMACIVS,
Nunc cum Deo exaltatus Nobis ſit propitius;

Miraculis

Digitized by Google

Miraculis decoratus; charitate feruidus,
Abſtinentiis laudatus; ac puritate lucidus;
Kalendis Octobris natus in cœlis; hîc tumulatus:
Annis Trecentis & Mille, Quadraginta Vno ille
Obiit tunc præteritis, nunc præmiatus meritis.

HÆc per Synopſin ſunt ACTA, quæ congeſſit *Nicolaus Eymerich* eius Diſcipulus, & in Codice MS. in Monaſterio Gerundenſi adſeruato, conſcripta; è quo cæteri Scribentes prolixius illa recenſuere. Ibidem olim cultus S. Viro exhibitus fuit, & in eius ſignificationem ſequens Antiphona, Verſiculi, & Oratio recitabantur.

Cultus cum Oratione.

Antiphona. *Huius Patris ſuffragium imploremus ſuppliciter, vt apud Dei Filium pro Nobis oret iugiter, quòd poſt hanc vitam gaudium acquiramus feliciter.*

Verſ. *Ora pro Nobis* S. DALMACI.

Reſp. *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.*

ORATIO.

DEVS, *qui famulum tuum* DALMACIVM *multis ſignis, & virtutibus decoraſti, & mirabiliter in tuo amore, ſpretis temporalibus, inflammaſti; tribue Nobis, quæſumus, ſic Nos eius meritis, & precibus adiuuari, quatenus mereamur ſemper ab omnibus aduerſitatibus liberari. Per Dominum Noſtrum Jeſum-Chriſtum,* &c.

Dies Obitus conſignatur præciſus.

Inſuper notandum eſt, vt & notauit F. Franciſcus Diago ſupr. *d. lib. 2. c. 91. fol.* 265. quod licet in *Verſ. 7. Epitaphij* obijſſe. KAL. OCTOBRIS ſcribatur, non ſic intelligendum eſt, vt S. Vir vitam exuiſſet ipſis *Octobris Kalendis*, ſed *VIII. Kal. Octobris*, cuius numerum *Kalendarum* omiſit Verſificator, quia illum includere in carmine non valuit.

Cognomen S. Viri.

Denique S. Vir cognominis vocabulo MONER vſus eſt, quia ab ſtirpe Parentis eum aſſumpſiſſe pateſcit, ex antiquis Ordinis monumentis, vbi hæc clauſula inuenitur. *Obiit S. Vir*, F. DALMACIVS MONER *ex Ordine Noſtro* VIII. *Kalend. Octobris, Anno Domini* M. CCC. XLI. *Sepultus eſt in Noſtro Conuentu Gerundenſi, vbi & hodie miraculis claret.* Hanc clauſulam accepimus ab erudito Viro, & Hiſtoriæ Magiſtro *F. Ieronymo à S. Ioſeph* Carmelitâ Excalceato, qui de cultu S. Viri adhuc exiſtente, teſtatur.

Digitized by Google

SEPTIMO
Kal. Octobris.
DIES XXV.

A. ANAGNIÆ *in Italia* S. AVRELIÆ *Virginis, & Martyris, quæ cùm nata esset apud* Gallæciam Hispaniæ, *patre S.* Agathopæo *Augusti Liberto, & ibidem à* S. IACOBO *Hispaniarum Apostolo ad fidem conuersa,* Italiam *deuenit, & in Latio secedens glorioſum de suis virtutibus præbuit specimen, donec martyrio coronata migrauit.*

B. PAMPILONE *in Vasconibus Hispaniæ* S. FIRMINI, *ipsius vrbis Ciuis, Apostoli, & Episcopi, qui à B.* Saturnino *baptizatus, & à S.* Honorato Toletano *Antistite consecratus, conuersionis Gentilium zelo* Gallias *perrexit,* Ambianenses *ad fidem reduxit, & Episcopus factus, ibidem ad æternam Martyr coronam accessit.*

C. *In territorio Vrbis* VICTORIÆ *in Cantabris* S. FORMERII *Martyris, ad cuius sacras exuuias, omnium confluit populorum circunjacentium pietatis plausu glomerata deuotio.*

D. CONCHÆ *in Hispania plausu colitur anniuersario, & honorifico repetitur cultu festiuitas* Dedicationis Ecclesiæ *Cathedralis, in qua pietas cum apparatu splendescit, & elucet.*

NOTÆ.

A. SANCTA AVRELIA *Virgo, & Martyr Anagnienſis, origine Hiſpana.*] Licèt in Romano Martyrologio hæc S. Martyr tantùm Virgo nominetur, & martyris titulo ſpolietur non dubium, quin eadem & Virgo, & Martyr fuerit, exactis, licet deprauatis Ecclesiæ Anagnienſis, quæ vidit *Baronius*, & per compendium tranſcripſit Ferrarius, pateſcit. Hanc fuiſſe filiam *S. Agathopei*, ſeu *Agathopi* vel *Agathopidis* Auguſtorum

Martyrologia.

guſtorum Liberti, ex *Gallacia Hiſpaniæ* oriundi, ſuperius probauimus *Tom. 2. Die XXV. April. lit. B. fol.* 756. ex relatione Iuliani Archipresbyteri Toletani in *Aduerſ. n.* 410. *fol.* 92. quâ conſtat, *S. Agathopæum* cum duabus filiabus ſuis, quarum vtraque AVRELIA dicta eſt, acceſſiſſe ad IACOBVM Hiſpaniarum Apoſtolum, ab eo ſibi, & filiabus baptiſmum petentem. Cuius, & filiarum fidem ruminans Apoſtolus protinùs ſacro baptiſmatis fonte tinxit; & poſtmodum *Agathopeus* Antiochiæ, altera AVRELIA filia *Anagniæ*, altera *Argentorati* martyrium conſummarunt. Verba Iuliani hæc ſunt: S. IACOBVS *dùm prædicat in* Gallæcia *conuertit Virum Principem illius Prouinciæ* Agathopæum, *qui Aug. Libertus veniens cum filiabus ſimul conuerſi ſunt ad fidem, & paſſi diuerſis terrarum locis. Ille* (Patet Agathopæus) *Antiochiæ. Altera* (Aurelia) *Argentorati; Altera verò* (Aurelia) *Anagniæ; extat elegans Inſcriptio de his.* Omnia cum Inſcriptione hac à *Iuliano* relata compulſauimus ſupra *d. fol.* 756. ideo non eſt cur in huius rei probatione immoremur. Hinc vnum Lectori meo aduertendum duxi, quod licet Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Italiæ. h. d. fol.* 612. & 613. aſſerat, S. Virginem ex *Aſia* oriundam fuiſſe, nec non ſororem habuiſſe *Neomeſiam*, vixiſſeque tempore, quo *Sarraceni Capuam* occuparunt, proculdubio commentum eſt: cum aliud conſtet ex *Iuliano*, qui ecphraſim martyrij ad tempora Apoſtolorum perducit: cui tanquam antiquiori ſtandum eſt, maximè agens de Diua Homopola, & *Gallæca*, cuius ACTA melioribus ſymbolis debuit agnoſcere. Nec titulus Sororis in *Neomeſia* ſic intelligendus eſt, vt credamus illam fuiſſe carne, ſed fide, conuerſatione, & conturbernio, cùm ex *Inſcriptione*, & *Iuliano*, Agathopæum duas tantum filias ſuſcepiſſe, *Aurelias* ambas, alteram *Anagniæ*, alteram *Argentorati* paſſam, appareat. Quibus hæc Noſtra relatio ſubliſtet.

Origo Hiſpana.

Ferrarij lapſus.

S. FIRMINVS *Epiſcopus Pampilonenſis in Hiſpania, & Ambianenſis in Gallia Martyr.*] Inſignis eſt huius S. Martyris, & Antiſtitis memoria, tàm apud Noſtros, quàm apud Gallos, imò & apud Vniuerſalem Eccleſiam, quâ ipſius Nomen hiſce verbis in *Kalendario* refertur: AMBIANI *in* Gallia *Beati* FIRMINI *Epiſcopi, qui in perſecutione Diocletiani ſub Rictiouaro Præſide, poſt varia tormenta, capitis decollatione martyrium ſumpſit.* Quocum conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. Martyrolog. fol.* 158. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 206. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 48. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. fol.* 115. Andreas Sauſſayus in *Gallic. 1. p. fol.* 657. Addidit proculdubio Baronius in *Romano Martyrologio* verba illa: *In perſecutione Diocletiani*: quæ in nullo ex antiquis *Bedæ, Vſuardi, Adonis,* & *Galeſinij* reperiuntur; & licet in *Not. ad hunc Diem. lit. C. fol.* 598. Ambroſij Morales ſententiam, quâ tempore Apoſtolorum vixiſſe referatur, agnouerit, adhuc noluit reſipiſcere; innixus forte, & allectus recenſione aliquorum, qui S. Noſtrum ſub *Rictiouaro Gallıarum* Præſide occubuiſſe fatentur. Hinc Eminentiſſimus Cardinalis legens *Ricciumuarum*, protinus martyrium abſque delectu ad tempora *Diocletiani*, reiecit, & ideo in *Annal. Eccleſ. Tom 2. Ann.* 303. *n.* 130. agens de Martyribus ſub *Rictiouaro* paſſis, etiam Noſtrum FIRMINVM ſubiungit. Quæ ſententia proculdubio nequit ſuſtineri, cùm conſtet ex confeſſione Eccleſiarum, *Galliæ,* & *Hiſpaniæ*, abſque vlla tergiuerſatione, S. Noſtrum à *S. Saturnino* Toloſatum Epiſcopo, & *S. Clementis* I. Diſcipulo, conuerſum fuiſſe, dogmatibus Chriſtianis imbutum, & cœleſtibus doctrinis edoctum. Quod cùm ita pateſcat, perperam *Baronius* addidit agonizaſſe *In Perſecutione Diocletiani.* Hanc ipſam Cardinalis S. Nerei aſſertionem taxauit etiam Biuarius in *Not. ad Dext. Ann.* 110. *n.* 3. *fol.* 114. vbi prolixe. De eo Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 76. *vbi* Biuar. *n.* 2. & *d. Ann.* 110. *n.* 3. Claudius de Rota *Hiſtor. SS.* 205. Petrus Cabilonenſis *in Topograph. SS. verb.* Pampilona *fol.* 36. & ibidem Philippus Ferrarius *fol.* 102. *col.* 2. Andreas Sauſſayus in *Catalog. SS. Gall. Tom. 2. lit. F. fol.* 1236. Iacobus de Voragine *Hiſtor. SS. fol.* 166. Robertus in *Gall. Chriſtian. tit. de Epiſcop. Ambianenſ. fol.* 141. Ex Noſtris Helleca Cæſaraugustanus in *Addit. ad Maxim. fol.* 227. apud Rodericum Caro: & *fol.* 47. *n.* 31. apud

Martyrologia.

Baronij aſſertio diluitur.

Scriptores.

Digitized by Google

apud Biuarium. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. Tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 15. Henricus Cocquus in *Hispan. Heroic. vers.* 462.

FIRMINI *Pompelo fide se se imbuit olim.*

Stephanus Garibayus in *Compend. Histor. lib.* 7. *c.* 16. Truxillo in *Thesaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1836. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 1. *c.* 16. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 2. *c.* 6. *fol.* 77. Ioannes Mariana in *Histor. Hispan. lib.* 4. *c.* 3. Alfonsus Venero in *Enchirid. Temper. fol.* 24. D. Prudentius Sandoual. *Histor. Pampilon. c.* 2. *fol.* 5. De eo Breuiaria Pampilonæ, Burgensis, Asturicensis, & aliarum Ecclesiarum Hispaniæ vetustissima. Eius ACTA in Legendariis M.SS. S.E. Toletanæ, Montis Syon, Cœnobij Hortensis, Hispalensis Ecclesiæ, Segobiensis, & Asturicensis apud me, in quibus ferè per synopsin. Illa pro vt pleniora ex Lectionibus Breuiarij Pampilonensis antigui damus.

ACTA S. FIRMINI EPISCOPI Pampilonensis in Hispania, & Ambianensis in Gallia, ex veteri Breuiario Pampilonensi.

Tempus conuersionis S. Firmini.

TEMPORIBVS *priscis*, Claudio *Cæsare Imperante, quando illustrante Spiritu Sancti gratia, Christianorum fides pullulare cœperat, erat in vrbe* Iberiensi, *nuncupata* Pampilonâ *Vir præclarus, & inter Senatores ordine primus, nomine, ac opere* Firmus, *cui vxor morum honestate par, nomine* Eugenia, *ambo nobiles, & prædiuites, sed Idolorum tamen cultores.*

Parentes & origo.

Qui cùm ex more Gentilium ad Templum Iouis procederent, sorte accidit, vt illic offenderent Honestum *Christianorum Sacerdotem, tam sanctè eruditéque, tàm mirabiliter de vera Religione, ac Christiana pietate disserentem, vt diuinâ illius oratione, ignotoque eloquio persuasi propemodum conuerterentur. Ob id, finitâ concione, accersitum ad se* Honestum, *roganit Senator*: Quisnam es tu, qui hanc nouam suadere conaris Religionem? Et à quo missus hûc venisti? *Cui ille constanter respondit*: se Christianum esse, & *Saturnini* Tolosentium Episcopi Sacellanum.

S. Honestus prædicat Pampilonæ.

Tunc Senator rebus omnibus bene perspectis, auditâque famâ Saturnini, *contendit vt suum Dominum Episcopum secum ex Tolosa adduceret. Quod ille libenter & recepit, & præstitit: nam intra septem dies, quàm illinc profectus est, Beatus ille Episcopus* Saturninus Pampilonem *venit, ibique sedens sub terebintho, vbi vetustissimum Dianæ templum erat, toto fere triduo prædicauit, ac Quadraginta hominum Millia ad fidem Iesu-Christi omnium Domini conuertit: inter quos fuere* Firmus, Faustus, & Fortunatus, *viri principes, ac vrbis Senatores. Quæ quidem res gesta fuit Anno à Passione Domini* Vicesimo Secundo, *Apostolorum Principe Sedem Romanam tenente. In huius itaque tantæ rei testimonium, ibidem Oratoriolum constructum fuit, in quo Christus Dominus prædicaretur, diuinaque officia celebrarentur. Verùm crescente postea fide, numeroque fidelium, Ædes hæc eidem Saturnino sacra, vt illis temporibus satis ampla, dicata extitit, quæ etiam nunc cernitur. Post aliquot verò dies, visâ* Pampilonensium *pietate, & in studio Religionis profectu* Saturninus Pampilonem *deserit, & Toletum vsque profectus, ibidem plurimos ad Christi agnitionem attraxit, & demùm Tolosam redijt,* Honesto *Presbytero ibidem relicto, vt Euangelij prædicatio sine intermissione, adiuuantibus Senatoribus continuaretur.* Firmus *autem cùm esset fide, & opere Catholicus, filium primogenitum* FIRMINVM, *annum agentem fere, decimum, eidem* Honesto *liberalibus disciplinis, & fide Catholicâ instruendum, tradidit, nam & antea filius eius erat in Baptismo.*

Et S. Saturninus.

Nec non Toleto.

S. Vir Honesto commendatur.

CVM

CVM *ergo S. Iuuenis esset bonæ indolis, & ad pietatem natus; cumque septem Annos sub* Honesto *Præceptore studuisset; ita literis, disciplinaque Christiana profecit, vt Religionis, ac futuræ probitatis magnum indicium præseferret. Templa enim frequentius inuisebat, precibusque instantius intendebat. Talibus siquidem initijs decebat eum auspicari vitam, qui & Episcopus futurus erat, & Martyr. Propterea* Honestus *senio prope confectus eum ad suburbana Ciuitatis mittebat, vt prædicationis verbo populum, iam ex se se diuinis intentum, confirmaret. Quod cum* FIRMINVS *annum egressus Decimum Septimum magno cum pietatis Christianæ augmento efficeret, Parentes eius &* Honestus *Præceptor mirabantur, tantam diuinæ potentiæ lucem in tam tenerâ ætate inesse. Vnde factum est, vt communi omnium consilio* Tolosam *iret ad* Honoratum Saturnini *successorem, qui eum Episcopum consecraret. Vt autem* Honoratus *vidit* FIRMINVM, *literasque ab* Honesto *datas legit, intellexit B. Iuuenem à Domino fuisse ad hoc electum. Cognitâ itaque* Pampilonensium *fide, & in studio religionis profectu, mox eum Episcopum fecit. Cui iam in patriam proficiscenti sic est locutus;* En gaude fili, quoniam vas electionis esse meruisti. Perge igitur, & officium tibi à Domino concreditum, fideliter exerce. *Reuersus in patriam S. Vir iam Episcopus factus; vbi* Honesto *Præceptori cuncta per ordinem narrauit, cæpit* Honorati *Episcopi iusta exequi: Nam Euangelium Christi longe, lateque per totam fere* Nauarram *prædicauit, ac patriam satis abunde in fide confirmauit. Deinde cùm annum ageret alterũ, & Trigesimum, Euangelium illud altius mente perpendens:* Ite, & docete omnes Gentes; *decreuit in* Galliam *redire, quia ibi tunc magna inferebatur persecutio Christianis. Et primùm omnium* Agennensem *vrbem ingressus, cum* Eustachio *Presbytero diebus aliquot remoratus est. Inde ad* Aluernos *transiit, vbi cum* Archadio *&* Romulo *de contemptu Idolorum mirabiliter disputauit; eosdemque conuicit, ac baptizauit: magnamque Gentis illius partem ad fidem conuertit. Præterea, transito* Lygeri *fluuio*, Andegauie *innotuit, & ab* Auxilio *eiusdem verbis Episcopo honorificè exceptus est, & detentus anno & tribus Mensibus, vt populum doceret, atque in fide confirmaret. Tum ad* Bellouacenses *contra* Valerium *Præsidem pugnaturus perrexit; vbi captus, & variis affectus suppliciis vsque ad mortem* Sergij *Proconsulis, qui* Valerio *successit, in carcere fuit; neque tamen ob id à prædicatione destitit. Sed cum statim post mortem eiusdem Proconsulis, à Populo inde liberaretur, diebus aliquot ibi remoratus gentem illam diligenter instituit, & præter alias multas Ecclesiam B. Protomartyris Stephani ædificauit. Tandem* Ambianum *ingressus totum triduum prædicationi impendit, & Tria hominum Millia conuertit; multaque alia fecit, nempe quod cæcos, claudos, paralyticos, à dæmonibus obsessos, febribus correptos, aliisque multis morbis laborantes, inuocato Nomine Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti saluti pristinæ restituit. Quod audiens* Iulianus *Præses, dimissis* Longulo, & Sebastiano *lictoribus* Ambiani B. FIRMINVM *comprehendi fecit, qui illum grauiter accusandum ante suum tribunal adstare iusserunt. Qui in conspectu Iudicis constanter de Deo vero, fideque Christianâ multa sancte, eruditeque disseruit; & inde digressus, palam per vicos cunctos instituens, institutosque confirmans, ibat. Quem impiissimus Præses missis post illum insidiatoribus, & apparitoribus rapiendi, alligandique facultatem impartiens, illi protinus in carcerem detrudunt. Postridie vero, quia populi seditionem timebat* Iulianus, *clàm intempestæ noctis silentio, capite plexus, obijt* VII. Kalend. Octobr. *circa Annum Domini* C. I. *Imperante Trajano. Cuius* CORPVS *Faustinianus Senator, quem ipse B. Martyr cum tota domo baptizauerat, è carcere sublatum sepeliuit in Ecclesia in honorem B. Virginis ab ipso ibidem condita. Quod per multos annos in eadem Basilica requieuit. Sed in quo loco Sanctus ille Martyr conditus fuis-*

Eius indoles.

Fit Episcopus Pampilonensis.

Gallias reuertitur.

Comprehenditur, & cruciatur.

Solutus à carcere iterum capitur.

Sepultura, & Corporis Inuentio.

ſet, certo ſciri non poterat, quia nefanda illa Gentilitatis lues, Chriſtianorum inimica, adeò omnia antiqua religionis monumenta obliteranerat, vt ne veſtigium quidem vllum rerum huiuſmodi reliquerat. Sed Dei bonitate, tempore Theodorici Regis Saluius *Vir magnæ ſanctitatis; & doctrinæ*, Ambianenſis *Eccleſiæ creatus Epiſcopus aſſidue Dominum ex animo precabatur, vt dignaretur ſibi reuelare, vbi* CORPVS *Beatiſſimi Martyr* FIRMINI *conderetur; veruntamen id nunquam aſſequutus eſt. Proinde conuocato ad ſe Clero, & Populo triduanum indixit ieiunium, adhortatus eos, vt pie, totâque mentis intentione hanc gratiam à Domino peterent.*

Indicitur triduanum ieiunium.

Ipſe intereà proſtratus, pronuſque humi iacebat, aſſiduis precibus intentus, vt hoc mereretur impetrare. Tertio itaque die cùm primum Aurora illuſceſceret, S. Vir Saluius *erectis ſurſum oculis vidit ſplendidiſſimum cœleſtis lumen à ſummaTempli arce vſque ad locum ſepulchri deſcendere, quod videbatur B. Martyris* CORPVS *indicare. Tum* Saluius *Deo maximas agens gratias, magno cum gaudio, & tremore illuc acceſſit; Sepulchrumque aperire cœpit, vnde ſtatim tantus ſuauitatis odor exibat, vt ſi omnium odoramentorum genera ibi condita eſſent. Quantoque profundius terra fodiebatur, tanto amplius odor ille ſparſus fragrans totam vrbem illam, ac vicinas complebat. Hoc itaque ſolo nuntio omnis multitudo* Treuerentium, Cameracenſium, Beluacenſium, *aliarumque vicinarum vrbium ad tàm magnum myſterium colendum, veluti diuinitus admonita* Ambianum *conuenit. Mox autem, vt* CORPVS *Beatiſſimi Martyris, ac glorioſiſſimi Epiſcopi è Sepulchro leuatum eſt, cum eſſet hyems, nempe* XIII. *Dies Ianuarij, quo tempore erat magna glaciei, & niuium inundatio, feruidus, incredibiliſque calor exortus trium fere horarũ ſpatio duranit; adeò vt omnes campi floribus, ac folijs vndique arriſerint. Dùm autem tota ciuitas in laudem, & honorem tanti myſterij vrbem in ingenti, ſolemnique pompa circumiret, occurrentes vndique turbæ veſtimenta, ramoſque arborum ſternebant in via, clamantes, & dicentes*: Hoſanna in excelſis. *Qui verò infirmos habebant, ponebant eos in plateis, qui ſtatim proſperæ valetudini reſtituti, ſequebantur reliquos laudantes, & glorificantes Deum, qui tàm mirabilis eſt in Sanctis ſuis. Finitâ itaque pompâ, & officijs ſolemnibus,* CORPVS *glorioſiſſimi Martyris Chriſti* FIRMINI *honorifice conditum eſt in Æde Primaria* Ambianenſi, *vbi miraculis claret. In cuius Tumulo hoc appendit Carmen.*

Quo die Inuentio?

Miracula plura.

Epitaphium.

Hoc poſuit Tumulo FIMINI *Martyris oſſa*
Saluius *Antiſtes, qui pia buſta capit.*
Pampilo *Pontificem venerata eſt prosùs Ibera,*
Dum vitam Ciuis, dum quoque Præſul agit.
Inſuper & Noſtras perluſtrans prouidus Vrbes,
Præceptor, Præſul, Martyr & ipſe fuit.
Ambianum *Corpus retinet, quæ fauſta viciſſim*
Munera per Diui colliget vltro manum.

Pars Corporis apud Pariſios.

Hæc ſunt ACTA ex Legendarijs, & Breuiarijs ſuperius relatis MSS. extracta, quæ etiam collegit *Andreas Sauſſayus*, & per compendium retulit in *Gallican. Martyrolog. d. fol.* 657. qui addit: *Pars tamen Venerandorum eius pignorum iam pridem ad* S. Dionyſij *Cœnobium delata per* Dagobertum *Regem illius Cœnobij fundatorem, ibidem aſſeruatur religioſo cultu, proprio in feretro, & ſacello.* Lanouius in *Chron. Minimor. Ann.* 1561. *n.* 4. *fol.* 257. aſſerit, CAPVT Noſtri Martyris extare in Monaſterio *Maſridenſi Minimorum*, quod dicitur *La Vitoria. At quis illud* tranſtulerit non aperit.

APVD Pampilonenſes colitur feſtum S. Martyris huius, VI. *Idus Octobris*, licet

Digitized by Google

licet eius Passio euenerit VII. *Kalendas* eiusdem, qua illic consuetudo inoleuit, vt Die *X. Octobris* solemnia peragerentur. Nec aliquid facienda est, consignatio agonis in Codice Hellecæ Cæsarauguſtani *d. fol* 227. vbi legitur occubuisse S. Martyrem Die VIII. *Mensis Octobris*, cuius contrarium constat ex *Martyrologijs*, prout nec in consignatione Imperatoris sub quo passum S. Pontificem affirmat ille *Helleca*, nempe sub *Antonino Pio*, qui imperare cœpit ad Annum C. LXX. & amplius, ad quem non potuit peruenire S. Episcopus, vt ex ipsis Actis apparet. Ideo antiquorum computum sequentes, illum agonizasse sub *Trajano* fateri compellimur. *Dies, Mẽsis, & Annus agonis exprimitur.*

S. FORMERIVS *Martyr Capadox.*] Huius S. Martyris meminit vetüstum *Martyrologium* MS. Monasterij S. Sabini de Leuitania in montibus in agro Tarbiensi, quod typis editum transcripsit Andreas Saussay in suo *Martyrolog. Gallican. Tom. 2. Die XXX. Augusti. fol.* 1249. hac periodo: *Eodem die passio* S. FORMERII *Martyris.* Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 379. hac clausula: *Victoria in Hispania* S. FORMERII *Martyris* P. Ieronymus Roman in *Martyrol. Hispan. MS. fol.* 46 De eo scripsere F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib. 2. c. 41. fol* 49. F. Ludouicus de la Vega *Histor. S. Dominic. Calceatens. c. 1. fol.* 7. D. Franciscus de Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom. 1. Cent. 4. c. 31. fol.* 201. M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius in *Theatr. Eccles. Castell. Tom. 2. in* Calagurritan. *fol.* 338. Eius ACTA adhuc seruantur in Ecclesia *S. Dominici de Treuiño*, vbi Corpus quiescit, in Codice vetustissimo MS. vbi eius antiquum officium cum Antiphonis, Versiculis, Lectionibus, Responsorijs, & Hymnis, quorum copiam accepi, valde deprauatam, quam politam, & integram dabimus, vt nequaquam hocce antiquitatis monimentum depereat. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA S. FORMERII MARTYRIS Cappadocis, cuius sacra pignora à multis retro seculis in Ecclesia Vannarensi Comitatus Treuinnensis in Cantabria custodiuntur, & venerantur ex Officio Antiquo MS. eius Eccles.

Lect. I.

IN DIEBVS *illis, Cum primitus ab Aureliano Tyranno persecutio Christianis per vniuersum Orbem terrarum fuisset imposita; ita vt quicumque sacrorum simulacrorum colerent cultum, varijs tormentorum generibus necarentur. Quidam in* Cæsarea Capadociæ *Puer annorum* Quatuordecim *nomine* FORMERIVS *est inuentus, cuius parentes erant iusti, & colentes Deum, qui docuerunt filium suum ab initio Domini legem. Post quorum mortem S. Puer valde se custodiebat in præceptis, & iustitijs Domini Nostri Iesu-Christi sine querela. Amabatur ab omnibus ciuibus suis propter cautelam & verecundiam suam. Hic cùm in eadem ciuitate Imperatoris* Aureliani *videret impleri præcepta, & Templis victimas fieri, & hoc ferre non posset; derelictis omnibus bonis suis, iuit ad pecora, & pascebatur tantum lacte gregis sui.* *Origo, ætas, & Parentes.* *Vrbem deserit.*

Lect. II.

CVM *in hoc eius esset vita, noctu in oratione persistens, ab eo audita est vox dicens* FORMERI *descende ad campum. Et statim surgens descendit in campum, & inuenit virgam positam, Domini Euangelium, quod cùm legisset, dixit:* Domine, cui me iubes annuntiare Euangelium istud? *Et vox ad illum facta est:* Ædifica tibi domum in monte, & ostendam tibi, quibus adnunties. *Ascendens autem Beatissimus* FORMERIVS *in montem, concisis arboribus, fecit domum, ædificauitque* Oratorium, *& sedens legebat Librum quem inuenerat in campo; & factum est legente illo, vt conuenirent illic innumera animalia syluestria, ab omnibus feris genere diuersa, qua prostrata adorabãt cum. Post flexis genibus, respiciebant Dominum sursum, & vt erat tempus egrediebantur ferarum genera* *Vocem cœlestem audit.* *Feræ Syluestres vbera prabent.*

Digitized by Google

masculina, & remanebant ibi fœminæ agrestes simul cum mansuetis, lacte uberibus plenis; & intellexit eas simul cum grege suo mulgeri debere.

Lect. III.

Dei monitu caseos distribuens famelicis, illi curantur.

Et *mulgens lac ab eis, coagulans faciebat caseos, quos cum abunde feciſſet, orauit ad Dominum dicens*: Domine, quid faciam de fructu hoc, quem dediſti mihi? *Et ait in viſu ad eum Dominus*: Deſcende ad portas Cæſareæ, & inuenies ibi pauperes, viduas, & orphanos, quibus diſtribues hæc beneficia. *Tunc* S. Formerivs *obediuit, & deſcendens* Cæſaream *inuenit famelicos, quibus, vt præceperat Dominus caseos diſtribuit, & multi, qui partem eleemoſynæ receperant, & varijs infirmitatibus laborauerant, ſalutem receperunt. Videntes quidam Gentiles hæc mirabilia, nuntiauerunt* Alexandro *Præſidi, qui erat miſſus ab* Aureliano *Tyranno, dicentes*: Quidam Magus eſt hîc, qui maleficiauit omnes feras ſyluarum, *Audiens autem hæc Iudex, ſtatim miſit ad eum Equites duos ad Montem in quo habitabat.* S. Formerivs *vero præſcius illius inquiſitionis, obuius factus eſt eis. Qui interrogantes eum, dixerunt*: Vbi habitat hîc Puerulus nomine Formerivs? Vel vbi paſcit pecora ſua? *Ipſe ad eos reſpondit*: Non ſcio, neque noui aliquem hominem præter me nomine iſtoſvel vbi habitat cum pecoribus ſuis. Sed nunc dicite mihi. Quid cum opus habetis, & demonſtrabo eum vobis? *Audientes hæc ab eo, dixerunt ei*: Proditio facta eſt de eo ad Præſidem, eo quod maleficijs detineat animalia ſyluarum, & ob hoc quærit eum Præſes, vt pœnas Malefici, & Magi luat, *Tunc* Formerivs *repletus Spiritu Sancto duxit eos in domum ſuam.*

Delatus quæritur.

Inuenitur ab Equitibus.

Lect. IV.

Venientibvs *autem eis in domum S. Viri poſuit eis caſeum, & aquam, & illis manducantibus, ſubito facta eſt congregatio multa nimis animalium & ferarum ſylueſtrium. Tunc in conſpectu Equitum ſedens* Formerivs, *cœpit legere Euangelium, quod ei dederat Dominus cum biga. Cùm autem vidiſſent hoc Viri, qui miſſi fuerant, confugerunt trementes ad eum. Videns autem* Formerivs *timorem eorum, dixit ad eos*: Ne timeatis. Ego ſum Formerivs, qui dicor Seruus Dei. *Tunc illi timore repleti dixerunt ad eum*: Si vis venire nobiſcum ad Iudicem tu ſcis. Sin autem venire non vis, reuertimur. *Tunc reſpondit eis*: Ite vos: Ego autem veniam comitante Spiritu Domini. *At illi cum timore profecti ſunt inde. Tunc dixit Spiritus Sanctus*: Voca Leonem qui deuoret pueros Paganorum, & Iudeorum, qui in riſu te habent. *Tunc* Formerivs *ad Dominum dixit*: Domine Deus patrum meorum reſpice ſuper ſeruum tuum Formerivm, & ne derelinquas me, quoniam propter te multas habeo pati pœnas. *Quo dicto magno repletus eſt gaudio.*

Qui ſtupefacti viſione ferarum diſcedunt.

Orat, vt multa pro Chriſto pati poſſet.

Lect. V.

Hoc *eo orante, venit Leo de monte rugiens, & conuertens ſe Puer Beatiſſimus ad Leonem, dixit*: Ego in Nomine Domini ambulo: Tu autem vade præcipiente Spiritu Sancto, & cum in Amphitheatrum perductus fuero, tunc deſcendens inſurges in eos, qui me perſequentur. *Hinc abiens Leo manſuetus, reſpexit ad Ciuitatem Cæſareæ* Formerivs, *& de monte deſcendens peruenit ad eam. Erant autem expectantes eum ad portam, Viri qui miſſi fuerant ad ipſum. Videntes autem eum venientem ſtupefacti ſunt & ceciderunt in faciem ad pedes eius, & dixerunt*: Saluus venias ſerue Dei. *Et ſurgentes cucurrerunt ad Præſidem dicentes*: Iſte non eſt maleficus, neque fallax, neque aliquid horum egit in quibus accuſatur; ſed ſeruus Dei fideliſſimus. *Quibus dixit Præſes*: Vos aurum, & argentum accepiſtis ab eo, nam pro eo eſtis locuti. *At illi dixerunt*: Nihil de quibus ſuſpicaris, Præſes, accepimus, ſed ſolum audiuimus eum inuocantem Nomen Iesv-Christi & ad vocem eius ſtatim conuenerunt ex ſyluis diuerſa ferarum, & animalium genera innumera valde, & manſueta ſimul, & erant quaſi cum eo ſimul orando. Quo modo, ſi hæc facit, eſt Magus? Sed ſi

Leo eius mandatis obtemperat.

Deſcendit ad Vrbem Cæſaream.

hæc

hæc non credis, præstus est iudicio tuo; quemadmodum vis eum require. *Tunc aliqui ex fidelibus Christians audientes hæc ab illis duobus, qui ad montem à Præside fuerant missi, cucurrerunt ad* FORMERIVM *quærentes loqui cum eo.*

Tunc perductus ad Præsidem, interrogauit Alexander, *dicens:* Tu es qui diceris FORMERIVS? *Respondit ille:* Ego sum seruus Dei. *Præses dixit*: Dic mihi quomodo maleficaueris animalia syluarum in monte? *Tunc* FORMERIVS *ad Præsidem dixit*: Ego sum seruus IESV-CHRISTI, Filij Dei, regnantis in cœlis. Tu autem de quibus dicis, nihil sentio. *Alexander Præses dixit*: Dic mihi quemadmodum circa te colligebantur animalia syluarum, aut quibus maleficijs ea circumueniebas. Dic priusquam incidas in pœnis, & tormentis. *Sed S. Puer dixit*: Christum inuoco; magicam artem non didici. Corpus meum trado tibi, quemadmodum vis crucia illud. Animam autem meam in potestate non habes, sed Deus, qui est in cœlis, qui fecit cœlum, & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt, ipse est adiutor, & protector meus. *Alexander Præses dixit*: Quamuis confidas de magicis artibus tuis, & me contemnas, tamen maleficare me non poteris. *Sanctus vero respondit*: Genus Magorum, & Maleficorum odit Deus, quomodo ergo esse possum Maleficus qui Deum viuum timeo? Audi ergo me dicentem, quòd neque metuo terrores tuos, neque timeo minas tuas. Habeo enim Dominum adiutorem, qui est in cælis, qui fecit omnia, & mandauit nobis, ipsi soli seruire, & ipsum solum adorare *Quo dicto tacuit.*

Lect. VI.

Defertur ad Tribunal.

Constantia Martyris.

TVNC *Præses dixit ad eum*: Non apud me diuersâ arte vtaris, sed celeriter confiteri mysteria, quæ in monte fecisti: FORMERIVS *dixit:* Quid tibi habeo confiteri? *Alexander dixit*: Iura mihi per Cæsaris fortunam, si nihil Maleficorum nosti, & ego dimitto te. *Sanctus respondit*: Ego non iuro nisi per Deum Omnipotentem, & Filium eius Vnigenitum, cùm opus expostulat: per vanitatem autem hominum, & dæmoniorum nomen iurare non possum. *Alexander dixit:* Nega Deum, & Dominum tuum, & immola Dijs, vt præceptum est ab Augusto Nostro Aureliano S. FORMERIVS *respondit*: Ego didici immolare sacrificium Deo, id est adorare Deum viuum, non dæmones. *Alexander dixit*: O Puer! contristor pro te, & pro ætate tua, videns pulchritudinem, & infantiam tuam; & propter hoc doleo super te. Nega ergo Deum, & Dominum tuum, & sacrifica iuxta præceptum Domini Imperatoris Nostri Aureliani, ne incidas in tormentis. *Sanctus ad Præsidem dixit*: Tuam infidelitatem contristare, & plora pro tua ætate; pro me autem quis es qui tristitiam habes? Deus pugnabit pro me *Præses dixit:* Nega Deum tuum, & immola Dijs Nostris, quemadmodum præceptum est ab Imperatore Nostro. *Qui cùm nollet immolare, substitit Præses, & iratus vehementer iussit suspendi eum, & torqueri. Quo facto eum de equuleo deponere præcepit, & in carcerem reponi. Sanctus in custodiam intrans inuenit ibi Viros religiosos numero* Quadraginta. *Ipse autem inclinans genua orabat ad Dominum dicens:* Deus patrum nostrorum respice super seruum tuum peccatorem, & ne derelinquas me. *Quo dicto humi procubuit.*

Lect. VII.

Fides inuincibilis.

Torquentur.

Illi Viri Deum timentes qui miserant in carcerem prostrauerunt se ad pedes S. FORMERII, *qui dixit eis*: Quid vultis? *Illi autem responderunt*: Fame morimur. *Illis autem hæc dicentibus, ad eum ingressus est Spiritus-Sanctus per fenestram in Columbæ formam portans cyathum lactis, & mellis, & dixit vox ad eum:* Accipe istam margaritam, missam tibi à Domino Iesu-Christo. *Quam accipiens S. Martyr manducauit simul cum illis qui erant in carcere, & satiati sunt omnes. Mediâ autem nocte apertus est carcer, & omnes illi Viri religiosi exierunt, & reliquerunt*

Lectio VIII.

Columba S. Virum & alios reficit.

runt ibidem S. Puerum. Alterâ die vocauit Præses Alexandrum, & Sozimum Sacerdotes Idolorum, & dxit eis : Tollite eum ipsi, & mittite eum in caminum, vt consumat cum ignis. *Tunc illi ad carcerem euntes, extraxerunt* FORMERIVM *de ergastulo, & accipientes eum, produxerunt ad locum camini, & cùm signasset se signo Christi introiuit in caminum. Tunc eo intrante, statim extincta est flamma. Quod audiens Præses miratus est, quoniam tanta flamma ignis non lasisset eum, nec vnam partem corporis eius, & ait :* Forsitan magicæ artes eius conualescunt, adducite eum ad me. *Tunc Milites ad caminum perrexere, vt illum traherent, & viderunt stantem multitudinem Angelorum quasi militiam cum gloria multa. Quod miraculum multi simul ex fratribus Christianis viderunt. Erat autem* FORMERIVS *sedens in camino glorificans Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, atque in hunc modum per manus SS. Angelorum eleuatus reddidit spiritum Creatori. Complenit autem B. Martyr certamen suum in pace* XXV. Die Mensis Septembris, *Anno Domini* CC. LXXVIII *vel circiter. Sed ne à Gentibus* CORPVS *tolleretur, adueniente nocte, ex eodem loco vbi positum fuerat à Christianis sublatum est, & sepultum.*

In camino ignis cremandus fertur.

Sed illum flamma non lasit.

Coronatur, & sepelitur.

Lect. IX.

DENIQVE *quo tempore, aut quâ formâ hoc sacrum* CORPVS *in hanc* Calagurritanam *diœcesim, vel à quo fuerit translatum, prorsus ignoratur. Attamen immemorialis traditio apud* Cantabros *istos populos ea fuit, & est, quòd multis retro seculis præteritis* Equa *quadam veniens cum sacra sarcina super tergora, ascendit in collem asperum, qui supra* Panguam *vicum cernitur, vbi nimio solis calore compressa, vngue petram quatiens extemplò aqua riuulus dilapsus* Equæ *situm repressit, & adhuc in memoriam miraculi perseuerat.* Equa *collis cacumen penetrans, in sublimi montis vertice sacrorum pignorum sarcinam dereliquit. Tunc Oppidani, qui rem, vt euenerat, inspexere, apertâ thecâ, & intus sacra pignora cum Actis martyrij codice plumbeo scriptis, reperta, protinus Ecclesiam suo Nomini dicatam construxerunt, vbi per omnia secula præterita S. Martyri* FORMERIO *fuit cultus exhibitus, & adhuc venerabiliter exhibetur, ita vt totius Comitatus* Treuinnensis *singularis Patronus existat.* CORPVS *sacrum hodie visitur in eadem Ecclesia ad dextrum latus super Aram in sarcophago lapideo affabre facto, & intra capsam ligneam vectibus ferreis catenatam, & septem seris obductam, inclusum, ad cuius tumulum in die festiuitatis ipsius quotannis concurrit circumstantium populorum multiplex vtriusque sexus caterua, quæ celebri pompâ solemnia Sancti Martyris celebrat.*

Translationis traditio.

Situs Sepulchri.

EN ACTA meliori stylo polita, quam quæ mihi remisit *Prior S. Catherinæ Victoriensis* ex ordine Augustiniano : in quorum ecphrasi aliqua referebantur contra identitatem Historiæ, maxime circa Annum agonis ; Nam in Codice mihi misso, passio ad Eram CCCC. id est ad Annum CCC. LXII. Dominicæ Natiuitatis, redacta cernitur, & hoc minime potuit asseri, quia *Aureliani* Imperatoris, sub quo S. Martyr agonizauit, Imperium cœpit ab Anno CC. LXXII. Et eius in Christi assecias persecutio ad Annum CC. LXXVIII. ideo crederem in MS. Officio, quod apud *Treuinnienses* seruatur, additus fuit, literâ C. numerus Centesimus, & legendum erit Era CCC. tantum, quod non notauit *P. Marieta*, qui absque cognitione huius erroris, Officium fuit MS. secutus.

Error in calculo Annorum passionis S. Martyris detegitur.

NEC minus errauit D. Franciscus de Padilla *supr. d. c. 31. fol. 201.* asserens S. FORMERII istius sacra lipsana, quæ apud *Cantabros* venerantur, non Martyris *Cappadocis*, sed FIRMINI *Pampilonensis* Episcopi, & *Ambianensis* Martyris esse. Cuius lapsus diluitur, constitò de locis, quibus sacrum CORPVS Beati Martyris FIRMINI requiescunt, vt supra probauimus. Ideo non est audiendus, cùm ex proprio capite fuerit locutus, absque duce, & contra *Cantabrorum* traditionem, *Pampilonensium* assensum, & *Gallorum* fidem.

Padilla lapsus.

MAIOREM

MAIOREM contraxit errorem Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 379. in vltimo elogio huius diei, quo agens de S. FORMERIO illum *Monachum* facit, his verbis: *In Hiſpania apud* Victoriam *SS. Monachorum Martyrum* FORMERII, *& Sigiſmundi.* Et in *Notul. fol.* 380. *verb.* Formerij, aſſerit eos fuiſſe *Benedictinos Monachos*, quod procul dubio merum commentum eſt. Nam cum illos Diuos deſumpſerit ex Bibliotheca Hiſpaniæ *Tom.* 1 *c.* 5. *verb.* Victoria *fol.* 111. & inibi eos fuiſſe *Monachos* inueniri fateatur; ſi hæc qualitas in *Bibliotheca* non inueniatur, facile errorem aſſumptum agnoſcemus. Patet, quia *Bibliotheca* referens Sanctos apud Vrbem *Victoriam* Alabæ Metropolim, cultos, proſequitur: *Item S. Theodoſia, &* S. FORMERIVS, *ac Sigiſmundus Benedictinorum Monachus.* Quis Monachus in ſingulari? *Sigiſmundus*; ergo perperam FORMERIVS, cui nequaquam epitheton *Monachatus* adiungit *Bibliotheca.* *Ferrarij incuria.*

SED ad Hymnos accedamus, quibus, & ſi proſodia deficiat, tamen affectus ſcribentis detegitur, & cultus quo *Cantabri* ſuum Martyrem venerantur elucefcit.

IN PRIMIS VESPERIS,

HYMNVS I.

HYmnum nouæ lætitiæ
Dulci productum cantico,
Noſter intonat hodie
Chorus S. FORMERIO.
Vergente Mundi veſpere
Nouum ſydus erigitur,
Et clauſo culpæ carcere
Præco ſalutis mittitur.
Doctrinam Euangelicam
Spargens per Orbis cardinem,
Peſtem fugat Gentilicam,
Nouum producens Ordinem.
Hic eſt fons ille modicus
Creſcens in flumen maximum,
Qui mundo iam mirificus
Potum largitur optimum.

AD MATVTINAS PRECES.

Hymnus II.

FORMERI Martyr inclyte,
Tuque Sanctorum gloria,
Tu Sanctitate præditę,
Verbo ſignis, & gratia.
Iterato retruditur,
Idemque poſt reducitur,

Et

Et stipite suspenditur,
Acerrime quo caditur.
Ignem intrat FORMERIVS,
Christi Martyr eximius,
Fit ignis velut arida
Prater morem inferuida.
Scandit calos FORMERIVS,
Doctor, & Martyr inclytus,
Vt oret pro nobis omnibus,
Jungamur cœli ciuibus.

Ad Laudes Hymnus III.

CHorus fidelis variâ
Psallat Deo melodiâ
Gestat FORMERI *inclyta*
Laude depromens debitâ.
FORMERIVS *in Capadocia*
Deo seruire studuit,
Et in eremi curia
Tunc sanctitate floruit.
Hic pro Christi collegio
Militauit in acie,
Nunc coniunctus est agmini,
Cœlicolum militiæ.
Mens illi fuit Angelica,
Lingua fructu suauissima,
Vita ferè Apostolica,
Mors cruciatibus inclyta.

In Secundis Vesperis Hymnus IV.

LAudemus nunc in Vesperis
Omnes S. FORMERIVM
Cum sit dignus honoribus
Regnat quidem cum Superis.
Laudans factorem suum,
Septus choris Angelicis,
Sanctum emisit spiritum,
Qui ducitur in æthera.
Martyr FORMERI *nobilis*
Tuis faueto famulis,

Fidoli

Fideli patrocinio
Summo fac dignos præmio.
Trino Deo, & ſimplici
Laus, honor, virtus gloria,
Qui nos prece FORMERI
Ducat ad cœli gaudia.

Multa etiam in Antiphonis, & Reſponſorijs huius Officij interſeruntur huius generis carmina, quæ prolixitatis ergo conſulto omittimus; cum dicta ſufficiant.

VICTORIA. Ciuitas vetuſta *Hiſpaniæ Citerioris*, ſeu *Tarraconenſis*, cuius meminit Plinius *Hiſtor. Natural. lib. 4. c. 20.* VICTORIAM *Iuliobrigenſium* illam vocitans; Ea in *Cantabria* iacet, & *Alauæ* regionis primatum tenet, inter *Pampilonenſes*, & *Burgenſes*, inde XVI. hinc verò XXII. Milliaribus Hiſpanicis diſſidens; *Flauiobrige* propior. Hodie quoque VICTORIA dicitur, & nomen retinet. *Topographia.*

DEDICATIO S. E. CATHEDRALIS CONCHENSIS *in Hiſpania.*] Hæc D. vrbs temporibus *Alfonſi* VIII. cognomento Nobilis è faucibus Sarracenorum prorſus Anno M.C. LXXVII. Die *S. Matthæi Apoſtoli* cuius patronatum ob hoc in poſterum retinuit, erepta eſt. Illique Rex Nobilis antiquas Cathedrales Eccleſias vrbium *Valeriæ* & *Archabricæ* Lucij III. Pontificis Maximi auctoritate feliciter vniuit, cum omnibus earum terminis, & Oppidis, vt ex Bulla erectionis, quam refert Ioannes Paulus Martyr Rizo *Hiſtor. Conchenſ. 2. p. c. 3. fol. 136.* conſtat, ſub Data Die V. Iulij, Anno M. C. LXXXIII. Continet hodie XIII. Dignitates; XXVI. Canonicatus; XXII. Portiones; XXIV. Capellanias, & alios chori, & Altaris Miniſtros. In Epiſcopatu CCC. LIV. Fontes Baptiſmales numerantur; DCCC. Eremitoria; VIII. Archipresbyteratus; XX. Vicariæ; CC. LV. Parœchiales Eccleſiæ; C. XXX. Simplicia Beneficia, & alia huiuſmodi, quæ iſtam Sedem condecorant. Ab exordio naſcentis Eccleſiæ creditur fidem recepiſſe, nam cum Vrbs *Valeria* tempore Apoſtolorum iam fuiſſet Sedes Epiſcopalis, & illa pauliſper à *Concha* diſtet, non eſt dubium, iſtam ab illo tempore Euangelio paruiſſe. Duæ illæ Eccleſiæ olim aliquot Epiſcopos habuere, quorum Præſulum Catalogum primitus referemus.

CATALOGVS EPISCOPORVM Valerienſium, & Archabricenſium Eccleſiarum, quibus ſucceſſit Conchenſis.

VALERIENSES.

I. S. ZEPHERINVS I. Epiſcopus *Valerienſis* in Hiſpania Martyr ſub Domitiano ad Annum Domini XCIV. Ex Iulian. *Aduers.* 23. 94.

II. VALENTINIANVS II. Epiſcopus *Valerienſis* ad Annum C. L. Iulian. *Aduers.* 381. 150

III. EGILA III. Epiſcopus *Valerienſis* ad Annum 340. Iulian, in *Chron. n.* 152. fol. 41. 340

IV. IOANNES IV. Epiſcopus *Valerienſis* qui interfuit Concilio III. Toletano ad Annum Domini D. LXXXIX. 589

V. MAGNENTIVS V. Epiſcopus *Valerienſis*, ad Annum DC. X. 610

VI. EVSEBIVS. VI. Epiſcopus *Valerienſis*, ad Annum DC. XXXVI. 636

VII. TAGONTIVS VII. Epiſcopus *Valerienſis*, ad Annum DC. LIII. 653

VIII. STEPHANVS VIII. Epiſcopus *Valerienſis* ad Annum DC. LVI. 656

IX. GAVDENTIVS IX Epiſcopus *Valerienſis*, ad Annum DC. XCIV. 694

ARCHABRICENSES.

I. PETRVS I. Episcopus *Archabricensis.* interfuit Concilijs Toletanis ad Annum Domini D. XCVII. 597

II. THEODOSIVS II. Episcopus *Archabricensis* ad Annum DC. X. 610

III. CARTHERIVS. III. Episcopus *Archabricensis* ad Annum DC. XXXVIII. 638

IV. BALDVIGIVS. IV. Episcopus *Archabricensis* IV. interfuit Concilijs VIII. IX. & X. Toletanis ad Annum DC. LVI. 656

V. MVMILVS V. Episcopus *Archabricensis* interfuit Concilio XI. Toletano, pro quo subscripsit *Egila* Diaconus Anno DC. LXXV. 675

VI. MEMORIVS VI. Episcopus *Archabricensis*, ad Ann DC. LXXXI.

VII. SIMPRONIVS VII. Episcopus *Archabricensis*, ad Annum DC. LXXXIV. 681 684

VIII. GABINIVS VIII. Episcopus *Archabricensis*, interfuit Concilijs XV. & XVI. Toletanis, ad Annum DC. XCIII. 693

POST hæc euenit *Hispaniæ* excidium, & *Sarraceni* totam regionem occupantes, vtraque Sedes Pastorum assistentiâ viduata penitus vnquam agnouit Antistitem, donec capta est *Conchæ* ad Annum M. CC. LXXVII. per Nobilem Regem *Alfonsum* VIII. qui iura Episcopalia *Valerienſia*, & *Archabricensia*, Pontificis auctoritate Romani *Conchæ* submisit, in qua sequentes Episcopi post huius vrbis restaurationem numerantur.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. Cathedralis Ecclesiæ Conchensis *in Hispania, quæ* Valerienſi, *&* Archabricensi *successit.*

I. D. IOANNES huius nominis I. Episcopus Conchensis I. cognomento *Tañez*, qui ex Archidiacono Calatrauensi in S. E. Toletana, ad huius Sedis fastigium accessit, vbi omnia ad suæ Ecclesiæ exaltationem componens, obijt Anno M.C.XCV. 1195

II. S. IVLIANVS huius nominis I. Episcopus Conchensis II. ex vrbe *Burgensi* oriundus, primò Archidiaconus Toletanus, cuius vitam & elogia scripsimus supra *Tom.* 1, *Die XXVIII. Ianuar. fol.* 327. quo obijt, Anno M. CC. VII. 1207

III. D. IOANNES huius nominis II. Episcopus Conchensis III. cui plura concessit priuilegia Alfonsus Rex. obijt Annum M. CC. XXV. 1225

IV. D. LVPVS huius nominis I. Episcopus Conchensis IV. tempore Regis Ferdinandi III cognomento *Sancti*, cuius priuilegia confirmat, ad Annum M. CC. XXXII. 1232

V. D. GVNDISALVVS huius nominis I. Episcopus Conchensis V. cognomento *Tanez* ex *Palomechorum* familia *Toletanâ*, interfuit consecretioni Ecclesiæ *Cordubensis* eius memoria ad Annum M. CC.XXXIX. 1239

VI. D. MATTHÆVS huius nominis I. Episcopus Conchensis VI. cognomento *Reynal*, constituxit, & reparauit Palatium Episcopale, eius memoria ad Annum M. CC. LIX. 1259

VII. D. RODERICVS huius nominis I. Episcopus Conchensis VII. ex *Burgensi* vrbe oriundus, ex Canonico huius almæ Ecclesiæ electus, obijt Anno M. CC.LX. 1260

D. PETRVS

Digitized by Google

VIII. D. Petrvs huius nominis I. Episcopus Conchensis VIII cognomento *Laurentio*, qui cum Rege *Alfonso*, cognomento *Sapienti* multa gessit, cum quo interfuit *Barcinone* morti, & sepulturæ *S. Raymundi à Peñafort* ad Annum M CC. LXXV. 1275

IX. D. Gvndisalvvs huius nominis II. Episcopus Conchensis IX, cognomento *Gudiel*, ex Canonico Burgensi, & Archidiacono Toletano, postea Anno M. CC. LXXXII. Episcopalem Sedem *Burgensem* suscepit; hinc S. R. E. Cardinalis, & Episcopus *Ostiensis* tandem obijt Romæ Anno M. CC. XCIX. 1282

X. D. Didacvs huius nominis I. Episcopus Conchensis X. aliquot in sua Ecclesia Anniuersaria dotauit, eius memoria ad Annum M. CC. LXXXIV. 1284

XI. D. Tellvs huius nominis I. Episcopus Conchensis XI. de quo mentio est in confirmatione Priuilegij Sancij IV. Regis apud Molinam *lib. 2 c. 21* Anno M. CC. LXXXVI. 1286

XII. D. Gvndisalvvs huius nominis III. Episcopus Conchensis XII. cognomento *Garcia*, Sancio Regi IV. gratus, obijt Anno M. C C. LXXXIX. 1289

XIII. D. Gvndisalvvs huius nominis IV. Episcopus Conchensis XIII. cognomento *Diaz*, qui ad Sedem Burgensem translatus fuit Anno M. CC. XCII inde ad Archiepiscopatum Toletanum quo obijt Anno M. CCC. X. 1292

Hic notabis quòd M. Ægidius Gonzalez *Chronographus Regius Tom. 1. Theatr. Eccles. Castell. fol. 460. confundere videtur hos Præsules* Gundisaluos, *omittens III. & Acta istius tribuit IV. vnà cum cognomine.* P. Franciscus Escudero in *Catalog. Episcop. Conchens. quemdam* Sanctium *interlineat inter duos* Gundisaluos *supra memoratos, quem Ioannes Paulus Martyr* Histor. Conchens. 2. p. c. 7. fol. 156. *authentico diplomate confundit, & reprobat.*

XIV. D. Paschalivs huius nominis I. Episcopus Conchensis XIV. interfuit Concilio Prouinciali *Pennæfidelensi*, eius memoria ad Annum M. CCC. XIV. 1314

M. Ægidius Gonzalez *refert successisse* Paschalio Martinvm, *quem interfuisse demarcationi limitum* Murciæ, *&* Valentiæ, *Anno* M. CCC. IV. *contendit. Quod absurdum videtur, cum ex relatione* Pauli Rezij *d. Histor. Conchens. 2. p. c. 8. fol. 161.* Paschalivm *interfuisse confirmationi Vrbis* Alcarazensis *per Alfonsum XI. Regem factæ Anno* M. CCC. XIV. *constet.*

XV. D. F. Stephanvs huius nominis I. Episcopus Conchensis XV. ex Canonicorum Regularium instituto in *Portugallia* Præsul *Portucalensis* deinde *Vlyssiponensis*, & bonorum ad Templarios pertinentium Administrator ex Clementis V. PP. commissione. Eius memoria ad Annum M. CCC. XXVI. 1326

XVI. D. Ferdinandvs huius nominis I. Episcopus Conchensis XVI. cuius meminit D. Ægidius de Albornez S. R. E. Cardinalis, eius memoria ad Annum M. CCC. XXX. 1330

XVII. D. Ioannes huius nominis III. Episcopus Conchensis XVII. cognomento *De Ocampo*, fuerat *Ouetensis* Episcopus; & postea translatus ad *Legionensem* sedem circa Annum M. CCC. XXXIII. 1333

XVIII. D. Odo huius nominis I. Episcopus Conchensis XVIII. origine *Gallus* ex *Vasconia*, qui plura suæ Ecclesiæ donauit, obijt Anno M. CCC. XXXVI. 1336

XIX. D. Gvndisalvvs huius nominis V. Episcopus Conchensis XIX. cognomento *de Aquilar*, & *Hinojosa*; Anno M. CCC. XLVII. ad Sedem *Burgensem* translatus, inde ad *Toletanam.* 1347

XX. D. GARSIAS huius nominis I. Episcopus Conchensis XX. Regis Petri Castellæ cognomento Crudelis familiaris, eius memoria ad Annum M. CCC. LVIII. 1358

XXI. D. BARNABAS huius nominis I. Episcopus Conchensis XXI. cognomento *Alfonso*, aut *Zafon*; eius memoria ad Annum M. CCC. LXXI. 1371

XXII. D. PETRVS huius nominis II. Episcopus Conchensis XXII. quem alij *de Toledo* nominant, alij *Gomez Barroso* appellitant. M. Ægidius Gonzalez in *Theatr. S. E. Seguntinæ Tom. 1. c. 10. fol. 163.* asserit, quod fuit Episcopus *Carthaginensis*, post *Seguntinus*, S. R. E. Cardinalis, Episcopus *Sabinus*, *Conimbricensis*, *Vlyssiponensis*, & Archiepiscopus *Toletanus*; Paulus Rizus in aliquo conuenit. In huius Præsulis actis super sedeo, quia tota hæc ecphrasis confusione obliterata, quo me vertam nescio, cum constet hunc obijsse ad Annum M. CCC. LIII. ideo ad hocce tempus peruenire non potuisse. Fides stet apud illos.

XXIII. D. NICOLAVS huius nominis I. Episcopus Conchensis XXIII. cognomento *Biedma*, ex Episcopo *Giennensi*. Hinc iterum ad Annum M. CCC. LXXXIX. ad suam *Giennensem* translatus, ibidem obijt. 1389

XXIV. D. ALVARVS huius nominis I. Episcopus Conchensis XXIV. cognomento *Martinez*, Henrrici II. Regis Cancellarius, obijt ad Annum M CCC. XCIV. 1394

XXV. D. IOANNES huius nominis IV. Episcopus Conchensis XXV. cognomento *Cabeza de Baca*, Synagogam Iudæorum in Ecclesiam Catholicam, titulo S. Mariæ consecrauit Anno M. CCC. III. & ad *Burgensem* Sedem, Anno M. CCCC. VI. translatus est, quâ obijt Anno M. CCCC. XII. vt ex epigraphe eius Sepulchri in Capella S. IACOBI ipsius S. E. Burgensis liquido constat huiusmodi: 1406

D. D. IOANNES CABEZA DE BACA.
PRIMVM CONCHENSIS. DEINDE
SEX ANNIS BVRGENSIS EPISCOPVS.
MIGRAVIT AD DN̄M. AN. M. CCCCXII.

XXVI. D. IOANNES huius nominis V. Episcopus Conchensis XXVI. de quo Chronicon Ioannis II. Regis, vbi legitur, quòd Episcopus iste Anno M. CCCC. VIII. interfuit comitijs Guadalfaxarensibus & congregationi Prælatorum factæ apud Segobiam, circa tutelam Regis, & Regnorum administrationem, & itidem iuramento fidelitatis eiusdem Regis, obijt ad Annum M. CCCC. XIII. 1413

XXVII. D. DIDACVS huius nominis II. Episcopus Conchensis XXVII. cognomento *de Anaya Maldonado*. ex Salmanticensi vrbe oriundus, Magister Henrici III. Regis, Præses Castellæ, Episcopus Aurensis, Tudensis, & Salmantinus, post Conchensis, ex qua sede perrexit ad Concilium Constantiense, vbi Benedictus XIII. depositus à Pontificatu fuit, & electus Martinus V. quo electo, infestum, & infaustum schisma cessauit. Post hæc ad Hispalensem translatus est Anno Domini M. CCC. XVII. Sedem, à qua Aluari lunensis potentiâ deiectus, diu priuatam vitam exegit, donec iterum restitutus Collegium S. Bartholomæi Salmantinum erexit, & obijt Anno M. CCCC. XXXVII. 1417

XXVIII. D. ALVARVS huius nominis II. Episcopus Conchensis XXVIII cognomento *de Yforna*, ex Legionensi Sede ad istam translatus. Interfuit Concilio Basileæ, & Regius Orator ad Romanam Curiam Tertias Decimarum Castellæ Regibus applicari fecit. Henrico

rico IV. ſanctum baptiſma contulit. Eleonoram ſororem Regum Aragoniæ, & Nauarræ vſque Portugalliam comitatus eſt. Hinc ad Compoſtellanam Sedem Anno M. CCCC. XLIV. tranſlatus obijt Anno M. CCCC. XLVIII. 1444

XXIX. D. F. Lvpvs huius nominis II. Epiſcopus Conchenſis XXIX. cognomento, *Barrientos*, ex Prædicatorum familia alumnus; primùm Epiſcopus Segobienſis, poſtea per permutationem Abulenſis, & denique Conchenſis, Inquiſitor Generalis Caſtellæ, Magiſter, & Confeſſarius Principis Henrici IV. Vir doctrinâ, & eruditione egregius obijt Anno M. CCCC. LXIX. 1469

XXX. D. Antonivs huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXX. cognomento *de Veneris*, natione Italus, patria Recanatenſis in Marcha Anconitana, Scriptor nobilis, & Epiſcopus Syracuſanus, qui veniens Caſtellam pro componendis tumultibus Caſtellanorum circa Regis ignauiam Legatus Pij II Rom. Pont. ſic ſe geſſit, vt omnia ſedauerit, ita vt Epiſcopus Legionenſis eligeretur, poſt Conchenſis. Interfuit comitijs, quibus Eliſabethæ Catholicæ ſucceſſio Regni iuramento Præſulum, & Procerum firmata eſt. Obijt Anno M. CCCC. LXXIX. apud Recanatem patriam, iam S. R. E. Cardinalis inauguratus. 1479

XXXI. D. F. Alfonsvs huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXI. cognomento *de Burgos*, ex familia Prædicatorum, electus ad Eliſabethæ Reginæ Catholicæ Confeſſarium, deinde obtinuit Sedem Cordubenſem, poſt Conchenſem, quâ relictâ ad Palentinam tranſlatus eſt Anno M. CCCC. LXXXVI. Inſtituit dum Præſes Conſilij eſſet leges, quas *de la Hermandad* vocamus. Erexit apud Valleſoletum Collegium illud celebre S. Gregorij Fratrum ſui Ordinis, è quo plures Epiſcopi, & Antiſtites prodiere. Obijt Anno M. CCCC. XIX. 1486

XXXII. D. Alfonsvs huius nominis II. Epiſcopus Conchenſis XXXII. cognomento *de Fonſeca*, qui ex Epiſcopo Abulenſi ad huius inſulam deuenit, quâ dimiſſâ Oxomenſem induit ad Annum Domini M. D. IV. Tandem virtutibus clarus, plurimiſque relictis ſuæ liberalitatis monumentis, Obijt ad Annum M. D. VIII. vel circiter. 1504

XXXIII. D. Raphael huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXIII. cognomento *Riario*, patria Saonenſis in Liguria, Prothonotarius Apoſtolicus, electus Epiſcopus Imolenſis, à Sixto IV. Pont. Max. cuius nepos erat Legatus ad Regnum Vngariæ. S. R. E. Cardinalis, Sedium Conſentinæ, Salernitanæ, Oſtienſis, & Albanenſis Antiſtes. Tarauti Archiepiſcopus. S. R. E. Camerlengus, & Cardinalium Collegij Decanus, Adminiſtrator Oxomenſis Epiſcopatus, & tandem Epiſcopus Conchenſis, Obijt Anno M. D. XXI. 1521

XXXIV. D. Didacvs huius nominis III. Epiſcopus Conchenſis XXXIV. cognomento *Ramirez de Villaeſcuſa*, ſeu *de Fuenleal*, ex Archidiacono Vlmetenſi in Abulenſi Eccleſia, Theſaurarius Burgenſis, Canonicus Salmanticenſis, & Giennenſis, Primus Decanus Granatenſis, Cappellanus, & Conſiliarius Principum Philippi I. & Ioannæ eius coniugis, Decanus Hiſpalenſis, & Epiſcopus Aſturicenſis, poſtea Malacitanus, & Viſitator Vniuerſitatis Salmantinæ, Præſes Valleſoletanus, & Epiſcopus Conchenſis. Extruxit celebre Collegium maius S. Iacobi Apoſtoli apud Salmantinos, quod *de* Cvenca dicitur: quod tot illuſtres emittit viros, vt regnum vbique literis decorent, & doctrinis. Aliqua ſcripſit volumina. *Commentaria in Symbolum S. Athanaſij* Lib. I.

De Religione Chriſtiana contra tranſeuntes, vel' redeuntes ad Iudæorum ritus Lib. III. De *Vita, Morte, & Sepultura Reginæ Catholicæ* Lib. I. In *œconomiam Ariſtotelis* Lib. I. De *Pontentijs Animæ* Lib. I. Obijt Anno M. D. XXXVII. 1537

XXXV. D. ALEXANDER huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXV. cognomento *Ceſſarino*, patriâ Romanus, ex Prothonotario Apoſtolico S. R. E. Cardinalis, Legatus à Sacro Collegio ad Adrianum VI. Pontificem electum, in Hiſpania reſidentem, vt de eius electione moneret. Deinde Pampilonenſis Epiſcopus, poſt Conchenſis. Obijt Romæ Anno M. D. XLII. 1542

XXXVI. D. SEBASTIANVS huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXVI. cognomento *Ramirez, de Arellano*, ex Inquiſitore Hiſpalenſi, Granatenſis Auditor, & Præſes. Epiſcopus S. Dominici apud Indos, & Vice-Rex, deinde Tudenſis, poſt Legionenſis, & tandem Conchenſis, Præſeſque Valleſoletanus, quam dignitatem dimiſit, vt ouibus ſuis ſuccurreret, Obijt Anno M. D. XLVII. 1547

XXXVII. D. MICHAEL huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXVII. cognomento *Muñoz*, Collegij Maioris S. Bartholomæi Salmanticenſis togatus, & in eo Iudex Metropolitanus, inde Auditor Granatenſis, Canonicus Doctoralis Caurienſis, S. G Inquiſitionis Conſiliarius, Regis Capellanus, Capellæ Regiæ Granatenſis Maior, Epiſcopus Tudenſis, & illius Cancellariæ viſitator, inde Antiſtes Conchenſis, & Valleſoletanus Præſes, quo munere obijt Anno M. D. LIII. 1553

XXXVIII. D. PETRVS huius nominis III. Epiſcopus Conchenſis XXXVIII. cognomento *de Caſtro*, ex origine Regia progenitus, qui primam Sedem Salmanticenſem obtinuit, poſt Conchenſem, Obijt Anno M. D. LXI. 1561

XXXIX. D. F. BERNARDVS huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XXXIX. cognomento *de Freſneda*, ex ordine Minorum, Philippi II. Regius Confeſſarius, & S. Cruciatæ Commiſſarius, tandem Conchenſis Præſul, è qua ad Cordubenſem Anno M. D. LXXI. tranſlatus Sedem, poſtea ad Cæſarauguſtanam, ibidem obiit Anno M. D. LXXVII. In cuius honorem hæc Carmina ſcripſit Poëta Cæſarauguſtanus. 1571

Qui ſacros cenſus ſacros conſumpſit in vſus,
Dum Triplex cinxit nobile Mitra caput;
Hoc Superis Templum ſtruxit, Muſiſque Lycæum,
Bernardus *totus clarus in Orbe Pater.*

XL. GASPAR huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XL. cognomento *Quiroga*, ex Canonico Toletano, Valleſoletanæ Cancellariæ Auditor, & vnus ex Patribus, & Iudicibus Rotæ Romanæ, Regni vtriuſque Siciliæ Viſitator, Supremi Caſtellæ, & S. G. Inquiſitionis Conſiliarius, Italiæ Præſes, Epiſcopus Conchenſis, deinde Hiſpaniæ Generalis Inquiſitor, à Conſilijs Status, poſt Archipræſul Toletanus Anno M. D. LXXVII. demum S. R. E. Cardinalis, denique multis clarus facinoribus obijt Madridij Anno M. D. XCLIV. 1577

XLI. D DIDACVS huius nominis IV. Epiſcopus Conchenſis XLI. cognomento *Couarruuias*, & *Leyua* ex Præſule Ciuitatenſi, Segobienſis primum poſt Conchenſis electus, obijt ante adeptam poſſeſſionem Madridij dum Caſtellæ Præſidem ageret, Anno M. D. LXXVII. 1577

D. RODE

Digitized by Google

XLII. D. Rodericvs huius nominis II. Epiſcopus Conchenſis XLII. cognomento *de Caſtro*. qui D. F. Bartholomæum Carranza Archiepiſcopum Toletanum ex Pontificis iuſſu capiens, Inquiſitoribus Toletani Tribunalis traddidit, inde S. G. Inquiſitionis Conſiliarius, poſt Epiſcopus Zamorenſis, deinde Conchenſis, quem Gregorius XIII. purpureo condecorauit galero, denique ad Hiſpalenſem Sedem tranſlatus Anno M. D. LXXXI. Obijt Anno M. DC. 1581

XLIII. D. Gomezivs huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XLIII. cognomento *Zapata*, ex Canonico Toletano, & Archidiacono Madridenſi, Indiarum Conſilij Senator, poſt Epiſcopus Carthaginenſis, inde Conchenſis, qui dum munera exerceret Pontificalia Anno M. D. LXXXVII. obijt. 1587

XLIV. D. Ioannes huius nominis VI. Epiſcopus Conchenſis XLIV. cognomento *Fernandez Vadillo*, ex Collegio S. Crucis Valleſoletano, Canonicus Scripturæ primus S. E. Palentinæ, & Epiſcopus Conchenſis, qui Synodum congregauit, obijt Anno M. D. XCV. 1595

XLV. D. Petrvs huius nominis IV. Epiſcopus Conchenſis XLV. cognomento *Porto-carrero*, ex Canonico Hiſpalenſi, Valleſoletanus Auditor, Galleciæ Regens, Concilij Regalis Caſtellæ Senator, & in Supremo S. G. Inquiſitionis Conſiliarius S. Cruciatæ Commiſſarius, Epiſcopus Calagurritanus, inde Cordubenſis, & Generalis Inquiſitor, poſt Conchenſis; ſed Pontificis Clementis VIII. ad ſuæ Sedis reſidentiam decreto pergere iuſſus graui infirmitate oppreſſus, & melancholico dolore lapſus obijt Anno M. D. XCIX. 1599

XLVI. D. Andreas huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XLVI. cognomento *Pacheco*, ex Abbate S. Vincentij in S. E. Toletana, Epiſcopus Pampilonenſis, poſt Segobienſis, demùm Conchenſis, & Inquiſitor Generalis Hiſpaniæ, quod munus retinens Epiſcopatum illico recuſauit Anno M. DC. XXII. Ideò Patriarcha Indiarum, & à Conſilijs Status nominatus Obijt Anno M. DC. XXVI. 1622

XLVII. D. Henricvs huius nominis I. Epiſcopus Conchenſis XLVII. cognomento *Pimentel*, ex ordine Alcantarenſi Eques, Conſilij Ordinum Senator, Archidiaconus, & Canonicus Giennenſis, & S. G. Inquiſitionis Conſiliarius, Epiſcopus Valleſoletanus, deinde Conchenſis. Obijt Anno M. DC. LIV. 1654

XLVIII. D. Ioannes Franciscvs huius nominis VII. Epiſcopus Conchenſis XLVIII. cognomento *Pacheco*, ex Decano Giennenſi Epiſcopus Cordubenſis, ex qua ad hanc Sedem Conchenſem tranſlatus adhuc in hoc munere illuſtriſſimus viuit Antiſtes hoc Anno M. DC. LVI. 1656

Hactenus Catalogus Præſulum Conchenſium, quem nobis ſuppeditarunt Ioannes Paulus Martyr Rizus in *Hiſtor. Conchenſ.* M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius in *Theatr. Eccleſ. Caſtell. Tom.* 1. *fol.* 449. S. E. Conchenſis huiuſmodi pluribus ditata eſt & inſignibus Sanctorum Reliquijs, quarum Catalogum deſcripſere ijdem Rizus & Gonzalez ſupra.

SEXTO

SEXTO
Kal. Octobris.
DIES XXVI.

A. OSCÆ *in Celtiberia Hiſpaniæ Tarraconenſis* TRANSLATIO *aliquot ſacrorum Pignorum Corporis* S. ORENTII *Confeſſoris, Eccleſiæ* Auxenſis *in Gallia Epiſcopi, Fratris* S. Laurentij *S. R. E. Archileuitæ, & Martyris* Hiſpani; *quæ ex eadem Vrbe in* Occenſem *ſolemni pompâ, & celebri plauſu, Deo diſponente peracta eſt.*

B. *Apud* Montem Cœlium *in Carpetania*, DEPOSITIO *ſacrarum exuuiarum Corporis* S. EVSEBII *Pontificis Maximi, quæ in prædeuite, & auratâ thecâ præcluſæ, honorifice cuſtodiuntur, & omnium pietate venerantur, & coluntur.*

NOTÆ.

A. TRANSLATIO *ſacrorum Pignorum* S. ORENTII *Epiſcopi, & Confeſſoris Auſci in Gallia Oſcam Celtiberiæ*] Celeberrima, & famigerata fuit huius TRANSLATIONIS feſtiuitas apud *Oſcenſes Celtiberiæ* cuius memoria adhuc ſuperſtitibus in tanto pretio eſt, quòd huius diei, & ſequentium ſolemnia, vt quid magnificum, cùm explicare deſiderant, in paræmiam abirent. Eius res geſtas *Hiſpano* ſermone Franciſcus Didacus de Aynſa, & de Yriart integro *Libello*, Oſcæ edito Anno M. DC. XII. compaginauit; & in *Hiſtor. Oſcenſ. lib. 3. c. 34. fol.* 496. aliqua dixit. Doctor Ioannes Franciſcus Andreſius Regni Aragoniæ Chronographus in *Defenſor. Patr. S. Orent. c. 8. fol.* 122. etiam huius *Translationis* Acta tranſcribit De ea & Nos ſupra *Tom. 2. Die XV. Mart. lit. C. n. 8. fol.* 234 Illa & Nos breuiori calculo compaginabimus, vt tantæ ſolemnitatis pompa reuiuiſcat, & in Orbem denuò diffundatur, maximè vt *Gallicanis* Scriptoribus pateat, quanto humanitatis affectu Chriſtianiſſimus Galliarum Rex *Henricus IV.* Oſcenſes tunc fuit proſecutus, dum ſæpius Archiepiſcopo Auſcenſi, Priori & Fratribus Monaſterij S. Orentij, & Conſulibus vrbis Auxitanæ, perſuas litteras Regias præceperat, illis partem Reliquiarum *S. Orentij Præſulis* impartiri. Quæ omnia *Sauſſayo*, & *Catellio* hactenus ignorata, pateſcent.

Scriptores.

ACTA

Digitized by Google

ACTA TRANSLATIONIS Sacrarum Reliquiarum Corporis S. Orentij Confessoris Episcopi Auscensis in Gallia, origine Hispani ex Osca Celtiberiæ, Fratris gemelli Sancti Laurentij S. R. E. Archileuitæ Martyris, & Filij SS. Orentij, & Patientiæ Coniugum.

Desiderium Oscensium pro Reliquiis S. Orentij.

CVM *sæpenumerò* Oscensis *Vrbis deuotio, & eius* S. E. *Episcopus, Decanus, & Capitulum summis affectibus versarentur, in adipiscendis aliquot sacris pignoribus Corporis* B. ORENTII, *Episcopi* Auxitani *in* Gallia, *Confessoris; Fratris gemelli* B. Laurentij *Archileuitæ, & Filij* SS. Orentij, *&* Patientiæ *coniugum, olim Ciuium* Oscensium: *Cuius* B. ORENTII *Episcopi lipsana, condita in Monasterio ipsi Sanctissimo Præsuli dicato apud* Auscensem *Vrbem, noscebantur; & eorum desiderium nullis precibus, & diuersis moliminibus adimpleri non posßit, stantibus quandoque bellorum assiduis inter* Hispaniam, *&* Galliam *dissidentium interstitijs, aliquando verò difficultatum successiuarum intercapedinibus, resultantium ex fauoris, & opis defectu apud Christianissimum* Galliæ, *apud Archiepiscopum* Auscіæ, *& apud Monachos* S. Orentij, *per quorum manus eiusmodi fauor erat assequendus; Episcopus, Capitulum, & Vrbs Oscensis, tot contrarietatibus implicata diu subsistit, donec apud Christianissimum* Henricum IV. *Galliæ Regem*, D. Emanuel Donlope *nobilis* Celtiber, *patriâ* Cæsaraugustanus, *Regiæ cameræ seruitio mancipatus existens, Christianissimo sæpius effusis precibus, & supplicationibus exorauit, quatenus Vrbis* Oscensis *deuotionem, eius Ecclesiæ Episcopi, Decani, & Capituli pietatem foueret, præcipiens Archiepiscopo* Auscensi, *Consulibus, Priori, & Monachis Cœnobij, quo erat conditum* S. ORENTII *ipsius Vrbis Antistitis, & Confessoris, patriâ* Celtiberi, *ortu* Oscensis, *sacrum* CORPVS, *vt illis aliquot ipsius exuuiarum fragmenta donarentur. Annuit Rex Christianissimus iustis* Emanuelis *interpellationibus, & ideo illi Regias literas dedit Archiepiscopo* Auxensi, *Priori, & Monachis Cœnobij, Consulibus, & Proregi illius Prouinciæ subdatis die* XXX. Nouembris *Anno* M. DC. VII. *Regio nomine roboratas, & per* Forget *Secretarium subscriptas, quibus præcipit, vt protinus Syndicis Vrbis* Oscensis *pars aliqua Reliquiarum Corporis* S. ORENTII, *ipsius Vrbis Episcopi, &* Oscensis *origine, tribuatur. His literis acceptis, Vrbs, Episcopus, & Capitulum* Oscense *exhilarati, protinus ad hoc ministerium exequendum elegerunt Commissarios, & Syndicos Doctorem* Petrum Lupum *Scholasticum Vniuersitatis, & Canonicum* Oscensem *pro Ecclesia*; Martinum Coscon, Martinum del Molino, Martinum Ioannem de Felices Donlope, *&* Sebastianum de Canales *pro ciuitate, qui* Auscium *aduentantes, illico de* Translatione *Reliquiarum actum est. Conuenerat inter* D. Emanuelem Donlope (*qui susceptis literis Regijs* Auscium *deuenerat, vt facilius animos Archiepiscopi, Prioris, & Consulum deliniret*) *& ipsos Archiepiscopum, Priorem, & Consules, quòd Ciuitas* Oscensis *in remunerationem concessarum Reliquiarum* S. ORENTII *Præsulis, quas* Auscium *tradere promiserat, itidem aliquas Reliquias* SS. Orentij, *&* Patientiæ, *Parentum* S. ORENTII *Auxitani Pontificis, Auxitanæ Ciuitati donaret; & ideo in huius conuersionis vim, Ciuitas Oscensis à Philippo* III. *Rege Catholico licentiam, & à* Paulo V. *Pontifice Maximo facultatem impetrauerat, extrahendi ex Monasterio* de Loret, *vbi Corpora* SS. Orensij, *&* Patientiæ, *Parentum* SS. Laurentij, *&* Orensij, *tumulata quiescunt; aliquot lipsana condonanda Syndicis* Auxitanæ

Rellorum causa dilatum.

Ope D. Emanuelis Donlope executum.

Cõmissarij electi.

Conuentio de reciprocis lipsanis donandis inter Auscium & Oscam.

Ciuitatis. Sed quia Oscenses *illa non detulerant* Auscium, *res cœpit labefactari, ita vt prorsus fere omnia pacta corruerent. At industriâ, & diligentia* D. Emanuelis *hæc tempestas sedata, recentioribus literis Regijs, tandem de traditione Reliquiarum* S. Orentii *Præsulis actum, eâ conditione, quòd Syndici* Auxitani Oscam *cum* Reliquijs *deueniant, & ipsis* Osca *Ciuitas exuuiarum partem* SS. Orentij, *&* Patientiæ *tradat. Hinc ad Monasterium* S. Orentii *deuentum, & apertâ thecâ, aliqua ossa S. Confessoris extracta, & in capsula argentea reposita per* Leonardum *Archiepiscopum* Auscensem, *in summo Altari collocata sunt. De quo huiusmodi fuit authenticum instrumentum confectum:*

Instrumentum extractionis Reliquiarum.

In Dei Nomine Amen. Nouerint vniuersi, & singuli, præsentes pariter & futuri, quòd Anno à Natiuitate Domini M. DC. IX. & Die XIV. Mensis Septembris ante meridiem, apud Auxis Ciuitatem, & in Ecclesia S. Orentii, eiusdem Ciuitatis, regnante Christianissimo Principe D. N. D. Henrico Dei gratiâ Francorum, & Nauarræ Rege, coram Nobis Claudio de Brie, Dominico Viuent, & Ioanne de Pardeilhan, Notarijs constitutis, Tabellionibusque Regis hæreditarijs requisitis, & subsignatis, existentes & personaliter constituti Domini, & egregij Viri Petrus Lopez Sacræ Theologiæ Doctor, Magister Scholæ almæ Vniuersitatis, & Studij Generalis, & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Ciuitatis Oscæ; Martinus Coscon; Martinus del Medino, Martinus Ioannes de Felices, & Sebastianus de Canales Secretarius dictæ Ciuitatis Oscæ Regni Aragonum, procuratorio nomine Reuerendissimi Domini Berengari de Bardaxi Dei gratia, & S. Sedis Apostolicæ, Episcopi dictæ Ciuitatis Oscæ, atque à Consilijs Regi Hispaniæ, etiam nomine procuratorio ad hoc specialiter constituto, à Dominis Vicegerente Decano, Canonicis, & Capitulo Ecclesiæ Cathedralis Oscæ, dequibus docuerunt, retentis dictis procurationibus, ac etiam mediante deliberatione Iuratorum, & Ciuium dictæ Ciuitatis Oscæ, per Magistrum Andream de Castro, Die IV. eiusdem Mensis Septembris, & dictam deliberationem Ciuium, per Magistrum Sebastianum de Canales, Die III. Mensis Septembris, tanquam Notarios publicos de numero dictæ Ciuitatis Oscæ. Qui omnes nomine quo supra, iuxta prouisiones Apostolicas, & mandata D. N. Francorum Regis, obtentas ad diligentiam D. Manuelis Donlope Nobilis Regis Cameræ Ordinarij seruientis; cognouerunt se habere, & recepisse, vt continetur in dictis procurationibus, & deliberatione Consilij, à Reuerendissimo in Christo Patre D. N. Leonardo Dei gratiâ, & S. Sedis Apostolicæ, Archiepiscopo Auxitano, & à DD. Religiosis Viris D. Francisco Entreagues Superiore dicti Monasterij, qui aperturam arcæ, in qua corpus Diui Orentii requieuit, fecit in præsentia dicti Domini Archiepiscopi, cui tradidit Reliquias infra memoratas, iuxta mandatum Summi Pontificis, & Regis; & à Francisco Burin Decano, Petro Pelous Camerario, Bernardo Despax Sacristâ, Ramberto Biney Infirmario, Ioanne Ceres Eleemosynario, Iacobo de Camps Operario, & Syndico, Bartholomæo Ligñan Refectuario, Petro Bosquet Hospitalario, Petro Paxis, Andreâ Fabrice, Antonio Santhous Syndico, Friscio Rey, Ioanne Orliac, Ioanne Mereau, Bernardo Sanzet, Antonio Pasican, Bernardo de Laue, & Geraldo Fremat Religiosis dicti Monasterij Sancti Orantij Auxitani. Necnon Venerabilibus Viris DD. Ioanne Gineston Iurium Doctore, Arnaldo Ramon. Raymundo Vignaulx, Ioanne Duuerdier, Petro Lauerat, Iacobo Lebe, Azema Berge, & Gillermo Cinquefrays Consulibus prædictæ Ciuitatis Auxis, aliquas Corporis Reliquias S. Orentii, videlicet Mediam Partem Ossis

Tibiæ

TIBIÆ VNIVS ex parte genu ſiniſtri nomine Phoſcilæ maius longi digitorum Octo, aut Nouem. Et OS ALIVD PARVVM METACARPINVM PEDIS, longum digitorum Quatuor, quod eſt integrum cum appoſicijs ſuis Quas reliquias dicti Procuratores tenentur, & promiſerunt deferre in dictam Ciuitatem, & Eccleſiam Cathedralem Oſcenſem. Quæ quidem RELIQVIÆ coram, & in præſentia dicti D. Donlope, & dictorum Procuratorum ſuſceptæ fuerunt per dictum Reuerendiſſimum D. Auxitanum Epiſcopum ex parte, loco, & monumento vbi ſanctiſſimum Corpus B. ORENTII manere ſolet, & conquieſcere in Eccleſia Monaſterij dedicatâ B. ORENTIO, & poſtea poſitæ in paruula arca argentea, expreſſe compoſita, & ab eiſdem in hunc locum allata, claue fixa, quæ quidem clauis, ſigillo ordinario dicti D. Archiepiſcopi, & ſigillo dicti Monaſterij, ac etiam dictorum Conſulum, tanquam Patronorum, & Defenſorum dictarum Reliquiarum dictæ Ciuitatis Auxis, ſigillata, data fuit in manus dicti Domini Donlope. Quam quidem in inſtanti in poteſtatem dictorum Procuratorum remiſit, & in præſentia eiuſdem Domini Reuerendiſſimi D. Archiepiſcopi, Religioſorum, & Conſulum. Ita vt dicti Procuratores dixerunt, & profeſſi ſunt, & de dictis Reliquijs ſe habuerunt, & tenuerunt pro contentis. Qui quidem Procuratores dictum Reuerendiſſimum Archiepiſcopum, necnon Religioſos dicti Monaſterij & conſules exonerare promiſerunt, ac etiam releuare ſub hypotheca bonorum mobilium dictorum ſuorum conſtituentium, & ita iurauerunt ſuper Quatuor Dei Euangelia. De quibus inſtrumentum receptum fuit per nos Notarios prædictos, & ſubſignatos in fidem præmiſſorum cum dictis partibus cede originali huiuſmodi Inſtrumenti. De Brie; de Viuent; de Pardehilhan. Notarij prædicti.

HIC *notandum eſt, quod licet in hoc Inſtrumento referatur,* SS. Reliquias *Commiſſarijs* Oſcenſibus *fuiſſe traditas, hoc intelligendum venit, quatenus ſpectabat ad Monachos; nam re verâ hæc traditio facienda erat per Archiepiſcopum virtute commiſſionis Apoſtolicæ, & Regiis decretis. Igitur Arcula cum præfatis Reliquijs in Monaſterij Maiore Altare permanſit, ad vſque ſequentem diem, quo Archiepiſcopus proceſſionaliter illam ad Eccleſiam Metropolitanam magna pompa, & apparatu retulit; & ibidem vltimam de* SS. Reliquijs *traditionem fecit* D. Donlope, *& Sindicis, qui illas alterâ die reportare in patriam propoſuere, quibus ad* Tarbam *vſque comitante Auxitano Præſule ſuſceptis proceſſere, vt omnia in Inſtrumento huius traditionis ad longum referuntur, cuius tælis eſt tenor.*

SS. Reliquiæ traduntur ab Archiepiſcopo, cum Inſtrumento huiuſmodi.

LEONARDVS miſericordiâ Dei, & S. Sedis Apoſtolicæ gratiâ Archiepiſcopus Auxitanus. Vniuerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis, Salutem in Domino. CVM Illuſtriſſimus Dominus Epiſcopus Oſcenſis in Regno Aragonum, & Venerabiles Viri Decanus, Capitulum, & Canonici inſignis Eccleſiæ Ciuitatis Oſcenſis, nec non & Vniuerſitas eiuſdem Ciuitatis, feruore deuotionis accenſi, ſacras aliquas Reliquias S. ORENTII, Prædeceſſoris noſtri Archiepiſcopi Auxitani, cuius glorioſiſſimum Corpus, in Eccleſia Monaſterij S. Orentij Ordinis S. Benedicti huius Ciuitatis Auxitanæ requieſcit, extrahere, eaſque ad prædictam Ciuitatem Oſcenſem deferre, & in Eccleſia Oſcenſi, cum eo quo decet honore collocare, iam diù in optatis haberent: Supplicatione factâ S. D. N. Papæ Paulo V. ſua Sanctitas, pio eorum deſiderio fauorabiliter annuens, dictarum Reliquiarum Tranſlationem conceſſit, modò conſenſus noſter interueniret. Aduenienti igitur Die XIII. inſtantis Menſis Septembris, Anni Domini M. DC. IX. contulerunt ſe in hanc Ciuitatem Au-

xitanam, DD. Petrus Lopez S. Th. Doctor, Scholaſticus almæ Vniuerſitatis, & Studij Generalis, ac Canonicus Eccleſiæ Cathedralis Oſcæ; Martinus Coſcon; Martinus del Molino; Martinus Ioannes de Felices, qui pro parte præfati Reuerendiſſimi D. Berengarij Bardaxi Epiſcopi Oſcenſis, nec non & Venerabilis Capituli prædicti & Iuſtitiæ Prioris, ac Iuratorum dictæ Ciuitatis Oſcenſis; & tanquam eorum Procuratores, prout de duobus procurationum inſtrumentis per M. Andream de Caſtro, Notarium publicum, ac Regium, & de numero Ciuitatis Oſcenſis, Die IV. inſtantis Menſis Septembris, retentis. Nec non, & alio inſtrumento procurationis per Sebaſtianum de Canales, habitatorem, & Notarium Regium, & Secretarium eiuſdem Ciuitatis Oſcenſis, Die III. eiuſdem Menſis retento, fidem factorum, qui omnes vna cum dicto Sebaſtiano de Canales ſecretario prædicto à Nobis SS. Reliquias, prædicti S. ORENTII petierunt. NOS igitur, viſâ ſignaturâ S. D. N. Papæ deſuper obtentâ, ſub Datum Romæ apud S. Petrum Nonas Nouembris, Pontificatus ſui Anno Secundo: nec non & acceptis à Chriſtianiſſimo Francorum, & Nauarræ Rege pluribus literis conſenſum ſuum continentibus, tam piam dictorum Dominorum duximus admittendam. DIE igitur ſubſequenti, quo celebratur feſtiuitas Exaltationis S. Crucis, Nos vna cum Manueli Donlope, & dictis Procuratoribus Ciuitatis Oſcæ, ac Conſulibus huius Ciuitatis Auxitanæ, in Eccleſiam dicti Monaſterij, matutino tempore conuenimus, vbi peracto à Nobis SS. Miſſæ Sacrificio, in Capella, in qua Reliquiæ S. ORENTII aſſeruantur, & habitâ concione de honore, & veneratione Reliquiarum, mox accenſis facibus, & adſtantibus Nobis Religioſis Viris Franciſco de Vtrayguas Suppriore dicti Monaſterij, Franciſco Burin Decano, Petro Pelous Camerario, Bernardo Deſpax Sacriſtâ, Iacobo de Camps Operario, & Syndico, & omnibus aliis prædicti Monaſterij Religioſis, ac præſentibus præfato Domino Donlope, & dictis DD. Procuratoribus, necnon & M. Ioanne Gineſton, Raymundo de Vignaulx, Ioanne Duuerdier, , Petro Lauerat, Iacobo Leuè, & Guillermo Cinquefrais Conſulibus huius Ciuitatis Auxitanæ, ac Bertrando Caupene Syndico, & M. Petro Beaulis in medicina Doctore, & infinita Chriſti fidelium multitudine, ad aperturam Arcæ eiusdem ligneæ, ferreis clatris vallatæ, cum debita veneratione proceſſimus; in qua Arca reperimus oſſa permulta, & ſacras Reliquias S. ORENTII Archiepiſcopi, & inde extraximus ſuperiorem partem OSSIS TIBIÆ longitudinis Octo, vel Nouem digitorum, & OSSICVLVM pedis, longitudinis Quatuor digitorum, integrum cum ſuis apophitijs. Deinde, arculâ illâ clauſâ, Reliquias extractas ſericis panis inuolutas, in Arcula argentea, priùs à Nobis benedicta, quam prædicti Procuratores, ad ſacras Reliquias transferendas, ſecum detulerant, poſuimus; & eâ rectè ſerâ firmata, & ſigillo etiam Noſtro munita, clauem eiuſdem dicto D. Donlope tradidimus cuſtodiendam; & decantato hymno Confeſſorum, peractiſquè præcibus in huiuſmodi Reliquiarum Trãslationibus fieri ſolitis, prædictam Arculam argenteam ſupra Maiore Altari Eccleſiæ dicti Monaſterij repoſuimus: vbi venerandas Reliquias populo adorandas, vſque ad diem ſequentem reliquimus. Quo peracto, præfati Procuratores in honorem D. ORENTII lampadem dederunt argenteam, valoris CC. L. librarum Gallicarum, quam ſuſpendere fecerunt, coram Reliquijs, & Altari S. Confeſſoris; & vt diu, noctuque ardeat dederunt dictis Conſulibus huius Ciuitatis, & Syndico dicti Monaſterij Centum aureos valoris CCC. librarum, quos præfati Conſules, & Syndicus coniunctim, in redditus annuos ad prædictum finem conuertere tenentur, de quo inſtrumentum publicum

Digitized by Google

blicum retentum fuit, per M. Claudium Brie, Dominicum Viuent, & Ioannem Pardeilham Notarios Regios prædictæ Ciuitatis Auxitanæ, die datæ XV. Menſis, & Anni prædicti. Eadem die, hora VII. poſt meridiem, Pontificalibus induti veſtimentis, vna cum Capitulo, & toto Clero Noſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ proceſſionaliter iuimus in dictam Eccleſiam S. ORENTII, Nos comitantibus dictis Conſulibus Auxitanis, & magna noſtri populi multitudine; quo peruenti, hymnis, reſponſorijs, & orationibus in honorem Deiparæ Virginis MARIÆ, Patronæ noſtræ, & dicti S. ORENTII decantatis, & incenſationibus, in talibus requiſitis, peractis; accepimus prædictam Arculam argenteam, vna cum Reliquijs in ea incluſis, illamque omni cum veneratione in dictam Noſtram Eccleſiam Metropolitanam traſtulimus, præeuntibus, & ſubſequentibus ibidem multis cereis, & interſtitijs accenſis, & poſtquam in dictam Noſtram Eccleſiam peruenimus, dictam Arculam ſuper Maiori Altari collocauimus cum debitis ſemper incenſationibus, & reuerentijs, & cantatis Antiphonis, Reſponſorijs, & orationibus pluribus, dataque benedictione populo, acceſſit D. Manuel Donlope, qui tradidit Nobis clauem dictæ Arculæ, quam prius papyro incluſam, & ſigillo noſtro munitam, eidem reddidimus; qui eodem inſtanti, & coram Nobis eam tradidit d. D. Petro Lopez & Comprocuratoribus ſuis. Quibus omnibus peractis, quoſdam Presbyteros ad cuſtodiendas dictas Reliquias, vſque ad diem ſequentem ordinauimus & ſic in pace in Palatium noſtrum rediuimus. Die vero dicta ſequenti XVI Menſis, & Anni ſuperioris, & infraſcripti hora VIII. Matutina, Nos Pontificalibus, vt ſupra, induti veſtimenris, & Nobis adſtantibus Canonicis, & toto Clero Noſtræ Ciuitatis, prædictam Arculam argenteam, vna cum Reliquijs in ea incluſis, omni cum reuerentia accepimus, illamque perſonaliter aſportauimus, vſque ad Capellam N. D. de Niuibus nuncupatam, extra muros Noſtæ Ciuitatis; quo peruenti illam ſuper Altare collocauimus, Miſſamque ibidem celebrauimus, benedictioneque ſolemni populo data, prædictam Arculam, Equo albo ad illam portandam, Sella, ſalarijs, panniſque argenteis, præparato impoſuimus; quam vna cum dictis Procuratoribus, vſque ad Vrbem S. Seueri Diæceſis Tarbienſis conduximus; & in comitatu Reuerendiſſi mi D. Epiſcopi Tarbienſis, quem ibidem habuimus, reliquimus In quorum fidem has præſentes literas manu propria ſignatas, & Sigillo noſtro munitas per ſecretarium expediri fecimus. Datum in dicta Vrbe S. Seueri die XVII. Menſis Septembris, Anno Domini M. DC. IX. Leonardus Archiepiſcopus Auxitanus. De Mandato Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi. De Cauſe Secretarius.

Itineris deſcriptio Auxi Oſcam.

HOC *Die ex Ciuitate* S. Seueri *magnâ Oppidanorum multitudine comitante* Reliquiæ Tarbam *conceſſêre, vbi Epiſcopus illius Vrbis obuiam fecit Noſtris, qui famâ* Tranſlationis *cum innumeris Equitibus, & familiaribus venerat, & adoratis* Reliquijs, *in vrbem repedauit, vt ſolemnem proceſſionem inſtrueret, quâ reciperentur* Reliquiæ. *Ita factum, & die ſequenti* XVIII. Septembris *poſt Miſſam, & concionem de laudibus S. Confeſſoris exactam, proceſſêre Noſtri cum* SS. Reliquijs, *quas per aliquot ſpatium itineris ſunt comitati Archiepiſcopus* Auxitanus, *& Epiſcopus* Tarbienſis, *& è loco deſignato, Noſtris vale dicto ſummâ humanitate diſceſſere cum ſuis, relinquens* Auxitanus *Antiſtes duos Capellanos, qui comitarentur* SS. Reliquias, *& impoſterum cùm reuerterentur ferrent lipſanæ, quæ Ciuitas* Oſcenſis *de Corporibus* SS. Orentij, *&* Patientiæ *Parentum* S. ORENTII *Auxitani Præſulis, promiſerat, vnà cum Monachis, ad hoc ſpecialiter conſtitutis; & ad* Coarraſam *Oppidum peruenere, vbi etiam ſolemniter recepta ſunt, & in Eccleſia depoſitæ. Hinc Die*

XX. *per* Nay *Oppidum, ad* Rioſt, *inde Die* XXI. *ad villam nomine* Sallen; *è qua egreſſi Die* XXII. Bieſcas *deuenere, & tandem apud vicum* Senegue *pernoctauêre. E quo Die* XXIII. *in* Iaccam *vrbem, vbi ſolemnis apparatus diſpoſitus erat conceſſêre, deinde* Boleam *Die* XXIV. *vbi ſequenti die quiêuere, vt* Oſcæ *fieret prauentio ſolemniſſima in receptione* SS. Reliquiarum, *quâ conſtitutâ, Die* XXVI. Septembris *in patriam vrbem ingreſſæ, ſolemniſſimâ pompâ, & per* Nouendium *varijs demonſtrationis ſpiritualibus, & temporalibus officijs collocatæ ſunt.*

Oſcæ recipiuntur ſolemni pompâ.

Denique iubilationibus, feſtis, & choreis expletis, Epiſcopi Oſcenſis, *&* Iacenſis, *qui omnibus ſolemnibus interfuit, conuocatis Monachis Monaſterij* Auxitani, *& Capellanis Archiepiſcopi, qui ad deferenda aliquot lipſana* SS. Orentij,& Patientiæ *Parentum* S. Orentij *Auxitani venerant, illis partes* OSSIVM *eiuſmodi Sanctorum, ex monumento, quô quieſcunt in Monaſterio* Lauretano, *in capſulâ argentea, ſubſignata, & ſigillis munita, repoſuerunt. Capſulamque illis tradiderunt. Qui ad propria reuerſi, Monachi* S. Orentij *receperunt* Reliquias, *& illas in Capella ad hoc ſpecialiter conſtructa collocarunt, vbi* S. Patientiæ *meritis multi ægroti ſanitatem à Domino recipiunt. Qui cum Patre regnat, & Spiritu Sancto in ſecula.*

Dantur Reliquiæ SS. Orentij, & Patientiæ Monachis S. Orentij.

Hæc ſunt ACTA per compendium recenſita; qui res geſtas ad amuſſim legere deſiderat, adeat *Ayniam*, & *Andreſium*, qui vterque ex profeſſo huius *Tranſlationis* etiam minutiſſimas actiones conſcripſit; quarum ecphraſim hîc referre, & prolixu, & inutile. Multa Poëtæ *Celtiberi* tam *Hiſpano*, quam *Latino* ſermone Carmina compoſuere, in huius *S. Tranſlationis* lætitiam, & anamneſim; en tibi ſequentia damus.

Auſcius *vt vidit precibus pia vota Parentis*
Coniungi, miſerans hos dedit ore ſonos.
OSCA *Soror, triſtes quas voluis pectore curas*
Diſcute, pro curis gaudia ſume tuis.
Abſentis reuocare cupis, bona Mater, ORENTI
Vel cineres: partem, quod licet, ecce damus.
Excipit hanc genitrix gaudens; pro pignore grates
Dignas ſe tanto reddere poſſe, negat.
Vrbs generoſa (inquit) præſenti laude paraſti
Immortale tibi, perpetuumque decus.
Iam tua conceſſi memorandi gloria doni
Omnis in ore frequens poſteritatis erit.
Hiſtoricique tuas laudes Annalibus addent,
Qui Patriæ condent facta legenda ſua.
Namque pie Nobis tribuiſti lipſana mentis,
Lipſana magnificis anteferenda bonis.

Ex ſuperius dictis *Catellus*, & *Sauſſayus* nobiliſſimi Galliæ Scriptores perpendent, quanto incertitudinis vitio laborent eorum opinationes, & dicteria, quibus perſuadere coronantur, nequaquam ORENTIVM Præſulem *Auxitanum* fuiſſe *Oſcenſem*, nec filium *SS. Orentij*, & *Patientiæ*, ac Fratrem *S. Laurentij.*

B. S. EVSEBIVS Papa, & Martyr.] Eius meminit Ado, & Martyrologium Romanum Baron. lit. *C. fol.* 600. Caſtellanum Vaſq. *fol.* 158. Luſitanum Lup. *fol.* 206. & cætera recentiora. De eo Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 3. *Ann.* 311. *n.* 40. & cæteri rerum Pontificalium Scriptores, nempe *Damaſus, Luitprandus, Euſebius,*

Martyrologia.

Digitized by Google

Euſebius, *Platina*, *Caballerijs*, *Illeſcas*, *Spondanus*, & *Turſelinus*. Eius Acta breuiter compaginat Phillippus Ferrarius in *Cathalog. SS. Ital. fol.* 615. ſic: EVSEBIVS natione Græcus S. Marcello ſucceſſit in Pontificatu, Maxentio Romæ Imperante, Anno ſalutis CCC. IX. Octauo perſecutionis anno, quem prius Medicum fuiſſe ferunt. Scripſit Tres Epiſtolas. I. ad Galliæ Epiſcopos II. ad Ægyptios. III. ad Epiſcopos Tuſciæ, Campaniæ. Nonnulla conſtituit, in quibus hæc præcipua, vt puella deſponſata in Monaſterium ingredi non prohibeatur: Ne Sacrificiũ Altaris in ſerico, ſed in lineo panno fiat: Ne ieiunia legitima abſq; neceſſitate ſoluantur. Habuit ordinationem vnam Menſe Decembri, qua presbyteros XIII. Diaconos III. & Epiſcopos XIV. per diuerſa loca creauit. Cumque Annos II. Menſes VII & Dies XVI. ſediſſet, obdormiuit in Domino, apud S. Petrum ſepultus. Quatenus ad Tranſlationem Româ Hiſpaniam ad Monaſterium Montis-Cœlij videndus D. Petrus Gonzalez de Mendoza Archiepiſcopus Grannatenſis in Hiſtor. Salzed. lib. 4. c. 11. fol. 838. vbi Acta, & Teſtimonium Tranſlationis inueniet eruditus.

Scriptores.

Quid ſcripſerit?

Qua decreuerit.

Obiit.

Tranſlatio ad Hiſpaniam.

QVINTO
Kal. Octobris.
DIES XXVII.

A MEDIONALI *in Iſubria* S. CAII OPII, *origine* Hiſpani, *ipſius Vrbis Epiſcopi*; *qui primùm militiam ſecutus*, Centurionis *titulo cùm fuiſſet exinde decoratus*, *primus poſt Chriſti mortem*, *videns*, *Domino moriente*, *ſaxorum mutuò ſeſe collidentium fragorem*, *& eclipſi extra naturæ terminos ſuccedente*, *Solis*, *& Lunæ defectionem*, *Chriſtum eſſe verum Dei Filium confeſſus eſt*: *demùm exuto baltheo*, *Chriſtianis adhærens*, Mediolanenſis *Vrbis infulâ indutus*, *ibidem* Confeſſoris *titulo ad Superos euolauit*.

B. CORDVBÆ *in Bætica Hiſpaniæ* SS. ADVLPHI, *& IOANNIS fratrum*; *Qui* Hiſpali *nati*, *& oriundi*, *cum Matre* Arthemia, *& Aurea ſorore Vrbem Patritiam perrexere*, *vbi cùm fidem ſuam Arabibus*, *& iſtorum errores edicere decreuiſſent*, *ab illis tenti*, *primitias Martyrum in Sarracenica perſecutione Agoniſtæ intrepidi collegere*.

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

A. SANCTVS CAIVS OPIVS *Hispanus, primùm Centurio, post Mediolanensis Præsul.*] Hunc fuisse filium *S. Cornelij Centurionis Malacitani* ex Hispania oriundi, superius hoc ipso *Tom.* 5. *Die XIII. Septembr. lit. A.* scriptum reliquimus, & probatur ex Flauio Dextro in *Chron. Ann.* 34. his verbis: CAIVS OPIVS *Centurio* Hispanus *credit Christo morienti in Cruce.* Quo loco videndi Rodericus Caro *lit. A. fol.* 6. & Franciscus Biuarius *Comment.* 3. *n.* 1. *fol.* 25. Expressius idem Dexter in *Chron. eod. Ann.* 34. hac serie, vbi omnia in textu conscripta breui periodo recenset; *Floret per id tempus in* Hispania CAIVS OPIVS *Centurio filius*, Cornelij *pariter Centurionis* (Malacitani) *Qui morientem Christum prædicat* Ierosolymis *esse* Filium Dei, *inter fragores saxorum, mutuò se se collidentium, obducto tenebris die. Ex Gentilibusque à Christi morte primus hic* Christianus Centurio *credidit. Qui fuit Ciuis Romanus, baptizatusque à* B. Barnaba, *factus est* III. Mediolanensis *Episcopus: Vir quidem Apostolicus, qui Christi mortem, & eclypsin admirabilem primus omnium* Hispanis, *genti suæ, cum audientium stupore, refert.* En ex *Dextro* originem; en fidem, & hominis identitatem, & sanctitatem. Quibus admissis, venio ad elogia. Celebre compaginat Martyrologium Romanum *Baron. lit. G. fol.* 601. hac clausulâ, *Mediolani* S. CAII *Episcopi, Discipuli* B. Barnabæ *Apostoli, qui multa in persecutione Neronis passus, in pace quieuit.* Conueniunt Vazq. in *Castellan. fol.* 157. Lupus in *Lusitan. fol.* 207. Higuera in *Hispan. MS. fol.* 48. De eo post Dextrum Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 36. *n.* 6. *fol.* 7. Rodericus Caro, & Biuar. *d. Ann.* 34. *lit. T. fol.* 9. ille *Ann.* 34. *Comment.* 8. *n.* 2. *fol.* 42. Martinus de Roa *Histor. Malacitan. c.* 9. Fragorem, moriente Domino, & confessionem Nostri Centurionis descripsit Iuuencus Noster, sic:

Quis fuerit, & an Hispanus?

Martyrologia.

Scinduntur pariter sancti velamina Templi,
Carbasaque in geminas partes dirupta dehiscunt,
Et tremebunda omni concussa est pondere tellus,
Dissiliuntque suo rupta de corpore cautes.
Tum veterum monumenta virûm patuere, repulsis
Obicibus: viuæque animæ per membra reuersæ,
Et visum passæ populi, per mœnia late
Errauêre vrbis; sic terrent omnia Mundum.
Militibus primis quatiuntur corda pauore
Dedita quæ sauæ seruabant corpora pœnæ.
Atque Deum Christum Centurio *corde fatetur.*

Sed & *Cæcilius Sedulius*, Noster Pontifex *Oretanus*, de quo & Nos *supr. Tom.* 1. *Die XXIV. Februar. fol.* 240. *lit. A.* huius horroris tenebras, & *Centurionis* Nostri fidem, sequentibus Carminibus compulsauit.

Interea horrendæ subito venere tenebræ,
Et totum tenuêre polum, mœstisque nigrantem
Exequijs texére diem. Sol nube coruscos
Abscondens radios, tetro velatus amictu

Delituit,

Delituit, triſtemque infecit luctibus Orbem.
Hunc elementa ſibi meruerunt cernere vultum
Auxilijs orbata patris, latata per ortum,
Mœſta per Occaſum. Nam lux vt tempore fulſit
Naſcentis Domini, ſic hoc moriente receſſit;
Non abſens manſura diù, ſed myſtica ſignans
Per ſpatium ſecreta ſuum, quippe vt Tribus horis
Caca tenebroſi latuerunt Sydera cœli:
Sic Dominus clauſi Triduo tulit antra Sepulchri.
Nec tellus ſine clade fuit; quæ talia cernens
Funditus intremuit, dubioque in fine ſupremum
Expauit natura modum, ne cogeret omnem
Summus apex inferna petens ſuccumbere molem,
Auctoremque ſequens per tartara Mundus abiret.
Quem ſapienſque videns Centurio *ſæpe fragorem,*
Iſte erat abs dubio Numen de Numine, dixit.

Aluarus Gomezius Nobiliſſimus & ſanguine, & proſodiâ Ciuis, & Poëta Toletanus in *Thali-Chriſt. lib.* 21. *fol.* 176. etiam hanc Solis eclypſin, & *Centurionis* confeſſionem his verſibus declarauit:

Sol tamen hac Domini compaſſus cæde perempti
Vertitur in tenebras, radios, lucemque negauit:
Factorem terris morientem luctifer horis
Dum flet: & æternam timuerunt ſydera noctem
Horreſcunt homines: motumque hac morte videres
Contremuiſſe ſolum, funeſtaque murmura cautes
Colliſa ingeminant, tortis & fontibus æquor
Iuſurit: extremam turbataque cuncta ruinam
Vt trepidant: Templi ſunt ſciſſaque vela decori:
Clauſaque ſancta patent: ſolus Centurio *Chriſtum,*
Eſſe Deum clamat repetitis vocibus vltro.

Denique *Ludouicus Marcellus Braco de Mendoza* Poëta *Segobienſis* minime contemnendus, in Nouiſſima *Hiſtor. Euangel. lib.* 6. *fol.* 33. *col.* 2. quam Madridij Anno M. DC. LI prælo dedit, ſimiliter huius diei Paſſionis Chriſti horrores, & *Centurionis* Noſtri confeſſionem deſcripſit, elegiacis carminibus:

At Dominus tandem cum magna voce reclamat,
Commendat Patri ſpiritum & inde ſuum:
Et dicens hæc expirauit. Centurio *inquit:*
Vere erat, acta videns, Filius iſte Dei.
Ecce velum Templi exciſſum, terraque ab imis
Diſſociata locis eſt tremefacta ſuis.

Sunt petræ scissæ, & rauco stridore cauernæ
Insonuere cauæ: tunc monumenta patent.

Hoc idem assumpti huius specimen pluribus posset Poëtarum Catholicorum symbolis illustrari, sed breuitatis causâ, & ne prolixitatem legentibus afferat isthæc Notatio, ad ACTA Nostri *Centurionis* pergere compellimur, quæ Philippus Ferrarius in *Catal. SS. Ital. h. d. fol.* 619. breuissima dedit, haut cognitis origine, & cæteris rebus gestis, à Nostris Scriptoribus recensitis. Nos integra, & genuina dabimus, vt in posterum nihil desideretur.

ACTA S. CAII OPPII CONFESSORIS, & Episcopi Mediolanensis, Ciuis Romani, & origine Hispani, ex Dextro, & alijs.

Origo, & Parens.

CAIVS OPPIVS *filius* Caij Cornelij *Centurionis origine* Hispani, *ex* Malacitana *vrbe* Bæticæ *in* Hispania *oriundi, cuius memoriam recolunt* Græci, *& Hispani* Idibus Septembris, *cuiusque summam fidem inter Israëlitas Christus Dominus in Euangelio commendauit. Is igitur* OPPIVS *Cornelij filius, dùm ad virilem ætatem peruenit, militari sagulo cinctus, sub parentis vexillis, & potestate militauit strenuus, ita vt, dimisso per parentem* Centuriatu, *ad eius apicem suis intercedentibus meritis assumptus, muneris splendorem sublimaret. Illud forte regebat* Centurio *Noster, cùm perfida Iudæorum inuidia aduersus Christi Domini vitam, & miracula irarum cuspidem acuebat, adeò vt innocentissimum Agnum ad vsque mortis patibulum attraheret insatiabilis. Delatus igitur in Caluariæ locum Saluator vt propria morte, suorum mortem deuinceret æternem; & stipite adfixus omnia ad se traheret, inter cæteros qui ad supplicij spectaculum conuenere, vnus fuit* CAIVS, *qui post Christi emissionem ad patrem spiritus, Solis defectionem demirans, diem confusis tenebris obnubilatum inspectans, Montium cacumina decidentia considerans, saxa inter se se collidëtia percipiens, tonitruum murmura flammantia perpendens, horrida vallium concaua funestis vlulatibus resonantia peraudiens, mœsta diu signata defunctorum monumenta cadauera euomentia perlustrans, eaque vita restituta per vrbis angulos apparentia capessens, Templi Maximi velamina fragore fatali rescissa cognoscens, & fere nihil in natura compactum, quod non extra naturam disiectum appareret, obseruans, Spiritus-Sancti forsitan splendore obumbratus, intrepidâ confessione clamauit, dicens:* VERE DEI FILIVS ERAT ISTE. *Quibus emissis, & tenebris post Trium horarum spatium consumptis, in vrbem descendens, & in corde, quæ viderat ruminans, sanctitatis Christi veritate compulsus, Mortem Christi Iudæorum iniquitate patratam, tot prodigijs mirabilem, tot miraculis illustrem discutiens, eiusque allectus amore, ea, quæ ad meliorem vitam instituendã conuenientia perdisceret, insequi totis visceribus spopondit. Hinc Beatus* Centurio *Christi Discipulos quæritans, quia profugi Magistri apprehensione, & Christi patibulo cõterriti* Ierosolymam *deferentes abierant. Ast postmodum sacram Vrbem repedantes, & post Triduum Redemptoris resurrectione exultãtes inuenit, illisque adhærens, eorũ doctrinam de suis Apostolicis visceribus exhaustam indiuiduus comes feliciter ebibebat. Hinc post aliquot temporis* Centurionis *munus renuntians,* Barnabæ *vestigia sequens, ab eo baptizatus, & in opus ministerij assumptus, relictis* Caio, *&* Demetrio *eius filijs quam plurimis facultatibus, cætera ad Apostolorum pedes apposuit. Cum igitur sub Apostolorum magisterio versaretur, euenit, quod plurimi* Hispani *Gentiles* Ierosolymam *cõtenderent, orare ad Sanctum Templum, &* IESVM *Dominum Nostrum videre, & alloqui, de quo tot prodigia ab eo patrata didicerant; Sed cognitâ per eos Saluatoris Christi morte, cùm essent noti* CAIO *Centurioni, tanquã homopolo, ab*

Centuriomis munus obiuit.

In Caluario permansit tempore Passionis.

Eius confessio post Christi mortem.

Apostolos quarit, à quibus edoceatur.

A Barnaba baptizatur.

Digitized by Google

eo petierunt, vt cum Apoſtolis, quos ipſe continuo comitabatur, peragerent, quòd quantocyus vnum ex eis emitterent Hiſpanias, *qui prædicationi, & conuerſioni Gentilium illius regionis intenderet. Annuit iuſtæ* OPPIVS *petitioni ſuorum, & Apoſtolos alloquens,* Hiſpanorum *ſuorum deſiderium, & affectum de amplexanda Magiſtri doctrinâ, & profitendâ fide, tota cordis ſignificatione detexit. Qui reſponſo accepto, Gentiles ſuos, re bene expeditâ, dimiſit. Poſt hæc eueniente profectione* IACOBI Zebedæi *filij,* Hiſpaniarum *Apoſtoli, in* Hiſpaniam CAIVS *illum inſecutus, eclypſim admirabilem in die paſſionis Chriſti, eiuſque mortem* Hiſpanis *ſuis, non abſque audientium ſtupore, & admiratione propalauit. Deinde* Ieroſolymam *reuerſus, &* Barnabæ *iterum adhærens, cum eo* Italiam *venit, Apoſtolorum* Petri, *&* Pauli *capturam vidit, & demum eorum martyrio præſens fuit. Quo completo,* Hiſpanias *repedare per* Inſubriam *conſtituit, &* Mediolanum. *illius Prouinciæ celeberrimam Vrbem, & totius Regionis Metropolim, quâ Magiſter ſuus* B. Barnabas *ſedem fixerat, Primuſque eiuſdem vrbis Pontifex fuerat, perluſtrare, &* Anathalonem *condiſcipulum, qui Magiſtro* Barnabæ *Apoſtolo in Sede* Mediolanenſi *ſucceſſerat, viſitare. Sed aliter res ſe habuit, nam eo* Mediolanum *ingreſſo, cognouit. quod* Anathalonus *condiſcipulus, & illius Ciuitatis Epiſcopus, iam diem clauſiſſet extremum, Eccleſiámque illam abſque Paſtoris ſolatio deſtitutam iacere. Quod* CAIVS *conſiderans, ne illa fidelium turba abſque ſpirituali capite deperiret, iterum Romam reuerſus, vt* Clementem *Pontificem Maximum de morte* Anathaloni *certum faceret, Eccleſiaque* Mediolanenſi *de ſucceſſore prouideret. A quo benigne ſuſceptus, deinde datis literis* Mediolanum *repedare præcepit. Qui reuerſus, Cleri, & Populi fidelium ſuffragijs* Clementis *decreto in Epiſtolis exarato,* Mediolanenſis *Epiſcopus conſtituitur. Tandem poſtquam tempore Neronis, cum adhuc non eſſet infula ſublimatus, ſed dum* Barnabæ *adhæreret vna cum* Clateo *poſt Epiſcopo* Brixienſi, *multa, & grauia fidei cauſâ ſub* Anulino *Præfecto perpeſſus eſſet, clarus meritis, & bonis operibus, ac pro Chriſto exantlatis laboribus plenus, ſenio confectus ad Dominum migrauit,* XXVII. Septembris, *Anno Domini* CII. *vel circiter, Imperante Vlpio Traiano.*

Hiſpanorum Gentilium deſiderium Apoſtolis manifeſtat.

Hiſpanias venit.

Per Mediolanum Inſubriæ.

Qua Epiſcopus efficitur.

Moritur.

Hæ ſunt res geſtæ, quas ex Noſtris, & Italis Scriptoribus colligere potuimus, Exordium ex Noſtris, vſque ad infulam *Mediolanenſem*; cætera ex Italis *Leandro.* & *Ferrario*, apud quem circa tempus Præſulatus hallucinatio ineſt. Inquit enim, quod opinio Panuini in *Faſt. ad Ann.* 92. referens, S. CAIVM, fuiſſe creatum Epiſcopum *Mediolanenſem* ſub Cleto Papa, & Domitiano Imperatore penitus Monumentis Eccleſiæ Mediolanenſis repugnat: cum ACTA illius Annos XIII. tantum præfuiſſe habeant. *Verum ſi erat Epiſcopus* (proſequitur) *ſub Nerone, quando SS. Gerualius, & Protaſius paſſi ſunt, plures annos in Epiſcopatu vixiſſe oportet; aliàs ad annos, ſeu tempora* Clementis *peruenire non potuiſſet.* En perſuaſio *Ferrarij*; credidit tempore Neronis, S. CAIVM Epiſcopum egiſſe, & fallitur, quia licet tempore Neronis plurima pro fide paterētur, non tanquam Epiſcopus, ſed prout Diſcipulus *S. Barnabæ*, quemadmodum *Cleatus* eiuſdem Apoſtoli Diſcipuius, qui identidem plures labores tolerauit eadem perſecutione, & tandem ad Sedem *Brixienſem* ſublimatus eſt. In quo *Ferrarius* tempora, & Actiones confundit. Et patet mathematice: Nam ſi *S. Anathalo* prædeceſſor S. CAII ſedem *Mediolanenſem* regebat ſub *S. Lino* Papa, vt ipſe *Ferrarius* fatetur in *Catalog. SS. Ital. Die XXV. Septembr. fol.* 612. & S. Linus fuit Pontifex Romanus poſt Petrum ad tempora Veſpaſiani, & exceſſit *Anathalo*: quo pacto potuit S. CAIVS *Mediolanenſem* Pontificatum obtinere tempore Neronis? nec tanquam Epiſcopus SS. Gerualium, & Protaſium Ciues Mediolanenſes ordinis Senatorij erúdire, ſed tanquam vnus ex Diſcipulis, & Miniſtris *S. Barnabæ*, qui vrbem illam tempore Neronis, Apoſtoli in Inſubria munere fungens, edocebat. Et ſic intelligenda veniunt Monumenta S. E. Mediolanenſis. Pro coronide hocce Epitaphi-

Ferrarij perſuaſio diluitur.

Digitized by Google

um S. Præsuli inscriptum, & inter carmina Codicis *Hali MS.* repertum, hoc lemmate, damus.

Pro S. Caio Oppio Centurione Hispano, & Episcopo Mediolanensi in Insubria Italiæ.

Epitaphium.

Caivs *in hoc sistit tumulatus marmore Sanctus,*
Oppivs *atque Viro Nomen, Ibêra solum.*
Hic Centurio *Christum inspectans stipite fixum,*
Ecclypsin Solis, saxaque scissa videns,
Protinus adhærens fidei præceptis, aratro
Imposuitque manus, Nomen & ipse dedit.
Barnabas *hunc secum coniunxit*; Barnabas *illum*
Instruit, atque docet dogmata sancta simul.
Hunc Mediolanum *nouit almum, Præsulis ergo*
Insulis indutum, cum quibus astra petit.

Ex cuius etiam *Carminis Sepulchralis* relatione, omnia penitus superius recensita probabis: ita vt bene conueniant monumenta *S. Ecclesiæ Mediolanensis* cum mnemosynis SS. Ecclesiarum, & Scriptorum *Hispaniæ*, nec inposterum dubitationis illi aut Nostris aliquod vestigium remanebit.

B. SS. Advlphvs, & Ioannes *Martyres Cordubenses in Bætica.*] Eos fuisse Prothomartyres Arabicæ persecutionis fatetur Ambrosius Morales in *Schol. ad S. Eulog. in Memorial. SS. Cordubens. lib. 2. c. 8. n. 8* Primitias Martyrum *Cordubensium* illos vocitat P. Martinus de Roa *Histor. SS. Cordubens. fol. 153.* qui eorum agonem appingit Die sequenti, à quo etiam Philippus Ferrarius in *General. Catalog. SS. fol. 382.* Eorum Nomina in *Tabulis Ecclesiasticis* descripsere *Ado, Vsuardus, Galesinius,* & cæteri recentiores, à quibus Baronius in *Martyrolog. Roman. h. d. fol. 601* hoc elogio. Cordvbæ *Sanctorum Martyrum* Advlphi, & Ioannis *fratrum, qui in persecutione Arabica pro Christo coronati sunt.* Conueniunt P. Vazquez in *Castellan. fol. 159.* P. Lupus in *Lusitan. fol. 206.* P. Ieronymus de la Higuera in *Hispan. MS. fol. 46* De eis S. Eulogius in *Memor. SS. lib. 2. c. 8. & lib. 3. c. 16.* Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib 8. c. 125.* Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Corduba. *fol. 42. col. 2.* Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib. 13. b. 29. & 44.* Vasseus in *Chron. Ann. 306.* Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib. 7. c. 15.* F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib. 2. c. 67.* F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom. 6. Cent. 6. Ann. 731.* F. Iacobus Bleda *Histor. Sarracenor. lib. 7. c. 25.* D. Martinus Carrillo *Annal. Eccles. Hispan. Ann. 850.* Rodericus Carro *Histor. Hispalens. lib. 2. c. 11.* D. Paulus de Spinosa *Histo. Hispalens. lib. 3. c. 9.* P. Antonius Quintana-Dueñas *Hist. Hispalens. fol. 168.* P. Martinus de Roa *Histor. SS. Cordubens. fol. 153.* D. Martinus de Anaya in *Apolog. pro SS. Hispalens. 3. p. c. 9. fol. 20.* & alij. Eorum Acta scripsit Doctissimus *Speraindeo*, vt idem *S. Eulogius* fatetur, ideo eadem scribere renuit. Illa periere temporum conturbio, & Nostratum dispendio. Ea damus quæ in MS. Legendario *Astoricensi* exarata reperimus, forte fragmentum illorum quæ *Speraindeo* contexuit, erit: nam stylus illam redolet antiquitatem, quâ & Eulogius vtitur.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. ADVLPHI, ET IOANNIS Fratrum, Apud Cordubam Baticæ in Hiſpania Martyrum, ex Legend. Aſturic.

MARTYRALIS, *Fratres chariſſimi, illuſtriſſimorum Iuuenum* ADVLPHI, *&* IOANNIS *fratrum paſſionis expeditionem, à vobis expetitam, & à me, Deo fautore, digeſtam, viribus licet imparibus, toti* Hiſpanicæ *Eccleſiæ patefacio; vt eorum cæteri ſequentes Chriſticolæ animoſitate muniti, ſciant, & ſine timore ad brauium confeſſionis accedere, & tormentorum, cruciatuumque horrores intrepidi perhorreſcere. Nam ſicut Apoſtolica nos docet pagina, corde creditur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem. Quid ergo intereſt latenter Chriſtum credere, & publice Chriſtum ignorare? Publicam confeſſionem Dominicus in Euangelio ſermo ſanctificat, quâ ſalutẽ confitentibus promittit æternam: corde credere ad iuſtitiam valebit, niſi caſus eueniat, quô quod corde geritur, manifeſtare cõueniat; nam tunc non ſufficit cordis credulitas ſed opus erit patula confeſſionis clamatio, quâ deficiente, Dominica protinus comminatio ſubſequitur:* Qui negauerit me coram hominibus, negabo & Ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt. *Igitur tota hæc præſentis præludij digeſtio ad eum finem tendit, & quod Noſtrorum Martyrum, qui cordis penetralibus Chriſti dogmata retinere ad iuſtitiam conſequendam ſcientes, illa poſtmodum occaſione proficuâ popalare, & fateri ad ſalutem amplexandam quinere, ſequamur exemplum; & quod veritas, pura ſimplicitate, prolata, animos ſequentium ad Chriſti confeſſionem acuat intrepidos. Itaque temporibus* Abderagmen *Regis* Cordubæ, *cum eius imperium accipiebat exordium, erat* Cordubæ, *Matrona quadam* Arthemia *nomine, illuſtrium auorum ſtigmate decorata, ſed virtutum manipulis egregijs inſignior, quæ etiam Nobiliſſimo viro, licet Ethnico, copulata Tres ex eo coniugio ſuſceperat liberos, nempe* ADVLPHVM, IOANNEM. *&* Aueam *honeſtiſſimam Virginem; qui Matris Chriſtianæ doctrinam ſequentes, dogmata fidei didicerunt fideles, & Parentis errores reſpuerunt vnanimes. Hæc igitur beatiſſima Matrona, ex Prouincia* Hiſpalenſi, *qua erat oriunda, vt melius ſacris fidei myſterijs imbueretur catholica, quod multi eſſent hic Chriſtianæ veritatis cultores,* Cordubam *concedens, protinus domum, qua demoraretur, elocans, ibidem filios in pietatis regulis eruditit. Illi conſtantiâ Chriſtum Deum in veritate colebant, & licet à Gentilibus multoties lacerarentur improperijs adoleſcentes, & Dominum in corde gerebant, & Chriſtum per oris confeſſionem laudabant. Sed cum conſanguinitas aliquorum, qui Beatiſſimis Iuuenibus erant ex parentis proſapia vinculo cognationis adſtricti,* ADVLPHI, *&* IOANNIS *propoſitum ſtigmate chriſtianitatis ſignatum ferre non poſſent, ſecreta per gentem ſuam cohortatione monuerunt quatenus paternam inſequi ſectam ſatagerent, ſin vero Prophatæ Dei Mahometi præcepta contemnere voluiſſent, extemplo illos ad Tribunal Iudicis attrahendos minitarentur. Audiuit itaque ſancta fraternitas cognatorum ſuorum intempeſtiuam legationis inſtantiam & perfidam monitionis execrationem; & qui corde crediderant ad iuſtitiam, ore confeſſi ſunt fidem catholicam ad ſalutem: ideo Chriſti doctrinam extollentes. & Pſeudoprophetæ turpitudinis abyſſum execrantes, ſe proſuſcepta fide tormenta, & cruciamina qualiacumque immanis proteruia Iudicis, in illos oxtorquere ſatageret, perlaturos intrepidis edixere viſceribus. Hoc reſponſo furijs exagitati propinqui, ſtatim ad Iudicem perrexere, qui Sanctorum Iuuenum conſtantiam in confeſſione fidei Chriſtianorum, & perfidiam in irriſione legis propheta percontantes, aduerſus illos, vt virga correctionis exequatur efflagitant. Iudicis iniqui ſæuitia profana Iuuenes fratres ad eius immanem conſpectum*

Præfatio.

Cordis credulitas iuſtificat; oris confeſſio ſanctificat.

Arthemia Mater Sanctorum Chriſtiana.

Cordubam venit.

A cognatis vt fidem deſerant Sancti minantur.

Eorum conſtantia in confeſſione Chriſti.

Digitized by Google

Comprehenduntur.

protinus adducere præcipit: quos cum nefaria carnificum manus comprehenderet, ad Tribunal frequenti vlulatu, & assiduo clangore, vt mos eius gentis est, perduxit instanter. Quibus Iudex, cognatis præsentibus, & eos accusantibus dixit: Quo iure Nobiles Viri, qui parentis vestri generositate gaudetis, & illius generis exemptione perfruitis, maternam fidem insequentes, patris vultis illustrari prosapia & Matris conamini deturpari perfidia? Quid hoc? Si paternus splendor vestrum nobilitat vndequaque decorem; cur non & eius religiositatis specimen vestras insuper condecorabit actiones. Iuris vtique nostri est, quod filius qui paterno illustratur honore, parentis etiam dogmatis insequatur acumen. Ideo strenui Viri, aut parentis amplectimini legem; aut diris cruciatibus expositi, aut corpora, nostram experiundi sæuitiam, delicata parate. *Tunc SS. Martyres Iudici responderunt*: Nulla est progenies nobilitate decora, quæ ducit hominem in perniciem. Vt quid Nos paternæ adhærebimus doctrinæ, quæ ignobilis est, quæ profana est, quæ iniqua est. Cedat igitur splendor familiæ virtuti veraci; cedat proauorum nobilitata progenies veritati patenti. Christus nobilitat Deus, cui seruire, regnare est. Eius fidem amplectimur, eius legem colimus. Omne quod non est ex hac fide, caducum est, nefarium est, ex Deo non est. Ergo ad verbera venire poteris, & corpora de quibus tantum iudex es, in tuas reponimus manus, quibus pro Christo omnia nostræ nobilitatis stemmata renuntiamus. *Scandit Iudex, & cum Christum ex visceribus Martyrum, blandimentis propositis, eripere non valuisset, illos capitali sententia damnatos accusatoribus tradidit consanguineis: qui proterua luporum voracitate inescati, per carnificum manus sententiam exequi Iudicis nefariam disposuerunt. Quo facto, illustres Martyres iugulum gladio præbuerunt, & spiritum Creatori,* V. Kalend. Octobris. *Quorum Corpora postea sublata nocte obscurante, & honorabiliter sepulta. Animæ verò ad immarcessibilem gloriam euolantes, Christi beatitudine in æternum fruuntur: Qui cum Patre, & Spiritu-sancto viuit, & regnat in secula, Amen.*

Iudicis verba.

Sanctorum responsio.

Coronantur, & sepeliuntur.

Cypriani Archipresbyteri Cordubensis Carmen.

HVCVSQVE *Legendarium Asturicense* quod si *Sperandeo* Magistro *S. Eulogij* horum ACTORVM ecphrasin tribuimus vt ea videntur innuere in exordio proculdubio, iam opus illud à S. Presbytero, & Martyre laudatum, quod perierat, restituimus, & iterum Ecclesiæ *Hispanicæ* damus. Insuper, & *Cypriani* Archipresbyteri Cordubensis *Epigramma*, hactenus ignotum offerimus, quo Nostrorum Sanctorum agonem recenset, sequenti lemmate.

PRO SS. MARTYRIBVS ADVLPHO, Et Ioanne fratribus, & Ciuibus Cordubensibus Carmen.

CORDVBA *primitias nouit vrbs hæc Bætica Diuum*
Martyrio oblatas, cum iam procella furere
Incipit hîc Mauri: qua ADVLPHVS *verbera fortis*
Pertulit, atque IOANNES *fratres sanguine vincti,*
Quosque crudelis apex Gentis accusat, & odit
Vltrò sua: donec Crucifixo corda dederunt,
Carnificique caput, sic & ambo ad sydera pergunt:
Corpora pòst tumulo sepulta in pace iacebunt.

Apud omnes conuenit hos Sanctissimos Martyres fuisse origine *Hispalenses*, vt

vt probant *Morales*, & *Baronius*, à quibus *Caro*, & *Quintana-Dueñas* locis superius relatis. Aduersus eos insurgit *D. Martini Anaya* Apologus; sed re vera contra ius, fasque. Nam Scriptores illi originem ex *Hispalensi* Prouincia deduxerunt; eosque, scilicet Martyres pertinere ad *Hispalensem* Conuentum dixere; non autem ex ipsa vrbe oriundos. Hinc *Martini Anaya* censura euanescit, & S. E. Hispalensis merito inter suos Diuos, Martyres istos apposuit, tanquam ex prouincia, iurisdictione, aut diœcesi oriundos, quod negare non poterit *Anaya*. Ergo immerito aduersus *Carum*, & *Quintanam* insurgit.

D. Martini de Anaya Apologus diluitur.

QVATENVS ad *Annum* agonis varie calculus consignatur, forte quia *Abderramen* Regis *Cordubæ* sub cuius Imperio Sancti Martyres passi sunt, Regni exordium dubitationibus implicatum considerant Scriptores Nostri ac denique tempus præcisum, quo isthæc persecutionis procella, ab eo excitata sumpsit initium. Ideo aliqui martyrium ad Annum Domini DCCC. XXI. referunt, alij ad Annum Domini DCCC. XXV. Error in est in *Not. Martyrol. Roman. lit. D. fol.* 602. vbi Annus consignatur DCCC. LI. Cùm *Baronius* ipse, qui illas Notulas contexuit, contrarium sequatur in *Ann. Eccle. Tom.* 9. *Ann.* 821. *n.* 80. Nec non *Antonius de Tepez* à vero deuiauit, credens Sanctos hosce Martyres Monachali instituto paruisse, quia nec *S. Eulogius*, ne ACTA recensita, nec alius Scriptor tale quid dixerit.

Annus agonis.

Baronij, & Tepes lapsus.

QVARTO
Kal. Octobris.
DIES XXVIII.

A. TOLOSÆ *in Gallia* S. EXVPERII *ipsius vrbis Episcopi, qui post administratum per* Hispanias *Præfecturæ munus, ad propria repedans, egenis prouidens, Ecclesijs inseruiens, virtutes cumulans, & illustria patrans miracula, ad Dominum Confessor inclytus properauit.*

B. IANVÆ *prope* Securam *in Hispania*, S. SALOMONIS Carthaginis Spartariæ *Episcopi, qui virtutibus clarus, in pauperes beneficus, in oues prouidus, & sibi rigidus, gloriam est Confessor inclytus adeptus.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

A.

Præfectus Hispaniæ.

SANCTVS EXVPERIVS, *Hispaniæ Præfectus, & Episcopus Tolosanus in Gallia, Confessor.*] Eum fuisse Præfectum *Hispaniæ*, cuius regimini intendens, præclaris virtutibus cumulatus floruit, Auctores habeo insignes sequentis temporis antesignanos, Ausonium in *de Professor. Burdigal. Epigramm.* 18. *n.* 161. apud Vinet. *& n.* 387. *in Not.* Gregor. Turonens. *Histor. Francor. lib.* 2. *c.* 13. Baronium in *Annal. Eccles. Tom.* 4. *Ann.* 324. *n.* 98. & *Ann.* 386. *n.* 3. *& Tom.* 5. *Ann.* 404. *n.* 126. *& Ann.* 405. *n.* 60. *& Ann.* 406. *n.* 35. Eius elogia post *Vsuardum*, & recentiores Martyrologium Romanum h. d. sequenti: *Tolosæ* S. EXVPERII *Episcopi, & Confessoris, qui Beatus Vir quantum sibi extiterit parcus, quantumque aliis largus*, S. Ieronymus *relatu prosecutus est memorabili.* Conueniunt Vazquez in *Castellan. fol.* 159. Lupus in *Lusitan. fol.* 207. Andreas Saussayus in *Gallican. Tom* 1. *fol.* 667. De eo S. Paulinus *Epistol.* 20. S. Ieronymus *Epist.* 4. *&* 11. Robertus in *Gall. Christian. tit. Episcop. Tolosat. fol.* 148. Catellius *Histor. Comit. Tolosat. lib.* 11. *fol.* 56. In Breuiarijs *Hispaniæ* Antiquis, scilicet *Placentino*, & *Abulensi Die XIV. Iunij* huius S. Episcopi Lectio, & Oratio perseuerat, è quibus ACTA breuiter mutuauimus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. EXVPERII HISPANIÆ Præfecti, & Episcopi Tolosani, Confessoris, ex Breuiarijs Placentino, & Abulensi vetustis, necnon ex D. Ieronymo, Ausonio Gallo, & alijs Scriptoribus.

Origo, Patria, & munus.

EXVPERIVS *origine* Gallus, *patriâ* Burdigalensis, *munere* Rhetor, *tùm ibidem, tum* Tolosæ, *ac deinceps* Narbone, *vbi &* Delmatiis *impuberibus erudiendis præfuit. Quapropter à Constantino Præsidis Hispaniarum honorem sortitus, totam hanc regionem miirabili iustificatione gubernauit, & omnium pater, maxime pauperum factus, incolas* Ibericos, *quos viscerali prosequebatur amore per plurimos annos rexit; donec per Constantini Magni obitum, diuiso in Tres filios superstites Imperio, Constantius in odium Delmatiorum, quos idem Magnus Constantinus Cæsares fecerat,* EXVPERIVM *Præsidis* Hispaniarum *munere deiecit. Qui* Galliam *repedans,* Tolosatum *Episcopus factus, Vir admirandæ sanctitatis populum sibi commissum, exemplo, atque doctrina mirabiliter instituebat. Nec solum animis cælestis verbi impartiebatur alimoniam, sed & his, quos indigere videbat, huic vitæ necessaria suggerebat. Quanta autem sanctitatis, spontaneaque paupertatis Vir fuerit, testatur Ieronymus dicens:* EXVPERIVS viduæ Sareptanæ, imitator, esuriens pascit alios, & ore pallente ieiunijs, fame torquetur alienâ, omnemque substantiam, Christi visceribus erogauit. *Hinc ad* Cadurcensem *Sedem translatus, cum eam fideliter administraret, plenus meritis in pace quieuit.* IV. Kalend. Octobris *ad Annum Domini* CCC. LXX.

Præses Hispaniarum.

Episcopus Tolosanus.

Et Cadurcensis, vbi moritur.

An Episcopus Cadurcensis?

Gillelmus Cruceus *Histor. Episcop. Cadurcens. n.* 19. *fol.* 13. probat S. Præsulem istum fuisse etiam Episcopum *Cadurcensem* ibique obijsse, ex relatione *Ausonij*, qui SEDE CADVRCA finijsse tempora dixit. En totum eius elogium.

EXVPERI

EXVPERI *memorande mihi, facunde ſine arte,*
Inceſſu grauis, & verbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad ſummam motuque, habituque venuſto,
Copia cui fandi longe pulcherrima; quam ſi
Auditu tenus acciperes, deflata placeret:
Diſcuſſam ſcires ſolidi nihil edere ſenſus.
Palladia primùm toga te venerata Toloſæ,
Mox pepulit leuitate pari. Narbo inde recepit.
Illic Delmatio genitos, fatalia Regum
Nomina, tùm pueros, grandi mercede docendi
Formaſti, Rhetor, metam prope puberis æui.
Cæſareum qui mox indepti nomen, honorem
Præſidis, Hiſpanum*que tibi tribuêre Tribunal.*
Decedens placidos mores, tranquillaque vitæ
Tempora, prædiues finiſti ſede Cadurcâ.
Sed patriæ te iura vocant, & origo Parentum
Burdigalæ, vt rurſum nomen de Rhetore reddas.

Meo videri, proculdubio *Guillelmi Crucei* opinio conſtanter deſumitur ex hoc carmine Auſonij, ideo S. Confeſſorem etiam *Cadurcenſem* Antiſtitem in ACTIS vocitaui. Niſi fuerint DVO forte EXVPERII, alter Toloſanus, & alter *Cadurcenſis*, vt idem *Cruceus*, temporum intercapedine diſcuſſâ, videtur inſinuare. Quidquid ſit, cum hæc diſceptatio *Gallicanis* Scriptoribus attineat, Nobis Præſidentiam *Hiſpaniarum* probaſſe ſufficit, quo munere probato, optimo iure inter Noſtratum Diuos reponimus, quem Noſtræ Regionis Præſidem fuiſſe cognoſcimus, cùm ſimiles honores ciuem Prouinciæ moderatæ conſtituant *l. Ciues.* vbi Gloſ. *verb.* Allectio. *de Incol.* Cardinalis Tuſchus *verb.* Ciues. *concluſ.* 275. Romanus *conſ.* 427. & alij plures. *Quo iure Noſter?*

S. SALOMON *Epiſcopus Carthaginis Spartariæ in Hiſpania Confeſſor.*] In Romano Martyrologio ab Eminentiſſimo Cardinale Cæſare *Baronio* oblimato, & Notis illuſtrato, *h.d. fol.* 603. hæc clauſula legitur: GENVÆ *Sancti* SALOMONIS *Epiſcopi, & Confeſſoris.* Vſuardus verò in ſuo *Martyrolog. fol.* 162. hanc orationem formauit, loco & nomine diuerſam: *Ciuitate* IANVIS *Sancti* SALONI, *Epiſcopi, & Confeſſoris.* Hinc Genuenſes in *Italia* Scriptores, nempe Philippus Ferrarius *in Catalog. SS. Ital. fol.* 620. & in *Topograph. SS. verb.* Genua *fol.* 57. & alij contendunt hunc SALONEM, ſeu SALOMONEM de quo hoc die fuiſſe Epiſcopum GENVENSEM in Italia, Primumque eius Vrbis Præſulem. Et licet idem *Ferrarius* aliquas ineſſe in hac opinatione difficultates conſcribat, tamen *Genuenſium* monumentis innixus, eorum traditionem confirmat. Baronius autem in *Not. lit. G. fol.* 604. Nominis differentiam inter *Vſuardum*, & Equilinum in *Catal. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 263. recenſens, nihil de Epiſcopatus loco digeſſit. Quâ verò de cauſâ illud omiſerit, adhuc dubium exiſtit. Crederem, quia verbum illud IANVIS in *Vſuardo*, & *Equilino*, nequaquam GENVÆ adaptari poſſe; & ne dubiam rem toti Eccleſiæ præſcriberet, ſola illa clauſulæ relatione contentus, cætera prout dubia, & *Hiſtoriæ* rationi non conuenientia ſubiunxit. B. *Martyrologia.* *Diſcrepantia Scriptorum in collocatione Sedis.*

HINC dabitur locus relationi *Iuliani* Archipresbytereri Toletani, quâ in *Aduerſar. n.* 468. *fol.* 131. probatur, periodum *Vſuardi*, & *Equilini* loqui de SALOMONE Epiſcopo *Carthaginis Spartariæ* in *Hiſpania* ad Oppidum IANVÆ *Pro Carthaginenſi in Hiſpania ſententia.*

Digitized by Google

prope *Securam*, h. d ad Superos translatum. En eius verba: SALOMON *Episcopus* Carthaginensis Hispaniæ, *natus* Securæ, *obijt in Oppido* IANVÆ *prope* Securam, *colitur* XXVIII. Septembris. Forte Scriptores Itali legentes *in Ciuitate* IANVIS, apud *Vsuardum*, & *Equilinum* S. SALOMONEM occubuisse, credentes fuisse GENVAM, illuc S. Præsulem attraxere, & perperam, maxime extante alio teste æqualis antiquitatis, qui pro *Iuliani* opinione sequens *Epitaphium* Nostro Pontifici conscripsit, Aulus Halo scilicet in Codice MS. meo;

Epitaphium.

Hîc SALOMON *iacet Antistes* Carthaginis *Vrbis*,
Quemque Secura *pium Pontificemque tulit.*
Hic Damasi *exceptus comitatu Præsulis, illum*
Insequitur constans, schismata voce fugans.
Post tamen in Patriam repedans, Carthago *Magistrum*
Coluit, & Patrem; IANVA *busta dedit.*
QVARTA *Kalendarum* Octobris *rapuitque Virumque*
Egregium, Mensis tunc Dies ipsa, Deo.

Ianua olim nunquam dicta Genua.

Hinc iam Nostrum S. Episcopum vindicatum *Hispania* reddimus, maxime cum IANVA nunquam dicta sit GENVA vt ex *Hortelio* liquet. IANVA verò in *Hispania* fuit prope *Securam*, vt ipse *Iulianus* fatetur.

TERTIO
Kal. Octobris.
DIES XXIX.

A. VLYSSIPPONE *in Lusitania*, Inuentio *sacrorum pignorum* SS. VERISSIMI, MAXIMÆ, *&* IVLIÆ *fratrum Martyrum*; *à* D. Sanctia *Monasterij* S. IACOBI *Commendataria I. quæ cùm, diuinâ reuelatione illorum locum sepulchri cognosceret extatica, protinus fragrantissimi odoris suauitate præeunte, corpora inuenit, in Aram Maximam eleuauit; ad quorum contactum, agritudinibus laborantes à Deo, Sanctorum interuentione, beneficia sanitatis efficaciter acceperunt. Ibidem per aliquot secula sacra lipsana iacuerunt, donec* Ioanne II. *Portugallia Rege disponente ad Ecclesiam* Nouorum Sanctorum *translata sunt, vbi in argenteis sarcophagis reposita honorificè requiescunt.*

NOTÆ.

Digitized by Google

NOTÆ.

INVENTIO *sacrorum pignorum* SS. VERISSIMI, MAXIMÆ, & IVLIÆ *Martyrum Vlyſipponenſium, in Portugallia Hiſpaniæ.*] Huius INVENTIONIS feſtum nullus ex Scriptoribus *Luſitanis* recenſuit, forte quia nullus Diem INVENTIONIS agnouit, quâ poſſet iſthæc ſolemnitas celebrari. Illam ipſis demonſtrare ſatagimus, vt in poſterùm *Vlyſipponenſes*, qui ſuorum Diuorum feſtiuitates tantæ pietatis amore proſequuntur, Diem huius INVENTIONIS agnoſcant, & albo, ſolemni ritu, lapillo notent. Igitur in *Legendario SS. Eccleſiæ Segobienſis* MS. quem *Didacus Colmenares* illius Ciuitatis Chronographus mihi ſuppeditauit, poſt *Legendam* horum Sanctorum Martyrum *Vlyſipponenſium*, quam Die ſequenti dabimus, hæc formalia verba reperiuntur: CORPORA *verò Sanctorum Martyrum iacuerunt apud* Vlyſipponem, *in Eccleſia ipſiſmet Sanctis Martyribus conſecrata; donec Agarenorum procedẽte per* Hiſpanias *irruptione, à Chriſtianis illius ſeculi ſub terra, inuoluta, ne in manus Sarracenorum venirent; illic oblita permanſerunt, cùm nullus eſſet, qui locum theſauri demonſtraret abſconditi. Sed currentibus annis, cùm in eadem illa antiqua Eccleſia (* Vlyſippone *iam ab Arabum captiuitate liberatâ) Monaſterium Ordinis* S. IACOBI *magnificum erigeretur, quo poſtmodum in* Mertollam *tranſlato, Equitum loco, vxores, & filiæ eorum, in eodem Monaſterio recolligerentur, quouſque Viri è bellis aduentabant, cœpit ibidem ex viduis, & alijs Illuſtriſſimis fœminis Ordo mulierum* S. IACOBI *Sanctimonialium coadunari. Inter hac Commendataria quædam locum ſepulturæ Sanctorum diuinitus ediſcens, effoſſo loco* Die XXIX. Septembris, *tandem, per ſuauitatem odoris, quem fouea ſpirabat, inuenta ſunt, & in Ara Maiori collocata, vrbem, & orbem miraculis illuſtrarunt, quæ Deus Sanctorum interceſſione patrauit.* En Dies *Inuentionis* ciuſmodi, quô, & Nos tantùm ecphraſin ipſius, & aliarum TRANSLATIONVM poſtmodum factarum, recenſere curabimus: de quibus agunt F. Ludouicus ab Angelis *in Viridar. Portugall. c.* 79. *fol.* 208. D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Vlyſipponenſ.* 1. *p c.* 18. *fol.* 40. *n.* 7. ſic:

A. *Hucvſque ignoratus Dies Inuentionis.*

ACTA INVENTIONIS, ET Tranſlationum Sacrorum Pignorum SSS. VERISSIMI, MAXIMÆ, *&* IVLIÆ *fratrum Martyrum Vlyſipponenſium, ex Varijs Scriptoribus Luſitanis.*

POSTQVAM *iniquus Tyrannus Sanctos fratres* Vlyſipponenſes VERISSIMVM, MAXIMAM, *&* IVLIAM *Martyrio coronaret, eorumque* CORPORA *in pelago proïjci præciperet, vt à marinis beſtijs diuulſa, nec minima pars appareret cadauerum, quam Chriſtiani colligerent, vt ſepulturæ mandarent; euenit, quòd Deus, qui pignora Sanctorum ſuorum ſpeciali prouidentia cuſtodit, ita de Sanctorum huiuſmodi prouideret Corporibus, vt illa illæſa gurges proïjceret, littus reciperet, & fideles aſſumerent, linteis candidiſſimis euoluerent, & thecâ marmorea honorifice tumularent. Quæ ſequentibus ſeculis, datâ Eccleſijs pace, venerationi expoſita communi, multorum frequentiâ miraculorum, ad eorum ſepulchrum operatorum, ab omnibus fidelium Chriſtianorum cœtibus, cultum debitum accepère. Cum ecce denique ſuccedente Sarracenorum excidio, ne ſacra Martyrum lipſana in barbaras eorum manus deuenirent, Chriſtiani* Vlyſipponenſes *illa in eodem loco, vbi hodie eorum ſepulchra viſuntur, in Templo ipſis olim dicato, quod* Vetus Sanctorum *dicitur, condiderunt. Ibidem ſanctiſſimæ exuuiæ occultæ iacuerunt, ita vt licet aliqui Chriſtiani Muzarabes, qui ſub Maurorum iugo captiui*

Corpora in Mare proiecta.

Pelagus terræ illæſa reſtituit.

Honorifice tumulantur.

Sarracenorum excidio delitescunt.

captiuitatem lachrymabilem perferebant, locum depositionis cognoscerent, ipsis prolixa temporum intercapedine, & aerumnis consumptis, prorsus posteris situs infallibilis meta delituit. Et licet Ciuitas Vlysipponensis *ex Agarenorum faucibus fuerit* Alfonsi Henriquij *strenuitate ad Annum* M. C. XLVI. *crepta, tamen nullus inuentus est Christianorum, qui locum certum, quo delitescerent, fideliter aperiret: ideo idem* Alfonsus, *ne quis in illo* Veteri Templo *Martyrum, fossorum ministerio humum proscinderet, interdixit. Quinimo, vt securius res se haberet, Basilicam SS. Martyribus dicatam extruxit, quam postmodum Sanctius I. Portugalliæ Rex Religiosis, & Commendatarijs Ordinis* S. Iacobi *Portugalensibus donauit: vbi isti pedem ad finem vsque regni Alfonsi* III. *Regis Portugalliæ fixerunt, quò in Oppidum Mirtylem, hodie Mertollam, vbi Cœnobium condiderant, recesserunt. Hinc in eorum locum in Templo Veteri Sanctorum faminæ nobilissimæ, vxores, & filiæ Commendatariorum ingressæ sunt, quæ sequenti tempore religionem constituentes, & eadem vota ac Equites, emittentes, celebrem Sanctimonialium institutum inuenere, cui Præfecta, Commendataria nomine constituta, cæteris auctoritate præest. Harum Prima fuit* Sanctia *nomine, sanguine nobilis, sed virtutibus illustrior, quæ continuò Deum precabatur, vt horum SS. Martyrum Sepulturæ locum dignaretur ostendere; & talis ac tanta fuit Sanctissimæ faminæ orationis instantia, quòd cùm aliquando extasi sopita penderet, à Domino locum monumenti, quo SS. Martyrum pignora occulta iacebant meruit edoceri. Igitur ab extasi reuersa, statim locum demonstrauit, & vocatis fossoribus, breui, odoris subsequentis exhalatione fumante, in marmoream bustum deuenit, vbi SS. Martyrum Corpora inuenta sunt Die* XXIX. Mensis Septembris; *quæ ex marmoreis thecis extracta, & sericis linteis inuoluta, in honoratiorem fuere locum reposita, non sine plurimorum mirabilium patratione, & gentium vndique confluentium concursu. Tanti successus denique fama Reges Portugalliæ commouit ad extruendum aliud Celebre Cœnobium, quò Sanctimoniales Commendatariæ Deo vitam agentes includerentur, & Templum iuxta, quò sacra Martyrum pignora conderentur: & ideo Anno* M. CCC. LXXV. *Ioannes II. Portugalliæ Rex illud perfecit, & Sanctimonialibus translatis, magnifico & Regio apparatu tandem sacras portauit exuuias, vbi capsulis argento puro affabre factis illæ conditæ in Ara Maiori requiescunt, hac Epigraphe.*

Templum erigitur vbi corpora credebantur iacere.

Dei monitione panduntur.

In Nouum Templum transferuntur.

Epitaphium.

SEPVLCHRVM. SS. VERISSIMI. MAXIMÆ. ET IVLIÆ.
MARTYRVM. QVI GENITI. EX ROMANO SENATORE
HIC AB ANGELO DVCTI. AGONEM COMPLEVERE.
PASSI SVNTANTE M. CCC. L. ANNOS ET INVETERI.
NVNC IN HOC NOVO TEMPLO REQVIESCVNT.

Duo errores in Epitaphio detegumtur.

I. diluitur.

II. euacuatur.

D. Rodericus de Acuña *supr. d. c. 18. n. 9. fol. 40. col. 4* optimo iure aduersus ignorantiam Auctoris Epitaphij inuehitur, eius in Ecclesiasticis Historijs incuriam redarguens, eo quod tot errores in tam paucis lineis contraxerit. Prima circa assertionem Auctoris, dicentis SS. Martyres istos fuisse filios cuiusdam Romani Senatoris; cum vt ex Actis genuinis ipsorum pateat, eos fuisse Ciues *Olysipponenses*, in eadem vrbe progenitos, & nutritos, vt infra *Kalendis Octobris* dicemus. Secunda circa computationem Annorum, qua passi sunt SS. Martyres. Nam cum constet eos agonizasse tempore persecutionis Diocletianicæ ad Annum CCC. III. vel circiter, & *Epitaphium* scriptum credimus Anno M. CCCC. LXXV. è quo sublatis CCC. III. remanere tantum M. C. LXXII. potuerunt, non vero M. CCC. L. vt in Epitaphio asseritur. Nam si calculus *Epitaphij* verus esset, passio SS. Martyrum non tempore *Diocletiani*, sed ad seculum *Adriani*, hoc est Anno C. XXV. consumpta fuisset. Quod aduersus Ecclesiasticas Tabulas, & Hispaniarum monumenta firmare non dubito. Quibus sic exantlatis

Digitized by Google

latis ad Commentaria *Die 1. Octobris* à Nobis hoc *Tom.* 5. recenſenda calamum ſuſpendimus, vbi ad amuſſim de hiſce SS. Fratribus agemus.

PRIDIE,
Kal. Octobris.
DIES XXX.

A. ROMÆ *natalis* B. FRANCISCI *cognomento* BORJA, *Societatis* IESV *Præpoſiti Generalis* III. *qui fuit natione Hiſpanus, patria Valentinus, ſui ſeculi decus, & ſanctitatis ſpecimen, noſtri gloria & honoris apex, ſpreto Gandiæ Ducatu, & cæteris Dominijs, Caroli V. Imperatoris, & Hiſpaniæ Regis fauoribus, ampliſſimis honoribus, delicijs, ac diuitijs, poſthabitis, ac demum* S.R.E. *purpurâ recuſatâ Societatem nudus amplectitur, vbi ſeculo pauper, orationi, meditationi, & alijs ſpiritus exercitijs vacans, Angelicis ſociatus choris, in cœlis ſupremis titulis commendatus ingreditur.*

B. IN HISPANIA *commemoratio* S. IERONYMI *Doctoris Eccleſiæ, & Confeſſoris: qui Noſtram Prouinciam dum viueret doctrinâ, poſt mortem inſtituto, & Monaſterijs Regijs, Viriſque literis, & ſanctitate illuſtribus decorauit. Cuius ſolemnia Hiſpana Eccleſia mirificè concelerat.*

NOTÆ.

BEATVS FRANCISCVS de Borgia *Hiſp. Confeſſor.*] Vrbanus VIII. Pontifex Maximus Anno M. DC. XXIV. hunc ſanctiſſimum Confeſſorem inter *Beatorum* agmina collocauit, totique Societati IESV, cuius fuerat Generalis Præpoſitus, indulſit, vt de illo quotannis Officium *Confeſſoris non Pontificis* recitaret, vt notauit Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 384. qui eundem primus in Albo Sanctorum ſcripſit, hac clauſula: ROMÆ *Beati* FRANCISCI BORGIÆ, *Societatis* IESV *Præpoſiti Generalis.* De eo P. Ribadeneyra de *Vir. Illuſtrib. Societ. lit* F. *fol.* 96 Ioannes Euſebius Nerimberg. de *Vir. Clar. Societ.* A. *Scriptores.*

Tom. 1. *fol.* 158. Aubertus Myræus in *Bibliothec. Eccleſ. Tom.* 2. *fol.* 90. vbi hoc elogium: FRANCISCVS BORGIA, Hiſpanus, *ſeculi Noſtri decus, & ſpecimen ſanctitatis; ſpreto* Gandiæ Ducatu, *& ampliſſimis honoribus, opibus, & delicijs, ſingulari Dei vocatione, & impulſu, in recens natæ Societatis obſequium, Anno ſalutis* M. D. XLVII. *ætatis* XXXVII. *ſe tradidit. Cardinalitiam dignitatem à* Iulio III. *Pontifice ſibi oblatam conſtantiſſimè repudiauit. Societatis eiuſdem in* Hiſpania *Commiſſarius Generalis; Romæ bis Vicarius; ac demùm Præpoſitus Generalis ordine III. fuit: quod munus Septem annos, & tres Menſes, ſanctiſſimè geſſit. Sed cùm ex longa, & laborioſa ad* Hiſpaniæ, Luſitaniæ, Galliæque *Reges legatione (quâ iuſſu* Pij V. *cum Cardinale Alexandrino functus fuerat) in Vrbem itineris laboribus confectus, & æger rediiſſet,* Pridie Kalendas Octobris, *Anno Chriſti* M. D. LXXII. *ætatis ſuæ* LXII. *ad Superos tranſijt.* Vrbanus VIII. *Virum miraculis clarum, in* Beatorum *claſſem, Anno* M. DC. XXIV. *retulit.* Eius ACTA ſcripſit *Hiſpano* ſermone R. P. *Petrus Ribadeneyra*, quæ Latina fecit *Andreas Schotus*, & ea inter Opera Laurentij Surij *Tom.* 5. *b. d. fol.* 350. integra tranſcripſit *Moſander*; nec non *Iacobus Caniſius* eadem ſynoptica dedit in *Append. Flor. SS. Ribadeneyræ Tom* 2. *fol.* 50. Quæ damus;

ACTA B. FRANCISCI BORGIÆ, Societatis Ieſu Præpoſiti Generalis III. Hiſpani, Confeſſoris ex R. P. Petro de Ribadeneyra è Societate Ieſu.

Parentes, & Natiuitas.

FRANCISCVS BORGIA, *Gandienſium Dux* IV. *poſt Societatis* IESV *Sacerdos, & Præpoſitus Generalis* III. *Filius fuit primogenitus* Ioannis Borgiæ *Gandienſium Ducis* III. *natus* Ioannâ Aragoniâ, *Alfonſi filiâ, eius qui Fernandi Regis Catholici filius fuit: Idque Gandiæ, quod in Coſetanis, Tertio Lapide, Leucas* Hiſpani *vulgò appellant, à Sucronis fluminis oſtio, Nono verò* Valentiâ *ſitum eſt oppidum: Ante Diem* V. Kalend. Nouembris, *qui dies Simoni, & Iudæ Apoſtolis anniuerſario ritu ſacer eſt, Anno reparatæ ſalutis* M. D. X. *Iulio II. Pont. Max. Eccleſiæ Romanæ clauum tenente; Imperij verò Maximiliano I. Cæſare, cùm apud Aragoniam Regnum obtineret* Ferdinandus *Rex, cui Catholici cognomentum meritò tributum,* FRANCISCI *Noſtri proauus; Quique Caſtellæ tum Regna adminiſtrabat* Ioannæ *filiæ nomine, &* Caroli *nepotis, qui poſt &* Hiſpaniarum *Rex, & Imperator eius nominis* V. *fuit;* Borgia *verò gens* Hiſpanas *inter familias clara imprimis, & nobilis, ex qua meri Principes prodierunt, Pontifices duo,* Calixtus III. & Alexander VI. *Cardinales, & Duces plurimi. Mater grauida, cùm vteri doloribus angeretur, & Religioſorum hominum preces, ſacrificiaque adhibuit, & pauperibus multa eleemoſynis elargita eſt, vt felicem partum ederet; tum* B. Franciſcum *Minorum parentem, cui addicta maximè, dum viueret, appellauit. Partui vicina, eius cingulo ex D. Claræ Cœnobio oblato, feliciter enixa, & ex voto Mater* FRANCISCI *nomine partum honeſtauit. Hic iam ſummâ curâ, diligentiaque ab vtroque parente educatus, primis ſtatim fidei rudimentis Chriſtianæ imbutus, vna cum lacte ea virtutis ſemina imbibit, quæ in omnem ætatem adhæſerunt. Cauerunt diligenter ex Platonis præcepto, ne tenera ætas ineptis nutricum fabulis inficeretur. Orationibus pro captu ætatis, Deum frequenter precabatur, flexis etiam genibus, vt à parentibus edoctus; libentius etiam ſuâ ſponte: quod indolis optimæ, virtutiſque argumentum viſum eſt. Diuum* IACOBVM *inter cæteros colere, Aras domi erigere, imaginibus ſanctorum placari, ſi vel, vt in tenera ætate, excandeſceret, vel lachrymas funderet. Erat & ſolemne familiæ* Borgiæ *vetere inſtituto, vt è Diuorum numero aliquem ſorte quotannis educeret, quem morem ſeruauit Puer, & addidit, vt profeſto die Sancti illius Duos mendicos vicatim collectos, Die-*

Nominis cauſa.

Educatio.

Sancta

Sanctæ duas fœminas aleret. Mores candidi, suaues, sine fastu, neque, vt in hac ætate plerumque, difficiles; sic fiebat, vt charus omnibus, quibus vteretur, acceptusque esset. *Moret.*

SEPTIMVM iam ætatis annum attigerat, cum Præceptori Fernando Theologo insigni, negotium parens dedit, vt primis latinæ linguæ accuratè præceptis erudiret, & scribendi rationem traderet. Morum item Præfectus, Vir nobilis, vt custos additur, qui Aulicis cæremoniis imbueret, salutandique comiter, & agendi officium doceret. Decimum agebat annum, cùm Verbi Dei præcones in Templo libenter audiret: qui si forte, vt diserti homines, actione placuissent, eorum venuste gestus exprimebat; sententias memoriter recitabat. Concionari ab auia, & amita Puer iussus, ea tum de Christi Domini Nostri cruciatibus verba fecit, supra quam ab ea ætate expectari posset: vt non Pueri, sed Spiritus Sancti vocem audisse se, qui aderant, affirmarent. Matrem decennio maior morte amisit. Tumultuatum eâ tempestate in Hispania ciuili seditione, absente Carolo Rege, qui tum in Germania Imperator appellatus, vèrsabatur, Plebs enim secessione arma aduersus Optimates induerat. Quiritando libertatem inclamare, & ad pilum etiam seruitia vocare; questa, à diuitioribus, potentioribusque oppressam se, ægre vitam tolerare, grauem seruitutem seruire. Tempore, vt fit, paruis è principijs orta seditio huc demùm euaserat, vti castris locatis signa conferrent, neque à Nobilium cæde inflammatum vulgus temperaret. Non eius expers calamitatis Borgia gens, quam cum Vrbe Gandia diripuit Seditio, & FRANCISCVS Noster fuga salutem, admisso equo, inuenit, Dianium, qui Quarto inde lapide portus est, delatus, cum Patre, & Prorege nauigio in arcem rupi impositam venit. Hinc Cæsaraugustam deductus, ibi quieuit, donec rebus tranquillis, cæsis ad internecionem, fugatisque rebellibus, domum tandem reuertit. Cæsaraugustâ Beatiam, seu Bazan Oppidum Regni Granatensis adiuit, vbi morbo insultatus, sex ipsos Menses, lectulo affixus, iacuit. Mox cùm meliuscule haberet, ecce tibi terræmotus, periculosus iuxta, & diuturnus, ita vt Quadraginta dies sub dio, & pellibus, lecticâ vsus, ageret; hac illi tectum lectumque, periculo declinando, præbens. Sanus iam valensque missus à parente Turrim Syllanum Oppidum, quod Tordesillas dicitur, ad Catherinam, Principem Hispaniæ, Ioannæ Reginæ filiam; cui de more seruiens, operam adolescens nauauit. Cæsaraugustam post, vnde venerat ad Auunculum ipsius vrbis Antistitem redijt, vbi ad Philosophiæ studium operâ Gaspari Laxo animum applicuit; sic vt inter disciplinæ dialecticæ regulas, prolixiùs pietatem foueret. *Tumultus in Hispania.* *Varia eius itinera.*

VNDEVICESIMVM ætatis annum agebat, cùm Cæsaraugusta domum visendi gratia parentis reuerteret, quâ humaniter susceptus, & diù ibidem demoratus, tandem in Cæsaris Aulam, quæ Pintiæ, hodie Vallisoletum dicitur, existebat, proficiscitur. Hîc postquam Caroli clementiam, & fauorem experitur, omnia quæ Principi, & Equiti Optimati, & Christiano conuenire visa sunt, domi, foriſque exercuit. Hinc domesticis omne opus scandalum generans interdixit; illinc ludos Troianos agere libenter, hastis concurrere, tela iacere, fugâ Parthorum more fictâ, hostem ferire, auersâ manu vulnerare, Tauros in arena lacessere, equum in gyrum agere, cursu cum æqualibus contendere, præmia nemini concedere, omnia denique se digna dextre exequi, cæpit. Quibus virtutibus celebris factus, protinus Carolus V. vxorem Leonoram Castri, Aluari Castri, & Isabellæ Menesiæ Bareta Comitis Lusitani filiam, candidis ornatam moribus, & in Deum eximiâ pietate fœminam, parentis obsequio, dedit, Nuptui iam datus FRANCISCVS, ipsum Marchionis Lombaynæ titulo Cæsar decorauit, Regioque equorum stabulo, quæ fere summa dignitas est, præfecit. Inde mores vtrique coniugi concordes, & omni bono de alijs merendo, piâ quadam contentione certabant. Suscepit ex coninge FRANCISCVS in Octo filijs, Quin- *In Aulam Caroli V. proficiscitur.* *Vxorem duxit.* *Soboles.*

que

que maribus, & Tribus fœminis, nobilissimam, & magnificis decoratam titulis generationem, & sobolem. Melioribus itaque valetudinis tuendæ exercitationibus animum relaxabat, vt Musicæ symphoniâ: in qua sic excelluit, vt non canere solum suauiter, modulateque posset, sed & numeros ipse ex arte concinnaret, cantusque meditaretur, qui in Hispaniæ Templis hodie in re diuinâ, sacrisque Gandiæ accinuntur. Corpori verò exercendo aucupium adhibuit, falcone potissimum vsus, & accipitre. Quâ quidem venationis formâ, eò impensius delectatum narrant, quò gratior ea Carolo Cæsari tam erat, quem singulari studio affectabatur. Mathematicis etiam disciplinis operam dedit, ijs præsertim, quas in optimo belli Duce requiri audierat, ad machinas, molesque iaciendas, mœnia munienda, locum castris capiendum, cœli, solique situm, & naturam inuestigandam. Quibus artibus magnos sæpe Duces victoriam militiæ peperisse, metu etiam milites liberasse, acceperat. Febri ardenti correptus hoc tempore, ad vsque animæ deliquium accessit, sed sanitati restitutus, & confirmatus, in Prouinciam Galliæ regionem cum Cæsare proficiscitur, & ibidem iam bello affecto, missus à Cæsare, qui Augustæ vxori omnem belli euentum exponeret, deque valetudine sua securo esse animo iuberet.

Exercitia.

Ægrotatur.

DVM itaque Segouiæ in Carpetanis conuentus Ordinum haberentur, duo miseranda experitur; alterum, nam periculoso anginæ morbo laborauit; alterum, nam Mariæ Gabrielæ Auiæ mortem agnouit; cuius iactura FRANCISCVS, quòd vitæ magistram re, & consilio iuuantem amisisset, vehementer indoluit Sed his prudenter, & constanter toleratis angoribus, Cæsarem Toletum comitatus aduenit, vbi magno festa, & ludi subsignati apparatu, regiaque pompa facti, nobilium, & plebium plausu fuere. Sed vt plerumque fieri solet, gaudia luctus contaminauit. Nam Isabella Augusta Caroli Cæsaris vxor vitâ decessit, magno sui omnibus desiderio relicto. Committitur FRANCISCO Corporis Augustæ delatio in vrbem Granatam, quâ tunc Regum sepulchra erant. Efferebatur insigni pompa cadauer, stipante FRANCISCO cum omni familia, & vxore, qui nihil ad custodiam, decusque funeris, ac sumptus quod pertineret, prætermisit, vsquequò Granatensibus compositum corpus tradidit, vti Regio sacello Maiorum monumentis inferretur; & in acta publica, tabellionis fide, & manu referunt, Augustæ hoc cadauer esse, quo tempore, cuius opera acceptum, conditumque. Nudata verò facie, vt agnosceretur, ne qua forte fraus commissa esset; adeo deformis apparuit, vt spectantibus terrorem incuteret, graui etiam odore, itineris comites fugaret: vtque testificari auderet illam ipsam Augustam esse repertus sit nemo: eo quod ipsa moriens, verecundiæ causa, nequis corpus tangeret, vel aromatibus condiret, mandarat. Tantum FRANCISCVS manserat, & quamquam iureiurando firmare, illam eandem esse clarissimam Augustam non auderet; illud tamen sanctè, & conceptis verbis affirmans, in acta referri iubet, ipsam Augustam videri; quod nihil eorum, quæ ad fidam custodiam pertinerent, in eo itinere, sciens, prudens omisisset. Hinc tacitus ille secum, mœstusque humanæ vicissitudinis errores deplorauit, ita vt vno hoc, breuique aspectu cadaueris adeo immutatum fuisse, suique dissimilem redditum, vt eundem esse negares. Iam tunc enim diuina luce illustratus, longe diuersa meditabatur, animumque serio semel induxit, falsa hæc, fluxaque bona pro nihilo esse ducenda; vera illa, æternaque sectanda, cœlestia terrenis, diuina humanis anteponenda. Sito iam rite in Æde sacra cadauere, domum FRANCISCVS reuertitur, vbi quæ sibi euenerant meditatus, & accitis sanctissimis illius aui sanctitate, & doctrina egregij viri, necnon Ioanne Auila consulto, qui Bæticæ Apostolicus Ecclesiastes ab omnibus appellabatur, ad noui hominis compositionem se accingens, omnia hæc mundialia respuere deliberauit.

Moritur Auia.

Et Isabella Augusta Cæsaris vxor, cuius Cadauer defert B. Vir Granatam.

Inspecto Augustæ cadauere compungitur.

HIS intus à FRANCISCO admissis; Cæsar eius obsequia soluere parans,

rans, Gotholaniæ *Proregem nominat*, *illumque* Iacobæo *ordini adſcribit*; *& quamquã onus muneris* FRANCISCVM *non deterreret*, *tamen recentiorem ſarcinam humeris imponere*, *cum honores deſpicere ſatagebat*, *totis viribus renuebat. Vicit tandem Caroli*, *qui pro ſuo iure imperare poſſet*, *auctoritas.* Barcinonem *tandem profectus*, *publica ciuium lætitia feſtiſque ludis exceptus*, *nihil duxit antiquius*, *quam vt munus feliciter obiret*, *Hinc latronum cateruas extinxit*, *vias ſecuras fecit*, *Iudicum rationes exegit*, *Seminaria literarum erexit*, *Principatus præſidia muniuit*, *penuriam ſubleuat*, *pauperes alit*, *Monachos*, *& Sanctimoniales eleemoſynis iuuat*; *& denique*, *vt ne triſtem ab ſe præſidio indigentem*, *vllum dimitteret*, *diligenter cauit. Nec Cæſaris ſolum curanda negotia*, *remque publicam tractandam* FRANCISCVS *cenſuit*, *ſalutis ſuæ maiorem rationem ipſe duxit*: *ideo ſemper orationibus vocali*, *& mentali vſus*; *abſtinentijs corpus debilitans*, *ſinaxi ſacra animam recreans frequenti ſumptione*, *de quo* B. Ignatium *conſuluit*, *qui quæ facienda eſſent prudenti admonitione monſtrauit. His fere intentus*, *recte prouinciam adminiſtrabat*, *incolis acceptus*, *quòd omnes officio adiungeret*, *laderet neminem*; *cùm triſtis è patria nuntius aduenit*, *qui Ioannis Ducis parentis mortem declarauit*, *quam prudenter ſuſtulit*, *& licentia abeundi à Cæſare impetrata*, *Gandiam venit*, *vbi à ſuis magna expectatione receptus*, *nec famulos parentis dimiſit*, *nec incolas deſeruit*, *quinimo illis ſtipendia*, *iſtis munimenta ad ſecuritatem contra Affricanos pyratas miniſtrauit. Gandienſe Palatium auxit*, *Lombayna Cœnobium Prædicatoribus erexit Fratribus*, *quibus & vaſa aurea*, *argenteaque*, *nec non victui*, *corporiſque cultui neceſſaria donauit. Cum igitur in his ſic diſponendis animum occuparet* FRANCISCVS, *ecce tibi* Eleonora *coniux diem claudens extremum*, *eius mortem luxit*; *quâ quidem fidiſſima ſocia plures eſt vſus annos. Ea igitur mortua protinus* Petrus Faber Ignatij *comes huius iuſſu* Gandiam *peruenit*, FRANCISCVM *Ducem*, *officii gratia ſalutaturus*: *cuius aduentu delectatus Dux ab eo Librum de vita*, *& Morte Chriſti ſuſcepit. Tandem* Fabri *impulſu* Gandienſis *Collegij Societatis* IESV, *& Academiæ fundamenta iecit. Hinc* Philippus II. *Princeps*, *qui Cæſaris parentis nutu Regna Hiſpaniarum feliciter adminiſtrabat*, Monzonium FRANCISCVM *humaniter euocauit*, *vt comitijs Regni Aragoniæ*, *Valentiæ*, *& Gotholaniæ intereſſet. Annuit Dux*, *quibus finitis*, *totum animæ ſpiritum in eligendo inſtituto*, *quo vitam reliquam ageret*, *occupauit*; *& tandem Societatis delegit*, *quem vt ſuſciperet*, *datis Epiſtolis ad* Ignatium, *eoque conſentiente*, *Societati adſcribitur Anno Domini* M. D. XLVII. *compoſitis domeſticis rebus*, *& obtenta à Cæſare licentia*, *inſtructoque eius filio Carolo*, *ad inſulam ſuſcipiendam paratur*; *quam* Gandiæ *induit paucis tamen conſcijs.*

Prorex Gotholaniæ creatur.

Ioannis Ducis Gandiæ obitus.

Eleonoræ coniugis mors.

Societati adſcribitur.

POST *hæc Theologiæ operam dedit*, *& Anno Iubilæi Romam concedere decernens*, *ſui inſtituti rationem Carolo filio reddidit*, *eumque ad virtutum ſemina ſectanda commonens*, Gandiâ *diſcedit*, *& Italiam breui penetrans* Herculem Eſtenſem, *&* Coſmum Medicem, *illum* Ferrariæ, *iſtum* Etruriæ *Duces viſitauit. Romam ingreſſus*, *comiter à* S. Ignatio *primum*, *poſt à Summo Pontifice* Iulio III. *ſuſceptus*, *ſacra Diuorum templa ordine luſtrauit. Hîc facultate Cæſarea præuia*, *de omnibus honoribus*, *ſtatibus*, *& facultatibus ſeculi ſe abdicauit*, *& in filium Carolum primogenitum ſuum ceſſit*; *quem licet* Iulius III. *illum in* Cardinalium *cœtum adſcribere concuperet*, *S. Vir*, *conſtanter honorem tantum aufugit. Iamiam ſub ferula Societatis ſuſceptus ſacros ordines ſuſcipere ſatagens*, *omnibus peccatis expiatus*, *& ordinibus initiatus*, Loyolam *contendit*, *primamque Liturgiam obtulit*, *tribuens hoc Ignatij*, *& patriæ*, *& pietati* Kalendas Sextilis *Anno* M. D. LI. *Poſthæc concionatur*, *ſtipem vicatim petit*, *pueros cathechizat*, *& alia humilitatis munia feruidus obiuit. Hinc quotidie eius nominis*, *& ſanctitatis fama creſcebat*, *adeo vt non ſolum in Aragonia*,

Presbyter fit.

& Regnis ſibi adiacentibus ſpiraret, ſed etiam ad extremos Luſitaniæ *fines attingeret, vt indicant* Ludouici *Principis* Luſitaniæ, Ioannis III. Regis, *&* Iſabellæ *Auguſtæ germani fratris Epiſtolæ ad S. Virum, humanitate, & encomijs plenæ, Erexerat antea apud* Ognatum *oppidum* Cantabriæ *in Eremitorio D. Mariæ Magdalenæ ſacrato, exiguam Ædem quâ ſe cum aliquot ſocijs reciperet, vt Deum venerari, qua precibus, qua pœnitentiæ effectis poſſet. Hic ſecedens, plures exempli cohortatione præreptos, egregios, ac nobiles viros, ad eum confugientes recepit, qui poſt Societati nomina dederunt, Nec in ea ſolitudine honorum ſpecimina* FRANCISCVM *relinquebant, nam* Iulius III. *Cardinalium Collegio iterum, adſcribere voluit, nec non in poſterum Pius* IV. *&* Pius V. *ſed S. Vir precatum fuiſſe Deum, aiebat, vt vitâ prius abire liceret, quam titulis iterum boniſque oneraretur inuitus. Cùm hæc ita agerentur,* Ognatum *deſerere ab* Ignatio *compellitur; & ideo prædicationi inſiſtens, Reginam oppidum primò, deinde Valliſoletum, Burgos, Taurum, Salmanticam, Turrimſyllanam, Methymnam Campeſtrem, & alia Oppida Vaccæorum perluſtrauit, in quibus ſemper mirifice concionabatur. Hinc Baticam conceſſit abs Marchioniſſa Priegij, & Ducibus Archos, & Methymnæ-Sydoniæ evocatus, vbi plurima geſſit tanto Patre digna; inde Conimbricam, Vlyſipponem, & alias vrbes Luſitaniæ deuenit, qua Henricum Cardinalem inuiſit, alioſque Viros Principes, qui illi obuiam proceſſerant. E Luſitania reuerſus Valliſoleto rectà contendit, vbi poſtquam ſuper Ieremiæ Prophetæ Threnos concionesmirificas digeſſiſſet, Clariſſarum Monialium in Caſtella primus inſtitutum inuexit, & earum Cœnobia pluribus in locis ſubplantare fecit.*

In Æde Ognatenſi ſecedit,

Honores deſpicit.

Quot miſſiones in Hiſpania exercuit?

REM *bene gerere* FRANCISCVM *viderat* Ignatius, *ideo illum vniuerſæ Hiſpaniæ ſocijs præficere decreuit. Vti S. Patriarcha meditauit, effecit, ideo* FRANCISCO *generatim adminiſtranda totius Societatis Hiſpaniarum, Indiarumque curam commiſit. Et licet* FRANCISCVS *præſidere tantæ multitudini pondus videretur ingens, tamen* Ignatio *obediuit, vt Patri, & Superiori. Hinc quidquid ad Prouinciarum ſibi commiſſarum augmentum neceſſarium agnouit, prudentiſſimè prouidebat, & ideo erectis aliquot Collegijs in Caſtellæ, & Luſitaniæ Prouincijs, à Pio IV. Pont. Max. Romam euocatus perrexit, vbi poſtquam Pontificem ſalutat, emortuo Laynez, Præpoſitus Generalis totius Societatis eligitur, magno omnium conſenſu, atque lætitiâ. Qui delatâ dignitate perculſus, animoque perturbatus, tantùm abeſt, vt ſe purgare verbis potuerit, quin & ſermonem, loquelamque impedierit omnino inſperata res, quod vel ipſe vultus, & color ſatis arguebat. Electionem poſtquam probauit idem Pontifex,* FRANCISCVS *priuſquam cœtum dimitteret in Prouincias, ad Patres verba fecit, animaduerterent quantum onus infirmis humeris impoſuiſſent, rogare itaque in partem laborum venirent, ne humo afflictus ſuccumberet. Illis denique dimiſſis, prima fuit eius cura de Tyrocinij Domo Romæ erigenda, quam perfecit, & eô Generali Præpoſito plurimum incrementi habuit Societas, tam in Æthiopia, Indijs Occidentalibus, quàm in Europa, quibus inſignia Monaſteria, & Collegia erecta ſunt fouente, & diſponente S. Viro, qui etiam multos Patres in omnes illas remotiſſimas Prouincias direxit, vt Catholica ibidem fides propagaretur. Quorum plurimi à Barbaris in Braſilia, Iapponia, & Synis martyrio coronati ſunt. Succeſſerat in Sede Petri Pio IV. Pius V. ſanctitate celebris Pontifex, qui Turcarum inſolentiam meditatus Cardinalem Alexandrinum agnatum, & FRANCISCVM ad Hiſpaniarum, Galliarumque Reges euulgauit, vt fœdus pepigeretur aduerſus Chriſtiani nominis hoſtem communem. Qui legatione obitâ, & fœdus cum ſolo Philippo Hiſpaniarum II Rege Catholico pactum Romam rediere. Quo fœdere cæditur Turcarum claſſis ad Naupactum, Ioanne Auſtriaco Regis fratre Duce Maximo. Cùm verò ex hac Legatione S Vir è Gallia Romam repedaret, in morbum lethalem incidit, cuius vi correptus vix*

Comittitur Prouincia Hiſpaniæ, & Indiarum.

Præpoſitus Generalis eligitur.

Exlegatus pro fœdere aduerſus Turcas.

ſtare

Digitized by Google

ſtare non poterat ; ſed Allobrogum Regulus illum in Auguſtam Taurinorum trahere præcepit , vbi omni pietatis officio habitus eſt ; poſt nauigio per Padum Ferrariam allatus , quâ Alfonſus Eſtrenſis illius vrbis Dux , è veſtigio omnia quæ opus viderentur ſubmiſit. Hîc vi morbi ſubſiſtere coactus , tandem Romæ vitam finire cupiebat , & ideo , Romam verſus iter aggreditur. Ibidem ingreſſus , cùm febris vires ademiſſet , lectulo decubuit , & ad mortem ſe præparans , ſacris Eccleſiæ Sacramentis munitus , & benedictione Apoſtolicâ per Gregorium XIII. *Pontificem , Pij ſucceſſorem accepta, ductisque imo pectore ſuſpirijs, ſpiritum Deo reddidit* Pridie Kalend. Octobris , *Anno Domini* M. D. LXXII. *cùm fere* LXII. *annos expleret ætatis.* Corpus *in Ædе Sacra Veteri Domus Profeſſorum , cum Patribus , qui eadem dignitate anteceſſerant , conditum eſt. Quod poſtmodum , Anno Domini* VI. DC. XVI. *conſentiente Pontifice Paulo V. Madridium in Hiſpaniam* Româ *tranſlatum eſt , ad Nouam Domum Societatis , à D. Franciſco de Roxas , & Sandoual Lerma Duce, poſt* S. R. E. *Cardinale erectam, vbi adhuc honorifice quieſcit. Eius denique virtutibus , & miraculis aſſiduis Vrbanus VIII. Pont. Max. intentus, illum in numero* Beatorum *Anno Domini* M. DC. XXIV. *addixit , de eoque Societatem Officium Commune Confeſſoris non Pontificis recitare poſſe permiſit, & indulſit. Ad cuius B. Patris ſarcophagum aliquando deuotio ſequens Epitaphium appendi, aut incidi curauit, breui eius res geſtas recenſens :*

Morbo corripitur.

Moritur, tumulatur, & transfertur Madridium.

Inter Beatos adſcribitur.

FRANCISCI *iacet hîc Corpus venerabile , Roma*
Quod dedit Heſperia , Madridiumque tenet.
Hunc genuit Gens clara Virum, cui BORGIA *Nomen ,*
Ipſius & Dominus , atque Dynaſta fuit.
Marchio Lombaynæ , mox Cæſaris inclytus ipſe
Præfectus ſtabuli , nec non & ille Domus.
Barchinone diù Pro-Rex que fidiſſimus inde ,
Iurgia quâ delet , iuſtitiamque redit.
Omnia deſpiciens , mundum calcauit , & vltro
Infulis Ignatij induit artus homo.
Præpoſitus Societatis fuit integer , Orbem
Impleuit Domibus , prodigiſque ſimul.
Et cui Orbis erat breuis , en iam clauditur iſto
Sarcophago exiguo , quem veneratur humus.
Vrbanus poſuit Diuum inter Nomina Præſul
Sancta Beatorum, cui quoque ritus adeſt.

Epitaphium.

En ACTA per compendium recenſita : integra qui legere deſiderat , adeat *Tomum V. Laurentij Surij* in editione recentiori Moſſandri *fol.* 350. vbi eadem ipſa à R. P. *Petro de Ribadeneyra* idiomate Hiſpano ſcripta , & Latino facta per *Andream Scothum* inueniet.

GANDIA. Oppidum, in quo natus fuit S. Vir, & cuius dominium habuit, Ducis titulo, in Regno Valentiæ Hiſpaniæ viſitur , in ora ad Ortum verſâ non obſcurum. Ducatus gentis BORGIÆ caput, celebri Academiâ inſignitum , & Setabitanæ Vrbi proximum. Aliqui eam fuiſſe vrbem vetuſtiſſimam ante Chriſti D. N. aduentam, à Græcis Inſulæ CANDÆ accolis extructam , & nomine patriæ donatum affirmant. Alij ſequentibus ſeculis , ſcilicet poſt Hiſpaniæ excidium, ad Annum DCCC. XXVII. à Sarracenis Candienſibus erectam malunt. De ea

Topographia.

Digitized by Google

Conditores.

scripsere Petrus Antonius Beuter *Histor. Valent, lib.* 1. *c.* 33. *& lib.* 2. *c.* 47. Stephanus Garibay in *Compend. Historial. lib.* 16. *c.* 10. Petrus Medina in *Antiquit. Hispan. lib.* 2. *c.* 153. Andrea de Poza in *Nomenclatur. Vrb. Antiquar. Hispan. verb.* Gandia, *fol.* 8. Gaspar Scolanus *Histor. Valent. lib.* 1. *c.* 24. *lib.* 6. *c.* 20. 21. *& 22. & lib.* 9. *c.* 51. F. Franciscus Diago in *Annalib. Valent. lib.* 1. *c.* 47. Iacobus Bleda in *Histor. Sarracen. fol.* 467. Rodericus Mendez Sylua in *Populat. Hispan. tit. de Valentia. c.* 8. *fol.* 206.

B. S. Ieronymvs *Ecclesiæ Doctor, & Hispaniæ Magister.* Prodijt nunc è sapientiæ interiore cortinâ Oraculorum interpres fidei Ieronymvs, post quem sileri cœpit Ægyptius Hermes. Ille in horridis syluis venatus est sagaciter sapientiæ leporem, & cum fuisset inter aspera saxa versatus, excurrit tamen eius sine offendiculo dictio. Hinc non salebras, sed salem eius producit oratio. Tulit Bibliothecam in syluas, ne ingenium in vrbe silvesceret. Nulla Ieronymo statio iucundior est visa, quam Bethleemitica, ideo præposuit Dei nascentis cunas, Romæ iam sua ruina sepultæ. Voluit & merito, vna cum tenero Numine lactescere sapientiam, sed mirum, quod nihil sit illa robustius. Docuit nihil magis infidum esse Pelagio, nihil abiectius Montano; Vigilantium somniare dixit. Clarus fuit doctrinæ luce, cui cessit etiam Lucifer; & cum eius doctrinæ latentes ostendit renebras, cœptus est tantummodo dici Vesper. Ecclesiasticos aperuit mores, & ritus docere, ideo Doctor Ecclesiæ, & in Tabulis conscriptus Ecclesiasticis, cuius elogium sic congerit Ecclesia Vniuersalis: *In Bethlehem Iudæ Depositio* S. Ieronymi *Presbyteri, & Ecclesiæ Doctoris, qui omnium studia literarum adeptus, ac probatorum Monachorum imitator factus, multa hæresum monstra gladio suæ doctrinæ confodit: demùm cùm ad decrepitam vsque vixisset ætatem. in pace quieuit, sepultus est ad præsepe Domini; Cuius Corpus postea* Romam *delatum, in Basilica S. Mariæ Maioris conditum fuit.* Conueniunt Beda, Vsuardus, Ado, Galesinius, Bellinus, Florus, Peregrinis, Felicius, Maurolycus, Vazquez, Lupus, & cætera Martyrologia Latinorum. De eo scripsêre innumeri Chronographi, Patres, Historiographi, & Poëtæ. Audi Mantuanum:

Encomium.

Martyrologia.

Vltima Septembris *tua lux Sanctissime Patrum*
Ieronyme, *Stridone satus, Romana petisti*
Gymnasia, & celeri studio sapientiæ in altum
Ascendisti apicem; fari Tribus omnia linguis
Doctus, & illius tanto sublimior æui
Ingenijs quantum colles præcellit Olympus.
Cum vero tibi fama foret lucentior Astris
Vitaque conflato decieſque syncerior auro:
Dignus habebaris Petro succedere, & omnis
Vrbs Romana oculos in te coniecerat vnum.
Optabantque decus tibi Pontificale Latini,
Istius aggressus spendorem extinguere laudis
Insidias tibi liuor edax mirâ arte tetendit.
Nam tua subducens furtim tibi pallia noctu
Supposuit muliebrem habitum, quem cantica surgens
Ad diuina priusquam lux albescerет, heu sors
Inuida virtuti semper! temeraria semper!
Induis, & sacras tendis sine lumine ad Aras.
Sic tua tam florens probitas inhonora remansit.

Hanc

Hanc Deus indignam voluit te incurrere fraudem,
Vt mala corrupta fugeres consortia gentis.
Et fieres viuens cœli de Ciuibus vnus.
Ad Syria ſyluas igitùr ſaltuſque Sabæos
Continuò tranſis: rapidique incendia Solis.
Nudus & eſuriens longo in mœrore tuliſti.
Mox Bethlehem remeas, vbi cum diuina relinquens
Ethnica cœpiſſes verſare volumina, noctu
Viſus es in ſomnis Magni ſtare ante tribunal
Iudicis, & probris, ac duro verbere plecti,
Quòd ſtudia haurires ſacris humana relictis.
Temporeque ex illo Mundi primordia, legem
Synaicam, Vatum anfractus, Saulæaque regna
Voluere cœpiſti, ſacriſque incumbere chartis.
Dùm verò in cœtu fratrum diuina ſedendo
Sacramenta doces, legumque abſcondita ſenſa;
Ecce Leo ſeptum ingreditur pede claudus inerti.
Aufugere omnes; tu ſolus in hoſpite tali
Nil hoſtile timens eſa medicamina planta
Influis. Ille autem poſitâ feritate clientem
Se tibi deuouit. Quid multa moramur? Agaſo
Factus ad hybernos, aſino vectante, ſolebat
Conciſa in truncos, ac diſcuneâta ſecuri
Ducere ligna focos. Sed cum ſopita teneret
Lumina, iumentum paſcens rapuere latrones.
Poſtquam experrectus ſocium non vidit, amaro
Per ſyluas animo, perque omnia rura cucurrit.
Aſt vbi quærendo tempus ſe mittere nouit,
Anxius ad fratres reddit, nec vt ante ſolebat.
Ingenue tectum ingreſſus collegia Patrum
Erubuit, longe abiens à limine triſti
Procubuit vultu, culpam mœrore fateri
Viſus, & aſpectu miſero; veniámque precari.
Te tandem mandante, feram quis tam manſuêtam,
Tam docilem ſperet? Lignis generoſa ferendis
Terga dedit: nec ſe Regem memor eſſe ferarum,
Demiſſa ceruice, humili ſucceſſit aſello,
Sic homines docuit ſceleris cum pœnitet illos,
Quid ſit opus facto, qualique ardore dolendum eſt.
Ligna tulit donec pecudem, latrone perempto,

Repperit in campis, gaudenſque in tecta reduxit
At cum perſpiceres diuina volumina multis
Deprauata locis, & conceptacula lymphæ
Vnde bibunt animæ primum amiſsiſſe nitorem,
Hanc tua ſcabritiem vigilans induſtria longo
Deterſit ſudore: tuus labor iſta fugauit
Nubila, & expulsâ fecit vada limpida face.
Tu ſalis illius quo ſylueſtres Colocyntas
Incola Carmeli docuit compeſcere Vates,
Fungeris officio; tu raptus ab arbore ramus,
Quo Moſes purgauit aquas, fonteſque Sabæos;
Tu velut Alcides contra Stymphalica monſtra
Hæreſiarcharum clauâ decernis, & arcu;
Tu quaſi Sol, lucis genitor, iubar elicis almum,
Ignitaſque tuo totum iacularis in Orbem
Ore faces, fideique fugas à finibus hoſtem;
Tu ſimilis Zephiro, qui pallida nubila, & imbres,
Diſsipat, & pulſo cœlum ſqualôre ſerenat,
Qui Solem, Lunamque aperit, Titaniaque aſtra:
Qui vitam infundit paſsis horrentia plantis
Frigora; ad Auſtralem dum Sol procul exulat vmbram.
Ad Superos tandem longo iam frigidus æuo,
Vt pote qui ſtabas Annorum in limine Centum,
Scandis, & æternæ frueris dulcedine vitæ.
O! Pater ad Noſtras voces conuertere, & audi:
Prandia iam dudum ſumus ad diuina vocati,
Et tranſire prius per ſancta negotia longo
Eſt opus inceſſu, ſed inertia corporis obſtat.
Faſce ſub hoc igitur ne deficiamus adeſto,
Tu cui conceſſum eſt epulis accumbere Diuûm,
Et fer opem poſitæ tanto in diſcrimine Cymbæ.

Hæc ſunt huius Sanctiſſimi Patris ACTA ſub cuius nomine olim in *Hiſpania* ſanctiſſimus Monachorum Ordo inſtitutus fuit, & à S. Sede Apoſtolica confirmatus, qui totius *Hiſpaniæ* regiones ſic illuſtrat, & decorat, vt vbicumque eius inſtituti Viri virtutum, doctrinæ, & religionis documenta reſpirent. Exordium igitur Ordinis huiuſmodi ſic Ieronymus Plato de *Stat. Bon. Rel. lib* 1. *c.* 34. & *lib.* 2. *c.* 22. Benedictus Gononus in *Vit. SS. Occidental lib.* 6. *fol.* 387. & Petrus de Alcozer *Hiſtor. Toletan. lib.* 2. *c.* 25. referunt. *Tempore quo Petrus I. Rex Caſtellam, & Legionem gubernabat, quidam Eremitæ Toletum concedentes, & ex Italiæ partibus venientes ſanctam, & Angelicam vitam in eremo agere cœperunt, quorum virtutes agnoſcens* D. Alfonſus Pecha *Epiſcopus* Giennenſis, *dimiſſâ Sede, illis adhæſit primus, poſt eum* Fernandus Yañez *Canonicus Toletanus, & Cappellæ Regum Archicapellanus, necnon* Petrus Fernandez Pecha *frater germanus eiuſdem Epiſcopi,*

Eremitarum S. Ieronymi in Hiſpania initium.

Digitized by Google

& Regis Camerarius, qui tum paternis, tum proprijs obſequijs Regi gratiſsimus erat. Itaque præfati proceres vnà cum Italis Eremitis eremum incolere, mundum calcare, Deum quærere, & opera virtutis exercere ſatagentes, facile ab alijs inuiſi, eo quod nullam regulam inſectarentur, prorſus è Regno eijcere SS. Viros aggreſsi ſunt plurimi Mendicantes. Aſt communicato inter eos conſilio, inſtitutum S. Ieronymi, *quod in vrbe* Bethleem, *ab ipſo inchoatum, diuque conſeruatum, iam pridem ceſſauerat, excitare aggreſsi ſunt, idque in* Toletana *primùm Prouincia. Igitur vnus ex eis Romam veniens*, Gregorio XI. *Pont. Max. qui tunc Vniuerſalis Eccleſiæ clauum tenebat, nouam illam vitæ formam attulit, qui illam protinus Anno Domini* M. CCC. LXXXIII. *confirmauit, & approbauit. Quâ Apoſtolica confirmatione ſuffulti Sancti Eremitæ illico apud Oppidum* Lvpiana *Diœceſis* Toletanæ *in loco abdito primum Monaſterium feliciter conſtruxere, quod ſub tutela & auſpicijs* S. Bartholomæi *Apoſtoli conſcripſere, & olim nuncque Caput Ordinis exiſtit, cuius Prior Generalis totius ordinis nuncupatur. Poſt illud apud vrbem Regiam* Tolctum *in Antiquiſsimo Cœnobio Eremitarum S. Auguſtini, à tempore Gothorum extructo, & in* Hiſpanico *excidio penitus collapſo, quod* Sisla *vocitatur, aliud erexere, & alibi alia, Sed cum Ordo recens eſſet in* Hiſpania, *nec pluribus adhuc, quàm duobus, aut tribus, iiſque paruis conſtaret Monaſterijs, aliqui Fratres eam paucitatem moleſtè ferentes, communicato inter ſe conſilio, ad alium Ordinem tranſire decreuerant. Iamque abibant, cùm in ipſa via B. Virgo* Maria, *Dei Mater, viſibili ſpecie eis occurrit, monens, atque adeo etiam imperans, vt in ſuſcepto inſtituto permanerent; breui enim fore, vt id valde propagatum viderent: ſe verò Ordinem illum totum, in ſuum recipere famulatum. Quæ cùm dixiſſet, non ſolum illi in ſuo propoſito confirmati ſunt, ſed ad hunc ipſum famulatum S. Virginis conteſtandum, tota ea familia reliquis veſtibus albam tunicam adiunxiſſe dicitur, quam adhuc retinent.* Nonnulla pro horum Monachorum ſuſtentatione conſtruxit Monaſteria deuotio, quorum Catalogum his deſcribere decreuimus:

CATALOGVS MONASTERIORVM Ordinis Eremitarum S. Ieronymi per Hiſpaniam conſtructorum, ab initio eius fundationis in eadem Prouincia exortæ.

I. Lvpianense in Diœceſi Toletana, Caput totius Ordinis, *B. Bartholomæo* Apoſtolo dicatum, & conditum ab Eremitis Inſtitutoribus ad Annum Domini M. CCC. LXXXIV. cùm iam ipſe Ordo à Gregorio XI. Pont. Max. probatus eſſet. 1383.

II. Toletanvm in Caſtella Noua, quod *Siſlenſe* dicitur, B.V. Mariæ nomini Auguſtiſſimæ ſacrum, à *Petro Fernandez Pecha* altero ex Inſtitutoribus huius Ordinis incœptum, & conſummatum ad Annum M.CCC.LXXXVIII. 1388.

III. Pennalongense in *Portugallia*, B.V. Mariæ titulo decoratum, in diœceſi *Vliſipponenſi* ſitum, & à quodam Eremita nomine *Vaſco*, Viro ſanctiſſimo extructum, ad Annum Domini M. CCC. XCIX. 1399.

IV. Matense in *Portugallia* eiuſdem *Vlyſipponenſis* Diœceſis, B. V. Mariæ auſpicijs erectum, & ab ipſo Venerabili *Vaſco* cœptum, & perfectum, eleemoſyniſque conſummatum ad Annum M. CCCC. 1400.

V. Armedillense, vulgo *Armedilla* in Diœceſi *Segobienſi*, Tertio oppido *Cuellar* Lapide, B.V. Mariæ tutelæ dicatum, & auſpiciis *Ferdinandi* Infantis, poſt Aragoniæ Regis, Anno M.CCCC. V. conſtructum. 1405.

VI. Syntrense in *Portugallia* Vlyſipponenſis Diœceſis, B.V. *Mariæ de Rupe* dicatum, & in prærupto Saxo mirabiliter elaboratum per

Ioannem I.

Ioannem I. Portugalliæ Regem ad Annum M. CCCC. IX. quod poſtmodum ampliauit Emanuel. 1409.

VII. QVACENSE in Diœceſi *Placentina Eſtremaduræ* in amœniſſimo loco erectum,& *S.Iuſto* dicatum,auſpiciis *D.Garſiæ Aluarez de Toledo*,Domini de Oropeſa ad Annum Domini M.CCCC.X.Quod poſtmodum Inuictiſſimus,& Maximus Imperator *Carolus* V.Hiſpaniarum Rex victorioſſimus; deuictis Sarracenis, Hæreticis, & aliis inimicis fidei,ſuæque gloriæ inuidis, vt ſe ipſum vinceret, & à nemine, niſi à ſeipſo vinceretur, calcatis mundi auris, dimiſſis Imperio *Ferdinando* filio, & omnibus hæreditariis Regnis, & Dominiis *Philippo* II. etiam filio Primogenito, ſibi in habitationem elegit, & mortis finem ibidem ſpectare decreuit, pauper inter pauperes, & Monachus inter Monachorum cœtus, cuius Annus fuit M. D. LVIII. 1410.

VIII. GVADALVPENSE in eadem Diœceſi *Placentina Eſtremaduræ*, B. V. MARIÆ ſacrum, vbi Imago miraculoſiſſimæ Virginis, quam *S.Gregorius Papa S.Leandro* Româ *Hiſpalim* cum Commentariis in Iob, miſerat, veneratur, toto celebris Orbe, à *Ioanne* II. Caſtellæ Rege, Eremitis S. Ieronymi donatum ad Annum M. CCCC.XII. 1412.

IX. VILLAVITIOSANVM, S. Blaſio dicatum ad Annum M. CCCC. XX. per huius Ordinis Monachos, qui hocce Cœnobium eleemoſynis erexerunt. 1420.

X. GVISANDINVM, S. MARIÆ Virgini, Dei Genitrici conſecratum, conditum ab ipſis Ordinis fratribus ad Annum M.CCCC. XXX. 1430.

XI. HISPALENSE, S.Iſidoro Antiſtiti ipſius vrbis ſacrum, quod prius *D.Alfonſus de Guzman*,& *D.Maria Coronel* eius coniux conditores tradiderant Ordini Ciſtercienſi, Anno M. CCC. III. Sed poſtmodum *Martini* V. & *Eugenij* IV. Romanorum Pontificum decretis huic Ordini traditum fuit Anno M. CCCC. XXXI. 1431.

XII. VALLESOLETANVM, B. Virgini MARIÆ, Dei Genitrici *del Prado*,vocatum, eiuſque Nomini dedicatum, auſpiciis *Ioannis* II. Regis Caſtellæ conſtructum, & expenſis erectum ad Annum M. CCCC.XL. 1440.

XIII. SEGOBIENSE, Dei Genitricis V.Mariæ tutelâ inchoatum in antiquo Eremitorio, cui *Parral* vocabulum, ab *Henrico* IV. Rege Caſtellæ nomine *D.Ioannis Paccieco* Marchionis *de Villena* conditum Anno M. CCCC. XLVII. 1447.

XIV. CÆSARAVGVSTANVM in *Celtiberia*, S.Encratidi Virgini, & Martyri eiuſdem Ciuitatis dicatum,& vbi eius ſacra pignora requieſcunt,à *Ferdinando* Rege Catholico conditum, ob ſolutionem voti *Ioannis* II. Regis Aragoniæ Parentis, ad Annum M. CCCC.XCIII. 1493.

XV. GRANATENSE,ſub titulo *S.Catherinæ* Virginis,& Martyris Alexandrinæ primùm à Regina Catholica *Eliſabeth* in vrbe *S. Fidei* prope *Granatum* ad Annum M.CCCC. XCII. incœptum,poſtea Granatam tranſlatum Anno M.D.XIX. 1519.

XVI. VLYSIPPONENSE in *Portugallia*,ſub nomine B. V. MARIÆ *de Bethlehem* & in oſtio fluminis Tagi,ab *Emanuele* Rege ad Annum M.D.XII.incœptum,ſed Anno M.D.XX.conſummatum. 1520.

XVII. AIBENSE in Diœceſi *Salmantinæ*, ſub patrocinio *S. Ieronymi*, cui dicatum inſpicitur, ab *Ducibus Albæ*, illius Oppidi Dynaſtis, ad ſuorum Sepulchrum conditum, & luculentiſſimè perfectum ad Annum M.D.XXVI. vel circiter. 1526.

XVIII. SALMANTINVM Collegium pro Scholaſticis iſtius Ordinis erectum,

Digitized by Google

ctum, & B.V.MARIÆ *Guadalupensi* dicatum, & ad Annum M. D.LIII.vel circiter conditum, & perfectum. 1553

XIX. MVRCIENCE in diœcesi *Carthaginensi* Hispaniæ *S. Ieronymo* sacrum,& ab *Alfonso Vozmediano de Arroniz*, Duce, & Castellano Bugiensi in Africa,& Murciensis Ciuitatis Decurione ad Annum M.D.LXXIX. 1379

XX. SCVRIALENSE in Diœcesi Toletana,*S.Laurentio* Martyri Hispano consecratum. Opus verè Regium, & Magnificum,de cuius admirabili structura totus Orbis plenus visitur, illamque luculentis epithetis conlaudant. Autorem, causam, & locum *Iacobus Falcon* Valentinus Poëta sequenti carmine *lib.1. Poem.Epigr.22. fol.6.descripsit.*

Quid hoc? Trophæum. *Cui sacrum?* Laurentio.
Quid maius? Autor. *Quis precor?* Rex Maximus.
Quis hic? Philippus. *Quis Philippus?* Austria.
Quotus? Secundus. *Quis Domo?* Augustissimus.
Quâ Matre? Isabella. *Quo Patre? Carolo.*
Quâ causa? Vicit. *Quos Virûm?* Fortissimos.
Quos quæso? Gallos. *Quas ad oras?* Belgicas.
Quâ Gente? Ibera. *Quas ad arces?* Quintini.
Quo Marte? Iusto. *Quo periclo?* Maximo.
Quo Mense? Sexto. *Quo Die?* Laurentij.

Igitur Monasterium hocce *Philippus* II. Rex Catholicus magnis consummauit expensis ad Anuum Domini M. D. LXXXIV. Quo *Pantheon*. seu *Mausoleum* nuperrime *Philippus* IV. Hispaniarum Rex Catholicus protumulandis Regijs cadaueribus sumptuosissimè extruxit Anno M. DC. LI. 1584

XXI. ABVLENSE Collegium. quod *S. Ieronymo* dicatum extat, & ad Annum Domini M. DC. VI. in eo Monachi translati, licet multis retro annis conditum. 1606

ALIA credimus in Hispania fuisse constructa Monasteria, quorum Nomina, nec Anni ædificationis eorum ad manus meas peruenere, licet sæpius Catalogum expetiuerint. Friget vbique, bellorum calamitatibus, & Temporum infortunijs charitas, & desiderium plurimorum,incuria, & ignauia laborantium quorum actus ad res proprias prouehendas, vix spiritum accendunt; & ideo malunt illas sub silentio occultas relinquere, quam ab alijs locis congruis feliciter constituantur. Quidquid sit, iam huic Mensi finem imponimus, & SS. Nostratum Actis in eius Diebus consignatorum, vltimam manum damus, dicentes.

O Sacer Christi Procerum caterua.
Et Beâtorum simul, ac corona
Martyrum! Nostram penitus fouere
Disce camœnam
Omne quod Noster Liber iste promit,
Laudes en vestras docet, atque vitas;
In quibus nostræ capiunt vbique
Dogmata sancta.

Ergo Sanctorum acies sacrata,
Quas Iber Noster veneratur, vnà
Quæsumus, Christo preces, atque voces
Soluite grati;
Terminum vt Noster videat Libellus;
Vobis vt sanctos referat triumphos;
Atque mox Christo Domino rependat
Vndique grates.

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
quæ in Anamneſi Sanctorum Menſis Septembris continentur.

A.

Adulatio.

Adulatio menſis Septembris nomen qualiter tranſmutare præſumpſerit. *pag.* 2

SS. Adulphus, & Ioannes.

De ijs martyrologia. 340
Quid Scriptores. ibid.
Acta SS. Adulphi, & Ioannis. 341
Præfatio. ibid.
Cordis credulitas Iuſtificat, oris confeſſio ſanctificat. ibid.
Arthemia mater SS. Chriſtiana. ibid.
Cordubam venit. ibid.
A cognatis vt fidem deſerant ſancti minantur. ibid.
Eorum conſtantia in cõfeſſione Chriſti. ibid.
Comprehenduntur. 342
Iudicis verba. ibid.
Sanctorum reſponſio. ibid.
Coronantur. ibid.
Sepeliuntur. ibid.
Cypriani Archipresbyteri Cordubenſis carmen. ibid.
D. Martini Anaya apologus diluitur. 343
Annus agonis. ibid.
Baronij. & Yepes lapſus. ibid.

S. Ægidius.

De eo martyrologia. 36
Qui de eo aliqua ſcripſerint. ibid.
Acta S. Ægidij Abbatis. 37
Eiuſdem origo. ibid.
Ieroſolymam & Romam pergit ibid.
Cæleſte monitum. ibid.
Ædificatio vrbis Burgenſis in Vmbria. ibid.
Hiſpaniam repedat & fit Abbas. ibid.
Error in Codice Ferrarij. ibid.

Ægiptij.

Vnde Geometriam, Aſtronomiam, literas, aliaque plura ad vſum vitæ neceſſaria didicerint. 8

S. Amatus,

De eo Martyrologia. 154
Quid Scriptores. ibid.
Acta S. Amati. ibid.
Eius origo. ibid.
Triginta annis fuit monachus. ibid.
Deſertum petit. ibid.
Victus eius. ibid.
Vexatur à Diabolo. 155
Miraculum. ibid.
Fontem ex petra elicit. ibid.
Signo crucis ſaxum ruens tenet. ibid.
Pecunias execratur. ibid.
Veſtis & cibi quantitas. ibid.
Luxouium pergit cum Euſtochio Abbate. 156
Romaricum virum illuſtrem ad monaſticam vitam adducit. ibid.
Virginum monaſterium conſtruit. ibid.
Concauo ſaxo moratur. ibid.
Eius rigida pœnitentia. ibid.
Moritur 157
Tranſlatio. ibid.
Originis Hiſpanæ probatio. ibid.
Vallis oppidum quod. ibid.

S. Æmilianus.

De origine Hiſpana probatio. 148
Biuarij Lapſus. ibid.
De eo martyrologia. ibid.
Acta S. Æmiliani Epiſcopi. ibid.
Eius origo. ibid.
Eremum colit. ibid.
Creatur Epiſcopus. 149
Concilijs intereſt. ibid.
Moritur. ibid.
Biuarij emendatio diluitur. ibid.

SS. Æmilianus, & Geronius.

De ijs martyrologia. 274
Qui ſcripſerint de ijſdem. ibid.
De ijſdem SS. Carmen. ibid.
Quæ deducantur ex verbis Dextri & Iuliani. ibid.

Index Rerum

Acta SS. Æmiliani & Geronij martyrum 275
Origo. ibid.
Domitianus imperat. ibid.
Capiuntur ibid.
Coronantur: ibid.
Scriptor Historiæ Guadalaxensis prætermisit hos martyres. ibid.

S. Agathoclia.

De ea Martyrologia. 217
Quid Scriptores 218
Acta sanctæ Agathocliæ martyris. ibid.
Status eius. ibid.
Religionis professio ibid.
Eius constantia. ibid.
Cruciatur domi & foris ab Hera. ibid.
Coram Iudice accusatur. ibid.
Cruciatur & dilaniatur. ibid.
Coronatur. ibid.
Annus agonis probatur. 219

S. Alexander.

De ea Martyrologia. 124
Corpus Hispaniam translatum. ibid.
Quid de eo Scriptores. ibid.

S. Amicus.

Vide *S. Iustum.*

Antiquaria

Vrbs vetusta in Bætica. 215
Quo nomine Scriptores & Geographi sæpius eam nuncupârunt. 216
Sacerdotes Idolorum Antiquarenses ad fidem conuersi, ibid.

Antoninus.

Natalis M. Antonini Pij Imperatoris. 7

S. Antoninus.

Controuertitur origo, & locus, tempúsque passionis sancti martyris 24
Quod Antonini martyres in Ecclesia. 25
An horum aliquis fuerit martyr Gallus ibid.
An aliquis scriptor in gallia Antoninum passum dixerit. ibid.
Quibus ex causis Palentina Ecclesia ab antiquis Breuiarijs recessit 26
Qualis Regis Sancti maioris euentus. ibid.
Crypta, Altare, & effigies cuius fuerit Antonini martyris. ibid.
Antoninus Palentinus tempore Diocletiani martyrio coronatus. 27
Probatur primo. ibid.
Probatur Secundo. ibid.
Probatur tertio. ibid.
Antoninus Martyr tempore Theodouici non est patronus Ecclesiæ Palentinæ. ibid.
Probatur primò. ibid.
Probatur Socundò. 28
Probatur tertiò. 29
Reliquiæ Antonini Galli nunquam in Hispaniam aductæ. 30
Antoninus Gallus presbyter & monachus, ibid.
Cum Ioanne & Almachio socijs patitur. 31
Soluitur quæstio & probatur martyrem fuisse Hispanum. ibid.
In festo sancti Antonini martyris Palentini in Hispania Hymnus. ibid
Respondetur obiectioni Canonicorum S. E. Palentinæ. 32
Persecutio aduersus prælatos tempore Theodorici Regis Galliæ. ibid.
Acta S. Antonini martyris Apamiensis. ibid
Præfatio. ibid.
Origo eiusdem. 33
Suum martyrium prædicit. ibid.
Martyrij palmam refert. ibid.
Inuentio reliquiarum & Basilicæ. ibid.
Ecclesiæ & vrbis Palentinæ reædificatio. ibid.
Reliquiæ S. Antonini in Palentia tempore Gothorum. ibid.
Altaria & templa in Hispania tempore Gothorum aut ante erecta. 34
Gallicanum martyrologium Antoninum temporibus Diocletiani occisum contendit. ibid.

Apamia.

Topographia. 34
Vrbs Tarraconensis Hispaniæ antiqua. ibid.
Qui Scriptores de ea scripserint. 35

SS. Appellius, Lucas, & Clemens.

De ijs Martyrologia. 127
Quid Scriptores de ijsdem censuerint. 128
Acta eorumdem sanctorum. ibid.
Eorum Origo. ibid.
Capiuntur. ibid.
Coronantur. ibid.

Arcturus.

Arcturus quis. 3
Sub Arcturo nascentium qualis fortuna. ibid.

S. Artemidorus.

Vide *S. Stratonem.*

Astronomia.

Astronomiam quis Ægyptios edocuit. 8

S. Augustalis.

An Episcopus Arelatensis in Gallia. 76
Cardinalis Baronij sententia sequenda est. ibid.
An Iliberitanus in Hispania. ibid.
Acta S. Augustalis. ibid.
Eius Origo. ibid.
Episcopus creatur. ibid.
Collegium Iuuenum restaurat. ibid.
Gallias pergit. 77
Arelate moritur. ibid.
Expunctio Baronij expungitur à Biuario. ibid.

Digitized by Google

Notabilium.

Auguſtalis qui interfuit Concilio Araufica-
no an Iliberitanus. ibid.
Quo anno ad ſedem aſcenderit. ibid.
Quo die & anno obierit. ibid.

Auguſtus Cæſar.

Natalem Auguſti diem, Iulius certamine, &
venatione celebrauit. 9

S. Aurelia.

De ea Martyrologia. 310
Origo Hiſpana. 311
Ferrarij Lapſus. ibid.

S. Auſtorgius, Trophimus, & Quantius.

Quid de ijs ſanctis Martyribus Scriptores
ſenſerint. 259
De Sanctis hiſce geſta periere. 260
Tantum carmen memoratur. ibid.

B.

B. Boemundus.

ELogium. 151
Quid Scriptores. 152
Acta S. Boemundi abbatis. ibid.
Eius Ortus. ibid.
Luſitaniam venit. ibid.
Monaſterium Taroucenſe conſtruit. ibid.
Abbas I. Eligitur. ibid.
Victoria ex orationibus fratrum. ibid.
Eius obitus. ibid.
Miracula. 153

Britonia.

Vrbs illa vbi ſita. 219

Burgum.

Topographia. 37
Quænam ſit illa vrbs. ibid.
Cuius ditioni ſubſit. ibid.

C.

Cæſarobrica.

VRbs antiqua Hiſpaniæ. 159
Quid Scriptores. ibid.
Quo nomine hodie vocitetur. ibid.

S. Caius Cornelius.

Cornelij duo Hiſpani confeſſores ſancti. 167
Scriptores ſancti quid ſenſerint de eo. 168
Acta S. Caij Cornelij. 170
Eius origo. ibid.
Centurio Eligitur. ibid.
Pueri Centurionis infirmitas. ibid.
Eius humilitas. ibid.
Prudentia. ibid.
Fides. ibid
Sanatur puer. 171
C. Opius Filius etiam Centurio. ibid.
Moritur. ibid.
Probatur origo. ibid.
Aduentus in Hiſpaniam probatur. ibid.
Locus Hellecæ ſubſannatur. ibid.
C. Oppij Centurionis patrem fuiſſe proba-
tur. ibid.
Quo anno obijt. 172

S. Cajus Oppius.

Quis fuerit, & an Hiſpanus. 336
De eo martyrologia. ibid.
Quid Scriptores. ibid.
De eo carmen. ibid.
Geſta S. Caij oppij. 338
Origo quæ. ibid.
Eius parentes. ibid.
Centurionis munus obiuit. ibid.
In Caluario permanſit tempore paſſio-
nis. ibid.
Eius confeſſio poſt Chriſti mortem. ibid.
Apoſtolos quærit à quibus Edocetur. ibid.
A Barnaba baptizatur. ibid.
Hiſpanorum gentilium de fiderium Apoſto-
lis manifeſtat. 339
Hiſpaniam venit. ibid.
Per Mediolanum Inſubriæ. ibid.
Qua Epiſcopus efficitur. ibid.
Moritur. ibid.
Ferrarij perſuaſio diluitur. ibid.
Epitaphium. 340

S. Calliſta.

Vide *S. Euodium.*

SS. Candida, Suſanna, & Martha.

De ſancta Candida Elogia. 278
Galeſinij lapſus probatur. ibid.
Quid Scriptores. 279
de SS. Suſanna, & Martha diſceptatio. ibid.
Biuarij Error. ibid.
An Suſanna, & Martha de quibus Dexter
fuerint Arthemij filia, & vxor. ibid.
Geſta SS Candidæ, Suſannæ & Marthæ. 280
Origo, & fides. ibid.
Conſtantia S. Candidæ ibid.
Euelaſium ſacerdotem cum familia conuer-
tit ibid.
Comprehenditur ibid.
Torquetur. ibid.
Coronatur. ibid.
Oratio in Breuiarijs. 281

SS. Candidus, & Concordius

Probatur exiſtentia in Hiſpania. 287
Pro SS. Thebæis MM. & Candido Hym-
nus. 288
In laudem eorumdem alius Hymnus ibid.

Caraca.

Vrbs antiqua in Hiſpania. 275
Vbi ſita. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Caſtra-Cæcilia

Vrbs antiqua in Hiſpania. 286
Quonam in loco ſita. ibid.
Quo nomine hodie vocitata. ibid
A quo prima fundamenta recepit. ibid.
Quid Scriptores. ibid.
Mos Conſtruendi vrbes in Caſtris apud Romanos. ibid.

S. Caſtus

Vide *S. Maximum.*

Chalcedones.

Chalcedonum calamitas: 9

S. Clemens.

Vide *S. Appellium.*

Clauus.

Clauum figere quid. 5
Clauus annalis appellabatur, qui figebatur in parietibus ſacrarum Ædium per annos ſingulos. ibid.
Ad quid hic ritus. ibid.
Sexti Pompeij verba. 5
Clauus affixus ob extirpanda mulierum Romanarum veneficia. ibid.

S. Columba.

Martyrologia. *p.* 219
Quid Scriptores. ibid.
Acta S. Columbæ Virginis & martyris. 220
Origo & puericia. ibid.
Virginis votum de caſtitate ſeruanda mater impedire conatur. ibid.
Sed mortis matre ſubſiſtit. ibid.
Ingreditur Tabanenſe Cœnobium. ibid.
Eius Laudes. ibid.
Tentationibus vexatur. ibid.
Illuſtria verba de non iudicandis aliorum actibus. *p.* 221
Nunquam ſine cauſa iraſcebatur. ibid.
Aliæ egregiæ virtutes. ibid.
Recludit ſe in angulo domus. ibid.
Opera aliorum cum probamus, partem in ipſis habemus. ibid.
Lacrymarum vis in orando. 222
Tabanenſis Cœnobij euerſio. ibid.
Compunctio cordis & oris laus in ea ſemper continua ibid.
Diffidentia ſuorum actuum. ibid.
Ad martyrium properat. ibid.
Conſtantia eius in moriendo. ibid.
Coronatur. 223
Corpus in flumine inuentum ſepelitur. ibid.
Deprecatio S. Eulogij martyris. ibid.
Cypriani Cordubenſis Epiſcopi Epitaphium. ibid.
Martini de Roa lapſus. 224
Vetus monimentum apud Auguſtam gemellam hodie Martos. ibid.
Eccleſia S. Eulaliæ Emeritenſis in Cordubenſi vrbe fuit. ibid.

Conchenſis Eccleſia.

Dedicatio S. E. Cathedralis Conchenſis. 321
Catalogus Epiſcoporum valerienſium, & Archabricenſium Eccleſiarum, quibus ſucceſſit Conchenſis. ibid.

S. Concordius.

Vide *S. Candidum.*

S. Conſtantius.

Quid de eo Scriptores. 289
Vbinam aſſeruetur S. Corpus martyris. ibid.
Geſta reticentur. ibid.

S. Cyprianus.

De eo Martyrologia 173
Quid Scriptores. ibid.
Acta S. Cypriani. ibid.
Opinio doctrinæ & ſanctitatis apud Hiſpanos. 176
Officia & Hymnus in Eccleſijs Hiſpaniæ. ibid.
Templa plurima. 177

D

B. Dalmacius.

CVltus. 307
Quid Scriptores. ibid.
Geſta S. Dalmacij confeſſoris. ibid.
Eius Origo. ibid.
Patria & Parentes. ibid.
Montem Peſſulanum petit. ibid.
Ordinum Prædicatorum ingreditur. ibid.
Eius abſtinentia. ibid.
Tragemathe à Dei-Genitrice donatur. 308
Habitus, & Lectus eius. ibid.
Horridam ſpeluncam habitauit. ibid.
Ex Angeli alloquio multa Prophetauit. ibid.
Moritur. ibid.
Corpus ſepulturæ datur. ibid.
Poſtea eleuatur. ibid.
Epitaphium. ibid.
Cultus cum oratione. 309
Dies obitus conſignatur præciſus. ibid.
Cognomen ſancti Viri. ibid.

S. Deſiderius.

Quid de eo Martyrologia. 271
Tranſlatio in Hiſpaniam. ibid.

Dictator.

Clauus à Dictatore fixus, & cur. 5

Donarium.

Quænam Donaria menſis Septembris. 1

S. Drocelia.

Menologium, 286
Huius nomen & geſta ſub ſilentio delituerunt. ibid.

apud

Digitized by Google

Notabilium.

Apud Græcos de ea aliqua fit mentio. ibid.

E

S. Ebontius.

ERror in nomine detegitur. 160

S. Elpidius.

Scriptores qui de eo mentionem fecerunt. 35
De eo martyrologia ibid.
Error Democharis & aliorum. ibid.
Acta Sancti Elpidij Episcopi Lugdunensis in Gallia. ibid.
Eiusdem origo. ibid.
Fratres. ibid.
Mira illius Eloquentia. ibid.
Insula. ibid.
Aliqua scripsit opuscula. ibid.
E viuis decedit. ibid.
Verus annus insulæ sancti Elpidij, ibid.
Carmen sepulchrale vetustum. 36
Annus obitus Childeberti Francorum Regis. ibid.
Error Ferrarij & Claudij Roberti. ibid.

SS. Emilas, & Ieremias.

De ijs martyrologia. 189
Quid scriptores. 190
Acta sanctorum. ibid.
Origo & status. ibid.
Ad martyrium festinant. ibid.
Sarracenorum perturbatio. ibid.
Coronantur. ibid.
Tempestas post eorum agonem. ibid.
Lapsus Vassei. ibid.
Nominis diuersitas refertur quâ scriptores vtuntur. ibid.
De SS. Epigramma. ibid.
Error in codicibus Ambr. Morales. 191

Eques.

Tyrones Equites equos probare, quid. 6

Equus.

Equorum probandorum solemnitas. 6
An hæc probatio Equorum eadem sit ac transuectio. ibid.
Vegetij locus illustratus. ibid.

Erebus.

Erebi & Inferorum sacrificia & libamina, quæ. 4

S. Euelasius.

Diuersus à Cyzico martyre. 283
Cum Candida occubuit martyr. ibid.

SS. Euodius, Hermogenes, & Calista.

De ijs Martyrologia. 37
Cultus apud Contrebiam Hispaniæ. 38
Quid de ijsdem sanctis senserint scriptores. ibid.

S. Euphemia.

Festiuitas celebris S. Euphemiæ. 213
Quid Scriptores. ibid.
Historia festiuitatis S. Euphemiæ Virginis & martyris. ibid.
Discipuli S. Iacobi disputant cum sacerdotibus Idolorum. ibid.
Vrbis nomen & vetustas ibid.
Quo tempore sub Arabum iugo iacuit. 214
Ecclesia S. Virgini matri, & Euphemiæ constructa. ibid.
An S. Iacobus in Antiquaria. 215
Memoria Cornelij Proculi Pontificis Cæsarum. ibid.
Item Cornelij Bassi etiam Cæsarum Pontificis. ibid.

S. Eusebius.

Quid martyrologia. 334
Quinam de eo mentionem fecerint. 333
Quid ipse scripserit. ibid.
Quæ decreuerit. ibid.
Eius obitus. ibid.
Translatio ad Hispaniam. ibid.

S. Eustachius.

De eo martyrologia. 281
Corpus apud Madridium. ibid.

S. Exuperius

Præfectus Hispaniæ 344
De eo Martyrologia. ibid.
Qui de eo mentionem fecerint. ibid.
Eius gesta. ibid.
Origo ibid.
Patria quæ. ibid.
Quod munus obierit. ibid.
Præses Hispaniarum. ibid.
Episcopus Toletanus. ibid.
Nec non Cadurcensis. ibid.
Vbi moritur. ibid.
An Episcopus Cadurcensis. ibid.
De eo carmen. 345
Quo iure noster. ibid.

F

Fatales.

FAtales ludi, vide, *Ludi.*

SS. Felix, & Regula.

De eis Martyrologia, 145
Quid Scriptores senserint ibid.
Ecclesiæ Monobricensis breuiarij lectionem series. 146
Error I. in hac Lectione detegitur. ibid.
Error II. Elicitur. ibid.
Acta SS. Felicis & Regulæ. ibid.
Eorum origo. 147
Turigium Celtiberiæ pergunt. ibid.

Carce

Index Rerum.

Carcerantur. ibid.
Cruciantur. ibid
Coronantur, ibid.
Cultus ei exhibitus. ibid.
Cultus hodie continuus. ibid.

S. Ferreolus.

Exuuiæ aliquot in territorio Bisoldune nſi Hiſpaniæ. 268
De eo Martyrologia. ibid.
Qui de eo Scriptores aliqui retulerint. ibid.

S. Firminus.

Quid Martyrologia. 311
Baronij aſſertio diluitur. ibid.
De eo Scriptores. ibid.
Geſta S. Firmini Epiſcopi 312
Tempus conuerſionis S. Firmini. ibid.
Parentes qui. ibid.
Eiuſdem origo. ibid.
S. Honeſtus prædicat Pampilonæ. ibid.
Et S. Saturninus. ibid.
Nec non Toleto. ibid.
S. Vir Honeſto commendatur. ibid.
Eius Indoles. 313
Fit Epiſcopus Pampilonenſis. ibid.
Gallias reuertitur. ibid.
Comprehenditur. ibid.
Cruciatus ſuffert. ibid.
Solutus à carcere iterum capitur. ibid.
Eius ſepultura. 314
Corporis inuentio. ibid.
Indicitur triduanum Ieiunium. ibid.
Inuenitur locus Sepulchri. ibid
Quo die inuentio. ibid.
Miracula plura. ibid.
Epitaphium. ibid.
Pars corporis apud Pariſios. ibid.
Dies, & menſis agonis exprimitur. 315
Nec non & annus, ibid.

S. Formerius.

Quid Martyrologia. 315
Qui de eo ſcripſerint. ibid.
Acta S. Formerij martyris. ibid.
Lectio I. ibid.
Origo, Ætas,& Parentes. ibid.
Vrbem deſerit. ibid.
Lect. II. ibid.
Vocem cœleſtem audit. ibid.
Feræ ſylueſtres vbera præbent. ibid.
Lect. III. 316
Dei monitu caſeos diſtribuens famelicis illi curantur. ibid.
Delatus quæritur. ibid.
Inuenitur ab Equitibus. ibid.
Lect. IV. ibid.
Qui ſtupefacti viſione ferarum diſcedunt ib.
Orat vt multa pro Chriſto pati poſſet. ibid.
Lect. V. ibid.
Leo eius mandatis obtemperat. ibid.
Deſcendit ad vrbem Cæſaream. ibid.
Lect. VI. 317
Defertur ad tribunal. ibid.
Conſtantia martyris. ibid.
Lect. VII. ibid.
Fides inuincibilis. ibid.
Torquetur. ibid.
Lect. VIII. ibid.
Columba S. Virum & alios reficit. ibib.
In camino ignis cremandus fertur. 318
Sed illum flamma non læſit. ibid.
Coronatur. ibid.
Sepulturæ mandatur. ibid.
Lect. IX. ibid.
Tranſlationis traditio. ibid.
Situs ſepulchri. ibid.
Error in calculo annorum paſſionis S. Martyris detegitur. ibid.
Padillæ lapſus. ibid.
Ferrarij incuria. 319
In honorem S. Viti Hymni. ibid.

Fortuna.

Sub Arcturo naſcentium qualis fortuna. 5

B. Franciſcus de Borgia.

Quinam de eo Scriptores. 349
Acta Sancti Franciſci de Borgia. 350
Natiuitas eius. ibid.
Qui Parentes. ibid.
Nominis cauſa. ibid.
Educatio. ibid.
Eius mores. 351
Tumultus in Hiſpania. ibid.
Varia eius itinera. ibid.
In aulam Caroli. V. proficiſcitur. ibid.
Vxorem duxit. ibid.
Soboles. ibid.
Exercitia. 352
Ægrotat. ibid.
Moritur Auia. ibid.
Et Iſabella Auguſta Cæſaris vxor cuius Cadauer defert B. Vir Granatam. ibid.
Inſpecto Auguſtæ Cadauere compungitur. ibid.
Prorex Gotholaniæ creatur. 353
Ioannis Ducis gandiæ obitus. ibid.
Eleonoræ coniugis mors. ibid.
Societati adſcribitur. ibid.
Fit Presbyter. ibid.
In Æde Ognatenſi ſecedit. 354
Honores deſpicit. ibid.
Quot miſſiones in Hiſpania exercuit. ibid.
Committitur Prouincia Hiſpaniæ, & Indiarum ibid.

Propoſitus

Digitized by Google

Præpoſitus Generalis Eligitur. ibid.
Exlegatus pro fœdere inter Gallias & Hiſpanias aduerſus Turcas. ibid.
Morbo corripitur. 355
Moritur. ibid.
Sepulturæ datur corpus. ibid
Transfertur Madridium. ibid.
Inter Beatos adſcribitur. ibid.
Ipſius Epitaphium. ibid.

G

Gades, & Gadira.

INſula Hiſpaniæ Bæticæ. 282
Vbi ſita. ibid.
Quot milliaribus longa. ibid.
Quo nomine hodie vocetur. ibid.
In ea Inſula vrbs eſt eiuſdem nominis. ibid.

Galli,

Galli ſanguine humano Mercurium Theutatem olim placabant. 8

Gandia.

Oppidum in quo natus B. Franciſcus de Borgia. 355
Vbi ſitum. ibid.
Celebri academia inſignitum. ibid.
A quibus etxuctum. ibid.
Qui ſcriptores. ibid.

S. Geminianus.

De eo Martyrologia. 216
Exiſtentia corporis apud Valentiam. ibid.
Quid Scriptores. ibid.

Geometria.

Geometriam docuit Ægyptios Mercurius. 8

S. Geronius.

Vide *S. Æmilianum.*

Gerundenſis Eccleſia.

Dedicatio Eccleſiæ Gerundenſis 45
S. Iacobus Gerundæ prædicat. ibid.
Illius Ciues fidem à S. Iacobo recipiunt. ibid.
Et S. Paulus Apoſtolus prædicat. 46
Necnon S. Paulus Narbonenſis Epiſcopus. ibid.
Acta & Catalogus Epiſcoporum S. E. Gerundenſis. ibid.

S. Gregorius.

Cultus olim ei exhibitus tempore Gothorum. 124
Et noſtris quoque temporibus. 125
Quid Scriptores, ibid.
Epitaphium. ibid.
Mos veterum Chriſtianorum in Hiſpania circa notulas in ſepulchris. ibid.
Quæ Oſſet vbi fontes baptiſmales excitabantur. ibid.
Triplex ſententia. ibid.
Baptiſterium S. Ioannis de Alpharache. 126
Minime conuenit cum relatione Turonenſis. ibid.

H

SS. Habundus & Marcus.

DE ijs martyrologia. 43.
Diuerſi Abundius & Habundus martyres Cordubenſes. ibid.
Olim de SS. Habundo, & Marco officium in Eccleſia Cordubenſi. ibid.
Carmen ex Cypriano Cordubenſi. ibid.
Quis annus agonis. ibid.
Acta ſanctorum Habundi, & Marci ſociorum Martyrum Cordubenſium. 44
Eorundem origo. ibid.
Ad Tribunal rapiuntur. ibid.
Ad Cœleſtis regni præmia deueniunt. ibid.

Hebe.

Hæbe Iouis pocillatrix. 7
Ob incuriam ab officio remota. ibid.
Dea iuuentutis facta, ibid.
Eius templum Romæ, & à quo dedicatum. ibid.

S. Hermogenes.

Vide *S. Euodium.*

Hædus.

Hœdi ſidera, quo die exoriuntur. 10

Hiſpani.

Hiſpani veteres aram Mercurio Theutati conſtruxere. 8

Hortenſe Cœnobium.

Vbi ſitum hoc Cœnobium. 213
Quot occupet milliaria. ibid.
Quid ſcriptores. ibid.
Sarraceni ob feracitatem loci & amœnitatem ibidem hortum plantarunt dum poſſidebant Cæſarauguſtam. ibid.

I

S. Ianuarius.

DE eo martyrologia. 269
Quid Scriptores. 270
Luitprandi Lapſus detegitur. ibid.
Qualis hic Ianuarius Epiſcopus. ibid.

S. Ieremias.

Vide *S. Emilam.*

S. Ieronymus,

Ipſius encomium. 356
De eo martyrologia. ibid.
Scriptores de eo mentionem fecerunt. ibid.
Necnon aliqui Poetæ. ibid.
De eo Carmen. ibid.
Eremitarum S. Ieronymi in Hiſpania initium. 358

Digitized by Google

Index Rerum.

Catalogus Monaſteriorum ordinis Eremitarum S. Ieronymi per Hiſpaniam ſtructorum. 359

Ieroſolyma.

Ieroſolyma quo Die capta fuerit à Tito Imperatore. 4

Inuentio venerabilis Imaginis D. N. IESV-CHRITI in cruce pendentis.

Quid ſcriptores. 177
Hiſtoria Inuentionis & collocationis Imaginis venerabilis D. N. Ieſu-Chriſti in cruce pendentis. ibid.

Ilipa

Ilipæ Bæturiæ nomen vetuſtum. 183
Scriptorum auctoritate. ibid.
Inſcriptionum demonſtratione. 184
Huius lapidis antiquitas. ibid.
Ilipa an à Græcis condita. ibid.
Mileſij in Hiſpania imperitarunt & vrbes condiderunt. ibid.
Calirhoë nomen Græcum in fœminis. ibid.
An Virgines veſtales extra Romanam vrbem. 185
Et an in Ilipa ibid.
An Virgines veſtales ex libertinis caperentur. ibid.
An in Ilipa templum Baccho conditum. ibid.
Ilipa in Bæturia Turdulorum ſita. ibid.
Iuxta illam victoria Scipionis. ibid.
Trophæum erectum à Decurionibus in loco victoriæ, 186
Alia eius vrbis antiquitatis demonſtratio ex inſcriptione.
Trophæi Traiano dicati à Decurionibus Ilipenſibus deſcriptio. ibid.

Inferi

Dijs inferis atræ hoſtiæ offerebantur. 4

S. Ioannes.

Vide *S. Adulphum.*

S. Ionas.

De eo Martyrologia. 285
Quid ſcriptores. ibid.
Geſta S. Ionæ diſcipuli S. Dionyſij Areopagitæ ibid.
Nomen & origo. ibid.
Romam proficiſcitur. ibid.
Gallia Hiſpaniam venit. ibid.
Caſtra-Cæcilia properat. ibid.
Galliam reuertitur. 286
Capitur. ibid.
Coronatur, ibid.
Caput manibus ad locum ſepulturæ vehit. ibid.
Dupliciter errat Biuarius. ibid.

S. Iulia.

Vide *S. Veriſimum.*

Iulia Conſtantia.

Topographia. p. 21
Vrbs Hiſpaniæ vetuſtiſſima. ibid.
Qui de ea ſcripſerint. ibid.
Vnde ſic cognominata. ibid.

S. Iulianus.

Tranſlatio feſtiuitatis ſancti Iuliani. p. 65
Bulla Iulij III. Pont. max. circa feſtiuitatis tranſlationem. ibid.
Tranſlatio feſti. p. 66
Bulla Clementis VIII. Pont. max. circa officium Eccleſiaſticum S. Iuliano datum, & tranſlationem diei feſtiuitatis. 67

Iupiter.

Ioui deorum ſummo Memacteria ſacra peragebantur. 3

S. Iuſtinus.

De eo martyrologia. 226
Qui ſcriptores de eo mentionem fecerint. ibid.
Eius acta. ibid.
Tranſlatio Roma Antiquariam, ibid.

S. Iuſtus.

Iuſti Helladij diſcipuli duo apud Toletũ. 40
Quinam ſcriptores de S. Iuſto mentionem fecerint. 41
Acta ſancti Iuſti Epiſcopi Toletani. ibid.
Vnde ortum duxerit. ibid.
Eius Educatio. ibid.
Omnibus bonis moribus imbutus. ibid.
Epiſcopus fit ex Abbate Agalienſi. ibid.
Synodus Toletana IV. congregatur. ibid.
Scripſit ad Richilam epiſtolam. ibid.
Punitur presbyter ſycophanta. ibid.
Sancti Iuſti mors. 42
Epitaphium. ibid.
Dies & annus obitus. ibid.
Sanctitatis qualitas. 43

SS. Iuſtus, & Amicus.

Nominum tantum memoria extat. 24

B. Iuuencus

De eo Martyrologia. 157
Quid ſcriptores ſenſerint. ibid.
Eius Acta. 158
Origo. ibid.
Fit presbyter. ibid.
Conſilio Iliberatano interfuiſſe creditur. ibid.
Eius doctrina & ſanctitas. ibid.
Eius opera. ibid.
Moritur. 159
Quo loco natus. ibid.
Quo anno obijt. ibid.
Confeſſoris titulo proclamatus. ibid.

Iuuenta.

Iuuenta Dea, quæ. 6

Eius

Digitized by Google

Notabilium

Eius ſolemnia, quo die peracta. ibid.
Eadem fuit, ac Hebe. ibid.
Eius templum Romæ. 7
A quo dicatum. ibid.

Iuuentus.

Romana Iuuentus bis omnibus annis ſpectaculum ſui præbebat, Die Lupercalium, & Equorum probatione. 6

L

Lacedæmon.

VRbs vetuſtiſſima Hiſpaniæ 307
Qui illam regionem attingant. ibid.
Quo nomine hodie vocitata. ibid.
Quis ſanctus fundamenta fidei in illam iecit. ibid.
A quibus condita. ibid.
Nullum hodie huius vrbis veſtigium apparet. ibid.

S. Latus.

Vide. *S. Vincentium.*

S. Lambertus.

De eo Martyrologia. 225
Qui de eo ſcripſerint. ibid.
Acta S. Lamberti martyris. ibid.
Eius origo. ibid.
Parentes qui. ibid.
Eius indoles, ibid.
Creatur Epiſcopus. ibid.
Ab Epiſcopatu expellitur. ibid.
A poſtolus Taxandrorum. ibid.
Occiditur. ibid.
Annus & Dies martyrij. 226
Corpus in Ilcdenſi Eccleſia Gotholaniæ in Hiſpania. ibid.

Libamen.

Libamina dijs inferis offerri ſolita. 4

Libiſoſa.

Hiſpaniæ vrbs antiquiſſima. 18
A quo hæc vrbs fuerit condita. ibid.
De ea qui ſcripſerint. ibid.
De eadem martyrologia. 19

Libra.

Libræ ſignum quo die ſol ingrediatur. 5

Litera.

Literas vnde didicerint Ægyptij. 8

S. Lucas.

Vide *S. Appellium.*

Ludus.

Vltimus Ludorum Circenſium, quis 5

Lugodunum.

Lugodunum vnde dictum. 24
Quodnam ſit oppidum. ibid.

M

S. Magnus.

DUo oppida vocitata *ad Fauces.* 68
I. in Sueuia. ibid.
II. in Hiſpania. ibid.
Vtrobique S. Magnus prædicauit. ibid.
Et cœnobia conſtruxit. ibid.
Acta ſancti Magni confeſſoris Abbatis. 69
Eius origo. ibid.
Fit monachus. ibid.
Edit miraculum. ibid.
Hiſpaniam luſtrat. ibid.
Animam Deo reddit. ibid.
Sepulturæ mandatur 70
An venerit in Hiſpanias S. Magnus. ibid.
Defenditur hic aduentus I. ibid.
Item probatur ſecundo. ibid.
Vide S. *Maximum.*

Maria Virgo Dei Genitrix

Natiuitas glorioſæ Virginis Mariæ. 78
Encomium in Beatæ virginis Natiuitate.
Gaudium SSS. Trinitatis, 79
Angelorum. ibid.
Patriarcharum. ibid
Nec non Prophetarum. ibid
Qui Beatæ Mariæ parentes. ibid.
Quale parentum ſtemma. ibid.
Linea Dauidica per Ioachim Parentem. ibid.
Linea ſacerdotalis,& Prophetica per Annam matrem. 80
Cur ex ſterilibus parentibus naſcitur. ibid.
Ratio Quadruplex. ibid.
An parentibus prænuntiata. ibid.
Cuius Angeli miniſterio. ibid.
Qua vrbe nata. 81
Quo anno orta. ibid.
Qua hora. ibid.
Quod nomen impoſitum & quo die. 82
Quoto poſt natiuitatem die nomen impoſitum. ibid.
Mariæ nominis Etymol. ibid.
Ipſius nominis præſtantia ex ſybillis & Ethnicis. 83
Appollinis Pythici oraculum. ibid.
Simile ab Appolline Delphico emiſſum. 84
Quo tempore hæc oracula ab Appolline prædicta. ibid.
Aliud à Platone ſeu Hermete conflatum. ibid.

Digitized by Google

Quibus temporibus. 85
Aliud oraculum Anonymi apud Toletum in Hiſpania. ibid.
Epitheta Virgini Dei-paræ tributa. ibid.
Feſtiuitatis inſtitutio & tempus. 89
Baronij opinio. I. ibid.
Reijcitur auctoritate S. Ildefonſi Præſulis Toletani. ibid.
Et officij Toletani Muzarabum. ibid.
Cauſa inſtitutionis huius feſtiuitatis duplex. 90
Ex Mantuano. ibid.
Inuentio Imaginis B. MARIÆ Dei-Genitricis in Valle venaria.
De ea Inuentione quid Scriptores. 112
Situs quo imago fuit inuenta. 113
A quo & qui eius mores. ibid.
Agricolæ oratio ad Deum pro fructu ſuſcipiendo. ibid.
Conuentio Munionis quæ inuentioni cauſam præbuit. ibid.
Locus quo delituit Munius. ibid.
Apparet ei Angelus & locum quo imago latebat aperuit. ibid.
Locũ quo erat venerabilis imago, quærit. 114
Arborem & fontem inuenit. ibid.
Imago Virginis reperitur. ibid.
Sororem Munionis à cæcitate liberat. ibid.
Quo tempore inuenta eſt hæc ſancta Imago. ibid.
An ſeculo Leouigildi Gothorum Regis. 115
An æuo Garſiæ Naxarenſis Regis. ibid.
Fragmentum priuilegij Regis Alphonſi VI. ibid.
Miracula. ibid.
Probatur adeſſe in valle venaria caput S. Vndæ Virginis, & Martyris. 116
Inuentio admirabilis Iconis B. V. Mariæ apud Guadalupum.
De ea Inuentione quid ſcriptores cenſuerint. 116
Hiſtoria huius inuentionis. 117
Inuentionis annus. ibid.
Qualis hæc imago fuerit. ibid.
A quibus abſcondita, & quando. ibid.
A quo reperta & qualiter. ibid.
Boario apparet Virgo Dei-genitrix. 118
Eius filius vitæ reſtituitur. ibid.
Oratorium exiguum extruitur. ibid.
Ieronymianis fratribus conceditur. ibid.
Pennoti error. ibid.
S. Marcus.
Vide. *S Habundum.*
S. Marcus Maximus.
Quid Scriptores. 260
Acta S. Marci Maximi. ibid.
Eius Origo. ibid.
Fit Monachus Caſſinenſis. 261
Scripſit varia Carmina. ibid.
Cæſaraugustæ monaſterium conſtruit. ibid.
Eligitur Abbas. ibid.
Eius geſta in Pontificatu. ibid.
Contra Eccleſiaſticos incontinentes laborauit. 262
Nec non contra auaros.
Primatum Toletanum reſtituere curat, ibid.
Reliquias S. Hermenegildi collocat. ibid.
Fato fungitur. ibid.
Sepulchrale carmen S. Braulio poſuit. 263
Probatur origo Hiſpana. ibid.
An Marcus Monachus Caſſinenſis, & S. Benedicto Charus fuerit iſte maximus. 263
Libellus de quibuſdam ab ipſomet patratis miraculis. ibid.
De Oratorio condito à S. P. in monte. cap. I. ibid.
Angeli oſtendunt. S. P. viam. Cap. II. 265
Corui quos alebat S. P. eum ſequuntur. Cap. III. ibid.
Monachis ex petra perennem fontem dat cap. IV. ibid.
De antiquitate templi Columna. Epigramma I. 266
De S. Athanaſio I. Epiſcopo Cæſaraugustano Epig. II. ibid.
De S. Theodoro I. Archypresbytero S. Athanaſij Epigr. III. 267
De S. Enciatide V. M. Epig. IV. ibid.
De S Vincentio leuita Cæſaraugustano Epigramma V. ibid.
Quæ Proſa ſcripſerit. 268
S. Martha,
Vide *S. Candidam & S. Suſannam.*
S. Martinus.
Martyrologia. 205
Qui Scriptores de S. Martino tractarint. ibid.
Vita S. Martini Abbatis Hortenſis. ibid.
Habitum ordinis induit. 206
Fit Hortenſis Abbas. ibid.
Morum candor. ibid.
Epiſcopus Seguntinus eligitur. ibid.
Virtutibus in Sede claret. ibid.
Epiſcopatum deſerit. ibid.
Sancta pij viri conuerſatio. 207
Morbo laborat. ibid.
Fato fungitur. ibid.
Annus & dies obitus, ibid.
Peroratio authoris Richardi ibid.
Acta S. Martini. 208
Origo eius. ibid.
Parentes qui. ibid.

Quot

Digitized by Google

Quot proles parentibus. ibid
Martinus liberalia ſtudia proſequitur. ibid
Pater eius obijt. ibid.
Sanctus vir monaſticam induit vitam. ibid.
Sancti mater eum vouit altiſſimo. ibid.
Monaſticum habitum ſuſcepit. 209
Virginitatem ſeruauit. ibid.
Profeſſionem emittit. ibid.
Monaſterium Cantauienſe tranſfertur ad Hortam. ibid.
Abbas Hortenſis creatur. ibid.
Virtutes eius in Abbatiatu. ibid.
Rex Alfonſus Monaſterium Hortenſe conſtruit. 210
Reges Aragoniæ Alfonſus & Petrus illud fauoribus & donarijs ampliant. ibid.
Monaſterium factum domus Dei. ibid.
Quantum augeretur gloria monaſterij & Abbatis ibid.
Reges ad prælium contendentes, prius benedictionem ſancti Viri recipiunt. ibid
Coactus Seguntinum Epiſcopatum acceptat. 211
Omnia vitia radicitus extirpare conatur. ibid.
Plures eius Eleemoſynæ. ibid.
Conſtantia in defenſione iurium Eccleſiæ, Eiuſque libertatis. ibid.
Secularibus Clericis Canonicatus interdixit. ibid.
Epiſcopatu relicto ad monaſterium reuertitur. 212
Obitus ſui horam diuinitus prænoſcit. ibid.
Moritur. ibid.
Miraculis præcedentibus tumulatur. ibid.
Epitaphium ſepulchro appoſitum. ibid.
Corpus transfertur ibid.
Caput S. Martini nequaquam colitur Seguntiæ. 213

S. Mauritius.

De eo martyrologia. 287
Geſta S. Mauritij & ſoc iorum Martyrum. ibid.
Martyrum conſtantia. ibid.
Coronantur ibid.
Vbi pignora S. Mauritij in Hiſpania. ibid.

S. Maxima.

Vide *S. Veriſsimum.*

SS. Maximus, Magnus & Caſtus.

De ijs martyrologia. 52
Qui ſcriptores de ijſdem egerint. ibid.
Officio duplici apud Glennenſes eorum feſtum colitur. 53
Acta SS. Maximi, Magni & Caſti ſociorum martyrum. ibid.
Maximi origo. ibid.
Conuerſio. ibiid.
Fit Presbyter. ibid.
Creatur Epiſcopus. ibid.
In miniſterio operatur. ibid.
Maximus, Magnus & Caſtus capiuntur. 54
Thura dijs imperij litare recuſant. ibid
Eorum conſtantia. ibid.
Coronantur. ibid.
An pignora S. Marci ſint Romam tranſlata. ibid.

Medicamenta.

Meditrina medicamentorum Dea. 2

Meditrina.

Quo die veteres Romani Deæ Meditrinæ ſacra facere conſueſcerent? 2
Meditrinalia feſta, quæ? ibid.
Meditrina medicamentorum Dea. ibid.
Hoc nomine Venus intellecta. ibid.

Memacteria ſacra.

Memacteria Sacra Ioui deorum ſummo perage bantur. 3.
Vnde ſic dicta. ibid.
Μαιμακτήριον ab antiquis September vocatus. ibid.

Mercurius.

Mercurius omnium primus numerum & numeri computationem inuenit. 8
Aſtronomiam, & litteras edocuit Ægyptios, aliaque plura ad vitam neceſſaria. ibid.
Mercurio templa & vrbes dicatæ 8
Mercurius omnium artium inuentor ibid.
Quare à Germanis vetuſtis Theutates dictus. ibid.
A phœnicibus Thaautes vocabatur. ibid.
Quam vim haberet ad quæſtus Pecuniæ. ibid.
Quam ad mercaturas ibid.
Varronis & aliorum verba de Mercurio. ibid.
Hunc galli humano ſanguine placabant. ibid.
Apud Hiſpanos aræ Mercurio Theutati erectæ. ibid.
Theutati Dei Etymon. ibid.
Vide *Toth.*

Miles.

Vegetij locus de militibus ſtipendioſis illuſtratus. 6

Mulier.

Ob extirpanda Mulierum Romanarum veneficia clauus affixus. 5

N

S. Narciſſus.

QVid Martyrologia. 226
S. Narciſſi geſta. ibid.
Lipſana apud Hiſpalim. ibid.

Natiuitas.

Naſcentium ſub Acturo qualis fortuna. 3
B. V. Mariæ Natiuitas. Vide, *Maria.*

Digitized by Google

Index Rerum.

Nomen.

Varia nomina quæ September menſis apud diuerſas gentes ſuſcepit. 2

O

S. Obdulia.

TRanſlatio ſanctæ Obduliæ Palma Toletum. 62
Sed à qua vrbe Palma. ibid.
Opinio Hiſpanorum. ibid.
Belgarum opinio, ibid.
Plures huius fere nominis diuæ. ibid.
I. Toletana. ibid.
II. Belgica ibid.
III. Socia S. Vrſulæ. ibid.
Quo loco hæc poſterior tranſlata. ibid.
Baronij ſuſpicio euacuatur. ibid.
Biuarij lapſus. 63
Obdulia Hiſpana qualis. ibid.
Gloſſema in Codice Iuliani. ibid.
An fuerit martyr. ibid.
An fuerit Toletana. ibid.
Aliquorum deceptio Scriptorum. ibid.
Marietæ lapſus ibid.
Martyrologia. ibid.
Scriptores qui. ibid.
Acta ſanctæ Obduliæ Virginis. 64
Eius origo. ibid.
Monialis. ibid.
Eius Exercitia. ibid.
E viuis decedit. ibid.
Transfertur. ibid.
Epitaphium Sanctæ Obduliæ Virginis. ibid.

SS. Oceanus, Theodorus, & Socij.

Quid ſcriptores de ijs cenſuerint. 124
Vide. *S. Theodorumi* 55

S. Orentius.

Tranſlatio ſacrorum pignorum S. Orentij. 328
Quid ſcriptores. ibid.
Acta tranſlationis ſacrarum exuuiarum corporis S. Orentij Epiſcopi Auſcenſis in Gallia. p. 329
Deſiderium Oſcenſium pro reliquiis S. Orentij. ibid.
Bellorum cauſa dilatum ibid.
Ope D. Emanuelis Donlope Executum. ibid.
Commiſſarij Electi. ibid.
Conuentio de reciprocis reliquijs donandis inter Auſcium & Oſcam. ibid.
Inſtrumentum extractionis reliquiarum. 330
S. Reliquiæ traduntur ab Archiepiſcopo cum inſtrumento. 331
Itineris deſcriptio Auxi oſcam. 333
Reliquiæ recipiuntur Oſcæ ſolemni pompa. 334
Dantur Reliquiæ SS. Orentij, & Patientiæ Monachis S. Orentij. ibid.
In honorem Reliquiarum SS. Carmen. ibid.

Oſca Bætica.

De ea ſcriptores. 278
Quomodo eam vocitent. ibid.
Quibus pareat. ibid.

S. Quantius.

Vide *Auſtorgium.*

Ouren.

Hiſpaniæ oppidum. 45
Hodie magnificum. ibid.
Ob quæ ſit hodie mægnificum. ibid.

P

Pacenſis Eccleſia

DEdicatio S. E. Pacis-Auguſtæ. 160
Catalogus Epiſcoporum S. E. ibid.

Palma.

In Bætica Hiſpaniæ vrbs antiqua. 65
Qui ſcriptores de ea mentionem fecerint. ibid.
Ipſius vrbes Conditor. ibid.

S. Paphnutius.

Iuliani relatio ſuſpecta. 303
De loco palæſtræ diſceptatur. ibid.
Ratio I. contra Clauſulam Iuliani. ibid.
Triplex alia ratio. ibid.
Aliquorum Scriptorum perſuaſio euacuatur. ibid.
Reſtituitur clauſula in Iuliano. 304
De eo martyrologia. ibid.
Acta S. Paphnutij ibid.
Eius origo. ibid.
Patria. ibid.
Ægyptum pergit. ibid.
vbi fit Eremita, ibid.
Conſtantia S. Viri. 305
Laceratur crudeliſſime. ibid.
Duo milites crediderunt & coronantur. ibid.
Quadraginta Magiſtratus pro fide combuſti. ibid.
Neſtor, & eius vxor, & filia coronantur. ibid.
Decem & ſex pueri iaculati martyrium complent. ibid.
Octoginta quatuor piſcatores pro fide decollati. 306
Laceratur immani ſupplicio rotæ. ibid.
Chriſtus eius corpus inſtaurat. ibid.
Euſebius. & quadraginta milites coronantur. ibid.
Inſigne miraculum. ibid.
Ad Diocletianum mittitur. ibid.
Coronatur. ibid.
Quatuor milites qui illum detulerant coronantur

Notabilium

nantur. ibid.
Computatio martyrum paſſorum tempore agonis S. Anachoretæ. ibid.

Paraſpanda.

Vicus hic vbi ſitus. 205
Quis Scriptor de eo mentionem fecerit. ibid.

Parentatio.

Parentatio apud Græcos iis, qui in Bello Platæenſi occubuere. p. 7.

S. Paternus.

Duo Epiſcopi Paterni ſancti inter ſe diuerſi. 300
De eo martyrologia. ibid.
Qui de eodem ſcripſerint. 301
Acta S. Paterni Ciuis Toletani, S. Saturnini diſcipuli. ibid.
Eius origo. ibid.
Chriſtianos induit mores. ibid.
Epiſcopus Eligitur Eleuſatum. ibid.
Item Conſtantienſium. ibid.
Coronatur. ibid.
Agonis, & nominis, & cognominis probatio. ibid.
Originis & Ciuitatis Opinio. ibid.
Epitaphium. 302
Iuuiſit Saturninum magiſtrum. ibid.

Pegaſus.

Pegaſus ſtella 5
Pectus Pegaſi occidere, vbinam ſcriptum. ibid.
Qualis hæc Pegaſi ſtella. ibid.

B. Petrus Arbueſus.

Eius Elogium. 227
Qui ſcripſerint de eo. ibid.
Acta B. Petri Arbueſi de Epila Canonici. 228
Anno 1440. naſcitur B. Petrus Arbueſus. ibid.
Seguntiæ Hodie Epila, Topographia. ibid.
S. Petri Arbueſi Patria. ibid.
Genus. 229
Nomen. ibid.
Infantia eius. ibid.
Pueritia. ibid.
Omnia huius ætatis contempſit. 230
Virilitas. ibid.
Parentum nomina, ibid.
Ingenium. 231
Exercitia in iſta ætate. ibid.
Forma, & pulchritudo. ibid
Patriam deſerit. ibid.
Bononiæ ſacris Literis vacat. 232
Inſignis magiſter euaſit. ibid.
Omnibus virtutibus effulſit. ibid.
Diuitias nullo pretio habuit. ibid.
Fit Canonicus Cæſarauguſtanus. ibid.
Regum Catholicorum coniugium. 233
Eorum victoria in Bætica. ibid.
Iudæorum expulſio decernitur ibid.
Edicti Regum forma. ibid.
Plures familiæ in diuerſa pergunt. 234
Eliguntur Inquiſitores in Aragonia. ibiid
Primus B. Petrus Arbueſus præponitur. ibid.
Qui zelo fidei in hæreticos vlciſcitur. 235
Quem & cæteros inquiſitores hæretici occidere ſatagunt. ibid.
In Petrum ferocitas vertitur. ibid.
Eorum apoſtaſia detegitur. 236
B. Petrus in apoſtatas aduertit. ibid.
Apoſtatarum ſubdola pietas. 237
Varia ſupplicia in eos exercet Petrus. ibid.
Hinc furibundi vagantur. 248
Omnes fideles, maxime miniſtros Inquiſitionis minantur. ibid.
Congregati B. Petrum occidere decernunt. ibid.
Quo menſe Martyris mors. 239
Cymbala ad preces matutinas reſonant. ibid.
B. Petrus ad matutinas preces ex more venit, orans tranſuerberatur ab vno ex Hæreticis. 240
Protinus moribundus humo cecidit. ibid.
Fugiunt occiſores. 241
Accedunt Canonici. ibid.
Plebs omnis accurrit. 242
Fama replet totam vrbem ſucceſſus. ibid.
Alphonſus Archiepiſcopus Cæſarauguſtanus tumultum placat. ibid.
Clerici corpus Petri in lectulo ponunt. 243
Obijt poſt biduum. ibid.
Eius obitum ſenſere omnes. 244
Dies obitus B. martyris. ibid.
Datur corpus ſepulturæ. ibid.
Locus ſepulturæ deſcribitur. 245
Quo plura pendent ſigna miraculorum. ibid
Donum Prophetiæ viuens meruit. 246
Campana villæ ſonitu prædicit S. viri mortem. ibid.
Auctores mortis caligine cæci quæcunque horrent. ibid.
Capti cremantur. ibid.
Apparet amico, eumque ſolatur. 247
Ab hernia eum curat. ibid.
Tribunalium S. Officij magnitudinem futuram reuelat. ibid,
Mutus vocem recuperat ad ſepulchrum S. Viri. ibid.
Paralyticus miraculoſe ſanatur. 248
Nec non altera Paralyſi laborans ſanatur. ib.
Alius corpore fractus curatur. ibid.
Item alius Paralyticus. ibid.
Alter inſanabili morbo curatur. 246
Alia Paralytica ab eo ſanatur. ibid.
Item & alia eadem Paralyſi laborans curationem

Digitized by Google

Index Rerum.

tionem recepit. ibid.
Pater ex vulnere gutturis, & filius ex hernia sanatur. 250
Miraculorum frequentia describitur. 251
Populorum ad sepulchrum accedentium deuotio. ibid.
Eius Canonizatio tractatur. 253
Oratio Auctoris ad S. Martyrem. ibid.
Illius Epitaphium. I. 254
Epitaphium. II. 255
Epitaphium. III. ibid.
Hymnus I. in honorem S. Viri. ibid.
Laudes S. viri in Hymno. II. 256
Decretum sanctissimi de procedendo ad vlteriora canonizationis. 257
Tenor decreti. 258

S. Petrus.

De eo martyrologia. 141
Quid Scriptores. ibid.
Acta S. Petri. ibid.
Eius origo. ibid.
Fit monachus. ibid.
Et creatur Abbas S. Pelagij, ibid.
Bellum Gallicienſe. 142
Compostellanus Episcopus sufficitur. ibid.
Consiliarius Regis. ibid.
Almanzor Gallæciam depopulatur. ibid.
Compostellam aggreditur. ibid.
Rex Compostellæ ruinam instaurat. ibid.
Denuo calumnijs infestatur. 143
Antiphonam *Salue-Regina* composuit. ibid.
Moritur. ibid.
Et sepulturæ mandatur. ibid.
Aliquorum error in cognomine, ibid.
Quis author *Salue-Regina* antiphonæ. ibid.
I. Opinio. ibid.
II. Opinio. 144
Diluitur primæ opinionis assertio ex antiquitate scriptorum. ibid.
Glossema in Codice Iuliani. ibid.

S. Philippa.

Vide *S. Theodorum.*

S. Philippus.

Martyrologia. 27
Translatio pignorum Româ Madridij. ibid.
Quinam scriptores aliquid de eo delibauerint. ibid.

S. Prolixena.

Vide *S. Xantippam.*

Pompeius.

Natalis Pompeij magni, eiusque Triumphus. 11

S. Pompoſa.

De ea martyrologia. 270
Qui de ea scripserint. ibid.
Acta S. Pomposæ Virginis & martyris. 271
Eius origo. ibid.
Monasterium S. Saluatoris extruitur. ibid.
Sanctimonialis fit & omnes sanctitate superat. ibid.
Flagrat ardore martyrij. ibid.
Custoditur à suis, cognito eius desiderio. ibid.
Sed cœlesti lumine plena locum inuenit martyrio. ibid.
Coronatur. ibid.
Corpus datur Sepulturæ. 272
Cypriani de Sancta Pompoſa carmen. ibid.

S. Pontius Porcharius.

Diuersus à Martyre. 70
Magister S. Cæsarij Episcopi Aralatensis. ibid.
Probatur ex Halo, 71
Et pluribus alijs ibid.
Sausſay & aliorum error probatur. ibid.
Acta sancti Pontij Porcharij Abbatis. ibid.
Eius origo. ibid.
Fit monachus. 72
Eius mores. ibid.
Creatur abbas. ibid.
Sanctum Cæsarium instituit. ibid.
Obdormit in Domino. ibid.
Probatur origo. ibid.
Error Biuarij & Sausſay. ibid.
Dies & annus transitus. ibid.

Prætor.

Prætorem Clauum figere, quid. 5
Quænam esset huius claui fixura à prætore fieri solita. ibid.
Verba T. Liuij ad rem, referuntur. ibid.

S. Pulcheria.

De ea quid Scriptores. 128
Quid martyrologia. ibid.
Acta S. Pulcheriæ Augustæ Virginis. 129
Origo, & Parentes. ibid.
Virginitatem Deo vouet. ibid.
Creatur Augusta. ibid.
Fratrem instituit. ibid.
Pro Imperio Deus pugnauit. 130
Aduersus Vandalos. ibid.
Et Gothos. ibid.
Et Hunnos. ibid.
Et Scythas. ibid.
Et Vldam. ibid.
Et Persas. ibid.
Precibus B. Virginis Pulcheriæ. ibid.
Theodosium matrimonio junxit. ibid.
Fratris iniuriam detegit. ibid.
Eius spiritum excitat. 131
Nestorianam Hæresim extirpat. ibid.
Dignitas matris Dei per eam custoditur. ibid.
Erigit in eius honorem templum. ibid.

Aliud

Digitized by Google

Aliud in S. Stephani nomen. 132
Grauis perſecutio aduerſus Beatam Virginem exoritur. ibid.
Illa adminiſtrationem relinquit Imperij. ibid.
Pura religio ſubſtinet imperia ibid.
Imperium interijt abdicatione Pulcheriæ. ibid.
Contraire Eutichetis hæretici incurſibus ſatagit. ibid.
Ad eam S. Leo Papa ſcribit. 133
Conciliabulum Epheſinum & eius acta damnata. ibid.
Fratrem ad Pœnitentiam perducit. 134
Authorem malorum pœnas luere curat. ibid.
Ipſa in Aulam honorifice redijt. ibid.
Obitus Theodoſij Imperatoris. ibid.
Martianus Imperator renuntiatur. ibid.
Oecumenicum Conſilium ad Nicæam indicitur. 136
Tumultuantes ex Nicæa expellendos eſſe S. Auguſta reſcribit. ibid.
Sed poſtmodum ad Chaleedonem tranſlata Synodus, ibid.
Theodoſij Pſeudomonachi errores detegit S. Auguſta. 137
Epiſtola eius ad Baſſam contra Theodoſium. ibid.
Catholicæ fidei aſſertio S. Auguſtæ. ibid.
Moritur. 138
Epitaphium, ibid.
Templa quæ Erexit. ibid.
Origo Hiſpana probatur. 139
S.E. Hiſpalenſis in curia ob omiſſum officium S. Pulcheriæ notatur. 140
Nummus S. Virginis Auguſtæ. ibid.

R

S. Rebeca.

Vide *S. Xantippam.*

S. Regina.

De ea Martyrologia. 73
An paſſa in Gallia, an in Hiſpania. 74
Acta ſanctæ Reginæ. ibid.
Eius origo. ibid.
Parentes. ibid.
Eius amore Præfectus capitur. ibid.
Capitur. ibid.
Cæditur. ibid.
Exungulatur. ibid.
Columba ſuper crucem apparet. 75
Iterum torquetur. ibid.
Coronam martyrij refert. ibid.
Transfertur. ibid.
Reginorum familia in Hiſpania. ibid.
Iuliani lapſus conuincitur. ibid.
Vrbs Regina in Beturia Turdula, ibid.
Alia in conuentu Hiſpalenſi. 76
Alia in Gaditano. ibid.

S. Regula.

Vide *S. Felicem.*

S. Regulus.

De eo martyrologia. 21
Qui ſcriptores de eo mentionem faciãt. ibid.

S. Rodeſindus.

Tranſlatio corporis S. Rodeſindi 21
Huius tranſlationis ſcriptores. 22
Acta tranſlationis ſacrorum pignorum S. Rodeſindi. ibid.
Concurſus ad ſepulchrum. ibid.
Hyacinthi Cardinalis aduentus. ibid.
Tranſlationem meditatur. ibid.
S. Rodeſindum inter beatos apponit. ibid.
Tranſlationem perficit. ibid.
Quibus inſtantibus. ibid.
Quis fuit Locus huius tranſlationis. 23

SS. Rogellius, & Seruus-Dei.

De ijs martyrologia. 203
Quid cenſuerint Scriptores. ibid.
Acta ſanctorum Rogellij & Serui-Dei. ibid.
Vtriuſque origo. ibid.
Eorum ſtatus. ibid.
Votum pro fide gerunt. ibid.
Prædicant. ibid.
Carcerantur. ibid.
Mira martyrum conſtantia. ibid.
Coronantur. 204
Prophetia S. Martyrum adimpletur. ibid.
Adderamen moritur ſubito. ibid.
S. Rogellius patriam deſerit. ibid.
De SS. Carmen. ibid.

Romani.

Romani Equites qua die Equorum probandorum feſtum peragebant. 6

S. Romulus.

De eo martyrologia 59
Quid ſcriptores de eodem. ibid.
Romulus alius martyr Hiſpanus. 60
Acta ſancti Romuli martyris. ibid.
Eiuſdem origo & militia. ibid.
Aulæ præficitur. ibid.
Chriſto nomen dat. ibid.
Imperatorem increpat. ibid.
Plurima tormenta ſuffert. ibid.
Carceratur cum Oneſima & alijs ibid.
Martyrij palmam refert. ibid.
Biuarij actorum textamen à quo. 61
Probatur quod martyrium in Celtiberia Hiſpaniæ expleuerit. ibid.
Nomen Romulorum in Hiſpania commune. ibid.
Quo anno agonem expleuit. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Cultus in diœceſi Hiſpalenſi. ibid.

Romulus.

Romuli natalis fuit apud Romanos celeberrimus. 8
Romanæ Gentis conditor Romulus. ibid.
Ludi equeſtres qui, & quo die celebrarentur. 8
Ludi triumphales Auguſto Cæſari per dies quatuor decreti. 9
Quinam fuerint ij Ludi triumphales. ibid.
Ludi triumphales Auguſto decreti ob Actiacam victoriam. ibid.
Ludi ex ſenatuſconſulto decreti. ibid.
Natalitij dicti, & quare. ibid.
Ludi fatales quo die celebrati. 11

S. Ruffinianus

Vide *S. Stratonem.*

S. Ruffinus.

Vide *S. Stratonem.*

S

Sacra, ſeu ſacrificia

Sacra menſe Septembri fieri ſolita 2. & 3.
Erebo Sacrificatum ariete, & oue nigra. 4
Sacra apud antiquos, in quibus homines cæderentur. 10
Quanto ab Himilce Hannibalis vxore in horrore habita. ibid.
An hi ritus apud Romanos. ibid.

S. Salomon.

Quid martyrologia. 345
Diſcrepantia Scriptorum in collocatione ſedis. ibid.
Pro Carthaginenſi in Hiſpania ſententia. ibid.
Epitaphium illius. 346

S. Sandalius.

De eo Martyrologia. 39
Pro eodem ſancto Sandalio carmen. ibid.
Acta S. Sandalij Cordubenſis Martyris. 40
Eius origo. ibid.
Aduerſus tyrannidem conſtantia. ibid.
Cruciatur. ibid.
Coronatur. ibid.
Tempus agonis quodnam. ibid.

Saturnus.

Saturno & Mamæ, Herculis monitu, hominum occiſorum victimis ſacrificatum. 10
Vide *Sacra*

S. Secundus.

Tranſlatio ſacrorum pignorum ſancti Secundi. 149
De ea tranſlatione quid Scriptores. ibid.
Eiuſdem Tranſlationis acta. ibid.
S. Secundi martyrium. ibid.
Collocatio ſacrorum pignorum. ibid.
Inuentionis annus, & tempus. ibid.
Cauſa huius inuentionis. 150
Miraculum. ibid.
Collocatio ſacri corporis. ibid.
Tranſlatio ad Cathedralem Baſilicam. ibid.
Breue Apoſtolicum ad transferendum corpus Sancti Secundi ibid.
Tandem operâ D. Ieronymi Manrriquez Abulenſis Epiſcopi perficitur. 151

September.

Eſt Septimus ordine menſis anni. 1
In hoc menſe vuæ maturantur. ibid.
Opera & donaria huius menſis. ibid.
Sterilem agrum ſtercore fœcundant, agricultores. ibid.
Pharmaca, & quid in ratione victus agendum hoc menſe. ibid.
Adulatio huius menſis nomen tranſmutare voluit:
In Tiberium. 2
In Antoninum. ibid.
In Germanicum. ibid.
In Herculem. ibid.
Septembris Etymon. ibid.
Iſte menſis olim ſub tutela Vulcani. ibid.
Nomina quæ menſis iſte apud diuerſas gentes ſuſcepit. ibid.
Quæ ſacra apud veteres Romanos hoc menſe fieri ſolita. ibid.

S. Seruus-Dei.

Vide *S. Rogellium.*

S. Seuerus.

Vide *S. Stratonem.*

SS. Socrates, & Stephanus.

De ijs martyrologia. 219
Iuliani ſententia. ibid.
De SS. Socrate & Stephano carmen. ibid.
Annus agonis. ibid.

Sol.

Sol, quonam die Libræ ſignum ingrediatur. 5

Spalis.

Vrbs antiqua Hiſpaniæ. 128
Quinam illam accolant. ibid.

S. Stephanus.

Vide *S. Socratem,*
SS. Straton, Ruffinus, Ruffinianus, Seuerus, & Artemidorus.

De ijs Martyrologia. 122
Galeſinij lapſus. ibid.
Quid de ijſdem SS. Scriptores. ibid.
Acta ſanctorum. 123
Eorum origo. ibid.

Notabilium

Stratonis martytium. ibid.
Ruffini, & Ruffiniani Supplicium. ibid.
Artemidori, & Seueri certamiua. ibid.
Diasphendon supplicium quod. ibid.
Qua in vrbe passi. ibid.

Summanus.

Summanus Deus, quis. 6
Quo die Summani sacra celebrarentur. ibid.
Summani Etymon. ibid.
Cur inter cæteros deos repositus. ibid.
Eius simulachrum in templo Iouis constitutum. ibid.
Summus Manium. ibid.
Verba Ciceronis de Summano Deo. ibid.
Eius meminit Augustinus. ibid.
Ædes Summani, vbinam sitæ. ibid.
Vbi eius Sacellum. ibid.
Summanus Deus ignobilis apud Ouidium. ib.

SS. Susanna, & Martha.

De ijs Martyrologia. 281
Gesta SS. Susanua & Martha Martyrum. ib.
Origo & Parentes. ibid.
Baptizatur Susanna, ibid.
Capitur. ibid.
Coronatur. ibid.
Cultus ei exhibetur. ibid.
An etiam vocata fuetit Maria. 282
Quæ eius filia dicta Cassolobita. ibid.
Lapsus in decreto Episcopali repellitur. ibid.

T

Templum.

TEmpli Iouis Capitolini Dedicatio, quo die Solemnis. 5

B. Teresia.

Scriptores qui de ea mentionem fecerint. 44
Acta Beatæ Teresiæ. ibid.
Eiusdem origo. ibid.
Seruitio Clerici mancipatur. ibid.
Pauperi pallium vetustum porrigit. 45
Illud heri auaritia recuperare iubetur. ibid.
Sed aliud simile à supremo numine accipit. ibid.
Calathum panibus plenum in tosas versum. ibid.
Angelorum ministerio panes cocti. ibid.
Mores & Cultus. ibid.
Ara. ibid.
An fuerit Virgo. ibid.

S. Tecla.

Encomium eius. 290
De ea martyrologia. ibid.
De ea carmen. 291
Quid scriptores. ibid.
Gesta S. Theclæ Virginis & Martyris. 291
Eius prosapia. ibid.
Pauli prædicatione ad fidem conuertitur. ibid.
Comprehenditur. ibid.
Et in fornacem inijcitur. ibid.
Feris obijcitur. ibid.
Obiecta serpentibus. ibid.
Tauris alligata. ibid.
Moritur Seleuciæ. 293
Templa constructa. ibid.
Translationes Seleucia Hispaniam. ibid.
Probatur origo. ibid.
Translatio I. de parte corporis S. Virginis. ibid.
Error in versione Iacobi Canisij. 294
Translatio II. Brachij quo anno facta. ibid.

SS. Theodorus, & Occeanus, &c.

Controuersia inter Giennenses & Hispalenses circa locum martyrij. 55
Hispalensium rationes. ibid.
Primo ex auctoritate Dextri. ibid.
Secundo ex ritu Ecclesiastico. S. Ecclesiæ Hispalensis. 56
Tertio ex communi Scriptorum placito. ibid.
Giennensium rationes. ibid.
Primo ex authoritate Plinij. ibid.
Secundo ex glossemate introducto ex codice Dextri. ibid.
Respondetur Roderico Caro, & alijs. 57
Tertio ex ritu Ecclesiastico S. E. Giennensis. ibid.
Quarto ex multorum Scriptorum sententia. ibid.
Huius secundæ opinionis fundamenta probantur. ibid.
De ijsdem sanctis martyrologia. ibid.
Aditio galesinij detegitur. ibid.
Acta Sanctorum, & sociorum. ibid.
Eorum origo. ibid.
Capiuntur. ibid.
Varijs tormentis torquentur. ibid.
Coronas immarcessibiles recipiunt. ibid.
Dexter Ammianum omisit. ibid.
Persecutio Maximiani Imperatoris durauit ad annum. 308. ibid.

SS. Theodorus, & Philippa.

An nostri martyres diuersi à Pergensibus. 275
Probatur non fuisse diuersos sed ipsos. 276.
Pro SS. Theodoro & Philippa matre martyribus. carmen. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Dextro lux datur. ibid.
Error in Codice Roderici Caro. ibid.
Martyrologia. ibid.
Scriptores. ibid.
Eorum gesta. 277
Origo & Parentes. ibid.
Theodorus fit miles. ibid
Comprehenditur. ibid.
Constantia illius. ibid.
Dionysius, & Socrates milites coronantur. ib.
S. Philippæ confessio & passio. ibid.
Coronatur. 278
Sepultura & Cultus. ibid.
Error Cari, Quintana-Dueñas. ibid.
Et Franc. Biuarij. ibid.

B. Thomas à Villa-Noua.

Cultus exhibitus à sede Apostolica. 92
Scriptores. ibid.
Acta Beati Thomæ à Villa-Noua. ibid.
Eius origo. ibid.
Parentes. ibid.
Mater cognominata Elleemosynaria. 93
Miraculum. ibid.
Virtutum præludia. ibid.
Puerulus puerulos vesticbat. ibid.
Varia Eleemosynarum genera. ibid.
Festiuum liberalitatis exemplum. ibid.
Mortificationes eius. ibid.
Collega à Collegio Complutensi. ibid.
Monachismum Augustinianum eligit. 94
Adhuc nouitius in omni virtute insignis. ib.
Presbyter initiatur. ibid.
Dum sacris operatur eleuatur in Deum. ibid.
Docet & prædicat magno feruore. ibid.
D. Ioannes Muñatones Episcopus Segobricensis discipulus B. Viri, & eius Historiographus. ibid.
Caroli V. Imperatoris designatur Ecclesiastes. 95
Ioannes Portugaliæ Rex illum audire cupit & audiuit. ibid.
Ecstasi passim rapiebatur in re diuina. ibid.
Audit melos angelicum. ibid.
Ardentissime concionatur. ibid.
Spiritu Prophetiæ præditus. 96
Nicolai de Vvite Belgæ conuersio & pietas. ibid.
Synodum Tridentinam prænuntiat. ibid.
Apparet in mari Episcopis naufragio proximis, fluctusque sedat. ibid.
Moribundo valetudinem prædicit. ibid.
Incendium templi multo ante nuntiat. 97
Pueruli mortem infelicem præsagijt. ibid.
Eius potestas in Energumenos. ibid.
Dæmonia cientia tempestatem fugat. ibid.
Quæ officia in ordine habuerit. 98
Nouitates odit. ibid.
Suorum satagit. ibid.
Quatuor inter visitandum obseruabat. ibid.
Pollet discretione spirituum. ibid.
Discipuli insignes sancti Præsulis. ibid.
Grauissima negotia moderatur. 99
Iram feminæ nobilis placat. ibid.
Caroli V. animum flectit. ibid.
Omnium ad se corda rapiebat. ibid.
Epistola Seripãdi Generalis ad S. Virum. 100
Qua committitur reformatio constitutionum. ibid.
Epistola S. Viri ad Seripandum Generalem. ibid.
Epistola Seripandi de electione S. Viri. 101
Fugit honores oblatos. ibid.
Archiepiscopus Valentiæ felici errore prænuntiatur. 102
Onus Pontificale reformidat. ibid.
Compellitur præsulatum accipere. ibid.
Pedes valentiam perrexit. ibid.
Valentiæ solemniter recipitur. ibid.
Carcerum rigorem mitigat. ibid.
Honoribus non mutauit mores. 103
Vestimenta sua reficiebat. ibid.
Contraria sentientibus satisfaciebat. ibid.
Auctoritas Præsulis non in splendore vestium consistit. ibid.
Victu vtebatur parco. ibid.
Qualis eius domus. 104
Officium boni Pastoris exequitur. ibid.
Consilium Prouinciale coëgit, ibid.
Facillimos aditus habet. ibid.
Constanter orat & plorat. ibid.
Multa inter orandum præuidet. ibid.
Presbyterum vinctum sibi laqueo mortem inferentem suscitat. 105.
Mira eius Charitas in oues errantes, quâ illas reducat ibid.
Mira Charitate sacerdotem reducit. ibid.
Pelicani typus. 106
Verus pater pauperum. ibid.
Quamobrem vocetur Eleemosynarius. ibid.
Distributio redituum præsulatus. ibid.
Summa quæ dabatur quotidie vnicuique pauperi. ibid.
Varia largitatum exempla. 107
Orphanis prospicit. ibid.
Expositorum infantium mire satagit. ibid.
Atrien sibus stipem dabat propter allatum expositum. ibid.
Donationibus quæ pauperibus fiebant interest. 108
Hominem stipe donatum sanat. ibid.
Miraculo farina non deficit. ibid.
Miraculo granarium triticum non capit. 109

Exhortatur

Digitized by Google

Exhortatur nentes veſtimenta egenis. ibid.
Inter dandum Eleemoſynæ creſcunt. ibid.
Pecuniæ inter erogandum augentur. ibid.
Fures cogit reddere pecunias, quas abſtulerant interminatione S. Viri apparentis. 110
Oppidanis à Pirata ſpoliatis ſubuenit ſtipe creſcente. ibid.
Quam anxie vixit in prælatura. ibid.
Diem ſui obitus prædixit Chriſtus ex cruce. ibid.
Ad mortem ſe præparat. 111
Stipes Eleemoſynaria iterum augetur. ibid.
Deſiderium ſe pauperem monachum é vita diſcedere. ibid.
Obijt. ibid.
Dum funus agitur miraculum patrat. ibid.
Nonnullis apparet glorioſus. ibid.
Diploma Beatificationis remiſſiuè. ibid.

Thoth.

Thoth quare dictus Mercurius.. 8
Solemne ſacrificium Thoth apud Ægyptios. ibid.
Thoth qui ſignificet. ibid.
Cur Mercurio per antonomaſiam hæc compellatio tribuatur. ibid.
Primus omnium numerum, numeriquè computationem adinuenit. ibid.
Vide, *Mercurius.*

Titus.

Titi Imperatoris de Iudæis victoria. 4

Traianus.

Celebris apud Romanos inauguratio Trajani Imperatoris. 7
Quanta fuerit in eo bonitas. ibid.
Trophæum celebre illi dedicatum. ibid.

Triumphus.

Varij recenſentur triumphi, & qua die celebrati p. 3. 4. 6. 7. 9. 10. &. 11.

S. Trophimus.

Vide *S. Auſtorgium.*

Turigium.

Vrbs antiqua Hiſpaniæ. 147.
Vbinam ſita. ibid.
Quomodo hodie vocetur. 148
Quid de ea Scriptores. ibid.

Tyro.

Tyrones equos probare quid. 6

V

S. Valerianus

TRanſlatio ad Hiſpaniam. 201

Vegetius.

Vegetij locus, illuſtratus de Tyronibus, & Stipendioſis Militibus. 6

Venus.

Venus Meditrinæ nomine intellecta. 2
Medicamentorum Dea, & eius ſacra, Vide *Meditrina.*

SS. Veriſimus, Maxima, & Iulia.

Hucvſque ignoratus dies inuentionis Sacrorum pignorum Sanctorum. 347
Acta Inuentionis & tranſlationum ſacrarum exuuiarum ſanctorum fratrum. ibid.
Corpora in mare proiecta. ibid.
Pelagus terræ illæſa reſtituit. ibid
Honorifice tumulantur. ibid
Sarracenorum excidio deliteſcunt. 348
Templum erigitur vbi corpora credebantur jacere, ibid.
Dei monitione panduntur. ibid,
In nouum templum transferuntur. ibid.
Epitaphium eorundem ſanctorum. ibid.
Duo errores in Epitaphium diſtinguuntur. ibid.

S. Verania.

Diuerſa à ſancta Verona Louanienſi. 19
Probatur primo. ibid.
Probatur ſecundo. ibid.
Probatur tertio. ibid.
Ferrarij error maximus. ibid.
Quid de Bætica Virgine Verania. 20
Quid ſenſerint ſcriptores. ibid.
Acta ſanctæ Veraniæ Virginis. ibid.
Eiuſdem origo quæ. ibid.
Cœnobium conſtruit. ibid.
Eius exercitia, & mores. ibid.
Epitaphium ſanctæ Venariæ. ibid
Fato fungitur, & ſepelitur. 21
Biuarij Credulitas. ibid.
Oppidum Brenes ex nomine S. Virginis deductum. ibid.

S. Victor.

Exiſtentia huius ſacri corporis in regali monaſterio Madridenſi. 289
Quid ſcriptores referant de illo. ibid.

Victoria..

Ciuitas vetuſta Hiſpaniæ citerioris. 321
Qui de ea ſcripſerint. ibid.
Regionis eius primatum tenet. ibid.
Idem nomen Hodie retinet. ibid.

Victoria.

Victoriæ Actiacæ celebritas quo die peracta. 3

Victus.

Quid in ratione victus agendum menſe Septembri. 1

S Vincentius.

An hac die Tranſlatio S. Vincentij Abbatis recolatur. 148

Digitized by Google

Index Rerum.

S. Vincentius.

Translatio sacrorum pignorum S. Vincentij. 191
Martyrologia. ibid.
Quid Scriptores. ibid.
Acta Translationis sacrorum pignorum. ibid.
Galliæ Scriptorum opinio de corpore S. Vincentij Castrum translato. 200
Cuius Vincentij. 201
Hispanorum & Lusitanorum veritas probatur remissiue. ibid.

SS. Vincentius. & Latus

De eis martyrologia. 12
Quid senserint Scriptores. ibid.
Acta SS. Vincentij, & Læti martyrum. 13
Quare agones sanctorum aliquando obscuri. ibid.
Paganorum sæuitia in Martyrum membra. ibid.
Et in corpora post agonem. ibid.
Isti Martyres vrbis Aquensis patroni. ibid.
Quinam eorum parentes. ibid.
Erant fratres gemelli, seu adelphi. ibid.
A matre fidei rudimenta acceperunt. ibid.
Libisosam effugiunt. 14
Capiuntur. ibid.
Fagellantur. ibid.
In Equuleo extenduntur. ibid.
Curantur cœlitus. ibid.
Cremantur. ibid.
Coronantur. ibid.
Cinerum Sepultura. ibid.
Inuentio. ibid.
Sanctorum de agone & loco sepulchri relatio. 115
Cinerum collocatio. ibid.
Dies & annus agonis. ibid.
Epitaphium sanctorum martyrum. ibid.
Lucia Seuera mater sanctorum martyrum Christiana fuit, & Constructit filijs templum. 16
Hymnus Cixilani Præsulis, in festo sanctorum Martyrum. ibid.
Parentes: qui. 17
Quibus vrbibus conueniant sancti Martyres. ibid.
Templi consecratio ibid.
Primi templi constructio à quo facto. ibid.
Requenæ farrago. 18
Annus agonis quis. ibid.
Secunda constructio templi à quibus. ibid.
Probatur primo. ibid.
Probatur secundo. ibid.

S. Vincentius.

Translatio S. Corporis. 285
Cultus & oratio. ibid.
Collecta pro S. Vincentio. ibid.
Agricolarum Patronus. ibid.
Aduersus tempestates tutelaris. ibid.

Virgo.

Virgo signum cœleste, 4
Quæ prouintiæ & vrbes sub hoc signo positæ. ibid.

Vtica.

Hispaniæ vrbs vetustissima. 54
Quinam de eadem scripserint. ibid.
Cui hodie respondeat Vtica. 55
Fuit sedes Episcopalis. ibid.
Eius Episcopi. ibid.

Vua.

Vuæ maturantur mense septembri. 1

Vulcanus.

September mensis olim sub tutela Vulcani. 2
Vulcani sacra quo die celebrarentur apud Græcos. 4

X

SS. Xantippa, Polixena, & Rebecca.

DE ijs martyrologia. 294
Quid scriptores. ibid.
Acta SS. Xantippæ B. Probi vxoris, Prolixenæ Virg. eius sororis, & Rebeccæ Virginis istius pedissequæ. 295
Origo, & Parentes. ibid.
Xantippa matrimonio Iungitur L. Sabino Probo. ibid.
Paulus Apostolus Hispanias venit. ibid.
Quæ verba in eius fronte legit S. Xantippa. ibid.
Baptizantur. ibid.
Polixena rapitur. ibid.
Hispanias repedat. 296
Earum SS. Mors. ibid.
Tumulatio & Epitaphium. ibid.
Xantippæ nomina. 297
Parentum nobilitas quæ. ibid.
Qualis Marcellorum. familia Romana. ibid.
Xantippes nomen in vsu apud Feminas Romanas. ibid.
Polixena an soror Xantippæ. 298
Probus Xantippæ maritus quis. ibid.
Qualis conuersionis forma, & euentus. ibid.
P. Ant. Quintana Dueñas facilis persuasio. 299
Res à Polixena gestæ vsque ad obitum. ibid.
Morti, & sepulturæ assistentia S. Eugenij. 300

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

MENSIS
OCTOBRIS
MARTYROLOGIVM
HISPANVM.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX
SANCTORVM, ET FESTIVITATVM, quæ in hoc Menſe Octobris continentur per Dierum Curſum.

I. SANCTI Veriſſimus Maxima, & Iulia MM. Vlyſipponenſes. 373
SS. Geruaſius, & Godina Confeſſores Baſtenſes. ib.
S. Virilis Abbas Legerenſis in Vaſconia. ibid.
S. Euagrius M. Roman apud Cuellar. ibid.

II. S. Saturius Eremita Numantinus. 378
Feſtum S. Roſarij apud Hiſpanos. ib.

III. SS. Dionyſius, Fauſtinus, Caius, Petrus, Paulus, & alij Quatuor Socij MM. Contrebienſes. 383
S. Heſichius Epiſcopus Toletanus. ib.
S. Froylanus Epiſcopus Legionenſis. ibid.
S. Candidus M. Rom. apud Solanam. 384
Dedicatio S. E. Vrgellenſis. ibid.

IV. S. Hierothæus Epiſcopus Segobienſis. 398
SS. Caius, & Demetrius Malacitani. ibid.
S. Iulianus Vtbanus Epiſcopus Toletanus. ibid.
SS. Duo Martyres Thebæi apud Barcinonem. ibid.
S. Franciſcus Minorum Patriarcha. ib.

V. S. Charitina Virgo, & M. Carthaginis Nouæ. 413
S. Attilanus Epiſcopus Zamorenſis. ib.

VI. SS. Fides, & Sabina VV. & MM. Emeritenſes apud Agennum Galliæ. 424
SS. Primus, & Felicianus MM. apud Biſoldunum. ibid.
S. Bruno Chartuſianorum Patriarcha. ibid.

VII. S. Martinus Abbas apud Zamoram. 435
SS. Bachi, Sergij, Marcelli, & Apulei apud Soriam Inuent. ibid.
Feſtum S. Mariæ de Victoria apud Toletum. ibid.

VIII. S. Petrus Martyr Hiſpalenſis. 478
S. Petrus Pulcher Epiſcopus Toletanus. 479

IX. S. Dionyſius Areopagita Doctor Hiſpaniæ. 484

X. S. Euantius Archidiaconus Toletanus. 487
S. Sabinus Eremita Barcinonenſis. 488.
S. Gundiſaluus Abbas in Mon. Iunienſi. ibid.
Dedicatio S. E. Calagurritanæ. ib.

XI. SS. Nicaſius Epiſcopus, Quirinus, Scubiculus, & Patientia Virgo, Martyres Villacaſini. 498
SS. Anaſtaſius, Placidus, & Geneſius MM. Mantua Carpetani in Hiſpania. ibid.
S. Placidia Virgo Veronenſis Hiſpana. ibid.

XII. Dedicatio S. E. de Pilâri Cæſaraugustanæ. 504

XIII. SS. Marcus, Hadria, Fauſtinus, & Marcellus MM. Caſtulonenſes in Bætica. 509
SS. Fauſtus, Ianuarius, & Martialis Martyres Cordubenſes in Bætica, ibid.
S. Petrus Confeſſor Epiſcopus Braccarenſis. ibid.

Digitized by Google

Index Sanctorum & Festiuitatum.

Dedicatio S. E. Ouetensis. ibid.
SS. Daniel. Samuel, Angelus, Donulus, Leo, Nicolaus, & Hugo. MM. Septentes. ibid.
XIV. SS. Saturninus, & Lupus MM. Deobrigenses. 524
SS. Lupus & Aurelia MM. Cordubenses ex Ilipa. ibid.
XV. S. Aurelia V. M. Gallæca. 526
S. Theresia V. Carmelitanæ familiæ Mater. 527
S. Fortunatus M. Roman apud Vallesoletum. ibid.
XVI. SS. Saturninus, Neræus, & Socij MM. Clunienses. 550
S. Gallus Abbas Hispaniæ Prædicator. ibid.
S. Galdericus Perpinianensis Confessor. ibid.
S. Bernardus Episcopus Ausensis. ib.
Dedicatio S. E. Placentinæ in Hispania. ibid.
Dedicatio S. E. Mindonensis. ib.
XVII. SS. Victor Episcopus, Alexander, & Mutianus MM. Bacensis. 570
Dedicatio Ecclesiæ S. Emerij in Cathalonia. ibid.
S. Petri Ratensis Translatio Braccaram. ibid.
XVIII. S. Petrus de Alcantara Norbacæsarensis. 575
S. Lucæ vtrumque brachium apud Valentiam, & Braccaram Hispaniæ. ibid.
XIX. S. Vrbanus Ep. Tarraconensis apud Aureliam Carpetaniæ. 582
S. Laura Vidua M. Cordubensis. ib.
S. Ludouic. Bertrandus Valentinus ib.
SS. Emetherij, & Celedonij Translatio Cardonam. ibid.
XX. S. Felicianus E. Malacitanus, M. Mundensis. 592
S. Irene V. M. Scalabitana. ibid.
S. Valerij Ep. M. Cæsaraugustani Translatio. ibid.
XXI. S. Vrsulæ Caput apud Vallem Venariam. 602
S. Anglina V. M. Valentina. 603
S. Orophrigia apud Caleruegam. ib.
S. Columbina apud Tarraconem. ib.
S. Cordula apud Dertosam. ibid.
S. Aucta apud Vlysipponem. ibid.
S. Constantia apud Auriam. ibid.
XXII. S. Philippus Philotheus Præfectus Hispaniæ. 608
S. Melanrius Ep. Toletanus. ibid.
S. Nunctus Eremita Emeritensis M. ibid.
SS. Nunillo, & Allodia MM. Hispanæ. 609
XXIII. SS. Seruandus, & Germanus MM. Gaditani. 620
S. Mariæ Salomè festum apud Compostellam. ibid.
S. Gratianus M. Roman. apud Toletum. ibid.
S. Eulaliæ V. M. Barcinonensis Translatio, 621
XXIV. S. Fructuosus Eremita Segobiensis. 626
XXV. S. Fronto Apostolus Hispaniæ. 631
Dedicatio S. E. Toletanæ. ibid.
Dedicatio S. E. Giennensis. ibid.
XXVI. SS. Valentinus, & Encratis MM. Segobienses. 648
SS. Lucianus, & Martianus MM. Ausenses. ibid.
XXVII. SS. Vincentius, Sabina, & Christeta Martyres Abulenses, ex Elbora Carpetaniæ. 659
S. Florentius M. Castri-Tylensis. ib.
S. Vincentii M. Agenensis Translatio. Castrum. ibid.
XXVIII. S. Sabinæ V. M. Translatio apud Agerenses 665
XXIX. SS. Maximilianus, & Valentinus MM. Vienenses. 667
S. Felicianus M. Romanus apud Torrejon. ibid.
XXX. S. Marcellus Centurio Legionensis M. Tigintanus. 669
SS. Claudius, Lupertius, Victoricus MM. Legionenses. ibid.
Festum victoriæ Benamarini apud Toletum. ibid.
XXXI. S. Marcellus Ep. Solensis, apud Hispanos. 679
SS. Nicolaus, & Nicolaus Presbyter, & Leonardus Martyres Bletisenses. ibid.
S. Vrbanus Martyr apud Valentiam. ibid.

Digitized by Google

INDEX
Alphabeticus Nominum Sanctorum in hoc OCTOBRIS Menſe contentorum.

A.

ALexander Martyr. 570
Allodia Virgo, & Martyr. 609
Anaſtaſius Martyr. 498
Angelus Martyr. 509
Anglina Virgo & Mart. 603
Apuleius Martyr. 435
Atillanus Epiſcopus Confeſſor. 413
Aurelia Virgo & Martyr. 526
Aurelia Martyr. 524
Aucta Virgo, & Martyr. 603

B

BAchus Martyr. 435
Bruno Patriarcha Carthuſiæ. 424
Bernardus Epiſcopus. 550

C

CAius Confeſſor. 398
Caius Martyr. 383
Candidus Martyr. 384
Charitina Virgo, & Martyr. 413
Celedonij M. Tranſlatio. 582
Claudius Martyr. 669
Cordula Virgo, & Martyr. 603
Conſtantia Virgo, & Martyr. 603
Chriſteta Virgo, & Martyr. 659
Columbana Virgo, & Martyr. 603

D

DAniel Martyr. 509
Dedicatio S. E. Placentinæ. 550
Dedicatio S. E. Mindonienſis. ibid.
Dedicatio S. E. Toletanæ. 631
Dedicatio S. E. Giennenſis. ibid.
Dedicatio S. E. de Pilari Cæſarauguſtanæ. 504
Dedicatio S. E. Ouetenſis. 509
Dedicatio Baſilicæ S. Emeterij. 570
Dedicatio S. E. Vrgellenſis. 384
Dedicatio S. E. Calagurritanæ. 488
S. Demetrius Martyr. 398
S. Dionyſius Martyr. 383
S. Dionyſius Areopagita Martyr. 484
S. Donulus Martyr. 509
Duo SS. Martyres Thebæorum. 398

E

SAncti Emetherij M. Tranſlatio. 582
S. Euagrius Martyr. 373
S Euantius Archidiaconus Toletanus. 487
Eulaliæ Virginis, & M. Tranſlatio. 621
Encratis Virgo, & Martyr. 648

F.

FAuſtinus Martyr. 509
Fauſtinus Martyr. 383
Fauſtus Martyr. 509
Felicianus Martyr. 424
Felicianus Epiſcopus. 592
Felicianus Martyr. 667
Fides Virgo, & Martyr. 424
Florentius Martyr. 659
Franciſcus Patriarcha Minorum. 398
Froylanus Epiſcopus Confeſſor. 383
Fortunatus Martyr. 527
Fronto Apoſtolus Hiſpaniæ. 631
Fructuoſus Eremita. 626

G

GAldericus Confeſſor. 550
Gallus Abbas Confeſſor. 550
Geneſius Martyr. 498
Geruaſius Confeſſor. 373
Germanus Martyr. 620
Godina Sanctimonialis. 373
Gratianus Martyr. 620
Gundiſaluus Abbas. 488

H

HAdria Martyr. 509
Heſichius Ep. Toletanus. 383
Hugo Martyr. 509
Hyerothæus Epiſcopus. 398

I

IAnuarius Martyr. 509
Inſtitutio feſti S. Roſarij. 378
Inuentio SS. Sergij Bachi, & Sociorum. 435
Irene Virgo, & Martyr. 592
Iulianus Vrbanus Ep. Toletanus. 398
Iulita Martyr. 373

L

LAura Vidua Martyr. 582
Leo Martyr. 509
Leonidus Martyr. 679
Lucianus Martyr. 648
Ludouicus Bertrandus Confeſſor. 582
Lupercius Martyr. 669

Digitized by Google

Index Alphabeticus Nominum Sanctorum.

Lupus Martyr. 524
Lupus Martyr. ibid.

M

MArcus Martyr. 509
Mariæ Virginis de Victoria festum. 435
Mariæ Salomæ festum. 620
Marcellus Centurio Martyr. 669
Marcellus Episcopus. 679
Marcellus Martyr. 590
Marcellinus Martyr 435
Martialis Martyr. 509
Martianus Martyr. 648
Martinus Abbas. 435
Maxima Martyr. 373
Maximilianus Martyr. 667
Melantius Ep. Toletanus. 608
Mutianus Martyr. 570

N

NEræus Martyr. 550
Nicasius Martyr. 498
Nicolaus Presbyter Martyr. 679
Nicolaus Puer Martyr. ibid.
Nunctus Eremita. 608
Nunillo Virgo martyr. 609

O

ORophrigia Virgo Martyr. 603

P

PAtientia Virgo,& Martyr. 498
Paulus Martyr. 383
Petrus Episcopus Martyr. 383
Petrus Pulcher Ep. Tolotanus. 479
Petrus de Alcantara Confessor. 575
Petrus Martyr. 478
Placidia Virgo. 498
Placidus Martyr. 498
Pontius Martyr. 383
Pontia Martyr. ibid.
Philippus Philothæus. 608
Petri Ratensis Translatio. 570
Primus Martyr. 424

Q

QVirinus Martyr. 498

S

SAbina Virgo, & Martyr. Emeritensis. 424
Sabina Virgo,& Martyr Abulensis. 659
Sabinæ Virginis,& M. Translatio. 665
Sabinus Eremita. 488
Samuel Martyr. 509
Saturius Eremita. 378
Saturninus Martyr. 524
Sergius Martyr. 435
Seruandus Martyr. 620
Scubiculus Martyr. 498
Saturninus Martyr. 550

T

THeresia Virgo Carmeli Reformatrix. 527
Translatio S. Petri Ratensis Martyris. 570
Translatio S. Valerij Ep. Martyris.. 592
Translatio Brachij S. Lucæ Euangelistæ. 575
Translatio alterius Brachij apud Valentiam. ibid.
Translatio S. Emetherij, & Celedonij. 582
Translatio S. Sabinæ Virginis, & Martyr. 665
Translatio Capitis S. Vrsulæ Virg.& Mar. 602
Translatio Duorum Sanctorum Martyrum Thebæorum. 398
Translatio S. Vincentij Agenensis Martyr. 659

V.

VAlentinum Martyr. 648
Veranus Episcopus. 570
Verissimus Martyr. 373
Victor Martyr. 570
Victorianus Martyr. 669
Victoriæ Benamarinæ festum. ibid.
Vincentij Leuitæ Agenensis Translatio. 659
Vincentius Martyr. 659
Virilis Abbas. 373
Vrbanus Episcopus. 582
Vrbanus Martyr. 679

Digitized by Google

INDEX
Chorographicus Sanctorum Hiſpanorum huius Menſis OCTOBRIS.

ABVLA.

SANCTI Vincentius, Sabina, & Chriſteta MM. 659
S. Thereſia Virgo Carmeli Reformatrix. 527

AGER in Cathalonia.

S. Sabina Virgo & Martyr Agennenſis. 665

AVSA.

S. Bernardus Ep. Confeſſor. 550
SS. Lucianus, & Martianus Martyres. 648

AVRIA.

S. Conſtantia V. & Martyr. 603

BAETIA.

SS. Victor, Alexander, & Mutianus MM. 570.
Catalogus Epiſcoporum Baëcenſium. 631

BARCINO.

S. Sabinus Eremita Confeſſor. 488
SS. Duo Martyres Thebæi. 398
S. Eulaliæ. V. & Martyris Tranſlatio. 621

BASTVM.

SS. Geruaſius, & Godina. 373

BLETISSA.

SS. Nicolaus Presbyter, Nicolaus, & Leonardus Martyres. 679

BRACCARA.

S. Petrus II. Epiſcopus Confeſſor. 479
S. Petri Ratenſis Tranſlatio. 570
S. Lucæ Euangeliſtæ Brachij Tranſlatio. 575

CÆSARAVGVSTA.

Dedicatio S. E. de Pilari. 504
S. Valerij Epiſcopi Tranſlatio. 592

CALAGVRRIS.

Dedicatio S. E. Calagurritanæ. 488

CALERVEGA.

S. Orophrigia Martyr. 603

CARDONA.

SS. Emetherij. & Celedonij Tranſlatio. 582

CARTHAGO-NOVA.

S. Charitina Virgo, & Martyr. 393

CASTRVM TYLE.

S. Florentius Martyr. 659

CASTVLO.

SS. Marcus, Hadria, & Socij Martyres. 509

CLVNIA.

SS. Saturninus, Neræus, & Socij Martyres. 550

CONTREBIA.

SS. Dionyſius, Fauſtinus, Caius, Petrus, Paulus & Socij Martyres. 383

CORDVBA.

SS. Fauſtus, Ianuarius, & Martialis MM. 509
SS. Lupus, & Aurelia Martyres. 524
S. Laura Vidua Martyr. 582

COMPOSTELLA.

S. Mariæ Salomæ feſtum. 620

CVELLAR.

S. Euagrius Martyr Ponticus. 373

DEOBRIGA.

SS. Saturninus, & Lupus Martyres. 524

DERTOSA.

S. Cordula Virgo, & Martyr. 603

EMERITA.

S. Nunctus Eremita Martyr. 608
S. Fides Martyr Agenni. 424
S. Sabina Martyr. ibid.

GADES.

SS. Seruandus, & Germanus Martyres. 620

GIENIVM.

Dedicatio S. E. Giennenſis, 631

HISPALIS.

S. Petrus Epiſcopus, & Martyr. 383

HISPANIA.

Inſtitutio S. Roſarij. 378
S. Franciſcus Minorum Patriarcha. 398
S. Bruno Chartuſiæ Inſtitutor. 424
Feſtiuitas S. Mariæ de Victoria. 435
S. Aurelia Virgo, & Martyr. 526
S. Gallus Abbas. 550
SS. Nunillo, & Allodia Martyres. 609
S. Marcellus Epiſcopus Solienſis. 679
S. Dionyſius Areopagita. 484
S. Philippus Philothæus. 608
S. Fronto Presbyter. 631
SS. Daniel, Samuel, & Socij Martyres. 509
S. Placidia Virgo. 498

LEGIO.

SS. Claudius, Lupercius, & Victoricus MM. 669
S. Froylanus Epiſcopus Confeſſor. 383
SS. Seruandus, & Germanus MM. 620
S. Marcellus Centurio Martyr. 669

MALACA.

SS. Caius, & Demetrius Confeſſores. 398

MANTVA

Digitized by Google

OCTOBER.

MEDIVS Autumni Menſis; Octauus à Martio, à Ianuario autem Decimus, & inter cæteros, aucupijs, & venationibus familiariſſimus, & ſingularis: Fructuum autem copia hoc menſe ruſtica habitacula complet, & cellas vinarias muſti plenitudo coronat. Hinc recte dictum. *Octauus à Martio.*

Dat prenſum leporem, cumque ipſo palmite fœtus,
OCTOBER Pinguis dat tibi ruris aues.
Jam bromios ſpumare lacus, & muſta ſonare,
Apparet vino vas calet ecce tuo.

Ideò Henricus Ranzouius inter Menſium opera, & donaria OCTOBRI frigoris exordium tribuit, arborum nuditatem, & foliorum decorem adimens, omnia his carminibus deſcripſit: *Opera, & donaria.*

Frigoribus cœlum magis intractabile reddit
OCTOBER: ſtabula hinc cogit adire pecus.
Arboribus fructus adimit, ſpoliatque decore:
Atque etiam cupidè turbida muſta bibit.

Hinc etiam Agricultores, hoc etiam Menſe, aratra ad ſemina iacienda præparant, & alia quæ ex ſequentium carminum ecphraſi colliguntur, conficiunt: *Agricultura.*

Autumnus venit: ſacrum tibi tempus Iacche:
Inſanire, tuum eſt tempus Iacche, libet.
Muſta puer phialâ mihi fer ſpumantia grandi,
Anno vina tamen iunge priore data.
Agricultores promunt iam ſemina: poſthac
Scinditis & terram, fertis aratra boues.
Villica cortis auem, merulam da villice pinguem,
Deſit, habet ſalto de petaſone nihil.
Hic quoque deeſt, ſaltem quacunque caruncula detur,
Omnia ſunt huius temporis apta cibo.

Poſt agricultorum doctrinam, omnino victus rationem deſcribere compellimur. quam vnuſquiſque hoc Menſe habere tenetur, hanc Nathan Chythreus his diſtichis compulſauit: *Ratio victus.*

Nobilis aucupio, vinis, plagisque ferarum
OCTOBER *volucres, vina, ferasque refert.*
Hæc cape, sed modice: membra exerceto labore;
Vescere acetosis, nec prohibenda venus.

Omnia superius recensita congerunt vetustissima carmina in calce Kalendarij huius Mensis impressa in aliquibus antiquis Breuiarijs Hispaniæ, maxime in Segobiensi, vbi hæc leguntur:

Quid agendum à Rusticis hoc Mense.

Vina dat OCTOBER, *volucres fugat, ordea, linum,*
Triticeam, & palmam sere, & ablaqueanda nouella.
Pomáque conserues; cole prædia; compara auenam,
Atque alimenta quibus tibi opus tempore brumæ.

Mensis hic Domitianus dictus.

Nunc ad Mensis huius Nomina, quæ antiquitas Romanorũ temporibus vsurpauerit, veniamus, vt adulationem illius æui demireris. Igitur Domitianus Imperator huius Mensis nomen mutauit, & pro Octobri DOMITIANVM vocandum duxit, vt testes sunt Suetonius Tranquillus in Vit. Domitian c 13. Macrobius Saturnal. lib. 1. c. 12. Plutarchus in Num. fol 36. his verbis: OCTOBREM Domitianus suo cognomine insigniuit; sed non diu ita vocatus est, statimque post cædem eius pristina nomina recuperauit. Sed & postmodum tempore M. Antonini Pij ex Senatus decreto FAVSTINVS vocatus fuit, ob honorem Faustinæ eius coniugis, vt ex Iulio Capitolino, & Ælio Lampridio suprà hoc Tom. 5. in Prolegomen. Septembr. probauimus. Imò & Commodus Imperator, huius Mensis nomen mutauit, & ex vocabulo *inuicti*, à se vsurpati, INVICTVM nuncupauit, vt etiam ex Herodiano, Masculo in Encom. SS. fol. 437. Ioanne Rosino in Antiquitat. Roman. lib. 4. c. 14. fol. 408. & alijs probatum reliquimus. Sed cum hæc Nomina supposititia fuissent, & nihil aliud præseferrent, quam vanitatem, & adulationem, quæ corda etiam prudentissimorum hominum arripit, facile cessante causâ, & Nomina periere, vt dixit Macrobius d. lib. 1. c. 12. ita vt OCTOBER sibi antiquum vocabulum retinuerit.

Et Faustinus.

Et Inuictus.

Tutela.

ERAT enim Mensis iste, qui ex constitutione Romuli, Numæ, & Iulij Cæsaris semper ex XXXI Diebus constitit, sub Tutela Martis, vt ex Macrobio, & Kalendarijs veteribus refert Rosinus d. c. 14. & Lylius Giraldus de Mensib. fol. 95. & ex Kalendario Rustico in marmore Romæ inuento apud Reusnerum patet:

MENSIS.
OCTOBER.
DIES. XXXI.
NONÆ.
SEPTIMAN.
DIES.
HOR. XS.
NOX.
HOR. XIII. S.
SOL.
LIBRÆ.
TVTELA.
MARTIS.
VINDEMIÆ
SACRVM
LIBERO.

Hinc

Digitized by Google

Hinc & Menſis tutelam, dierum numerum, horas diei, & noctis, & Solis domum perpendes, vt in poſterum omnia huic Menſi tributa circumſpicias.

SVSCEPIT Menſis iſte apud varias Nationes diuerſam nominis conſtructionem, quarum hic nomenclaturam apponere curabimus, vt etiam pareamus inſtituto. Igitur illum Romani OCTOBREM; Hebræi TISRI; Syri TISRIN. II. Chadæi, & Ægypti PAYNI, Abiſſini PEVNI; Athenienſes πυανεψιων; Macedones Υπερβερεταιου; Beotij DAMATRION; Cypri Δυμαρχιζασιος; Perſæ ABAN; Arabes, & Sarraceni SCHEVAL. Alexandrini PHAOPHI; Karolini BEINMONAT; Faſti Veteres ANDER-HERBST; Alemanni BEINMONAT; Belgici BYNMAENT; Cymbrici BINMAANET; Itali OTTOBRE; Hiſpani OTVBRE; Galli OCTOBRE; Angli OCTOBER nuncuparunt. Quibus ſic abſolutis ad Faſtos Ethnicorum veniamus. *Nomina ex variis Nationibus.*

KAL. OCTOBRIS, id eſt, Dies I. In Veteri Kalendario, quem ſequitur Maſculus fol. 437. LIBERO *Patri Sacrum* adnotatur, & in Ruſticorum Kalendario ſupra poſito. Quale hoc ſacrum nullus aperit: crederem ab Agricultoribus inſtitutum, cùm conſtet *Liberum Patrem*, eſſe Agricolarum Deum, vt ex Varrone deducit Lylius Giraldus Syntagmat. 1. fol. 24. & quia Agricolæ vltimum fructum agrorum hoc Menſe colligebant, ſacrum LIBERO peragere opus erat. Cuius ſacri ſolemnia eleganter deſcribit Val. Flaccus in Argonaut. lib. 2. hiſce carminibus: I. *Sacra Libero Patri.*

Serta Patri, iuueniſque comam veſteſque Lyæi
Induit, & medium curru locat, æraque circum,
Tympanaque, & plenas tacita formidine ciſtas.
Ipſa ſinus, hæderiſque ligat famularibus artus:
Pampineamque quatit ventoſis ictibus haſtam.
Reſpiciens teneat virides velatus habenas.
Vtque Pater niueâ tumeant vt cornua mithrâ,
Et Sacer vt Bacchum referat ſcyphus &c.

Conſtantius Felicius in Faſt. SS. 2. p. fol. 124. aſſerit quod Hebræi hoc eodem die feſtum TVBARVM, quod illis præceperat Deus Leuit. c. 23. peragebant & conſtat ex ſacro Textu, ſic: Locutuſque eſt Dominus ad Moyſem dicens: Loquere filijs Iſraël: Menſe Septimo, Prima die Menſis, erit vobis Sabbathum, memoriale, clangentibus TVBIS, & vocabitur Sanctum: omne opus ſeruile non facietis, in eo, & offeretis holocauſtum Domino. Quod & adnotauit Ioſephus in Antiquit. Iudaic. lib. 3. c. 10. fol. 80. his verbis: Septimo item Menſe, quem Macedones Hyperberetæum (reſpondet Octobri, vt diximus) vocant; præter iam dicta taurum, & arietem, & ſeptem agnos mactant, & hædum pro peccatis. De quo & videndi Lorinus, & Cornelius à Lapide, & cæteri recentiores. *Feſtum Tubarum apud Hebreos.*

Hoc etiam Menſe (Dies ignoratur) ſacra, ſeu feſta fuere VERTVMNALIA, vt ex Varrone Lylius Giraldus Syntagm. 4. in fin. prolixius inſinuat. Siue VORTVMNALIA, vt Syntagmat. 16. fol. 681. fatetur. Quidquid ſit, hæc Sacra, ſeu Feſta Vertumno Deo Tuſchorum fiebant, cuius originem prolixe recenſet Propertius lib. 4. Eleg. 2. vbi Beroaldum, Annium, & alios videſis. *Vertumnalia feſta.*

TRES vidit etiam hoc die Triumphos diuerſis temporibus Roma, alterum M. Cicerreij Proconſulis ex Corſica in Monte Albano. V. C. Anno D. LXXXI. Alterum C. Sempronij Tuditani Conſulis de Lapidibus, V. C. Anno DC. XXIV. Tertium Othonis II. Cæſaris de Gallis Anno Chriſti DCCCC. LXXVIII. Sed & fatalis Dies iſte Pompeio Magno, quo ex bello Pharſalico victus à Cæſare, vitam profugus exuit. Ita Reuſnerus in Diar. Hiſtor. fol. 148. & 149. Maſculus fol. 438. Felicius fol. 124. *Triumphi.*

VI. NON. OCTOBRIS, id eſt, Dies II. Ater, & infauſtus Romanis, ob incendium cœlitus emiſſum ſupra Regiam domum Diocletiani Imperatoris, quæ breui conſumpta fuit, vt ex Macrobio, & A. Gellio probat Maſculus d. fol. 438. II. *Ater Dies Romanis.*

Hebræis Tabernaculorum feſtorum.

HEBRÆI, hoc autem die, feſtum Tabernaculorum lege iubente ſoluebant, vt lib. 2. c. 8. Eſdras ſcriptum reliquit, cuius ſolemnia ita deſcribit Ioſephus d. lib. 3. c. 10. ſequentibus clauſulis: Eiuſdem Menſis XV. tempore iam in Hibernum vergente, Tabernacula compingere iubentur per ſingulas familias contra ventura frigora, quæ annus ſeneſcens afferre ſolet. Quin & in patriam tandem conſtituti, accedere in eam vrbem, quam propter Templum caput regionis ſint habituri, & octo dies feſtos ducere, victimaſque Deo ſolitas incendere, & ſimul pro gratiarum actione ſacrificare, manibus iterum geſtantes ramos myrti, ſalicis, & palmæ, ex quibus mala perſica dependeant. Hinc prolixe ſacrificia omnia, quæ his Octo diebus peraguntur enumerat.

III. *Heniochi Sydus excidit.*

V. NON. OCTOBRIS, id eſt, Dies III. Ægyptiacus, & ominoſus Romanis in Veteri Kalendario; aſt in Aſtronomico occaſum Heniochi ſideris deſcripſit Auctor, & probat Arator in Phænom. fol. 201. Huius ſideris qualitates coniunxit Manilius Aſtronomic. lib. 5. fol. 111. his verſibus:

Sed cum ſe terris Aries ter quinque peractis
Partibus extollit, primum iuga tollit ab vndis
Heniochus, cliuoque rotas conuellit ab imo,
Qua gelidus Boreas Aquilonibus inſtat acutis.

Quæ carmina, & ſequentia ad amuſſim illuſtrauit Ioſephus Scaliger fol. 390. Quem ad hoc eruditus poterit videre, ſi maiora deſiderat.

IV. *Lemuralia ſacra.*

IV. NON. OCTOBRIS, id eſt, Dies IV. Quo in Veteri Kalendario LEMVRALIA ſacra notantur. Huius generis ſacra aduerſus LEMVRES Dæmones, & Larvas inſtituta à Romanis VII. Idus Maij fuiſſe conſtat, ex his quæ diximus ſupr. Tom. 3. in Prolegom. Maij. fol. 5. Sed hæc diuerſâ ratione peracta patet ex rationibus à Maſculo fol. 438. recenſitis. Tu illum adi, & quæ volueris deprome.

Triumphi.

ITEM hic Dies Romanis fauſtus ob Duplicem Triumphum de Pœnis apud Siciliam, alterum Terreſtre, & Nauale alterum; Illius ab Aquilio Floro Proconſule, V. C. Anno CCCC. XCV. meminere Goltzius in Theatr. Triumphal. fol. 104. Iſtius à C. Luctatio Catulo Proconſule, V. C. Anno D. XII. Maſculus. 439. Reuſnerus fol. 148.

V. *Mundum patere quid?*

III. NON. OCTOBRIS, id eſt, Dies V. Quo MVNDVS patere dicebatur. Quid hoc eſſet apud Gentiles enumerare compellimur, vt iſte ritus ſciatur. Cato igitur in Comment. Iur. Ciuil. hæc verba profert: MVNDO nomen impoſitum eſt ab eo mundo, qui ſupra nos eſt. Forma enim eius eſt, vt ex ijs qui intrauere cognoſcere potui. aſſimilis illi. Eius inferiorem partem, veluti conſecratam Dijs Manibus, clauſam omni tempore, niſi is diebus, ſcilicet, Poſtridie Vulcanalia; III. Non. Octobris; & VI. Idus Nouembris; Maiores cenſuerunt; quos dies etiam religioſos iudicauerunt, eâ de cauſa, quod quo tempore ea quæ occultæ, & abditæ religionis Deorum Manium eſſent, veluti in lucem quandam adducerentur, & patefierent: nihil eo tempore geri voluerunt in Republica. Itaque per eos dies non cum hoſte manus conſerebant: non exercitus ſcribebatur: non Comitia habebantur; non aliud quidquam in Republica, niſi quod vltima neceſſitas admonebat, adminiſtrabâtur. Alia etiam ad hoc prohibita his diebus refert Macrobius Saturnal. lib. 1. c. 19. Varro de Ling. Lat. lib. 5. Roſinus d. c. 14. fol. 418. Iacobus Gutherus de Iur. Pontific. Roman. lib. 3. c. 16. fol. 330. Hinc lucem accipiet lapidis Inſcriptio, quam in hoc ILIPPENSI Municipio vidimus, & hactenus à me intellectam, vbi Votum Dijs Manibus exprimitur pro ſalute Tiberij Cæſaris, his formalibus literis:

Inſcriptio Ilipenſis Baturia.

DIIS.

Digitized by Google

DIIS. MANIBVS. SACR.
DIE. QVO. MVND. PAT.
III. NON. NOV. OB. SAL.
TIB. CAE. CIV. ET. MVN.
VOVER.

Quarum inuolucrum ſic legito: Dijs Manibus ſacrum, die quo Mundus patebat III. Non. Nouembris, ob ſalutem Tiberij Cæſaris Ciues, & Municipes vouerunt. Quinimò hoc eodem die Romæ Ara Dijs Manibus erigebatur in Circo, & per Sex Dies Ludi ALEMANNICI fiebant, teſte veteri Kalendario, & Maſculo fol. 439. De quibus, aut eorum formâ, nihil quod ſcribamus, habemus. Fuit etiam iſte dies fauſtus Romanis ob inſignes victorias, quas M. Fuluius Curuus Petunus Conſul de Samnitibus, V. C. Anno CCCC. XLVIII. M. Fabius Pictor Conſul de Saſſinatibus, V. C. Anno CCCC. LXXXVII. & C. Sulpitius Paterculus Conſul de Penis, & Sardis, V. C. Anno CCCC. XCV. reportarunt De quibus videndi Goltzius, Maſculus, Reuſnerus, & Felicius. *Ludi Alemannici.*

PRID. NON. OCTOBRIS, id eſt, Dies VI. Aliquando ater, & infauſtus Romanis ob victos C. Manlium, & Q Seruilium Cepionem Procoſſ. à Cimbris, V. C. Anno DC. XLVIII. Cum primum fuiſſet latus ob victoriam Q. Valerij Falconis de Pœnis, V. C. Anno D. XII. & pòſt fauſtiſſimus ob celebrem Triumphum, quem L. Lucullus de Tigrane Aſiæ Rege potentiſſimo egit, A. Chriſti LXVI, vt referunt Maſculus, Felicius, & cæteri. VI. *Triumphi.*

NON. OCTOBRIS, id eſt Dies VII. Elias Reuſnerus, & Maſculus, ille fol. 150. & iſte fol. 440. Infauſtum, & fatalem hunc diem Italis fuiſſe ſcribunt, quia eo ipſo Hannibal cum potentiſſimo exercitu Italiam ingreſſus obuia quæque proſternere viſus eſt, V. C. Anno D. XXXVII. VII. *Hannibal ingreditur Italiã.*

VIII. ID. OCTOBRIS, id eſt, Dies VIII. Quo Græci Pyanepſia ſacra faciebant in commemorationem aduentus Theſei ex Creta, Minotauro deuicto, quæ Apollini ſacra erant, & dicata. Igitur in hac ſolemnitate Puer ad hoc deputatus oleæ ramum lana coronatum, & vuis, ficubus, & alijs fructibus onuſtum per vrbem deferebat, & foribus Templi Apollinis affigebat, fabaſque, & alia legumina concocta Deo libabat. Omnia coniunxit Plutarchus in Vit. Theſ. fol. 4. his clauſulis: Sepulto patre Theſeus votum repræſentauit Apollini, VII. die Menſis Pyanepſionis, quâ die incolumes in vrbem redirent. Quod autem concoquuntur legumina (hæc pyana græce ſonant. vnde Menſi nomen) inde ſumptum ferunt, quod reduces ciborum quiquid erat reliquum commiſcuerint, ac in vnam ollam coniectum coxerint, tunc ſimul epulati ſunt. Eireſionam quoque, hoc eſt lemniſcatam frondem efferunt, frondem oleæ lana, ſicut tunc ſignum ſupplicationis erat coronatam, appenſis inſuper omnis generis primitijs, quia ſterilitas terræ ceſſaſſet, accinentes: VIII. *Pyanepſia Sacra apud Græcos.*

Ficus, & pingues panes ferat Eireſiona,
Atque in vaſa fauos, olei fundatque liquorem,
In caliceſque merax, vt dormiat ebria, vinum,

Hactenus Plutarchus, qui etiam aliorum ſententias refert, circa cuius ſolemnitatis inſtitutionem, Coronare lana ramos olei pacis ſupplicationem ſignificat, quem ritum primi Athenienſes docuere, vt Iuſtinus Hiſtor. lib. 2. ſcribit. & Virgilius lib. 8. Æneid. ad hunc ritum alludit, vt notauit Carol. Paſchal de Coron. lib. 5. c. 15. fol. 330. vbi plura de hoc, licet hæc ſolemnia omiſerit; quorum multo melius meminit Ioannes Meurſius in Arboret. Sac. lib 1. c. 26. fol. 80. *Ramos lanâ coronare pacis ſupplicatio.*

VII. ID. OCTOBRIS, id eſt, Dies IX. Quo Alemannici Ludi proſequebantur. In Aſtronomico Kalendario Hædi occaſus notatus, de quo Sydere iam ſuperius diximus. IX. *Alemãnici Ludi.*

X. *Oscophoria sacra apud Græcos quæ?*

VI. Id. Octobris, id est, Dies X. Apud Athenienses Oscophoria solemnitas erat, hoc est, Ramalia Apollini, & Mineruæ dicata. Quâ Pueri ramis oliuæ coronati, alijque in manibus gestantes totam ciuitatem circuibant, & ad domos Magnatum, & diuitum accedentes donaria petebant. Cuius solemnitatis institutionem prolixe refert Plutarchus sup. d. fol. 4. A quo Lylius Giraldus Syntagmat. 17. fol. 689. Guillemus Stuchius de Sacrif. Gentil. fol. 49. col. 2.

XI. *Meditrinalia.*

V. Id. Octobris, id est, Dies XI. Quo Ioannes Rosinus Antiquitat. Roman. lib. 4. c. 14. & Masculus fol. 341. contendunt fuisse Meditrinalia sacra; sed ea fuisse Kalendis Septembris supr. Tom. 5. hoc scriptum reliquimus; vbi omnia quæ ad hanc solemnitatem spectant retulimus.

XII. *Augustales Ludi.*

IV. Id. Octobris, id est, Dies XII. Quo Avgvstales Ludi peragebantur, Ij fuere instituti à Romanis, ob reditum Augusti Cæsaris Romam, rebus in Sicilia, Græcia, Asia, Syria, & Parthia compositis. Quorum meminit Dion Cassius Histor. Roman. lib. 54. ad Ann. 735. his verbis: Ob reditum Augusti ac propter ea, quæ absens egisset, multa, ac varia in honorem eius decreta sunt, quorum ille nihil accepit, nisi quod Fortunæ reduci Aram consecrari, diemque sui reditus inter ferias referri, & Avgvstalia dici passus est. Eadem fere ipse Dion lib. 56. & Ioannes Rosinus Antiquitat. Romanar. lib. 5. c. 20. fol. 476. Cornelius Tacitus Annal. Roman. lib. 1. hæc etiam verba præmisit: Tribuni Plebei petiuere, vt proprio sumptu ederent Ludos, qui de nomine Augusti Fastis additi, Avgvstales vocarentur: sed decretâ pecuniâ ex ærario, vtque per Circum purpureâ veste vterentur; curru vehi haut permissum. Mox celebratio annua ad Prætorem translata, cui inter ciues, & peregrinos iurisdictio euenisset. De his videndi Constantius Felicius supr. fol. 138. Masculus fol. 142.

XIII. *Fontinalia quæ?*

III. Id. Octobris, id est, Dies XIII. Romæ Fontinalia celebrabantur. De his M. Varro de Ling. Latin. lib. 5. originem deducens à Fonte procedere ait, quod is dies, & in fontes coronas iaciunt, & puteos coronant. Vnde Romæ Fontinalis porta, de qua Plautus in Stich. Act. 5. Scen. 4. vers. 17.

> --------*Vtrum* Fontinali, *an Libero*
> *Imperium te in hibere mauis?*

Vbi Adrianus Turnebus Aduersar. lib. 16. c. 11. fol 298. Fontinalem Deum apud Romanos fuisse, qui fontibus præerat; & cui hæc sacra fiebant, vt & notauerat Guillelmus Stuchius de Sacrif Gentil. fol. 24. col. 2. De hisce sacris Iosephus Scaliger ad Varron. de Ling. Lat. d. lib. 5. fol. 385. notat Delubrum huius Dei fuisse iuxta portam Capenam, quæ ob ferias Fontinales, etiam fuerit Fontinalis appellata.

XIV. *Ludi Ioui Liberatori.*

Prid. Id. Octobris, id est, Dies XIV. Quo Lvdi Ioui Liberatori fiebant, vt inquit. Masculus fol. 442. Constantius Felicius fol. 139. Hunc Iouem Græci ελευθερέα vocitabant, quasi libertatis auctorem; Hesychius apud Giraldum Syntagmat. 2. de eo sic tradit: Quòd Medis effugientibus Eleutherius Iupiter erectus est, quem & aliqui Σωτῆρα vocauerunt, id est Seruatorem. Quem etiam hoc nomine Syracusi, Tarentini, & Platæenses coluere; à quibus & Romani, vbi passim Inscriptiones Deo Servatori, & Iovi Conservatori dicatæ circumferuntur.

XV. *Marti bellico sacra.*

Idibvs Octobris, id est, Dies XV. Quo Equus qui victor in prælijs fuisset Marti-Bellico immolabatur, sicut etiam Idibvs. Decembris ex Plutarcho Quæst. Roman. De quo sacro sic Festus scribit: October Equus appellatur, qui in Campo Martio Mense Octobri immolatur quotannis Marti, bigarum victricium dexterior, de cuius capite non leuis contentio solebat esse inter Suburanenses, & Sacrauenses, vt hi in Regiæ pariete, illi ad Turrim Mamiliam id figerent: eiusdemque cauda tantâ celeritate perfertur in Regiam, vt ex ea sanguis distillet in focum participandæ rei diuinæ ratiâ.

Quem,

Digitized by Google

Quem, hoſtiæ loco, quidam MARTI-BELLICO Deo ſacrati dicunt, non vt vulgus putat, quia velut ſupplicium de eo ſumatur, quod Romani Ilio ſunt oriundi, & Troiani ita in effigie EQVI ſunt capti. Hæc immolatio ἱπποθυσία à Græcis dicta fuit de qua ad amuſſim Guillermus Stuchius ſupr. fol. 45. ἱπποθυσία *Triumphi.*

Hoc etiam die Romæ celebres fuere Triumphi, quos Romulus de Veientibus, & Fidenatibus, V. C. Anno XXI; L. Papilius Curſor Dictator de Samnitibus. V. C. Anno CCCC. XLIV. vt ex Goltzio ſcribit Maſculus fol. 443. XVI. *Ludi Plebeij, quit*

XVII. KAL. NOVEMBRIS, id eſt, Dies XVI Octobris, quo apud Romanos LVDI PLEBEI. de his ita loquitur Aſconius Pædianus in Action. 1. Cicer. ad Verr. hac ſerie: LVDI PLEBEI ſunt, quos exactis Regibus pro libertate plebis poſt fecerunt Romani; aut pro reconciliatione plebis poſt ſeceſſionem in Montem Auentinum. Alij eos poſt primam plebis in Sacrum Montem ſeceſſionem primum editos ſcribunt; hos, vt multoties T. Liuius notat, Ædiles plebis edebant; & in Circo à Die XVII. Kalend. Nouembris per Triduum, vt Faſti Veteres teſtantur, fiebant. Igitur in his LVDIS obſeruabatur, vt quoties inſtaurarentur, ab Ædilibus ludorum cauſa epulum daretur. Ita Ioannes Roſinus Antiquit. Roman. lib. 5. c. 20. fol 476.

XVI. KAL. NOVEMBRIS, id eſt, Dies XVII. Quo nihil in Kalendario Veteri; aſt in Aſtronomic. Orionis occaſus notatur. De quo Manilius Aſtronomic. lib. 1. ſic: XVII. *Orion occidit.*

Cernere vicinum Geminis licet ORIONA
In magnam cœli tendentem brachia partem,
Nec minus extento ſurgentem ad ſydera paſſu:
Singula fulgentes humeros cui lumina ſignant.
Et tribus obliquis demiſſus ducitur enſis.
Aut caput ORION *excelſo emenſus Olympo*
Per tria ſubductos ſignatur lumina vultus:
Non quod clara minus, ſed quod magis alta recedant.

Quo loco ad longum vides Scaligerum in Not. ad Manil. fol. 54. & ſeqq. XVIII. *Theſmophoria ſacra apud Athenienſes quæ*

XV. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XVIII. Octobris. In Kalendario Veteri notantur ſacra THESMOPHORIA apud Athenienſes, licet aliqui ea ad XVI. huius Menſis diem reijciant. In his igitur ſacris Ægyptiorum more Mulieres à cibis abſtinebant, humique iacebant, & per nouendium venerem reſpuebant, vt ex Ouidio lib. 10. Metamorphoſ. refert Giraldus Syntagmat. 14. fol. 587. his verſibus.

Feſta piæ Cereris celebrabant annua Matres,
Illa quibus niuea velata corpora veſte,
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum,
Perque Nouem noctes venerem, tactuſque viriles
In vetitis numerant.

Cauſam horum ſacrorum apud Græcos eam fuiſſe refert Ioannes Roſinus, ſcilicet, quod in memoriam beneficij quod accepere Athenienſes, cum Ceres Triptolemum emiſit ad eos ſerpentium pennis geſtatum, vt indigentibus frumenta diſtribueret, hæc ſacra inſtituta ſunt. XIX. *Armiluſtria quæ*

XIV. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XIX. Octobris. In Kalendario Veteri LVDI Solis per Quatriduum agi Romæ ſcribitur. In alijs ARMILVSTRIA ſacra: ideo dicta ex Varrone de Ling. Lat. lib. 5. quod in Armiluſtrio armati hæc ſacra faciebant. Paulus Faſti Abbreuiator: Armiluſtria feſta erant apud Romanos.

Romanos, quibus res diuinas armati faciebant, ac dum ſacrificarent, tubis canebant. Ioſeph Cæſar Scaliger ad hunc locum exiſtimat hoc euenire, cum in Centuriatis Comitijs ſe exercitum armatum luſtrare ſolitum. Videſis Roſinum vbi ſupra. d. fol. 409. & Lil. Gyrald. Syntagm. 17.

XX. *Paſtorum Feriæ.*

XIII. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XX. Dies Ægyptiacus; & in Veter. Kal. FERIÆ Paſtorum ſcribitur. Quæ hæ feriæ fuere, nullus aperit, niſi ſint Palilia Deæ Pales inuentæ, de quibus Nos alibi.

XXI. *Pambœotia ſacra.*

XII. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XXI. In Veteri Kalendario legitur *Pambœotia* Palladis ſacra: quæ vt inquit Gyraldus Syntagm. 17. etiam Panhellenia dicta apud Græcos, Panionia apud Ionios. Quæ ſacra Palladi facta ob tutatam vrbem, ad cuius auxilium cucurrere Bœotia, Ionia, & cæteræ vrbes gratis animis totius Græciæ; in cuius auxilij recordationem vnaquæuis vrbs hæc ſacra facere conſueuit, quorum nomen accipiebat, ſecundùm locum vrbis, quibus peragebantur. Videſis Strabonem, Suidam, & alios.

Sacrificium Marti.

Eo quoque die Lacedæmones Marti ſacrificium peragebant, quo illi canem immolabant, vt ex Vet. Kal. deſumitur. Conuenit Pauſanias in Lacon. vbi aſſerit: Ephebos cùm pugnam eſſent inter ſe initui, Marti canis catulum immolaſſe, Deo ſcilicet validiſſimo. De hoc videndus Gyraldus Syntagm. 17

XXII. *Chalcæa ſacra.*

XI. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XXII. Octobris. In Veteri Kalendario CHALCEA ſacra notantur, quæ vt Pollux lib. 7. notat facta fuere Vulcano, ſub Mineruæ velamine apud Athenienſes, qui illa inſtituere, vt notauit Gyraldus Syntagm. 13. His igitur feſtis, & faſtis ſolemnitatibus Mulciberi furorem delinire cupiebant, ne aduerſus eos arma conflare ſtuderet.

XXIII. *Sacra Libero Patri.*

X. KAL. NOVEMBRIS, id eſt XXIII. Octobris. LIBERI Patris ſacra Vet. Kalendarij referuntur, De quibus, & Nos ſupr. Kal. Octobr. In Kalend. Aſtronom. notatur VERGILIÆ *occidunt*. Quæ eædem ac HYADES ſtellæ quas mirifice deſcribit Manilius lib. 5. hac ſerie.

Hyadum deſcriptio.

Sed cum bis denas augebit Septima partes
Lanigeri, ſurgunt Hyades: quo tempore natis
Nulla quies placet, in nullo ſunt otia fructu:
Sed populum, turbamque petunt, rerumque tumultus.
Hos generant Hyades mores.

Eas in fronte Tauri Aratus in Phenom. collocat, quas Athenæus Pherecides vocauit, eaſque Liberi nutrices aſſerit, quæ Dodonides Nymphæ nuncupabantur. Arati carmina de Tauro, & Hyadis auſcultа.

Aurigæ pedibus trux adiacet ignea Taurus,
Cornua fronte gerens, & lucidus igne minaci,
Quem Liber ignarum cœli formando docebat:
Et caput, & patulas nates, & cornua Tauri
Fronte micant Hyades.

De hiſce ſtellis, earumque nominibus, numero, & compagine videſis Scaligerum in Not ad Manil. fol. 327. lin. 11. & 338. lin. 43. Higinium, & alios.

XXIV. *Natalitiũ Domitiani.*

IX. KAL. NOVEMBRIS, id eſt Dies XXIV. Octobris. Hoc die aliquando apud Romanos celebris fuit feſtiuitas, ob Natalitium DOMITIANI Imperatoris, de quo I. Schildius:

Erexit vrbem, ſed fatigat erectam
Gens Flauiorum. Meta criminum, finis
Immanitatis, latiora portendi,
Cum nihil furori reſtat vltimus ſpondet.

Natalem

Digitized by Google

Natalem igitur Diem Domitiani describit Suetonius lib. 8. Cæsar. in Domit. c. 1. his verbis: DOMITIANVS natus est IX. Kal Nouembris. Qui Diem hunc Natalem suum celebrari magnifice iussit, qui etiam Mensem ipsum suo inquinauerat nomine. De quo & Mascul fol. 445.

VIII. KAL. NOVEMBRIS, id est XXV. Octobris. In Antiquis Kalendar. XXV. appingitur LIBAMEN Apollini ex mero, quod Spartani vt inquit Mascul. *Apollini libamen.* & Lacedæmones offerebant. In Kalend. Astronom occasus Centauri describitur, quis hic fuerit scisciteris. Audi Manilium lib. 1. Astronomic.

Et Phœbo sacer Ales, & vna gratus Iacho
Crater, & duplici Centaurus imagine fulget, *Centaurus stella.*
Pars hominis tergo pectus commissus equino.

Scaliger in Not. fol. 85. Centaurum Australem distingui à Sagittario solo nomine Centauri, quamquam vterque Centaurus sit. Sed iste est Chiron alter Crotus. Columel. *Tergoque Croti festinat equino.*

VIII. KAL. NOVEMBRIS, id est XXVI. Dies Octobris. Nihil in Kalendarijs XXVI. Veteribus, In Astron mi o vero occasum dimidiæ caudæ Scorpij appingunt *Scorpii occasus.* Mathematici. Videndi de hoc signo cœlesti Manilius, Aratus, Higinius, & cæteri Astronomicarum rerum Scribentes.

VI. KAL. NOVEMBRIS id est XXVII Octobris. Celebris fuit iste Dies triumphali pompâ C. Asinij Pollionis ex Parthis ad V.C. Ann. DCC.XIII. Cuius meminit Elias Reusnerus in Diar. Histor. fol. 58. Hinc à Masculo fol. 446. diffuge, qui Die XXVI. & Anno CCCC. XLIX. hunc triumphum immeritò appinxit. XXVII. *Triumphus.*

V. KAL. NOVEMBRIS, id est Dies XXVIII. Octobris. LVDI Victoriæ per Quinquennium Romæ: in Veter. Kal. notantur. Hi Ludi instituti fuerunt à P. Cornelio Sulla, cum bellum ciuile finem acc pit. Sic Asconius in Verr. 2. Velleius Patercul. Histor. Rom. lib. 2. De quibus Gyraldus Syntagm. 10. Rosinus lib. 4. fol. 409. XXVIII. *Ludi victoriæ Sullanæ.*

IV. KAL. NOVEMBRIS, id est Dies XXIX Octobris. Continuatio LVDORVM Victoriæ Syllanæ. In Kalendario Astronomico Arcturi occasus appingitur. De quo Manilius lib. 1. XXIX. *Arcturi occasus.*

A tergo nitet Arctophylax, idemque Bootes,
Quod similis iunctis instat de more iuuencis,
Arcturumque rapit medio sub pectore secum

De quo, & qualiter influat in homines videndus idem Manilius lib. 5. vbi Scaliger, & cæteri Astronomici, apud quos ad amussim.

III KAL. NOVEMBRIS, id est Dies XXX. Octobris. Sequuntur etiam LVDI Victoriæ Syllanæ. in Veteri Kalendario Astronomico Cassiopeiæ occasus refertur. De qua idem Manilius d. lib. 1. XXX. *Cassiopeiæ occasus.*

Cepheusque, & Cassiopea
In pœnas signata suas, iuxtaque relictam
Andromedam vastos metuentes Piscis hiatus
Expositam Ponto deflet, scopulisque reuinctam,
Ne veterem Perseus cælo quoque seruet amorem,
Auxilioque iuuet, fugiendaque Gorgonis ora
Sustineat, spoliumque sibi, testémque videnti.

Forma, locus, & stella.

Huius constellationis formam, stellarumque numerum, & firmamenti locum pulchre descripsit carmine Sophocles, à quo Aratus in Phœnomen. fol. 185. sic:

Quâ latus afflexum sinuosi respicit anguis
Cassiopeia virum residet sublimis ad ipsum.
Clara etiam pernix cœlo cum luna refulget,
Sed breuis & paucis decorata in sidere flammis.
Qualis ferratos subicit clauicula dentes
Succutit, & foribus præducit vincula claustri:
Talis dispositis stellis ipsa horrida vultu,
Sic tendit palmas, ceu sit planctura relictam
Andromedam, meritæ non iusta piacula mortis.

Ad quem locum multa congerit Germanus, & Scaliger. Ille in Not. ad Arator. fol. 185. Iste in Schol., ad Manil. fol. 459. Videsis cæteros Astronomiæ Scriptores.

XXXI. *Triumphus.*

PRID. KAL. NOVEMBRIS id est Dies XXXI. Octobris. Quem insignem fecit Romæ triumphus C. Pontinij Nepotis Proconsulis de Allobrogibus ex Gallia repotatus ad V. C. Annum DC. XCIX. vt ex Goltzio in Triumphal. fol. 124. Reusnero in Diar. fol. 160. Masculo in Encom. fol. 448. colligitur.

Fidiculæ ortus.

Ast in Veteri Kalendario Astronomico FIDICVLÆ ortus notatur. Quem Manilius lib. 5. licet perperam à Lyra discriminet, sic heroice describere properauit:

Cumque Fidis magno succedunt sydera mundo,
Quæsitor scelerum veniet, vindexque reorum,
Qui commissa suis rimabitur argumentis,
In lucemque trahet tacitâ latitantia fraude.
Hinc etiam immitis tortor, pœnaque minister,
Et quisquis vero fauit, culpam ve perodit
Proditur, atque alto qui iurgia pectore tollat.

Iosephus Scaliger in Schol. ad hunc locum multa agglomerat fol. 441. vers. 19. vbi Quid Fidiculæ in martyralibus supplicijs, & alia adnectit. Quibus Gentilium errores, & deliramenta in suis Kalendarijs, & Fastis notare disposuimus, vt post illa Sanctorum Dies Natales intuearis, ad Dei Omnipotentis gloriam, & Nostrorum Diuorum honorem, & illustrationem.

KAL.

Digitized by Google

KALEND. OCTOBR.

DIES I.

A. VLYSSIPPONE *in* Lusitania *natalis* SS. VERISSIMI, MAXIMÆ, & IVLIÆ *fratrum, qui in persecutione Diocletiani comprehensi, & per publicas Ciuitatis vias ferociter attracti, tandem abscisis capitibus Martyres ad præmia peruenerunt æterna. Eorum* Corpora *canibus dilaceranda, exposita sunt; sed Dei prouidentiâ seruata: in mari proiecta sunt, sed Dei nutu, à pelago expulsa, donec à fidelibus condita, Vrbis accolæ patrocinium experti sunt.*

B *Apud* BASTVM *oppidum in* Lusitania *Depositio* SS. GERVASII, & GODINÆ *Confessorum; quorum ille consanguineus* S. Senorinæ, *ista Abbatissa, & nutrix illius fuit. Eorum sacra pignora in eiusdem* S. Senorinæ *Basilica, honorifice requiescunt.*

C. VASCONIÆ *in Cœnobio* Legerensi *Hispaniæ, cuius meminit S. Eulogius,* S. VIRILIS *Abbatis, qui post exantlatas innumerabilium operum virtutes, & memorabilium facinorum operas, Confessor insignis ad Dominum properauit.*

D. *In Cœnobio S. Basilij de* CVELLAR *Diœcesis* Segobiensis, *Depositio* S. Euagrij *Martyris, qui cum alijs* Tomis in Ponto *martyrium consummauit, Cuius sacra lipsana Hispanias adlata, & in eodem Cœnobio condita, ibidem honorifice quiescunt, & venerantur.*

NOTÆ.

SANCTI VERISSIMVS, MAXIMA, *&* IVLIA *Martyres Vlysipponenses.*] Eorum *Inuentionem*, & *Translationem*, descripsimus supra hoc *Tom.* 5. *Die XXIX. Septembr. lit. A.* vbi per transitum eorum meminimus. Hîc ipsorum Martyrum agonem prolixius recensere tenemur. Eorundem elogium compaginant *Vsuardus*, *Galesinius*, & cæteri recentiorum, à quibus Baronius in *Roman. Martyrolog. h. d.* A. *Martyrologia. Mart. Hisp. October.*

fol. 611. hac clausulâ: *Vlysippone in Lusitania Sanctorum Martyrum* VERISSIMI, MAXIMÆ, *&* IVLIÆ *sororum eius, qui in persecutione Diocletianni passi sunt.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 161. *col.* 2. P. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 211. & in *Portugallens. fol.* 13. *col.* 2. hac serie suo idiomate: *Em* LISBOA, *ò martyrio de Saon* VERISSIMO, *e de suas irmãs Santa* MAXIMA, *è* IVLIA *naturais da mesma cidade, que na perſiguicaõ de Diocletiano ſe foraõ preſentar ao Iuiz confeſſando ſerem Chriſtiaõs; ò qualos mandou logo prender, e atormentar com varios generos de crueldade, e arraſtrar polas ruas de* Lisboa, *indo os Santos Martyres cantando louuores a o Senhor. Finalmente depoù de aprejados, os mandou degolar. Seus ſagrados* Corpos *mandou o Tyrano lanzar àos caẽs, mas milagroſamente naon lhe tocando, foraõ lanzados no mar aos peixes atados à grandes pedras; poren tornandoos ò mar ſubitamente à praya foraõ nella ſepultados poralgũs Chriſtiaõs. No qual lugar ſe edificou depois huã Igreja à honra dos SS. Martyres, que hahora ſe chama* Santos ò Vello, *Da qual o Rey* Don Ioaõ II. *de* Portugal, *tranſladou ſeus ſagrados Oſſos, pera ò nobre Moſteyro das* Freyras, *da ordem do* Santiago, *que por cauſa dos meſmos Sanctos ſe chama* Sanctos è Nouo: Quæ verba sic Latina facta perleges: VLYSIPPONE *martyrium Sanctorum* VERISSIMI, MAXIMÆ, *&* IVLIÆ *eius Sororum, ex eadem vrbe ortorum, qui in perſecutione Diocletiani ad Iudicem currentes, & Chriſtum confitentes, & ab eo teneri iuſſi, & crudeliter torti, perque* Vlysipponenſis *vrbis vias diſtracti, qui canentes Domino laudes, ea cruciamina conſummarunt, donec eos decolari iuſſit. Quorum ſacra* Corpora *Tyrannus ad canes proijcere præcipiens, ſed mirabiliter ab eorum morſibus liberata; in mare proiecta, vt piſcibus, eſca fuiſſent ad collum lapides pendentes, quæ ad littus redeuntia, ibidem à Chriſtianis ſepulta ſunt. Quo loco in eorum honorem poſtea* Templum *extructum fuit, quod* Sanctorum Vetus *dictum fuit. E quo poſtmodum* Ioannes *huius nominis* II. Portugalliæ *Rex ſacra pignora in Magnificum Monaſterium Sanctimonialium ordinis* S. IACOBI, *quod hodie* Sanctorum-Nouum *dicitur tranſtulit.* P. Ieronymus de Higuera in *Hiſpano MS. fol.* 48. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Vlysippo. *fol.* 135. De eis Ioannes Vasseus in *Chron. Ann.* 303. Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 308. vbi Rodericus Caro *lit. N. fol.* 115. Franciscus Biuarius *Comment.* 2. *n.* 1. *fol.* 366. Ambrosius Morales *Hiſtor. Hiſpan lib* 10. *c.* 14. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 20. *fol.* 39. D. Franciscus Padilla *Hiſtor Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 1. *Cent.* 4. *c.* 19. Stephanus Garibay in *Compend. Hiſtor. Tom.* 1. *c.* 44. Andreas Scothus in *Bibliothec. Hiſpan. fol.* 107. F. Didacus del Rosario in *Flor. SS. Portugall. Die I. Octobr. fol.* 208. F. Ludouicus ab Angelis in *Viridar. Portugall. c.* 27. *&* 28. *fol.* 83. Bernardus Brito in *Monarch. Luſitan.* 2. *p. lib.* 5. *c.* 23. & Brandao 3. *p. fol.* 56. D. Maurus Castella *Hiſtor. Compoſtellan. lib.* 2. *c.* 23. P. Antonius Vasconcellos in *Deſcription. Portugall. fol.* 448. *n.* 15. *& fol.* 548. *n.* 2. Georgius Cardoso in *Offic. SS. Portugall. Hymn.* 3. *fol.* 4 sic:

Scriptores.

Martyrum turmam celebret ſecundam
Fructibus tellus onerata tantis,
Læta non eſſet ſapienter alto
Pſallere Regi.
Ecce pro Chriſto IVLIAM *Sororem*
MAXIMA, *&* VERVS *nimium ſequentes*
Strata Quadrigis ſpatioſa verrunt
Vrbis Vlyſſis.

Et in *Compend SS. Portugallenſ. c.* 7. *fol.* 16. *col.* 2. Eduardus Nunius in *Deſcript. Portugall. c.* 39. *fol.* 71. *col.* 2. F. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionator. Tom.* 2. *Die I. Octobr. fol.* 1828. D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Vlyſipponenſ.* 1. *p. c.* 18. *fol.* 38. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 368. Cardinalis Baronius

in

In *Annalib. Eccleſ. Tom.* 2. *Ann.* 303. *n.* 131. D. Martinus Carillo in *Annal. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 308. *fol.* 226. Eius ACTA ex Legendarijs MSS. Montis Sion, & Eccleſiarum Segobienſis, Eborenſis, Hiſpalenſis, & aliarum damus.

ACTA SS. VERISSIMI, MAXIMæ, & Iuliæ eius ſororum, Martyrum Vlyſipponenſium, ex Legendarijs Vetuſtis MSS. Cœnobij Montis-Sion Toletani, & alijs Eccleſiarum Hiſpaniæ.

IN *Temporibus illis, cùm per vniuerſas Prouincias ad Romanum Imperium pertinentes, Paganorum iuſſione Principum, Chriſtianitatis perſecutio deſæuiret, nec eſſet omnino in Orbe angulus, in quo non veræ Religionis ardorem, Idolorum cultura niteretur extinguere: in* Vlyſipponenſem *Ciuitatem, quam in Occeani litore memorat, & retexit antiquitas, Tres Chriſto Domino Martyres Pagani tunc Præſidis perſecutio conſecrauit. Qui cùm præceptis Imperialibus fuiſſet admonitus, vt diuerſis tormentis interficerentur, qui ſacrificare Idolis diſtuliſſent, præceptionis impiæ nefarius executor prædictæ Vrbis indigenas deduci ad ſacrificium per miniſtros ſuos compulit; qui ſecundum ritum Paganorum contradicentibus pœnam, obedientibus præmia promittebat. Cúmque inter alios, quos mundanarum rerum blandimenta deceperant, adolere profanis Altaribus,* VERISSIMVS, MAXIMA, *& IVLIA, illius Sorores, & vrbis eiuſmodi accolæ caperentur, cogerenturque, diſcrepantes quidem ſexu, ſed animi virtute conſimiles, Chriſtianos eſſe, Chriſtum credere, nec diuelli poſſe ab eius miniſterio, ſunt profeſſi. Quorum Iudex confeſſione compertâ, parari ſecretarium, intromitti Lictores, extendi Martyres, admoueri verbera, colligari vngulas, & exponi equuleorum tendicula imperauit Sed nihil horum Dei famulos terruit aut promiſſum, aut ſuperauit appoſitum. Proficiebat ſiquidem per damna corporum, virtus animorum; & per multiplices, ac ſucciduos ſuppliciorum gradus, ad repromiſſam beatitudinem, fides in Deum ſtabilita tendebat. Ardeſcebat quidem iracundia perſequentis, cùm fiduciam Martyribus per adinuentionum ſuarum cruciamenta conſpiceret, & per omnes callliditatis aſtutias, mens Diabolo dicata, currebat. Sed vincere immundi hoſtis caliditas non potuit quos ad coronam cæleſtis præmij præparatam patientia diuina monebat. Conſummantur tandem gladio tormenta martyrij, vt voce Chriſtum confitentes, quos mutare pœna non poterat, ſpiritus emiſſus intraret in cælum. Nec ſic tandem ſæuientis Iudicis eſt expleta crudelitas; nam inhumata reliquit corpora, & ſaxeis molibus aggrauata, auibus deuoranda, & feris lanianda ſubiecit. Sed cum penitus illæſa manerent, auferri iuſſit, & in pelagum proijci, ne impenſæ ſepulturæ teſtimonio, exemplum confeſſionis, ac fidei ad poſteritatis notitiam perueniret. At prius veneranda ad litus corpora, quam nuntij reuerterentur, perueniunt. Occurrit Plebs deuota cum gaudio tantæ rei obſtupefactæ nouitate, fide excitata, & martyrij vnanimoſitate munita, quæ protinus* Corpora *veneranda colligere, & ad ſepulturæ locum cum maxima reuerentiæ veneratione transferre curauit. Nec vllum Chriſtianorum familiaris rei occupatio tenuit aut ſexus retraxit, aut infantia præpediuit, quominus diſtractus deeſſet officio. Cuius populi Nos exemplum ſequentes, annua hæc Martyribus feſta* Kalendis Octobris, *quibus fuere coronati, perſoluimus, vt eorum interceſſionibus adiuuemur. Nec credere debemus defunctos, quos throno cæleſti nouimus eſſe applicatos.* CORPORA *vero Sanctorum Martyrum iacuerunt apud* Vlyſipponem *in Eccleſia ipſiſmet, Sanctis Martyribus conſecrata, donec Agarenorum procedente per* Hiſpanias *irruptione, à Chriſtianis illius ſeculi ſub terra inuoluti, ne in manus*

Perſecutio.

Origo.

Torquentur.

Coronantur.

Corpora in pelagum proijciuntur.

Sepeliuntur.

Sarracenorum venirent; illic oblita permanserunt, cum nullus esset, qui locum thesauri demonstraret absconditi. Sed currentibus annis, cum in eadem illa Ecclesia antiqua (Vlysippone *iam ab Arabum captiuitate liberata*) *Monasterium Ordinis* S. Iacobi *magnificum erigeretur, quo postmodum in* Mertollam *translato, Equitum loco, vxores, & filiæ eorum, in eodem Monasterio recolligerentur, quousque Viri è bellis aduentabant, cœpit ibidem ex viduis, & alijs Illustrissimis fœminis Ordo mulierum* S. Iacobi *Sanctimonialium coadunari. Inter has* Commendataria *quædam locum sepulturæ Sanctorum diuinitus ediscens, effosso loco,* Die XXIX. Septembris, *tandem per suauitatem odoris, quem fouea spirabat, inuenta sunt, & in Ara Maiori collocata, Vrbem, & Orbem miraculis illustrarunt, quæ Deus Sanctorum intercessione patrauit. Præstante D. N. Iesu-Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.*

Inueniuntur, & collocantur.

Annus agonis.

En Acta ex MSS. *Legendarijs* Cœnobij *Montis-Sion* Cistercienſis Toletani, & S. E. *Segobienſis*, in quibus licet Annus agonis non compulsetur, tamen eum fuisse constat CCC. VIII. vt ex Flauij Dextri *Chron. Ann.* 308. liquet, his verbis. Vlysippone *in* Lusitania *Sancti Christi Martyres* Verissimvs, Maxima, & Ivlia, *eiusdem Martyris Sorores, & consortes martyrij.* In Nomine, & Sexu Maximæ vafre *Eduardus Nunius* aberrauit, illam Virum faciens, & Maximvm vocitans, Quem secutus *Maurolycus*, in eodem errore dilabitur. De hisce SS. Martyribus quidam *Poëta Lusitanus*, non inuenustus, hæc apud Emanuelem Campos de *Reliq. Vlysippon. fol.* 374. Epigrammata scripsit.

Maurolyci, & Nunij error.

Dum fera saxa volant sacrorum in vulnera Fratrum,
Apparent quinis sanguinolenta notis.
Vt Diui signa inspiciunt, Verissimvs *ista*
Stemmata, ait, nostræ nobilitatis erunt.
Stigmata quina Deus sua fecit stemmata: Natis
Ergo suis merito stemmata quina dedit.

Epigrammata.

De D. Verissimo.

Nomine qui fuerat, re fit Verissimvs *ecce*
Ne verum occultet maluit ille mori.

De D. Maxima.

Maxima *quam superas mensuram nominis! Orbis*
Det quæcunque vocat maxima, maior eris.

De D. Ivlia

Ivlia *Pompei collapsa est sanguine: fudit*
Quæ proprium, coniux Iulia digna Deo est.

Basilica. In Prouincijs *Gallecia*, & *Portugallia* passim inueniuntur *Templa* his Sanctis Martyribus extructa, & consecrata, apud Scriptores illius Regni communis anamnesis reperitur.

B. SS. Gervasivs, & Godina *Abbatissa*] Venerabilis est memoria horum Sanctorum apud *Portugallenses*, qui illorum Nomina repetunt, licet Acta reticeant. Eorum commemorationem P. Ioannes Lupus in *Martyrolog. Lusitan. fol. 9. Die XXII. April. col. 2.* his verbis subjungit: *Na mesma Igreja do* Basto, *à festa de* S. Godina *da dita Ordem de Saõ Bento. Abbadesa, è Amade* S. Senhorinha. *Seu Corpo esta sepultado dentro de Altar Mòr dà dita Igreja. Na qual he tambem muyto venerado de Saõ* Gervas, *segundo tradicaõ de todo ò pouo irmão de Santa Senhorinha. A sepoltura do qual està na mesma Igreja; respondendo da outra parte à da S. Virgem sua irmaã.* Quæ Latine sonant: *In Eadem Ecclesia* Basti, *festiuitas* S. Godinæ *eiusdem Benedictini Ordinis, Abbatissæ, &* S. Senhorinæ *nutricis, Eius Corpus intra*

Martyrologia.

cauum

Digitized by Google

cauum Maioris Aræ dictæ Eccleſiæ ſepultum eſt. In qua etiam veneratur vlterius S. GERVASIVS, *quem fuiſſe* S. Senorinæ *fratrem populi traditio recenſet. Cuius ſepulchrum in eadem Eccleſia viſitur, ad alterum latus ſacrophagi* S. Senorinæ *Sororis oppoſitum.* Sequitur P. Ieronymus de la Higuera *in Martyrolog. Hiſpan. MS. Die I. Octobr. fol.* 48. Qui dies his Diuis ſacer eſt, vt notauit Luitprandus in *Chron. Ann.* 960. apud D. Thom. Tamayo *fol.* 243. & apud D. Laurent. Ramir. *n.* 363. *fol.* 430. his verbis: S. GODINA, *&* S. GERVASIVS *in* Lulitania *obiere hoc Anno. Illa* Primo Die Octobris; *ille eodem Die.* De ipſis ſcripſere Bernardus Brito in *Monarch. Luſitan. lib.* 7. *c.* 25. P. Antonius Vaſconcellos in *Deſcript. Luſitan. fol.* 530. Antonius Brandão *Monarch. Luſitan.* 4. *p. lib.* 12. *c.* 26. F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 7. *Ann.* 977. D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Portucalenſ.* 1. *p. c.* 23. *&* in *Hiſtor. Braccarenſ.* 1. *p. c.* 116. *fol.* 458. F. Ludouicus ab Angelis in *Viridar. Portugall. c.* 55. *fol.* 146. Eduardus Nunius in *Deſcript. Portugall. c.* 52. *fol.* 82. *& c.* 58. *fol.* 84. Georgius Cardoſo de *SS. Portugall. c.* 30. *fol.* 26. Nos ſupra *Tom.* 2. *Die XXII. April. lit. B. fol.* 722. Vtriuſque ACTA periere, nec præter nomina eorum, & GODINÆ Abbatiatum, aliquid amplius conſecuauit antiquitas: ideo hac commemoratione contenti ad alia progredimur. *Dies obitus.* *Scriptores.*

S. VIRILIS *Abbas Legerenſis in Vaſconia Hiſpaniæ.*] Tanti Viri ſanctitudinem refert Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedictin. h. d. fol.* 85. hac periodo: *In Regno Nauarræ* S. VIRILIS *Abbatis* Et in *Obſeruat. lib.* 2. *fol.* 711. hæc verba ſubnectit: *Fuit* S. VIRILIS *Abbas* S. *Saluatoris Legerenſis in Nauarra: Quod Monaſterium diſtat à* Pampelone XXIV. *Miliar. Ferunt illum vixiſſe circa Annum* DCCC. XL. *ſub Rege Inigo Ximeno Ariſtâ. Eius Corpus eſt in eodem Monaſterio, in capſa in qua hæc Gothicis literis inſcripta reperiũtur.* HIC IACET CORPVS B. VIRILI ABBATIS LEGERENSIS. *Illius* ACTA *admiranda habentur. Eius feſtum celebratur in eodem Monaſterio* Kalend. Octobris. *Menardi* veſtigia ſequitur P. Ieronymus de la Higuera in *Martyrolog. Hiſpan. MS. fol.* 48. Eius etiam ſanctitatem deſcribit Arnaldus Oihenardus in *Not. Vtriuſq. Vaſcon. lib.* 1. *cap.* 3. *fol.* 97. F. Antonius Yepius *in Chron. Benedict. Tom.* 4 *Ann.* 840. *cap.* 2. *fol.* 84. *&* 85. Dom. Prudẽtius Sandoual. *Hiſtor. Pampilonens. Ann.* 840. *fol.* 18 *col.* 2. Sed S. Abbatis res geſtæ prorſus excidere, & vt inquit *Yepius* licet eius ſtupenda miracula ad eius manus peruenere, illa referre abſque Actorum, & virtutum relatione, quæ ſanctitatem conſtituunt, noluit, quia incongruum ſibi viſum fuit. Hinc & Nos ſubſiſtimus, quia vnde recenſere Actiones nec adſequi potuimus. De quibus hæc tantum Yepius: *Quo tempore vixerit ignoratur. ſed vt dicebam, veriſimiliter credimus vixiſſe, & Abbatem egiſſe in Monaſterio* Legerenſi *ante* Inicum Ariſta *Nauarræ Regem. In Cœnobio S. Saluatoris* Legerenſi *colitur eius Dies feſtus* Kalendis Octobris *magna omnium ſolemnitate, prout in Oppido* Termas, *à Cœnobio vix vnico lapide diſsito, & in territorio huius Oppidi adhuc fons cryſtallinus, & perennis, titulo S. Abbatis conſpicuus, in medio nemoris ſyluarum denſitate celebris. Inter alias marmoreas capſas* Reliquiarum, *quas Monaſterium illud conſeruat, vna viſitur literis Gothicis inſcripta deauratis, hac Epigraphe:* HIC IACET CORPVS B. VIRILI ABBATIS LEGERENSIS. *Inſignia de hoc Diuo prodigia recenſentur. quæ non ſubiungere propoſui, quia eius res geſtas non ſum adeptus. Quibus ignotis, fruſtra ad miracula proceditur. Sufficit hîc breuem hanc notitiam apponere. vt eius memoria ex Nauarra, Caſtellam tranſcendat.* Hactenus Yepius, & Nos hactenus. C. *Martyrologia.* *Scriptores.*

S. EVAGRIVS Martyr Ponticus.] Illius cum aliorum nominibus memoria repetunt *Beda, Vſuardus, Ado,* & plurimi recentiorum, quibus adſtipulantur vetera MSS. vt inquit Baronius in *Martyrol. Roman h. d. lit. C. fol.* 611. hoc elogio: TOMIS in *Ponto ſanctorum Martyrum Priſci, Creſcentis, &* EVAGRIj. Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellano fol.* 161. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 211. ACTA nullus ſcripſit, M. Ægidius Gonzalez Dauila Chronographus Regius in *Theatr. Eccleſ. Caſtel Tom.* 1. *fol.* 519. aſſerit, ſacra huius S. Martyris pignora adſeruari in diœceſi *Segobienſi* in Cœnobio fratrum *S. Baſilij Magni* in Oppido CVELLAR vbi honorifice coluntur. Quod & Nos adepti ſumus ex relatione Reueren D. *Martyrologia.* *Corpus in Hiſpania.*

Digitized by Google

Reuerendissimi,& nunquam satis laudati Prædicatorum Principis, & Principum Prædicatoris *P. F. Didaci Nisseno*, amici Nostri, cuius elogium vltro, & voto scriberem, nisi luculentius scriptum inuenirem ab Auberto Miræo Antuerpiensi in *Biblioth. Sacr. Tom.* 2. *Secul.* 17. *fol.* 264. vbi mirifice tanti Viri scripta, licet non omnia, cumulatissime recenset. Vtvt sit semper mihi venerandus ob Religionem, colendus ob eruditionem, & magni faciendus ob necessitudinis vinculum erit.

SEXTO NON.

Octobris.

DIES II.

A Numantiæ *in Hispania ad Eremitorium* S. Michaelis. *Depositio sacrorum pignorum* B. Satvrii *Eremitæ*, Sancti Prudentij *Episcopi* Tyrasonensis *Magistri*; *qui cùm à iuuentute ad vsque senectam, & amplius, in silentio eremi delituisset, & orationi, meditationi, & alijs austeritatis vacasset exercitijs, demum virtutibus onustus ad Dominum Confessor inclytus permeauit.*

B. Hispaniæ, *& alibi* Institutio *Sanctissimi* Rosarii *Beatissimæ Virginis* Mariæ, *Dei-Genitricis, & Dominæ Nostræ: quæ à S.* Dominico *Prædicatorum Patriarcha Hispano, originem sumpsit, ad antidotum, & amuletum aduersus* Albigensium *hæresim, Gallias depascentem, &* Montis-Pessulani *terminos deuorantem.*

NOTÆ.

A. *Eius sanctitudo.*

Sanctvs Satvrivs *Eremita Hispanus.*] Celebris est huius S. Viri apud *Hispanos* memoria, & ob eius sanctitudinis specimen,& propter magisterium quod impendit in educatione *S. Prudentij* I. Episcopi *Tyrasonensis:* cuius licet Nomen non inueniatur scriptum in *Martyrologijs*, tamen in Actis illius Sanctissimi Præsulis vetustioribus, quæ supra *Tom.* 2. *Die* XXVIII. *April. lit. B. fol.* 802. dedimus, Sancti titulo recensetur. Insuper in Oratorio seu Eremitorio *S. Michaëlis*, in quo vitam egerat Eremita, & vbi *S. Prudentium* educauerat, in territorio

territorio vrbis *Numantinæ*, seu *Sorienſis*, adhuc eius Sepulchrum viſitur, honorifice cuſtoditum, & cultum; ita vt quotannis ad eum viſitandum innumera Oppidanorum circumiacentium occurrat multitudo. Hinc crederem, nequaquam fuiſſe in Tabulis Sacris hucuſque recenſitum, quia Dies eius obitus fuerat ignoratus. Sed Dei beneficio illius anamneſin reſtituimus, & Diem tranſitus aſſignando; & ACTORVM ecphraſin, quæ hucuſque delituerat, referendo. De eo Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. Tom. 2. lib. 11. c. 74. fol.* 87. F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 5. c. 29. fol.* 122. & *lib. 6. c.* 36. *fol.* 158. *col.* 2. Vaſſeus in *Chron. Ann.* 590. D. Franciſcus de Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom. 1. Cent. 4. c. 31. fol.* 202. D. Vincentius de Lanuza *Hiſtor. Aragon. Tom. 1. lib. 4. c. 41. fol.* 436. D. Ioannes Briz Martinez *Hiſtor. Pinnatenſ. lib 5. c. 20. fol.* 767. F. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom 2. fol.* 967. F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad. S. M. Maxim. in Chron. Ann.* 572. *n.* 3. *fol.* 549. & Nos ſupra *d. Tom. 2. fol.* 804. & plures alij. Eius ACTA, forte ab ipſo *S. Prudentio* conſcripta, qui S. Magiſtrum tumulauit, ex vetuſto MS. Sanctorum Hiſpaniæ Codice, quem beneficio R. P. F. *Thomæ de Herrera* Auguſtiniani acceperam, damus.

Vt quid nondum in Albo ſanctorum ſcriptus.

Scriptores.

ACTA S. SATVRII EREMITÆ SORIENSIS in Hiſpania, Magiſtri B. Prudentij I. Tyraſonenſis Epiſcopi, ex Codice MS. Sanctorum Hiſpanorum, apud Nos ſeruato.

Origo.

SATVRIVS *ex genere Gothorum oriundus, & ex parentibus Chriſtianis natus, & apud* Oriam *caſtrum nutritus, literas ab infantia addiſcens, ab eadem animum ad eremiticam vitam ſectandam, & in ſolitudine perficiendam direxit. Quod, cùm iam ad maiorem ætatem peruenisſet, exequi conſtituens, parentibus defunctis, timens ſeculi illius, & humanarum rerum viciſſitudines, & pericula, pauperibus patrimonium ſuum erogans, ſolus ad litus* Dorij *fluminis, Caſtrum* Oriæ *præterlabentis, omnibus relictis, petiuit. Cum itaque alueum fluminis, non ſine magno labore, quia aquis abunde tumens, vix vtriuſque littoris veſtigia antiqua demonſtrabat, pertranſiſſet, è veſtigio Caſtri, Oratorium in rupis immanis foramine conſtruxit, & iuxta in alto ſpelæo domunculam exiguam, quâ aliquando recumbens, vix vt corporis compaginem extenderet, locus erat. Hîc per fere Triginta & amplius annos, ſolus herbarum radicibus, & arborum ſylueſtrium fructibus vixit, ſic Deo, & ſibi, vt iamiam per totius regionis illius angulos, eius vitæ ſanctitas, & virtutum acumina, miraculorum frequentiâ diuulgarentur. Qui humani fauoris auram diffugere ſæpius ſatagens, tamen Dei monitu detentus, nunquam Domunculam, quam* S. Michaëli *dicauerat Archangelo, deſeruit. Sed cùm quadam die multo mane ex ſuo Oratorio* SATVRIVS *exiret, vt flexis genibus oraret ad oſtium ſpelunca, vidit in profundo vallis, quâ flumen Dorium excurrit, puerum torrentem tranſire volentem, & huc, illucque ambulantem, cuius Vir Dei inquietudinem demirans, ex humo erectus ſupra lapidem aſcendens, altâ voce intonuit, vt puerum à propoſito reſipiſceret, & detereret. Eius vocem vix puer audierat, cum in Deo perfectè confidens, ſuper vndas Dorij ſicco veſtigio tranſiuit, & rupem vbi ſpelunca erat, aſcendit, pedeſque hominis Dei amplexatus eſt.* SATVRIVS *verò videns in puero tantum miraculum, protinus ad pueri pedes, lachrymis decurrentibus, proſtratus, à puero benedictionem, puer ab eo eandem lachrymantes petebant.* SATVRIVS *etenim cùm minimè poſſet puerum ad ſuam petitionem adtrahere, illum è terra eleuans, ſignoque Crucis ſignans, manuque trahens, in Oratorium deduxit. Vbi poſtquam vterque orationem flexis genibus abſoluit, Sanctus Eremita puerum de patria, nomine, propoſito, & alijs interrogauit. Qui, eum natum in* Armentia *oppido, ex parentibus*

Secceſſus.

S. Prudentium puerum Dorium tranſeuntem recipit.

Illum in diſcipulum eligit.

Digitized by Google

Christianis, vocatumque Prudentium, *& solitudinem eremi quærentem, dixit. Tunc* SATVRIVS Prudentium *puerum in discipulum ad eum erudiendum suscepit. Inde temporum progressu ita* Prudentius *doctrinam magistri, Eremitæ Beati suxit, & tantam in eo Deus conlocauerat gratiam, vt Venerabilis homo miratus esset, quanto in diuinis contemplationibus, & cæteris exercitijs omnes etiam seniores superaret honore. His igitur exercitationum assiduis operibus* SATVRIVS Prudentium *erudiuit per fere septennium, quo expleto Vir Dei cœpit ægrotari, & cognito per Spiritum Sanctum eius vitæ fine, vocato discipulo, & super nudam humum corpore extenso, diuinas laudes canere cœpit. Post hæc,* Prudentio *vale dicto, & quæ ab eo exequenda erant post eius obitum commissa, in manus Sanctissimi adolescentis amarè lachrymantis, spiritum reddidit Creatori* VI. Nonas Octobris. *Cuius* Corpus, *vt iusserat Magister, in proprio sagulo euoluens, intra eiusdem Oratorij* S. Michaëlis *angulum sepeliuit, cum sequenti inscriptione:*

Moritur.

Epitaphium.

HIC. REQVIESCIT. FAMVLVS. DEI.
SATVRIVS. QVI. POSTQVAM. VITAM.
PER. FERE. XXXVI. ANNOS EREMITICAM. TRANSEGISSET. MIRACVLIS.
CLARVS. OBDORMIVIT. IN. DOMINO.
ANNORVM. LXXV. DIE. VI. NON. OCTOB.
A. ERA. DC. VI. Ω

Cultus.

Quod sacrum Corpus *postmodum miraculis effulgens, idem* Prudentius, *postquam ad* Tyrasonensis *Ecclesiæ Episcopatus apicem deuenit, sublimiori loco conlocans, honore canonizationis sublimauit, ita vt in posterum sanctitatis titulo cognitum, & cultum, frequentiâ circumiacentium fuerit accolarum, qui ad eius sepulchrum accedentes Deum in Sancto suo corde, & opere magnificant. Cuius sit laus, & gloria in sempiterna seculorum secula, Amen.*

Vbi hodie requiescat S. Viri Corpus.

Hactenus ACTA, quæ in prædicto MS. Codice Vetusto P. *Thomæ de Herrera* Augustiano leguntur P. Biuarius in *Not. ad Maxim. d. Annal.* 572. *n.* 3. §. 38. *fol.* 550 in Margine asserit: *Quod* Corpus *huius* S. SATVRII *Eremitæ, & Magistri* S. Prudentij, *hodie debito honore seruat, & custodit Ecclesia Sorien sis.*

Annus obitus.

Ex Inscriptionis epigraphe liquidò constat SATVRIVM vitam exuisse Erâ DC. VI quæ ad Annum Domini D. LXVIII. respondet: quo calculo probatur assertio S. M. Maximi in *Chron. Ann.* 572. dicentis, quod per illud tempus post *Dydimum*, & *Sanctium* in Sede *Tyrassonensi* Prudentius fuit sublimatus; & hoc refert *Maximus* euenisse post Quatuor annos à morte SATVRII Magistri. nam iste Anno D. LXVIII. obijt, ille Anno D. LXXII. infulam *Tyrassonensem* induit. Quidquid sit, ex Inscriptione liquet SS. SATVRIVM Magistrum, & Prudentium Discipulum, Gothorum æuo vixisse.

Topographia.

NVMANTIA. Ciuitas vetustissima Hispaniæ, & per omnia temporum secula famigerata ob bellicam Ciuium gloriam, & virtutem, quâ sine muro, & turribus accolæ fuere patriæ propugnaculo, ita vt maximos exercitus Populi Romani non solum per Viginti annos fortissime sustinuit; sed magnis cladibus, & pudendis fœderibus, frequenter affecerit: donec à Scipione Africano victa fuit vrbs nulli comparabilis strenuitate; si victa dici posset, quæ nullum de se hostibus gaudium, nec quidem spolia reliquerit. Sita est in *Pelendonibus Celtiberiæ*, non procul ab amnis *Durij* exortu, modice edito in tumulo. Hodie SORIA nuncupatur locus, quo olim extiterat *Numantia*. De ea omnes Rerum Romanarum Scriptores classici, & Topographi. Geographique, & quos congessit Ludouicus Nonius in *Hispan. c.* 78. Rodericus Mendez Silua in *Populat. Hispan. in Castell. Veter. c.* 23. *fol.* 24.

B. INSTITVTIO ROSARII *B. Virginis* MARIÆ, D. N.] Huius institutionis diem

diem festum agunt Fratres Prædicatores Ordinis S. Dominici hoc die, quo speciale officium Apostolica concessione recitant, in memoriam singularis fauoris, quem B. Patriarchæ Virgo Dei-Genitrix fuit impartita, cum formam *Rosarij* demonstrauit eidem; vt in posterum illam suos fratres, & vniuersos Christicolas edoceret. De hac Institutione plurimi scripsere, præcipue Flamminius in *Vit. S. Dominic. lib.* 2. Castillo in *Chron. Prædicat. lib.* 1. *c.* 34. Ioannes Sagastizaual *Histor. Rosar. lib.* 1. *c.* 6. Thomas Maluenda in *Chron. Prædicat. Ann.* 1215. *c.* 19. *fol.* 133. Leo X. Pont. Max. in *Bull. Ann.* 1520. Pius V. in *Bull. Ann.* 1569. Gregorius XIII. *in Bull.* 1573. & Sixtus V. *in Bull.* 1588. Acta ex Lectionibus damus:

HISTORIA INSTITVTIONIS Psalterij, Siue Rosarij B. Mariæ *Virginis, ex Lectionibus Breuiarij Antiqui Ordinis Prædicatorum à Sede Apostolica approbatis.*

Albigensium hæreticorum præcipuus error aduersus Dei-param.

Inter *turpissimos* Albigensium *errores, quos blasphemo ore impij vomebant, ille præcipuus erat, quo puritatem, & integritatem sacrosanctæ Virginis* Mariæ *fœdè lacerabant. Nam illi per summam impudentiam Dei-Matrem, meretricem appellabant voce impurissima; eiusque illibatam virginitatem, suffragia, & dignitatem abnegabant. S. Vir* Dominicvs, *cui nihil post Deum magis cordi erat, quam* B. Virginis Deiparæ *amor, cultus, & veneratio: in qua tanquam in tutissima anchora spes suas quisque Christianus collocare debet, vehementissimo animi dolore discruciabatur, cernens hæreticorum procaciam, & summum oris propudium; sacram Virginem assiduis, ac fere continentibus precibus interpellabat, vt honorem suum, dignitatemque aduersus blasphemantium furores tueretur, & tantæ malorum inundationi omnia obruenti, præsenti remedio occurreret. Nullam Vir Apostolicus maiorem aliam capiebat consolationem; nulla illi dulcior, ac frequentior occupatio quam corde, & ore ferre semper* Angelicam Salutationem, *& vt id omnes quibus cum agebat, facerent, enixissime hortabatur. Ergo cum in vrbe Albiorum impiam hæresim verbo, doctrina, prædicatione, & modis omnibus conaretur extinguere; nec sic se proficere videret, quòd arte Diaboli, miserorum hæresi deceptorum corda valide obstruerentur; ad sacram Virginem confugiebat, & prouolutus in preces, pijs querimonijs, & ex alto pectoris ductis suspirijs, totũ cubile lachrymis implebat. Quid esset, quod sic auctoritatem suam impurissimo hæreticorum ore labefectari sineret, & tot animas Filij sui pretioso sanguine comparatas, ita pessum in perditionem abire permitteret. Relictam ipsam in Ecclesia vnicum aduersarum rerum præsidium, rebus perditis, ac plene deploratis subueniret.*

S. Dominici oratio ad Virginem, vt de remedio prouideret.

B. Virgo apparet Dominico, & Rosarium instituí iubet.

Avdivit *misericordiæ Regina preces serui sui* Dominici, *seque illi die quodam feruentissimè oranti in manifesta visione conspicuam exhibuit, multoque splendore, & gloria circumdata, sic illum est adlocuta:* Bono animo esto Dominice nosti quanto sanguinis impendio, & vitæ amantissimo Vnigenito Patris, & meo, Salus hominis steterit; non vult ipse perire, quod saluauit. Perseuerantia opus est, sine qua res præclaræ non geruntur; mentem optima spe firma, fructum laborum vberem reportabis. Quod nunc in tot malis magnum erit remedium, meditationem maiorum mysteriorum humanæ redemptionis per Filium meum patratæ omni studio Populis prædica, & vt se gratos tantis beneficijs, ea saltim pia recordatione præstent, eos cõmonefac: Rosarivm institue, eam precandi formulam, quam tibi trado homines doce. Ecce quidem Filio meo mihique gratissimam precationem admone: hoc erit vnicum ad euertendas hæreses, vitia extinguenda, virtutes promouendas, misericordiam Dei implorandam, suffragia mea impetranda, magnum, & singulare in Ecclesia præsi-

dium. Volo autem vt Tu, tuique in Religione succeſſores huius cœleſtis, & à me excogitati ritus perpetuo præcones, & annuntiatores ſitis, vnde ingentes vtilitates in animis fidelium orientur: nec ipſa vnquam ope, & auxilio, etiam ſequentibus miraculis deero. Hoc eximium ſingulareque donum à me tibi, & reſurrecturo mox Ordini tuo, pacto rato, in æternum eſto. *Ea viſione primum, tanta maieſtate territus* DOMINICVS, *mox amplißimo munere B. Virginis egregie confirmatus, dici non poteſt, quam pleno mentis gaudio perfuſus fuerit. Actis quantas valuit S. Deiparæ pro immenſo beneficio, gratijs abeuntem Virginem ſumma veneratione proſecutus eſt. Inde Vir ſanctus cœpit incredibili ardore deuotionem* S. ROSARII *populis prædicare tanto cum audientium fructu, vt multi relictis erroribus, ad Catholicam fidem redierint, & plurimi, qui peccatorum voraginibus immerſi hærebant, mira Dei benignitate reſipiſcerent, & ad præclaram virtutum frugem emerſerint. Affuit Beatißima Dei Mater exorienti nouo* ROSARII *inſtituto, eiuſque naſcentis primordia clariſſimis miraculis illuſtrauit: poſtmodum per totum Orbem, Apoſtolica auctoritate munita, diffuſa, animos fidelium ad preces illas deuote fundendas alliciunt.*

S. Dominicus Roſarium prædicat.

Ecce inſtitutionis ROSARII Hiſtoria, quam & ſuperius relati Scriptores recenſent, illamque innumerabilibus, & ſingularibus prodigijs, quæ prolixitatis ergo conſulti omittimus, illuſtrant. Nos aliqua ad Inſtitutionis huiuſmodi panegyrim explanandam, congrua ſubiungemus ſcholia.

Quo tempore Roſarij vſus inuentus?

PRIMVM, *An ante tempora* DOMINICI *fuerit hæc precationis formula inuenta?* Cui reſpondeo quæſito; Quod Sozomenus in *Hiſtor. Eccleſ. lib. 6. c. 29.* hæc verba recenſuit: *Paulus quidam domicilium habuit in* Pherme, *qui eſt Mons in* Sceti, *cui fuere Diſcipuli non pauciores Quingentis. Nullum opus faciebat, neque à quopiam quidquam ſibi accepit, præterquam id ſolum quod edebat. Id precibus ſolum ſe defixit, & in Dies ſingulos Trecentas orationes Deo, velut tributum quoddam, reddidit. Ac ne per imprudentiam in numero erraret,* Trecentis *lapillis in ſinum conjectis, ad ſingulas preces, ſingulos inde eiecit lapillos. Conſumptis igitur lapillis, conſtabat ſibi, orationes lapillis numero pares, ab ſe expletas eſſe.* Eadem referunt Palladius in *Lauſiac. c. 23.* Caſſiodorus in *Tripartit. lib. 8. c. 1.* Nicephorus *Hiſtor. Eccleſ. lib. 11. c. 26.* Marcus Marullus de *Dict. & Fact. Memorabil. lib. 2. c. 1.* Sed nihil hæc precum forma cum ROSARIO, quia *Paulus* ne multitudinem precum confunderet, neve numerum erraret, illis eſt vſus lapillis. Polydorus Virgilius de *Inuentorib Rer. lib. 5. c. 9.* hanc formulam inueniſſe quendam *Petrum* Eremitam, hominem, *Gallum*, Ciuemque *Ambianenſem* ad annum M.XC. refert. Surius in *Act. SS. Tom. 2 Die VII. April. fol. 107.* aſſerit *S. Albertum* formulam precum excogitaſſe, quâ per calculos Oratio recitaretur Angelica ad Annum M.C. Sed proculdubio ij omnes nequaquam ROSARII diſpoſitionem coagularunt, ſed tantum orationes diſcretis numeris pro vniuſcuiuſque deuotione, perſoluebant; & ne error in numero adeſſet, calculis, vel nodis in corda vtebantur; ideo illos non fuiſſe inuentores ROSARII conſtat.

Qualis modus, & myſterium?

SECVNDVM, *Qualis modus in conſtitutione calculorum* ROSARII *huius*, & *Quale myſterium?* Huic quæſito reſpondeat S. Pontifex PIVS V. in *Bulla* de Anno M. D. LXIX. incipiente: *Conſueuerunt Romani Pontifices*, vbi hæc verba referuntur: *Spiritu-Sancto, vt pie creditur, afflatus* B. DOMINICVS, *Ordinis Prædicatorum Auctor (cuius inſtitutum, & regulam, cum in minoribus eſſemus, expreſſe profeßi ſumus) occaſione quâ* Albigenſium *hæreſis per partes* Galliarum, & Italiæ *miſere graſſabatur, & tam multos excæcauerat ſeculares, vt in Domini Sacerdotes, & Clericos ſæuiſſimè furerent: leuans in cælum oculos, & Montem illum glorioſæ Virginis* MARIÆ, *Almæ Dei-Genitricis reſpiciens, modum facilem, & omnibus peritum & admodum ptum orãdi, & precandi Deum,* ROSARIVM, *ſeu* PSALTERIVM *eiuſdem* B. MARIÆ *Virginis nuncupatum, quo eadem Beatißima Virgo ſalutatione Angelicâ* Centies & Quinquagies *ad numerum Dauidici Pſalterij repetita, & Oratione Dominica ad quamlibet Decimam, cum certis meditationibus, totam* D. N. IESV-CHRISTI *vi-*

tam

tam demonſtrantibus interpoſita, venerantur, excogitauit; excogitatum per S. R. E. *partes propagauit.* Ecce in vno Pontifice modum, numerum, & myſterium huius ROSARII, eiuſque calculorum; cuius hodie tantus eſt honor, vt non modo ex ligno, ſuccino, & corallio, ſed etiam ex argento, auro, & margaritis, aliiſque pretioſis lapillis fiant, ſintque mulieribus inſtar ornamenti.

TERTIVM, *Qualis inde profectio ſecuta, ex Inſtitutione* ROSARII? Multiplex, ita vt totus Orbis angulus per eius deprecationem in melius reuerſus ſit. Audi *Lection. VII.* huius Officij: *Vix verbis exprimi poteſt, quantum prædicatione, & operâ Prædicatorum diuina iſta deuotio in Chriſtiano populo vbique promouerit. Quot quantæque in honorem Dei-Genitricis ſub* Roſarij *nomine fundatæ ſint Societates, in quas Reges, Principes, Imperatores atque Eccleſiæ Præſides pro ſummo ducunt honore cooptari. Romani etiam Pontifices innumeris indulgentiis, priuilegiis, fauoribus, atque gratiis ſacrum iſtud Roſarij inſtitutum proſequentes egregie ornarunt. Sed in primis ipſa Beatiſſima Dei-Parens Maria, quòd ipſa contulit Mundo ſalutare* ROSARII *donum, mirificè fouet, & auget, cultores eius ingentibus afficit beneficijs, & clariſſimis miraculis illuſtrat.* De Indulgentijs à Romanis Pontificibus conceſſis legendus Locrius in *Mar. Auguſt. lib. fin.* Coluener. *Tom. 2. Kal. Mar. fol. 267.* *Qualis profectio?*

QVINTO NON.

Octobris.

DIES III.

A. CONTREBIÆ *in Confinibus* Carpetaniæ *&* Celtiberiæ *Hiſpaniæ* SS. DIONYSII, FAVSTINI, CAII, PETRI, PAVLI, *& aliorum* Quatuor Martyrum, *qui in* Africa *primum comprehenſi, proſcripti, & exulati, iſthinc appulerunt, vbi iterum tenti ſub, Æmyliano Præſide, varie torti glorioſam martyrij palmam meruerunt.*

B TOLETI S. HESICHII *Diſcipuli* S. Hilarionis, *qui cum apud Magiſtrum aliquot annos inſumpſiſſet,* Hiſpaniam *venit* Toleti*que conſedit, vbi à* S. Aſturio Serrano *Archidiaconus Eccleſiæ factus, in Inuentione ſacrorum pignorum* Iuſti *&* Paſtoris *Martyrum* Complutenſium *manum apposuit, tandem* Toletanus *Epiſcopus ordinatus, clarus virtutibus obdormiuit in Domino.*

C. LEGIONE *in Hiſpania* S. FROILANI *ipſius vrbis Epiſcopi, qui cum ex* Benedictini *Ordinis congregatione, eius virtutum odoribus inſtantibus ad Epiſcopale faſtigium eueheretur, ſic in Præſulatus munere ſanctiſ-*

Digitized by Google

simis vitam texuit facinoribus,, vt miraculis admirabilis, præmium indeficiens Confessor eximius pro labore receperit

D. *Apud* SOLANAM, *Ordinis* S. Iacobi *de Spatha, in Cœnobio fratrum SSS. Trinitatis Excalceorum Depositio sacrorum pignorum* S. CANDIDI *Martyris Romani, ad* Visum paliatum *passi, quæ ibidem honorifica theca inclusa, religiosa pietate seruantur.*

E. VRGELLÆ *in Hispania Citeriori, Ecclesiæ Cathedralis festiuitas* Dedicationis, *quæ solemni colitur apparatu, & plausibili repetitur cultu.*

NOTÆ.

A. SANCTI DIONYSIVS, FAVSTINVS, CAIVS, PETRVS, PAVLVS, *& alij Socij Martyres.* Græcorum Menologium apud *Canisium Tom. 2. h. d. fol.* 880. de his SS. Martyribus sequentia verba recensет: *Eodem Die, Natalis S. Martyris* DIONYSII, *& Sociorum* OCTO. *Hic sub Valeriano, & Galieno Imperatoribus adductus ad Præsidē, Æmilianum, perseuerans in Christiana confessione, exilio condemnatur, proscribitur, & lapidatur, plura passus tormenta, quam olim in* Lybia *sub Decio sustinuerat. Conclusus igitur in loco squalido cum* FAVSTO, CAIO, PETRO *&* PAVLO, *qui vnà cum illo Duodecim annos toleraverant, consummatus est in confessione Christi Domini.* Martyrologium Romanum, vbi Baronius *lit B. fol.* 614 Eorum etiam meminit breuiori periodo huiusmodi: *Eodem Die Sanctorum Martyrum* DIONYSII, FAVSTI, CAII, PETRI, PAVLI, *& aliorum Quatuor, qui primò sub Decio multa passi, demùm sub Valeriano ab Æmiliano Præside diu tormentis vexati, martyrij palmam meruerunt.* Conueniunt Dionysius Vazquez *in Castellan. fol.* 162. *col.* 2 Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 212. Galesinus in *General. fol.* 137. licet perperam, & sine duce illos apud *Græciam* passos consignet. Contrarium namque colligitur ex Iuliano Archipresbytero Toletano in *Aduersar, n.* 215. *fol.* 48. vbi passos in *Hispania*, Ciuitate *Contribia* in confinibus Carpetaniæ, & Celtiberiæ, sequentibus affirmat verbis: *Celebris fuit* CONTRIBIÆ, *Ciuitate* Hispaniæ *in confinibus* Carpetaniæ, *&* Celtiberiæ *Natalis Sanctorum Martyrum* DIONYSII, FAVSTINI, *& Sociorum, qui passi sunt ibidem sub Præside Æmiliano, Viro Consulari: sub Decio primum torti in Africa, & tandem* III. Die Octobris, *celebrem pro fide martyrij palmam adepti sunt.* De eis scripsit D. Didacus Portocarrero in *Histor. Ercauicens. 1. p. c. 15. fol.* 148. Cardinalis Cæsar Baronius in *Annal. Eccles. Tom. 2. Ann. 253. n.* 101. *& Ann.* 260 *n.* 27. D. Martinus Carrillo in *Ann. Eccles. Hispan. Ann.* 260. Camargo in *Resumpt. Histor. Ann.* 259. & alij. Eorum ACTA penitus excidêre. Illa conpaginabimus prout relati Scriptores res gestas breui suppeditant.

Menologium.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA

ACTA SS. DIONYSII, FAVSTINI, Caij, Petri, Pauli, & Quatuor aliorum Sociorum Martyrum Contrebienſium in Hiſpania ex Varijs Scriptoribus.

DIONYSIVS, FAVSTINVS, CAIVS, PETRVS, PAVLVS, & QVATVOR SOCII, *in Deciana perſecutione, cuius furor totam Africam, Lybiamque depaſcebat, ob Chriſti fidem comprehenſi, cùm Idolis thura offerre negligerent, poſt varia equulei, verberum, & paſſionum cruciamina, cum Iudex illorum conſtantiam in Chriſti confeſſione demiraretur, illos exilio relegatos, forte Chriſtianorum metu, dimiſit. Qui, Deo actis gratijs, illico Africam deſerentes,* Hiſpanias *petunt, & ad vrbem* CONTREBIAM *celebrem in confinibus* Carpetaniæ & Celtiberiæ *ſitam, deuenientes, ibidem aliquot annos vixerunt, donec ſub Valeriano, & Gallieno Imperatoribus nuper exorta perſecutionis tempeſtas per totius* Hiſpaniæ *angulos deſæuiens plurimos Chriſtianos conſumpſit. Tandem Æmilianus Vir Conſularis* Contrebiam *ingreſſus, vt Chriſti membra diſcerperet, inuentis* DIONYSIO, *& Socijs, illos ad iniquum tribunal perduci præcepit. Quoſcum in Chriſti confeſſione perſeuerantes inueniſſet, poſt graniora tormenta, quam in Lybia ſub Decio executa, tandem eos in ſqualido loco incluſos, accrioribus cruciatibus ſubiecit, quibus diu vexati Martyres ſpiritum Domino reddiderunt*; V. Nonas Octobris, *Anno Domini* CC. LX. *vel circiter.*

In Africa comprehenduntur, & cruciantur.

Exules Hiſpaniam petunt.

Cruciantur, & coronantur.

Hæc ſunt ACTA quæ potuit diligentia deſcribere. Notauit optime Baronius in *Not. ad hunc Diem. lit. B. fol.* 615 quod licet *Beda*, *Vſuardus*, & *Ado* horum Sanctorum loco *Dionyſium Areopagitam* cum ſocijs hoc die reponerent, animaduertendum tamen erit, Noſtros *Contrebienſes*. diuerſos eſſe ab illis, de quibus apud *Bedam*, *Vſuardum*, & *Adonem* agitur. Quod ipſiſſimis *Menologij* verbis probat.

Diuerſi à Dionyſio Areopagita, & Socijs.

CONTREBIA. Ciuitas vetuſtiſſima in *Hiſpania* in confinibus *Carpetaniæ*, & *Celtiberiæ*, cuius meminere Velleius Paterculus *Hiſtor. Roman. lib. 2. c.* 5. Lucius Florus in *Epitom Rer. Roman. lib.* 2. *c.* 17 Male apud Aurelium Victorem CONTEBRIA. Peius apud Schegkium TREBIAM. quo etiam nomine Valerius Maximus *lib.* 7. *c.* 8. quo loco *Colerum* defuge., qui hanc vrbem Hiſpaniæ, cum TREBIA vrbe Italiæ confundit, vt notauit Gerardus Voſſius in *Not ad Vellei. fol.* 31. CENTOBRICAM credidit *Ortellius*, ſed fallitur. Cui oppido hodie reſpondeat ignotum.

Topographia.

B.

S. HESICHIVS *Confeſſor, Epiſcopus, Toletanus.*] Eum ipſum fuiſſe, ac Diſcipulum Magni *Hilarionis*, de quo h. d. Martyrologium Romanum Baronij *lit. E. fol.* 615. his verbis; *In Paleſtina* S. HESICHII, *Confeſſoris*, *Diſcipuli* S. Hilarionis, *& in peregrinatione Socij.* ſatis liquido conſtat ex verbis Flauij Dextri in *Chron. Ann.* 428. *n.* 1. dicentis: *Fetadio Pontifici Toletano ſuccedit* HESICHIVS. *Monachus Paleſtinus.* En *Heſichium* Monachum Palæſtinum, Archiepiſcopum Toletanum. En etiam *Heſichium* in Palæſtina agentem, Diſcipulum Magni *Hilarionis.* ergo idem ipſe eſt HESICHIVS Palæſtinus Monachus *Dextri*; ac HESICHIVS *Martyrologij Romani*, cuius memoriam apud Palæſtinam conſtituit eius periodus. Hanc ſententiam valide tuetur F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Maxim. in Chron. Ann.* 435. *n.* 5. §. 16. *fol.* 126. P. Antonius Quintana Dueñas *Hiſtor. SS. Toletan. Secul.* 5. *fol* 256. Qua ſententia retenta, cum *Romano Martyrologio* conueniunt. P. Vazquez in *Caſtellan. fol.* 163. P. Lupus in *Luſitan. fol.* 212. *col.* 2. De eo Dexter in *Chron. Ann.* 428. *n.* 1. & 429. *n.* 1. S. Maximus in *Chron. Ann.* 435. *n.* 5. Iulianus Toletanus in *Chron. Ann.* 414 *n.* 204. & *n.* 207. & *Ann.* 428 *n.* 213. & *Ann.* 436. *n.* 216. Nicephorus Calixtus *Hiſtor. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 39. Epiſcopus Equilinus *in Catalog SS. lib.* 9. *c.* 88. Stephanus Garibay. *in Compend, Hiſtor. lib.* 8. *c.* 23. D. Garſias de Loayſa in *Not. ad Decret. Gundemar. fol.* 268.

Fuit idem ac Diſcipulus S. Hilarionis.

Martyrologia.

Scriptores.

fol. 268. Alfonsus de Alcozer *Histor Toletan. lib* 2. *c.* 3. Basius Ortiz. in *Templ. Toletan. c.* 33. Franciscus Pisa *Histor Toletan. lib.* 2. *c.* 10. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 2. *in Catalog. Præsul. Toletanor. fol* 59. *col.* 2. D. Thomas Tamayo in *Verit. Dextr. Nouit.* 7. *n.* 19. *fol.* 120. Camargo in *Annal. Eccles. Hispan. Ann.* 424. *fol.* 316 D. Didacus Castejon in *Primat. Toletan. Tom.* 1. *c.* 8. §. 2. Eius elogia scripsit S. Ieronymus in *Vit. S. Hilarion.* Ad eum scripsit S. Augustinus *Epistol*, 78. & 79. Omnia eius ACTA integra coagulauit Biuarius in *Not. ad Maxim. d. Ann.* 435. § 17. à quo sequentia subijcimus:

ACTA S. HESICHII DISCIPVLI, & Socij B. Hilarionis, post Arhidiaconi, & Pontificis Toletani, ex Ieronymo, Dextro, & alijs.

Hilarionis Discipulus charus.

HESICHIVS *forte origine* Palestinus, *inter ascetas, quos Magnus* Hilarion *in Monasterio primitiuo* Maiumensi *ad portum* Gaczæ *constructo, euangelicis pascebat doctrinis, ascitus; sic Magistri sanctissimi viscera rapuit, vt cùm* Hilarion *detestaretur Monachos nonnullos, qui infidelitate quadam in futurum reseruarent sua, & præcipue quendam ab oculis abegisset hortuli sui nimis cautum, timidumque custodem;* HESICHIO *vehementissime delectabatur. Quadam die, vt sibi senem sanctum reconciliaret Monachus ille, ciceris fascem virentis, sicut in herbis erat, ad* HESICHIVM *detulit. Hanc cùm* HESICHIVS *posuisset in mensa ad vesperam, exclamauit* Hilarion *se putorem eius ferre non posse; simulque vnde esset rogauit. Respondente autem* HESICHIO, *quòd frater quidam primitias agelli sui fratribus detulisset*: Non sentis (*inquit Hilarion*) putorem teterrimum, & in cicere fœtere auaritiam? Mitte bobus, mitte brutis animalibus, & vide an comedant. *Quod cùm ille iuxta præceptum in præsepe posuisset, exterriti boues, & plus solito mugientes, ruptis vinculis in diuersa fugerunt. Hinc* Hilarion *cùm per totam Palæstinam notior esset, quam sua humilitas pateretur, toto biennio de fuga cogitauit: seruabatur autem à fratribus, maxime ab* HESICHIO, *qui miro amore veneratione senis deditus erat. Profecto de Palæstina Hilarione, & HESICHIO eum comitante, eiusque Monasterio destructo, postquam Iulianus Apostata in Imperium successerat*, Gacenses *precibus ad Imperatorem datis, & Hilarionis, & HESICHII mortem impetrauerant; amboque vt quærerentur ad mortem toto Orbe scriptum erat. Sed Hilarion futuri præscius locum mutauerat, & per inuiam solitudinem intrauit* Oasim, *ibique annum vnum plus minus exegit. Inde clanculum in* Siciliam *aufugit latibuli desiderio allectus*: HESICHIVS *verò Discipulus eius, toto Orbe senem quærebat, lustrans littora, deserta penetrans, & hanc tantùm habens fiduciam, quia vbicumque esset diu latere non posset. Transacto igitur Triennio, audiuit* Methonæ *à quodam Iudæo vilia populis scruta vendente; Prophetam Christianorum apparuisse in* Sicilia, *tanta signa, & miracula facientem, vt de veteribus sanctis putaretur. Interrogatus itaque habitum eius, incessum, & linguam, maximeque ætatem, nihil dicere potuit; Ille enim qui referebat, famam ad se venisse tantum hominis testabatur. Ingressus itaque Adriam* HESICHIVS, *prospero cursu venit* Pachinum, *& in quadam curui littoris villula famam senis scisciatus, consonâ voce omnium agnouit, vbi esset; quid ageret, nihil in eo ita cunctis admirantibus, quàm quod post tanta signa, atque miracula, nec fragmen quidem panis à quoquam in illis locis accepisset. Tunc S. Vir ad locum illum conscendens, Magistrum inuenit, ad cuius genua prouolutus, plantasque*

In aliquorum donis aliquando fœtet auaritia.

SS. Hilarion, & Hesichius proscripti, & ad mortem quæsiti.

Hesichius quærit, & sequitur Magistrum.

eius

eius lachrymis rigans, tandem ab eo subleuatus, post biduì, triduique sermonem, audit, non posse senem in illis iam habitare regionibus, sed velle ad quasdam pergere Nationes, vbi & nomen, & sermo eius ignotus foret. Duxit itaque HESICHIVM *S. Magister ad* Epidaurum Dalmatiæ, *vbi Draconem miræ magnitudinis, qui non solùm armenta, & pecudes, sed agricolas quoque & pastores, tractos ad se vi spiritus absorbebat, oratione ad Christum fusâ,* HESICHIO *teste, igne concremauit. Ad* Cyprum *denique* Hilarion *delatus, biennio ibi transacto, ac semper de fuga cogitans, misit* HESICHIVM *in* Palæstinam, *ad salutandos fratres, & Monasterij sui cineres visendos, ad se nihilominus veris tempore reuersurum. Qui cum reuertisset, cupientem rursus* Hilarionem *in* Ægyptum *nauigare ad ea loca, quæ vocantur* Bucolia, *eo quod nullus ibi Christianorum esset, sed barbara tantùm, & ferox Natio, suasit* HESICHIVS, *vt in ipsa magis Insulæ ad secretiorem locum conscenderet, quem cùm diu lustrans omnia ad propositum reperisset, perduxit senem* XII. *Millibus à mari procul, inter secretos, asperosque Montes, & quò vix reptando manibus, genibusque posset ascendi. Ibi per annos Quinque, & sæpe inuisente se* HESICHIO, *in hoc extremo iam vitæ suæ tempore refocilatus est. Quodam autem die egressus hortulum vidit hominem toto corpore parlyticum, iacentem ante fores, interrogauitque* HESICHIVM, *quisnam esset? & quomodo fuisset adductus? qui respondens, ait:* Procuratorem se fuisse Villulæ, ad cuius confinia hortulus, in quo ipsi erant, pertineret. *At ille collachrymans, tendensque ad iacentem manum, inquit:* Tibi dico: In Nomine Domini Nostri Iesu-Christi surge, & ambula. *Quo dicto citius Paralyticus surrexit, & ambulauit, gratiasque Deo, & Sancto Anachoretæ profusius egit. Igitur* LXXX. *ætatis suæ anno* Hilarion, *cùm absens esset* HESICHIVS, *quasi testamenti vice, breuem manu sua scripsit epistolam, omnes diuitias suas ei relinquens, Euangelium scilicet, & tunicam sacceam, cucullam, & palliolum; & ibidem Deo spiritum reddidit. Quo mortuo* HESICHIVS *ex Palæstina regressus, & S. Magistri obitum intelligens, ad Cyprum perrexit, & simulans se velle habitare in eodem hortulo, vt diligentis custodiæ suspicionem accolis tolleret, cum ingenti vitæ suæ periculo, post decem fere Menses* CORPVS *S. Magistri furatus est: quod* Maiumam *deferens, ad Monasterium primitiuum, iam ad antiquam ascetarum normam reuocatum, omnium Monachorum, & Oppidanorum singulari lætitiâ, transtulit, & in eo honorificentissime condidit. Post aliquot annos ex Palæstina in* Hispanias *spiritum nactus duplicem, latibulum in Orbis extremo angustum quærens; siue Monasticum institutum propagare festinans; siue aliud quoduis agens, tamen à Spiritu Sancto actus, qui* Toletanam *ei sedem præparabat. Ibi à* S. Asturio *Ecclesiæ eiusmodi Episcopo cognitus, eiusque sanctitatem expertus,* Archidiaconus *creatus est. Tandem,* Fætadio *Pontifice eiusdem Sedis è viuis sublato,* HESICHIVS *infulam illius mirabili acclamatione fidelium induit. Ad tantum sublimatus fastigium protinus* Sedulium *Oretanum Pontificem, amicum suum pradicationis gratiâ* Toletum *detinet. Deinde* B. Augustinum *Hipponensem Antistitem per Epistolas, super Quæstione:* An supremus inquirendus sit dies: *scripsit. Tandem annorum plenus, & bonorum operum abundans, hanc arumnosam vitæ periodum, cum æterna indeficientium dierum clausulâ commutauit,* V. Nonas Octobris, *Anno Domini* CCCC. XXX. *vel circiter. Cuius sacrum* CORPVS *in Patriarchali Basilica conditum requieſcit.*

Draconem Hilarion extinxit.

Secedunt in Insula.

Paralyticum sanat Hilarion.

Obitus S. Hilarionis.

Hispaniã deuenit.

Episcopus Toletanus creatur.

Moritur.

HACTENVS S. Præsulis ACTA, in quibus nihil venit probandum, nisi Archidiaconatus Toletani ministerium, quod ex *Iuliano* patescit in *Chron. Ann.* 414. *n.* 204. *fol.* 50. his verbis: ISICHIVS (*sic enim* scribunt Nostri Præsulis Nomen Nostri Hispani Scriptores Latini, & ISCIVS Castellani) *Archiaconus Toletanus regit Ecclesiam* Toletanam, *inuentis Corporibus Sanctorum Martyrum*

An Archidiaconus Toletanus.

Iusti, & Pastoris. *Nam* Asturius *post reintegrationem Episcopi iam intermissi*, Complutensis l. *nunquam deseruit corpora à se aliunitus inuenta.* Et paulo inferius *n.* 207. prosequitur: *Asturio Serrano defuncto, in Sede Toletana* Isichivs *succedit, qui prius fuerat* Archidiaconus *eiusdem Ecclesiæ.* Et conueniunt Quintana-Dueñas *supr. fol.* 258. Biuarius *d. Ann.* 435. *n.* 5. §. 19. *fol.* 128. Item amicitia cum *Sedulio* Episcopo *Oretano* probanda est. Huius veritatis apicem Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 428. *num.* 1. demonstrat, his verbis: *Fatadio Pontifici Toletano, succedit* Isichivs *Monachus Palæstinus: Qui* Sedvlivm *amicum suum*, & Oretanum *Episcopum, prædicationis gratiâ*, Toleti *detinet: qui dono Dei in Poësia, Oratoriaque præclarus multos libros componit.* Et Nos supra *Tom* 1. *Die XXIV. Februar. fol.* 245. Denique de Epistolis missis ad *D. Augustinum*, eiusque responsiuas literas, adsit Iulianus in *Chron. Ann.* 428. *n.* 213. dicens: S. Augustinus *ad Episcopum Toletanum* Isichivm *scribit*; *Ille respondet.* Totam Epistolarum struem subiunxit Biuarius ad *Max. d. Ann.* 435. §. 2. 3. *& seqq.* Sed quia aliquis posset dubitare; cur *S. Ieronymus* nullam mentionem fecit de Episcopatu S. Hesichii, pro vt cæteras res gestas recensuerat? Respondere congruum erit cum Biuario: *Quia* S. Ieronymus *viuere desijt ante aduentum* Hesichii *in Hispaniam, vel certius ante eius electionem, ideò futura Acta non nouit.* Sed cùm *Baronius* ex scriptis Ieronymi Nomen S. Hesichii desumpserit, illudque in *Albo Sanctorum* reponat, idem Pontificatum *Toletanum* omisit.

An amicus Sedulij Oretani Episcopi?

S. Augustinum literis & Quæstionibus excitat.

Quare apud Ieronymum & Baronium insularum. memoria reticetur?

C.

S. Froylanvs *Episcopus Legionensis in Hispania Confessor.*] Celebris est eius memoria in Tabulis Ecclesiasticis Hispaniæ, vt ex Martyrologio Monastico Wionis *h. d. lib.* 3. *fol.* 525. liquet, his verbis: *In* Hispania *Depositio Sancti* Froilani, *Legionensis Episcopi, & Confessoris, doctrinâ, & sanctitate conspicui.* & in Benedictino Hugonis Menardi *fol.* 86. etiam *Die III. Octobris.* Quorum ecphrasim secuuntur P. Ieronymus de la Higuera in *Martyrolog. Hispan. MS. fol.* 40. & Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. fol.* 387. & *Die V. Octobr. fol.* 389. Et in *Topograph. SS. verb.* Legio *fol.* 66. *col.* 2. De eo scripsere Franciscus Tarrafa de *Regib. Hispan. in Alfonso II. Ann.* 825. *fol.* 96. Lucius Marineus Siculus de *Reb. Hispan. lib.* 5. *fol.* 107. Ambrosius Morales *Histor. Hispan lib.* 15. *c.* 7. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 5. *c.* 59. *fol.* 133. P. Ioan. Mariana *Hstor. Hispan. lib.* 8. *c.* 11. F. Athanasius de Lobera *Histor Legionens. c.* 19. *fol.* 250. F. Antonius de Yepes in *Chron. S. Benedict. Tom.* 5. *Cent.* 6. *Ann.* 985. *c.* 1. *fol.* 199. D. Prudentius de Sandoual, Episcopus Pampilonensis in *Fundat. Monast. Sahaguntinens.* §. 28. *fol.* 66. Arnoldus Wion in *Lign. Vit. lib* 2. *c.* 46. *fol.* 325. D. Angelus Manrrique Episcopus Pacensis in *Chron. Cistercienf. Tom.* 1. *Ann.* 1131. *c.* 1. *fol.* 228. Alfonsus Villegas in *Flor. SS. Hispanor. h. d. fol.* 324. F. Thomas Truxillo in *Thesaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1828. R. P. F. Philippus de la Gandara Augustinianus in *Histor. Gallec.* 2. *p. lib.* 7. *c.* 11. Eius Officium in Breuiarijs vetustioribus *Compostellano, Zamorensi, Burgensi, Legionensi, Lucensi, &* aliarum Ecclesiarum Hispaniæ, vbi in Lectionibus eius Acta. Hæc idem *Athanasius de Lobera* Hispano idiomate ad longum coagulauit, quæ & Nos, resciſſis superfluis, ab eo, & à Lectionibus præfatis dabimus, vt integram Actorvm Beatissimi Præsulis compaginem proponamus. Nam licet adhuc eius res gestas nullus interdum ad amussim Latino sermone conscripserit, tamen Nos illas subijcere perpetim ad longum decreuimus.

Martyrologia.

Scriptores.

Breuiaria.

ACTA

Digitized by Google

ACTA S. FROILANI ABBATIS MORERVELÆ, & Episcopi Legionensis in Hispania ex Breuiariis Vetustis, & aliis Scriptor.

FROILANVS *origine* Hispanus, *in Suburbio vrbis* Lucensis *Prouinciæ* Galleciæ, *ex nobilibus parentibus ortus, cuius Mater* Froila *fuit, Patris verò nomen adhuc ignoratur. Ab infantiâ sanctis disciplinis imbutus, Deum timens, à malo recedens, cordis sui intima ad æthera subleuans, terrena cuncta despiciens, plenus fide, & operibus bonis ætatem illam transegit. Adolescens factus præcognitis humanæ vitæ periculis, patriâ, parentibus, & mundialibus honoribus relictis, cum Decem & Octo esset annorum ad eremum euolauit, cupiens solitariam vitam ducere. Quâ, inter syluarum opacitatem, & montium hirsuta latibula delitescens, Deo gratus, & sibi lætus plurium annorum exegit curriculum. Sed quia vas electionis prædestinatus erat ad multorum illuminationem, prædicationis Officium, non sine prodigioso sui ipsius experimento, accipere conatus est. Nam cum quadam die dubius, an prædicationis munus sibi insumere liceret, accitis prunis ardentibus, & in ore eius missis, nullum adustionis sensit ardorem, imò nullum ignis signum suæ operationis in ore reliquit. Igitur hinc tanto prodigio fretus, gratijs Deo actis, protinus ad opus prædicationis se accinxit, & vt officium illud Dei benedictione perageret, in oratione positus auxilium à Domino cordis ardore, & mentis feruore deposceret, intempesta nocte nimiam vidit in eremo claritatem fulgentem, duasque palumbas in ore suo intrantes, quarum altera, quæ flammei coloris erat, eum demulcebat. Quibus signis lætus assurgens, eremum multo mane deserens, ad plana descendens, populis frequenter prædicare cœpit, ex cuius ore magnalia, atque dulcia eloquia, præclara verba exibant, & suauia. Quod munus præconis verbi Dei tanto executus est populorum profectu, vt eum Spiritu-Sancto repletum communi voce conclamaretur. His accessit celebre miraculum, quod ijs temporibus euenit; nam cum Homo Dei secum semper asellum, qui librorum sarcinam deferret, haberet, isque nocte quadam à Lupo interemptus esset, B. Vir, Dei misericordiâ fretus, animal rapax voce præceptiuâ vocauit, vt coram se præsto esset, & de asello deuorato protinus rationem redderet. Affuit interpellationibus Viri Dei funestus Lupus plurimis, qui S. Virum sequebantur, præsentibus & demisso capite, & ferocitate depositâ, ad pedes* FROILANI *prouolutus, pœnitentiam de facinore à se commisso, petebat. Tunc Dei Seruus, vt sarcinam librorum, quam asellus portare consueuerat, super eius humeros perferret, mandauit; qui onus accipiens mansuetus, & humilis, per multos annos Viro Dei adhæsit, omnibus populis præbens humilitatis exemplum, & FROILANI sanctitatem demonstrans.*

Origo, & Patria.

Infantia.

In eremum secessit.

Prunæ in os immissæ non lædunt.

Visio.

Eremum reliquit.

Lupo, qui asellum occiderat, librorum sarcinam imponit.

POST HÆC *hominum auras vitans, publica fugere loca constituit, & vt creditur, cucullam Benedictinorum Monachorum induens, postquam illius ordinis regulam professus est, solitariæ vitæ habitaculum quærens aptum in montem* Cuturrinum *ascendens, sibi in profundo vallis Ædiculam extruxit exiguam, vbi in contemplatione, oratione, ieiunijs, & alijs mortificationibus, aliquantulum temporis exegit. Cuius famam sanctitatis agnoscens* Attilanus *Sahaguntinensis Cœnobij alumnus, vt perfectioribus doctrinis imbueretur, illum inquirere destinauit, & in Montem eundem, quo* FROILANVS *secesserat, ascendens, S. Virum inuenit, cuius genibus prouolutus, ab eo benedictionem accepit, illique omnia sui cordis*

Fit Monachus Benedictinus.

Attilanus quærit Froilanum in eremo.

Digitized by Google

intimæ propalauit. Tunc FROILANVS locum, vbi etiam Ædiculam conſtrueret, demonſtrauit, quâ orationi, & meditationi inſiſteret. Attilanus protinus obediuit, & cellulâ conſtructâ, veſtigia S. Magiſtri humili ſummiſsione inſectatur. Hîc ſancti Eremitæ vitam Angelicam aliquantulum egêre: ſed cum illorum celebris fama totam peruolaret Prouinciam, ad eos audiendos populorum frequentia confluebat. Hinc vero FROILANVS multorum precibus flagitatus ad Oppidum Veſum deſcendit, vbi confeſſorum turbas alimentis non ſolum ſpiritualibus, ſed etiam corporalibus reficeret. Diuino igitur fauente auxilio, Cœnobium ibi ædificauit, Trecentis Monachis congregatis, quos pabulum cæleſtis doctrinæ edocens, & Monaſticam diſciplinam propinans, breui Domus illa, eiuſque Monachi, miniſterio Sanctorum Abbatis, & Prioris, domicilium ſanctitatis, & theſaurus perfectionis vocata eſt. Hîc crebris miraculis FROILANVS ſummam acclamationem adeptus, & aſſiduis virtutum cumulis celebrem famam conſecutus; cum res Chriſtianæ in vltimo vitæ periculo conſpicerentur, frequentibus Sarracenorum victoriis, ita vt paſſim excidium alterum, peccatis Noſtrorum depoſcentibus, timeretur, illius virtutes, & prodigia ad Legionenſium Regem deuenere, qui eius ſanctitatem exaudiens, ad ſe vt veniret roganit. Cui cùm maximo honore ſuſcepto, cauſam aduentus propalauit, vt ſtatum regni, Agarenorum inſolentiam, & temporũ anguſtias detexit. Tunc S. Abbas iram Domini propter peccata populorũ, & procerum, breui conſpiciendam, & experiendam, niſi pœnitentia Numinis furorem placaret, publicis concionibus manifeſtauit, & Regi quid faciendum eſſet prædixit. Qui S. Viro ad Fratrum ſuſtentationem copioſam offerens pecuniam; poteſtatem in toto Regno ſuo, vbi aptius, & commodius ſibi videretur, Cœnobia condendi, dedit. Hinc ad ſuos reuerſus, & ab Attilano, & Socijs benigne ſuſceptus, Dei amore inflammatus, & tantorum Monachorum prole contentus, Regioque diplomate fretus, nouas Monachorum Colonias erigere decreuit. Ædificato igitur Taborenſi Monaſterio, multiſque alijs iuxta fluuium Eſtolam, ſeu Ezlam, ſibi habitaculum MOREROLAM nomine Cœnobium, vbi Ducentos fere Monachos congregauit, ſub ſe Abbate, & Attilano Priore conſtruxit.

Veſenſe Cœnobium conſtruit.

A Rege Legionis vocatus vrbem pergit.

Donis onuſtus Cœnobium repedat.

Alia Monaſteria erigit.

EO Tempore Legionenſi, atque Zamorenſi Eccleſijs Paſtoribus orbatis, cùm Rex Legionenſis tantam in Viro Dei FROILANO virtutem, & diuinam gratiam conſpexiſſet, clamori Populi id enixè poſcentis, proprioque deſiderio ſatisfacere volens, Sanctum Virum tametſi inuitum, & renuentem in Epiſcopum Legionenſem ordinari, non ſine maximo cunctorum applauſu, curauit, Sancto etiam Attilano Zamorenſi Cathedrâ commendatâ; Qui ambo Die ſancto Pentecoſtes, pariter conſecrantur. Conſtitutus igitur FROILANVS in Sede Epiſcopali cœpit officium Paſtorale non ſegniter exercere. Quem Dominus non tantùm pluribus illuſtrauit miraculis, ſed & ſpiritu Prophetiæ illum decorauit, quo multoties futura præſagiebat. Vnde mortis ſuæ terminum cognoſcens, congregatâ multorum caterua Clericorum, atque Monachorum, cunctis lamentantibus, cæleſtis illa anima, corporeâ veſte depoſitâ, chorũ comitata Angelicis, in æthera ſublata, triumphans cœlos intrauit, IV. Nonas Octobris. Sanctumque Corpuſculum, pretioſo ſepulchro à Rege conſtructo, in Legionenſi Eccleſia reconditur. Quod poſtmodum Agarenorum metu in Eccleſia S. Petri occluſum, inde in Vallem-Cæſaris, poſt in Cœnobium Moreruelenſe, & digne ad ſuam Eccleſiam Legionenſem, aliquot ſacris lipſanis relictis in Cœnobio eiuſmodi tranſlatum fuit, vbi hodie honorifice requieſcit, & ſummo Populi plauſu, & totius Diœceſis, qui eum Patronum agnoſcunt, veneratione colitur. Pro vt & Ordo Benedictinus, qui S. Præſulem fatetur alumnum; Ciuitas Lucenſis Gallæciæ, quæ illum Ciuem indigetat, & tota denique Hiſpania, quæ ipſum ſuum accolam, & naturalem Diuum conclamat.

Conſecratur Epiſcopus Legionenſis.

Moritur.

Tranſlationes S. Corporis.

HACTENVS

HACTENVS ex Breuiarijs, & Legendarijs Hiſpaniæ ACTA, in quibus Annus Obitus tegitur, & licet varie eius tranſitus referatur, cum apud quoſdam ex Noſtris Scriptoribus, aliquando Annus DCCC. XXV. aliquando Annus DCCCC. II. & alibi diuerſis computationibus; Nos *Athanaſij de Lobera*, qui vitam ex varijs Scripturis, & Codicibus MSS. texuit, ſententiæ, quâ probatur obijſſe S. Pontificem, Anno M. VI. adhæremus. Qui huius computi calculum ex profeſſo ſcrutari voluerit, adeat eum in *Vit. S. Froilan. cap.* 34. *fol.* 148. *Quo Anno obierit?*

S. CANDIDVS Martyr Romanus.] Ad Vrſum Pileatum, in vico in Exquilijs poſito, Regione V. Romæ coronatum fuiſſe Baronius in *Martyrolog. Roman. lit. A. fol.* 614. demonſtrat, his verbis: ROMÆ *ad Vrſum Pileatum* S. CANDIDI *Martyris*. Quod & prius dixerant *Vſuardus*, & alij recentiores. Quorum relationi conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 163. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 212. De eo eſt mentio apud Philippum Ferrarium *Catalog. SS. Ital. h. d. fol.* 627. Eius ACTA periere, ideo Tempus, quo martyrium pertulit ignoratur. Illud certiſſimum eſt, quod ſacra huius Martyris ſiſana *Roma Madridium* tranſlata fuere cum alijs Sanctorum Martyrum exuuijs, quas R. P. F. *Ioannes ab Annuntiatione* SSS. Trinitatis Ordinis Excalceatorum alumnus à SS. Pontifice *Vrbano* VIII. cuius Nepotis fuerat Confeſſarius accepit, & Generali Ordinis miſit, vt eas inter Monaſteria ſui Ordinis in Hiſpania diuideret; qui hoc S. Corpus CANDIDI Monaſterio *Solanenſi* in *Martia*, Noſtris MANCHA, donauit, vbi adhuc colitur, & honorifice cuſtoditur. D. *Martyrologia.* *Hiſpaniæ tranſlatum ſacrum Corpus.*

DEDICATIO S. E. *Vrgellenſis in Cathalonia.*] Crederem hanc Sedem Epiſcopalem ab exordio Euangelicæ prædicationis erectam fuiſſe, licet eius conſtructionis memoria, quo ſæculo inchoationem acceperit, non pateſcat. Illud compertum eſt, quod tempore Gothorum iamiam Epiſcopis, & Miniſtris effulgebat, vt Catalogus Antiſtitum ipſius hic ſubijciendus apertiſſime manifeſtat, Quorum ſeriem, vt inſtituto pareamus ex Varijs Scriptoribus ab amico *D. Ioſepho Pellizerio de Touar*, Chronographo Maiori Regio & de omnibus eruditionis diſciplinis benemerito, maxime in Genealogicis deductionibus, & progreſſibus erudito qui ex varijs Scripturis, Diplomatibus, Hiſtoriographis, & Chronologis, ſubiunximus. E.

CATALOGVS EPISCOPORVM ET Præſulum, S. E. Vrgellitanæ in Cathalonia Hiſpaniæ ex Varijs Scriptoribus,

I. S. IVSTVS huius nominis I, Epiſcopus Vrgellitanus I. frater SS. Epiſcoporum Iuſtiniani, Valentinæ, Nebridij Egarenſis, & Elpidij Lugdunenſis Eccleſiarum in Hiſpania, & Gallia, de quo Nos ſupra Tom. 3. Die XXVIII. Maij fol. 364. Obijt ad Annum Domini D. XLVII. 547

II. SIMPLICIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis II. interfuit Concilijs Toletano III. Cæſarauguſtano, & Barcinonenſi ad Annum. D. XCIX. 599

III. MARCELLVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis III. cuius meminit Epiſcopologium illius Eccleſiæ ad Annum DC. IV. 604

IV. POMPEDIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellitanus IV. interfuit Concilio Egarenſi ad Annum DC. XIV. ex M. Maximo fol. 235. 614

V. GVDILA huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis V. cuius memoria in Epiſcopologio illius Sedis ad Annum D C. XXIII. 623

Digitized by Google

VI. RANARIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis VI. Concilio I V. Toletano interfuit ad Annum DC. XXXIII. 633

VII. LENDERICVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis VII. de quo mentio ineſt in Catalogis iſtius Sedis ad Annum DC. XLIX. 649

VIII. MARCELLVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis VIII. ſubſcripſit Concilijs VIII. & IX. Toletanis ad Annum DC. LV. 655

IX. PALMATIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis IX. cuius nomen in relato Epiſcopologio ad Annum DC. LXXIV. reponitur. 974

X. MARCELLVS huius nominis III. Epiſcopus Vrgellenſis X. de quo interlineatio adeſt apud Pellizerium, fides apud ipſum, Obijt Anno DC. LXXVII. 677

XI. LEVBERICVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XI. interfuit per Vicarios Concilijs XIII. & XV. & ipſe perſonaliter XVI. Toletanis Anno DC. XCIII. 693

XII. SIMPLICIVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XII. cuius meminit Catalogus Epiſcoporum huius ſedis, ad Annum DCC. IX. 709

XIII. MARCELLVS huius nominis IV. Epiſcopus Vrgellenſis XIII. de quo eſt mentio in Epiſcopologio huius Sedis ad Annum DCC. XXI. 721

XIV. IVSTVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XIV. cuius nomen cum ſanctitatis titulo inſcribitur in Catalogis ad Annum DCC. XXXIII. 733

XV. LEVBERICVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XV. de quo Epiſcopologium aſſerit vixiſſe ad Annum DCC. LIV. 754

XVI. STEPHANVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XVI. in cuius Sede dicitur vixiſſe ad Annum DCC. LXXIII. 773

XVII. DOTILLA huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XVII. qui in Epiſcopatu vixit ad Annum DCC. LXXIX. 779

XVIII. FELIX huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XVIII. qui in hæreſim Neſtorij prolapſus à Pontifice. & Concilijs damnatus fuit, eius Sedes ad Annum DCC. XCIV. 794

XIX. SISEBVTVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XIX. qui cum Bartholomæo Metropolitano Narbonenſi facultatem conceſſit Vandregiſillo, & Mariæ eius coniugi Comitibus Vaſconiæ trans Garumnam cenſtruendi Monaſterium Alaonenſis. Eius memoria ad Annum DCCC. XXXII. 832

XX. POSSIDERIVS huius nominis I Epiſcopus Vrgellenſis XX. qui tantum vnicum Annum in Sede vixit ad Annum DCCC. XXXVII. 837

XXI. FLORENTIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXI. Hic fuit qui Eccleſiam Vrgellenſem primus denuò pulchriorem conſtruere cœpit ſed nondum perfecit. Eius memoria ad Annum DCCC. LIII. 853

XXII. FELIX huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XXII. qui in Epiſcopatu vixit ad Annum DCCC. LVII. 857

XXIII. SISEBVTVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XXIII. cuius memoria ad Annum Domini DCCC. LX. 860

XXIV. BISSAGVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXIV. confirmauit Priuilegium conceſſum Monaſterio Alaonenſi per Aznarem,

Digitized by Google

Aznarem, & Gerbergam eius coniugem Comites Solenſes, obijt ad Annum DCCC. LXXIX. 879

XXV. NIGOBERTVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis X X V. Electus à Sede fuit à Selua intruſo Archiepiſcopo Narbonenſi, ad Annum DCCC. LXXXVI. 886

XXVI. SELVA huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXVI. licet intruſus, & ſchiſmaticus, qui poſtquam Nigobertum de Sede deiecit, idem S. Theodardum Archiepiſcopum Narbonenſem deiecit, eius memoria ad Annum DCCCC. & amplius. 900

XXVII. RODVLPHVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXVII. filius Gaufredi cognomento Velloſi Barcinonenſis Comitis, ex ordine Benedictino Monaſterij Riuipollenſis, cui ſcripſit Ioannes X. Pont. Max. Eius memoria ad Annum DCCCC. XXXV. 935

XXVIII. ANTIGILVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXVIII. Interfuit cum alijs Synodo Foncenſi in Territorrio Narbonenſi. ad Annum Domini eius memoria DCCCC. XLVI. 946

XXIX. GERARDVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXIX. Interfuit Tertiæ conſecrationi Eccleſiæ Monaſterij Riuipollenſis ad Annum DCCCC. LVII. & Ioannes XIII. Pont. Max. commiſit huic Epiſcopo erectionem Eccleſiæ Viccenſis, qui ad Annum DCCCC. LXXIII. infulam denudauit. 973

XXX. PSALLA huius nominis I Epiſcopus Vrgellenſis XXX. Auunculus S. Ermengaudi. de quo infra, cuius tempore inſtitutus Comitatus Vrgellenſis. Eius memoria inuenitur ad Annum vſque. M. III. 1003

XXXI. S. ERMENGAVDIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXI. ſanctitate, & miraculis clarus, cuius meminit Martyrologium Romanum *Die III. Nouembris* apud Baronium *fol.* 681. & Nos infra *Tom. 6. eodem Die.* Interfuit reſtaurationi Capituli Barcinonenſis, obijt Anno M. XXV. 1025

XXXII. MELIVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXII. Interfuit Synodo Viccenſi I. ad Annum M. XXVII. & ad Viccenſem II. ad Annum Domini M. XXX. quo eius memoria deficit. 1030

XXXIII. S. HERIBALDVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXIII. ex Comite Cardonæ, qui fuit IV. confirmauit cum alijs Epiſcopis Hiſpaniæ & Galliæ Priuilegia Eccleſiæ S. Michaelis Coxanenſis. Interfuit conſecrationi Eccleſiæ Viccenſis. Secundo reædificauit ſuam Baſilicam. Obijt Anno M. XL. 1040

XXXIV. D. GVILLELMVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis. XXXIV. cognomento *Vuifredo*, Interfuit Dedicationi S E. Barcinonenſis, & Concilio Iaccenſi, Obijt ad Annum M. LXXV. 1075

XXXV. D. BERNARDVS huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXV. cognomento *Guillen*, Interfuit Synodo Biſoldunenſi, Obijt Anno M. XCII. 1092

XXXVI. D. GVILLELMVS huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XXXVI. cognomento *Arnal*, cui Ermengaudius de Gerp Vrgellenſis Comes hæreditatem Comitatus illius reliquit. Obijt Anno M. XCIV. 1094

XXXVII. S. ODDO, ſeu OTHO huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXVII. Vir ſanctitate, & miraculis celebris, cuius meminit

Romanum

Romanum Martyrologium Baronij *Die VII. Iulij fol.* 417. & Nos ſupra *Tom.* 4 *eod Die. lit. B.* Obijt Anno Domini M. C. XXII. eiuſque Corpus in ſua Eccleſia quieſcit, & veneratur. 1122

XXXVIII. D. Petrus huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XXXVIII. cognomento *Bernal.* S. Othonis Prædeceſſoris officium inſtituit. Catalogus Præſulum huius Eccleſiæ aſſerit, illum obijſſe Anno M. C. XLI. ſed fallitur cum conſtet ex Oderico Vitali Auctore Coætaneo *lib.* 13. *Hiſtor. Eccleſ. in Tom. de Scriptor. Normandic. fol.* 894. Petrum Vrgellitanum obijſſe Anno M. C. XXXIV. in memorabili, & cruento bello Fragenſi, vbi Hiſtoriæ Aragonenſes in eodem conflictu Imperatorem Alfonſum occubuiſſe contendunt, ſed longe à veritate diſcedunt, ex relatione ipſius Oderici, cuius hæc ſunt verba: *Rex autem* (Alfonſus) *cum reſiduis in quodam colle diutius dimicauit, nimiaque hoſtium multitudine concluſus, ſuos pene omnes amiſit, ibique ad mortem vſque pro Chriſto confligere propoſuit. Pontifex autem* Vrgellenſis (Petrus) *Regi vt recederet, iuſſit: Sed ille pro ruina ſuorum nimis mœſtus noluit. Cui Epiſcopus*: ex authoritate (*inquit*) Dei Omnipotentis tibi præcipio, vt confeſtim recedas de hoc campo, ne te cadente, tota Paganis ſubdatur Chriſtianorum Regio, & cunctis in hac Prouincia conſiſtentibus Chriſtianis incumbat publica interfectio *Denique Pontificali iuſſione conſtrictus obedire voluit, ſed innumeris militibus Paganorum prædeditus difficilem exitum vndique circumpeſpexit. Attamen enſe feroci cum ſexaginta militibus, qui reſidui cum illo laborabant, per tenuiorem hoſtium cratem ſibi callem aperuit, & cum ſumma difficultate cum Decem commilitonibus euaſit; Præſulem prædictum cum Quinquaginta pugnatoribus peremptum reliquit. Rex vero tandem poſt octo dierum intercapedinem proprio lectulo moritur.* Hinc corrigendi ſunt Ieronymus Zurita in Ann. Tom 1. lib. 1. Ann. 1133. c. 52. fol. 49. Ieronymus Blancas in Catal. Reg. Aragon. Ann. 1133. qui in acie obijſſe affirmarunt. Occubuit Epiſcopus Anno M. C. XXXIV. 1134

XXXIX. D. Bernardvs huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XXXIX. cognomento *Roger*, qui Raymundum Berengarium Principem comitatus eſt Caſtellam vſque ad Annum M. C. LVII. Obijt Anno M. C. LXVII. 1167

XL. D. Bernardvs huius nominis III. Epiſcopus Vrgellenſis XL. cognomento *Sanchez*, vixit in ſui regimine Epiſcopatus duos tantum Annos, & quinque Menſes, & obijt Anno M. C. LXX. 1170

XLI. D. Arnaldvs huius nominis I. Epiſcopus Vrgellenſis XLI. cognomento *de Perexens*, Interfuit Cæſarauguſtæ ad Annum M. C. LXXIV. matrimonio Alfonſi II. Regis Aragoniæ cum Sanctia Infantiſſa Caſtellæ, Anno vero M. C. XCVIII. Sede dimiſſa ordinem Præmonſtratenſem in Monaſterio Belpuchenſi ſuſcepit, quo viuere deſiit 1198

XLIII. D. Bernardvs huius nominis IV. Epiſcopus Vrgellenſis XLIII. cognomento *de Caſtellon.* ſanguine nobiliſſimus Sedem hanc mirifice gubernauit, & Anno M. CC. vitam exuit. 1200

XLIV. D. Bernardvs huius nominis V. Epiſcopus Vrgellenſis XLIV. cognomento *de Villamoa*, cuius meminit Catalogus MS. huius Sedis, qui ad Annum M. CC. III obijſſe aſſerit. 1203

XLV. D. Petrvs huius nominis II. Epiſcopus Vrgellenſis XLV. cognomento

Digitized by Google

cognomento *de Puchuert*, ex nobili genere natus ; qui Sedem per XXVII. annos rexit, & obijt ad Ann. Domini M.CC. XXX. licet alij ad M.CC. LI. extendant. 1230

XLVI. D. PONTIVS huius nominis I Episcopus Vrgellensis XLVI. cognomento *de Villamur*, ex nobili familia Comitum Villamurensium, quem vitam exuisse Anno M. CC. LVIII. huius Ecclesiæ Catalogus manifestat. 1258

XLVII. D. APRILIS huius nominis I.Episcopus Vrgellensis XLVII.Natione Gallus, & vnus ex insignioribus Præsulibus huius Sedis. Qui Synodum Diœcesanam celebrauit, qua Constitutiones disposuit,& omnia ad cultum Diuinum necessaria constituit ; aduersus detentores rerum Ecclesiasticarum censuras fulminauit, tandem obijt Die XXI. Octobris Anno M. CC. LXIX. 1269

XLVIII. D. PONTIVS huius nominis II. Episcopus Vrgellensis XLVIII. cognomento *Durgi*, Synodum etiam suo tempore indixit, & constitutiones Prædecessoris reformauit, nouasque publicauit. Archidiaconum suæ Ecclesiæ D. Hugonem de Mataplana, qui postea fuit Cæsaraugustanus Præsul, fecit. Obijt Anno M. CC. XCIII. 1293

XLIX. D. F. GVILLELMVS huius nominis III. Episcopus Vrgellensis XLIX. cognomento *de Moncada*, ex Ordine Prædicatorum alumnus. Nuntius Apostolicus ad Siciliam missus vt D. Federico I. Siciliæ Regi Bonifacij IX. Pont. Max. quasdam literas traderet. Hanc rexit Ecclesiam ad Annum vsque M. CCC. VIII obijt Guisonæ vbi sepulcus iacet. 1308

L. D. F. RAYMVNDNS huius nominis I. Episcopus Vrgellensis L. cognomento *de Tubayla*, ex instituro Benedictino, qui fuit ex executoribus testamenti Ermengaudij vltimi Comitis Vrgellensis. Eius tempore Ecclesia Cæsaraugustana in Metropoliticam erecta fuit, & Sedes Vrgellensis sub Tarraconensi iacuit. Obijt Episcopus Anno M. CCC. XXVI. 1326

LI. D. ARNALDVS huius nominis II. Episcopus Vrgellensis LI. cognomento *de Lordat*, Qui maximam Domus Episcopalis partem construxit. Synodum Diœcesanam indixit, & vtiles constitutiones publicas fecit. Interfuit Synodo Prouinciali Barcinonensi, & solemni festiuitati Translationis sacrorum pignorum S. Eulaliæ V. & M. Ad Dertosensem Sedem translatus fuit Anno M. CCC. XLI. in qua vitam exuit ad Annum M.CCC. XLVI. 1341

LII. D. PETRVS huius nominis III. Episcopus Vrgellensis LII. cognomento *de Narbona*, Eius meminit Catologus MS. istius Sedis, de quo nulla alia mentio inest, nisi quod obierat Anno M. CCC. XLV. 1345

LIII. D. NICOLAVS huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LIII. cognomento *de Besse*, S. R. E. Cardinalis. Clementis VI. Pont. Max. Nepos. Interfuit fidei protestationi, quam Ioannes Paleologus Orientis Imperator emisit, eius memoria ad Annum M. CCC. LII. 1352

LIV. D. F. HVGO huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LIV. cognomento *Desbach*. ex Ordine Benedictino alumnus. Is Sanctimonialibus Ordinis S. Francisci Ecclesiam S. Mariæ de Almata, qua iacet conditus Infans Iacobus Comes Vrgellensis, & Vice-Comes Agerensis, in vrbe Balaguer concessit, obijt Anno M. CCC. LXI 1361

LV. D. GVILLELMVS huius nominis IV. Episcopus Vrgellensis LV. Synodum Diœcesanam indixit, in qua decreuit, vt singulis annis post Dominicam *in Albis*, omnes qui Synodo interesse tenen-

tur, accedant superpellicijs induti. Charitatiuum subsidium experiuit, quod liberaliter fuit concessum, obijt circa Annum M. CCC. LXX. 1370

LVI. D. Petrvs huius nominis IV. Episcopus Vrgellensis LVI. cognomento *de Luna*, ex nobili prosapia; qui postquã in Academia montis Pessulani in Gallia, Doctorem, & Magistrum egisset, in Sede Valentina Canonicatum & Cantoriam accepit, & pòst insulam Vrgellensem. Hinc à Gregorio XI. Pont Max. purpureo galero donatus, in cœtu S. R. E, Cardinalium ascitus est, ad Annum M. CCC. LXXV. Postmodum vacante sede Pontificiâ Anno Domini M. CCC. XCIV. perperam Summus Pontifex electus fuit, quem vt Antipapam deposuit Synodus Pisana Anno M. CCCC. IX. & cum non resipisceret verà electione Alexandri V. iterum in Concilio Constantiensi damnatur Martini V. electione, tandem obijt Anno M. CCCC. XXIV. nec Ecclesiasticam meruit sepulturam. 1375

LV II. Berengarivs huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LVII. cognomento *de Eril*, ex nobili prosapia Baronum *de Eril*, in Cathalonia, quem Vrbanus VI. Pont. Max. in S. R. E. Cardinalium Collegium ad Annum M. CCC. LXXIX. sublimauit. Is Romam petens Pisam accessit, cuius meminit F. Alfonsus Ciacconius suppresso nomine ad Annum prædictum, tandem Cardinalis obijt Anno M. CCC. LXXXVIII. 1388

LVIII. D. Garceranvs huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LVIII. cognomento *de Villanoua*. Fuit vnus ex Proceribus, qui se opposuit Comiti Vrgellensi, per Comitatum Pallesensem aggredi conanti, vt scribit Ieronymus Zurita lib. 10. c 61. Iste Præsul opus Cathedralis Ecclesiæ feliciter consummauit, & perfecit, & vixit ad tempora vsque Iacobi vltimi Comitis Vrgellensis, cuius Comitatus deinde Regibus Aragoniæ paruit, Episcopus ad Annum M. CCCC. XV. viuere desijt. 1415

LIX. D. Francesivs huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LIX. cognomento *de Tobia*, de quo nihil aliud in Catalogo MS. Præsulum istius Sedis, nisi quod feliciſſime illam gubernasset ad Annum Domini vsque M. CCCC. XXXVI. quo vitam cum morte permutaret plenus dierum, & bonorum operum Antistes egregius. 1436

LX. D. Arnaldvs. huius nominis III. Episcopus Vrgellensis LX cognomento *Roger de Pallas*, ex illustri prosapia Comitum Pallensium Fuit Patriarcha Alexandrinus, cuius etiam meminit Catalogus MS. Præsulum eiusdem Ecclesiæ, qui asserit in eadem sedisse ad Annum Domini vsque M. CCCC. LXI. quo vitam exuit. 1461

LXI. D. Iacobvs huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LXI cognomento *de Cardona*, ex nobiliſſima Comitum Cardonæ stirpe progenitus. Pius II. Pontifex Maximus illum in S. R. E. Purpuratorum cœtum adscripsit Anno M. CCCC. LXI. & Anno M. CCCC. LXIII. vrbem Solsonensem Regibus Aragoniæ recuperauit. Obijt opinione Magnamiui Præsulis, & strenuiſſimi Ducis Anno M. CCCC. LXVI. 1466

LXII. D. Petrvs huius nominis V. Episcopus Vrgellensis LXII. cognomento *de Cardona*, prædecessoris nepos, multa & præclara gessit in oppido *Sanausa*, & *Guissona*. Stratus Ecclesiasticus pro Charitatiuo subsidio eidem quotannis concessit 440000 solidos. Sedit in Episcopatu ad Annum vsque Domini M. D. XIV. quo ad Metropolitanam Tarraconensem Ecclesiam translatus est, qua obijt. 1514

Digitized by Google

LXIII. D. Ioannes huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LXIII. cognomento *Despes*: ex Decano Oscensi Præsul Gerũdensis, postea huius Sedis Antistes. Clerus Diœcesis obtulit in huius insulæ ingressu 30000. Libras ad eius opulẽtam sustentationem. Vixit fama diuitis, ideo noctu spoliatus nihil loquutus est. Obijt Anno Domini M. D. XXX. 1530

LXIV. D. Petrvs huius nominis VI. Episcopus Vrgellensis LXIV. cognomento *Lordan de Vries*, ex Abbate Montaragonensi ad hanc Sedem sublimatus; cui Clerus 40000. Libras obtulit. Obijt in oppido Reus Die X. Ianuarij Anno M. D. XXXIII. 1533

LXV. D. Franciscvs huius nominis II. Episcopus Vrgellensis LXV. cognomento *de Vries*, ex sede Pattiensi translatus: cui Clerus suæ Diœceſis 40000. aureos concessit in sui Episcopatus ingressu. Breuiariorum eius Ecclesiæ, & officia ecclesiastica ad Clericorum vsum ordinauit. Obijt Oscæ Die XXVI. Octobris, Anno Domini M. D. LI. Sepelitur in oppido Ayerue. 1551

LXVI. D. Michael huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LXVI. cognomento *Despuch*. ex Pontifice Hellenensi, ad hanc translatus; interfuit Concilio Tridentino, & Clerus obtulit 40000. aureos per viam Charitatiui subsidij in eius ingressu. Anno vero M. D. LVI. ad Ecclesiam Ilerdensem translatus est. 1556

LXVII. D. Ioannes huius nominis II. Episcopus Vrgelensis LXVII. cognomento *Perez Garcia*, origine Celtiber, ex Abbate Montaragonensis Monasterij, siue Alaonensis, eius memoria ad Annum Domini M. D. LXXV. 1575

LXIX. D. F. Ioannes huius nominis III. Episcopus Vrgellensis LXIX. cognomento *Capilla*, cuius meminit Diago lib. 3. c. 25. eius memoria ad Anuum M. D. XCIX. 1599

Huc vsque Catalogus Pellizeri, *qui nequaquam ad vlteriora progressus est. Nos licet cæteros Præsules expetiuimus, eorum nomina, nec Acta assequi potuimus. Tantum sequentem inuenimus apud* M. Ægidium Gonzalez in *Theatr. Eccles. Tom. 2. fol. 312.*

LXX. D. F. Antonivs huius nominis I. Episcopus Vrgellensis LXX. cognomento *Perez*, ex ordine Benedictino, ex Generali huius sacri instituti huius sedis Episcopus, in qua Synodum indixit: Inde Anno Domini M. DC. XXXIII. ad Ilerdensem translatus, post ad Tarraconemsem, denique ad Abulensem, qua obijt Anno M. DC. XXXVII. 1637

Hactenus Catalogus Antistitum Vrgellensium prout illum accepimus. Reliqua poterit cura Capituli huius Sedis supplere; nam Nos qui ex relationibus viuimus, & scribimus, illis deficientibus subsistere opus erit.

QVARTO NON.

Octobris.

DIES IV.

A. SEGOBIÆ *in* Areuacis *Hispaniæ* S. HIEROTHEI *ipsius Vrbis Episcopi, qui cùm ex vrbe* Astigi *in Bætica, è qua erat oriundus, proficisceretur* Athenas, *addiscendi desiderio compulsus, ibidem ad doctrinæ profanæ specimen, nullo contradictore peruenit: donec* Paulo *prædicante conuersus, fidei rudimenta pusillus agonista complectitur, quousque ad supremos Theologiæ apices* DIVINVS *Didascalus accessit. Hinc* Athenienſium *Episcopus ordinatus sui solertè munia Præsulatus exercuit, sed ad patriam reuersus, apud* Segobiam *sistens ibidem prædicauit, Ecclesiam constituit, & tandem doctrinâ, sanctitate, & miraculis clarus obdormiuit in Domino.*

B. MALACÆ *in* Bætica *Hispaniæ* SS. CAII, *&* DEMETRII *fratrum, filiorum* S. C. Oppij Malacitani, *quorum elogia descripsit Beatus* Ioannes *Euangelista; qui sic vitæ textamina composuere in Dei obsequio, & in virtutum sarcinis cumulandis, vt alter martyrio coronatus, laureâ victoriæ ingrederetur in cœlum; alter Confessoris honore insignis ad Dominum perueniret.*

C. TOLETI *in* Carpetania *Hispaniæ* S. IVLIANI *cognomento* VRBANI, *ipsius vrbis Episcopi, qui cùm* Hispaniæ, *& Vrbis Regiæ desolationi & excidio interesset,* Reliquias *ad Montem-Sacrum in* Asturibus *transtulisset,* Toletum *repedans, ne in luporum dentibus oues relinqueret dissipatas, quas sic charitate fouit, fide confouit, & doctrina pauit, vt in tàm arumnoso temporum imbre glorioſum seculis præberet specimen: demum laboribus, & lachrymis confectus, requiem in Domino adinuenit æternam.*

BRACINO

D. BARCINOME *in* Hiſpania *intra Sanctimonialium* Scirpenſe *Cœnobium*, Depoſitio *Reliquiarum Duorum Sanctorum Martyrum* Thebæorum, *quæ honorifico ibidem venerantur cultu, & anniuerſariâ, hoc die, feſtiuitate coluntur.*

E. HISPANIÆ *celebris eſt feſtiuitas* S. FRANCISCI *Minorum Patriarchæ, cuius in* Hiſpanias *aduentum antiqua perhibent monumenta, & cuius religioſa communitas adeo Regionis terminos compleuit, vt vbique Monaſteria* Minorum *conſpicere ſit delectatio, quâ* Hiſpanorum *pietas & deuotio vberrime demonſtratur.*

NOTÆ.

SANCTVS HIEROTHEVS *Athenarum Epiſcopus primùm, poſt Segobienſis Antiſtes.*] Diuini titulum promeruit iſte ſanctiſſimus Vir ob eius egregiam doctrinam, & eximias virtutes; cuius memoriam hoc die repetunt Græci in *Menolog.* ſequenti periodo: *Natalis Sancti Patris Noſtri* HIEROTHEI, *qui fuit vnus è numero* Areopagitarum; *qui ab Apoſtolo* Paulo *eſt inſtructus, vnà cum Magno illo* Dionyſio: *cumque religioſe vixiſſet, migrauit ad Dominum.* A Græcis Petrus Galeſinus in *Martyrol. Roman. fol.* 139. *col.* 2. eius elogium deduxit, & Cæſar Baronius in *Roman. Martyrol. fol.* 616. *lit. F.* hocce ſcriptum reliquit: *Athenis* S. HIEROTHEI, *Diſcipuli* B. Pauli *Apoſtoli.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 163. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 213. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 41. De eo Hauius Dexter in *Chron. Ann.* 71. vbi Rodericus Caro *lit. M. fol.* 42. & P. Biuarius *n.* 3. *fol.* 163. *cum ſeqq.* S. Dionyſius de *Eccleſ. Hierarch. lib.* 1 *p.* 1. *c.* 2. & de *Diuin. Nominib. c.* 3. & 7. Luitprandus in *Aduerſar. n.* 236. Iulianus in *Chron. Ann.* 93. *n.* 14. *fol.* 15. Aulus Halus in *Epigrammat. & Carminib. SS. Hiſpan. MSS. fol.* 13. vbi ſequens *Epitaphium* hoc lemmate. A. *Menologium, & Martyrologia.* *Scriptores.*

DE S. HIEROTHEO EPISCOPO Segobienſi, Carmen Sepulchrale.

Ex genere Hiſpanus *naſcens, fuit* Aſtigis *vrna:*
Aſt HIEROTHEVS *ſic mihi nomen ineſt.*
Dimittens patriam, patriam mihi præbet Athenas:
Hîc ſophiæ myſtes iura ſeuerâ dedi.
Tunc Pauli *inluxit clarum mihi dogma Magiſtri:*
Cuius amæna fide verba ſacrata bibi,
Antiſtes gregem paſcens, en lumine plenus,
In patriam repedans, lucis abyſſu fruor,
Chriſtum demonſtrans, tua priſca, Segobia, *cerno*
Mœnia; tuncque tui Præſulis onus amo.

Ex recentioribus Cæsar Baronius in *Annal. Eccles. Tom.* 1. *Ann.* 48. *n* 6. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 9. *c.* 12. D. Franciscus de Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 1. *c.* 22. F. Ioan. Marieta *Histor. SS. Hisp. lib.* 6. *c.* 1. *fol.* 145. *col.* 2. Didacus de Colmenares *Histor. Segouiens. c.* 4. §. 5 *fol.* 28. P. Antonius Quintana-Dueñas *Histor. SS. Hispalens. fol.* 243. D. Martinus de Roa *Histor. SS Astigitanor. lib.* 2. *c.* 4. *fol.* 75. D. Franciscus Valdesius *de Præstan. Reg. Catholicor. lib.* 1. *c. fin.* D. Paulus de Spinc sa *Histor. Hispalens. lib.* 2. *c.* 4. F. Ioannes de la Puente in *Conuenient. Monach. lib.* 2. *c.* 33. P. Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib.* 4. *c.* 3. Gregorius Lopez Madera Consiliarius Regius in *Excellen. Monarch. Hispan. c.* 33. p Ioannes Lorinus in *Comment. ad Act. Apostolor. c.* 18. Andreas Schotus in *Biblioth. Hispan.* 2. *p. fol.* 205. D. Martinus de Anaya in *Apolog. pro SS. Hispalens.* 3. *p. c.* 6. *fol.* 18. Omitto allegationes *Ioannis Scothi* Benedictini, *Ioannis Sarraceni, Maximi, Ambrosij* Abbatis Camaldulensis, *Marsilij Ficini*, Abbatis Vercellensis, *Dionysij Carthusiani, Petri Lanselij.* qui opera S. Dionysij Areopagitæ scholiis illustrarunt. Nec non *Hilduini, Simeonis Metaphrastes, Laureniij Surij Michaelis Singelij, Alberti Lini.* & *Lippomani* in Vit. & *Act S. Dionys.* F. Ioannis de Pineda *Alphonsi de Villegas, Ieronymi Roman, Ioannis Marieta*, & *Thomæ Truxillo* in Vit. & *Act. S. Paul.* Nostri S. Præsulis ACTA scripsere primum Græce idem *S. Dionysius* eius Discipulus, vt testatur Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Epistol. ad Albert. Furnens. in lumine Chronici fol.* 2. vbi hæc verba recenset : *Obsecro autem nunc vestram admodum Venerabilem Paternitatem mittatis ad Nos ex vestra refertissima Bibliotheca* VITAM S. HIEROTHEI *Diuini, S. Pauli Discipuli, gente* Hispani *quam Grace scripsit D. Dionysius Areopagita.* Alia etiam Hispano idiomate Granatæ Anno M. DC. XXX. excusa, publica fecit *Marchio Astapensis*, vt refert F. Franciscus Biuarius in *Not. ad S. M. Maxim. Ann.* 516. *in Chr. n.* 3. §. 86. *fol.* 334. Sed quia nulla eorum ad manus peruenit meas, eadem quam possimus scribere genuina satagemus :

ACTA S. HIEROTHEI HISPANI, Vrbis Athenarum primùm Episcopi, post Segouiensis in Hispania Episcopi, ex Dextro, & alijs Scriptor.

MACER HIEROTHEVS *natione* Hispanus, *ex* Astigitana *Beticæ antiquissima Ciuitate oriundus, primos infantiæ, & iuuentutis annos in patria honestis disciplinis deditus, transegit, sed scientiarum amore allectus, patriam deserere, &* Athenas *Græciæ nobilissimam vrbem, Philosophorum matrem, & selectarum litterarum emporium pergere constituit. Hic adeo solutis curis, in illa sapientiæ orbita sistens, seriâ, & arcana lectione pectus implenit, vt polypo similis scopulo adfixus, se in litteras abdiderit, libris adhæserit. Igitur omni studiorum cursu peracto, ad summam peruenit sapientiæ metàm, quæ inter candidatos ascitus, supremũ obtinuit stoicæ doctrinæ locum. Tantus itaque fuit in eo virtutum moralium splendor, doctrinæ specimen, ingenij acumen, & aliorum insignium facinorum excellentia quod licet exterus, omnium consensu ad Senatoris Areopagi fastigium eucheretur. Erat enim summa horum Magistratuum auctoritas Athenis, nam hi de capitalibus causis tantæ integritate, silentio, & secreto pronuntiabant, vt noctu, atque in tenebris, non interdiu, neque luce iura darent, & sententias proferrent. Hinc horum Senatorum auctoritas, & seueritas in paræmiam abijt, itavt nihil constantius, nihil seuerius, nihil ve fortius in Orbe inueniri nequiuerit, quam horum* Areopagitarum *iudicium, & ipsorum Iudicum decretum. Huius etenim officij munus* HIEROTHEVS *cum per aliquot annos exerceret, illud tandem diuino spiramine ductus dimisit, &* Ierosolymam *concedere disposuit, eo tempore, quo Apostoli Christum per Synogogas Iudæorum validis concionibus, esse filium Dei prædicabant, & Euangelij veritatem populos edocebant. Quorum sermones* MACER *exaudiens, lumine veritatis cælesti plenus, Apostolicam, prædicationem meditatus, facili*

Origo.

Athenas porrexit.

Areopagi Senator effitur.

Areopagitarum auctoritas.

ingenij

ingenij impulsione deuinctus, Apostolicis monitionibus adhæsit. Hac enim luce munitus Athenas repedauit, vbi contemplationi rerum à Christo gestarum deditus, & Apostolicæ confessionis mysteria ruminans, plures annos transegit, donec Paulus, *Gentium Prædicator Athenas ingressus, per foros, plateas, & cætera loca publica Euangelij grana intrepidus seminauit, Integram tunc lucis copiam* HIEROTHEVS *agnoscens,* Paulum *interpellauit cum Apostolo disputauit. & tandem veritate conuictus, nomen Christo humili summissione Senator seuerus dedit. Cuius etiam* Dionysius *Iconensis origine, &* Atheniensis *ciuis, eximiusque Philosophus conuersionem inspectans eius vestigia, & exempla secutus, etiam* Pauli *Euangelium, & sacram doctrinam toto mentis affectu protinus est amplexus. Hisce egregijs Viris lucratis,* Paulus *Thessalonicam remeare disposuit, & cum* Atheniensem *vrbem tot celeberrimis dicatam Philosophis conspiceret, eique etiam de Episcopo doctissimo sufficiendo satageret Spiritu-Sancto edoctus, insignem Virum* HIEROTHEVM *tantæ vrbis Pontificem nominauit, & ipse in Corinthum perrexit. Tunc S. Præsul, vt exercitatione doctrinæ, & disputationibus scientiæ nuper assumptæ plurimi veritatis pondere allecti ad Euangelij fidem accederent, publico gymnasio Christianam Theologiam legere incepit, qua innumeros Dei Ecclesiæ filios adcreuit Eo itaque tẽpore euenit, quod B. Virgo* MARIA, *Dei Genitrix ad vltimum vitæ terminum peruenisset cuius dormitioni, Dei ministerio, omnes Apostoli adhuc superstites, & alij Præsules Ierosolymam conuenientes, Tantæ Matris funeri interfuere; inter quos* HIEROTHEVS *Athenienſis Episcopus, eiusque Discipulus Dionysius. Et cum Petro, & Iacobo fratri Domini placuisset, vt Pontifices omnes qui aderant, pro Viribus quisque suis infinite potentem Dei bonitatẽ laudarent, post omnes Doctores sacros, sic* HIEROTHEVS *disseruit, quod omnes illos, exceptis Apostolis, superaret, totus excedens, totus extra se positus, & eorũ quæ laudabat communionem patiens. Quamobrem ab omnibus, qui eum audierunt, occupatus Deo diuinusq; laudator est iudicatus. Conuentu denique Apostolico soluto, S. Pontifex particula velaminis Virginei, quo Filio suo Vnigenito in passionis angustia lachrymas abstersérat, ditatus, Athenas cum Discipulo repedauit. Ergo S. Vir profundo suæ mentis ingenio tot, ac tãta opera sacra conscripsit, dum Athenis Episcopalem insulam obtinuit, vt merito* DIVINVS *cõmuni omnium vocabulo appellaretur. Nam ad tam sublime Diuinæ Theologiæ fastigiũ ascendit, quod passim crederetur, cum omnia à se scripta, vel ab ipsis Apostolis accepisse, vel artificiosa sacrarũ literarũ indagatione perspexisse, frequenti circa illas exercitatione, studioque diurnt; vel etiam Diuiniore quadã inspiratione percepisse. Transactis postmodum aliquot annis in* Hispaniam *redire constituens, sedem Athenarum* Dionysio *Discipulo commendauit, qui postea eius successor extitit, & Galliarum Apostolus, & Magister.* Hispanias *reuersus, tempore quo* Paulus *Apostolus eius Magister, & in fide institutor* Hispaniæ *illustrabat Ecclesias, protinus illi adhæsit, cuique causas aduentus sui, & qualiter* Dionysio *condiscipulo Episcopatũ commendauerat, retulit. Quam electionem Apostolus probãs,* HIEROTHEVM Segobiensis *Ecclesiæ in* Areuacis Hispaniæ *tunc erectæ, Episcopum ordinauit, eamque in fide instituendam, doctrinisque Euangelicis illustrandã commisit. Paruit mandatis Apostolicis Diuinus Vir, & vale dicto Magistro, nuperæ Ecclesiæ fidei fundamenta iaciens, plurimos Christo ex fœtore Gentilitatis adscripsit. Tandem ætate grandæuus, doctrinis clarus, fide inuincibilis, scriptis diuinus, virtutibus onustus miraculis eximius, & cõfessione Trinitatis egregius obdormiuit in Domino* IV. Nonas Octobris *circa Annũ Domini* LXXV. *Cuius* Corpus *sacrũ* Segobiæ (*vt creditur*) *sepultum, & honorifice conditũ, ibidem requieuit, vsq; ad* Hispaniæ *excidiũ, quo alibi translatũ, ne in Sarracenorũ fœdissimas deueniret manus, adhuc delitescit dempto sacro, & integro* CAPITE, *quod in Monast.* Sandoualensi, *diœcesis* Legionensis, *Die* V. Aprilis *Anno* M.DC. XXV. *inter alias Sacrarij Reliquias inuentum est, hac Græca epigraphe*

Christi fidem suscipit.

Fit Episcopus Atheniensis.

Ierosolymis in funere B. V. M. concionatur.

Eius doctrina diuina gradus.

Hispaniam redijt.

Fit Episcopus Segobiensis.

Moritur, & sepelitur.

Inuentio sacrati Capitis.

KE

ΚΕΦΑΛ ΗΙΕΡΟΘΕΩΣ, *quod sonat Latine:* CAPVT HIEROTHEI, *vbi etiam hodie visitur, & Monachorum, caterorumque accolarum plausu colitur, & veneratur.*

HÆC sunt ACTA, quæ exprimere potuimus deducta ex Variis Scriptorũ symbolis, de eodem S. Præsule loquentiũ; In quibus aliqua probanda veniũt, quæ ecphrasin Actorum illustrent, & omnibus legẽtibus faciant satis. PRIMVM sit circa PRÆNOMEN; eo vtitur Luitpr. in *Aduer. n.* 236. hac serie: MACER HIEROTHEVS *Hispan. Astigitanus.* Sic legendũ; Nam *Emporitanus*, vt in editis, proculdubio mẽdose scribitur. *Luitprandũ* sequitur Iulianus Archipresbyter Tolet. in *Chr. d. An.* 93. *n.* 24. Si errorẽ expungis, sic: SACER *& ante eum Petrus, Clemens, Timotheus, & quotquot inuiserũt* Hispanias, *inuiserũt Sepulchrũ Beatissimi & sãctissimi* IACOBI. Quo loco P. Ieronymus de la Higuera in *Not. MSS. verb.* SACER *f.* 48. reponit ex verioribus exẽplaribus, MACER: hunc q; fuisse HIEROTHEVM, Luitprandi assueueratione defendit.

Agnominis probatio.

Locus Iuliani corruptus emendatur.

SECVNDVM circa originem *Hispan.* De quo licet olim aliqui dubitassent; iam non erit huic cõtrouersiæ locus stante Flauij Dextri testimonio in *Chr. A.* 71. his verbis: S. HIEROTHEVS *natione* Hispanus, *quem à* Paulo *conuersũ Discipuli sui* Dionysij *gloria clarũ fecit; ad* Hispanias *se contulit, prius Episcopus* Athenensis, *post* Segobiæ *in* Areuacis *Episcopus, Sanctitate mirandus habetur.* Conueniunt etiam Luitprandus *d. n.* 236. Aulus Halus in *Carm. Distich.* 1. & fere omnes Scriptores Nostri superius recensiti, quorum sententiam probant, & sequuntur P. Gaspar Sanchez è S. I. *de Aduen. Paul. in Hispan. fol.* 251. P. Thomas Massutius in *Vit. S. Paul. lib.* 6. *c.* 10. *fol.* 328. *& lib.* 13. *c.* 7. *fol.* 764. & alij.

An origine Hispanus?

TERTIVM, *an Astigi in Batica fuerit oriundus?* Affirmatiuam sententiã tuentur D. Franciscus Valdesius de *Præstant. Reg. Cathol. supr. d. c. fin.* his verbis: *Cum que* HIEROTHEVS *sit* ASTIGITANVS, *facienda est hic mentio Crispini Beati Martyris, & Præsulis Astigitani,* F. Ioannes Marieta in *Topograph. SS. Hisp. verb.* ECIXA. *lib.* 22. *fol.* 22. D. Paulus de Spinosa *Histor. Hispalens. lib.* 2. *c.* 4. Quintana-Dueñas *Hist. Hispal. fol.* 243. Quorum sententia probatur ex Carmine:

An ex Astigitana Vrbe Batica?

Ex genere Hispanus *nascens fuit* ASTIGIS *Vrna;*
Ast HIEROTHEVS *sic mihi nomen inest.*

Nec his obstat *Luitprandi* locus in *Aduersar. d. n.* 236. vbi EMPVRITANVS nominatur, quia vt ex ipsa relatione colligitur, ibidem adest confusio maxima inter PHILOTHEVM, & HIEROTHEVM, nã cum loqui inciperet de isto, postea diuertitur narratio ad illũ. Pro hac veritate eruenda, Diaconi verba demus: *Macer* HIEROTHEVS *Hispan.* [Empuritanus] *olim sub Imperat. Tiberio Tarraconẽsis Gubernator, & inde perrexisse Anno* XLV *Cyprum, vbi Paulũ audiens, conuersus est ad fidem, & eum secutus.* Verba enim à dictione *Olim sub Imperatore* vsq; ad finem prorsus à relatione ACTORVM ab Scriptoribus coagulata S. HIEROTHEI abũdant, cum iste nequaquã in *Hispan. Gubernator* extiterit: cõueniunt vero PHILOTHEO, qui à Paulo cõuersus fuit dum *Gubernatorẽ* egisset in agro *Laminitano*, vt inferius probabimus hoc *Tom.* 5. *Die XXII. Octob. lit. A.* ergo & verbũ *Emporitanus* in textu *Luitprandi* abundat. Hinc reponerẽ ASTIGITANVS, maxime dicẽte D. D. Laurent. Ramirez in *Not. Marg. ad hunc Tex. f.* 498. hũc locũ esse in originali corruptissimũ.

Luitprandi locus corrigitur?

An Episcopus Segobiensis?

QVARTVM *de Episcopatu* Segobiẽsi in *Areuacis Hispaniæ?* Quã Prælaturam fatetur Flauius Dexter in *Chr. An.* 71. in illis verbis: S. HIEROTHEVS *natione* Hispanus, *ad Hispanias se contulit, prius Episcopus* Athenienſis, *post* Segobiæ *in Areuacis Episcopus, sãctitate mirãdus habetur.* In Car. Sepul. *Dist.* 5. Auli Hali, dicitur:

Christum demonstrans: tua, prisca, SEGOBIA. *cerno*
Mœnia; tuncque tui Præsulis *onus amo.*

Quam etiam sententiam sequuntur ex Nostratibus Didacus Colmenares *Hist. Segob. d. c.* 4. §. 9. *fol.* 31. Biuar. in *Not. ad Dextr. n.* 3. *fol.* 168. Rodericus Caro *d. lit. M. fol.* 42. Quintana Dueñas, Spinosa, Roa, & cæteri Scriptores.

An ex numero Areopagitarum Atheniensium?

QVINTVM, de *Munere Senatorio Atheniensi Areopago.* Hoc obtinuisse fatentur Græci in *Menolog. h d. fol.* 881. apud Canisium *Tom.* 2. *Lection. Antiq.* his verbis *Natalis Sancti Patris Nostri* HIEROTHEI, *qui fuit vnus è numero* Areopagitarum. Quod & fatentur Caro, Biuarius, Spinosa, Quintana-Dueñas, & cæteri recentiorum, & probatur Auli Hali *Carmine supra relato Distich.* 2. hac serie:

Dimittens

Digitized by Google

Dimittens Patriam, Patriam mihi præbet Athenas;
Hîc ſophiæ myſtes, iura ſeuera dedi.

Quid eſt *dare iura ſeuera*, niſi fuiſſe *Iudicem Areopagi*, quo vt duximus in Actis, huius Tribunalis Cenſores capitales cauſas audiebant. Adſit *Solonis* lex de illis eloquens: Ἀρείῳ πάγῳ ἅπασι πεῖν, ὅθεν: ἕκαστος ἐξέτα ἀπιγνώσεια. καὶ τὰς ἀρτὰς κολάσεων. Id eſt: *Areopagita ſingulis neceſſario prouideanto: deſidesque punianto.* Quo loco Pardulphus Prateius in *Iuriſprudent. Veter. leg.* 57. *fol.* 129. hæc aſſerit: *Huius legis (quam Solonis eſſe Plutarchus refert) Duo ſunt capita: Quorum poſterius ſuperius explicuimus. Quo autem ad primum attinet*, Areopagitas *non ſolum rebus capitalibus præfuiſſe; ſed & Rempublicam adminiſtraſſe ſcriptum reliquit Suidas; ideoque vrbi neceſſarijs proſpectum eos ire iußit Solon.* Qui etiam Prateius in *leg.* 40. *fol.* 106. de his Iudicibus ſequentem clauſulam adnectit: AREOPAGVS, *vicus* MARTIVS *Athenis erat.* AREOPAGITÆ *autem de rebus Capitalibus iudicia ferebant, ſicut in eadem re teſtis eſt Pauſanias.* Eos ſicariorum vindices G. Budæus ad pellat; aitque in eorum curia Eumenidibus ſacrum fieri ſolitum. Eorum ſeuera decreta ad amuſſim depinxit *Iſocrates*. & *Lucianus.* Ideò ad hocce munus reſpiciens Aulus Halus in *Carmine* S. Virum *iura Seuera*, id eſt *capitalia* in conſeſſu Areopagitarum dediſſe ſcribit. Vnde miror, quo ſenſu Didacus de Colmenares in *Hiſtor. Segobienſ. c.* 4. §. 7. *fol.* 30. auſus fuit negare S. HIEROTHEVM fuiſſe vnum ex hiſce Iudicibus Areopagitis. Suſcepit iſte eruditus Scriptor onus illuſtrationis *Segobienſis* Vrbis, & tanti honoris meritum, ſuo Pontifici primo adimere conatur, maxime ſtante Menologij textu, quo expreſſe legitur: *Qui fuit vnus è numero Areopagitarum.* Quâ ergo inſcitiâ Chronographus *Segobienſis* textum tàm apertum negat?

Quale munus hocce Areopagitarum?

Didaci Colmenares lapſus.

SEXTVM *de Aſtiſtentia in funere* B. MARIÆ *Virginis, quo celebrem orationem laudatoriam dixit.* Huius rei veritatem exprimit idem ipſiſſimus iſcipulus Dionyſius de *Diuin. Nomin. lib.* 1. *c.* 3. hiſce periodis: *Concurrimus quandoque apud Pontifices noſtros, Deo plenos, Nos ſimul & ipſe, multique ſancti fratres noſtri, viſuri* CORPVS *illud, quod vitæ Principem, Deumque ſuſcepit. Vbi aderant &* Iacobus *frater Domini, &* Petrus, *excelſum & ampliſſimum Theologorum culmen. Illic ergo poſt contuitum, placuit vt Pontifices omnes pro viribus quiſque ſuis infinite potentem bonitatem laudarent.* HIEROTHEVS *autem alios omnes ibi Doctores ſacros, vt noſti, poſt ipſos Theologos, ſuperauit, totus excedens, totus extra ſe poſitus, & eorum, quæ laudabat communionem patiens. Quam obrem ab omnibus, qui audiebant eum, atque videbant (ſiue cognoſcerent ipſum ſiue non cognoſcerent) occupatus Deo, Diuinuſque laudator eſt indicatus,* Quem locum ita intellexêre Simeon Metaphraſtes, S. Ioannes Damaſcenus. Iuuenalis Epiſcopus Ieroſolymitanus, Nicephorus, Glycas, & Cardinalis Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 1 *Ann.* 48. *n.* 6 necnon alij plurimi ex Antiquis, & Recentioribus: quidquid Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dext. Ann.* 48. *n.* 2. *fol.* 99. inuertere conetur verba *Dionyſij*, aſſerens illum acceſſum HIEROTHEI & Dionyſij Ieroſolymã, non ad funus Dei Genetricis, ſed ad ſepulchrum Chriſti viſendum, peractum fuiſſe. Nam cùm in contrarium ſit tantorum Patrum auctoritas, non erit hæc per vnius recentioris captum detrahenda: maxime cùm ei obſtet periodus illa Dionyſij, ibi: *Concurrimus viſuri* CORPVS *illud, quod vitæ Principem, Deumque ſuſcepit.* Quale igitur Corpus ſuſcepit vitæ Principem, Deumque, hoc eſt Chriſtum, niſi MARIÆ Virginis? Igitur de Corpore Virgineo viſendo iam vita temporali tunc deſtituto agit Dionyſius. Nec valet dicere Corpus illud intelligi de Sepulchro, quod Chriſtum mortuum ſuſcepit, quia ſimilis latitudo excedit prorſus omnem Rhetoricam, & Patrum interpretationem.

Interfuit, & prædicauit funeri Dei-Genitricis.

Biuarij opinio diluitur.

SEPTIMVM, *circa annũ, quo è vita diſceſſit* Flauius Dexter, vbi ſupra, aſſerit, Anno LXXI. Chriſti, S. Præſulem ſanctitate mirandũ haberi: non loquitur ibi Clariſſimus Chronographus de S. HIEROTHEO tanquam vita functo, ſed tanquam viuo, & miraculis claro, doctrinis eximio, & ſanctitate conſpicuo, ideo eius obitũ ad Annum LXXV. reijcimus, quia ſi iam grandæuus à *Paulo* conuerſus Athenis fuit, & Pauli prædicatio apud hanc coleberrimam vrbem euenit Anno LII. &

Quo Anno obiiſſe credatur.

Digitized by Google

tunc forte HIEROTHEVS sexagenarius erat, additis XXIII. Annis, ab eius conuersione, sequitur obiisse LXXXIII. Annorum, quam ætatem credimus exegisse.

Inuentio Capitis, quo casu, & die facta.

OCTAVVM *de Inuentione Capitis in Monasterio* Sandouallensi *Ordinis Cisterciensis.* De ea audi Biuarium in *Commentar. ad Dextr. Ann.* 71. *n.* 3. *in fin. fol.* 169. de se ipso hæc verba dicentem: *Postquam eiusmodi Commentarijs Romæ finem imposui, in* Hispaniam *reuersus, cùm casu apud Monachos Cistercienses Monasterij* Sandouallis, *Diœcesis* Legionensis *agerem, & Reliquiarum sacra scrinia sedulo euoluerem, percepi* CAPVT inibi *Diuini* HIEROTHEI *asseruari, ita siquidem traditum à Maioribus suis senes Monachi asseuerabant. Et* CAPVT *quidem sacrum inter* Reliquias *extabat, sed scriptura eius rei desiderabatur. Venit nihilominus mihi in mentem,* CRANIVM *à linteolo, quo à multis retrò annis strictissime inuolutum, & filis assutum, seruabatur, exuere; si forsan testimonium aliquod eius rei, interius reperire liceret. Et ecce, Deo auspice, membranula vetustissima, longitudinis dimidij Digiti, cum parte* CRANII, *Abbate, & Monachis omnibus præsentibus, reperta est, cum eiusmodi Gracis characteribus:* ΚΕΦΑΔΗ ΙΕΡΟΘΕΩΣ.

Quod sonat: CAPVT HIEROTHEI. *Incredibilis subito lætitia mentes omnium subijt, & super tanto dono, Abbate ita disponente, piâ gratiarum actione, Processio solemniter celebrata est, & Missa de eodem Diuino Doctore, & Antistite decantata, ipsâ* INVENTIONIS *Die, quæ fuit* V. Aprilis, *Anno Domini* M. DC. XXV. *festo* S. Isidori *dedicata. Quò sane probabiliora redduntur, quæ de reditu eiusdem* HIEROTHEI *Athenis ad* Hispanias *à* Dextro *scribuntur, & de Segobiensi Ecclesiâ ab eo erecta; vnde verisimile est, tempore Sarracenicæ deuastationis, à Christianis adsportata fuisse sacra illius pignora ad* Legionensis *Montana, ad quorum radices Monasterium* Sandouallis *situm est.* Hactenus *Biuarius*, qui huic *Inuentioni* interfuit, & eius fuit minister, & causa.

SS. CAIVS *Confessor, &* DEMETRIVS *Martyres, filij* S. C. Oppij *Centurionis* B. *Malacitani in Hispania.*] Coniunctim eorum Nomina reposuimus, quia *Beda*, *Ado*, & Martyrologium Romanum Baronij *hoc die fol.* 616. de CAIO agit; & fratris eius DEMETRII passionis Dies ignoratur. Eos fuisse fratres, & *C. Oppij Centurionis Malacitani* filios expresse scriptum reliquit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 70. his verbis: *Per hæc tempora delatus in Asiam S. Ioannes, cognomento Theologus, docebat* Epheſi, *vnde scripsit ad* CAIVM *Hispanum* Caij Centurionis Malacitani *filium, fratrem* DEMETRII *Hospitalis Viri, cuius pater fuit Episcopus Mediolanensis.* En filiatio; & fraternitas, quas etiam fatentur Biuarius ad *Dextr. ad Ann.* 70. *n.* 2. *fol.* 160. Rodericus Caro *ibid. lit D. fol.* 39. *col.* 2. P. Martinus de Roa *Histor. Malacit. c.* 10 *fol.* 30. *col.* 2. Omnia coniunxit Carmen Sepulchrale in meo *Codice MS.* Auli Hali, vbi post illud à Nobis recensitum supra hoc *Tom.* 5 *Die XXVII. Septemb. lit. A.* cum egimus de *S. C. Oppio Centurione* parente, hocce subsequitur.

Martyrologia de S. Caio.

Scriptores.

PRO SS. CAIO, ET DEMETRIO EIVS Filijs, Carmen Sepulchrale.

Epitaphium.

Hîc quoque DEMETRIVS *Martyr* CAIVS*que vicissim*
Fratres, in hoc tumulo nunc simul ergo iacent.
DEMETRIVS *Christi peregrinos vrbe* Corintho
Suscepit Sanctus, donec agone cadit.
CAIVS *& assiduis frater virtutibus Orbem*
Impleuit: fratrem insequiturque pium.
Hunc sibi Discipulum cognouit sæpe IOANNES
Cuique & Apostolicum ipseque mittit opus.
Hos Centurio CAIVS *iam venerabilis Orbi*
Progenuit Magnus, qui fide cuncta fouet.
Hinc Malaca *his Tribus exurgit Vrbs Optima Diuis;*
Cuibus & totidem gaudet Ibera *Sacris.*

Et

Digitized by Google

Et licet tantum in hoc *Carmine* agatur de *martyrio* DEMETRII, cum nihil tale in alijs Scriptoribus, aut Martyrologijs inueniatur, Ego profecto multum defero huic MS. Hali, apud quem veritatis apices comperio, maxime in hisce Sanctorum Hispanorum rebus gestis, quas suo ævo in promptu habuit, & ex S. E. Toletanæ monumentis deprompsit. Cæterùm quatenus ad Discipulatum CAI cum IOANNE Apostolo, cognomento Theologo, eiusque Epistolam ad CAIVM directam, qùa DEMETRII mentionem facit, quem, & fratrem viros hospitales facit, & eximios; videndus Biuarius ad *Chron. Dextr. d. Ann.* 70. *n.* 2. *fol.* 160. per totum, vbi verba Epistolæ recenset, ad quem te missum facio. *Qui fuerint remissiue?*

S. VRBANVS *Pontifex Toletanus Confessor.*] Dubitant aliqui ex Scriptoribus Hispaniæ num Sanctus iste sit annumerandus inter *Toletanos* Antistites. Primo quia in nullo Catalogo veterum inuenitur. Secundo quia *Pelagius* Episcopus Ouetensis bis vocat illum veterem *Melodium* Regiæ Ciuitatis Toletanæ, cuius hæc sunt verba: *Per idem tempus Frodoarius Accitanæ Sedis Episcopus*, VRBANNVS *Toletanæ Sedis vrbis Regiæ Cathedralis veteranus Melodius.* Et paulo post ait: *Per idem tempus Viri Doctores, & sanctimoniæ studio satis pollentes* VRBANVS, *& Euantius, satis læti ad Dominum pergentes, requieſcunt in pace.* Tertio quia non poterat admittere vna, eademque Ecclesia, & Sedes Duos Episcopos viuentes: viuebat autem Romæ *Synderedus*, cum electus fuit VRBANVS, ideo non potuit fieri Episcopus Toletanus. Nihilominus tamen in contrarium est omnium Scriptorum tam antiquorum, quam recentiorum consensus, vt videre est apud Iulianum Archipresbyterum Toletanum in *Chron. n.* 369. & 477. & in Carmine Sepulchrali sequenti: C. *An fuerit Pontifex Toletanus?* *Probatur fuisse Antistem Toletanum.*

PRO S. VRBANO PONTIFICE Toletano, Tempore Captiuitatis, Carmen Sepulchrale.

Continet hoc Iustæ Templum venerabile Corpus
Præsulis VRBANI, *priscus in Vrbe melos.*
Iste Toletanus *genere, & nutritus in Vrbe*
Suxit ab Alfonso *dogmata sancta diu.* *Ex Scriptoribus vetustis.*
Post Synderedum, *qui oppressus, Sede relicta,*
Romam contendit, Præsul & ipse fuit.
Iste Arabis metuens conamina perfida trucis.
Pignora Sanctorum primus ab Vrbe tulit.
Post rediens, & oues dispersas colligit, vnà
Congregat Antistes, quas sacra iura docet.
Inter & immanes Mauros Antistes agellum
Conseruans Christi, plura nefanda luit.
Denique confectus senio venerabilis ille
Pontificis animus sæpe labore cadit.
En moritur; Corpus suscepit Iusta, *Toletum.*
Exuberans lachrymis dat pia busta Viro.
Quarta Dies Nonis Octobris *sustulit illum*
Nobis, & Superos Præsul adiuit ouans.
Æra fuit mortis Septingentesima *Diui*
Septuaginta Nouem, *quâ quoque in astra volat.*

Hos sequuntur D. Thomas Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouitat. 7. fol. 126. col. 2.* D. Didacus Castejon in *Primat. Toletan. Tom. 1. 2. p. c 1. §. 24 fol. 524.* & ante eos D. Garsias de Loaysa in *Not. ad Concil. Toletan fol 78.* vbi omnia coniunxit, sic: VRBANVS *Præsul, eò quòd* Synderedus *abijsset, Primatus honorem suscepit. Qui, vt erat Vir sanctus, constanti, & forti animo, inuictoque insignem illam sustinuit calamitatem, cui multum adhimenti ad pondus miseræ seruitutis ferendum attulit Euantius Archidiaconus Toletanus. Erant enim ambo præclarâ docti disciplinâ, & eâ cognitione Ecclesiasticâ informati, quâ Toletanam Ecclesiam Sanctissimus instruxerat Ildephonsus.* VRBANVS *igitur in tanta rerum commutatione non destitit, quibus potuit rebus prouidere: Libros complures, sacras Diuorum Reliquias, atque Corpora studiosè, & accurate collecta, & in capsam summâ cum veneratione inclusa, in Montanos Astures diligenter portanda curauit. Hæc verò beata capsa in Ecclesia Oueti postea cum multis alijs Reliquijs sancte collectis magnâ cum pietate hodie colitur, & ibi illa asseruatur: Camera Sanctæ nomen est inditum. Miserandis* VRBANI *temporibus, diuinus cultus, & Sacramentorum vsus cæpit Toleti magnâ exparte immutari, imminuique: illa namque amplitudo, summaque auctoritas Præsulis Toletani ad Sex tantùm Parochias; & exiguum fidelium numerum redacta, iniquis admodum finibus redacta est. Nec satis fuit paucitate esse imminutos; verùm qui superfuerunt fideles, assiduâ Maurorum familiaritate, & consuetudine vsi, & sæuissimâ persecutione deterriti, in Religione, Christianisque institutis turpiter fluctuare cæperunt: quos, vt firmos in fide efficerent, & ad pericula subeunda excitarent, curam & studium maximum adhibuerunt* VRBANVS, *Euantius, alijque pij.* P. Ieronymus de la Higuera in Not. ad Luitprand. *d. Ann. 741 n. 216. fol. 400.* ad contraria respondens, inquit: *Ad* Primum *respondetur*, Catalogos Toletanorum Antistitum esse mire diminutos. *Ad* Secundum *non tanti faciendam esse* Pelagij *auctoritatem, vt illam præferamus testimonijs tot Auctorum, qui* Pelagij *scripta non semel versarunt. Ad* Tertium *credendam est de sanctitate* Synderedi, *non fugisse, sed iniisse* Romam *impulsum iniurijs, quas accipiebat ab* Oppane, *& si animus illi fuit non reuertendi* Toletum, *libere resignasse; ac ideo Toletanos Sacerdotes, consulto Rege Roderico, elegisse S. Pontificem* VRBANVM. *Non potest aliudsentiri, nec dici, vel de prudentiâ Sacerdotum Toletanorum, & Euantij Archidiaconi, vt contra ius, fasque viuente* Synderedo *sufficerent* VRBANVM: *vel de sanctitate, & animi moderatione* Vrbani, *vt contra iustitiam electus suam admitteret electionem. Canonice igitur electus; non ambitione dominandi, sed voluntate Dei, Patriaque seruiendi Pontificatum iuit.* Eius etiam titulo Præsulis Toletani meminere *Aluarus Gomezius, Rodericus Toletanus*, Ambrosius Morales *Histor. Hispan lib. 12. c. 81.* Ioannes Mariana *lib 6. c. 24.* D. Didacus Castejon in *Primat. Toletan. Tom. 2. 3. p. c. 1. fol. 543.* Franciscus Pisa *Histor. Toletan. lib. 2. Ann. 714 c. 35. fol. 125.* Fius VITAM scripsisse *Aluarum Gomezium* Toletanum fatetur P. Higuera ad *Luitprand n. 216. fol. 400.* quæ nondum ad manus nostras peruenit, sequentem verò damus.

Et recentioribus.

Respondetur contrarijs argumentis.

ACTA S. IVLIANI COGNOMENTO VRBANI *Antistitis Toletani in Hispania, ex Melodio ipsius Ecclesiæ, ex Varijs Scriptoribus.*

IVLIANVS *cognomento* VRBANVS *ex genere Gothorum* Hispanorum *oriundus, in vrbe* Toleto *natus, & ibidem nutritus.* B. Ildephonsi *Præsulis discipulatum promeruit, à quo in diuinis scripturis edoctus, & in fidei rudiments imbutus, maximum, Iuuenis, in futurum omnibus de se spectantibus, præparauit specimen. Hinc inter S. E. Toletanæ accersitus, & consignatus ministros, tandem ad phonasci, seu melodij dignitatem ascendit. In eo itaque munere Metropolitica Basilicæ inseruiens erat Vir Beatus, tempore quo* VVitiza *Gothorum Rex contra ius, fasque, viuente* Synderedo, *origine Romano, Vrbisque Regiæ Episcopo*, Oppanem *Hispalensis Ecclesiæ Præsulem, ad fastigium* Toletanæ *Sedis euexit. Cuius electionis*

Origo, patria, & studia.

VVitiza, & Oppas Synderedum eiecerunt.

zed by Google

ctionis temeritatem dum exprobraturus acceſsit Synderedus, *tot, ac tantis fuit à Rege perfido, & intruſo Pontifice contumelijs verus Epiſcopus laceratus, vt de pedibus excutiens puluerem, vrbe relictâ, Romam eius patriam protinus repedaret. Manſit tunc Sedes illa Apoſtolica veri Paſtoris ſolatio per aliquod temporis deſtituta, & profani pſeudoëpiſcopi ambitione grauata, donec* VVitizâ *ſchiſmatico Principe defuncto,* Rodericus *eius ſucceſſor, deceſſori fere, ſimilis in Regnum ſublimatus, cauſam* Hiſpanico *excidio, miſerabili, ac fatali impudicitiæ crimine dedit. Quo commiſſo;* Iulianus *Tingitaniæ Comes, & Regij exercitus in partibus Africæ ſupremus Dux, Paterque Florindæ, quæ paſſa erat ſtuprum, & patrem per litteras obſceni conuitij cortiorem fecerat, abſque vllo rationis, & Religionis diſcrimine Arabes Sarracenos in* Hiſpanias *conduxit, illiſque vrbes, & Regna infami cautione, Numine diſponente prodidit. Hinc barbarorum manibus perijt victus Rex* Rodericus *in acie, & omnis Gothicæ iuuentutis nobilitas interijt, ita vt nullus ſupereſſet ſtrenuus Dux, qui victorem Numidam reprimeret. Tum magnus mœror omnium ciuium* Hiſpaniæ *inuaſit, maxime* Toletanorum, *quos tanquam Curiæ Regiæ accolas, & Palatinorum, Nobiliumque cœtuum propagines ferus Agarenus fortiùs debellaturos promiſerat, vt ſtirpem Regiam, & Gothorum familias illuſtriores extingueret, conſiderans, deuictis, & ſucciſsis capitibus, cætera membra facile ceſſura. Vix hæc* Roderici, *& Gothorum ſtrages,* Toletum *aduentauit, cùm* VRBANVS, *qui* Synderedi *abſentis vices tenebat, comitantibus Pelagio, & alijs Toletanis proceribus, & primarijs ciuibus, cum magna cautela, & præſidio militum armatorum,* Arcam Reliquiarum, *quam* S. Fulgentius Ruſpenſis *Epiſcopus, origine* Toletanus *à Ieroſolymis attulerat ad Africam, inde ad* Hiſpaniam, *Carthaginem-Nouam, poſtremò* Toletum, *Vrbem Regiam; & ſimul Corpora* SS. Aſturij Serrani, *&* Iuliani *Toletanorum Pontificum, ac* Cappam B. Ildephonſo *à B. Virgine adlatam, cum libris, & rebus pretioſis, ad Montem* Aſturum *inacceſſum, ne in manus Sarracenorum venirent, & fœdarent tranſtulit. Quo munere obito, & in Reliquiarum cuſtodiam relictis* Pelagio *cum præſidio militum, & alijs proceribus, cum cæteris Socijs* Toletum *repedauit, iam* Toletanus Epiſcopus *confirmatus, qui cum ſuis obſidionem Vrbis Regiæ à Sarracenis breui factam per triennium in magnis conflictationibus, & angustijs tolerauit. Eo igitur tempore tranſacto, cùm iamiam Toletani obſeſſi defectu commeatuum deficerent, & grauiſsime pondus obſidionis perferrent, de vrbis deditione actum, prorſus pacta & conditiones inter Mauros, & Chriſtianos firmata ſunt. Quarum celebriores:* Quòd Toletanis Catholicis Septem Eccleſiæ Vrbis concedantur, quibus verus Deus patriâ Religione colatur. Quod qui vellent Ciuitatem deſerere, diuenditis rebus familiaribus, ſecumque adſportatis pecunijs, & auro, (abire libere poſſent. Quòd qui verò in eadem vrbe permanere mallent, ſoluentes Regi Sarraceno eadem tributa, quæ Gothicis Principibus perſoluebant, licitè facerent. Quod poſſent Gothorum legibus gubernari, ita vt inter ſe Iudices eligerent, qui ius illis dicerent. *Hiſce etenim conditionibus Vrbem Regiam, tot Sanctorum Matrem, tot illuſtrium Præſulum Sedem, & tot Catholicorum Principum thronum, Barbarus intrauit Arabs, qui extemplò Maiorem Baſilicam, quâ Virgo intemerata* Maria *pedes fixerat, fœdis ritibus profanauit, eamque ſibi Meſquitam elegit. Tunc* VRBANVS *Eccleſiam* S. Iuſtæ *in Metropoliticam erexit, & ibidem iura Pontificalia, & Primatus functiones occluſit, Qui, vt erat Vir Sanctus, conſtanti, & forti animo inſignem illam calamitatem inuictus ſuſtinuit. Erat tunc temporis in Eccleſia Toletana, Archidiaconus quidam nomine* Euantius, *Vir ſingulari virtute præditus, conſilijs clarus, animo inuictus, & ſanctitudine cumulatus, is* VRBANO *multum adiumenti ad pondus miſeræ ſeruitutis ferendum attulit: nam eius auxilio, & conſilio S.*

Synderedus relicta ſede Romam concedit.

Hiſpanici excidij origo.

S. Vrbanus Reliquias defert in Aſtures.

Confirmatur Epiſcopus Toletanus.

Pacta deditionis Vrbis Toletanæ.

Eccleſia S. Iuſtæ in Metropolitam erigitur.

Religionis facies tempore Agarenorum.

Pontifex in tanta rerum commutatione, omnia prouidebat verbo, opere, & exemplo. Sed cùm aliqui ex fidelibus qui ſuperauerant, aſſiduâ Agarenorum familiaritate, & conſuetudine vtentes, & alij ſæuiſſimâ perſecutione deterriti, in religione Catholica, Chriſtianiſque inſtitutis turpiter fluctuare cæpiſſent, S. Vir, comite Euantio, & alijs pijs hominibus illos in fide firmos continere, & ad pericula ſubeunda excitare curauit. Nec valuit eius aſſidua ſolertia in illis miſerandis temporibus totum conſequi, maxime charitate in Deum, & proximos frigeſcente, quâ diuinum cultum, & Sacramentorum vſum imminutum, & immutatum; necnon eius Pontificiam auctoritatem ſine lege, & grege deſpectam & ad Septem tantum Parochias, exiguumque fidelium numerum redactam, inuiſit. Hiſce, & alijs denique calamitatibus, & æruminis oppreſſus, & annorum pondere onuſtus, in morbum incidit lethalem, quo grauatus, & ſacramentis munitus, Deo ſpiritum reddidit IV. Nonas Octobris, *Anno Domini Noſtri Ieſu Chriſti* D CC. XLI. *Cuius* CORPVS *à fidelibus in Eccleſia Metropolitica* S. Iuſtæ *conditum fuit.*

Obijt.

De Nomine, & Cognomine S. Præſulis.

En ACTA, quæ communia ſunt, in eo quod refertur de Hiſpaniæ excidio, cauſis relatis, & cæteris ibidem recenſitis. Quatenus ad *Agnomen*, & *Cognomen* S. Præſulis, teſtes ſunt Luitprandus in *Chron. Ann* 712. *n.* 198. *fol.* 394. apud D. Laurent. Ramir his verbis, agens de Tranſlatione Arcæ Reliquiarum Toleto ad Montem Aſturum: *Hoc Anno* IVLIANVS, *cognomento* VRBANVS *cum Principe* Pelagio, *aliiſque Ducibus Palatinis*, Toleto *in Aſturias aſportant Arcam ſanctarum* Reliquiarum, *& Corpora SS Iuliani, & Compluto Aſturij cognomento Serrani, ſanctiſſimorum olim Epiſcoporum Toletanorum, metuentes ne captâ ciuitate per Sarracenos, illas irreuerenter, & impie tractarent.* Videndus de hoc *P. Higuera*, & *D. Laurentius Ramirez* in *Not. ad Luitprand. d. n.* 198. *fol.* 394. Idem Luitprandus in *Chron. Ann.* 741. agens de Die obitus S. Præſulis, etiam VLIANVM, cognomento VRBANVM eum vocitat, ſic QVARTA *die Octobris, moritur Toleti S. Vir* IVLIANVS, *cognomento* VRBANVS, *Vir pius, doctus, & excellentis ſpiritus, nec multo poſt* S Euantius *Archidiaconus.* Ex qua igitur relatione itidem comperies, *Diem* obitus S. Antiſtitis, & *Annum*, quos etiam *Epigrammatarius* carmine deſcripſerat, ſic:

Obitus Dies, & Annus quis?

Quarta *Dies* Nonis Octobris *ſuſtulit illum*
Nobis, & Superos Præſul adiuit ouans.
Æra fuit mortis Septingenteſſima *Diui*
Septuaginta Nouem, *quâ quoque in aſtra volat.*

Quæ computatio reducitur ad *Diem* IV. *Menſis* Octobris, Æra DCC. LXXIX. & Chriſti Natiuitatis *Annus* DCC. XLI. Cætera cum communia ſint, nequaquam illuſtratione indigent.

D. DEPOSITIO *ſacrorum pignorum Martyrum Duorum ſociorum Sancti Thyrſi.*] Hos apud *Treuirenſem* vibem fuiſſe martyrio coronatos referunt Molanus *ad Vſuard, fol.* 113, à quo & à veteribus MSS. eos in Romanum martyrologium *Die VI Octobr. fol.* 620. *lit. F.* retulit Cardinalis *Baronius*, & Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Die. IV. Octobr. fol.* 88. Eorum meminere Sigebertus in *Chron Ann.* 1071. quos paſſos refert in perſecutione Diocletiani Imperatoris, ſub Galliarum Præſide Rictiouaro. Guilelmus Valdeſanus *Hiſtor. Leg. Theb. lib* 1. *c* 10. vbi aliquorum nomina refert, Molandrus *Hiſtor. S. Thyrſ. lib.* 7. Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Catalog. lib.* 1. *die IV. Octobr. fol.* 62. *col.* 3. qui ſeriem agonis eorum ad longum recenſet. Illam nobis Andreas Sauſſay in *Martyrol. Gallican. Tom.* 2. *hâd. fol.* 686. ſuppeditauit, & idem Domenec *Translationis* anamneſin.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA

ACTA MARTYRII SS. THYRSI, Et Sociorum Martyrum Treuirenſium ex Sauſſay, & Domenec.

THYRSVS *Dux militum* Legionis Thebæx, *& Socij eius* Mauritij *exempla præclara imitantes, tantâ conſtantia Idolorum ſunt Sacrificia execrati, quanta fide, & fortitudine ſacratiſſimam Chriſti religionem profeſſi, iubente* Rictio-Varo *piorum teterrimo in* Gallijs *carnifice; gladijs militum ethnicorum impetiti trucidatique ad internecionem apud vrbem* Treuirenſem *deleti ſunt. Horum* Corpora *feris, & auibus relicta ſunt deuoranda, Caterum ex his innumeris heroibus tanta multitudo ad litus* Moſellæ *iuxta* Capitolium *iugulata eſt, vt ſanguinis riuuli defluentes aquas fluuij in ſuum colorem conuerterent, & naturali claritate neglecta, peregrino magis, quam proprio colore ruberent. Porro Deo Athletas ſuos glorificante, in honore Sanctiſſimæ Virginis & ipſorum hoc idem* Capitolium *dedicatum eſt à* S. Felice *Treuirenſium Antiſtite. Quorum Baſilicam poſtea* S. Vvillebrandus *Friſiorum Epiſcopus readificauit. Aſt tempore* Ludouici Pij *à Normannis illa ciuitas deſtructa, in Eccleſiam* S. Paulini *Epiſcopi, & Martyris ſacra horum pignora tranſlata fuere. Denique Anno* M. LXXI. *nouiſſime inuenta, plurima Deus eorum interuentione miracula patrauit. Tempore verò* Gregorij XIII. *Pont. Max. Decem capita cum decem oſſibus horum Martyrum* Mediolanum *aducta, è quibus Duo cum oſſibus Genuam tranſmiſſa, tandem donatione facta per* Gaſparem Riera, *Ciuem Barcinonenſem Anno* M. DC. *Sanctimonialibus Monaſterij* Scirpenſis, *vulgo* IVNQVERAS, *Duo hæc* CAPITA *cum oſſibus ibidem requieſcunt, & venerantur.*

Martyrum conſtantia.

Eorum corona

Sepulchrum.

Inuentio.

Tranſlatio in Hiſpaniam.

Hactenus *Sauſſayus*, & *Domenec*, qui prolixius Hiſpano ſermone huius *Traſlationis* in Hiſpaniam ecphraſin enarrat. Quatenus ad Acta paſſionis videndi Valſedanus *d. lib.* 1. *c.* 10. & ſeqq. & Molandrus *d. Hiſtor. S. Thyrſ. lib.* 7. & circa *Inuentionem* ſacrorum pignorum poſt *Normannorum* irruptionem, videndus Sigebertus in *Chron. d. Ann.* 1071.

S. FRANCISCVS Minorum Inſtitutor, & Patriarcha.] Quæ tanti Viri æquauit laudes diſcendi copia, O nobilis tot heroum fœtu parens? Qui licet mercaturam primo fuerit profeſſus, tamen in magno Religionis emporio, pauper erat ditaturus mercibus terras. Miris ad pietatem animus excitatus eſt formis; viſus eſt ſibi videre Auguſtalem domum, opimis ornatam ſpolijs belli, illicet exarſit ad militarem gloriam, bene iam inferebat hoſti vulnera, ſed prælaturus erat auſpicatius ſua, Sciſcitantibus prædonibus nomen, dixit, ſe magni Regis eſſe præconem. Tubæ videlicet clangore ſuæ fatale impietati bellum indixit. Suo etiam audito claſſico longe vocali ſtatim innumeri euolarunt ad ſigna, merentes cœli ſtipendia, corrogata in terris ſtipe. Dignus certe fuit præco, dignus etiam immortali præconio famæ. Suis innixa humeris Religio ſtetit, cum Lateranenſis Delubri ruinæ ſuccurrere viſus fuit, nec ſuccumbere. Ipſe illum Maximus, qui tunc præerat cœli Clauiger nouum in ſomnis vidit Atlantem. Sed nullum inſigne gloriæ maius, quam quod Magni Vindicis ſigma cruento præferret corpore. Nempe obſignatus annullo notas geſtijt diuinæ pietatis. Inter rigidas Aluerniæ niues efflоruit in vulnerum roſas; latum induit clauum purpuratus cœli Senator. Refricauit pariter ſtygis tyranno vulnera vulneribus ſuis. Iterum impij exhorruere Manes intuiti veteris in eo trophæa victoriæ. Explicata rurſus pertimuere vexilla; Triumphalibus inuiderunt inſignibus. Obſtupefecit quoque Naturam, ſolitus miro ordine alijs mederi ſaucijs, ſaucias ſuas admouens manus. Quin & Ruſticus quidam immani concretus gelu, dexteræ ſuæ tactu totus incaluit. Senſit ſimul, & opem ſuam, & opus in eo ardentis alitis. Conflatus eſt eius igni in ſimulacrum aureum, lineamentis morienti Deo ſimillimis; imo

E.

Epitaphium.

argumento

argumento amoris insigni, vt esset igneo spiraculum cordi, apertum hausit latus adhuc viuens,& spirans. Non tam feliciter,ac strenue cum amore pugnasset, nisi cruētus redijsset ex pugna: Tunc declarauit se vere victorem,cum sua ostentauit vulnera saucius. Hunc igitur tantum Virum fastis suis perennibus adscripsit Ecclesia,cum hocce concinnauit eloglum: ASSISII. *in Vmbria Natalis* S. FRANCISCI *Confessoris fundatoris Ordinis Minorum, cuius vitam sanctitate, ac miraculis plenam* S. Bonauentura *conscripsit*. Conueniunt Dionysius Vazquez in *Martyrolog. Hispan. fol.* 163. Ioannes Lupus *in Lusitano. fol.* 233. Petrus Galesinus in *General. fol.* 13 . Andreas Saussayus in *Gallican. fol.* 686. Arturus à Monasterio in *Franciscan. fol.* 455. & cæteri recentiores. Eius Acta carmine scripsit prolixe *Franciscus Maurus Hispellates* XIII. Libris contenta ; concisè Baptista Mantuanus in *Fast. fol.* 73 .quæ damus.

Martyrologia.

ACTA S. FRANCISCI MINORITARVM Fundatoris, & Patriarchæ, ex Baptista Mantuano carmine scripta.

Quarta Dies Octobris adest: celebrate Minores
Festa Lauernicolæ nudis Solemnia plantis.
Nomen IOANNES *vestro est ab origine Patri.*
Sed noua FRANCISCI *traxit cognomina fando,*
Dùm fludet artifici Francos effingere lingua.
Iste Iuuentutis virides dum perderet annos
Futilibus curis, & pernicioſa trahendo
Oua, in atrocis morbi-genus incidit , vnde
Perpendit nihil in vita præstantius esse,
Quam toto amplecti Christum, & cœlestia nixu.
Umber erat , coluit Tuscæ montana Lauernæ;
Qua furum tutela fuit ; pannosus, & vltro
Factus inops, misso sua sub vestigia fastu.
Mortales longe ante alios mitemque, humilémque
Se exhibuit Christi ante oculos: patientis imago
Semper erat ; plagas & verbera mente ferebat:
Et quas mente tulit Deus apparere figuras
Illius in membris voluit; Nam vulnere pectus,
Vulnere signauit plantas, & vulnere palmas.
Sicque sigillato Christus se expreßit in illo.
Sicut ab Assyria veniens regione futurum
Angelus admonuit Laterani in limine Templi.
Humanos vero non solum spreuit honores.
Verum etiam timuit ; quia mens inflata fauore
Lasciuire solet. Tali ratione Sacerdos
Esse recusauit, neque sacrificabat ad Aras.
Huius ad exemplum vitæ se magna virorum

Nomen.

Iuuentus.

Origo.

Mores post conuersionem.

Stigmata.

Sacerdotium respu.

Copia

Digitized by Google

Copia conuertit, numerumque effluxit in amplum.
Posteritas huius Patris appellata Minorum
Nomine, nodoso, lumbos consueta rudente
Cingere; & in soleas calces inferre salignas.
Innumeras eius laudes miracula, & acta
Sparsa per annales, atque impletura volumen
Grande, superuacuus labor est includere versu.
Cum sint nota satis, vulgique per ora ferantur.
Angelicæ tandem vitæ præcepta relinquens
Discipulis, omnes quæ seruarentur in annos:
Sumpsit honoratis Diuum de sedibus vnum.

Instituit ordinem Minorum.

Hinc S. Patriarchæ elogia, Epigrammata, Carmina, & Hymnos à diuersis Scriptoribus concinnatos recensere prolixum erit. Pro omnibus adsit P. Emanuelis Pimenta Lusitani Epigamma in *Poëmat. Sacr. lib.* 11. *fol.* 400.

Æra rogat pauper: sed nulla numismata mœstus
FRANCISCVS, *misero quæ dare possit, habet.*
Lumina ad ætherium lachrymantia vertit Olympum,
Mente, oculis, hilari pectore, poscit opem.
FRANCISCI *expugnat reuerentia Numen: & aurum*
Dat subito: ex alto munera lapsa Polo.
O! quam diues abis, qui munera fulua reportas!
Dona tibi magnum præstita Numen habent.
Vel quia FRANCISCVS *tetigit, vel Numen: vtraque*
Relliquias faciunt cum tetigere, manus.

DIXIMVS in Textu, S. FRANCISCVM *Hispaniam* lustrasse, eiusque præsentiâ nonnullos populos huius nostræ Regionis illustrasse, doctrinis imbuisse, & cœnobiis ditasse. Hoc probare compellimur, vt relationi veritas adhæreſcat. Igitur in Monasterio *S. Martini* Ordinis Benedictini *Compostellano* adhuc adseruatur authenticum instrumentum à Seraphico Patre confectum, quo inter eum, & Monachos Benedictinos pactum exprimitur, videlicet, quod Monachi S. FRANCISCO concedunt locum ipsis pertinentem, vt in eo Conuentum sui instituti quantocius ædificet certis, & expressis conditionibus, in eodem instrumento contentis, cuius seriem ad literam retulit D. Rodericus de Acuña in *Histor. Portucalens.* 1. *p. c.* 14. & eius meminit in *Histor. Braccar.* 2. *p. c.* 27. & in *Histor. Vlyssippon.* 2. *p. c.* 27. *fol.* 121. vbi hæc verba suo idimiomate recensct: *Deixamos escrito na nossa* Historia *dà Igreja do* Porto, *como ò Serafico Padre* S. FRANCISCO *viêra à* Galiza, *à visitar ò* Corpo *dò glorioso Apostolo* SANTIAGO, *que em* Compostella *venera à piedade dos fieys, da Escritura, que nò Mosteyro de Sam Martinho, da Ordem de Saõ Bento se guarda, etemque se ve a firma deste abraçado Serafin, no contrato que com aquelles Religiosos fez acerca do sitio, que vara ò seu nouo Conuento lhe de raõ.* Quæ sic latina damus: *In Nostra* Historia *Ecclesiæ* Portucalensis *scriptum reliquimus, qualiter Pater Seraphicus* S. FRANCISCVS Gallæciam *deueneral,*

Venit in Hispaniam.

Corpus S. Iacobi Apostoli visitauit.

uenerat, vt glorioſi Apoſtoli IACOBI Corpus, *& limina viſitaret, quod in* Compoſtella *fidelium pietas veneratur: ex Scriptura, quæ in Monaſterio Sancti Martini, Ordinis Benedictini cuſtoditur, in qua etiam huius incenſi Seraphin confirmatio viſitur in contractu, & pactione, quam cum ipſis Monachis, circa ſitum fundationis Monaſterij nouiſſimæ, iniuit.* Poſt hæc vt ipſe *Rodericus* aſſerit *Braccaram* inuiſit *Vimaranenſe* Cœnobium, extruxit. *Alenquerenſe* viſitauit, *Conimbricenſe* perfecit &, *Vlyſipponenſe* perluſtrauit. Gonzaga in *Origin. Relig. Seraph. 3. p. fol.* 618. Pereda *Hiſtor. Patron. Madlid. c.* 1. Salazar in *Chron. Fundat. Prouinc. Caſtell. lib.* 4. *c.* 1. Carrillo in *Fundat. Monaſt. Excalceatar. Madridenſ. c.* 1. Ieronymus Quintano *Hiſtor. Madridenſ. lib.* 3. *c.* 66. *fol.* 389. *col.* 3 contendunt B. Patrem Seraphicum *Madridium* quoque conceſſiſſe, ibidemque *Conuentum*, quem hodie vidimus, condidiſſe, in eo quoque per aliquot annos habitaſſe: hancque eſſe inconcuſſam, & indubitabilem traditionem fatentur. Didacus Colmenares *Hiſtor. Segobienſ. c.* 20. §. 11. *fol.* 187. etiam Monaſterium *Segobienſe* fuiſſe erectum ab ipſo Seraphico Patriarcha, dum per *Hiſpanias* diuagaretur, contendit. Quid mirum? ſi Noſtras adijt.

Portugalliam innuiſit.

Madridium luſtrauit.

Segobiam, & alias vrbes.

HINC iſthæc *Minorum* familia ſic per vniuerſam *Hiſpaniam* creuit, vt breui eorum Monaſteria totius Regionis angulos occuparint, & non tantum in *Hiſpania*, ſed etiam in toto Orbe terrarum: vt patet ex illo famigerato *carmine Hiſpano* à F. *Michaële Auellan* Minorita, poſt Epiſcopo Syrienſi compoſito, & pluries excuſſo, quod D. Petrus Gonzalez de Mendoza, Archiepiſcopus Granatenſis in *Hiſtor. Salicienſ. lib.* 3. *c.* 19. *fol.* 650. refert, cuius ſeriem hic ſubiungere curauimus: in quo Seraphici Ordinis Prouincias, Conuentus, Martyres, Diuos, Beatos, Pontifices, Cardinales, Inquiſitores, Epiſcopos, & Doctores Autor enumerat, ſic:

Familia Minorum quantum creuerit.

Ciento y Quatro Prouincias; y Conuentos
Doce mil por el Mundo dilatados;
Siete en Geruſalen; Treinta fundados
Entre Turcos, y Tartaros ſangrientos.
Martires ſobre Mil y Quatrocientos.
Y Santos Veinteyſeis Canonizados;
Sin Quinientos que eſta Beatificados,
Gozando de la gloria los aſientos.
Quarto Papas; Ochenta Cardenales;
Inquiſidores Mil; Reyes Quarenta;
Mitras, Cathedras, Plumas infinitas;
Del Gran FRANCISCO *ſon grandezas tales:*
Y ver que in Pobre todo lo ſuſtenta
Es la mayor de quantas ay eſcritas.

Et licet hic referre *Monaſteria* Noſtræ *Hiſpaniæ* inſtituti erat, attamen illa omiſimus, cum pene impoſſibile fuerit illa hic ad amuſſim enarrare. Pro chronide Epitaphium Ioannis Caroli Morelli *fol.* 71. exſcribemus.

Si cui FRANCISCI *tumulum reſerare liceret,*
Veſte ſub hac hirta, diceret, eſt Dominus?

Epitaphium Sepulchri S. Patris.

In

Digitized by Google

In Cruce pendentem Dominum, ſi cernere: ſeruus
Aſcendit nudus corpore forte Crucem?
Conformis Domino vultu, conformior autem
Moribus athereis, vulneribuſque Crucis.
Signa ſalutis habet noſtræ; venerâre Viator:
Fecerit hunc quanti, noſcitur inde, Deus.

Alia quæ ad ſplendorem, incrementum, religionem, priuilegia, diplomata, & fauores Pontificum, Regum & Procerum ſpectant videſis omnes rerum Minoritarum Scriptores, maxime *VVadingum*, qui hanc Prouinciam VII. *Tomis* deſcribere cœpit.

TERTIO NON.

Octobris.

DIES V.

A. CARTHAGINE Spartaria *in Hiſpania* S. CHARITINÆ *Virginis, & Martyris, quæ cum Diocletiani Imperatoris ſæuiente perfidia, coram* Decimio Germanico Bæticæ *Proconſule, ſe ſe hoſtiam viuam obtuliſſet pro Chriſti fide, protinus tenta, primum capillis abraſis, & carbonibus ardentibus immixtis, poſt in mare ad collum lapide appenſo damnata, ſed à pelago emerſa, iterum Iudici, demirantibus omnibus, oblata, demum euulſis dentibus, digitis, manibus, pedibusque præciſis, inuicta ad martyrij trophæum, laude virginitatis acceſſit.*

B ZAMORÆ *in Hiſpania Citeriori S.* ATTILLANI *ipſius Vrbis Epiſcopi, qui dum* Benedictini *Ordinis cucullam indueret, tot, & tanta virtutum manipula collegit, vt illis præeuntibus ad Præſulatus apicem deueniret, quo ſic ſe Deo, & proximis deuinxit vinculo charitatis, vt merito* SANCTVS *compellaretur in vita, cuius nominis epitheton poſt mortem adeptus, Sanctorum cœtum Confeſſor auxit inſignis.*

NOTÆ.

A. *Menologium.* SANCTA CHARITINA *Virgo, & Martyr Carthaginensis in Hispania.*] Celebris est eius memoria apud Græcos, & Latinos Martyrologos: illi in *Menolog. apud Canis. Lect. Antiquar. Tom.* 2 *fol.* 882. hisce clausulis: *Natalis Sanctæ Martyris* CHARITINÆ, *quæ fuit sub Diocletiano Imperatore, & Dionysio Comite, Claudy cuiusdam serua, de qua cum Comes Domitius audisset, scripsit ad eius dominum, vt ad se illam mitteret inquirendam vt Christianam. Quare tristatus eius Dominus, & sacco indutus, illam deflebat, vt cito morituram: quem serua ipsa consolans dicebat*: Domine ne tristeris, sed gaude, siquidem pro meis & tuis delictis victima à Deo accepta reputabor. *Illo verò dicente*: Memento mei apud cœlestem Regem: *missa est ad Comitem: ad quem perducta & Christum confessa, raso capite, super ardentes carbones strata est; postea sæxo graui laligata proiecta est in mare, ex quo egressa, apparuit Comiti, à quo multis alijs tormentis cruciata, post vnguium, manuum, & pedum abscisionem, Deo spiritum commendauit.* Isti in Martyrolog. Roman. *h. d fol.* 618. *apud Baron. lit D.* hocce elogio: *Martyrologia.* *Eodem Die passio* S. CHARITINÆ *Virginis, quæ sub Diocletiano Imperatore, & Domitio Consulari, ignibus cruciata, & in mare proiecta, cum inde incolumis euasisset, manibus, & pedibus abscisis, dentibusque conuulsis, in oratione posita spiritum emisit.* Conueniunt Petrus Galesinus in *Martyrol General. fol.* 138. Dionysius Vazquez in *Castellan. fol* 160. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol* 213. *col.* 2. Originem, & locum agonis S. Virginis, & Martyris nullus ex supradictis consignauit; eadem Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 296. *n.* 2. vbi Biuarius in *Comment. fol.* 313. & Rodericus Caro in *Not. lit. T. fol.* 97. recensuit, quem sequuntur Franciscus Cascales *Histor. Carthagin. Discurs. fin. c.* 6. *fol.* 450 *col.* 4. F. Alfonsus de Vargas *Histor. Virgin. Hortar.* 1. *p.* §. 2. *fol.* 14. *col.* 2. Camargo in *Annal. Eccles. Hispan. Scriptores.* *ann.* 296. Eius ACTA *Simeon Metaphrastes* græce scripsit, illa Latina fecit *Aloysius Lippomanus*, & *Tom.* 6. inseruit, à quo Laurentius Surius *Tom.* 5. *fol.* 85. Quæ damus, additis origine, & palæstræ loco, ex Dextro.

ACTA S. CHARITINÆ VIRGINIS & Martyris Carthaginis Spartariæ in Hispania ex Metaphraste, & Flauio Dextro.

Origo, & patria. CHARITINA *Virgo* Hispana *apud* Carthaginem Spartariam *cum Christo nomen dedisset in specu habitabat, & seorsum secum, & cum Deo versans, ibidem in honore recipiebat Christianos, & ad suam religionem multos inducebat Gentiles, quos ad Christi cultum reddebat tutiores: eo tempore, quo dominatum obtinuit impietas, & Imperatores hac furore concitauit aduersus eos, qui Christianorum habebant opinionem, Tunc enim satellitum, & ministrorum erat officium, scrutari Christianos, ita vt pijs fidelibus minæ multiplicium tormentorum intenderentur. Ij igitur Christianitatis censores ad quendam Comitem nomine Dionysium generosam deferunt* CHARITINAM, *qui ad eam accedens ira plenus, statim ei plagas infligit, & ferreum ei collare imponit, & eam tradidit Domitio Consulari iniustissimo Iudici. Ille vero statim instrumenta suppliciorum proponit. & cm Martyrem curasset tibi ad suum tribunal, dixit*, Miserere tui, antequam periculum facias suppliciorum; sapienti vtere consideratione; & iis immortalibus offer sacrificium. Sic enim tria maxima lucrificies: Nam & Deorum potentiam tibi propitiam reddes; & Imperatorum potentiam adtrahes; & florentem speciem acribus tor-

Accusatur.

mentis

mentis non facies flacceſcere. *Hæc cum audiſſet Martyr ad cælum oculos tollens, Chriſti auxilium euocans & ſigno ſe crucis muniens, reſpondit:* Es moribus quidem varius, ô Conſularis, vaferque, & callidus: ſed ad nullam vtilitatem aperte tibi redibit hæc peruerſitas: neque enim me capies adulans; nec me minans perterrefacies, nec conſulens me poteris in aliam traducere ſententiam, nec mollire id, quod eſt in me promptum propter Chriſtum patiendi ſtudium. Confido enim in ſolo, & vero Deo. Si mihi ergo credas, miſerere potius tui erroris. Conſule tibi ea quæ ſunt vtiliora, nempe ſurda non colere ſimulachra: dequibus alicubi dixit Noſter Propheta in Spiritu: *Dij, qui cælum, & terram non fecerunt, pereant.* Et alibi: *Dij Gentium Dæmonia. Dominus autem cælos fecit.* Et rurſus: *Simulacra Gentium argentum, & aurum; opera manuum hominum. Similes eis fiant, qui colunt ea. Poſtquam hæc audiuit Iudex, ira rurſus repletus, iuſſit quidem eius capillos radi in ſuperficie. Illud autem factum eſt; & maximum inſecutum eſt miraculum. Caput enim rurſum fuit comatum. Ex quo Iudex maiore ira motus, iubet prunas ardentes imponi eius capiti, deinde etiam acetum ei infundi, dolores ſic præbens acriores. Propter quæ generoſa Virgo dixit:* Domine Ieſu Chriſte eorum qui in te fiduciam poſuerunt, certum, & firmiſſimum auxilium, qui tuos ſanctos Tres Pueros in medio flammæ ardentis incombuſtos conſeruaſti, tu mihi nunc quoque adſis, & ad ea, quæ propter te ſuſcipiuntur, confirma ſupplicia, ne quando de me liceat dicere inimicis veritatis: Vbi eſt Deus eorum? *Et his dictis tacuit. Poſt preces autem relaxata fuit Martyr à doloribus, & Deum laudabat, ei agens gratias. Quæ quidem ſtatim agre ferens Conſularis, ferreos cadentes obeliſcos iubet infigi vberibus Martyris. Hoc ergo graui ei illato tormento, carnes quidem ferreis illis obeliſcis conſumebantur, Cordis eius amor in Chriſtum magis accendebatur. Deinde etiam iubet lampades ignis eius admoueri lateribus. Illa vero etiam dum lampades accendebantur, interius perſeuerabat in Orationibus, Sed à cruciatu relaxata, vis fiebat, vt Dijs ſacrificaret.*

Martyris conſtantia.

Ierem. c. 10. Pſalm. 95. Pſalm. 113.

Raduntur eius capilli, ſed diuinitus reſtituuntur.

Graui Scruciatus Martyri inferuntur.

Cvm *autem & corde, & labris in confeſsione eſſet immutabilis, Iudex, qui æque, atque ipſa in tormentis conſtans, ad malum erat obſtinatus, iubet lapidem collo eius alligari, & ſic eam deijci in profundum maris. Quod quidem cum factum eſſet, clamabat Martyr:* Ago tibi gratias Domine, quod vt per aquam marinam tranſirem, propter ſanctum tuum nomen, tibi viſum ſit, quo inueniar munda in die reſurrectionis: ſed tua oſtende, vt ſemper, nunc quoque in me miracula, per quæ magnum tuum nomen magis glorificetur in ſecula ſeculorum Amen. *Hæc illa ſic orauit, & diſſoluta ſunt vincula, & ſolus lapis fuit in profundum demerſus. Illa autem (ô miraculum) firmo, ac ſtabili pede ſuper dorſum maris ſtabat, & per aquas tanquam per petram ſolidam gradiens proficiſcebatur ad littus. Interim vero cum vidiſſet manentem Conſularem, & expectantem, quis nam futurus eſſet rei exitus, dixit:* Salue Conſularis. Ne nunc intellexiſti virtutem Chriſti, qui in me operatur? An adhuc contendis cæcutire, & repugnare veritati? ſi ergo, relictis tenebris, ad veram lucem acceſſeris, tibi procurabis ſalutem. Quod ſi perſiſtere velis in prioribus, mihi quidem eris multorum bonorum cauſa, tuæ autem animæ interitum conciliabis. *Hanc diſcendi libertatem cum non ferret vir execrandus, eo autem, quod in ea acciderat, miraculo eſſet ſtupefactus, à ſe diſceſſit, eumque & vox, & ſermo defecit. Cum autem vix tandem ad ſe rediiſſet, nolebat quidem intelligere, dicebat autem:* Vt magnam Galilæi putem eſſe potentiam, perſuadent ea, quæ facta ſunt: ſed ego conabor oſtendere, ea facta eſſe præſtigijs. *Sic dixit, & in eos, qui adſtabant, ſtatim oculos conijciens, iubet eos nudare S. Martyrem, & manibus poſt tergum vinctis, eam rota alligare, & car-*

Demergitur, in profundum maris.

Sed liber De virtute immunis euadit.

Poſt modum denuo excruciatur.

bonum cumulum cum ferreis quibuſdam ſecantibus inſtrumentis ſubſternere, & rotam frequentiùs circumagere, vt contritis paulatim membris, cum graui dolore S. Martyr è vita excederet. Atque machinâ quidem ſtatim perfectâ, ſupremum auxilium ſolito rurſus quoque nunc oſtẽdit. Nam deſcendens Angelus & flammam carbonum extinxit, & robur carnificum diſſoluit, vt nec rotam quidem omninò poſſent circumagere. Hinc animo perplexus, & plane ignarus quid ageret, Præſes non dubitauit alia excogitare ſupplicia. Iubet ergo manuum, & pedum vngues ei euelli; & illi quidem protinus fuerunt amputati: tormentum autem ab illa reputabatur, perinde ac ſi alius pateretur. Ipſe autẽ Iudex rurſus prioribus alia adijciens, ei quoque iubet dentes extrahi, ſed quomodo Præſes in grauibus inueniendis, ita nec illa in grauibus ferendis ſupplicijs fuit defatigata. Itaque purum eius corpus probro afficere cogitauit ſceleratus, & ad miniſtros conuerſus dixit: Eam accipite, & in exceſſum, & medium aliquem locum ducite: & præcones euntes per vniuerſam regionem finitimam, ad probrum ei afferendum conuocent chorum impudicorum. Poſtquam autem probro, & contumelia ſatis fuerit affecta, eam ad me reducite, vt ea quæ deſunt ei adijciam. *Martyr autem Chriſti ei reſpondit*: Eſt mihi Chriſtus, qui omnia ſolâ voluntate tranſmutat, & ſolo nutu, qui hodie animam meam etiam ſuſcipiet immaculatam, tuis, ô profane, diſperſis, & diſſipatis conſilijs. *Hæc cùm dixiſſet, manus ſimul, mentem, & oculos in cælum tollens orauit Deum, quem deſiderabat. Poſtquàm autem orauit, cum pace apud eum depoſuit animam, ſacrificans purum corpus, & ſpiritum ei, propter quem omnia pro nihilo reputabat, melius iudicans mori, quàm etiam præter ſententiam coinquinari. Conſularis poſt eius mortem adhuc voluit alere inſaniam, & ideò iubet eius* Corpus *cum multa arena in ſaccum inijci, & proijci in profundum maris, non magis eam deinde crucians, quàm Chriſtianos, volens eos priuare diuitijs, & gloriâ Reliquiarum. Atque ſic quidem ad effectum deductus eſt Conſularis iuſſus, & in vndas proiectum fuit Corpus Martyris. Sed nec tunc quidem illius oblitus eſt Deus, qui viciſſim glorificat, qui ipſum glorificant. Nam tunc quoque, vt ſolet, oſtenſus eſt faciens magnalia: & Tres quidem totos Dies Corpus tenuit Mare pulchre ſeruatum, & nullo penitùs detrimento affectum. Deinde corpus idem, quod communem coluit Dominum, ipſum quoque omnino reueritum amicè tradidit propinquo littori. Vir autem quidam, cui nomen* Claudius, *moribus mitis ac moderatus, qui Martyrem aluerat ab ineunte ætate, cùm id fideliter ſuſtuliſſet, & præclare condiſſet, in quodam venerando loco id depoſuit, ei raptim conſtructo ſepulchro, non vt illam decebat, ſed vt tempus dabat, vt eorum qui tunc rerum potiebantur, præſcribebat metus. Hic fuit finis Martyris,* CHARITINÆ, Quinto Octobris *Menſis, Anno Domini* CC. XCVI. *in Chriſto Ieſu Domino Noſtro, cui eſt gloria in ſecula.*

Inter preces ſpiritum Chriſto reddidit.

Corpus cum arena ſacco incluſum mittitur in Mare.

Tandem ſepelitur

EN genuina & integra S. CHARITINÆ Virginis, & Martyris ACTA, in quibus Origo HISPANA probanda erit, vt muneri faciamus ſatis. Audi Flauium Dextrum in *Chron. Ann.* 196. de ea loquentem: CARTHAGINE *in Hiſpania* S. CHARITINA *Virgo, & Martyr ſub Diocletiano* VI. *& Criſpino* (lege Conſtantio) *nobiliſſimis Cæſaribus, Conſulibus.* Cui conuenit Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Epitaph. SS. Hiſpan. MS.* ſequenti Carmine:

Origo Hiſpana probatur.

PRO S. CHARITINA VIRGINE, ET Martyre Carthaginenſi in Hiſpania.

Claudius *hoc tumulo ſepeliuit Martyris oſſa,*
Cui CHARITINA *fides nomen & impoſuit.*
Hanc NOVA CARTHAGO *inſignis genuitque viciſſim*

Vrbs

Digitized by Google

Vrbs præclara diu, quam quoque Virgo fouet.
Conſulis hæc quondàm iuſſu lacerata Virago,
Ignes, carbones pertulit atque rotas.
Dentibus euulſis, necnon pedibuſque ſecatis,
Et raſo capite, in mare conijcitur.
Sed pelagus Corpus ſuſtinuit vndique ſanctum
Per triduum, donec illud arêna capit.
Poſtea Chriſticolûm cœtus veneranda fidelis
Pignora ſarcophago condidit ipſe pio.

Non eſt audiendus Petrus Galeſinius *ſupr. fol.* 138. qui Noſtram S. Virginem, & Martyrem in GRÆCIA paſſam refert, quia vt bene notauit Biuarius *d. Ann.* 296. *n.* 2. *fol.* 313. in hoc ſemper erraſſe *Galeſinium*, ſcribentem, Martyres à *Græcis* cultos in eadem Prouincia paſſos. Et probatur, nam in *Menologio Græcorum*, nec in Martyrologio Latinorum Romano, nequaquam origo, nec locus agonis recenſetur; ideo Noſtris ſtandum erit Scriptoribus Antiquis, & recentioribus. *Galeſinij error.*

QVATENVS ad Conſularem Præſidem, ſeu Iudicem, qui in Actis DOMITIVS legitur, & in Menologio *Comes* appellatur, erratum nomen ſuſpicatur Biuarius *d. n.* 2. *fol.* 313. & legendum DECIMIVM, quia eo tempore erat Bæticæ Conſularis *Decimius Germinianus*, vt ex Inſcriptione in marmore inciſa apud *Cordubam*, quam Ambroſius Morales in *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 9 *c.* 26. refert, pateſcit; licet in Codice Biuarij *lib.* 9. pro *lib.* 10. impreſſum ſit. Igitur Inſcriptionis formula hæc eſt, quam idem Auctor omiſit. *Quod nomen Conſulari?*

FORTISSIMO. ET INDVLGENTISSIMO. PRINCIPI. DOMINO. NOSTRO. CONSTANTIO. VICTORI. PERPETVO. SEMPER. AVGVSTO. DECIMIVS. GERMINIANVS. VIR. CLARISSIMVS. CONSVLARIS. PROVINCIÆ. BÆTICÆ. NVM. MAI. Q. EIVS. DICATISSIMVS.

Cui ſententiæ Ego lubens ſubſcriberem, ſi doctiſſimus *Biuarius* probatum relinqueret Prouinciam *Carthaginenſem* tunc temporis inter *Bæticæ* Prouinciæ circulos contineri. Quo caſu *Conſularis Bæticus* poterat *Carthagine*, tanquam ſuæ ditionis vrbe iura dicere, tribunal erigere, & S. Martyrem, vt ſubditam ſuo imperio, corrigere, & punire. Aſt ſi *Carthago* hæc *Spartaria* erat ſub *Hiſpaniæ Citerioris*, ſeu *Tarraconenſis* Conſularis dominio conſtituta, quo pacto, niſi iſto permittente, potuit Bæticæ Conſularis DECIMVS B. Virginem damnare. Quidquid fuerit, *Biuarij* argutiam laudo.

S. ATTILANVS *Epiſcopus Zamorenſis in Hiſpania Confeſſor.*] Huius S. Præſulis memoriam omnes Eccleſiæ Hiſpaniæ antiquitus in diuinis officijs promiſcue celebrabant, & nunc Vniuerſalis concelebrat in *Romano Martyrologio*, vt ex eo liquet apud *Baron. fol.* 618. *lit. H.* ſequenti elogio: *Eodem Die* S. ATTILANI, *Epiſcopi* Zamorenſis, *quem Vrbanus* II. *in Sanctorum numerum retulit.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 164. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 214. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 46. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 138. B. *Martyrologia.*

Digitized by Google

138. Molanus, & cæteri recentiorum. Sequuntur Hugo Menardus in *Benedictin.* *Scriptores.* *fol.* 86. & Arnoldus Wion in *Monastic. Tom.* 2. *lib.* 3. *fol.* 327. & 332. De eo scripsêre Marineus Siculus de *Reb. Hispan. lib.* 5. *fol.* 126. Alphonsus Venero in *Inchirid. Tempor. fol.* 122. Stephanus Garibayus in *Compend. Histor. lib.* 7. *c.* 18. Thomas Truxillo in *Thesaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1830. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 15. *c.* 44. Franciscus Tarrafa de *Regib. Hispan. Ann.* 825. *fol.* 98. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 5. *c.* 62. *fol* 134. Alfonsus Villegas in *Flor. SS. Tom.* 3. *Die V. Octobr. fol.* 134. P. Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib.* 8. *c.* 11. F. Athanasius de Lobera *Histor. Legionens. fol.* 335. *& seqq.* D. D. Angelus Manrrique Episcopus Pacensis in *Annal. Cisterciens. Tom.* 1. *Ann.* 1131. *c.* 8. *n.* 3. M. Ægidius Gonzalez Davila Chronographus Regius in *Theatr. Eccles. Castell. Tom.* 2. *fol.* 394. D. D. Prudentius de Sandoual Episcopus Pampilonensis in *Fundat. Monaster. Sahaguntin.* §. 28. *fol.* 66. F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 1. *&* 2. *fol.* 200. Eius officium commune fuit in Ec- *Breuiaria.* clesijs Hispaniæ, vt ex Breuiarijs Zamorensi, Compostellano, Salmantino, Legionensi, Turiasonensi, Burgensi, & alijs patescit. ACTA breui calculo scripsêre Marineus Siculus, Alfonsus Villegas, Thomas Truxillo, Æmilianus, Sanctorus, à quibus Laurentius Surius *Tom.* 5. *Die V. Octobr. fol.* 88. Nos ea ex Legendario *Zamorensi* dabimus.

ACTA S. ATTILANI EPISCOPI Zamorensis in Hispania Confessoris ex Legendarijs SS. Ecclesiarum Zamorensis, Salmanticensis, & aliarum; & ex Var. Scriptor.

Præfatio. SALVBERRIMVM *siquidem est gesta cognoscere, tùm vt eorum memoria multis semper recensita laudibus in perpetuum eluceat; tùm etiam, & maxime vt illorum opera, nobis documenta sint, & sanctè viuendi iter ostendant. Et quamuis Sanctos omnes venerari iubeamur, eos tamen celebriori laude decet extollere, quibus peculiari quadam deuotione, & charitate præcipuè deuincti sumus. Hinc est, vt Sanctissimi Patris, & Præsulis Nostri* ATTILANI *laudes, & gesta Nos* Zamorani *prosequamur officio singulari, quem apud Omnipotentem Deum, Patronum egregium, & præcipuum Aduocatum semper habemus. Cui Pastore optimo Nos, vt oues propria, quondam custodiendæ, commissi sumus. Huius Parentes, qui vrbem* Tarazonam Hispaniæ *incolebant, cuius & erant nobiles ciues cùm prolis habēdæ percupidi essent, multis, & assiduis orationibus, ieiunijs, oblationibus, & eleemosynis sibi à Deo elargiendam postulabant. Quorum vota Deus exaudire dignatus, iuxta eorum desiderium filium conferre decreuit. Hinc cœlesti reuelatione mater monita dicitur, quæ protinus grauida effecta est, & filium Dei seruitio mancipare promisit. Tempore itaque constituto, eis desideratum contulit filium, quem* ATTILANVM *vocatum, ab infantia sanctis & bonis moribus imbuerunt. Humanarum, atque sacrarum literarum studijs traditus, in diebus paucis mirum in modum profecit. Cùm verò annum Quintum-Decimum ageret, in Monasterio vrbi* Tarazonæ *proximo, vbi parentes eius, incolebant, Monachalem habitum sumpsit. Hîc autem aliquot annos singulari omnium virtutum specimine, & monasticæ disciplinæ obseruantia vixit, donec Sancti Abbatis* Froilani *auditâ fama, ei adhærere, vitamque cum illo agere decreuit. Qui obtentâ Abbatis sui facultate, & fratribus vale dicto, gressus suos ad locum vbi* S. Froilanus *delitescebat perrexit, cuius comes factus aliquantulum cum eo vixit, quo vsquè hominum auras vitare, & publica fugere loca decernentes, solitariæ vitæ habitaculum quærentes aptum ad Montem* Cuturrinum *accessere, vbi vnusquisque sibi ædiculam construxit. Sed cùm eorum fama celebris protinus per totam peruolaret regionem, ad eos audiendos populorum frequentia confluebat.*

Parentum vota.

Natiuitas infantia, & studia.

Monachatus.

Adhæret S. Froilano Abbati.

Digitized by Google

confluebat. Hinc multorum precibus flagitati, ad Oppidum Vesum *descendentes, plures accolas, & aliarum regionum turbas alimentis spiritualibus, & corporalibus refecerunt. Nam constructo Monasterio ibidem diuino fauente auxilio, illicò Trecentis Monachis congregatis,* B. ATTILANVS *eorum Prior adsignatus est. Tunc temporis, cùm res Christianitatis in periculo conspicerentur, frequentibus Sarracenorum victorijs, ita vt continuò, peccatis Nostrorum exigentibus, alterum timeretur excidium,* Froilani *Abbatis, &* ATTILANI *Prioris virtutes, & prodigia ad* Legionensium *Regem deuenere, qui eorum Sanctitatem exaudiens, ad se, vt venirent, rogauit. Adfuit* Froilanus, *cui Rex regni statum, Agarenorum insolentias, & temporum angustias propalauit. Ast abbas sanctissimus Regi, & Proceribus iram Dei propter eorum, & populi peccamina, detexit, & quid faciendum, vt Numinis misericordiam promererent prædixit. Quò in Monasterium reuersus, & copiosâ pecuniâ donatus, Taborense Cœnobium construxit, & post modum* Morelolense, *vbi cum Priore* ATTILANO *aliquantulum vixit. Et cùm eo tempore Ecclesiæ vrbis* Zamorensis, *&* Legionensis *Præsulibus orbatæ essent, horum Sanctorum famâ Rex, Clerus, & populus allecti,* ATTILANVM Zamoræ, Froilanum Legionis *Pontifices elegêre, & in Die Pentecostes solemniter consecrantur.* ATTILANVS *itaque in Cathedra sublimatus, protinus templa, populos sibi commissos, & clerum mirâ solertiâ regere cœpit, ac per decennium continuos pertulit oratione frequenti labores Sed cùm suæ iuuentutis aliquarum imperfectionum recordaretur, pœnitentiam agere instituit, & peregre proficisci, abesseque pœnitens decreuit. Quod vt absque nota perficeret, causas, rationemque abeundi suis fideliter demonstrauit, quibus redditus Episcopatus pauperibus dari, præcepit, si aliter verò fieret, Deum testabatur, qui eos æterno supplicio damnaret. Iamque discessum parabat, cum ecce cuncti ciues vno pectore, & ore clamantes, dicebant:* Ne oues Pastor deseras, te quocumque ieris sequemur. *At Beatissimus Præsul eis benedicens futurum reditum breui promisit. Iamiamque itinerans, dum Vrbis pontem, qui iuxta Diui* Laurentij *Templum est, petransiret, annulum Pontificalem ex digito extrahens, hisce verbis in flumen deiecit:* Quando te reuidero, omnium delictorum meorum veniæ certus ero. *Inde cum vno familiari comitatus iter arripuit. Quo post aliquot dies clam relicto, mutato habitu, sub paupere veste, solus mendicans, loca sancta visens, biennium peregrinauit. Post hæc autem vocem cælitus emissam audiuit, sibi dicentem:* ATTILANE propera tuum visere Episcopatum: exauditæ namque sunt preces tuæ. *Quo audito, iam vesperascente die, cum tenebris exortis* Zamore *appropinquaret, ad* S. Vincentij de Cornu *paruam ædiculam, Sancto* Sepulchro *vicinam, anhelus, & defessus diuertit. Eum heremicolæ vir, atque vxor recipiens, tenui cœnâ præstitâ refecerunt. Qui sequenti die lucescente, in Palatium Episcopale pro sportula petenda (vt consueuerant) profecti,* ATTILANVM *sibi in domo suâ quiescentem, & custodem reliquêre. Quibus cùm pisciculi pro eleemosyna largirentur, sui hospitis memores pro eo etiam portionem postulant. Quibus vnus magnus piscis datur pro illis tribus, reliquis exiguis pisciculis dimissis. Qui ad ædiculam reuersi, grandem illum piscem* ATTILANO *exenterandum tradunt, dùm ipsi pro aqua, & igne quærendis, eunt. Tunc verò S. Præsul dum illius piscis lactes euolueret, intra illius vterum, annulum Pontificalem quondam in fluuio deiectum, reperit. Tunc genibus flexis, manibusque in cælum leuatis, Deo ingentes gratias agens, dixit:* Benedictus Dominus Deus Israël, qui visitauit, & fecit redemptionem seruo suo. Magnificent misericordiam tuam omnes qui nouerunt te, qui tempore opportuno ostendis miserationes tuas, & famulos tuos extollis, & exaltas. Quando Domine meruit anima mea videre munificentias tuas, & quando consequi opem in medio tribulationis meæ: Benedi-

Prior Monasterij eligitur.

Et Episcopus Zamorensis.

Peregrinari constituit.

Ad suam sedem reuerti iubetur.

Annulum Pontificalem in ventre piscis inuenit.

Gratias Deo agit.

ctus in æternum Domine, qui facis mirabilia magna solus, & timentes te glorificas, & glorificantes te, das illis escam tempore opportuno. Quis sum ego Domine, vt misericordias, quas hodie dextera tua mihi præmisit, indignus homunculus promerem? *Quibus dictis continuò totius Vrbis campanæ, nullo pulsante, sonitum ex se dedere. Quod miraculum videntes vniuersi ciues, stupentesque hospitia, & Ecclesias perquirunt; & cùm nihil certum inuenirent, Dispensator Episcopi, illius pauperis recordatur, pro quo Eremicolæ eleemosynam petierant. Quo audito, ciuitas vniuersa ad Ædiculam illam propere confluit. Quibus* ATTILANVS, *& si veste diruptâ, sacco, atque centone ante indutus erat, tamen statim, mirabile visu, cælesti, ac pretioso cultu Pontificali ornatus, ciuibus ad se quæsitum obuiam venientibus egreditur. Quod cuncti videntes admirati Pontifici gratulantur, & cum grandi gaudio, & pompa eum in vrbem deducunt. Vbi sancte, atque pie viuens post Septennium in Domino obdormiuit, Die* V. Mensis Octobris *Anno Domini* M. IX. *Ætatis suæ* LXX. *Pontificatus* XIX. *Cuius* Corpus *lachrymis omnium tumulatum, ad eius sepulchrum hoc insculpsit Epitaphium deuotio.*

Campanæ sonitum ex se dedere.

Moritur.

Continet hæc fossa ATTILANI *Præsulis ossa,*
Quem Zamora *diu est venerata decora.*
Iste sub Abbatis Froilani *nomine, gratis*
Dùm Monachus viuitque, Prioris munus obiuit.
Denique Pastoris baculo exaltatus honoris,
Omnibus ornatus virtutibus iste Beatus,
Et populum rexit; nec iuris symbola flexit.
Pauperibus factus Pater, cognomina nactus
Est pia; pupillisque Magister factus, & illis
Distribuens panes: reprimebat robore canes
Omnibus in locis elegantis fulmine vocis.
Et viduis tutamen erat, nam pectora flamen
Imbuerat tantis dogmatibus inclyta sanctis,
Vixerit vt Præsul charismate plenus: Et exul
(Vt fieretque Deo gratus) funesta reatus
Antiquæ vitæ plorans peccamina tritæ
Transegit binos annos; ac denique humanos.
Conuertens gressus, cælesti voceque pressus,
Amplectensque bonos, quos mittunt cymbala sonos,
Vrbem concedit, Sanctusque ad munera reddit
Pastoris grata. Hinc conscendens Astra beata;
Nobus in hac fossa & vota obserauit, & ossa.

Canonizatur.

Hinc cùm pluribus clareret miraculis, & Deus assiduis eius sepulchrũ honoraret prodigijs, quibus Hispania *tota inuisebatur impleta,* Vrbanus II. *Pontifex Maximus S. Præsulem inter Sanctorum numerum adscripsit. Anno Domini* M. LXXXIX. *vel circiter. Cuius sacra pignora in Ecclesia* S. Petri, *quæ tunc Cathedralis erat, honorificè eleuata, & in Ara Maiori reposita, intra argenteam arcam inclusa, aliquando permansere, donec ibidem inuento Corpore* S. Ildephonsi *Præsulis* Toletani, *quod Christiani*

Toletani

Digitized by Google

Toletani *in illa Eccleſia reconditum in* Hiſpaniæ *excidio reliquerant, illud iuxta* S. ATTILANI *ſacras exuuias ſimili argenteâ thecâ, ſupra arcum, loco Maioris Aræ, ferreâ crate cuſtoditum, & ſeptem clauibus obſeratum, repoſitum viſitur. Quorum Deus meritis Sanctorum hucuſque mirabilia facit hominibus opem illorum implorantibus, & fide plenâ ad eorum ſepulturas concurrentibus, vt innumera ad parietes Templi pendentia teſtantur ſpolia, Præſtante D. N. Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & S. Spiritu regnat in ſecula. Amen.* *Sepulchri locus.*

HÆC ſunt ACTA genuina S. Præſulis, in quorum contextura plura veniunt. examinanda, quæ prorſus Noſtros antiquos Scriptores latuere, aut incurioſa inueſtigatione. Illa ex inſtituto prolixius delibabimus, vt Actorum ecphraſis, temporum veritate, illuſtrior exiſtat. Hinc etiam ACTA *B. Froilani* Epiſcopi *Legionenſis*, qui S. ATTILANVM erudiuit, illuſtrabuntur.

PRIMVM, *quo tempore vixere* SS. ATTILANVS, *&* Froilanus? Cui quæſito reſpondent *Tarrafa, Siculus*, & plurimi ex Noſtratibus, illos vitam eremiticam, & monaſticam egiſſe ad Annum Domini DCCC. L. temporibus *Alfonſi* Regis cognomento *Caſti*, vel *Alfonſi* cognomento *Magni*. Sed proculdubio hanc opinationem ſuſpectam eſſe nouiter affirmant Athanaſius Lobera in *Vit. S Froilan. c.* 25. *& c.* 34. & in *Vit. S. Atilan. c.* 19. & in *Hiſtor. Legion. c.* 19. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 2. *Centur.* 6. *fol.* 205. Qui ſub Regibus *Ramiro* III. & *Veremundo* II. ad apicem ſanctitatis, & Præſulatus peruenisſe contendunt. Quod vt probent, & errorem antiquorum ſcriptorum oſtendant, plurimas ſubſcriptiones priuilegiorum tempore *Veremundi* factorum *S. Froilani* recenſent, ab Anno DCCCC. XC. ad Annum M. VI Inter quæ illud, quod Rex *Veremundus* conceſſit Monaſterio *Carracetenſi* nunc Ordinis Ciſtercienſis, & tempore illo Ordinis Benedictini, celebre eſt, quod idem Lobera in *Vit. S. Froilan. c.* 25. *fol.* 115. refert cuius priuilegij confectio, & ſubſcriptiones, ſic ſe habent: *Facta Cartha Die* XXVII. *Menſis Nouembris, Era* M. XXVIII. *Veremundus ſereniſſimus Princeps votum, & holocauſtum meum, quod ſponte Ego Deo meo pro remittendis peccatis meis & abſoluendis delictis, hoc teſtamentum offero, & in Concilio manu propria ſignum ſignaui ſolito more, & Dei amore.* † *Sub Chriſti nomine* Armentarius *Dumienſis Sedis Epiſcopus, Confirmat.* † *Sub ope Domini, & eius auxilio* Pelagius *Lucenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † *Cum almifica Dei potentia Petrus Irienſ & Apoſtolicæ Epiſcopus & confirmat.* † *Dextera Dei aſcitus* Ximenius *Aſtoricenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † *Clarus, & Magnus* FROILANVS *Legionenſis Epiſcopus, Confirmat.* † *Samphirus Presbyter, qui dictauit, & poſt Aſtoricenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † Dominicus, *qui vult eſſe Epiſcopus, & non eſt Conf.* Hactenus priuilegium. Aliud de *Anno Milleſimo* relatum à Yepes d. *Tom.* 5. *in Appendic. Scriptur.* 24. *fol.* 445. *col* 2. quo S. FROILANVS Epiſcopus *Legionenſis* donat aliquas Eccleſias Monaſterio, & Fratribus S. Benedicti de *Sahagun*, cuius finis ſic: *Factum textum ſcriptura notum die. quod erit* XXIII. *Kalend Octobr. Era* M. XXXVIII. *Regnante Rege* Veremundo *in regnum auorum ſuorum.* Poſt hæc ſequuntur ſubſcriptiones *Froilani* Epiſcopi Regis, & aliorum. Ex quibus priuilegijs liquet, *S. Froilanum* vixiſſe tempore *Veremundi* II. Regis Legionenſis. ab Anno DCCCC. XC. quo ſignauit, & confirmauit priuilegium *Carracetenſe*, hoc eſt Era M. XXVIII Hinc crederem Cardinalem Cæſarem Baronium hallucinatum in *Annal. Eccleſ. Tom.* 11. *Ann.* 1027. *n. penult.* dicentem SS. ATTILANVM, & *Froilanum* eo tempore, id eſt, Anno M. XXVII. vixiſſe; forte quia inuenit Purpuratus ſcriptum Era M. XXVIII. quam Annum Chriſti ſuſpicans, in illum errorem cecidit, vt notauit Yepes *d. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 2. *fol.* 206. Ex ſecundo etiam priuilegio itidem patet, *S. Froilanum* Epiſcopum fuiſſe *Legionenſem* Anno *Mileſimo*, cum illius donationis compoſitio facta referatur Era M. XXXVIII. Regnante *Veremundo Legionis. Gallecia*, & *Aſturum* Rege; ergo perpuram *Tarrafa, Siculus*, & alij ex Noſtratibus contendunt, Sanctos hoſce Præſules vixiſſe ad Annum DCCC. L. *Quo tempore vixêre S. Attilanus, & Florianus?* *Baronij hallucinatio.*

SECVNDVM ex ſupradictis, apparet, erraſſe ſcriptores Lectionum Breuiariorum

Qui Rex eos in Legionem vocauit.

riorum *Compostellanæ*, *Salmantinæ*, *Abulensis*, & aliarum Ecclesiarum, qui referunt, hos Sanctos Viros *Legionem* euocatos fuisse ab *Alfonso Legionis* Rege, qui illos audiuit, fouit, & plurima donaria concessit. Nam vt ex *Chronologia Regum Legionensium* colligitur, nullus fuit Rex *Alfonsus* tunc temporis, nec ante SS. Præsules, nec post eius discessum, ergo tempore *Veremundi* facta eorum recensenda sunt, maxime stantibus subscriptionibus Priuilegiorum, quæ referunt *Lobera*, & *Yepes*. Hinc iste contendit SS. Pontifices vere, & realiter in viuis fuisse tempore *Veremundi*, & ante sublimationem *Alfonsi* V. Regum, ideo in Lectionibus perperam scriptum SS. Antistites *Legionem* deuenisse mandato Regis *Alfonsi*, cum notum sit ex Historia Regum Legionensium, nullum illius nominis Regem in *Legione* extitisse tempore, quo priuilegia à *S. Froilano* subscripta, fuere concessa. Errauit proculdubio Ambrosius Morales *Histor. Hispan. Tom.* 3. *lib.* 15. *c.* 44. dicens, S. ATTILANVM ad infulas Episcopatus *Zamorensis* euectum tempore *Alfonsi* cognomento *Magni*, quia vt inquit Yepes *d. Ann.* 985. *c.* 1. *fol.* 199. iste eruditissimus Chronographus hautquaquam inuenit Priuilegia, quæ in Archiuo S. E. *Legionensis* adseruata, adhuc conspiciuntur: ideo miratur eius incuriam, qui licet alias fuerit Chronologiæ verissimus indagator, in hoc magnopere eius obdormiuit solertia. Sed postmodum idem Yepes *c.* 2. *fol.* 205. *col.* 2. causam erroris à *Moralio* contracti refert, scilicet inuenisse tempore *Alfonsi Magni* subscriptiones in priuilegijs illius Regis nomine ATTILANI Episcopi *Zamorensis*; sed prorsus hæ subscriptiones fuere alterius ATTILANI, qui tempore Regis Magni sedem Episcopalem *Zamorensem* rexit, ita *Athanasius de Lobera*, & *Yepius*, Necnon valde mirãdum est etiam de Nostro amico eruditissimo M. Ægidio Gonzalez Dauila, Chronographo Regio, qui *Tom.* 2. *Theatr. Eccles. Castell. fol.* 394. confundat duos illos ATTILANOS, Ecclesiæ *Zamorensis* Antistites, & vnius acta cum alterius rebus gestis confundat, nullo discrimine inter vtrumque consignato, vt prolixius, & verius discriminant Scriptores relati, quibus adhæret D. F. Angelus Manrrique Episcopus Pacensis in *Ann. Cistercienf. Tom.* 1. *d. c.* 8. *Ann.* 1131. *n.* 1. *& sequent.* Ex quibus omnibus liquet, SS. Præsules proculdubio tempore *Veremundi* II. Regis Legionis insulas Ecclesiarum *Legionensis*, & *Zamorensis* induisse.

Ambrosij Morales lapsus.

Quem etiam contraxit M. Ægidius Gonzalez.

An Monachus Sahagunti-nensis?

TERTIVM, An S. Episcopus ATTILANAS fuerit Monachus in Cœnobio *Sahagunti-nensi*? D. F. Prudentius de Sandoual in *Fundat. Monaster. Sahagunt.* §. 17. *fol.* 25. asserit quòd sic; adhoc mouetur ex relatione antiqui codicis in Bibliotheca illius Cœnobij adseruati, in cuius calce hæc verba leguntur:

> LIBER *de Virginitate* S. MARIÆ, *quem composuit S. Ildephonsus Toletanæ Sedis, post S. Eugenium, Episcopus: & manu sua transcripsit* ATTILANVS, *Monachus de Dños Sanctos, & postea Numantiæ Episcopus.*

Vbi verba *de Dños Sanctos* intelligit de Monasterio *SS. Facundi, & Primitiui.* Sed reuera fallitur *Sandoual*, nam ATTILANVS ille, qui Codicem istum transcripsit, minime fuit Noster S. Præsul, sed primus ille de quo supra, qui vixit tempore *Alfonsi Magni*, & patet, quia S. ATTILANVS, cuius hoc die Vniuersalis Ecclesia memoriam recolit, cucullam Ordinis Benedictini in Cœnobio iuxta *Tarazonam* extructo, recepit, à quo diuersans, vt *Froilanum* quæreret, ad Montem *Cuturrinum* aduenit, cui adhærens nunquam à S. Abbate discessit, ergo ATTILANVS Noster nunquam Monachum egit in Cœnobio Sanctorum Facundi, & Primitiui.

Cuiui Pontificis iussu inter Sanctos ascriptus?

QVARTVM *à quo summo Pontifice fuerit canonizatus*? In hac Quæstione varij varia dixere, Basilius Santorus Ioannes Marieta, Ioannes Maldonado, & Cayrascus in *Vit. Sanctor.* contendunt hanc canonizationem perfectam fuisse ab *Vrbano* I. Pont. Max. qui annum minime referunt. Laurentius Surius, & Marineus Siculus contendunt factam ab *Vrbano* II. Pontifice Maximo ad Annum Domini M.

1. Opinio.

II.

Digitized by Google

II. regnante in Hiſpania *Enrrico*. Ioannes Molanus Petrus Galleſinius, Ambroſius Morales,& Cardinalis Baronius affirmant canonizationem fuiſſe tempore *Vrbani* II. Pont. Max. circa Annum Domini M. LXXXIX. Quorum opinioni ſubſcribunt Athanaſius de Lobera, Antonius Yepes, Angelus Manrique, & Nos; & probatur euidenti ratione. Nam ſi *Vrbanus* I. ſedem Petri rexit ante DCC. LXXX. annum mortis ATTILANI, quo pacto potuit in Sanctorum numerum referre qui nondum in viuis erat, nec fuit per fere Octo ſecula? Ideo *Sanctori*, & aliorum Scriptorum primæ opinationis relatio expugenda erit. Nec aliter ſecunda Surij. & Siculi, qui canonizationem adſignant ſub *Vrbano* II. ſed Annum Mileſimum ſecundum appingunt. Quia ſi *Vrbanus* II. Eccleſiam Dei regendam ſuſcepit Anno Domini M. LXXXVII. quo iure Scriptores iſti aſſerunt *Vrbanum* II. canonizaſſe S. Præſulem Anno Milleſimo ſecundo? Ergo aut eſt error in prælo, aut computationem Pontificatus *Vrbani* II. ignorauere, quod non eſt dicendum de tantis, & eximijs viris. Tertia igitur ſententia proculdubio verior eſt, quæ firmata hodie permanet, auctoritate *Romani Martyrologij*, quo dicitur expreſſe: *Quem Vrbanus Secundus in Sanctorum numerum retulit.*

II. Opinio.
III. Opinio.
Reſpondetur I.
Reſpondetur II.
Suſtinetur III.

QVINTVM, *An etiam* S. Froilanus *inter Sanctos adſcriptus fuerit*? Reſpondeo affirmatiue, quia omnes Eccleſiæ Hiſpaniæ, maxime Caſtellæ Veteris, Galleciæ, & Legionis officium huius S. Præſulis in ſuis vetuſtis Breuiarijs recitauere, vt videre eſt in eius codicibus impreſſis. & MSS. quod & *Cæſar Baronius* primum faſſus eſt in *Annal. Eccleſ. Tom.* 11. *Ann.* 1027. prope finem, his verbis: *Regebat tunc ipſam Eccleſiam* Legionenſem (lege Zamorenſem) ATTILANVS *Epiſcopus, qui egregia claruit ſanctitate, ſicut &* FLORIANVS (ſubſtitue FROILANVS) *Presbyter, qui Sanctorum honore digni, iure* CATALOGO *ipſorum reperiuntur aſcripti*, En ex *Baronio* vtriuſque canonizatio, ſed cur ATTILANVM, quem perperam *Legionenſem* Epiſcopum nominat, in *Martyrologio Romano* conſcripſerit, & FROILANVM, quem tantum Presbyterum vocat, omiſerit, me latet. Vnum hoc omittere nequeo, quod plurima Sanctorum agmina Hiſpanorum ab Eccleſiaſticis ſunt amandata Tabulis quæ ſi Purpuratus agnoſceret in Officijs Eccleſiarum, proculdubio in Catalogo Romani Martyrologij reponeret, ſed procul exiſtens, nec notitiam Noſtrorum Diuorum percipiens, ea incognita reliquit.

An Froilanus etiam in numerum Sanctorum ſcriptus?

ZAMORA Vrbs Epiſcopalis Hiſpaniæ, cuius topographiam dedimus ſupra *Tom.* 3. *Die XXVI. Maij. fol.* 360. vbi primam opinionem ex Roderico Toletano *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 16. retulimus, nunc ipſius ſententiam circa etymologiam vrbis huius ſubijciemus. Inquit ergo, quod in huius vrbis ſitu, & terminis inueniuntur paſſim lapides, quos *Turqueſas* vocitant, & ab Arabibus, & Sarracenis ZAMORAS huiuſmodi lapides dicti Cuius occaſione moti, qui Hiſpanias occuparunt, hanc vrbem ZAMORAM nominauere Quidquid ſit eam antiquiſſimam fuiſſe ferunt, & tempore Romanorum conditam, itaut aliqui eſſe *Numantiam* ſomniaſſent. alij *Senticam* credidiſſent, ſed omnes hallucinati ſunt. Nam *Numantia* fuit iuxta *Soriam*; *Sentica* vero ſecundum meliorem, & magis conſonam computationem *Simancas* creditur. Ideo qui de hac vrbe plura videre deſiderat adeat Medinam in *Magnit. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 82. & *lib.* 2. *c.* 84. Rodericum Toletanum *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4 *c.* 16. *lib.* 5. *c.* 15. *lib.* 6. *c.* 13. Ambroſium Moral. *Hiſtor. Hiſp. lib.* 15. *c.* 27. *lib.* 16. *c.* 18. & 43. & alios.

Topographia.

Digitized by Google

PRIDIE NON.

Octobris.

DIES VI.

A. AGGENI *in Gallia* SS. FIDIS, & SABINÆ *Virginum, & Martyrum, quæ orta ex* Auguſta Emerita *Luſitaniæ Colonia, pro fidei confeſſione comprehenſæ, à Datiano Præſide, poſt innumerabiles cruciatuum agones martyrio coronatæ ad trophæum feliciter cucurrerunt. S. Fidis ſacra lipſana in Cœnobio* S. Cucuphatis de Valles *adhuc honorifice ſeruantur, & debita pietate coluntur.*

B. *Ibidem* SS. PRIMI & FELICIANI *Martyrum, qui identidem ab ipſo Datiano tenti ob fidei confeſſionem, carcerati, flagellati, & cæſi, demum ceruicibus abſciſſis, ad martyrij palmam deuenere. Quorum ſacra pignora in Monaſterio* S. Petri Biſoldunenſi *in Catalonia honorificâ reconduntur pietate, & debito venerantur cultu.*

C. *In* CALABRIA *depoſitio* S. BRVNONIS *Confeſſoris, qui* Carthuſianorum *Ordinem inſtituens, pluribus excelluit miraculis: Cuius inſtitutum auſteritate formidabile, & ſilentij obligatione tremendum, apud* Hiſpanos *extenſum, plurima* Cœnobia *indigetat, & inſignes ſanctimoniâ, & doctrina Viros emittit.*

NOTÆ.

A. *Virginum origo probatur.*

SANCTÆ FIDES, *&* SABINA *Virgines, & Martyres.*] Romanum Martyrologium Baronij *h. lit. D. fol.* 620. licet tantum enumeret S. FIDEM, & omittat S. SABINAM, proculdubio conſtat eas iunctim hoc die, ex Noſtratum relatione, paſſas pro Chriſto AGGENI in *Gallia*.. Hoc ſcriptum reliquit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 300. his verbis, AGGENI *in* Gallia *Sanctæ Virgines, & Martyres* FIDES, & SABINA, *domo, genteque* Hiſpanæ, *ex Vrbe* CIVITATENSI (lege EMERITENSI)

TENSE) *ſub Daciano paſſa, Galliarum, & Hiſpaniarum crudeliſſimo Præſide.* Fuiſſe illas origine *Hiſpanas* ex Vrbe Auguſta EMERITENSI, non CIVITATENSI, vt in editis codicibus *Dextri*, ſcribitur, patet ex *Epigrammate* à Nobis ſuperius recenſito *Tom. 1. Die VI. Ianuar. fol. 78.* & *Tom. 3. Die V. Iun. fol. 436.* vbi agens Epigrammatarius vetuſtiſſimus de *S. Deciano* Emeritenſi, hiſce carminibus exorditur:

Emerita *ô felix Vrbs ſemper prodiga Diuis,*
Quæ paſſim cœlos Martyribuſque reples.
Pluribus Eulaliæ *ditâris agône triumphos;*
Pluribus & Iuliæ *nobilitata manes.*
Macra, FIDES*que tuos,* SABINA*que Martyres almæ*
Agnoſcunt, longe de licet, vltro lares.

Hos ſequuntur Ferdinandus Perezius de Guzman. in *Valer. Hiſtoriar. lib. 3. t. 3. c. 5.* Ioannes Vaſſeus in *Chron. Hiſpan. Ann.* 306. Stephanus Garibay. in *Compend. Hiſtor. lib. 7. c.* 44. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *c.* 29. Barnabas Moreno *Hiſtor. Emeritens. lib. 2. c. 9. fol.* 114. F. Franciſcus Biuar. in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 300. *Comment. 1. n. 1. fol.* 316. Rodericus Caro in *Dextr. lit. F. fol.* 98. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom. 1. Cent. 4. c.* 34. & alij plures. Qui omnes coniungunt paſſionem SABINÆ, & FIDIS, tanquam vno die, menſe, anno, & Præſide perfectam, licet apud *Martyrologos*, & Mombritium, Surium, Equilinum, & alios, omiſſum SABINÆ ſit nomen. Igitur de S. FIDE agunt in ſuis Matyrologijs Beda, Vſuardus, Ado, Galeſinius, Peregrinis, Maurolycus, & cæteri recentiores cum Romano his verbis: AGGENI *in* Gallia *natalis* S. FIDEI *Virginis, & Martyris, cuius exemplo* B. Capraſius *ad martyrium animatus, agonem ſuum feliciter conſummauit.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 164. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 214. *col.* 2. Ieronymus dela Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 48. Andreas Sauſſay. in *Gallican. Tom. 2. fol.* 693. Eius ACTA collegêre Boninus Mombricius *Tom. 1. fol.* 270. Petrus de Natalibus in *Catalog SS. lib. 9. c. 26.* S. Antoninus in *Summ. 1. p. tit. 8. c. 1. §. 24.* Laurentius Surius in *Act. SS. Tom. 5. h. d. fol.* 308. quæ damus additis ex Noſtris Scriptoribus, origine, & alijs circunſtantijs ad plenam Actorum relationem. *Martyrologia.*

ACTA S. FIDEI VIRGINIS Hiſpanæ, & Martyris Aggenenſis in Gallia ex MSS. Codicibus à L. Surio, & alijs.

FIDES *illuſtriſſima Virgo ex vrbe* Auguſta Emeritenſi *in* Vettonia, *ſeu* Luſitania *oriunda, & ex parentibus clariſſimis ſplendidiſſima proles procreata, alumna Ciuitatis illius in ortu, facta eſt patrona* Aggenſium Gallorum *in paſſionis obitu. Nobilis quoque Veteranorum, & generoſâ ſtirpe parentum, facta eſt Chriſti munere nobilior; quia candidâ ſtolâ virginitatis induta, decus, & exemplum martyrij cunctis Chriſti fidelibus fuit; nam fulgens fide in Domino Ieſu-Chriſto odorem bonæ ſuauitatis protulit. Vitam namque temporalem perdere voluit, vt poſſideret æternam: quia ab infantiæ cunabulis Dominum Ieſum-Chriſtum dilexit, & ſuum duxit eſſe auctorem. Iuuenis quidem illatæ paſſionis fuiſſe dicitur tempore, ſed ſenſu, & opere ſenex manebat. Pulchra erat facie, ſed pulchrior mente; virginitatis quoque candore formoſiſſima, vultuſque hilaritate ſerena. Eodem igitur tempore Præſes ſceleratiſſimus, nomine* Da- *Origo.* *Partes naturæ in Virgine.*

cianus

cianus, *directus ab Imperatoribus profanis, Diocletiano, & Maximiano, qui tunc Romæ arcis primatum regere videbantur, cùm* Aggenenſem *vrbem ingrederetur, dolo inſtigatus Diaboli, quatenus ſacrilegos remuneraret beneficijs, atque Chriſtianis ibidem metu ipſius latentibus atrociſſimas pœnas inferret, continuò beatiſſimam Virginem* FIDEM *iuſſit accerſiri, & ſuis conſpectibus repræſentari. At illa ſe ſponte miniſtris offerens, corpuſque ſuum vndique ſigno* S. Crucis *muniens, orabat ad Dominum dicens:* Domine Ieſu-Chriſte, qui tuos ſemper in omnibus adiuuas, adeſto nunc mihi famulæ tuæ, & præbe ori meo ſermonem acceptabilem, quem in conſpectu Tyranni huius reſpondeam. *Et armata vexillo* S. Crucis *in fronte, ore, & pectore, Sancteque roborata Spiritu, hilari animo perrexit. Cùm autem adſtaret coram Præſide, ait ad eam blando ſermone:* Quod eſt nomen tuum? *Cui* S. FIDES, *nullo perterrita metu, reſpondit:* Ab exordio iuuentutis meæ Chriſtiana ſum, ideo FIDES nomine, & opere vocor, & Domino meo Ieſu-Chriſto totâ mentis deuotione deſeruio, illiuſque nomen confiteor, illi me totâ intentione committo. *Præſes verò callidâ, ſimulatâque tranquillitate paulò indulgentius reſpondit:* Accipe ô Iuuencula conſilium pulchritudini, atque iuuentuti tuæ neceſſarium, & ceſſa ab hac confeſſione, & ſacræ Dianæ ſacrifica, quia ipſa eſt ſexui veſtro conſimilis, & multis muneribus te amplificabo. *Quam promiſſionem Chriſti Virgo velut nihilum reputans, ita reſpondit:* A patrum traditionibus cognoui, quia omnes Dij Gentium Dæmonia ſunt, & tu mihi blanditijs perſuadere vis, vt Ego eis ſacrificare debeam. *Præſes verò irâ motus ait ad eam:* Vt quid præſumſiſti Deos noſtros dicere Dæmonia eſſe? Aut proſtrato corpore quantocyus Dijs ſacrifica: aut diuerſis te faciam interire ſupplicijs. *Tunc* S. FIDES *ſecura de præmio, exemplo Sanctorum Martyrum roborata, has audiens minas, & deſiderans à terrena vita, ad ſupernam gloriam migrare, in hanc vocem prorrupit, dicens:* Ego pro amore Domini mei Ieſu-Chriſti non ſolùm pati diuerſa ſum parata tormenta; ſed etiam mortem pro eius confeſſione ſubire deſidero. *Tunc Præſes magis ſuccenſus iuſſit ſatellitibus, vt S. Virginem inferrent intectum areum, & ſuperpoſitam per quatuor partes extenderent, ignemque ſupponerent, vt eius tenera membra tàm crudeli diſrumperentur ſupplicio. Itaque candentem craticulam S. Virgo vltrò conſcendens, diuaricatis membris per quatuor partes extenditur, loriſque ferreis coarctata per flammeam cratem prouoluitur. Cui impij miniſtri ferreis batillis prunas ardentes ſubijciunt; adipeque flammis iniecto, ad latera vſque torrida incendia ſubuolare cogunt. Quod videntes, qui aderant, vnâ voce clamauerunt, dicentes:* O impietas, & iniuſta iudicia! innocens, & Dei cultrix, & primæ dignitatis honore præfulgens, cur abſque vllo facinore grauiſſimis ſupplicijs mancipatur? *Multi enim qui videbant* S. FIDIS *conſtantiam, crediderunt in Dominum Ieſum-Chriſtum, & glorioſam ſunt martyrij coronam conſecuti. Dùm hæc ita geruntur, à Deo electus Martyrque futurus* S. Capraſius *cum cæteris Chriſticolis perſecutionem ſacrilegi Tyranni declinans, ad Septemtrionalem vrbis plagam ſub foramine cuiuſdam rupis poſitus latebat, & omnia, quæ intra muri ambitum gerebantur, clarâ oculorum acie proſpiciebat exinde. Qui ſub eiuſdem diei articulo, ab ipſo ſpelunca foramine ad vrbis propugnacula adſpectum dirigens, vidit S. Martyrem ſuper carbonum incendia impiorum immanitate torqueri. Eleuatis igitur oculis, & cœlum intuens, orationem Domino profuſis precibus effundebat, vt famulam ſuam in præſenti certamine faceret eſſe victricem. Rurſuſque Athleta Chriſti eleuatis oculis in cœlum totâ mentis auiditate proſpexit, & iterùm humo proſtratus petebat à Domino, vt ei cœleſtem oſtenderet virtutem, ſtatim petitionis ſuæ deſideratum conſecutus eſt effectum. Vidit namque de nubibus columbam, vt niuem candidam deſ-*

Siſtitur ad Tribunal Iudicis.

Præſidis cautelis ſapienter reſpondet.

Conſtantia Virginis.

Aſſatur in craticula, & grauiter torquetur.

S. Capraſius videt ex latebra paſſionem Virginis.

cendere

Digitized by Google

cendere, & coronam interlucentibus gemmis ſupra Solis ſplendorem rutilantem, cæleſtibuſque margaritis refulgentem, ſuper caput glorioſæ Virginis, & Martyris ponere. Ipſam quoque Dei famulam, niueo ſplendidoque habitu indutam proſpiciens, agnouit perpetuæ ſalutis brauium eſſe conſecutam, quam tanto munere videbat ditatam. Columba igitur è cælo veniens, vt diuina potentia in reliquum tempus circa Martyrem ſacram mirabilior fuiſſe prædicaretur, blando alarum volatu, dulciquè pennarum applauſu cum imbrifero rore totam vim flammarum extinxit, pyramquè incendij torridi, quaſi irriguis fontibus tali volatu repreſſit. Vir etiam Sanctus vidit B. FIDEM *veluti pugilem egregiam, non tortorum ictibus læſam, non igne exuſtam, neque corpore ſanciatam, ſed cæleſtibus ornamentis ſtare redimitam. Quam virtutem tàm præclaram, támque mirabilem mox vt prædictus Dei famulus* Caprasius *oculis ſpiritualibus conſpexit, ſupernis gaudijs dignam eam futuram intellexit. Cuius Martyris exemplo ſuccenſus in vrbem deſcendens Chriſtianum ſe proclamat, & grauiter tortus, tandem coronatur, poſt S. Virginem* FIDEM, *quæ protinus vt è flammis immunis exiuit ſpiritum Deo reddidit* Pridie Nonas Octobris *Anno Domini* CCC. *Cuius corpus ibidem ſepultum, demùm tempore* S. Dulcidij *Epiſcopi* Aggenenſis *inuentum, & honorifice collocatum eſt. Tandem ad Cœnobium, Benedictinorum Monachorum* S. Cucuphatis del Valles *tranſlatum in* Cathalonia *ibidem ſingulari deuotione colitur, & honore debito cuſtoditur.*

Et columbam coronantem ipſam S. Martyrem.

Coronatur, & in Hiſpaniam transfertur.

Hactenus ACTA quæ etiam ad literam reperiuntur in MS. *Breuiario S. Cucuphatis del Valles* apud me, vbi feſtum agitur cum Octauis ſolemnioribus de S. FIDE Virgine, & Martyre *Aggenenſi*, cuius CORPVS in ea Baſilica adſeruari conſtans tradditio eſt. Sic etiam fatentur Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib. 1. fol. 96. col. 2.* Biuarius ad *Dextr. d. Ann.* 300. *n. 1. fol.* 316. & alij. In eodem Breuiario MS. recitantur ſequentes *Hymni.*

Tranſlatio ſacrorum pignorum in Cathaloniam.

AD VESPERAS, HYMNVS.

A Deſt dies lætitiæ,
Sanctaque FIDIS *gaudium,*
Quam vocauit Rex gloriæ
Ad ſummum cœli præmium.
Hæc eſt Virgo Sanctiſſima
De numero prudentium,
Sancta FIDES *clariſſima*
Inter choros lætantium.
Fulſit FIDES *martyrio*
Seruans corpus virgineum,
Salutis deſiderio
Regnum optans æthereum.
Virgo FIDES *egregia*
Ora pro nobis Dominum,
Vt det per tua merita
Cœlorum plenum gaudium.
Gloria Patri Domino,
Filio, & Paracleto,

Qui vitam sine termino
Det nobis Cæli solio. Amen.

AD MATVTINVM, HYMNVS.

IN Matutinis cantemus
Sanctæ FIDIS *præconia,*
Filium Dei laudemus,
Qui det nobis cælestia.
Aggena gaude Ciuitas,
Age FIDIS *memoriam,*
Quam decorauit sanctitas
Propter suam victoriam.
Laudemus tantam Virginem,
Necnon eius martyrium,
Vt ad beatitudinem
Veniâmus cœlestium.
Cantemus omnes hodiè
Sanctæ FIDIS *memoriam,*
Quam vocauit Rex gloriæ
Ad Paradisi gloriam.

AD LAVDES, HYMNVS.

AD Laudes huius Virginis
Cantemus omnes dulciter,
Vt ad fructum dulcedinis
Veniâmus alacriter.
Clarâ voce cantemus
Sanctæ FIDIS *victoriam,*
Omnipotentem laudemus,
Per FIDEI *constantiam.*
Gaudeat præsens concio
De Sancta FIDE *Virgine,*
Quæ gaudet cœli solio
Splendens cœlesti lumine.
Nunc cantemus solemnius
Humiliter officium,
Cuius sacrata pignora
Veraciter custodimus.

S. Sabinæ Acta alibi referentur.

De S. Virginis constantia, qui pulchrum carmen legere desiderat, adeat Iulium Cæsarem Scaligerum in *Poëmat. tit. de Diuis Feminis fol.* 654. De S. SABINA agemus infra hoc *Tom.* 5. *Die XXVIII. Octobr lit. A.* quo die in Ecclesia *S. Petri de Agér* in *Cathalonia*, quâ eius sacra lipsana requiescunt, festum Nostræ huius *Emeritensis* Virginis origine, & *Aggenensis* Martyris passione, solemniter colitur.

SS. PRIMVS

SS. PRIMVS & FELICIANVS *Martyres Aggenenſes in Gallia.*] Hos fuiſſe ſo- B.
cios in paſſione *S. Fidis*, & *Capraſij* in vrbe *Aggenenſi Galliæ* indicant Acta eorum, quæ retulit Surius *Tom. 5. Die XX. Octobr. fol.* 306. Qui & diuerſi ab illis, quos refert Romanum Martyrologium *Baronij Die IX. Iun. fol.* 354. *lit A.* Nam illi *Romæ*, iſti *Aggeno* martyrium conſummarûnt. Hinc horum meminere Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 390. Andreas Sauſſay. in *Martyrolog. Gallican. Tom. 2. fol.* 694. hoc elogio: *Eodem diem ibidem Natalis* SS. PRIMI, & FELICIANI *fratrum. Qui* Fidis, & Capraſij *inuictum animi robur admirantes, Chriſtum vnicum Deum, Seruatoremque illico profeſſi, ſe Beatis his pugilibus, & pietatis, & certaminis ſocios adiunxerunt. Ob quam confeſſionem comprehenſi: cùm nullis machinis poſſent à ſententia auelli, varijs, diriſque ſubinde excruciati tormentis, demùm capite itidem caſi, coronas honoris, & gloriæ immarceſſibiles ab Æterno Rege, nobili præmio promeruerunt.* De eis Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib. 1. fol.* 95. F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom. 5. Cent. 5. Ann.* 977. *c. 2. fol.* 161. F. Franciſcus Diago *Hiſtor. Barcinon. Comit. lib. 2. c.* 90. Cæſar Baronius in *Not. ad Martyrolog Roman. Die IX. Iun. lit. A. fol.* 354. Eorum ACTA ex rebus geſtis *S. Capraſij* deducta ſubijcimus. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA SS. PRIMI, ET FELICIANI, Fratrum Matyrum Aggenenſium in Gallia, ex Rebus geſtis S. Capraſij à Surio concinnatis.

PRIMVS, & FELICIANVS *origine* Galli, & *ex* Aggenenſi Aquitaniæ *vrbe oriundi ſecundum carnem fratres, & in Deorum cultura nutriti, cum paſsiones* SS. Fidis, & Capraſij, *quos profana Præſidis, & crudeliſſimi Daciani crudelitas opprimebat, inſpectatores aliquantulum conſpexiſſent; eorumque conſtantiam nullâ iniuriarum vi ſuperandam nulloque excogitatorum argumento cruciatuum reprimendam admirantes, amore Dei, anhelo pectore flagrantes, tàm fide, quàm opere Dei virtutem, Chriſtique potentiam confitentes, continuò illorum ſe agoni ſociauerunt, mortiſque periculis alacriter injecerunt. Quos ad iugulum mortis vnâ conſpiratione collectos mox vt vidit ſæuus ille carnifex, blandimentis eos demulcere, miniſque terrere cæpit; ſed nec ſic vllo modo flectere potuit. Sicque irâ graui commotus, vbi ſe aduerſus eos nullatenus præualere ſenſit, ad vltimum datâ ſententiâ omnes ſimul cum* B. Virgine, *& glorioſa Martyre* Fide *duci ad delubrum præcepit, vbi aut Diis immolare, aut capitibus plexis, omnibus certum eſſet debere vitam finire. Ductiſunt ergo Chriſti milites ad prædictum locum, vbi cùm nullâ vi poſſent compelli ad ſacrificandum, capitibus caſis vnius diei horâ cum triumpho martyrij ad coronam gloriæ feliciter ſimul peruenire meruerunt; vt quibus pulchra, & venerabilis extitit in fidei conſtantia ſocietas, eſſet pulchrior, atque excellentior in martyrij ſocietate felicitas. Quos Chriſtus cum ſumma veneratione cæleſtium virtutum, inter Beatorum ſpirituum conſortia euantes aſciuit, cum quibus ſtolâ immortalitatis decorati, & coronâ immarceſſibilis gloriæ laureati, inenarrabili claritate perfruuntur, atque cum Deo, & Agno ſine fine regnaturi diuinæ viſionis incunditate potiuntur. Quorum Corpora clàm à fidelibus collecta, & honorifice fuere ſepulta, vbi per aliquot ſecula latuere, donec* S. Dulcidius *Epiſcopus* Aggenenſis *illa inuenit, & honorifice collocauit. Sed demum temporum lapſu ſacra eorum pignora in* Hiſpaniam *tranſlata, & in Eccleſiam* S. Petri Biſoldunenſis *diœceſis* Gerundenſis *recondita fuere; in quorum honorem* Miro *Comes* Biſoldunenſis, *& Epiſcopus* Gerundenſis *in eadem Eccleſia S. Petri Apoſtoli celebre Benedictorum Cœnobium extruxit, quod adhuc feliciter perſeuerat: vbi per horum Sanctorum Martyrum interceſſionem plurima Deus ægrotantibus beneficia confert.*

Origo. *Chriſti fidem fatentur.* *Capite plectuntur.* *In Cathaloniam transferuntur.*

Digitized by Google

Tranſlationis tempus, & identitas.

OMNIA hæc refert *Antonius Vincentius Domenec*,& addit,quod hæc *Tranſlatio* facta fuit Anno Domini DCCCC.LXX. Principatũ Cathaloniæ tenente *Borrello*, Comite Barcinonenſi : & poſtmodum Anno DCCCC. LXXVIII. horum Sanctorum deuotione ſuccenſus *Miro* Comes *Biſoldunenſis*, & Epiſcopus *Gerundenſis* in eorum honorem Cœnobium in eadem Eccleſia, quâ eorum lipſana tranſlata fuere, conſtruxit, vt patet ex Donationis epigraphe, cuius copiam ſcripſit Antonius Yepes *d. Tom. 5. in Appendic. Scriptur. 20. fol. 442. col. 2.* vbi hæc verba : *Adducta ſunt ſunt igitur in eodem Cœnobio* CORPORA *venerandorum Martyrum Chriſti* PRIMI, *&* FELICIANI *pro quorum interceſſionibus Omnipotens Deus multas in eodem loco dignatus eſt operari virtutes.* Hanc etiam Cœnobij fundationem probauit Benedictus VII. Pont. Maxim. Anno DCCCC. LXXIX. vt ex eius confirmatione apparet, à Yepeſio relata *d. Tom. 5. in Append. Scriptur. 21. fol* 443. Et licet aliqui credant tantum pignora S. PRIMI fuiſſe *Biſoldunum* tranſlata, attamen ſi *Domenec* credimus, etiam Corpus S. FELICIANI conditum adſeruari in prædicto Cœnobio, quia in Proceſſionibus duæ capſæ, in quibus eorum lipſana occluduntur, perferuntur, quas ſimul deuotio Oppidanorum humili cordis affectu veneratur ; Sanctoſque Martyres, tanquam loci Patronos in ſuis neceſſitatibus viſcerum ſummiſſione proclamat.

C. S. BRVNO *Carthuſianorum Patriarcha.*] Eius inſignia facinora breui elogio deſcripſit Romanum Martyrologium *h. d. lit. A. fol. 619.* his verbis : *In Calabria* S. BRVNONIS *Confeſſoris, Ordinis* Carthuſianorum *Inſtitutoris.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 164. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 214. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 138. *col.* 2. & alij recentiores. De eo ACTA ſcripſere *Franciſcus de Puteo* Lugdunenſis: *Petrus Blomeuenne* Prior Carthuſiæ Colonienſis: Petrus Sutor de *Vit. Carthuſianor. lib. 2. c. 7.* Ranulphus in *Vit. S. Hugon. lib. 7. c. 4.* Anonymus quidam Carthuſianus prolixiori ſtylo; *Zacharias Benedictus* heroico carmine ; Benedictus Gononus de *SS. Occidental. lib. 5. fol.* 305. Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol.* 631. Nouiſſime Theophilus Raynaudus in *Trinitat. Patriachar. fol. 1. & ſeqq.* De eo Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom. 11. Ann. 1086. n. 13. Ann. 1092. n. 10. Tom. 12. Ann. 1101. n.* 14. & alij plures. ACTA ex *Ferrario* dabimus, quia breuiora.

ACTA S. BRVNONIS CARTHVſianorum Patriarchæ cuius inſtitutum in Hiſpania maximè floret, ex Philippo Ferrario.

Origo, & ſtudia.

BRVNO *Coloniæ Agrippinæ claris parentibus ortus: dum Lutetiæ Pariſiorum literis operam nauaret, horrendo prodigio ad religionem conuerſus eſt. Cum enim Doctoris cuiuſdam litteratura & moribus eximij defuncti exequiæ in Eccleſia celebrarentur, illaque verba* : Reſponde mihi quantas habeo iniquitates, *decantarentur, Mortuus, omnibus, qui aderant, audientibus, & ſtupentibus, capite elemato, altâ & horrenda voce, dixit* : Iuſto Dei iudicio accuſatus ſum. *caputque repoſuit. Dilata in craſtinum ſepultura, tota que pene ciuitate confluente, vbi ad eadem verba ventum eſt, is, rurſus capite erecto, ait :* Iuſto Dei iudicio iudicatus ſum. *Omnibus ſpectaculum admirantibus, placuit diem tertium expectare : quo aduenientes, repetitis exequiarum precibus, ad eadem verba defunctus attollens caput, dixit* : Iuſto Dei iudicio comdemnatus ſum. *Quæ inter cæteros* BRVNONEM, *qui præſens tanto ſpectaculo fuerat, ita perterruit, vt accerſitis ſodalibus Landuino, Stephanis duobus, Hugone, qui ſolus erat Sacerdos, Andrea, & Guarino laicis, longa oratione perſuaſerit, vt illico, illud* Gregorij *Papæ adducens* Qui pœnitenti veniam ſpopondit, peccanti diem craſtinum non promiſit, *ſeculo dicentes vale, locum peterent pœnitentiæ. Quare ad Hugonem Gratianopolitanum Antiſtitem venientes, locum cum benedictione intra altiſſimos Montes* Carthuſiam *nomine obtinent,*

Horrendo defuncti prodigio ad Religionem conuertitur.

Digitized by Google

tinent, vbi vitam sub BRVNONIS *disciplina Angelicam ducunt, Euocatur interea* BRVNO *à Gregorio* (Lege Vrbano) II. *Pontifice, qui eius Discipulus fuerat, socijs eius recessum aegre ferentibus, & flentibus: quibus postea Landuinus Praefectus Prior fuit.* BRVNO *autem Episcopatu* Rothomagensi *recusato, curiae pertasus cum socijs in* Calabriam *proficiscitur, ac in Turrensi solitudine Scyllacensis diœcesis loco aliquando vitam degit, donec Rogerius Comes Calabriae fama sanctitatis tractus, ad eum visendum veniens Ecclesiam* S. Mariæ, *&* S. Stephani *cum adiacentibus praedijs, & locis ei perpetuo largitus est, quas* S. BRVNO *impensis à Comite suppeditatis extruxit. His, & alijs rebus gestis, multisque clarus miraculis S. Vir vitae terminum adesse praesentiens, conuocatis fratribus, eosque, totius vitae suae cursu enarrato, ad obseruantiam hortatus* Pridie Nonas Octobris, *Anno Salutis* M. C. I. *efflauit animam, in aede S. Stephani sepultus, ad cuius tumulum hoc extitit Epitaphium.*

Ab Vrbano II. Romam euocatur.

Mors, Sepultura, & Epitaphium.

Primus in hac Christi fundator Ouilis Eremo
Promerui fieri, qui tegor hoc lapide.
BRVNO *mihi nomen, genitrix Germania, meque*
Transtulit ad Calabros grata quies nemoris.
Doctor eram, praeco Christi, Vir notus in Orbe,
Desuper illud erat gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris Sexta *resoluit,*
Ossa manent tumulo, spiritus astra petit.

Denique Leo X. *Pontifex Maximus, cum multorum relatione de eximia* B. BRVNONIS *sanctitate crebrò audijsset, omissa miraculorum inquisitione, indignum arbitratus est, eum quem praepotens Deus in hac vita tot auxisset donis, & charismatibus, & nunc caelesti afficeret beatitudine, in terris non eximia laude, & praedicatione efferri, nec debita piae deuotionis Officia persolui apud thronum diuinae gloriae quiescenti, cui dedisset Dominus cor ad praeceptum, & legem vitae, & disciplinae. Itaque non modo auctoritate Apostolica clementer annuit, sed etiam voluit vt in singulis Monasterijs totius Ordinis* Carthusiensis *festum sanctissimi Confessoris Annis singulis* Die VI. Octobris, *quo decessit è vita solemniter celatur, & congrua, debitaque deuotione celebretur. De quo extat huiusmodi carmen:*

Canonizatio.

Papa Leo *gestis, & maiestate verendus,*
Cardineis Patribus celebri circundatus actu,
Certior est factus, quam sancte vixerit olim
BRVNO, *quod obsequium, dum vixit, praestitit Vrbi:*
Quodque per hunc cultu diuino Ecclesia creuit:
Huius vt audierat certo miracula quadam:
Propterea votis Patrum concordibus illum
Retulit in Diuos: Festum concessit eidem,
Octobris Sexta *celebrari luce quotannis:*
Illo nempe die moriens ascendit Olympum.
Erigere huic statuas,, ac adificare sacella
Permittens: super his confecta diplomata confert;

Carmen de Canonizatione S. Viri.

Ordinis hæc nostri Mater Carthusia seruat,
Inter Romani multa instrumenta Senatus.

Institutum Hispania suscipit.

Ergo Sanctissimi Viri cum eximium institutum Hispanias *transcenderet, protinus per plures huius regionis terminos cæpit amplecti, ita vt aliquot insignia Cœnobia instituerentur, & celebres Domus erigerentur, quibus Nostrates Monachi adhærentes plurimos Domino filios parturiere. Præstante Domino Nostro Iesu Christo, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum, Amen.*

ACTA hæc per synopsin dedimus, quia *S. Patriarcha* nequaquam ex Nostris, origine, officio, aut prælatura fuit, sed tantum propter eius institutum à Nostratibus amplexatum, quod per *Hispanias* dilatum illustria, celeberrima Monasteria possidet; quorum *Catalogum* subscribere ex instituto non grauabimur.

CATALOGVS MONASTERIORVM Ordinis Carthusiensis, ex institutione S. BRVNI *per Hispanias extructorum; ex MSS. Relationibus Ordinis huius.*

I. Monasterium TARACONENSE in *Cathalonia*, quod SCALA-DEI dicitur, ab *Alfonso II.* Aragonum Rege, & Barcinonensium Comite ad Annum Domini M.C.LXVII. conditum, post LXXXIII. quo Ordo Carthusianus originem sumpserat, Ansam huic fundationi dedit scala in eo loco pluries visa, quæ è terra cœlum attingebat, in qua Angeli nimio splendore coruscantes per eam ascendebant, & descendebant. Primi huius Cœnobij Monachi ex Magna Galliæ Carthusia vocati, regulæ rigorem inuexere. 1167

II. MARESMENSE in *Cathalunia* Septimo à *Barcinone* Lapide, *S. Paulo* Apostolo sacrum, quod primitus Monachis Benedictinis parebat, donec Anno Domini M. CC. LXIX. *D. Guillelmus de Mongriu* S. E. Gerundensis Sacrista, situm emere decreuit, vbi Monasterium hocce condidit, & Carthusianis Monachis tradidit. Qui ad Annum M. CCCC. XXXIV. ibidem permansere, quo vnitum fuit Cœnobio *Montalegrensi* prope *Barcinonem*. 1269

III. VALENTINVM in Regno *Valentino*, quod PORTA-COELI nuncupatur, B. V. MARIÆ dicatum, à *D. Andrea Albalat*, eius vrbis Episcopo, & Decano, & Capitulo vnanimiter in *Valle Lullenensi* conditum; in cuius opere primus lapis positus fuit VI. Die Nouembris, Anno M. CC. LXXII. & Die XIII. eiusdem Mensis Ecclesia consecrata est. 1272

IV. TERRACENSE in *Cathalonia*, quod VALLIS-PARADISI dictum fuit, S. IACOBO Hispaniarum Apostolo dicatum, & à *D. Blancha Centellas* suis expensis constructum Anno M. CCC. XLVII. Quod Monasterium postmodùm Monachi deseruêre ad Annum M. CCCC. XII. & emptâ Ecclesia prope *Barcinonem*, quæ S. MARIA *Montalegrensis* dicebatur, ad eam pertexere. Hoc Cœnobium *Nicolaus* V. Pont. Max ampliauit, & de nouo extruxit, possessionibusque ditauit, interuentu *F. Ioannis de Nea* Professi Layci Portacœlensis, qui cum eo Pontifice necessitudinis vinculo, à tempore quo vterque secularis erat, deuinctus noscebatur. 1347

V. SEGOBICENSE in Regno *Valentino* VALLIS-CHRISTI vocatur, B. V. MARIÆ sacrum, & à *D. Martino* Aragonum Rege, eiusque coniuge *D. Maria de Luna* conditum ad Annum Domini, quo à Monachis habitari cœpit, M. CCC. LXXXV. 1385

LOZOYENSE

Digitized by Google

VI. LOZOYENSE in *Noua Caſtella* prope *Segobiam*, quod PAVLAR dicitur, ſub tutela B. V. MARIÆ ſacrum, & conditum in Palatio Regio *Ioannis I.* Caſtellæ Regis, ex ſequenti cauſa. Nam cum *Enricus* Traſtamaræ Comes, qui poſtea fuit Rex, cum alijs Proceribus Caſtellæ Galliam diffugeret, ob fruitiam *Petri* fratris Caſtellæ Regis, & ibidem ſub vexillis Galliæ Regis militaret, Monaſterium *Carthuſianorum* in Gallia ſolo æquauit, & deſtruxit. Aſt cum poſtmodum occiſus *Petrus* fuiſſet, & *Enricus* in Regnum ſublimatus, cum tempore obitus teſtamentum conderet, memor ſacrilegij & turpis facinoris in Gallia patrati, ſubuerſione Cœnobij Carthuſiani; iuſſit *Ioanni* I. filio, vt aliud *Carthuſianorum* Monaſterium in *Caſtella* conderet, in ſuæ animæ redemptionem. *Ioannes* filius fabricam dilatauit, ſed *Guillelmi Raynaudi* Generalis totius Carthuſiæ precibus interpellatus tandem Anno M. CCC. XC. Monaſterium in *Valle Lozoyenſi* conſtruere cœpit, 1390
ſed morte infelici præuentus illud conſummare non potuit. Succeſſit *Enricus* III. qui Eccleſiam mirabiliter perfecit; quo è viuis ſublato, *Ioannes* II. tandem opus Regium illud à prædeceſſoribus inchoatum Anno Domini M. CCCC. XL. in tota perfectione conſummatum reliquit.

VII. HISPALENSE in *Batica* quod DELAS-CVEBAS nuncupatur, & B. V. MARIÆ auſpicijs ſacrum, à *D. Gundiſaluo de Mena* Archiepiſcopo Hiſpalenſi conditum Anno M CCC. XCVII. 1397

VIII. MAIORICENSE in *Inſula* Regni Valentiæ, ſeu *Cathaloniæ*, quod IESVS-NAZARENVS dicitur, cui eſt dicatum. à *D. Martino* Aragonum Rege conſtructum prope Oppidum *Valdemoza*, Anno M. CCC. XCIX. 1399

IX. ANIAGENSE in *Veteri Caſtella* prope *Valleſoletum*, ſub Nomine B. V. MARIÆ conſtructum, ex diſpoſitione *D. Ioannis Vazquez de Zepeda* Epiſcopi *Segobienſis* ad Annum M. CCCC. XLII. Patronæ Reginæ Caſtellæ. 1442

X. BVRGENSE in *Caſtella Veteri*, quod MIRA-FLORES vocitatur, & B. V. MARIÆ conſecratum eſt. Illud *Ioannes* II. Caſtellæ Rex condidit ex diſpoſitione *Enrici* III. Parentis ad Annum M. CCCC. XLIV. 1444

XI. VALENTINVM II. in Regno *Valentiæ*, quod ANNVNTIATA, fuit dictum, & B. V. MARIÆ Annuntiani dicatum, à *Iacobo Perfeta* conditum ad Annum M. CCCC. XLV. ſed eo dimiſſo Carthuſiani perrexere. 1445

XII. ASTENSE in *Batica*, quod LADEFENSION dicitur, conditum prope flumen GVADALETE, in eodem loco, quo Rodericus vltimus Rex Gothorum à Sarracenis deuictus Hiſpanias perdidit. B. V. MARIÆ dicatum & *Aluari Oberto* expenſis extructum Anno M. CCCC. LXXXIII. 1483

XIII. GAZALLENSE in *Batica* Diœceſis *Hiſpalenſis* Immaculatæ Conceptioni B. V. MARIÆ ſacrum, & à Monachis Cœnobij Hiſpalenſis ad Annum Domini M. CCCC. LXXXIX, conditum, ſed Anno M. CCCC. XC. poſſideri cœptum, vt indicant antiqua monumenta. 1490

XIV. SARINNENENSE in *Aragonia* diœceſis *Oſcenſis*, quod LASFVENTES nuncupatur, & B. V. MARIÆ nomini dedicatum exiſtit à *D. Blaſco de Alagon* Comite Saſtagenſi, eiuſque coniuge *D. Beatrice de Luna* conditum Anno Domini M. D. VII. 1407

XV. GRANATENSE in *Batica* Aſſumptioni B. Virginis MARIÆ ſacrum, conditum à *Monachis Paularenſibus*, in calce Montis *Inadamaris*, conſtructumque mirifice Anno M. D. XIII. 1513

CÆSAR

138. Molanus, & cæteri recentiorum. Sequuntur Hugo Menardus in *Benedictin.* *Scriptores.* *fol.* 86. & Arnoldus Wion in *Monastic. Tom.* 2. *lib.* 3. *fol.* 327. & 332. De eo scripsêre Marineus Siculus de *Reb. Hispan. lib.* 5. *fol.* 126. Alphonsus Venero in *Inchirid. Tempor. fol.* 122. Stephanus Garibayus in *Compend. Histor. lib.* 7. *c.* 18. Thomas Truxillo in *Thesaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1830. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 15. *c.* 44. Franciscus Tarrafa de *Regib. Hispan. Ann.* 825. *fol.* 98. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 5. *c.* 62. *fol* 134. Alfonsus Villegas in *Flor. SS. Tom.* 3. *Die V. Octobr. fol.* 134. P. Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib.* 8, *c.* 11. F. Athanasius de Lobera *Histor. Legionens. fol.* 335. *& seqq.* D. D. Angelus Manrrique Episcopus Pacensis in *Annal. Cisterciens. Tom.* 1. *Ann.* 1131. *c.* 8. *n.* 3. M. Ægidius Gonzalez Davila Chronographus Regius in *Theatr. Ecclesiar. Castell. Tom.* 2. *fol.* 394. D. D. Prudentius de Sandoual Episcopus Pampilonensis in *Fundat. Monaster. Sahaguntin.* §. 28. *fol.* 66. F. Antenius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 1. *&* 2. *fol.* 200. Eius officium commune fuit in Ec- *Breuiaria.* clesijs Hispaniæ, vt ex Breuiarijs Zamorensi, Compostellano, Salmantino, Legionensi, Turiasonensi, Burgensi, & alijs patescit. ACTA breui calculo scripsêre Marineus Siculus, Alfonsus Villegas, Thomas Truxillo, Æmilianus, Sanctorus, à quibus Laurentius Surius *Tom.* 5. *Die V. Octobr. fol.* 88. Nos ea ex Legendario *Zamorensi* dabimus.

ACTA S. ATTILANI EPISCOPI Zamorensis in Hispania Confessoris ex Legendarijs SS. Ecclesiarum Zamorensis, Salmanticensis, & aliarum; & ex Var. Scriptor.

Prefatio. SALVBERRIMVM *siquidem est gesta cognoscere, tùm vt eorum memoria multis semper recensita laudibus in perpetuum eluceat; tùm etiam, & maxime vt illorum opera, nobis documenta sint, & sanctè viuendi iter ostendant. Et quamuis Sanctos omnes venerari iubeamur, eos tamen celebriori laude decet extollere, quibus peculiari quadam deuotione, & charitate præcipuè deuincti sumus. Hinc est, vt Sanctissimi Patris, & Præsulis Nostri* ATTILANI *laudes, & gesta Nos* Zamorani *prosequamur officio singulari, quem apud Omnipotentem Deum, Patronum egregium, & præcipuum Aduocatum semper habemus. Cui Pastore optimo Nos, vt oues propria, quondam custodienda, commissi sumus. Huius Parentes, qui vrbem* Tarazonam Hispaniæ *incolebant, cuius & erant nobiles ciues cùm prolis habẽdæ percupidi essent, multis, & assiduis orationibus, ieiunijs, oblationibus, & eleemosynis sibi à Deo elargiendam postulabant. Quorum vota Deus exaudire dignatus, iuxta eorum desiderium filium conferre decreuit. Hinc cœlesti reuelatione mater monita dicitur, quæ protinus grauida effecta est, & filium Dei seruitio muncipare promisit. Tempore itaque constituto, eis desideratum contulit filium, quem* ATTILANVM *vocatum, ab infantia sanctis & bonis moribus imbuerunt. Humanarum, atque sacrarum literarum studijs traditus, in diebus paucis mirum in modum profecit. Cùm verò annum Quintum-Decimum ageret, in Monasterio vrbi* Tarazonæ *proximo, vbi parentes eius, incolebant, Monachalem habitum sumpsit. Hîc autem aliquot annos singulari omnium virtutum specimine, & monastica disciplina obseruantia vixit, donec Sancti Abbatis* Froilani *audità fama, ei adhærere, vitamque cum illo agere decreuit. Qui obtentâ Abbatis sui facultate, & fratribus vale dicto, gressus suos ad locum vbi* S. Froilanus *delitescebat perrexit, cuius comes factus aliquantulum cum eo vixit, quo vsque hominum auras vitare, & publica fugere loca decernentes, solitaria vita habitaculum quærentes aptum ad Montem* Cututrinum *accessere, vbi vnusquisque sibi ediculam construxit. Sed cùm eorum fama celebris protinus per totam perualeret regionem, ad eos audiendos populorum frequentia confluebat.*

Parentum vota.

Natiuitas infantia, & studia.

Monachatus.

Aduen... S. Froilano Abbati.

confluebat. Hinc multorum precibus flagitati, ad Oppidum Vesum *descendentes, plures accolas, & aliarum regionum turbas alimentis spiritualibus, & corporalibus refecerunt. Nam constructo Monasterio ibidem diuino fauente auxilio, illicò Trecentis Monachis congregatis,* B. ATTILANVS *eorum Prior adsignatus est. Tunc temporis, cùm res Christianitatis in periculo conspicerentur, frequentibus Sarracenorum victorijs, ita vt continuò, peccatis Nostrorum exigentibus, alterum timeretur excidium,* Froilani *Abbatis, &* ATTILANI *Prioris virtutes, & prodigia ad* Legionensium *Regem deuenere, qui eorum Sanctitatem exaudiens, ad se, vt venirent, rogauit. Adfuit* Froilanus, *cui Rex regni statum, Agarenorum insolentias, & temporum angustias propalauit. At abbas sanctissimus Regi, & Proceribus iram Dei propter eorum, & populi peccamina, detexit, & quid faciendum, vt Numinis misericordiam promererent prædixit. Quô in Monasterium reuersus, & copiosâ pecuniâ donatus, Taborense Cœnobium construxit, & post modum* Morelolense, *vbi cum Priore* ATTILANO *aliquantulum vixit. Et cùm eo tempore Ecclesiæ vrbis* Zamorensis, *&* Legionensis *Præsulibus orbatæ essent, horum Sanctorum famâ Rex, Clerus, & populus allecti,* ATTILANVM Zamoræ, Froilanum Legionis *Pontifices elegêre, & in Die Pentecostes solemniter consecrantur.* ATTILANVS *itaque in Cathedra sublimatus, protinus templa, populos sibi commissos, & clerum mirâ solertiâ regere cœpit, ac per decennium continuos pertulit oratione frequenti labores Sed cùm suæ iuuentutis aliquarum imperfectionum recordaretur, pœnitentiam agere instituit, & peregre proficisci, abesseque pœnitens decreuit. Quod vt absque nota perficeret, causas, rationemque abeundi suis fideliter demonstrauit, quibus redditus Episcopatus pauperibus dari, præcepit, si aliter verò fieret, Deum testabatur, qui eos æterno supplicio damnaret. Iamque discessum parabat, cum ecce cuncti ciues vno pectore, & ore clamantes, dicebant:* Ne oues Pastor deseras, te quocumque ieris sequemur. *At Beatissimus Præsul eis benedicens futurum reditum breui promisit. Iamiamque itinerans, dum Vrbis pontem, qui iuxta Diui* Laurentij *Templum est, petransiret, annulum Pontificalem ex digito extrahens, hisce verbis in flumen deiecit:* Quando te reuidero, omnium delictorum meorum veniæ certus ero. *Inde cum vno familiari comitatus iter arripuit. Quo post aliquot dies clam relicto, mutato habitu, sub paupere veste, solus mendicans, loca sancta visens, biennium peregrinauit. Post hæc autem vocem cælitus emissam audiuit, sibi dicentem:* ATTILANE propera tuum visere Episcopatum: exauditæ namque sunt preces tuæ. *Quo audito, iam vesperascente die, cum tenebris exortis* Zamore *appropinquaret, ad* S. Vincentij de Cornu *paruam adiculam, Sancto* Sepulchro *vicinam, anhelus, & defessus diuertit. Eum heremicolæ vir, atque vxor recipiens, tenui cœnâ præstitâ refecerunt. Qui sequenti die luscescente, in Palatium Episcopale pro sportula petenda (vt consueuerant) profecti,* ATTILANVM *sibi in domo suâ quiescentem, & custodem reliquêre. Quibus cùm pisciculi pro eleemosyna largirentur, sui hospitis memores pro eo etiam portionem postulant. Quibus vnus magnus piscis datur pro illis tribus, reliquis exiguis pisciculis dimissis. Qui ad adiculam reuersi, grandem illum piscem* ATTILANO *exenterandum tradunt, dùm ipsi pro aqua, & igne quærendis, eunt. Tunc verò S. Præsul dum illius piscis lactes euolueret, intra illius vterum, annulum Pontificalem quondam in fluuio deiectum, reperit. Tunc genibus flexis, manibusque in cælum leuatis, Deo ingentes gratias agens, dixit:* Benedictus Dominus Deus Israël, qui visitauit, & fecit redemptionem serui sui. Magnificent misericordiam tuam omnes qui nouerunt te, qui tempore opportuno ostendis miserationes tuas, & famulos tuos extollis, & exaltas. Quando Domine meruit anima mea videre munificentias tuas, & quando consequi opem in medio tribulationis meæ: Benedi-

Prior Monasterij eligitur.

Et Episcopus Zamorensis.

Peregrinari constituit.

Ad suam sedem reuerti iubetur.

Annulum Pontificalem in ventre piscis inuenit.

Gratias Deo agit.

Digitized by Google

ctus in æternum Domine, qui facis mirabilia magna ſolus, & timentes te glorificas, & glorificantes te, das illis eſcam tempore opportuno. Quis ſum ego Domine, vt miſericordias, quas hodie dextera tua mihi præmiſit, indignus homunculus promerem? *Quibus dictis continuò totius Vrbis campanæ, nullo pulſante, ſonitum ex ſe dedere. Quod miraculum videntes vniuerſi ciues, ſtupenteſque hoſpitia, & Eccleſias perquirunt; & cùm nihil certum inuenirent, Diſpenſator Epiſcopi, illius pauperis recordatur, pro quo Eremicolæ eleemoſynam petierant. Quo audito, ciuitas vniuerſa ad Ædiculam illam propere confluit. Quibus* ATTILANVS, *& ſi veſte diruptâ, ſacco, atque centone ante indutus erat, tamen ſtatim, mirabile viſu, cæleſti, ac pretioſo cultu Pontificali ornatus, ciuibus ad ſe quæſitum obuiam venientibus egreditur. Quod cuncti videntes admirati Pontifici gratulantur, & cum grandi gaudio, & pompa eum in vrbem deducunt. Vbi ſanctè, atque pie viuens poſt Septennium in Domino obdormiuit, Die* V. Menſis Octobris *Anno Domini* M. IX. *Ætatis ſuæ* LXX. *Pontificatus* XIX. *Cuius* Corpus *lachrymis omnium tumulatum, ad eius ſepulchrum hoc inſculpſit Epitaphium deuotio.*

Campanæ ſonitum ex ſe dedere.

Moritur.

Continet hæc foſſa ATTILANI *Præſulis oſſa,*
Quem Zamora *diu eſt venerata decora.*
Iſte ſub Abbatis Froilani *nomine, gratis*
Dùm Monachus viuitque, Prioris munus obiuit.
Denique Paſtoris baculo exaltatus honoris,
Omnibus ornatus virtutibus iſte Beatus,
Et populum rexit; nec iuris ſymbola flexit.
Pauperibus factus Pater, cognomina nactus
Eſt pia; pupilliſque Magiſter factus, & illis
Diſtribuens panes: reprimebat robore canes
Omnibus in locis elegantis fulmine vocis.
Et viduis tutamen erat, nam pectora flamen
Imbuerat tantis dogmatibus inclyta ſanctis,
Vixerit vt Præſul chariſmate plenus: Et exul
(Vt fieretque Deo gratus) funeſta reatus
Antiquæ vitæ plorans peccamina tritæ
Tranſegit binos annos; ac denique humanos.
Conuertens greſſus, cæleſti voceque preſſus,
Amplectenſque bonos, quos mittunt cymbala ſonos,
Vrbem concedit, Sanctuſque ad munera reddit
Paſtoris grata. Hinc conſcendens Aſtra beata;
Nobis in hac foſſa & vota obſeruauit, & oſſa.

Canonizatur.

Hinc cùm pluribus clareret miraculis, & Deus aſſiduis eius ſepulchrũ honoraret prodigijs, quibus Hiſpania *tota inuiſebatur impleta,* Vrbanus II. *Pontifex Maximus S. Præſulem inter Sanctorum numerum adſcripſit. Anno Domini* M. LXXXIX. *vel circiter. Cuius ſacra pignora in Eccleſia* S. Petri, *quæ tunc Cathedralis erat, honorificè eleuata, & in Ara Matori repoſita, intra argenteam arcam incluſa, aliquando permanſere, donec ibidem inuento Corpore* S. Ildephonſi *Præſulis* Toletani, *quod Chriſtiani*

Toletani

Toletani *in illa Eccleſia reconditum in* Hiſpaniæ *excidio reliquerant, illud iuxta* S. ATTILANI *ſacras exuuias ſimili argenteâ thecâ, ſupra arcum, loco Maioris Aræ, ferreâ crate cuſtoditum, & ſeptem clauibus obſeratum, repoſitum viſitur. Quorum Deus meritis Sanctorum hucuſque mirabilia facit hominibus opem illorum implorantibus, & fide plenâ ad eorum ſepulturas concurrentibus, vt innumera ad parietes Templi pendentia teſtantur ſpolia, Præſtante D. N. Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & S. Spiritu regnat in ſecula. Amen.* *Sepulchri locus.*

HÆC ſunt ACTA genuina S. Præſulis, in quorum contextura plura veniunt. examinanda, quæ prorſus Noſtros antiquos Scriptores latuere, aut incurioſa inueſtigatione. Illa ex inſtituto prolixius delibabimus, vt Actorum ecphraſis, temporum veritate, illuſtrior exiſtat. Hinc etiam ACTA *B. Froilani* Epiſcopi *Legionenſis*, qui S. ATTILANVM erudiuit, illuſtrabuntur.

PRIMVM, *quo tempore vixere* SS. ATTILANVS, *&* Froilanus? Cui quæſito reſpondent *Tarrafa*, *Siculus*, & plurimi ex Noſtratibus, illos vitam eremiticam, & monaſticam egiſſe ad Annum Domini DCCC. L. temporibus *Alfonſi* Regis cognomento *Caſti*, vel *Alfonſi* cognomento *Magni*. Sed proculdubio hanc opinationem ſuſpectam eſſe nouiter affirmant Athanaſius Lobera in *Vit. S Froilan. c.* 25. *&* *c.* 34. & in *Vit. S. Atilan. c.* 19. & in *Hiſtor. Legion. c.* 19. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 2. *Centur.* 6. *fol.* 205. Qui ſub Regibus *Ramiro* III. & *Veremundo* II. ad apicem ſanctitatis, & Præſulatus peruenisſe contendunt. Quod vt probent, & errorem antiquorum ſcriptorum oſtendant, plurimas ſubſcriptiones priuilegiorum tempore *Veremundi* factorum *S. Froilani* recenſent, ab Anno DCCCC. XC. ad Annum M. VI Inter quæ illud, quod Rex *Veremundus* conceſſit Monaſterio *Carracetenſi* nunc Ordinis Ciſtercienſis, & tempore illo Ordinis Benedictini, celebre eſt, quod idem Lobera in *Vit. S. Froilan. c.* 25. *fol.* 115. refert cuius priuilegij confectio, & ſubſcriptiones, ſic ſe habent: *Facta Cartha Die* XXVII. *Menſis Nouembris, Era* M. XXVIII. *Veremundus ſereniſſimus Princeps votum, & holocauſtum meum, quod ſponte Ego Deo meo pro remittendis peccatis meis & abſoluendis delictis, hoc teſtamentum offero, & in Concilio manu propria ſignum ſignaui ſolito more, & Dei amore.* † *Sub Chriſti nomine* Armentarius *Dumuienſis Sedis Epiſcopus, Confirmat.* † *Sub ope Domini, & eius auxilio* Pelagius *Lucenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † *Cum almifica Dei potentia Petrus Irienſ & Apoſtolicæ Epiſcopus & confirmat.* † *Dextera Dei aſcitus* Ximenius *Aſtoricenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † *Clarus, & Magnus* FROILANVS *Legionenſis Epiſcopus, Confirmat.* † *Samphirus Presbyter, qui dictauit, & poſt Aſtoricenſ. Sedis Epiſcopus, Conf.* † Dominicus, *qui vult eſſe Epiſcopus, & non eſt Conf.* Hactenus priuilegium. Aliud de *Anno Milleſimo* relatum à Yepes d. *Tom.* 5. *in Appendic. Scriptur.* 24. *fol.* 445. *col* 2. quo S. FROILANVS Epiſcopus *Legionenſis* donat aliquas Eccleſias Monaſterio, & Fratribus S. Benedicti de *Sahagun*, cuius finis ſic: *Factum textum ſcripturæ notum die. quod erit* XXII. *Kalend Octobr. Era* M. XXXVIII. *Regnante Rege* Veremundo *in regnum auorum ſuorum.* Poſt hæc ſequuntur ſubſcriptiones *Froilani* Epiſcopi Regis, & aliorum. Ex quibus priuilegiis liquet, *S. Froilannm* vixiſſe tempore *Veremundi* II. Regis Legionenſis. ab Anno DCCCC. XC. quo ſignauit, & confirmauit priuilegium *Carracetenſe*, hoc eſt Era M. XXVIII Hinc crederem Cardinalem Cæſarem Baronium hallucinatum in *Annal. Eccleſ. Tom.* 11. *Ann.* 1027. *n. penult.* dicentem SS. ATTILANVM, & *Froilanum* eo tempore, id eſt, Anno M. XXVII. vixiſſe; forte quia inuenit Purpuratus ſcriptum Era M. XXVIII. quam Annum Chriſti ſuſpicans, in illum errorem cecidit, vt notauit Yepes *d. Tom.* 5. *Ann.* 985. *c.* 2. *fol.* 206. Ex ſecundo etiam priuilegio itidem patet, *S. Froilanum* Epiſcopum fuiſſe *Legionenſem* Anno *Mileſimo*, cum illius donationis compoſitio facta referatur Era M. XXXVIII. Regnante *Veremundo Legionis. Galleciæ*, & *Aſturum* Rege; ergo perpuram *Tarrafa*, *Siculus*, & alij ex Noſtratibus contendunt, Sanctos hoſce Præſules vixiſſe ad Annum DCCC. L. *Quo tempore vixêre S. Attilanus, & Florianus?*

Baronij hallucinatio.

SECVNDVM ex ſupradictis, apparet, erraſſe ſcriptores Lectionum Breuiariorum

Qui Rex eos in Legionem vocauit.

riorum *Compostellana, Salmantina, Abulensis*, & aliarum Ecclesiarum, qui referunt, hos Sanctos Viros *Legionem* euocatos fuisse ab *Alfonso Legionis* Rege, qui illos audiuit, fouit, & plurima donaria concessit. Nam vt ex *Chronologia Regum Legionensium* colligitur, nullus fuit Rex *Alfonsus* tunc temporis, nec ante SS. Præsules, nec post eius discessum, ergo tempore *Veremundi* facta eorum recensenda sunt, maxime stantibus subscriptionibus Priuilegiorum, quæ referunt *Lobera*, & *Yepes*. Hinc iste contendit SS. Pontifices vere, & realiter in viuis fuisse tempore *Veremundi*, & ante sublimationem *Alfonsi* V. Regum, ideo in Lectionibus perperam scriptum SS. Antistites *Legionem* deuenisse mandato Regis *Alfonsi*, cum notum sit ex Historia Regum Legionensium, nullum illius nominis Regem in *Legione* extitisse tempore, quo priuilegia à *S. Froilano* subscripta, fuere concessa. Errauit proculdubio Ambrosius Morales *Histor. Hispan. Tom. 3. lib. 15. c. 44.* dicens, S. ATTILANVM ad infulas Episcopatus *Zamorensis* euectum tempore *Alfonsi* cognomento *Magni*, quia vt inquit Yepes *d. Ann. 985. c. 1. fol. 199.* iste eruditissimus Chronographus hautquaquam inuenit Priuilegia, quæ in Archiuo S. E. *Legionensis* adseruata, adhuc conspiciuntur: ideo miratur eius incuriam, qui licet alias fuerit Chronologiæ verissimus indagator, in hoc magnopere eius obdormiuit solertia. Sed postmodum idem Yepes *c. 2. fol. 205. col. 2.* causam erroris à *Moralio* contracti refert, scilicet inuenisse tempore *Alfonsi Magni* subscriptiones in priuilegijs illius Regis nomine ATTILANI Episcopi *Zamorensis*; sed prorsus hæ subscriptiones fuere alterius ATTILANI, qui tempore Regis Magni sedem Episcopalem *Zamorensem* rexit, ita *Athanasius de Lobera*, & *Yepius*, Necnon valde mirãdum est etiam de Nostro amico eruditissimo M. Ægidio Gonzalez Dauila, Chronographo Regio, qui *Tom. 2. Theatr. Eccles. Castell. fol. 394.* confundat duos illos ATTILANOS, Ecclesiæ *Zamorensis* Antistites, & vnius acta cum alterius rebus gestis confundat, nullo discrimine inter vtrumque consignato, vt prolixius, & verius discriminant Scriptores relati, quibus adhæret D. F. Angelus Manrrique Episcopus Pacensis in *Ann. Cisterciens. Tom. 1. d. c. 8. Ann. 1131. n. 1. & sequent.* Ex quibus omnibus liquet, SS. Præsules proculdubio tempore *Veremundi* II. Regis Legionis infulas Ecclesiarum *Legionensis*, & *Zamorensis* induisse.

Ambrosij Morales lapsus.

Quem etiam contraxit M. Ægidius Gonzalez.

An Monachus Sahagunti-nensis?

TERTIVM, An S. Episcopus ATTILANAS fuerit Monachus in Cœnobio *Sahagunti-nensi*? D. F. Prudentius de Sandoual in *Fundat. Monaster. Sahagunt. §. 17. fol. 25.* asserit quòd sic; adhoc mouetur ex relatione antiqui codicis in Bibliotheca illius Cœnobij adseruati, in cuius calce hæc verba leguntur:

LIBER *de Virginitate* S. MARIÆ, *quem composuit S. Ildephonsus Toletanæ Sedis, post S. Eugenium, Episcopus: & manu sua transcripsit* ATTILANVS, *Monachus de Dños Sanctos, & postea Numantiæ Episcopus.*

Vbi verba *de Dños Sanctos* intelligit de Monasterio *SS. Facundi, & Primitiui.* Sed reuera fallitur *Sandoual*, nam ATTILANVS ille, qui Codicem istum transcripsit, minime fuit Noster S. Præsul, sed primus ille de quo supra, qui vixit tempore *Alfonsi Magni*, & patet, quia S. ATTILANVS, cuius hoc die Vniuersalis Ecclesia memoriam recolit, cucullam Ordinis Benedictini in Cœnobio iuxta *Tarazonam* extructo, recepit, à quo diuersans, vt *Froilanum* quæreret, ad Montem *Cuturrinum* aduenit, cui adhærens nunquam à S. Abbate discessit, ergo ATTILANVS Noster nunquam Monachum egit in Cœnobio Sanctorum Facundi, & Primitiui.

Cuius Pontificis iussu inter Sanctos ascriptus?

1. Opinio.

QVARTVM *à quo summo Pontifice fuerit canonizatus*? In hac Quæstione varij varia dixere, Basilius Santorus Ioannes Marieta, Ioannes Maldonado, & Cayrascus in *Vit. Sanctor.* contendunt hanc canonizationem perfectam fuisse ab *Vrbano* I. Pont. Max. qui annum minime referunt. Laurentius Surius, & Marineus Siculus contendunt factam ab *Vrbano* II. Pontifice Maximo ad Annum Domini M. II.

Digitized by Google

II. regnante in Hiſpania *Enrrico*. Ioannes Molanus Petrus Galleſinius, Ambroſius Morales,& Cardinalis Baronius affirmant canonizationem fuiſſe tempore *Vrbani* II. Pont. Max. circa Annum Domini M. LXXXIX. Quorum opinioni ſubſcribunt Athanaſius de Lobera, Antonius Yepes, Angelus Manrique, & Nos; & probatur euidenti ratione. Nam ſi *Vrbanus* I. ſedem Petri rexit ante DCC. LXXX. annum mortis ATTILANI, quo pacto potuit in Sanctorum numerum referre qui nondum in viuis erat, nec fuit per fere Octo ſecula? Ideo *Sanctori*, & aliorum Scriptorum primæ opinationis relatio expugenda erit. Nec aliter ſecunda Surij. & Siculi, qui canonizationem adſignant ſub *Vrbano* II. ſed Annum Mileſimum ſecundum appingunt. Quia ſi *Vrbanus* II. Eccleſiam Dei regendam ſuſcepit Anno Domini M. LXXXVII.. quo iure Scriptores iſti aſſerunt *Vrbanum* II. canonizaſſe S. Præſulem Anno Milleſimo ſecundo? Ergo aut eſt error in prælo, aut computationem Pontificatus *Vrbani* II. ignorauere, quod non eſt dicendum de tantis, & eximijs viris. Tertia igitur ſententia proculdubio verior eſt, quæ firmata hodie permanet, auctoritate *Romani Martyrologij*, quo dicitur expreſſe: *Quem Vrbanus Secundus in Sanctorum numerum retulit.*

II. Opinio.
III. Opinio.
Reſpondetur I.
Reſpondetur II.
Suſtinetur III.

QVINTVM, *An etiam* S. Froilanus *inter Sanctos adſcriptus fuerit*? Reſpondeo affirmatiue, quia omnes Eccleſiæ Hiſpaniæ, maxime Caſtellæ Veteris, Galleciæ, & Legionis officium huius S. Præſulis in ſuis vetuſtis Breuiarijs recitauere, vt videre eſt in eius codicibus impreſſis. & MSS. quod & *Cæſar Baronius* primum faſſus eſt in *Annal. Eccleſ. Tom.* 11. *Ann.* 1027. prope finem, his verbis: *Regebat tunc ipſam Eccleſiam* Legionenſem (lege Zamorenſem) ATTILANVS *Epiſcopus, qui egregia claruit ſanctitate, ſicut &* FLORIANVS (ſubſtitue FROILANVS) *Presbyter, qui Sanctorum honore digni, iure* CATALOGO *ipſorum reperiuntur aſcripti*, En ex *Baronio* vtriuſque canonizatio, ſed cur ATTILANVM, quem perperam *Legionenſem* Epiſcopum nominat, in *Martyrologio Romano* conſcripſerit, & FROILANVM, quem tantum Presbyterum vocat, omiſerit, me latet. Vnum hoc omittere nequeo, quod plurima Sanctorum agmina Hiſpanorum ab Eccleſiaſticis ſunt amandata Tabulis quæ ſi Purpuratus agnoſceret in Officijs Eccleſiarum, proculdubio in Catalogo Romani Martyrologij reponeret, ſed procul exiſtens, nec notitiam Noſtrorum Diuorum percipiens, ea incognita reliquit.

An Froilanus etiam in numerum Sanctorum ſcriptus?

ZAMORA Vrbs Epiſcopalis Hiſpaniæ, cuius topographiam dedimus ſupra *Tom.* 3. *Die XXVI. Maij. fol* 360. vbi primam opinionem ex Roderico Toletano *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 16. retulimus, nunc ipſius ſententiam circa etymologiam vrbis huius ſubijciemus. Inquit ergo, quod in huius vrbis ſitu, & terminis inueniuntur paſſim lapides, quos *Turqueſas* vocitant, & ab Arabibus, & Sarracenis ZAMORAS huiuſmodi lapides dicti Cuius occaſione moti, qui Hiſpanias occuparunt, hanc vrbem ZAMORAM nominauere Quidquid ſit eam antiquiſſimam fuiſſe ferunt, & tempore Romanorum conditam, itaut aliqui eſſe *Numantiam* ſomniaſſent. alij *Senticam* credidiſſent, ſed omnes hallucinati ſunt. Nam *Numantia* fuit iuxta *Soriam*; *Sentica* vero ſecundum meliorem, & magis conſonam computationem *Simancas* creditur. Ideo qui de hac vrbe plura videre deſiderat adeat Medinam in *Magnit. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 82. & *lib.* 2. *c.* 84. Rodericum Toletanum *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4 *c.* 16. *lib.* 5. *c.* 15. *lib.* 6. *c.* 13. Ambroſium Moral. *Hiſtor. Hiſp. lib.* 15. *c.* 27. *lib.* 16. *c.* 18. & 43. & alios.

Topographia.

Digitized by Google

PRIDIE NON.

Octobris.

DIES VI.

A. AGGENI *in Gallia* SS. FIDIS, & SABINÆ *Virginum, & Martyrum, quæ ortæ ex* Augusta Emerita *Lusitaniæ Colonia, pro fidei confessione comprehensæ, à Datiano Præside, post innumerabiles cruciatuum agones martyrio coronatæ ad trophæum feliciter cucurrerunt. S. Fidis sacra ipsana in Cœnobio* S. Cucuphatis de Valles *adhuc honorifice seruantur, & debita pietate coluntur.*

B. *Ibidem* SS. PRIMI & FELICIANI *Martyrum, qui identidem ab ipso Datiano tenti ob fidei confessionem, carcerati, flagellati, & cæsi, demum ceruicibus abscissis, ad martyrij palmam deuenere. Quorum sacra pignora in Monasterio* S. Petri Bisoldunensi *in Catalonia honorificâ reconduntur pietate, & debito venerantur cultu.*

C. *In* CALABRIA *depositio* S. BRVNONIS *Confessoris, qui* Carthusianorum *Ordinem instituens, pluribus excelluit miraculis: Cuius institutum austeritate formidabile, & silentij obligatione tremendum, apud* Hispanos *extensum, plurima* Cœnobia *indigetat, & insignes sanctimoniâ, & doctrina Viros emittit.*

NOTÆ.

A. *Virginum origo probatur.*

SANCTÆ FIDES, *&* SABINA *Virgines, & Martyres.*] Romanum Martyrologium Baronij *h. lit. D. fol.* 620. licet tantum enumeret S. FIDEM, & omittat S. SABINAM, proculdubio constat eas iunctim hoc die, ex Nostratum relatione, passas pro Christo AGGENI in *Gallia*.. Hoc scriptum reliquit Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 300. his verbis, AGGENI *in* Gallia *Sanctæ Virgines, & Martyres* FIDES, & SABINA, *domo, genteque* Hispanæ, *ex Vrbe* CIVITATENSI (lege EMERITENSI)

TENSE) *ſub Daciano paſſa, Galliarum, & Hiſpaniarum crudeliſſimo Præſide.* Fuiſſe illas origine *Hiſpanas* ex Vrbe Auguſta EMERITENSI, non CIVITATENSI, vt in editis codicibus *Dextri*, ſcribitur, patet ex *Epigrammate* à Nobis ſuperius recenſito *Tom.* 1. *Die VI. Ianuar. fol.* 78. & *Tom.* 3. *Die V. Iun. fol.* 436. vbi agens Epigrammatarius vetuſtiſſimus de *S. Deciano* Emeritenſi, hiſce carminibus exorditur:

Emerita *ô felix Vrbs ſemper prodiga Diuis,*
Quæ paſſim cœlos Martyribuſque reples.
Pluribus Eulaliæ *ditâris agône triumphos;*
Pluribus & Iuliæ *nobilitata manes.*
Macra, FIDES*que tuos,* SABINA*que Martyres almæ*
Agnoſcunt, longe de licet, vltro lares.

Hos ſequuntur Ferdinandus Perezius de Guzman. in *Valer. Hiſtoriar. lib.* 3. *t.* 3. *c.* 5. Ioannes Vaſſeus in *Chron. Hiſpan. Ann.* 306. Stephanus Garibay. in *Compend. Hiſtor. lib.* 7. *c.* 44. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *c.* 29. Barnabas Moreno *Hiſtor. Emeritens. lib.* 2. *c.* 9. *fol.* 114. F. Franciſcus Biuar. in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 300. *Comment.* 1. *n.* 1. *fol.* 316. Rodericus Caro in *Dextr. lit. F. fol.* 98. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 1. *Cent.* 4. *c.* 34. & alij plures. Qui omnes coniungunt paſſionem SABINÆ, & FIDIS, tanquam vno die, menſe, anno, & Præſide perfectam, licet apud *Martyrologos*, & Mombritium, Surium, Equilinum, & alios, omiſſum SABINÆ ſit nomen. Igitur de S. FIDE agunt in ſuis Matyrologijs Beda, Vſuardus, Ado, Galeſinius, Peregrinis, Maurolycus, & cæteri recentiores cum Romano his verbis: AGGENI *in* Gallia *natalis* S. FIDEI *Virginis, & Martyris, cuius exemplo* B. Capraſius *ad martyrium animatus, agonem ſuum feliciter conſummauit.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 164. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 214. *col.* 2. Ieronymus dela Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 48. Andreas Sauſſay. in *Gallican. Tom.* 2. *fol.* 693. Eius ACTA collegêre Boninus Mombricius *Tom.* 1. *fol.* 270. Petrus de Natalibus in *Catalog SS. lib.* 9. *c.* 26. S. Antoninus in *Summ.* 1. *p. tit.* 8. *c.* 1. §. 24. Laurentius Surius in *Act. SS. Tom.* 5. *h. d. fol.* 308. quæ damus additis ex Noſtris Scriptoribus, origine, & alijs circunſtantijs ad plenam Actorum relationem. *Martyrologia.*

ACTA S. FIDEI VIRGINIS Hiſpanæ, & Martyris Aggenenſis in Gallia ex MSS. Codicibus à L. Surio, & alijs.

FIDES *illuſtriſſima Virgo ex vrbe* Auguſta Emeritenſi *in* Vettonia, *ſeu* Luſitania *oriunda, & ex parentibus clariſſimis ſplendidiſſima proles procreata, alumna Ciuitatis illius in ortu, facta eſt patrona* Aggenſium Gallorum *in paſſionis obitu. Nobilis quoque Veteranorum, & generoſâ ſtirpe parentum, facta eſt Chriſti munere nobilior; quia candidâ ſtolâ virginitatis induta, decus, & exemplum martyrij cunctis Chriſti fidelibus fuit; nam fulgens fide in Domino Ieſu-Chriſto odorem bonæ ſuauitatis protulit. Vitam namque temporalem perdere voluit, vt poſſideret æternam: quia ab infantiæ cunabulis Dominum Ieſum-Chriſtum dilexit, & ſuum duxit eſſe auctorem. Iuuenis quidem illatæ paſſionis fuiſſe dicitur tempore, ſed ſenſu, & opere ſenex manebat. Pulchra erat facie, ſed pulchrior mente; virginitatis quoque candore formoſiſſima, vultuſque hilaritate ſerena. Eodem igitur tempore Præſes ſceleratiſſimus, nomine* Da- *Origo.* *Partes naturæ in Virgine.*

cianus

cianus, *directus ab Imperatoribus profanis, Diocletiano, & Maximiano, qui tunc Romæ arcis primatum regere videbantur, cùm* Aggenensem *vrbem ingrederetur, dolo instigatus Diaboli, quatenus sacrilegos remuneraret beneficijs, atque Christianis ibidem metu ipsius latentibus atrocissimas pœnas inferret, continuò beatissimam Virginem* FIDEM *iussit accersiri, & suis conspectibus representari. At illa se sponte ministris offerens, corpusque suum vndique signo* S. Crucis *muniens, orabat ad Dominum dicens:* Domine Iesu-Christe, qui tuos semper in omnibus adiuuas, adesto nunc mihi famulæ tuæ, & præbe ori meo sermonem acceptabilem, quem in conspectu Tyranni huius respondeam. *Et armata vexillo* S. Crucis *in fronte, ore, & pectore, Sancteque roborata Spiritu, hilari animo perrexit. Cùm autem adstaret coram Præside, ait ad eam blando sermone:* Quod est nomen tuum? *Cui* S. FIDES, *nullo perterrita metu, respondit:* Ab exordio iuuentutis meæ Christiana sum, ideo FIDES nomine, & opere vocor, & Domino meo Iesu-Christo totâ mentis deuotione deseruio, illiusque nomen confiteor, illi me totâ intentione committo. *Præses verò callidâ, simulatáque tranquillitate paulò indulgentius respondit:* Accipe ô Iuuencula consilium pulchritudini, atque iuuentuti tuæ necessarium, & cessa ab hac confessione, & sacræ Dianæ sacrifica, quia ipsa est sexui vestro consimilis, & multis muneribus te amplificabo. *Quam promissionem Christi Virgo velut nihilum reputans, ita respondit:* A patrum traditionibus cognoui, quia omnes Dij Gentium Dæmonia sunt, & tu mihi blanditijs persuadere vis, vt Ego eis sacrificare debeam. *Præses verò irâ motus ait ad eam:* Vt quid præsumsisti Deos nostros dicere Dæmonia esse? Aut prostrato corpore quantocyus Dijs sacrifica: aut diuersis te faciam interire supplicijs. *Tunc* S. FIDES *secura de præmio, exemplo Sanctorum Martyrum roborata, has audiens minas, & desiderans à terrena vita, ad supernam gloriam migrare, in hanc vocem prorrupit, dicens:* Ego pro amore Domini mei Iesu-Christi non solùm pati diuersa sum parata tormenta; sed etiam mortem pro eius confessione subire desidero. *Tunc Præses magis succensus iussit satellitibus, vt S. Virginem inferrent intectum areum, & superpositam per quatuor partes extenderent, ignemque supponerent, vt eius tenera membra tàm crudeli disrumperentur supplicio. Itaque candentem craticulam S. Virgo vltrò conscendens, diuaricatis membris per quatuor partes extenditur, lorisque ferreis coarctata per flammeam cratem prouoluitur. Cui impij ministri ferreis batillis prunas ardentes subijciunt; adipeque flammis iniecto, ad latera vsque torrida incendia subuolare cogunt. Quod videntes, qui aderant, vnâ voce clamauerunt, dicentes:* O impietas, & iniusta iudicia! innocens, & Dei cultrix, & primæ dignitatis honore præfulgens, cur absque vllo facinore grauissimis supplicijs mancipatur? *Multi enim qui videbant* S. FIDIS *constantiam, crediderunt in Dominum Iesum-Christum, & glorioſam sunt martyrij coronam consecuti. Dùm hæc ita geruntur, à Deo electus Martyrque futurus* S. Caprasius *cum cæteris Christicolis persecutionem sacrilegi Tyranni declinans, ad Septemtrionalem vrbis plagam sub foramine cuiusdam rupis positus latebat, & omnia, quæ intra muri ambitum gerebantur, clarâ oculorum acie prospiciebat exinde. Qui sub eiusdem diei articulo, ab ipso spelunca foramine ad vrbis propugnacula adspectum dirigens, vidit S. Martyrem super carbonum incendia impiorum immanitate torqueri. Eleuatis igitur oculis, & cœlum intuens, orationem Domino profusis precibus effundebat, vt famulam suam in præsenti certamine faceret esse victricem. Rursusque Athleta Christi eleuatis oculis in cœlum totâ mentis auiditate prospexit, & iterùm humo prostratus petebat à Domino, vt ei cœlestem ostenderet virtutem, statim petitionis suæ desideratum consecutus est effectum. Vidit namque de nubibus columbam, vt niuem candidam des-*

Sistitur ad Tribunal Iudicis.

Præsidis cautelis sapienter respondet.

Constantia Virginis.

Assatur in craticula, & grauiter torquetur.

S. Caprasius videt ex latebra passionem Virginis.

cendere

Digitized by Google

cendere, & coronam interlucentibus gemmis ſupra Solis ſplendorem rutilantem cæleſtibuſque margaritis refulgentem, ſuper caput glorioſæ Virginis, & Martyris ponere. Ipſam quoque Dei famulam, nitueo ſplendidoque habitu indutam proſpiciens, agnouit perpetuæ ſalutis brauium eſſe conſecutam, quam tanto munere videbat ditatam. Columba igitur è cælo veniens, vt diuina potentia in reliquum tempus circa Martyrem ſacram mirabilior fuiſſe prædicaretur, blando alarum volatu, dulciquè pennarum applauſu cum imbrifero rore totam vim flammarum extinxit, pyramquè incendij torridi, quaſi irriguis fontibus tali volatu repreſſit. Vir etiam Sanctus vidit B. FIDEM *veluti pugilem egregiam, non tortorum ictibus læſam, non igne exuſtam, neque corpore ſanciatam, ſed cæleſtibus ornamentis ſtare redimitam. Quam virtutem tàm præclaram, támque mirabilem mox vt prædictus Dei famulus* Capraſius *oculis ſpiritualibus conſpexit, ſupernis gaudijs dignam eam futuram intellexit. Cuius Martyris exemplo ſuccenſus in vrbem deſcendens Chriſtianum ſe proclamat, & grauiter tortus, tandem coronatur, poſt S. Virginem* FIDEM, *quæ protinus vt è flammis immunis exiuit ſpiritum Deo reddidit* Pridie Nonas Octobris *Anno Domini* CCC. *Cuius corpus ibidem ſepultum, demùm tempore* S. Dulcidij *Epiſcopi* Aggenenſis *inuentum, & honorifice collocatum eſt. Tandem ad Cœnobium, Benedictinorum Monachorum* S. Cucuphatis del Valles *tranſlatum in* Cathalonia *ibidem ſingulari deuotione colitur, & honore debito cuſtoditur.*

Et columbam coronantem ipſam S. Martyrem.

Coronatur, & in Hiſpaniam transfertur.

Hactenus ACTA quæ etiam ad literam reperiuntur in MS. *Breuiario S. Cucuphatis del Valles* apud me, vbi feſtum agitur cum Octauis ſolemnioribus de S. FIDE Virgine, & Martyre *Aggenenſi*, cuius CORPVS in ea Baſilica adſeruari conſtans tradditio eſt. Sic etiam fatentur Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib. 1. fol. 96. col. 2.* Biuarius ad *Dextr. d. Ann. 300. n. 1. fol. 316.* & alij. In eodem Breuiario MS. recitantur ſequentes *Hymni.*

Tranſlatio ſacrorum pignorum in Cathaloniam.

AD VESPERAS, HYMNVS.

A Deſt dies lætitiæ,
Sanctæque FIDIS *gaudium,*
Quam vocauit Rex gloriæ
Ad ſummum cœli præmium.
Hæc eſt Virgo Sanctiſſima
De numero prudentium,
Sancta FIDES *clariſſima*
Inter choros lætantium.
Fulſit FIDES *martyrio*
Seruans corpus virgineum,
Salutis deſiderio
Regnum optans æthereum.
Virgo FIDES *egregia*
Ora pro nobis Dominum,
Vt det per tua merita
Cœlorum plenum gaudium.
Gloria Patri Domino,
Filio, & Paracleto,

Qui vitam sine termino
Det nobis Cæli solio. Amen.

AD MATVTINVM, HYMNVS.

IN Matutinis cantemus
Sanctæ FIDIS *præconia,*
Filium Dei laudemus,
Qui det nobis cælestia.
Aggena gaude Ciuitas,
Age FIDIS *memoriam,*
Quam decorauit sanctitas
Propter suam victoriam.
Laudemus tantam Virginem,
Necnon eius martyrium,
Vt ad beatitudinem
Veniâmus cœlestium.
Cantemus omnes hodiè
Sanctæ FIDIS *memoriam,*
Quam vocauit Rex gloriæ
Ad Paradisi gloriam.

AD LAVDES, HYMNVS.

AD Laudes huius Virginis
Cantemus omnes dulciter,
Vt ad fructum dulcedinis
Veniâmus alacriter.
Clarâ voce cantemus
Sanctæ FIDIS *victoriam,*
Omnipotentem laudemus,
Per FIDEI *constantiam.*
Gaudeat præsens concio
De Sancta FIDE *Virgine,*
Quæ gaudet cæli solio
Splendens cælesti lumine.
Nunc cantemus solemnius
Humiliter officium,
Cuius sacrata pignora
Veraciter custodimus.

S. Sabinæ Acta alibi referentur.

De S. Virginis constantia, qui pulchrum carmen legere desiderat, adeat Iulium Cæsarem Scaligerum in *Poëmat. tit. de Diuis Feminis fol.* 654. De S. SABINA agemus infra hoc *Tom.* 5. *Die XXVIII. Octobr lit. A.* quo die in Ecclesia *S. Petri de Agér* in *Cathalonia*, quâ eius sacra lipsana requiescunt, festum Nostræ huius *Emeritensis* Virginis origine, & *Aggenensis* Martyris passione, solemniter colitur.

SS. PRIMVS

SS. PRIMVS & FELICIANVS *Martyres Aggenenſes in Gallia.*] Hos fuiſſe ſocios in paſſione *S. Fidis*, & *Capraſij* in vrbe *Aggenenſi Galliæ* indicant Acta eorum, quæ retulit Surius *Tom. 5. Die XX. Octobr. fol.* 306. Qui & diuerſi ab illis, quos refert Romanum Martyrologium *Baronij Die IX. Iun. fol.* 354. *lit A.* Nam illi *Romæ*, iſti *Aggeno* martyrium conſummarûnt. Hinc horum meminere Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 390. Andreas Sauſſay. in *Martyrolog. Gallican. Tom. 2. fol.* 694. hoc elogio: *Eodem diem ibidem Natalis* SS. PRIMI, & FELICIANI *fratrum. Qui* Fidis, & Capraſij *inuictum animi robur admirantes, Chriſtum vnicum Deum, Seruatoremque illico profeſſi, ſe Beatis his pugilibus, & pietatis, & certaminis ſocios adiunxerunt. Ob quam confeſſionem comprehenſi: cùm nullis machinis poſſent à ſententia auelli, varijs, diriſque ſubinde excruciati tormentis, demùm capite itidem caſi, coronas honoris, & gloriæ immarceſſibiles ab Æterno Rege, nobili præmio promeruerunt.* De eis Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib. 1. fol.* 95. F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedictin. Tom. 5. Cent. 5. Ann.* 977. *c. 2. fol.* 161. F. Franciſcus Diago *Hiſtor. Barcinon. Comit. lib. 2. c.* 90. Cæſar Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. Die IX. Iun. lit. A. fol.* 354. Eorum ACTA ex rebus geſtis *S. Capraſij* deducta ſubijcimus. B.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. PRIMI, ET FELICIANI, Fratrum Matyrum Aggenenſium in Gallia, ex Rebus geſtis S. Capraſij à Surio concinnatis.

PRIMVS, & FELICIANVS *origine* Galli, & *ex* Aggenenſi Aquitaniæ *vrbe oriundi ſecundum carnem fratres, & in Deorum cultura nutriti, cum paſſiones* SS. Fidis, & Capraſij, *quos profana Præſidis, & crudeliſſimi Daciani crudelitas opprimebat, inſpectatores aliquantulum conſpexiſſent; eorumque conſtantiam nullâ iniuriarum vi ſuperandam nulloque excogitatorum argumento cruciatuum reprimendam admirantes, amore Dei, anhelo pectore flagrantes, tàm fide, quàm opere Dei virtutem, Chriſtique potentiam confitentes, continuò illorum ſe agoni ſociauerunt, mortiſque periculis alacriter injecerunt. Quos ad iugulum mortis vnâ conſpiratione collectos mox vt vidit ſæuus ille carnifex, blandimentis eos demulcere, miniſque terrere cæpit; ſed nec ſic vllo modo flectere potuit. Sicque irâ graui commotus, vbi ſe aduerſus eos nullatenus præualere ſenſit, ad vltimum datâ ſententiâ omnes ſimul cum* B. Virgine, *& glorioſa Martyre* Fide *duci ad delubrum præcepit, vbi aut Diis immolare, aut capitibus plexis, omnibus certum eſſet debere vitam finire. Ducti ſunt ergo Chriſti milites ad prædictum locum, vbi cùm nullâ vi poſſent compelli ad ſacrificandum, capitibus caſis vnius diei horâ cum triumpho martyrij ad coronam gloriæ feliciter ſimul peruenire meruerunt; vt quibus pulchra, & venerabilis extitit in fidei conſtantia ſocietas, eſſet pulchrior, atque excellentior in martyrij ſocietate felicitas. Quos Chriſtus cum ſumma veneratione cœleſtium virtutum, inter Beatorum ſpirituum conſortia ouantes aſciuit, cum quibus ſtolâ immortalitatis decorati, & coronâ immarceſſibilis gloriæ laureati, inenarrabili claritate perfruuntur, atque cum Deo, & Agno ſine fine regnaturi diuina viſionis incunditate potiuntur. Quorum Corpora clàm à fidelibus collecta, & honorifice fuere ſepulta, vbi per aliquot ſecula latuere, donec* S. Dulcidius *Epiſcopus* Aggenenſis *illa inuenit, & honorifice collocauit. Sed demum temporum lapſu ſacra eorum pignora in* Hiſpaniam *tranſlata, & in Eccleſiam* S. Petri Biſoldunenſis *diœceſis* Gerundenſis *recondita fuere; in quorum honorem* Miro *Comes* Biſoldunenſis, *& Epiſcopus* Gerundenſis *in eadem Eccleſia S. Petri Apoſtoli celebre Benedictorum Cœnobium extruxit, quod adhuc feliciter perſeuerat: vbi per horum Sanctorum Martyrum interceſſionem plurima Deus ægrotantibus beneficia confert.*

Origo.

Chriſti fidem fatentur.

Capite plectuntur.

In Cathaloniam transferuntur.

Translationis tempus, & identitas.

OMNIA hæc refert *Antonius Vincentius Domenec*, & addit, quod hæc *Translatio* facta fuit Anno Domini DCCCC.LXX. Principatũ Cathaloniæ tenente *Borrello*, Comite Barcinonensi : & postmodum Anno DCCCC. LXXVIII. horum Sanctorum deuotione succensus *Miro* Comes *Bisoldunensis*, & Episcopus *Gerundensis* in eorum honorem Cœnobium in eadem Ecclesia, quâ eorum lipsana translata fuere, construxit, vt patet ex Donationis epigraphe, cuius copiam scripsit Antonius Yepes *d. Tom. 5. in Appendic. Scriptur. 20. fol. 442. col. 2.* vbi hæc verba : *Adducta sunt sunt igitur in eodem Cœnobio* CORPORA *venerandorum Martyrum Christi* PRIMI, *&* FELICIANI *pro quorum interceßionibus Omnipotens Deus multas in eodem loco dignatus eßt operari virtutes.* Hanc etiam Cœnobij fundationem probauit Benedictus VII. Pont. Maxim. Anno DCCCC. LXXIX. vt ex eius confirmatione apparet, à Yepesio relata *d. Tom. 5. in Append. Scriptur. 21. fol* 443. Et licet aliqui credant tantum pignora S. PRIMI fuisse *Bisoldunum* translata, attamen si *Domenec* credimus, etiam Corpus S. FELICIANI conditum adseruari in prædicto Cœnobio, quia in Processionibus duæ capsæ, in quibus eorum lipsana occluduntur, perferuntur, quas simul deuotio Oppidanorum humili cordis affectu veneratur ; Sanctosque Martyres, tanquam loci Patronos in suis necessitatibus viscerum summissione proclamat.

C. S. BRVNO *Carthusianorum Patriarcha.*] Eius insignia facinora breui elogio descripsit Romanum Martyrologium *h. d. lit. A. fol. 619.* his verbis : *In Calabria* S. BRVNONIS *Confessoris, Ordinis* Carthusianorum *Institutoris.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 164. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 214. Petrus Galesinius in *General. fol.* 138. *col.* 2. & alij recentiores. De eo ACTA scripsere *Franciscus de Puteo* Lugdunensis: *Petrus Blomeuenne* Prior Carthusiæ Colonien sis: Petrus Sutor de *Vit. Carthusianor. lib.* 2. *c.* 7. Ranulphus in *Vit. S. Hugon. lib.* 7. *c.* 4. Anonymus quidam Carthusianus prolixiori stylo ; *Zacharias Benedictus* heroico carmine ; Benedictus Gononus de *SS. Occidental. lib.* 5. *fol.* 305. Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol.* 632. Nouissime Theophilus Raynaudus in *Trinitat. Patriachar. fol.* 1. *& seqq.* De eo Cæsar Baronius in *Annal. Eccles. Tom.* 11. *Ann.* 1086. *n.* 13. *Ann.* 1092. *n.* 10. *Tom.* 12. *Ann.* 1101. *n.* 14. & alij plures. ACTA ex *Ferrario* dabimus, quia breuiora.

ACTA S. BRVNONIS CARTHVsianorum Patriarchæ cuius institutum in Hispania maximè floret, ex Philippo Ferrario.

Origo, & studia.

BRVNO *Coloniæ Agrippinæ claris parentibus ortus: dum Lutetiæ Parisiorum literis operam nauaret, horrendo prodigio ad religionem conuersus est. Cum enim Doctoris cuiusdam litteratura & moribus eximij defuncti exequiæ in Ecclesia celebrarentur, illaque verba :* Respondemihi quantas habeo iniquitates, *decantarentur, Mortuus, omnibus, qui aderant, audientibus, & stupentibus, capite elevato, altâ & horrenda voce, dixit :* Iusto Dei iudicio accusatus sum. *caputque reposuit. Dilata in crastinum sepultura, tota que pene ciuitate confluente, vbi ad eadem verba ventum est, is, rursus capite erecto, ait :* Iusto Dei iudicio iudicatus sum. *Omnibus spectaculum admirantibus, placuit diem tertium expectare : quo adueniente, repetitis exequiarum precibus, ad eadem verba defunctus attollens caput, dixit :* Iusto Dei iudicio comdemnatus sum. *Quæ inter cæteros* BRVNONEM, *qui præsens tanto spectaculo fuerat, ita perterruit, vt accersitis sodalibus Landuino, Stephanis duobus, Hugone, qui solus erat Sacerdos, Andrea, & Guarino laicis, longa oratione persuaserit, vt illico, illud* Gregorij *Papæ adducens* Qui pœnitenti veniam spopondit, peccanti diem crastinum non promisit, *seculo dicentes vale, locum peterent pœnitentiæ. Quare ad Hugonem Gratianopolitanum Antistitem venientes, locum cum benedictione intra altissimos Montes* Carthusiam *nomine ob-*

Horrendo defuncti prodigio ad Religionem conuertitur.

tinent,

Digitized by Google

tinent, vbi vitam sub BRVNONIS *disciplina Angelicam ducunt, Euocatur interea* BRVNO *à Gregorio* (Lege Vrbano) II. *Pontifice, qui eius Discipulus fuerat, socijs eius recessum agre ferentibus, & flentibus: quibus postea Landuinus Praefectus Prior fuit.* BRVNO *autem Episcopatu* Rothomagensi *recusato, curiæ pertæsus cum socijs in* Calabriam *proficiscitur, ac in Turrensi solitudine Scyllacensis diœcesis loco aliquando vitam degit, donec Rogerius Comes Calabriæ fama sanctitatis tractus, ad eum visendum veniens Ecclesiam* S. Mariæ, *&* S. Stephani *cum adiacentibus prædijs, & locis ei perpetuo largitus est, quas* S. BRVNO *impensis à Comite suppeditatis extruxit. His, & alijs rebus gestis, multisque clarus miraculis S. Vir vitæ terminum adesse præsentiens, conuocatis fratribus, eosque, totius vitæ suæ cursu enarrato, ad obseruantiam hortatus* Pridie Nonas Octobris, *Anno Salutis* M. C. I. *efflauit animam, in æde S. Stephani sepultus, ad cuius tumulum hoc extitit Epitaphium.*

Ab Vrbano II. Romam euocatur.

Mors, Sepultura, & Epitaphium.

Primus in hac Christi fundator Ouilis Eremo
Promerui fieri, qui tegor hoc lapide.
BRVNO *mihi nomen, genitrix Germania, meque*
Transtulit ad Calabros grata quies nemoris.
Doctor eram, præco Christi, Vir notus in Orbe,
Desuper illud erat gratia, non meritum.
Carnis vincla dies Octobris Sexta *resoluit,*
Ossa manent tumulo, spiritus astra petit.

Denique Leo X. *Pontifex Maximus, cum multorum relatione de eximia* B. BRVNONIS *sanctitate crebrò audijsset, omissa miraculorum inquisitione, indignum arbitratus est, eum quem præpotens Deus in hac vita tot auxisset donis, & charismatibus, & nunc cœlesti afficeret beatitudine, in terris non eximia laude, & prædicatione efferri, nec debita piæ deuotionis Officia persolui apud thronum diuinæ gloriæ quiescenti, cui dedisset Dominus cor ad præceptum, & legem vitæ, & disciplinæ. Itaque non modo auctoritate Apostolica clementer annuit, sed etiam voluit vt in singulis Monasterijs totius Ordinis* Carthusiensis *festum sanctissimi Confessoris Annis singulis* Die VI. Octobris, *quo decessit è vita solemniter colatur, & congrua, debitaque deuotione celebretur. De quo extat huiusmodi carmen:*

Canonizatio.

Papa Leo *gestis, & maiestate verendus,*
Cardineis Patribus celebri circundatus actu,
Certior est factus, quam sancte vixerit olim
BRVNO, *quod obsequium, dum vixit, præstitit Vrbi:*
Quodque per hunc cultu diuino Ecclesia creuit:
Huius vt audierat certo miracula quadam:
Propterea votis Patrum concordibus illum
Retulit in Diuos: Festum concessit eidem,
Octobris Sexta *celebrari luce quotannis:*
Illo nempe die moriens ascendit Olympum.
Erigere huic statuas,, ac ædificare sacella
Permittens: super his confecta diplomata confert;

Carmen de Canonizatione S. Viri.

VI. LOZOYENSE in *Nova Castella* prope *Segobiam*, quod PAVLAR dicitur, sub tutela B. V. MARIÆ sacrum, & conditum in Palatio Regio *Ioannis I.* Castellæ Regis, ex sequenti causa. Nam cum *Enricus* Trastamaræ Comes, qui postea fuit Rex, cum alijs Proceribus Castellæ Galliam diffugeret, ob sæuitiam *Petri* fratris Castellæ Regis, & ibidem sub vexillis Galliæ Regis militaret, Monasterium *Carthusianorum* in Gallia solo æquauit, & destruxit. Ast cum postmodum occisus *Petrus* fuisset, & *Enricus* in Regnum sublimatus, cum tempore obitus testamentum conderet, memor sacrilegij, & turpis facinoris in Gallia patrati, subuersione Cœnobij Carthusiani; iussit *Ioanni* I. filio, vt aliud *Carthusianorum* Monasterium in *Castella* conderet, in suæ animæ redemptionem. *Ioannes* filius fabricam dilatauit, sed *Guillelmi Raynaudi* Generalis totius Carthusiæ precibus interpellatus tandem Anno M. CCC. XC. Monasterium in *Valle Lozoyensi* constructe cœpit, 1390
sed morte infelici præuentus illud consummare non potuit. Successit *Enricus* III. qui Ecclesiam mirabiliter perfecit; quo è viuis sublato, *Ioannes* II. tandem opus Regium illud à prædecessoribus inchoatum Anno Domini M. CCCC. XL. in tota perfectione consummatum reliquit.

VII. HISPALENSE in *Bætica* quod DELAS-CVEBAS nuncupatur, & B. V. MARIÆ auspicijs sacrum, à *D. Gundisaluo de Mena* Archiepiscopo Hispalensi conditum Anno M CCC. XCVII. 1397

VIII. MAIORICENSE in *Insula* Regni Valentiæ, seu *Cathaloniæ*, quod IESVS-NAZARENVS dicitur, cui est dicatum. à *D. Martino* Aragonum Rege constructum prope Oppidum *Valdemoza*, Anno M. CCC. XCIX. 1399

IX. ANIAGENSE in *Veteri Castella* prope *Vallesoletum*, sub Nomine B. V. MARIÆ constructum, ex dispositione *D. Ioannis Vazquez de Zepeda* Episcopi *Segobiensis* ad Annum M. CCCC. XLII. Patronæ Reginæ Castellæ. 1442

X. BVRGENSE in *Castella Veteri*, quod MIRA-FLORES vocitatur, & B. V. MARIÆ consecratum est. Illud *Ioannes* II. Castellæ Rex condidit ex dispositione *Enrrici* III. Parentis ad Annum M. CCCC. XLIV. 1444

XI. VALENTINVM II. in Regno *Valentiæ*, quod ANNVNTIATA, fuit dictum, & B. V. MARIÆ Annuntiani dicatum, à *Iacobo Perfeta* conditum ad Annum M. CCCC. XLV. sed eo dimisso Carthusiani perrexere. 1445

XII. ASTENSE in *Bætica*, quod LADEFENSION dicitur, conditum prope flumen GVADALETE, in eodem loco, quo Rodericus vltimus Rex Gothorum à Sarracenis deuictus Hispanias perdidit. B. V. MARIÆ dicatum & *Aluari Oberto* expensis extructum Anno M. CCCC. LXXXIII. 1483

XIII. CAZALLENSE in *Bætica* Diœcesis *Hispalensis* Immaculatæ Conceptioni B. V. MARIÆ sacrum, & à Monachis Cœnobij Hispalensis ad Annum Domini M. CCCC. LXXXIX, conditum, sed Anno M. CCCC. XC. possideri cœptum, vt indicant antiqua monumenta. 1490

XIV. SARINNENENSE in *Aragonia* diœcesis *Oscensis*, quod LASFVENTES nuncupatur, & B. V. MARIÆ nomini dedicatum existit à *D. Blasco de Alagon* Comite Sastagensi, eiusque coniuge *D. Beatrice de Luna* conditum Anno Domini M. D. VII. 1407

XV. GRANATENSE in *Bætica* Assumptioni B. Virginis MARIÆ sacrum, conditum à *Monachis Paularensibus*, in calce Montis *Inadamaris*, constructumque mirifice Anno M. D. XIII. 1513

CÆSAR

XVI Cæsaravgvstanvm in *Aragonia*, quod Avla-dei nuncupatur & B. V. Mariæ prope flumen *Gallecum* Nomini fundatum, per *D. Fernandum de Aragon* Archiepiſcopum Cæſarauguſtanum, Regis Catholici filium, Anno M. D LXIV. 1564

XVII. Ilerdense in *Cathalonia*, quod Ara-Coeli fuit vocitatum & conditum à *R. P. D. F. Petro Berengario* Monacho Carthuſiano Cœnobij *Scalæ-Dei* Anno M. D. LXIX. ſed ob paupertatem deſijt. 1569

XVIII. Valentinvm III. in Regno *Valentiæ* quod Ara-Christi nuncupatur, conditum ex reuelatione diuina in quodam prædio *D. Chriſtophori Roig* Inquiſitoris Valentini, eiuſque ſororis *Elenæ* ad Annum Domini M. D. LXXXIII. 1583

XIX. Evorese in *Portugallia* quod Scala-Coeli dicitur, *à D. Theutonio de Braganzia*, eiuſdem vrbis Antiſtite conditum, & conſummatum Anno Dom. M D. LXXXVII. 1587

XX. Vlyssiponense in *Portugallia*, quod Val-Damisericordia vocitatur, & B. V Mariæ ſacrum, conditum expenſis *D. Simonæ Godinæ* Æthyopis, ex Orientalibus Indiæ partibus ortæ, quæ bona ſua reliquit, vt Monaſterium conderetur ſtrictioris Ordinis Eccleſiæ; Capuccini illa ſibi quærentes, tandem Carthuſianis tradita fuere, qui Cœnobium hocce condidere ad Annum M. D. XCIV. 1594

XXI. Alcannicense in *Aragonia* B. V. Mariæ Conceptioni Immaculatæ nuncupatum quod *D. Alfonſus Villalpando*, & D. *Ieronyma Zaperta*, & *Albion* coniuges extruxere, Anno M. DC. XXXIX. 1639

XXII. Oriolense in Regno *Valentiæ*, quod Via-Coeli nuncupatur & B. V. Mariæ ſacratum; à *Thoma Petri* Equite Oriolenſi conditum, ad Annum Domini M. DC. XLI. 1641

Elogium Ordinis Carthuſiani.

Hæc ſunt Cœnobia, quæ ſanctiſſimus *Carthuſianorum Ordo* in Regnis poſſidet *Hiſpaniarum*, in quorum angulis nihil nisi ſilentium reſpirat, nihil niſi ſanctitudo conſpicitur. Hic namque Viris ſtrenuis tam in ſe redire licet, quam libet, & habitare ſecum, virtutumque germina inſtanter excolere, atque de Paradiſi feliciter fructibus vti. Hic oculus ille conquiritur cuius ſereno intuitu vulneratur Sponſus amore, quo mundo, & puro conſpicitur Deus. Hic ocium celebratur negocioſum: & in actione quieta pauſatur. Hic pro certaminis labore repenſat Dominus Athletis ſuis mercedem optatam pacem videlicet quam Mundus ignorat, & gaudium in Spiritu-ſancto. Hæc eſt illa Rachel formoſa, pulchra aſpectu, à Iacob plus dilecta, minus filiorum ferax, quam Lya fœcundior, ſed lippa. Pauciores enim ſunt contemplationis, quam actionis filij. Veruntamen Ioſeph, & Benjamin plus ſunt cæteris fratribus à patre dilecti. Hæc pars illa optima, quam Maria elegit, quæ non auferetur. Hæc Sunamitis pulcherrima, ſola in omnibus finibus Iſrael reperta, quæ Dauid foueret ſenem, & calefaceret. Quid amplius de huius Ordinis excellentijs dicere libet, vbi tot tantaque virtutum, ſanctimoniæ, auſteritatis, ſilentij ſpiritualium chariſmatum, ieiuniorum, eleemoſynarum, & macerationum ſpecimina experiuntur?

Can. 4.

Gen. 29.

Luc c. 10.

3. Reg. c. 1.

Sed hic, quos imbuit, ornat
Implet, & informat, inflammat, dirigit, armat:
Cudit, & illuſtrat, & adhuc regit, excolit, aptat;
Lux, ſpeculum Mundi, rerum ſublime cacumen,
Labentum baculus, miſerorum dulce leuamen.

Hinc huius Ordinis Monachi vix inter Populorum cateruas, Ciuitatum turmas, Aulæ ſtrepitus, Palatiorum iurgia, Iudicum tribunalia, Procerum contubernia,

Digitized by Google

bernita, & alia huius Mundi ſpectacula viſi, aut cogniti fuere. Vnuſquiſque verò intra ſuæ cellulæ cancellos recluſus orationibus vacans, ieiunijs inſiſtens, contemplationi deditus, lectione imbutus, expectat donec veniat Sponſus, & animæ lucem accendat.

NONIS.

Octobris.

DIES VII.

A. Bello-Monti *apud* Zamoram *in Hiſpania Citeriori Sancti* Martini *Abbatis* Ciſtercienſis, *qui cùm primus Abbatiatus illius Cœnobij infulas induiſſet, bonis operibus inſudando ad fulgentem gloriæ clamydem euolauit.*

B. *Apud* Soriam *vrbem* Hiſpaniæ Inuentio *ſacrorum pignorum* SS. Sergii, Bachi, Marcelli, & Apvlleii, *Martyrum, quorum primi apud* Auguſtam Euphratenſem; *ſecundi* Romæ, *poſt peractos pro fidei defenſione ſtrenuos agones, ad palmam victores peruenerunt athletæ.*

C. Toleti, *& alibi in Hiſpania feſtiuitas* B. Mariæ *de* Victoria, *ex celeberrima, quam* Virginis Matris *ope, de* Turcis *comparauit* Ioannes Auſtriacus, *Caroli V. Imperatoris filius, &* Philippi *II. Regis Catholici frater apud* Naupactum, *auxilijs, & orationibus* Pij *V. Pontificis Maximi*, Hiſpaniarum *Regis, & Reipublicæ* Venetorum.

NOTÆ.

A. Sanctvs Martinvs *Abbas Ciſtercienſis Bello-Montani Cœnobij in Hiſpania.*] Apud huius ſacri inſtituti alumnos celebris eſt memoria iſtius Sanctiſſimi Abbatis, ideo Hugo Menardus in *Martyrolog. Benedictin. h. d. fol.* 87. hæc verba præſcripſit: *In Hiſpania* S. Martini *Abbatis Ordinis Ciſtercienſis.* Qui *lib* 2. *Obſeruat. fol.* 716. proſequitur: *Fuit Primus Abbas Cœnobij* Vallis-Paradiſi *in* Hiſpania *Ordinis Ciſtercienſis. Antea latebat in quadam cauerna, in qua* Al- *Martyrologia.*

Digitized by Google

fonsus *Hispaniæ Rex, dictus* Imperator, *eum seminudum se virgis cædentem reperit. Qui spectaculo motus, ædificauit Cœnobium* Vallis-Paradisi, *eique hunc* S. MARTINVM *præfecit Abbatem. Tàm in vita, quàm in morte miraculis claruit, & Sanctorum numero adscriptus est. Dies eius festus celebratur* Die VII. Octobris. *Diploma Canonizationis extat Romæ in Vaticano.* Omnia coniunxit Chrysostomus Enrriquez in *Menolog. Cistercienf. fol.* 338. hoc elogio: *In Hispania* S. MARTINVS *Abbas, sanctissimi Patris* Bernardi *Discipulus, quem* Alfonsus *Imperator in obscurissimo antro seminudum, seque flagellis crudeliter cædentem, inuenit: quo spectaculo commotus pius Princeps Monasterium, quod hodie celeberrimum est, &* Vallis-Paradisi *nomen obtinet, construxit; ibidemque S. Virum Abbatem præfecit. Quibus familiæ Dominicæ Pastor constitutus sollicite curam gessit; vitaque illi integritas mirabilis fuit, & in perferendis omnibus spiritualis militiæ aduersitatibus, inuicta animi magnitudo, Totque tàm in vita, quàm in morte claruit miraculis, vt Sanctorum numero sit adscriptus.* De eo Tabulæ Congregation. Cistercienf. *Die VIII. Octobr.* Missale Vetus S. Bernard. *fol.* 314. Philippus Seguinus *de SS. Cistercienf. lib.* 3. Ioannes Zazo *in Lect. SS. fol.* 124. Ioannes Abbas in *Catalog. SS. Ordin. Cistercienf. fol.* 98. Angelus Manrrique in *Laur. Euangel. lib.* 3. *fol.* 236 Montaluus in *Chron. lib.* 2. *c.* 18. Aubertus Miræus in *Catalog. SS. Canonizat. Ordin. Cisterc. fol.* 20. & de *Originib. Monast. lib.* 5. *fol.* 371. D. F. Angelus Manrrique in *Annal. Cistercienf. Tom.* 2. *Ann.* 1152. *c.* 4. *fol.* 209. Chrysostomus Enrriquez in *Fasciculo Cistercienf.* 2. *p. lib.* 2. *Distinct.* 26 *c.* 24. *fol.* 261. Gaspar Iongelinus in *Not. Abbat. Ordin. Cistercienf. lib.* 6. *n.* 13 *fol.* 8. Eius ACTA penes se habuit *Philippus Seguinus*, sed Nostrorum dispendio periêre: Illa Nos, vt poterimus ex relatis Scriptoribus coagulabimus:

Scriptores.

ACTA S. MARTINI ABBATIS Belli-Montani, seu Vallis-Paradisi ex Ordine Cistercienfi, ex Varijs Scriptoribus.

Hispanus ex cognomine creditus.

MARTINVS *Sanctissimi Patris* Bernardi *Discipulus, qui ex cognomento* CID *origine* Hispanus *creditur, ab ipso S. Patriarcha cum Ægea, Gerardo, & Petro Pictauiensi in* Hispanias *dimissus, vt Ordinem* Cistercienfem *inter* Hispanorum *agmina militum extenderet. Vallem amœnissimam, montium cacuminibus obumbratam, & arborum densitudine opacam quæsiuit, quâ cum sorijs vitam ageret Angelicam. Cùm verò intra* Zamorensis *Vrbis terminos locum desideratum suis occupationibus reperisset, intra vnius collis antrum occlusus Oratorium, & cellulam extruxit, vt Deo vacans, antiqua iuuentutis peccamina deploraret. Per aliquot annorum cursum S. Vir ibidem eremiticam vitam exercuit, donec* Alfonso *huius nominis* VII. *Castellæ Rege, qui &* Imperator *vocatus fuit, per illius Montis supercilia venatui dedito, locum in quo delitescebat Dei famulus, repente inueniret, eumque seminudum, seque verberibus crudeliter flagellantem intueretur Quem ex spelæo extractum, pijssimus Princeps interrogauit, quis esset, & qua de causa inter tot inhospita & densa loca vitam transigeret. Tunc S. Vir omnia Regi propalans, onus sibi à* S. Bernardo *impositum patefecit. Quo spectaculo Catholicus Imperator commotus, illum ad proximam vallem descendere iussit, quâ protinùs Monasterium sibi, & cæteris socijs, tàm præsentibus, quàm futuris erigere promisit. His sic peractis,* MARTINVS *ad Regis pedes prouolutus ad* Vallem *descendens locum aptum, quo Monasterium construeretur, præsente Rege signauit; illudque* Vallis-Paradisi, *seu* Belli-Montis, *aut* Fontis *dici voluit. Quod cum suo tempore fuisset conditum plures ad eum confluebant Dei amore, & Viri sancti virtutum famâ compulsi, ita vt breui celebris diuulgaretur fratrum opinio sanctitatis. Hîc* MARTINVS *Euangelicæ perfectionis sectator, qui & à tenera ætate diuinis promissis fuerat illectus, &*

Vitam eremiticam agit.

A Rege Alfonso inuenitur.

Monasterium construit.

insalutatis

insalutatis amicis, relictis parentibus, rebusque charissimis repudiatis, Religionem Monasticam fuerat professus, vt Christum pauperem, cælibem simul & obedientem rectius imitaretur; etiam in senecta eandem viuendi rationem incredibili feruore prosecutus est. Hinc in Oratione cum Christo ipso sæpe pernoctauit; Deum Omnipotentem in spiritu, & veritate adorauit; multos Religiosorum hominum cœtus ad perfectiorem vitam verbo simul, & opere traduxit. Denique transactis à fundatione Domus Quindecim annis, charos filios suos relinquens sanctitatis hæredes, & terram suam suis virtutibus decoratam, signisque mirabilibus, ac innumeris beneficijs dotatam, & illustratam; Mundi despector, eiusque principis debellator, supra Mundum ascendit, diuitijs meritorum abundans, clarus triumphis, miraculis glorioſus, Die VII. Mensis Octobris, *Anno Domini* M. LII. *obdormiuit in Domino. Sacrum sui Patris Sancti* Corpus *filij eius, & fratres in Ecclesia Prioris Situs honorifice condiderunt, ibique per* LXXX. *annos fuit asseruatum. Postmodùm circa Annum* M. CC. XXXII. *in quo pro Translatione Domus Rex* Ferdinandus *ex* Abulensi *Ciuitate regales literas expediuit, ad Sacellum quod sibi antiqui Patres adquisierant, pretiosum illum thesaurum adsportárunt. Ac tandem honorificentissimè, apparatu insigni, magnoque populorum, Nobiliumque Virorum, ac fœminarum, & Cleri, ac Religiosorum concursu, ex Sacello prædicto, in humeris Sacerdotum aduectum, per manus* Ioannis Zamorensis *in Tabernaculo Ecclesiæ Monasterij* Vallis-Paradisi, *summâ lætitiâ, affectuque feruentissimo, collocatum est, Die* VII. Mensis Octobris, *Anno ab Incarnatione Domini* M. DC. XIX. *In cuius sarcophago posteris Epitaphium inscripsit deuotio:*

Exercitia eius.

Moritur.

Translationes.

QVIS HIC? CID ILLE FORTIS?
HAVD IS. MARS NE FORTISSIMVS? NEVTER. SED FORTIOR
VTROQVE. MARTINVS. CIDIS.
CISTERCII. SPLENDOR. DECVS HISPANIÆ. CASTELLÆ. SCVTVM. ZAMORENSIVM. GLORIA. SOLI GEMMA PRÆFVLGENS. POLI PRÆCLARVM
SYDVS. DOMVS BASIS FIRMISSIMA.
SACRÆ. ET MAGNÆ PROSAPIÆ PRIMVS
ARCHIMANDRITA.
IN PARADISI VALLE ARBOR SALVTIS.

Epitaphium.

Hæc sunt Acta quæ assuere potuimus, nam cæteras res à S. Abbate gestas incuria Monachorum perdidit. D.F. Angelus Manrrique *d. Tom. 2. Ann. Cisterciens. Ann. 1152. c. 4. n. 7. & 8. fol. 210* asserit, quatenus in hac vltima Translatione de Anno M. DC. XIX, in priori tumulo ex quo extractum fuit S. Abbatis Corpus, hanc Inscriptionem relictam fuisse: *Sub hoc lapideo tumulo est lapis planus, & sub eo lapide est cauum lapideum, in quo sacrum Corpus Patris Nostri* S. Martini Cidis *Abbatis Primi huius Monasterij (quod alibi constructum in initio dicebatur Monasterium* S. Mariæ de Preleas, *& huc Translatum dicitur* Vallis Paradisi) *sepulchrum est Anno ab Incarnatione Domini* M. C. LII. *in quæ sepultura fuit asseruatum per* LXXX *annos, videlicet vsque ad Annum* M. CC. XXXII. *in quo anno transuecta sunt, dicta sepultura, & præfatum sacrum* Corpvs *ex Ecclesia Prioris ædificij ad hoc Sacellum, quod ex tunc vocatur* S. Martini *Abbatis, vbi per* CCC. II, *annos mansit reconditum in prædicta sepultura, lapide cooperta, & per multos annos clatro ferreo circumseptâ. Postmodum ablato clatro superpositus est hic tumulus lapideus non ruditer elaboratus. Anno* M. D. XXXIV. *dictum* S.P.N. Corpvs. *translatum est ad Ecclesiam Monasterij, ibique in perpulchro tabernaculo, iuxta Altare Maius, glorioſissime est collocatum, per manus Illustrissimi, ac Reuerendissimi* D. D. Ioannis Zapata Osſorio *Episcopi* Zamorensis *Die* VII. Octobris. *Itaque sub*

Inscriptio relicta in antiquo Sepulchro.

iam dicto lapide plano; ex eo die, dicto cauo tantummodo est terra, qua pranominatum, S. P. N. CORPVS *fuit obuolutum, & ea inquam fuit resolutum; simulque aliquot parua Reliquiæ eiusdem sacri Corporis: ac denique ibidem reperietur occlusa lapidea capsula, alio lâpide plano cooperta, in qua per aliquot dies sæpe iam dictum sacrum Corpus mansit repositum, vsque ad tempus Translationis supra assignata. Insuper, & terra fuscior, quæ immediate reperietur superposita ipsi lapidi plano, qui operit sepulturam (relicta est ibi tempore Translationis) reuerenter tractetur, quia debuerat supponi dicto lapidi, si caperetur, sed superfuit, & operta remansit albiori terra, & lapidibus solutis, & rudibus in superiori cauo prædicti Sepulchri. Ad honorem & gloriam Domini Nostri Iesu-Christi, qui cum Patre, & Spiritu Sancto viuit, & regnat Deus per infinita secula*, Amen. Hæc sepulturæ vacuæ superscriptio reposita fuit, at vero in Nouo Sarcophago sequens inspicitur: *Sacrum Corpus* S. MARTINI CIDIS, *Primi Abbatis huius Monasterij, alibi statim post felicem eius transitum, sepultum est in Ecclesia videlicet prioris adificij, vbi per* LXXX *annos requieuit. Inde translatum est circa Annum* M. CC. XXXII. *ad Ecclesiam, quæ extunc dicitur* S. MARTINI *Abbatis, vbi per* CCC. LXXXVII. *annos est asseruatum; tandem honorificentissime, apparatu insigni, & magno populorum concursu, virorum nobilium, & illustrium fœminarum cœtu non paruo, sericisque tapetibus, hoc magno templo perornato, cantorum melodiâ, permultis, multiplicibusque artis poëticæ varietatibus, circunstantibus diuersorum Ordinum viris Religiosis, comitantibus Reuerendis Abbatibus Monasteriorum S. Martini* de Castañeda, *de* Nogales, *de* Benauides, *& istius Domus; in humeris Monachorum è Sacello sui nominis asportatum, per manus Illustriss. ac. Reuerendiss.* D. D. Ioannis Zapata Ossorio *Episcopi* Zamorensis, *assistentibus sibi prædictæ S. E. viris nobilibus, in Tabernaculo Ecclesiæ huius Monasterij* Vallis-Paradisi *ab antiquis temporibus communiter nuncupati, summa latitia, affectuque feruentissimo collocatum est, Die* VII. Mensis Octobris, *Anno ab Incarnatione Domini* M. DC. XIX. *Totam Sanctam Ecclesiam Catholicam summo Pontifice* Paulo V. *huius nominis gubernante; Catholicissimo Rege* Philippo III. *regnante, ad honorem Dei Omnipotentis Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, qui viuit & regnat per infinita Secula seculorum, Amen* Quatenus ad Canonizationem & cultum, nullus poterit dubitare, tot, ac tantis probationibus existentibus. Cætera alia quæ desiderari poterant, apud relatos Scriptores inuenies.

Inscriptio posita in Nouo sarcophago.

Topographia.

MONASTERIVM VALLIS-PARADISI. *Cisterciensium* congregationi *Hispanicæ* paret; conditum fuit IV. Nonas Octobris Anno M. C. XXXVII. ab *Alfonso* Imperatore *Hispaniæ*, apud *Zamoram*, vt constat ex Priuilegio donationis, quam ad literam refert D. D. F. Angelus Manrrique in *Ann. Cisterciens. Tom.* 1. *Ann.* 1137. *c.* 5. *n.* 7. *fol.* 330. Toto (vt aiunt) cœlo aberrauit Gaspar Iongelinus in *Not. Abbatiar. Ordin. Cisterciens. lib.* 6. *n.* 31. *fol.* 8. qui, nescio cuius secutus vestigia, contendit conditum hocce fuisse Cœnobium Anno M C. LXXXIX. cum in contrarium sit scripta fundationis abs Episcopo Pacensi adducta. Hoc Cœnobium VAL-PARAYSO hodie dicitur, IV. ab Vrbe *Zamorensi* lapide situm, inter eandem vrbem, & *Salmanticam* conditum.

B. SS. SERGIVS, BACHVS, MARCELLVS, & APVLEIVS *Martyres.*] Omnium meminere Beda, Vsuardus, Ado, & cæteri Latinorum, & Græcorum, à quibus Romanum Martyrologium h.d. sequenti elogio: *Augusta Euphratesiâ SS. Martyrum* SERGII, & BACHI *nobilium Romanorum, sub Maximiano Imperatore: quorum* BACHVS *tandiu neruis crudis cæsus est, quoadusque toto corpore discissus in confessione Christi emitteret spiritum:* SERGIVS *vero clauatis cothurnis pedes indutus, cum in fide fixus maneret, data sententiâ, iussus est decollari: cuius nomine locus vbi quieuit Sergiopolis appellatus, ob præclara miracula frequenti Christianorum concursu honoratur. Romæ SS. Martyrum* MARCELLI, & APVLEII, *qui primo quidem Simoni Mago adhæserunt; sed videntes mirabilia, quæ per Apostolum Petrum Dominus operabatur, relicto Simone, Apostolicæ doctrinæ se tradiderunt, ac post passionem Apostolorum sub Aureliano Consulari coronam martyrij reportarunt, sepulti non longe ab vrbe.* Conueniunt Martyrologia Dionysij Vazquez in *Castell. fol.* 165. Ioannis Lupi in *Lusitan.*

Martyrologia.

Lusitan. fol. 215? Constantij Felicis 2. *p. fol.* 130. Baronius de eis in *Not. ad Martyr. Rom. lit. B. & C. fol.* 622. & in *Annal. Eccles. Ann.* 309 *n.* 36. *Tom.* 3. & alibi. Quatenus ad *Inuentionem* sacrorum pignorum in *Hispania* horum Sanctorum, nullus, quod sciam, scripsit præter D. D. *Lupum de Morales* amicum quondam heu! nostrum, Equitem Iocobæum, qui primo Nauarræ Regens, post Concilij Ordinum, deinde Castellæ censor, quo obijt, extitit. Iste siquidem Nobilissimus, & eruditissimus Consiliarius, dum Anno M. DC. XXVII. Pampilonæ Regentis munere fungeretur, *Libellum* scripsit, & Typis edidit, quo Acta huius *Inuentionis* circa Annum M. CCCC. LXX. factæ Hispano sermone, multâ eruditione descripsit, ex quo Latina facta eadem subjicere compellimur, vt cunctis relationis ecphrasis innotescat.

Inuentionem SS. Corporum quis scripserit?

ACTA INVENTIONIS SACRARUM EXUUIARUM CORPORUM BEATORUM MARTYRUM SERGIJ, BACHI. MARCELLI, & APULEIJ, APUD VRBEM NUMANTIAM, SIUE SORIAM IN DIŒCESI OXOMENSI HISPANIÆ.

In Oppido *quod dicitur* Cvebas *iurisdictionis nobilissimæ, & antiquæ vrbis* Soriæ *Tertio ab ea lapide, ad Occidentalem angulum situs erigitur inaccessibilis ex tribus partibus sic saxorum continuatione compactus, vt pene videntibus nil nisi præcipitium ostentet. Per quartam igitur partem, qua Oriens eluceſcit, planum iter conspicitur, iuxta quod insignia vetustas oculis permisit mœnium vestigia, quæ prorsus totum occludebant situm; & ad formam* Castri *planitiem circuncingebant inexpugnabilis. Hic plerunque plura inuenta sunt antiqua numismata, & rudera ædificiorum, & aliquando aquarum inundationibus corpora militum armatorum, quorum cadauera ibidem aut necessitas, aut belli periculum, nullis quæsitis amplioribus monumentis sepeliuit. Intra huius igitur loci situm, ad hunc Eremitorium* S. Christophoro *dicatum conseruatur, quod tantæ vetustatis apud Opidanos esse prædicitur, vt eius initium & constructio prorsus omnium hominum viuentium memoriam excedat. Itaque locus ille per aliquot secula nullam aliam accepit veneration-em, quam quæ solet dari à fidelibus cæteris Eremitorijs alicui Diuo sacratis, licet vbicumque situs opacitas, ædificiorum vestigia, & ruderum signa, illud montis supercilium admirabile accolis, & magnæ existimationis reddidere. Euenit ergo circa Annum* M. CCCC. LXX. *Deo sic permittente, ad sui, & Sanctorum suorum gloriam, & honorem, quod in limine Eremitorij prædicti intra eius Ecclesiam, nullo quærente, sed casu, lapidea capsa cœpit in humo patefieri, quæ quatuor planis confecta, & coadunata visebatur lapidibus, in qua ossa Quatuor hominum inuenta sunt, quæ protinùs fragrantissimum odorem respirantia, ea esse Sanctorum lipsana prædixere. Vt impleretur Salomonis dictum:* Thesaurus desiderabilis, & oleum in habitaculo iusti. *Sed quia* Inuentio *huiusmodi haut quaquam absque auctoritate transiret, nec Corpora in sola præsumptione persisterent, Omnipotens Deus intra capsa lapidea cauum dignatus est manifestare pergamineum pitacium aureis literis, & cæruleis characteribus conscriptum, hisce aut similibus literis Latinis:*

Situs Inuentionis descriptio.

Eremitorium S. Christophori vetustum.

Capsa lapidea detegitur

Prouerb. c. 21.

Et in ea Quatuor hominum ossa, cum hac epigraphe.

GENTES. NECESSITATIBVS.
OPPRESSÆ. OCCVRRITE. SS.
SERGIO. BACHO. MARCELLO.
ET APVLEIO.

Statim huius mirabilis Inuentio nis *fama per totum circumiacentium Oppidorum ambitum transcendens, plurimos ægrotos ad limina Eremitorij*

traduxit, quos diuina pietas per merita ſuorum Martyrum, quorum oſſa deuotio contrectabat, ſanos ad propria dimiſit. Huius etiam euentus opinionem cùm Epiſcopus Oxomenſis, *in cuius diœceſi ſitum Eremitorium conſpicitur, audiuiſſet, præcedente informationis proceſſu, quo conſtitit de re in* Inuentione *actâ, & de miraculis poſtmodum euenientibus, frequentique fidelium concurſu, & cæteris actum auctorantibus, ſacra SS. Martyrum lipſana honorifice collocare præcepit. Quod vt factum; frequentiùs Eremitorium illud à fidelibus viſitatum, omnes quouis morbo laborantes integram quotidie ſanitatem recipiunt. Sed & tempore quo pluuia ſementibus deficit, & fructibus terræ, vix Oppidorum proceſſio ad eorum limina ſiſtit, cùm nubium imbres, apertis cæli cataractis, totum regionis agrum pluuiis ſalutaribus implent.*

Miracula, & Elenatio.

HACTENVS D. Lupus de Morales circa *Inuentionis* huius relationem, qui ad contraria, quæ poſſent opponi docto calamo reſpondet, cauſaſque quibus hæc ſacra pignora *Hiſpaniam* transferri valerent ad amuſſim exponit. Quam videre qui deſiderat, codicem, quia communem, adeat. Sufficit enim Nobis huius Inuentionis commemorationem referre, locum, quo facta fuit, indigetare, ACTA, & relationem ſucceſſus præſcribere, Tempus illius conſignare, Auctorem hiſtoriæ eiuſmodi demonſtrare, vt ſcrupuloſus indagator omnia, ſi velit, ad amuſſim ſcrutetur.

C. FESTVM B. MARIÆ DE VICTORIA *apud Toletum, & alibi.*] Hanc ſolemnitatem vbique Gentium celebrandam præcepit *Gregorius* XIII. Pont. Max. per litteras ab eo editas ſub Annulo Piſcatoris *Kal. Aprilis*, Anno Domini M. D. LXXIII. quarum meminit Cæſar Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. h. d. lit. I. fol.* 623. vbi hocce elogium: *Eodem die commemoratio* S. MARIÆ DE VICTORIÆ *quam* Pius V. *Pontifex Maximus, ob inſignem victoriam à Chriſtianis bello* Nauali *eiuſdem Genitricis auxilio, hac ipſâ die de Turcis reportatam, quotannis fieri inſtituit; & Gregorius* XIII. *annuam ſolemnitatem Roſarij eiuſdem Sanctiſſimæ Virginis, Dominicâ Primâ huius menſis ob eandem cauſam celebrandam decreuit.* Conueniunt P. Dionyſius Vaſquez in *Caſtellan. fol.* 165. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 215. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.* 131. Antonius Belinghen in *Kalendar. Marian fol.* 572. Georgius Coluenerius etiam *in Kalendar. B. V. Tom. 2. fol.* 281. Ioannes Bachot in *Faſt. Chriſtian. fol.* 685. Elias Reuſnerus in *Diar. Hiſtor. in Polemic. fol.* 150. De hac celebri Victoria ſcripſere prope innumeri ex Noſtris, Herrera in *Hiſtor. Philipp. II. lib. 9. c.* 42. Cabrera in ead. *Hiſtor. lib. 4. c.* 17. D. Laurentius Vander Hamen in *Vit. Ioann. Auſtriac. 2. p. c.* 1. *& ſeqq.* Gundiſaluus de Illeſcas *Hiſtor. Pont. 2. Tom. lib. 6. c. fin.* §. 1. Alfonſus Ciaconus ead. *Hiſtor. Tom. 2. c.* 36. *fol.* 284. ACTA Carmine ſcripſit *Ioannes Latinus Æthyops Granatenſis* bonarum artium Præceptor, ſeu Magiſter, quæ quia rara hîc ſubijcere propoſuimus, ne huius naturæ prodigij venuſtiſſimi verſus temporum conturbio pereant. Totum Opus hocce *D. Petro Deza*, tunc Præſide, ac Philippi II. Regis Catholici Militiæ Præfecto dedicauit, & in Duos Libros diuiſit, Granatæque edidit, Anno M. D. LXXIII.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA VICTORIÆ D. IOANNIS Auſtriaci Caroli Quinti Imperatoris filij, & Philippi II. Regis Hiſpaniarum Catholici fratris de Turcis ad Naupactum ope B. Dei-Genitricis obtentæ Per M. Ioannem Latinum Granatæ ſtudioſæ adoleſcentiæ Moderatorem Libri Duo.

DEZA *grauis meritis, pietate inſignis auitâ,*
Cui dotes animi reddit natura benigne

Clarus

Digitized by Google

Clarus ab officijs, & Regis munere Præſes,
Granatæ miſſus fato, ciuilia iura
Vt regere imperio, ciues, regnumque tueri,
Vrbibus vt poſſes æquas concedere partes,
Patratus patriæ noſtris celebratus in oris,
Militibuſque pater gratus, tutorque bonorum,
Excellens Doctor, Batis tutela per Orbem
Diceris eſſe tuis, conſultus iuris in hoſtem:
Quem columen gentis noſtræ, regnique ſalutem
Alma fides fecit, virtus ſibi conſcia recti
Præſidium regale dedit tibi ſorte regendum;
Ingens vt pietas, noſtris dum præſidet armis
Afflictos ciues, vrbem, tua iura Philippe,
Solerti ingenio tutans ſeruaret ab hoſte.
Peruigil ipſe diu cognoſti cuncta parari
Hæreticoſque dolos, fraudes, Mauroſque moueri,
Artes, inſidias, ſimulatas ordine technas
Antiquum fœdus, pactum, cadeſque priorum,
Secretum Mauris tunc altâ mente repoſtum
Iudicio mentis valuiſti cernere Princeps:
Magnanimus pondus belli, motuſque recentes
Maurorum portans, vitaſti incommoda regni,
Incolumen populum ſeruans, vrbemque tumultu,
Hoſpitio fratrem cœpiſti ad bella Philippi:
Quem domus iſtâ fori, regali ſplendida luxu,
Et lautis dapibus pauit, grandemque cohortem
Larga manus tenuit menſis, opibuſque paratis:
Audi geſta tui iam dantis vela Ioannis,
Perlege victorem, quo non felicior alter
In bellum veniens Hiſpanos *duxit ad arma,*
Quod ſi geſta cupis Regum percurrere DEZA,
Si vacat Annales Noſtræ cognoſcere Gentis,
Contuleris ſi forte Duces, ſi bella per Orbem
Proſpera, ſi voluas felicis fata IOANNIS:
Hector, Romanus Cæſar, tum Græcus Achilles,
Felix ſic nullus pugnauit: ad Actia bella
Auguſtum fugiens ſordet Cleopatra carinis:
Non audita retro faſtis victoria Mundi,
Exoptata diu Noſtris iam Regibus vna
Chriſticolis fatis Auſtriadæ *en parta* Philippo.

Exordium à Dezæ in Remp. muneribus.

Maurorum inſidia.

Propoſitio.

Res

Res gestæ vt pelago, memorandus in Orbe IOANNES,
Quas strages dederit victor, quæ corpora Ponto
Obruerit, Naues captas quot traxerit inde:
Turcas, Bassanes, Parthos quos miserit Orco,
Carolides fratris deducens arma Philippi,
Pontificis Sancti puppes, Venetosque viriles,
Vnus quos Christus coniunxit fœdere sacro,
Vt referant vnum Patrem, Natumque potentem,
Spiritus vt Sanctus iam iunctos seruet in vnum,
Accipias Vates orat, supplexque LATINVS,
En petit, vt grandi tu Princeps mente reuoluas,
Quæ nunquam seclis poterit delere vetustas;
Inuocatio. *Quamuis sustineas Augusta negotia solus.*
Aspiret cœptis vt nostris Rector Olympi,
Et verus mentem dictis incendat Apollo,
Iustitiæ Sol, natus Homo de Virgine IESVS;
Catholicæ Musæ faueant Hispana canenti,
Versibus vt plenum pietatis condere carmen
Nunc valeam, lotus Parnassi in gurgite sancto,
Romanæ Ecclesiæ, dono virtutis aquarum:
Narratio. *Virginis auspicijs narrabo, & nomine Christi.*
Viderat exactos Mauros Garnata *rebelles,*
Hæreticumque malum, manifesta crimina gentis,
Extinctumquè genus, penitusquè ex vrbe reuulsum,
Supplicium iustè Regem sumpsisse Philippum:
Consiliisque tuis, felici & nomine DEZA,
Constantique fide Christo dum seruis, ab vrbe
Iam Christi populos gentem vitasse nefandam,
Miranturque Duces fatum vicisse malignos,
Vrbem qui nostram flammis incendere. & arcem
Aggressi prorsus Christos absumere cunctos.
Vrbs Garnata *Deo grates dum soluere Templis*
Destinat, ipse viros dum iungit carmine lætos,
Dum pompas, ducitque choros, precibusque fatigat
Christicolas Petrus Guerrero *Pastor ad Aras,*
Moribus, & vitâ, doctrinis clarus in Orbe,
Relligio cui summa viro, sanctusque recessus
Orandi populos arcebat lege periclis.
Dum Pastor lustrat maculatam gentibus vrbem,
Templa Dei saxo viui fundata vetusto

Ædis

Digitized by Google

Ædes Sanctorum, præsentia Numina Christi
Inuocat, & ciues hortatur viuere sancte:
Nuncia fama volans iam vulgi impleuerat aures,
Felices cursus classis, iam rem bene gestam,
Ad votum nostris venisse & prospera fatis,
Nauali instructos pugna, tum Marte superbos
Vicisse, & fractas Ponto sparsisse carinas
Austria *quem peperit Clarum virtute* IOANNEM:
Parthorumque Duces, submersas æquore puppes,
Disiectasque rates, Turcarum millia capta.
Vt iam Turca phalanx instructis Nauibus ibat, — *Turcarum incursus.*
Per Graias vrbes captiuam ducere prædam
Cœperat, & portus verrens per littora latos,
Sæpe Corinthiaci spumas salis ære secabat,
Tercentum longa rostris stridentibus agmen
Implérant magnum, scindentes æquora Naues: — *Turcarum Naues quot?*
Quot prius in portu Bizantum *viderat ingens*
Bosphorus angusto quas misit feruidus æstu:
In cœlum pini surgebant, marmore sylua,
Arboribusque frequens fluctus percurrere visa est.
Hispanam *versus classem; nam iussa Tyranni*
Vrgebant Turcas Hispanos *quærere late,*
Herculis extremas sequerentur ad vsque Columnas;
Et traherent toto fugientes æquore puppes:
Ni facerent, iugulo pœnas in morte daturi. — *Regis Turcarum præceptum.*
Concussique metu, sæui dictisque Tyranni
Vela dabant Turcæ iam pulsis ordine remis.
Vt Mare vel siculum lustrârant Cycladas olim,
Sic Peloponnesi percurrunt littora fluctu,
Naupactum tendunt, Epiri classe per Isthmum:
Cum subito Nostras cernunt adnare carinas,
Regalem remis ingenti mole sequentes,
Vexillumque Crucis celsas volitare per auras, — *Vexillum Crucis in Classe Christiana.*
Et niueum spargi, fulgere, & ducere cursus.
Saluator Mundi tenebat brachia fixus,
Monstrabatque latus cunctis adapertile ferro:
Fert titulus felix inscriptum nomen IESVS,
Hebraice, vt Græce, scripsit tunc ille Latine:
Romanæ Ecclesiæ mirantur terna per altum
Vexilla, in cœlumque vndis albescere, Matris

Virginis, vt Lunæ, pulchram radiare figuram.
Arma, Duces, rictus Aquilarum, Signa Philippi,
Erectoſque Viros, his dantem iura IOANNEM
Conſpiciunt, fratrem cognoſcunt eſſe Philippi.
Baſſani miſſus Luchalli Regulus Alger,
Dixerat Hiſpanas *fratrem vectare carinas.*
Turcarum proceres, Baſſan, regnique phalanges,
Temporis deſcriptio. *Phœbus cum primo ſpargebat lumine fluctus,*
Et radijs longe terras luſtrabat apertas,
Vt vidêre virum fulgenti claſſe per vndas,
Illyricos auſumque Ducem ductare ſequendo,
Vrbes Argolicas, portus cognoſcere ſæuos,
Quid ſtruat his cœptis miratur Turca IOANNEM,
Qui pelagi Dominus Neptunus viſus adeſſe,
Hiſpanisque *Deus, manibus cui fuſcina ſceptrum*
Eſſe videbatur, per fluctus Rector aquarum
Ire in conſpectum nulla formidine captus,
Stans celſa in puppi claſſem deducere felix,
Auſus qui Turcas, Parthoſque laceſſere Marte,
Deſpiciens nomen Magni Dominique Selini:
Obſtupuere animis, confuſi & mente ſuperbi,
Qui fragilem noſtram ſperarant fundere claſſem,
Factura ſque fugam, vt quondam fecere, carinas.
Sors mutata viris, mouit quæ aduerſa timorem,
Mauro-rum ſuper-ſtitio. *Æqua tuo* Auſtriade, *Turcis contraria, Princeps,*
Concuſſit Parthos referentes omnia Parcis
Quos iuuenis fatum reddebat ab agmine triſtem,
Regia progenies Quinti, Patriſque figura
Carolus oſtenſus terrens, quæ concutit Orbem,
Nomine Maieſtas ſuperantis regna Philippi:
Et claſsis coniuncta Deo terrebat in vndis.
Compreſſoque gradu Lunæ curuantur in arcum
Cornibus aduerſis, referentes fronte Dianam
Lucentem, primo viſam tunc ſurgere Menſe,
Aduerſo faciem niueam ſe oſtendere Sole.
Extenſi pelago tendebant cornua late,
Turcarum ſtratage-ma. *Ordinibus raris pergebat claſsis in altum,*
Pluribus vt viſi terrerent puppibus agmen,
Hiſpanæque *procul trepidarent vndique Naues,*
Paulatimque Ducem Turcæ de more ſequuti.

Regis

Digitized by Google

Regia puppis erat præſtanti milite plena,
Fœta armis, ſenæ puppes quam mole tegebant,
Atque latus geminum ſeruabant agmine tutum,
Ad pugnam Turcas reddebant tempore prompta,
Si quando in bello miles ſuccumberet, illinc
Adiutor præſto ſaliebat Turca ſatelles,
Auxiliumque recens capiebat Regia bello:
Quâ Baſſan vectus ductabat fortia ſecum
Pectora, magnanimos Turcas in bella paratos, *Omnis Selini potestas.*
Arma Duces, robur populorum, munera, pondus,
Argenti ſaccos, auri tot ferre talenta:
Spes rerum tantas mittebat claſſe Tyrannus,
Vt Græcos, Venetos, prorſus deleret in vndis,
Quoſque rebellantes ſenſit virtute Philippi,
Et Patris Sancti monitis contemnere Turcas.
Stabat in arma phalanx expectans iuſſa Regentis;
Cornua iam verti mandat, claſſemque parâri,
Et roſtra in noſtros conuerſus Rector agebat,
Hiſpanas *Naues tendit ſubmergere primas,*
Inſtruxit puppes, quæ terga & milite forti
Seruarent tuta, & promptos dedit ire maniplos:
In frontem Baſſan, quem vexit Regia puppis,
Conuerſus ſtabat medius, pugnamque regebat. *Depingitur Baſſanis forma.*
Hoc habitu Parthus, viſuſque hac DEZA, *figura,*
Cui pharetra ex humero pendebatque aureus arcus,
Iſque caput niuea cingens, & tempora vitta:
Pileus inde ruber ſurgebat vertice cano,
Regia cui veſtis talos defluxit ad imos,
Enſem fulmineum dextra verſabat in auras,
Exemplum præſtans Turcis, Parthiſque virile,
Bellator ſummus veniens, quem Turca ſuperbus
Præfecit claſſi geſtorum nomine clarum
Nam Princeps mirus deducere in arma triremes,
Qui miſſus felix ductarat ſæpe triumphos,
Et bellûm ductor multos iam geſſerat annos,
Iſque Ali Baſſan *ferebatur nomine Turcis,*
Præpoſito cunctis Pyratis iure Selinus
Cognatam nuptum dederat, geminique nepotes
Ardentes iuuenes comitati ad bella parentem, *Baſſanis filij duo.*
Qui patrius vultus referebant ore minaci,

Monstrabant facies ardentia lumina gentis.
Spem classis Bassan, *geminos in bella Leones*
Instituitque feros aduersus regna Philippi:
Assuetos fluctus teneris contemnere ab annis,
Prælia dura pati, possent vt vulnera ferre.
Nescia mens hominum fati delusit amantem,
Disiunxitque Duos Natos, & Parca parentem:
Felix morte pater, captiuos cernere quando
Nec valuit tantum viuus tunc ferre dolorem:
Quamuis saua diù passus, cùm classica ductat,
Quis fratres patri rapiendos diceret vndis?
At fatis cedens viuet dùm fama Philippi,
Nec spem Turcarum tolli, ducique triumpho,
Nec vidit classem, nomenque perisse Tyranni,
Sex Regu. li classis rectores. *Indulsit fortuna duci, patrique pepercit.*
Ductores seni tutelam classis agebant
Fidos rectores dederat per regna Tyrannus,
Horum consiliis ductabat classica Bassan,
Qui puppes nostras angustis faucibus Isthmi
Opprimere optabat, cautusque extinguere cunctas,
Dum cohibent proras duro retinacula ferro.
Interea sortes vrna bis ducere tentat,
Venerat in dubium sors ipsa, & calculus idem.
Voluerat ipse Ducum Bassan monu enta priorum,
Orabant proceres Turcarum, & multa superbi
Exempla ingentes repetebant facta per vndas,
Et classis nostræ Ductorem temnere visi,
Rursus fata timent Parthi, rerumque recursus,
Fortunæque vices, sors iam mutabilis angit:
Quòd Iuuenis tantam tendat contingere laudem;
Contigerit simile exemplum ductoribus olim,
Si forte in terris orant, pelagovè fuisset,
Quis Iuuenis gentem superasset in agmine Turcam?
O demens! dixit gestorum ignara iuuentus!
(Inter currendum narrabat ductor acerbus
Aduersum fatum, quod iam sibi forte timebat)
Succurrat gestum Iuueni memorabile bellum,
Apta Austriaci Ioānis cum Scipione collatio. *Annibal vt quondam Romano victus ab hoste,*
Postquam Romanas vicit, domuitque phalanges,
Post tot res Italas, viduatam & ciuibus Vrbem,

Succubuit

Succubuit Pœnus iuuenili ſorte repulſus :
Scipio quem felix ſuperauit Marte ſuperbum ,
Pœno congreſſus rupit Cornelius Afros ,
Africa cui nomen peperit virtute paratum :
Scipio ſic Turcas poterit terrere Philippi
Alter , vt Actiacas bello rapuiſſe carinas
Auguſtus fertur , Romamque tuliſſe triumphum.
Vos tandem Iuuenis fatali nomine Turcas
Concutiet Caroli natus , fraterque Philippi ,
Quos Orbis Reges exhorrent , barbara regna hos
Imperio ſuperanda manent , ſi vincimur ipſi :
Quare agite , & fortes rapiendam fundite claſſem ,
Audacem iuuenem ſubuertat Turca virilis.
Iniecit quamquam ſcrupulum ductoribus altum ,
Addidit , hæc dicens , ſtimulos rectoribus acres.
Hinc timor ipſe viros tangit , ſors inde reuoluit ,
Magnanimoſque duces tentat victoria claſsis , *Conſilium pugnandi Lucballi.*
Aut vinci , aut victos Hiſpanos ſternere late
Decreuit Baſſan ductor , cunctique ſequuntur.
Auſtriades longas animoſus currere Naues
Juſſerat in Turcas , iam ſuſo Sole per altum ,
Regalis puppis cernens cuſtodia longe ,
Ecce duo aduerſo vidiſſe in marmore vela
Nunciat Auſtriadæ , claſſem ſic ordine totam.
Parthos Auſtriades bello ductare triremes ,
Ordine quaſque ſuum Baſſanem rite ſequutas ,
Turcarumque procul celſas fulgere carinas
Vt vidit , puppes æquatis pergere velis ,
Hiſpanoſque ſuos gaudentes cernere Turcas , *Ioannis Auſtriaci Regius ſpiritus.*
Iam cupidos pugnæ , meditantes prælia telis ,
Concipit audaces animos , iam vincere geſtit :
Incenditque Virum Patris nunc æmula virtus ,
Regia fama Ducis geſtis vulganda per Orbem ,
Concuſsit Iuueni generoſum pectus in armis :
Gloria nunc fratris , regni fortuna , poteſtas ,
Vnius in ſortem commiſſa Hiſpania tangit :
In ſe conuerſos oculos , atque ora videbat ,
(En curas hominum , Regumque en dura poteſtas ,
Queîs regni cupidis nunquam dat cura quietem)
Italiæ facies , Romæ trepidantis imago *Gentium animus varius.*

Attentus Gallus, visa'est Germania mota,
Gracia capta suos extendere vertice canos,
Occeanusque procul, peregrini littora Mundi,
Haretici, Maurique arrectis auribus Arctos,
Expectent Reges, cui *iam victoria cedat.*
Terribilis classis, Parthorum fama per Orbem,
Euentus belli varius, res vnica, Miles
Degener Hispanus *Turcis iam visus ab armis,*
Et toties victus. Torquent Bassanque, Pialli &;
Hic victor nuper Getulis Syrtibus, ille
Assuetus pelago captas deducere classes,
Hispanæ *gentis Parthis suspensa trophæa*
Voluebant mentem iuuenili in pectore grandem:
Sed Christi auspicijs, & Matris-Virginis audax
Diuinis auibus, vincendum tendit in hostem,
Ostendens vultum placidum, faciemque virilem;
Et frons lata suis iam spem faciebat amicis.
Quamuis consilijs nondum maturus ab annis,
Exelsam generis mentem natura mouebat,
Prudentesque viros superabat Regia virtus:
Nam multi patres summis de rebus agebant,
Consilio, & quantum posset noua fama Regentis,
Quo pradulce decus iuuenem compellat, & ardor
Vincendi Turcas, reddendaque gloria soli. Hæc
Nouerat ingenium prudens, & grandior ætas,
Experta & quô fata trahant, retrahantque sequendum.
Hi rerum summa cauti per cuncta timebant
In tempus præsens, pugnam differre volentes;
Cum maior posset nullo discrimine classis
Vincere captiuam ferro, & superare minorem.
Ambabus virtus summa est nàm classibus, illi,
Vltima mors, referunt, congressas diuidet ambas:
Præstat nunc tempus nostris exquirere rebus,
Cum faueat classi ventura occasio tanta,
Omniaque ad votum facili ratione recurrant
Hi, nihil in vitâ faciamus sorte per vndas,
Cuius pœniteat feciſſe (aduersa petebant)
Dicere nam stultum est terris, vndisve, putaram.
At si fortunam volumus tentare, fremebant
Victores, victique Duces rumpemur, & arma,

Alli Rassã, & Pialli insignes Pirata.

Varia Christianorum Ducum sententia.

Ibunt

Ibunt in dubium classes, ductorque IOANNES,
In quo, post Christum, spem Nostra Hispania *sistit:*
Æquauit luctus Mars ipse, & funus utrisque,
Europa atque Asia hîc vires iam perdet in æuum:
Nam quæ gens ibit tanto certamine læta?
Si victis Turcis Hispani *forte dolemus?*
Talia grandæui memorantes dicta viritim.
Spes tantas horæ momento tradere nollent.
Quo magis Austriadæ mentem discrimina tentant,
Hoc minus ille silex, cautes ve vt dura mouetur,
Grandibus & constans incendit pectora dictis:
Alea iacta est hæc, vincendum, estote parati,
Austriades cunctis respondens addit, in hostem
Sumite tela, manu fortes, impellite remos,
Quis Christi miles dubitat nunc tendere in hostes?
Qui videat Turcas inimicæ & nomina sectæ?
Rumpite iamque moras, omnes iam tollite causas.
En voluenda dies votum nunc attulit vltro,
Quod nostri nunquam valuerunt cernere Reges,
Hispanæ *an pelago poterant sperare cohortes?*
Quod ne aliud tempus? Quæ sors? An gratior vlla
Esse potest, Christo ductore, & auspice Christo?
Quem ferimus ligno pendentem hic agmine vero?
Quis coluber feriet viroso dente cohortem?
Cernentesque Crucem poterunt sperare salutem
Victores nautæ, saluasque videre carinas:
Turcarum pestis fugiet, pelagoque retrorsum
Aduersus Bassan, *serpens iam fusus abiuit:*
Diripiet pugnax aurum, vestemque iuuentus,
Arma, rates Turcas, tormenta, & ferrea signa,
E pelago veniet classis iam victa Philippo.
Audere est opus in Turcas, fert cætera Christus:
Ille dabit cursum, cui parent æquora, venti,
Ille reget classem, Turcas submerget, & arma,
Ille & per fluctus Bassanem fundet iniquum,
Ægypti vt quondam Pharaones misit in vndas.
Omnipotensque suo coniunctis nomine vincet.
Dicentis vocem tollunt ad sydera Patres,
Regia dicta notant, pietatis plena verentur,
Concipiunt vires longæuo in pectore grandes,

Ioannis Austriaci in periculis adeundis constantia.

Eius animus Catholicus.

Oratio, & resolutio ipsius.

Ducum assensio.

Exortis

Exortis lachrymis Dominum laudare frequentes
Non ceſſant, claßique tantum reddere ſumma
Ductorem voluit natum felicibus annis.
Aſſensêre Duces Andres, Marcuſque Colona,
Marchio Bazanus commotus honore Philippi,
Conſenſit pelago Turcis concurrere pulchrum.
Omnium confeſſio per pœnitentiam. *Ex amino cuncti iam faßi crimina rite,*
Orant ſeruari manibus, genibuſque IOANNEM.
Sis memor ipſe Deus noſtri, Iuuenemque gubernes,
Redditur alta viris, VIVAT, *vox omnibus vna,*
Inſequitur clamor Nautis clangorque tubarum,
Hoſtem iam quærunt animis & corpore toto.
Audiuêre rates Ductoris claßica longe,
Remigium cunctis aptatur Nauibus ingens,
Nudatoſque humeros oſtentat rara iuuentus,
Hæc claſsis virtus, hæc vis, hæc, DEZA, *poteſtas,*
Quâ Naues currunt, fugiunt, pedibuſque ſequuntur
Et remis vincit, remis Dux regnat in vndis,
Remigum virtus, & animus. *Nautarumque animis ſpes Ponto hæc altera fertur.*
In tranſtriſque pares intendunt brachia remis,
Auribus arrectis ſignum expectare videres,
Corda pauor pulſat, menteſque incendit in hoſtes,
Ira, furorque nouus conſurgit perdere Turcas.
Ductores, animoſa cohors, in puppibus altis
Fulgentes armis trepidos incendere Nautas
Incipiunt dictis, vexillum vt quiſque ſequatur,
Pugnet victurus, nam Chriſti nomine vincet:
Terque, Quaterque viri referentes verba IOANNIS,
Ductoris ſimiles cuncti de more regebant.
Sed remex Maurus captus, vinctuſque catenis,
Inter ſpem timidus Turcas dùm cernit amicos,
Iratis ducibus mortem ſibi quiſque timere
Captiuis remigibus ſolita comminatio. *Quos cautus ductor verbis terrere ſuperbis*
Incipit, & gladio fulgenti magna minatur;
Proſpice Maure, tua remex en conſule vita,
Remigij numerum ni turbas arte malignus
Atque fidem noſtris ſeruas ductoribus vnam,
Victore Auſtriada tu liber ſorte futurus:
Quòd ſi mendoſus remum nunc pellere tentas,
Vt Turcis operam des iam victoribus, ipſe

Tardanti

Digitized by Google

Tardanti ſtricto hoc iugulum mucrone reſoluam,
Proditor & ſalſas ibis iam truncus in vndas.
Inuitus quamuis remum pellebat acerbo,
Et limis oculis Turcas ſpectabat ouantes,
Nota nimis miſeris Lunam referentia ſigna,
Parthorum ſeriem Regum monſtrantia Turcis,
Impellens dulcis patriæ reminiſcitur agros, — *Deſiderata patria affectus.*
Cui mors, aut ſummo libertas danda periclo
Auſtriades cernens in Turcas arma parari,
Præcinctoſque Duces, Naues, & robora belli,
Emicat è puppi per proram Regia proles,
Inſpicit armatam telis fulgere cohortem.
Incedens Nauis rectores conſulit omnes,
Et galeâ tectuſque caput, criſtiſque decorus
Exultat Ductor præcinctus flore iuuentæ,
Armatus pectus lorica, & fortibus hamis:
Arripit inde manu telum, quod vibret in hoſtem; — *Ioannis armis pulchritudo.*
Tunc cymba vectus ſummas perlabitur vndas,
Viſurus puppes agiles, ſtructoſque Magiſtros.
Regum nunc animo ſurgant tibi, DEZA, *labores,*
Auſtriades viſus ſic lintre occurrere Cæſar
Iulius, hunc remex comitatus gurgite quondam
Helleſpontiaco captus vbi Caſſius vni.
Leniſiuſque comes ibat vir fidus Achates,
Aduectus bello generoſa à ſtirpe parentum,
Non opibus parcens cognati Martis amore,
Corduba nam genuit bellantûm prodiga mater, — *D. Ludouicus à Corduba.*
Qua Mariſcallos victores attulit Orbi;
Et ſolita eſt quondam Gonſaluos *edere Magnos,*
Feliceſque duces bello, non ære Sueſſas,
Pauperie & claros referentes Marte Camillos.
Conſilijs ibatque Soto, rebuſque gerendis,
Quem fratri dederat meditans Auguſta Philippus.
Hoc comite Auſtriades viſebat claſſica lætus:
Nunc has, nunc illas perluſtrans æquore Naues
Orabat memores pugnarent nomine Chriſti,
Ne magni faciant Turcas, ſed Marte reſiſtant:
Nam ſi Hiſpana *cohors quaſiſſet prælia prima,*
Si Noſter Miles, ſi Dux iuiſſet in hoſtem, — *Ioannis optimum conſilium, & ſententia.*
Auſoniæ hinc nunquam vaſtaret littora Baſſan,

Nec Graci, aut Veneti Parthos, Turcasque timerent:
Hispanus *semper remeâsset victor ad arces,*
Victrices Naues vidisset, & Arma Philippus,
Hispana *in Turcas felicia signa redissent,*
Et nostros nunquam trepidantes Turca videret.
Audere est opus in Turcas fert cætera Christus:
Diximus, & repetens iterum per cuncta monebo,
Spiritus arma dabit Sanctus, mortalia vincet,
Principium pugnæ cum Christo in prælia curro,
Per Christum nostris veniet victoria lata.
Quare agite, & primi Martem committite mecum,
Vincimus: en Christus pro nobis adstat in armis.
Catholicus Christi repetebat nomen amicis
Austriades, nostros, victores sæpe vocabat,
Magnanimus Turcas perituros nomine tanto
Dictabat prudens ductor, ventura canendo,
Ad Nauem versus fidos affatur amicos;
Alloquitur Requesennium. *Commendatarium Maiorem amplectitur, orat,*
Hûc hûc bellator, iam nostra hûc respice fata,
Felix Marte sequi, gentemque incendere ductu,
Gloria nostra tibi commissa, & vita Philippo,
Tu belli mecum sortitus magna pericla,
Nunc maiora feres, quæ Mars non nouit & ipse:
Certatur pelago, concurrit viribus Orbis,
Hînc Christus pugnat, illinc Mahumeta superbus:
Ille pius nostra Dux fundet classe Tyrannum,
Regali, Ductor me semper respice, puppi
Si quid defuerit, præsto sis, prospice classi,
Vincamus fortes, en Christus vota secundat.
Ad quem magnanimus Requesenes *reddidit heros:*
Respondet Requesennius. *Tu Caroli vinces hodie virtute Parentis,*
Vincere iam poteris Turcas, quia posse videris:
Sors concessa tibi hos nunc debellare superbos,
Vt pelago regnans consurgat ad astra Philippus,
Bassani iugulum, VICTOR, *mucrone resolues,*
Iam rerum Dominus felici hac sorte futurus,
Disiectos Parthos, captiuos Marte videbis.
Annuit Omnipotens, qui nutu fata gubernat,
Spem iuuenis magnam vincendi concipit hostem,
Et sæpe in Turcas conuersus plurima mandat,

Qui

Qui mirâ proras aptauit, & arte carinas,
Scindere præcepit roſtratas ordine Naues,
Congreſſus facili Miles concurrere Turcis
Vt poſſet plano, & Parthos inuadere ſaltu,
Ne in fluctus iret, pugnæ ſi intenta iuuentus,
Nec caderet ſubito Miles dum pugnat in vndas:
Amplexuſque iterum lachrymis inſtillat amicis,
Commendatque viro claſſem, nomenque Philippi.
Tunc ſeſe ad reliquos conuerſus concitat omnes
Tuſcos, Germanos, Venetos, Italoſque Liburnos,
Hiſpanos*que ſuos dictis incendit honeſtis:*
Eia eſtote viri memores ad cuncta Philippi, *Ioannis oratio ad milites.*
Qui manibus veſtris fratrem commiſit, & arma,
Vos Pater vt quondam victores vidit in Orbe,
Per vos res Italas vicit, duxitque triumphos,
Hæreticos vobis fretus ſuperauit ad Albim.
Filius Hiſpanos *vos ducto in bella Leones*
Imperium pelagi vobis en traditur vnum,
Vobis ſpes grandes, vobis ſua regna Philippus,
Fortunamque meam, claſſem, tot millia gentis,
Vobis (lecta phalanx) commiſit: ſpargite tela, *Caroli V. Patris victoriæ recenſentur.*
Diſcinctos Mauros, imbelles temnite Parthos;
Pro Chriſtique fide pugnantes promite vires
Dignas Hiſpanis, *rigidas ad prælia natas,*
Quæ magno quondam Solymanum Marte fugarunt,
Tunc quas Danubius nouit, fortiſque Vienna,
Quæ aduerſus Turcas propugnat nomine Chriſti,
Hac vrbe eſt ſolitus pelli, vincique Tyrannus;
Tales vos opto, ſenſit quos Turca ſuperbus,
Et quibus ipſe Pater Tunetem cepit ab hoſte,
Et Barbarroſſam Turcam deterruit armis,
Hos ego victurus vobis nunc expeto neruos,
Quos frater victor Quintini ad mœnia duxit. *Et Philippi II. fratris.*
Aduerſus Turcas, & Chriſti nominis hoſtes
Nunc animi creſcant, iræ, nunc pectora, vires,
Solerteſque duces, generoſi in bella furores,
Hiſpanæ *partes antiquæ in bella reſurgant,*
Victoreſque duces Turcæ experiantur in vndis,
Hiſpanum *robur pugnaſſe intelligat Orbis.*
An non ſpes noſtræ vertuntur? Gloria gentis

Hîc agitur? Nomen veſtrum per ſecula magnum?
Creſcat in arma diu geſtorum fama per Orbem,
Romani, & Veneti rerum potiantur amici,
Ingeminans Chriſtum referebat verba ſalutis,
Pontificis Sancti fatum, quod dixerat ingens:
Spiritus en Sanctus promiſit proſpera claſſi
Ventura, & victrix rerum dominabitur vndis,
Pugna, nam vinces, victorem Numina poſcunt,
Auxiliumque Deus referet tibi cœlitus ipſe,
Dixerat: atque oculis claſſem circumſpicit amplam,
Regius Auſtriades miratus robur, & arma,
Flet memor, & Sancta Patris, iunctique Philippi,
Principibus cura queîs Chriſti gloria ſolis,
Alter Chriſticolas regnans defendat vt armis,
Eccleſaque caput precibus nos ſeruet vt alter,
Præſentes vultus, amborumque ora veretur,
Qui claſſem Iuueni diuino iure ligatam
Ducendam dederant, Venetis, Italiſque timebat,
Hiſpanisque *ſuis, Romanis puppibus vnus*
Velivolum Pontum cernens implere carinas,
Innantes populos fluctu decurrere viſas,
Longa vehi vt campis, ferrique mapalia puppes,
Non ſimiles vndis, Romana potentia vidit,
Æratas proras verrentes æquora remis,
Extenſas pelago longe, lateque moueri,
Tot celſas Naues turritis puppibus ire,
Tanta mole Ducum ſpargentia ſigna colores.
Feruebat pelagus ſcaphulis, cymbriſque Liburnis,
Seruitioque leues ſerpebant vndique lintres,
Remorum ſonitu renouantes commoda bello,
Augebantque globos colubris, & lintea velis,
Hûc, illuc celeres videas occurrere claſſi:
Illis arma dabant, Bachum his, Vulcania, ſulphur,
Atque pilas plumbo liquefacto ferre rotundas,
Puppibus inde cibos, collecta viatica reddunt,
Accipiunt Venetos, exponunt litore quoſdam,
Nunc veſtem reuehunt, nunc vectam claſſe miniſtrant:
Viſi per calles populi decurrere ciues,
Vrbem nam claſsis referebat turribus altam,
Quæ Venetos nutrit medio circundata Ponto,

Pij V. Pont. Max. mens quaſi præſcia

Totius claſſis Catholicæ apparatus.

Venetiæ vrbis deſcriptio.

Dux

Digitized by Google

Dux Venetûmque ſuâ cum puppi vectus ad arces,
Conſulibus populi comitatus regia mandat,
Accipit atque ſinu reſonans tunc Adria patrem
Sic patriæ, Veneti iuncti, ſparſique per vndas
Nauigijs paruis dextrâ, lauaque ſequuntur,
Templaque per fluctus in cœlum celſa minantur,
Aſt vrbs ipſa frequens pelago conſurgit aperto,
Ad quam viſurus vector decurrit ab alto,
Et varias merces cymbâ comportat onuſta,
Impoſitas fluctu turres, nanteſque Liburnas,
Dum mediam remis perſtringit nauta, ſubindè
Miraturque domos cernentes fluctibus agros:
Haùt aliter lintres Naues luſtrare videres,
Currentes pelago ad Naues deferre Magiſtros,
Puppibus ac præſtò quacumque eſt copia ſubſunt.
Nauigia hæc iußit tutari puppibus altis
Auſtriades, lintrem ne paruam perderet vllam: *Ioannis Auſtriaci diligentia.*
A tergo claſſi coniunctas clauſerat omnes,
Tùm celſæ Naues pergebant milite plenæ
Armaque vectabant, haſtas, venabula, pilas
Subſidio belli, claſſi, gentique futuræ,
Annonam longo reddentes ordine promptam,
Vt ferrent agros, portentque obſonia cunctis,
Tempore ſi quando penuria cogat edendi.
Ibat longæuus Venetûm Dux vectus in hoſtem,
Conſultus iuris, bellator feruidus armis,
Militiæ expertus, Vir quin ad vtrumque paratus, *Venerius Venetùm Dux.*
Seu regere imperio populos, ſeu ducere caſtra,
Nauali inſtructas bello, & ductare carinas,
Non ille exhorrens Turcas, non arma, procellas,
Ventorum flatus norat maturus, & alto
Murmura ſyluarum nautis quid prodere pergant,
Ortus, occaſus, tacito ſurgentia cœlo
Sydera cuncta, Polos geminos, qui in vertice Mundi.
Qui pietate grauis, meritis incenderat omnes,
Aduerſus Parthos viridis pugnare ſenectus:
Oderat infenſus Mauros, Turcaſque tyrannos
In frontem ſenas oblongas iuſſerat ire.
Quæ Venetos fortes, inſtructa in bella vehebant,
Claudit vtrimque latus Venetus, Romanus amicum.

Marchio Bazanus seruabat terga IOANNI,
In fronte Austriadæ fulgens victoria lata
Addebat cunctis miras in prælia vires:
Qui imperij speciem præse, vultusque ferebat,
Atque Ducis Magni reddebat signa IOANNES,
Qui medius pugnam felici Marte regebat,
Et sæpe in classem vertebat lumina Ductor,
Respiciens Ponto tot celsas ire figuras,
Stemmata Ductorum depicta, & nomina Gentis.
Commorat mentem tendentes brachia remis,
Nudatis tergis vndas superare Gigantes,
In numerum largo pellentes ordine puppes.
Lætitia motus subrisit Ductor honestè,
Dum tacitum Iuueni tentabant gaudia pectus.

Caroli Parentis exẽplum sequitur.

Inter spem, curasque graues memor ille salutis
Qua Pater ingentes pugnando vicerat hostes
Carolus ille potens, pietatis cultor, in armis
Ducas vos Christus, dixit, seruetque per altum,
Pugnet pro vobis, qui solus vincere sciuit.

Eius ad Christum Oratio.

Tunc genibus flexis, sic Christi nomen adorat:
Da Pater infandas Turcarum perdere Naues;
Vincamus Turcas virtute, atque omine vero,
Nomine namque tuo pugnat Hispania sancto:
Cui genua & flectunt Orcus, Barathrumque profundum,
Terrarumque globus, parent cui sidera cœli.
Hoc vincat miles, quem Crux tua vera per altum
Deduxit fretum fuso tibi sanguine: Parthos
Fundat nostra manus, Turcas Hispania victrix
Arma viros, rapiatque Duces, referatque triumphum.
Concipit hic subito mira virtute vigorem,
Regia vis animo iuuenili surgit in hostem.
Vt si sensisset præsentia Numina Cœli,
Impulsam classem iussit concurrere Turcis.
Consulto Hispanis Venetos adiungit in hostem,

Ipsius solertia.

Virtus amborum geminata vt fortior iret.
Aduersus Parthos fertur cita gurgite Nauis.
Remigium dictis incendit tendere neruos,
Libertas cunctis mandatur voce Regentis:
Iam fratres, comitesque vocat, iam munera donat:
Insurgunt, rursusque sedent, fera brachia tendunt,

Sudantes

Sudantes riuis non ceſſant pergere contra,
Annixi remis incumbunt, ictibus vndas
Tum quatiunt vaſtis, gemuit ſub pondere puppis,
Et tabulata Virûm crepuerunt mota labore.
Ductrici ante alias certat concurrere Princeps,
Hanc petere, & pugnans decreuit vincere (ſi fas)
Conſilio ductus patrum, procerumque IOANNES,
Nam ſi Marte Deus concedat rumpere noſtro,
Baſſanemque ſuum videat gens barbara fractum,
Atque caput victum Parthum ſine nomine truncum,
Succumbet claſsis nobis, vireſque reonittet,
Diſperſas noſtra rapient, fundentque oarinas,
Victores Venetos, Hiſpanos Marte Philippi,
Catholicam claſſem victricem Roma videbit,
Et victos Turcas Orbis mirabitur omnis.
Felici currit iam fato Regia Puppis,
In Turcaſque leuem fert Pontus, & impetus illam
Impulit in fluctus remis, pelagoque volantem.
Tunc prohibet Princeps velocem currere puppim.
Expectans comitum Naues, tardaſque Triremes.
Conſulto Ductor ſpatioſo pergere curſu,
Et paribus remis ſulcos ſcindebat aquarum,
Oſtentanſque Crucis fulgentia ſigna per vndas,
Pontificis munus, quod nuper miſerat almum,
Illo fretus aquas ſpumoſas are ſecabat;
Illius impulſu Turcarum tempſerat arma,
Illud, dum currit, voluebat mente ſubinde.
It pariter Marcus Romanâ à ſtirpe Colona.
Suſcipe Ductorem pietatis lumina Princeps,
Qui Sancti Patris coniunctus munere venit,
Conſilio vt claſſem, Romana & duceret arma:
Vir magnus bello, tollit quem gloria Roma.
Dum Baſſam noſtram venientem tendere claſſem
In ſe conuerſam cernit, totamque moueri,
In trepidum Turcam petere, & iam temnere Parthos,
Auſtriada cœptum laudabat Turca virile,
Quòd prudens fauces, anguſtaque littora liquit;
Catholicam temnens claſſem Pyrata ſuperbus
Ad rem collatum bellum non credidit iri.
Multa mouens auidum reputârat ſæpe IOANNEM,

Concilium mirum Auſtriaci.

Baſſanis cura.

Excelſa

Excelsæ famæ, dixit, cupidumque per vndas
Audacis cursus, animumque ad Regia natum,
Flagrantem bello, Martisque cupidine captum,
Ignarumque Maris iuuenem dum iudicat, inquit,
Credebam impubem visendam per æquora vectum,
Ad pompamque Ducem meditari in prælia vires,
Ductorem Iuuenem cristatam ducere gentem,
Scilicet audacem Regali à stirpe, decorum est,
Instructosque duces, orbes, & ducere classes
Gaudentes, telis vanas dum verberat auras,
Ostentatque suas sectando per æquora Naues,
Dùm fugiunt Cymbæ, & quærunt se abscondere paruæ,
Tunc victor Iuuenis nunc has, nunc arripit illas,
Principium pugnæ, quærens maiora per altum,
Armiger ipse Iouis volucres vt captat ineptas,
Et reliquas cœlo Princeps disturbat aperto,
Consurgitque nouus Ductor, gaudetque iuuenta:
Vtque iubas spargunt lasciui in terga Leones,
Erecti ad prædam, cum primum prælia tentant:
Sic iuueni primo quærenda est gloria bello,
Quod nos in pelago tyrones fecimus, esto;
At post bella, Duces, exhausta, & parta trophæa,
Sectari Parthos, Turcasque inuadere sæuos,
Nauali pugnæ expertos, animosque viriles,
Hunc iuuenem bello, telisque instare per vndas,
Ausum Tyronem veterano occurrere Turcæ,
Non vanum credo. Non iam sine Numine Diui.
Bassanis timor à prudentia profectus.
Esse putat Bassan, fortunæ incommoda sensit.
Pœnituit cœpti magni, classique timore
Cœpit, & ad proceres conuersus respicit agmen,
Mœrentesque videns rectores, tristia fata,
Præsagus que mali concepit mente furorem,
Grandibus & reuocat mœrentia pectora dictis.
Quis metus audaces animos ad prælia tentat?
An dubitamus adhuc Hispanos vincere Parthi?
Victores semper Turcæ, pelagoque potentes?
An fuga commouit ductorum fortia corda?
Audite ergo, animis Turcarum hæc figite dicta,
Quæ discedenti mandauit rite Selinus
Seruanda ad votum, vincendum protinus vndis:

Ni

Digitized by Google

Ni mortem vultis patiamur more ferarum.
Tunc fera coniunctis ostendit verba Tyranni
Grandia, quæ gemmis venerans depinxit, & auro,
Quæ nunquam Parthis ausus monstrare per altum,
Donec & ad puppes Hispanas Turca sequendo
Venisset pelago rapturus viribus ipsas.
Hispanam classem fugientem naue secutus,
Ad me captiuam Byzantum Turca reportes, — *Selini verba superba in Ordine dato Bassani.*
Fluctibus inuentam curabis mergere Bassan,
Si non ad nutus se se demiserit omnis.
Hæc sunt quæ nobis facienda hic tradidit ille,
Quis nunc audebit mandatum temnere tantum?
Respondent cuncti submissa mente superbi.
Adsumus, ecce tuis manibus victoria parta est.
Prospice iam classem conuersam tendere retro,
Ni longe fallunt reuoluti marmore fluctus,
Dona ferunt Veneti Domino, vt de more Selino;
Deceptus Maurus classis tunc ordine nostræ
Commôrat Turcas magno clamore sequendum.
En fugiunt timidi victricia signa videntes,
En classi cedunt nostræ, trepidique recurrunt: — *Luchali confidentia.*
Ecce & terga tibi Hispani iam vertere cœptant,
Sexaginta puppes iam mihi dentur in ipsos.
Bassan Luchalli conclamat Regulus Alger,
Captiuam classem conuertam protinus omnem;
Nam Sex præmissæ naues præcurrere visæ,
Et classis moles Austriadæ cœpta moueri.

IAM *Deus Omnipotens miseratus ab arce ministros,* — LIBER II.
Adriacosque sinus, Cephalenes littora versus
Despexit, Pontum, terras, classemque suorum,
Sollicitos nautas, instructas Marte carinas
Viribus humanis, quas mens valet arte parare,
Austriadæ curas, Ductorum corda videbat,
Omnia nota sibi: cernens quâ mente profecti,
Optarentque Duces, vt Christi extendere nomen,
Quos Pater ipse suo coniunctos fœdere norat:
Promissique memor, quod natus dixerat olim
Veridicus, Christusque volens colligere in vnum
Discipulos, seruos, quos Crux pietate ligârat:
Si duo, tres ve meo coniuncti in nomine subsunt,

Illinc ſum medius, vobis ad cuncta benignus.
Hinc Deus in noſtros defixit lumina clemens,
Inſpicienſque oculis, queis munera viderat Abel,
Auſtriadæ claſſem Chriſti iam nomine iunctam,
Ad mundi metas Numen manſurus vbique,
Nobiſcum Dominus viuet, Chriſtuſque futurus
Altari in ſummo pro cunctis hoſtia viua,
Qui Deus in cœlis colitur diuina poteſtas
Puppibus Eccleſiæ Romanæ in prælia ſummus
Virtutem miſit victricem à vertice cœli,
A Deo victoria omnis procedit. *Auxilio vt Noſtri Turcas iam vincere poſſent.*
Hiſpani hinc animos ſumuntque ferocia corda,
In primiſque Deo Venetis iam fauſta ferenti:
Felix ille dedit curſum, ventoſque ſecundos,
Direxitque rates, vertit virtute procellas,
Pelleret vt claſſem minimo luctamine remex:
Sternitur æquor aquis Chriſto, criſpantur, & vnda,
Sic facies pelagi facta eſt gratiſſima noſtris:
Dum cernunt claſſem propriùs iam tendere Nautæ
Monſtrantes digito Turcas, & ſigna Tyranni:
Vna ſalus viſa eſt manibus ſperare ſalutem
Dixerat Auſtriades, ductores ore frementes
Vincere decernunt, aut fatis cedere fortes;
Omnium conſtans animus fidelium. *Pro Chriſtique fide morientes viſere cœlum.*
Hîc ſe mortales noſcunt, cunctique frequentes
Ad Chriſtum Dominum mentes attollere viſi:
Quiſque Sacerdotem cœpit, tum crimina faſsi,
Quæ quis bellando fratri commiſſa malignus
Fecerat oblitus legis, quæ parcere ſuadet:
Militibus veniam vt poſſis iam reddere, rurſus
Ignoſcenda tibi poſcenti culpa viciſsim.
Luſtrarunt animas peccatis ore repulſis,
Pœnituit peccaſſe viros, rituque Sacerdos
Abſoluit faſſos, cui Chriſti eſt iure poteſtas,
Sanguine qui fuſo nos triſti à morte redemit.
Auſtriades primùm patri de nomine IESV,
Auſtriadæ pietas Catholica. *Tunc genibus flexis humilis delicta iuuenta*
Dictabat Princeps lachrymoſa mente, ſubinde
Pectora percutiens exemplum reddidit almum:
Exanimo claſsis ductorem prona ſecuta eſt:

Inſpiceres

Digitized by Google

Inſpiceres digitis ſignari pectora, frontes,
Deijcere in ventres vlnas, vertique deorſum,
In dextrumque latus mutari, atque inde ſiniſtrum,
Nomine dùm Sanctæ Triadis ſe fortius armant,
Tot Crucibus varijs, ſublata & brachia verſant,
Ad Chriſtum verſos oculos, atque ore tenebant.
Audires duris crepitantia, pectora pugnis,
Percuſſos lapides referentia, tempore quando
Saluator Mundi pendebat in arbore fixus;
Nomine quo Auſtriades currebat tutus in hoſtem:
Leniſius cui dicta dabat generoſa ſalutis, *Ludouici à Corduba verba.*
Armis inſtructus Princeps mihi pergis vt iſtis,
Sic manibus victor nudandus Regia proles,
Hæc tibi dicta dies, Dominus quam fecit, vt illa
Gaudeat Auſtriades, victrici & claſſe Philippus,
Tunc pariter mentes commoti his vocibus ambo,
Auſtriades humeris deponit brachia, fauſtam
Leniſij faciem miratus lumine læto.
IBAT *per pelagus decurrens ordine claſsis,*
Neptunusque caput viſus ſubmittere remis,
Nympharumque choros curru deducere latos,
Tethys ipſa ſuo fluctus ſternebat Achilli,
Currenti Auſtriadæ ſpumoſum temperat æquor
Cæruleus Triton; Auſtriadæ & carmine conchæ
Victuro cantat Turcæ præſagia gentis,
Triſtia fata ducum Partis, claſsiſque Tyranni,
Filaque Fiſſani reuoluta abſcindere Parcas,
Auſtriadæ captas Victoris honore Sorores,
Treſque Deos orant Syrtes aperire marinos,
Vitet vt Auſtriades vi ſaxa latentia Ponto,
Cui riſit Scylla, & ſtetit implacata Carybdis;
Saltant Delphines verrentes æquora caudis,
Grandæuus Nereus natas clamore vocabat,
Nereydes currunt Auſtriadæ ac claſsica læta.
Reſpicit hinc fluctus Baſſan, claſſemque ſuorum *timor Baſſanis*
Contemplans, curſus exhorret Numina Ponti,
Mutatoſque Deos in ſe Neptunia verti,
Defixit oculis ſortem miſeratus iniquam
Turcarum, & tantos Ductoribus eſſe labores,
Cum fratre, & tandem pugnandum Marte Philippi,

Regnorum vires iunctas ductasse timebat:
Quippe suis classem cernebat currere remis,
Hispanosque Duces animosos tendere contra,
Sex illas longas pergentes agmine tuto,
Armis instructas, scindentes aquora rostris,
Qua prima ante alias fuderunt agmina, Parthos
Turbarunt, nostris animos, viresque dederẽ:
Tot capita in cœlum, fulgentia tela per vndas,
Et Venetos furere, & iam fortes temnere Parthos,
Illyricos, Italosque audaces currere remis,
Qui prius & morem Turcis, Parthisque gerebantẽ,
Et timidi portus trepidanti milite curuos,
Seruabantque domos, natos, castasque puellas,
Hostes ne saui vastarent littora late,
Mutatis animis optantes prælia, mirum,
Visi Myrmidones, Dolopes ve, Argiua iuuentus
In Teucros iterum venisse, & pergama contra:
Incusat sortem, qua iam mutabilis essẽ — *Bassan cum sorte iniuriam expostulat.*
Aduersa, inconstans, Turcis videatur in vndis:
O sors lata, meis qua tot discrimina bellis
Vicisti, & casus felix, capitisque pericla
Fulmina missa, Polos cœlo fulgente tonantes,
Stridentes fluctus, varias Aquilone procellas
Vitasti, indulgens Turcis in bella benigneẽ?
Quorsum pertinuit regnâsse per æquora Turcas?
Quid retulit pelago gentes vicisse superbas?
(Sensimus hæc princeps animis, & nauibus olim)
Italiæ portus, Venusinaque littora classeẽ
Vastasse? & prædas Ponto rapuisse quotannis?
Si nunc in dubiam versa est victoria laudem?
Si tandem vanos ad metam reddis honores?
Principibus duros, magnos discrimine partos?
At si Parca mihi non scindit fila maligneẽ,
Si iam summa meæ non instant tempora vitæ,
Contingat nostris Bizantum visere fato.
Puppibus, ad caros detur remeare Penates,
Incolumisque lares cernam, regnumque Selini:
Si Dux, aut Bassan contendam viuere posthæc,
In rupes, in saxa meas, Neptune, carinas
Subuertasque vadis, illisus fluctibus, oro,

Funditus

Digitized by Google

Funditus vt peream reuolutus Syrtibus illic,
Scyllaque me frangat, viuum implacata Carybdis
Sorbeat ipſa lacu, vaſtaque voragine mergat;
Quo neque me Turcæ videant, nec fama ſequatur,
Quæ geſtis pelago noſtris vulgata per Orbem.
Hæc ſecum reputans voluebat grandia dictu:
Quid faciet noſter crudeli mente Selinus?
Impatiens vinci ſemper, victorque ſuperbus?
Qui Venetos nunquam bello fuit ille moratus,
Quos parere iubet Turcis, & lege teneri.
Illorum victas quas cepit claſſe Triremes,
Illyricos temnens ſuperarat ſæpe Liburnos.
Dixerat Hiſpanam non magnum vincere claſſem,
Abreptamque trahi Bizantum ſcilicet vſque
Juſſerat. Heu demens, qui inuito Numine turget!
Et genus humanum contemnit mente ſuperbus,
Oblituſque ſui non hæc mortalia curat,
Vt Deus hos tollat iuſtus, iam deprimat illos!
Longe aliter Graia hæc penetrauit littora claſsis;
Non hæc, quæ Epiri congreſſa eſt fluctibus olim?
Quæ Barbaroſſam non auſa eſt currere contra?
Nec quam nos nuper Ductorum nomine verti,
Vidimus errantem Getulis Syrtibus ipſi,
Hiſpanoſque Duces oblitos nominis alti
In varias pelagi partes diſcurrere claſſe?
At putat, vt quondam, diſperſam forte videre?
Deſipit: Ipſa dies aliter rem poſtulat eſſe: *Concordia in bello neceſſaria.*
Non iam diſcordes animos, non iurgia ſeruat,
Ductorumque dolos, non iam certamina portat,
Iamque Duces alios claſsis vehit, atque magiſtros:
Vnanimes tendunt miles, nautæque: per altum
Ducit Cæſareus Ductor, fraterque Philippi;
Nam quamuis Venetos ductet, varioſque Liburnos
Hiſpanoſque ſimul, ſapiens coniunxit in vnum:
Appellat populos Hiſpanos nomine ab vno,
Vna & iura viris dat frater lege Philippi.
Quid ſi forte meas ſubuertunt fata carinas?
Atque fugam naues video feciſſe per vndas
Impulſas virtute noua, Iuueniſque labore?
Victores Venetos pugnantes ire ſequendo?

Quis Dux iam Turcas Hispanis terga dedisse
Nuntiet? Aut viuus referet fera dicta Selino?
Ecquis ad fletum veniet? quos re male gestâ
Excuset Turcas, narret ve incommoda belli?
Quis non exoptet submergi fluctibus ante-
Quam faciem, vultumque ferum vidisse superbi
Ardentes oculos, mortem spectasse minantis?
Conuersus Bassan puppim sic fatur ad altam:
Nauis chara mihi, fatalis Regia Turcis,
Illyricos, Venetos, Hispanos, Regna, liburnos,
Quot sola in pelago retulisti inuicta triumphos?
Quas gentes Italum vectas vidère Tyranni?
Per te quas classes submersas nouimus ipsi?
Aut hodie victrix Hispanos ire videbis
Bizanthum versus captiuos, celsa trophæa:
Aut si aduersa tuis rebus fortuna minatur,
Occumbas pariter per fluctus obruta, quando
Hispanos portus nequeas captiua subire,
Nec grandem poterunt alieno & iure domare,
Nec poteris Dominum vel fratrim ferre Philippi.
Bassan signum pugnæ dare iubet.
Tunc se fortuna mandat, classemque, Virosque;
Dans signum pugnæ moriturus tendit in arma.
Quem rector nauis monuit, huc Regia pergit,
Quâ vectus frater Regis decurrit in hostem,
Torquebo clauum, si vis vitare pericla:
Puppis nam validis remis impellitur ingens.
Quo diuersus agis? Fratri concurre Philippi:
O turpis, dixit, cur non discrimina quæram?
Cum quo certamen peperit mea gloria Ponto?
Quo mecumque rapit fortuna hic pulchra sub armis.
Pandite nunc Musæ faciles Helicona virentem
Tu cantus resona diuino à vertice Apollo,
Et tu prosper edes, Mœcenas DEZA, *cruentos,*
Magnanimosque Duces cernes, & prælia, nunquam
Situs pugnæ describitur.
Sic Martem visum pugnas accendere Ponto,
Queis neque in Actiaco, vicens hìc litore, Marcum
Augustus vicit, Cleopatram aut Mille carinis:
Nec gentes vnquàm pugnarunt puppibus æquis,
Nec magis in fectis animis ad bella parata,
Quam tunc NAVPACTO *pugnatum est fluctibus, illic*

Saxa

Saxa vbi conſurgunt, Acheloia flumina contra.
Ad teli iactum dùm claſsis noſtra ſubiret,
Erectis ſignis Aquilarum expanderat alas;
Inclinanſque caput, Chriſtus, vocat agmina ligno
In medio fixus, claſſem ductabat in hoſtem.
Claſsica noſtra ſuum reſonabant pulſa Philippum;
Hiſpani Diuum iam clamant voce IACOBVM;
At ſanctum Veneti reddebant nomine Marcum.
Clamorem toto tunc fundunt æquore Turcæ,
Vt grues è cælo crepitantes Thracius Orbis,
Litera quas mire depinxit nubibus actas
Altivolans oculis agmen ſcribuntur; at illæ
Occeani tranant fluctus, volucreſque ſonoræ
Clangentes pergunt. Noſtras inuadere puppes
Tres tunc ardentes immiſit Turca phalanges, *Nauium terribilis congreſſus.*
Irrumpunt omnes Parthi, Turcæque furentes,
Quos iuſsit Baſſan puppes impellere ad vnam.
Concurrunt magno ductrices pondere Naues,
Congreſſu vtrinque, & viſum ſe abrumpere cœlum;
Tunc pariter noſtris feriunt ſe fortibus ambæ,
Et ferro proras collidunt, quaque fatiſcit,
(Dum Sex præmiſſæ ſubmerſas æquore puppes
Turbarantque Duces tormentis ſulfure iactis
Et tabulata graues quaſſant, compagine laxa
Accipiunt vndam rimis, fluctuque laborant
Sed fabri præſto tabulis, & claudere ferro.
Sulfura iamque globos ſpargebant picea fumo
Permixtos, crebris æther micat ignibus ingens.
Tunc ſonitu curua & reſonabant littora late
Fluctibus in mediis geminantia ſæpe fragorem.
Non lapides iactos Turcæ perferre valebant;
Saxis non crebris repetebat ſæpe procella,
Queis capita, & dentes, oculos, cerebrumque refringi,
Malas, mandibulas, reſoluta & pectora cernas:
Rupibus & nubes interque, quaterque cadebat,
Machina, nec colubri poterant, nec ſulphura pelli.
Confuſus Baſſan mira hæc de pectore dixit:
Non pila humanis mittuntur viribus in nos,
Omnipotens Turcas iratus diſsipat armis,
Si Deus hic pugnat poterit quis tendere contra?

Nil

Nil fabri audaces, nil prosunt arte magistri.
Tanta mole petris instabat ab agmine remex.
Quæ vis turbauit Turcas, Parthosque repressit;
Copia non lapidum solita est disrumpere Turcas;
Cœlitus vt missa crepitabant grandine puppes.
Dum pugnant geminæ Naues, iunctaque catenis,
Alterni saliunt Hispani, & Turca subinde,
Austriada exhortatio. *Regius Austriades dictis hortatur in hostes:*
Hispani, Hispani geminabat sæpe Leones.
Congrediturque ferox Parthusque, Italusque resultat,
Excutitur miles Romanus pronus in hostem,
Hispanosque iterum repetens, Hispana vocando.
Arma, viris flammas iterum sic spargere visus.
Tunc Veneti fortes rabiosi in prælia tendunt,
Nam latus Austriadæ præreptum forte tegebant:
Pontificis Ductrix dextrum claudebat amicâ.
Bassan, Dux, & miles. *Nunc Bassan gladio pugnat, nunc flectit & arcum,*
Brachiaque extendens nunc mittit ab aure sagittas,
Nomine quemque vocans repetebat verba Tyranni,
Et classes victas, submersas æquore puppes,
Hispanos captos Bizantum Marte trahendos,
Imperium pelagi terris direpta trophæa,
Regnatorem Asiæ Turcam, Dominumque potentem
Vociferans, Turcas dictis incendit in hostem.
Ipsæ se impellunt puppes, & mutua virtus,
Ferratæ nulla poterant discedere parte;
Virque viro certans infense, pesque pedi stat,
Hærens sic Turcas feriebat cominus ense.
Austriades cernens flagrabat Martis amore,
Ast vi custodes cœptis audacibus obstant.
Ter penetrant nostri pugnando vulnera passi,
Arboris ad partem mali, Turcasque repellunt,
Ter Parthi instando conuersos cæde fugarunt:
Hispanus quarto puppim per venit ad ipsam.
Turcarum trepidatio. *Turbantur Turcæ subita formidine mortis,*
Transtra per & remos trepidabant vndique fortes
Deseruere suum Bassanem, Regia cuncta,
Ductores, Parthos, rectores classis in vndis,
Regali puppi, signis, armisque relictis,
Delphinum similes iuuenes immania cete

Per fluctus videas timidos optare ſalutem.
Hic Baſſan caſus fertur gladioque periſſe,
Atque humilis miles truncum liquiſſe ſuperbum:
Victrici hic tandem ceſſit gens perfida noſtræ, *Halli Baſſanis mors.*
Hiſpanus miles bellator ſpargere tela,
Contendit vires natas oſtendere bello:
Auſtriadæ in Parthos vrget præſentia quando,
Tunc memor ipſe ſui veterani roboris artus,
Iratuſque ſibi generoſas ſuſcitat iras.
Illyrici fortes pugnant, mixtique Liburni,
At Venetus patrias defendens agmine Naues
Oſtendit pulchram vitam iam pendere in armis.
Iamque Italus, Tuſcus, Germanus miles ad vnum
Æquo certabant in Turcas Marte feroces.
Inſtant ardentes telis, & robore Turcæ,
Quos Ligures piliſque, globis, ignique fatigant.
Nam fulmen belli radiabat fluctibus Andres *Andreæ Doriæ encomium.*
Doria, qui nomen traxit de Naue per vndas.
Sed crebras Parthi mittunt de more ſagittas,
Agmina telorumque ſeges figebat abunde,
Arcus in noſtram lunantes ſæpe cohortem,
Sæpe & remigium feriebant vndique ſæui,
Pectora confoſſus non ceſſat pellere remex,
Fortius adductis voluit freta verſa lacertis.
Innumeras colubri mergebant ſulphure naues.
Machina dum crebo torquet nitraria plumbum,
Puppibus ex altis rapiebant tranſtra, viroſque,
Glandibus immiſſis verrebant agmina late.
Stupea flamma volans Vulcani ex arte remiſſa
Spargitur in Turcas ignis comburere Naues.
Patrona inſtando iaciebat corpora Ponto,
Commendatarî virtute, ac viribus acta,
Quem proceres fortem comitati in prælia clari, *Qui egregiè pugnauerunt.*
Turba Fauentini Barcino in bello ſecuta eſt.
Iamque Duces noſtros pugnantes inſpice Princeps.
Bazanus Ductor claris pugnabat in armis
Aluarus, in Ponto teneris nutritus ab annis,
Gloria cui pelago patris cognomine creſcit.
Si quæ tunc longis ſcindebant æquora remis
Hiſpanæ hinc puppes certabant vincere naues

Turcarum; at ductu Bazani, & fortibus ausis
Parthenopes classes Cumano milite surgunt,
Corpore Parthenopes dictæ quæ rite sepulto.
Gens Campana virûm bellatrix viribus agmen
Turcarum fractis vertebat puppibus ingens.
Iam Marcus ductor Romano milite plenam
Impulerat classem Turcas submergere naues:
Agmine remorum, telisque volantibus acto
Pugnabat Parthos ducibus superare Latinis.
Occisorum multitudo, & gemitus.
Iamque graues luctus auditi, & mutua Martis
Funera, perque rates geminari tristia fata.
Hi quibus inuisi Turcæ, Parthique superbi
Et qui nostra suis experti viribus arma,
Iam cedunt, pariterque ruunt, ferroque petuntur:
Vincere contendunt nostri, Turcæque resistunt,
Euentusque diu, dubia & victoria perstat:
Non his, non illis Mars se ostendebat amicum.
Tunc fluctus pelagi morientûm cæde rubescunt
Inspiceres vndis reuoluta & corpora ferri,
Fluctibus in medijs pugnam, geminosque reuolui,
Et pedibus nexis arrectos pectora ab vndis;
Pube tenus, videas, pugnis contendere sæuis,
Vnguibus; & nares scindentes more ferarum,
Atque alios viuos innantes gurgite vasto,
Complexos alios sese dimittere in vndas,
Et sparsos fluctu rursus committere pugnam,
Præcipiti saltu quosdam fera vulnera passos,
Abscissis manibus dum certant prendere proras,
Dentibus, & morsu, si fas est, tangere puppes.
Qui furor ille virûm miratur in agmine ductor,
Quæ ne seges ferri, telorum quâ ingruit horror?
Impetus ille ducum, quo nunc certamine pergit?
Fulgura quæ in fluctus armis immissa coruscant?
Austriades cruentam pugnam miratur.
Austriades vndis extendens lumina quærit:
Quæ moles Turcas iunxit? Quis clamor ad vndas?
Iamque faces, flammas, volantia tela videbat,
Inspiciens pelago Christi videt esse cohortem:
Nam qui iam Crucibus candentes pectora sacris
Commendatarî sacra de classe Ioannis,
Virtute antiquâ, neruis, & robore belli,

Telorum

Telorum ſegetem mittentem viribus alte,
Imbrem de cœlo ſpiſſam cecidiſſe putares,
Irruerant Turcas remis, & naue ſequendo,
In puppes telis ſalientes vincere captant
Turcas iam notos, lacerantes vndique ferro
Certabant; animoſæ cohors; huc impetus omnis
Turcarum verſus luctatur rumpere gentem
Infenſam Mauris, Parthis, Regique Tyranno.
Ecce furens animis hos cernit Regulus Alger,
Luchalli Mauro dictus de nomine Turcis,
Quique fidem Chriſti Mahumeti peſte negarat,
Oblituſque Crucis viuæ, quam fronte gerebat,
Agnouit puppim ductricem, & ſigna Ioannis:
Nam ductor diſcors ira commotus iniqua,
Quod latus Auſtriadæ non poſſet claudere claſsis,
Luchalli ſæuis occurrit nauibus vnus.
Protinus in ſanctam fertur, vi, ac robore, Nauem,
Quinis armatis inuaſit puppibus vnam.
Exoritur clamor, ſurgitque miſerrima cædes,
Incenditque viros Mars ipſe, & robur vtrinque:
Teſiphone telis media inter funera ſæuit,
Commendatari memores virtutis auitæ, hos
Conſcia (dùm pugnant) ſtimulabat gloria Ponto,
Infenſos Turcas, inimica & nomina gentis,
Et Melite quondam commôrat ſanguine rubra,
Ac tunc ipſa madens, Pathorum plena cruore
Inſula, Baſſanes geminos quæ vicerat olim
Terruerat bello diſperſos æquore toto,
Irriſos fecit patriam remeare fugaces.
Sic ſtragem magnam Turcarum Marte dedere,
Monſtranteſque Cruces, Diuique inſigne Ioannis
Pro Chriſtique fide, dùm pugnant ſanguine fuſo,
Ad votum cuncti cœlum petiere Beati:
Quos Deus Omnipotens cepiſſe hinc creditur, illis
Spiritus & Sanctus mentes afflaſſe piorum,
Viuorum Iudex, defunctis gloria Sanctis,
Chriſtus venturus iuſtam dabit ipſe coronam.
Barbarigo Venetus perfoſſo lumine telo,
Annibalem referens (poſtquam victoria parta eſt)
Magnanimus dixit placida nunc morte quieſcam.

Melitenſium Equitum ſtrenuitas.

Luchali à fide Chriſti denius, in Melitenſes armat.

Sed ab eorum ſtrenuitate recedit.

Iam Bassan truncus summas volitare per vndas,
Atque caput magnum prafixum cuspide acuta,
Prælongo in pilo, magno clamore videntûm,
Terribiles oculos, nequeas aduersa tuêri
Ora viri tristi, nigroque fluentia tabo:
Semiferi facies terret, prolixaque barba
Turgentis vultus (vt viuens, fronte minari
Visus, nam Turcis ostendit cautius ipsis)
Dux quidam, victor voluit vectare trophæum
Ductricem nauem, pelago quo terreat hostes;
De more vt faciunt victores classis ouantes.
Qui gladio pugnans fatis concessit honestis,
Nec potuit patriam, Turcamque videre superbum.
Quòd si inter pugnam captus vir forte fuisset,
Ille fidem mirâ Christi virtute bibisset:
Quem remex noster captiuus semper amârat,
Optaratque Crucem Bassani in fronte videre.
Infelix mortem fato solabitur vnam,
Tunc dextra fratris cecidisse, & Marte Philippi.
Victoria auditur, victoria & incipit ire,
Redditur, & victos clamat victoria Turcas,
Victori Austriadæ, victori Augusta Philippo,
Cantatur Patri Romæ victoria Sancto.
Clamorem excipiunt Mauri, Parthique fugaces,
Franguntur vires, bellantûm concidit ardor,
Inclinat classis, dimittunt signa phalanges:
Turcarum proceres, nati par nobile fratrum,
Vt vidêre caput perfossum cuspide pili
Hærent, ingenti trepidant formidine classes:
Sed fratres lachrymas perculsâ mente dedere;
Tunc gemini tristem rumpunt de pectore vocem:
An tu magne Pater dederas promissa parenti?
Vt te per fluctus crudeli morte peremptum
Cernentes animis rumpantur tristibus ambo?
Captiuos moriens potuisti linquere natos?
Inuisos Græcis, Italis, Venetisque, Liburnis,
Patribus ob natas, raptasque ex littore matres?
Non capita amborum comitata in morte Parentem,
Prafixa in pilo classis Pontusque videret?
Ha iam spes nostræ, bella hæc exhausta per vndas,

Bassanis caput cuspide adfixũ ostenditur.

Victoria pro Christianis acclamatur.

Bassanis filiorum fletus.

Gloria

Digitized by Google

Gloria Turcarum, felicis gesta Tyranni. En
Sub iuga ventura gentes, rerumque potestas:
Bassani en classis Bizantum hac vsque trahenda:
Scilicet vt Veneti nostri potirentur, & arma,
Tot Reges victos, dissectaque corpora Ponto,
Captiuam classem cernant, fraterque Philippi.
Vt geminos ductet puppi, vinctosque triumpho?
Sordidus vt miles iugulum regale feriret?
Regnatorque Pater truncus videaris in vndis
Quo ferimur miseri serui ad fastidia Regum?
Non iterum campos Bizanti, & regia castra,
Visuri? & charos materna sede penates?
At vos Hispani nostri miserescite duri,
Spargite nos fluctu, vasto hoc immergite Ponto,
Iam Venetus crudum per costas exigat ensem,
Crudeles sumat nunc Patris nomine pœnas:
Gaudeat Illyricus Turcarum sorte repulsâ,
In nos ardenter mites conuertite ferrum,
Porrectum iugulum mucrone, en, soluite nostrum,
Figite iamque caput geminum sic puppibus altis,
At Patris digno nostri mandate sepulchro.
Et iam lecta manus Parthique abiêre retrorsum. *Fugam Turcæ arripiunt.*
Atque fugam versa ad ripas fecêre carinæ:
Permultæ Turcas exponunt littore latè,
Insequitur nostra, & puppes rapit inde fugaces.
Austriades alias pugnantes æquore Naues
Cernit adhuc nostras, Turcasque resistere fortes:
Rursus & arma parat, proram tunc Regia puppis
Conuertit, cursu citatgurgite deuolat illùc,
Auxilioque leuat certantes, Turca subactus
Agnouit puppim ductricem, cedere cœpit:
Cristatumque videns Iuuenem percurrere, saue
Victoremque sequi Turcas, Parthosque superbum
Diripere, & naues obiter quascumque videret,
Præcipitesque viros cursu detrudere ad vndas,
Arma, rates, puppes spumoso immergere Ponto: *Eorum desperatio*
A dextra, lauaque frequentes vincere Naues,
Victoresque Duces, inimica venire per altum
Tela, neque aduersos Turcas, nec currere Parthos
Cernit, nec reliquos vllam sperare salutem.

Iam ſummo in fluctu victricia ſigna Philippi
Conſpicit, Hiſpanos raptores tendere contra,
In naues ſubito ſalientes ſpargere prædam,
Oblitoſque ſui, peſtis, ſociumque ſalutis,
De rapto ſolum pugnantes ſæpe videbat.
Cornua rauca, tubæ crepitantes claſsica victos
Terrebant ſonitu, clangentes ære canoro.
His viſis Parthus deſperat, Turca refugit.
Tunc multi iungunt manus, vinctique feruntur,
Et ſua victori committunt arma benigno
Cæſareo Princeps ſubiectis more pepercit,
Militibus tradit rapiendas vndique prædas,
Captiuoſque trahi Turcas, gentemque ſuperbam.
Ad proras multi properabant ire natantes,
Tunc miſeros videas reuomentes pectore fluctus.
Iam captam miles poſſet diuendere prædam,
Quamcumque Parthus pelago deduxerat audax
Imperat, heu miſeri, qui ſe ſine nomine nollent
Dedere victori, & ſortem. vitamque tueri
Certabat miles prædam cognoſcere captam,
Atque ſuas iuſte partes ſibi tradier inde:
Qui pro Rege ſuo Turcas inuaſerat hoſtes,
Pectoreque aduerſo monſtrabat vulnera paſſus:
Ductores auidi totam de more volebant:
Incertum vulgus ſtudia in contraria fertur,
Seditione leuis populus conſurgere viſus.
Iamque furor gentis commotis arma ferebat:
Ac ne forte viros fortuna aduerſa ſequatur,
Victoreſque Duces caſus contriſtet acerbus,
Auſtriades animos dictis, & pectora mulcet.
Imperio iuſtum munus ſibi quiſque recepit:
Nam bonus Auditor factis tunc partibus æquis
Iuſſus ſic Nabbas lites diſiunxit iniquas:
Quem claſsi cuncta præfecit lege Philippus.
Pars maior rerum Turcarum eſt obruta fluctu,
Quippe inter pugnam mergebant multa miniſtri,
Multaque præterea reſtabant capta per hoſtem,
Dilapſa & naues fugientûm multa tulere.
Direpta eſt Ducibus Regis captiua ſupellex,
Ingens argentum, veſtes, pulchrique tapetes,

Auſtriadæ benignitas, & liberalitas.

Ob prædam miles in ſeditionem prolabitur.

Ostro iam Regum vario, radiantia signa
Abstulerant, Turcæ memores vel morte Tyranni. Prædictiones descriptio.
Quos studio patriæ videas ardere ferentes
Stemmata, ne nostri Reges captiua viderent:
Gauderet vultus cernens, atque ora Philippus.
Et quibus ad mensas lautas accumbere sueti,
Portârunt que toros, & lato margine lances,
Turcarum seriem longam, Regumque superbas,
Auratos calices referentes orbe figuras:
Victorem Turcam cum gente, atque agmine pictum,
Tot classes victas, gentesque, & barbara regna,
Celata ex auro Persarum nomina Regum
Captorum, ductos pelago, terrisque triumphos,
Quos bello vincens depinxit Turca superbus,
Vt potans etiam Turcas incenderet armis,
Vel memores animos renouaret Martis amore.
Quid referam Venetos rapientes magna, Liburnos,
Illyrici captos Turcas, quos inde tulerunt?
Atque Italus, Tuscus redeuntes, nauta redemptor
Aduectaque sibi merces, quas emerit illic?
Captiuosque Duces dandos puerosque parenti,
Ingenti pretio redimendos vndique Turcis? Lucbalii fuga.
Regulus aufugit timidis inglorius armis,
Non ausus nostris pelago concurrere, caute
Quos iam victores cernebat sorte superbos,
Andres quas toto fugientes æquore Naues
Doria tunc sequitur; frustrà tamen ire IOANNES
Contendit, remex animo quia linquitur ipse:
Perfidus euasit dilapsus Regulus vndis:
Hic partem classis duxit, puppesque sequentes,
Pirataque suos, arces, & claustra reuisit,
Puppibus & tacitis nocturnus venit ad Alger,
Quam Saldem quondam veteres dixere Coloni. Alger olim Saldem dicta.
Tristia custodes non ausi inquirere fata,
Ne quâ in captiuos sæuiret perfidus ira,
Res gestas pelago narrarat nuntia veri,
Famaque vulgarat Turcas cessisse Philippo.
Iam fusos Turcas, dispersas æquore Naues
Austriades classem miratur, & agmina capta.
Iam fractas puppes, reuoluta per æquora transtra,

Cymbas

Digitized by Google

Cymbas, antennas, malos, tabulasque reuolui,
Sulphure, quas colubri flammis dispersérat ignis:
Nec se victores Hispani credere possunt,
Nec Turcæ victos patiuntur classe vocari;
Hærentesque Duces videas, cœlumque tuentes,
Luminibus tacitis contemnunt vndique vires,
Ad Deum referunt victoriam Christiani. *Mortalesque hominum neruos sine Numine vanos,*
Victoremque Deum Nostri, Turcæque fatentur.
Corporibus plenæ Turcarum stare carinæ,
Et remex visus pendens (miserabile dictu!)
Intrabantque Duces, milesque, & vulgus inerme,
Vt raperent auide Turcarum regia furtim,
Viscera perque foros calcabant, membra virorum,
Et starsos oculos, rorantes sanguine remos.
Hæc dum Cæsareo Iuueni miranda videntur,
Dum stupet, & fratrem Turcas vicisse Philippum,
Congaudet: Ductor cunctos optabat adesse
Hispanosque Duces, grandes, regnoque potentes:
Iamque omnis fluctu classis currebat ab omni
Austriada omnes gratulantur. *Visuri Austriadam victorem classe Philippi.*
Nostrates cuncti veneunt, Regisque cohortes,
Ordine latanturque Duces, Nautæque, Magistri.
Hinc primus Venetûm Dux tum latissimus armis
Accessit senior comitatus gente suorum.
Regius Austriades venienti occurrit, honore
Et tunc se solito Ductores more salutant.
Et Marcus venit clarus virtute Colona,
Marchio Bazanus bello & clarissimus illo
Bellatorque mari; Nautarum gloria summus
Doria, qui Hispanos semper dilexit amicos.
Omnes victori gratantur iure Philippo
Qui fratrem Hispanis sortitum cœlitus armis,
Felix, qui in Parthos natus, quos nulla subegit
Regnantûm virtus: Grassum, Romanaque signa
Fregerunt olim, terris, Pontoque superbi.
Aliò inuadere tentant sed respiscunt. *Victores prædæ cuncti, rerumque potiti*
Iam portus alios, vrbesque inuadere tentant.
Sed quassæ puppes, non iam tractabile cœlum,
Et sæuum pelagus, cogebant quærere portum:
Gaudentesque mari Siculas vertuntur ad oras,

Ingentes

ed by Google

Ingenteſque Deo grates iam ſoluere certant,
Dum curſus pelago Siculorum littora monſtrat,
Auguſtique procul rareſcunt clauſtra Pelori,
Hinc iam fama volans, ſucceſſu latior ipſo,
Geſtorum claßis, tanti prænuntia curſus,
Italiæ portus, Venętum turreſque marinas
Commemorat celſo Victoris ducta triumpho,
Expandit gaudens horrendo in pectore plumas,
Mille oculos, linguas aperit, tot ſubrigit aures: *Fama per Orbem victoriam nunciat.*
Spargere contendit peregrino hæc prælia mundo,
Gentibus occultis Auſtridam pandere Magnum.
Pontificem Summum poſt hæc conuenit, & illum
Orantem cernens, quæ ſciuit omnia dixit.
Qui ſubito lætus compleuit vocibus Aulam,
Circunſtant Patres dextra, lævaque frequentes,
Purpureis adſunt induti veſtibus omnes,
Gratantur Petri Romana in ſede locato,
Oſcula dantque pedi ſancto pia nomine Chriſti.
Qui exequias iußit defunctis rite peragi. *Romam petit.*
Hinc ſe fama ſuis conuertit protinus alis,
Alpinos ſaltuſque niuoſa cacumina turbat,
Et præceps veris Gallos rumoribus implet,
Obſtupuit gens illa diu, vix credere factum.
Iam iuga monſtrabat flammis combuſta Pyrenne,
Cantaber occurrit gaudens felicibus armis,
Aſtur vicinus conſurgit ad arma Philippi.
Protinus Hiſpanas currit vulgata per vrbes, *Hiſpaniam ingreditur.*
Inuenit Regem voluentem grandia ſecum,
Victorem fratrem, victos Turcaſque ſuperbos
Dixit, & incolumes portum ſumpſiſſe carinas,
Qui pius enque Deo referens hæc prælia ſummo,
Grates poſtque Dei-Genitrici ſoluit honeſtus.
Curia, dum Proceres, Ductores, Regia gaudet,
Dum currus, ludoſque parant celebrare per arces,
Longæuique ſenes dum Chriſti Numen adorant,
Et pompas ducuntque choros; Tunc fama per Orbem
Prælia ſancta refert, atque omnia garrula narrat.
Interea Princeps prædam partitur in omnes, *Ex æquo diuiſa præda.*
Romani partes, Veneti, Noſtrique tulerunt.
Octoginta autem cepit, Centumque carinas.

Et septem longas omnes, simul arma IOANNES,
Innumeros colubros longos, curtosque recepit,
Millia sena virum cesserunt fortia pugna,
Octoginta ardens iussit deducere Regi,
Per longos colubros fratri, quos legerat ipse:
Ductores regni senos, par nobile fratrum,
Quam vellet patrem viuum duxisse triumpho,
Et captum frater pelago misisse, Philippo,
Ingens nam virtus Mauro, prudentia bello;
Hispanos captos Bassan tractabat amicè,
Et dabat his vestem, frigus ne ladere posset,
Atque famem miseris generosus sape leuabat.
Captorum numerum Bis Quinque & Millia censes,
Multaque praterea, quæ fama obscura relinquit:
Longum esset numerum captarum dicere rerum.
Turcarum capta est Regni, Pontique potestas,
Nam Nautæ audaces perierunt fluctibus omnes,
Amisit pelago Ductores, arma, rudentes,
Transtraque cum fabris, remex submersus in vndis;
Liberaque ex nostris hominum sunt Millia sena,
Quos Bassan pugna captiuos duxerat idem,
Seruitio longo remos impellere suetos,
Sub ducibus duris portantes pondera classis.
Septâginta addas Quinceno, Scriptor, & Anno
Virginei partus vno post Mille peracto,
Nonis Octobris pugnatum, res benè gesta est
Jamquè ex ex conspectu Siculæ telluris, ab alto
Æquata numero currebant æquore puppes
Lætitiaque Duces, magno certamine rostris
Scindebant pelagus, properantes tangere terram:
Iam sale tabentes artus exponere ripis
Exoptant auidi, Nautæ classisque Magistri:
Regiaque Austriadæ ductabat celsa carinas,
Fatalis puppis victrix Hispana Philippi
Signa vehens, procereſque viros, Regisque cohortem,
Tendebat longo sublatos ordine remos.
Regius Austriades fulgebat victor in armis,
Præ se fraternum monstrabant ora rigorem,
Victoris Caroli faciem, vultusque ferebat.
Auersis proris raptantur ab æquore victæ

Que amiserat classis Turcicæ

Tempus, quo hæc victoria euenit.

Oræ Siculæ ingredi parant.

Turcarum

Digitized by Google

Turcarum Naues, tracta, vinctaque catenis,
Vexillis captis verrentes turpiter vndas:
Baſſanis puppis captiua his turpior ibat,
Mutatiſque retro remis, humiliſque ſubibat
Iam portum, Turcis inuiſum puppibus ante:
Signaque verſa ſui referebat mira Tyranni,
Captorum ſeries, fratres, Regnique poteſtas,
Rectores, Senique Duces, Parthique ſuperbi
Demiſſo vultu, fluctus ſpectare maligne.
Inſula conſurgit, venientum fama vagatur,
En ruit ad portum Siculorum mira iuuentus,
Ardentes ſtudio viſendi grandia cuncti,
Patres, atque viri, pueri, vulguſque per vrbes,
Iam fractas vires, inimica & tela Tyranni
Viſuri, claſſem victam, Turcaſque ſubactos,
Quos trepidi quondam venientes ſæpe timebant.
Diſcurrunt læti, manibuſque orare ſupinis
Non ceſſant, Chriſtum Dominum laudare frequentes.
Expleri nequeunt animi; vultuque ſubinde
Auſtriadam repetunt, animis, ac mente requirunt.
Et iam turba Ducum Siculis aduenerat oris,
Prætoreſque loci, cuſtodes, Curia Regis,
Munera cuncta, forum, Præfecti ex ordine, Iudex,
Officij Sancti Patres, queis impia cura;
Et qui ducebat Siculos pro Rege marinos:
Marchio nam fuerat Peſcaræ nomine gentis.
Præterea Templis incedit pompa piorum,
Presbyteri, Parochi, Doctores, rite Sacerdos,
Innumerumque graues procedunt littora verſus,
Gloria celſa Deo-Patri, Natoque potenti
Spiritui-Sancto canitur per ſecula ſacris:
Occurrunt omnes Auſtriadam nomine Patris,
Et Fratris dignum felici voce ſalutant.
Quem Deus incolumem ſeruarit carmine laudant:
Hiſpanæ gentis Ductor per Regna futurus,
Per pelagus victor fertur, Mars alter in Orbe:
Felix qui Turcas ſubuertat claſſe ſuperbos,
Expugnet qui Domum ſanctam virtute parentum,
Et nobis Chriſti iam reddat ab hoſte ſepulchrum;
Extinguat fœdam Mahumeti nomine ſectam;

Inſulæ ciues accurrunt ad portum.

Magiſtratus accurrunt.

Omnium vota.

Quando hæc non Carolo ceſsit victoria Patri,
Auſtriadæ tandem dabitur ſub Rege Philippo.
Ipſe Pater Sanctus Nauale hoc carmine bellum,
Poſteritas Mundi vt teneat ventura legendum,
Nunc voluit proprio gentes cognoſcere Motu,
Vt noſtros moueat geſtorum fama nepotes.
Felix euentus claſsis, victoria, curſus,
Vt Roma vigilans cuſtos, Paſtorque priorum,
Dux Venetûmque ſimul iunctus, noſterque Philippus
Auſtriadæ claſſem committant iure IOANNI,
Prælia qui felix exhauſit nomine Chriſti,
Armatuſque fide pugnauit vincere Turcas,
Subiuga Baſſanes mittet, capietque Tyrannos,
Parthorum Reges ductabit ſæpe triumphis.
Auſtriadæ quæ Auctor deſideret.
O! macte ô virtute valens, felixque IOANNES,
Cui Deus Omnipotens tantum contingere nomen
Conceſsit, fato conſurgis victor in Orbe,
Turcarum dominus, rerumque futurus vbique.
Cuique Aſia hos diues paritura eſt iure triumphos
Afros iam victos, Ægyptum, barbara regna
Cerneſque ipſa diu, venient tibi regia cuncta
Auſpicijs ſubiecta tuis, tunc Indus, Arabſque,
Sub iuga iam poſito mittentur nomine Reges:
Occeanuſque tibi victori brachia tendet,
Æthiopeſque procul pulſabunt tympana læti,
Victorique ſui celebrabunt thura Sabæi.

Hactenus *Ioannes Latinus* Ætiops ACTA victoriæ huius recenſuit, quæ licet prolixiora, quia rariſſima, & abs *Æthiope* carmine conſcripta, iure ſubiungere opus fuit.

OCTAVO IDVS

Octobris.

DIES VIII.

A. HISPALI *in Batica* S. PETRI *ipſius vrbis Ciuis, & Martyris, qui cum militiam per aliquot annos inſe-*

queretur

Digitized by Google

queretur ſtrenuus, & Trajani Imperatoris apud Daciam amplecteretur veſtigia, vexillusque Romanis adhæreret intrepidus; deuictis Dacijs, emeritus remeauit ad propria, vbi Chriſto nomen dedit, pro cuius fide vitam offerens, ipſo Imperatore regnante, ad martyrij palmam admirabili propenſione cucurrit.

B. TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ* S. PETRI *cognomento* PVLCHRI, *ipſius Vrbis Regiæ Epiſcopi: qui ex diſcipulo* S. Iuliani, *ob morum excellentiam, fidei integritatem, & doctrinæ ſpecimen, inter* Sarracenorum, *ciuitatem occupantium, oppreſſiones ad Patriarchalis infulam Eccleſiæ deuenit; tandem virtutibus cumulatus, & gloriâ ſignorum illuſtris in Domino obdormiuit.*

NOTÆ.

SANCTVS PETRVS *Martyr Hiſpalenſis in Batica Hiſpaniæ.*] Celebris eſt huius Martyris memoria apud *Martyrologiorum* Scriptores, præcipue Vſuardum, Galeſinium, & recentiores, à quibus Romanum *h. d. fol.* 624. *lit. F.* hoc elogio: HISPALI *in Hiſpania* S. PETRI *Martyris.* Cum quo conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 165. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 216. *col.* 2. Conſtantius Felicius in *Ital. fol.* 133. 2. *p.* Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 48. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 11. *n.* 276. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Hiſpalis *fol.* 61. *col.* 2. De eo ſcripſere Ioannes Vaſſeus in *Chron. Ann.* 306. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1868. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *c.* 16. Stephanus Garibay. in *Compend. Hiſtorial. lib.* 7. *c.* 45. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 1. *Cent.* 4. *c.* 27. Alfonſus Morgado *Hiſtor. Hiſpal. lib.* 1. *c.* 4. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 2. *c.* 8. D. Martinus Carrillo in *Annal. Eccleſ.* 1. *p. Ann.* 306. Henricus Sedulius in *Vit. S. Didac. c.* 2. Rodericus Caro in *Antiquit. Hiſpalenſ. lib.* 2. *c.* 11. *fol.* 70. D. Paulus de Eſpinoſa *Hiſtor. Hiſpal. lib.* 1. *c.* 4. Alfonſus Villegas in *Flor. SS. Tom.* 2. *fol.* 236. Baſilius Sanctorus in *Flor. SS. Tom.* 2. *fol.* 213. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. fol.* 62. Olim etiam eius officium in Breuiar. Antiq. Eborenſi, Hiſpalenſi, Zamorenſi, Palentino, & alijs. Eius ACTA nullus ſcripſit. quia integram rerum geſtarum S. Martyris cognitionem nequaquam adeptus eſt, Nos illa coagulabimus ex *Epigrammate* vetuſtiſſimo apud *Aulum Halum* meum in *Codice Carminum SS. Hiſpaniæ*, quod infra dabimus:

A. *Martyrologia.*

Scriptores.

Breuiaria vetuſtiora.

ACTA S. PETRI MARTYRIS Hiſpalenſis, & Vrbis ipſius Ciuis ex Antiquo Epigrammate MS. & alijs Scriptoribus.

PETRVS *origine* Hiſpanus, *apud vrbem Batica* Hiſpalim *celeberrimam natus ex parentibus Ethnicis, qui cùm ad iuuentutis annos accederet, baltheomilitari præcinctus, ſub Aquilis Imperij* Trajano *imperante militauit.*

Origo, & patria.

Militia.

litauit. Cuius fortunam inſequi conſtituens, cùm Daciam *aggredere Imperator homopolus decreuiſſet, eius caſtris intrepidus adhæſit.* Daciam *itaque profectus, & ibidem ſtrenui militis miniſterium exercens, ſibi gloriam non infimam in congreſſibus comparauit. Victoriam igitur Princeps Hiſpanus de Dacijs honorifice reportans, Legiones ſecum ducens Romanas, pacatam prouinciam relinquens, in Italiam triumphator inclytus repedauit. Quem* PETRVS *inſequutus, eius militiæ per aliquot annos inſcriptus permanſit, donec Anno Quinto Trajani Conſulatus emeriti indulgentiam adeptus* Hiſpalim *patriam gloriosâ immunitate reuerſus eſt.*

Patriam reuertitur.

Tunc verò emeritus miles, iam ætate maturus Chriſti Domini forte Romæ, & alibi, veritate captus, Hiſpali *verbum Euangelicum audire conſtituit, cuius amore delectatus, & rationis fulmine allectus, tandem, dimiſſis Idolorum erroribus, fidem Catholicam amplecti, ſub vexillo Crucis viuere, Chriſti diuinitatem fateri, & pro eius confeſſione, ſi caſus, & tempus occurrat, omnia tormenta pati decreuit.*

Ad fidem conuertitur.

Hoc equidem propoſito feruidus cœtui Chriſtianorum adhæſit, baptiſmi lauacrum expetiuit, & in numero fidelium deſcribi totis viſcerum conatibus, & integris cordis affectibus flagitauit. PETRI *denique ſupplicationibus inclinati fideles, pro eo Epiſcopo cœperunt orare, qui cognita eius fide protinus illum ſolemniter baptizauit. Hoc igitur munere donatus, inſigne de ſe in poſterum fidei adeptæ præbuit teſtimonium, nam exurgente* Trajani *Imperatoris aduerſus Chriſti pediſſequos perſecutionis procellâ, Beatiſſimus Miles inter alios Chriſticolas ob fidem ſuſceptam ad Tribunal à ſatellibus* Hiſpali *delatus, cùm Dijs thura litare negligeret, & Chriſtum verum Deum intrepidè fateretur, poſt verbera, equuleum, & alia cruciamina, tandem capite plexus, immarceſſibilem martyrio coronam adeptus eſt,* VIII. Idus Octobris *Anno Domini* C. X. *vel circiter.*

Comprehenditur.

Coronatur.

Cuius corpus à fidelibus honorifice ſepultum, poſtmodum ſequentibus ſeculis inter Hiſpanos *ſummam veneration em promeruit. Sed eueniente Hiſpaniæ excidio, Sarracenorum oppreſſione cultus tanti Martyris obliteratus extitit, donec Anno Domini* M. DC. XXIV. *Capitulum* S. E. *Hiſpalenſis illum excitauit, eiuſque Officium iterum celebrare Duplex in Archiepiſcopatu præcepit.*

Probantur Epigrammate vetuſto Acta S. Martyris.

En Lector amice ACTA, quæ ex vetuſto *Epigrammate* deſumpſimus, hactenus à Noſtris, & Exteris Scriptoribus incognita, apud quos varium, dubium, & confuſum paſſionis tempus, rerumque geſtarum ſtrues, cuius *Epigrammatis*, vt dicta probentur, Antiqui ecphraſim ſubijcere compellimur, huiuſmodi.

PRO S. PETRO HISPALENSI Martyre, Carmen.

Hiſpalis *ô quantos numeras pro Nomine paſſos*
Martyres heu Chriſti, quos veneraris adhuc.
Tunc dedit artus ſacratos pro Numine PETRVS,
Ille tuus Ciuis, quem tuus ardet amor.
Iſte peregrinas Trajani *ſæpe phalanges*
Inſequitur miles, Dacia *caſtra means.*
Emeritus patriam repedauit Conſule Quinto,
Quâ Chriſti nomen ſuſcipit vrbis honos.
Militat in fide, qui pro Cæſaris omine bella
Suſtinuit valens, donec amara capit.

Tandem

Digitized by Google

Tandem mucronis canum ſub cuſpide caput
Principis Hiſpani obtulit hauſtus amor.

Hinc venit notandum, quòd in *Diſtich.* 4. quo dicitur S. PETRVM patriam Emeritum repedaſſe *Conſule Quinto* non eſſe intelligendum de aliquo *Conſule*, nomine *Quinto*, ſed de *Quinto Conſulatu* Imperatoris Trajani, qui incidit Anno Domini C. V. Patet ex Cardinali Cæſare Baronio in *Annal. Eccleſ. Tom.* 2. *Ann.* 105. *n.* 1. *fol.* 24. *Anno* 105. *patriam repedauit, & carmen explicatur.*

ITEM etiam notabis quanto errore fuerint hallucinati Scriptores noſtri, quorum alij tempus agonis euenisſe dixerunt in *primo ſeculo* Natiuitatis Chriſti; alij in *Quarto ſeculo* ad Annum CCC. VI. in perſecutione Diocletiani; & Maximiani, cùm conſtet ex vetuſto Epigrammate ſuperius relato, illum occubuiſſe in perſecutione *Trajani* Noſtri, circa Annum C. X. quo aduerſus Eccleſiam, eiuſque membra perſecutionem *Tertiam* excitauit, vt notauit Ioannes Andreas Gilius *de Perſecut. Eccleſ. lib.* 2. *Perſecut.* 3. *fol.* 50. *Quo tempore compleuit agonem?*

DE Nomine verò PETRI quod in omnibus Scriptoribus, Martyrologis, & Breuiarijs conſignatum conſpicimus S. Martyri, plurimi ex Noſtris dixère, illud ipſi impoſitum fuiſſe ob honorem S. Petri Apoſtolorum Principis, vt ſcribit P. Quintana-Dueñas in *Hiſtor. SS. Hiſpal. d. fol.* 62. Quod & Nos probamus, cùm veriſimile ſit eum hoc Nomen ſumpſiſſe in Baptiſmatis lauacro, & proprium Gentilicum deſpexiſſe, maxime cùm conſtet ſic hocce Nomen Hebraicum, & nunquam Romanum extitiſſe. *Quâ cauſâ Petri nomen aſſumpſit?*

QVATENVS ad eius ſepulchrum *Hiſpali* conditum, & in agro *S. Iuſtæ* ipſius vrbis tumulatum Corpus, S. Martyris, aliqui Scriptores Hiſpalenſes fatentur, vt idem P. Quintana-Dueñas *fol.* 63. ſcriptum reliquit. Quod & credimus, eſto quòd ibidem agonem compleuiſſe conſtet, nec credendum eſt in aliam regionem tranſlatum fuiſſe. *Quo loco corpus conditum fuerit?*

CIRCA antiquum cultum S. Martyri exhibitum in Hiſpania liquet ex Breuiarijs ſuperius recenſitis, & in *Tudenſi*, in cuius *Kalendario* etiam eius Officium conſignatur, & fatetur Petrus Galeſinus in *Not. ad Martyrolog. Gener. h. d. fol.* 171. & Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. lit F. fol.* 624. Quos ſequitur P. Quintana-Dueñas *d. fol.* 63. qui etiam de nuperrimo cultu, & officio S. Martyri conceſſo ad Annum M. DC. XXIV. per Illuſtriſſimos Decanum, & Capitulum S. E. *Hiſpalenſis*, quo iubetur per totam diœceſim celebrari feſtum hoc die cum ritu Duplici Secundæ Claſſis, mentionem facit. Et conſtat expreſſe hoc ex *Manuali* recentiori SS. Hiſpalenſium typis edito *Madridij* ex Topographia Regia, *Anno Domini.* M. DC. XXX. *Antiquus, & recens cultus.*

S. PETRVS *cognomento* PVLCHER *Epiſcopus Toletanus, Confeſſor.*] Quamquam huius ſanctiſſimi Præſulis nomen adhuc ſcriptum in numero Sanctorum Vniuerſalis Eccleſiæ non inueniatur, non eſt dubium quin olim cultum in S. E. *Toletana* promeruit, ob eius inſignes virtutes, probatam fidem, & egregiam doctrinam, qua *Hiſpalenſes*, & cæteros *Hiſpaniæ* populos, quos error in computatione diei Paſchatis abſorbuerat, erudiuit, vt fatetur Luitprandus in *Chron. Ann.* 746. *n.* 221. *fol.* 402. his verbis: PETRVS *cognomento* PVLCHER *regit Eccleſiam* Toletanam *poſt* Concordium *& prius alios annos Quinque. Fuit hic ſcriptor nobilis, & acerrimus fidei Defenſor.* Melius in *Aduerſar. n.* 174. *fol.* 487. hac ſerie: PETRVS PVLCHER *ſcripſit ad* Clementem I. *Epiſcopum* Hiſpalenſem, *clerumque, vt Primas, quod Anno* DCC. XLVII. *celebrauerant ſanctum diem Paſchæ* XXIX. Martij. *cum eſſet celebrandus* II Aprilis. *Reſpondit verò* Clemens, *& clerus gratias agens.* Hinc Ieronymus de la Higuera in *Martyrolog. Hiſpan. MS. h. d.* illius nomen repoſuit. De eo ſcripſere poſt Luitprandum, Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 743. *n.* 384. *fol.* 93. D. Garſias de Loayſa in *Not. ad Concil. Tolet. Gundemar. fol,* 120. Ioannes Vaſſeus in *Chron. Ann.* 747. Franciſcus Piſa *Hiſtor. Tolet. lib.* 3. *c.* 5. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 7. *c.* 6. D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprand. fol.* 131. P. Higuera in *Not. ad eundem n. n.* 221. *fol.* 402. Aluarus Gomezius in *Dipthyc. Tolet. fol.* 28. idem D. Thomas B. *Scriptores.*

Digitized by Google

Thomas Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouit 7. fol. 126. col. 2.* D. D. Didacus Caſtejon in *Primat. Toletan. 3. p. c. 1. §. 2. Tom. 2. fol. 548.* P. Antonius Quintana-Dueñas *de Excellent.* S. E. *Toletan. c. 38. fol. 111.* Eius ACTA Breui epilogo collegit idem *Aluarus Gomezius*, vt inquit *Higuera*: illa ſic dabimus.

ACTA S. PETRI COGNOMENTO Pulchri, Epiſcopi Toletani in Hiſpania, ex Varijs Scriptoribus

Origo, & Patria.

PETRVS *ob oris pulchritudinem, & elegantiam, morumque ſuauitatem, cognomento* PVLCHER, *Ciuis fuit* Toletanus, *ex parentum Muzarabum Gothicis, & nobiliſſimis familijs, dum Regia ciuitas ſub Sarracenorum iugo ſubderetur, exortus. Cùm ergo ad adoleſcentiæ peruenire ætatem, illico ſub diſciplinâ* S. *Iuliani cognomento Vrbani Antiſtitis Toletani multum temporis exegit, ita vt impoſterum per totam Hiſpaniam eius maxime extolleretur ſapientia, doctrinaque plurimum extenderetur in Vrbe. Sic inter Muzarabum anguſtias, Eccleſiarum mœrorem, & Arabum iniurias Beatiſſimus Vir excidium quoque deplorabat Hiſpanum, vrbemque tantâ pulchritudine olim eximiam, funeſtiſſimis, ſtragibus, & horrendis cladibus deturpatam, ab intimis viſceribus condolebat. Eius cum* S. Concordius *Pontifex Toletanus doctrinam ſæpius demiraretur, & vitæ integritatem ſpecularetur inſignem, illum inter Eccleſiæ Miniſtros liberaliter conſignauit, & in Clericorum numero adſcribi præcepit. Quo munere decoratus Sanctiſſimus Dei famulus, protinus ſic officio ſuo cumulatiſſimè, & ſummâ cum laude ſatiſſecit, vt ad cæteros ſacros vſque ad Presbyteratus ordines breui temporum interſtitio conſcenderet. Eius quoque, doctrinæ, & ingenij acumine delectatus Concordius ſic eius ſocietatem amplexatus fuit, dum vixit, quod nihil abque eius conſilio decernere videretur. Sed illo è viuis ſublato,* PETRVS *omnium ſuffragijs Toletanus Epiſcopus acclamatus infulam ſacram diſperſi gregis induere coactus eſt. Tempori itaque cedens, munus Apoſtolicum, ſuis humeris formidabile, ſuſcipiens, nulla mora interpoſita ad gregem erudiendum, & in fide roborandum, continuis concionibus, & ſcriptis frequentibus, animum adiecit. Hinc conſtito, quod Epiſcopus, & Clerus Hiſpalenſis vrbis in celebrando Paſchatis die Conciliorum canones reſpuebant, Libellum fide plenum, auctoritatibus Summorum Pontificum refertum, & rationibus concinnatum ſcripſit, quo error Hiſpalenſium, & aliorum detectus eſt, ita vt in poſterum vniuerſa Hiſpania* PETRI *Noſtri doctrinam amplecteretur. Sed & ingenij, & iudicij laude præclarus extitit, nam cum plurimam fidelium Muzarabum cateruam, quæ ſub Agarenorum ſeruitute ſibi victum quærebat, moribus infidelium adhærentem, intelligeret, eoſque Diabolicâ fraude hallucinantes notaret. Numine adiuuante aliorum fidelium ſtipibus, & eleemoſynis periclitantes eximere, & ab iugo ſeruitutis liberare Paſtor inclytus deſtinauit. Qua denique charitatis cautela, plurimos è faucibus Diaboli, & erroris cumulatiſſimè nexibus ademit. Adeo caſtimoniæ cuſtos, & amicus fuit, vt à Froilane Rege Aſturum contenderet, quod legem conderet, qua abrogaret turpiſſimas, & incectas Sacerdotum, & Clericorum nuptias, quæ ſuperfuerant in Hiſpania, ex conceſſione præcipitis Vvitizæ. Quod & proculdubio Sanctiſſimus obtineret Antiſtes, niſi morte præuentus, vltimum conſpiciendi finem interdiceretur. Itaque S. Epiſcopus dum in Sede Primaria vixit, ſemper fuit ſpiritualibus, & temporalibus Chriſtianorum Muzarabum neceſſitatibus intentus, quorum ærumnas ipſe cum illis ſæpius deplorabat, eorum angores deflebat, onera ſuſtentabat, & pericula diuertebat. Clerum ſub Sacrorum Canonum regulis compeſcebat, ita vt nullus abſque honeſtatis ſignaculo, & religionis ſtemmate in publicum prodire permitteretur. Tandè poſt Quinque annos Sa-*

Diſcipulus S. Iuliani Vrbani.

Miniſter Eccleſiæ efficitur.

Et Toletanus Antiſtes.

Scripſit Libellum de Paſchate celebrando.

Eius charitas in Muzarabes.

Caſtitas in profligandis Sacerdotum nuptijs.

cerdotij

cerdotij, ætatis, & mœroris damno confectus, morbi aſſiduitate, grauatus, Sacramentis Eccleſiæ munitus, in fatâ conceſſit, VIII. Idus Octobris, *Anno Domini* DCC. LXII. *Cuius Corpus in Æde* S. Iuſtæ *Toletana ſepultum; illi Cixila eius Archidiaconus, & Succeſſor hoc poſuit Epitaphium.*

Moritur, & ſepelitur.

Pulcher erat PETRVS *ſpecie, & fuit vndique Pulcher*
Moribus, & vita, nomine, corde, fide.
Iſte Toletanus *Ciuis, dùm Præſul in altum*
Conſcendit munus, Vrbis vbique Pater;
Muzarabum proprias ſuſtinuit integer hoſtis
Ærumnas Mauri, quas dabat iſte ſuis.
Hic populum rexit felix, & ſacra benignus
Munia diſtribuit, ſemper amore cluens.
Doctrinis clarum noſcens Hiſpania PETRVM,
Illius accepit dogmata ſancta, pia.
Tandem confectus ſenio per grauida morbi
Veſtigia, Antiſtes cælica regna capit.
Octauo Octobris *moritur quo indicitur* Idus,
Sacraque Paſtoris pignora Iuſta tenet,
Hæc Cixila *ſuus Succeſſor carmina Diuo*
Obtulit vt Noſter experiatur amor.

Hactenus ACTORVM relatio, quam ex varijs Scriptoribus ſuperius recenſitis colligere potuimus. In quibus illud illuſtrandum venit, ſcilicet: *An ſucceſſeſſerit in Sede Toletana* Concordio, *an* Concordius *illi*? & an *Cixila* præfectus Noſtro PETRO fuerit, an ſuffectus? Cui quæſito reſpondet P. Higuera in *Not. ad Luitprand. in Chron. d. n. 121. fol.* 402. aſſerens, Vaſſeum illum ponere poſt Cixilanem, Catalogumverò Wormatienſem poſt Concordium ante Cixilanem, cuius ſententiam ſequuntur Luitprandus, ibi: PETRVS *cognomento* PVLCHER *regit Eccleſiam Toletanam poſt Concordium* Et poſtmodum *Ann.* 752. *n.* 229. *fol.* 406. loquens de ſucceſſione *Cixilani* proſequitur: *Cixila* PETRI PVLCHRI *Archidiaconus ſit Toleti Pontifex.* Eadem Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. d. Ann.* 742. *n.* 384. *fol.* 93. hac periodo: PETRVS *cognomento* PVLCHER, *ob oris pulchritudinem, & elegantiam; morumque ſuauitatẽ: Diſcipulus* S. Iuliani, *doctrinâ fideque præclarus; Scriptor nobilis, ſucceſſit in Sede Toletana* S. Concordio, *ſeditque in Sede Primaria Toletana fere Sex annis ſummâ cum laude ingenij.* Qui poſtea *n.* 390. *fol.* 94. ſucceſſorem PETRI commemorans, proſequitur: PETRO-PVLCHRO *ſuccedit in Sede Toletana* Cixila, *Vir egregius. Hic fuit* PETRI *eiuſdem Archidiaconus.* Conſentit D. Garſias Loayſa *Not. ad Concil. Gundemar. fol.* 120. in Epiſcopatu Toletano Noſtri PETRI, ſed in ſucceſſionis tempore aberrauit cum alijs conſignans ſucceſſionem iſtius poſt *Cixilanem*, cùm conſtet ex ſupra relatis clauſulis *Luitprandi* & *Iuliani* præceſſiſſe *Cixilanem*, & patet ex vltimo carmine Epitaphij, ab ipſo *Cixilano* conſcripti, ibi:

Quo tempore Toletanus Antiſtes? Et an poſt Concordium, & Cixilanem, vel poſt?

Hæc CIXILA *ſuus Succeſſor carmina Diuo*
Obtulit, vt Noſter experiatur amor.

Quorum ſentẽtia ſubnixi recentiores Dipthycarum Toletanæ Sedis Scriptores PETRVM Noſtrum poſt *Concordium*, & ante *Cixilanem* conſcribunt, vt ex

Catalogis D. Thomæ Tamayo *d. Nouit. 7. fol 126. col. 2.* D. Didaci Castejon in *Primat. Tolet. Tom. 2. 3. p. c. l. §. 2. fol. 548* liquet.

An Martyr fuerit? VNVM in hac relatione dubium se offert, quod ex Aduersarijs Luitprandi *n. 172.* apud D. D. Laurenr. Ramir. *fol. 487.* desumitur, scilicet an fuerit Martyr, his verbis: PETRVS *cognomento* PVLCHER, *& ob elegantiam oris, & multo magis ob morum sanctitatem, dum peragrat loca sancta, Archiepiscopus* Toletanus, *Damasci comprehensus à Sarracenis, & horribilibus cruciatus supplicijs, & in Crucem actus, nobile consummauit martyrium, Anno Domini* DCC. LII. Quæ clausula proculdubio abundat; nam *D. Thomas Tamayo*, qui hæc *Aduersaria Luitprandi* etiam typis edidit, hæc prorsus verba respuit, tanquam ab aliquo amanuensi excogitata imperito, qui Toletanæ Sedis Præsulum res gestas ignorabat, ideò cùm constet *Toleti* vita functum PETRVM, & in Ecclesia *S. Iusta* sepultum, ecphrasis supradicta venit negligenda.

SEPTIMO IDVS
Octobris.
DIES IX.

A. Celebris est in Hispania *memoria* S. DIONYSII *Areopagitæ, & S.* Pauli *Apostoli Discipuli, qui cùm à* B. Clemente *Pontifice Maximo, totius* Galliæ *eligeretur Apostolus, Nostrates adijt, vrbes inuisit, Ecclesias lustrauit, Christianos fouit, &* Gallias *reuertens, apud* Parisios *coronâ pulchritudinis per martyrium, ad cœlos redimitus ascendit.*

NOTÆ.

A. *Encomion.* SANCTI DIONYSII Areopagitæ *Galliarum Apostoli, & Hispaniarum Praedicatoris Commemoratio.*] Famigeratus apud omnes Gentes huius S. Apostoli *Galliarum* spiritus, siue illum inter tenebras idololatriæ consideres, siue ipsum inter radios lucis Christianæ conspectes. Nam ille primum animi sui lumen ex Solis deliquio exhauriens, prodigio fuit prodigiosè mutatus. Commune itaque Naturæ iustitium ipsum fecit iustum; terræmotus ille propositi firmitatem dedit: suffricio pereuntis, vel Naturæ, vel Mundi illum excitauit ad vitam. Iste ergo, qui solitus erat inter Areopagi tenebras sententiam dicere, de tenebris illuminatus fassus est Deum. His è Martis pago, Martiales hausit spiritus, sed ita, vt ipsum Catholicus Martem destrueret obscænum. Deinde ex Athenis profectus in Gallias, vt Dodonæam columbam faceret Noctuam; indocti post eum experunt haberi Druidæ. Ille vt perfunderet luce populos nouâ, nouum proposuit argumentum, versæ lucis in noctem. Cùm ad palmam accederet,

Digitized by Google

accederet, accedentem ad eum cum ſecuri Lictorem, radiata fronte, & alacri vultu abſterruit primùm, poſt decuit mori teſtem morientis Dei. Stetit mire dum decollaretur, & ambulauit mortuus, ſolitus ſedere in ſubſellijs viuens. Tandem victrice dexterâ geſtans retulit ſpolium triumphale conſtantiæ; non vt alij turpe caput hoſtis, ſed ſuum lauro martyrij redimitum. Hinc vniuerſalis Eccleſia tantum Præſulem encomijs honorat, elogijs celebrat, & ſacris officijs cohoneſtat. Sic Romanum Martyrologium *h. d. fol.* 625. ſequenti epigraphe: *Martyrologia.* *Lutetiæ Pariſiorum Natalis SS. Martyrum* DIONYSII Areopagitæ *Epiſcopi, qui ab Apoſtolo Paulo baptizatus, primus* Athenienſium *Epiſcopus eſt ordinatus: deinde Romam veniens, à B. Clemente Romano Pontifice in Gallias prædicandi gratiâ directus eſt: & ad præfatam vrbem deueniens, cùm ibi per aliquot annos commiſſum ſibi opus fideliter proſequeretur, tandem à Præfecto Feſcennino poſt grauiſſima tormentorum genera, vna cum Socijs gladio animaduerſus, martyrium compleuit.* Conueniunt Martyrologia Bedæ, Vſuardi, Adonis, & cætera recentiorum, cum Græcorum Menologijs, & Menæis, necnon ſubſcribunt: Ionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 166. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 217. Conſtantius Felix in *Ital. 2. p. fol.* 134. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 140. Andreas Sauſſayus in *Gallican. Tom. 2. fol.* 704. Ioannes Baptiſta Mantuanus in *Faſt. Sacr. fol.* 75. Ioannes Bachot in *Faſt. Chriſtian. fol* 688. De eo plurimi ſcripſere tam Græci, quàm Latini, inter quos Ariſtarchus Chronographus, Methodius Epiſcopus, Anaſtaſius Bibliothecarius, Michael, Syngellus, Glycas, Suidas, Hilduinus, Venantius Fortunatus, Matthæus Galenus, Simeon Metaphraſtes, Laurentius Surius, Cæſar Baronius, & cæteri recentiores tàm proſâ, quàm verſu; quorum ſcripta paſſim habentur. ACTA carmine breuiora damus ex *Mantuano*, quia prolixiora reijcimus *Gallicanis* Auctoribus, quibus principaliter interſt: *Scriptores.*

ACTA S. DIONYSII AREOPAGITÆ, Apoſtoli Galliæ, & Hiſpaniæ Prædicatoris Martyris, ex Mantuano.

Cœcropides Nono Phœbi DIONYSIVS *ortu*
Surgit Athenæi ſapiens auriga Senatus.
Hic de principibus, regnóque Nouemplice Diuûm
Plurima conſcripſit; Diuinaque Nomina fecit
Cognita ſub Paulo, qui tunc habitabat Athenis.
Hic MARIÆ *viuentis adhuc veneranda tueri*
Ora volens, naue Aſſyrias annauit ad oras.
Vidit; & adſcenſo Carmeli vertice Noſtros
Se tulit ad Patres, ſpelæáque ſancta reuiſit.
Magnus vbi Helias legitur vixiſſe; priuſquam
Tenderet Eoos curru tranſlatus ad hortos.
Per freta deuenit Romam poſt funera Petri,
Poſt obitum Pauli; qua tempeſtate tenebat
Nauiculam Petri Clemens Romanus, & ipſo
Perſuadente viam, ſecuit DIONYSIVS *vltra*
Aëreas Alpes, Rhodanum tranſiuit, & omnes
Attulit ad Celtas Chriſtum, tentoria figens
Pariſios, biſido qua Sequana circuit amne.

Plurima poſtremum paſſus tormenta, feraſque,
Vt memini ceciniſſe olim maioribus orſis,
Cum Socijs pœna capitali affectus, in vlnas
Ipſe ſuum Caput aſſumpſit, truncuſque propinquum
Attulit in collem: Quo nunc ſublimia Regum
Buſta loco reſident, magno ſub culmine Templi.

Aduentus in Hiſpaniam probatur.

Hæc pro ACTIS Carmina ſufficiant. Quatenus ad Aduentum S. DIONYSII in Hiſpanias, plura teſtimonia referunt D. Thomas Tamayo in *Verit. Dextr. Nouit. 16. fol. 49. col. 2. & ſeqq.* P. F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann. 110. n. 1. fol. 213.* P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletanor. fol. 165.* D. Martinus Carrillo in *Annal. Eccleſ. Hiſpan. 1. p. Ann 95. fol. 79.* P. Ieronymus de la Higuera *Hiſtor. Tolet. Tom. 2. 1. p. lib. 7. fol. 170.* Illuſtris D. Petrus de Roxas Comes Morenſis *Hiſtor. Tolet. Tom. 1. p. 1. lib. 5. c. 3. fol. 368.* Inter quæ illud maxime elucet, quod ex verbis hiſce *Dextri* deſumitur *Ann. 110.* ſequenti periodo: *Haud multo poſt* S. DIONYSIVS *Areopagita* Hiſpanias *inuiſit, vt Legatus à* B. Clemente *totius Occidentis ordinatus.* Hanc etiam ſententiam docere viſus eſt Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann. 109. n. 47.* & Hymnus ille Gothicus in feſto *S. Eugenij I. Toletani* Antiſtis, & S. DIONYSII Diſcipuli, cuius initium: *S. Eugenij digna memoria*, vbi hæc verba continentur: *Alumnus Græciæ viſit Hiſpaniam.* Quibus rationibus probatur hic *S. Areopagitæ Aduentus*; ideóque illi *S. Eugenius* Magiſtro hunc *Hymnum* compoſuit.

Hymnus S. Eugenij Toletani pro S. Dionyſio.

COELI *Ciues applaudite*
Mundo, iocundo lumine,
Quo illuſtratur cælitùs
Huius diei gratia.
Præuiſa fides Martyris,
Sacrique vita Antiſtitis
DIONYSII *Nobilis,*
Cœlitus palmam ſuſcipit.
Areopago Athenæ
Regis ſumpſit diadema,
Cœleſtis gemmam fulgidam
DIONYSIVM *Sophiſtam.*
Paulo docente ſpeculum
Habet fides fidelium,
Et ſpeculum gentilitas,
Quod ante necdum nouerat.
Miro clareſcens dogmate,
Illuminauit Græciam;
Et inclytus hîc Pontifex
Vrbem Romanam adijt.
Clemente Romæ Præſule
Jubente, venit Galliam;
Cui iubar Solis ſplendidi

Illuxit

Digitized by Google

Illuxit ſignis, famine.
Tandem repulſo Dæmone
Conſtructo ſacro opere,
Pœnis affectus maximis,
Cæſa ceruice cœlum petijt.
Aue Pater ſcandens polum,
Aue pie viſens ſolum,
Annua feſti munera
Tuâ ſacrans præſentiâ.
Offer Sacerdos Optime
Gemitus noſtros, & preces,
Firma fide Martyr Dei,
Moreſque noſtros corrige.
Ope guberna fragilis
In mundi huius pelago;
Atque exutos corpore
Pie benignus ſuſcipe.
Quo ſine fine gloriam
Deo Patri cum Filio,
Vna cum Sancto-Spiritu
Tecum canamus perpetim.

Nec tantum gloriatur *Hiſpania* de eius *Aduentu*, ſed etiam de poſſeſſione ſui ſacri *Capitis*, quod in *Scurialenſi* Regio Cœnobio adſeruari inquit D. Thomas Tamayo *d. Nouitat.16.* Partemque cranij exiſtere in Eccleſia *Abulenſi* ſuperius diximus. *An Caput in Hiſpania.*

SEXTO IDVS
Octobris.
DIES X.

A. TOLETI *in* Carpetania *Hiſpaniæ* S. EVANTII *ipſius Regiæ Vrbis Archidiaconi, & S.* Iuliani *cognomento* Vrbani *Miniſtri: Qui cùm in Hiſpaniæ excidio, tot Chriſtianorum intueretur anguſtias, charitatis impulſu permotus, eorum vbique miſertus, ſolatijs, eleemoſynis, & doctrinis, ipſos ab inedia totis viſceribus*

liberauit; donec virtutibus plenus obdormiuit in Domino.

B. In *Pago* Bigorritano *in Gallia* S. Sabini *Eremitæ, qui* Barcinone *ortus, quietis deſiderio commotus, Montium cacumina Pyrenæorum tranſcendens, ibidem vitam exegit eremiticam; cuius ſanctitudinis odor vtriuſque Regionis circulos, glorioſa admiratione repleuit, & ad æternam Confeſſor migrauit beatitudinem.*

C. In *Monaſterio* Ivniensi *diœceſis* Braccarenſis *Hiſpaniæ Depoſitio* S. Gvndisalvi *Abbatis Ciſtercienſis: Qui cùm ex* Vrſario *Cœnobio* Galleciæ, *illuc tenderet, operibus pietatis inſiſtens, & illuſtribus miraculis elucens, flexis genibus, & brachijs expanſis ad Dominum Confeſſor celebris properauit.*

D. *Apud* Calagvrrim *in Hiſpania Citeriori, Feſtum* Dedicationis *ipſius Sanctæ Cathedralis Eccleſiæ, quod alacri reiteratur applauſu, & anniuerſario celebratur iubilo.*

NOTÆ.

A. Sanctvs Evantivs, *Archidiaconus Toletanus.*] Nulla eius in Tabulis licet Eccleſiaſticis inueniatur memoria, attamen in *Chronicis* Eccleſiaſticæ Hiſpaniæ Hiſtoriæ paſſim reperitur. Pelagius Ouetenſis in *Chron. Ann.* 714. ſic de eo & *Vrbano*, loquitur: *Per idem tempus Viri Doctores, & ſanctimoniæ ſtudio ſatis pollentes* Vrbanus, & Evantivs *læti ad Dominum pergentes, requieſcunt in pace.* Luitprandus in *Chron. Ann.* 741. *n.* 216 *fol.* 399. de eiſdem, ita profatur: *Quarta Die Octobris moritur Toleti Sanctus Vir* Iulianus, *cognomento* Vrbanus, *Vir pius, doctus, & excellentis ſpiritus; nec multo poſt* S. Evantivs *eius Archidiaconus.* D. Garſias de Loayſa in *Not. ad Concil. Toletan. fol.* 278. vbi poſtquam de *Vrbano* verba feciſſet, proſequitur: *Cui multum adiumenti ad pondus miſeræ ſeruitutis ferendum, attulit* Evantivs *Archidiaconus Toletanus. Erant enim ambo præclara docti diſciplina, & ea cognitione Eccleſiaſtica informati, quâ Toletanum Eccleſiam ſanctiſſimus inſtruxerat Ildefonſus.* Et poſt pauca, agens de miſeria Chriſtianorum, & oppreſſione Vrbis Regiæ, aſſerit: *Quos vt firmos in fide efficerent, & ad pericula ſubeunda excitarent, curam & ſtudium maximum adhibuerunt* Vrbanus, Evantivs, *alijque pij.* De eo etiam P. Ieronymus de la Higuera in *Not. ad Luitprand. d Ann.* 741. *n.* 216. *fol.* 400. D. Thomas Tamayo in eiſdem *Not. fol.* 129. & alij. Eius Epitaphium, quo ipſius virtutes, Diemque obitus refert Auctor eiuſdem, damus, quod inter *MSS. Carmina Auli Hali* inuenimus.

Elogia.

Scriptores.

DE

DE S. EVANTIO ARCHIDIACONO Toletano, Carmen Sepulchrale.

Epitaphium.

Hoc tegitur Sanctus *tumulo, celebriſque* Miniſter
Præſulis Vrbani, *quem quoque* luſta *capit.*
Iſte Toletana Ciuis fuit ortus & Vrbis,
Muzarabum decus, gloria Pontificum.
Huic EVANTIVS *Vrbis bonos, Populique Magiſter,*
Nomen erat, ſplendet nobilitate genus.
Nobilior ſed Diuus erat virtutibus, ipſe
Pauperibus panis, orphanis atque cibus.
Vrbem Maurorum oppreſſamque ligamine, prorſus
Reſtituit, ſanctis conſiliiſque beat.
Octobris Sextus *Dies* Idus *ſpiritus Orbi*
Suſtulit, inque Polum detulit ergo Viri.

Annus obitus.

Hæc pro ACTIS recenſita ſufficient, nam prorſus tanti Viri res geſtas tempus edax rerum obliterauit. Annus obitus DCC. XLI. fuit, vt ex *Luitprandi* verbis relatis ſupra colligitur.

B.

S. SABINVS *Eremita Bigorritanus in Gallia.*] Eum fuiſſe *Barcinonenſem* accolam conſtat ex Antiquo Breuiario Oſcenſi *h. d. fol.* 435. vbi hæc verba continentur: SABINVS Barchinonâ Hiſpaniæ *ciuitate indigena; poſtea* Pictauis *ad parentes viſitandos venit, & in Monaſterio* S. Martini *in loco* Tajaco *Regulari ſub Ordine ſe tradidit; ibique tribus annis fideliter conuerſatus, ſecreta Eremi petit; & rurſus* Bigorritanam *Ciuitatem viator ingreditur; quo in loco cum* Fortunio *Abbate, & paucis Monachis, ſanctiſſime vixit, atque finiuit.* Andreas Sauſſayus in *Martyrolog. Gallican. Tom* 2. *h. d. fol.* 717. eius ACTA copioſius enumerat, quæ, quia ſolus compulſauit, dabimus.

Elogia.

ACTA S. SABINI CIVIS BARCInonenſis in Hiſpania, & Eremitæ Bigorritani in Gallia, ex Andrea Sauſſayo

Origo, & patria.

SABINVS *patria* Barcinonenſis, *quamquam genere* Gallus, *affinis* Eutitij *Comitis* Pictauienſis, *poſtquam excultus eſt politioribus humanarum diſciplinarum inſtitutis, relicto natali ſolo, ad agnatum illum ſe contulit, diuino amore feruens, vitaque cæleſtis inſtituendæ cupidus. Igitur ab ipſo in* S. Martini, *tùm perlucidi Religionis ſyderis, notitiam inſinuatus, viæ perfectæ ex eius documentis, & actibus percepta idea, ad iuga Pyrenæa ſe recepit, Eremi ſecreta petens: vbi vili ſub ſchemate, adiuncto vno duntaxat comite, totus in Chriſti amorem effuſus, ipſi carnem, & animam aſſiduo ſacrificio immolauit; grato ſuffitu orationum, puro fonte lachrymarum, & omnium virtutum floribus, quin, & fructibus ſanctarum actionum, offerens deuotæ mentis obſequia. Quibus dum fruitur diuinæ ſeruitutis delicijs, hinc abſtractus à Fronomio Abbate ſpecie ſpiritualis prouectionis: ſuperno conſilio factum eſt, vt multorum conuerſione procurata, ductorem ſuum ſuam in diſciplinam traduxerit. Quocum ad Montana regreſſus, in prærupta rupe à Domino deſignata, è quâ manabat riuulus, ſtationem fixit: illicque conſtructa ſeptem pedum cellulâ ad obitum vſque perſeuerans, conuerſationis quæ humanam ſortem non ferebat, at æquabat Angeli-*

Monachum agit.

Et Eremitam.

Eius vita Angelica.

cam,

Digitized by Google

cam, tramitem iniit mirabilem. Non dictis quispiam assequi potest, quantis exercitijs nuditatis, parcitatis, inedia vigiliarum, orationum, omnisque sanctitatis studijs Dei seruus hic illuxit. Nec itidem prodigia, quibus cœlitus honorari promeruit. Dæmones eiecit, infirmos sanauit, auram validam voce sistit, cerei extincti reparauit flammam, ipse totus ignis: quamquam enim nudus tanto in frigore, quod saxa non illæsa ferebant: cinctus niuibus degeret: diuino tamen amore intus æstuabat, ita extrinsecus feruebat, vt si rogo prope astans, diu incaluisset. Prodigium tantum sanctitatis, cum rebus exutum Dæmon spoliare nequiret, mouere, ac detrudere loco, quo nullus perstaret mortalium, insano liuore tentauit. Inducto Chromatio, *iugi illius horrendi Domino, qui dira interminatus est seruo Christi, ni hinc propere digrederetur. Æstum inimici persensit Vir Beatus: se seque potius extrema quæque perpessurum contestatus est, quam rupis è qua cœlestia speculabatur, summa quæ incolebat secretus à turbis deserturũ. Tredecim igitur hic moratus annis in puro Dei famulatu, glorioſus Confessor, de voluntario carcere, ad libertatem filiorum Dei, quam vehementer anhelabat, præscius mortis, & subsequentis gloriæ feliciter euolauit. Ijsque claruit post beatum transitum coruscationibus, vt perpetuæ incolarum deuotionis cultum receperit, apud quos, & circum vicinos populos, sacris hodie anniuersarijs celebratur.*

Miracula.

Dæmonis æstus deuicit.

Moritur.

HACTENVS ex *Andrea Saussayo* ACTA Sancti Eremitæ, qui nequaquam tempus, quo vixisset, aperuit, nec aliud vestigium seculi, quo vitam exuit, demonstrauit. Nos eius memoriam, & cultum olim exhibitum ex *Breuiario Oscensi* vetustissimo adepti sumus, vbi Lectio superius recensita inuenitur. Cætera Deus scit, sufficit Nobis tanti Viri cultum, & sanctitudinem *Barcinonensibus* iterum è tenebris sobliteratam eruere, & eorum deuotioni proponere.

C. S. GVNDISALVVS *Abbas Iunienſis in Hiſpania.*] Multa de eius sanctitudine, & celeberrima referunt Monimenta antiqua Iunienſis Cœnobij, è quibus Chrysostomus Enrriquez in *Menolog. Cisterciens. h d fol.* 343. hocce texuit elogium: *In* Hispania B. GVNDIZALVVS *Abbas* Iunienſis, *qui post multa sanctitatis opera, & egregia miracula, flexis genibus, oculis, ac manibus in cælum erectis, inter orandum animam suauissime emisit. Post cuius obitum campanæ Cœnobij vltro pulsare cœperunt, & multa alia miracula sunt secuta.* De eo etiam idem Enrriquez in *Fascicul. Cisterciens. Tom. 2. lib. 2. Distinct. 26. c. 10. fol.* 254. Gaspard. Iongelinus in *Notit. Abbatiar. Ordin. Cisterciens. lib. 6. tit. 5. Abbat. 7. fol.* 33. ACTA sic refert Enrriquez:

Elogium.

ACTA B. GVNDISALVI ABBATIS Iunienſis in Portugallia ex Ordine Ciſtercienſi, ex Chriſoſtomo Enrriquez.

GVNDISALVS *origine* Hispanus, *natione* Gallæcus, *primum fuit Monachus Cisterciensis in Monasterio* Vtsariæ *Regni* Gallæciæ, *post Abbas in Monasterio* Iunienſi, in *Braccarensi apud Lusitanos diœcesi, miraculorum patrator mirificus, & corporis sui rigidus castigator. Postquam vero longo consummato certamine coronam meruit obtinere perpetuam, è Monasterio egrediens, hostiam immaculatam æterno conditori obtulit in Sacrificio Missæ. Quo peracto, resolutionis horam instare cognoscens, inter rupium scissuras, quæ non procul ab itinere extant, se occultans, contemplationi insistere cœpit, ibidemque inter orandum animam efflauit purissimam. Vix autem spiritus eius liber egrediens ad sedes pervenit æthereas, cum ecce extemplo Monasterij* Iunienſis *campanæ vltro pulsari cœperunt. Mirantur Monachi, miraculi nouitatem contemplantes, & Abbatem suum in Monasterio non inuenientes, eum per vias anxij & solliciti quærunt, & tandem in medio illius rupis inueniunt. Corpus exanime flexis genibus, manibus,*

Origo.

Monachus & Abbas fit.

Eius prodigiosa mors. Campanæ vltrò pulsantur.

Digitized by Google

manibus, & oculis in æternum Sanctorum habitaculum extensis, & elevatis conspiciunt. Stupefacti igitur convocant populum, & magna cum reverentia cum canticis, & hymnis spiritualibus magnalia Domini, & eius humilis famuli præclara merita collaudabant. Sed nec campanæ à sua pulsatione cessarunt, quoadusque venerabilis Viri corpus in Ecclesia Iunien*si traditum fuit sepulturæ, vbi magnis coruscans miraculis officio Ecclesiastico colitur.*

Cultus, & miracula.

Acta ita cõcinnata descripsit Chrysostomus Enrriquez in *Fascicul. SS. Cisterciens. d. lib. 2. Dict. 26. c. 10 fol. 254.* Qui nec tempus vitæ, nec obitus consignauit. Nec alius huius sacri instituti Scriptor huius S. Abbatis meminit, nisi *Gaspar Iungellinus*, qui monasterium in quo Abbatem egit S. Gvndisalvvs, non Ivniense, sed Bvriense dicendum, & vocitandum esse affirmat. Quidquid sit, Chronographis Cistercien*s*ibus relinquimus: illud hodie esse in Regno Portugalliæ, & Diœcesi Braccarensi constat ex *Iongellino*, & *Chrysostomo*, conditumque fuisse ad Annum M. C. LXII pro Monachis *Benedictinis* postea Anno M. CC. LXXXVI. ad *Cistercienses* translatum.

*Cœnobium an Iuniense, an Burien*se *?*

Dedicationis Festum S. E. Calagurritanæ in Hispania.] Huius festiuitas meminit Philippus Ferrarius in *General. Catalog. SS. h. d. fol.* 396. his verbis: Calagvrri *in Hispania* Dedicatio *Ecclesiæ Cathedralis.* Quod & constat ex Tabulis eiusdem Ecclesiæ. Vrbs ipsa, vt ex aliquorum relatione comperimus, constructa dicitur à *Tubale* Noëmi Patriarchæ filio, ante Christum Natum Anno MM. C. LXXIV. Quam *Hannibalis* exercitus ramigeratam, & illustrem fecit. Eorum Ciues, vt fidelissimos, elegit *Iulius Cæsar* ad sui corporis cũstodiam. Illorum constantiam extollit *Valerius Maximus*, cum *Afranij* milites vrbem obsidentes, meminem Ciuium inuenere, quia ne in potestatem hostium deuenirent, omnes sibi mortem consciuerunt. Dicta fuit Fibvlaria in alterius *Celtiberæ* discrimen, quam Nasicam appellitant Geographi. Iacet hæc in *Rusconibus* populis, & eorum Prouincia, quam hodie Nostri Rioxa vocant. In eius diœcesi *S. Paulus* Apostolus grana Euangelij seminauit, & hanc, vt creditur, Ecclesiam erexit. Cuius Præsules hic adnumerare ex instituto tenemur, ideo eorum Catalogum subijcimus.

D.

Vrbis, & Ecclesiæ elogia.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. Calagurritanæ in Rusconibus Hispaniæ, ex Varijs Scriptoribus, & Monumentis,

I. S. Maximilianvs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus I. qui martyrio coronatus fuit ad Annum Christi CC. LXXXVIII. in Vrbe Sadacia Vasconum, de quo Iulianus *in Chron. n.* 121. & Nos *Tom.* 4. *Die XIII. Iulij.* 288

II. Silvanvs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus II. cuius meminit Hilarius Pontifex in Epistola ad Ascanium Tarraconensem, Anno CCCC. LXV. 465

III. Dydimvs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus III. cuius meminit Historia S. Æmiliani, eius memoria ad Annum Domini D. LX. 560

IV. Nvminivs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus IV. interfuit consilijs Toletano III. Cæsaraugustano I. Barcinonensi I. Toletano IV. & Egarensi I. cuius adest memoria ad Annum Domini DC. XIV. 614

V. Gabinivs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus V. qui interfuit Concilio Toletano ad Annum Domini DC. XXXIII. 633

VI. Gvimivs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus VI. cuius nomine interfuit in Concilio Toletano VI. Citionius Presbyter ad Annum DC. XXXVIII. 638

VII. GABINIVS huius nominis II. Epiſcopus Calagurritanus VII. qui interfuit Concilio Toletano VIII. ad Annum Domini DC. LIII. 653

VIII. EVPHRASIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus VIII. cuius nomine ſubſcripſit Andericus Presbyter, Anno Domini DC. LXXXVIII. in XIII. Concilio Toletano. 683

IX. VILLIEDVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus IX. qui interfuit XV. Concilio Toletano ad Annum Domini DC. LXXXVIII. 688

X. FELIX huius nominis I, Epiſcopus Calagurritanus X. qui interfuit XVI. Concilio Toletano ad Annum Domini DC. XCIII. 693

Huius Præſulis tempore Sarracenorum irruptio Hiſpanias *euertens, totos eius angulos lachrymabili ruina occupauit, ita vt fere tota fidelium congregatio penitus corruevet, & Eccleſiarum, Pontificumque memoria obliteraretur. Poſtea ſequentium adeſt memoria.*

XI. RECHAREDVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XI. vixit temporibus *Alfonſi* cognomento *Caſti*, ad Annum DCCC. XII. 812

XII. THEODOMIRVS huius nominis I. Epiſcopus Calaguritanus XII. qui ex Monacho Benedictino ſcripſit aduerſus Claudium Taurinenſem Iconoclaſtam, de quo Luitprandus *Ann.* 840. *n.* 287. Iulianus in *Chron. n.* 431 ad Annum DCCC.XL. 840

XIII. D. BENEDICTVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XIII. de quo adeſt memoria ab Anno M.I. ad M. XX. 1020

XIV. D. SANCTIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XIV. ex ordine S. Benedicti alumnus, interfuit cum Rege Garſia Tranſlationi Corporis Sancti Æmiliani, & S. Prudentio ordines maiores contulit. Ad Annum M. XXX. 1030

XV. D. GARSIAS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XV. ex Ordine Benedictino, eius memoria ad Annum M. XXXIX. 1039

XVI. D. SANTIVS huius nominis II. Epiſcopus Calagurritanus XVI. cognomento *de Grañon*, cuius tempore Rex Garſias Calagurritanam vrbem è Sarracenorum faucibus eruit. Eius memoria ad Annum M. XLVI. 1046

XVII. D. GOMEZIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XVII. ex Ordine Benedicti no, interfuit Concilio Iacenſi ad Annum M. LXIII. 1063

XVIII. D. MVNIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XVIII. ex Abbate Naxarenſi. Gothicum officium defenſauit, ad Annum M. LXX. 1070

XIX. D. SANCTIVS huius nominis III. Epiſcopus Calagurritanus XIX. cuius tempore reſtituta eſt Sedes Epiſcopalis Calagurritanæ vrbi Alfonſi VI. diſpoſitione Anno M. LXXIX. 1079

XX. D. PETRVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XX. cognomento *Nazario*. cuius tempore vixit S. Dominicus Calceatenſis, & eius precibus Eccleſiam Calceatenſem conſecrauit ad Annum M. C. 1100

XXI. D. GOMEZIVS huius nominis II. Epiſcopus Calagurritanus XXI. ex Abbate Sahaguntinenſi, ad Annum M. C. IV. 1104

XXII. D. SANCTIVS huius nominis IV. Epiſcopus Calagurritanus XXII. cognomento *de Funes*, origine Celtiber, ordine Benedictinus, qui Clericorum ſuorum gladijs occubuit ad Annum M. C. XIII. 1118

XXIII. D. SANCTIVS huius nominis V. Epiſcopus Calagurritanus XXIII. Priuilegia Alfonſi VIII. ſæpe confirmat ad Annum M. C. XLI. 1141

XXIV. D. RODERICVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus

XXIV.

Digitized by Google

XXIV. cognomento *de Caſeante*, conſecrauit Eccleſias Monaſterij, Vallis Venariæ, & S. Ioannis de Treuiño. Cuius memoria ad Annum M. C. LXIV. 1164

XXV. D. STEPHANVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXV. nihil de eo niſi hoc Epitaphium in Eccleſia Calagurritana:

Præſul in hac Sede præſenti dormit in Æde,
Corporis & modum Stephanus Medicus vitiorum
Vita morma datus, & Chriſti teſtis amatus,
Sicque coronatus Stephanus fuit appellatus,
Hæc teſtantur ita duo, Græcus & Iſraëlita:
Nomine ſucceſſit primo, nec mole receſſit.
Hîc Cathedram ſcandit, ſeptem quia publica pandit.

Et licet ad quem annum eius memoria peruenit non appareat, crederem, niſi vacauerat ſedes, deueniſſe ad Annum M. CC. 1200

XXVI. D. IOANNES huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXVI. cognomento *Perez*, patriâ Segobienſis, ſedem Calagurritanam tranſtulit ad vrbem Calceatenſem, obijt Anno M. CC. XXXVII. 1237

XXVII. D. AZNARIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXVII. conſecrauit iterum Eccleſiam S. Ioannis de Treuino ad Annum Domini M. CC. LI. quo deficit eius memoria. 1251

XXVIII. D. ARIAS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXVIII. cognomento *Lopez*, aliquot Priuilegia confirmat ad Annum M. CC. LX. 1260

XXIX. D. FERNANDVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXIX. eius memoria ad Annum M. CC. LXVI. 1266

XXX. D. BIVIANVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXX. cuius memoria peruenit ad Annum M. CC. LXX. 1270

XXXI. D. GVNDISALVVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXXI. cognomento *de Agonzillo*, ad Annum M CC. LXXIII. 1273

XXXII. D. MARTINVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXXII. Fuit Regis Sanctij IV. Conſiliarius, multiſque Comitijs interfuit, priuilegiaque confirmauit, eius memoria ad Annum M. CC. XC. 1290

XXXIII. D. BLASIVS huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXXIII. qui Epiſcopatum dimiſit, & Ordinem Prædicatorum ingreſſus, interfuit Capitulo Generali ad Annum M. CC. XCI. 1291

XXXIV. D. IOANNES huius nominis II. Epiſcopus Calagurritanus XXXIV. cognomento *Almorauid*, qui Anno M. CC. XCVI. tranſlatus eſt ad Sedem Hiſpalenſem, qua obijt Anno M. CCC. II. 1296

XXXV. D. RODERICVS huius nominis II. Epiſcopus Calagurritanus XXXV. qui Fernandi IV. Regis priuilegia confirmat ad Annum M. CCC. V. 1305

XXXVI. D. IOANNES huius nominis III. Epiſcopus Calagurritanus XXXVI. cognomento *Muñoz de Hinoxoſa*, ex Sede Carthaginenſi ad iſtam tranſlatus, quâ obijt Anno M. CCC. XV. & in ea ſepultus. 1315

XXXVII. D. MICHAEL huius nominis I. Epiſcopus Calagurritanus XXXVII. interfuit coronationi Regis Alfonſi XI. in Burgenſi ciuitate, & obijt Anno M. CCC. XXVI. & ſepelitur in Eremita-

rio S. Petri Turreuentensi. 1326

XXXVIII. D. IOANNES huius nominis IV. Episcopus Calagurritanus XXXVIII. cognomento *Rodriguez de Roxas*, Is, legatus à Prouincialibus Alauensibus sub eius obedientia positis. Ædem Episcopalem erexit ad Annum M. CCC. XL. 1340

XXXIX. D. IOANNES huius nomis V. Episcopus Calagurritanus XXXIX. ex Sede Carthaginensi, vbi aduersus Sarracenos multa facinora, & victorias fuit consecutus ad istam translatus, obijt Anno M. CCC. XLVI. 1346

XL. D. FERNANDVS huius nominis II. Episcopus Calagurritanus XL. cognomento *Manuel*, qui à Rege Petro expulsus multa passus est, eius memoria ad Annum M. CCC. LXVII. 1367

XLI. D. ROBERTVS huius nominis I. Episcopus Calagurritanus XLI. obijt ad Annum M. CCC. LXVIII. 1368

XLII. D. M. FERNANDVS huius nominis III. Episcopus Calagurritanus XLII. Petro Castellæ Regi inuisus, qui Enrrici partes sequebatur. Eius memoria ad Annum M. CCC. LXX. 1370

XLIII. D. IOANNES huius nominis VI. Episcopus Calagurritanus XLIII. cognomento *Castellanos de Villalua*, patriâ Placentinus, & illius S. E. Præcentor M. Ægidius Gonzalez in *Theatr. Eccles. Castell. Tom. 2. fol. 361.* asserit, quòd eo Episcopo Calagurritano facta fuit vnio Ecclesiarum Oppidi de Viana, & in hoc loco istum Episcopum inserit. Quod mihi valde dubium videtur, quia si Episcopus iste fuit frater D. Christofori de Villalua vt inquit F. Alfonsus Fernandez *Histor. Placent. lib. 2. c. 31. fol. 175.* & iste natus fuit Anno M. CCCC. LXXV. quo pacto eius frater potuit esse Episcopus Calagurritanus ad Annum M. CCC. LXX? Fides stet apud Regium Chronographum. Crederem hic male collocatum.

XLIV. D. ROBERTVS huius nominis II. Episcopus Calagurritanus XLIV. Palatium Viannense erexit, eius memoria ad Annum M. CCC. LXXI. 1371

XLV. D. GVNDISALVVS huius nominis II. Episcopus Calagurritanus XLV. cognomento de *Mena*, *& Vargas*, ex hac Sede ad Burgensem translatus Anno M. CCC. LXXXII. postea ad Hispalensem. 1382

XLVI. D. IOANNES huius nominis VII. Episcopus Calagurritanus XLVI. cognomento *de Villacreces*, Reginæ Catherinæ Cancellarius ad Sedem Burgensem translatus Anno M. CCC. XC. qua obijt. 1390

XLVII. D. IOANNES huius nominis VIII. Episcopus Calagurritanus XLVII. cognomento *de Guzman*, interfuit coronationi Caroli Nauarræ Regis, eius memoria ad Annum M. CCC. XXVI. quo ad Abulensem transijt. 1396

XLVIII. D. DIDACVS huius nominis I. Episcopus Calagurritanus XLVIII. cognomento *Lopez de Zuniga*, apud Locronium Diœcesanam Synodum celebrauit. Eius memoria ad Annum M. CCCC. XLIII. 1443

XLIX. D. PETRVS huius nominis II. Episcopus Calagurritanus XLIX cognomento *de Castro*, Aluari de Luna infelicem exitum prædixit. & obijt ad Annum Domini M. CCCC. LIV. 1454

L. D. PETRVS huius nominis III. Episcopus Calagurritanus L. cognomento *Gonzalez de Mendoza*, S. R. E. Cardinalis, ex hac Sede ad Seguntinam translatus Anno M. CCCC. LXVII. inde ad Hispalensem. 1467

LI. D. RODERICVS huius nominis III. Episcopus Calagurritanus

Digitized by Google

LI. cognomento *de Arenalo* translatus ad Sedem Palentinam. Anno Domini M. CCCC. LXX. 1470

LII. D. Ioannes huius nominis IX. Episcopus Calagurritanus LII. cognomento *Diaz de Coca*, ex Decano ipsius Ecclesiæ, Rotæ Auditor, & Ouetensis Episcopus obijt Romæ Anno M. CCCC. LXXVII. 1477

LIII. D. F. Ioannes huius nominis X. Episcopus Calagurritanus LIII. cognomento *de Quemada*, Congregauit Synodum Diœcesanam apud Locronium, eius memoria ad Annum M. CCCC. LXXXVIII. 1488

LIV. D. Petrvs huius nominis IV. Episcopus Calagurritanus LIV. cognomento *de Aranda*, aliam Synodum Diœcesanam indixit, quem Alexander VI. Pont. Max. Legatum ad Venetos fecit ad Annum Domini M. CCCC. XXIV. Obijt Anno M. CCCC. XXVI. 1496

LV. D. Iacobvs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus IV. cognomento *Serra*, ex Prothonotatio Apostolico, Episcopus Arborensis Anno M. D. VII. Romæ Gubernator, S. R. E. Cardinalis, Episcopus Albanus, & Prænestinus, Legatusque Perusinus, obijt Anno M. D. XVII. Romæ, & sepultus fuit in Ecclesia S. Iacobi Hispanorum hoc Epitaphio. 1507

D. O. M.

IACOBO SERRÆ EPISCOPO
PRÆNESTINO. S. R. E. CARD.
ARBORENSI. ANTONVS. DE
MONTE. CARDIN. EXECVTOR
TESTAMENTI POSVIT.

LVI. D. Federicvs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus. LVI. cognomento *de Portugal*, ex hac Sede ad Segobiensem translatus Anno M. D. X. deinde ad Seguntinam, postmodum ad Cæsaraugustanam. quâ obijt ad Annum Domini M. D. XXXIX. 1510

LVII. D. Ioannes huius nominis XI. Episcopus Calagurritanus LVII. cognomento *de Velasco*, ex Comestabuli Castellæ sanguine exortus, primum Carthaginensis Præsul post ad hanc Sedem translatus, quam ad Annum M. D. XIV. in manus Leonis X. Pont. Max. renuntiauit; tandem ad Palentinam promotus, ibidem quieuit Anno M. D. XX. 1514

LVIII. D. Alfonsus huius nominis I. Episcopus Calagurritanus. LVIII. cognomento *de Castilla*, S. E. Palentinæ Præcentor, & Imperatori Carolo V. à Consilijs, indixit Synodum Diœcesanam, Turrim Ecclesiæ Calagurritanæ, & Episcopalia Palatia à fundamentis construxit, Obijt Anno M. D. XLI. & sepultus creditur in Monasterio Regali Madridensi. 1541

LIX. D. Antonivs huius nominis I. Episcopus Calagurritanus LIX. cognomento *Ramirez de Haro*, ex Decano S. E. Malacitanæ, Abbas Aruasensis, Episcopus Aurensis, deinde Ciuitatensis, postea Calagurritanus, è qua ad Segobiensem translatus fuit Anno D. D. XLIII. & apud vrbem Burgensem obijt Anno M. D. XLIX. 1543

LX. D. Ioannes huius nominis XII. Episcopus Calagurritanus XL. cognomento *Ramirez*, ex Placentina Diœcesi oriundus, ex Inquisitore Toletano, & Murciensi, primus Granatensis, demùm ad hanc Sedem sublimatus, cuius regimen assumens, cum iam esset Septuagenarius breui illam & vitam dimisit, Anno Domini M. D. XLIV. 1544

LXI. D. Ioannes huius nominis XIII. Episcopus Calagurritanus LXI. cognomento *Bernal Diaz de Lugo*, Celebris Scriptor, ex Indiarum Regij Consilij Senatore ad hanc Sedem euectus, interfuit pluribus Sessionibus Concilij Tridentini. Multa scripsit, aliqua recenset Aubertus Miræus in Biblioth. Sacr. Tom. 2. Secul. 16. fol. 55. Omnia M. Ægidius Gonzalez Tom. 2. Theatr. Eccles. fol. 370. Obijt Anno M. D. LVI. 1556

LXII. D. Didacvs huius nominis II. Episcopus Calagurritanus LXII. cognomento *Fernandez de Cordoua*, ex illustribus Comitibus *de Alcaudete* progenitus, qui cùm Præsidem ageret Consilij Archiepiscopalis Toletani per S. R. E. Cardinalem Siliceum, ad hanc Sedem euectus est, obijt Anno M. D. LVIII. 1558

LXIII. D. Ioannes huius nominis XIV. Episcopus Calagurritanus LXIII. cognomento *de Quiñones*, ex Scholastico Salmanticensis Ecclesiæ. Interfuit S. Concilio Tridentino ad Annum vsque M. D. LXIV. quo Synodus finem accepit. Et dùm Ecclesiam, & Capitulum Pampilonensem visitaret, in pace quieuit Anno M. D. LXXVI. vbi sepultus iacet. 1576

LXIV. D. Ioannes huius nominis XV. Episcopus Calagurritanus LXIV. cognomento *Ochoa de Salazar*, ex Canonico Zamorensi ad hanc Sedem sublimatus, quam mirifice rexit, deinde Anno M. D. LXXXVII. ad Placentinam translatus, qua obijt ad Annum M. D. XCIV. 1587

LXV. D. F. Antonivs huius nominis II. Episcopus Calagurritanus LXV. cognomento *Manrrique*,, ex Minorum Ordine alumnus, & Generalis Commissarius Cismontanæ familiæ ad hanc Sedem euectus, qui breui multa tempora complens obijt Lucronij Anno M. D. LXXXIX. 1589

LXVI. D. Petrvs huius nominis V. Episcopus Calagurritanus LXVI. cognomento *Portocarrero*, ex Canonico Hispalensi, Vallesoletanus Auditor, Galleciæ Regens, Sacri Consilij Castellæ Senator, S. G. Inquisitionis Præses & Episcopus Cordubensis ad Annum M. D. XCIV. post Conchensis, obijt M. D. XCIX. 1594

LXVII. D. Petrvs huius nominis VI. Episcopus Calagurritanus LXVII. cognomento *Manso*, ex Canonico Burgensi. Synodum congregauit apud Locronium Anno M. DC. VIII. Obijt Anno M. DC. XII. 1612

LXVIII. D. Petrvs huius nominis VII. Episcopus Calagurritanus LXVIII. cognomento *de Zamora*, Inquisitor Lucronensis, Valentinus, & Cæsaraugustanus, S. G. Inquisitionis Consiliarius, Granatæ, & Vallesoleti Præses, obijt die quo consecrandus erat, Anno M. DC. XIII. 1613

LXIX. D. Petrvs huius nominis VIII. Episcopus Calagurritanus LXIX. cognomento *Gonzalez del Castillo*, ex Canonico Magistrali SS. EE. Accitanæ, & Conchensis, & Regio Concionatore. Obijt Anno Domini M. DC. XXVII. & sepultus est apud Locronium in Cappella à se ipso constructa, vbi in Sarcophago hocce Epitaphium: 1627

D.

Digitized by Google

D. O. M.
D. PETRVS GONZALEZ DE CASTILLO,
Episcopus Calagurritanus, & Calceatensis.
H. S. E.
Ex nobili Montanis progenie. Canonicus ante Magistralis Conchensis, Concionator Regius. Ecclesijs Calagurritanæ, & Calceatensi præficitur. Gregis sibi commissi Pastor verè vigilantissimus: Virtutum Patronus, vitiorum acerrimus insectator: Ecclesiasticæ disciplinæ restaurator, morum laudabilium instaurator. In contumaces SEVERVS, In iam emendatos clemens; misericors in pauperes; in domesticos liberalis; omnia in omnes, vt omnes faceret saluos. Sepulchrum hoc ad spẽ resurrectionis ab ipso adhuc viuente inceptũ eiusdem demortui voluntatis. V. A. L. P.
Obiit Non. Aug. M. DC. XXVII. Ætat. S. Anno. LXV.

LXX. D. MICHAEL huius nominis II. Episcopus Calagurritanus LXX. cognomento *de Auila*, ex Canonico huius Ecclesiæ Inquisitor Murciensis, & Fisci Patronus in Supremo S. G. Inquisitionis Consilio, postmodumque Consiliarius, deinde Episcopus Palentinus, & tandem Calagurritanus, quo viuere desijt Anno Domini M. DC. XXXII. 1632

LXXI. D. GVNDISALVVS huius nominis II. Episcopus Calagurritanus LXXI. cognomento *Chacon, Velasco*, & *Faxardo*, ex Thesaurario, & Canonico Vallesoletano Canonicus Toletanus, Curiæ Regalis Inquisitor, S. G. Inquisitionis Senator, Archicapellanus Regij cœnobij Excalceatarum Madridensis, postea Vice-Rex Nauarræ, obijt Lucronij Anno Domini M. DC. XLII. 1642

LXXII. D. IOANNES huius nominis XVI. Episcopus Calagurritanus LXXII. cognomento *Piñeyro Osserio*, ex Canonico Magistrali Legionensi, & Conchensi, Regius Ecclesiastes, & huius Sedis Episcopus, tandem ad Annum M. DC. XLVII. ad Pampilonensem translatus. 1647

LXXIII. D. IOANNES huius nominis XVII. Episcopus Calagurritanus LXXIII. cognomento *Chalaz* ex Canonico Salmantino Episcopus Mindonensis, & tandem Calagurritanus, qui hoc Anno M. DC. LII. viuit. 1652

Hæc sunt Nomina Episcoporum, & Præsulum S. E. Calagurritanæ, quæ ex varijs Scriptoribus, Priuilegijs, Catalogis desumere potuimus. Eorum actiones, qui ad amussim, & lato calamo edisscere voluerit, adeat M. Ægidium Gonzalez Dauila Chronographum Regium in Theatr. Eccles. Castell. Tom. 2. à fol. 323. ad 379. vbi plura notatu digna prorsùs edisscet.

QVINTO

QVINTO IDVS

Octobris.

DIES XI.

A. VILLÆ-CASSINÆ *in* Areuacis *Hispaniæ* SS. NICASII *Episcopi* Rothomagensis, QVIRINI *Presbyteri*, SCVBICVLI *Diaconi*, *&* PIENTIÆ, *Virginis, qui cum* Hispanias *conlustrarent, vt Dei verbum proferrent vbique, à* Fescennino *Præside comprehensi, per angustias cruciatuum, Domitiano imperante, ad martyrij coronam inuicti pugiles peruenere.*

B. MANTVÆ *in* Carpetanis *Hispaniæ* SS ANASTASII *Presbyteri*, PLACIDI *&* GENESII *Martyrum, qui sæuiente Imperatoris Iuliani immanissimi Apostatæ in Christi ascetas persecutionis procella, propter Crucifixi nomen comprehensi cum nec minis à numine, nec blanditijs à nomine dimoueri valuissent, martyrio coronati, gloriam promeruerunt æternam.*

C. VERONÆ *in Italia* S. PLACIDIÆ *Virginis Augustæ, quæ ex genere* Theodosij *Magni Imperatoris* Hispani *progenita,* Gallæ Placidiæ *Auiæ suæ sanctissimæ vestigia secuta, miraculis clarissima, & virtutibus egregia, inter opulentiæ, & diuitiarum vincula, eorum nexibus despectis, soluta, ad æternæ beatitudinis thesauros, & honores, sanctitatis chlamyde induta properauit.*

NOTÆ.

A.

Martyrologia.

SANCTI NICASIVS *Episcopus*, QVIRINVS, *& Socij*.] Iste fuit Episcopus I. *Rothomagensis* in *Gallia*, missus à *S. Clemente* Pont. Max. tempore Domitiani Imperatoris ad Annum Domini XCV. vel circiter, vt indicant Scriptores Ecclesiastici, qui etiam eum fuisse martyrio coronatum hoc die referunt, vti patet ex Martyrologijs Vsuardi Adonis, & aliorum, quæ sequitur Romanum Baronij *fol.* 632. hoc elogio. *In Pago* VIL-CASSINO *passio Sanctorum Martyrum* NICASII

NICASII *Episcopi* Rothomagensis, QVIRINI *Presbyteri*, SCVBICVLI *Diaconi*, & PIENTIÆ *Virginis, sub Præside Fescennino* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol* 167. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 218. *col* 2. Constantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 137. Petrus Galesinius in *General. fol.* 141. Andreas Saussayus in *Gallican. Tom.* 2. *fol.* 725. De eis Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 280. Baronius in *Ann. Eccles. Tim.* 1. *Ann.* 95. *n.* 7. *&. Ann.* 97. *n.* 11. Luitprandus in *Aduersar. n.* 11. apud Ramires, *& n.* 10 apud Tamay. Robertus in *Gall. Christian. tt.* de Episcop. Rothomag. *fol.* 326. Eorum ACTA descripsit *Andreas Saussayus*. quæ damus. *Scriptores.*

ACTA SS. NICASII EPISCOPI Rhotomagensis in Gallia, QVIRINI Presbyteri, SCVBICVLI Diaconi & PIENTIÆ Virginis, Martyrum apud Villam-Cassinam Hispaniæ, ex Saussayo, Luitprando, & alijs Scriptoribus.

Præsul Rhotomagensis eligitur.

NICASIVS, *à S. Dionysio vices in* Gallia *Apostolicæ sedis obeunte,* Rhotomagensis *Antistes designatus est, & in secundam* Lugdunensem, *quam Franci* Neustriam *cognominauerunt, Euangelij promulgandi ergo cum Symmistis suis ablegatus, mox ac Prouinciam ingressus est, diffuso diuini verbi semine, magnam fidelium segetem excitauit: atque exturbatis passim simulacris, qua prædicationis energia, qua prodigiorum fulmine, Crucifixi Redemptoris manifestata gloria, eius trophæa ope* QVIRINI *illo in tractu feliciter erexit. Hinc* Hispanias *digressus,* & Carpetanam *Prouinciam ingressus, ad* Villam Cassinam *vetustam vrbem* Areuacorum *peruenit, vbi dum igneo pietatis spiritu ad maiora progreditur cum socijs, salutifera religionis incrementa, à ministris* Fescennini *Præsidis, qui* Lutetiæ *necato* Dionysio *cum Socijs, stragem fidelium immanem ediderat, comprehensus, in sancta confessione diuinæ Christi maiestatis perseueransj cum ipso* QVIRINO, & SCVBICVLO *suis cooperatoribus virgis cæsus, & gladio percussus, capite amputato, cursum peregrinationis consummauit. Sedemque, quam præsentia non attigit, vnda pretiosi sanguinis consecrauit. Ad quam etiam fulciendam,* CAPVT *quod abscissum mox reuexit manibus, diuino demum munere delatum est.* QVIRINVS *eodem certamine victor,* SCVBICVLVS *que fidus vtriusque Achates, eodem loco confecti, Antistitis sui vestigia triumphalia compleuere. Cæterum Athletarum Christi quiescentia illic extra furentium impetus Corpora* PIENTIA *fœmina Nobilis, quam face superna lucis irradiauerant, magna cum reuerentia sepeliuit. Quæ expleto funere Sanctorum, hoc nomine comprehensa, ab impij Præsidis emissarijs contusa pugnis, flagellis dilaniata, securi denique similiter percussa, agonis præclari trophæum reportauit. Postmodum eorum* Corpora Gallias *delata, ad* Meulantum *Oppidum, vbi diuini præcones Euangelij primitias disseminauerant, condita honorifice, vbi Delubrum S.* NICASII *memoriæ consecratum, multâ religione constructum fuit. S.* PIENTIÆ *vero virginis, & Martyris* Reliquiæ *virtutis itidem diuinæ illustratæ fulgoribus, ex* Hispania Abrincas *delatæ in Cathedratica Basilica tandem depositæ sunt: vbi cultu congruo conseruantur.*

Christum prædicat Gallis.

Hispaniam venit, vbi coronatur.

Cum Quirino, & Scubiculo.

Pientia Virgo etiam comprehenditur, & coronatur.

OMNIA hæc in ACTIS recensita nullam probationem requirunt aliam; quàm assertionem aduentus, & martyrij apud *Villam-Cassinam Hispaniæ* Sanctorum Martyrum. Nam licet Scriptores *Gallicani* locum, quo SS. Martyres occubuerunt, in *Gallia* constituant, eumque *Vulcassinum Francicum Pagum*, ad ripam *Eptæ* fluminis nominent, tamen ibidem dubia opinatio est, maxime si Petrum Galesinium legas, qui agonis stadium apud *Ecbatanam in Media* enumerat. Pro *Hispania* Luitprandus stat *in Aduersar. n.* 10 hac serie: VILLÆ-CASSINÆ, *quam Mauri vocauerunt* VILLAM-CASTIN, *in confinibus* Carpetaniæ S. NICASIVS *Quo loco agonem compleuit?*

Primus Episcopus Rhotomagensis *cum Socijs patiturſub Domitiano missis Fescennini Satellitibus,qui eos in* Hispania *occiderent*. Quibus verbis manifeste liquet non *Vilcassino* vt in Martyrologio Vsuardi, & Baronij, nec *Ecbatanæ* in Media, vt in Galesinij,sed in *Villa-Cassina Hispaniæ*,vt in Luitprando,SS. Martyres occubuisse fateri compellimur.

B. SS. ANASTASIVS, PLACIDVS, GENESIVS, *& Socij Martytes Vlysipponenses in Hispania.*] Nomina eorum scripta in veteribus MSS. Martyrologijs se inuenisse fatetur Cardinalis Cæsar Baronius in *Roman. lit. C. fol.* 632. sequenti elogio: *Item passio* SS. ANASTASII *Presbyteri.* PLACIDI,GENESII, *& Sociorum.* Cuius relationem subsecuti sunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 167. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol* 218. Ieronymus de la Higuera in *Hispan. MS. fol.*48. Constantius Felicius in *Ital 2. p. fol.* 137. & cæteri recentiores. Apud quos licet locum originis eorum, & passionis non inueniatur hoc suppleuit Flauius Dexter. in *Chron. Ann.* 308. *n.* 2. vbi agens de SS. *Verissimo*, & Sororibus *Vlysipponensibus* Martyribus, prosequitur; *Ibidem etiam celebres sunt* ANASTASIVS *Presbyter*, PLACIDVS, *&* GENESIVS. Ex quarum coniunctione orationum P. Biuarius in *Not. d. n.* 2. *fol.* 366. D. Rodericus de Acuña *Histor. Vlysippon.* 1. *p. c.* 12. *n.*3. *fol.* 28. *col.* 2. eos origine *Vlysipponenses* fuisse assuerunt At martyrio coronatos asserit Dexter. in *Chron. Ann.* 353. apud MANTVAM *Carpetanorum*, is persecutione Iuliani Apostatæ, his verbis: MANTVÆ CARPETANORVM *est in pretio* ANASTASIVS *Presbyter*, PLACIDVS, GENESIVS, *& Socij, qui postea sub Iuliano passi sunt pro Christi fide illustre simul ibidem martyrium.* Hanc opinionem, vt expressam in *Dextro*, secuti sunt Biuarius in *Not. ad Ann.* 353. *n* 3. *fol.* 383. & Rodericus Caro ibidem *lit. A. fol.* 119. Ieronymus de Quintano *Histor. Madridens. lib.* 1. *c.* 43. *& lib.* 2. *c.* 4. D. D. Laurentius Ramirez in *Not ad Luitprand. Ann.* 668. *n.* 112. *fol.* 343. SECVNDA Opinio deducitur ex Iuliano Archipresbytero Toletano in *Aduersar. n.* 326. *fol.* 72. qui eos apud *Rutinium* in Celtiberia Hispaniæ passos contendit, hac periodo: RVTINII *in Hispania, in Celtiberia* XI. Octobris *SS. Martyrum* ANASTASII *Presbyteri*, GENESII *Militis & Sociorum, qui in primis Ecclesiæ persecutionibus passi sunt.* Hanc opinionem amplectitur D. Didacus Sanctius Portocarrero *Histor. Ercauicens.* 1. *p. c.* 15. *fol.* 155. qui ingenuè se ignorare situm illius Vrbis in *Celtiberia* fatetur. TERTIA Opinio deducitur ex D. Roderico de Acuña *Histor Vlysipponens. d,* 1. *p. c.* 12. *n.* 7. qui horum SS. Martyrum agonem fuisse, aut *Vlisyppone*, aut *Scalabi* affirmat, motus ex traditionibus vtriusque vrbis. Sed re vera *Dextro* tanquam antiquiori, & temporibus passionis eorundem Athletarum proximiori, deferendum erit; quidquid cæteri recentiores somnient, idque verisimilius credimus, maximè stantibus ACTIS integris eorum, quæ *P. Biuarius* ex suis schedis publica fecit, & D.D. Laurentius Ramirez edidit in *Not. ad Luitprand. n.* 112. *fol.* 346. huiusmodi.

Martyrologia.

Eorum Martyrum origo, & locus agonis.

I. Opinio.

II. Opinio

III. Opinio

ACTA SS. ANASTASII, PLACIDI, Genesij, & Sociorum Martyrum Hispanorum apud Mantuam Carpetanorum, ex F. Fra. Bi.

Tempus, & situs Martyrij.

MORTVO *Constantino,& filijs eius, Iulianus tenuit Imperij habenas; qui à fide Christi, quam in Baptismo professus fuerat, apostata factus, curauit idololatriam iterum instaurare, & in toto Romano Imperio restituere: qua occasione susceptâ, multos Christianorum martyrio affecit, è quorum numero fuerunt* ANASTASIVS, PLACIDVS, GENESIVS, *& Socij eorum in* Hispanorum *Regione pro Christo occisi: quod quomodo acciderit, ad subsequentum deuotionem, & Sanctorum glorificationem, operæ pretium duximus enarrare. Nati sunt isti Tres Athletæ* Vlysippone, *Lusitanorum vrbe: sic tamen, vt solus* PLACIDVS *Vlysipponenses habuerit parentes; nam* ANASTASIVS *parentes habuit* Mantuæ *ciues,quæ est* Car-

Vniuscuiusque Origo.

petano

petanorum *vrbs* ; GENESIVS *vero* Barcinonis : *omnes tamen inter se sanguine erant coniuncti. Sed cum detinerentur* Vlysippone *commercij causâ ; accidit, vt* ANASTASIO, *&* GENESIO *auctoritas fuerint. Hi cum* PLACIDO, *non dissimilis ætatis puero, educati sunt in omni lege sancta Dei, ac scientiarum studijs, in quibus periti admodum euaserunt ; & multo magis sanctis moribus, & actionibus florere cœperunt, ita vt notissimæ fierent eorum virtus, & doctrina. Procedenti tempore,* ANASTASIVS *ad Presbyterorum ordinem assumptus, liberius prædicationi Euangelicæ insistebat ; inqua* GENESIVS, *&* PLACIDVS *erant illi fidissimi Coadiutores. Prædicabant verò contra Arrianorum errorem, qui multos Christianorum à puritate fidei aberrare faciebat, & contra Idolorum culturam, quam Iulianus per ministros suos introducere satagebat. Cumque multo tempore* Vlysippone *essent demorati, multis charitatis operibus insistentes ; placuit* ANASTASIO Mantuam, *patriam suam repetere, vbi non modicas facultates, à Matris morte, hæreditario iure susceperat ; eumque* PLACIDVS, *&* GENESIVS *amici fidissimi comitati sunt. Degebant in vna domo, & simul prædicationi, & charitatis operibus insistentes incedebant, pauperibus eleemosynas, & afflictis solamen exhibentes, & præcipue Christianos in carcere detentos visitabant, & animabant. Cumque fama Sanctorum ad aures Gubernatoris vrbis peruenisset (qui cultui Idolorum erat addictissimus, & eâ de causâ, XX. Viros nostræ Religionis professores, & defensores vinculis tenebat adstrictos) Sanctos Martyres ad se iubet adduci : Quorum fidem cum exploratam haberet, nunc pollicitationibus, nunc minis, & pœnarũ infligendarum acerbitate eos abnegare curauit. Sed cùm irritum videret conatum suum, & Sanctorum emollire corda non valeret, eos duris vinculis innodatos, in tetrum carcerem conduci iussit ; vbi per dies aliquot durissime afflictati sunt : sed ipsi in eo etiam constituti, à prædicatione non desistebãt ; quâ nonnullos illorum, qui in fide acerbitate tormentorum vacillabant, forti, & constanti animo esse fecerunt. Tandem* XI. Die Mensis Octobris *ad campum extra vrbem deducti, pro Domino decollati, martyrij palmas adepti sunt. Quorum* Corpora *consanguinei ipsorum colligentes intra Domum propriam* ANASTASII *tumularunt. Et post dies Octo ad eundem supplicij locum* XX. *illi Viri perducti, pariter pro confessione Christi decapitati in cœlum euolarunt ; eorumque corpora, nocturno tempore Christiani in eodem Campi loco sepelierunt. Præstante Domino Nostro Iesu-Christo,* &c.

Studia, & virtutes.

Vlysippone Mantuam contendunt.

Apud Præsidem ducuntur.

Coronantur, & simul alij XX. Socij.

ECCE Amice Lector, quæ suppeditauit ACTA *Binarius*, ex proprijs schedis vetustatis eruta. Nequaquam erit audiendus *Rodericus de Acuña*, qui omnes Tres Martyres recensitos Episcopos facit, cùm neuter infulas Episcopales induisset ; nec Tempore Neronis passos, vt ipse *Acuña* ex relatione *Iuliani* desumpsit, credas, cùm potius, vt dixi, *Dextro*, quam *Iuliano* deferendum erit. Et patet error *Acuñæ* ad vnguem ; nam si verbum *Presbyter* in Martyrologio Romano, & *Dextro*, refertur ad sequentes Martyres, vt ipse exemplis contendit, cur ANASTASIVM, & PLACIDVM *Vlysipponenses* Episcopos non admittit, quinimo respuit eorum infulam ? Quare GENESIVM tantum ?

D. Roderici de Acuña duplex lapsus.

VNVM hic addere oportet, quòd Corpus S. PLACIDI adhuc dicitur adseruari in *Monasterio* fratrum Excalceatorum Ordinis Carmelitani Oppidi *Alcaudetensis* Giennensis diœcesis, vt ex relatione Sanctorum illius Prouinciæ à *D. Martino Ximena Iurado* Eminentissimi D. ac D. mei D. Balthasaris Cardinalis S. R. E. de Sandoual iussu emissâ comperimus. Pro coronide Epitaphium SS. Martyribus vetuste scriptum, & in meo *Codice MS. Carminum* inter alia *Auli Hali* Epigrammata repertum, dabimus, hoc lemmate.

Corpus S. Placidi, quo loco adseruetur ?

Digitized by Google

PRO SS. MARTYRIBVS MANTVANIS in Carpetania *Anastasio, Placido, & Genesio* Carmen.

Presbyter hîc iacet ANASTASIVS *vndique Sanctus;*
Quem sequitur PLACIDVS, GENESIVS*que simul.*
Hos Vlysipponis *Vrbs prorsus constrinxit amicos;*
Hos eadem Christi dogmata sancta docet.
Mantua Carpenti *cultrix hos percipit inde*
Martyres vt proprios, quos vidit ense mori.
Corpora post tandem sepeliuit sacra, fidelis
Concio Christicolûm, quæ tenet ista Pyra.
Denique Sanctorum veneratur Nomina quorum
Virtutes placidis mentibus ipsa colit.

Qualis hodie sit vibs, quâ Martyres occubuêre, An VILLA-MANTA? An MADRID, Regia Catholicorum *Hispaniæ* Regum Curia? Alibi *Tom. 6. Die XI. Decembris* dicemus Deo annuente.

C. *Martyrologia.* PLACIDIA *Virgo Augusta Hispana, Neptis Theodosij Magni Imperatoris.*] Huius Augustissimæ Virginis illustrem memoriam recolit Romanum Martyrologium Baronij *h. d. fol.* 632. hac serie: *Veronæ* S. PLACIDIÆ *Virginis.* Cuius ecphrasim sequuntur Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 167. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 218. Petrus Galesinius in *General. fol.* 141. & aliqui recentiorum. De ea scripsere Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 70. D. Augustinus Valerius *Scriptores.* *Histor. Veronens. fol.* 29. & 57. Cardinal Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. 1st. L fol.* 633. Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol.* 640. & in *Topograph. SS. verb.* Verona *fol.* 133. Eius ACTA breui calculo conscripsere Equilinus, & Ferrarius, ea dabimus ex ipsis.

ACTA S. PLACIDIÆ VIRGINIS Augustæ, Origine Hispanæ ex Theodosio Magno Imperatore progenitæ, ex Equilino, & Ferrario.

Origo, & parentes. PLACIDIA *Virgo Valentiniani* III. *Imperatoris, & Eudoxiæ Augustæ filia,* Theodosij *Magni etiam* Imperatoris *neptis, ex quo* Hispanam *traxit originem; quæ spretis mundi huius illecebris* Gallæ Placidiæ *auiæ suæ sanctissimæ vestigia sequens, orationibus, ieiunijs, & eleemosynis, alijsque pijs operibus vacabat. Eius precibus* Honoria *soror à grauissimo morbo liberata est, quod* Eudoxiæ *Matri in somnijs, à quodam Viro venerandâ canitie, & præclarâ veste amicto, reuelatum fuit; ex quo tempore Mater filiam venerari cœpit. Eadem* Rauennæ *cuidam* Aniano *nomine, qui ex summo Templo, quod* S. Ioanni *Euangelistæ* Galla Placidia, *ob sedatam in Mari horribilem tempestatem, voto extruxit, præcipitatus, toto corpore confractus fuerat, sanitatem cum membrorum omnium integritate, orando impetrauit. Ierosolymam profecta, cum biennio loca omnia sancta deuotissime visitasset,* Venetias *appulit, inde* Veronam, *vt* Rauennam *post recreatas vires rediret, diuertit: vbi* Drudæ Venerabilis *matronæ filiæ mutæ, surdæque, auditum, & loquelam restituit.* Veronæ *annum precibus Ciuium commorata, grauissimâ febre corripitur, ex qua* V. Idus Octobris *circa Annum* CCCC.LX. *migrauit ad Sponsum. Cuius sacrum* Corpus *in Ecclesia* S. Stephani *viâ* Tridentinâ *sepultum, exinde plurimis coruscauit miraculis. Ad cuius tumulum hoc apposuit Carmen Sepulchrale Ciuium Veronensium continuata deuotio.*

Sororem à morbo liberat.

Sanitatem restituit homini præcipiti.

Moritur, & sepelitur.

Conditur

Digitized by Google

Conditur Augustæ *sub marmore Virginis atro*
Corporis eximij gleba sacrata piæ.
Hanc genere Hispano *peperit* Eudoxia *Princeps*, *Epitaphium.*
Quaque Theodosij *filia prorsus erat.*
Huic PLACIDÆ, *Matri placuit præponere nomen*,
Vt penitus placeat omnibus, atque Deo.
Galla *Auia eiusdem mores formauit*, *& ipsa*
Sub ferula Gallæ *virginitate cluit.*
Sic Deus ipsius extulit officiosus honores,
Virtutum, vt passim grandia signa daret.
Denique prodigijs celebris; Verona *sacratam*
Ipsius en mortem, *& vidit, & coluit.*

Hactenus S. Virginis Augustæ ACTA, quorum etiam relationem prosequutus est breui calamo Ieronymus Rubeus *Histor. Rauennat. lib. 3. Ann. 516. fol. 139 & 140.* Qui eam S. Virginem ex genere *Theodosij* I. Magni Imperatoris *Hispani* progenitam affirmat, vt & Iacobus Philippus Bergomensis *Histor. Illustr. Fœminar. c. 132. fol. 119.* & patet ex Arbore Genealogicâ superius à Nobis delineatâ hoc *Tom. V. Die X. Septembris lit. B*, E quâ isthæc desumitur. *Origo Hisp. pana probatur.*

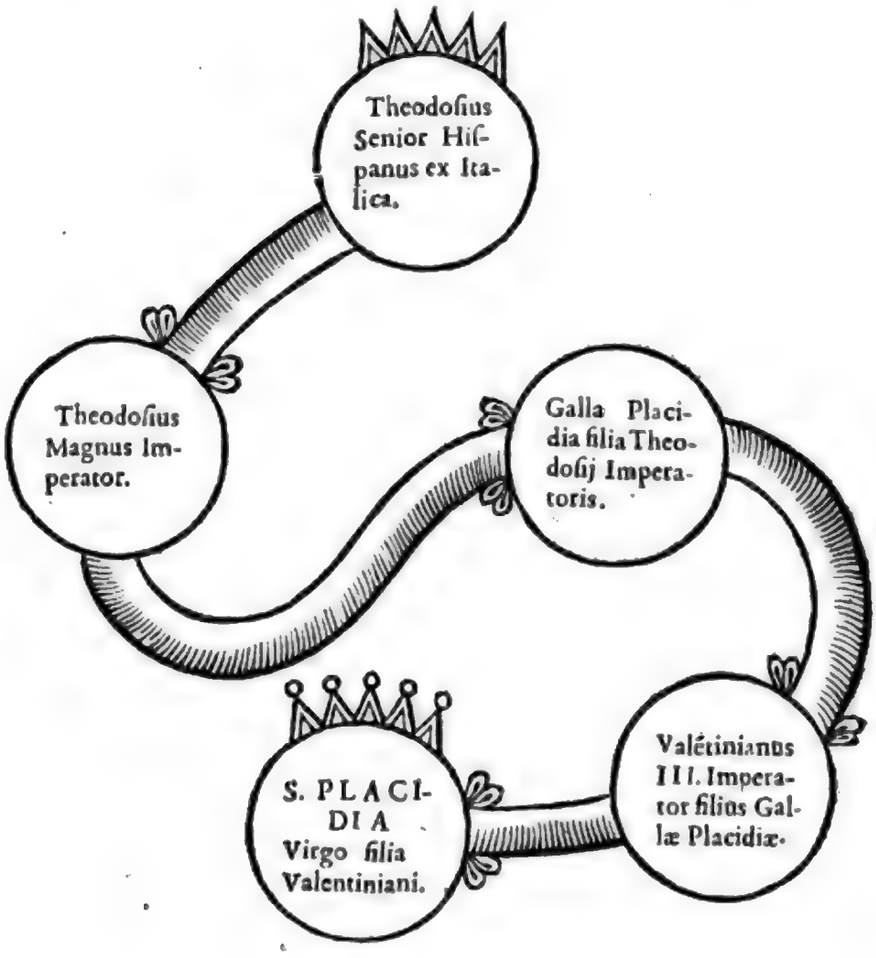

Ex qua Genealogica Arbore ad oculum patescit, qualiter S. PLACIDIA hæc Virgo Augusta Patrem habuit *Valentinianum*, Auiam *Gallam Placidiam* quæ fuit filia *Theodosij Magni*, & Neptis *Theodosij Senioris*, Ciuis *Italicensis* Vrbis in *Hispania*. *Genealogia S. Virginis.*

QVARTO IDVS
Octobris.
DIES XII.

A. CÆSARAVGVSTÆ *in Hispania festum* Dedicationis *Ecclesiæ Maioris de* COLVMNA, *quæ Basilica prima inter Occiduos à* B. IACOBO *Hispaniarum Apostolo erecta conspicitur, &* B. MARIÆ *Virginis, & Deigenitricis iussu, suo sanctissimo nomini dedicata cognoscitur.*

NOTÆ.

Elogia. A. DEDICATIO *Ecclesiæ Maioris, quam de* COLVMNA *dicunt, apud Cæsaraugustam.*] Hoc esse egregium illud *Oratorium*, quod, iubente *B. Dei Genitrice*, S. IACOBVS *Hispaniarum* Apostolus apud *Cæsaraugustam* extruxit, nulli dubium est; idquè celeberrimum Catholicum Delubrum, ad quod à nascentis fidei exordio fideles Christiani vndique confluere Scriptorum Nostratum, & Exterorum, deuotionis ergo, calamus manifestat. Eamque Ecclesiam vetustate, & origine omnibus Christianorum Ecclesis antiquiorem esse. Angelicis manibus ædificatam, & ab eius exordio inter tot persecutorum Gentilium, Hæreticorum, & Sarracenorum *Hispanias* inuadentium angustias, illibatam, integram, & inconcussam mansisse, omnium Ecclesiarum *Hispaniæ* traditio; Summorum Pontificum assertio, Regum & Antistitum deuotio proclamat. Omnia hæc ex instituto probare compellimur, vt Exterorum deuotioni faciamus-satis. Ideo per clausulas proposita in prolegomeno feliciter absoluemus.

Quo tempore Ecclesia extructa, & à quo? QVOD hæc Ecclesia fuerit à S. IACOBO constructa, dum Apostolus *Hispanias* peluſtrans, ibidem orationi vacans, a B. MARIA Virgine interpellatus ei apparente, illud Oratorium extruxit; testes sunt omnes Hispani Scriptores, tam veteres, quam recentiores. Primas ferat Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 37. his verbi: *Nam & IACOBVS sanctus Apostolus, Zebedæi filius, peragratis vrbibus* Hispaniæ, *multisque erectis Ecclesijs, & Episcopis creatis ex aduenis, Petrum Braccarę primum reliquit Episcopum, ac* PRIMVM TEMPLVM, *vel* ORATORIVM *Beatæ Virgini, ex eius iussu, præsentiaque super* COLVMNAM Cæsarauguſt *erexit.* Eadem refert *Ann.* 38. & 41. S. M. Maximus in *Chron. Ann.* 568. prosequitur: *Ego M. Maximus, qui hæc scribo, vixi multos dies in Æde* S. MARIÆ *de* COLVMNA, *à Beato* IACOBO *Zebedæi filio exædificata.* Et *Ann.* 571. asserit: *Cæsarauguſtæ Dei-Genitricis sanctum à* D. IACOBO *constitutum Templum, quod ad* COLVMNAM *dicitur, per id tempus incolis, & alijs populis celebratur.* Et *Ann.* 612. eadem verba repetit; qui etiam *Carmen* sacrum scribens, hos versus elegiacos in laudem illius *Ecclesiæ Angelicæ* subiungit,

Veteres Scriptores qui tempus assignant.

Prima

Prima Domus MARIÆ *ſacrata eſt dicta* COLVMNA,
Hanc eadem IACOBO *tradidit Alma Parens.*
Cùm primum hîc iaceret Diuini ſemina verbi
Præco ſacer, luſtrans Oppida Ibera fide.
Aſtitit hic Genitrix hominiſque Deique verenda,
Et iubet in magna ſurgat ut vrbe Domus.
Quæ ceu prima foret præ cunctis ſedibus vna,
Vndique collecti, quam peterent Populi.
O Domus excellens, magnorumque aula beata
Cœlicolum, ſibi quam diligit Alma Parens.
In terris cœlum ſiquis deſiderat vnquam,
Offerat hîc Matri vota, preceſque Dei.
Experietur enim hîc præſentia Numina Matris
Rebus in afflictis, hinc feret auxilium.
Ingreſſis timor, & ſubito reuerentia ſurgit
Matris, & inde loci, cœlicolumque chori
Quid mirum Domus hæc Diuinæ Nomine Matris
Plena ſolum moueat? Nam mouet illa Polum.

Idem S. M. Maximus *Hymnum* Eccleſiaſticum compoſuit, qui antiquitus in eadem Angelica Baſilica decantabatur, in cuius contextu ſupra memoratam ſententiam expoſuit, ſic.

O CÆSARAVGVSTA *decus,*
Et dulce patrocinium,
Gentis Iberæ *columen,*
Templum Columnæ *immobilis.*
Quæ diceris plus omnibus
Sacris Iberis *ſedibus,*
Ieruſalem mirabilis,
Domus pudicæ Virginis.
Te præ ſolis cubilibus
Elegit ipſa Genitrix,
Quæ geſſit almo in vtero
Magnum Tonantis filium.
Hæc nam IACOBO *Apoſtolo,*
Et ſuo conſanguineo,
Ædem iubet conficere,
Cunctis manentem ſæculis.
O grandis apparitio.
IACOBO *facta primitus,*
Anno Nono Triceſimo
Natalis almi Domini.

Poſt

Poſt *S. Maximum* ſcripſit *S Braulio* Antiſtes Cæſarauguſtanus, illius *Chronicon* extendens, & ideo *Ann.* 314. ſequentia verba retulit : Cæſarauguſtæ *Templum Auguſtiſſimum* B. MARIÆ *à Beato* IACOBO, *Zebedæi filio conſtructum, laxatis ſpatijs integratur, nec minore pietate, ac frequentia colitur.* Iulianus Archipresbyter Toletanus, paſſim in ſuo opere huius fundationis Templi à S. Apoſtolo factæ relationem proſequitur, ſic in *Chron. Ann.* 36. *n.* 7. hac clauſula : *Inde venit*) S. IACOBVS) Cæſarauguſtam, *vbi illa nocte oranti apparuit* B. VIRGO *ſuper* Columnam, *comitata Angelis, & Ciuibus Æthereis, & inſſit, vt ibi erigeret* Altare, *futurum pollicens, manſuram præ cæteris* Hiſpaniæ *Ciuitatibus ibi deuotionem B. Virginis, & fidei ſacram anchoram ibi inconcuſſam fore.* Eadem repetit *n.* 405. & in *Tractat. de Eremiter. n.* 17. *fol.* 139. & in *Aduerſar. n.* 438. & alibi. Aulus Halus Poëta Burdigalenſis, & Ciuitate Toletana donatus ab Alphonſo VI. Poëma non inuenuſtum, licet proſodiæ regulis carens de Auentu S. IACOBI in Hiſpaniam ſcripſit, quod *Nos* iam diu *Notis* illuſtratum edidimus, & in eo huius Templi fabricam deſcripſit multis verſibus, quorum ecphraſin retulimus ſupr. *Tom* 4. *Die XXV. Iul. lit. A.* vbi à *Vers.* 385. vſque *ad* 416. huiuſmodi apparitionis Virgineæ & conſtructionis Baſilicæ relatio præſcribitur. Sed & Pontifices ſummi hanc veritatem fatentur, inter quos primus adſit pro cæteris Calixtus III. in *Bull. pro S. E. de Pilar. Ann.* 1456. vbi hæc verba : *Cum itaque ſicut accepimus Eccleſia Monaſterij per Priorem ſolita gubernari eiuſdem* S. Mariæ de Pilari *nuncupata Ciuitatis* Cæſarauguſtanæ, *Ordinis S. Auguſtini inter cæteras ſub vocabulo dictæ* S. Mariæ *Eccleſias : prima* B. Mariæ del Pilar. *nuncupata fore dignoſcitur : in qua. dicta* B. Maria *antequam ad cælos aſſumeretur, cum Ieſu-Chriſto Filio ſuo, & Domino Noſtro,* B. IACOBO *Maiori in* Columna *marmorea apparuit, & ob hoc ipſa Eccleſia nomen* B. Mariæ de Pilari *aſſumpſit, ac inibi quam plurima, & infinita miracula dietim fiunt. Nec non Chriſti fideles cum magna deuotione, & veneratione Imaginem eiuſdem* B. Mariæ *& eius Filij, in quadam* Capella *ipſius Eccleſiæ, quæ de mandato dictæ* B. Mariæ, *per dictum* B. IACOBVM *fabricata eſt, & Camera Angelica Dei-Genitricis* del Pilar *nuncupata, & appellata extitit, colunt, & venerantur, ac cum magna deuotione viſitare non ceſſant.* De hac Angelica Baſilica etiam ſcripſere poſt ſupra relatos Arabroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 9. *c.* 7. Antonius Zianca *Hiſtor. S. Secund. c.* 12. *&* 13. Angelus de Paz in *Declarat. Symbol. Apoſtolor.* 1. *p. lib* 9. *art.* 7. F. Alfonſus Ciaconius *Hiſtor. Pontif. Tom.* 1. *lib.* 2. *Ann.* 40. *fol.* 28. Alfonſus Morgado *Hiſtor. Hiſpal. lib* 2. *c.* 1. Alfonſus Maldonado *in Chronolog. Ann.* 44. Alfonſus Venero in *Inchirid. Tempor. fo.* 125. Athanaſius de Lobera *Hiſtor. Legion. c.* 7. *fol.* 200. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 4. *Cent.* 4. *c.* 2. *fol.* 43. Antonius Poſſeuinus in *Biblioth. Tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 2. Andreas Scothus in *Biblioth. Hiſpan. Tom* 1. *c.* 5. *fol.* 103. Antonius Brandaon *Monarch. Luſitan.* 3. *q. à fol.* 36. *vſque ad* 39. Sed vt quid tempus fruſtra terimus, qui innumeros Scriptores perlegere cupit, de hac *Fundatione Angelicalis Cappellæ* loquentes, adeat Ludouicum Lopez in *Commentar. ad Hiſtor. de Pilar. Comm.* 9. *à* §. 3. *n.* 21. *fol.* 47. *ad* §. 24. *n.* 42. *fol.* 67. vbi ad amuſſim. Interim Nos ex *Auli Hali* Poëtæ Burdigalenſis Poëmate de *Aduent. S. Iacob. in Hiſpan. Ann.* 345. *vſque ad* 415. huius Fundationis relationem aſſuemus, quidquid carmina in Proſodia laborent. Igitur agens Poëta, qualiter S. IACOBVS Apoſtolus cum Socijs orationi apud *Cæſaraugustam* noctu inſiſteret, *cùm.*

Pontifices qui hanc veritatem fatentur.

Scriptores.

ſplendida ſubito nubes
Cælicolum, totos loci penetrauit amænos
Sacrati latices: furibundo in tempore cælum
Contremens, ſuperas nubilauit murmure luces;
Obſtupuit Diuus; Quid multo? Fumigat Orbis:
Montis vicini flammis cacumina prorſus

Igneſcunt,

Digitized by Google

Ignescunt, ipsas glomerauit gurgite flumen,
Vndas feruentes, concoquens littora fulmen:
Cæsaris Augustæ *(quo tot prodigia certant)* *Locus successus.*
Ad sonitum tanti fragoris mœnia tremunt.
Quid vltro? titubauit totus stelliser axis.
Puluerulenta redens tunc omnia concaua cœli.
Tempora temporibus dant sydera; protinus omne
Quod pene corruerat, simul in iam corpore pulchro
Vertitur, has tetras Virgo *relegauit & vmbras.* *B.V. Maria apparet Iacobo adhuc viuens.*
Corpore nam viuens proprio, vt solaret amico
Angelicis sociata choris: Tunc alta Columnæ
Ocupat extrema; amandans sic horrida Diui,
Vt totis, pulsante fide, hic inuiseret almam
Oculis, & sensu; Nam hæc fuit vnica tantum
Gloria, quam Diuus promeruit ipse IACOBVS.
Si primo ignorans, totus, quid poscceret Orbis,
Contremuit; totus iam lætus viso MARIÆ
Sacrato vultu; his sic verbis loquitur illam:
Heus tu Virgo Parens, Virgo Pulcherrima, quæ tu *S. Iacobi oratio ad B.V.M.*
Qualiter & Libano Cedri exaltantur in alto,
Atque in, Palma, Cades, viridique in Monte Cupressus,
Tantum læta tuos extendis vertice ramos;
Tu Terebinthus ades; placidi tu Montis Oliua;
Tu Platanus aquis; Tu Myrrha, & Balsama; Tuque
In Hyericuntino Rosearum semina campo;
Tu Vitis. Mihi quô tanta est gloria? Mater
Vt Domini miserum dignetur visere Seruum?
Fortunata domus! Tecta hæc felicia! Quæ te
Excipiunt. Hispania felix, hæc tua? Te te
Quæ capit vnica! Viuam per miracula tanta
Intueri mecum! Sed & Ego, lux mea, felix
Æternúmque ero. O magni gloria Mundi!
O decus nostri! Tua iam solamina posco;
Foue, refoue tuos, Virgo intemerata clientes,
Vt liberi patriam, te conducente, reposcant. *B.V.M. vaticinium de Iacobi euentu.*
His dictis, Sacratà Parens solamina præbens
Vnice Dilecto, verba hæc affatur IAGO:
En Pater Omnipotens, qui nunc tua conspicit alte
Merita, de tantis te vult liberâre periclis;
Vltimis vt nixus, possis conscendere cœlos.

Patrum te primam præbet iam Martyris almi
Palmam Apoſtolicam. Tu primus in Aula Beatus
Ingrederis ſanctâ. En primus tu iugula pones
Fratribus è tantis, ridens mandata Tyranni.
Si de meſſe timor; nullus te concutat; Ego
B.V. M. patrocinium Hiſpaniæ aſſumit. Totius en huius Regionis munera ſumo.
Hanc deſeras libet. Illam prædicauit amica
(Te procul) en tua magna cohors: nam Numine plena
Agmina, quæ Chriſtum ſequetur, numeroſa beâbit.
Poſt te PAVLVS erit, qui plures tingere lymphis
S. Pauli aduentus. Sacratis valebit; cui fere ſingula tota
Cognoſcet tellus. Nam hunc *Xantippe* Beata,
Nec non *Probus*, *Lato* cum *Vincentio*, plene
Sequentur, *Lybiſocâ* primi in vrbe renati.
Hunc *Aquila*, & *Priſcilla* in vertice nemoris *Arſa*
Beturiæ linquent, quæîs palma hic protinus vrget.
S. Petri aduentus. Poſt illum *Petrus*, Paſtor ſupremus vtraſque
Hiſpanias luſtrabit amans; quem plurima paſſim
Turba ſequetur ouans; quorum tunc vocibus illæ
Accipient ſacros fidei cum dogmate, ritus.
Pluribus hæc Regio decorabitur alma trophæis;
Pluribus en illa illuſtrabitur ordine ſacris
Doctorum titulis, quos præbent tempora ſeclîs.
Templi fabricam committit Iacobo in eo ſitu. Hæc tibi, poſt tantos, ſume IACOBE, labores,
Nuncque ſolamina; tecum totos conſpice caſus.
Hìc mihi nunc CASAM *lubens fabricare fidelis.*
Dixit, & euanuit, propriam penetraret vt vrbem.
Quanta mouet Diuus animo, ſed quanta reuoluit
Succeſſura demum, quæ Virgo indixerat: illos
Quos ſecum duxit; quoſque hìc conuerterat, ergo
Diſcipulos iungit, quibus omnia libere enarrat.
Protinus hic CELLAM *lætus fabricare* MARIÆ
Quod Apoſtolus propriis manibus erigit. *Incipit, & manibus proprijs erexit &* ARAM;
Quæ, prouidus voluit, præeſſet iuncta COLVMNÆ,
Quam Mater humanis viuens calcauit honeſtis
Pedibus. Erectam luſtrat.

Hactenus *Halu*, qui ante Quingentos, & amplius Annos ſcripſit. Cuius Poëmation Nos ad *Annum Domini* M. DC. XLVIII. *Madridij* publicum, ſcholijs, & illuſtrationibus Hiſtoricis, licet breuiſſimis emunctum, fecimus: vbi quæ ad huius Templi fundationem ſcripta repetimus, vnà cum vetuſtiſſima *Hiſtor. de Pilari*, ſubiungimus. Cætera apud Hiſtoricos Celtiberos pete, nam hæc à Nobis dicta ſufficiant.

TERTIO

Digitized by Google

TERTIO IDVS
Octobris.
DIES XIII.

A. *Apud* CASTVLONEM *in* Bætica Hiſpaniæ *Sanctorum* MARCI, *&* HADRIÆ *cum* FAVSTINO, *&* MARCELLO, *qui pro Chriſti nomine viriliter dimicantes glorioſum in ſeculis cognomen, & in cœlis coronam compararunt æternam.*

B. CORDVBÆ *in* Bætica Hiſpaniæ SS. FAVSTI, IANVARII, *&* MARTIALIS *Martyrum, qui pro fidei confeſſione tenti, & in ergaſtulo carceris incluſi, primò ad equuleum vexati, poſt raſis capitibus, euulſis dentibus, auribus, naribuſque præſciſſis, in ignem coniecti, ad præmia inclyti properarunt Agoniſtæ cœleſtia.*

C. BRACCARÆ *Auguſtæ in* Portugallia S. PETRI *ipſius vrbis Epiſcopi II. qui origine* Gallus, *ex* Lemouicenſi *ciuitate procedens, ad faſtigum Præſulatus, ſuis interpellantibus virtutibus acceſſit, & demùm charitate conſpicuus, & miraculis clarus, cœli gaudia pro meritis eſt adeptus.*

D. *Apud* OVETVM *in* Hiſpania *Citeriori feſtiuitas* Dedicationis *ipſius Cathedralis Eccleſiæ, quæ honorifica celebritate colitur, & repetita veneratione annuatur.*

E. SEPTÆ *in Mauritania* SS. DANIELIS, SAMVELIS, ANGELI, DONVLI, LEONIS, NICOLAI, *&* HVGOLINI *Martyrum ex Ordine Seraphico: Qui Superiorum licentiâ Mauritaniam ingreſſi, apud* Septam *fidem Chriſti prædicare, & Mahumeti ſectam inculcare cœpêre, quare à Sarracenis tenti martyrio coronati ſunt. Quorum corpora Hiſpaniam delata, ibidem miraculis clarent.*

NOTÆ.

A. SANCTI MARCVS, HADRIA, FAVSTINVS, & MARCELLVS *Martyres Castulonenses.*] Memoria horum Sanctorum Martyrum varie apud *Martyrologos* recensetur; nam Venerabilis *Beda*, qui eorum nomina in suo Martyrologio reposuit, eos vocitat MARCVM, HADRIAM, & FAVSTINVM, omittens MARCELLVM. Petrus verò Equilinus in *Catalog. General. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 287. consignauit MARCELLVM cum MARCO, & HADRIAM nuncupauit HADRIANVM. Quem secuti sunt Petrus Galesinius in *Martyrolog. h. d. fol.* 142. & Philippus Ferrarius in *Catalog. Gener. SS. fol.* 400. Licet isti, & perperam situm agonis eorum apud *Chalcedonem* statuant, cùm apud *Castulonem* in *Hispania* scribendum foret, ex Flauio Dextro in *Chron. Ann.* 66. *n* 7. *fol.* 127. apud Biuarium hac serie: *In Hispania, Vrbe* CASTVLONE, *ad fluuium* Tagum, *illam vrbem præterfluentem, in aditu Bæticæ Sancti Martyres pro Christi nomine occisi* MARCVS, *&* HADRIA, apud Rodericum Caro in *Not. ad Dextr. fol.* 34. *lit. Y.* Cum Dextro, & Bedâ, qui eos in *Hispania* coronatos fatetur, consentiunt Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 10. *c.* 28. Alfonsus Villegas in *Flor. SS. Hispan. Tom.* 2. *fol.* 395. F. Ioannes Marieta *Histor. SS. Hispan. lib.* 2. *c.* 34. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 4. *cap.* 31. D. Martinus Carrillo in *Annal. Eccles. Hispan. Ann.* 66. *fol.* 48. M. Rus-Puerta *Histor. Giennens.* 1. *p. secul.* 1. *c.* 14. *fol.* 62. P. Franciscus de Bilches *Histor. SS. Giennens.* 1. *p. c.* 8. *fol.* 19. & *Histor Baëcien. lib.* 1. *c.* 15. D. Martinus Ximena in *Annalib. Giennens. Ann.* 66. *fol.* 53. Cardinalis Cæsar Baronius in *Not ad Rom. Martyrolog h. d lit. B. fol.* 636. videtur eos confundere cum *Fausto, Ianuario*, & *Martiali* Martyribus *Cordubensibus*, de quibus infra: ideò eorum Nomina ex Romano ablegauit Martyrologio; suspicans, quòd eo quod *Beda* in *Hispanijs* eos martyrio coronatos III. *Idus Octobris* asseruit, eoque ipso die *SS. Faustum* & *Ianuarium*, atque *Martialem* agonizasse cognouit, credidit Nostros eosdem esse ac *Cordubenses*, cùm reverâ diuersi fuerint; quare & Nos in hoc *Nostro Hispano* restituere curauimus. Eorum omnimoda ACTA periere, in Antiquo *Breuiario Toletano* vitellinis Tabulis exarato, vnica tantùm Lectio legitur, quam pro ACTIS reponimus.

Martyrologia.

Scriptores.

Baronij persuasio refellitur.

ACTA SS. MARCI HADRIÆ, FAVSTINI, *&* MARCELLI, *Castulonensium Martyrum in Hispania ex Breuiario Toletano Antiquo.*

Persecutio. CVM *persecutio aduersus Christicolas, quæ iam diu in partibus Occiduis inceperat, tempore* Neronis *immanissimi Romanorum Principis, prolixius eius publicis edictis prosequeretur, apud vrbem* Castulonem *celeberrimam inuenti sunt inter alios* MARCVS, HADRIA, FAVSTINVS, *&* MARCELLVS *Christi fidem sectantes, quos protinus profana satellitum manus ad tribunal Iudicis perduxit.* *Capiuntur.* *Qui eos ad Idolorum cultum adducere per blanditias primum, post per tormentorum angustias curauit. Sed Sancti Martyres in fide susceptæ perseuerantes, nec Iudicis verbis annuere, nec verberibus terreri potuerunt, ideo Iudice iubente à carnificibus susceptì grauissimos perpessi cruciatus, tandem abscissis capitibus, martyrio coronantur.* *Coronantur.*

EN Lectionis strues, quâ breui calculo SS. Martyrum passio recensetur. Ex qua

qua illud in primis obſeruo, quòd Sancti Martyres fuerunt *Quatuor*, non *Tres*, vt minus bene Noſtri Scriptores exponunt, credentes FAVSTINVM, vnum eundem eſſe ac MARCELLVM quem binominem dixere. Secundò etiam obſeruo, quòd paſſio iſtorum Martyrum in partibus *Occiduis* cuenit, non in *Chalcedone*, vt perperam ſomniauit *Petrus Galeſinius*; qui antiqua MSS. corruptè perlegens, vbi erat ſcriptum CASTVLONE, forte ignorans ſitum huius vrbis, repoſuit CHALCEDONE, vt notarunt *Binarius*, & *M. Rus-Puerta*, ac cæteri Noſtratum.

An fuerint Tres, vel Quatuor Martyres?

Locus agonis corruptus in Codice Galeſinij.

CASTVLO. Vrbs olim celeberrima in *Hiſpania*, cuius meminere Ptolemæus in *Geograph. lib. 2. Tabul. 6. Europ. c. 6.* Plinius *Hiſtor. Natur. lib. 4. c. 3.* T. Liuius in *Hiſtor. Roman. lib. 28.* qui etiam *lib. 24.* dixerat: CASTVLO *vrbs* Hiſpaniæ *validæ, ac nobilis, & adeò coniunctæ ſocietate Pœnis, vt vxor inde* Annibali *eſſet.* Silius Italicus in *Punic. lib. 3.* Ex Noſtris Florianus de Ocampo *Hiſtor. Hiſpan. lib. 1. c. 31.* Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib. 6. c. 15.* Quatenus ad eius fundationem varie apud Noſtros diſceptatur, Florianus *d. lib. 1. c. 31. & lib. 2. c. 26.* à quo P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib. 12. c. 12.* credunt conditam eſſe ab *Hiſpanis* veteriſſimis, qui tempore *Dionyſij Bachi*, Miliconi homini potentiſſimo adhærentes, hanc vrbem extruxere. Ambroſius Morales in *Antiquit. Hiſpan. verb.* Caſtulo *fol. 15.* Bernardus de Alderete de *Origin. Ling. Caſtellan. lib. 1. c. 1.* aſſerunt, hanc vrbem fuiſſe conditam à *Phocenſibus Beocia*, qui vrbem *Cyrram*, ad calcem *Montis Parnaſſi* (quorum Plinius *lib. 4. c. 3.* meminit) incoluêre. Horum ſententiam tuetur Silius Italicus *lib. 3.* dum dixerat;

Topographia.

Conditorum.

I. Opinio.

II. Opinio.

At contra Cyrræi *ſanguis* Imilce
Caſtalij, *cui materno de nomine dicta,*
CASTVLO *Phœbæi ſeruant cognomina Vatis.*

De ea videndus Rus-Puerta *Hiſtor. Gienneſ. 1. p. Secul. 1. c. 15.* Franciſcus Bilches, Ximena Iurado, Rodericus Caro, & alij recentiores, poſt Iulianum Toletanum in *Aduerſar. n. 340.* & alios antiquiores. Hodie hanc vrbem ad pauperculas caſas redactam conſpicimus, eamque CAZLONA indigetamus, in cuius ruderibus plures Romanorum Inſcriptiones viſuntur, quarum aliquot collegit *Morales*, à quo Ianus Gruterus de *Inſcript. Roman fol. 57. n. 6. fol. 67. n. 6. fol. 129. n. 7. fol. 188. n. 9. fol. 323? n. 12. fol 325. n. 2. fol. 699. n. 15. fol. 731. n. 13. fol. 776. n. 14. fol. 858. n. 8. fol. 906. n. 11. & fol. 944. n. 9.*

SS. FAVSTVS, IANVARIVS, & MARTIALIS *Martyres Cordubenſes.*] Celebris eſt eorum memoria apud omnes *Hiſpaniarum* Eccleſias, quarum officia ritu Eccleſiaſtico eorum res geſtas paſſim extollunt, & Martyrologiorum Scriptores ipſorum crebrò paſſionem egregiam repetunt, quorum Vſuardus, & Ado primas ferunt, à quibus Baronius in *Martyrolog Roman. fol. 635.* hoc encomio: CORDVBÆ *in Hiſpania Natalis Sanctorum Martyrum* FAVSTI, IANVARII, & MARTIALIS, *qui primo equulei pœnâ cruciati, deinde ſuperciliis raſis, dentibus euulſis, auribus quoque & naribus præciſis, ignis paſſione martyrium conſummarunt.* Conueniunt Dionyſius Vazquez *in Caſtellan. fol. 168. col. 2.* Ioannes Lupus in *Luſitan. fol. 220.* Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol. 138.* P. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol. 50.* Petrus Galeſinius in *General. fol. 142.* De eis Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib. 9. c. 61.* Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib. 10. c. 20.* D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom. 1. Cent. 4. c. 31. fol. 201.* F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 2. c. 41. fol. 46. col. 2.* P. Martinus de Roa *Hiſtor. SS. Cordubenſ fol. 154.* F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dextr. Ann. 298. fol. 315.* Cardinalis Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom. 2. Ann. 298. n. 9.* Vaſſeus in *Chron. Ann. 300.* F. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom. 2. Die XXVIII. Septembr. fol. 1678.* Alfonſus Villegas in *Flor. SS. Tom. 2. fol. 395.* Vega, Æmilianus, Sanctorus, Ribadeneyra, & cæteri *Florum SS.* Scriptores.

B. *Martyrologia.* *Scriptores.*

Eorum ACTA ex Lucio Marinæo Siculo de *Reb. Hispan. lib.* 5. & Laurentio Surio *Tom.* 5. *Die XIII. Octobr.* 209. damus.

ACTA SS. FAVSTI, IANVARII, Et Martialis Fratrum Martyrum Corduben-sium ex Breuiarijs, & alijs Scripto-ribus Hispaniæ.

Origo, & parentes.

FAVSTVS, IANVARIVS, & MARTIALIS *ex Legione Septimâ Gemina vrbe Hispaniæ oriundi, Patres habuere* SS. Marcellum, & Nonam *clarissimam fœminam, qui ab eis ab exordio infantiæ enutriti in fide Catholica, postmodum pro eius defensione celeberrimum seculis ediderunt specimen. Nam cum Sancti Fratres aliquando apud nobilissimam vrbem* Patriciam, *quam* Cordubam *vocitant, demorarentur, ad eam, prout* Bæticæ *regionis Conuentum Eugenius Præses accessit, qui aduersus Christi assectas immanem persecutionẽ Imperatorum excitauit decreto quo omnes ad Tribunal rapti truculentam per crudelia cruciamina, experiebantur stragem. Quo Sancti Martyres conspicientes, Præsidi occurrerunt dicentes:* Quid tibi vis Eugeni, qui Dei seruis mauis inuidere, quam credere? *Tunc Eugenius iracundus dixit:* O infideles homines. quid vos esse vultis? FAVSTVS *respondit:* Nos Christiani Christum fatentes, qui Dominus vnus est, per quem omnia, & Nos per ipsum facti sumus. *Eugenius dixit:* Vnde vobis est hæc tam desperata societas? FAVSTVS *respondit:* Desperatio in Nobis non est, nisi in te solo, qui Nos Deum negare frustra compellis. *Hoc cum dixisset* FAVSTVS, *magis iratus Præses, dixit:* Imponite FAVSTVM in equuleo, qui tam irreuerenter mihi respondit. *Tunc* IANVARIVS *dixit* FAVSTO: O charissime tu pro nobis hæc pateris, qui meritis peccatorum nostrorum, te socium esse voluisti. *Cui* FAVSTVS *respondit:* Societas nostra, IANVARI, manſit in terra semper, & in perpetuum manebit in cœlo. *Hoc cum audisset* Eugenius, *admiratus dixit:* Quæ ista nunc adlocutio vestra, quod tam impie voluistis respondere mihi? IANVARIVS *dixit:* Nobis confessio Christi, & nulla impietas est. *Tunc Eugenius ad* MARTIALEM *conuersus dixit,* Vides istorum animi dementiam, qua te in societatem suam contraxerunt. Noli maleficis istis impijs credere. *Cui* MARTIALIS *dixit:* Solus Deus immortalis est qui cœlum fecit, & terram, ipse pro tuis malis operibus te punict. *Quod audiens* Eugenius, *inquit:* Et hic ponatur in equuleo, *Quod cum fieri vidisset* MARTIALIS, dixit: O Beata immortalitas gloriæ Christi, qua Nos tibi frater FAVSTE sociasti. *Tunc dixit* Eugenius *satellitibus suis:* Torquete eos donec adorent Deos nostros. FAVSTVS *autem dum torqueretur, inquit.* Difficile est tibi, & patri tuo, qui Diabolus est, Nos à paternis legibus, ad mortalitatem tuam conuertere. *Propter quod* Eugenius *dixit:* Abscindantur ei nares, & auriculæ; supercilia radantur, denteſque mandibulæ superioris euellantur. *Quod cum factum esset,* FAVSTVS *Deo Gratias agens, magis hilaris factus est. Eugenius* IANVARIO *dicebat:* Vides ne IANVARI, quanta tormenta passus fuerit FAVSTVS, dum deceptus opinione sua, pertinaciter imperio meo parere recusat? IANVARIVS *autem dixit:* Impietas ista, & pertinacia FAVSTI in me maneat, & eius vinculum charitatis. *Ad cuius verba* Eugenius *dixit:* Auferantur huic quæ illi præcipimus. *Dumque torqueretur* IANVARIVS, *Eugenius Præses sic* MARTIALEM *alloquitur:* Vides MARTIALIS sociorum tuorum dementiam, & quæ illis mala venerunt? Tu igitur consule tibi, teque disiunge ab illorum mala consuetudine, prauaquè voluntate. MARTIALIS *autem dixit:*

Perſecutio.

Mirabilis Sanctorum confeſſio.

S. Fauſtus in equuleo ſuſpenditur.

Item S. Martialis.

S. Fauſto nares, & auricula præciduntur.

Item S. Ianuario.

Digitized by Google

xit : Conſolatio mea Deus eſt, quem ipſi magna voce teſtantur, ideoque confitendus, & laudandus eſt Deus Pater, & Filius, & Spiritus-Sanctus. *Tunc* Eugenius *maiori furore ſuccenſus, iuſſit eos igne comburi. Cumque perducti fuiſſent ad locum ſuæ paſſionis, ſic vno ſpiritu plebem Chriſti alloqui cæperunt, dicentes :* Vos chariſſimi mei, & Chriſti fideles, nolite credere huic Diabolo iniquo, ſed agnoſcite, vos ad Dei ſimilitudinem, & imaginem eſſe factos. Illum igitur adorate, & illũ benedicite, qui auctor eſt omnium: non, vt iſti dicunt, adoretis opera manum ipſorum, quoniam ligna, & petra, aurum & argentum ſunt, opera manuum hominum. Vos itaque contemnentes huius iniuriam, & confitentes in Ieſu-Chriſto, ſoli Deo, ſine ceſſatione, quotidie referte laudes. *Et cum ducerent eos Lictores, per quorum manus fuerunt cruciati, cæperunt eos igni compellere, ſimulque traditi flammis, exultantes tradiderunt Deo ſpiritum.* III. Idus Octobris, *Anno Domini* CC. XCVIII. *vel circiter. Eorum* Copora *non ſic ignis conſumpſit, vt inter cineres, aliquot non reperirentur oſſa ſacrata, quæ à fidelibus deuotè collecta in locum vrbis abſconditum repoſuere, & datâ Eccleſiis pace, ibidem Baſilicam extruxit ſequentium fidelium pietas, quâ Sanctorum Martyrum cultus Gothorum tempore celeberrimus extitit, & Sarracenorum excidio, quantum permiſit eorum impietas, & voluntas. Denique Baſilica illa, cùm Vrbs* Corduba *à Ferdinando III. Caſtellæ Rege, cognomento Sancto à Mauris eriperetur, titulum S. Petri accepit, & fuit in Cathedralem Eccleſiam erecta. In qua poſtmodùm ſacra Sanctorum horum Martyrum pignora Die* XXI. Nouembris *Anno Domini* M.D.LXXVII. *inuenta ſunt, & celebri pompâ ibidem collocata. Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, cui ſit honor, & gloria, Amen.*

Igne comburuntur.

Coronantur.

Sepeliuntur ſacra oſſa.

Et inueniuntur.

Hactenus Acta omnimoda, & pleniora, quam ea quæ retulit *Laurentius Surius*, & *Marineus Siculus*, deſſumpta ex *Flor. SS. Cordubenſ. d. fol.* 154. à R. P. Martino de Roa Societatis Iesv Presbytero prolixius concinnata. Eadem Acta carmine digeſta adſunt in *Hymno* horum Sanctorum Martyrum in *Breuiario Muzarabi* ſic :

Hymnus in Breuiario Muzarabi Toletano.

Gaudet caterua nobilis
Dei repleta gratia,
Trium Sanctorum Martyrum,
Eſt præclara ſolemnitas.
Templum Beata Trinitas.
Perenne condidit ſibi ;
Ex quo nouum depromitur
Dulciſsimumque canticum.
Hi Tres Viri concorditer
Ad paſsionem veniunt ;
In Trinitatis nomine
Hoſtem vicere peſsimum.
Favstvs *benignus primus eſt,*
Affatur : Huius temporis
Condigna non eſt paſsio,
Fratres, futuram ad gloriam.
Beatus Ianvarivs,
Aperta, inquit, ianua

Eſt Nobit,

Digitized by Google

Est Nobis, iam gaudio
Cœlo fruarum optimo.
En MARTIALIS *prouehit*
Ascensus almis omnibus
Sanctis Dei ad gloriam
Gaudet latus consortio.
Tunc MARTIALIS *orsus est:*
Propter æternam gloriam,
Debemus temnere Idola,
Et Iudicis sæuitiam.
Mox Præses cœpit fremere:
Dentes, nares, auriculas,
Labra, sed supercilia
Sanctis iußit abscindere.
Inquiunt Almi Martyres:
Iudex inique, & peßime,
Seruos Dei cur afficis?
Cur falsos Deos suspicis?
Furore tunc Tyrannus est
Accensus; inquit: Mittite
In ignem istos; monita
Qui nostra audent temnere.
Intrant Beati Martyres
Læti caminum; concinunt
Hymnum Deo, & Canticum
Nouum, pijs concentibus.
Abiecta carnis sarcina
Mittunt in Astra spiritum;
Christum vident, quem diligunt,
Sancti Dei cum Angelis.
Orate Sancti ad Deum,
Repellat celer, vt mala
Et conferat nobis bona,
Pacemque donet omnibus.
Precamur Almi Martyres,
Per Vnum, & trinum Deum,
Dirum vt iugum ocyùs
Quod sustinemus auferat.
Præsta &c.

Hunc

Digitized by Google

Hunc ipsum Hymnum edidit Biuarius in *Not. ad Dextr. Ann.* 298. *fol.* 315. sed mutilum: Nos illum integrum, & absolutum damus in Eruditorum gratiam. P. Martinus de Roa *de SS. Cordubens. fol.* 156 contendit hos SS. Martyres nequaquam fuisse *Fratres*, nec *Filios S. Marcelli* Centurionis; sed proculdubio à veritate discessit, cùm in contrarium sit omnium Scriptorum Nostratum assensus. QVATENVS ad *Inuentionem* sacrorum pignorum dicemus infra *Tom.* 6. *Die XXI. Nouembr.* vbi ad amussim. *Lapsus Martini de Roa.*

S. PETRVS *huius nominis* II. *Episcopus Braccarensis, Confessor.*] Sancti huius Præsulis memoriam breui calculo descripsit Andreas Saussayus in *Martyrologij Gallicani Supplement. Tom.* 2. *Die XIII. Octobr. fol.* 1180. his verbis: *Item* S. PETRI *Rastiatensis dicti, Episcopi, & Confessoris, qui origine* Lemouix, *facem virtutis, & doctrinæ cœlestis circumferens*, Hispaniam *Apostolicis suis fulgoribus illustranit. Quamobrem* XLII. Braccarensis *Antistes factus est, editisque in hac Metropolitica Sede præclaris iustitiæ, & pietatis significationibus, in cœlum pro meritis susceptus est.* Eiusque nomen reposuit D. Rodericus de Acuña in *Catalog. Pontific. Braccar. n.* 36. & in *Histor. Braccar. Tom.* 1. *p.* 1. *c.* 81. *fol.* 345. qui eum PETRVM IVLIANVM vocitat, deque eo egregiam anamnesin coagulat. De eo etiam Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Aduersar. n.* 511. *fol.* 120. qui *S. Fructuosi* Successoris Epigramma refert, licet eius contexturam omittat, quam Nos postea dabimus. Eius ACTA ex prædictis Scriptoribus congeremus. C. *Martyrologia. Scriptores.*

ACTA S. PETRI HVIVS NOMINIS II. Braccarensis Episcopi Metropolitæ in Hispania, ex S. Fructuoso, & alijs Scriptoribus.

PETRVS *cognomento* IVLIANVS *origine* Gallus *ex* Lemouicensi *Aquitaniæ Ciuitate progenitus, vbi primos fidei, & literarum omnium fulgores adeptus, patriam deserens, &* Hispanias *proficiscens, plurimos de se, eiusque doctrinâ spirauit odores, sic vt breui ad apicem Metropoliticæ Ecclesiæ* Braccarensis *in* Gallæcia *deueniret Antistes. In hoc igitur fastigio Beatissimus Vir sublimatus, illicò populum doctrinis, clerum exemplis, & omnes religione cœpit instituere, vitia proscindens, virtutes disseminans, hæreses extirpans, & fidem exaltans, tanto pietatis ardore, vt omnium pater, & singulorum reputaretur Magister. Sisenandi Hispaniarum, & Galliæ Gothicæ Regis tempora cognouit, quibus, dùm aliquot apud Toletum, Regiam vrbem, indicerentur Concilia, illis interfuit, maxime* IV. *&* VI. *vbi cognomine* IVLIANI *inuenitur subscriptus. Cùm itaque Vir Dei per Sex, aut Octo annos* Braccarensem *rexisset Ecclesiam, Sedul Narbonensi è viuis sublato, ad istam poscentibus Clero, & Populo fuit feliciter euectus. In patriam redux, minime S. Præsulis mores nouus honor mutauit sanctissimos; quinimò augmento dignitatis; virtututum omnium etiam incrementum accessit. Hospitalitatem enim pius hic Pontifex sedulò coluit, impendit afflictis congruam quibusque opem: nec verbis iuuabat duntaxat inopes Vir misericors, sed etiam rebus; ita, quæ animæ sunt curans, vt corpori simul quæ forent necessaria subsidia impertiretur. Denique virtutibus, & insignibus facinoribus præditus, ad vltimũ vitæ pertingens, Ecclesiæ Sacramentis munitus spiritum suo reddidit Creatori, Narbone* XIII. Die Octobris, *Anno Domini* DC. XLVI. *ad cuius sarcophagum hocce Carmen Sepulchrale panxit* S. Fructuosus *eius successor, omnia superius continens recensita.* *Origo. Fit Episcopus. Interfuit Concilijs Toletanis. Narbonensem Ecclesiam regendam suscipit. Mors S. Viri.*

Narbonæ *moreris Præsul sanctissime* PETRE
Braccara *quem diues te nouit ipsa diu.*
Tu populi Nostri Præses, tu sæpe Magister
Diceris,

Epitaphium à S. Fructuoso scriptum.

Diceris, & plebem dogmata sancta doces.
Tu Pater vrbis eras semper, tu pauperis vnà
Tutor & assylum, quos quoque stipe foues.
Tu Patrum in cœtu Doctor decreta vicissim
Conficis, & firmas iura seuera fide.
Denique te lachrymis poposcit Martia Narbo,
Vt fieres populo tu quoque Pater ei.
Post vidit ergo tuam mortem Gallusque Lemouix,
Ex cuius genere natus, & ortus eras.
Plorat & Hispanus *Gallæcus pondere vocis*
Exitus ecce tuos, plorat & Orbis item.
Fructuosus *ego tua qui vestigia calco,*
Hæc tibi direxi carmina; Petre *cape.*

Annus obitus probatur.

Sauſſay lapſus, & aliorum.

En Acta; cum quibus conueniunt Iulianus Petri Archipresbyter Toletanus in *Aduersar. d. n.* 511. his verbis: *Tempore* Sisenandi *floruit Episcopus* Braccarensis S. Petrvs, *postea* Narbonensis; *ad Annum* MC. XLVI. *mortuus: vt factum celebrat* Epigrammate *quodam Latino* S. Fructuosus *Archiepiscopus Braccarensis.* Errauit proculdubio Andreas Sauſſay numerum *Braccarensium* Antistitum, dùm S. Petrvm fuisse XLII. affirmauit in verbis superius relatis. Similiter à veritate deuiauit D. Franciscus de Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Cent.* 7. *c.* 21. dùm istum S. Virum, fuisse Episcopum *Biterrensem* censuit. D. Garsias de Loaysa in *Not. ad Concil.* 4. *Toletan.* credidit duos fuisse Petrvm scilicet, & Iulianvm Episcopos *Braccarenses* diuersos; eiusque sententiam sequitur F. Bernardus Brito in *Monarch. Eccles. Lusitan* 2. *p. lib.* 6. 21. Sed falluntur, vt ex rationibus à D. Roderico de Acuña *d.* 81. *n.* 2. *& seq. fol.* 346. adductis, satis liquet.

Constructio, & Dedicatio.

Dedicatio S. E. Ovetensis in *Asturibus Hispaniæ.*] Huius vrbis *Ouetensis* memoria, & constructio cœpit postquam Sarracenorum illuuies totam *Hispaniam* profligauit, quorum armis *Lucus Asturum* Ciuitas vetustissima, & Sede Episcopali condecorata, à tempore *Gunderici* VVandalorum Regis Asturum circulos possidentis, solo æquata, Ovetvm sumpsit exordium, & eius Cathedralis Basilica, *S. Saluatori* dicata, constructa est iussu *Fruelæ* huius nominis I. Asturum Regis, Anno Domini DCC. LXI. *Die XIII. Octobris.* Continet Ecclesia hæc ad diuini cultus obsequium XV. Dignitates; L. Canonicatus, XXIV. Portiones; X. Capellanias; & alios ministros. Hìc celebres sanctitate Episcopos enumerat antiquitas, quorum Catalogum recensere compellimur, vt muneri pareamus, & debitum instituti soluamus, licet in Annorum computatione deficiat Scriptorum sedulitas.

Dignitates, & Ministri.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. Ouetensis in Asturibus, ex varijs Priuilegijs, & Scriptoribus Hispanis.

I. Advlfvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis I. cuius tempore Sanctæ Reliquiæ, quæ erant in Monte Sacro ad hanc Ecclesiam redactæ fuere, Eius memoria ad Annum DCC LXX. 770

Sequentes Episcopi Ouetenses *reperiuntur in Scripturis, & Catalogis, sed absque die, & consule, ideo illorum nomina tumultuarie reponere decreuimus.*

Hermene

II. HERMENEGILDVS I. Episcopus Ouetensis II.
III. SEVERVS I. Episcopus Ouetensis III.
IV. SERRANVS I. Episcopus Ouetensis IV.
V. GOMELVS I. Episcopus Ouetensis V.
VI. HERMENEGILDVS II. Episcopus Ouetensis VI.
VII. OBECVS II. Episcopus Ouetensis VII.
VIII. PLACINVS I. Episcopus Ouetensis VIII.
IX. OBECVS II. Episcopus Ouetensis IX.
X. DIDACVS I. Episcopus Ouetensis X.
XI. VIRMVNDVS I. Episcopus Ouetensis XI.
XII. PONTIVS I. Episcopus Ouetensis XII.

Hi omnes ab Anno DCC. LXX. ad Annũ DCCCC. LXII. 962

XIII. GVNDESTHEVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XIII. quem capere iussit Veremundus II. Rex, sed deficiente pluuia solutus, ita vt confestim ira Dei cessaret, & terra germinauit fructus suos. Eius memoria ad Annum DCCCC. LXXXVI. 986

XIV. D. ADEGVNDVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XIV. confirmauit aliqua priuilegia, eius memoria ad Annum M. XXIV. 1024

XV. D. FROYLANVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XV. suo tempore conditum Monasterium Caurienſe; eius memoria ad Annum M. XXXVIII. 1038

XVI. D. PONTIVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XVI Interfuit Concilijs S. Ioannis Pinnatensis, & Compostellano. Rexit Ecclesiam Palentinam, cum illam Rex è Sarracenorum faucibus erexit, inde Ouetum reuersus vixit ad Annum M. LXXII. quo eius memoria deficit. 1072

XVII. D. IOANNES huius nominis I. Episcopus Ouetensis XVII. Monasterium S. Vincentij Ouetense consecrauit, obijt Anno M. LXXIII. 1073

XVIII. D. ARIANVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XVIII. Abbas Monasterij Caurienſis. Huius tempore Alfonsus VI. Reliquias huius Ecclesiæ visitauit, Sedem dimisit Anno M. XCVI. 1096

XIX. D. MARTINVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XIX. iurisdictionem suæ Ecclesiæ viriliter defensauit aduersus Burgensem Præsulem, tandem obijt, Anno M. C. II. 1102

XX. D. PELAGIVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XX. Scriptor nobilis Rerum sui seculi, suo tempore Concilium Oueti fuit congregatum ad Annum MC. XV. obijt Anno M. C. XX. 1120

XXI. D. MARTINVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XXI. suæ Ecclesiæ iura Episcopia aduersus Lucensem Præsulem defendit, & eius memoria peruenit ad Annum M. C. LII. 1152

XXII. D. NVNNIVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXII. cognomento *Perez*, Priuilegium Sanctiæ Reginæ confirmauit. Eius memoria ad Annum M. C. LV. 1155

XXIII. D. PETRVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXIII. Monachus Benedictinus, & Abbas S. Vincentij Ouetensis, ab Alexandro III. Pont. Max. consecrationem accepit, obijt Anno M. C. LXI. 1161

XXIV. D. GVNDISALVVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXIV. Ferdinando Legionis Regi militem præbuit aduersus Portugalliæ Regem, & Sarracenos Estramaduræ, obijt ad Annum M. C. LXIX. 1169

XXV. D. PETRVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XXV. cognomento *Pelaëz*. Eius meminere literæ cuiusdam Campanæ in Cathedrali adseruatæ, huius Præsulis tempore factæ; obijt Anno M. C. LXXVIII. 1178

XXVI. D. MENDVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXVI. Cuius memoria peruenit ad Annum Domini M. C. LXXXIX. 1189

XXVII. D. RODERICVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXVII. Monachus Benedictinus, & Abbas S. Vincentij, Ferdinando II. Regi opem præstitit, qua victoriam apud Castra Cæcilia in Estremadura de Mauris insignem reportauit. Eius memoria ad Annum M. C. XCVI. 1196

XXVIII. D. IOANNES huius nominis II. Episcopus Ouetensis XXVIII. Iura suæ Ecclesiæ aduersus Episcopos Aurienſem, & Zamorensem defensauit, tandem obijt ad Annum Domini M. CC. XVI. 1216

XXIX. D RODERICVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XXIX. interfuit obsidioni vrbis Hispalensis cum S. Rege Ferdinando, vbi ad Annum M. CC. XL. diem clausit extremum. 1240

XXX. D. PETRVS huius nominis III. Episcopus Ouetensis XXX. Alfonsi Sapientis priuilegia confirmat, ad Annum M. CC. LIV. 1254

XXXI. D. FERNANDVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXXI. Cuius memoria non excedit vltra Annum M. CC. LV. 1255

XXXII. D. FREDOLVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXXII. origine Gallus, qui ex Legato Gregorij X. Pont. Max. ad hanc Sedem euectus. Eius memoria ad Annum vsque M. CC. LXXVII. 1277

XXXIII. D. MICHAEL huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXXIII. de quo nihil aliud nisi quod Anno M. CC. LXXXVI. adhuc hanc sedem regebat. 1286

XXXIV. D. FERNANDVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XXXIV. cognomento *Aluarez*, ex Ordine Minorum. Cuius tempore ad Cameram sanctam translata sunt Corpora SS. Eulogij, & Leocritiæ Martyrum Cordubensium. Eius memoria ad Annum M. CCC. XI. peruenit, licet aliter Vvadingus dicat. 1311

XXXV. D. ODO huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXXV. Cuius memoria deficit ad Annum M. CCC. IX. 1309

XXXVI. D. IOANNES huius nominis III. Episcopus Ouetensis XXXVI. cognomento *de Ocampo*, ex hac Sede ad Conchensem translatus Anno M. CCC. XXVI. 1326

XXXVII. D. PETRVS huius nominis IV. Episcopus Ouetensis XXXVII. de quo nihil scriptum inuenitur, nisi quòd obierit ad Annum M. CCC. XXVII. 1327

XXXVIII. D. IOANNES huius nominis IV. Episcopus Ouetensis XXXVIII. aliqua Alfonsi XI. priuilegia confirmat. Eius memoria ad Annum M. CCC. XXXV. 1335

XXXIX. D. ALFONSVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XXXIX. cognomento *Pelaez*. Cuius memoria pertingit ad Annum M. CCC. XLII. 1342

XL. D. LVPVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XL. cognomento *Fontecha*, ex Archidiacono, & Canonico Burgensi. Inde ad Burgensem Sedem Anno Domini M. CCC. LVII. translatus. 1357

XLI. D. IOANNES huius nominis V. Episcopus Ouetensis XLI. Cuius tempore fuit Cameræ sanctæ fraternitas instituta, obijt Anno M. CCC. LVIII. 1358

XLII. D. SANCTIVS huius nominis I. Episcopus Ouetensis XLII. Tempore Regis Petri priuilegia confirmat. Cuius memoria ad Annum M. CCC. LXVII. 1367

XLIII. D. ALFONSVS huius nominis II. Episcopus Ouetensis XLIII. Regis Enrrici priuilegia roborat, eius memoria ad Annum M. CCC. LXXI. 1371

D. GVTERIVS

XLIV. D. Gvterivs huius nominis I. Episcopus Ouetensis XLIV. cognomento *de Toledo*, ex Archicapellano Reginæ Ioannæ coniugis Enrrici II. Consiliarius Regis Ioannis I. Interfuit Comitijs Illescoënsibus, nec non Cancellarium egit præfatæ Ioannæ Reginæ, obijt Anno M. CCC. LXXXIX. 1389

XLV. D. Gvillelmvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis XLV. cognomento de *Monte-verde*, natione Gallus, iura Sedis strenue aduersus illius territorij proceres defensauit, Obijt Anno M. CCCC. XII. 1412

XLVI. D. Didacvs huius nominis II. Episcopus Ouetensis XLVI. cognomento *de Guzman*, Capellas collaterales in Ecclesia sua construxit, alia etiam ad eius ornatum disposuit, Obijt Anno M. CCCC. XLI. 1441

XLVII. D. Garcias huius nominis I. Episcopus Ouetensis XLVII. cognomento *Enrriquez Osforio*, ad Annum M. CCCC. XLVI. ad S. Sedem Metropoliticam Hispalensem translatus. 1446

XLVIII. D. Didacvs huius nominis III. Episcopus Ouetensis XLVIII. ex sede Auriensi ad istam euectus Anno M. CCCC. XLVI. obijt Anno sequenti. 1447

XLIII. D. Eneco huius nominis I. Episcopus Ouetensis XLIX. cognomento *Manrrique*, cuius Acta scripsisse M. Ægidium Gonzalez in Theatro S. E. Burgensis, asserit, sed proculdubio eius nomen penitus omisit, cùm tale quid nequaquam in Burgensi Theatro inueniatur, obijt Anno M. CCCC. L. 1450

L. D. Rodericvs huius nominis III. Episcopus Ouetensis L. cognomento *Sanchez de Arenalo*, Enrrici IV. Regis Castellæ obedientiam præstitit nomine Pio II. Pont. Max. ad Zamorensem translatus Anno M. CCCC. LVIII. inde ad Calagurritanam, demum ad Palentinam. 1458

LI. D. Ioannes huius nominis VI. Episcopus Ouetensis LI. cognomento *Diaz de Coca*, ad Sedem Calagurritanam translatus Anno M. CCCC. LX. quâ obijt ad Annum Domini M. CCCC. LXXVII. 1460

LII. D. F. Alfonsvs huius nominis III. Episcopus Ouetensis LII. cognomento *de Palencuela*, ex Ordine Minorum, Regum Catholicorum Confessarius, & Episcopus Ciuitatensis, post ad hanc Sedem translatus, obijt Anno M. CCCC. LXXVIII. 1478

LIII. D. Gvndisalvvs huius nominis II. Episcopus Ouetensis LIII. cognomento *de Villadiego*, ex Canonico Doctorali Toletano, Romanæ Rotæ Auditor; scripsit Librum *de Hæreticis*, alium de *Irregularitate*, alterum de *Dignitate, & Potestate Cardinalium*, & alterum de *Legatis*, obijt Anno M. CCCC. LXXXIX. 1484

LIV. D. Ioannes huius nominis X. Episcopus Ouetensis LIV. cognomento Arias de Villar, ex Decano Hispalensi huius Sedis Antistes, postea Vallesoletanus Præses, inde Anno M. CCCC. XCVIII. ad Segobiensem translatus, quâ Anno M. D. I. spiritum emisit. 1498

LV. D. Ioannes huius nominis VIII. Episcopus Ouetensis LV. cognomento *Daza*, qui fuerat Regius Consiliarius, Granatensis Præses, & ad Annum Domini M. D. III. ad Carthaginensem Sedem translatus, demum ad Cordubensem, quâ obijt Anno M. D. X. 1503

LVI. D. Garsias huius nominis II. Episcopus Ouetensis LVI. cognomento *Ramirez de Haro*, ex Priore perpetuo Conuentus S. Marci Legionensis, qui ad Annum M. D. VIII. viuere desijt. 1508

LVII. D. Valerianvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis LVII. cognomento *Alonso Ordonnez de Villaquiran*, ex Regio Consilia-

rio Epiſcopus Ciuitanenſis, inde ad hanc tranſlatus, obiit Anno M. D. XII. 1512

LVIII. D. Didacvs huius nominis IV. Epiſcopus Ouete ſis LVIII. cognomento *de Muros*, ex Canonicæ Seguntino, & Compoſtellano, Præcentor Vbetenſis, Decanus Giennenſis, Canonicus Hiſpalenſis, & Ouetenſis, & Decanus Compoſtellanus, hinç Epiſcopus Canarienſis, deinde huius Sedis, tandem obijt Anno M. D. XXIV. 1524

LIX. D. Franciscvs huius nominis I. Epiſcopus Ouetenſis LIX. cognomento *de Mendoza*, fuit Comiſſarius Generalis S. Cruciatæ, & ex hac Sede tranſlatus Anno M. D, XXXI. ad Zamorenſem, inde Palentinam quâ obijt Anno Domini M. D. XXXVI. 1531

LX. D. Fernandvs huius nominis III. Epiſcopus Ouetenſis LX. cognomento *de Valdes*, primùm Epiſcopus Helenenſis in Cathalonia, poſt Aurienſis in Gallæcia, deinde Ouentenſis, tranſlatus fuit ad Legionenſem Anno Domini M. D. XXXIX deinceps ad Seguntinam, & tandem ad Hiſpalenſem. Fuit Valleſoletanus Præſes, Regij Conſilij Cenſor, Maximus, & S. G. Inquiſitionis Myſtes, obijt Anno M. D. LXVIII. 1539

LXI. D. Tristanvs huius nominis I. Epiſcopus Ouetenſis LXI. cognomento *Caluête*, ex Tribunali S. Inquiſitionis Cæſarauguſtano Epiſcopus Lucenſis, inde Ouetenſis, qui cum viſitatum Granatenſem Cancellarium pergeret in itinere vitam finiuit Anno M. D. XLII. 1542

LXII. D. Didacvs huius nominis V. Epiſcopus Ouetenſis LXII. cognomento *de Acuña*, qui Belgium perrexit negotiorum cauſa, vbi vitam cum morte commutauit ad Annum M. D. LVIII. 1558

LXIII. D. Christophorvs huius nominis I. Epiſcopus Ouetenſis LXIII. cognomento *de Roxas*, imperatoris Caroli V. Capellanus; ex Sede Ouetenſi ad Pacenſem Anno M. D. LXIV. tranſlatus, poſt ad Cordubenſem, ac demùm Hiſpalenſem, quâ obijt Anno M. D. LXXX. 1564

LXIV. D. Ieronymvs huius nominis I. Epiſcopus Ouetenſis LXIV. cognomento *de Velaſco*, ex Canonico Magiſtrali Burgenſi ad hanc Sedem euectus, Xenodochium S. Iacobi conſtruxit, & eius Bibliothecam Capitulo donauit, tandem obijt Anno Domini M. D. LXVI. 1566

LXV. D. Ioannes huius nominis IX. Epiſcopus Ouetenſis LXV. cognomento *de Ayora*, Iudex criminum in Regali Cancellaria Granatenſi, Inquiſitor Lucronenſis, Conchenſis, & Toletanus, poſtmodum hydropiſi conſumptus vitam ad Annum M.D LXX. exuit. 1570

LXVI. D. Gvndisalvvs huius nominis III. Epiſcopus Ouetenſis LXVI. cognomento *de Solorzano*, ex Canonico Magiſtrali Zamorenſi ad Mandonienſem Sedem ſublimatus, inde ad iſtam, in qua diù vixit, donec melancholicâ febre correptus ad Annum M.D. LXXX. vitam finiuit. 1580

LXVII. D. Franciscvs huius nominis II Epiſcopus Ouetenſis LXVII. cognomento *de Orantes*, ex Ordine Minorum, cuius Prouincialis fuit, Ioannis Auſtriadæ Confeſſarius; interfuit Concilio Tridentino, ſcripſit contra Caluini errores; & Commentaria in Iob. Obijt Anno M. D. LXXXIV. 1584

LXVIII. D. Didacvs huius nominus VI. Epiſcopus Ouetenſis LXVIII. cognomento *de Aponte, & Quiñones*, Veleenſis Monaſterij Prior, Archicapellanus Regalis Cœnobij Excalceatarum Madridenſis, Menſas Magiſtrales Ordinum Militarium viſitauit, & Anno M. D. LXXXVIII.

Digitized by Google

D. LXXXVIII. ad Sedem translatus Malacitanam, ibidem obijt Anno M. D. LXXXIX. 1588

LXIX. D. Gvndisalvvs huius nominis IV. Episcopus Ouetensis LXIX. cognomento *Gutierrez Mantilla*, ex Sede Mindonienſi ad istam translatus & grauibus infirmitatibus oppressus vitam finiuit Anno M. DC. II. 1602

LXX. D. Alfonsvs huius nominis IV. Episcopus Ouetensis LXX. cognomento *Martinez de la Torre*, ex Ordine Iacobæo, vixit in Sede aliquantulum, & obijt Anno Domini M. DC. IV. 1604

LXXI. D. Ioannes huius nominis IX. Episcopus Ouetensis LXXI. cognomento *Aluarez de Caldas*, ex Canonico Doctorali Segutino, Inquisitor Barcinonensis, S. G. Inquisitionis Consiliarius, ex hac Sede ad Abulensem translatus Anno M. DC. XI. quâ obijt Anno M. DC. XV. 1611

LXXII. D. Francisvs huius nominis III. Episcopus Ouetensis LXXII. cognomento *de la Cueba*, ex Prædicatorum Ordine alumnus. Qui breui mortem obiuit ad Annum M. DC. XV. 1615

LXXIII. D. Martinvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis LXXIII. cognomento *Manso*, ex Canonico Calceatensi, Archidiaconus Bilbaonensis, & Prior Roncæ-Vallis, ad hanc sedem euectus, è quâ ad Vxamensem Anno Domini M. DC. XXII. translatus, obijt Anno M. DC. XXX. 1622

LXXIV. D. F. Placidvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis LXXIV. cognomento *de Tosantos*, ex Ordine Benedictino, Regius Ecclesiastes, sui Ordinis Generalis Minister. Episcopus Accitanus, inde Ouetensis, post ad Sedem Zamorensem translatus Anno M. DC. XXIV. quo obijt. 1624

LXXV. D. Ioannes huius nominis X. Episcopus Ouetensis LXXV. cognomento *de Torres Osserio*, ex Iudice Monarchiæ Siciliæ Episcopus Siracusanus, deinde Archiepiscopus Catanienſis, vbi Synodum indixit, post modum ad hanc Sedem translatus, tandem ad Vallesoletanam Anno M. DC. XXVI. & inde ad Malacitanam, quam nondum accepit, obijt Anno M. DC. XXXII. 1626

LXXVI. D. Ioannes huius nominis XI. Episcopus Ouetensis LXXVI. cognomento *de Pereda*, ex Magistrali Conchensi huius Sedis Episcopus, ex qua ad Curiam euocatus Gubernatorem Archiepiscopatus Toletani egit ab Anno M. DC. XXXI. obijt Anno M. DC. XXXII. 1632

LXXVII. D Martinvs huius nominis IV. Episcopus Ouetensis LXXVII. cognomento *Carrillo de Alderete*, ex Inquisitore Compostellano, & Vallesoletano S. G. Inquisitionis Consiliarius, huius Sedis Episcopus, ex qua ad Annum M. DC. XXXVI. ad Vxamensem translatus, inde ad Granatensem Metropoliticam, qua obijt Anno M. DC. LIII. 1636

LXXVIII. D. Antonivs huius nominis I. Episcopus Ouetensis LXXVIII. cognomento *de Valdes*, ex Canonico Vallesoletano, illius Tribunalis Inquisitor, Episcopus Mindonienſis, & ad hanc Sedem translatus, è qua ad Vxamensem Anno M. DC. XLI. post ad Carthaginensem quam non acceptauit, viuebat Vxamæ M. DC. L. 1641

LXXIX. D. Bernardvs huius nominis I. Episcopus Ouetensis LXXIX. cognomento *Caualiero, & Paredes*, ex Canonico Abulensi Inquisitor Toletanus, Episcopus Albarrazinensis, deinde Oriolensis, & Ilerdensis, & denique huius Sedis, in qua adhuc Anno M. DC. L. 1650

En

En Præsulum *Ouetensium Catalogus*, quem M. Ægidius Gonzalez Dauila, Chronagraphus Regius *Tom. 3. Theatr. Eccles. Castell. à fol.* 105. *ad* 168. recensuit. Cuius in aliquibus sumus vestigia secuti, dum ratio Historiæ permittit. Reliquias huius S. Sedis superius *Tom. 2. Die XIII. Mart. fol.* 214.

E. SS. DANIEL *& Socij Martyres Septenses.*] De eis SS. Martyribus Arturus à Monasterio in *Martyrolog. Franciscan. h. d. fol.* 471. hæc verba recensetˑ : *Apud Septam in* Mauritania Tingitana *passio SS. Septem Martyrum* DANIELIS, SAMVELIS, ANGELI, DONVLI, LEONIS, NICOLAI, *&* HVGOLINI, *qui à Sarracenis colaphis percussi, flagellis cæsi, opprobrijs illusi, & diuersis contumelijs pro Christo affecti; ad vltimum suis habitibus expoliati, ac nudi, manibus post terga ligatis, capite plectuntur.* Eadem D. Fr. Franciscus de Sosa in *Sanctoral. Seraph. fol.* 33. De eis Bartholomæus Pisanus *lib. 1. Conformit. fruct. 8. p. 2.* S. Antoninus *Histor. 3. p. tit. 24. c. 7. §. 6.* Marcus Vlysipponensis in *Chron. Minor. 1. p. lib. 4. à c. 30. vsque ad* 36. Marianus *lib. 2. c. 1.* Tosinianus *Histor. Seraphic. lib. 1. fol.* 74. *&* 75. Rebolledo *1. p. lib. 3. c. 59.* Bzouius *Annal. Eccles. Tom.* 13. *Ann.* 1227. *n.* 24. Sedulius in *Vit. S. Francisc. c. 3. §. 8.* Wadingus in *Annal. Minor. Tom. 1. Ann.* 1221. *§. 36* Cornelius à Lapide in *Commentar. ad Daniel. c. 1. §. 7.* Bosius de *Sign. Eccles. Tom. 1. lib. 7. secul. 13. c. 3.* Gonzaga *de Origin. Seraphic. 1. p.* Elzearius de *Sacr. Mont. Oliuet. lib. 2. c. 11.* Ignatius Gault *de Sanctitat. Roman. Eccles. sect. 2. c. 2.* Grauina *in Voc. Turtur. 2. p. c. 13.* Qui omnes Romani Martyrologij sequentes vestigia *h. d. fol.* 635. apud *Baronium lit. E.* eorum sanctitatem fatentur, pro vt etiam Ioannes Molanus in *Addit. ad Vsuard. fol.* 133. Dionysius Vazquez in *Martyrolog Castellan. fol.* 168. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 220. Constantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.* 138. Bachot in *Fast. Christian. fol.* 695. Eorum Acta ex Enrico Sedulio in *Histor. Seraphic. fol.* 175. damus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. DANIELIS ET SEX Sociorum Ordinis Minorum, Martyrum Septensium in Mauritania Tingintana, ex Enrico Sedulio, & aliis Scriptor.

Calabriæ degebant.

DANIEL *Minister Prouinciæ* Calabriæ, *Vir fuit mirandâ sanctitate, & martyrio illustris. Is cum Sex Fratribus Ordinis S. Francisci,* SAMVELE, ANGELO, DONVLO, LEONE, NICOLAO, *&* HVGOLINO, *impetratâ facultate ab* Helia *Generali Ministro, Beatissimi* P. Francisci *Vicario, è Tuscia in regionem Sarracenorum profectus, ad vrbem* Septam *peruenit. Vbi cum triduo mansissent apud Mercatores præcipuos Pisanos, Ianuenses, & Masilienses, verbum Dei prædicantes, in vico quodam extra vrbem Christianis Mercatoribus adsignato; sabantho inde sequenti peccata sua inter se confessi sunt, & sacrosanctam Eucharistiam admodùm reuerenter perceperunt. Vespere autem inuicem sibi lauerunt pedes, commemorantes eam Christi charitatem, quâ ille, cùm esset rerum omnium præpotens Deus, ante passionem suam lauit pedes Discipulorum suorum, sequemutuò pijs sermonibus confirmabant, & animabant. Mane die Dominico cinerem capitibus imponentes fidenter in ciuitatem ingressi sunt, confitentes D. N. Iesum-Christum, & docentes palàm; in eo solo nostram constare salutem: atque ita in mediam progressi vrbem, arguebant gentilium cæcitatem, eisque viam veritatis indicabant. Illi verò iniecto in eos manibus, comprehenderunt illos, & ad Regem suum adduxerunt, interim cedentes, flagellantes, irridentes, & conuitijs eos proscindentes. Rex vt est conspicatus rasos pilos capitum-eorum, illosque fidenter, & feruenter eloqui, insanire eos putabat, iussit tamen eos vinciri, & otidiue hac ratione affligi.*

Septam pergunt, & Christi verbum seminare incipiunt.

Christum prædicant palam.

Capiuntur.

OCTAVO *inde die, cum essent in eius productí conspectum, scisciratus est; num dicta sua reuocare velint, & abnegato Christo, Sarracenorum*

complecti

Digitized by Googl

complecti fidem. Illis id plane recuſantibus, ſuaque dicta magis etiam confirmantibus, diſertiſque verbis aſſerentibus, nullam ſalutis ſpem reliquam eis eſſe poſſe niſi in Chriſtum credant, & baptizentur; ſingulos iuſſit ſeparatim examinari, multaſq; eis, & amplas promiſſiones offerri, ſi Sarracenis morem gerere velint; quod ſi nolint, acerbiſſimæ necis minas eis intentari. Sed illi præclari amici Dei nullâ fraude ſe paſſi ſunt à ſancto propoſito reuocari: ſed per gratiam S. Spiritus in ſua fide conſtantes permanſere. Id animaduertens Iudex Arbaldus, ait ad Danielem Miniſtrum: Quid ita mori appetis homo ſtultiſſime, & tum præſentem, tum futuram vitam perdere? B. DANIEL *ſublatis in cœlum oculis, ita ei reſpondit*: O inueterate dierum malorum! Tu potius reuertere ad viuum, & verum Deum, D. N. Ieſum-Chriſtum; qui hucuſque male deceptus, & euerſus fuiſti erroribus Sathanæ, & maledicti Prophetæ tui Mahumetis. *Martyrum conſtantia.*

Tunc Iudex ille iuſſit diſtrictos in eos enſes vibrari, vt terrore frangerentur. Cernens autem nihil eos commoueri, ſed in ſua ſententia animo obſirmato perſtare, capite eos puniri præcepit. *Ad mortem damnantur.*

MOX *Fratres Sex ad pedes* DANIELIS *Miniſtri prolapſi cum lachrymis dixerunt*: Gratias agimus Deo, & tibi, Pater, quòd ad martyrij percipiendam coronam perducti ſumus; nunc ergo benedic, & bene precare filijs tuis. *At ille Vir Sanctus complexans ſingulos, & pie admodum exoſculans, eis bene precatus eſt, omneſque confortans, ita ait.* Gaudeamus omnes in Domino, diem feſtum celebrantes: adſunt enim nobis Angeli, cœli ianua nobis patet, & hoc ipſo die pariter accipiemus in martyrij corona gloriam cœleſtis Paradiſi. *Confortantur ad inuicem.*

Ducti enim ſunt in Aulam Regis, & prorſus nudi educti ſunt, vt gladio ferirentur. Ibant autem illi gaudentes ſummopere, Dominumque cum ingenti animi alacritate laudantes; perinde ac ſi ad opiparum eſſent inuitati conuiuium. Vbi autem ad ſupplicij locum ventum eſt, ſubmiſerunt ceruices ſuas, & Domino animas ſuas commendantes capitis amputatione martyrij coronam adepti ſunt. Sacra autem illa CAPITA *communita ſunt, &* CORPORA *miſere diſcerpta à pueris, & Sarracenis. Poſtea verò collecta ſunt à Chriſtianis, & honorifice tumulata* Alfondegæ. *Coronantur.*

Porrò Regis Luſitaniæ filius magnopere ea ſibi donari poſtulauit, magni beneficij loco ea habiturus, impetrauitque ea, & in Hiſpaniam *tranſtulit, vbi Deus per merita illorum multa efficit miracula, in honorem, & gloriam ſuam; vt indies magis, magiſque comperitur. Vulgus hos Sanctos reuerenter in primis habet; eorumque imagines in Templis reponens, quotannis celebritatem eorum colit. Quare Anno Salutis* M. D. XVI. *à* Leone X. *Pont. Max. id impetrarunt Patres, vt liceat ipſis quotannis ſolemnes feriæ de his Martyribus agere, quemadmodum de alijs Quinque Martyribus Franciſcanis in Ianuario fit. Libenter enim aſſenſit Pontifex, hoſque* SEPTEM *Sanctos Fratres in Martyrum numerum retulit.* *Corpora in Hiſpaniã tranſferuntur.* *In Martyrum numerum reponuntur.*

HÆC ſunt ACTA abs *Enrrico Sedulio* deſcripta, quæ etiam Laurentius Surius in *Vit. SS. Tom.* 5. *Die XIII. Octobr. fol.* 208. ſubiunxit, à quo Cornelius Graſſus, & Lipoolous *Tom.* 4. *fol.* 194. Breuiora Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol.* 645. Qui omnes, & cæteri ſuperius relati conſtanter affirmant, quòd horum SS. Corpora Infantis Portugalliæ miniſterio in *Luſitaniam* tranſlata, & honorifice condita, miraculiſque clara requieſcunt. Quod & fatetur P. Vaſconcellos in *Deſcript. Portugall. fol.* 495. Quibus adſtipulatur etiam circa hanc *Tranſlationem* Petrus Rodulfus Toſſinnianus *d. Hiſt. Seraph lib.* 1. *fol.* 75. his verbis: *Poſt aliquandiu à Filio Regis Luſitaniæ in* Hiſpaniam *tranſlata ſunt, inſignibuſque miraculis celebrata.* *Probatur Corporum Tranſlatio in Hiſpaniam.*

De DIE verò & *Anno* martyrij apud minores anceps diſceptatio eſt, aſt inter melioris notæ Scriptores, ſequendo S. Antonini veſtigia, conuenit agoniſaſſe *Die X. Octobris* Anno M. CC. XXVII & propter *Octauam* B. P. Franciſci, diem dilatum ad *III. Idus Octobris*; ſic apud Arturum *d. fol* 471. §. 2. *Dies & Annus quis?*

Digitized by Google

PRIDIE IDVS
Octobris.
DIES XIV.

A. DEOBRIGE *in Hispania* SS. SATVRNINI, *&* LVPI *Martyrum, qui cùm Christo nomine dato, eius fidem confiterentur strenui, in carcerem coniecti, & variis cruciatibus expositi ad palmam martyrio vnanimes cucurrerunt.*

B. CORDVBÆ *in Hispania Batica* SS. LVPI, *&* AVRELIÆ *Martyrum, qui ex vrbe* Illipâ *in* Bæturia *oriundi, coniuges* Italiam *accessere, sed ob Christi fidem à* Nerone *Imperatore per insidias intercepti, patriam repedantes, & Christiani inuenti, &* Cordubam *Regionis caput adlati, ibidem martyrio coronantur.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTVS SATVRNINVS, *&* LVPVS *Martyres Deobrigenses in Hispania.*] Venerabilis Beda in *Martyrolog.* ad hunc diem licet tantum de LVPO egerit, attamen Episcopus Equilinus in *Catalog SS. lib.* 11. *c.* 130. *n.* 288. & cæteri recentiores de vtroque scripsere, pro vt etiam Martyrologium Romanum *h. d. fol.* 637. sequenti clausula: *Item Sanctorum* SATRVNINI, *&* LVPI, & ibidem Cæsar Baronius *lit. E. d. fol.* 637. Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 169. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 221. Ieronymus de la Higuera in *MS. Hispan. fol.* 50. Constantius Felicius in *Ital. fol.* 140. 2. *p.* Locum agonis nullus præfatorum profert; eos apud *Deobrigam Hispaniæ* passos Flauius Dexter in *Chron Ann.* 285. recenset, his verbis: DEOBRIGÆ *in* Hispania *Sancti Martyres* LVPVS *&* SATVRNINVS. Quo loco Biuarius *n.* 11. *fol.* 302. de loco passionis disputat, & licet enumeret duas olim vrbes extare in Hispaniæ circulo huius nominis, alteram in Vettonibus veteris Lusitaniæ, non longè à Tago flumine. Alteram in *Autrigonibus* populis Regni Nauarræ, quo loci nunc TAFALLA est, & ipse non audet affirmare in qua harum vrbium SS. Martyres coronati fuerint, cùm *Dexter* minime exprimat. Cuius sententiam & Nos sequentes, sub silentio situm martyrij relinquimus. Hoc tantummodo affirmantes, eos agonizasse apud *Deobrigam* vrbem antiquissimam *Hispaniæ*. Forte apud *Cæsarobrigam* in *Vettonibus* vbi hodie OLIVA iacet, quæ, vt ex ipso Dextro in *Chron. Ann.* 407.

Quo loco passi?

Deobriga, quæ?

n. 2.

Digitized by Google

n. 2. *fol.* 423. apparet, dicta fuit *Cæsarobriga* ; & cùm Romani adulationis ergo, suos Cæsares, Deos, & Diuos appellitassent, idem fuit dicere *Cæsaris-Briga*, ac *Dei-Briga*, postposita nomine vetusto *Hispaniarum* BRIGA, quæ dictio vrbem significabat. Vt passim à Nostris Scriptoribus circumfertur. Hæc de hisce SS. Martyribus inuenire potuimus, cætera Deus scit, qui eos feliciter coronauit.

SS. LVPVS, & AVRELIA *Martyres Cordubenses in Hispaniæ Bætica.*] Eos inter Sanctos *Cordubenses* in *Hispania* enumerant Venerabilis *Beda*, & *Vsuardus*, hac serie: CORDVBÆ *in* Hispania *Sancti* LVPVS, & AVRELIA. Inter Martyres posuit Philippus Ferrarius in *Catal. General. SS. h. d. fol.* 402. sequenti periodo: CORDVBÆ *in* Hispania *Sanctorum Martyrum* LVPI, & AVRELIÆ. Illorum memoriam repetunt ex Nostratibus Scriptoribus Ambrosius Morales *Histor. Hispan. Tom.* 1. *lib.* 10. *c.* 25. *fol.* 381. Ioannes Marieta in *Histor. SS. Hispan. lib.* 2. *c* 29. *fol.* 47. & *lib.* 4. *c.* 48. *fol.* 109. Martinus de Roa *Histor. SS. Cordubens. fol.* 139. *col.* 2. Basilius Sanctorus in *Flor. SS. Tom.* 1. *Die XIV. Octobr fol.* 224. *col.* 4. De eis in *Codice MS. Gothico* Auli Hali adest sequens Epigramma à *Cypriano* Archipresbytero *Cordubensi* conscriptum: *Martyrologia.* *Scriptores.*

Corduba LVPPE *tuos veneratur prouida sacros*
Artus, & AVRELIÆ *coniugis vltro simul:*
Insidias fugiens fallacis vterque Neronis,
Italiam linquens, quæris in vrbe lares.
Illipa *vos capit alnmnos* Bæturica; *sed post*
Corduba *vos felix martyrioque rapit.*
Qualibet vrbs simul exhinc computabitur ingens;
Illa pro vt cuna; Ista pro vt tumulus.

Ex quo carmine plura quæ latuerunt huc vsque Scriptores Nostros, manifestantur, vt inposterùm qualis fuerit horum Sanctorum Martyrum origo, martyrium, tempus, & locus agonis agnoscatur. Ideò & Nos Sanctorum obsequio, tanquam conciuium ACTA compaginare compellimur; ne cum in aliorum rebus gestis defatigamur, in Nostrorum actionibus deficiamus.

ACTA SS. LVPI, ET AVRELIÆ Coniugum Martyrum Cordubensium in Bætica Hispaniæ, Ex Cypriano.

LVPVS, & AVRELIA *coniuges, origine* Hispani, *ex* Ilipensi *vrbe* Bæturiæ Turdulorum, *inter Anam, & Bætim sitâ, progeniti, cùm Apostolorum* Hispanias *lustrantium, & Euangelij verba prædicantium tempore, nomina Christo dedissent, fidemque Catholicam amplexi, Sanctos Apostolos Italiam vsque sequerentur, quorum doctrinâ imbuti, felices in religione spirassent odores; euenit, quòd impurissimus, & omnium ferocissimus Imperator Claudius Nero aduersus Christi seruos sanctissimam persecutionem excitaret, ita vt ipsos Sanctos Apostolos, fideique Magistros, Romæ, martyrio coronaret, pedisequosque ad internecionem crudelissime fatigaret, ipsi Sancti Coniuges Satellitum minis exterriti, Italiam deserere, & in patriam repedare decreuêre. Qui* Ilipam *ingressi, & inde* Cordubam, *prouinciæ caput ingressi, cùm iam ibidem persecutio Neroniana vigeret, à satellitibus tenti, & ad tribunal producti, cùm fidem Christi abnegare, & Idolorum cultum concedere noluissent, varie excruciati, & immanibus tormentis summissi, tandem martyrio coronati, animas Creatori suo alacriter tradiderunt,* Pridie Idus Octobris, *Anno Domini* LXX. *Quorum* *Origo.* *Ab Apostolis conuertuntur.* *Neronis persecutionem fugiunt.* *Corduba coronantur.*

Sepeliuntur, & venerantur.

sacra Corpora *à fidelibus honorifice susceptа, & in loco honesto repositа, per aliquot secula latuerunt, donec datâ Ecclesijs pace erutа, & fidelium* Corduben sium *deuotione honestius collocata, ab antiquis temporibus, ab vsque Sarracenorum captiuitate fuerunt deuotissime venerata.*

HÆC Nobis hocce Carmen Sepulchrale ACTA suppeditauit genuina, quorum ecphrasim ex ipso Epigrammate probatam inueniet Lector; licet inibi nihil de Apostolis actum, sed illo seculo nullus præter Apostolos, post IACOBVM Nostrum prædicauit, ideo eorum concionibus ad fidem conuersos Martyres Nostros addidimus, vt relatio rerum gestarum plenius confirmetur.

Topographia.

ILIPA. Vrbs vetustissima *Bæticæ*, in *Bæturia Turdulorum*, de qua plura diximus supra *Tom.* 3. *Die X. Iun. fol.* 479. & pleniori calamo hoc *Tom.* 5. *Die XIV. Septembr. lit. B.* vbi monimenta vetustiora vrbis huius appinximus, de qua tanquam de *Patria* mea olim in *Not. ad Aul. Hal de Aduent. S. Iacob. in Hispan. fol.* 49. hocce subiunximus honorarium Carmen, quod alibi dabimus. Hodie CALAMEA *dela Serena*, dicitur. Audi igitur Carminis exordium.

Vrbs quæ conspicitur, quæ nunc sit dicito: Nonne
ILIPA *Bæturico gens memoranda solo.*
Nonne hanc (vt fama est) Argiua ab origine quondam
Egregius sophia Turdulus incoluit?
Nonne hic belligeros, certo dedit omine, alumnos
Millesios Mauors? Militis vrna canat.
Nonne hic, ardenti ceu fulmine, Scipio Lusos
Edomat, & populos depopulatus abit?
Nonne hic Augusto Ciues tunc stemmate freti
Trajani Genio, marmora docta vouent?
Nonne hic Templa colunt Vestæque, Patrique Lyæo,
Vnde focum Virgo, Nebrida Mœnas amat?
Nil dubium: toto hæc illustrior vbere gleba
Vrbs erecta potens, Vrbis, & Orbis amor.

Cætera quæ hic desiderantur ad *Epigrammatis* complementum inueniet eruditus in *Not. ad Hal. d. fol.* 49. & alibi fortassis integrum excribemus. Nam hic dicta sufficiant.

IDVS OCTOBRIS

DIES XV.

A. ARGENTORATI *in Germania* S. AVRELIÆ *Virginis & Martyris* B. Agathopæi, *Augusti Liberti, ex* Gallæcia *Hispaniæ oriundi filiæ, quæ ab Apostolo* IACOBO *Hispaniarum Magistro cum Patre, & soro-*

re

re ad fidem conuersa, fidei regulas viriliter est amplexa, pro quarum obseruantia ad martyrij coronam accessit.

B. ABVLÆ *in Hispania* S. THERESIÆ *Virginis, quæ ibidem hoc seculo nascens,* ALBÆ *in* Salmanticensi *diœcesi ad æternum admirabilis properauit. Ilhinc infantiâ* Carmeli *iugera cothurnata transcendit, ex cuius vertice Fratrum, & sororum Mater & Magistra descalciata descendit, illis tabulas arctioris legis, velut alter Moyses silice sculptas exscribens. Isthinc ad æternæ beatitudinis præmium virtutibus cumulata, ad Lybanum è Carmelo properat coronari.*

C. ROMÆ *viâ Aurelia* S. FORTVNATI *Martyris, Cuius sacra pignora in Monasterio fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum* Vallisoletano, *deaurato sacrophago inclusa, honorifice requiescunt, & summâ pietate veneranturur.*

NOTÆ.

SANCTA AVRELIA *Virgo, & Martyr Argentoratensis in Germania.*] Eam, alteram fuisse ex filiabus *S. Agathopæi*, Augustorum Liberti, origine *Hispani*, ex *Gallæciæ* Prouincia oriundi, & Martyris *Antiochensis*, satis abunde diximus supra *Tom.* 2. *Die XXV. April. fol.* 756. vbi ex Iuliano Archipresbytero Toletano in *Aduersar. n.* 410. *fol.* 92. probauimus, *S. Agathopæum* parentem cum duabus filiabus, nominibus AVRELIIS, fuisse conuersum à IACOBO Hispaniarum Apostolo; quarum altera *Anagniæ* in Italia, die XXV. *Septembris*, de qua Nos supra *hoc Tom.* 5. *lit. A.* rationem dedimus: Altera *Argentorati* in Germania, martyrio coronatæ Sponso spiritus tradidere. Huius Nostræ memoriam repetit hac die Molanus in *Addit ad Vsuard. fol.* 174. à quo Baronius in *Martyrolog. Roman. fol.* 638. *liter. G.* Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 169. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 221. *col.* 2. Petrus Galesinius in *General. fol.* 143. Qui huius, & alterius AVRELIÆ originem, & Acta noscere desiderat, adeat *Iulianum*, & Nos in locis superius præscriptis. Andreas Saussay in *Martyrolog. Gallican. Tom.* 2. *h. d. fol.* 741. agit de alia AVRELIA Ratisbonensi, sed hæc à Nostra quantum distet, temporum, passionis, & situs significatio discernit. *A. Origo. Martyrologia.*

S. THERESIA *Virgo Abulensis.*] Testis est simul & præco totus Occidens eius nunquam occasuræ gloriæ. Vix teneris insistebat solo plantis, cùm & longam, & asperam aggressa est viam, per immensam Libyes arenam; tantùm hæc pedes non retardauit suos. Stadium sibi proposuit ad cursum adhuc puella, nulli Athletarum emensum. Desijt Africa sua mirari monstra, admirata in Virgine maius virtutis Hispaniæ. Ausa hæc fuit cum paruulo fratre, quasi Bellona cum Marte, indicere barbaris nationibus bellum: vocula pro classico fuit, contulit signa, commouit pila, prodiga in paruo corpore magnæ animæ; Reliquit in itinere tenuia pedum vestigia, sed fixa firmiter ad laudem. At quid aget, cùm accesserit robur ætati? Nempe agmen inuictum instruet, laureatum referet. *B. Elogium.*

feret. Sed & Mineruam scientiarum parentem superauit Virago, quantùm illa humana, ista diuina cognouit. Perpulchre vtriusque cognitionem descripsit Poëta quidam hocce Epigrammate, vbi Nostræ Matris diuinam doctrinam, mente quæsitam, & diuinitus inditam, significauit, sic:

Mortales hebetant mentes, nisi corpora tangant,
Si sacro aduersa lumina sorte carent.
Nam Pater expressa resplendet imagine Verbi,
Et rerum in verbo semina cuncta latent.
Ast quia res nequeunt, speculo prohibente, videri,
Et Superis solùm hoc tetigisse licet;
Indita sola Dei sapientia munera mentem
Humanam ad Superos euehit vsque choros.
Ergo TERESA *solo residens sacra flumina gustat,*
Mente bibunt Superi, mente TERESA *bibit.*
Sic Natus, sic Virgo sapit, sic lumina prima
Mundi, sic Mater Virgo TERESSA *sapit.*

Hinc abs Angelorum multiplicibus choris, è cœlis dilabentibus, & coronis floridis candidis, & purpureis stipatis, lauream Doctoratus, & Magisterij gestantibus, *S. Matris* caput redimitum legimus in hocce Dialogico carmine.

Quis chorus hic? Quorsum tot ab æthere manant
Lilia? Doctori candida serta parant.
Quais studuit libris? Quo præceptore? Loco ve?
Mente, Deo, cœlis, est Liber, Aula, Deus.
Sed quorsum gemino candescit laurea flore?
Est pariter Virgo. Quid sine morte rubor?
Martyrium subijt affectu; qua flamma relucet
Pectoris. E terris quo volat? Astra petit.
Quid fugit in cœlos? Hominum sapientia vana est,
At verò cœlestis, qua beat vna viros.
Ergo TERESSA *Poli Doctor monumenta Sophiæ*
Indita, qua Sponsus contulit, illa refert.

Sed & encomium quo *S. Mater* luminare stelliferum auxit in *Carmeli* stemmate descripsit alius Poëta non inuenustus, in Carmine, vbi Montem depingens, & duplicem stellam in vertice describens, aliamque in medio Montis candidam intuens, ita *Carmeli stemma*, & stellarum significationem descripsit:

Carmelli Triplici decoratur Sydere vertex.
Astra cacumen habet verticis, Astra basis.
Carmelli signant cultores Sydera, cultor
Arua Triplex coluit; lux fouet inde Triplex.
Collis vtrinque faces gemina, qua culmina cingnt
Suspicor Heliam, te que Elisee notant

Infima

Infima Montis habet quod Sydus præstat vtrumque,
Alta tenet Montis culmina, luce beat
Hoc TERESA, *Sacri radice inde insita Collis,*
Tum quia planta simul Montis, & vna parens.
Fulmina Carmelle haut metuas, vllas ve ruinas,
Si vertex imo cum pede Sydus habet.
Quis timeat? Radiant nam quæ tua culmina tanto
Sydere; Sydereas quis neget esse plagas?

Sed quia prolixum esset elogia tantæ *Matris* referre, quibus ab vniuersis Catholicis Scriptoribus, & Poëtis, Chronographisque eius extollitur Sanctitudo, ideo ad alia pergo, & in primis Martyrologium Romanum ab *Vrbano* VIII. Pont. Max. editum *Moguntiæ*, *Anno* 1631. *h. d. fol.* 638. hoc illam celebrat elogio: *Albæ* S. TERESIÆ *Virginis, Fratrum, & Sororum Ordinis Carmelitarum arctioris obseruantiæ Matris, & Magistræ.* Conueniunt Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Die V. Octobr. fol.* 389. P. Ieronymus de la Higuera in *MS. Martyrol. Hispan. Die V. Octobr. fol.* 50. De ea Gualter. in *Chronolog. Secul.* 16. *Ann.* 1582. Aubertus Myræus in *Bibliotbec. Sacr. Tom.* 2. *c.* 158. *fol.* 176. & alij innumeri, quorum referre catalogum erit prolixum. Eius ACTA ex Tabulis Ecclesiæ Romanæ, & Bulla Canonizationis dabimus. *Martyrologia.*

ACTA S. THERESIÆ VIRGINIS, Ordinis Carmelitani arctioris obseruantiæ, Matris, & Magistræ, ex Bulla Canonizationis.

GREGORIVS EPISCOPVS, SERVVS Seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

OMNIPOTENS *sermo Dei, cùm de sinu Patris ad hæc inferiora descendisset, vt eruret nos, de potestate tenebrarum, completo dispensationis suæ tempore, transiturus de hoc mundo ad Patrem, ad propagandam per totum terrarum Orbem, electorum suorum, Ecclesiam, quam sanguine suo adquisiuerat, eamque verbo vitæ erudiendam, ad confutandam sapientium sapientiam, & destruendam omnem altitudinem, quæ aduersus Deum extollebatur, non multos nobiles elegit, nec multos sapientes, sed contemptibiles mundi; qui non in sublimitate sermonis, nec in humana sapientiæ verbo, sed in simplicitate, & veritate ministerium suum, ad quod à diebus æternitatis prædestinati erant, adimplerent: in sequentibus vero generationibus, cum iuxta præordinata tempora plebem suam per seruos suos fideles visitare dignatus est, plerumque parnulos, & humiles assumpsit: per quos Catholicæ Ecclesiæ ingentia præstaret beneficia: quibus ipse iuxta verbum suum abscondita à sapientibus, & prudentibus Regni cœlestis mysteria reuelaret: eosque supernorum charismatum donis adeo illustraret, vt omnium virtutum ac bonorum operum exemplis, Ecclesiam fouerent, ac signorum gloria clarificarent: in diebus vero nostris fecit salutem magnam in manu fœmina: suscitauit enim in Ecclesia sua, veluti nouam Debboram,* TERESIAM *Virginem. quæ postquam mirabili victoriâ, carnem suam perpetua virginitate, mundum admirabili humilitate, & cunctas adinuentiones Diaboli multis, maximisque virtutibus superasset, excelsiora moliens, & virtutem sexus, animi magnitudine, supergressa, accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum, & instruxit exercitus fortium: qui pro Domo Dei Sabbaoth, & pro lege eius, & pro mandatis*

Quos elegit Deus ad fundationem Ecclesiæ?

Nomen virginit.

Digitized by Google

datis eius, armis ſpiritualibus decertarent: quam Dominus ad tantum opus peragendum abundanter replenit ſpiritu ſapientiæ, & intellectus, & theſauris gratiæ ſuæ adeo illuſtrauit, vt ſplendor eius, tanquam ſtella in firmamento, fulgeat in Domo Dei, in perpetuas æternitates: dignum igitur & congruum exiſtimauimus, vt quam Deus, & Vnigenitus Filius eius, Dominus Noſter IESVS-CHRISTVS, *quaſi ſponſam ornatam corona, & decoratam monilibus ſuis in gloria miraculorum plebi ſuæ manifeſtare dignatus eſt: Nos quoque pro Paſtorali ſolicitudine noſtra in Vniuerſali Eccleſia, cui (licet meritis minime ſuffragantibus) præſidemus, tanquam ſanctam, & electam Dei, colendam, & venerandam Apoſtolica auctoritate decreuerimus, vt omnes populi confiteantur Domino in omnibus mirabilibus eius, & cognoſcat omnis caro, quoniam non defecerunt in diebus noſtris miſerationes eius, qui (quamuis peccatis noſtris exigentibus) viſitet nos in virga indignationis ſuæ, non tamen contingat in ira ſua miſericordias ſuas, dum in afflictionibus noſtris nouis nos præſidijs munit, & amicos ſuos multiplicat, qui Eccleſiam ſuam meritorum, & interceſſionum ſuffragijs protegant, ac defendant, atque, vt vniuerſi Chriſti fideles intelligant, quam abunde in ancillam ſuam effuderit Deus de ſpiritu ſuo, ac propterea erga ipſam deuotio indies augeatur, inſigniores quaſdam eius virtutes, & aliqua ex magnalibus, quæ in manu eius operatus eſt Dominus, his literis duximus inſerenda. Nata eſt* TERESIA Abulæ, *in Regno* Caſtellæ, *Anno ſalutis humanæ* M. D. XV. *Parentibus, vt genere præclaris, ita etiam vitæ integritate conſpicuis, à quibus in timore Domini educata, admirandum futuræ ſanctitatis, in tenerrima adhuc ætate, ſpecimen dedit: Nam cum Sanctorum Martyrum* ACTA *perlegeret, adeo S. Spiritus igne cor eius intra eam concaluit, vt cum fratre germano etiam puero, domo aufugerit, vt in Africam traijceret, vbi ſanguinem ac vitam pro teſtimonio Ieſu-Chriſti profunderet. Sed occurſu patrui reuocata, cum optimam ſortem ſibi ereptam eſſe ingibus lachrymis deploraret, ardens martyrij deſiderium eleemoſynis, alijſque operibus compenſauit. Sed cum ad Vigeſimum ætatis annum peruenisſet, Chriſto ſe totam deſpondit, & vocationem, quâ ab eo vocata erat aggreſſa, ad Moniales S.* MARIÆ *de Monte Carmelo Ordinis mitigati ſe contulit, vt plantata in Domo Domini, in atrijs Domus Dei Noſtri floreret. Profeßione itaque in eo Monaſterio emiſſâ, cum per Duodeuiginti annos grauiſſimis morbis, ac varijs præterea tentationibus vexata eſſet, nulliſque ſupernis conſolationibus reficeretur, adeo inuictè adiuuãte Domino omnia pertulit, vt probatio fidei illius omni pretioſior auro, quod per ignem probatur, inuenta fuerit, in laudem, & gloriam, & honorem, in reuelationem Ieſu-Chriſti. Et quoniam ad erigendum ſublime Chriſtianarum virtutum ædificium, fidei fundamẽtum ponendum fuit, illud adeo ſtabile, ac inconcuſſum* TERESIA *collocauit, vt iuxta verbum Domini comparanda ſit viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram: eâ etenim firmitate ſacroſanctã Eccleſia Sacramenta, cæteraque Catholicæ Religionis dogmata credebat, & venerabatur, vt maiorem, prout ipſa ſæpius teſtificabatur de qualibet re certitudinem habere non poſſet. Hac fidei lucernâ illuminata D. N. Ieſu-Chriſti Corpus in ſacratiſſima Euchariſtia mentis oculis adeo clare intuebatur, vt aſſereret nihil eſſe quod inuideret eorum beatitudini, qui corporeis oculis Dominum conſpexiſſent. Tantum autem viuæ ſpei in Domo collocauerat, vt iugiter deploraret, quod tandiu in præſenti mortali vita detineretur, quæ ſibi impedimentum offerret quominus ſemper cum Domino eſſet. Nec raro dum in corde ſuo cæleſtis patriæ gaudia recogitabat, mente excedebat, & ad eorum fruitionem in carne rapiebatur. Sed inter cæteras* TERESIÆ *virtutes, præcipue emicuit dilectio Dei, quæ adeo in corde eius exarſit, vt Confeſſarij ipſius* TERESIÆ *charitatem, tanquam non hominis, ſed Cherubin propriam admirarentur, & celebrarent. Quam etiam Dominus Noſter Ieſus-Chriſtus multis viſionibus,*

Origo, natiuitas & parentes.

Puellula martyrij deſiderio exardet.

Sed Monaſterium Carmelitarum ingreditur.

Eius fides.

Eius ſpes.

Dei dilectio.

& reuelationibus mirabiliter auxit: quandoque enim data dextera, clauoque oſtenſo illam in ſponſam ſuam adoptauit, atque his verbis alloqui dignatus eſt: Deinceps vt vera ſponſa meum zelabis honorem, iam ipſe ſum totus tuus, & tu tota mea. *Aliquando etiam Angelum vidit, igneo iaculo ſibi præcordia tranſuerberantem: ex quibus cæleſtibus donis diuini amoris flamma in eius corde adeo exæſtuabat, vt maxime arduum votum, à Deo edocta, emiſerit, efficiendi ſemper quidquid perfectius eſſe, & ad maiorem Dei gloriam pertinere intelligeret. Quin etiam poſt mortem cuidam Moniali per viſum manifeſtauit, ſe non vi morbi, ſed ex intolerabili diuini amoris incendio, vita exceſſiſſe. Sed quam perpetua charitate proximum dilexerit, multis argumentis manifeſtum fuit; Sed præſertim ex ardenti deſiderio, quo animarum ſalutem deſiderabat: Infidelium enim, & Hæreticorum tenebras perpetuis lachrymis deflebat, ac pro illorum illuminatione, non ſolum iuges ad Deum preces fundebat, ſed & ieiunia, & flagellationes, ac alias carnis macerationes offerebat. Propoſuit ergo S. Virgo in corde ſuo, nullum diem ſine charitatis officio tranſigere, in quo etiam Deus ipſi auxilium præſtitit; nunquam enim ei defuit, ipſo largiente, exercenda charitatis occaſio. Mirabiliter enim imitata eſt D.N. Ieſum-Chriſtum in dilectione inimicorum: nam cum ingentes pateretur perſecutiones & aduerſitates, diligebat tamen perſequentes, & orabat pro his, qui oderant ſe: quinimo detrimenta, & offenſiones, quas perpetiebatur, amoris, & charitatis ipſi eſcam miniſtrabant, adeo vt Viri graues dicere ſolerent*, Qui amari à TERESIA vellet, damno, aut iniuria, vt eam afficeret, oportere. *Vota vero quæ in profeſſione Religionis Deo vouerat, maxima cura, ac diligentia reddidit: nec enim tantummodo omnes exteriores actus Superiorum arbitrio, maxima cum humilitate ſpiritus perficiebat; ſed firmiter etiam in corde ſuo conſtituit eorum voluntati omnes etiam cogitationes ſuas ſubijcere, cuius etiam rei egregia exempla reliquit; nam D. N. Ieſum-Chriſtum ſibi ſæpius apparentem, aliquando à Confeſſarijs iuſſa, qui deluſam ab Angelo tenebrarum ſuſpicabantur, humiliter irriſit, ſpreuitque; ſed non ſine magno tam profundæ obedientiæ premio: quin etiam volumen, quod in Cantica Canticorum inſigni pietate refertum ſcripſerat, vt Confeſſario obtemperaret, flammis iniecit. Dicere autem ſolebat, ſe in diſcernendis viſionibus, ac reuelationibus decipi poſſe, in obedientia vero Superioribus præſtanda falli non poſſe. Paupertatem autem adeo dilexit, vt non ſolum labore manuum ſuarum victum ſibi compararet, ſed ſi quam Monialem vilioribus indutam veſtimentis conſpexiſſet, illico ſua cum illius commutaret, ac ſi quando ſibi neceſſaria deficerent, mirifice lætaretur, & exultaret, gratiaſque Deo ageret, tanquam inſigne aliquod conſecuta beneficium. Sed inter cæteras eius virtutes, quibus quaſi ſponſa à Deo ornata mirifice excelluit, integerrima effulſit caſtitas: quam adeo eximie coluit, vt non ſolum propoſitum virginitatis ſeruandæ à pueritia conceptum, vſque ad mortem perduxerit; Sed omnis expertem maculæ Angelicam in corpore, & corde ſeruauerit puritatem. Quas adeo inſignes virtutes mirifica humilitate cordis ornabat. Cum etenim indies diuinis chariſmatibus anima eius impinguaretur, ſæpius exclamabat ad Dominum*, vt beneficijs in eam ſuis terminum ſtatueret, nec tam cito ingentium ſcelerum obliuiſceretur. *Contumelias verò, & irriſiones ardentiſſime ſitiebat, ac non ſolum humanos honores, ſed noſci quoque ab hominibus abhorrebat. Inuictam huius S. Virginis patientiam, illa vox atteſtatur, qua ſæpius ad Dominum exclamabat*: Domine aut pati, aut mori. *Præter hæc omnia diuinæ beneficentiæ munera, quibus hanc dilectam ſuam, quaſi pretioſis monilibus decoratam eſſe voluit Omnipotens, alijs etiã gratijs, & donis abunde ipſã locupletauit. Adimpleuit enim eam ſpiritu intelligentiæ, vt non ſolum bonorum operum in Eccleſia Dei exempla relinqueret, ſed & illam cæleſtis ſapientiæ imbribus irrigaret, editis de myſtica Theologia, aliiſque etiam, multâ pietate refertis*

Arduum eius votum.

In proximum charitas.

Inimicorum dilectio.

Perfectio impletionis votorum.

Scripſit volumen in Cantica.

Paupertatis votum rigide obſeruat.

Et Caſtitatis.

Inuicta eius patientia.

Digitized by Google

Libellis; ex quibus fidelium mentes vberrimos fructus percipiunt, & ad superna patriæ desiderium maxime excitantur; quibus cœlestibus instructa, ac illustrata muneribus, opus aggressa est, maximum quidem, & cuicumque difficillimum, sed Ecclesiæ Christi perquam vtile, ac proficuum: reformationem enim exorsa est Ordinis Carmelitani; illudque non solùm in Mulieribus, sed & in Viris egregie præstitit, ædificatis non modò per vniuersas Hispanias, sed & per alias etiam Christiani Orbis partes, tàm Virorum, quàm Mulierum Monasterijs, sine pecunia, sine prouentibus, de sola Dei misericordia præsumens: nec modò omnibus humanis destituta auxilijs, sed aduersantibus plerumque, ac contradicentibus Principibus, & Potestatibus sæculi: quæ tamen Domino opus suum confirmante, radices miserunt, incrementum susceperunt, & demùm in Domo Dei vberes prouentus fructificauerunt. Tantas virtutes TERESIÆ *plurimis, dùm adhuc viueret, & in humanis ageret, miraculis Deus illustrauit, quorum nonnulla præsentibus literis duximus inserenda. Cùm in Conchensi diœcesi maxima esset frumenti penuria, atque in Monasterio* de Villa-Noua de la Xara, *vix tantùm farinæ reciperetur, vt per integrum mensem ad victum Decem & Octo Monialium satis esset, huius S. Virginis meritis, & intercessione Deus Omnipotens, qui sperantes in se enutrit, eam adeò abundare fecit, vt quamuis per Sex menses, ex ea affatim panes ad refectionem ancillarum Dei fierent, nunquam tamen vsque ad nouas fruges diminueretur. Graui erysipelate in vultu, ac febri afflictabatur* Anna à Trinitate, *Monialis Conuentus* Medinæ de Campo, *cui* TERESIA *primùm blandita, deinde læsa membra leuiter attrectans, inquit*: Bono animo sis filia, Deus vt spero te hoc morbo liberabit. *Statimque febris, omnisque morbus ab ea abscessit.* Alberta *eiusdem Monasterij Priorissa pleuritide, ac febre, non absque vitæ periculo, laborabat; at S. Virgo tacto latere, quod morbo vrgebatur, eam sanam esse pronunciauit, ac surgere iussit: illa perfecte sanata, statim è lecto exilijt laudans Deum. Adueniente demùm tempore, quo pro tot laboribus pro diuino honore exhaustis, ac tot bonis operibus in Ecclesiæ vtilitatem perpetratis, coronam decoris de manu Dei esset receptura, graui morbo* ALBÆ *decumbens, cùm toto infirmitatis tempore frequentes, ac pene admirabiles de diuina charitate cum sororibus sermones habuisset; sæpius gratias Deo agens, quod se Catholicæ Ecclesiæ aggregasset, commendans tanquam præcipua bona, paupertatem, ac debitam præpositis obedientiam; accepto humillime, ac cum cœlesti prorsus charitate sacro peregrinationis suæ viatico, ac Extremæ Vnctionis Sacramento, Christi Crucifixi effigiem manu tenens, ad cœlestem patriam euolauit. Pluribus vero signis manifestauit Deus, quàm sublimem gloriæ gradum* TERESIÆ *elargitus in cœlis esset: Multæ etenim Moniales, Religiosæ, ac timentes Deum viderunt decorem gloriæ eius. Alia etenim conspexit supra tectum Ecclesiæ, & in choro, & super decumbentis cubiculum multitudinem cœlestium luminarium. Alia Christum Dominum magno coruscantem splendore, & ingenti Angelorum frequentiâ circumdatum, eius lecto assistentem. Alia plurimos albis amictos vestibus ipsius cellam ingredientes, ac cubili circumfusos. Quædam etiam in ipso transitus momento candidam columbam ex ipsius ore in cœlum euolantem. Alia splendorem, crystalli instar, fenestra egredientem vidit. Quin etiam quædam arbor calce, ac macerie obstructa, ac etiam dudum arida, quæ cubiculo proxima erat, præter omnem temporis, & naturæ rationem, repente floribus onusta, in ipsa transitus horâ apparuit.* Corpus *exanime speciosissimum, ac nullâ rugâ contractum, ac miro decoratum candore apparuit, at vnà cum vestibus, ac linteolis, quibus ægra vsa erat, omnibus admirantibus mirifice spirans odorem. Multa etiam magnalia, quæ meritis Ancillæ suæ operatus est Deus, ipsius in Paradisum transitum exultabilem reddiderunt. Quædam etenim Monialis dudùm capitis, & oculorum infirmitate laborans, apprehensâ mortuæ Virginis manu, ac capiti, oculisque admotâ, statim conualuit. Altera eius*

Ordinis Carmelitani reformationem exorditur.

Frumentum non deficit Monialibus in necessitate.

Monialem erysipelâ laborantem tactu sanat.

Et aliam pleuritide afflictam.

Moritur.

Varia de eius glorificatione testimonia.

Miracula post eius transitum.

exosculatis

Digitized by Google

exoſculatis pedibus ſenſum odoratus amiſſum recuperauit. & corporaliter odorem vnguentorum, quo ſacroſanctum eius Corpus à Domino perfuſum erat, percepit. CORPVS eius abſque vllo medicamine ligneo loculo incluſum, alte effoſſâ ad Sepulturam humo, ac ingentibus lapidibus, & calce oppletâ ſcrobe ſepultum eſt. Sed è ſepulchro eius odor adeo ingens, ac mirificus emanabat, vt decretum fuerit ſacrum Corpus exhumare, atque illud ſane integrum, ac incorruptum, ac flexibile, ac ſi nuper tumulatum fuiſſet, repertum fuit, odorato liquore circumfuſum, quo perenniter vſque in præſentem diem, Deo Ancillæ ſuæ ſanctitatem iugi miraculo atteſtante, deſudat. Quare alijs veſtibus indutum, nouâque arca incluſum, cùm priora computruiſſent, eodem loco conditum fuit: lapſoque Triennio, cùm rurſus ipſius monumentum aperiretur, vt ſacrum pignus Abulam aſportaretur, ac deinceps frequenter iuſſu Delegatorum Apoſtolicorum inuiſeretur, ſemper incorruptum, ac tractabile, eodem odore, ac liquore perfuſum apparuit. Sed & procedentibus temporibus manifeſtauit Deus hominibus gloriam ſuam, præſtitis per interceſſionem Ancillæ ſuæ frequentibus beneficijs, his qui fideliter eius precibus ſe commendaſſent. Puer etenim quidam Quadriennis adeò contractus, ac detortus erat, vt nec pedibus inſiſtere, nec cùm iaceret, corpus mouere poſſet, eaque infirmitas, cum illi à natiuitate fuiſſet, nullumque afferret doloris ſenſum, incurabilis prorſus videbatur; cumque per Nouem Dies ad cubiculum, quod viuens S. Virgo inhabitauerat, allatus fuiſſet, ſenſit in ſe virtutem venientem, ac repente ſanus, ac validus, ac ſuis pedibus ambulans, ſtupentibus cunctis, cæpit diffamare ſe à Matre TERESIA de IESV perfectam ſanitatem fuiſſe conſecutum. Sæuiſſimis doloribus per biennium cruciabatur Anna à S. Michaële Monialis, tribus cancris pectus eius adeò affligentibus, vt non ſolùm ſomni expers eſſet, ſed nec collum flectere, nec brachia poſſet attollere: cumque particulam Reliquiarum S. TERESIÆ ſuper pectus appoſuiſſet, & toto cordis affectu ſe eius patrocinio commendaſſet, non ſolum omnis euanuit plaga à corpore eius; ſed & aliâ etiam, quam in corde diu habuerat, infirmitate, libera momento temporis effecta eſt. Adeò vexabatur Franciſcus Perez Parochialis Eccleſiæ Rector apoſtemate, quod in os pectoris inſederat, vt brachio etiam contracto, à celebratione ſacroſancti Miſſæ Sacrificij per Quinque Menſes impediretur; humaniſque remedijs deficientibus, ad diuina confugit, & ad Montes Dei eleuans oculos ſalutem conſecutus eſt: Epiſtolam enim Virginis TERESIÆ manu exaratam pectori admouens, conſecutus eſt eius partis ſanitatem; cumque deinde ſepulchrum Virginis viſitaſſet, eiuſque brachium, quod Albæ aſſeruatur, proprio brachio, quod adhuc contractum erat, admouiſſet, in eo etiam diuinam virtutem expertus eſt, reſtitutâ ſibi perfectâ valetudine. Ioannes de Leyua magno gutturis morbo adeò affligebatur, vt omnis reſpirationis via fere intercluſa eſſet, iamque morti proximus animam agebat, cùm ſudarium, quod S. TERESIÆ fuerat, ad morbi locum magna cum fiducia appoſuit, ſomnoque captus, ac paulo poſt experrectus, ſe meritis B. TERESIÆ curatum eſſe repente ſanus exclamauit. Cum igitur per vniuerſas iam gentes, & Nationes ſanctitas TERESIÆ celebraretur, & nomen ipſius ad Chriſti fideles magno in honore eſſet, operante Domino, per interceſſionem eius tot mirabilia, quæ etiam indies vnà cum ipſius veneratione augebatur, fuerunt auctoritate Ordinariâ in multis Hiſpaniæ partibus formati proceſſus, atque ad Sanctam hanc ſedem tranſmiſſi, & inſtanter agente claræ memoriæ Philippo III. Hiſpaniæ Rege Catholico negocio, tam in Sacra Rituum Congregatione, quàm in Rota digenter diſcuſſo, Felicis recordationis Paulus V. Prædeceſſor Noſter indulſit, vt in eius honorem, tanquam de Beata Virgine diuinum Officium in toto Fratrum Carmelitarum Ordine poſſit celebrari. Cumque idem Philippus Rex iterum apud prædictum Paulum ſimiliter Prædeceſſorem Noſtrum pro Canonizatione B. V. TERESIÆ ſupplicaſſet,

Corpus eius ſepelitur.

Exhumatur ob odoris fragrantiam.

Miracula poſt tranſlationem.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

De eius beatificatione agitur.

Conſequitur à Paulo V.

idem Paulus *iterùm negotium commiſit Cardinalibus Sacræ Rituũ Congregationis, qui nouos proceſſus auctoritate Apoſtolicâ conficiendos decreuerunt, atque ad id munus peragendum bonæ memoriæ* Bernardum *Cardinalem* de Roxas, *Archiepiſcopũ* Toletanum, *& venerabiles fratres Epiſcopos* Abulenſem, *&* Salmantinum, *eadem auctoritate deputarunt: qui cùm diligenter de mandato negocio perfuncti eſſent, omnia Acta eidem* Paulo V. *Prædeceſſori Noſtro tranſmiſerunt. Qui Tribus Apoſtolici Palatij cauſarum Auditoribus, Franciſco Archiepiſcopo Damaſceno, Locum tenenti, nunc* S. R. E. *Cardinali; Ioanni Baptiſtæ Coccino Decano; & Alphonſo Manzanedo dedit in mandatis, vt ſumma cum diligentia dicta Acta examinarent, & quæ eorum ſententia eſſet ad ipſum referrent: qui omnibus accurate pro vt rei magnitudo poſtulabat, perpenſis, eidem* Paulo V. *Prædeceſſori retulerunt, plene iuſtificari vitæ ſanctitatem, ac miracula* B. V. TERESIÆ, *omniaque abunde conſtare, quæ pro* Canonizatione *eiuſdem à Sacris Canonibus requiruntur, poſſeque ad vlteriora procedi. Vtque eâ maturitate, quæ rem tantam decebat, negotium tranſigeretur, idem* Paulus *dilectis filijs Noſtris* S. R. E. *Cardinalibus, Sacris Ritibus præfectis ordinauit, vt prædictos proceſſus quàm diligentiſſime rurſus inſpicerent, ac de tota cauſa accurate cognoſcerent. Cùm verò idem* Paulus *humanæ peregrinationis viam compleuiſſet, Noſque, nullis licet noſtris meritis, ſolâ diuinæ gratiæ dignatione, ad Eccleſiæ gubernacula vocati eſſemus, ad augmentum diuini honoris, &* S. E. *vtilitatem pertinere arbitrati ſumus, vt huiuſmodi negotium promoueretur. Plurimum etiam ad præſentium temporum calamitatem leuandam intereſſe exiſtimauimus, ſi Chriſti fidelium deuotio, erga Sanctos, & electos Dei, qui pro nobis in tantis neceſſitatibus intercederent, augeretur: mandauimus itaque prædictis Cardinalibus, vt quod illis à Prædeceſſore Noſtro prædicto fuerat iniunctum, quamprimùm exequerentur. Quod cùm illi eâ diligentiâ, quâ decebat perfeciſſent, ac pro S. Virginis* Canonizatione *omnes vnanimiter cenſuiſſent, Venerabilis frater Noſter* Franciſcus Maria *Epiſcopus* Portuenſis, *Cardinalis à Monte totius proceſſus ſummam, ac ſuam, Collegarumque ſententiam coram Nobis in Conſiſtorio Noſtro expoſuit, quibus auditis reliqui Cardinales, qui aderant, ad vlteriora fore procedendum communi ſuffragio pronuntiarunt. Igitur cùm in publico Conſiſtorio dilectus filius* Iulius Zambeccarius *Conſiſtorialis Aulæ noſtræ Aduocatus pro eiuſdem* Canonizatione *peroraſſet, ac nomine chariſſimi in Chriſto filij noſtri* Philippi *Hiſpaniarum Regis Catholici, vt ad eam procedere dignaremur humiliter ſupplicaſſet, Nos de re tanta venerabiles fratres noſtros* S. R. E. *Cardinales, & Epiſcopos in curia præſentes conſulturos eſſe reſpondimus; atque interim Cardinales, atque Epiſcopos præſentes, vehementer in viſceribus Chriſti hortati ſumus, vt orationibus inſtantes in ieiuniis & eleemoſynis animas ſuas coram Deo nobiſcum humiliantes preces à Deo, Patre luminum expoſcerent, vt ex alto ſuper nos lucem ſuam, & veritatem ſuam emitteret, quæ Nos ad voluntatem, & beneplacitum eius cognoſcendum, & perficiendum deduceret, itaque cùm ſemipublico Conſiſtorio, quod conſequenter celebratum eſt, vocatis non modò Cardinalibus, ſed Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Curia Noſtra exiſtentibus, præſentibus etiam Noſtris, ac Sedis Apoſtolicæ Notarijs, ac Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum Auditoribus, cùm plura à Nobis de eximia ſanctitate Ancillæ Dei, ac miraculorum frequentia, & celebritate, populorumque erga eam per vniuerſas Chriſtianas Nationes deuotione, commemorata fuiſſent: expoſitis etiam inſtantijs, quæ coram Nobis non modò, nomine eximiorum Regum, ſed etiam chariſſimi in Chriſto filij Noſtri* Ferdinandi *Romanorum Regis, in Imperatorem electi, aliorumque quàm plurium Chriſtianorum Principum fiebant, omnes concorditer, ac vno orè benedicentes Deum amicos ſuos honorantem,* B. TERESIAM *canonizandam eſſe, atque inter SS. Virgines adſcribendam cenſuerunt*

Agitur de Canonizatione.

ſuerunt. Quorum omnium audito conſenſu, intimo cordis affectu exultauimus in Domino, & iubilauimus in ſalutari eius, gratias agentes Deo, & Filio eius Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, quòd Eccleſiam ſuam miſericorditer reſpexiſſet, ac tantâ gloriâ illuſtrare decreuiſſet. Canonizationis itaque publicauimus diem, eoſdemque fratres, ac filios noſtros monuimus, vt in orationibus, & eleemoſynis perſeuerarent, vt in tanto opere exequendo ſplendor Domini Dei noſtri eſſet ſuper Nos, qui opus manuum noſtrarum ad perficiendam eius voluntatem dirigeret. Demùm peractis omnibus, quæ ex Sacris conſtitutionibus, ac Romanæ Eccleſiæ conſuetudine peragenda erant, hodie in Sacroſanctâ Principis Apoſtolorum Baſilica cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. *Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Romanaque Curiæ Prælatis, Officialibus, & Familiaribus noſtris, Clero ſeculari, & Regulari, ac maximâ populi frequentiâ conuenimus, vbi repetitis pro Canonizationis decreto petitionibus nomine eiuſdem chariſſimi in Chriſto filij Noſtri Philippi Regis Catholici à dilecto filio Noſtro Ludouico titulo S. Mariæ Tranſpontinæ Cardinali Ludouiſio nuncupato, Noſtro ſecundum carnem Nepote, per Iulium Aduocatum prædictum, decantatis ſacris precibus, & Litanijs, ac Spiritus-Sancti gratiâ humiliter implorata; ad honorem Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, & Fidei Catholicæ exaltationem, auctoritate Omnipotentis Dei-Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Beatorum Apoſtolorum, ac Noſtra de Venerabilium fratrum Noſtrorum* S. R. E. Cardinalium, *Patriarcharum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Romana Curia præſentium conſilio, ac vnanimi conſenſu bonæ memoriæ* TERESIAM *Virginem de* ABVLA, *de cuius vitæ ſanctitate, fidei ſinceritate, & miraculorum excellentia plene conſtabat, & conſtat, Sanctam eſſe diffiniuimus, ac Sanctarum Virginem Catalogo adſcribendam decreuimus, prout præſentium tenore diffinimus, decernimus, & adſcribimus, illamque vniuerſos Chriſti fideles, tanquàm vere* SANCTAM *honorare, & venerari mandauimus, & mandamus, ſtatuentes, vt ab Vniuerſali Eccleſia in eius honorem Eccleſiæ, & Altaria, in quibus ſacrificia Deo offerantur, ædificari, ac conſecrari, & ſingulis annis* Die V. Octobris, *quô, ad cæleſtem gloriam tranſlata eſt, eius officium, vt de S. Virgine, ad præſcriptum Romani Breuiarij celebrari poſſit: eademque auctoritate omnibus Chriſti fidelibus, vere pœnitentibus, & confeſſis, qui annis ſingulis, eodem feſto die, ad Sepulchrum in quo Corpus eius requieſcit, viſitandum acceſſerint, vnum annum, & vnam Quadragenam; iis verò qui in eiuſdem Feſti Octaua, Quadraginta Dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauimus, ac relaxamus. Poſtremò gratijs Deo actis, quòd Eccleſiam ſuam inſigni hoc, nouoque luminari illuſtrare dignatus eſſet, decantatâ in* S. TERESIÆ *honorem ſolemni SS. Virginum Oratione ad Altare Principis Apoſtolorum Miſſam celebrauimus, cum eiuſdem S. Virginis commemoratione, omnibuſque Chriſti fidelibus tunc præſentibus plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam conceſſimus. Decet igitur, vt pro tàm inſigni beneficio omnes cum omni humilitate benedicamus, & glorificemus eum, quem decet omnis benedictio, & honor, & gloria, & poteſtas in ſecula ſeculorum, aſſiduis precibus ab eo poſtulantes, vt per interceſſionem electæ ſuæ à peccatis noſtris faciem ſuam auertens, miſereatur noſtri, & reſpiciat nos, & oſtendat nobis lucem miſericordiarum ſuarum, & immittat timorem ſuum ſuper gentes, quæ non cognouerunt eum, vt cognoſcant quia non eſt alius Deus, niſi Deus Noſter. Cæterum quia difficile foret præſentes Noſtras literas ad ſingula loca vbi opus eſſet deferri, volumus vt earum exemplis etiam impreſſis, manu publici Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem vbique fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum diffinitionis,*

decreti, adscriptionis, mandati, statuti, relaxationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXI. *Quarto Idus Martij, Pontificatus Nostri Anno 11.*

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

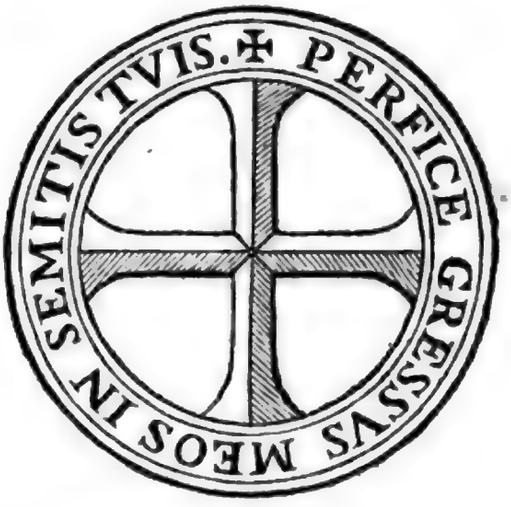

1 † *Ego* Antonius *Cardinalis* Saulius, *Decanus.*
2 † *Ego* Franciscus Maria *Cardinalis à* Monte *Episcopus Portuensis.*
3 † *Ego* Franciscus Sfortia *Cardinalis Episcopus Tusculanus.*
5 † *Ego* Octauius *Episcopus Prænestinus Cardinalis Bandinus*
7 † *Ego* Ioannes Baptista *SS. Petri, & Marcellini Presbyter Cardinalis Detus.*
9 † *Ego* Carolus *tit. S. Cæsarei Cardinalis Madrucius.*
11 † *Ego* Maphæus *tituli S. Onuphrij Presbyter Cardinalis Barberinus.*
13 † *Ego* M. *tit. SS. Quirici, & Iudita Presbyter Cardinalis Lantes.*
15 † *Ego* Ioannes Baptista *tit. S. Cæciliæ Presbyter Cardinalis Lenius.*
17 † *Ego* Gaspar tit. *S. Crucis in Ierusalem Cardinalis Borgia.*
19 † *Ego* Tiberius *tituli S. Priscæ Presbyter Cardinalis Mutus.*
21 † *Ego* S. *Presbyter Cardinalis S. Susannæ* S R. E. *Bibliothecarius.*
23 † *Ego P. tituli S. Saluatoris in Lauro Presbyter Cardinalis Valerius.*
25 † *Ego* Iulius *tit. S. Mariæ supra Mineruam Cardinalis Roma.*
27 † *Ego* Stephanus *tit. S. Mariæ in Via Cardinalis Pignatellus.*
29 † *Ego* Marcus Antonius *tit. S. Eusebij, Presbyter Cardinalis Gozadinus.*
31 † *Ego* Carolus Emanuel, *S. Nicolai in Carcere Tuliano, Cardinalis Pius.*
33 † *Ego* Carolus *S. Mariæ in Dominica, Cardinalis Medices.*
35 † *Ego* Franciscus *S. Angeli in Foro Piscium Diaconus Cardinalis Boncompagnus.*
4 † *Ego* Alexander *Cardinalis Montaltus Episcop. Abban S R.E. Vicecancellar.*
6 † *Ego* Antonius *tit. S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis Peretius.*
8 † *Ego* Dominicus *Cardinalis Sanctorum Apostolorum Gimnasius.*
10 † *Ego* S. *tituli S. Chrysogoni Presbyter Cardinalis Burghesius.*
12 † *Ego* I. G. *tit. SS IV. Coronatorum Presbyter Cardinalis Millinus.*
14 † *Ego* Fabritius *tit. S. Augustini Presbyter Cardinalis Verallus.*
16 † *Ego* Dominicus tit. *S. Martini in Montibus, Presbyter Cardinalis Riuarola.*
18 † *Ego* R. *tituli S. Alexij Presbyter Cardinalis Vvaldinus.*
20 † *Ego* Gabriel tit. *S. Bartholomæi in Insula, Presbyter Cardinalis de Trejo.*
22 † *Ego* Guido *tit. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis Bentiuolius.*
24 † *Ego* Itel. Federicus *tit. S. Laurentij in Panisperna Cardinalis de Zollerem.*
26 † *Ego* Fr. Desiderius *tit. S. Clementis Cardinalis de Cremona.*

28 † *Ego*

Digitized by Google

28 † *Ego* Franciſcus *tit. S. Matthæi in Merulana, Presbyter Cardinalis Sacratus.*
30. † *Ego* Alexander *tit. S. Mariæ in Via Latæ, Cardinalis Eſtenſis.*
32 † *Ego* Mauritius *S. Euſtachij Diaconus Cardinalis de Sabaudia.*
34 † *Ego* Ludouicus *tit. S. Adriani, Cardinalis de la Valette.*
36 † *Ego* Hyppolitus *S. Mariæ Nouæ, Cardinalis Aldobrandinus.*

Hactenus *Bulla Canonizationis*, in cuius relatione plura quæ ad S. Virginis ACTA probatiſſima fuere recenſentur, atque miracula narrantur. Qui prolixiora perlegere cupit adeat D. F. Ieronymum de Yepes Epiſcopum Turiaſonenſem *in S. Virgin. Vit.* per totum, P. Franciſcum Ribera, P. Petrum de Ribadenayra, & alios. De ea etiam plures Hymnos texuere aliqui Poëtæ non inuenuſti, ex quorum ſcriptis aliquos dabimus. Facem præferat *M. Vincentius Spinel* in Caſtellanis, & Latinis Muſis conſummatiſſimus, qui Noſtræ S. Virginis laudes referens, breui calculo, ſed dulciſſimo puritatem ſanctitatis, ſapientiam, orationem, extaſes, exercitia, & miracula exprimit ſequenti Hymno. *Scriptores.*

HYMNVS in Laudem S. TERESIÆ Virginis.

O *Virgo Mater virginum,*
Quæ Virgo natos parturis,
Et Virginum das munera
Intacta Sponſo Virgini!
Quâ laude nunc te proſequar
Si docta Virgo cœlitus,
Et ſanctitate, & literis
Terrena vincis culmina.
TERESA *Mater diceris,*
Sed TERSA *Diuæ congruit,*
Quæ TERSA *caſto eſt corpore,*
Et TERSA *puro Spiritu.*
Seu mente rapta ad ſydera,
Arcana Chriſti præuides;
Seu quæ videndo percipis,
Natis (docendo) ſuggeris.
Si mens in altum proſilit,
Eſt corde vere ſupplici;
Nec membra fletu languida
Vincuntur in certamine.
Si tot patent miracula,
Fructus & almos germinas,
Aut tota Chriſto es conſita,
Aut totus in te permanet.

Illum Poëſeos Magiſtrum ſequatur alius Magiſter Muſarum, *P. Emanuel de la Cerda* Societatis IESV alumnus, qui in Hymno ſequenti, Noſtram Virginem *Albæ* ſidus, Prophetarum honorem appellitat; & breui periodo, licet canoro, occulta myſteria quæ è Chriſti pectore ſuxit, commemorat, deſiderium martyrij exprimit, & alia notabilia in Noſtra Virgine recenſet.

Sacrata

Digitized by Google

SAcrata ſplendent lumina
Albæ nouo orto ſydere,
Iô triumphent cœlites
Nouumque Peân concinant.
TERESA *Vatum gloria*
Sponſi ſub almo pectore
Sacro bibiſti flumine
Occulta noſtris mentibus.
Tu Mater affectu potens,
Et norma Confeſſoribus,
Es Mater inter virgines,
Et Virgo prole nobili.
Jncluſa carnis vinculo
Terram relinquis corpore,
Jgnita flammis pectora
Conſtare terris neſciunt.
Reliquias ſacrati Corporis
Vermes verentur tangere,
Miraculis miraculum
Fit in dies illuſtrius.
Da Sancta nobis Trinitas
Sacris TERESSÆ *gaudiis*
Vitam ſequi veſtigiis,
Quam tollimus nunc laudibus.

Alios huius generis Hymnos ſubiicere poſſemus, ſed breuitatis cauſa eorum relationem omiſimus, vt aliorum ſymbolis locum daremus. Hinc *D. Franciſci Gutierrez* Saphicum Carmen primas ferat, quo N. S. Virginis nobilitas, virtutes, ecxtaſes & alia facinorum inſignium, tam corpore, quàm ſpiritu patratorum monimenta narrantur.

ECce iam fortis Mulier reperta,
Quæ procul fuſo latitabat Orbe,
Vltimo cuius pretium repoſto
Eſt ab Ibero.
Procerûm mores referens Auorum
Glorium omen meritis adauxit,
Nobili quando ſociata creſcit
Sanguine virtus.
Hæc vt à prima tenuit iuuenta
Fluctibus quaſſam titubare cymbam,
Depulit merces pelago, & viriles
Jnduit artus.

Sæpius

Sæpius flexis genibus precanti
Extaſi rapti tabuere ſenſus
Et leui dudum reſidens in aura
Pendula manſit.
Adloqui IESVM *meruit frequenter*
Quem ſemel ligno Crucis in cruento,
Conditum rurſus niuea Synaxi
Vidit aperte.
Exuit carnis ſenium vetuſtæ,
Poſt vt in lentos reuiuiſcat annos,
Cœlitum gaudens vaga per vireta
Regnat in æuum.

Secundas ferat *F. Petrus de Borgia* Carmeli alumnus, qui ſimili Hymno Saphico monet cæteros ſui Ordinis fratres, vt cordialibus inſtrumentis, & vocibus canoris feſtum N. S. Virginis celebrent.

Læta lux ſurgit radijs coruſcis,
Et nouus fulgor redijt Polorum,
Phœbus aduenit nitidoque clauſus
Lampadis igne.
Feſta nàm noſtræ celebrantur Orbe
Matris Hiſpano, *prariterque cœlo;*
Cuncta congaudent mare, ventus, ignis,
Terra parenſque.
Cuncta ſi gaudent, celebrantque lucem,
Filij magni properate Montis
Feſta Carmeli renouâre Sanctæ
Digna Parenti.
Tympanis latis, cytharâque dulci,
Cymbalo fratres bene cum ſonante,
Organis dignis, fidibuſque gratis
Hæc celebrate.
Barbitos ſubſit lituo cauato
Dulciter cunctos remouente ſenſus,
Aureas tandem feriatis acri
Pectine conchas,
Ante non dictum recitate Carmen,
Quod ſacræ forſan dederint camenæ,
Et diem vincant tenebræ nitentem
Lumine claro.

Fumet Altari vapor omnis almo,
Et rosæ plenis manibus ferantur,
Hic honos Patri dabitur Tonanti,
Famaque Matri.

Monasteria Ordinis reformati apud Hispanos constructa.

Qui plura alia Carmina, Hymnos, & Epigrammata legere desiderat, quæ in honorem N. S. Virginis scripsit eruditio Hispanica, adeat F. Didacum à S. Iosepho in *Compend. Solemn. Festinit. in Beatificat. S. Teresæ gestar.* edito Madridij *Anno* 1615. vbi ad amussim. Nam Nos ad Catalogum Monasteriorum vtriusque sexus ab ea extructorum, & ab eius pedisequis pergimus.

CATALOGVS MONASTERIORVM Ordinis B.V. Mariæ de Monte Carmelo à B. TERESIA à IESV reformati, structorum in Hispania vtriusque Sexus, chronologicè scriptus.

PROVINCIA S. HELIÆ I. in Veteri Castella.

I. MONASTERIVM *Duruelense*, quod Ordo titulo B. V. Mariæ de Monte Carmelo construxit, Die XXVIII. Nouembris, Anno Domini M. D. LXVIII. 1568

II. Monasterium VALLESOLETANVM, quod etiam Ordo construxit, & eidem B. V. Mariæ de Monte Carmelo dicauit Die IV. Maij, Anno Domini M. D. LXXXI. 1581

III. Monasterium SALMANTICENSE, quod etiam Ordo construxit, sub vocatione, & nomine *S. Heliæ*, Die I. Iunij Anno Domini M. D. LXXXI. 1581

IV. Monasterium SEGOBIENSE, quod D. *Ludouicus de Mercado* Vallesoletanæ Cancellariæ Auditor, & *D. Anna de Mercado*, & *Peñaloſa*, eius vxor construxere. titulo B. V. Mariæ de Monte Carmelo, Die III. Maij Anno Domini M. D. LXXXIII. 1583

V. Monasterium PAMPILONENSE, quod Ordo construxit, & nomini B. Annæ Dei Genitricis Matri dicauit, Die VI. Augusti, Anno Domini M. D. LXXXVII. 1587

VI. Monasterium RIVOSICENSE, quod Excellentissima Domina *D. Anna de Mendoza* titulo Incarnationis Virgineæ erexit, Die XXVII Septembris, Anno M. D. LXXXVIII. 1588

VII. Monasterium TAVRENENSE, quod D *Franciscus de Fonseca*, Cocæ, & Alaexos Dynasta titulo Virgineæ Incarnationis condidit, Die III. Augusti, Anno M. D. LXXXIX. 1589

VIII. Monasterium OXOMENSE, quod D. *Sebastianus Perez* eiusdem vrbis Episcopus S. Saluatori dicatum, extruxit. Die III. Ianuarij, Anno Domini M. D. LXXXIX. 1589

IX. Monasterium PATABONIENSE, quod Ordo S.V. Mariæ de Monte Carmelo condidit, Die XIV. Mensis Maij, Anno Domini M. D. XCV. 1595

X. Monasterium CORELLENSE, quod ipsius Oppidi Ciues stipe communi construxere & B. V. Mariæ de Monte Carmelo dedicauere Die XVIII Iulij, Anno M. D. XCV. 1595

XI. Monasterium TVDELENSE apud Nauarram, quod Ordo sub nomine

mine S. Ioſephi ædificauit, die XI. Maij, Anno Domini M. D. XCVII. 1597

XII. Monaſterium PALENTINVM, quod idem Ordo conſtruxit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo dedicauit, Anno Domini M. D. XCIX. 1599

XIII. Monaſterium ABVLENSE, quod idem Ordo à fundamentis erexit, ſub titulo Sanctæ Tereſiæ, Die XXXI. Auguſti, Anno M. DC. in Domo Parentum S. Matris. 1600

XIV. Monaſterium PEÑARANDENSE, quod idem ipſe Ordo condidit, & S. Ioſepho dedicauit, Anno M. DC. III. 1603

XV. Monaſterium CALAGVRITANVM, quod Ordo idem extruxit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo nomini dicauit, eodem Anno M. DC. III. 1603

XVI. Monaſterium BVRGENSE, quod etiam idem Ordo à fundamentis erexit, & eidem B. V. de Monte Carmelo ſubiecit, Anno M. DC. VI. 1606

XVII. Monaſterium LERAMENSE, quod itidem ipſe Ordo cond & ſub nomine S. Matris Tereſiæ à IESV attitulauit, Anno M. DC. XVII. 1617

XVIII. Monaſterium LVCRONENSE, quod ſub auſpicijs, & titulo S. Ioſephi idem ipſe Ordo conſtruxit, Anno Domini M. DC. XXVIII. 1628

XIX. Monaſterium LEZCANENSE, quod etiam idem Ordo erexit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo dedicauit. Anno M. DC. XL. 1640

XX. Monaſterium METINACAMPENSE, quod ſub Corporis Chriſti titulo idem ipſe Ordo ædificauit, Anno Domini M. DC. XLVI. 1646

XXI. Deſertum, ſiue Seceſſus BATVECENSIS, quem Ordo ipſe ſub nomine S. Ioſephi condidit, Die V. Iunij, Anno Domini M. D. XCIX. 1599

SANCTIMONIALIVM
in eadem Prouincia.

I. Monaſterium Monialium ABVLENSE, quod ipſa S. Virgo TERESIA ſub vocatione S. Ioſephi primum deuictis maximis difficultatibus, & oppoſitionibus conſtruxit, Die XXIV. Auguſti, Anno Domini M. D. LXII. 1562

II. Monaſterium Monialium METINACAMPENSE ſub titulo S. Ioſephi extructum Anno Domini M. D. LXVII. 1567

III. Monaſterium Monialium VALLESOLETANVM ſub nomine Conceptionis Virginis Mariæ ædificatum, Anno Domini M. D. LXVIII. 1568

IV. Monaſterium Monialium SALMANTICENSE ſub S. Ioſephi appellatione conſtructum, Anno Domini M. D. LXIX. 1569

V. Monaſterium Monialium ALBENSE ſub Virginis Mariæ Incarnationis titulo conditum, Anno Domini M. D. LXX. 1570

VI. Monaſterium Monialium SEGOBIENSE ſub vocatione S. Ioſephi conſummatum Anno Domini M. D. LXXIV. 1574

VII. Monaſterium Monialium PALENTINVM ſub nomine eiuſdem S. Ioſephi elaboratum. Anno Domini M. D. LXXX. 1580

VIII. Monaſterium Monialium SORIENSE ſub ineffabili Sanctiſſimæ Trinitatis myſterio cœptum, & finitum, Anno Domini M. D. LXXXI. 1581

IX. Monaſterium Monialium BVRGENSE ſub S. Ioſephi aduocatione erectum, ad Annum Domini M. D. LXXXII. 1582

Sepeliuntur, & venerantur.

sacra Corpora *à fidelibus honorifice susceptа, & in loco honesto repositа, per aliquot secula latuerunt, donec datâ Ecclesijs pace erutа, & fidelium* Corduben sium *deuotione honestius collocatа, ab antiquis temporibus, ab vsque Sarracenorum captiuitate fuerunt deuotissime venerata.*

HÆC Nobis hocce Carmen Sepulchrale ACTA suppeditauit genuina, quorum cephrasim ex ipso Epigrammate probatam inueniet Lector; licet inibi nihil de Apostolis actum, sed illo seculo nullus præter Apostolos, post IACOBVM Nostrum prædicauit, ideo eorum concionibus ad fidem conuersos Martyres Nostros addidimus, vt relatio rerum gestarum plenius confirmetur.

Topographia.

ILIPA. Vrbs vetustissima *Bæticæ*, in *Bæturia Turdulorum*, de qua plura diximus supra *Tom. 3. Die X. Iun. fol.* 479. & pleniori calamo hoc *Tom. 5. Die XIV. Septembr. lit. B.* vbi monimenta vetustiora vrbis huius appinximus, de qua tanquam de *Patria* mea olim in *Not. ad Aul. Hal de Aduent. S. Iacob. in Hispan. fol.* 49. hocce subiunximus honorarium Carmen, quod alibi dabimus. Hodie CALAMEA *dela Serena*, dicitur. Audi igitur Carminis exordium.

Vrbs quæ conspicitur, quæ nunc sit dicito: Nonne
ILIPA *Bæturico gens memoranda solo.*
Nonne hanc (vt fama est) Argiua ab origine quondam
Egregius sophia Turdulus incoluit?
Nonne hic belligeros, certo dedit omine, alumnos
Millesios Mauors? Militis vrna canat.
Nonne hic, ardenti ceu fulmine, Scipio Lusos
Edomat, & populos depopulatus abit?
Nonne hic Augusto Ciues tunc stemmate freti
Trajani Genio, marmora docta vouent?
Nonne hic Templa colunt Vestæque, Patrique Lyæo,
Vnde focum Virgo, Nebrida Mœnas amat?
Nil dubium: toto hæc illustrior vbere gleba
Vrbs erecta potens, Vrbis, & Orbis amor.

Cætera quæ hic desiderantur ad *Epigrammatis* complementum inueniet eruditus in *Not. ad Hal. d. fol.* 49. & alibi fortassis integrum excribemus. Nam hic dicta sufficiant.

IDVS OCTOBRIS
DIES XV.

A. ARGENTORATI *in Germania* S. AVRELIÆ *Virginis & Martyris* B. Agathopæi, *Augusti Liberti, ex* Gallæcia *Hispaniæ oriundi filiæ, quæ ab Apostolo* IACOBO *Hispaniarum Magistro cum Patre, & sorore*

re ad fidem conuerſa, fidei regulas viriliter eſt amplexa, pro quarum obſeruantia ad martyrij coronam acceſsit.

B. ABVLÆ *in Hiſpania* S. THERESIÆ *Virginis, quæ ibidem hoc ſeculo naſcens,* ALBÆ *in* Salmanticenſi *diœceſi ad æternum admirabilis properauit. Ilhinc infantiâ* Carmeli *iugera cothurnata tranſcendit, ex cuius vertice Fratrum, & ſororum Mater & Magiſtra deſcalciata deſcendit, illis tabulas arctioris legis, velut alter Moyſes ſilice ſculptas exſcribens. Iſthinc ad æternæ beatitudinis præmium virtutibus cumulata, ad Lybanum è Carmelo properat coronari.*

C. ROMÆ *viâ Aurelia* S. FORTVNATI *Martyris, Cuius ſacra pignora in Monaſterio fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum* Valliſoletano, *deaurato ſacrophago incluſa, honorifice requieſcunt, & ſummâ pietate venerantur.*

NOTÆ.

SANCTA AVRELIA *Virgo, & Martyr Argentoratenſis in Germania.*] Eam, alteram fuiſſe ex filiabus *S. Agathopæi*, Auguſtorum Liberti, origine *Hiſpani*, ex *Gallæciæ* Prouincia oriundi, & Martyris *Antiochenſis*, ſatis abunde diximus ſupra *Tom. 2. Die XXV. April. fol.* 756. vbi ex Iuliano Archipresbytero Toletano in *Aduerſar. n.* 410. *fol.* 92. probauimus, *S. Agathopæum* parentem cum duabus filiabus, nominibus AVRELIIS, fuiſſe conuerſum à IACOBO Hiſpaniarum Apoſtolo; quarum altera *Anagniæ* in Italia, die XXV. *Septembris*, de qua Nos ſupra *hoc Tom. 5. lit. A.* rationem dedimus: Altera *Argentorati* in Germania, martyrio coronatæ; Sponſo ſpiritus tradidere. Huius Noſtræ memoriam repetit hac die Molanus in *Addit ad Vſuard. fol.* 174. à quo Baronius in *Martyrolog. Roman. fol.* 638. *liter. G.* Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 169. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 221. *col.* 2. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 143. Qui huius, & alterius AVRELIÆ originem, & Acta noſcere deſiderat, adeat *Iulianum*, & Nos in locis ſuperius præſcriptis. Andreas Sauſſay in *Martyrolog. Gallican. Tom. 2. h. d. fol.* 741. agit de alia AVRELIA Ratisbonenſi, ſed hæc à Noſtra quantum diſtet, temporum, paſſionis, & ſitus ſignificatio diſcernit. *A. Origo. Martyrologia.*

S. THERESIA *Virgo Abulenſis.*] Teſtis eſt ſimul & præco totus Occidens eius nunquam occaſuræ gloriæ. Vix teneris inſiſtebat ſolo plantis, cùm & longam, & aſperam aggreſſa eſt viam, per immenſam Libyes arenam; tantùm hæc pedes non retardauit ſuos. Stadium ſibi propoſuit ad curſum adhuc puella, nulli Athletarum emenſum. Deſijt Africa ſua mirari monſtra, admirata in Virgine maius virtutis Hiſpaniæ. Auſa hæc fuit cum paruulo fratre, quaſi Bellona cum Marte, indicere barbaris nationibus bellum: vocula pro claſſico fuit, contulit ſigna, commouit pila, prodiga in paruo corpore magnæ animæ; Reliquit in itinere tenuia pedum veſtigia, ſed fixa firmiter ad laudem. At quid aget, cùm acceſſerit robur ætati? Nempe agmen inuictum inſtruet, laureatum referet. *B. Elogium.*

feret. Sed & Mineruam ſcientiarum parentem ſuperauit Virago, quantùm illa humana, iſta diuina cognouit. Perpulchre vtriuſque cognitionem deſcripſit Poëta quidam hocce Epigrammate, vbi Noſtræ Matris diuinam doctrinam, mente quæſitam, & diuinitus inditam, ſignificauit, ſic:

Mortales hebetant mentes, niſi corpora tangant,
Si ſacro aduerſa lumina ſorte carent.
Nam Pater expreſſa reſplendet imagine Verbi,
Et rerum in verbo ſemina cuncta latent.
Aſt quia res nequeunt, ſpeculo prohibente, videri,
Et Superis ſolùm hoc tetigiſſe licet;
Indita ſola Dei ſapientia munera mentem
Humanam ad Superos euehit vſque choros.
Ergo TERESA *ſolo reſidens ſacra flumina guſtat,*
Mente bibunt Superi, mente TERESA *bibit.*
Sic Natus, ſic Virgo ſapit, ſic lumina prima
Mundi, ſic Mater Virgo TERESSA *ſapit.*

Hinc abs Angelorum multiplicibus choris, è cœlis dilabentibus, & coronis floridis candidis, & purpureis ſtipatis, lauream Doctoratus, & Magiſterij geſtantibus, *S. Matris* caput redimitum legimus in hocce Dialogico carmine.

Quis chorus hic? Quorſum tot ab æthere manant
Lilia? Doctori candida ſerta parant.
Quais ſtuduit libris? Quo præceptore? Loco ve?
Mente, Deo, cœlis, eſt Liber, Aula, Deus.
Sed quorſum gemino candeſcit laurea flore?
Eſt pariter Virgo. Quid ſine morte rubor?
Martyrium ſubijt affectu; qua flamma relucet
Pectoris. E terris quo volat? Aſtra petit.
Quid fugit in cœlos? Hominum ſapientia vana eſt,
At verò cœleſtis, quæ beat vna viros.
Ergo TERESSA *Poli Doctor monumenta Sophiæ*
Indita, quæ Sponſus contulit, illa refert.

Sed & encomium quo *S. Mater* luminare ſtelliferum auxit in *Carmeli* ſtemmate deſcripſit alius Poëta non inuenuſtus, in Carmine, vbi Montem depingens, & duplicem ſtellam in vertice deſcribens, aliamque in medio Montis candidam intuens, ita *Carmeli ſtemma*, & ſtellarum ſignificationem deſcripſit:

Carmelli Triplici decoratur Sydere vertex.
Aſtra cacumen habet verticis, Aſtra baſis.
Carmelli ſignant cultores Sydera, cultor
Arua Triplex coluit; lux fouet inde Triplex.
Collis vtrinque faces gemina, quæ culmina cingnt
Suſpicor Heliam, te que Eliſee notant

Infima

Infima Montis habet quod Sydus præstat vtrumque,
Alta tenet Montis culmina, luce beat
Hoc TERESA, *Sacri radice inde insita Collis,*
Tum quia planta simul Montis, & vna parens.
Fulmina Carmelle haut metuas, vllas ve ruinas,
Si vertex imo cum pede Sydus habet.
Quis timeat? Radiant nam quæ tua culmina tanto
Sydere; Sydereas quis neget esse plagas?

Sed quia prolixum esset elogia tantæ *Matris* referre, quibus ab vniuersis Catholicis Scriptoribus, & Poëtis, Chronographisque eius extollitur Sanctitudo, ideo ad alia pergo, & in primis Martyrologium Romanum ab *Vrbano* VIII. Pont. Max. editum *Moguntiæ*, *Anno* 1631. *h. d. fol.* 638. hoc illam celebrat elogio: *Albæ* S. TERESIÆ *Virginis, Fratrum, & Sororum Ordinis Carmelitarum arctioris obseruantiæ Matris, & Magistræ.* Conueniunt Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Die V. Octobr. fol.* 389. P. Ieronymus de la Higuera in *MS. Martyrol. Hispan. Die V. Octobr. fol.* 50. De ea Gualter. in *Chronolog. Secul.* 16. *Ann.* 1582. Aubertus Myræus in *Bibliothec. Sacr. Tom.* 2. *c.* 158. *fol.* 176. & alij innumeri, quorum referre catalogum erit prolixum. Eius ACTA ex Tabulis Ecclesiæ Romanæ, & Bulla Canonizationis dabimus. *Martyrologia.*

ACTA S. THERESIÆ VIRGINIS, Ordinis Carmelitani arctioris obseruantiæ, Matris, & Magistræ, ex Bulla Canonizationis.

GREGORIVS EPISCOPVS, SERVVS Seruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

OMNIPOTENS *sermo Dei, cùm de sinu Patris ad hæc inferiora descendisset, vt eruret nos, de potestate tenebrarum, completo dispensationis suæ tempore, transiturus de hoc mundo ad Patrem, ad propagandam per totum terrarum Orbem, electorum suorum, Ecclesiam, quam sanguine suo adquisiuerat, eamque verbo vitæ eruditendam, ad confutandam sapientium sapientiam, & destruendam omnem altitudinem, quæ aduersus Deum extollebatur, non multos nobiles elegit, nec multos sapientes, sed contemptibiles mundi; qui non in sublimitate sermonis, nec in humanæ sapientiæ verbo, sed in simplicitate, & veritate ministerium suum, ad quod à diebus æternitatis prædestinati erant, adimplerent: in sequentibus vero generationibus, cum iuxta præordinata tempora plebem suam per seruos suos fideles visitare dignatus est, plerumque parnulos, & humiles assumpsit: per quos Catholicæ Ecclesiæ ingentia præstaret beneficia: quibus ipse iuxta verbum suum abscondita à sapientibus, & prudentibus Regni cœlestis mysteria reuelaret: eosque supernorum charismatum donis adeo illustraret, vt omnium virtutum ac bonorum operum exemplis, Ecclesiam fouerent, ac signorum gloria clarificarent: in diebus vero nostris fecit salutem magnam in manu fœmina: suscitauit enim in Ecclesia sua, veluti nouam Debboram,* TERESIAM *Virginem, quæ postquam mirabili victoriâ, carnem suam perpetua virginitate, mundum admirabili humilitate, & cunctas adinuentiones Diaboli multis, maximisque virtutibus superasset, excelsiora moliens, & virtutem sexus, animi magnitudine, supergressa, accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum, & instruxit exercitus fortium: qui pro Domo Dei Sabbaoth, & pro lege eius, & pro mandatis*

Quos elegit Deus ad fundationem Ecclesiæ?

Nomen virginit.

datis eius, armis ſpiritualibus decertarent: quam Dominus ad tantum opus peragendum abundanter repleuit ſpiritu ſapientiæ, & intellectus, & theſauris gratiæ ſuæ adeo illuſtrauit, vt ſplendor eius, tanquam ſtella in firmamento, fulgeat in Domo Dei, in perpetuas æternitates: dignum igitur & congruum exiſtimauimus, vt quam Deus, & Vnigenitus Filius eius, Dominus Noſter IESVS-CHRISTVS, quaſi ſponſam ornatam corona, & decoratam monilibus ſuis in gloria miraculorum plebi ſuæ manifeſtare dignatus eſt: Nos quoque pro Paſtorali ſolicitudine noſtra in Vniuerſali Eccleſia, cui (licet meritis minime ſuffragantibus) præſidemus, tanquam ſanctam, & electam Dei, colendam, & venerandam Apoſtolica auctoritate decreuerimus, vt omnes populi confiteantur Domino in omnibus mirabilibus eius, & cognoſcat omnis caro, quoniam non defecerunt in diebus noſtris miſerationes eius, qui (quamuis peccatis noſtris exigentibus) viſitet nos in virga indignationis ſuæ, non tamen continet in ira ſua miſericordias ſuas, dum in afflictionibus noſtris nouis nos præſidijs munit, & amicos ſuos multiplicat, qui Eccleſiam ſuam meritorum, & interceſſionum ſuffragijs protegant, ac defendant, atque, vt vniuerſi Chriſti fideles intelligant, quam abunde in ancillam ſuam effuderit Deus de ſpiritu ſuo, ac propterea erga ipſam deuotio indies augeatur, inſigniores quaſdam eius virtutes, & aliqua ex magnalibus, qua in manu eius operatus eſt Dominus, his literis duximus inſerenda. Nata eſt TERESIA Abulæ, in Regno Caſtellæ, Anno ſalutis humanæ M. D. XV. Parentibus, vt genere præclaris, ita etiam vitæ integritate conſpicuis, à quibus in timore Domini educata, admirandum futuræ ſanctitatis, in tenerrima adhuc ætate, ſpecimen dedit: Nam cum Sanctorum Martyrum ACTA perlegeret, adeo S. Spiritus igne cor eius intra eam concaluit, vt cum fratre germano etiam puero, domo aufugerit, vt in Africam traijceret, vbi ſanguinem ac vitam pro teſtimonio Ieſu-Chriſti profunderet. Sed occurſu patrui reuocata, cum optimam ſortem ſibi ereptam eſſe iugibus lachrymis deploraret, ardens martyrij deſiderium eleemoſynis, alijſque operibus compenſauit. Sed cum ad Vigeſimum ætatis annum peruenisſet, Chriſto ſe totam deſpondit, & vocationem, quâ ab eo vocata erat aggreſſa, ad Moniales S. MARIÆ de Monte Carmelo Ordinis mitigati ſe contulit, vt plantata in Domo Domini, in atrijs Domus Dei Noſtri floreret. Profeſſione itaque in eo Monaſterio emiſſâ, cum per Duodeuiginti annos grauiſſimis morbis, ac varijs præterea tentationibus vexata eſſet, nulliſque ſupernis conſolationibus reficeretur, adeo inuicte adiuuãte Domino omnia pertulit, vt probatio fidei illius omni pretioſior auro, quod per ignem probatur, inuenta fuerit, in laudem, & gloriam, & honorem, in reuelationem Ieſu-Chriſti. Et quoniam ad erigendum ſublime Chriſtianarum virtutum ædificium, fidei fundamẽtum ponendum fuit, illud adeo ſtabile, ac inconcuſſum TERESIA collocauit, vt iuxta verbum Domini comparanda ſit viro ſapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram: eâ enim firmitate ſacroſancta Eccleſiæ Sacramenta, cæteraque Catholicæ Religionis dogmata credebat, & venerabatur, vt maiorem, prout ipſa ſæpius teſtificabatur de qualibet re certitudinem habere non poſſet. Hac fidei lucernâ illuminata D. N. Ieſu-Chriſti Corpus in ſacratiſſima Euchariſtia mentis oculis adeo clare intuebatur, vt aſſereret nihil eſſe quod inuideret eorum beatitudini, qui corporeis oculis Dominum conſpexiſſent. Tantum autem viuæ ſpei in Domo collocauerat, vt iugiter deploraret, quod tandiu in præſenti mortali vita detineretur, quæ ſibi impedimentum offerret quominus ſemper cum Domino eſſet. Nec raro dum in corde ſuo cœleſtis patriæ gaudia recogitabat, mente excedebat, & ad eorum fruitionem in carne rapiebatur. Sed inter cæteras TERESIÆ virtutes, præcipue emicuit dilectio Dei, quæ adeo in corde eius exarſit, vt Confeſſarij ipſius TERESIÆ charitatem, tanquam non hominis, ſed Cherubin propriam admirarentur, & celebrarent. Quam etiam Dominus Noſter Ieſus-Chriſtus multis viſionibus,

Origo, natiuitas & parentes.

Puellula martyrij deſiderio exardet.

Sed Monaſterium Carmelitarum ingreditur.

Eius fides.

Eius ſpes.

Dei dilectio.

Digitized by Google

& reuelationibus mirabiliter auxit: quandoque enim data dextera, clauoque oſtenſo illam in ſponſam ſuam adoptauit, atque his verbis alloqui dignatus eſt: Deinceps vt vera ſponſa meum zelabis honorem, iam ipſe ſum totus tuus, & tu tota mea. *Aliquando etiam Angelum vidit, ignito iaculo ſibi præcordia tranſuerberantem: ex quibus cæleſtibus donis diuini amoris flamma in eius corde adeo exæſtuabat, vt maxime arduum votum, à Deo edocta, emiſerit, efficiendi ſemper quidquid perfectius eſſe, & ad maiorem Dei gloriam pertinere intelligeret. Quin etiam poſt mortem cuidam Monialí per viſum manifeſtauit, ſe non vi morbi, ſed ex intolerabili diuini amoris incendio, vita exeſſiſſe. Sed quam perpetua charitate proximum dilexerit, multis argumentis manifeſtum fuit; Sed præſertim ex ardenti deſiderio, quo animarum ſalutem deſiderabat: Infidelium enim, & Hæreticorum tenebras perpetuis lachrymis deflebat, ac pro illorum illuminatione, non ſolum iuges ad Deum preces fundebat, ſed & ieiunia, & flagellationes, ac alias carnis macerationes offerebat. Propoſuit ergo S. Virgo in corde ſuo, nullum diem ſine charitatis officio tranſigere, in quo etiam Deus ipſi auxilium præſtitit; nunquam enim ei defuit, ipſo largiente, exercendæ charitatis occaſio. Mirabiliter enim imitata eſt D. N. Ieſum-Chriſtum in dilectione inimicorum: nam cum ingentes pateretur perſecutiones & aduerſitates, diligebat tamen perſequentes, & orabat pro his, qui oderant ſe: quinimo detrimenta, & offenſiones, quas perpetiebatur, amoris, & charitatis ipſi eſcam miniſtrabant, adeo vt Viri graues dicere ſolerent*, Qui amari à TERESIA vellet, damno, aut iniuria, vt eam afficeret, oportere. *Vota vero quæ in profeſſione Religionis Deo vouerat, maxima cura, ac diligentia reddidit: nec enim tantummodo omnes exteriores actus Superiorum arbitrio, maxima cum humilitate ſpiritus perficiebat; ſed firmiter etiam in corde ſuo conſtituit eorum voluntati omnes etiam cogitationes ſuas ſubijcere, cuius etiam rei egregia exempla reliquit; nam D. N. Ieſum-Chriſtum ſibi ſæpius apparentem, aliquando à Confeſſarijs iuſſa, qui deluſam ab Angelo tenebrarum ſuſpicabantur, humiliter irriſit, ſpreuitque; ſed non ſine magno tam profundæ obedientiæ præmio: quin etiam volumen, quod in Cantica Canticorum inſigni pietate refertum ſcripſerat, vt Confeſſario obtemperaret, flammis iniecit. Dicere autem ſolebat, ſe in diſcernendis viſionibus, ac reuelationibus decipi poſſe, in obedientia vero Superioribus præſtanda falli non poſſe. Paupertatem autem adeo dilexit, vt non ſolum labore manuum ſuarum victum ſibi compararet, ſed ſi quam Monialem vilioribus indutam veſtimentis conſpexiſſet, illico ſua cum illius commutaret, ac ſi quando ſibi neceſſaria deficerent, mirifice lætaretur, & exultaret, gratiaſque Deo ageret, tanquam inſigne aliquod conſecuta beneficium. Sed inter cæteras eius virtutes, quibus quaſi ſponſa à Deo ornata mirifice excelluit, integerrima effulſit caſtitas: quam adeo eximie coluit, vt non ſolum propoſitum virginitatis ſeruandæ à pueritia conceptum, vſque ad mortem perduxerit; Sed omnis expertem maculæ Angelicam in corpore, & corde ſeruauerit puritatem. Quas adeo inſignes virtutes mirifica humilitate cordis ornabat. Cum etenim indies diuinis chariſmatibus anima eius impinguaretur, ſæpius exclamabat ad Dominum*, vt beneficijs in eam ſuis terminum ſtatueret, nec tam cito ingentium ſcelerum obliuiſceretur. *Contumelias verò, & irriſiones ardentiſſime ſitiebat, ac non ſolum humanos honores, ſed noſci quoque ab hominibus abhorrebat. Inuictam huius S. Virginis patientiam, illa vox atteſtatur, qua ſæpius ad Dominum exclamabat*: Domine aut pati, aut mori. *Præter hæc omnia diuinæ beneficentiæ munera, quibus hanc dilectam ſuam, quaſi pretioſis monilibus decoratam eſſe voluit Omnipotens, alijs etiã gratijs, & donis abunde ipſã locupletauit. Adimpleuit enim eam ſpiritu intelligentiæ, vt non ſolum bonorum operum in Eccleſia Dei exempla relinqueret, ſed & illam cæleſtis ſapientiæ imbribus irrigaret, editis de myſtica Theologia, alijſque etiam, multâ pietate refertis*

Arduum eius votum.

In proximum charitas.

Inimicorum dilectio.

Perfectio impletionis votorum.

Scripſit volumen in Cantica.

Paupertatis votum rigide obſeruat.

Et Caſtitatis.

Inuicta eius patientia.

Libellis; ex quibus fidelium mentes vberrimos fructus percipiunt, & ad supernæ patriæ desiderium maxime excitantur; quibus cælestibus instructa, ac illustrata muneribus, opus aggressa est, maximum quidem, & cuicumque difficillimum, sed Ecclesiæ Christi perquam vtile, ac proficuum: reformationem enim exorsa est Ordinis Carmelitani; illudque non solùm in Mulieribus, sed & in Viris egregie præstitit, ædificatis non modò per vniuersas Hispanias, sed & per alias etiam Christiani Orbis partes, tàm Virorum, quàm Mulierum Monasterijs, sine pecunia, sine prouentibus, de sola Dei misericordia præsumens: nec modò omnibus humanis destituta auxilijs, sed aduersantibus plerumque, ac contradicentibus Principibus, & Potestatibus sæculi: quæ tamen Domino opus sanum confirmante, radices miserunt, incrementum susceperunt, & demùm in Domo Dei vberes prouentus fructificauerunt. Tantas virtutes TERESIÆ *plurimis, dùm adhuc viueret, & in humanis ageret, miraculis Deus illustrauit, quorum nonnulla præsentibus literis duximus inserenda. Cùm in Conchensi diœcesi maxima esset frumenti penuria, atque in Monasterio* de Villa-Noua de la Xara, *vix tantùm farinæ reciperetur, vt per integrum mensem ad victum Decem & Octo Monialium satis esset, huius S. Virginis meritis, & interceßione Deus Omnipotens, qui sperantes in se enutrit, eam adeò abundare fecit, vt quamuis per Sex menses, ex ea affatim panes ad refectionem ancillarum Dei fierent, nunquam tamen vsque ad nouas fruges diminueretur. Graui erysipelate in vultu, ac febri afflictabatur* Anna à Trinitate, *Monialis Conuentus* Medinæ de Campo, *cui* TERESIA *primùm blandita, deinde læsa membra leuiter attrectans, inquit*: Bono animo sis filia, Deus vt spero te hoc morbo liberabit. *Statimque febris, omnisque morbus ab ea abscessit.* Alberta *eiusdem Monasterij Priorissa pleuritide, ac febre, non absque vitæ periculo, laborabat; at S. Virgo tacto latere, quod morbo vrgebatur, eam sanam esse pronunciauit, ac surgere iußit: illa perfecte sanata, statim è lecto exilijt laudans Deum. Adueniente demùm tempore, quo pro tot laboribus pro diuino honore exhaustis, ac tot bonis operibus in Ecclesiæ vtilitatem perpetratis, coronam decoris de manu Dei esset recepturæ, graui morbo* ALBÆ *decumbens, cùm toto infirmitatis tempore frequentes, ac pene admirabiles de diuina charitate cum sororibus sermones habuisset; sæpius gratias Deo agens, quod se Catholicæ Ecclesiæ aggregasset, commendans tanquam præcipua bona, paupertatem, ac debitam præpositis obedientiam; accepto humillime, ac cum cœlesti prorsus charitate sacro peregrinationis suæ viatico, ac Extremæ Vnctionis Sacramento, Christi Crucifixi effigiem manu tenens, ad cælestem patriam euolauit. Pluribus vero signis manifestauit Deus, quàm sublimem gloriæ gradum* TERESIÆ *elargitus in cælis esset: Multæ etenim Moniales, Religiosæ, ac timentes Deum viderunt decorem gloriæ eius. Alia etenim conspexit supra tectum Ecclesiæ, & in choro, & super decumbentis cubiculum multitudinem cælestium luminarium. Alia Christum Dominum magno coruscantem splendore, & ingenti Angelorum frequentiâ circumdatum, eius lecto assistentem. Alia plurimos albis amictos vestibus ipsius cellam ingredientes, ac cubili circumfusos. Quædam etiam in ipso transitus momento candidam columbam ex ipsius ore in cælum euolantem. Alia splendorem, crystalli instar, fenestræ egredientem vidit. Quin etiam quædam arbor calce, ac macerie obstructa, ac etiam dudum arida, quæ cubiculo proxima erat, præter omnem temporis, & naturæ rationem, repente floribus onusta, in ipsa transitus horâ apparuit.* Corpus *exanime spectoßißimum, ac nullâ rugâ contractum, ac miro decoratum candore apparuit, ac vnà cum vestibus, ac linteolis, quibus ægra vsa erat, omnibus admirantibus mirifice spirans odorem. Multa etiam magnalia, quæ meritis Ancillæ suæ operatus est Deus, ipsius in Paradisum transitum exultabilem reddiderunt. Quædam etenim Monialis dudùm capitis, & oculorum infirmitate laborans, apprehensâ mortuæ Virginis manu, ac capiti, oculisque admotâ, statim conualuit. Altera eius*

Ordinis Carmelitani reformationem exorditur.

Frumentum non deficit Monialibus in necessitate.

Monialem erysipelâ laborantem tacto sanat.

Et aliam pleuritide afflictam.

Moritur.

Varia de eius glorificatione testimonia.

Miracula post eius transitum.

exosculatis

Digitized by Google

exoſculatis pedibus ſenſum odoratus amiſſum recuperauit & corporaliter odorem vnguentorum, quo ſacroſanctum eius Corpus à Domino perfuſum erat, percepit. CORPVS *eius abſque vllo medicamine ligneo loculo incluſum, alte effoſſâ ad Sepulturam humo, ac ingentibus lapidibus, & calce oppletâ ſcrobe ſepultum eſt. Sed è ſepulchro eius odor adeo ingens, ac mirificus emanabat, vt decretum fuerit ſacrum* Corpus *exhumare, atque illud ſane integrum, ac incorruptum, ac flexibile, ac ſi nuper tumulatum fuiſſet, repertum fuit, odorato liquore circumfuſum, quo perenniter vſque in præſentem diem, Deo Ancillæ ſuæ ſanctitatem iugi miraculo atteſtante, deſudat. Quare alijs veſtibus indutum, nouâque arca incluſum, cùm priora computruiſſent, eodem loco conditum fuit: lapſoque Triennio, cùm rurſus ipſius monumentum aperiretur, vt ſacrum pignus Abulam aſportaretur, ac deinceps frequenter iuſſu Delegatorum Apoſtolicorum inuiſeretur, ſemper incorruptum, ac tractabile, eodem odore, ac liquore perfuſum apparuit. Sed & procedentibus temporibus manifeſtauit Deus hominibus gloriam ſuam, præſtitis per interceſſionem Ancillæ ſuæ frequentibus beneficijs, his qui fideliter eius precibus ſe commendaſſent. Puer etenim quidam Quadriennis adeò contractus, ac detortus erat, vt nec pedibus inſiſtere, nec cùm iaceret, corpus mouere poſſet, eaque infirmitas, cum illi à natiuitate fuiſſet, nullumque afferret doloris ſenſum, incurabilis prorſus videbatur; cumque per Nouem Dies ad cubiculum, quod viuens S. Virgo inhabitauerat, allatus fuiſſet, ſenſit in ſe virtutem venientem, ac repente ſanus, ac validus, ac ſuis pedibus ambulans, ſtupentibus cunctis, cœpit diffamare ſe à Matre* TERESIA *de* IESV *perfectam ſanitatem fuiſſe conſecutum. Sæuiſſimis doloribus per biennium cruciabatur* Anna à S. Michaële *Monialis, tribus cancris pectus eius adeò affligentibus, vt non ſolùm ſomni expers eſſet, ſed nec collum flectere, nec brachia poſſet attollere: cumque particulam Reliquiarum* S. TERESIÆ *ſuper pectus appoſuiſſet, & toto cordis affectu ſe eius patrocinio commendaſſet, non ſolum omnis euanuit plaga à corpore eius; ſed & aliâ etiam, quam in corde diu habuerat, infirmitate, libera momento temporis effecta eſt. Adeò vexabatur* Franciſcus Perez *Parochialis Eccleſiæ Rector apoſtemate, quod in os pectoris inſederat, vt brachio etiam contracto, à celebratione ſacroſancti Miſſæ Sacrificij per Quinque Menſes impediretur; humaniſque remedijs deficientibus, ad diuina confugit, & ad Montes Dei eleuans oculos ſalutem conſecutus eſt: Epiſtolam enim Virginis* TERESIÆ *manu exaratam pectori admouens, conſecutus eſt eius partis ſanitatem; cumque deinde ſepulchrum Virginis viſitaſſet, eiuſque brachium, quod* Albæ *aſſeruatur, proprio brachio, quod adhuc contractum erat, admouiſſet, in eo etiam diuinam virtutem expertus eſt, reſtitutâ ſibi perfectâ valetudine.* Ioannes de Leyua *magno gutturis morbo adeò affligebatur, vt omnis reſpirationis via fere intercluſa eſſet, iamque morti proximus animam agebat, cùm ſudarium, quod* S. TERESIÆ *fuerat, ad morbi locum magna cum fiducia appoſuit, ſomnoque captus, ac paulo poſt experrectus, ſe meritis* B. TERESIÆ *curatum eſſe repente ſanus exclamauit. Cum igitur per vniuerſas iam gentes, & Nationes ſanctitas* TERESIÆ *celebraretur, & nomen ipſius ad Chriſti fideles magno in honore eſſet, operante Domino, per interceſſionem eius tot mirabilia, quæ etiam indies vnà cum ipſius veneratione augebatur, fuerunt auctoritate Ordinariâ in multis* Hiſpaniæ *partibus formati proceſſus, atque ad Sanctam hanc ſedem tranſmiſſi, & inſtanter agente claræ memoriæ* Philippo III. *Hiſpaniæ Rege Catholico negocio, tam in Sacra Rituum Congregatione, quàm in Rota diligenter diſcuſſo, Felicis recordationis* Paulus V. *Prædeceſſor Noſter indulſit, vt in eius honorem, tanquam de Beata Virgine diuinum Officium in toto Fratrum Carmelitarum Ordine poſſit celebrari. Cumque idem* Philippus *Rex iterum apud prædictum* Paulum *ſimiliter Prædeceſſorem Noſtrum pro Canonizatione* B. V. TERESIÆ *ſupplicaſſet,*

Corpus eius ſepelitur.

Exhumatur ob odoris fragrantiam.

Miracula poſt tranſlationem.

Aliud.

Aliud.

Aliud.

De eius beatificatione agitur.

Conſequitur à Paulo V.

idem Paulus *iterùm negotium commiſit Cardinalibus Sacræ Rituũ Congregationis, qui nouos proceſſus auctoritate Apoſtolicâ conficiendos decreuerunt, atque ad id munus peragendum bonæ memoriæ* Bernardum *Cardinalem* de Roxas, *Archiepiſcopũ* Toletanum, *& venerabiles fratres Epiſcopos* Abulenſem, *&* Salmantinum, *eadem auctoritate deputarunt : qui cùm diligenter de mandato negocio perfuncti eſſent, omnia Acta eidem* Paulo V. *Prædeceſſori Noſtro tranſmiſerunt. Qui Tribus Apoſtolici Palatij cauſarum Auditoribus, Franciſco Archiepiſcopo Damaſceno, Locum tenenti, nunc* S. R. E. *Cardinali; Ioanni Baptiſtæ Coccino Decano; & Alphonſo Manzanedo dedit in mandatis, vt ſumma cum diligentia dicta Acta examinarent, & quæ eorum ſententia eſſet ad ipſum referrent : qui omnibus accurate pro vt rei magnitudo poſtulabat, perpenſis, eidem* Paulo V. *Prædeceſſori retulerunt, plene iuſtificari vitæ ſanctitatem, ac miracula* B. V. TERESIÆ, *omniaque abunde conſtare, quæ pro* Canonizatione *eiuſdem à Sacris Canonibus requiruntur, poſſeque ad vlteriora procedi. Vtque eâ maturitate, quæ rem tantam decebat, negotium tranſigeretur, idem* Paulus *dilectis filijs Noſtris* S. R. E. *Cardinalibus, Sacris Ritibus præfectis ordinauit, vt prædictos proceſſus quàm diligentiſſime rurſus inſpicerent, ac de tota cauſa accurate cognoſcerent. Cùm verò idem* Paulus *humanæ peregrinationis viam compleuiſſet, Noſque, nullis licet noſtris meritis, ſolâ diuinæ gratiæ dignatione, ad Eccleſiæ gubernacula vocati eſſemus, ad augmentum diuini honoris, &* S. E. *vtilitatem pertinere arbitrati ſamus, vt huiuſmodi negotium promoueretur. Plurimum etiam ad præſentium temporum calamitatem leuandam intereſſe exiſtimauimus, ſi Chriſti fidelium deuotio, erga Sanctos, & electos Dei, qui pro nobis in tantis neceſſitatibus intercederent, augeretur : mandauimus itaque prædictis Cardinalibus, vt quod illis à Prædeceſſore Noſtro prædicto fuerat iniunctum, quamprimùm exequerentur. Quod cùm illi eâ diligentiâ, quâ decebat perfeciſſent, ac pro S. Virginis* Canonizatione *omnes vnanimiter cenſuiſſent, Venerabilis frater Noſter* Franciſcus Maria *Epiſcopus* Portuenſis, *Cardinalis à Monte totius proceſſus ſummam, ac ſuam, Collegarumque ſententiam coram Nobis in Conſiſtorio Noſtro expoſuit, quibus auditis reliqui Cardinales, qui aderant, ad vlteriora fore procedendum communi ſuffragio pronuntiarunt. Igitur cùm in publico Conſiſtorio dilectus filius* Julius Zambeccarius *Conſiſtorialis Aulæ noſtræ Aduocatus pro eiuſdem* Canonizatione *peroraſſet, ac nomine chariſſimi in Chriſto filij noſtri* Philippi *Hiſpaniarum Regis Catholici, vt ad eam procedere dignaremur humiliter ſupplicaſſet, Nos de re tanta venerabiles fratres noſtros* S. R. E. *Cardinales, & Epiſcopos in curia præſentes conſulturos eſſe reſpondimus; atque interim Cardinales, atque Epiſcopos præſentes, vehementer in viſceribus Chriſti hortati ſumus, vt orationibus inſtantes in ieiuniis & eleemoſynis animas ſuas coram Deo nobiſcum humiliantes preces à Deo, Patre luminum expoſcerent, vt ex alto ſuper nos lucem ſuam, & veritatem ſuam emitteret, quæ Nos ad voluntatem, & beneplacitum eius cognoſcendum, & perficiendum deduceret, itaque cùm ſemipublico Conſiſtorio, quod conſequenter celebratum eſt, vocatis non modò Cardinalibus, ſed Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis in Curia Noſtra exiſtentibus, præſentibus etiam Noſtris, ac Sedis Apoſtolicæ Notarijs, ac Sacri Palatij Apoſtolici cauſarum Auditoribus, cùm plura à Nobis de eximia ſanctitate Ancillæ Dei, ac miraculorum frequentia, & celebritate, populorumque erga eam per vniuerſas Chriſtianas Nationes deuotione, commemorata fuiſſent : expoſitis etiam inſtantijs, quæ coram Nobis non modò, nomine eximiorum Regum, ſed etiam chariſſimi in Chriſto filij Noſtri* Ferdinandi *Romanorum Regis, in Imperatorem electi, aliorumque quàm plurium Chriſtianorum Principum fiebant, omnes concorditer, ac vno orè benedicentes Deum amicos ſuos honorantem,* B. TERESIAM *canonizandam eſſe, atque inter SS. Virgines adſcribendam cenſuerunt*

Agitur de Canonizatione.

ſuerunt. Quorum omnium audito conſenſu, intimo cordis affectu exultauimus in Domino, & iubilauimus in ſalutari eius, gratias agentes Deo, & Filio eius Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, quòd Eccleſiam ſuam miſericorditer reſpexiſſet, ac tantâ gloriâ illuſtrare decreuiſſet. Canonizationis itaque publicauimus diem, eoſdemque fratres, ac filios noſtros monuimus, vt in orationibus, & eleemoſynis perſeuerarent, vt in tanto opere exequendo ſplendor Domini Dei noſtri eſſet ſuper Nos, qui opus manuum noſtrarum ad perficiendam eius voluntatem dirigeret. Demùm peractis omnibus, quæ ex Sacris conſtitutionibus, ac Romanæ Eccleſiæ conſuetudine peragenda erant, hodie in Sacroſanctâ Principis Apoſtolorum Baſilica cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. *Cardinalibus, necnon Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Romanaque Curiæ Prælatis, Officialibus, & Familiaribus noſtris, Clero ſeculari, & Regulari, ac maximâ populi frequentiâ conuenimus, vbi repetitis pro Canonizationis decreto petitionibus nomine eiuſdem chariſſimi in Chriſto filij Noſtri Philippi Regis Catholici à dilecto filio Noſtro Ludouico titulo S. Mariæ Tranſpontinæ Cardinali Ludouiſio nuncupato, Noſtro ſecundum carnem Nepote, per Iulium Aduocatum prædictum, decantatis ſacris precibus, & Litanijs, ac Spiritus-Sancti gratiâ humiliter implorata; ad honorem Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, & Fidei Catholicæ exaltationem, auctoritate Omnipotentis Dei-Patris, & Filij, & Spiritus-Sancti, Beatorum Apoſtolorum, ac Noſtra de Venerabilium fratrum Noſtrorum* S. R. E. Cardinalium, *Patriarcharum Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum in Romana Curia præſentium conſilio, ac vnanimi conſenſu bonæ memoriæ* TERESIAM *Virginem de* ABVLA, *de cuius vitæ ſanctitate, fidei ſinceritate, & miraculorum excellentia plene conſtabat, & conſtat, Sanctam eſſe diffiniuimus, ac Sanctarum Virginem Catalogo adſcribendam decreuimus, prout præſentium tenore diffinimus, decernimus, & adſcribimus, illamque vniuerſos Chriſti fideles, tanquàm vere* SANCTAM *honorare, & venerari mandauimus, & mandamus, ſtatuentes, vt ab Vniuerſali Eccleſia in eius honorem Eccleſiæ, & Altaria, in quibus ſacrificia Deo offerantur, ædificari, ac conſecrari, & ſingulis annis* Die V. Octobris, *quô, ad cæleſtem gloriam tranſlata eſt, eius officium, vt de S. Virgine, ad præſcriptum Romani Breuiarij celebrari poſſit: eademque auctoritate omnibus Chriſti fidelibus, vere pœnitentibus, & confeſſis, qui annis ſingulis, eodem feſto die, ad Sepulchrum in quo Corpus eius requieſcit, viſitandum acceſſerint, vnum annum, & vnam Quadragenam; iis verò qui in eiuſdem Feſti Octaua, Quadraginta Dies de iniunctis eis, ſeu quomodolibet debitis pœnitentijs miſericorditer in Domino relaxauimus, ac relaxamus. Poſtremò gratijs Deo actis, quòd Eccleſiam ſuam inſigni hoc, nouoque luminari illuſtrare dignatus eſſet, decantatâ in* S. TERESIÆ *honorem ſolemni SS. Virginum Oratione ad Altare Principis Apoſtolorum Miſſam celebrauimus, cum eiuſdem S. Virginis commemoratione, omnibuſque Chriſti fidelibus tunc præſentibus plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam conceſſimus. Decet igitur, vt pro tàm inſigni beneficio omnes cum omni humilitate benedicamus, & glorificemus eum, quem decet omnis benedictio, & honor, & gloria, & poteſtas in ſecula ſeculorum, aſſiduis precibus ab eo poſtulantes, vt per interceſſionem electæ ſuæ à peccatis noſtris faciem ſuam auertens, miſereatur noſtri, & reſpiciat nos, & oſtendat nobis lucem miſericordiarum ſuarum, & immittat timorem ſuum ſuper gentes, quæ non cognouerunt eum, vt cognoſcant quia non eſt alius Deus, niſi Deus Noſter. Cæterum quia difficile foret præſentes Noſtras literas ad ſingula loca vbi opus eſſet deferri, volumus vt earum exemplis etiam impreſſis, manu publici Notarij ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem vbique fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum diffinitionis,*

decreti, adſcriptionis, mandati, ſtatuti, relaxationis, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ M. DC. XXI. *Quarto Idus Martij, Pontificatus Noſtri Anno II.*

Ego Gregorius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus.

1 † *Ego* Antonius *Cardinalis* Saulius, *Decanus.*
2 † *Ego* Franciſcus Maria *Cardinalis à* Monte *Epiſcopus Portuenſis.*
3 † *Ego* Franciſcus Sfortia *Cardinalis Epiſcopus Tuſculanus.*
5 † *Ego* Octauius *Epiſcopus Præneſtinus Cardinalis Bandinus*
7 † *Ego* Ioannes Baptiſta *SS. Petri, & Marcellini Presbyter Cardinalis Detus.*
9 † *Ego* Carolus *tit. S. Cæſarei Cardinalis Madrucius.*
11 † *Ego* Maphæus *tituli S. Onuphrij Presbyter Cardinalis Barberinus.*
13 † *Ego* M. *tit. SS. Quirici, & Iuditæ Presbyter Cardinalis Lantes.*
15 † *Ego* Ioannes Baptiſta *tit. S. Cæciliæ Presbyter Cardinalis Lenius.*
17 † *Ego* Gaſpar tit. *S. Crucis in Ieruſalem Cardinalis Borgia.*
19 † *Ego* Tiberius *tituli S. Priſcæ Presbyter Cardinalis Mutus.*
21 † *Ego* S. *Presbyter Cardinalis S. Suſannæ* S R. E. *Bibliothecarius.*
23 † *Ego P. tituli S. Saluatoris in Lauro Presbyter Cardinalis Valerius.*
25 † *Ego* Iulius *tit. S. Mariæ ſupra Mineruam Cardinalis Roma.*
27 † *Ego* Stephanus *tit. S. Mariæ in Via Cardinalis Pignatellus.*
29 † *Ego* Marcus Antonius *tit. S. Euſebij, Presbyter Cardinalis Gozadinus.*
31 † *Ego* Carolus Emanuel, *S. Nicolai in Carcere Tuliano, Cardinalis Pius.*
33 † *Ego* Carolus *S. Mariæ in Dominica, Cardinalis Medices.*
35 † *Ego* Franciſcus *S. Angeli in Foro Piſcium Diaconus Cardinalis Boncompagnus.*
4 † *Ego* Alexander *Cardinalis Montaltus Epiſcop. Abban S R.E. Vicecancellar.*
6 † *Ego* Antonius *tit. S. Laurentij in Lucina Presbyter Cardinalis Peretius.*
8 † *Ego* Dominicus *Cardinalis Sanctorum Apoſtolorum Gimnaſius.*
10 † *Ego* S. *tituli S. Chryſogoni Presbyter Cardinalis Burgheſius.*
12 † *Ego* I. G. *tit. SS IV. Coronatorum Presbyter Cardinalis Millinus.*
14 † *Ego* Fabritius *tit. S. Auguſtini Presbyter Cardinalis Verallus.*
16 † *Ego* Dominicus tit. *S. Martini in Montibus, Presbyter Cardinalis Riuarola.*
18 † *Ego* R. *tituli S. Alexij Presbyter Cardinalis Vvaldinus.*
20 † *Ego* Gabriel tit. *S. Bartholomæi in Inſula, Presbyter Cardinalis de Trejo.*
22 † *Ego* Guido *tit. S. Mariæ de Populo Presbyter Cardinalis Bentiuolius.*
24 † *Ego* Itel. Federicus *tit. S. Laurentij in Paniſperna Cardinalis de Zollerem.*
26 † *Ego* Fr. Deſiderius *tit. S. Clementis Cardinalis de Cremona.*

28 † *Ego*

28 † *Ego* Franciſcus *tit. S. Matthæi in Merulana, Presbyter Cardinalis Sacratus.*
30. † *Ego* Alexander *tit. S. Mariæ in Via Lata, Cardinalis Eſtenſis.*
32 † *Ego* Mauritius *S. Euſtachij Diaconus Cardinalis de Sabaudia.*
34 † *Ego* Ludouicus *tit. S. Adriani, Cardinalis de la Valette.*
36 † *Ego* Hyppolitus *S. Mariæ Nouæ, Cardinalis Aldobrandinus.*

Hactenus *Bulla Canonizationis*, in cuius relatione plura quæ ad S. Virginis ACTA probatiſſima fuere recenſentur, atque miracula narrantur. Qui prolixiora perlegere cupit adeat D. F. Ieronymum de Yepes Epiſcopum Turiaſonenſem *in S. Virgin. Vit.* per totum, P. Franciſcum Ribera, P. Petrum de Ribadenayra, & alios. De ea etiam plures Hymnos texuere aliqui Poëtæ non inuenuſti, ex quorum ſcriptis aliquos dabimus. Facem præferat *M. Vincentius Spinel* in Caſtellanis, & Latinis Muſis conſummatiſſimus, qui Noſtræ S. Virginis laudes referens, breui calculo, ſed dulciſſimo puritatem ſanctitatis, ſapientiam, orationem, extaſes, exercitia, & miracula exprimit ſequenti Hymno. *Scriptores.*

HYMNVS in Laudem S. TERESIÆ Virginis.

O *Virgo Mater virginum,*
Quæ Virgo natos parturis,
Et Virginum das munera
Intacta Sponſo Virgini!
Quâ laude nunc te proſequar
Si docta Virgo cœlitus,
Et ſanctitate, & literis
Terrena vincis culmina.
TERESA *Mater diceris,*
Sed TERSA *Diuæ congruit,*
Quæ TERSA *caſto eſt corpore,*
Et TERSA *puro Spiritu.*
Seu mente rapta ad ſydera,
Arcana Chriſti præuides;
Seu quæ videndo percipis,
Natis (docendo) ſuggeris.
Si mens in altum proſilit,
Eſt corde vere ſupplici;
Nec membra fletu languida
Vincuntur in certamine.
Si tot patent miracula,
Fructus & almos germinas,
Aut tota Chriſto es conſita,
Aut totus in te permanet.

Illum Poëſeos Magiſtrum ſequatur alius Magiſter Muſarum, *P. Emanuel de la Cerda* Societatis IESV alumnus, qui in Hymno ſequenti, Noſtram Virginem *Albæ* ſidus, Prophetarum honorem appellitat; & breui periodo, licet canoro, occulta myſteria quæ è Chriſti pectore ſuxit, commemorat, deſiderium martyrij exprimit, & alia notabilia in Noſtra Virgine recenſet.

Sacrata

SAcrata ſplendent lumina
Albæ nouo orto ſydere,
Iô triumphent cœlites
Nouumque Peân concinant.
TERESA Vatum gloria
Sponſi ſub almo pectore
Sacro bibiſti flumine
Occulta noſtris mentibus.
Tu Mater affectu potens,
Et norma Confeſſoribus,
Es Mater inter virgines,
Et Virgo prole nobili.
Jncluſa carnis vinculo
Terram relinquis corpore,
Jgnita flammis pectora
Conſtare terris neſciunt.
Reliquias ſacrati Corporis
Vermes verentur tangere,
Miraculis miraculum
Fit in dies illuſtrius.
Da Sancta nobis Trinitas
Sacris TERESSÆ gaudiis
Vitam ſequi veſtigiis,
Quam tollimus nunc laudibus.

Alios huius generis Hymnos ſubiicere poſſemus, ſed breuitatis cauſa eorum relationem omiſimus, vt aliorum ſymbolis locum daremus. Hinc *D. Franciſci Gutierrez* Saphicum Carmen primas ferat, quo N. S. Virginis nobilitas, virtutes, ecxtaſes & alia facinorum inſignium, tam corpore, quàm ſpiritu patratorum monimenta narrantur.

ECce iam fortis Mulier reperta,
Quæ procul fuſo latitabat Orbe,
Vltimo cuius pretium repoſto
Eſt ab Ibero.
Procerûm mores referens Auorum
Glorium omen meritis adauxit,
Nobili quando ſociata creſcit
Sanguine virtus.
Hæc vt à prima tenuit iuuenta
Fluctibus quaſſam titubare cymbam,
Depulit merces pelago, & viriles
Jnduit artus.

Sæpius

Sæpius flexis genibus precanti
Extaſi rapti tabuere ſenſus
Et leui dudum reſidens in aura
Pendula manſit.
Adloqui IESVM *meruit frequenter*
Quem ſemel ligno Crucis in cruento,
Conditum rurſus niuea Synaxi
Vidit aperte.
Exuit carnis ſenium vetuſtæ,
Poſt vt in lentos reuiuiſcat annos,
Cœlitum gaudens vaga per vireta
Regnat in æuum.

Secundas ferat *F. Petrus de Borgia* Carmeli alumnus, qui ſimili Hymno Saphico monet cæteros ſui Ordinis fratres, vt cordialibus inſtrumentis, & vocibus canoris feſtum N. S. Virginis celebrent.

Læta lux ſurgit radijs coruſcis,
Et nouus fulgor redijt Polorum,
Phœbus aduenit nitidoque clauſus
Lampadis igne.
Feſta nàm noſtræ celebrantur Orbe
Matris Hiſpano, *prariterque cœlo;*
Cuncta congaudent mare, ventus, ignis,
Terra parenſque.
Cuncta ſi gaudent, celebrantque lucem,
Filij magni properate Montis
Feſta Carmeli renouâre Sanctæ
Digna Parenti.
Tympanis latis, cytharâque dulci,
Cymbalo fratres bene cum ſonante,
Organis dignis, fidibuſque gratis
Hæc celebrate.
Barbitos ſubſit lituo cauato
Dulciter cunctos remouente ſenſus,
Aureas tandem feriatis acri
Pectine conchas,
Ante non dictum recitate Carmen,
Quod ſacræ forſan dederint camenæ,
Et diem vincant tenebræ nitentem
Lumine claro.

mine S. Ioſephi ædificauit, die XI. Maij, Anno Domini M. D. XCVII. 1597

XII. Monaſterium PALENTINVM, quod idem Ordo conſtruxit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo dedicauit, Anno Domini M. D. XCIX. 1599

XIII. Monaſterium ABVLENSE, quod idem Ordo à fundamentis erexit, ſub titulo Sanctæ Tereſiæ, Die XXXI. Auguſti, Anno M. DC. in Domo Parentum S. Matris. 1600

XIV. Monaſterium PEÑARANDENSE, quod idem ipſe Ordo condidit, & S. Ioſepho dedicauit, Anno M. DC. III. 1603

XV. Monaſterium CALAGVRITANVM, quod Ordo idem extruxit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo nomini dicauit, eod m Anno M. DC. III. 1603

XVI. Monaſterium BVRGENSE, quod etiam idem Ordo à fundamentis erexit, & eidem B. V. de Monte Carmelo ſubiecit, Anno M. DC. VI. 1606

XVII. Monaſterium LERAMENSE, quod itidem ipſe Ordo cond & ſub nomine S. Matris Tereſiæ à IESV attitulauit, Anno M. DC. XVII. 1617

XVIII. Monaſterium LVCRONENSE, quod ſub auſpicijs, & titulo S. Ioſephi idem ipſe Ordo conſtruxit, Anno Domini M. DC. XXVIII. 1628

XIX. Monaſterium LEZCANENSE, quod etiam idem Ordo erexit, & B. V. Mariæ de Monte Carmelo dedicauit. Anno M. DC. XL. 1640

XX. Monaſterium METINACAMPENSE, quod ſub Corporis Chriſti titulo idem ipſe Ordo ædificauit, Anno Domini M. DC. XLVI. 1646

XXI. Deſertum, ſiue Receſſus BATVECENSIS, quem Ordo ipſe ſub nomine S. Ioſephi condidit, Die V. Iunij, Anno Domini M. D. XCIX. 1599

SANCTIMONIALIVM
in eadem Prouincia.

I. Monaſterium Monialium ABVLENSE, quod ipſa S. Virgo TERESIA ſub vocatione S. Ioſephi primum deuictis maximis difficultatibus, & oppoſitionibus conſtruxit, Die XXIV. Auguſti, Anno Domini M. D. LXII. 1562

II. Monaſterium Monialium METINACAMPENSE ſub titulo S. Ioſephi extructum Anno Domini M. D. LXVII. 1567

III. Monaſterium Monialium VALLESOLETANVM ſub nomine Conceptionis Virginis Mariæ ædificatum, Anno Domini M. D. LXVIII. 1568

IV. Monaſterium Monialium SALMANTICENSE ſub S. Ioſephi appellatione conſtructum, Anno Domini M. D. LXIX. 1569

V. Monaſterium Monialium ALBENSE ſub Virginis Mariæ Incarnationis titulo conditum, Anno Domini M. D. LXX. 1570

VI. Monaſterium Monialium SEGOBIENSE ſub vocatione S. Ioſephi conſummatum Anno Domini M. D. LXXIV. 1574

VII. Monaſterium Monialium PALENTINVM ſub nomine eiuſdem S. Ioſephi elaboratum. Anno Domini M. D. LXXX. 1580

VIII. Monaſterium Monialium SORIENSE ſub ineffabili Sanctiſſimæ Trinitatis myſterio cœptum, & finitum, Anno Domini M. D. LXXXI. 1581

IX. Monaſterium Monialium BVRGENSE ſub S. Ioſephi aduocatione erectum, ad Annum Domini M. D. LXXXII. 1582

tulo S. Iacobi Hiſpaniarum Apoſtoli condidit, Die XXIV. Maij, Anno Domini M. D. XCVIII. 1598

XIII. Monaſterium OLCADENSE, quod idem ipſe Ordo ſub S. Alberti nomine fabricauit Die XXVIII. Maij, Anno Domini M.D.XCIX. 1599

XIV. Monaſterium CIVITATIS REGALIS, quod idem Ordo ſub S. Angeli Carmelitæ vocabulo erexit, Anno Domini M. DC. X. 1610

XV. Monaſterium CONCHENSE, quod Illuſtriſſimus Dominus *D. Andreas Pacheco*, illius vrbis Epiſcopus, & poſtea Generalis Inquiſitor, ſub tutela S. Angeli Cuſtodis extruxit Anno Domini M. DC. XVI. 1616

XVI. Monaſterium GVADALFAXARENSE, quod *Licentiatus Ludouicus Melendez* ſub Trium Regum Magorum appellatione conſtruxit, Anno Domini M. DC. XXXII. 1632

XVII. Deſertum, ſiue Seceſſus BOLARQVENSIS, quem Ordo idem ſub nomine B.V. Mariæ de Monte Carmelo in ſolitudine perfecit, Die XVIII. Iunij, Anno M. D. XCII. 1592

SANCTIMONIALIVM
in eadem Prouincia.

I. Monaſterium Monialium MALAGONENSE ſub S. Ioſeph auſpiciis erectum ad Annum Domini M.D.LXVIII. 1568

II. Monaſterium Monialium TOLETANVM ſub eiuſdem S. Ioſephi titulo extructum ad Annum Domini M. D. LXIX. 1569

III. Monialium Monaſterium CARAVACENSE ſub ipſius S. Ioſephi tutelâ ædificatum ad Annum Domini M. D. LXXVI. 1576

IV. Monaſterium Monialium VILLANOVENSE *de la Xara*, ſub S. Annæ Dei-Genitricis Matris nomine condecoratum ad Annum Domini M. D. LXXX. 1580

V. Monaſterium Monialium CORBENSE ſub Incarnationis Dominicæ tutamine erectum ad Annum Domini M. D. LXXXIII. 1583

VI. Monaſterium Monialium MADRIDENSE ſub eiuſdem S. Annæ, Matris Dei-Genitricis conſummatum ad Annum M. D. LXXXVI. 1586

VII. Monaſterium Monialium CONCHENSE ſub ipſius S. Ioſephi clientelâ conditum ad Annum Domini M. D. LXXXVIII. 1588

VIII. Monaſterium Monialium GVADALFAXARENSE ſub præfati S. Ioſephi vocabulo conſtructum ad Annum Domini M. D. XCIV. 1594

IX. Monaſterium Monialium TALABRICENSE ſub ipſius S. Ioſephi tutelâ ædificatum ad Annum Domini M. D. XC. V. 1595

X. Monaſterium Monialium OLCADENSE ſub eiuſdem S. Ioſephi vocatione perfectum ad Annum Domini M. D. XCV. 1595

XI. Monaſterium Monialium CIVITATIS REGALIS ſub S. Antonij auſpicijs confectum ad Annum Domini M. D. XCVI. 1596

XII. Monaſterium Monialium LVECHENSE ſub S. Ignatij vocatione conſtructum ad Annum Domini M. D. XC. VI. 1596

XIII. Monaſterium Monialium CONSABVRENSE ſub S. Ioſephi aduocatione perfectum ad Annum Domini M. D. XCVII. 1597

XIV. Monaſterium Monialium COMPLVTENSE ſub Corporis Chriſti appellatione fulcitum ad Annum Domini M. D. XCIX. 1599

XV. Monaſterium Monialium DAYMIELENSE ſub B. V. Mariæ de Pace tutamine ædificatum ad Annum Domini M. D. XCIX. 1599

XVI. Monaſterium Monialium HYPPONENSE ſub S. Ildephonſi Præſulis Toletani commemoratione dicatum ad Annum Domini

XVI. Monaſterium ASTIGITANVM, abſolutum à DD. Sanctio de Rueda, & Maria de Cardenas, coniugibus, Conceptionique B. V. M. dicatum Die XIX. Septembris An. M. D.XCI. 1591

XVII. Monaſterium VELEZ MALACENSE, quod ipſe idem Ordo conſtruxit, & S. Ioſepho attitulauit, Die XVII. Maij, Anno Domini M. D. XCI. 1591

XVIII. Deſertum NIVENSE, quod ſub inuocatione B. V. Mariæ *de Niuibus*, Ordo ipſe conſtruxit Die XXIII. Februarij, Anno M. D. XCIII. 1593

XIX. Monaſterium LVCENENSE quod D. D. Anna Enrriquez de Mendoza Comitiſſâ de Pradas, Ducis Cardonæ Matre, erexit S. Ioſepho, Die XXVIII. Maij, Anno M. DC. 1600

XX. Monaſterium ANTIQVARENSE, ab ipſo Ordine fundatum, & S. M. Thereſiæ dicatum, Anno Domini M. DC. XVII. 1617

XXI. Monaſterium LVCIFERENSE, quod S. Rocho conſtruxit idem Ordo, eique dicauit ad Annum Domini M. DC. XL. 1640

XXII. Collegium Hiſpalenſe, S. Angelo dicatum, Anno M. D. LXXXVII.

SANCTIMONIALIVM
in eadem Prouincia.

I. Monaſterium Monialium VEASENSE, Sancto Saluatori dicatum & ad Annum Domini M. DLXXV. conditum. 1575

II. Monaſterium Monialium HISPALENSE, S. Ioſepho ſacrum, & ad Annum Domini M. D. LXXV. conſtructum. 1575

III. Monaſterium Monialium GRANATENSE, eidem S. Ioſepho attitulatum, & ad Annum Domini M. D. LXXXII. abſolutum. 1582

IV. Monaſterium Monialium MALACITANVM, ipſi S. Ioſepho conſecratum, ad Annum M. D. LXXXV. perfectum. 1585

V. Monaſterium Monialium SABIOTENSE, etiam eidem S. Ioſepho dicatum, & ad Annum Domini M. D. LXXXV. extructum. 1585

VI. Monaſterium Monialium CORDVBENSE, Beatiſſimæ Annæ Deigenitricis Matris auſpicijs cœptum, & abſolutum Anno M. D. LXXXIX. 1589

VII. Monaſterium Monialium S. LVCIFERI *Alpechinenſis*, ſub nomine S. Ioſephi fundatum ad Annum Domini M. D. XC. 1590

VIII. Monaſterium Monialium VBETENSE, admirabili myſterio Conceptionis Immaculatæ ſacrum, & ad Annum M. D. XCV. conditum. 1595

IX. Monaſterium Monialium BEACENSE, Incarnationi Virgineæ attitulatum, & ad Annum Domini M. D. XCIX. conſummatum. 1599

X. Monaſterium Monialium LVCENENSE, Sanctiſſimo Sponſo Dei-Genitricis Ioſepho dicatum, & ad Annum M. DCI. perfectum. 1601

XI. Monaſterium Monialium GIENNENSE, glorioſæ Virginis Matris Thereſiæ nomini ſacrum, & ad Annum M. DC. XV. conſtructum. 1615

XII. Monaſterium Monialium ANTIQVARENSE, etiam S. Ioſepho dicatum & ad Annum Domini M. DC. XXXVI. erectum. 1636

XIII. Monaſterium Monialium ASTIGITANVM.

XIV. Monaſterium Monialium LVCIFERENSE.

PROVIN

PROVINCIA S. IOSEPHI
in Aragonia, Cathalonia, & Valentia, IV.

I. Monasterium BARCINONENSE, titulo S. Ioſephi condecoratum, quod ipſe idem Ordo conſtruxit, Die XXV. Ianuarij, Anno M. D. LXVI. 1586

II. Monasterium MATARONENSE, eidem Beatiſſimo Ioſepho dicatum, & ab eodem Ordine Anno M. D. LXXXVI. Die V. Februarij fundatum. 1586

III. Monasterium *Perpinnianenſe*, ſub auſpicijs ipſius Dei-Genitricis Sponſi ſacrum, & ab ipſo Ordine extructum Die XVIII. Aprilis, Anno M. D. LXXXVII. 1587

IV. Monasterium VALENTINVM vocatione S. Philippi Apoſtoli attitulatum, & Ordinis expenſis conditum Die V. Auguſti Anno M. D. LXXXIX. 1589

V. Monasterium ILERDENSE, ſub patrocinio S. Ioſephi conſignatum, quod etiam ipſe Die vltimo Decembris Anno M. D. LXXXIX. fabricauit. 1589

VI. Monasterium DERTOSANVM, cui *Miraculum* titulus extat, idque Ordo prædictus erexit Die VII. Septembris Anno M. D. XC. 1590

VII. Monasterium TAMARITENSE, quod B. V. M. Montis Carmeli vocabulo idem ipſe Ordo conſtruxit, Die XX. Maij Anno M. D. XC. 1590

VIII. Monasterium GERVNDENSE, ſub aduocatione S. Ioſephi ab eodem Ordine Die XXIX. Iunij, Anno M. D. XCI fundatum. 1591

IX. Monasterium CÆSARAVGVSTANVM, eidem Sanctiſſimo Ioſepho conſecratum & ab Ordine erectum Die XVII. Decembris Anno M. D. XCIV. 1594

X. Monasterium TARRACONENSE, S Laurentio Martyri ſacrum, & à Doctore Ioanne Rocca, & Rophaele LLones ipſius Eccleſiæ Canonicis, Die XIII. Iulij M. D. XCVII. erectum. 1597

XI. Monasterium BILBILITANVM, titulo S. Ioſephi erectum, & ab ipſo Ordine ad Annum M. D. XCIX. conſtructum. 1599

XII. Monasterium REVSENSE, quod Ordo conſecrauit S. Ioanni Baptiſtæ, & ad Annum M. DC. VI. erexit. 1606

XIII. Deſertum CARDONENSE, ſub titulo S. Hilarionis Abbatis, ab ipſo Ordine fundatum ad Annum M. DC. VI. 1606

XIV. Monasterium extra Muros BARCINONIS, ſub B. V. M. *de Gratia*, ſacratum, & ab ipſo Ordine conditum Anno M. DC. XXVI. 1626

XV. Monasterium OSCENSE, quod idem ipſe Ordo S. Alberto Confeſſori, dicauit, ad Annum M. DC. XXVII. erexit. 1627

XVI. Monasterium SILVENSE, ſub inuocatione S. Ioſephi fundatum, & ad eodem Ordine perfectum ad Annum M. DC. XXXVI. 1636

XVII. Monasterium VICCENSE, quod Ordo ipſe S. Ioachimo Dei-Genitricis Parenti conſecrauit, & ad Annum M. DC. XLI. condidit. 1641

XVIII. Monasterium ENGVERENSE, ſub nomine S. Annæ B. V. Mariæ Matris ſacratum, & ab ipſo Ordine conſtructum ad Annum M. DC. XLIX. 1649

SANCTI

Digitized by Google

SANCTIMONIALIVM
in eadem Prouincia.

I. Monaſterium Monialium BARCINONENSE, Conceptioni B. V. M. ſacrum, conditum ad Annum M. D. LXXXVIII. 1588

II. Monaſterium Monialium CÆSARAVGVSTANVM, ſub S. Ioſephi auſpicijs erectum ad Annum M. D. LXXXVIII. 1588

III. Monaſterium Monialium VALENTINVM, quod S. Ioſepho ſacrum viſitur, & conditum ad Annum M. D. LXXXVIII. 1588

IV. Monaſterium Monialium TVRIASONENSE ſub S. Annæ, B. V. M. Matris vocabulo conſtructum, ad Annum M. DC. 1600

V. Monaſterium Monialium BILBILITANVM, ſub nomine S. Alberti Confeſſoris erectum ad Annum M. DC. III. 1603

VI. Monaſterium Monialium OSCENSE, quod ſub titulo S. M. Thereſiæ fundatum conſpicitur ad Annum M. DC. XXXI. 1631

VII. Monaſterium Monialium MATARONENSE ad Annum M. DC. XLIV. conditum, & erectum. 1644

PROVINCIA S. PHILIPPI
in Regno Portugalliæ V.

I. Monaſterium VLYSIPPONENSE, ſub B. V. Mariæ à *Remedijs* conſecratum, & ab ipſo Ordine conſummatum, Die XIX. Februarij, Anno M. D. LXXXII. 1582

II. Monaſterium CASCAENSE, quod D. Antonius de Caſtro, Monſanti Comes erexit ſub titulo B. V. Mariæ *de Pietate*, Die I. Septembris, Anno M. D. XCIV. 1594

III. Monaſterium EBORENSE, ſub inuocatione B. V. M. à *Remedijs* conſtructum, & ab ipſo Ordine elaboratum, Die IX. Nouembris Anno M. D. XC. IV. 1594

IV. Monaſterium FIGVEIRI, quod idem ipſe Ordo ſub vocabulo B. V. M. de Monte Carmelo condidit ad Annum M. DC. II. 1602

V. Monaſterium CONIMBRICENSE, ab eadem Ordinis prædicti diſpoſitione conſtructum, & S. Ioſepho dicatum ad Annum M. DC. III. 1603

VI. Monaſterium AVERENSE, inuocationi B. V. M. de Monte Carmelo conſecratum ab ipſo Ordine ad Annum M. DC. XIII. 1613

VII. Monaſterium PORTVCALENSE, ſub eodem B. V. M. de Monte Carmelo titulo ædificatum, à præfato Ordine ad Annum M. DC. XVII. 1617

VIII. Monaſterium VIANENSE, etiam titulo B. V. M. de Monte Carmelo ſacrum, & ab ipſo Ordine perfectum Anno M. DC. XVIII. 1618

IX. Deſertum BVSACENSE, quod idem ipſe Ordo ſub S. CRVCIS ſtemmate attitulauit, & ad Annum M. DC. XXVII. perfecit. 1627

X. Monaſterium SCALABITANVM.
XI. Monaſterium ADOLALBENSE.
XII. Monaſterium BRACCARENSE.
} De his Tribus Monaſterijs nihil inuenitur, nam extructa ſunt tempore ſubleuationis Portugalliæ.

XIII. Monaſterium Monialium VLYSIPPONENSE, dicatum S. Alberto Confeſſori, & conditum Anno M. D. LXXXV. 1585

Hactenus MONASTERIA quæ Ordo à S. THERESIA tàm Virorum, quàm Mulierum *Moniali-um.*

Monaſteria in Orbe. Mulierum reformatus in Hiſpaniæ viſceribus habet, nunc de cæteris Orbis Chriſtiani Prouincijs agemus.

In Noua Hiſpania. PROVINCIA VI. S. Alberti apud Indos Nouæ Hiſpaniæ continet VIII. Monaſteria.

Italiâ. CONGREGATIO Italiæ Genuenſis, titulo S. Heliæ continet X. Monaſteria Virorum, & Duo Fœminarum.

Roma. ROMANA S. Mariæ continet X Monaſteria Virorum, & IV. Monialium.

Polonia. POLONIÆ titulo Spiritus-Sancti continet XI. Monaſteria Virorum, & II. Fœminarum.

Longobardiâ. LONGO BARDICA titulo S. Angeli, continet XIV. Monaſteria Virorum, & III. Fœminarum.

Gallia Lugdunenſi. LVGDVNENSIS, & AVENIONENSIS, titulo S. Thereſiæ continet VIII. Monaſteria Virorum, & totidem Sanctimonialium.

Pariſienſi. PARISIENSIS in Gallia, titulo Omnium Sanctorum continet XII. Monaſteria Virorum, & XIX. Sanctimonialium.

Aquitanicâ. AQVITANICA in Gallia continet VII. Monaſteria Virorum, & VIII. Fœminarum.

Belgicâ. BELGICA titulo S. Ioſephi continet XVII. Monaſteria Virorum, & XV. Sanctimonialium

Neapoli. NEAPOLITANA titulo Matris Dei continet XII. Monaſteria Virorum, & II. Fœminarum.

Siciliâ. SICVLA titulo S. Alberti continet VIII. Monaſteria Virorum, & V. Monialium.

Sabaudiâ. SABAVDIENSIS continet tantùm V. Monaſteria Virorum, & aliud apud Melitam Inſulam.

Germania. GERMANICA titulo Sanctiſſimi Sacramenti continet VIII. Monaſteria Virorum, & Vnum fœminarum.

Hibernia. HIBERNICA continet V. Monaſteria Virorum tantum.

India Orientalis. INDICA Orientalis continet X. Monaſteria Virorum.

Extra hæc Cœnobia ſunt in Hiſpania, Placentinum, Cæſarauguſtanum, Maluendenſe, Viccenſe, Zumayenſe, Tyraſonenſe, & alia in Noua Hiſpania, & Peruuianis Indis, quæ ſubſunt regimini Epiſcoporum, & à Generalium Ordinis diſpoſitione aliena. Hinc in Orbe Chriſtiano, tam Virorum, quàm Monialium ad huc CCC. LXIV. & amplius Monaſteria perſeuerant.

SED nunc pro coronide Carmen Achroſticum per D. Ludouicum Luprel compoſitum, in quo in initialibus, & vltimis litteris ponitur TERESA CARMELI MONTIS MATER, ob virtutem miraculorum.

Digitized by Google

Te *Noſter reſonabit ebur , miracula pandet* T
Et *quâ mortales tollis ad Aſtra face* E
Ruſtica *Muſa nimis, ſed tu caſtiſſima Mater* R
Erige *quod fragili carmen inimus ope* E
Solemnes *deuota tibi dat Iberia plauſus* S
Atque *caput multa ſtat redimita roſa* A
Carmelique *decus miratur verticis , illic* C
Aegris *qua decet præcipis ire via.* A
Reſpicis *vt factum reddant tua marmora robur,* R
Morbidaque *ad tumulum corpora fuſa tuum* M
Ecce *oleum manat , ſurdus ſit certior aure* , E
Lux *cæco datur hic optima , ſitque vigil* L
Iſta *importuno occurrunt monumenta dolori* I
Morſque *tuam neſcit fallere ſæua manum* M
O *quoties hoc ſanata eſt pia turba ſepulchro* O
Nomen *ad erectum iam poſitura tholon* N
Templa *patent donis, poſitoque Altaria lucent* T
Igne *triumphalis Nuntia certa rogi* I
Supprime *quas viuens vetuiſti dicere laudes* S
Me *iubeas feſtum conticuiſſe diem ?* M
At *nequis, æthereâ quando nunc veſceris aurâ* A
Teſtibus *innumeris , factaque ſigna patent.* T
Et *cæcus vidit , ſurduſque audiuit, vtroque* E
Recluſus *dudùm teſte, parebit honor.* R.

Qui alia carmina perdiſcere voluerit adeat Scriptores Noſtros ſuperius recenſitos. de *Feſtis Canonizationis* S. Matris ſcribentes , vbi innumera , & ſingularia perleget.

S. FORTVNATVS *Martyr Romanus.*] De quo Vſuardus, Ado, & cæteri recentiores Martyrologi à quibus Baronius in *Roman. fol.* 638. *lit. A.* hac periodo : *Romæ viâ Aureliâ* S. FORTVNATI *Martyris.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 169. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 221. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.* 140. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 141. *col.* 2. Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital fol.* 652. Quo tempore vixerit, quoue martyrio coronatus fuerit S. Martyr, nullibi ſcriptum reperimus. Illud ſcitur. quod *Via* hæc *Aurelia* , quæ à *Porta Aurelia* apud S. Petrum in Vaticano initium habebat , per Heturiam iuxta oram littoream Piſas vſque perducebat , fuit palæſtra agonis huius S. Pugilis, de qua mentio eſt apud Ciceronem in *Philipp.* 12. & Procopius de *Bell. Goth.* qui aſſerit, Gothos per eiuſmodi portam Romam ingreſſos, cùm depopulari vrbem aggreſſos refert. Igitur S FORTVNATI Martyris huius ſacra pignora Romæ inuenta, & ex cathecumbis extracta, R. P. F. *Ioanni ab Annuntiatione* SSS. Trinitatis Ordinis Excalceatorum alumno , *Vrbani* VIII. Pont. Max. iuſſu conceſſa, cum alijs SS. Martyrum exuuijs , *Hiſpanias* tranſmiſſa, & Conuentui eiuſdem Ordinis *Valleſoletano* donata , ibidem honorifice requieſcunt, vt ex Auctographo ſuperius ſæpe repetito liquet.

C.

Martyrologia.

Via Aurelia qua ?

Pignora Hiſpaniam. tranſmiſſa.

DECIMO SEPTIMO Kal. Nouembris.

DIES XVI.

A. CLVNIÆ *in Hispania Citeriori* SS. SATVRNINI, *&* NEREI *cum* CCC. LXV. *Socijs, qui pro Christi confessione, in Diocletiani, & Maximiani impiâ persecutione comprehensi, glorioſum Martyres compleuerunt agonem.*

B. HISPANIÆ *celebris fuit, & adhuc extat memoria Sancti* GALLI *Abbatis, B. Columbani Discipuli, qui cum Magistro Nostras deueniens, Lucensi in Gallacia spreto Episcopatu, in fide populos adhuc barbaros erudiuit, & demum Arbonæ clarus miraculis obdormiuit in Domino.*

C. *Apud* PERPINIANVM *in Hispaniæ Pyrenæis* S. GALDERICI *natione Galli, qui mirabilium operatione miraculorum illustris, ad gaudium properauit æternum. Cuius sacra pignora in Cœnobio Canigonensi, S. Martino, dicato, honorifice seruantur.*

D. AVSÆ *in Hispania Citeriori* S. BERNARDI, *ipsius Vrbis, & Solsonensis Episcopi, qui ex Monacho Sanctarum Crucium, Ordinis Cistercienſis, Apostolicâ auctoritate coactus, dignitates accepit; postmodum celebris opere, & sermone potensque miraculis, ad Dominum migrauit insignis.*

E. PLACENTIÆ *in Hispaniæ Vettonia festiuitas Dedicationis illius Cathedralis Ecclesiæ, quæ honorifico annuatur applausu, & splendido repetitur iubilo.*

F. MINDONII *in Gallæcia Hispaniæ festum Dedicationis ipsius Ecclesiæ Cathedralis, quod anniuersaria commemoratione peragitur, & celebri repetitione perficitur.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

SANCTVS SATVRNINVS, NEREVS, & CCC. LXV. *Socij Martyres Clunienſes in Hiſpania.*] Iſtorum Sanctorum Martyrum nomina ex veteribus MSS. deſumpſiſſe fatetur Eminentiſſimus Cardinalis Cæſar Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. lit. C. fol.* 642. vbi hoc elogium præmiſerat: ITEM *Sanctorum* SATVRNINI, NEREI, *& aliorum* CCC. LXV. Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Martyrolog. Caſtellan. h. d. fol.* 170. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 222. *col.* 2. Sed licet idem Cardinalis S. Nerei aſſerat prorſus ignorare locum, & tempus paſſionis eorum, facile ſciret, ſi *Chronicon Flauij Dextri* perlegeret. Is igitur Clariſſimus Vir omnia patefecit. ad *Ann.* 290. vbi Biuarius *n.* 7. *fol.* 312 his verbis. CLVNIÆ, *quæ olim Celtiberiæ finis fuit*, CCC. LV. *Martyres, ſocio* S. SATVRNINO. Quo loco diminutus inuenitur numerus Sanctorum, ſed plenius Luitprandus *Aduerſar. n.* 23. agens de Vrbe MARADA, & proſequitur: *Hic recolitur memoria* NEREI, SATVRNINI, *&* CCC. LXV. *Martyrum, qui erant in Æſtuis in hoc Municipio ſub perſecutione Diocletiani paſſorum* XVI. *Die Octobris. Crediderim hos paſſos* CLVNIÆ, *& Reliquias aliquas illinc huc allatas.* Fallitur Petrus de Natalibus in *Catalog. SS. lib.* 11. *c.* 30. *n.* 291. contendens S. SATVRNINVM fuiſſe *Presbyterum*, quia nihil de ordine agitur apud Antiquiores, qui perfectius rem bene nouerant. Nec numeri defectus in *Dextri* codicibus eſt attendendus, quia cum toties *Chronici* eiuſdem compago varie, & pluries ab amanuenſibus excripta; vt quid in *Dextro* lapſum credemus? Hæc de Noſtris Martyribus inuenire licuit. Alia alter addet.

A. *Martyrologia.* *Equilini error.*

S. GALLVS *Abbas.*] Eius memoriam & ſanctitudinem commendatam inuenimus ab Vſuardo, Adone, & Romano Martyrologio *h. d. lit. I. fol.* 643. hoc encomio; *Apud Arbonam in Germania* S. GALLI *Abbatis, Diſcipuli S. Columbani.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 170. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 223. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 52. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 143. Conſtantius Felicius in *Ital. 2. p. fol.* 141. Arnoldus Vvion in *Monaſt. Tom. 1. lib. 3. fol.* 342. Hugo Menardus in *Benedictin. fol.* 90. & cæteri recentiores. De eo ſcripſere Vincentius Bellouacenſis in *Specul. Hiſtor. lib.* 23. *c.* 157. Hermanus Contractus in *Chron. Ann.* 630. *fol.* 123. *Tom.* 2. *Script. Germ.* Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 72. Tritemius de *Vir Illuſtr. Benedictin. lib.* 3. *c.* 76. Sigebertus de *Vir Illuſtr. c.* 71. Ioannes Leſleus *Hiſtor Scot. lib.* 4. Iulianus Archiepresbyter Toletanus in *Aduerſar. n.* 268. 269. 270. *&* 271. & Nos in *Hiſtor. S. Epitat. c.* 2. *n.* 22. Eius ACTA proſa, & carmine ſcripſit *VValfridus Strabo* apud Surium *Tom.* 5. Zacharias Lippelous, & Cornelius Graſſus in *Act. SS. Tom.* 4. *fol.* 335. Quæ qui velit videre, & legere poterit, & Aduentum eius cum S. Columbano, & Magno ſupra hoc *Tom.* 5. *Die VI. Septembr. lit. A.* vbi hanc circuſtantiam à Scriptoribus Actorum huius S. Abbatis omiſſam ex Noſtris probauimus, ideo repetere hic illa noluimus.

B. *Martyrologia.* *Scriptores.*

S. GALDERICVS *Confeſſor apud Canigonem Hiſpaniæ.*] Huius S. Viri elogium huiuſmodi Andreas Sauſſayus in *Supplement. Gallican. Martyrolog. h. d fol.* 1181. *Tom.* 2. ita compaginat: *Eodem Die* S. GALDERICI *Confeſſoris. Hic ortu* Toloſanus *in* Cataloniam *tranſiens, extra ſolum patrium vberes fidei fruges olim fructiferæ protulit: exemptuſque mortalis vitæ viciſſitudine, ad perpetuas cœli amœnitates, inter germina gloriæ immarceſſibilia, quæ in horto diuinæ voluptatis conſita ſunt, tranſlatus eſt. Quieſcit ſacrum eius Corpus* CANIGONI *Pago Comitatus Parpinianenſis.* Eadem conciqus Philipp. Ferrarius in *General. Catalog. SS fol.* 403. De eo videndus F. Antonius Vincentius Domenec *Hiſt. SS. Catalon lib* 1. *fol.* 102. F. Reginaldus Poc in *Vit. S. Galderic. lib.* 1. *c.* 2. 3. *& ſequent.* A quibus ACTA mutuabimus ſequentia.

C. *Martyrologia.* *Scriptores.*

Digitized by Google

ACTA S. GALDERICI AGRICOLÆ Confessoris, Cuius sacra pignora coluntur in Monasterio S. Martini Canigonensis in Catalonia prope Perpinianum ex Domenec, Poc, & alijs Scriptor.

Origo. GALDERICVVS, seu GAVDERICVS fuit origine Gallus, ex Prouincia Tolosatum oriundus, & à parentibus agricolis, & alijs humilibus exercitijs, licet necessarijs, Christianis attamen mancipatis, progenitus. Quem Deus sic ab exordio eius infantiæ virtutibus cumulauit, vt in posterum omnes sui æui perfectissimos viros superaret. Nam patiens, & alacer, vt alter Iob, omnes mundi ærumnas, & quæcumque aduersa deuincebat. Charitatis vis tanta in Dei Viro creuit, quod sæpe sæpius proximi labores, & angustias ipse fortius deploraret, quam ijsdem illi ipsi, qui ipsis afflictabãtur. Quotidie sacrosanctum Missæ sacrificiũ deuotis cordis ardoribus exaudiebat, & fusius si tẽpus permittebat in Ecclesia flexis genibus perorabat. Hinc ad agrorum culturam properans, semper tacitus, & humilis, quæcumque deuotionis onera assumere poterat, dum labor instabat, mentis oratione soluebat. Nunquam in festis diebus manum ponere ad aratrum consueuit, sed Diuinis assistens officijs in Ecclesia, illis expletis in domum propriam se recipiebat, & ibidem orationi vacans tempus terebat. Comessationes, & contubernia iuuenum, aliaque opera, quæ conscientiam penitus confundere, & maculare cognouerat, prorsus sedulus euitabat. Vnicuique tam in diuinis, quam in humanis sua reddere satagebat, ideo quæ erant Dei Deo, & quæ proximi proximo, ne videretur aliena cupidus appetere, persoluebat. Cum viduis, orphanis & pauperibus partem substantiæ suæ distribuens, thesauros in cœlis spectabat. Duorum fratrum suorum mores ita formauit, vt vnusquisque eorum etiam ad perfectissimam vitæ regulam traduceret, quorum memoria etiam in benedictione fuit. His, & alijs virtutum stemmatibus, sic Agricola gratus fuit Domino vt adhuc vivus ad donũ miraculorum capessendum accederet. Quorum relationem, aut S. Viri modestia occuluit, aut antiquitas inuida obliterauit; licet Duo adhuc in tabulis cordium accolarum enixius adseruantur. Illud in primis celebre fuit, nam cum S. Agricola seruo suo præciperet, vt semen tritici in area disponeret ad terendum, & ille præceptum S. Viri compleret; euenit, ad maiorem Dei gloriam, & GALDERICI sanctitudinem significandam, quod aër purus subito atris, & opacis nubibus oppleretur, tempestatemque validam excutere violenter inciperet. Tunc S. Agricola flexis genibus oranit ad Dominum, vt salnam faceret messem: vix deprecatio ab eius ore profilijt, quando nubes in circuitu areæ dissipatæ, vix pluuiæ globulum supra eam in posterum emiserunt, cum aliorum grana penitus tempestate corruerent. Secundum miraculum fuit, nam cum S. GALDERICVS consueuisset, dum in Ecclesia fiebat signum campanæ ad orationem Angelicam exorandam, quocumque loco inueniretur, genua flectere, & ibidem B. V. MARIÆ, cuius deuotissime languebat amore, salutationem, vt moris erat, edicere; euenit, quod suæ Ecclesiæ Sacrista, in S. Viri contemptum, & irrisionem, aliquando signum eiusmodi dedit, eo tempore, quo Vir Dei riuuli ad oppidum decurrentis æquor, nudis pedibus, pertransibat. Quo signo audito S. Agricola absque aquæ timore genua flexit. Sed Deus qui Hominis Sancti deuotionem agnouerat, continuo æquoris vndas continuit, & arenam siccam in medio gurgitis exposuit, qua genua flecteret GALDERICVS, & morem orationis expleret, vt fecit, & deuote continuauit. Ex cimbalario euentum spectabat Sacrista derisor, Sed viso miraculo, protinus è turri descendens, & vocibus miraculum præconizans, ad S. Viri pedes prouolutus veniam precabatur, omnibus, qui aderãt, quod euenerat manifestans.

Exercitiũ.

Duos fratres suos edocet.

Liberat messem ab imbre.

In medio gurgitis flectit genua absque vndarum læsione.

Denique

Denique cum S. Agricola ad vltimam deueniret ſenectam, ſanctitate clarus, virtutibus onuſtus, & miraculorum gloria celebris, inſtantem mortis ſuæ horam, & diem, Dei miſericordia præſciuit, & inde morbi grauedine inſultatus, receptis Sanctis Eccleſiæ Sacramentis, ei Virgo Mater cum IESV *puero in vlnis, & Angelus Dei cum diademate liliorum apparuere, obdormiuit in Domino*, Die XVI. Octobris, *circa Annum Domini* DCCCC. *Cuius Corpus ibidem conditum, aliquantulum delituit, donec Dei nutu ob frequentiam miraculorum eleuatum fuit, ad cuius ſarcophagum plura Deus agrotis poſtmodum beneficia impartiebatur. Sed eueniente Anno Domini* M. XIV. *cum* Gaufredus *Comes* Cerdaniæ, *filius* Olibæ *Comitis* Biſolduuenſis, *Monaſterium S. Martini Canigonenſe prope Perpinianum in Montibus Ruſcinonis extruxiſſet, & magnis poſſeſſionibus ditaſſet, Benedictiniſque Monachis commendaſſet, vt Reliquijs Sanctorum eluceret, miſit ſeruos ſuos in Gallias, pro illis extrahendis, qui mirabiliter Corpus* S. GALDERICI, *ipſo permittente collegerunt, & in dictum Monaſterium conduxerunt, vbi pluribus miraculis exhibitis receptum, ibidem honorifice collocatum, innumera ſignorum frequentia requieſcit, & mira circunſtantium deuotione colitur Oppidorum. Præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-ſancto regnat in ſecula ſeculorum, Amen.*

Mortis diem præſciuit.

Moritur, ſepelitur, & eleuatur.

Cataloniam transfertur.

HÆC ſunt ACTA, quæ ex Legendario Monaſterij *Canigonenſis* Hiſpano idiomate deſumpſere *Antonius Vincentius Domenec*, & *Reginaldus Poc*, qui hanc *Tranſlationem* eueniſſe referunt ad *Annum* M. XV. cum iam *Gaufredus* Comes Cerdaniæ perfecerat fabricam Monaſterij Benedictinorum S. Martini ad *Montem Canigonem* circa Annum Domini M. IX. cœptam. Cuius Cœnobij magnificentiam qui ediſcere velit, adeat eundem Reginaldum in *Vit. S. Galder. lib.* 1. *c.* 11. *fol.* 51. vbi ſitum, priuilegia, & dominia dicti Monaſterij recenſet, & plura S. GALDERICI miracula cumulat.

Monaſterij Canigonenſis ſitus, & conſtructor.

S. BERNARDVS *Epiſcopus Celſonenſis, & Auſenſis in Catalonia, Confeſſor.*] Huius S. Præſulis memoria reperitur in Tabulis Eccleſiaſticis S. E. *Celſonenſis*, quâ anniuerſario veneratur cultu; eumque Chryſoſtomus Enrriquez in *Menolog. Ciſtercienſ. h.d fol.* 351. ſequenti celebrat elogio: *In Hiſpania* S BERNARDVS, *Abbas Sanctarum* Crucium, *& Epiſcopus* Viccenſis, *Vir vere Apoſtolicus, magni zeli, puritatis Angelicæ, & rigidus corporis ſui caſtigator, atque multorum miraculorum patrator inſignis; qui infideles verbo prædicationis ad veræ fidei cognitionem adduxit, nec his contentus, collecto milite non paucas Paganorum vrbes expugnauit, in quibus, expulſis Mahumetanis, Chriſtianam religionem ſtabiliuit, & tandem verus Pontifex, Concionator, Apoſtolus, & bellorum Domini Pugnator egregius, ad præparatam ſibi in cælo coronam, multis meritis dies adſcendit.* Gaſpar Iongelinus in *Purpur. D. Bernard. tt. de Epiſcop. in Hiſpan. fol.* 102. hac ſerie: S. BERNARDVS CALVONIVS *ſit Anno Domini* M.CC. XIV. *Monachis Ordinis Ciſtercienſis in Cœnobio* SS. Crucium *in* Hiſpania, *hinc ex Abbate Epiſcopus* Celſonenſis, *&* Viccenſis *factus, in vita, & poſt mortem miraculis clarus obijt* XVII. Kalendas Nouembris. *Anno* M. CC. XLIII. *Sepultus in marmoreo tumulo in Eccleſia* Celſonenſi *iuxta fontem Baptiſmalem.* Eadem *fol.* 105. & in *Notit. Abbatiar. Ciſtertienſ. lib. 6. n.* 4. *fol.* Eius etiam meminere F. Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Catalon. lib.* 2. *fol.* 11. F. Angelus Manrrique in *Laur. Euangel. lib.* 3. *fol.* 186. D Ioannes Aluarus Epiſcopus Celſonenſis *Hiſt. Monaſter. Ordin. Ciſtercienſ. Aragon. fol.* 93. ACTA S. Pontificis ſcripſit Chryſoſtomus in *Faſcicul SS. Ciſtercienſ. Tom.* 2. *lib.* 2. *Diſtinct.* 9 *fol.* 97. quæ damus.

D.

Elogia.

Scripterat,

ACTA

ACTA S. BERNARDI ABBATIS Sanctarum Crucium, & Episcopi Viccensis, & Celsonensis in Catalonia Hispania, ex Fasciculo SS. Cisterciensium Chrysostomi Enrriquez.

Orige. BERNARDVS origine Hispanus, ex Masso Caluonio in Principatu Cataloniæ, honestis Parentibus, originem ducens. Qui postquam in Academia Ilerdensi sacræ Theologiæ studijs finem imposuisset, vt vitam suam Dei obsequio manciparet, & se ipsum Religioni, cultuique diuino deuoueret, ad Monasterium SS. Crucium Ordinis Cistercienſis deuenit, & à Venerabili Patre Raymundo, qui eiusdem Cœnobij, vt Abbas, curam gerebat, summis cum lachymis feruore, & deuotione sanctissimum Religionis Cisterciensis habitum petijt. Sed illico, vt sperabat, non obtinuit, nec etiam ei de toto Abbas Raymundus negauit, sed dixit, mutationem illam totius vitæ, requirere maximum pia orationis, & prospecti iudicij consilium. Et vt ad hoc se bene resolueret, & exactissime examinaret, an Dei vera vocatio esset, Quadraginta dierum terminum concessit: & humilis BERNARDVS profundissima cum humilitate responsum prudentis Abbatis accepit. Interea conabatur quantum poterat orationibus suis, & vigilijs gratias Deo Optimo Maximo reddere, propter tam sanctam inspirationem ipsi indigno concessam, auxilium, gratiamque diuinam imploraus, & tempus illud ieiunijs, eleemosynisque consumens, cuncta quæ habebat pauperibus eroganit. Spatio illo Quadraginta dierum elapso, rediuit summis cum precibus ad Abbatem, qui miratus constantiam, & feruorem, quo Sanctus hic Iuuenis anhelabat ad obsequium diuinum, dixit iterum illi, quod libentissime eum reciperet, sed cum S. Mater Ecclesia breui celebraret festum Pentecostes, tandiu expectaret, & Dominum humilibus precibus exoraret, quatenus S. Spiritus lumine cor eius accendere, & intellectum illuminare dignaretur. Cui ipse magna cum iucunditate obediuit; totum tempus tardationis suæ asperrimis ieiunijs traducens, ita vt solum pane, & aqua semel in die, idque in Solis occasu vesceretur.

Habitum Cisterciensem petiit.

Habitum induit. CVM que iam terminus Quinquaginta dierum, qui ipsi impositus erat, ad complendum pijssimum ipsius desiderium appropinquasset, dum sacrum solemne Pentecostes celebraretur, Anno Domini M. CC. XIV. habitum Cistercienſem recepit in Cœnobio SS. Crucium. Sed dum propinqui ipsius & parentes hoc cognouerunt, incredibili dolore, & ira perculsi, omnibus modis ei nitebantur persuadere, vt Monasterio neglecto ad mundum rediret. Sed viriliter B. Iuuenis suis persuasionibus obstitit, eosque pijs verbis, locisque ex sacra Scripura citatis, seuerissime admonuit, vt animo serio perpenderent, quam transitoria esset misera hæc mortalitatis vita, quanta infortunia, & quot labores in breui hoc vitæ curriculo includantur: quam periculosa sint fallaces iucunditates in hoc vanitatis seculo. Dixitque illis, quod si tanto eum amore prosequebantur sicut verbis ostendebat, vellent adhuc per Trium dierum spatium expectare, & interim Dominum Deum orarent, vt veram cognitionem diuinæ suæ voluntatis eis manifestaret: asseuerans, quod Deus eorum corda illuminaret, & ostenderet, quid gratius ei, & glorioſius foret: post Tres vero dies redirent, vt illi ipsi assignarent quem vitæ statum, aut Religionis habitum per totum vitæ suæ cursum eligeret, promittens quod plenissime voluntati, & iudicio illorum staret. Nondum pene Monasterio exiuerant, cum B. Nouitius orationi se dedit, Deum obsecrans, vellet illuminare corda & spiritus suorum parentum, vt vere seipsos agnoscerent, & conformarent se voluntati diuinæ: & quam necessarium sit viam cœlestis inspirationis assequi, quantoque labore sit opus, vt paradisi gloria fruamur, sedula meditatione perpenderent. Hisce & similibus orationibus,

Propinquis contradicentibus obstitit.

Ad orationem se conuertit.

ieiunijs.

ieiunijs, & disciplinis hos Dies S. BERNARDVS *Noster patienter, & cum omni humilitate cõsumpsit. Tertia ergo die elapsa redierunt parentes, & summa cum humilitate, & dolore, flexis in terra genibus, ante Venerabilẽ* Raymundum *Abbatem, &* S. BENARDVM *veniam à Deo, & ab ipsis petierunt grauissimi erroris commissi, quod scilicet S. Iuuenem persuasissent relinquere tam sanctæ Religionis habitum, vt mundanas nugas sectaretur. Nam scrutator ille cordium Deus, lucem suam communicauerat eis, vt clarius trãsitoriam hanc mundi gloriam vanam agnoscerent. Quâ de causa summopere approbabant viam, quam B. Iuuenis post studia ingressus fuerat, eique perseuerare in sancta sua vocatione persuadebãt, quãdoquidẽ Dominus Deus cum indignissimũ esse Regno cælesti asserat, qui abnegat, & fugit inceptũ laborem.*

Quâ parentes de proposito mutat.

HOC *exemplo clarissime agnouit voluntatem diuinam S. Nouitius, & quantum fauoris Deus ipsi ostendebat, quod ita corda, & intentionem parentum, & amicorum mutauerat, & proijciens se ad pedes Abbatis* Raymundi, *obnixe petijt, in sancto suo proposito confirmari, & ad tam sancti propositi professionem admitti. Vale dicens ergo secularibus personis in Monasterij claustrum intrauit, eumque Abbas deinceps magna benignitate tractauit. Qui interim abstinentia, & continuis orationibus, vt in festo Spiritus-Sancti profiteretur se ipsum præparabat. In Pentecoste ergo cum singulari deuotionis affectu professionem emisit, Deoque feruentius, & omni virtutũ genere ornatus deinceps inseruiit. Neque ob hanc causam, à Sacrarum literarum studijs abstinuit, suis concionibus, & operibus peccatores ad veram delictorum pœnitentiam exhortans, peruersos, & obstinatos extremo, & particulari Dei iudicio admonens, ne vlterius vitijs inhærerent; & iustos sempiterno paradisi gaudio excitans, vt in omni virtute, & diuina legis mandatis perseuerarent. Omnia quæcumque concionibus docebat, rarissimis exemplis operabatur. Post aliquod tempus* SS. Crucium *Abbas virtutibus plenus ex hac luce migrauit, & omnium Monachorum votis, ac totius populi applausu in Abbatem electus est, quamuis dignitatem illam, tanquam indignus (vt ipse dicebat) totis viribus recusabat admittere. Monasterium ergo magno Religiosum gaudio, Regulari Ordinis obseruantia, & incredibili deuotione totius Prouinciæ, summaque cum pace administrauit. Quadam die Venerabilis Abbas* BERNARDVS *concionandi gratia vrbem quandam adijt in territorio* Ilerdensi, *quo in loco, in domo cuiusdam, ad prandium cum socio inuitatus fuit. Cumque tempore prandij, more solito, sacræ Scripturæ lectio haberetur, contigit* Cassitam *quandam in cauea sua altissime canere, ita vt musica eius lectionem sacram, quam socius ipse legebat, absolute impediret, cui tamen valde attendebat* S. BERNARDVS *Abbas. Hac ergo de causa silentium cantus Auiculæ imperauit. Ores omni admiratione, & notatu digna: Illico* Cassita *cecidit quasi mortua, & conticuit. Sed cum gratias Deo post mensam egissent, veniam Auiculæ Christi Famulus tribuit, vt surgeret, & caneret. Surrexit ergo, & multo suauiori cantu, aures præsentium, non sine magno eorundem stupore, mulcebat.*

Professionem emittit.

Plures peccatores suis concionibus conuertit.

Eligitur Abbas.

Auicula cantum obmutuit.

TANDEM *Venerabilis Abbas magna cum laude, & populi concursu gloriosum finem in* Ilerdensi *territorio concionibus suis imposuit, & cùm* Castrum *quoddam intraret, curiose, & attente eum fœmina quædam aspexerunt, quæ cùm pulchritudinem vultus eius contemplarentur (vere enim erat insignis, & decorus) sibi mutuo dicebant:* Vides ne quam formolus est Monachus ille? *Respondit que vna ex eis:* Eum esse vnum ex insignibus, & bene proportionatis viris, quam vnquam oculis suis viderat, & quod amore ipsius arderet, ob nimiam dentium suorum albedinem, & pulchritudinem. *Vna ergo voce idem omnes dixerunt, & quod mirarentur summopere, quod absque labore tam nitidos dentes, & albos, & æquales haberet; cum hoc quidem ipsa etiam cum magna difficultate, & labore vix possent adquirere. Interea tamen sanctissimus Abbas de mortificatione nostrarum passionum concionem habebat, explicans illud Euangeli-*: si ocu-

Dentium eius pulchritudo in fœminis amorem excitat.

Digitized by Google

lus tuus ſcandalizat te, erue eum, & proijce abſte. *Diuina autem inſpiratione præmonitus, accepto lapide, qui ibi prope iacebat, in conſpectu fœminarum omnes dentes oris ſui confregit, quos illico in illas inſurgens poiecit, & reprehendens turpia, & in honeſta illarum deſideria dixit*: Reſpicite miſeræ pulchritudinem dentium, qui nihil iam aliud ſunt, niſi oſſa putrida ſepulturæ, ſicut hæc pulchritudo mea, quam ita laudatis, in cibum vermium tandem conuertenda eſt. Potius igitur ſpirituales orationis dentes quærite, qui cibum animæ digerunt, vitamque caſtam, honeſtam, & virtuoſam ducite, vt ſic tabernaculum, & templum in quo Deus inhabitet, efficiamini: rebuſque ſpiritualibus. & diuinis, non vero vanis, & tranſitorijs huius mundi rugis cor apponite, vt præmia cœleſtia in æterna patria mereamini poſſidere; vbi non corpora hæc putrida, & tranſitoria, ſed glorioſa, & Solis radijs clariora contemplabimini. *Dixit inſuper vanam hanc mundi pulchritudinem, & tenuem formoſitatis bullam pro fine infernum habere. Mirabantur omnes tam Monachi, quam ſeculares Sanctiſſimi Viri exemplum ſine exemplo videntes: & inhoneſta illa mulierculæ plane confuſæ, contritione, & deuotione commotæ, ſecreto, pœnitentiam ſummis cum lachrymis ab eo petierunt. Duæ autem ex illis forma, & decore cæteris præſtantiores, quæque huius facti maiorem præ aliis cauſam dederant, ſeculi vanitatibus vale dicentes in Monaſterio quodam vitam deinceps vſque ad vltimum agonem duxerunt ſanctiſſimam. Monachi vero Abbatem ſuum humiliter reprehenderunt, dolentes eum ſibi tam miſere dentes fregiſſe, quia loquela eius turbabatur, & cibum neceſſarium magna cum difficultate ſumebat. Quibus Beatus Dei Famulus dixit*: Dominus Noſter Ieſus Chriſtus, qui eſt Creator, & Redemptor mundi, meus quoque in neceſſitatibus erit prouiſor. Cumque ipſe dixerit: *Si oculus tuus, vel pes tuus ſcandalizat te, erue eum, & proÿce abſte.* Bonum fuit mihi abijcere à me quod, occaſionem alicui creaturæ præbere poſſet peccandi mortaliter. Et ſicut Deus mihi dentes largitus eſt, vt illis corpus meum vtererur, nunc quoque modum dabit, & remedium ad eorum defectum ſubleuandum. Maius ſiquidem erat incommodum, & damnum, quod ex dentibus meis recipiebam, quam illud quod ex eorum priuatione reſultare poteſt. *Ac deinceps (mirum dictu) miraculoſe, nec in concionibus, neque in cibo quidquam detrimenti illa ipſi attulit læſio.*

Quos viriliter fregit obſtollendam occaſionem peccati.

Et fœminas conuertit protinus.

Quinimo nec deinceps defectum dentium perſenſit.

Aliquo autem tempore elapſo, *ignis immenſus Monaſterij horreis inuectus eſt, ex quo incendium grauiſſimum fuit exortum; & illico Monachus quidam Abbatem* Bernardvm *iſtius infortunij admonuit. Qui ſtatim ad flammam acceſſit, flexiſque genibus, ſumma cum reuerentia* Reliquiam *Dominicæ* Crvcis *accepit, cumque iam ignis vlterius magis, ac magis ſemper creſceret, ita vt Sacrarium vſque progrederetur, iuit ad locum vbi maiori violentia domus ardebat, & miſericordia, ac bonitate Dei confidens, particulam Ligni* Crvcis *Saluatoris Noſtri in ignem proiecit, & ſubito flamma extincta eſt, & horea intacta, & illæſa manſerunt. Viſo autem Dei miraculo, Venerabilis Abbas ipſe, & cæteri Monachi* Crvcem *Domini ſummo cum honore, & reuerentia amplexi fuere, canentes* Te Deum Laudamus, *alioſque Pſalmos ingrationum actionem* Crvcem *illam in Maiori Eccleſiæ Altari honorifice collocauent. Cum alias iterum more ſolito in territorio Ilerdenſi concionatus fuiſſet, abſoluta concione ad Monaſterium* SS. Crucium *cum ſocijs reuertebatur, Vno autem Milliari nondum completo, vt ſolus orationi vacare poſſet, à via, & à Monachis receſſit. Qui videntes eum tantopere morantem, cauſam tardationis admirantes, illum quæſiuerunt: quem flexis genibus inuenerunt orantem. Quibus petentibus, quam ob cauſam, in loco tam aſpero, & ſaxoſo nudis genibus proſtratus, talem pœnam ſubiret, reſpondit, eadem hora Monachum quemdam ſui Monaſterij ſpiritum exhalaſſe, & omnes Religioſos canentes de-*

Ligno Crucis Dominicæ ignem extinguit.

uotiſſime

notiſſime Antiphonam illam Clementiſſime Domine humi iacere. Addidit inſuper, animam prædicti Monachi, qui obierat, magnâ Angelorum turbâ comitatam, cœleſtis Paradiſi regna ſcandere. Aduenerunt ergo poſt aliquot dies ad Monaſterium, & inuenerunt vera fuiſſe ea quæ Diuus BERNARDVS prædixerat. *Anima Monachi cœlum aſcendere videt.*

POST aliquod tempus cum Epiſcopus Celſonenſis in Ciuitate Viccenſi ex hac vita migraſſet, cognitâ S. Viri Sanctitudine, pietate, & doctrinâ Clerus, & populus eum in Epiſcopum, & Patrem elegerunt. Quam dignitatem conſtanti animo, & ſummâ cum humilitate recuſauit. Sed tandem literis Apoſtolicis coactus fuit Epiſcopatum admittere. Quem poſtquam ſuſcepit, ſingulis diebus Dominicis concionabatur populum ad pietatem exhortans, & tanquam vigilantiſſimus tutor à quacumquè oppreſſione pupillos, & viduas defendebat. Summâ animi benignitate viſitabat ægrotos; pauperibus iuuenibus ſanctis monitionibus, & pecunijs ſubueniebat, egenas virgines ſuis ſumptibus dotabat, & matrimonio iungebat. Denique omnes reditus quos ex Epiſcopatu habebat, hiſce & ſimilibus operibus conſumebat. Singulis biennijs vigilantiſſimus Pater commiſſum ſibi gregem viſitabat, Sacerdotum mores reformans, quaſcumque diſſenſiones inter populos mirabili ſagacitate componens. Licet erga ſeipſum rigidus, & nimis auſterus fuerit, noctes integras orationibus, ſtudijs diuinis, afflictionibus, alijſque pijs exercitijs conſumens: mirâ tamen clementiâ, & pietate excellebat, quam ſimul cum prudentia, & ſeueritate coniungens, publica vitia extirpabat, occulta verò amore, & ſuauitate corripiebat. Eo tempore Sarraceni Regnum Valentinum occupabant, quod ita miſere oppreſſum cernens B. Epiſcopus ex ſubditis ſuis exercitum collegit, vt prædictos Mahumetanos expugnaret. Igitur zelo fidei ſuccenſus verſus Valentiam iter direxit, & aliquas vrbes, & caſtra, diuino fauore munitus, paruâ tamen militum turmâ, obſedit, & occupauit. Habuit hæc expeditio inſigne quiddam ad decus, & gloriam Chriſtiani nominis. Cùm enim BERNARDVS Noſter cœleſtis mentis inſtinctu, aduerſus impias gentes commotus, exercitum duceret, militibus ſuis contra Mahumetanos certantibus, orationis feruore diuinum implorabat auxilium, & ſuis precibus talem gratiam obtinuit, quod dùm oraret, fidelium exercitus victoriam reportaret: & tandem ingentibus hoſtium copijs interemptis, & depulſis, victrici ornatus palmâ, ad ciuitatem ſuâ magno populi plauſu reuerſus eſt. Cùm autem per Milliare adhuc à ciuitate abeſſet, res mirãda contigit. Omnes enim Campanæ, nullo mouente, gratiſſimum Aduentum S. Viri ſonitu ſuo præcinerunt. Quâ de cauſâ totus populus maximâ lætitiâ affectus eſt. Quodam die rediens excinitate Vrgelitana, vbi antiquas amicitias inter nobiles, & eius loci incolas pacifice compoſuerat, ad Ciuitatem Vicenſem peruenit. Cumque per medium Milliare à ciuitate diſtaret, & ad quendam locum, qui dicitur Mallecollis, aduenijſſet, campanæ, vt ſolebant, vltrò cœperunt pulſari ſummâ cum totius populi iucunditate. Contigit autẽ vt validiſſimus ventus viam puluere deturbaret; quâ de cauſâ ſpiritus BERNARDI aliquâ impatientiâ commotus eſt, & eodẽ inſtanti à ſtrepitu, & ſonitu Campanæ ceſſauerunt. Hoc videns S. Epiſcopus aperte cognouit, tali impatientiâ ſe Dominum Deum ſuum offendiſſe, magno timore correptus, ab itinere iam pene abſoluto, mœſtus reuerſus eſt, Vicarium quendam generalem in Eccleſia ſua conſtituens, ad eandẽ concionibus, pijſque exercitijs in abſentia ſua regendam. *Epiſcopus eligitur.* *Eius exercitia, & pietas.* *Sarracenos collecto exercitu fugat.* *Campanæ victoriam ſonitu plaudunt.* *Impatientia punitur.*

IGITVR loca occulta, vt à nemine cognoſceretur, captans, ſeueriſſimam delicti ſui pœnitentiam peragere decreuit. Quâ de cauſâ cingulum quoddam ferreum, aſperum, durum, & ponderoſum contexuit, & vt carnibus ſtrictius adhæreret, arctiſſimam ſerram claui cingulo obſeratam appoſuit. Profectus eſt autem ad Regnum Valentiæ, vt Sarracenos, qui ſuperauerant, prædicatione ſuâ ad fidem conuerteret. Cùm ergo eâ intentione Nauem conſcendiſſet, & per integrum diem nauigaſſet, tempeſtas terribilis *Cingulo ferreo ſe ſtringit.*

vento valido coagitante ſuſcitata eſt, ita vt nautæ imperium, & gubernaculum Nauis amiſerint, vela diſciſſa in varias partes fuiſſent, malus fractus cecidit: denique nihil niſi mortis periculum pro ſolamine in tantis angustijs reſtaret. Tunc B. BERNARDVS *ardentiſsime Deum orauit, vt vellet omnes illos innocentes ſaluare, cùm ipſe ſolus peccator inter eos exiſteret, nec pro ſolo vno iniuſto, tot homines miſere punirentur. Sed dùm hiſce, & ſimilibus precibus Dominum peroraret, Nauis omnibus inſtrumentis ad nauigandum neceſſarijs aquæ fuit fluctibus ſpoliatæ, ita vt pene magno omnium timore, & clamore ſubmergeretur. Quamobrem B. Antiſtes continuis lachrymis, oculiſque in cælum poſitis, Dei auxilium, pro ſocijs iterùm implorauit, & ſubitò mare quieuit, ita vt tranquillo, & proſpero vento, Naue tamen malo & velis deſtitutâ, ſecure, & abſque timore nauigarent. Viſo hoc miraculo petijt à Nautis, vt ſi forte Inſulas Baleares appellerent, eum ibidem relinquerent, nam intentio illius erat fidem Catholicam Mahumetanis proponere, & pro ea ſi neceſſarium eſſet, martyrium conſtanter obire. Ipſi autem dixerunt, vellet à Deo expoſcere, vt ad ſecurum portum poſſent peruenire, nam in poteſtate illorum non erat Nauem pro libito gubernare. Si autem illuc, quo deſiderabat, appellerent, libentiſsime voluntati ſuæ ſatisfacerent. Igitur vt amplius Diuinæ Maieſtati placeret, magis quàm more ſolito conſueuerat, ieiunijs, abſtinentijs, & pœnitentijs ſe dedit; arctius quoque cingulum ferreum corpori ſtrinxit: quod vt clauſit, clauem in Mare proiecit, eâ intentione, vt nunquam illud deinceps deponere poſſet. Nocte ergo appropinquante, Nautæ omnes cœperunt corpora ſua laboribus perturbata tradere ſomno: ſolus* B. BERNARDVS *pro cuſtode vigilantiſsimo remanſit, & in puppi humillime Omnipotentem Deum fuſis lachrymis exorauit, & delictorum ſuorum veniam petijt. Cùm ecce Mari pacifico, ſubitò ventus rapidus flauit, qui celerrimo curſu Nauem ferebat, ita vt illuſceſcente die Barchinonem aduenirent, vnde ante aliquod tempus nauigium conſcenderent, & Nautæ cœperunt inſtrumenta Nauis ſtudioſsime reparare. B. Epiſcopus ad Monaſterium quoddam S. Ieronymo dicatum profectus eſt, vbi Domino Deo gratias egit, propter pericula illa, quæ auxilio diuino euaſerat, orans vt vellet intentionem eius ſanctiſsimæ ſuæ voluntati conformare. Sequenti die poſtquam Sacrum celebraſſet, culinam intrauit, vbi Monaſterij cocus piſces ad edendum accommodabat. Qui dùm attente à S. Præſule reſpiceretur, inuenit in quodam piſce paruam clauem, quam miratus* B. BERNARDO *videndam tradidit, qui non ſine ſtupore, cognouit eſſe eam, quam manibus in Mare proiecerat. Et ſtatim Templum adijt, & ante Venerabile Sacramentum proſtratus, immortales Deo Optimo Maximo gratias egit, propter tantum, & tam inexpectabile donum. Tunc clare cognouit, ſe peccati ſui veniam impetraſſe: & hanc eſſe voluntatem diuinam, vt ad Epiſcopatum ſuum rediret, Eccleſiam, & populum, vt ſolebat, ſuâ doctrinâ inſtrueret, & regeret: ferreumque cingulum fere intolerabile deponeret, quandoquidem clauem illam pijſsimus omnium Pater, per tàm inauditum, & extraordinarium modum, ſibi ipſi in proprias manus reddiderat. Hoc miraculo diuulgato, omnes Monaſterij Religioſi Omnipotenti Deo gratias egerunt, & canentes.* Te Deum laudamus, *ſummopere exultarunt, quòd tantum, & tàm S. Virum in Monaſterio ſuo meruiſſent recipere. Gratijs ergo peractis ad Epiſcopatum ſuum profectus eſt, eumque Monachi ſanctiſsimæ, & religioſiſsimæ vitæ comitabantur. Cumque à Ciuitate Vicenſi tantùm per Milliare abeſſent, Campanæ omnes, vt antea ſolebant, vltro cœperunt pulſari. Quo ſigno populus incredibili lætitia, & gaudio affectus fuit, & omnes Sacerdotes, & Religioſi Eccleſiæ, nullo alio nuntiante ſtatim cognouerunt, Antiſtitem ſuum non longe à Ciuitate abeſſe. Ideoque deuotiſsimâ proceſſione, & gaudio ei obuiam venêre, quoniam incredibili deſiderio ab ipſis expectabatur.*

Tempeſtas eius oratione ſedatur.

Clauem quo cingulum ferreum clauſerat in mare projcit.

Clauem poſt miraculoſe inuenit.

Ad Epiſcopatum ſuum rediit.

ITERVM

ITERVM *ergo in Eccleſia ſua diuinâ voluntate conſtitutus, ſapientiâ, conſilio, & morum grauitate, quibus inſigniter præpollebat, effulſit. Gregem ſuum cum ſumma ſollicitudine rexit, vt creditæ ſibi negotiationis talentum Domino ſuo cum duplicata reportaret vſura, Cuius ſanctitas, ſicut religioſis virtutibus, ſic innumeris eluxit miraculis. Anno ſequenti vineæ territorij* Celſonenſis, *grandine, & fulminibus obrutæ fuerunt, vt nullum pene vinetum illæſum remanſerit. Quod quidem notabile damnum omnibus attulit. In fine autem Septembris* B. BERNARDVS *vaſa omnia, & tinias purgari iuſſit, & reliqua omnia, quæ ad condendum, & conficiendum vinum in domo ipſius neceſſaria erant præparari. Et fercularium ſuum aduocans, dixit ei, vt ad vindemiandum progrederetur, & omnes vuas, quas inuenire poſſet, ſecum adferret. Alter ſubridens, reſpondit, quod mandata ipſius exequeretur; ſed quod illo anno tempeſtas omnes vineas plane deſtruxerat, ita vt nullus racemus remaneret. Tunc* BERNARDVS *inquit:* Vade, & accipe racemos, quos inueneris, nam maior eſt miſericordia Dei, quàm tempeſtatis furor: & plus poteſt Deus reparare, quàm ipſa corrumpere: fides enim ſeruorum Dei debet eſſe conſtans, & ſtabilis. *Quo audito Cellarius, & cæteri Monachi, vt Patris præceptum adimplerent, egrediuntur, ſed nihil præter Tres marcidos racemos inuenerunt: quos reuerenter S. Pontifici offerunt, aſſeruntque nihil amplius in omnibus vinetis potuiſſe inueniri. Quibus hilari vultu S. Antiſtes dixit:* Benedicite, & laudate Deum, & Creatorem veſtrum, ob tantum donum omnibus nobis conceſſum, & immortales gratias agamus propter hunc fructum, quem nobis immeritis miſericordiâ ſuâ largitus eſt. Diuidamus igitur, & ſingulis vaſis partem aliquam fructuum imponamus. *Et racemos manibus accipiens, gratias Deo peregit, pro tàm ſingulari beneficio, quo, poſt tot ſupplicia pro ſceleribus, & peccatis ſuis bene merita, eos miſericorditer ſubleuabat. Hoc facto, ad locum vinarium appropinquauit, vbi vuas proprijs manibus preſſit, ſingulis dolijs ſingulas guttas diuidens, & vaſa omnia cooperuit dicens:* Qui ex Quinque panibus, & Duobus piſcibus, quos paruus quidam puer habebat, Quinque Millia hominum ſaturauit, non numeratis mulieribus, & infantibus; potens quoque erit hiſce paucis vuis, omni populo meo neceſſitate oppreſſo, ſatietatem adferre; & qui in nuptijs Gallileæ, ex aqua vinum confecit, poterit quoque implere vaſa domus meæ liquidiſſimo vino, vt illo pauperibus ſuis mihi commendatis, charitatem exhibeam, & animas quarum curam gero, iam plane pietate, & deuotione languidas, operibus charitatis poſſim reparare, & conari vt omni virtutum genere abundent. *His dictis diſceſſit, & viginti diebus continuis, neceſſitatem hanc ſuis precibus Omnipotenti Deo humiliter commendauit. Poſt viginti verò dies dapifer vaſa inuiſit, viditque ea pretioſiſſimo vino copioſe exuberare, & abſque mora miraculum hoc Antiſtiti ſanctiſſimo nuntiauit. Qui infinitas clementiſſimo Deo gratias egit, pro tàm ſingulari beneficio, & ſtatim præcepit vinum pauperibus erogari. Populus autem ſtupore perfuſus, miraculum hoc admirabatur. Sed ecce vnde etiam magis mireris. Vinum illud per ſingulos dies populo diſtribuebatur, abundanterque ex illo omnes accipiebant, nec tamen minuebatur, ſed potius augebatur mirabiliter. Quâ occaſione S. Præſul benignis verbis ſuos admonebat, aſſerens, ſterilitatem illam, ob peccatorum ſuorum multitudinem aduenisſe, ideoque delictorum pœnitentiam agerent, ſanctamque, & piam vitam traducerent.*

Vineas tempeſtas obruit.

Vinum mirabiliter multiplicat.

Nec minuebatur licet abundanter diſtributum.

POST *aliquod tempus Regio illa magnâ aquæ penuria premebatur, ſic vt Ciuitate* Celſonenſi *valde parum, in reliquis verò terræ partibus nihil prorsùs frumenti colligerent. Quare ſollicitus S. Paſtor, & Pater omne granum Epiſcopatus ſui in vnum collegit, & emolliuit, & pane confecto, omnibus pauperibus in hunc modum diſtribuebat. Singulis diebus poſtquam*

Sacro finem impoſuiſſet, panes aliquot, menſæ ſuperpoſitos benedicebat,
Similiter & panes augentur. *eoſque diuidens pauperibus erogabat, ita vt quamuis magnus pauperum numerus acceſſiſſet, ſemper tamen panis abundaret. Vnde facillime collegit populus, quod manus Dei panes multiplicaret. Impoſsibile enim erat tàm paruo numero panis tot pauperes alere, ſicut indies magis ac magis ad S. Antiſtitem adueniebant. His & alijs miraculis, quæ ſcienter omittimus, fama B. Viri circumquaque dilatabatur, ægros à varijs morborum generibus, ſolâ benedictione liberans, quâ de cauſa diuerſarum Prouinciarum gentes ad eum confluebant, vt deſideratæ ſanitati reſtituerentur. Sic igitur*
Miracula. *cæci viſum, ſurdi auditum diuinitùs adquirebant; claudi rectè incedebant, & qui membrorum contractione languebant, facillimè eius precibus curabantur. Omnes autem infirmos admonebat, & hæc erat concluſio ipſius, vt à peccatis abſtinerent, & in Dei timore, & amore perſeuerarent. Nec ideò à continuis, & S. Euangelij concionibus vnquam abſtinuit, libentiſſime ſubminiſtrans ouibus ſuis ſacramentum pœnitentiæ, eis æternam retributionem promittens, dum pijs operibus vacarent. Sic igitur magno ſanctitatis odore exemplum perfectionis ſe exhibens populo Dei, laudabiliter aliquo tempore ſuperuixit. Cum autem vltimum vitæ ſuæ diem diuinitus*
Moritur. *præſciuiſſet, petijt ſibi adferri Septem Pſalmos Pœnitentiales, quos magna cum deuotione, & pietate perlegit, & Monachos, ac Clericos ſuos ad omne bonum ſectandum, & quodcumque vitium fugiendum efficaciſſime excitauit: ac tandem poſt ſacrorum receptionem Patri Æterno animam reddidit* XVII. Kalendas Nouembris, XVI. Die Octobris, *Anno à Natiuitate Domini* M. CC. XLIII. *communi omnium dolore, & mœrore. Ex Corpore ipſius non fœtor, ſed potius ſuauiſſimus quidam odor continuò proſiliuit. Sicut in vita, ſic poſt mortem innumeris miraculis claruit. Corpus*
Sepultura. *ipſius antequam humaretur, deuotionis ergo, poſitum fuit in Eccleſia, ad quod videndum multitudo maxima populi concurrit. Cùm autem infirmi manus S. Viri ſemel fuiſſent oſculati, illicò à laboribus ſuis liberabantur. Poſt aliquot dies S. Pontificis Corpus iuxta fontem Baptiſmi Eccleſiæ Cathedralis Celſonenſis in Sepulchro Marmoreo honorifice fuit tumulatum, vbi in hunc vſque diem innumera eius meritis patrantur miracula, vt va-*
Cultus. *riæ lampades, quæ ante ipſum pendent, teſtantur: ideò ab omni populo ſummo in honore habetur, & in illa diœceſi officio Eccleſiaſtico colitur.*

Lapſus F. Chryſoſtomi Enrriquez. Hactenus ACTA à *Chryſoſtomo* excuſa, quæ realiter conueniunt cum relatione *Hiſpano* ſermone conſcripta à F. Antonio Vincentio Domenec *d. lib. 2. fol. 11.* qui aliquot alia miracula ſubijcit. Sed in ecphraſi *Chryſoſtomi* cauendum eſt à conſignatione Epiſcopatus *Celſonenſis*, nam S. Vir ſolummodò fuit Epiſcopus *Viccenſis*, cùm *Celſona* nondum Seeem Epiſcopalem acceperat, vt alibi dicemus infra *Tom. 6. Die VIII. Nouembr.*

Æquale miraculum euenit S. Attilano Zamorenſi Epiſcopo. ITEM notandum eſt in horum Actorum relatione; quod idem *Chryſoſtomus* dixit, fuiſſe inauditum miraculum, quod in corpore piſcis inuenta fuiſſet clauis cinguli ferrei, quo adſtringebat Corpus Sanctus hic Præſul: nam ſi ACTA Sancti *Attilani* Epiſcopi *Zamorenſis* perlegiſſet, non hocce inauditum vocitaret miraculum, cùm conſtet ex rebus geſtis *Zamorenſis* Præſulis hoc eodem *Tom. 5. Die V. huius Menſis lit. B.* illum etiam annulum Paſtoralem ex ponte in flumen *Durium* eieciſſe, illudque poſt biennium in corpore piſcis cuiuſdam inueniſſe. Qui hanc veritatem ediſcere deſiderat, ACTA ſuperius recenſita euoluere poterit.

E. DEDICATIO S. E. *Placentinæ in Vettonia Hiſpaniæ.*] Iſtam Sanctam, & Apoſtolicam Eccleſiam ab exordio naſcentis fidei in Hiſpania, *S. Petrus Ratenſis*
Huius S. E. exordium. Diſcipulus S. IACOBI Noſtri, Hiſpaniarum Magiſtri, & Apoſtoli, & *Braccarenſis vrbis Primus Epiſcopus* in veruſta vrbe, quam olim AMBRACIAM dixere Græci eius conditores. & poſt eos cæteri Hiſpaniarum accolæ, aſſiduis prædicationibus erexit; primumque eius Antiſtitem poſuit S. EPITATIVM ipſius vrbis Ciuem, ab ipſo ad fidem conuerſum, vt ſupra *Tom. 3. Die XXIII. Maij. lit.*

Digitized by Google

lit. A. fol. 296. & in *Hiſtor. S. Epitat. c.* 1. & 2. ſcriptum reliquimus. Quæ Sedes multas perpeſſa perſecutiones, & ærumnas, vix ſequentibus ſeculis Præſulum ſuorum veſtigia indigetauit; ideo rara eius Pontificum memoria quo vſque *Alfonſus* VIII. Caſtellæ Rex cognomento *Bonus* vrbem hanc è Sarracenorum faucibus ad Annum Domini M. C. LXXXII. creptam, ſuam antiquam Sedem reſtituit, vrbemque PLACENTIAM vocari voluit, vt Deo placeret, & hominibus. Hinc omiſſo nomine AMBRACIÆ, ciuitas amæna, titulo PLACENTIÆ, cœpit inter cæteras Hiſpaniæ Sedes fœliciter ſublimari, ita vt inter Quatuor Hiſpaniæ Epiſcopatus ditiores, & opulentiores ſecundum locum obtineat. Eius Pontificum Catalogum hic ſubijcere compellimur, vt muneri pareamus. *Progreſſus.*

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. Placentinæ in Vettonia Hiſpaniæ, quæ AMCRACIA *olim dicto dignoſcitur.*

I. SANCTVS EPITATIVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus I. qui cum fuiſſet ex vrbe *Ambracia*, cui hodie reſpondet *Placentia*, ortus, ipſiuſque Ciuis, à *S. Petro Ratenſi*, Braccarorum Epiſcopo, & S. IACOBI Diſcipulo, vrbem illam fidem edocente, conuerſus eſt. Poſt Tudenſium Pontifex factus, deinde Ambracianus, ſub Nerone Die XXII. Maij ad Annum Domini LVII. martyrio coronatus eſt. 57

II. SPLENDONIVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus II. interfuit Concilio Cæſarauguſtano I. Vir fidei zelo ſublimis, qui Priſcillianiſtas tumultuantes è ſua Diœceſi ignominioſe expulit. Cuius memoria ad Annum CCCC. XXIV. 424

III. PROTASIVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus III. Vir mirabilium virtutum celebris, interfuit Concilio VI. Toletano, vt fatetur Luitprandus ad Annum DC. XXXI. 631

Hic deficit huius S. Sedis Antiſtitum memoria, donec iterum tempore Alfonſi VIII. *vrbs capta fuit, & illi Sedes reſtituta, cuius Præſules hoc ordine recenſentur.*

IV. BRICCIVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus IV. cuius tempore vrbs ad Hiſpaniæ Regem ceſſit, obijt Anno M. CC. XXI. 1221

V. D. DOMINICVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus V. interfuit bello, quod *Nauas de Toloſa*, dicitur; & mortis Regis Alfonſi VIII. Summus fuit Dux Ordinum Militarium aduerſus Sarracenos Turrem-Iuliam poſſidentes, obijt ad Annum Domini M. CC. XXXIII. 1233

VI. D. ADAM huius nominis I. Epiſcopus Placentinus VI. interfuit obſidioni Cordubenſis Ciuitatis cum Sancto Rege Fernando, & fuit vnus ex Præſulibus, qui Meſquitam in Eccleſiam conſecrauit, obijt ad Annum M. CC. LXI. 1261

VII. D. SIMON huius nominis I. Epiſcopus Placentinus VII. nihil de illo adhuc ſcitur, niſi quod XII. reliquerit Anniuerſaria, obijt Anno M. CC. LXVIII. 1268

VIII. D. PETRVS huius nominis I. Epiſcopus Placentinus VIII. de eo eius Capitulum Duplex Anniuerſarium exoluit, eius memoria ad Annum M. CC. LXXI. 1271

IX. M. D. PETRVS huius nominis II. Epiſcopus Placentinus IX. de quo idem Capitulum XII. Anniuerſaria recitat, obijt Anuo M. CC. LXXXIII. 1283

X. D. IOANNES huius nominis I. Epiſcopus Placentinus X. cognomento *Alfonſo*, interfuit Comitijs Alfarenſibus, obijt ad Annum

Digitized by Google

num M. CC. XC. 1290

XI. D. Didacvs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XI. aliquot Regis Sanctij priuilegia confirmat, obijt ad Annum M. CC. XCV. 1295

XII. D. Dominicvs huius nominis II. Epiſcopus Placentinus XII. interfuit Concilio Prouinciali Salmantino ad Annum M. CCC. X. obijt Anno M. CCC. XXX. 1330

XIII. D. Rodericvs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XIII. vix ad Sedem euectus, & illico ſede orbatus, eodem ipſo Anno promotionis M. CCC. XXX. 1330

XIV. D. Ioannes huius nominis II. Epiſcopus Placentinus XIV. qui etiam citò Sedem reliquit, ſcilicet Anno M. CCC. XXXII. aut morte, aut dimiſſione. 1332

XV. D. Benedictvs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XV. de quo mentio eſt in Scripturis, & Priuilegijs huius S. E. eius memoria ad Annum M. CCC. XLII. 1342

XVI. D. Andreas huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XVI. de quo nihil notabile, creditur è viuis exceſſiſſe ad Annum M. CCC. XLVII. 1347

XVII. D. Sanctivs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XVII de quo ad eſt mentio in Ordinationibus Parochum Scurialenſem, Anno obijt M. CCC. LVI. 1356

XVIII. D. Nicolavs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XVIII. pro cuius anima eius Eccleſia VI. Anniuerſaria recolit, eius memoria ad Annum M. CCC. LXII. 1362

XIX. D. F. Ioannes huius nominis III. Epiſcopus Placentinus XIX. cognomento *Guerra*, cuius memoria ex priuilegiorum confirmatione colligitur, & in relatione Inuentionis ſacrorum pignorum SS. Fulgentij, & Florentinæ, creditur vitam exuiſſe Anno Domini M. CCC. LXXIX. 1379

XX. D. Petrvs huius nominis III. Epiſcopus Placentinus XX. qui Vrbani VI. munificentia in S.R.E. Cardinalium cœtum cooptatus eſt, & in Hiſpania Prothonarius Priuilegiorum, quos *Rodados* vocitant, obijt Anno M. CCCC. I. 1401

XXI. D. Vincentivs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XXI. cognomento *Arias de Balboa*, ſtatutum aduerſus Capitulares ſe ſe inuicem iniuriantes publicauit. Obijt Anno M. CCCC. XIV. Cuius corpus ſepultum fuit Toleti in Cappella D. Petri Tenorio Archiepiſcopi Toletani. 1414

XXII. D. Gvndisalvvs huius nominis I. Epiſcopus Placentinus XXII. cognomento *de Zuñiga*, cuius tempore Monaſterium S. Ildephonſi dicitur extructum, obijt Anno Domini M. CCCC. XVII. 1417

XXIII. D. F. Didacvs huius nominis II. Epiſcopus Placentinus XXIII. cognomento *de Badan*, ex ordine Minorum, Carthaginenſis, & Pacenſis Præſul. Obijt Anno CCCC. XXVII. 1427

XXIV. D. Gvndisalvvs huius nominis II. Epiſcopus Placentinus XXIV. cognomento *de S. Maria* inſtituit ad chori ſeruitium VI. Capellanos, qui in poſterum *Socij* vocati ſunt, Anno M. CCCC. XLVIII. ad Seguntinam tranſlatus eſt. 1448

XXV. D. Ioannes huius nominis IV. Epiſcopus Placentinus XXV. cognomento *Caranaxal*, ex *Bonilla* oppido diœceſis Abulenſis oriundus, cuius Pater fuit *Licentiatus* Ioannes de Tamayo, cuius & Nos cognomen deferimus, tanquam progeniti ex nobili illa familia, cuius ſtirpem præ ſe ferebat Ioannes de Tamayo Bonilla, ex eodem Oppido oriundus, Proauus Noſter. Fuit

ergo

ergo S. R. E. Cardinalis, Episcopus Portuensis, Legatus à Latere ad dissoluendum Concilium Basileense, & ad reductionem hæreticorum Vngariæ, & Bohemiæ, Sacræ Rotæ Auditor, Vrbis Gubernator, Ecclesiæ Romanæ XII. Vice-Legatus, obijt Anno M. CCCC. LXXV. 1475

XXVI. D. Rodericvs huius nominis II. Episcopus Placentinus XXVI. cognomento *Davila*, D. Ioannis de Carauaxal familiaris, qui illum ad hanc Sedem euexit, obijt Anno M. CCCC. XCVI. 1496

XXVII. D. Gvterivs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXVII. cognomento *de Toledo*, suo æuo ædificium magnificum S. E. cœpit elaborari, & diuisit Archidiaconatus Metellinensem, & Turri-Iulienſem, & tandem vitam exuit Anno M. D. VI. 1506

XXVIII. D. Gomezivs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXVIII. cognomento *de Solis*, ex Portionario ipsius Ecclesiæ pro cuius fabrica multa gessit, obijt apud Cauriam Anno M. D. XXI. 1521

XXIX. D. Bernardinvs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXIX. cognomento *de Carauaxal*, ex Astorgensi, Pacensi, S. R. E. Cardinalis, post Carthaginensis, & Seguntinus, Patriarcha Ierosolymitanus, Episcopus Albanus, Tusculanus, Prænestinus, Sabinienſis, & Ostiensis, Sacrique Collegij Decanus, & sæpius ad Pontificatum multis suffragijs cumulatus, denique è vita discessit ad Annum M. D. XXIII. 1523

XXX. D. Gvterivs huius nominis II. Episcopus Placentinus XXX. cognomento *de Carauaxal*, ex Abbate S. Leocadiæ in Ecclesia Toletana, Placentiæ erexit Collegium Societatis Iesv, & Madridij Cappellam iuxta Parochiam S. Andreæ. Obijt An. M. D. LVI. 1556

XXXI. D. Petrvs huius nominis IV. Episcopus Placentinus XXXI. cognomento *Ponze de Leon*, ex Ciuitatense, postea Generalis Inquisitor, Synodum congregauit, & Salmantinæ interfuit. Obijt Anno M. D. LXXIII. 1573

XXXII. D. Martinvs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXXII. cognomento *de Cordoua*, primùm Dertusanus, transtulit in Ecclesiam Nouam sacratissimæ Eucharistiæ Sacramentum. Fuit Archiepiscopus Compostellanus electione, & Seguntinus Antistes possessione ad Annum M. D. LXXVIII. 1578

XXXIII. D. Franciscvs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXXIII. cognomento *Tello de Sandoual*, ex Episcopo Vxamensi, eius memoria ad Annum Domini M. D. LXXX. 1580

XXXIV. D. Andreas huius nominis II. Episcopus Placentinus XXXIV. cognomento *de Noroña*, ex Sede Portalegrensi in Portugallia ad hanc euectus, obijt Die III. Augusti, Anno Domini M. D. LXXXVI. 1586

XXXV. D. Ioannes huius nominis V. Episcopus Placentinus XXXV. cognomento *Ochoa de Salazar*, vir literis, virtutibus, & eleemosynis clarus, ex sede Calagurritana ad istam euectus, obijt Anno M. D. XCIV. 1594

XXXVI. D. Petrvs huius nominis V. Episcopus Placentinus XXXVI. cognomento *Gonzales de Acuedo*, ex huius Ecclesiæ Canonico Magistrali Episcopus Aurienſis, hic celebres pauperibus dotationes reliquit, obijt Anno M. DC. IX. 1609

XXXVII. D. F. Enricvs huius nominis I. Episcopus Placentinus XXXVII. cognomento *Enrriquez*, ex Ordine Augustiniano, Episcopatus Vxamensis, S. Rochi Digitum suæ Ecclesiæ donauit, obijt Anno M. DC. XXII. 1622

XXXVIII. D. Sanctivs huius nominis II. Episcopus Placentinus

XXXVIII. cognomento *Davila*, *& Toledo*, ex Carthaginensi, Giennensi, & Seguntina Sede ad istam translatus, Synodum congregauit, Sanctorum Reliquias suæ concessit Ecclesiæ, obijt Die VI. Decembris, Anno M. DC. XXV. 1625

XXXIX. D. FRANCISCVS huius nominis II. Episcopus Placentinus XXXIX. cognomento de *Mendoza*, ex Episcopo Salmantino, Pampilonenti, & Malacitano, inde Gubernator Archiepiscopatus Toletani Anno M. DC. XXX. egit. 1630

XL. D. CHRISTOPHORVS huius nominis I. Episcopus Placentinus XL. cognomento *de Lobera*, ex Abbate Ampudiensi, & Leramensi Præsul Pacensis, post Vxamensis, inde Pampilonensis, deinde Cordubensis, & electus Compostellanus, obijt Anno M. DC. XXXII. Sepultus in Eremitorio S. Theresiæ. 1632

XLI. D. F. PLACIDVS huius nominis I. Episcopus Placentinus XLI. cognomento *Pacheco*, ex Ordine Benedictino, Episcopus Gaditanus, diem clausit extremum V. Octobris, Anno M. DC. XXXIX. 1639

XLII. D. DIDACVS huius nominis III. Episcopus Placentinus XLII. cognomento *de Arce Reynoso*, ex Episcopo Tudensi, & Abulensi, postea Generalis Inquisitor. Hanc Sedem dimisit Anno M. DC. LIII. adhuc viuit. 1653

XLIII. D. IOANNES huius nominis VI. Episcopus Placentinus XLIII. cognomento *Coëllo de Sandoual*, ex Sede Zamorensi ad hanc euectus, vix ibidem pedem fixerat, cum vitam denudauit Anno M. DC. LV. 1655

XLIV. D. FRANCISCVS huius nominis III. Episcopus Placentinus XLIV. cognomento *Guerra*, ex Ordine Minorum alumnus, Episcopus Gaditanus & Orator ad S.P. Alexandrum VII. Pont. Max. pro pace postulanda, viuit.

Hactenus Præsulum Placentinorum seriem, quam ex *Catalogo S. E. Placentinæ*, F. *Alfonso Fernandez* Dominicano, & M. Ægidio Gonzalez Chronographo Regio *Tom. 2. Theatr. Eccles. Castell. fol.* 483. desumpsimus. Catalogum Reliquiarum qui edisscere velit adeat Nostram Historiam S. Epitatij à fol. 385. vsque 405. vbi ad amussim.

Varia Sedes ista vocata.

I. Nomen.

II. Nomen.

III. Nomen.

F. DEDICATIO S. E. Mindoniensis in Gallæcia.] Multas Sedes ista temporum anfractibus, & seculorum vicissitudinibus nomenclaturas accepit. Nam aliquando BRITONIENSIS est dicta; quo titulo à nascentis Ecclesiæ exordio fuit nuncupata. Hinc S. ARISTOBOLVS Beati IACOBI Nostri Patris, Magistri, & Apostoli Pater insulam *Britoniensem* Primus induit, & hanc Ecclesiam sanguine suo plantauit. Hinc & S. LVCIVS eius Successor, apud Cæsaream Cappadociæ Martyr ipsam rexit, ita vt *Apostolica* merito vocanda erit. At succedentibus temporibus DVMIENSIS quoque appellata inuenitur, eo quòd *Braccarensi* destructâ, Sedes Dumiensis prope BRITONIAM fuerit translata. Denique MINDONIENSIS nuncupata, adhuc vocabulum hocce conseruat. Cuius nouam institutionem SAVARICVS à Sede Britoniensi, & Dumiensi à Sarracenis expulsus, auctoritate Alfonsi III. Regis continuauit, vt ex sequenti patet priuilegio, quod adhuc MS. seruatur in Archiuo illius S. E. illudque Nobis suppeditauit cum aliis *D. Bartholomæus Villapol, & Vega* Cancellarius, & Canonicus Mindonienſis, cuius hic tenor: IN DEI NOMINE. Ego ADEFONSVS totius Hispaniæ Imperator, qui licet indigne vocitor Catholicus, tibi SAVARICO salutem. Mihi & omnibus Hispaniæ Principibus satis notum est, & propter Sarracenorum persecutionem, te à Sede tua discessisse, & Sedem in loco, qui MIGDONETVM vocatur fundasse, me concedente, & corroborante. Quapropter concedimus tibi, & successoribus tuis diœcesim illam, quæ vocatur Trasancos, & Beancos, & Prutios cum omnibus terminis suis procedentibus vsque ad aquam de Iunqueras. Iusuper addimus tibi illas Ecclesias de Salacia

Priuilegij erectionis S. Sedis Mindoniensis.

per

per aquam de diſceſſu, vſque ad Montem, qui vocatur Neni; & hæc ſupradicta tibi confirmamus propter diœceſim illam de Aſturias, quam Lucenſi Sedi tribuimus: & deinceps de noſtro iure, & dominio omnium hominum caſas tradimus, vt habeas tu, & ſucceſſores tui in integrum. Si quis contra huius Scripturæ noſtræ ſeriem infringere conatus fuerit, excommunicationis crimen incurrat, inſuper & Centum auri talenta coactus exſoluat Præſuli eiuſdem Sedis Migdonienſis. Facta Kartula X. Kalendas Septembris, Era DCCCC. II. Adefonſus Dei dexterâ erectus Princeps hanc Cartulam teſtamenti à nobis factam confirmo. Poſtea ſequuntur aliorum confirmationes. Hinc Catalogum Præſulum huius Eccleſiæ, tàm Britonienſium, quàm Dumienſium, ſeu Mindonienſium hic ſubijcere decreuimus, diſpoſitis titulis, prout ex Hiſpaniæ Concilijs, alijſque Scripturis, illos inueniſſe, & ſubſcripſiſſe dignoſcimus.

CATALOGVS EPISCOPORVM BRITONIENSIVM, & MINDONIENSIVM *in Gallæcia Hiſpaniæ ex Var. Scriptor.*

I. SANCTVS ARISTOBOLVS, qui & ZEBEDÆVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis I. Pater S. IACOBI Hiſpaniarum Apoſtoli, qui martyrio coronatus eſt Die XV. Martij, Anno Domini LXII. 62

II. S. LVCIVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis II. Diſcipulus, & familiaris S. Ariſtoboli, cui ſucceſſit in Sede, qui Cæſaream Cappadociæ pergens ibidem pro fide patitur Die II. Martij, Anno Domini LXVI. 66

Hos SS. Præſules Britonienſes *nullus in Catalogis inſeruit; & perperam Luitprandus in* Aduerſ. n. 78. *à quo M. Ægidius Gonzalez in* Theatr. Eccleſ. Caſtell. Tom. 3. fol. 415. S. Martinum *Suenorum Apoſtolum, fuiſſe Epiſcopum* Britonienſem *affirmant, ex his quæ Nos ſupr.* Tom. 2. Die XX Mart. fol. 329. *diximus.*

III. MAYLOCVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis III. Interfuit Concilio Braccarenſi II. ad Annum Domini D. LXXII. 572

IV. METHOPIVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis IV. Interfuit Concilio Toletano IV. ad Annum Domini DC. XXXIII. 633

V. SONNA huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis V. Interfuit Concilio VII. Toletano, & per Matericum Presbyterum VIII. ad Annum DC. LIII. 653

VI. BELA huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis VI. Interfuit Concilio Braccarenſi III. ad Annum Domini DC. LXXV. 675

Poſt hæc Sarraceni totam Hiſpaniam *occupantes, vniuerſos Eccleſiarum Pontifices ablegarunt, & à Sedibus deiecerunt; ideo Eccleſia* Britonienſis *ſolatio Paſtoris deſtituta per aliquot tempora iacuit, licet ſequentes Epiſcopi adhuc titulum retinerent.*

VII. THEODORINDVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis VII. Interfuit conſecrationi Templi S. IACOBI in Compoſtella Anno DCCC. LXIX. 869

VIII. D. GVNDISALVVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis VIII. cui M. Ægidius Gonzalez ſupr. d. Tom. 3. fol. 417. tribuit tranſlationem Sedis Britonienſis ad Oppidum Mindonienſe, cum conſtet contrarium ex Scriptura ſuperius relata, hancque tranſlationem factam à Sauarico ad Annum DCCCC. II. ideo illum corriges. Illius memoria ad Annum DCCC. LXXXVIII. 888

IX. D. RVDESINDVS huius nominis I. Epiſcopus Britonienſis IX. conſecrauit Templum Vallis-Dei; de quo Nos ſupr. Tom. 2. Die I. Mart. fol. 39. Obijt Anno DCCC. XCV. 895

Digitized by Google

X. D. SAVARICVS huius nominis I. Episcopus Britonienſis X. Qui Sedem Mindonieſem primus erexit, relictâ Britonienſi, vt patet ex ſuperius relata Scriptura ad Annum DCCCC. II. 902

XI. D. THEODORINDVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XI. de quo mentio eſt ad Annum DCCCC. IX. 909

XII. S. RODESINDVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XII. cuius Acta ſcripſimus ſupr. Tom. 2. Die I. Mart. fol. 25. Obijt Anno DCCCC. LXXVII. 977

XIII. D. THEODOMIRVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XIII. de quo eſt mentio in Tabulis Præſulum ad Annum DCCCC. LXXX. 980

XIV. D. MVNIVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XIV. cui Regina Vrraca multa conceſſit, vt ex Priuilegio apud me Anno M. XX. 1020

XV. D. SVARIVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XV. Interfuit Concilio Compoſtellano, de quo Nos ſupra Tom. 2. Die X. Mart. fol. 158. ad Annum M. XXXI. 1031

XVI. D. GVNDISALVVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XVI. ex Ordine Benedictino, & Abbas Sahaguntinus ad Annum M. XCIV. 1094

XVII. D. DIDACVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XVII. Cuius memoria peruenit ad Annum M. C. XII 1212

XVIII. D. ALFONSVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XVIII. Scripſit Hiſtoriam Compoſtellanam, eius memoria ad Annum M. C. XXVI. 1126

XIX. D. PELAGIVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XIX. Alfonſo VII. Regi charus, eius memoria ad Annum M. C. LIV. 1154

XX. D. PETRVS huius nominis I. Episcopus Midonienſis XX. Interfuit Concilio Valleſoletano à Hyacintho Cardinali contracto, ad Annum M. C. LXV. 1165

XXI. D. S. MICHAEL huius nominis I. Epſcopus Mindonienſis XXI. cuius memoria peruenit ad Annum M. C. LXXXIX. 1189

XXII. D. MARTINVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XXII. qui S. Regi Ferdinando obedientiam primus exhibuit, ad Annum M. CC. V. 1205

XXIII. D. IOANNES huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XXIII. qui ad Annnm M. CC. XVI. Sedem regebat. 1216

XXIV. D. IOANNES huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XXIV. cuius memoria peruenit ad Annum Domini M. CC. LII. 1252

XXV. D. MVNIVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XXV. qui ad Annum Domini M. CC. LXXIII. hanc Sedem gubernabat. 1273

XXVI. D. MENDVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XXVI. cuius infula peruenit ad Annum Domini M. CC. LXXXIV. 1284

XXVII. D. ALVARVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XXVII. Hic cum Aſturicenſi Præſule, Legatus Sanctij IV. Regis pacem Portugalliæ firmauit Anno M. CCC. 1300

XXVIII. D. RODERICVS huius nominis I. Episcopus Mindonienſis XXVIII. Interfuit Concilio Salmantino, eius memoria ad Annum M. CCC. XIV. 1314

XXIX. D. ALFONSVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XXIX. Præſulem egit ad Annum Domini M. CCC. XXI. 1321

XXX. D. LVPVS huius nominis I Episcopus Mindonienſis XXX. Interfuit coronationi Regis Alfonſi XI. Eius memoria ad Annum M CCC. XXX. 1330

XXXI. D. ALVARVS huius nominis II. Episcopus Mindonienſis XXX. cognomento

Digitized by Google

cognomento *Perez de Biedma*; Interfuit victoriæ, quam Alfonſus XI. de Rege Albohazen Granatenſi reportauit ad Annum M. CCC. XXXVI. ad Aurienſem promotus. 1336

XXXII. D. FRANCISCVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis XXXII. viriliter obſidionem Nebriſſæ in Bætica repulit, ad Annum M. CCC. XLIII. 1343

XXXIII. D. GVNDISALVVS huius nominis III Epiſcopus Mindonienſis XXXIII. cuius regimen peruenit ad Annum M. CCC. LXXXIX. 1389

XXXIV. D. LVPVS huius nominis II. Epiſcopus Mindonienſis XXXIV. cognomento *de Mendoza* ad Annum M. CCC. XCIII. ad Compoſtellanam Sedem tranſlatus. 1393

XXXV. D. PETRVS huius nominis II. Epiſcopus Mindonienſis XXXV. cognomento *de Velaſco*, cuius memoria ad Annum M. CCCC. VI. 1406

XXXVI. D. ALVARVS huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis XXXI. cognomento *de Iſorna*, tranſlatus ad Sedem Compoſtellanam Anno M. CCCC. XX. 1420

XXXVII. ÆGIDIVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis XXXVII. cognomento *Rodriguez de Muros*, Eius memoria ad Annum M. CCCC. XXXVIII. 1439

XXXVIII. D. PETRVS huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis XXXVIII. cognomento *Etrriquez*, ex Decano Cordubenſi, obijt M. Anno CCCC. XLV. 1445

XXXIX. D. PETRVS huius nominis IV. Epiſcopus Mindonienſis XXXIX. cognomento *Ares de Bahamunde*. Huius Sedis infulas induebat, Anno M. CCCC. LIII. M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius aſſerit tranſlatum ad Eccleſiam Compoſtellanam, ſed de eo nihil in Catalogo à ſe confecto Tom. 3. 1453

XL. D. ALFONSVS huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis XL. cognomento *de Segura*, ex Decano Hiſpalenſi, eius memoria ad Annum M. CCCC. LIV. 1454

XLI. D. ALFONSVS huius nominis IV. Epiſcopus Mindonienſis XLI. cognomento *de Acuña*, ex Archidiacono Calatrauenſi, in S. E. Toletana, tranſlatus ad Sedem Giennenſem Anno M. CCCC. LVII. Obijt Anno M. CCCC. DXXVIII. 1457

XLII. D. FEDERICVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis XLII. cognomento *de Guzman*, eius regiminis recordatio ad Annum M. CCCC. LXVI. 1466

XLIII. D. ALFONSVS huius nominis V. Epiſcopus Mindonienſis XLIII. cognomento *Suarez de Fuente el Sauz*, ex Caſtellæ Præſide, huius Sedis Epiſcopus, poſt Lucenſis, inde Inquiſitor Generalis, & Epiſcopus Cordubenſis. ad Annum M. CCCC. LXXIX. 1479

XLIV. D. DIDACVS huius nominis II. Epiſcopus Midonenſis XLIV. cognomento *Perez de Villa-Muriel* Præſes Granatæ obrit. Anno M D. XX. 1520

XLV. D. IERONYMVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis XLV. cognomento *Suarez* Auditor Valleſoletanus, & S. G. Inquiſitionis cenſor, ac Pacenſis Præſul ad Annum M. D. XXX. Obijt Anno M. D. XLV. 1530

XLVI. D. PETRVS huius nominis V. Epiſcopus Mindonienſis XLVI. cognomento *Pacheco*, ex Decano S. E. Hiſpalenſis, poſtea ad Annum M. D. XXXVI. Ciuitatenſis Præſul, poſt Pampilonenſis, inde Seguntinus, & S. R. E. Cardinalis, & Epiſcopus Albanus Obijt Anno M. M. LX. 1536

XLVII. D. ANTONIVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis XLVII.

cognomento *de Gueuara*, ex Ordine Minorum. cuius elogium ſcripſit Arturus à Monaſterio in Martyrolog. Franciſcan. Die XXIV. Octobr. fol. 490. Obijt Anno Domini M. D. XLV. 1545

XLVIII. D. DIDACVS huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis XLVIII. cognomento *de Soto* ex Canonico, & Archidiacono Compoſtellano, Granatenſis, & Valleſoletanus Auditor, inde Segobienſis electus obijt Anno M. D. LVI. 1556

XLIX. D. F. FRANCISCVS huius nominis II. Epiſcopus Mindonienſis XLIX cognomento *de S. Maria*, ex ordine S. Ieronymi, Præſul Carthaginenſis apud Indos, ex hac Sede tranſlatus Anno M. D. LVIII. ad Segobienſem Obijt M. D. LX. 1558

L. D. PETRVS huius nominis VI. Epiſcopus Mindonienſis L. cognomento *Maldonado*, ex ordine Minorum, interfuit Concilio Tridentino, Imperatricis Mariæ Confeſſarius, Obijt Anno M. D. LXVI. 1566

LI. D. GVNDISALVVS huius nominis IV Epiſcopus Mindonienſis LI. cognomento *de Solorzano*, ex Canonico Magiſtrali Zamorenſi, obijt Anno M. D. LXXX. cum antea fuiſſet tranſlatus ad Ouetenſem Anno M. D. LXIX. 1569

LII. D. F. ANTONIVS huius nominis II. Epiſcopus Mindonienſis LII. cognomento *de Laxan*, ex ordine Minorum, patria Madridenſis, obijt Anno Domini M. D. LXXII. 1572

LIII. D. IOANNES huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis LIII. cognomento *del Lermo*, ex Canonico Burgenſi, interfuit Concilio Tridentino, & tandem Compoſtellanus Antiſtes electus obijt Anno M. D. LXXXII. 1582

LIV. D. ISIDORVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis LIV. cognomento *Caxa, de la Xara*, Synodum diœceſanam congregauit, & vtiles conſtitutiones inſtituit, tandem è vita diſceſſit Anno M. D. XCIII. 1593

LV. D. GVNDISALVVS huius nominis V. Epiſcopus Mindonienſis LV. cognomento *Gutierrez de Mantilla*, ad Sedem Ouentenſem tranſlatus Anno Domini M. D. XCIX. Obijt Anno M. DC. XI. 1599

LVI. D. DIDACVS huius nominis IV. Epiſcopus Mindonienſis LVI. cognomento *Gonzalez de Samaniego*, ex Canonico Magiſtrali Legionenſi: vitam exuit ad Annum Domini M. DC. XI. 1611

LVII. D. IOANNES huius nominis IV. Epiſcopus Mindonienſis LVII. cognomento *Perez de Muñebrega*, in hac Sede Anniuerſarium inſtituit, & vitam cum morte commutauit ad Annum M. DC. XII. 1612

LVIII. D. ALFONSVS huius nominis VI. Epiſcopus Mindonienſis LVIII. cognomento *Meſia*, , ex Abbate Villa-Francæ, Archicapellanus Sanctimonialium Excalceatarum Regij Monaſterij Madridenſis. Inde tranſlatus ad Aſturicenſem Sedem Anno M. DC. XV. Obijt Anno M. DC. XXXVI. 1615

LIX. D. PETRVS huius nominis VII. Epiſcopus Mindonienſis LXI. cognomento *Fernandez Zorrilla*, ex Portionario Cordubenſi, Epiſcopus Iaccenſis inde ad hanc Sedem tranſlatus, poſtea ad Pampilonenſem, cum prius fuiſſet Pacenſis, ad Annum M. DC. XXIII. Obijt Anno M. DC. XXXVII. 1623

LX. D. F. RAPHAEL huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis LX. cognomento *Diaz de Carrera*, ex ordine SSS. Trinitatis, Ter Synodum congregauit, inde tranſlatus ad Sedem Tudenſem Anno E. DC. XXX. quo obijt. 1630

LXI. D. FRANCISCVS huius nominis III. Epiſcopus Mindonienſis LXI. cognomento

Digitized by Google

cognomento *de Villa-Faña*, ex Magiſtrali Canonico Aſtorgenſi deinde ad Vxamenſem Anno M. DC. XXXIII. tranſlatus; obijt Anno M. DC. XXXVI. 1633

LXII. D. FERDINANDVS huius nominis I. Epiſcopus Mindonienſis LXII. cognomento *de Olea*, ex Canonico Magiſtrali Salmantino, obijt antequam huius Sedis poſſeſſionem acciperet Anno M. DC. XXXIII. 1633

LXIII. D. ANTONIVS huius nominis III. Epſcopus Mindonienſis LXIII. cognomento *de Valdes*, ex Canonico Valleſoletano, illius Tribunalis Inquiſitor, poſt huius Sedis Antiſtes, deinde ad Ouetenſem tranſlatus Anno M. DC. XXXVIII. è qua ad Vxamenſem, deinde ad Carthaginenſem. 1638

LXIV. GVNDISALVVS huius nominis VI. Epiſcopus Mindonienſis LXIV. cognomento *Sanchez de Somoza*, *& Quiroga*, ex Canonico Magiſtrali S. E. Burgenſis, Obiit ad Annum Domini M. DC. XLIV. 1644

LXV. D. IOANNES huius nominis V. Epiſcopus Mindonienſis LXV. cognomento *Chalaz*, ex Canonico Salmanticenſi, inde ad Sedem Calagurritanam Anno Domini M. DC. XLVII. tranſlatus, adhuc viuit. 1647

LXVI. D. FRANCISCVS huius nominis IV. Epiſcopus Mindonienſis LXVI. cognomento *de Torres*, *& Grixalua*, ex Præcentore Ciuitatenſi, Prior Roncæ-Vallis, adhuc ſedem ſuam regit.

Huius S. E. Mindonienſis Catalogum Antiſtitum mihi ſuppeditarunt M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius in Theat. Eccleſ. Caſtell. Tom. 3. à fol. 415. ad 438. & antiquus Catalogus MS. apud me. Nonnulla in Codice Chronographi Ægidij, quæ extra locum, & ordinem erant, ſuis proprijs locis veraciter reſtituimus, & aliquot Præſules addidimus, quos ipſe omiſerat, vt in poſterum ſeries horum illuſtrium Pontificum integra, & genuina floreſcat.

DECIMO

DECIMO SEXTO
Kal. Nouembris.
DIES XVII.

A. BEATIÆ *in Hispania Batica* SS. VICTORIS *Episcopi Beacensis*, ALEXANDRI, *&* MVTIANI *huius vrbis Ciuium, Martyrum, qui pro Catholicæ fidei exaltatione comprehensi, variis cruciatibus afflicti, ad martyrij deuenere coronam.*

B. In Oppido S. Stephani de GVAYALBIS *in Cathalonia Dedicatio Basilicæ S.* EMERII *eius Cœnobij Abbatis I. Cuius Acta dedimus Die XXVII. Ianuarij.*

C. BRACCARÆ *Augustæ in Portugallia Translatio sacrorum pignorum* S. PETRI *ipsius vrbis Episcopi I. quæ ex Ratensi Oppido, quo delituerant, ad Cathedralem, ad honoratiorem locum effecta est, vbi honorifice seruantur, & religiosâ pietâte coluntur.*

NOTÆ.

A. *S. Victor, an Beacensis, an Braccarensis Præsul?*

SANCTVS VICTOR *Episcopus Beatiensis, & Socij Martyres.*] Singularis licet pia contentio est inter *Braccarenses* & *Beatienses* Scriptores nostri seculi, circa locum sedis S. VICTORIS, eiusque diœcesis. Nam D. Rodericus de Acuña in *Catalog. Episcop. Braccar. n.* 50. & in *Histor. Braccar.* 1. *p. c.* 101. *fol.* 423. contendit illum fuisse Antistitem *Braccarensem*; & hoc vt probet, refert Iulianum Archipresbyterum Toletanum in *Chron. Ann.* 473. *n.* 382. *fol.* 93. vbi in editis hæc verba leguntur: *Aliquanto priùs, scilicet* XVI. *Kalendas Octobris* (repone Nouembris) Beaciâ, *quæ* Bacia *dicitur, nunc* Baeza, S. VICTOR, *Episcopus* BRACCARENSIS, *Alexander, & Mutianus Martyres, & Conciues:* Sed contra eum insurgunt M. Rus-Puerta *Histor. Giennens.* 1. *p. sæcul.* 8. *c.* 2. *fol.* 119. P. Franciscus Bilches *Histor. Baëcien.* 1. *p. c.* 33. *fol.* 85. D. Martinus Ximena in *Annal. Giennens. Ann.* 743. *fol.* 90. qui enixe contendunt S. VICTOREM fuisse Episcopum *Beacien sem*, & ipsius vrbis Ciuem, & Martyrem; asserentes mendum irrepsisse in Codice edito *Iuliani*, vbi pro Episcopo BEACIENSI, reposuit Typographus, Episcopus BRACCARENSIS. Quod mendum patescere affirmant, ex MS. *Iuliani* apud D. *Thomam Tamayo* Regium Chronographum, qui eiusmodi errorem propalauit. Cuius sententiæ & Nos adhærere compellimur, cùm viderimus

Mendum in Codice edito Iuliani Toletani.

Digitized by Google

derimus in Bibliotheca *D. D Laurentij Ramirez de Prado*, Equitis Iacobæi, Supremi Conſilij Caſtellæ, & S. Cruciatæ Senatoris eruditiſſimi Opera *Iuliani* manu *P. Ieronymi Roman de la Higuera* exarata, & Notis illuſtrata, vbi in loco ſuperius adducto Iuliani BEACENSIS Sedes S. Præſulis non BRACCARENSIS conſignatur. Hinc retentâ MSS. *Codicum* lectione, eum *Beacienſem* Antiſtitem conſideratione rationabili vocitamus. Eius, & Sociorum elogium exprimit Martyrologium Romanum Baronij *h. d. fol.* 644. *lit. B.* licet abſque expreſſione dignitatis Epiſcopalis, hac ſerie: *Eodem die paſsto* SS. VICTORIS, ALEXANDRI, *&* MARIANI. Conueniunt P. Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 170. *col.* 2. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 223. P. Ieronymus de la Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 51. Conſtantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 142. qui perperam *Alexandrum*, vocitat *Alexandrinum*. Ioannes Molanus, Alexander de Peregrinis, Petrus Galeſinius, Franciſcus Maurolycus, & cæteri recentiorum, cum Epiſcopo Equilino in *Catalog. SS. lib.* 11. *c. fin. n.* 193. Baſilius Sanctorus in *Flor. SS. Hiſpan. Tom.* 2. *fol.* 228. A veritate diſceſſit F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 185 *n.* 3. *fol.* 260. qui S. VICTOREM, & Socios ad *Flauiobrigam* cultos, aſſerit eſſe hos Noſtros, apud *Beaciam* paſſos Nam vt ſupra *Tom.* 4. *Die XXI. Iulij lit. B.* recenſuimus, illos à Noſtris his fuiſſe diuerſos, cùm illi apud *Maſſiliam*, iſti apud *Beatiam* coronarentur: Illi ad Annum C. LXXXV. Iſti ad Annum DCC. XLIII. Illorum nullus Epiſcopus: Iſtorum VICTOR infulis ſublimatus. Illorum Dies Natalis XXI. *Iulij* ex Equilino in *Catalog. SS. lib.* 6. *c.* 122. Iſtorum hic *Dies*, ex eodem Equilino *lib.* 11. *c. fin. n.* 293. Hinc errorem à *Binario* contractum facile quiuis agnoſcet. ACTA Noſtrorum *Beacenſium* ſic coagulant Bætici.

Martyrologia.

Biuarij lapſus.

ACTA SS. VICTORIS EPISCOPI BEACENSIS, ALEXANDRI, *&* MVCIANI *Martyrum in Hiſpania, ex Iuliano.*

Excidium Hiſpaniæ.

CVM *tempore* Roderici Hiſpaniarum, *& Gallia Gothica Regis, ſimulatione, & fraudibus Comitis Iuliani totius* Hiſpaniæ *regnum in Sarracenorum imperium deueniſſet, & vrbes omnes Prouinciarum eius Ducibus Agarenorum parerent, ita vt vniuerſi earum Ciues ſub victorum ſubiectione ſudarent;* BEATIA *Bætica ſplendida Ciuitas etiam aliarum ruinam fortunâ pertulit æquali.* Teodiſclus *ipſius vrbis Epiſcopus Iſmaëlitarum furorem, contuens, quo primùm Epiſcopi, tanquam Catholicæ doctrinæ Patres, poſt cæteri ciues, Sarracenorum gladio ſubiacebant, vrbem relinquens, & cum alijs Pontificibus exteram viam carpens, ad* Sarandulam Vettoniæ *properauit, vbi cum cæteris in Eccleſia S. Saluatoris martyrio coronatus occubuit. Interim cùm Mauri totam iam* Bæticam *ſub eorum iugo tenerent, placuit Chriſtianos totius regionis ſeruare appoſitis conditionibus, ne vrbium ſtrues breui dilaberentur, ſed eſſent ciues qui illas habitarent, & tributa victoribus ſoluerent, & ideò pactum extitit, vt Chriſtiani proprias domos ſeruarent, Clericos haberent, & Epiſcopos eligerent, qui* Muzarabibus *ſecundum ritum ſuæ religionis ſacramenta præberent. His etiam conditionibus* Beatia, *eiuſque Ciues intra ſuos lares manentes, cognita* Teodiſcli *Epiſcopi morte, ad electionem ſucceſſoris procedentes, hominem ad munus huiuſmodi aptum, tantis anguſtijs capacem quæritabant. Erat tunc temporis Vir quidam honeſtiſſimis moribus imbutus, ipſius vrbis accola, nomine* VICTOR, *ſacris literis plenus, pietate inſignis, modeſtiâ grauis, ſermone blandus, fidei zelo ſeuerus, omnibus gratus, & ſibi tantùm rigidus, cuius opinio & fama virtutum continuò electorum corda, & viſcera replenit, adeò vt vno ore omnis electorum cœtus* VICTOREM *vocibus, & ſingultibus ſuum Epiſcopum proclamaret. Qui Dei voluntatem hanc eſſe cognoſcens, inter tot furentium tempeſtatum*

Teodiſclus Epiſcopus Beacenſis Martyr.

Origo, & virtutes.

Digitized by Google

imbres, & Sarracenorum machinamenta, quibus Christi nomen extinguere Gentilica sæuitia satagebat, onus muneris accepit, & insulas Pontificatus induit, gratias agens Deo, quod tali seculo angustijs pleno, & miserijs circumdato, ad suæ Ecclesiæ regimen illum trahere dignaretur. Igitur S. Pontifex per aliquot annos gregem suum catholicis pascuis exactè nutriuit, plurimosque, quos effera Arabum sæuitia pertubauerat, in fide continuit; alios quos necessitas oppresserat, & pene lapsos pietas sacerdotis reuocauerat, eleemosynis sustentauit. Sed eueniens denique Agarenorum nuperrimus Gubernator, qui secta Mahumetis zelator acerrimus erat, pacta, & conditiones Christianorum subuertens, edictum euulgare permisit, quo omnibus imperauit, quatenus Christi fidem desererent, aut gladio Sarracenico perirent. Quâ repente persecutione exortâ, Christianorum animos timor inuasit, quem executere Sanctissimus Antistes, noctu, diuque satagebat; sed à perfidis satellitibus cum ALEXANDRO, *&* MVTIANO *comprehensus, & ad Iudicis tribunal perductus, cùm nec fidem Christi abnegare, nec Mahumetis vellet erroribus adhærere, capitali sententiâ cum Socijs damnatus est. Quam satellites exequentes ad gloriam cum Socijs his victor properauit æternam* XVI. Kalendas Nouembris, *Anno Domini* DCC. XLIII. *Quorum* Corpora *Catholici colligentes illa honorifice, licet occulte circa vrbis illius murum condidêre, & vt creditur nunc reperta* Anno M.DC.XXXIII. *Quo multa sacra lipsana Sanctorum Martyrum ibidem passorum, prædicentibus luminibus, & odoribus suauissimis loca sepulturæ indigetantibus Ciuium adinuenit deuotio, & Eminentissimi Cardinalis* D. D. Balthasaris Moscoso, *&* Sandoual, *tunc Episcopi* Giennensis, *qui opus illud auctorauit infatigabilis sedulitas, qui inter Sanctos suæ Diœcesis celebrandos Duplici ritu decreuit, Præstante D. N. Iesu-Christo, qui cum Patre, & S. Spiritu regnat in secula.*

Infula.

Persecutio.

Coronatur.

Cultus.

Quis Rex Sarracenorum hanc persecutionem excitauit?

En ACTA, in quibus solet dubitari, Quis fuerit Sarracenorum Rex, qui hanc persecutionem, quâ Nostri ij SS. Martyres occubuere, excitauerit? In quo quæsito DVAS Opinantium sententias inuenio. PRIMA sit D. Roderici Archiepiscopi Toletani in *Histor. Arab. c.* 15. qui asserit, quòd Anno C. XIX. Higeræ Mahumetanorum, regnabat in Arabia *Hiscan*, qui in Hispaniam misit quendam Viceregem nomine *Aucupa* siue vt alijs placet *Ocha*, qui sectæ suæ fuit acerrimus zelator, & per quinque annos *Baticam* gubernauit. Ast cum Annus C XIX. Higeræ respondeat ad Annum Christi DCC.XL & iste siue *Aucupa*, siue *Ocha* per Quinque annos iura *Baticis* dedit, credendum est, hunc fuisse, cuius decreto, Martyres coronatos cognoscimus SECVNDA sit Albucazini Tarifi Abentarique Sarraceni Scriptoris in *Histor. Excid Hispan. lib.* 1. qui contendit ad Annum DCC. XLIII. Higeræ C. XXII. Hispanias tenuisse Mahumetum *Abdalaziz*, qui supremum imperium cæteris Regibus adimens, sibi coronam tyrannice præparauit. Itaque hanc secundam amplecti videtur sententiam M. Rus Puerta *d. Secul. 8. c. 2. n. 5 fol.* 223. Quam & Nos sequimur, cùm constet *Abentarique* testem ocularem fuisse.

Galesinij glossema.

Nec hîc audiendus erit Petrus Galesinius in *Martyrolog. General. SS. h. d. fol.* 143. *col.* 2. scribens hos SS. Martyres apud Vrbem *Romam* agonizasse; quia nullibi talis propositio inuenietur, quinimo *Baronius*, & cæteri recentiores illud glossema penitus respuentes, ignorato loco martyrij, verbum ROMÆ *Galesinij* omisere, vt & notauit M. Rus-Puerta *supr. d. secul. 8. n. 2. fol.* 210. Qui *c.* 3. *fol.* 225. agit de Inuentione sacrorum pignorum, & P. Franciscus de Bolches *Histor. SS. Beatiens. 2. p. c.* 13. *fol.* 287. aliquot miracula horum SS. Martyrum inuocatione recenset.

B. DEDICATIO *Basilicæ* S. MERII *in Oppido S. Stephani de Guialbes in Catalonia.*] De huius S. Viri admirabili sanctitate egimus supra *Tom.* 1. *Die XXVII. Ian fol.* 316. *& seq.* vbi eius res gestas recensuimus ex Antiquis Monumentis, vbi etiam de hac dedicatione egimus, provt etiam egere Antonius Vincêtius Domenec *Histor. SS. Catalo. lib.* 2. *fol.* 5. *&* 6. P. Ioannes Bollandus in *Act. SS. Tom.* 1. *Die XXVII. Ianuar. fol.* 782.

Scriptores.

Digitized by Google

782. *n.* 9. *in fin.* apud quos iſthæc breuis relatio perſcribitur: *Poſtquam S. Vir* EMERIVS *Cœnobium* Balneolenſe *Benedictinorum ſanctiſſime rexiſſet, faſtidiens præ multitudinê virorum, ac mulierum, ad eum confluentium, ne vitam propriam maculare poſſet, tacite exinde receſſit, & ad montium cacumina, & locum commodum intra nemora Syluarum requirens, tanquam Decem ſtadijs receſſit, vbi ſimilia exercendo virtutum opera, dignam vitam ducebat. Cúmque in Oratione continuo perſiſteret, hoſtis humanæ naturæ, Diabolus inuidia commotus, tranſformans ſe in Agelum lucis, aliqua commonebat deuiantia, ſatagens vtrum animam in errorem verteret. Sed robuſtus Vir Dei nunquam à cæpta ſemita deuiauit: quem etiam Dominus per viſionem Angelicam corroborabat, apparens ei ſæpiſſime, & manifeſte. Igitur S. Abbas, pondere carnis ſoluto, locum illum pluribus manifeſtauit iuxta fluuium, quem accolæ Fargat vocitant, ibique eius nomini Eccleſiam conſtruendam, dedicandamque prædixit, in honorem apparitionum Dei ſui, quibus dum viueret fruebatur. Sic factum, nam Abbas & Monachi Balneolenſes poſtquam S. Vir cultum venerationis promeruit, locum illum tanquam ſanctum, & Diui pedibus calcatum, & talibus fauoribus veneratum, plurimum extollentes, tandem in eo celebrem Baſilicam ſub eius nomine, & tutela conſtructam feliciter, & inſigni pompâ dicarunt. Quæ adhuc perſeuerat, iuxta Oppidum* S. Stephani Guialbes *in Diœceſi* Gerundenſi, *Principatus* Cathaloniæ, *vbi quotannis* Die XVII. Menſis Octobris *Oppidanorum circumiacentium innumera concurrit multitudo.* Hæc de hac *Dedicatione* relata comperimus, cætera ſub ſilentio latent. *Relatio Dedicationis.*

TRANSLATIO *Sacrorum pignorum* S. Petri Ratenſis *Epiſcopi Braccarenſis.*] Huius S. Præſulis & Martyris elogia, res geſtas, & agonem retulimus ſupra *Tom.* 2. *Die XXVI. April. lit. A. fol.* 759. vbi etiam *Tranſlationem* breuiter appingimus. Quam & ſuo idiomate P. Ioannes Lupus in *Martyrolog. Luſitan. h. d fol.* 14. recenſuit his verbis: *Em* BRACA *à Treſladaño do corpo de* S. PEDRO *Martir. Primeyro Prelado daquella antiga Igreja do Lugar de* Rates, *aonde foy martyrizado, pera à Sè da meſma Cidade, em que foy collocado, no anno do Senhor de* M. D. LII. *pollo Arcebiſpo Dom* Baltezar Limpo *com grande veneraçaõ em vn Sepulchro de pedra dourado.* Quæ Latinè ſonant: *Apud* BRACCARAM *Tranſlatio Corporis* S. PETRI *Martyris, illius antiquæ Eccleſiæ Primi Præſulis, ex oppido* Rates, *vbi martyrium conſummauit, ad Sedem eiuſdem vrbis, quâ fuit collocatum Anno Domini* M. D. LII. *per D.* Baltaſarem Limpum *Archiepiſcopum magnâ veneratione in Sepulchro marmoreo deaurato.* Huius etiam *Tranſlationis* meminere D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Bracear.* 1. *p. c.* 18. *n.* 19. *fol.* 96. *&* 2. *p. c.* 82. *n.* 5. *fol.* 359. Georgius Cardoſo *in Offic. SS. Portugal. c.* 2. *fol.* 14. *col.* 2. Eduardus Nunnius in *Deſcrip. Portugall. c.* 72. *fol.* 114 licet perperam hocce *Tranſlationis* feſtum *Die XIII.* huius Menſis enumeret. P. Antonius Vaſconcellos in *Deſcript. Regn. Luſitan. fol.* 437. *n.* 11. Cuius ACTA nobis ſuppeditabit D. *Rodericus de Acuña,,* ſic. C. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA TRANSLATIONIS Sacrorum Pignorum S. PETRI *Ratenſis, Epiſcopi I. Braccarenſis, & Martyris, Diſcipuli* S. IACOBI *Apoſtoli, ex D. Roderico de Acuña.*

CVM *Sedes Metropolitica* Braccarenſis *erecta fuiſſet per* B. PETRVM *eius celeberrima vrbis, quæ tunc* Galleciæ *caput erat, & Conuentus Iuridicus, Apoſtolum, Patrem, & Paſtorem, qui primus ibidem Euangelij ſemina iecit, quibus plurimos ex Gentilium erroribus, ad Chriſti iugum attraxit, quâ de cauſa à Paganis tentus, tandem apud Ratenſem vicum martyrio coronatus fuit. Cuius ſacra lipſana ibidem condita; iacuere abſcondita, donec Imperatorum furor Romanorum ceſſauit, quo placato, Chriſtiani illa honorifico loco reponentes, per aliquot ſecula in ipſo Oppido* Ratenſi *fuerunt deuotiſſime venerata, Aſt eueniente Anno Domini* M. D. LII. *cum Eccleſiam illam Apoſtolicam regeret* D. Baltazar Limpo *Braccarenſis Antiſtes* *S. Petri Sedes, martyrium, & Reliquiarum collocatio.*

D. Baltazar Limpus Braccarensis Præsul.

post plures rerum heroicè gestarum vicissitudines, quibus Sedem suam, & totum Portugalliæ Regnum illustrauerat, valde in corde dolens, quod Sacra S. PETRI *huiusmodi pignora extra suam vrbem, & Ecclesiam, in vico humili permanerent, rem cum Capitulo Ecclesiæ secreto conferens, Reliquiarum Translationem breui exequendam decreuit. Hinc cum tempus aduenit, constructa capsula sericis rubris paramentis amicta, ad* Ratense *Oppidum nocte deuenit, & collectis sacris exuuijs, eas in theca recondidit, & eadem nocte, admirabili silentio cum ipsis in* Braccaram *repedauit. Cum itaque in hanc fuerat expeditionem profectus Venerabilis Antistes, commiserat Decano, & Capitulo* Braccarensi, *vt interim Ecclesiam* Maximini, *quæ S. Petro dicata est Apostolo ornamentis festiualibus præparatam haberent, & audito Antistitis signo, protinùs omnes* Campanæ *vrbis Metropolitæ coniunctim sonitum iubilationis emitterent. Ergo ad prædictam S. Petri vici Maximini adhuc noctu cum Reliquijs Archipræsul accedens, signo dato, generali sonitu, vrbis totius cymbala noctis silentium intercepere, ita vt in plurium cordibus metus rem ignorantibus, in cæteris successum scientibus lætitia mixtim exoriretur. Post hæc cognita Archiepiscopi cura, & diligentia, turmatim vrbs tota in Ecclesiam Maximini dilapsa Reliquias sui Primi Pastoris, & Episcopi venerata est. Hinc Præsul cum Decano, & Capitulo suo solemnissimam processionem, cum omnibus lætitiæ manifestationibus, tripudijs, & iubilationibus decreuit, quæ ex Cathedrali Basilica prosiliens reciperet sacra pignora, quæ supra feretrum deauratum Quatuor Ecclesiæ ipsius Dignitates ad humeros ferebant, processioni obuiam iret Hoc dispositio, & clangentibus tubis, campanisque strepitu inæstabili resonantibus, processio ad* Braccarensem *Ecclesiam reuersa, Sacra lipsana in Altari sumptuosissimo, ad hoc mirabiliter extructo, in medio Maioris Cappellæ reposita, per Nouemdium fuere vniuersis regionis illius Oppidis visitata. Quo tempore actum fuit, de loco, quo deinceps collocanda forent, & licet, variæ fuissent Capitularium sententiæ, illa obtinuit, quam Archiepiscopus cogitauit, scilicet in Capella S. Petri Apostoli, quæ ad latus Euangelij Maioris Aræ conspiciebatur, eo quod esset expeditior ad opus illud exigendum. His dispositis marmoreum sarcophagum, aureis floribus, & crustis mirificè elaboratum conficere iubens, Capellam summopere lucidam reddidit, in cuius angulo sacrarium extruxit, & Aram, qua sacrophagus reponeretur, & in eo sacræ Reliquiæ, sic magnificentissimè erexit, & eleuauit, vt omnibus lætitiam, & pietatem afferret. In vmbilico marmorei tumuli hocce Portugallensi idiomate epitaphium incidere curauit:*

Reliquias ex Ratensi Oppido sustulit.

Braccarã perduxit.

Recipiuntur magnifice.

Et in Cappella S. Petri Apostoli collocantur.

Vbi hoc Epitaphiũ idiomate Lusitano.

AQVI IAZ O CORPO DE SAON PEDRO
MARTIR. DICIPVLO APOSTOLO
SANTIAGO. TRASLADO DA IGREJA
DERATES. POR D. BALTASAR LIMPOO
ARCEBISPO DE BRACA, A ESTA SEPOL-
TVRA QVE LHE FEZ PERA MAYOR
VENERACAO, E POR SER O PRIMEIRO
PRELADO DESTA IGREJA.
A OS XVII. DE OVTVBRO DE M. D LII.

Quod Latine sonat.

Quæ verba Latina facta sic sonant: Hic iacet Corpus S. PETRI Martyris, S. IACOBI Apostoli Discipuli, ex Ecclesia Ratensi translatum per D. Balthasarem Limpo Archiepiscopum Braccarensem, ad hoc Sepulchrum, quod fecit Diuo ad Maiorem venerationem, & quod fuerit Primus istius Ecclesiæ Præsul, Die XVII. Octobris, Anno M. D. LII. *Post hæc Archiepiscopus disposuit, vt pars eius cranij reponeretur in lipsanotheca argentea, & in sacrario ipsius Ecclesiæ custodiretur, vt necessitatibus superuenientibus inseruiret. Denique idem Archiepiscopus Quinque Capellanos constituit, qui quotidie in eadem Capella diuinum Officium*

Pars cranij in sacrario recondisur.

exoluere

Digitized by Google

exoluere tenentur, & Sacrum facere cuius ministerio ex Apostolica concessione Purgatorij animæ à pœnis exoluantur, quæ de causa innumeri diœcesis Sacerdotes illic missas votiuas quotidie celebrant, ad gloriam Dei Omnipotentis.

Hactenus ACTA *Translationis* sacrorum pignorum S. PETRI *Ratensis* à D. Roderico de Acuña conscripta de qua, & Nos meminimus supra *d. Tom. 2. fol.* 759. vbi & Epigramma venustissimum subijcimus. Qui plura de S. PETRO hoc perlegere voluerit adeat Scriptores Portugallenses, & Bermudez de Pedraza *Historia Granaten. 1. p. c.* 18. *& seqq.* D. Prudentium Sandoual *Histor. Tudens. fol.* 14. Biuarium ad *Dextr.* & Nos in *Poëmat. Hal. de Aduent. S. Iacob. fol.* 9. & alios, vbi ad amussim.

DECIMO QVINTO
Kal. Nouembris.
DIES XVIII.

A. NORBÆ *Cæsareæ in Lusitania Hispaniæ* S. PETRI *cognomento de* ALCANTARA, *qui cum primos ibidem exoriens mundo spirasset fulgores, post modum virtutibus, austeritate, & ieiunijs, sic vitam ad mortem instituit, sic mortem ex vita disposuit, vt viuens, mortuus seculo videretur, & iam mortuus, viuus seculis intueatur; nam miraculis admirabilis,* ARENIS *in Abulensi diœcesi, vltimos seculo spiritus exhalauit.*

B. VALENTIÆ *in Edetanis, &* BRACARÆ *in Gallæcia Hispaniæ, Depositio vtriusque Brachij* S. LVCÆ *Euangelistæ; quæ sacræ Reliquiæ ibidem honorifice seruantur, & summâ pietate coluntur.*

NOTÆ.

A:

BEATVS PETRVS *cognomento* de Alcantara *Confessor.*] Celebris huius sanctissimi Viri memoria in toto iam orbe refulget, ob eius vitæ integritatem, miraculorum excellentiam, & operum insignium magnitudinem; hinc Arturus à Monasterio in *Martyrolog. Franciscan. h. d. fol.* 477. sequens cogitauit elogium: *Martyrologia.* ARENIS *in Castella* B. PETRI Alcantarensis, *Confessoris, qui genere, & vitæ austeritate, atque summis virtutibus exornatus, dono scientiæ, linguarum, & prophetiæ, & miraculorum extitit gloriosus.* Sequitur Philippus Ferrarius in *Catalog. General.*

Digitized by Google

General. SS. Die XIX. Octobr. fol. 409. & in *Not. fol.* 410. De eo Gonzaga in *Chron. Minor.* 3. *p. in Prouinc. S. Ioseph. Conu.* 2. 5. 6. 11. *&* 23. Hilarion à Costa *Histor. Cathol. lib.* 2. *fol.* 321. Barezzus in *Chron. Minor.* 4. *p. lib.* 4. *c.* 29. Deza in ead. *Histor. lib.* 3. *c.* 52. 53. 54. *&* 55. F. Ioannes à S. Maria in *Chron. Prouinc. S.* *Scriptores.* *Ioseph. lib.* 1. *c.* 4. 8. 9. *&* 12. Rapinæus in *Histor. General. Recollect. Decad.* 8. *p.* 1. §. 10. 11. *&* 15. Syluester Lauallensis de *Magnitud. Eccles. Roman. lib* 3. *c.* 12. §. 6. Sales *Introduct. ad vit. deuot.* 1. *p. c.* 4. Algezira in *Arbor. Epilog. Ordin. Minor. Poyrens de Triplici Coron. Virgin. Tract.* 3. *c.* 13. §. 3. *n.* 6. Marianus in *Chron. Reformat. lib.* 4. *c.* 1. vsque ad *c.* 17. Grauina in *Voc. Turtur.* 2. *p. c.* 13. *&* 24. *&* alij apud Arturum in *Not. ad Martyrolog. Minor. lit. E.* §. 6. *fol.* 478. Eius vitam scripsere *Alexander Pocquellinus* Prouincialis S. Dionysij in Gallia, & *Friardus*, Eam summatim ex Nostris dabimus, vt instituto pareamus.

ACTA S. PETRI ALCANTARENSIS Confessoris ex Ordine Minorum Excalceatorum, ex varijs desumpta schedis.

Origo, patria, & parentes.

PETRVS *natione* Hispanus, *ex* Norba-Cæsarea *vrbe, quam* Alcantara *vocant, olim in* Lusitania *sitâ, hodie in* Extremadura, *Castellæ Nouæ parte, comprehensâ, ex ingenuis, & nobilibus parentibus stirpium & familiarum de los* Barrantes, Senabrias, *&* Maldonados, *ortus Anno Domini* M. CCCC. XCIX. *futuræ sanctitudinis non pauca prætulit indicia. Nam puer, bonæ indolis cùm fuisset, & prudenti supra ætatem ingenio polleret, mirâ sagacitate, ac modestiâ fuit exornatus, & virtutibus admodum deditus. Post Annum* XVI. *agens*, Franciscanum *institutum suscepit, in* S. Gabrielis *Prouincia, apud Conuentum Recollectorum, vulgo de* Manjaretes *dictum, non longe ab Oppido* Valencia de Alcantara, *Anno Domini* M. D. XV. *in qua vocatione, tantâ animi contentione cæpit studium perfectionis ingredi, vt non multò post ad omnium apicem virtutum peruenire t. Cùm igitur ad Monasterium supradictum pergeret, vt habitum religionis assumeret, eius Deus miraculo vocationem firmauit; Nam cùm fluuium* Tietarem *vadare nequiuisset ob fluctuum exundationem, nec hominem vidisset, qui eum in aduersam oram deferret, mœstus Deum exorare incæpit, vt cæptum cordis propositum perficeret. O res mirabilis! continuò se super vndas fluminis incedere nouit, & in contrario littore siccum pedem figens, gratijs Omnipotenti Deo actis ad Conuentum alacer properauit. Post professionis emissionem Philosophiæ, & Theologiæ operam dedit, quâ completâ Prædicator institutus, noscens Beatissimus Ecclesiastes, quantâ animi puritate, & morum obseruatione debet pollere, qui alios corripere debet, adeò in se prædicationis, & correctionis munus exercuit, antequam in cæteros insurgeret, vt cùm fuisset inter insignes sui seculi concionatores primus, & qui copiosiores animas peccantium à sempiterna mortis faucibus liberauit, semper operibus magis, quàm verbis disseruit. Fuit enim B. Vir discretione summopere imbutus curialis, affabilis, & sanctæ conuersationis, & ab infantia suorum sensuum mortificationem curauit. Scripsit opusculum, in quo exercitia orationis instituit, quod suæ spiritus excellentiæ specimen manifestat, exquo Venerabilis* F. Ludouicus Granatensis *originem sumpsit, ad conscribenda eius insignia opera, quorum lectione innumeri ad supremum perfectionis gradum deuenere, & alij peccatores à laqueis inferni liberati, æternam repromissionem promeruere. Eximia erat oculorum eius custodia, adeò vt raro illos aperiret, nisi quando necessitas ineuitabilis persuaderet. De quo illud exemplum mirabile circumfertur. Nam cùm refectorij Conuentus curam gereret, illum Guardianus reprehendit, quod vuas & mala punica, quæ in officina refectorij suspenderat prædecessor, nunquam daret fratribus. Cui S. Vir respondit humiliter se ea*

Minorum habitum induit.

Dei nutu amnem sicco pede transegit.

Scripsit Opusculum deuotionis.

Oculorum eius eximia custodia.

nunquam

Digitized by Google

nunquam vidisse. Tantopere visum custodiebat, siquidem existens officina claritate lucis conspicua, & ambitu paruissima, nunquam oculos in tectum erexerat, vt videret frutices. Quod adeò obseruauit Vir Dei, quod in mensa ad prandium recumbens, panem manu quaeritabat, & cultrum, ad instar caeci. Communis quoque sententia fuit inter S. Viri familiares vtriusque sexus, quòd nunquam illos conspexisset, etiamsi pluries cum ipsis loqueretur. Fere omnes sui Conuentus Fratres haudquaquam nisi loquentes agnoscebat. Sciebat S. Pater optime oculos esse cordis fenestras, quibus mors in animam diffunditur, & ideo sic illos custodire curauit, vt nisi superiora, & caelestia, aliquid terrenum conspicere negligebat.

Abstinentia eius à cibis.

TENVITATE cibi adeò contentus erat, vt nihil edulij caperet, nisi semel in triduo, & aliquãdo Octauam absque cibo transigebat; pane, & aquâ & quibusdam herbis multoties se reficiebat, ne verò gustum aliquem tunc sentiret, aquae frigidae superinfusione, seu cineris aspersione totum prãdium reddebat insipidum. Famem nusquam satiauit, aut sitim extinxit, sed corpus tantum sustinere curabat, vt ieiunijs & macerie Deo suo in posterum satisfaceret. Hinc illud debile & consumptum apparebat, adeò vt sola pellis super ossa adhaerere videretur, eaque sic pallida, & torrida, quod potiùs alicuius cadaueris forma, quam viuentis essentia videretur.

Feruens oratio.

Feruentissima, assiduaque erat eius oratio; saepe in ea pernoctabat, & nonnunquam raptus in extasim, tanto spiritus ardore agitabatur, vt à terra in altum subleuatus cerneretur. Cilicium asperrimum toto tempore vitae detulit; disciplinis creberrimis corpus suum castigabat non absque sanguinis effusione. In Dei amore tàm succensus & ardens existebat, quòd pluries iuuenis, & aliquando senex in media hyeme nudus in aquam vsque ad ventrem, vel etiam ad collum vsque intrabat, à qua verò postmodum exemptus habitum vndis plenum induebat, vt carnis titillationes sedaret.

Alia exercitia mortificationis.

Aliquando in oratione positus dum niues agros implerent, super caput illas alacer recipiebat, quas vt excuteret, capillos euellere satagebat, vt sanguine perfusus in memoriam Christi coronae aliquid pateretur. Saepius officium diuinum expansis brachijs in modum Crucis recitabat: & somni parcitate delectabatur, ideò nec dormiebat vnquam, nisi sedens, stans, aut genuflexus, & tanta erat somni parcitas, quòd interdiu, noctuque, nunquam vltra horam cum dimidia dormiebat. Cùm hyemis furor gelidâ constellatione corpus eius vexabat, ostium cellulae, & fenestrae aperiebat, & palliolo deposita, in transitu iacebat, donec aëris frigus corpus summopere fatigabat, & tunc recreationis ergo fenestram claudebat, & corpori suo dicebat: En mi corpuscule satis amplum fauorem recepisti, non est cur amplius angaris. Post paululum, etiam ostium cellulae reserabat, & corpori suo eiusmodi delectamenti fauorem impingebat. Denique palliolum adsumens iterum orationi instabat. Quam multoties exoluere visus est apertis brachijs, & oculis in caelum fixis per horae vnius spatium. Tantus in oratione erat spiritus feruor, quòd saepe quiritatus emitteret terribiles, & formidabiles, adeò vt cateros fratres deterreret, hinc mentis excessu, aliquando in aëre saepe proprijs pedibus velocissime currebat ad cellulam, ne videretur, intra quam inclusus orationem finiebat; vbi multoties cum generis humani inimico spiritualiter, & corporaliter praeliabatur, qui tantam sanctitudinem ferre non valens, ad maiorem S. Viri gloriam, continuò illum infectabatur.

Luctae spirituales & corporales cum daemonibus.

Sedulò cùm Sacrum faciebat in extasim raptus in aëre eleuabatur, cùm Christo, & Angelis, aut Diuis alloquens. Saepenumero S. Vir in hortum Conuentus, vbi erat Crux affixa, descendebat, & coram eius effigie genuflexus orabat, & quadam die visus fuit à Fratribus in aërem raptus, extensis brachijs, & oculis in Crucem fixis, supra cuius Patris caput nubes lucida insistens, è cuius oculis radius dilapsus ad Crucem cernebatur, sole clarior, & splendidior, & ita per aliquot temporis perseueranit extaticus.

Castitas eius.

CASTITATIS amantissimus erat, ideoque ab aspectu mulierum semper

per abhorruit, nec aliquam vidit, aut cognouit; cuius veritatis ſingulare exemplum fuit, nam cum quadam nobilis, & honeſta fœmina S. Viri deuotiſſima dùm Abulæ *extitit, fuiſſet, & poſtmodum* Valliſoletum *concederet accolatus cauſâ, aduentum* S. PETRI *in illam vrbem agnoſcens, protinus ad eum viſitandum accurrit. Qua in medio allocutionis S. Viro dixit.* Pater mi robuſtiorem,& ſpecioſiorem vidit me Paternitas veſtra, dum Abulæ fuiſſem. *Cui B. Pater dixit:* Sicut nunc, olim te vidi filia, hinc nullam in te conſpicere potero differentiam. *O optimum reſponſum! quo ſignificauit nullibi oculis corporeis illam conſpexiſſe. In perferendis periculis, perſecutionibus, & laboribus proculdubio ſingulariſſimus fuit: Nam talis erat eius patientia, dum patiebatur, quod lætaretur in illis, & gloriabatur in Domino, quando fortior erat perſecutionis procella. Quia ſic paßiones hominis, & carnem habuit ſubiectas, & mortificatas ſpiritui, & rationi, quod licet homo eſſet, nihil præter formam hominis haberet. Hinc elicitur qualis fuit in eo hominum conuerſatio, & amor Dei, quod iſtum amplectebatur enixius, & illam reſpuebat ardentius. Humilitatem ſummè excolebat, ita vt in eius exiſtimatione ſe indignum terræ, quam calcabat, iudicaret, ſeque inter mundi peccatores ſceleratiorem eſſe crederet. Ideo cum* Carolus V. *Imperator, &* Ioanna Philippi II Hiſpaniarum *poſt* Regis Catholici *Soror illum eligerent in Confeſſarium, & in Regalem Curiam reducerent, ille munus hoc præ humilitate recuſauit, & curiæ vale dicens in ſuum Conuentum ſarcinâ illa depoſita repedauit. Hinc euenit, quod quo plus humiliaretur, eo magis honoraretur, tum ab Epiſcopis, & Magnatibus, tum à Sanctis Viris, & ab ipſo Domino omnium ſaluatore Chriſto, qui illi pluries viſus eſt inſeruire. Dono prophetiæ clariſſimus fuit, vt ex multis exemplis probatis apparet. Educauerat ab infantia S. Vir quendam iuuenem ſanguine illuſtrem, quem ſummopere omnes virtutes perfectionis edocuit, adeo vt adoleſcens vitæ ſpiritualis ſanctiſſimi Magiſtri veſtigia, vt poterat, & ætas permitteret ſectaretur. Euenit aliquando, quod nuntiatum eſſet adoleſcenti, ſe ob mortem patrui amplum maioratum adquirere, in quem iure hæreditario ſuccederet. Huius relationis nuntio alacer factus, protinus ad poſſeſſionem capiendam maioratus illius animum applicuit.* S. PETRVS *vt adoleſcentuli paßionem agnouit, illum à propoſito auertere curauit, quod cum conſequi varijs monitionibus nequiuiſſet, ſic ſecreto iuuenem alloquitur:* Magnam in te,ô miſer, lætitiam conſidero,& ſi intelligeres quæ tibi contraria euentura ſunt, conſilium meum arriperes. Memento fili quæ didiciſti à me, & quoties cum in oratione à Domino dona recipiebas eximia, accedebas ad me, & deſideria pro amore Dei perferendi labores, & opprobria propalabas. *Cui iuuenis:* Pater mi, adhuc ea ipſa deſidero, & deinceps in omnibus futuris euentibus miſericordiarum Dei mei haud obliuiſcere curabo. *Tunc B. Pater adiecit.* Ergo ſi breui tempore maioratum, quem poſſidere deſideras, perdideris, & alium poſſeſſorem agnoueris,exultabis in Domino? *Reſpondit iuuenis:* Exultabo: nam pro terrenis & futilibus cœleſtia perdere nolo. *Poſtea S. Vir ſubiungit:* Et eſto quod vnà cum maioratu, honorem amiſeris, glorificabis Dominum patienter? *Iuuenis dixit:* Vtique Pater, ſi & Chriſtus pro me hominem egit. *Tunc S. Magiſter addidit:* Et ſi poſtquam maioratum, diuitias, & honorem amiſeris, omnes propinqui, conſanguinei, & genere coniuncti non ſolum dereliquerint te, ſed te perſequentur ad decem, gratias ages Domino confidenter? *Iuuenis ad hæc totus mutato colore commotus reſpondit:* Pater mi, dum perſecutio cuſtodiat animam meam, licet in cæteris rebus humanis digladietur, patiens ero propter Chriſtum. *Iterum* S. PETRVS *adiecit:* O fili! Quid ſi anima tua, vna cum ſuperius recenſitis, per aliquot horarum ſpatium, à Deo alienata, & perdita ob hæreſim fuerit; & tu S. Inquiſitionis carceribus mancipatus iudicatus hæreticus, ſacco benedicto*

Patientia eius.

Humilitas eius.

Donum prophetiæ quale?

dicto indutus, & in extremo iuſamiæ poſitus extiteris, patientiam habebis? *Adoleſcens hæc ſine ſenſu exaudiens, reſpondit*: Deus liberet animam meam à perditione, & pedes meos à lapſu, vt nunquam à fide deficiam. *Denique S. Vir dixit*: Vale fili, & eſto patiens in his, quæ acciderint tibi, & memento miſerationum Dei Noſtri: *Tunc iuuenis relicto Magiſtro, iter arripuit, in cuius meditullio quendam hominem doctum, & doctrinis egregium inuenit, licet hæreſi maculatum, cum quo de fide diſſeruit, ſed adoleſcens incautus, & ſimplex Doctoris ſuxit errores, in quibus per viginti quatuor horas contumax permanſit hæreticus, quarè ab Inquiſitoribus captus, carceratus, & conuictus, tandem ſacco benedicto damnatus eſt, ob idque maioratu priuatus, à matre, fratribus, & conſanguineis relictus, & exul à Regia Curia miſere vitam tranſegit, dolens in animo de neglectis conſilijs S. Viri, qui omnia quæ ei euenerant, prædixerat, vt ipſe poſtmodum faſſus eſt. Cum aliquando apud* Valleſoletum *demoraretur, quandam honeſtiſſimam fœminam viſitandum iuit, & poſtquam illam alloqueretur, in extaſim raptus eſt, in qua in hæc verba murmurans dixit*: Prçſto è purgatorij pœnis liberabitur. *Qui præſentes erant S. Virum de prædictis interrogantes, nihil reſpondit, & ſurgens, dixit ægrotæ, illi benedictionem impartiens*: Deus comitetur te ô anima benedicta. *Quibus dictis, ægrota ſpiritum exhalauit, relinquens omnes adſtantes tantæ fortunæ inuidos, cum ipſi intelligerent ex antecedentibus, illius animam in æternam ſalutem pergere, quam ſeruo ſuo Deus in extaſi reuelauerat, qui licet hoc occultare curauit, Dominus illud propalare diſpoſuit, ad ſui gloriam. Aliquando* S. Petrvs *cum iter ageret choriſtâ comitatus, cui nomen* Gaſpard à S. Ioſeph, *euenit quod iſte ſiti fatigatus S. Virum longius præiret, & ad flumen accedens, abſque S. Patris licentia, aliquãtulum bibit. Quem cum poſtea S. Vir aſſequeretur, dixit illi*: Quia ſine licentia auſus es bibere, Dominus tibi pœnitentiam dabit, & febrem, ita vt, quod cum ea remanebis in loco proximo, à qua non liberaberis, niſi in talem diem, quo ego pro te mittam. *O res mirabilis! nam his dictis, protinus choriſtam febris valida aggreditur, qua laborauit, ad tempus vſquè à Seruo Dei conſtitutum.*

Ægrotæ ſalutem anima prædicit.

Choriſtæ morbum vaticinat.

Miracvla *innumera Deus cum eo operatus eſt, ex quibus illud celebre: Nam cum aliquando propter obedientiam ex* Placentina *vrbe ad* Norbam Cæſaream, *ſeu* Alcantaram, *cius patriam feſtinus pergeret, dum ad* Tagum *flumen accederet, fluminis eiuſmodi vndas mirum in modum creſcentes, & exundantes conſpexit, propter quod, & propter noctis obſcuritatem in aduerſam oram tranſigere periculoſum erat, ſubſtitit, & toto corde Deum orans, nullo mouente, eoque nec intelligente, flumen tranſegit, & luminis claritate perductus, domunculam aduenit, & Scapharium inueniens, vt illum in barcula in aduerſam partem deferret fluminis expetebat. Tunc Nauclerus deſiderans ſcire, quo iter dirigebat, itineris metam interrogauit, quam cum dixiſſet S. Vir, & quod in Oppidum* Garrouillas *tendebat, Nauclerus admiratione repletus dixit Seruo Dei, quod nequaquam barcula indigebat, cum iam ex aduerſo flumen relinqueret, & mane facto, miraculo cognito, gratias egit Deo. Quod & ſimile miraculum etiam ei accidit iuxta Durium flumen ex* Valliſoletto *venienti ad barculam quam* Boëzilos *vocitant. Poſt hæc ipſe S. Vir cum aliquando iter egiſſet cum Religioſo Choriſta, qui propter itineris longitudinem aliquid edulij in manicis ferebat, illud S. Pater agnoſcens, Choriſtam reprehendit, & edulia proijcere præcepit. Itinere ingreſſo, cum Choriſta deficeret, orauit pro eo, & dixit ei*: Frater inter frutices illos inuenies eſcam, quâ poſſis famem ſedare. *Choriſta locum adiens inuenit fontem limpidiſſimum, & candidiſſimum panem quo S. Vir, & frater ille cæleſti pane refecti, iter ſunt proſecuti, cum cum gratiarum actione. Cum aliquando* S. Petrvs *ſacrum faceret, &* S. Tereſia à Ieſu *præſens eſſet, vt ſacrâ ſinaxi reficeretur, vidit* SS. Francif-

Flumen tranſigit Dei ope.

Pane cæleſti reficitur.

cum, & Antonium, *qui ille Diaconij, iste Subdiaconij officijs, & ministerijs vterentur. Et ipsa* S. Teresia, *dum S. Vir in domo cuiusdam Nobilis viri ederet, D. N. Iesum-Christum vidit, qui S. Patri manu propria ministrabat esculenta, & poculenta, & alia ad esum necessaria, linteumque ad manuum ablutionem præbebat. At cum iam Guardianatus, Diffinitoriatus, ac Prouincialatus munera sæpe in Prouincia* S. Gabrielis *summa cum laude exercuisset, in Prouinciam* S. Iosephi *transijt, pro qua labores non paucos sustulit. Nam ad instantiam Patrum eiusdem, Generalis Magistri, atque Apostolica* Pauli IV. *Summi Pontificis auctoritate*, Commissarius *cum potestatis plenitudine delectus Capitulum celebrauit, ac* Custodiam *ipsam in Prouinciam, sub antiquiori titulo S. Iosephi, Anno* M. D. LXI. *erexit; quam paulo post ad obedientiam Ministri Generalis totius Ordinis reduxit. A multis retro diebus S. Vir variis doloribus, & ægritudinibus vexatus vitam agebat, & cùm tunc temporis in Conuentu* S. Andreæ, *quem in Oppido* Arenas, del Monte *dicunt, demoraretur, cæpit prolixius, eisdem infirmitatibus grauari, & cùm Medicus illius oppidi Sancti Patris morbum prorsus grauem agnosceret, eum in domum suam curandum decreuit. Post aliquos verò curationis dies, cum iam S. Pater mortis suæ imminentem terminum præsciret, amico Medico dixit:* Doctor quando iter faciemus? *Ille respondit:* Citò Pater. *Qui valde alacer dicere cum Psalmista cæpit:* Lætatus sum in his quæ dicta sum mihi, in domum Domini ibimus. *Et tunc totam illam noctem in vita præterita peccaminum deploratione consumens, se ad Sanctorum Sacramentorum receptionem præparauit. Adueniente diluculo illis feruentissimo cordis affectu susceptis, animam purissimam Deo reddidit, præsentibus Christo, & eius Virgine Matre, & Ioanne Euangelista, alijsque innumeris,* Die XVIII. Mensis Octobris, *Anno Domini* M. D. LXII. *cum* LXIII. *ætatis annum ageret, postquam per* XLVII. *integros Altissimo in maxima cordis puritate, spiritusque feruore famulatus esset. Post S. Viri glorioſum exitum* Corpus *eius eleganti specie decoratum apparuit, & cubiculum, quo vitam exuit, splendore, odore cæleſti refertum. Cognitâ denique per Oppidi accolas S. Patris suauissimâ dormitione, omnes turmatim accurrunt ad locum, quo eius sacra pignora in lectica erant, vbi miracula Deus S. Viri intercessione patrauit. Et horâ consueta illud ad Conuentum* S. Andreæ *deferendum, & tumulandum cœptum est; & licet tunc temporis magnopere plueret, illicò ac* Corpus *extra tectum domus prosilijt, pluuia cessauit, vsque in Monasterium ingrederetur, & tunc denuò pluere cœpit. Quinimo & cerei, qui accensi erant, vt* Corpus *comitarentur, semper inextincti, licet validus serperet ventus, remanserunt, & quòd plus fuerat, quod nec gutta minima ceræ consumpta est. Post* Quartum *igitur* annum *sepulchrum eius apertum fuit, &* Corpus *integrum repertum, & suauissimo odore, & liquore olei instar coopertum. Quibus miraculis, & alijs prodigijs permotus* Gregorius XV. *Pontifex Maximus concessit per suum Breue Apostolicum Anno* M. DC. XXII. *vt in toto Ordine Minorum celebraretur festum* S. Petri *de commune Confessoris non Pontificis, eumque in Sanctorum numero retulit.*

Munera in Ordine suo.

Moritur.

Sepultura.

Cultus.

Hæc per compendium Acta descripsimus, nam prolixiora recensere hactenus nobis haut visum fuit, cum ea passim Latina, Hispana, & Gallica circumferantur. Ad eius Tumulum hocce Epigramma Versificator quidam non inuenustus apponere curauit, quod & Nos referre non grauabimur.

Conditur hoc Tumulo Petrvs de Alcantara, *cuius*
Sanguinis illustris indicat Orbe genus
Nobile principium. Cuius virtutis origo,

Dum

Digitized by Google

Dum vixit, terras, aſtraque celſa replet.
Hic patriam deſerens Franciſci *limina quærit,*
Quàis humilis Chriſtum corde ſequatur amans.
Ad tantum demùm virtutis adire cacumen
Eſt viſus, cunctos quòd ſuperaret adhuc.
Nam caſtus vixit, pius, & ſine crimine rectus;
Singulis omnis erat, omnibus vnus idem.
Ingenio pollens, doctrinâ oppletus, & ingens
Prædicator item, probat vt eius opus.
Meritis excelſus ſcandit per climata cœli,
Prodigijs clarus orbes amore replet.
Texuit hìc vitam quaſi moriturus, & ipſe
Mortem compoſuit, viueret vtque diu.

Cæterum alia elogia quæ in Beatificatione S. Patris ſcripſere Noſtrates nondum aſſequi potuimus, ideò illa omiſimus. Bullam ſuperius recenſitam refert *Alexander Pocquelin* poſt eius vitam.

Topographia.

NORBA CÆSAREA. Vrbs vetuſtiſſima Hiſpaniæ Vlterioris in Luſitania antiqua ex Ptolemeo *lib. 2. Geograph. Tabul. 2. Europ. c. 5. fol. 19.* Plin. *lib. 1 Hiſtor. c. 3.* Quam hodie dicunt ALCANTARA in *Extremadura* Sitam, non procul ab *Emerita*, *Caſtris Cereris*, *Turri Iulia*, & *Ambracia*; vbi nunc ſacer Conuentus *S. Iuliani Ordinis Militaris* inuiſitur, de qua, & Nos alibi.

B.

FESTVM *Reliquiarum* S. LVCÆ *Euangeliſtæ in Hiſpania.*] Celebre eſt apud *Braccaram* Auguſtam, & *Valentiam* ob BRACHIA ſingula, quæ vnaquæuis illa Cathedralis Eccleſia obtinet, & veneratur; & apud Cœnobium *Aniagenſe* Ordinis Carthuſienſis ob MANDIBVLAM ibidem adſeruatam & cultam; & alibi in Hiſpania, maxime *Toleti* ob Templa eidem Euangeliſtæ dicata. Quorum ecphraſin probare compellimur, vt inſtituto pareamus. De BRACHIO apud *Braccarenſes* audi P. Antonium Vaſconcellos de *Regib Luſitan. c. 1. Vit. Comit. Henric. n. 15. fol. 8.* agens de eo ſic: *Acceptas iniurias capaci pectore excoquens, ex itinere* Byzantinum *Imperatorem iterùm conuenit, à quo plures Diuorum Reliquias accepit, in ijs ſummi pretij* BRACHIVM S. Lucæ, *quod non minore religione in huius expeditionis teſtem* Braccaræ *in Sacrario adſeruatur, quam aliud eiuſmodi* Euangeliſtæ *in Templo Maximo* Valentiæ *in Hiſpania Tarraconenſi.* Eadem dixit in *Deſcription. Portugall. fol. 559. n. 27. in fin.*

Bracchara Brachium S. Lucæ ſeruatur.

QVATENVS ad poſſeſſionem alterius BRACHII S. *Euangeliſtæ Lucæ* in Sacrario S. E. *Valentinæ* in Edetanis Hiſpaniæ, teſtes oculares inuoco Gaſparem Scolano *Hiſtor. Valentin. 1. p. lib. 5. c. 2. fol.* 897. Solorzano in *Sacrar. Valentin. fol.* 157. A quibus & Nos ſupr. *Tom. 3. Die VII. Maij. fol.* 109.

Valentiæ aliud eiusdem Euangeliſtæ Brachium.

QVOD ad MANDIBVLAM attinet, videndus M. Ægidius Gonzalez Chronographus Regius in *Theatro Eccleſ. Caſtell.* & Didacus Colmenares *Hiſtor. Segobienſ. c. 27. §. 14. fol. 316.*

Mandibula in Monaſterio Aniagenſi.

DECIMO QVARTO
Kal. Nouembris.
DIES XIX.

A. AVRELIANIS *in* Carpetania *Hispaniæ* S. VERANI *Episcopi* Tarraconensis, *qui cùm Maurorum in populo sibi commisso conspectasset ruinam, & totius* Hispaniæ *circumspectasset excidium, à sede expulsus,* Toletum *veniens, vbi à* B. Concordio *Regiæ vrbis Episcopo benigne susceptus, cum eo miserabilem Christianæ Religionis deplorauit statum, donec ab vrbe expulsus, in* Aurelianensi *tractu, virtutum, & miraculorum operibus flagrans, requieuit in pace.*

B. CORDVBÆ *in* Bætica *Hispaniæ* S. LAVRÆ *Viduæ, &* Cuteclarensis *Cœnobij Abbatissæ, quæ cùm aliorum Sanctorum pro fide coronatorum vestigia discuperet insectari, Arabum Iudicem adiens, Christi veritatem explanat, Machumeti errores detegit, eius sequacium scelera obiurgat; hinc comprehensa, fustibus impetita, & in cacabo feruentis picis pleno immissa, tres horas in cœlestibus laudibus, diuino munere complens, martyrij laurea,* LAVRA *Martyr cœlos intrauit.*

C. VALENTIÆ *in* Edetanis *Hispaniæ* S. LVDOVICI *cognomento* BELTRAN, *qui ex Ordine Prædicatorum alumnus, sic abstinentiæ, obedientiæ, Religionis, charitatis, & omnium virtutum specimina coaceruauit, vt in qualibet profiteretur insignis, quibus, & miraculis clarus obdormiuit in Domino.*

D. CARDONÆ *in Cathalonia* Translatio *sacrorum aliquot pignorum* SS. EMETHERII, *&* CELEDONII *Martyrum* Calagurritanorum, *quæ honorificis asseruata sarcophagis, à proprijs, & exteris religiosâ pietate coluntur.*

NOTÆ

Digitized by Google

NOTÆ.

SANCTVS VERANVS *Episcopus* Tarraconensis *Confessor.*] Plures fuisse huius nominis sanctissimos Episcopos, ex eo patet, quòd Eminentissimus Cardinalis Cæsar Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. h. d. lit. F fol.* 648. Quinque enumerat, Primum hunc in *Territorio Aurelianensi* occumbentem. Secundum *Cabilonensem*, de quo S. Gregorius Turonensis *Histor. Francor. lib.* 3. *c.* 31. qui claruit ad Annum D. LXXX. Tertium *Lugdunensem*, de quo Petrus Equilinus *Catalog. SS. lib.* 10. *c.* 50. licet cum *Canalicensi* confundat, vt notauit Theophilus Raynaudus in *Indicul. SS. Lugdunens. fol.* 375. & vixit ad Annum CCCC. LX. Quartum *Vencien sem*, cuius meminit Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Die XI. Nouembr. fol.* 439. claruit ad Annum CCCC. LXV. vel circiter. Quintum *Cauillicensem*, de quo idem Ferrarius in *d. General. Catalog. SS. Die XIV. Nouembr. fol.* 443. vixit ad Annum D. LXXXVIII. vt placet *Baronio*. Quibus & Nos Sextum addimus, scilicet *Pisanum*, cuius meminit idem Ferrarius in *d. Catalog. General. SS. Die XXVI. Octobr. fol.* 419. eumque fuisse *Martyrem* affirmat, eiusque sacrum *Corpus* ex alia parte translatum, *Pisis*que conditum scribit. Ex quorum relatione patescit, VERANVM Nostrum, & Episcopum *Tarraconensem*, diuersum esse à *Cabilonensi*, *Lugdunensi*, *Vencien si*, & *Cauillonensi*, ad quod asserendum temporum, sedium, & euentuum, discrimina suadent: cùm constet Nostrum viuere desijsse ad *Annum* DCC. XLIV. Episcopumque *Tarraconensem* egisse. Quod Luitprandus in *Chron. Ann.* 744. *n.* 219. his verbis probat. *In* Carpetania, *tractuque* Aurelianensi S. VERANVS *exulat*, *Episcopus* Tarraconensis. *Colitur* XIX. *Octobris*. Sequitur Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 743. *n.* 381. *fol.* 92. hac serie: *Successit Sinderedo B. Pontifex* Concordius, *Archidiaconus Vrbani*, *Vir egregie doctus*, *pauperum compatiens*, *& in subeundis pro grege periculis alacer*, *& promptus. Hic excepit tectis*, *domoque* S. VERANVM *Episcopum* Tarraconensem *exulem*, *& Virum mirificum*, *qui non multo post in* Carpetania, *tractuque* Aurelianensi *sancte moritur*, *Die* XIX. *Mensis* Octobris, *cuius* Corpus *defertur in Toletum*, *& tunc multis cum lachrymis Muzarabum*, *&* Concordij *Pontificis in Ædc* S. Iustæ *honorifice sepelitur*. Hinc iam *Baronij* hæsitantiam sedabis, qui dubius de Sede Nostri S. Præsulis hallucinatur, suspicans illum, de quo *Martyrologium Romanum* hoc die in *Tractu Aurelianensi* occubuisse refert, fuisse Episcopum *Cabilonensem*, cùm inter *Aurelianenses* Antistites non numeretur. Quia vt ex Nostris liquet Historijs, cuius mentio est in Martyrologio Romano, his verbis: *In Territorio* Aurelianensi *Depositio* S. VERANI *Episcopi*; intelligi debet de VERANO *Tarraconensi* Præsule, qui in Tractu *Aurelianensi* Carpetaniæ in *Hispania*, non verò in *Gallia*, exul vitam finiuit. Hinc etiam venit respuenda assertio Andreæ Saussay in *Martyrolog Gallican. Tom.* 2. *h. d. fol.* 1182. *in Supplement.* vbi *Cauillecensem* Pontificem cum hoc Nostro confundit, cùm re verâ nihil ille cum hoc Nostro commune habeat, vt supra recensuimus. De Nostro præter Romanum Martyrologium, etiam *Castellanum* P. Dionys. Vazq. *fol* 171. *col.* 2. Lusitanum Ioan. Lup. *fol.* 225. Luitprandus *d. n.* 219. Iulianus *d. n.* 381. D. Thom. Tamayo in *Not. ad Luitprand. fol.* 130. P. Higuera *fol.* 401. M. Rus-Puerta *Histor. SS. Gennens. 1. p. secul.* 8. *c.* 2. *n.* 3. *fol.* 221. P. Antonius Quintana-Dueñas *Histor. SS. Toletanor. fol.* 418. Ex quibus sic eius ACTA describimus.

A. *Quot Sancti nomine Verani fuere?*

S. Veranus Tarraconensis Præsul ab illis diuersus.

Baronij assertio diluitur.

Et Andreæ Saussay.

Scriptores.

ACTA S. VERANI TARRACONENSIS Ecclesiæ Pontificis, & Confessoris, ex Epitaphio, & alijs Scriptoribus.

Origo. VERANVS *natione* Hispanus, *& Ciuis* Tarraconensis *in Hispaniæ Citeriori, cùm post quàm Sarracenorum Hispanias irruentium lues totum regionis angulum occupasset, & vrbem illam præclarissimam inuasissent, ad illius Metropoliticæ Ecclesiæ fastigium meritis interpellantibus deuenisset, iura suis Muzarabibus conseruare disposuit. Sed Arabum insolens crudelitas aduersus integerrimum penitùs Pastorem insurgens, illum vitâ priuare decreuit. Ast fidelium turba Antistitem è medio tollens, ex vrbe discedens* VERANVS, *& suis vale dicens, exul* Toletanam *vrbem ingreditur. Qui à* B. Concordio *Regiæ vrbis Pontifice benigne susceptus, illi pro vt illa ferebant tempora sumptus congruos, vt Sanctorum Patrum decretis inhæreret adsignauit. Igitur cùm S. Vir per aliquod temporis spatium apud* Toletum *egisset, desiderio perfectioris occupationis, & vt animæ suæ saluti consuleret, vrbem Regiam deserere constituit, & à Sanctissimo Præsule* Concordio *obtentâ facultate, in agrum* Aurelianensem, *qui non procul ab* Olcadibus *Carpetaniæ conspicitur, secessit. Idem Beatissimus Antistes sic vitam texuit pijssimam, vt virtutibus clarus, & miraculis insignis, gloriam promereretur æternam Die* XIX. Octobris, *Anno Domini* DCC. XLIV. *Cuius* Corpus *à* S. Concordio *in lectica honorifice compositum,* Toletum *transferre curauit, & in Ecclesia* S. Iustæ *Toletanorum lachrymis sepeliuit, vbi cultu honorifico in posterum venerationem accepit. In cuius sarcophago, hoc posuit Carmen Sepulchrale* S. Concordius.

Sedes.

Exilium.

Secessus.

Mors.

Sepulchrum, & Epitaphium.

Continet hic tumulus VERANI *Præsulis ossa;*
Tarraco *quem relegat barbara in exilium.*
Hic fuit illius vrbis Præsul, origine Ciuis,
Tempore dùm Maurus omnia calcat Arabs.
Sed cùm iura Dei sanctus seruare potenter
Procurat; Maurus instruit insidias.
Tunc Sanctus Præsul, proprijs comitantibus, vrbem
Deserit; & Nostram sanctificauit humum.
Aureliæ *moritur clarus, quem Astra, Polique*
Inlustrant; Corpus Iusta sed Alma tenet.
Hac Concordius *illi inscripsit carmina Præsul;*
Sit memor vt Nostri, Vrbis, & Orbis idem.

Episcopi à suis sedibus pulsi, in alijs recipiendi sunt ex Concilio Sardicensi.

Sepulchrale hocce Carmen mihi suppeditauit Codex meus MS. *Auli Hali*, quo mirifice *Luitprandi*, & *Iuliani* sententia probatur, nec aliquid quod addatur habemus; nisi velimus adnotare qualiter à SS. Patribus statutum fuerit, vt Episcopi à suis sedibus pulsi, in alijs Ciuitatibus recipiantur benigne & humane, quod probat Concilium Sardicense *Canon.* 11. & notauit P. Higuera ad *Luitprand. d. n.* 219. *fol* 402. Hinc etiam in Hispania hoc decretum obseruatum legimus, tempore Sarracenorum, quo Episcopi à suis Sedibus eiecti, apud *Ouetum* recepti, suas mansiones habuere consignatas, & eleemosynas ad eorum sustentationem, vt inquit *Iulianus.*

AVRELIA. Vrbs antiqua *Hispaniæ* in *Carpetaniæ* prope vrbem *Olcadum*, quam

Ocaña

Octaña dicunt, & nunc hæc AVRELIA vocitatur OREXA, vt notauit P. Higuera *d. n. 219. fol. 401.* Alia etiam fuit AVRELIA in Hiſpaniæ *Vettonibus*, quam adhuc Noſtri ORELLANA vocitant; ſed hæc diuerſa à *Carpetanenſi*, quâ S. Præſul vitæ finem impoſuit. Nam illa diœceſis *Toletanæ*, iſta *Placentinæ*. *Topographia.*

S. LAVRA *Vidua, & Martyr Cordubenſis.*] Huius ſanctiſſimæ fœminæ memoria, & nomen huc vſque delituit, niſi *Cypriani* Archipresbyteri *Cordubenſis*, & *Luitprandi* Subdiaconi *Toletani* opera, & ſcripta è tenebris eruta prodirent. Nam licet *S. Eulogius* Noſter certamina SS. Martyrum Cordubenſium ſcripta reliquerit, tamen illorum tantùm quos, dum vixit, effrenis Sarracenorum perſecutio cruciauit, non verò quos poſt S. Viri coronam gladius abſumpſit. Sed cum hæc Beatiſſima Vidua poſt mortem *Eulogij* noſcatur coronata, ideò tantum non potuit habere Chronographum. De ea ſic loquitur Luitprandus in *Aduerſar. n. 281. fol. 510.* apud *Ramirez.* Et iſta compaginat; *Ætate mea repertum eſt* Cordubæ *Corpus* S. LAVRÆ *Martyris, ante* XC. *& amplius annos à Sarracenis occiſa. Hac erat de nobiliſſimo genere Muzarabum* Cordubenſium, *& cum* S. Aurea *Cutheclarenſi Abbatiſſa ſpeciali neceſſitudinis vinculo coniuncta. A parentibus nobili viro data in matrimonium, duas ſuſcepit filias; cum quibus poſt Sex annos eo viduata, ad Monaſterium* S. Aureæ *ſe recepit: Sed* Aurea *paulo pòſt, Anno videlicet* DCCC. LVI. *martyrali ſanguine laureata,* LAVRA *in eius locum aſſumpta, Nouem annos Monaſterium gubernauit: quo tempore miros virtutum omnium fecit progreſſus, orationi, & corporis macerationi ſemper intenta. Tandem ad Iudicem Sarracenorum, famâ peruulgante, delata, cum in fidei confeſſione conſtantiſſime permaneret, verberibus crudeliter caſa, balneo feruentis picis immiſſa, tres horas in diuinis laudibus, diuino munere complens, euolauit in cælum* Die XIX. Octobris, *Anno Domini* D. CCC.LXIV. *Cuius quidem* S. Eulogius *non meminit, quia ipſe Anno* DCCC. LIX. *martyrio coronatus fuerat. Reliquiæ* B. LAVRÆ *per multas Hiſpaniarum Eccleſias diſtribui cœperunt, & ipſæ in magno pretio haberi.* Hactenus Luitprandus, qui breui calculo ACTA deſcribit. *Cyprianus* verò hoc Carmen Sepulchrale compoſuit, quod ſic in meo *MS. Codice Carminum* legitur. *Origo. Matrimonium. Abbatiſſatus. Martyrium.*

Nobilis hîc Corpus LAVRÆ *requieſcit; & iſtam*
Sarcophagi thecam complent ſua pignora ſacra.
Hæc proceri coniuncta Viro per tempora multa,
Et ſobolis mater; tandem viduata, Monaſtem
Inſequitur vitam, quam protinus Aurea *Virgo*
Cuteclarenſis dedit. Huius docta trophæis
Denique Cœnobij Mater, atque Magiſtra relucet.
Sed Sarraceni Regis contrita furore,
Vulnera poſt, ignes, cælum coronata migrauit,

Epitaphium.

Hæc de hac S. Martyre inuenire potuimus, cætera Deus ſcit, qui mirabilis in Sanctis ſuis, illis ſempiternam gloriam retribuens, & Nobis famulis ſuis gloriari in his tantùm veritatis, & antiquitatis veſtigijs permiſit.

B. LVDOVICVS BELTANDVS *Confeſſor.*] Egregia, & inſignis eſt eius memoria apud *Valentini* Regni accolas, & per fere totam Hiſpaniam, quæ ſuum plenis appellitat. Eum *Paulus* V. Pontifex Maximus inter *Beatorum* agmina collocauit, vt patet ex *Breui Apoſtolico* Romæ expedito Die XXIX. Iulij. Anno M. DC. VIII. cuius tenorem poſtea dabimus. Hinc à Philippo Ferrario in *Indic. SS. Catalog. Gener. lit. L.* conſignatur, & in *Addition. ad Topograph. SS. verb.* Valentia Hiſpaniæ *fol. 140. col. 2.* & in *General. Catalog. SS. Die XXXI. Auguſt. fol. 341.* F. Ioannes Gauaſton in *Indicul. SS. Beatificator. Ordin. Prædicat. fol. 435.* illum inter ſui Ordinis Diuos appingit. De eo Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib. 13. fol.* *C. Beatificationis remiſſio. Scriptores.*

fol. 166. Gaspar Scolanus *Histor. Valentin. 2. p. lib. 9. c. 26.* D. Alfonsus de Solorzano in *Sacrar. Valentin. fol.* 45. à quibus hæc ACTORVM ecphrasis subiungetur.

ACTA S. LVDOVICI BERTRANDI, Confessoris ex Ordine Prædicatorum alumni, ex Chronicis Ordinis, & alijs.

Origo, & Natiuitas,

LVDOVICVS *cognomento* BERTRANDVS *origine* Hispanus, Valentiæ *in Edetanis* Hispaniæ *populis, die Circunciſionis Dominicæ, Anno* M. D. XXVI. *nascitur, ex Ioanne Ludouico Bertrando, & Ioanna Angela Exarch parentibus, eius vrbis ciuibus, & honestis familijs oriundis.*

Infantia.

Ab infantia qualis futurus erat sapissime demonstrauit, qui adeò imaginibus Sanctorum adhærebat, vt si plorare incipiebat, nullo alio remedio tacere compelleretur, nisi traditis aliquorum Sanctorum imaginibus, quas deosculabatur assidue. Dum puerum egit, semper in Ecclesia tempus terebat, & cùm ad XV. *annum accessit, assensu* F. Ambrosij à Iesu *ex Ordine Minimorum eius Confessarij, sacram synaxim accipere meruit, quam sic frequentare constituit, vt ne leuitatis notaretur, aliquandò in Minimorum, multoties in Franciscanorum, & sæpius in Prædicatorum Conuentibus accederet ad Altare.*

Edomo patris recessit.

Postmodùm velut alter Abraham è terra sua, & cognatione sua, domoque parentum suorum recedere constituens, vrbem descruit, sed diffugio à Parente cognito, S. Iuuenem in propriam domum restituere curauit.

Religionis habitum suscipere impeditur.

Hinc LVDOVICVS *recessum haud gratum Deo intelligens, & mortuo Confessario, alium ex Prædicatorum Ordine* F. Laurentium Lopezium *elegit, qui S. Adolescentis purissima præcordia cognoscens, ad religionis ingressum illum sollicitauit enixe. Qui Ordinem Prædicatorum deligens, cùm iamiam habitum induere satageret, à Patre impeditus, pro tunc eius sanctæ propositum intentionis euanuit. Sed cùm diu, noctuque S. Vir in illa intentione persisteret, tandem Die* XXVI. *Augusti, Anno* M. D. XLIV. *cùm iam* XVIII. *ageret, inscio parente, à* F. Ioanne Micon *Conuentus Prædicatorum* Valentini, *mirabili fratrum latitia, & iubilatione, habitum Religionis suscepit.*

Sed tandem induit.

Quod postmodùm pater agnoscens, varijs cautionibus, & figmentis rescindere curauit, & S. Tyronem è Religione eximere, sed frustrà curauit. Donec Prioris, & Fratrum rationibus conuictus, filij sui electionem probauit, & deinceps facto prudens acquieuit.

Professionem emittit.

Post hæc dùm tyrocinij tempus currebat, B. LVDOVICVS *omnibus commilitonibus, in rebus singulis virtutis, & ad ordinem, & communitatem pertinentibus, vnicum se præbuit exemplar. Nam humilitate ceteros superabat, erat modestus, grauis, & adeò orationi deditus, quòd nulla dùm vixit occupatio, etiam necessaria illam valuit impedire. Professionis igitur dies aduenit, quâ factâ, & votis emissis, dennò valentior ad spiritualia exercitia, orationis, contemplationis, & ieiuniorum accurrit, quibus sic inhæsit, vt ad morbum grauissimum peruenirent, sed Dei misericordiâ liber ab eo constitutus, iterum explosis antecedentibus periculis eadem denuò exercitia suscepit.*

Parentis mortem, & alia vidit.

ORDINIBVS, *suis temporibus, initiatus, primam dixit Missam Die* III. Octobris, *Anno Domini* M. D. XLVII. *in suo Conuentu* Valentino, *& postea* F. Ioannes Micon *illum secum detulit in Monasterium* Lombaynense, *vbi nocte parentem suum vidit moribundum in lectulo, & mane facto, nuntium inuenit, qui de vitæ periculo patris eum certiorem fecit, & obtentâ licentia* Valentiam *repedauit, & morti parentis sui præsens adstitit; quem postmodum per octo sequentes annos in purgatorio existentem agnouit: sed S. Viri intercessione, post illud tempus liberum in agro florido requiescere vidit. Posthæc in Nouitiorum Magistrum electus, om-*

nes

nes ſibi ſubditos ſic ad perferenda Religionis onera inſtruxit, quòd in poſterum vnuſquiſque catris ſubſequentibus tyrocinij præberet exemplar. Illo munere expleto, etiam Vicarius Conuentus S. Annæ in Oppido Albayda electus fuit, vbi vitam agens ſanctiſſimam, plura Deus per Seruum ſuum Albaydenſibus, & alijs contulit beneficia. Hinc in Valentiam reuerſus, vt antiquo muneri Magiſterij Nouitiorum inſeruiret, euenit, vt cogvitâ neceſſitate Prædicatorum in Indiarum regnis, illuc pergere conſtituit, & obtentâ à Prælato facultate, nullis obſtantibus fratrum, & ſororum ſuarum gemitibus, amicorum interceſſionibus, & aliorum ploratibus, Valentiam deſeruit, Hiſpalim ingreditur, & claſſem adſcendens, iter arripuit. Quo illud mirabile euenit: nam cum alius ſui Ordinis frater, in eadem Naue veheretur, ſtans in medio nauigij, ex alto clauus dilapſus caput Religioſi contudit, & Medicus, Chirurguſque accedentes, tondere circulum capillorum, ad curandum vulnus volebant. Sed S. Lvdovicvs prohibuit, affirmans eum fratrem curaturum, & poſita vitta aquæ inmixta, manibuſque caput amplectens, illico ſanus frater vulneratus exurgit. Quo miraculo omnes ſtupentes deinceps S. Virum magni faciebant. Ad Carthaginis vrbem appulſus, protinus in Cœnobium S. Ioſephi ſui Ordinis properauit, vbi à Priore, & fratribus benigne ſuſceptus, demum Capicoam, Palbatum, Monpoxium Granatam, Tubaram, Turbacum, & alia oppida Indorum perluſtrauit, Semina Euangelij iecit, plurimos ad fidem conuertit, & quod plus erat, quod Indi eum intelligebant, differentè idiomate Hiſpano. Multa cùm in hac miſſione pericula pateretur, tamen Dei fauore ſuffultus, omnia erant tanquam nihilum ante eum. Nam cùm quædam fœmina, Diaboli inſtinctu, & amaſij perſuaſione, S. Virum eam impregnaſſe dixiſſet, ille coram Deo proſtratus pro ſua innocentia, orauit. Hinc miraculo veritas apparens, nec mulieri nec amaſio pœnam infligi permiſit. Aliquando à quodã Caziquio ob reprehenſionem concubinatus fuit quadam macana (inſtrumentum eſt Indorum cuſpide acuta confectum) impetitus, ſed Deiprouidentia liber euaſit. Vt alium etiam Caziquium ad fidem conuerteret, veneni vaſculum ſuxit, quod teſtimonium veritatis fidei, & falſitatis idolalatriæ aggreſſus eſt. Innumera tunc temporis fuere à S. Lvdovico patrata prodigia, nam eius interceſſione Indi fidem amplectebantur, ægroti ſanabantur, muti loquebantur, paralytici deambulabant, ſurdi audiebant & obſeſſi liberabantur, ita vt paſſim hæc & alia miracula viderentur.

Magiſtrum Nouitiorum egit.

Ad Indos proficiſcitur.

Miraculum.

Prædicat, & multa patitur.

A morte liberatur.

Transactis igitur ſeptem annis, poſtquam B. Vir illam miſſionem fuerat ingreſſus, Hiſpaniam repedare conſtituit, & vt id melius conſequeretur, fratribus ſuis ſcripſit, vt ab Ordinis miniſtro Generali licentiam obtinerent quam R. P. M. F. Vincentius Iuſtinianus, qui poſtea à Pio V. Pont. Max. Cardinalium numero adſcriptus fuit, liberaliter conceſſit, & triplicatam remiſit. Medio autem tempore, Prouincialis Prouinciæ S. Antonij Noui Regni Granatenſis Seruum Dei Conuentus S. Dominici vrbis S. Fidei Priorem elegit, quod munus ſub obedientiæ pœna acceptare præcepit. Et licet Vir Beatus aliquas congruentiæ cauſas manifeſtaret, tandem compulſus obediuit, ſed muneris onus non implenit. Nam eo proficiſcente, & in Cymbula, quam Canoa vocitant, per Magdalenæ flumen iter agente, literas Generalis accepit, quibus remeandi in Hiſpaniam concedebatur facultas: quarum copiam authenticam Prouinciali mandauit, & ipſe recedens in portum Tenerife conſcendit, quo à Nobili viro ſuſceptus benigne, tandem in claſſe receptus, in Gaditanum portum, poſt Hiſpalim, tandem Valentiam conceſſit, vbi à fratribus Ordinis honorifice viſitatus, poſtmodum Prior Conuentus S. Onuphrij, qui ab vrbe ſecundo lapide diſtat, electus eſt. Quo in munere non ſolum contemplatiuam, vt ei moris erat, ſed & actiuam vitam laudabiliter exercuit, ſemper miraculorum operatione conſpicuam. Deficiente namque aliquando pane, vt fratribus tempore prandij ſuppeditaretur, campanam pulſare præcepit, & licet à Subpriore bis, & tertio hic defectus

Hiſpaniam repedare decernit.

Eligitur Prior Conuentus S. Onuphrij

Duobus panibus XL. fratres reficit.

propalaretur, fratres in refectorium venire iussit, qui sedentes, illos duobus panibus paruulis, & aliquot fructis ad satietatem refecit. Duo Fratres Layci, qui quotidie eleemosynam petebant ad Monasterij subuentionem, aliquando alius argenteum numisma, alius aureum, ille in calceamento, iste in manicula abscondit. Qui conuentum deuenientes S. Priori eleemosynas obtulerunt. Tunc S. Vir alteri, vt è calceamento argenteum, & alteri vt ex manicula aureum numum extraheret, præcepit, qui rubore suffusi, in posterum emendati, Priorem suum profundius intuebantur. Absoluto denique Prioratus munere, ad Conuentum Valentinum *iterum recessit, & Magisterio Nouitiorum donatus, demum Anno* M. D. LXXV. *Valentini Conuentus*

Prior Valentinus eligitur.

ad Annum vsque M. D. LXXVIII. *Priorem egit, quo in munere, ita se gessit, vt omnibus viuum virtutis speculum intueretur.*

OMNIA *quæ sanctissimus Pater, dum vixit, fuit operatus referre prolixum erit. Nam in amore Dei, adeo feruentissimus extitit, vt fere sæpius in eo deficeret cor eius. Charitatem in proximos mirabiliter exercuit, vt miracula eius in egenos, ægrotos, & alios testantur. In oratione sic frequens, & continuus apparuit; vt nec occupatione diuerteretur, nec ægritudine deficeret. Castitas sublimis in eo excellnit, ita vt Angeli instar vitam transiret. Claustri septa seruauit enixe, adeo vt è Monasterio raro exiret. Silentium rarum in eo notabatur, hinc nisi interrogatus nihil loqueretur. Pœnitentijs ordinarijs, & singularibus sic deditus erat, quod vbique mirarentur fratres, quo modo eas tolerare posset corpusculum varijs infirmitatibus conturbatum. Prophetiæ dono præualuit, de quo innumera recensentur exempla. S. Teresiæ à Iesu, Excalceatorum fratrum, & sororum Montis Carmeli, Matri, & Magistræ ab ea litteris interpellatus, felicem exitum in proposito reformationis eiusmodi prædixit,* D. Michaëli Vic *Canonico Valentino diem mortis suæ in Natiuitate Domini prophetauit. Etiam ante vnum Annum transitus sui* D. Ioanni à Ribera, *Archiepiscopo Valentino, & Patriarchæ, diem, quo erat moriturus præsignauit, & Patriarcha, ne res obliuioni daretur, vaticinium cum* R. P. D. Laurentio de Zamora *Ordinis Carthusianorum Priore communicauit, qui papyro hæc verba præscripsit :* Anno M. D. LXXXI. in festo S. Dionysij moritur Frater LVDOVICVS BERTRANDVS *Denique S. Viri vitam Deus continuis languoribus perficere voluit, & ideo plurimos seruo suo infligere, postquam toxicum illud apud Indos ebibit, non destitit. Inter cæteros, morbus acutus ad talem Seruum Dei statum reduxit, quod iam iam morti proximus putaretur, & ideo sacra synaxi munitus est. Ast ille qui diem sui transitus per reuelationem agnouerat, fratres verbis suauissimis suam mortem deplorantes faciliter mitigauit. Qui iam ab ægritudine conualescens* Godellam *Oppidum adijt ad Patriarcham, qui S. Virum humanissime recepit, & eum curari mandauit, delitiosisque omnibus officijs illum prosequi iussit. Tandem* Valentiam *repedans, cum iam vitæ suæ terminum, & laborum requiem sibi imminere cognosceret per* XXVII. *dies, quos deinceps vixit, semper confessus, & contritus, assiduis lachrymis, & continuis singultibus,* Corpus *Dominicum recipiebat; post cuius deuotionis, piaculum, manibus Crucifixi imaginem suscipiens, deuotissime adorabat, & ab eo remissionem suorum peccatorum feruenti fletu petebat. Aduenientе denique vigilia* S. Dionysij *ad horam Sextam Vespertinam grauissimo paroxismi deliquio laborare cæpit, ita vt qui adstabant, morti proximum crederent, quare omnes fratres, signo cymbali interueniente, ad cellam mœsti protinus, vt est moris, accurrerent. Sed è paroxismo solutus S. Vir, videns fratres suos acerbe flentes, dixit eis, vt vnusquisque ad suum munus peragendum intenderet, quod nondum eius mors appropinquaret. Omnes ei obedierunt, & altera die* S. Dionysij *veniente, circa horam* IX. *benedictionem Episcopalem à Patriarcha efflagitans beatum spiritum Creatori suo reddidit* Die IX. Octobris, *Anno Domini* M. D. LXXXI. *quibus ipse prædixerat.* Corpus *in feretro compositum,*

Prophetiæ dono celebris.

Ante annum mortem suam præsignat.

Ægrotatur.

Moritur.

fratres

Digitized by Google

fratres ſecreto ob populi tumultum, ſepelire cum decernerent, ecce totius vrbis campanæ ſigna dederunt, & hominum turba maxima, mulierumque ad Conuentus oſtium accedentes B. Virum videre proclamabant, ideo funus publice fieri conſtitutum eſt, ad quod Capitulum Cathedralis Eccleſiæ, Clerici Parochialium, Ciuitas, & Proceres deuenientes, ſacra pignora honorifice tumularunt. Miracula tam in vita, quam poſt mortem eius interceſſione patrata, longum erit recenſere: quibus commotus Paulus V. *Pontifex Maximus ad eius Beatificationem deuenit, quam ſequenti Diplomate perfecit.*

Sepelitur.

Beatificationis Diploma.

Pavlvs PP. V. Ad perpetuam rei memoriam. In ſede Principis Apoſtolorum nullis licet noſtris meritis ſuffragantibus, à Domino conſtituti, pijs Catholicorum Regum, & aliorum fidelium votis, quibus virtutum Dominus in Seruis ſuis honorificatur, libenter annuimus, & Apoſtolica auctoritate indulgemus, pro vt in Domino conſpicimus expedire. Sane chariſſimi in Chriſto filij noſtri Philippi Hiſpaniarum Regis Catholici, Regni Valentini, & totius Ordinis Fratrum Prædicatorum nomine Nobis expoſitum fuit, quod bonæ memoriæ Lvdovicvs Bertrandvs Valentinus, dicti Ordinis Fratrum Prædicatorum profeſſus, multis & eximijs virtutibus, & gratijs viuens, ac miraculorum dono à Domino tam in vita, quam poſt mortem illuſtratus fuit, & ideo magna eſt etiam erga eius nomen, & memoriam, Populorum, & Regni Valentiæ, ac Aragonum deuotio. Quapropter tam dictus Philippus Rex, quam Regnum, & Ordo prædicti, ſemel, & iterum nobis ſupplicari fecerunt, vt donec Canonizationis honorem, quem dicto Lvdovico ob excellentia eius merita, aliquando, diuina adſpirante gratia, habitum iri ſperant, ab Apoſtolica ſede impetrent, eundem Lvdovicvm Beatum vocari & de eodem Officium, & Miſſam in Ciuitate, & Regno Valentiæ, tanquam de Confeſſore non Pontifice agi poſſit, auctoritate Apoſtolica indulgeremus Quare nos (re prius per venerabiles Fratres Noſtros S. R. E. Cardinales, ſacris ritibus præfectos, quibus eam examinandam mandauimus, mature diſcuſſa) de eorundem Cardinalium conſilio, prædictorum Philippi Regis, Regni Valentiæ, & Ordinis Fratrum Prædicatorum ſupplicationibus inclinati, quod in poſterum dictus Lvdovicvs Bertrandvs, Beatus nuncupari, deque eo in Ciuitatis, & Regni Valentiæ omnibus Monaſterijs, & Eccleſijs Fratrum, atque Monialium eiuſdem Ordinis Prædicatorum ab ipſis fratribus, & monialibus *Die* XIX. *Menſis Octobris*, ſingulis annis Officium, & Miſſa de Comuni vnius Confeſſoris non Pontificis ſecundum ritum, & conſuetudinem ſui Ordinis celebrari libere, & licite poſſit, & valeat, Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium perpetuo concedimus, & indulgemus. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud S. Marcum ſub Annullo Piſcatoris, Die XXIX. Iulij, M. DC. VIII. Pontificatus Noſtri Anno IV. Scipio Cobellutius. *Quo Diplomate expedito, & ad* Valentiam *appulſo, omnium Ciuium corda iubilationis, & lætitiæ impulſibus plena feſtum Beatificationis* S. Lvdovici, *magnis ſumptibus, & ſolemnibus apparatibus confectum eſt. Plauſus celebris, & ciuium alacritas, magnificis demonſtrationibus, & ſingularibus monimentis obſequij & deuotionis illuxit. Præſtante D. N. Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto regnat, & viuit in Secula ſeculorum, Amen.*

Beatificationis ſolemnia.

Qui integram Noſtri huius S. Patris vitam, & res geſtas in vita, & poſt eius obitum legere Hiſpano ſermone deſiderat, adeat *F. Balthaſarem Rocca*, qui Hiſtoriam texuit, editam *Valentiæ Ann.* 1608. & E. Vincentium Iuſtinianum Antiſtium in *Addit. ad Hiſtor. S. Ludou.* editis Valentiæ, *Ann.* 1593.

Vnvm hic addere libet, quod in N. S. Lvdovicii honorem exoritur, ſci-

licet quod *B. Nicolaus Factor* Minimorum alumnus, de quo Nos infra *Tom. 6.* Die XXIII. *Decembr. lit. C.* sic gloriam S. Ludovici præsciuerat, vt ab eius glorioſi transitus die *Commemorationem*, & *Orationem* sequentem composuerit, quam singulis diebus douotissime repetebat.

ANTIPHONA.

Antiphona, & Commemoratio à B. Nicolao Factore constituta, & recitata.

O Proles Valentinæ *Ciuitatis præclarissima, O iubar omnium virtutum perfectione ornatum, decoratumque. O rosa rubicundissima, charitatis vernans, atque fragrans O Seraphim flamigeræ dilectionis diuinæ ardentissime. O Vir vere Chatolice, & Apostolice. O flosculum florigeræ Dominicanæ Religionis gratissimum, & odoriferum. O gemma Sacerdotum præfulgentissima. O fili Sanctissimi Patris Nostri* Dominici *legitime Beate* Ludovice Bertrande, *diuinæ legis amator ora pro Nobis ad Dominum Iesum-Christum, qui in numero Beatorum suorum te coronare dignatus est.*

℣. *Ora pro nobis* B. Ludouice Bertrande.

℟. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

ORATIO.

Præsta *quæsumus Omnipotens, & Misericors Deus, vt qui* B. Ludovici Bertrandi *sanctitatem, & vitam glorioſam celebramus, eius etiam virtutes imitemur, & imitando proficiamus, & proficiendo ad regna cœlestia peruenire feliciter valeamus. Per D. N. Iesum-Christum. Amen.*

Quam *Antiphonam, & Orationem* refert F. Ioannes Maricta *Histor. SS. Hispan. d. lib.* 13. *c.* 37. *fol.* 189. Qui addit, quod idem *B. Nicolaus Factor.* consueuerat ægris dicere, quod se inter alios Diuos, B. Ludovico commendarent, vt à Deo integram sanitatem reciperent.

D. Translatio *aliquorum sacrorum pignorũ* S. Emerii, & Celedonii *apud Cardonam in Cathalonia.*] Quamuis commune sit placitum omnium Scriptorum *Castellanorum*, quod *Corpora* horum SS. Martyrum custodiantur, & venerentur in Cathedrali Ecclesia *Calagurritana*, vbi martyrium compleuerunt, & pro illis stet possessio, cùm minime constet, eorum sacra lipsana vllo tempore fuisse in *Cathaloniam* translata; attamen quia *Cathalanorum* piæ deuotioni aliquid deferamus, & Excellentissimorum Ducum *Cardonæ* pietatem extollamus, hic huius festi commemorationem referre decreuimus, vt omnibus pateat, qualis est *Cardonensium* ratio ab huius modi celebritatem peragendam, quam referunt Vincentius Antonius Domenec *Histor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 19. & in integro Libello F. Saluator Pons *de Vit. Miracul. & Translat. SS. Emet. & Celedon. fol.* 24. de quibus & Nos supr. *Tom.* 2. *Die III. Mart. lit. A fol.* 58. Relationem sic congerunt *Cardonenses.*

An Corpora apud Cardonam Cathaloniæ.

ACTA

Digitized by Google

ACTA TRANSLATIONIS
Sacrorum Pignorum Sanctorum Emetherij, & Celedonis Martyrum Calagurritanorum in Hiſpania, ad vrbem Cardonenſem, ex Scriptoribus Cathalanis.

CVM *Corpora* SS. EMETHERII, & CELEDONII *Martyrum apud* Calagurrim Fibulariam Hiſpaniæ *paſſorum, in Oppidum, antiquis temporibus, nomine* SALLERS *tranſlata fuiſſent, & ibidem per aliquot ſecula honorifice requieſcerent*; D. Ioannes Raymundus de Cardona, *Comes* Cardonenſis, *& Regis* Martini *Aragonum Admirallus inter cætera pacta, & conditiones, quibus Comitatum Sallerſenſem* D. Raymundo de Pinos *in feudum conceſſerat, illa ſolemnior, & neceſſaria fuit, quod eadem ſacra SS. Martyrum pignora in Eccleſia* Sallerſenſi *diù cuſtodita, traderet, vt in Eccleſiam* Cardonenſem *quam primùm transferrentur. Quæ cùm vltro, citroque res inter Oppidanos vtriuſque Oppidi agitaretur, tandem conuentio Procerum, à ſingulis accolis confirmata eſt. Hinc vt* Tranſlatio *ſuum ſortiretur effectum, Comes* Cardonenſis *diem ſolemniter publicare præcepit, quo in Vrbe* Cardonenſi *recipienda eſſent pignora. Igitur ad diem conſignatum ſcilicet* XIX. Octobris, *Anno Domini* M. CCC. XCIX. *ipſe Comes* Ioannes *cum filio ſuo* Raymundo, *& fratre* Hugone; *aliſque Equitibus, & Dynaſtis, vnà cum omni vrbis* Cardonenſis *vniuerſitate vtriuſque ſexus, & Comitiſſa. & filia* Ioanna, *Quatuorque ſororibus Admiralli, ſeu Claſſis Præfecti, cum omni familia, clero, & populo, comparuere, & ſolemni proceſſione inſtitutâ, cui* Berengarius de Torrigues *Abbas Monaſterij S. Mariæ Serratexenſis præſidebat, adſtantibus Monachis eiuſdem Cœnobij, necnon venerabilibus Canonicis Monaſterij S. Vincentis Regularibus Ordinis S. Auguſtini Cardonenſis cum eius Abbate* Franciſco Beſora, *ad Eccleſiam Sallerſenſem peruenere, & ſuſceptis ſanctis Corporibus Martyrum, in propria cum tripudijs, & omni genere Muſicorum ad Cardonenſem Eccleſiam repedantes in eadem ſacra pignora collocarunt. Poſthæc, aliquo tempore tranſacto, Excellentiſſimi Duces in eadem Eccleſia Capellam ſub Ara Maiori magnificentiſſimam extruere decernentes, illam ad inſtar* S. Eulaliæ Barcinonenſis *perfici curarunt, vbi intra argenteam thecam, quam* D. Franciſca Manrrique, *Ferdinandi Ducis Primi vxor affabre factam donauit, hodie SS. Martyrum corpora requieſcunt. Quibus Deus inſignia quotidie concedit beneficia, vt eorum interceſſione accolis miſericordiam impartiatur.*

Agitur de Tranſlatione SS. Corporum ad Cardonam.

Dies, & Annus Tranſlationis.

Capella denuò conſtruitur.

Hæc eſt huius *Tranſlationis* relatio, ſed proculdubio maximam continet diſcrepantiam cum communi conſenſu Noſtrorum Scriptorum, qui enixius affirmant ſacra hæc lipſana adſeruari in Eccleſia Cathedrali *Calagurritana*; hinc crederem, tantùm aliquam exuuiarum partem apud *Cardonenſes* cuſtodiri.

Digitized by Google

DECIMO TERTIO Kal. Nouembris.

DIES XX.

A. MVNDÆ *in* Bassetania *Hispaniæ* S. FELICIANI *Episcopi* Malacitani, *qui pro Christi nomine, & officij ministerio, in dira Maximiani Imperatoris persecutionis procellâ comprehensus, deuictis cruciatuum angustiis, ad martyrij coronam accessit.*

B. *Apud* NAVANTIVM *oppidum* Lusitaniæ S. IRENES *Virginis, & Martyris, quæ cum pro castitatis honore, cœlesti debito sponso, à quodam sacrilego* Comite *caderetur, palmam martyrij celebris agonista promeruit. Eius sacrum* Corpus, *in* Tagi *fluminis alueo demersum, ad* Scalabim *vsque Ciuitatem dilabitur, vbi Angelorum manibus extractum, & in tumulo ab ipsis elaborato reconditum, ibidem accolarum veneratione percolitur.*

C. CÆSARAVGVSTÆ *in* Celtiberia *Hispaniæ* Translatio *sacrarum aliquot exuuiarum* S. VALERII *Episcopi, & Martyris ex Monasterio* Rothensi, *ad Ecclesiam* Cæsarauguſtanam, *Alphonso Rege procurante perfecta.*

NOTÆ.

A. SANCTVS FELICIANVS *Episcopus* Malacitanus *in Hispania Martyr.*] Quotiescumque situs, nomina locorum, & actiones Sanctorum mutantur, proculdubio tota res actorum eorundem subuerti necesse est, maxime si Scriptores vanis coniectationibus inhæreant, & rerum euentum, cum suis circunstantijs non exquirant. Exemplum adest in rebus gestis huius S. Pontificis & Martyris, qui cum fuisset Episcopus *Malacitanus* in Bætica Hispaniæ, & Martyr apud MVNDAM in *Bassetania Celtiberiæ*, Ioannes Molanus in *Addit. ad Vsuard. h. d. fol.* 177. situm agonis vitiauit, & pro MVNDA vrbe *Hispaniæ*, MINDAM *Germaniæ*

Molani, & aliorum lapsus diluitur.

nie ad *Saxoniam* repoſuit; cuius ſententiam inſecutus Cardinalis *Baronius* clauſulum *Molani* in Roman. Martyrolog. *h. d. lit' F. fol.* 650. tranſcripſit, his verbis: *Apud* MINDAM *natalis Sancti* FELICIANI, *Epiſcopi, & Martyris.* Conueniunt, licet amplexo errore, P. Dionyſius Vazquez in *Martyrolog. Caſtellan. fol.* 172. *col.* 2. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 225. *col.* 2. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Minda *fol.* 78. Sed re verâ omnes ſuperius relati locum paſſionis ignorantes à vera Topographia deuiarunt. Teſtem adhoc aduoco F. Dextrum in *Chron. Ann.* 308. *n.* 4. dicentem: *Apud* MVNDAM *Ciuitatem Celtiberiæ* S. FELICIANVS *Epiſcopus* Malacitanus, *& egregius Chriſti Martyr*: Cuius relatione patefcit, perperam ſcriptum in Codice *Molani* MINDA pro MVNDA; Baroniumque minus bene coniectaſſe, hunc S. Pontificem, eumdem fuiſſe, ac *Fulginatis* Eccleſiæ Epiſcopum; nam vt ex Actis à Philippo Ferrario in *Catalog. SS. Ital. Die XXIV. Ianuar.* 49. ex Monumentis iſtius Eccleſiæ, recenſitis, nihil de *Tranſlatione Fulgino Mindam* aſſeritur, vt credidit *Baronius*: ideò non eſt dubitandum hunc Noſtrum Sanctum Præſulem, diuerſum à *Fulginate*, & eundem ipſum, cuius meminit *Molanus*, *Baronius*, & cæteri recentiores, ita vt ſanetur locus agonis. De eo poſt *Dextrum* videndus F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Chron. Ann.* 308. *n.* 4. *fol.* 367. *Comment.* 2. Rodericus Caro *Ann.* 301. *lit. R. fol.* 125. *col.* 2. D. Martinus Carrillo in *Ann. Eccleſ. Hiſpan. Ann.* 300. & Camargo in *eod. Tractat. Ann.* 308. ACTA tanti Præſulis prorſus periere, ideò illa omittimus. *Martyrologia.* *Scriptores.*

MVNDA huius nominis duas in *Hiſpania* vrbes olim fuiſſe credimus; aliam quam in *Bætica* Geographi conſignant, de qua Ambroſius Morales, Ioannes Mariana, & Ludouicus Nonius in ſua *Hiſpan. c.* 28. qui ex Hittio, Cicerone, Ptolomæo, & Plinio, MVNDAM non longe à *Malaca* ſitam fuiſſe, in loco vbi hodie MONDA conſpicitur, ſcribunt. Alteram in *Celtiberia*, de qua T. Liuius *lib.* 40. *Hiſtor.* vbi bellum Gracchi aduerſus Mundenſes Celtiberiæ refert, de quibus lege Biuarium *d. fol.* 367. *n.* 4. Carum *d. fol.* 115. *&* 116. qui non in *Celtiberia*, ſed in *Bætica* paſſum S. FELICIANVM contendunt. *Topographia.*

S. IRENE *Virgo, & Martyr Scalabitana in Luſitania.*] Celebris eſt eius memoria apud *Luſitanos*, & fere omnes Hiſpaniarum Eccleſias, & Chronographos, necnon Martyrologiorum Scriptores, maxime Cardinalem Cæſarem Baronium in *Roman. h. d. fol.* 649. vbi hoc elogium: *In Luſitania* S. IRENES *Virginis, & Martyris.* Cuius ecphraſin ſunt inſecuti P. Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 173. P. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 426. & in *Portugallenſ. fol.* 14 P. Higueta in *MS. Hiſpan.* 56. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Scalabis *fol.* 113. *col.* 2. De ea Eduardus Nunius in *Deſcript. Portugall c.* 45. *fol* 76. P. Antonius Vaſconcellos *Hiſtor. Reg. Portugall. fol.* 107. *n.* 29. & in *Deſcript. Luſitan. fol* 451. *n.* 20. *& fol.* 490. *n.* 1. *& fol.* 530. *n.* 13. Ioannes Vaſſæus in *Chron. Ann.* 656. Georgius Cardoſo de *SS. Portugall. c.* 24. F. Ludouicus ab Angelis in *Viridar. Portugall. c.* 43. *fol.* 116. Andreas Reſendius in *Antiquitat. Luſitan. lib.* 3. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Ss. lib.* 6. *c.* 9. & *l* 9. *c.* 8. Thom. Truxillo in *Theſaur. Concionator. Tom.* 2. *h. d. fol.* 1873. Ioannes Marieta *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 21. P. Franciſcus de Mendoza in *Viridar. Sacr. lib.* 9. *fol.* 356. in Magnis, & *fol.* 891. in paruis editis Coloniæ Agrippinæ, qui ſic ACTA carmine recenſuit. B. *Martyrologia.*

ACTA

Digitized by Google

ACTA S. IRENES VIRGINIS, & Martyris Scallabitanæ in Lusitania Hispaniæ ex P. F. Mendoza.

Tagi flumini laudes.

Auriferi qui dona Tagi, *quis munera versu,*
Efferat, & merito celebret præconia cantu,
Non tantas Pactolus opes, non Hermus arenas
Tam dites, non tot gemmas pretiosus Hydaspes
Amne trahit, non Indus aquis tam fertilis ambit
Arua suis, Nilus non tam felicibus errat
Lapsibus, aut venâ currit tàm diuite Ganges.
Quid memoro? Tagus *vnus opes supereminet omnes*
Fluminicas. Testor Neptunum; faxe tridentis
Arbiter, vndarumque potens Neptune, quid optas?
Quod de fonte bibis iucundius, ecqua sub vndas
Gratior vnda tuas evoluitur? incipit Heros
Neptunus. Non vlla meos iucundior intrat
Vnda sinus, quam missa Tago, Tagus *omnibus vnus*
Gratior Occeano. Condant se flumina retrò
In caput alta suum, condant; iam nulla penates
Influet vnda meos, patior: de finibus errent
Stagna meis expulsa, fero: tamen ostia pulset
Nostra Tagus, *nostrisque suas infundat arenas,*
Diues ero quæ dona Tagus, *quæ munera defert*
Humanis maiora: sacros amplectitur artus
O IRENA *tuos, & mollibus abluit vndis.*
His opibus, quâm diues abit, quo marmora fastu
Ingreditur, quâ mole ruit, quibus æquora frænis
Vincit, & æthereos supra volat altior Orbes?
Tu faciles IRENA *notos in vela secunda,*
Tu fluuijs compone minas; tu pande latentes
Amnis opes, tu sacra tui monumenta pudoris
Detege, & arcanas sine Vatem nare per vndas.

Nauantiæ vrbis Lusitanæ descriptio.

QVA *liquidis* Nabanus *aquis vicina frequentat*
Arua Tago: *sub colle iacent fundata supino*
Mœnia Lysiadum *quondam penetralia Regum:*
Hîc sata sydereos obscuras lumine vultus
Diua tuo: tibi Luna faces, tibi Phœbus habenas

Ab ea originem sūpsit S. Irenes.

Tradit, & in munus lustrandi vendicat Orbem;
Sed quo Diua petis? Quid circumfusa tenebris

Tecta

Tecta ſubis? Quid clara lates? Quid viua ſepulchro
Conderis? & gratam violento funere vitam
Mergis, Olympiacas nunquam ventura ſub auras,
Arcanos IRENA *petit latebroſa receſſus,* — *Quæ vitam eremiticam eligit.*
Humanoſque fugit viſus. Procul omnis abeſto
Vulgus, ait, procul aula, procul commercia genti,
Blandimenta procul: cœli mihi gaudia, cœli
Rura patent; quibus ampla dabunt ſpectacula Ciues
Ætherei, ſine labe iubar, ſine crimine morum
Aſpiciam ſecura mei; ſic fata decoros
Exuit, ac viles, dictu mirabile, cultus
Induit. Obſiſtunt crudeli marte Penates.
Cui tantas IRENA *domos, cui tanta paremus*
Iugera, cui tantas alio ſine lumine dotes?
Siſte parum, teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro;
Hos artus dùm vita regit non longa ſeniles.
Hos IRENA *dolos patrio ſub amore iacentes*
Cauta fugit: ſecreta petit non ſeriùs antra
Legibus addicit puerilia membra ſeuêris.
HÆC *Virgo: fraudes ſed enim molitur Auernus,* — *Gentilis quidam eius amore languebat.*
Peſtifero tabo cuiuſdam corda venenat
Cæca viri, dirumque vomit ſub pectore virus,
Tartareas in corde faces, & in oſſibus ignes
Implicat, ac totis incendia ſæua medullis
Æſtuat, igneſcit, furit; implacabilis ardet:
Humanam iam tentat opem, iam poſcit Auerni
Præſidium, nunc fraude ruit, nunc viribus, omnes — *Sed fruſtra Virginis viſcera inuadit.*
Exploratque aditus, ac tentamenta viarum;
Poſtquam virgineum, nec vi, nec fraude pudorem
Euertit, variiſque aſſultibus irritus vrget,
Sauit atrox, mouet arma, neces meditatur, & enſes.
Ergo flumineas tunc forte IRENA *ſub oras*
Venit, & æthereas multa prece compulit arces. — *Quare insania ductus illam occidere tentat.*
O ſi virgineum ſeruato in corpore florem
Suſtineam, vel tela ferox ſcelerata minetur
Hoſtis, & aduerſum per coſtas exigat enſem,
Nunc animis opus eſt, validas mihi ſuffice vires
Summe Parens. Nec plura, loco iam miles eodem — *Sed à Virgine illius impetus reprimi ſatagitur.*
Improuiſus adeſt, rapidas vomit ore fauillas,
Corde faces, totis procudit fulgura venis.

ACTA S. IRENES VIRGINIS, & Martyris Scallabitanæ in Lusitania Hispaniæ ex P. F. Mendoza.

Tagi flumini laudes.

Auriferi qui dona Tagi, *quis munera versu,*
Efferat, & merito celebret præconia cantu,
Non tantas Pactolus opes, non Hermus arenas
Tam dites, non tot gemmas pretiosus Hydaspes
Amne trahit, non Indus aquis tam fertilis ambit
Arua suis, Nilus non tam felicibus errat
Lapsibus, aut venâ currit tàm diuite Ganges.
Quid memoro? Tagus *vnus opes supereminet omnes*
Fluminicas. Testor Neptunum; faxe tridentis
Arbiter, vndarumque potens Neptune, quid optas?
Quod de fonte bibis iucundius, ecqua sub vndas
Gratior vnda tuas evoluitur? incipit Heros
Neptunus. Non vlla meos iucundior intrat
Vnda sinus, quam missa Tago, Tagus *omnibus vnus*
Gratior Occeano. Condant se flumina retrò
In caput alta suum, condant; iam nulla penates
Influet vnda meos, patior: de finibus errent
Stagna meis expulsa, fero: tamen ostia pulset
Nostra Tagus, *nostrisque suas infundat arenas,*
Diues ero quæ dona Tagus, *quæ munera defert*
Humanis maiora: sacros amplectitur artus
O IRENA *tuos, & mollibus abluit vndis.*
His opibus, quâm diues abit, quo marmora fastu
Ingreditur, quâ mole ruit, quibus æquora frænis
Vincit, & athereos supra volat altior Orbes?
Tu faciles IRENA *notos in vela secunda,*
Tu fluuijs compone minas; tu pande latentes
Amnis opes, tu sacra tui monumenta pudoris
Detege, & arcanas sine Vatem nare per vndas.

Nauantia vrbis Lusitanæ descriptio.

QVA *liquidis* Nabanus *aquis vicina frequentat*
Arua Tago: *sub colle iacent fundata supino*
Mœnia Lysiadum *quondam penetralia Regum:*
Hîc sata sydereos obscuras lumine vultus
Diua tuo: tibi Luna faces, tibi Phœbus habenas

Ab ea originem sūpsit S. Irenes.

Tradit, & in munus lustrandi vendicat Orbem;
Sed quo Diua petis? Quid circumfusa tenebris

Tecta

Tecta ſubis? Quid clara lates? Quid viua ſepulchro
Conderis? & gratam violento funere vitam
Mergis, Olympiacas nunquam ventura ſub auras,
Arcanos IRENA *petit latebroſa receſſus,* — *Qua vitam eremiticam eligit.*
Humanoſque fugit viſus. Procul omnis abeſto
Vulgus, ait, procul aula, procul commercia genti,
Blandimenta procul: cœli mihi gaudia, cœli
Rura patent; quibus ampla dabunt ſpectacula Ciues
Ætherei, ſine labe iubar, ſine crimine morum
Aſpiciam ſecura mei; ſic fata decoros
Exuit, ac viles, dictu mirabile, cultus
Induit. Obſiſtunt crudeli marte Penates.
Cui tantas IRENA *domos, cui tanta paremus*
Iugera, cui tantas alio ſine lumine dotes?
Siſte parum, teque aſpectu ne ſubtrahe noſtro;
Hos artus dùm vita regit non longa ſeniles.
Hos IRENA *dolos patrio ſub amore iacentes*
Cauta fugit: ſecreta petit non ſeriùs antra
Legibus addicit puerilia membra ſeuêris.
HÆC *Virgo: fraudes ſed enim molitur Auernus,* — *Gentilis quidam eius amore languebat.*
Peſtifero tabo cuiuſdam corda venenat
Cæca viri, dirumque vomit ſub pectore virus,
Tartareas in corde faces, & in oſſibus ignes
Implicat, ac totis incendia ſæua medullis
Æſtuat, igneſcit, furit; implacabilis ardet:
Humanam iam tentat opem, iam poſcit Auerni
Præſidium, nunc fraude ruit, nunc viribus, omnes — *Sed fruſtra Virginis viſcera innadit.*
Exploratque aditus, ac tentamenta viarum;
Poſtquam virgineum, nec vi, nec fraude pudorem
Euertit, variiſque aſſultibus irritus vrget,
Sæuit atrox, mouet arma, neces meditatur, & enſes.
Ergo flumineas tunc forte IRENA *ſub oras*
Venit, & æthereas multa prece compulit arces. — *Quare insaniæ ductus illam occidere tentat.*
O ſi virgineum ſeruato in corpore florem
Suſtineam, vel tela ferox ſcelerata minetur
Hoſtis, & aduerſum per coſtas exigat enſem,
Nunc animis opus eſt, validas mihi ſuffice vires
Summe Parens. Nec plura, loco iam miles eodem — *Sed à Virgine illius impetus reprimi ſatagitur.*
Improuiſus adeſt, rapidas vomit ore fauillas,
Corde faces, totis procudit fulgura venis.

Obſtupuit Virgo : vaginâ liberat enſem
Barbarus, & ſæuos intentat feruidus ictus.
Improbe, quid ſæuas violentus ſurgis in iras,
Siſte parum, depone minas, compeſce furorem,
Quô ruis ? Inſanus quò te tuus incitat error ?
Ille nihil, ſed mentis inops, rationis egenus
Sæue furens : moriere meis nunc obruta telis
Qui barbarus ad fœdum facinus pergit.
Virgo, ait, & mortis cauſam cognoſce pudorem ;
Quem colis, hic ſæuo te te pudor immolat ictu.
Attollit cum voce manus IRENA, *Supremum*
Numen, ait, Ciues cœleſtes, agmina Summi
Clara Poli, cœtus Diuorum, caſtra Tonantis
Accipite hanc animam; Nequicquam (barbarus inquit)
Illa poſt orationem colla dedit mucroni.
Quæris opem ; moriere libens. In vulnera collum
Extendo Supreme Parens ; fluat vndique ſanguis,
Rumpantur venæ ; lacerentur viſcera ; totum
Corpus hiet : felix pro te, tot vulnera felix
Accipio : Miſero potius truncabere letho
(Miles ait) morere, & morere in felicibus vmbris
Hoſtia. Sic fatus, capulo tenus induit enſem
Barbarus Virginem interficit.
Virginis in pectus ; multaque in cæde cruentat
Ora, manus, humeros, & hiantes vulnere malas.
Virgo cadit moritura, color palleſcit, ab alta
Fronte ſupercilium demittitur ; halitus exit
Ægrior ; areſcunt fauces ; conduntur in antrum
Lumina ; virgineis priſcus viror excidit oris.
Inſtat adhuc hoſtis, rotat enſem ſæuus, & ictus
Acrior ingeminat. Moriens inclamat IESVM
Virgo ſuum ; moriens oculos ad ſidera tendit ;
Æternum moriens, inquit, patria arua valete.
Sanguineo de fonte bibunt iucundius agri,
Vernat humus, creſcunt flores, languentia ſurgunt
Lilia, marcentes nouus halitus excitat herbas,
Totaque virgineum teſtantur rura pudorem.
At miles ne forte ſuum veſtigia prodant
Qui Corpus eius in Nabanum proijcit.
Vlla nefas ; trahit exanimum, verſatque ſub vndas
Corpus, & in medio purum tegit amne cadauer.
Virgineos Nabanus *aquis gratantibus artus*
Excipit, & placidis paulatim deuehit vndis.
Donec ſeruandas maiore in flumine gemmas

Auriferi

Digitized by Google

Auriferi ſub regna Tagi *deuoluit ; ab imo*
Fonte Tagus *caput attollit : Noua munera noſtris*
Illabuntur aquis, noua merces additur, inquit :
Virgineos vultus agnoſco, gratia vultus
Mentis opes teſtatur ; adeſt IRENA, *rubeſcit*
Vultus adhuc de cæde, patent in pectore plagæ.
Eia meos quæcumque Lares, & littora Nymphæ
Accolitis, precor à veſtris excedite luſtris ;
Feſtinos hûc ferte pedes, date carmina, plauſus
Tollite, incundis incendite ſtagna choreis.
Accurrunt Nymphæ, celereſque natantibus vndas
Præuertunt : quæcumque prior feſtinat ad artus
Virgineos labi, varios circumque, ſupraque.
Adglomerant gyros, & circum plauſibus hærent.
Illa ſacros amplexa pedes ſubit ; illa decorum
Prona caput, tenet illa manus, ſuſtentat apertum
Illa latus, latis ſubeunt ceruicibus omnes
Exuuias IRENA *tuas ; Quò nobile Nymphæ*
Fertis onus ? Quo ſacra vado tumulabitis oſſa ?
Non procul à fluuij ſupremo limite, Caſtrum
Surgit Vlyſſæis *vicinum mœnibus, amni*
Deſuper incumbens ; veteres cui nomen Iüli
Præſidium *dixere, nouumque ad poſtera nomen*
Fama dedit, Scalabim *Græco cognomine dixit :*
Nunc IRENA *ſuo de nomine mœnia ſignat,*
SANCTARENA *vocant : hûc Virgo labitur amplo*
Nympharum deducta choro ; placet iſta liquentis
Meta viæ, ſiſtunt mediis in fluctibus omnes:
Jamque ſepulchralis meditantur pondera molis.
Fundamenta cauant, aduoluunt ſaxa, columnas
Educunt, pinnis includunt tecta ſuperbis.
Cum ſupera de ſede fragor procul intonat, adſunt
(Nec mora) cœlicolûm numeroſa examina, quorum
Ductor, ait, Súperis fluuiales cedite Nymphæ.
Sit ſatis in veſtris fabricari fluctibus Aulam
Virgineis membris, tantos partimur honores,
Vos loca, Nos tumulo noſtras impendimus artes.
Ergo omnes Superi ſuccedunt ; area ſulco
Cingitur, & vitreis conſternitur apta lapillis :
Hinc atque hinc paries cryſtallo conditus vndas

Sed fluuium illud ad Tagum emittit.

Iulium Præſidium vrbs, à Græcis Scalabis dicta ; qua corpus ſiſtit.

Ab Angelis conſtruitur ſepulcrum virgini.

Excludit, visus admittit, gemmea surgunt
Limina, portarum rutilant in cardine valuæ,
Atque adamatei s incumbunt tecta columnis
Aurea. Quid memorem varias in fornice gemmas?
Lucent chrysolitus, Saphyrus, Belus, Achates.
Chrystallus, Beryllus, Onix, Hyacinthus, Iaspis,
Mille alia rutilant gemmæ, velut Astra; coruscant
Mille faces, & mille vomunt laquearia flammas.
In medio torus orbe nitet, quem mille pyropis
Distinguunt Superi, vanoque emblemate calant.
Hæc IRENA *tuis componitur vrna, vel ara*
Ossibus, hîc sacros Diuûm sortiris honores;
Hîc tibi sacratis adolent sacraria flammis
Cœlicolæ, spargunt flores, multoque vaporant
Thure Lares, hûc dona ferunt fluuialia Nymphæ;
Hîc pisces, hîc monstra iugo famulantia subdunt
Colla tuo, latoque obeunt hæc templa meatu.
Hunc Tagus *auriferis tumulum circundat arenis;*
Sed quis tanta ferat cohiberi dona sub vndis?
Quis non inuideat tacitis hæc munera lymphis?
ERGO *secretis miracula profer ab vndis*
Summe Parens, quas flumen aquis occultat auaris
Diuitias ostende Polo iam pande silenti
Mausolea vado: iam Virginis effer honores.
Ætheras tunc forte plagas pulsabat in vrbe
Selius, vt Numen sibi Diuæ panderet artus,
Cum Deus afflatu diuino pectora complet:
Vade, ait, ad ripas, & tecum plurima circum
Turba ruat, dabitur Corpus reperire quod optas.
Ille volat, totamque implet clamoribus vrbem,
Vt quocumque ferat, vestigia certa sequantur.
Millia circumstant vadentem, plurima tendunt
Agmina, & in numeris vmbrantur littora turmis.
Cum subitò (res mira!) sui Tagus *immemor, ire*
Desinit in præceps; medio secat æquore fluctus:
Hos iubet in pelagus rapidos intrare, sed illos
Frænat, & insolitos orditur ab inde meatus
In caput, ac refluas in fontem colligit vndas.
Apparent vada sicca; stupent in littore cœtus
Ignari, quæ tanta retro vis cogeret amnem.

Inuentionis sacri Corporis series.

Hæc

Hæc vobis, hæc (Ductor ait) via panditur, eia
Ferte, pedes IRENA *viam, quâ monſtrat, eamus.*
Inuadunt nemo, quærunt in flumine flumen,
Inque Tago, *iam nemo* Tagum *videt ecce repente*
Obiicitur moles oculis operoſa, propinquant,
Turmatimque ruunt; cernunt (mirabile dictu!)
Virgineum Corpus, *violis florentibus, auro*
Pulchrius, æthereis rutilantibus ignibus, omnes
Procumbunt: nec tam ſtudio meditantur inani
Sedis opus, quam Virgineos mirantur honores:
O quas effundunt liquefacto è pectore!
Quas voces: Quæ vota ferunt. Quæ carmina pangunt!
Iamque parant ſacra membra ſuis ceruicibus omnes
Exportare, nouus cum mentibus aduenit horror,
Scilicet oſſa loco nituntur pellere: fruſtra.
Acrius incumbunt: nec quidquam plurima vires
Turba mouet, nil præſtat: opem collecta ſub vnam
Agmina tota ruunt; tanquam mons magnus eodem *Miraculum.*
Hæret firma loco; vanas deponite curas
(Selius *inquit*) *amat ſedes* IRENA *ſub vndis,*
Cedamus Diuæ, vicinos illa Penates
Pace teget, noſtriſque è flumine conſulet aruis.
Ergo vale iam virgo, Tagi *cole rurſus honores:*
Ille tuos; hæc Ara vadis celebretur in imis,
Æternamque tuam ſeruat tua Lyſia *ſedem.*
Interea tu corda, domos, iuga, littora, campos,
Mœnia, diuitias, quidquid ſumus accipe; tecum
Seruemur, tecum paretur claudamur in vndis.
Iamque omnes pariter, diſcedunt, lumina retro
Sæpe trahunt, ſacros Diuæ ſaluete Penates
Sæpe iubent; tumulum lachrymis affantur obortis,
Euadunt tandem celeres, ac tuta capeſſunt.
Cum Tagus *à primo dimittit carcere fontes,*
Præcipitant vndæ, flumen redit, alueus implet
Littora, & in campos exundat fluctus apertos.
I Tage. *virgineis infundere ſedibus hoſpes,*
Tange lares, & tecta, ſinus excurre per omnes;
Diuitias hic ſiſte tuas, & quidquid ab alto
Fonte refers, totuſque in Virginis addere Templum;
Inde per Occeanum, mihi crede, auguſtior ibis.

Hactenus ACTA venustissime scripta, in quibus nihil inuenio, quod sapiat monachatum Benedictinum, quod in hac Virgine interfuisse scripsere nonnulli, à quibus Hugo Menardus in *Martyrolog. Monast. h. d. fol. 91. & lib. 2. Obseruat. fol. 721.* F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Cent. 2. Ann. 653. c. 2.* & P. Antonius Vasconcelos *supr. 107.* & alibi. Sed licet P. *Mendoza* nihil de statu religioso S. Virginis disseruisset, non est ambigendum, quin ordinem monasticum ingrederetur, vbi ab amitis *Casta*, & *Iulia*, seu *Iusta*, Sanctimonialibus Benedictinis in religione edocta, tandem regulam ipsam professa est, & huius sententiæ partes defendunt omnes Scriptores *Lusitani*, & cæteri, qui eorum codices lectitarunt.

Fuit sanctimonialis Benedictina.

Quatenus ad *Annum* agonis omnes conueniunt euenisse ad *Annum Domini* DC. LIII. Nunc pro coronide hîc *Epigramma* apud Emanuelem de Campos de *Relig. Vlyssipponens. fol. 376.* subijcere non grauabor.

Annus agonis quis?

Dùm cadis eximium seruans IRENA *pudorem,*
Dat Polus in medijs digna sepulchra vadis.
Nam Superûm fabricata manu te busta recondunt,
Corniger auriferis quæ Tagus *ambit aquis.*
Pignus vt agnouit solito iactantior amnis,
Effundam largas hîc ego, dixit, opes.
Quîd mirum; ni voluat opes iam gurgite! cunctas
Iungit, Reliquias *ornet vt ille tuas.*

Item de hac S. Virgine, & Martyre ACTA soluta oratione scripsere Alfonsus Villegas in *Flor. SS. Hispan. fol. 346.* R.P. Petrus Ribadeneyra in *Act. SS. 2. p. h. d. fol. 314.* in Latinis. Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib. 12. c. 36.* D. Rodericus de Acuña *Histor. Vlyssipponens. 1. p. c. 25 fol. 51.* & alij.

C.

Duorum Translationum facta in vnum collecta.

TRANSLATIO *Capitis, & Brachij* S. VALERII, *Episcopi.*] Ab antiquissimis temporibus S. E. Cæsaraugustana festum huiusmodi *Translationis* consueuit ritu ecclesiastico celebrare, vt ex *Lectione* in vetustis eius Breuiarijs recensita colligitur, sequentis tenoris: *Post* B. Vincentij *Ecclesiæ* Cæsaraugustanæ *Archidiaconi martyrium quod circa salutis annum* CCC. VI. *fuisse colligitur*; S. VALERIVS *Ecclesiæ ipsius Episcopus non paucos annos cum fuisset superstes* (*nam* Eliberino *Concilio interfuisse constat*) *tandem ad Pyrenei montis radicem ab hoc exilio ad vitam migrauit beatiorem. Cuius sanctissima* Reliquiæ *in Ecclesia* Rotensi, *sub inuocatione* S. Vincentij *constructa, religiose seruabantur. Vbi cum* Ildefonsus II. *Aragoniæ Rex festum Natiuitatis Domini cum longa Principum serie tam Ecclesiasticorum, quam secularium celebraret, à* Guillelmo Petri, Illerdensi *Episcopo, sub quo* Rotensis *erat Ecclesia, eiusque Fratribus,* CAPVT *obtinuit* B. VALERII, *vt ad honorem Dei, & Ecclesiæ* Cæsaraugustanæ, *quæ capui* (*inquit*) *totius Regni nostri est, & cui pastoraliter, & corporaliter præfuit, spiritualiter quoque præesset. Quod ipse Rex proprijs manibus, per manum ipsorum susceptum, ad Ecclesiam* Cæsaraugustanam *per* Petrum *eiusdem Ciuitatis Episcopum transmisit. Cuius sanctitatem miraculorum editione Dominus, cui seruierat, comprobauit, Atque hoc tantum donum Rex non reliquit irremuneratum. Nam præterquam quod ipse Ecclesiæ* Rotensi *perpetuo iure donauit Oppidum* Montem Rubeum *nuncupatum, aliaque multa, voluit etiam, & mandauit, vt in Perpetuum* Rotenses *ipsi sibi constituerent Priores: è quibus quidam nomine* Raymundus *successu temporis* BRACHIVM *ipsius Sanctissimi Antistitis* VALERII *eidem Ecclesiæ* Cæsaraugustanæ *donauit. Contigit autem prior illa* CAPITIS *beatissimi* Translatio, *Anno salutis* M. C. LXX. *Sed procul dubio hic fallitur* huius *Lectionis* Collector, & *Scriptor*, nam vt ex Scriptoribus infra referendis apparet, hæc BRACHII *Translatio* facta fuit XIII. Kalendas Nouembris Anno Domini M. C. XXI. vt apparet ex *Concordia* inter Guillelmum Episcopum Panpilonensem & Petrum Cæsaraugustanum intercedente B. Raymundi Rotensis auctoritate, super controuersias aliquorum

Translatio Capitis.

Et Brachij.

Digitized by Google

quorum locorum quæ vnicuiq; pertinere contendebant, in cuius concordiæ calce sic legitur: *Facta est charta ista, Anno ab Incarnatione Domini* M. C. XXI. *Kalend. Decembris.* †. *Signum Raymundi Rotensis Episcopi.* †. *Signum P. Cæsaraugustanensis Episcopi.* †. *Signum Guillermi Pampilonensis Episcopi.* IV. *Idus Octobris Dedicationis huius Ecclesiæ.* XIII. *Kalend. Nouembris. Translationis S. Valerij Episcopi de Roda ad Cæsaraugustam propriam Sedem.* Et hoc etiam notarunt M. Didacus de Espes in *Vit. S. Valer.* & D. Martinus Carrillo in *Histor. S. Valer. c.* 12. *fol.* 133. his verbis: *Et minime veritatem fuit assecutus Auctor* Lectionum *dicēs, quod post* CAPITIS *Translationem, fuit* BRACHIVM *translatum.* Quod & probat idem Carrillo *fol.* 149. ex verbis alterius concordiæ inter Canonicos S. Saluatoris Cæsaraugustani, & Canonicos S. Vincentij Rotensis factæ, qua communicatio vtriusque Ecclesiæ in suffragijs, & alijs operibus charitatis, & honoris stabilitur. Huius concordiæ data legitur *Kalendis Februarij, Anno* M. C. LXXI. vbi hæc verba leguntur: *Hoc amicitiæ signum proponimus Canonicis Rotensibus, propter ingentem dilectionem, quam nobis exibuerunt cum* CAPITE *Sancti* VALERII, *cuius iam diu habebamus* BRACHIVM. His sic recensitis venio ad vtriusque CAPITIS, & BRACHII *Translationem* pro vt ex Scriptoribus elicimus, quam iunctim hoc ipso die celebrat S. E. Cæsaraugustana.

Lapsus Scriptorit Lectionum Translatitis S. Valerij.

ACTA TRANSLATIONIS Capitis, Et Brachij S. Valerij Episcopi Cæsaraugustani ex Lectionibus Breuiarij eiusdem Ecclesiæ, & alijs, Scriptoribus Aragonensibus.

S. Valerij exilium.

CVM *post expletum martyrium, & completum agonem* S. Vincentij Leuitæ *apud* Valentiam *Hispaniæ*, S. VALERIVS Cæsaraugustanus *Episcopus exul in Montana* Rotensia *pergeret. & in eis lateret, sperans se non alibi, sed ibi spiritum Deo redditurum, prius tamen Deum precatus est vt posset ædificare Ecclesiam in honorem* S. Vincentij, *cuius victoriam, & passionem glorioſissimam audierat. Quam Ecclesiam primus ibi erexit* B. VALERIVS. *Cumque non humanam iam, sed Angelicam vitam duceret in terris; coronam æternam à Domino accepturus spiritum tandem glorioſe Christo, & feliciter reddidit. Eiusque sanctiſſimū* CORPVS *venerabiliter, religioſeque à paucis qui aderant Christianis sepelitur, in* Castro Stradensi *eodem loco proximo. Ibi Deus mirificauit Sanctum suum* VALERIVM, *quem quotidie in testimonium eximiæ sanctitatis eius, tot coruscare fecit miraculis. Cuius rei non solum homines qui ante nos fuerunt, Sed & nos qui adhuc vitalem auram carpimus, testes sumus. Post sepulturam igitur S.* Corporis, *in eodem* Castro *quieuere sacra pignora, ad vsque* Hispaniæ *excidium quo prorsus oblitioni tradita, sub tenebris latuerunt, donec ad Annum Domini* M. LXX. *cum Sedem Episcopalem* Rotensem *regeret* Arnulphus *huius nominis* II. *eiusdem vrbis Episcopus, ipse diuina relatione cognouit locum in quo sacra pignora latebant. Quæ protinus eruens, in suam* Rotensem *Ecclesiam* S. Vincentio *dicatam transtulit. Sequente autem tempore cum* B. Raymundus *Episcopus* Barbastrensis, *&* Rotensis *violenter ab eius Sede ejiceretur, veniens,* Cæsaraugustam, *à Canonicis, Capitulo, & Episcopo* Petro Librana *benigno, promptoque animo susceptus est. Qui & Canonicus* Cæsaraugustanus *designatus, & omni distributione fulcitus, inter illius Ecclesiæ fratres admissus est. Tunc prædictus* Cæsaraugustanus *Episcopus, & alij fratres Canonici, gemitibus, & lachrymis dilectionem prædicti* B. Raymundi *tunc* Ripacurtiant *Episcopi, &* Barbastrensis *licet spoliati, vnanimiter implorare cæperunt, vt de* Corpore B. VALERII, *Episcopi* Cæsaraugustani (*quod* Corpus *in Ecclesia Rotēsi seruatur*) *partem aliquam eis tribueret, & Sedi propriæ restitueret. Quorum Vir venerabilis*

Vita in exilio.

Mors & sepultura.

Translatio, & inuentio corporis.

Ex Helia Theologo.

petitionem

Translatio Brachij Rotá Cæsaraugustam.

petitionem iustam videns, lachrymis, & orationibus eorum victus, cùm rem honestam peterent, preces eorum exaudiuit, & voluntati eorum adquieuit, & BRACHIVM *Beati* VALERII *Episcopi* Cæsaraugustani *se dare spopondit. Quam ob rem mittuntur de Fratribus honestissimi viri, qui tantas Reliquias reuerenter tractarent, & ad sedem suam pristinam feliciter reportarent. Quibus acceptis, voti compotes, nec suo desiderio defraudati, cum gaudio remearunt, Patroni sui* VALERII BRACHIVM *deferentes. Cum ergo appropinquarent ad vrbem* Cæsaraugustanam, *facto præconio, Episcopus, Clerici, Viri, & Mulieres, senes, iuuenes, & pueri, quasi tunc ab exilio redeunti Pontifici* VALERIO *obuiam exierunt, omnes quoque vnanimiter concordantes, & Altissimo gratias referentes, Deum in tanto munere benedicere, & in ipsis laudibus exaltare non cessabant. Ad eius rei spectaculum multi ex Sarracenis egressi mirabantur, quod hominem mortuum, tanto prosequerentur honore. Sed Dæmoniacus, qui pluribus mensibus à Dæmone vexatus, assistens, Episcopo, & Canonicis cum* BRACHIO *dicti* S. VALERII *supra pontem, ad eum tanquam ad præsidium cucurrit, & liberatus est. Quo viso miraculo, multo magis gauisi sunt. Quæ* Translatio *effecta est An. Dom.* M.C.XXI. *Post modum verò An.* M.C.LXX. *cum* Ildefonsus II. *Aragoniæ Rex festum Natiuit. Domini cum longa Principum serie tam Ecclesiasticorũ, quam Secularium celebraret in Ecclesia* Rotensi, *à* Guillelmo *Petri,* Ilerdẽsi *Episcopo sub cuius regimine* Rotensis *erat Ecclesia, eiusque fratribus* B. VALERII, *Episcopi* Cæsaraugustani CAPVT *obtinuit, vt ad honorem Dei, & Ecclesiæ* Cæsaraugustanæ, *quæ caput Regni Aragonum erat, præsidium transferretur. Quod ipse Rex proprijs manibus per manus ipsorum fratrum susceptum, ad Ecclesiam* Cæsaraugustanam, *per* Petrum *huius nominis* III. *cognomento* Terojas, *eiusdem Ciuitatis Episcopum, transmisit. Cuius Sanctitatem, miraculorum editione Dominus, cui seruierat, comprobauit; & Rex Ecclesiam* Rotensem *multis muneribus, priuilegijs & donis liberaliter decorauit. Præstante D. N. Iesu-Christo, qui cum Patre, & S. Spiritu regnat in Secula Amen.*

Translatio Capitis per Alfonsum II. Reg. Aragon.

Ex Lectionibus Breuiariorum.

EX vtriusque TRANSLATIONIS Acta, quæ desumpsimus ex *Historia Rotensi* vetustissima, cuius fragmentum refert D. Martinus Carrillo *Histor. S. Valer. c.* 11. *fol.* 128. & Helia Doctore Theologo in *Histor. S. Raymund. Barbastrens. Episcop.* cuius partem dedimus supr. *Tom.* 3. *Die XXI. Iun. lit. B. fol.* 577. & denique ex *Lection. Breuiariorum Cæsaraugustan. & Oscensis*, necnon ex superius relatis Scriptoribus.

DVODECIMO
Kal. Nouembris.
DIES XXI.

A *Apud* Vallemueneream *in Hispania* Depositio *sacrati capitis S.* VRSVLÆ *Virginis, & Martyris, quod à multis seculis in Benedictinorum cœnobio innumeris miraculis attestantibus asseruatur, & alibi in Hispania*

plura

Digitized by Google

plura Sociarum capita Virginum, vnà cum ipsâ martyrio coronatarum.

B. VALENTIÆ *in* Edetanis *Hispaniæ* S. ANGLINÆ *Virginis, & Martyris, quæ pro fidei confessione, & castitatis honore in Diocletiani Imperatoris comprehensa conturbio, cum socijs ad martyrium peruenit. Cuius sacra pignora inuenta, ibidem honorifice reconduntur.*

C. In Cœnobio S. Dominici de CALERVEGA *in Hispania Depositio Sacrorum pignorum* S. OROPHRIGIÆ *Martyris, quæ vna cum alijs Virginibus pedisequis* S. Vrsulæ *martyrium compleuit, & Corpus ministerio Angelorum illuc allatum, ibidem summa pietate seruatur.*

D. TARACONÆ *Hispaniæ in Monasterio* Pobletensi *Translatio sacrati Corporis* S. COLVMBINÆ *Virginis, quæ comes* S. Vrsulæ *in vitæ temporalis ministerio, etiam in spiritualis, & æterni gaudij merito, Martyr socia extitit, & partialis.*

E. DERTOSÆ *in Hispania Citeriori veneratio sacrarum exuuiarum,* S. CORDVLÆ *Virginis, & Martyris, quæ cùm de militia* Vrsulæ *signaretur, martyrio coronatâ cœlos ingreditur. Cuius sacra lipsana ibidẽ aduecta, honorificâ veneratione in pulchro sarcophago custodiũtur.*

F. VLYSSIPPONE *in* Lusitania *Hispaniæ* Depositio *sacrati Corporis* S. AVCTÆ *Virginis, quæ* S. Vrsulæ *fidei signa consectans, cum eadem ad martyrij palmam strenua agonista cucurrit. Cuius glebæ Vlyssiponam translatæ ibidem requiescunt.*

G. AVRIÆ *in* Gallæcia *Hispaniæ veneratio Corporis* S. CONSTANTIÆ *Virginis, & Martyris: quæ cum* S. Vrsula *ad martyrium accessit. Cuius sacra lipsana ibidem custodiuntur, & honorifica iubilatione coluntur.*

NOTÆ.

SANCTA VRSVLA *Virgo, & Martyr cum Sociis.*] Festum harum SS. Virginum, & Martyrum celebrat Vniuersalis Ecclesia Catholica hoc die, vt notatur in *Romano Martyrologio*, & cæteris tam antiquis, quàm recentioribus, de quo non est ambigendum. At quia harum SS. Virginum, & Martyrum *Corpora* in variis *Hispaniæ* Ecclesiis aliquot custodiuntur, & venerantur, ideò hîc junctim earum memorias repetere visum fuit, vnà cùm Ecclesiis vrbium nostræ *Martyrologia.*

prouinciæ, quibus honorifice requieſcunt. Et quia in primis omnium earum ACTA ſubjicere conuenit, ideo illa carmine ex *Baptiſta Mantuano* ſubiungere non grauabimur.

ACTA S. VRSVLÆ, ET XI. MILLE VIRGINVM & Martyrum Colonienſium ex Baptiſta Mantuano.

Britannia, nunc Anglia, an ab Angulo, an ab Angela Regina.

INSVLA *ab antiquis, quæ dicta* Britannia, *nunc eſt* Anglia; *vel quoniam terris auulſa, videtur*
Angelus extremi latitans in finibus Orbis:
Vel quoniam Regina locis regnauit in illis
Angela, quæ ſignis illuc victricibus egit

Britones qui?

Saxonas, & fecit pulſis noua Regna Britannis.
Tunc gens pulſa ſuis laribus cum nomine priſco
Tranſijt ad Gallos, ſeditque in littore magni
Occeani primis non longe finibus. Hi ſunt
Britones; ex quorum Regali ſanguine Virgo

Vrſula Virginis origo.

Vrſula *proceßit, Mauro generata parente.*
His etenim Rex Maurus erat: ſed & Anglia Regem
Paulò mox habuit Chriſti cultoribus hoſtem.
Hic ſobolem Mauri quòd præſtantißima forma
Ac virtute foret, nato cupiebat, & acta
Poſt diuturna tulit Deus hæc in fœdera Reges.

Comitatus puellarum.

Vrſula *chriſtigenis prognata parentibus, ante-*
Quam ſubeat thalamos, iungat ſibi mille puellas,
Atque Decem, comites præſtanti corpore, & vna
Quæque decem comitum veniat comitata phalange
Mille puellarum, cum talibus Vrſula caſtris
Virgineam ducat tota trieteride vitam.
Interea iuuenis Chriſtum doceatur; & vnda
Diluat antiquas labes cultumque Deorum.

Strenuitas eius.

Vrſula *virgineis igitur ſtipata cateruis*
Aßiduis operam ludis impendit; & omnes
Prouocat ad Phrygiæ ſocias certamina Troiæ,
Strenuaque aſſumptis imitatur Amazones armis:
Mens erat has ſecum comites ad limina Romæ
Ducere, & hanc alto ſeruabat pectore curam.
Aſt vbi iam Chriſti cunctis infudit odorem
Virginibus, ſummo venit Paranymphus olympo,

Angelus prædicit agonem.

Qui docuit, fecitque viæ cognoſcere caſus,
Et mortis genus, atque locum. Tunc claſſe paratâ

Conſ

Conſcendère maris fluctus, & in oſtia Rheni
Nauibus immiſsis, Agrippæ mœnia poſtquam
Intrauêre, via reliquum pede carpere viſum eſt.
Rhenus enim rapidum voluens ex Alpibus amnem
Præcipitat curſus verſum Occeanitidis vndas;
Et labor aduerſo nimis eſt grauis ire fluento, *Romam proficiſcitur.*
Quot proceres, claraque nurus ſpectacula viſum
Hæc venêre loqui longum: vix agmina campi,
Paſcere vix vrbes poterant. Saturnia tandem
Iam pedibus tenera feſsis in regna puellæ
Per Venetos, per Flaminios venêre per Vmbros.
Dixiſſent veneres hæc vnà caſtra Dianam
Omnibus è ſyluis Nymphas egiſſe, ſuiſque
Virginibus cinctam patrij iuga quærere Cynthi,
Buſta antiqua patrûm celebri Templa inclyta famâ
Inuiſere: nihil prætermiſere quod intra *Loca ſancta viſitat.*
Mœnia religio Chriſti inſigniuit, & extra
Mille habuit paries omnis: mille omnis imago;
Oſcula mille ſolum, proſternabantur ad omnes
Cum gemitu, & lachrymis, & ſingultibus Aras.
Tam pia nunquam alias vidit ſpectacula Roma.
Cyriacus qui ſummus erat, ſic fama, Sacerdos
Pontificis curam, maieſtatemque relinquens,
Cœtibus his tantis ſe ſe coniunxit, & inter
Virgineas acies ductor, Germanica tandem
Per iuga, quam primum, Rheno duce, venit ad vrbis
Mœnia Agrippinæ, ſæuo deprenſus ab Hunno eſt.
Tunc etenim patrijs egreſsi finibus Hunni
(Heu graue terrigenis, illætabile fatum!)
Deuaſtatum ibant vicos, rura, oppida, & vrbes.
Virgineas igitur turmas furialibus armis *Patriam reuertitur.*
Adgreſsi laniant: ſicut ieiunia paſſus
Longa greges vrſus, Lybicique armenta Leones
Dilaniare ſolent, adeò genus illud acerbum eſt.
Armigero tandem furioſus in agmine Princeps *Coronatur cum ſociis*
Vrſulæ *in innocuum, quia nec deponere Chriſtum,*
Nec Venerem ſancto voluit præferre pudori,
Eiulans pectus contracto ſpicula cornu
Formoſam formoſo animam de corpore ſoluit.
Cordula *in hoc tanto fertur latuiſſe tumultu,*

Nec ſocias comitata fuit; ſed luce ſequenti
E latebris veniens ſtrictos ſe miſit in enſes,
Et ſubito aſſumptis cœlo ſe ſe intulit alis.

Harum SS. Virginum, & Martyrum res geſtas plurimi proſequuntur Scriptores, qui earum agonem ab Hæreticorum ineptijs, & latratibus vindicant, de quo videndus Cæſar Baronius in *Not. ad Martyrolog. Roman. h. d. lit. B. fol.* 651. & in *Annal. Eccleſ. Tom.* 4. *Ann.* 383. *n.* 3. *& ſeqq* & Iacobus Gretſerus de *Feſt Chriſtian. lib.* 2. *c.* 8. *fol.* 337. Sed quia tantum ad Noſtram *Hiſpaniam* attinet, elucidatio quorundam Sacrorum Corporum, & Reliquiarum inſignium, quas Noſtra hæc *Hiſpanica* regio in ſuis Eccleſijs obtinet, & veneratur, ideo, alijs omiſſis ad intentum pergere decernimus. Et in primis de CAPITE integro S. VRSVLÆ cęterarum Virginum anteſignanæ, quod poſſidet *Cœnobium Vallis-Venariæ* Ordinis Benedictini in *Hiſpania* vt euidentibus miraculorum prodigijs probat F. Gregorius Brauo de Sotomayor *Hiſtor. Vallis-Venar. 1. p. c.* 7. *fol.* 37. *col.* 2. & Nos ſupra hoc *Tom.* 5. *Die VIII. Septembr.* in Catalogo Reliquiarum quem ibidem affiximus, De quo en Carmen ab erudito in huius rei veritatem editum.

S. Vrſulæ Caput in Cœnobio Vallis-Venariæ.

Martia barbaricas vicere quod agmina turmas,
Hoc ducis exemplum nobile fortis agit.
Vrſula *qualis eras, quantum virtutis habebas?*
Quæ poteras ſocias ſic animare tuas?
Vrſula *tot palmas referes, tot ſola triumphos,*
Quot ſociæ palmas promeruere tuæ.
Mortua ſed palmis referes, nam Valle-Venarum
Plurima cum ſemper prodigioſa facis;
En Caput *ecce tuum dum ſordida tangere curat*
Tunc manus, en ſubito clamat & vltro Caput.

B. S. ANGLINA, *Virgo, & Martyr.*] Iſta non ex Sociabus *S. Vrſulæ*, Cuius *Corpus* apud *Valentiam Hiſpaniæ* in *Edetanis* recolitur, ſed Virgo & Martyr *Hiſpana* de qua Luitprandus in *Chron. Ann.* 960. hoc ſerie, *Celebris eſt in* Edetanis *memoria* S. ANGLINÆ, *quæ cum alijs martyrium paſſa eſt Valentiæ*, XXI. Octobris *in perſecutione Diocletiani.* Sequitur Iulianus Toletanus in *Chron. n.* 85. his verbis *Sub hæc tempora martyrium* Valentiæ *in Edetanis* S. ANGLINÆ, *& aliarum eius martyrio ſociarum, quæ pro confeſſione fidei viriliter triumphauerunt. Harum annua celebritas eſt* Valentiæ XXI. Octobris. *Huius S. Virginis ſacra pignora inuenta ſunt* III. Kalend. Maij- *Anno* M. D. LXXXVIII. vt teſtatur F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 62. & D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprand. Anno* 960. *fol.* 244. qui ex relatione *F. Vincentij Iuſtiniani Antiſtij* Ordinis Prædicatorum alumni, ſequentia refert verba: *Anno à Chriſti ortu* M. D. LXXXVIII. *Tertio Kalend. Maij, quo die triumphus* D. Petri Martyris *celebratur, paullo antequam Summum ſacrum ſolemni ritu inchoaretur in Cœnobio Prædicatorum* Valentiæ, *cum pictam tabulam vetuſtiorem reuellerent Opifices è Capitulo* (*quod eſt ſepulchrum antiquæ nobilitatis familiæ* Baylorum) *vt eodem loco ſtatuerent Imaginem* Deiparæ Virginis *ſub inuocatione* SPEI. *quæ olim fuerat ſereniſſimorum Regum* Alfonſi V. *&* Ioannis II. *Ecce latens Sacellum affabrè & antiqua arte confectum, quaſi Græcum armariolum, & intus arcam, in cuius fronte apparet, ab eodem (vt videtur) artifice, qui veterem tabulam pinxerat, vinis expreſſa coloribus Diua quædam innixa genibus, cui lictor prætendens gladium, lata ſententia Iudicis, caput abſcindit, atque eam tres aliæ Diuæ conſectantur, quaſi eiuſdem ſociæ, comiteſque martyrij. Porro arca aperta coram nonnullis Patribus,*

S. Anglinæ Corpus in vrbe Valentia Edetanorum.

Inuentionis Corporis relatio.

Digitized by Google

bus, qui illico latomis, atque tignarijs affuerunt, puluinarium integumentum apparuit, & intra ipſum aliud integumentum eiuſdem materiæ, paullo quidem deterioris, intime denique complura oſſa reperta ſunt, & mantile, & chartaceum inuolucrum aromatum vel alterius nobis incognitæ rei. Conſpectis oſſibus, profectò ſacrum quidpiam eſſe omnes vno ore dixerunt: ſed tamen adhuc cuius eſſent Reliquiæ ignorabant, donec reponendis oſſibus intra puluinarium integumentum, latomus vnus forte deprehendit ſchedulam vetuſtiſſimam, quæ eſſe illius Diuæ ANGLINÆ *corpus hoc modo teſtatur:* COR⁹. SCE. ANGLINE. *Mox obſeruata ſunt ſub Sacello ad vtrumque latus candelarum, & cereorum antiqua veſtigia.* Alia denique proſequitur relatio *Antiſtij*, quæ apud *Tamayo* videre poterit eruditus.

S. OROPHRIGIA *Virgo, & Martyr.*] Sociam hanc fuiſſe *S. Vrſulæ* proclamat F. Ioannes Maricta in *Hiſtor SS. Hiſp. lib.* 4. *c.* 58. *fol.* 109. *col.* 4. his verbis: GALERVEGA *Oppidum diœceſis* Vxamenſis, *P.N. Dominici patriain Conuentu eius Ordinis Sanctimonialium adſeruatur ſacrum* Corpus S. OROPHRIGIÆ *Virginis, & Martyris, eiuſque officium peragitur poſt* SS. Vrſulæ, *& Sociarum feſtum, & in Matutinalibus Lectionibus aſſeritur eam fuiſſe martyrio coronatam vna cum* SS. Vrſula, *& Sociabus, poſt cuius agonem* Corpus *intra arcam immiſſum per maris vndas demiſere, vt Deo duce ad portum peruenirent fidelium, pro vt accidit, & in fronte arcæ hæc verba calata:* EGO SVM OROPHRIGIA HISPANA, QVÆ VNA CVM XI. MILLE VIRGINIBVS MARTYRIVM PERTVLI. Quis ſacra pignora in hoc Cœnobium tranſtulit, me latet. Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. Die XXII. Octobr. fol.* 413. licet in eius relatione perperam *apud Calagurium* pro CALERVEGA legatur, etiam huius Virginis meminit. C.

S. COLVMBINA *Virgo, & Martyr.*] Altera ex Sociabus *S. Vrſulæ*, cum qua apud Coloniam paſſa dicitur; ſic Philippus Ferrarius in *General. Catalog. SS. h. d fol.* 412. his verbis: POBLETI *in Hiſpania* S. COLVMBINÆ *Virginis, & Martyris.* Conueniunt Tabulæ Eccleſiæ *Pobletenſis*, & Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon lib.* 1. *fol.* 97. *col.* 2. vbi legitur, quantis Deus populos illos circumiacentes quotannis ditet beneficijs, interuentione huius S. Virginis, pluuiam tribuens illis congruentem. D.

S. CORDVLA *Virgo, & Martyr.*] Hæc etiam ex numero Sociarum *S. Vrſulæ* reputatur, cuius Corpus apud *Derthoſam Cathalonia.* vt Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 98. fatetur licet Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. fol.* 413. CORDVLA ſcripſerit pro CANDIDAM. Hæc, dum cæteræ ſociæ coronabantur, latitans, eo die palmam amiſit, ſed Dei nutu reuerſa dixit. E.

Degeneres animos timor arguit: heu mihi! tales
Heſterna fateor luce fuiſſe meos.
Sola triumphali priuabere, Virgo corona?
Et ſociæ palmas tot rapuere tuæ?
Tam leuis eſt Sponſi tibi gloria? tamque pudoris?
Pro ſacra vt fugias virginitate necem?
Addite de veſtro mihi robore robur amicæ:
Quas ſibi virgineus tam bene iunxit amor.
Dixit; & hoſtiles properans incurrit in enſes,
Quam citus & curſus, tam cita palma fuit.

S. AVCTA *Virgo. & Martyr*] Eam fuiſſe ex Societate *S. Vrſulæ* probat Eduardus Nunius in *Deſcript. Portugall. c.* 77. *fol.* 116. aſſerens eius ſacrum Corpus è Colonia tranſlatum fuiſſe Die XVII. *Septembris*, Anno M. D. XVII. petente Regina *Eleonora Ioannis* II. vxore, & in *Vlyſipponam* aduectum, & in Cœnobio Sanctimonialium Matris Dei collocatum, & conditum. F.

G. S. CONSTANTIA *Virgo, & Martyr.*] Etiam apud *Aurium*, hodie *Orenſe* in *Gallecia* extare aliud ſacram *Corpus* Sociarum *S. Vrſulæ*, ex Tabulis Eccleſiæ *Aurienſis* affirmat idem, Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. General. h. d. fol.* 412. his verbis: AVRIÆ *in* Gallecia *Sanctæ* CONSTANTIÆ *virginis & Martyris.* Hinc ediſces quod apud *Hiſpanos* innumera cuſtodiuntur capita, oſſa, tibiæ, & alia ſacra lipſana harum ſanctarum Virginum, quorum enumerare Eccleſias, Eremitoria, & alia loca, quibus venerantur, prolixum, & pene impoſſibile eſſet, ideo tantum corporum earum meminimus.

VNDECIMO
Kal. Nouembris.
DIES XXII.

A. Celebris eſt in HISPANIA *memoria* S. PHILIPPI PHILOTEI, *Areuatum Præſidis apud Hiſpanos, qui* S. Paulo *Apoſtolo Noſtras aduentante, ab eo conuerſus, eiuſque Diſcipulus factus, Romam cum Apoſtolo proficiſcitur, vbi eiuſdem, &* Petri *Apoſtolorum Principis martyrio interfuit; poſtmodum* Mediolanum *adiens corpora SS.* Geruaſij, *&* Protaſij *Martyrum ſepeliuit; inde Romam reuerſus à* B. Clemente *Epiſcopus ordinatus Occidentem exlegatur, cuius muneris onera ſubiens,* Gallos, *&* Hiſpanos *luſtrauit, earum Prouinciarum vrbes inuiſit, pòſt Vir egregius, & Seruus fidelis in gaudium intrauit Domini ſui.*

B. TOLETI *in Carpetania Hiſpaniæ* S. MELANTII *ipſius vrbis Epiſcopi, qui cum primò à* B. Stephano *Pont. Max. ad* Rothomagenſes *in* Gallia *Epiſcopus ordinatus dirigeretur, cuius officij munera diligenter exercuit,* Athenas *demigrans,* Toletum *peruenit, cuius Eccleſiæ creatus Antiſtes per aliquot temporis gregem ſalutaribus pauit inſtitutis: aſt* Rothomagum *reuerſus, glorioſo fine quieuit.*

C. EMERITÆ *Auguſtæ in* Luſitania *Hiſpaniæ* S. NVNCTI *Eremitæ, & Martyris, qui à barbaris occiſus, æternam eſt adeptus felicitatem; & eius proditores à damonibus obſeſſi, pœnas facinoris perſoluerunt æternas.*

HISPANIÆ

Digitized by Google

D. HISPANIÆ *natalis* SS. NVNILONIS, *&* ALODIÆ *Virginum. & Martyrum, quæ propter fidem, & caſtitatem comprehenſæ, & martyrij lauream, & virginitatis palmam victrici ſtrenuitate meruerunt.*

NOTÆ.

SANCTVS PHILIPPVS PHILOTEVS *Apoſtolorum Diſcipulus, Epiſcopus, & Confeſſor.*] Diem tranſitus huius Sanctiſſimi Præſulis conſignat Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann. 93. num. 27. fol. 16.* hac ſerie: PHILIPPVS *cognomento* PHILOTHEVS, *quem Laminij in Hiſpania conuertit* S. Paulus *eiuſque reditum Romam comitatus eſt, à* S. Clemente *Papa Legatus Sedis Apoſtolicæ mittitur in* Hiſpaniam; *prædicat* Toleti; *Sedem, inquam, totius Hiſpaniæ Primatem, iam ibi collocatam, confirmat; totam* Carpetaniam, *& maiorem* Hiſpaniæ *partem viſitat; nec multo poſt quieſcit in pace; moriturque* Laminij, *& ibidem honorifice ſepelitur, celebraturque* XI. *Kalendas Nouembris.* Sic legendum, licet perperam in editis ſcribatur: X. *Kalendas Nouembris*: nam ibidem numerus extitit vitiatus, vt ex *Epitaphio* S. Epiſcopo conſcripto, cuius partem dedimus ſupr. *Tom. 3. Die XIX. Iun. lit. A. fol.* 548. liquet, huius tenoris. *Dies obitus conſignatur.*

Me Mediolanum *genuit, me inſtruxit* Athenæ
Gallia *me patrem noſcit*, Ibera *ſophum.*
Hanc Ter luſtraui, primum cùm agmina plebis
Direxi Rector, dulcis Areua, *tuæ.*
Hincque Leonis *poſt veſtigia ſacra ſequutus,*
Gerraſio comite, Martyre poſtque meo
Denique Clementi mandata huc ſancta Magiſtri
Obediens, noſter vrbes amanat amor.
Tuncque Tolete *tuæ firmauit munera Sedis,*
Quâ Chriſtum ſemper hoſtia ſancta placet.
Poſtea me Populus cognouit ſæpe Magiſtrum
Sacratæ legis, quæ viret vſque diu.
Tum Mediolani *ſacros conſpicere duxi*
Propitios Lares, quos veneratur amor.
Hinc Dies Vndecimus, *mihi lætus, noſtra* Kalendæ
Menſe Nouembris *erat, grandia buſta parat.*
Gratulor Hiſpanis, Galliſque *& gratulor, Orbi*
Catholico grates ſoluere amore cogor.

Proculdubio error ineſt in Aduerſarijs Iuliani Toletani *n. 202. fol. 45.* vbi ſibi contrarius Noſtrum *Philippum Philotheum* confundere nititur cum *Philippo* Epiſcopo *Firmano*, de quo Martyrologium Romanum *h. d. fol. 654.* & Philippus Ferrarius in *Catalog. SS. Ital. fol. 662.* dùm hæc verba profert: PHILIPPVS *cognomento* PHILOTHEVS *Legatus Clementis Papæ miſſus ad* Hiſpanias, *obito mu-* *An idem ac Epiſcopus Firmanus.*

pere

Digitized by Google

nere suo, redjt in Italiam. In Piceno Firmi *ciuitate Episcopali, munere laudabiliter functus* XXII. Octobris *Martyrio coronatur, sub Adriano. At cùm in Chronico* dicat hunc S. Præsulem *Laminij* supremum diem egisse, & placida dormitione quieuisse, nequaquam conuentio adesse poterit inter hæc verba discrepantia, maxime stante opinione *Flauij Dextri*, qui prorsus hanc opinationem Iuliani diluit in *Chron. Ann.* 91. *n.* 6. his verbis: PHILIPPVS *cognomento* PHILOTHEVS, *qui prius corpora SS. Martyrum Gerualij, & Protasij ciuium suorum* Mediolanensium, *Mediolani sepelierat, conuersusque in Campo* Laminitano *à S. Paulo, illum sequutus adhæsit Clementi, à quo Legatus missus in* Hispanias *Toleti, Barcinone, Cæsaraugustæ, Hispali, Valentiæ, & in multis alijs vrbibus prædicat.* Et S. Braulionis sententiâ in *Addition. ad Chron. Maxim. n.* 29. *fol.* 7. apud Biuar. vbi ista legimus: *Memoria celebris habetur in Gallia, & in Hispania Sancti* PHILIPPI, *quem præmisit S. Clemens ante Eugenium in Hispanias, & Gallias Venit Rothomagum cum Leone Episcopo Rothomagensi, postea verò Vasconensi, & Gerualio. Prædicat in Gallia, Cantabria, Vasconibus, & per Hispanias. Dictus est cognomento* PHILOTHEVS, *qui Prouinciam* Areuacum *sub Nerone Ethnicus in* Hispania *gubernauit. Hic* S. PHILIPPVS, *qui Diaconus erat, comesque Leonis, reuersus Romam adhuc viuente Petro, Anno* LXVII. *interfuit eius, Paulique martyrio. Sequutus est Clementem, vt Magistrum, ab illo effectus est Episcopus, & postea missus est Legatus in Hispanias.* Ex quorum verbis nihil de *Firmano* Episcopatu, nec de martyrio suggeres: quare tenendum est, lulianum in *Aduersarijs* illud adnotasse, sed postmodum intellecta veritate id ipsum respuisse, & certum in *Chronico* scripsisse, vt & notauit erudite Gentilis meus D. Thomas Tamayo in *Veritat. Dextr. Nouitat.* 2 *fol.* 87. *& seq.* His accedit nam ACTA Sancti PHILIPPI Episcopi *Firmani* deducta ex monumentis S. E. *Firmanæ* à Philippo Ferrario in *Catalog. SS. Ital. d. fol.* 661. nihil commune habent cum nostro PHILOTHEO, vt exipsis apparet. Quidquid sit de eo egere præter relatos Michael Syncelus in *Vit. S. Dionys.* & Ambrosius Morales *Histor. Hispan. lib.* 9. *c.* 12. licet pro PHILOTHEO scribat HIEROTHEVM. Ieronymus Roman in *Republic. Christian. lib.* 1. *c.* 3. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom.* 1. *Cent.* 1. *c.* 26. Ioannes Mariana *Histor. Hispan. lib.* 1. *c.* 4. Ieronymus de la Higuera in *Diptych. Tolet. fol.* 579. D. Didacus Castejon de *Primat. Toletan.* 1. *p. c.* 7. *fol.* 73. D. Petrus de Roxas Comes Morensis in *Histor. Toletan.* 1. *p. lib.* 4. *c.* 23. *fol.* 338. *& c.* 26. *fol.* 350. & alij plures. Eius ACTA nullus integra compulsauit, illa breuiter coniungemus.

Negatur auctoritate Flauij Dextri.

Et S. Braulionis Episcopi Cæsaraugustani.

Et Aliorum S. Philippi Firmani Episcopi.

Scriptores.

ACTA S. PHILIPPI PHILOTHEI, Hispaniarum Legati, Episcopi, & Confessoris, ex Dextro, Braulione, & alijs Scriptor.

Origo, patria, & ciuilitas.

PHILIPPVS *cognomento* PHILOTHEVS *natione* Italus, *patriâ* Romanus, *& Ciuis* Mediolanensis *ab exordio natiuitatis suæ Gentilium Ethnicus errores amplexus, Idolorum seruituti licet nobilis, & ingenuus adhæsit. Post primas itaque infantiæ nugas, se se literarum studijs recentioribus dedit, quibus edoctus, Athenas ad maiora capessenda adolescens cupidus properauit; vbi Dionysij & aliorum magisterio vsus, Romam repedauit eruditus. Imperij habenas tunc temporis Claudius Nero regebat, qui* PHILIPPI *solertiam, & eruditionem agnoscens, illum ad* Hispanias *titulo Gubernatoris Prouinciæ* Areuacum *in finibus* Carpetaniæ *exlegauit. Quo in munere adeò prudenter se gessit, quòd prorogato termino administrationis huiusmodi sæpius à Principe, & Senatu reeligeretur. Aduenerat tunc temporis in* Hispanias *Christi Apostolus, & Gentium Prædicator* Paulus, *vt totius Regionis vrbes lustraret, Ecclesias inuiseret, & Christicolas in fide confirmaret. Qui* Laminium, *principem* Areuacum *ciuitatem ingressus, ibidem* Probum, Xantippem, *& alios ad Christi confessionem perduxit. Sed & ipsum* PHILIPPVM *vrbis, & prouinciæ Moderatorem,*

Athenas studiorum causâ properat.

Areuacum Prouinciæ Gubernator eligitur.

Digitized by Google

Moderatorem, habitis cum eo ſolemnibus de Chriſto diſputationibus, quibus Paulus victor euaſit, ad fidem conuertens, cum inter Diſcipulos ſuos, relicto munere, adſcripſit. His ſic feliciter geſtis. PHILIPPVS *Magiſtrum per cæteras* Hiſpaniæ *plagas comitatus, Romam vſque, inde* Mediolanum *properauit, vt patriam ſuam; & inibi cum* Geruaſio, *&* Protaſio *fratribus amicitiam iniens, inſignes Deo retulerunt de Gentibus exuuias. Hinc iterum Romam profectus cum Geruaſio, interfuit martyrio SS. Petri, & Pauli Apoſtolorum; poſt quorum necem adhæſit S. Clementi Papæ, qui ante adhæſerat & Leoni Rothomagenſi Epiſcopo, & per Gallias prædicauerat. Reuerſus* Mediolanum *etiam interfuit agonibus* SS. Geruaſij, *&* Protaſij, *quorum corpora in propria domo ſepeliuit, & hiſtoriam de eorum martyrio conſcripſit; quæ ſacra pignora cum actis paſſionis poſtmodum S. Ambroſius Mediolanenſis inuenit, tranſtulit, & honorifice collocauit. Igitur S. Clemens Pontifex cùm* PHILIPPI *Diſcipuli doctrinam, prudentiam, & virtutes expertus fuiſſet, eum Epiſcopum ordinauit, & Legatum Sedis Apoſtolicæ in* Hiſpanias *præfecit. Cuius ergo præcepto parens S. Præſul, munus ſibi commiſſum exactè adimplere deſiderans,* Hiſpanias *repedat, &* Toletum *nobiliſſimam vrbem ingreſſus ibidem fidem prædicat, Primatum eius Eccleſiæ, quem* S. IACOBVS *ibidem reliquerat, vt Apoſtolicus Legatus, confirmat. Inde* Hiſpalim *pergens Eccleſias Baticæ luſtrauit, fideles roborauit, & quæ conuenerat, diſpoſuit. Tandem ad Orientales* Hiſpaniæ *Prouincias repedans, vrbes Barcinonem, Cæſarauguſtam, Valentiam, & alias viſitat. Poſtremò ad* Laminium, *quo regeneratus in Spiritu Sancto fuerat, reuerſus, ibidem tranquillam, & Angelicam vitam egit. Sed ſuperueniente deinceps* Marco Marcello Eugenio, *etiam Apoſtolico Legato, & Antiſtite* Toletano, *res ſuæ Eccleſiæ idem Præſul cum viris ſanctis, & primoribus confert, præcipuè cum* S. PHILIPPO, *qui omnia ad præfatam Eccleſiam pertinentia viriliter manifeſtat. Denique iam ſenio confectus, vita ſanctitate clarus, & mirabilibus inſignis, ad repromiſſionem Sanctiſſimus Confeſſor properauit æternam,* XI. Kalend. Nouembris, C. VI. *Cuius ſacrum* Corpus *honorificè ſepultum, ibidem in magno pretio fuit; eiuſque Dies natalis eadem quâ mortuus eſt colitur, & veneratur.*

Fidem à Paulo Apoſtolo ſuſcipit.

Interfuit paſſioni SS. Geruaſij, & Protaſij.

Epiſcopus conſecratur à Clemente.

Hiſpanias luſtrat, & Laminium repedat.

Moritur.

Hactenus ACTA Beati PHILOTHEI, quorum ecphraſim ex variis Scriptoribus extraximus, in quibus aliqua veniunt illuſtranda, vt omnibus faciamus ſatis.

PRIMVM circa locum dormitionis S. Viri, quam euenisſe LAMINII indicat Iulianus Petri in *Chron. Anno* 95. *n.* 27. his verbis: *Nec multo poſt quieſcit in pace, moriturque* Laminij, *& ibidem honorifice ſepelitur.* Nec contradicit Auctor Epitaphij ſuperius recenſiti, vbi nihil de loco tranſitus, ſed tantum de Die quam fuiſſe *Vndecimam Kalendarum Nouembris* liquido conſtat.

Quo loco obierit?

SECVNDVM, Quæſtio eſt an fuerit Epiſcopus *Toletanus*, & licet nullus ex antiquioribus eum inter Præſules huius Regiæ vrbis enumeret. tamen idem Iulianus Toletanus in *Aduerſar. n.* 118. *fol.* 30. illum Antiſtitem *Toletanum* his verbis appingit: *Ex Libris Euſebij Cæſarienſis, quibus ſcripſit vitas Martyrum, Epiſcoporum, & Virginum omnium Prouinciarum,* XX. *Libris Grece, ibique ſeriem* Toletanorum *Epiſcoporum,* Lib. VII. *ab Elpidio* S. IACOBI *Maioris Diſcipulo, Epiſcopo, Iuliano, Saturnino,* PHILIPPO. *M. Marcello Eugenio, Honorato, M. Pelagio, & alijs.* Sed reuera, quamuis *Toletanam* Sedem illuſtrauit, & in ea Primatum confirmauit, vt idem Iulianus in *Chron. Ann.* 95. *n.* 27. & Auctor Epitaphij, illo carmine: *Tuncque Tolete tua firmani munera Sedis*, notarunt, nunquam infulas illius Epiſcopatus induit; maxime cum conſtet ex Flauio Dextro in *Chron. Ann.* 105. *n.* 6. *fol.* 2c 8. quod M. Marcellus Eugenius eo anno erat Epiſcopus *Toletanus*, adhuc viuente PHILOTHEO, cum quo de primatu illius Eccleſiæ diſſeruit, & non eſt credendum, PHILIPPVM tantam diœceſim dimiſiſſe.

An fuerit Pontifex Toletanus?

TERTIVM, de aduentu in Hiſpanias Legatus Sedis Apoſtolicæ à B. Clemente

Mittitur in Hiſpa-

nias Legatus à S. Clemente.

mente missus, & Episcopus ordinatus, post loca Nostrorum Scriptorum superius recensita, extat locus egregius *Methodij* Auctoris Græci, & vetustissimi, in *Vit. S. Dionys. Areopag.* à Michaële Syncelo Latinitate donatus, his clausulis: *Porro S. Clemens sub idem tempus* PHILIPPVM *quendam* Hispanis *Episcopum præfecerat, eandemque potestatem, quam ipse Diuinus Clemens à B. Petro accepit, ipsi dedit.* Conueniunt P. Biuar. ad Dextr. in *Chron. Ann.* 95. *n.* 6. *fol.* 186. D. Thom. Tamayo in *Veritat. Dextr. fol.* 31. *col.* 2. & cæteri recentiores Nostratum, cum Requena, *Histor. S. Paul.* 1. *p. c.* 9. *fol.* 62.

Topographia.

LAMINIVM. Ciuitas vetustissima *Hispaniæ* in *Arenacis*, in confinibus *Carpetaniæ*, de qua Iulianus Toletanus in *Aduersar. num.* 69. *fol.* 20. hoc scriptum reliquit: LAMINIVM *vrbem* Carpetanorum *ædificauit* Lamus, *Herculis filius, quasi Itio Lami; à verbo* ἴομαι, *ideſt, eo, quidam dictum putant.* Est *nimis antiquum Oppidum, quondam Romanorum Municipium, à Mauris dirutum.* Iuliani placitum sequuntur Alfonsus de Requena *Histor. Aduent. S. Paul. in Hispan. d.* 1. *p. c.* 9. *fol.* 94. D. Petrus de Roxas Comes Morensis *Histor. Toletan. d.* 1. *p. lib.* 6. *c.* 26. *fol.* 351. & alij, qui asserunt, hodie MONTIEL nuncupari.

Conditer vrbis.

B. S. MELANTIVS *Rhotomagensis in Gallia, & Toletanus in Hispania Episcopus.*] Huius S. Præsulis memoria adeo celebris apud Nostros & Gallos scriptores inuenitur, vt difficile videatur eorum elogia in vnum colligere; ideo relatione nominum contentus, ad res gestas breuiter perueniemus. Vnum hîc notandum duximus, scilicet, quod quem Nostri MELANTIVM, Galli MELANIVM nuncupant, esto quod vnus & idem fuerit, vt inferius probabimus. Eius itaque nomen in Tabulis scriptum Ecclesiasticis reliquit Vsuardus *h. d. fol.* 178. à quo Cardinalis Baronius in *Martyrolog. Roman. fol.* 654. *lit. H.* hoc elogio. *Rhotomagi S.* MELANII, *Episcopi qui à S. Stephano Papa ordinatus, illuc ad prædicandum Euangelium missus est.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 173. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 227. Constantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 147. Andreas Saussay in *Gallican. Tom.* 2. *fol.* 767. De eo Flauius Dexter in *Chron. Ann.* 286. *n.* 2. *Ann.* 300. *n.* 5. *Comment.* 1. *Ann.* 310. *n.* 3. Luitprandus in *Aduersar. n.* 10. Iulianus Toletanus in *Chron. Ann.* 281. *n.* 114. *fol.* 33. *& n.* 115. *& Ann.* 300. *n.* 134. *fol.* 36. & in *Aduersar. n.* 45. *fol.* 12. *& n.* 279. *&* 280. *fol.* 63. *& n.* 490. *fol.* 115. Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 93. Bellouacensis in *Histor. lib.* 11. *c.* 74. D. Garsias de Loaysa in *Decret. Gundemar. fol.* 268. D. Franciscus Padilla in *Catalog. Episcop. Toletan. Tom.* 2. *verb. Toletum. fol.* 384. Stephanus Garibay in *Compend. Histor. lib.* 11. *c.* 18. Ioannes Marieta in *Topograph. SS. Hispan. verb.* Toledo. *fol.* 44. *col.* 2. Alfonsus de Alcozer *Histor. Tolet. lib.* 2. *c.* 3. M. Rus-Puerta *Histor. Giennens.* 1. *p. Secul.* 4. *c.* 3. D. Petrus Salazar de Mendoza in *Vit. Cardinal. fol.* 10. Fernandus Camargo in *Chronolog. SS. Hispan. Ann.* 300. *fol.* 56. P. Ieronymus de la Higuera in *Diptyc. Toletan. n.* 58. *fol.* 562. P. Michaël Fernandez *Histor. S. Leocad. c.* 2. *fol.* 35. D. Didacus Castellon de *Primat. Toletan.* 1. *p. c.* 8. §. 2. *fol.* 301. Michaël de Erze de *Aduent. S. Iacob.* 1. *p. Tom.* 2. *c.* 7. *& Tom.* 4. *c.* 3. P. Antonius 4. Quintana-Dueñas *Histor. SS. Toletan. secul.* 4 §. 1. *fol.* 227. Rodericus Caro ad *Dextr. Ann.* 286. *lit. E. fol.* 95. *col.* 2. F. Franciscus Biuar in *Commentar. ad Dextr. Ann.* 286. *n.* 2. *fol.* 303. & *Ann.* 300. *n.* 5. *Comment.* 1. *fol.* 319. *& Ann.* 310. *n.* 3. *fol.* 371. D. Petrus de Roxas Comes Morensis *Hist. Toletan.* 1. *p. lib.* 6. *c.* 5. *fol.* 466. *& c.* 11. *fol.* 487. *& c* 12. *fol.* 494. *&* 495. *& c.* 18. *fol.* 516. *&* 519. *& c.* 19. *fol.* 521. P. Higuera in *Histor. MS. Tolet. Tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 16. *fol.* 273. Eius ACTA ex omnibus superius recensitis, damus.

Diuersè nuncupatur à Gallis.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. MELANTII EPISCOPI RHOTOMAGENSIS *in Gallia, & Toletani in Hispania, ex Variis Scriptoribus.*

Origo.

MELANTIVS, *seu vt alijs* MELANIVS, *ortu* Britannus, *cum Roma patriæ tributum soluturus veniſſet*, Stephanum *Pontificem, indeque*

Martyrem

Martyrem de Redemptoris aduentu, & peracta per eum in Crucem *salute fideque, & spe Christiana, differentem audiens, diuina illustratus gratia, baptismum ab ipso poposcit, & suscepit. Quo itaque animatus S. Pontifici adhaesit perfectæ vitæ cupidus, vt posthabitâ seculi gloria, omnia, quæ habebat, etiam arma, quibus militare cœperat, vendiderit, pretiumque Christi pauperibus erogarit. Sic igitur expeditus à nexibus seculi, totusque Christo deditus, in Cleri ordinem à Sanctissimo illo Pontifice ascitus, ettamque ad sacerdotium gradatim promotus, est. Cum autem quadam die Summus Antistes sacris operam daret,* MELANTIVS*que Presbyter ipsi adsisteret; peracta diuina litatione, destinatus cælo Nuntius à parte dextra Altaris vtriusque parens obtutibus, virgam Pastoralem* MELANTIO *porrexit, sicque eum affatus est.* Accipe virgam Pastoralem, in qua reges Rhotomagensis populum ciuitatis, quæ sita est in Celticæ Galliæ finibus, aliasque alibi vrbes, quas tibi præparauit Dominus ab æterno. *Cuius diuinæ visionis conscius Pontifex, mox* MELANTIVM *creditum ad munus direxit, Episcopali benedictione praditum. Sicque Roma abiens nouus Moses cum cælesti virga in* Galliam *iter festinus arripuit. Tum Christi gloriæ, ac gratiæ cooperator mirificus, dum Antistiodori in transitu versaret, hominem, qui casu bipenni sibi pedem in duas partes diuiserat, mystici baculi tactu, protinus sanauit: non sine spectantium stupore, & diuinæ prædicationis, quam signo præmunierat, efficacia. Hinc tamen digressus, ne Spiritus-Sancti missioni moram necteret,* Rhotomagum *recta contendit, vbi diuinum opus aggressus, Christi nomen incolis feliciter cœpit prædicare; tanta cum vi sermonis, & signorum magnificentia, quam admirabilis augebat vitæ sanctitas, vt breui dierum cursu, omnem pene Ciuitatem in fidei obsequium traduxerit. Maxime ex quo die, cum Populus falso cuidam Numini, nefando sacrificio incumberet. superueniens* MELANTIVS, *igne cælesti æstuans acriter insanam turbam de cæcitate arguit, quæ stipidem, saxumque pro Deo coleret: simulachrumque, Christi nomine inuocato, ac efformato Crucis signo triumphali, illico deturbauit, atque solo verbo, in omnium conspectu, in minutas partes dissoluit. Attonitus hoc spectaculo Populus, monenti aurem præbuit, vera diuinitatis agnitionem, & spem immortalis vitæ, ex ipsius immaculato cultu adnuntianti. Ingenti igitur ciuium multitudine fidei dogmatibus imbuta, sacroque tincta lauacro, ibidem vbi Dæmonem extruderat, Christo Seruatori* MELANTIVS *primum trophæum erexit, condita Ecclesia sub suprema Trinitatis inuocatione. In qua conuocatum qualibet die Dominica fidelem Populum, in diuino cultu erudiebat, sacrificium incruentum offerebat, ac salutis subsidia omnibus impartiebatur suis. At cum gregi Christi in dies numerosa fieret accessio, externique negotiatores, etiam diuino verbo se audientes præberent, in eorum gratiam aliam S. Antistes sacram Ædem in Insula (quo locus sacro conuentui opportunior esset) construxit: cui* S. Clementis *indidit nuncupationem. Tertiam etiam superaddidit, vt confluentium ad Christi signa ardori satisfaceret, quam S. Virgini Deiparæ veneration sacrauit, in qua, & Presbyterio constituto, Episcopalis Sedis primordia iniit. Denique cum annis plerisque Apostolico muneri institisset, animarumque myriades Christo, verbi salutaris semine, B. Vir peperisset, Spiritus-Sancti reuelatione permotus, Athenas perrexit, vbi obito munere ad quod diuinitus peragendum protractus fuerat, cum* S. Sixto *postea Romano Pontifice, & alijs fidelibus,* Hispanias *properauit,* Toletumque *deuenit, ibidemque propter eius famam Sanctitatis, & doctrinæ à* B. Paulato *Antistite* Toletano *benigne. & honorifice susceptus, deinceps omnem illi opem præstare constituit. Sic* S. MELANTII *virtutum, & literarum insignia mox animos* Toletanorum *arripuere, & omnium, qui eum audiebant, viscera præoccupabant, vt è viuis sublato* Pomponio Paulato *Toletanæ Sedis Pontifice, protinus S. Virum ad muneris illius fastigium eueherent Patriarchale. Onere igitur suscepto, Ecclesia*

Baptismus.

Ordo.

Episcopatus.

Miracula.

Rhotomagi prædicat.

Simulachrum destruit.

Templum SSS. Trinitati extruit.

Aliud in Insula S. Clementi erexit.

Athenis Toletum properat.

Fit Pontifex Toletanus.

Concilium Illiberitanum congregat.

Opera eius facta Toleti.

Rhotomagum repedat.

Moritur.

Sepultura & cultus.

suæ regimen incipiens, prout illi eius sanctitudo, zelus, & prudentia dictauit, quibus ad virtutum manipulos colligendos, omnes sui districtus direxit homopolos, maximis insudabat curis, ne Daciani, qui tunc temporis per Hispanias *virus suæ crudelitatis aduersus Christi asseclas euomebat, temeritas suas oues crudeli ferocitate subuerteret. Hinc speciali studio omnes Ecclesiarum Præsules* Hispanici *Orbis ad Concilium ineundum per literas sollicitauit, vt damna, quibus per ipsius Daciani persecutionem fides Catholica afflictabatur, extinguerentur. Hinc apud* Illiberim *Baticæ Concilium contractum est, cui ipse* MELANTIVS *cum alijs Præsulibus interfuit, vbi omnia quæ potuerunt decreta, ad corroborationem fidelium, Ecclesiarum fulcimina, & fidei robur, stabilita noscuntur. Hinc Gentilium rabies, Daciani furor, & Imperatorum ferocitas aduersus illius Concilij Patres, & Ecclesiarum Magistros, quos adeò Ethnicorum crudelitas opprimere cæpit, vt fere nullus sine carcere, nullus sine cruciamine, & nullus absque minis excluderetur. Tunc* MELANTIVS *Noster titulum eximij* Confessoris *promeruit. Posthæc Sanctus ipse Pontifex ad sedem suam* Toletanam *reuersus Concilij Canones mirabiliter stabiliuit, Templum in honorem Christi Domini, eiusque* Immaculatæ Matris *construxit,* S. Leocadiæ Toletanæ, *quam in carcere roborauit, interfuit martyrio, cuiusque corpus honorifice tumulauit. Quinque annos itaque S. Antistes post Concilium* Illiberitanum, *Toletanam cùm rexisset Ecclesiam, eoque tempore Gentilium furor Ecclesiam Patriarchalem solo æquaret,* Rhotomagum, *electo suæ Sedis Vicario Natali, postea Episcopo Toletano, repedare constituit, quam vt intrauit, à fidelibus gratanter susceptus est. Hic vt primæ sponsæ de gestis rebus in fidei obsequium retulit, & omnia quæ perpessus fuerat suis ciuibus manifestauit. Tandem post aliquot tempus, iam Dominicæ militiæ veteranus, donatiuum à cœlesti Imperatore, cui strenue, diuque magna cum gloria seruierat, meritis condignum, percepit,* XI. Kalend. Nouembris, *Anno Domini* CCC. X. *Cuius* Corpus *in suburbio cumulatum est, in crypta, cui deinde* S. Geruasij *Ecclesia superposita fuit, digno scilicet Mausoleo. Ex quo tamen furente Danorum exitiali exercitu, interiorem in* Galliam *delatum sacrum eius* CORPVS, *apud* Pontæsiam Castrum *reconditum est, vbi etiamnum magna cum nominis celebritate in suæ appellationis Basilica quiescit, quam splendor diuinæ virtutis, tanti Athletæ memoriam illustrantis iam olim felicius excitauit.*

En ACTA quæ ex Nostris, & Gallis Scriptoribus potuimus elicere. Quorum ecphrasis, quatenus ad peregrinationis relationem *Rhotomago Athenas*, aduentum in *Hispaniam*, Pontificatum *Toletanum*, Congregationem Concilij *Illiberitani*, & cætera superius recensita, vsque ad reditum *Toleto Rhotomagum*, à Nobis probanda est; Nam alia in ACTIS posita abs Andrea Saussayo, Roberto, Baronio, & alijs Exteris Scriptoribus pete.

Aduentus in Hispaniam, Sede Toletana, & alia probantur.

OMNIA igitur à Nobis recensita protulit Luitprandus *Aduersar. n.* 10. *fol.* 460. apud Ramir, hac serie: MELANTIVS, *vel* MELANIVS *natus in maiori* Britannia, *venit* Romam, *& à* S. Stephano *missus* Rothomagum, *ibi aliquantulum temporis Episcopale munus exercuit: pòst, nescio quâ causâ, venit* Athenas, *& cum* Sixto *Pontifice venit* Toletum, *vbi successit in Episcopali sede* Palmatio, *vel* Paulato. *Interfuit Concilio* Illiberitano; *pòst Anno* CCC. V. *venit* Rothomagum, *& in* CCC. X. *sanctissime mortuus est, ibique sepultus* XI. *Kalend. Nouembris.* Eadem referuntur in Epitaphio S. Præsulis MS. apud me, in quo Auctor fere totam seriem Actorum enumerat, hoc Epigrammate.

Hacque MELANTIVS *amplâ condor in arcula, quem iam*
Pontificem Gallus *me vidit, atque* Tagus.
Est Genitor mihi procedens de germine Britto,

Qui

Digitized by Google

Qui noſtros duxit Ethnicus inde mores.
Poſtea ſed Romam *tendens, diuina recepi*
A Sancto Stephano *dogmata cuncta Dei.*
Jnde Rothomagum *perluſtrans, Praſulis onus*
Suſtinui, Chriſto plurima corda parans.
Spiritus at poſthæc Sanctus mihi duxit Athenas,
Quâ ſocius Sixti, *vltro redire cogor.*
Mœnia ſacra tamen luſtrauimus alta Toleti,
In quibus innumera percipimuſque bona.
Denique Pontificis baculum mihi præbuit vrbis
Iſtius & Clerus, quem fidus ipſe rego.
Magnum Concilium indixi, quo barbara Romæ
Dogmata reſtinxi; ſacraque noſtra beans.
Pòſt que Rothomagum *repedaui, lumine Chriſti*
Imbutus, Chriſto viſcera noſtra dedens.

Conueniunt *Dexter, Luitprandus, Iulianus* & cæteri Omnes Noſtrates quorum nomina in prolegomeno repoſita ſunt. Hinc ex eodem Iuliano in *Chron. Ann.* 300. *n.* 134. notabis, quod S. Noſter Antiſtes ſcripſit Vitam *S. Seueri* Martyris, & Pontificis *Barcinonenſis*. En eius verba: *Scripſit* MELANTIVS *Toletanus Martyrium* S. Seueri, *Barcinonenſis Epiſcopi, & Martyris illuſtriſſimi carmine venuſto. Idem conſecrat* Ædem Toletanam *in honorem* S. Saluatoris, & B. Virginis. Quod & notauit D. Michael Erze de *Aduent. S. Iacob. 1. p. Tom. 2. c. 7. & Tom. 4. c. 3.* Cætera communia apud Noſtros. *Quæ ſcripſerit?*

S. NVNCTVS *Eremita, & Martyr Emeritenſis.*] In hunc diem Auctores Noſtri feſtum, & agonem hùius S. Eremitæ, & Martyris reſciunt, vt teſtantur Cayraſco in *Theatr. Triumphal. SS. Tom. 2. Die XXII Octobr. fol.* 286. P. F. Thomas Herrera in *Alphabet. Auguſtinian. 2. p. lit. N. fol.* 157. Qui ex S. Eremitæ Epitaphio vetuſtiſſimo forte deſumpſêre, cuius ecphraſis apud me MS. in Codice *Aulæ Hali* huiuſmodi reperitur: C. *Dies agonis probatur.*

Martyris exuuias hæc continet vrnula NVNCTI,
Africa quem genuit, munera cuique dedit.
Hic patriam linquens, Abbas peruenit ad oras
Emeritæ, *& Chriſto grandia ſacra parat.*
Bis die Sanctus Vndecimâ poſt, enſe latronum
Octobris moritur, quâ celer aſtra petit.

De eo ſcripſere S. M. Maximus in *Chron. Ann.* 568. *n.* 10. apud Biuar. *fol.* 494. & 507. & apud Rodericum Caro *Ann.* 566. *lit. E. fol.* 193. *col.* 2. Paulus Emeritenſis in *Hiſtor. SS. Emeritenſ. c.* 3. apud Barnabam Moreno *fol.* 13. & apud Thomam Tamayo *fol.* 13. *& in Not. fol.* 91. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 11. *c.* 7. D. Franciſcus Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 2. *Cent.* 6. *c.* 50. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 15. *c.* 13. Cardinalis Cæſar Baronius in *Annal. Eccleſ. Tom.* 7. *Ann.* 589. *n.* 44. Lancillotus in *Vit. S. Auguſtin. fol.* 170. Ludouicus ab Angelis de *Miracul. S. Auguſtin. lib.* 4. *c.* 20. *fol.* 106. F. Ioannes Marquez de *Eremit. S. Auguſt. c.* 11. §. 8. *fol.* 209. Gaſpar Scolanus *Hiſtor. Valent. lib.* 2. *c.* 12. Quercetanus in *Not. ad Opera Odon. Cluniacenſ. fol.* 50. Barnabas Moreno *Hiſtor. Emeritenſ.* *Scriptores?*

ritens. lib. 3. c. 6. fol. 153. Ludouicus ab Angelis in *Viridar. SS. Portugall. c. 40. fol. 113.* F. Thomas Herrera in *d. Alphabet Augustin. 2. p. lit. N. fol. 157. & lit. R. fol. 330.* F. Ieronymus Roman *Histor. Eccles. Hispan. lib. 2. c. 27.* F. Ieronymus de la Higuera *Histor. Emeritens. c. 16.* ACTA breui calculo conscripsit Paulus Diaconus Emeritensis, quæ synoptice damus:

ACTA S. NVNCTI EMERITENSIS Eremitæ & Martyris Christi, ex Paulo Diacono Emeritensi.

Origo, & professio?

NVNCTVS *natione* Afer, *professione Monachus, temporibus* Leouigildi *Regis Vvisigothorum ab Africanis regionibus in Prouinciam* Lusitanam *Abbas aduenit; qui cùm aliquandiu ibidem degisset, deuotionis gratiâ ad Basilicam Sanctissimæ Virginis* Eulaliæ, *in qua eius sacratissimum corpusculum requiescit, desideranter accessit. Sed, vt fertur, per omnia aspectum mulierum, velut vipereum vitabat morsum, non quia aspernabatur sexum, sed ex contemplatâ specie, tentationis metuebat incurrere vitium, ita etenim, vt quocumque loco pergebat, vnum Monachum ante se, & alterum post se eminus gradi præcipiebat, ne eum per quamcumque occasionem mulier videret. Qui, vt supra diximus, cùm ad Basilicam* S. Eulaliæ *Virginis, & Martyris venisset, Reuerendissimum Virum* Redemptum *Diaconum, qui ibi præerat, multis precibus exorauit, vt quando ad orationem nocturno tempore in Ecclesiam de cella procederet, ita custodias poneret, vt eum nulla penitùs fœmina videret: sed dùm aliquot dies in eadem S. Ecclesia moras fecisset, quædam nobilissima, & sanctissima vidua, nomine Eusebia, omni desiderio eum videre cupiebat, sed ille nullatenus se ab ea videri patiebatur. Dùm verò sæpius eum diuersi rogarent, vt eam videre dignaretur, & ille nullo modo consentiret; illa coassumpto consilio supradictum Redemptum Diaconum deprecabatur, vt explicitis matutinis laudibus, dùm ille de Ecclesia ad cellulam reuerteretur, illa, stante in abditissimo loco circa eundem sanctissimum Virum, lumen cereorum clarissimum fieri præciperet, vt saltem à longe eum videre mereretur, quod factum. At vbi, ignorante illo, fœmineus contigit aspectus, ita cum gemitu magno se se in terram prostrauit, ac si magni lapidis ictu grauiter fuisset percussus: mox ipsi* Redempto *Diacono dicere cœpit:* Indulgeat tibi Dominus; frater quid est, quod fecisti? *Posthæc denique statim egressus inde, ad Eremi loca paucis cum fratribus peruenit, ibique sibi vilissimum construxit habitaculum. Sed cùm crebris illic virtutibus coruscaret, recurrente opinione ad auditum* Leouigildi *Principis peruenit, qui quamlibet esset Arianus, tamen vt se eius precibus Domino commendaret, eidem Viro auctoritate conscriptâ, de quodam præcipuo loco fisci direxit, vt alimenta, & indumenta exinde cum suis fratribus haberet, quod Vir Dei omnino accipere recusauit. Sed cùm ille renueret, & is qui à Rege directus ad eum venerat, diceret:* Oblationem filij tui despicere non debes; *tandem ipso compellente suscepit. Post aliquot vero dies homines habitantes in eodem loco, cœperunt ad inuicem dicere.* Eamus, vt videamus, qualis iste est dominus noster, cui dati sumus. *Cumque fuissent, & vidissent eum, veste sordidum, habituque deformem, contemnentes eum dixerunt mutuò:* Melius est nobis mori, quàm tali Domino seruire. *Ac deinde post aliquot dies, cùm Vir Dei Sanctus in syluas paucis ouibus depascendis peruenisset, reperientes eum solum, fractis ceruicibus crudeliter necauerunt. Post non verò longum temporis interuallum ipsi homicidæ comprehensi, &* Leouigildo *Regi sunt præsentati cum vinculis, cui dictum est ipsos esse, qui Seruum Dei interemissent. Ille autem quamuis non rectæ fidei esset, recte tamen promulgauit sententiam, dicens:* Absoluite eos à vinculis, & finite abire; & si vere Seruum

Quantopere mulierum vitabat aspectum.

Redemptus Diaconus præest Basilicæ S. Eulaliæ.

Eusebia vidua conatur videre S. Virum.

Ille in Eremum secessit.

Leouigildi Regis oblatio ad S. Virum.

Crudeliter occiditur.

Dei

Dei occiderunt, ſine noſtra vltione vlciſcatur Dominus mortem Serui ſui. *At vbi dictum eſt illud, & illi abſoluti ſunt, ſtatim eos Dæmones corripuerunt, & per plures dies afflixerunt, quouſque crudeli morte animas è corporibus excuſſerunt.*

Hactenus *Paulus Diaconus*, in quorum relatione ACTORVM notandũ eſt, quòd *Euſebia* illa nobiliſſima, & ſanctiſſima fœmina, quæ S. Virum videre conata eſt, adhuc ex ACTIS neſcitur quæ, & qualis fuerit, licèt Barnabas Moreno in *Not. n. 3. fol. 14. col. 2.* & in *Hiſtor. Emeritenſ. d. lib. 3. c. 6. fol. 153. col. 2.* contendat eam eſſe, ad quam S. Gregorius Magnus *lib. 11. Epiſtol. 37. fol. 286.* ſcripſit Epiſtolam. Nec vxorem *Claudij* Emeritenſis Ducis, vt P. Herrera *d. lit. N. lit. fol. 158.* ſomniauit, cùm qualitas hæc minime ex *Pauli Diaconi* verbis eliciatur. *Euſebia vidua quæ?*

QVATENVS ad inſtitutum S. Viri anceps etiam contentio eſt. Barnabas relatus in *Not. ad Paul. Emerit. d. c. 3. n. 1.* cum fuiſſe ex *Ordine Benedictino*, cuius erat ipſe *Paulus Diaconus*, qui NVNCTVM, Abbatem noſtrum nuncupat. Negant Marquez, Herrera, & cætera Scriptorum Noſtratum cohors, illumque *Eremitam Auguſtinianum* faciunt. Sine lege, & ratione vix neutri adhæreo, fides, & lis apud ipſos ſit. *Cuius inſtituti fuerit S. Vir?*

CIRCA ſitum, quo S. Eremita conſtruxerit habitaculum, valde fatigatur Franciſcus Biuarius in *Not. ad Maxim. Ann. 568. n. 10. §. 20. fol. 504.* inducens in textu Maximi VICVS PINCIACENSIS, quo vitam Seruum Dei egiſſe commentat; idque vt introducat *Topographiam* PINCIÆ Vrbis, quâ tunc illa *Commentaria*, ſeu *Notas* ſcribebat, quaſi vellet, *Emeritâ Pinciam* traducere non ſolùm S. Martyrem, ſed etiam tugurium, quo Sanctiſſimus Eremita delituit. Gloſema igitur illud *In Vico Pinciacenſi*, à Biuario effictum nullibi apud *Maximum* ſcriptum reperitur, nec in *Caro*, nec in *Calderoni* editis codicibus, nec in MS. quorum plurimos vidimus. Maxime cum conſtet *Emeritenſem Paulum* de vrbe ſua tantùm locutum, nec eſt credendum S. Martyrem deſeruiſſe Baſilicam *Eulalia* Virginis, cuius fuerat deuotiſſimus, & in tot remotis partibus, *Pinciam* vſque, ſecedere. *Qualis tugurij ſitus?* *Gloſſema Biuarij.*

DE Agonis ANNO altum ſilentium, crediderim occubuiſſe S. Martyrem circa Dominicum DLXVIII. vel circiter, cùm illo eius memoriam recitet *S. Maximus*, in cuius editis Chronicis vitio amanuenſium Nomen S. Viri NOMINIVS apud *Carum*, NVNIVS apud *Biuarium* corrupte legitur; cùm re verâ NVNCTVS fuerit illi nomen, vt teſtantur idem *Paulus Diaconus*, à quo *Baronius*, Morales, Mariana, Padilla, Moreno, Tamayo, Herrera, Marquez, & cæteri ſuperius relati. *Nominis vera ſtatues.*

S. NVNILLO & ALODIA *Virgines, & Martyres Hiſpanæ.*] Circa tempus, & ſitus, quibus hæ illuſtriſſimæ Martyres agonem compleuerunt, variè ab Eruditioribus noſtræ Nationis Viris diſceptatum eſt. Quorum ſymbola non inuenuſte collegit F. Franciſcus Biuarius in *Epiſtola ad D. Don Laurentium Ramirez de Prado*, Equitem Iacobæum, & Regalis Conſilij meritiſſimum cenſorem, vt ipſe fatetur in *Not. ad Luitprand. in Chron. Ann. 951. n. 352. f. 440.* vbi ad vnguem totam Epiſtolæ ecphraſim recenſet, & poſt illam, aliam poſtillam ſuæ eruditionis ſubiungit. Ex vtriuſque igitur textamine, *Tres bigas Virginũ, & Martyrũ* hiſce nominibus nuncupatarum elicimus, quas ſeparatim cum ſuis Auctoribus referre compellimur. PRIMA ſit, de qua Iulianus Archipresbyter Toletanus mentionem facit in *Aduerſar. n. 292. fol. 85.* hac ſerie: *In pretio ſunt SS. Virgines* NVNILO, & ALODIA, *Virgines, & Martyres, quarum cognominum, quædam longe ante euerſionem* Hiſpaniæ; *ſcilicet paſſæ ſunt.* Probationem huius primæ opinionis dedimus ſupra *Tom. 2. Die XVIII. April. lit. B. fol. 697.* SECVNDA ſit, ex relatione S. Eulogij in *Memor. SS. lib. 2. c. 7.* & Iuliano in *Aduerſar. n. 293.* cuius probationem etiam præſcripſimus *d. Tom. 2. fol. 697.* TERTIA ſit, cuius meminit Luitprandus in *Chron. Ann. 951. n. 352.* apud D. D. Laurent. Ramir. *fol. 440.* cuius etiam ſententiam probauimus *d. Tom. 2. fol. 697.* Ex hiſce probationibus liquidò conſtat, primas martyrium egiſſe ante euerſionem *Hiſpaniæ*; ſecundas *Anno* DCCC. LI. Tertias *Anno Domini* DCCCC. LI. Quarum ſi diſcrimina ediſcere cupis, adi *Epiſtolam* D. *Tres huius Nominis diuerſæ Martyres.* *I. Probatio.* *II. Probatio.* *III. Probatio.*

Digitized by Google

Epiſtolam Biuarij, à D. D. Laurentio Ramirez in ſuis *Notis d. fol.* 440. recenſitam, vbi prolixe rem iſtam tractat, cuius periodos hic omiſimus, ne aliorum labores tranſcripſiſſe notemur. De his SS. Martyribus agunt fere omnia Martyrologia Vſuardi, Adonis Galeſinij, Maurolyci, Peregrinis, Belleti, Flori, & Baronij in *Romano fol.* 654. *lit. E.* hoc elogio : *Oſca in Hiſpania Sanctarum Virginum* NVNILONIS, *&* ALODIÆ *ſororum, quæ à Sarracenis ob fidei confeſſionem capitali ſententiâ punita, martyrium conſummarunt.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 173. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 227. P. Higuera in *Hiſpan. MS. fol.* 54. Illorum tumultuarie mentionem fecerunt, poſt Luitprandum, Eulogium, & Iulianum, Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 13. *c.* 44. & in *Schol. ad S. Eulog. d. lib.* 2. *c.* 7. Stephanus Garibay. in *Compend. Hiſtor. lib.* 22. *c.* 1. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 8. *c.* 1. *&* 9. Ioannes Vaſſeus in *Chron. Hiſpan. Ann.* 950. *fol.* 48. Marineus Siculus de *Reb. Hiſpan. lib* 5. *c.* 28. Franciſcus Tarrapha de *Reb. Hiſpan. lib.* 2. *Ann.* 851. F. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1864. F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 32. *fol.* 103. idem Stephanus Garibayus in *Compend. Hiſtor. lib.* 21. *c.* 6. Ioanne Briz Martinez *Hiſtor. Pinnat. lib.* 1. *c.* 41. Didacus de Aynſa *Hiſtor. Oſcenſ. lib.* 2. *c.* 34. *&* 35. Vincentius Blaſcus Lanuza *Hiſtor. Aragon. lib.* 5. *c.* 23. & in *Periſteph. Aragon. lib.* 2. *fol.* 31. D. Thomas Tamayo *Not. ad Luitprand. d. Ann.* 951. *fol.* 251. Cardinalis Cæſar Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 10. *Ann.* 851. *n.* 40. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 96. licet pro NVNILONE, & ALODIA ſcripſerit MVNILIONE, & ELEDIA, & pro OSCA, dixerit OSTIA F. Antonius de Yepes in *Chron. Benedict. Tom.* 4. *Cent.* 4. *Ann.* 850. *fol.* 83. Sed cùm Trium ACTA nullus diſcernere valet, ideò, quæ ex Breuiarijs, & Sanctoralibus percipere potuimus, dabimus.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. NVNILONIS, & ALONIÆ Sororum, Virginum, & Martyrum Hiſpaniæ ex Breuiarijs.

Abdelmhmeni perſecutio.

FACTVM *eſt igitur Anno incarnationis Domini* DCCCC. LI. *in regione* Hiſpaniæ *Saracenorum* Abderahmen *Princeps præcepit omni Regno ſuo, vt quiſquis ex vno, vel ambobus Gentilibus parentibus, quod illi iuxta propriam linguam* MOLLITES *vocant, Chriſtianus exiſteret; aut Chriſtum Filium Dei negaret, aut gladio ſuccumberet. Accidit autem in territorio* Berbetano *iuxta antiquiſſimum locum, qui dicitur* Caſtrobigeti, *in villa* Oſſa *eſſe duas germanas, a patre (vt ſuſpicatur) Gentili in vico paruulas derelictas, ſed à matre Chriſtiana ab infantia nutritas, & in fide Chriſti fideliter educatas: quarum maior* NVNILO, *minor vero* ALODIA *dicebantur. Cumque ad intelligibilem peruenisſent ætatem, cæperunt amba in fide Chriſti proficere, ieiunijs, orationibus, atque vigilijs incumbere, Sanctorumque ſolemnitatibus, ſedulis excubijs, pernoctare. Hæ itaque agentes, minor in pueritiæ, maior autem in adoleſcentiæ annos ingreſſa, matre defuncta, in propria ſunt domo à parentibus derelictæ. Et quia inter ſuos non ignobili erant ortæ progenie cæpit quidam earum propinquus, vt narrantium fama comperimus, eas ſæpius inſtigare, vt relicta fide Catholica, ad Patris ſectam reuerterentur. Sarracenorum namque antiqua progenies Deam Venerem, eiuſque filium Luciferum propenſius excolebat. Dum hoc itaque ageretur, Anno ferme* DC. *poſt Domini in cœlos Aſcenſionem, videns antiquiſſimus ſerpens, iam pene per omnem mundum Chriſti Euangelium intonare, timens miſer, ne omnes gentes ipſe penitus perderet, ad priſtinam ſe artem conuertit; & transformans ſe in Angelum lucis, ad quendam ſe Arabicum, & verſutiſſimum hominem, nomine* Machomat, *in Angelum lucis transformans, acceſſit. Qui inter cætera nefanda hoc primum præceptum edocuit, vt pote per Angelum, vnum & verum Deum ſolum*

Origo, nomina, & parentes.

Fidem à matre ſuſcepêre.

Machumeti maximum præceptum.

lum colere, non habentem Patrem, , vel ſimilem, nec aqualem: vt iſta mendacij ſimulatione, Chriſtum Prophetam tantundem Dei ſcirent, & nec Deum, nec Dei filium crederent. Per hanc ergo callidam artem, gens Arabica male decepta, vſque hodie à fide Chriſti aliena perdurat; & ſub antiqua conſuetudine, Veneris diem per omnem hebdomadam exequitur, & ſtellam ipſius meretricis vſu antiquo ieiunij reſpectat. Ad huius errorem ſupradictus propinquus Dei famulas ſubdere cupiens, perrexit ad Proconſulem loci, nomine Halaph, *quem in lingua Chaldæa* Amirantem *vocant, eaſque (vt hoſtis peſsimus) callide & viriliter accuſauit. Qui ſtatim eas ad ſe adduci præcepit. Sancta vero Dei Virgines diſcalciatis pedibus venientes, ſiſtuntur Præſidi. Qui audiens, eas non poſſe reuocari minis, nec precibus à Chriſti dogmate, miſerans ætatem illarum, iuſsit abſque iniuria in propriam reuerti domum. Reuerſa igitur cæperunt ſe exhortari in amore Chriſti Sponſi, quem totis viſceribus diligebant: & ſe ipſas vigilijs, & orationibus roborare. Hæc vero videns propinquus ille zelo inſaniæ amplius inardens, perrexit ad Regem* Zumahel, *quem* Hiſpania *ad vrbem* Oſcam *Præpoſitum, atque Vicarium miſerat, cæpitque eas vehementius incuſare. Quod vt Rex audiuit, illico Sanctas Dei ſub omni celeritate ſibi præſentare præcepit. Cumque ad eius præſentiam conſiſterent, cæpit cum eis agere, vt Chriſtianorum legem dimitterent, & ſic temporali vita melius vterentur, Quæ cum ſermonibus eius blandis, & promiſsis non aquieſcerent, iuſsit eas ſeorſum diligenti cuſtodia recipi. Suſcepta itaque Martyres Dei, per ſingulos dies promiſsionibus, terroribuſque tentantur. Expletis igitur tentationum diebus, Quadraginta ante diem productionis* B. Alodia *orans nocte Dominum, cæleſti lumine illuſtratur, ita vt filia cuſtodis carceris extentat, præberet ei greſſum poſt orationem. Illuceſcente die rogat carceris cuſtodem, vt ſororem ſuam videre permitteret. Cui illico cuſtos conſenſit, & ſorori ſuæ ſociari fecit, At illæ inuicem ſociatæ nutriuerunt ſe amplexibus, & in fide Chriſti ſe corrobauerunt. Die vero altera ante Regem adductæ, cum promiſſiones & dona eius ſpernerent, illis ait furibundus:* Niſi conſenſeritis, gladio vos ferire præcipio, *Ad hæc Virgines Chriſti reſponderunt*: Fac quod tibi placet, mori paratæ ſumus: Chriſtum quem credimus non negabimus. *Tunc iubente Rege, traditæ ſunt cuidam apoſtatæ, qui relicto presbyterio Dei filium negauerat, vt ſicut ille, ita eas apoſtatare feciſſet. Quas cum in parte tuliſſet, & blandimentis, miniſque, pro vt potuit, eis ſuaſit, vt* Mollites *ſe facerent, ſicque viuerent. Cui* S. Nvnilo *dixit:* Die nobis, ſi aliquando moriemur *Reſpondit apoſtata*: Certe aliquando moriemini. *Tunc illa*: Ergo melius eſt mori pro Chriſto, quam intrare in gehennam. *Poſt hæc verba cum tertò interrogarentur, & omnino non acquieſcerent, Lictor dixit maiori*: Præpara te, & extende ceruicem tuam. *At illa apprehenſis crinibus, ſe caput circumligans, Lictori dixit*: Feri velociter. *Et eleuatum gladium in altum, depoſuit ſuper eam non in medio ceruicis loco, ſed in mandibula; cadenſque corpus eius in terra paululum crura eius nudata ſunt. Quod cernens ſoror eius* Alodia *feſtinans contracta veſte contexit. Quod factum multitudo hominum miratur. Cumque* Alodiæ *diceret Rex*: Conſenti, non moriaris. *Eleuans oculos ſuos, ipſa vidit animam ſororis ſuæ, in ſpecie columbæ, & ait*: Expectame ſoror mea. *Hæc dicens, apprehenſam ſyndonem ſuam ſibi in cernice alligauit, collectiſque crinibus capitis ſui exterſit faciem ſuam, & fixis genibus ſuper corpus ſororis ſuæ præbuit ſe percuſſori, & vno ictu amputatum eſt caput eius.* Corpora *vero earum, intra ciuitatem auibus deuorandæ relicta ſunt. Sed diuina virtute, nec lingere quidem potuerunt, nec muſcæ inſidere deſuper valuerunt. Cum tale miraculum impij viderent, iumento eas funè pedibus in extremo foras ciuitatem duxerunt, in locum, qui dicitur furcas, vt licentius ab auibus, beſtijſque deuorarentur. Sed cum multitudo auium, ferarumque aduenirent, virtute Dei, Duo vultures venerunt,*

Propinqui Virgines accuſant.

Sed libera in domum mittuntur.

Iterum ad cuſtodiam fidem tuentur.

Alodia lumine cæleſti illuſtratur.

Virginum conſtantia.

Coronatur S. Nunilo maior.

Coronatur S. Alodia minor ſororum.

Corpora auibus, & feris expo-sita, & à nullo tacta sepeliun-tur.

qui omnes alias aues, & feras abegerunt. Sicque Christiani accepta licentia adoperta linteo sepelierunt. Ipsi vero increduli nocte viderunt lucernarum luminaria; & hoc Regi denunciantes ipsemet miser ea protinus vidit. Post alterum diem iussit Rex iniquus, ne à Christianis tollerentur, ea effodi, & aà ciuitatem deduci, ibique in profunda fouea sepeliri, multumque aggerem terræ, & lapides grandes desuper ingeri; vbi luminaria accensa visa sunt nocte, donec earum sacra pignora ad Monasterium S. Saluatoris Legerensis *in* Vasconia, *translata sunt, ad honorem Domini Nostri Iesu-Christi, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.*

Hanc struem ACTORVM, quæ plenior nobis visa est, quamque nobis suppeditauit Sanctorale Hispalensis Ecclesiæ editum Hispali, Anno M. D. III. omnes fere Hispanicæ Ecclesiæ in suis Breuiarijs recipiunt. At vero sine expressione quarum *Triumbigarum SS. Virginum* res hæ gestæ fuerint, cum constet nullas alias res gestas in Nostris Scriptoribus inueniri. Hinc cum omnibus indistincte attributæ videantur, ansam singulis (inquit D. Thomas Tamayo) præbuerunt, vt in suos, vt potuerunt, vsus deriuarent. Ergo OSCA Aragoniæ, & OSCA Beticæ, & BOSCA in Autrigonibus pro suis certet Virginibus, quarum passio vniuersam illustrat Hispaniam. Cætera in ACTIS relata, nihilum scholiorum expetit.

DECIMO
Kal. Nouembris.
DIES XXIII.

A. GADIBVS *Hispaniæ ad fundum* Visinianum SS. SERVANDI, *&* GERMANI, *qui cùm sub signis imperialibus militassent, propter nomen Christi balthea dimisere fideles, & euangelicis thoracibus loricati fidem Catholicam confiteri non metuunt, ex quo, à* Viatore *Vicario comprehensi, carceri mancipati, verberibus cæsi siti, & fame mulctati, demum oblatis ceruicibus ad gloriam indeficientem Martyres euolarunt.*

B. COMPOSTELLÆ *in* Gallæcia *Hispaniæ anniuersaria colitur festiuitas* S. MARIÆ SALOME *Matris* S. Iacobi *Hispaniarum Apostoli, quæ filium in Hispanias secuta* Vercellis *glorioso fine quieuit.*

C. TOLETI *in Carpetania Hispaniæ Depositio* S. GRATIANI *Martyris, Romæ passi. Cuius sacra pignora in Monasterio fratrum SSS. Trinitatis, deaurata theca seruantur, & à fidelibus religiosa pietate coluntur.*

Barcinone

Digitized by Google

D. BARCINONE *festum* Translationis S. EVLALIÆ, *Virginis, Martyris, & Ciuis eiusdem Ciuitatis, ex Basilica* S. Mariæ de Arenas *iuxta mare, ad Cathedralem Ecclesiam, ministerio* Frodoyni *ipsius vrbis Episcopi, quæ celeberrimo annuatur cultu, & solemni pompa percolitur.*

NOTÆ.

SANCTI SERVANDVS, & GERMANVS *Martyres Gaditani.*] A. Fuisse filios SS. *Marcelli Centurionis*, & *Nonæ* coniugis *Legionensium* ciuium affirmant, quotquot res gestas eorum texuere, quorum infra nomina dabimus. Elogia verò tantorum Martyrum coagulant ex antiquioribus, Beda, Vsuardus, & Ado, à quibus Romanum Martyrologium Baronij *h. d. fol.* 658. hac serie: *In Hispania prope* Gades *ad fundum* Vrsinianum *Sanctorum Martyrum* SERVANDI, & GERMANI, *qui in persecutione Diocletiani, sub Viatore, Vicario, post verbera, squalorem carceris, famis ac sitis iniuriam, & longissimi itineris laborem, quem ferro onusti pertulerunt, nouissime martyrij sui cursum, cæsis cervicibus, impleuerunt: ex quibus* GERMANVS *Emeritæ;* SERVANDVS *verò* Hispali *conditus est.* Conueniunt Dionysius Vazquez in *Castellan. fol.* 137. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Lusitan. fol.* 227. *col.* 2. Ieronymus dela Higuera in *Hispan. MS. fol.* 55. Constantius Felicius in *Ital.* 2. *p. fol.* 149. Petrus Galesinius in *General. fol.* 146. licet perperam passos *Cordubæ* contendat. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 97. Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Gades. *fol.* 55. *col.* 2. De eis Ioannes Vasseus in *Chron. Ann.* 303. Ambrosius Morales *Histor Hispan. lib.* 10. *c.* 22. D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Cent.* 4. *c.* 46. Ioannes Mariana *Histor. Hisp. lib.* 4. *c.* 12. Marineus Siculus de *Rebus Hispan. lib.* 5. *fol.* 248. Thomas Truxillo in *Thesaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1878. F. Athanasius Lobera *Histor. Legionens.* 1. *p. c.* 26. *fol.* 278. F. Ioannes Maricta *Histor. SS. Hispan. lib.* 2. *c.* 25. *fol.* 44. Petrus Antonius Beuter *Histor. Valent. lib.* 1. *c.* 24. D. Alfonsus de Salazar *Histor. Gaditan. lib.* 1. *c.* 17. Barnabas Moreno *Histor. Emeritens. lib.* 2 *c.* 5. *fol.* 81. P. Antonius Quintana-Dueñas *Histor. Hispal. SS. fol.* 84. Alcozer *Histor. Toletan. lib.* 2. *c.* 24. D. Thomas Tamayo *de Reb. Toletan. c.* 12. ACTA eorum passim in Breuiarijs, Sanctoralibus, & Floribus Sanctorum Alfonsi Villegas, Petri de Vega, Basilij Santori, & aliorum, à quibus eadem collegit Augustinus Horozco, & alij. Nos ea ex Sanctoralibus SS. Ecclesiarum Hispalensis, Asturicensis, & Segobiensis MSS. damus. *Martyrologia.* *Scriptores.*

ACTA SS. SERVANDI, ET GERMANI Martyrum Gaditanorum in Hispania, ex Tribus Codicibus MSS. Hispalensi, Asturicensi, & Segobiensi, aliisque Sanctoralibus.

SERVANDVS, & GERMANVS *beatissimi Martyres quorum hæc passionis clarissima dies illuxit, magni & nobiles genere fuere, quippe* S. Marcellum *Centurionem, &* Nonam *illustrissima mfœminam parentes, ex* Legione Septimâ Geminâ, *vetustissimâ* Gallæciæ *vrbe, oriundos susceperè. Qui cùm infra annos pueritiæ haberent animos graues gratiam baptismi percepernnt, & in nomine Iesu Christi, iam ætate prouecti, licet baltheo* *Origo, & parentes.*

Digitized by Google

militari donati, dæmonia de obſeſſis corporibus eijciebant; & membra multorum diuerſo feſſa languore mirabiliter curabant. Eorum verò temporibus, dùm in Chriſtianos ſæua perſecutio fremeret, cum eſſẽt alijs fortiores ſæuiora tormenta vincebant. Tunc namque in illa perſecutione corporis, & neruorum coniunctione grauiter diſſoluti, maiores palmas in Chriſti nomine, & confeſſione habere meruerunt. Poſt tempeſtatem verò furoris, & multorum ruinam, cùm reſpiciente Domino, tranquillitate reddita Eccleſiæ, pax reluxiſſet SERVANDO, & GERMANO Confeſſorum nomen tributum eſt, donec per aliam martyrij coronam, illuſtrior victoria breuiter pararetur. Poſtquam ergo dimitti iuſſi ſunt omnes, qui in vinculis, in pœnis, in carceribus, & in tormentis erant, SERVANDVS, & GERMANVS quoque dimiſſi non ad refectionem temporalem animum relaxabant, nec vitam huius ſeculi eſſe aliquid computabant, cum vitam à Deo quærerent æternam. Simulachra itaque Gentilium, quæ ſtulti homines Deos eſſe putabant, cum locis eorum, & ædificijs, & arcis penitus deſtruebant, vt hominibus fatuæ mentis errorem vanæ ſuperſtitionis auferrent, & ſic adducerentur miſeri de morte ad vitam, & de tenebris ad Chriſti clariſſimum lumen. Plurimi itaque per eos cœperunt horrere ſacra funeſta, relinquentes propter hoc idola, quia confracta, de Chriſtianis nulla ſe arte poterant vindicare. Credebant itaque in Chriſti nomine, currentes ad Eccleſiam eius, agentes gratias Domino, peccatorum ſordibus expiati. Sed hoc quam citius zabulus ingemiſcit, inuidus ſæuit, ita vt iterum in pectora Iudicum temporalium virus ſerpentinum infuderit. Iubet itaque Iudex iniquus, vt SS. Fratres rurſus raperentur ad vincula, rurſus ad tormenta, quæ expiata iam vicerant. Nouiſſime illam, quam glorioſam futuris Martyribus inuiderat mortem, cœpit quam primum, vt illis inferretur optare, quorum operibus iuſtiſſimis ſua ſacra funeſta conſpectabat ſubuerſa. Stimulante itaque Zabulo, SS. Martyres poſt Confeſſorum coronas ita glorioſi, pulchrius triumphaturi de morte, & de Zabulo ſubijciuntur in vinculis, pœnis, duriſque tormentis ſubijciuntur, eò quòd illa ſimulachra, ad quorum aras gentes ſacrificare conſueuerant, diſſipaſſent. Sed quemadmodum credere, vel excogitare poterat ferociſſimus Iudex, eos modò interficere cupiebat, modò exquiſitis pœnarum generibus reſeruabat. Sed ne quid inauſum, vel intentatum ſceleris reliqueretur, circulis ferreis iuſſit colla eorum felicia circumdari, & religioſas manus ligari. Cum autem Præſes nomine Viator vicariam agens præfecturam ex Ciuitate Emeritenſi, de Prouincia Luſitaniæ, quâ illos comprehenderat, ad Mauritaniæ Prouinciam pergeret, illos poſt ſe trahi vinculis ferreis colligatos, ne ab eorum exitijs aliqua pœna ceſſaret iuſſit. At illi fortiſſimi milites durum laborem itineris, catenarum grauedinem, famis, & ſitis anguſtias æquo animo tolerabant, vt de iniquo Iudice, & inimico Zabulo, hoſtibus, acriùs triumpharent. Cùm verò alij inuinculati haberent dolores, terrores, lamentationes, & gemitus; in illa pœna itineris longiſſimi SERVANDO, & GERMANO pro mœrore gaudium erat, lætitia pro lamentatione: & vbi in extremo labore eſſe putabantur, illi pſalmis, hymnis, & laudibus religioſa corda mulcebant. Tandem cùm ventum eſſet ad fundum cui nomen, Vrſinianum, qui eſt in territorio Gaditano, ibi ſubſiſtere eos Viator præcepit. Huic enim loco diuina gratia magnum lumen infudit, vt Conuentus Gaditanus tanto diuino munere illuſtraretur horum inſignium Martyrum paſſione, qui ſolus tantâ gloriâ indigere videbatur. Illuxit ergo dies paſſionis eorum in Vrſinianenſi loco, quia idem Præfectus Viator cùm eſſet ibidem, ſententiam dedit, vt SERVANDI, & GERMANI colla carnifices amputarent. Tunc igitur ducuntur ad collem, vbi eſt ſublimior locus, qui eſt circumiacentibus agris velut in ſpecula conſtitutus: ibique flexis genibus, tacite Deum orantes, offerentes ſe Domino victimam mundam, gladium ſacris ceruicibus exceperunt; ſub quo ſunt glorioſa morte vitam perpetuam conſecuti X. Lalendas Nouembris, Anno

Confeſſorum titulo illuſtrantur.

Plures ad fidem conuertunt.

Comprehenduntur denuò.

Catenis onuſti in Mauritaniam deferri iuſſi.

Ad fundum Vrſinianum ſubſiſtunt.

Coronantur.

fortiſſimo

Domini CC. XCVIII. *O multum beata terra* Gaditana, *quæ gremio ſuo Beatiſſimorum ſanguinem ſuſcepit Martyrum vbi mors eſt vita, vbi fortiſſimi Milites Chriſti in tali triumpho ad immortalitatem ſunt, ſub ſpecioſa morte, tranſgreſſi. Sed* Hiſpalenſium, *&* Emeritenſium *vrbes magnam ſunt eorum paſſionis gratiam conſecutæ. Siquidem* GERMANI *Corpus* Emeritenſis *altrix terra ſuſcepit, quod iuxta* Eulaliam, *cæteroſque Martyres in cemeterio honeſtâ conditur ſepulturâ.* SERVANDI *verò Corpus in Cemeterio* Hiſpalenſi, *inter* Iuſtam, *&* Ruffinam *beatiſſimas Martyres ſepultum cum honore quieſcit; Regnante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit, & regnat in ſecula, Amen.*

Corpora Emeritæ & Hiſpali conduntur.

Hæc ſunt ACTA genuina, in quibus illud eſt notandum, quod licet nonnulli ex Noſtris Scriptoribus SS. Martyres martyrio fuiſſe coronatos Anno CCC. vel CCC. III. contendant, veriſſimile eſt, eos agonizaſſe, Anno in Actis poſito, ſcilicet CC. XCVIII. ratio eſt, quia ab Anno CCC. & deinceps, *Emeritenſem* vrbem, qua fuerunt SS. Martyres comprehenſi, *Calſurnianus* Præfectus regebat, non verò *Viator*, qui ante hæc tempora fuit: ſed ſi SS. Martyres à *Viatore* apud *Emeritam* fuere carceribus mancipati, ab vrbe extracti, & in fundum *Vrſinianum* delati, liquido conſtat, occubuiſſe ante Annum CCC. Hic adnotare libet, quod Illuſtriſſimus D. D. F. *Franciſcus Guerra* Epiſcopus *Gaditanus*, & electus *Placentinus*, in *Memoriali SS. Gaditanorum*, quem hoc Anno M. DC. LVI. edere iuſſit, vt eorum officia recitarentur, hos SS. Martyres omiſit: cauſam ignoro, ipſe qui doctiſſimus eſt, & prudentiſſimus Præſul forte rationibus validis munitus tantorum Martyrum officia, non abs re, dimiſit.

Annus paſſionis.

In officijs Gaditanis nuper eorum officia omiſſa.

S. MARIA SALOME *Vidua, Mater* S. IACOBI *Hiſpaniarum Apoſtoli.*] Hanc fuiſſe Matrem S. IACOBI Noſtri, Hiſpaniarum Apoſtoli, & Patroni pluribus probatum reliquimus ſupr. *Tom.* 4. *Die XXV. & XXVI. Iulij*, vbi de S. IACOBO, & S. ANNA ſermonem conteximus. Qua opinione veriſſima amplexatâ S. E. *Compoſtellana*, & Aram S. Viduæ à pluribus ſeculis erexit, & totidem Officium diuinum hac die pro eius anniuerſaria feſtiuitate recitat, in quo nihil nouum, niſi ſequentes Hymnos inuenio.

B. *Officium in Breuiarijs S. E. Compoſtellana.*

DE S. MARIA SALOME VIDVA
Hymnus ad Veſperas.

PSallat in cœlis chorus Angelorum,
Cæteri Ciues reſonent Polorum,
Organum pulſans modulans tonorum
Terra reſultet.

Huius in feſto celebris diei,
Claraque coniux pia Zebedæi
Et ſoror Sancta Genitricis Dei
Sydera ſcandit.

IACOBI *Mater ſimul &* Ioannis,
Aſperis Chriſto cooperta pannis
Vſque deceſſit, ſenibus ſub annis
Semper adhæſit.

Chriſtus ſcandit magis ex amore,
Diligens creſcit, meriti labore,
Vnde plùs Solis rutila decore

Sede coruſcat.
Cuius in Templo vigilans decenter.
Quidquid exorans, petit, euidenter
Impetrat, totum ſatis affluenter
Ante receſſum.
Supplicet Mater Dominum regentem,
Cunctaque ſaluet populum colentem,
Promouens iuſtum, regit inſolentem,
Sanet agrotum.
Diue Rex Regum tibi laus, honeſtas,
Pax, ſalus, virtus, decus, & poteſtas,
Qui tuis Sanctis bona cuncta præſtas
Trinus, & Vnus. Amen.

AD MATVTINVM,

Hymnus II.

O *Felix Genitrix Sancta* Ioannis,
Et magna IACOBI *iunior annis,*
Quæ ſpreto proprio coniuge, cœli
Factorem ſequeris corde fideli.
O prudens, humilis, fortis, honeſta,
Ægris compatiens, caſta, modeſta,
Cuius non ſufficimus promere geſta,
Digne fac tua nos currere feſta.
Curas multiplices Sancta repente
Languores hominum, ſupplice mente,
Cum iuſte petitur pro patiente,
Soſpes ſurgit, abit plebe vidente.
Stirpis Dauidicæ digna propago,
Gignis pacificos, pacis imago,
Ne nos diglutiat ſæua vorago
Defenſa precibus eia Virago.
Maria *petimus matris amore,*
Cuius tu Soror es, impar honore,
Natorum precibus, quos genuiſti,
Duc nos ad Geniti gaudia Chriſti.
Sit Patri decus, & gloria Nato,
Sancto Spiritui, gratia grato,
Nunc & continuo, ſemper, & vltra,
Qui viuit moderans ſecula cuncta.

Cætera

Cætera quæ hîc ſubiungere poſſemus in locis ſuperius relatis ad amuſſim conſcripta relinquimus, ideo tantum de feſtiuitate apud *Compoſtellanos* hic differere permiſſum. Quod vt deprehendas veracius adi antiqua eiuſdem Eccleſiæ Breuiaria tam edita, quam MSS. in quibus h d. Officium pro ſancta hac Vidua, & Matre Noſtri Apoſtoli IACOBI prolixius conſignatur, licet eius dies ſit XXII. *Octobris, ex Roman. Martyrolog.*

S. GRATIANVS *Martyr Romanus.*] Quis, aut qualis fuerit, aut quo cum ſocio, ac ſocijs agonem impleuerit, neſcitur. Hoc die eius paſſionem repoſuimus, quia eo etiam ad ſuperos euolauit alius *S. Gratianus* Martyr in Territorio Halbianenſi, vt ex Philippo Ferrario in *Catalog. General. h. d. fol.* 415. liquet. Illud ſcimus huius S. Martyris Romani ſacra pignora ex Cemeterijs Romæ fuiſſe extracta mandato Vrbani VIII. Pont. Max. & R. P. F. *Ioanni ab Annuntiatione*, eius aliquando Confeſſario tradita, & *Hiſpanias* tranſlata, & Conuentui Fratrum Excalceatorum SSS. Trinitatis *Toletano* conceſſa, qui illa honorifice cuſtodit, & veneratur. De huius tranſlationis Roma Hiſpaniam diplomate vide ſuperius *Tom.* 1. & 2. ad amuſſim.

C. *Quis fuerit ignoratur.*

Transfertur Corpus Roma Toletum.

TRANSLATIO *Corporis* S. EVLALIÆ *Barcinonenſis.*] Huius feſtiuitatis ſolemnia in hunc diem referunt Philippus Ferrarius in *General, Catal. SS. fol.* 415. ex Tabulis S. E. *Barcinonenſis* eiuſque Breuiarijs peruetuſtis, De ea etiam agit Antonius Vincentius Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 16. F. Franciſcus Diago *Hiſtor. Comit. Barcinonenſ. lib.* 2. *c.* 8. & 9. *fol.* 64. Huius Inuentionis, & Tranſlationis ACTA ex *Breuiario Barcinonenſi* antiquo. & alio MS. *S. Cucuphatis del Vallès* damus.

D. *Dies feſtiuitatis.*

ACTA INVENTIONIS & TRANSLATIONIS Sacrarum Exuuiarum S. EVLALIÆ *Barcinonenſis, ex Breuiarijs.*

ANNO *autem Incarnationis Domini Noſtri Ieſu-Chriſti* DCCC. LXXVIII. *procurante diuinâ miſericordia Venerabilis* Sigebodus *Narbonenſis Epiſcopus.* Barcinonem *veniens, rogauit Dei cultorem* Frodoynum *eiuſdem Ciuitatis Epiſcopum, vt de* Reliquijs S. EVLALIÆ *ei daret aliquas, quas ſecum deportaret, & in nomine eius Baſilicam ſibi fabricaſſet, vbi ipſas* Reliquias *digne, & laudabiliter recondidiſſet. Cum vero ſtudioſe perquiſiſſet, vbi* Corpus *B. Virginis humatum iaceret, inueniunt hymnum in eius honorem editum, vbi repererunt, quod in Baſilica* S. Mariæ *ſemper Virginis, reconditum iaceret. Ad quam domum pergentes Beatiſſimi ipſi Epiſcopi vna cum turba Clericorum Laycorum, & introëuntes, diutius orauerunt. Oratione itaque completa, curioſi cæperunt querere ipſi Clerici ſimul cum Laycis ſacrum* Corpus; *& cunctum pauimentum Baſilicæ ipſius fodere, ſi poſſent forſitan idem ſacrum* Sepulchrum *inuenire. Cumque per Triduum in hoc labore deſudaſſent, omnino non potuerunt reperire, Tunc ablata eſt ab eis reperiendi fiducia; quo viſo Venerabilis* Sigebodus *remeauit ad propria. Poſt cuius diſceſſum Beatiſſimus* Frodoynus *Epiſcopus noluit quieſcere ab huius inquiſitione* Corpuſculi, *fiduciam diuinæ aſſumens miſericordiæ, hinc triduanum ieiunium ab omni plebe, & Clero fieri expoſtulans, vt per eiuſdem Virginis meritum oſtendat eis Dominus deſideratum ipſius Corpuſculum. Quod ieiunium cum magno deuotionis ſtudio ab omni populo fuit aſſumptum. Die nempe Tertia impletionis ieiunij idem* Frodoynus, *poſt celebrata Miſſarum Solemnia, acceßit cum omni Clero multis cum luminaribus pſalmos, & hymnos canente, & deſcendens in defoſſum locum ad dexteram Altaris partem vidit foramen parvum, in quo ſubmittens baculum, quem manu tenebat, ſenſit locum illum, quaſi lutuoſum, & præcepit Clericis ſuis, quod ibi foderent, & forinſecus terram educerent. Quod cum ita egiſſent, Domini miſericordia largiente,*

Sigebodus Narbonenſis Epiſcopus quærit Reliquias Eulalia.

Quibus non inuentis receſſit.

Frodoynus Barcinonenſis Præſul iterum quærit Reliquias.

continuo

continuo repererunt Sepulchrum illud pretioſum, mole inſigni conſtructum, quod diſcooperientes, protinus exiuit ab eo odor ſuauiſſimus, ac ſi omnibus fuiſſet plenum vnguentis. Omnes gaudio magno repleti benedixerunt, & laudauerunt conſona voce Dominum, qui eos exaudiuit, & fecit miſericordiam cum eis. Qui ſtatim idem Venerabilis Epiſcopus iuſſit ſtolam candidam afferri, & cum pſalmis, & hymnis Corpus illud deponi à monumento cum ipſa ſtola, & in feretrum mitti. Portauerunt que illud Proceres Clericorum pſallendo cum magna exultatione, populo cum luminaribus ſequente vſque ad portam eiuſdem Ciuitatis Barcinonæ. *Et cum ibidem eum depoſuiſſent ante portam ciuitatis, & iterum eum inde voluiſſent leuare, ita aggrauatum eſt. vt omnino non potuerint. Qua de cauſa ſtupefacti omnes ſubſiſtentes, donec* Frodoyno, *& omnibus genuflexis humilem Domino orationem fecerunt. Quo peracto idem Epiſcopus acceſſit ad feretrum cum ſenioribus Clericis, & eum eleuauerunt à terra, & portantes produxerunt vſque ad Eccleſiam S. Crucis, eiuſdem Ciuitatis Sedem, & imponentes ſuper Altare inducias ſepeliendi dederunt, vt omnis populus accurreret, quibus abſolutis, non potuit Corpuſculum moueri, donec Clericus quidam Digitum S. Virginis reſtituit, quo ſuſcepto honorifice conditum eſt.*

Hactenus *Inuentionis*, & *Tranſlationis* ACTA apud *Barcinonenſes*, qui etiam *Die X. Iulij* aliam ſecundam *Tranſlationem* celebrant. De qua & Nos ſupra *Tom. IV. d. Die X. Iul. lit. D.* vbi & huius primæ meminimus.

NONO
Kal. Nouembris.
DIES XXIV.

A. SEGOBIÆ *in* Areuacis *Hiſpaniæ* S. FRVCTVOSI *Eremitæ, qui virtutum cumulis onuſtus, auſteritatis continuationibus exhauſtus, miraculorum frequentiâ celebris, æternam ſibi conciliauit anamneſim, indeficientem ſpiritui coaceruauit & gloriam. Cuius lipſana debito* Segobiæ *venerantur honore.*

NOTÆ.

A. *Martyrologia.* SANCTVS FRVCTVOSVS, *ſeu* FRVCTVS *Eremita, & Patronus Segobienſis.*] Quamuis huius Sanctiſſimi Eremitæ Nomen nondum fuerit in Eccleſiæ vniuerſalis Tabulis adhuc conſcriptum, proculdubio in ſpecialibus S. E. *Segobienſis*, & alijs repoſitum inuenitur. Adſit Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. h. d. fol.* 417. his verbis: *Segobiæ in Hiſpania* S. FRVCTI *Eremitæ, & eiuſdem vrbis Patroni.* P. Ieronymus Roman Higuera in *Martyrolog. Hiſpan. MS. fol.* 58.

De

De eo ex Noſtris Luitprandus in *Chron. Ann.* 700. apud Tamayo *fol.* 101. Iulianus in *Chronic. Ann.* 692. *n.* 357. & 358. *fol.* 78. & in *Aduerſar. n.* 534. 535. 536. & 537. *fol.* 124. & 125. F. Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionat. Tom.* 2. *fol.* 1878. Marineus Siculus de *Reb. Hiſpan. lib* 5. *fol.* 246. F. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 6. *c.* 2. *fol.* 146. Alfonſus Venerus in *Agiograph. Hiſpan. MS. Die XXIV. Octobr. fol.* 191. Ludouicus Nonius in *Topogr. Hiſp. c.* 6. F. Antonius de Yepes *Tom.* 6. *Chron. Benedict. Cent.* 6. *Ann.* 1076. *c.* 1. *fol.* 320. Didacus Colmenares *Hiſtor. Segobienſ. c.* 10. §. 2. *fol.* 73. Hugo Menardus in *Regul. Benedict.* 1. *tom. fol.* 62. Benedictus Gononus *Hiſtor. SS. Occidental. lib.* 4. *fol.* 276. Eius vitam ſcripſit carmine Hiſpano *Fructus Leo de Tapia*, & ſoluta Oratione *Laurentius Caluete*. Eius ACTA ex Sanctoralibus *Segobienſi*, & *Toletano* ſubiungemus. *Scriptores.*

ACTA S. FRVCTVOSI, SEV FRVCTI Confeſſoris, & Eremitæ, Segobienſis Ciuis, & Patroni ex Sanctorali Segobienſi, & alijs.

FRVCTVOSVS, *ſeu* FRVCTVS *natione* Hiſpanus *Ciuis* Segobienſis, *in* Areuacis Hiſpaniæ, *Patrem habuit* Lucium Decium Fructum *origine* Toletanum, *ex* Gneio Pompeio Fructu *Conſule* Toletano, *quem* Tarraconenſium *ciues ſtatuam cum inſcriptione erexere, oriundum. Ille igitur ſpiritu Dei plenus animamque ſortitus bonam, diuinis informatus, & aſſuetus præceptis, perfectionis Euangelicæ non oblitoſus auditor, de ſupererogatione non anxius cogitabat: vnde pro Euangelicæ margaritæ adipiſcenda gloria, venditis omnibus, & pretio diſtributo egenis, paupertatem amplexus, à Mundi delicijs, & illecebris, ad arctam viam, per quam eum deductum, hodie ad vitam, colimus; à publicis concurſibus ad antra ferarum, eremique ſqualorem factus ſolitarius abijt. Iſte vtique illis temporibus viuendi modus, & ab omnibus ſanctior, & Deo acceptior cenſebatur. Tanta enim pro Chriſto, mundo valedicturus, virtuoſe, ac religioſe reliquit, quanta à nobis quotidie damnabiliter appetuntur. Conſtat proculdubio nihil illi perfectionis deeſſe, qui pro ipſa vendicanda, quantum eſt homini poſsibile, nil omiſit. Qui omnia ſua vendens, & dans pauperibus, nudus ſecutus eſt infatigabiliter nudum Chriſtum. Quia & ſicut ſcriptum eſt*: Beatus vir, qui non eſt lapſus verbo; *ad maiorem ſuæ perfectionis cumulum, ne quemquam verbo offenderet, humana cohabitationi ſe ſubtrahens, & perpetuum ſibi imponens ſilentium, propter Deum eſt iumentis factus ſilueſtribus iumentum. At vbi ſolitudinem adijt homo Dei, quanta ibi pro amore Chriſti pertulerit, qualiterue carnem ſuam crucifixerit, ſe ipſum ieiunijs, vigilijs, diſciplinis, aliſque pœnitentialibus, & eremiticis obſeruantijs, macerando, & ſi lingua taceat, & ſcriptura non pandat, ipſa loci illius ſqualidi, & inhabitabilis aſperitas, & horrenda deſolatio luce clarius manifeſtant. Nunquid potuit viuere delicatus, herbis ſuſtentatus & aqua? Iſta enim tantummodò ſuis incolis locus ille miniſtrat. Pane autem non minus frequenter lachrymarum, quàm materiali, & illo etiam nec abunde, nec quotidie ſe alebat. Nunquid potuit noctes ducere non inſomnes, cui fuit terra cubile? Quem ſacco tectum & cilicio æſtas diſſoluerat, ventus & pruina rigêre cogebant? Nunquid ibi auaritia, ira, rixa, contumelia, diſſenſio, detractio, iniuria, inuidia, vana gloria, ſuperbia, vel cætera peſtes huiuſmodi, vbi totius humanæ cohabitationis, & ſolatij conſortium procul erant? Famulus autem Dei* FRVCTVS *ſolo alleuiabatur comitatu animalium in terris, & conſortio Angelorum è cælis. Nunquid ei Pauli, Antonij, Macharij & aliorum ſanctorum Patrum in deſertis degentium ſubtrahemus venerationem condignam, quibus eum credimus in ſanctitate non imparem, quem non diſsimilem in conuerſatione videmus; Qui etiam venientes contra ſe paganos perfidos, & frementes, fidei religionem perſequentes in ipſo loco intrepidus expectauit: quorum & ſi ictus,*

Origo, & genus.

Omnia ſua vendidit, & pauperibus diſtribuit.

Eremumque perrexit.

Exercitia in eremo.

Angelorum conſortio illuſtratur.

Digitized by Google

diuina protegente dextera euaſerit, quæ illos ad eum rupis interruptione non permiſit accedere; gloria tamen Martyris non fruſtratur. Quid vltra pro Domino potuit perpeti Miles Chriſti, maiorem hac dilectionem nemo habat. Re verâ orationi inſtabat deuotius, & ſi aliquando lingua fatigata ceſſabat, mens tamen ad Deum clamabat indefeſſa, Recolligebat autem, orationem aggrediens, ad ſe omnes ſenſus, ne vagarentur per illicita, vt cui cantabat labijs cantaret affectu. Interrumpebant nonnunquam verba orationis pro ſuis delictis lachrymoſi ſingultus, ſed his ſopitis mens noua prolixius ad deprecationem ſurgebat. Chriſti paßionem gemebat vt præſens, eiuſque ſalutaria vulnera mente deoſculans, linteo labijs cordis vtebatur. Sed & peccata populi, vt propria deplorabat, vt Sanctorum communio in eo experiretur ad vnguem. Denique deſiderioſa erumpebant ſuſpiria pro expectata gloria, ſed dilata; cuius oratio tantò fuit Deo magis grata, quantò mens orantis magis à mundi tumultibus aliena. Talium vtique Dominus orationes acceptat, qui mundum deſpicientes ſimplicitati ſtudent, quos velut familiares, & intimos alloquitur, & exaudit; ſicut ſcriptum eſt: Cum ſimplicibus ſermocinatio eius. *Quid enim fuit aliud vita huius S. Viri, niſi exemplum præſentibus, & poſteris, norma viuendi? Eius regulam qui ſequuntur pax ſuper illos, & miſericordia Dei. Quem licet ſemotum, & elongatum à mundo, noluit tamen Dominus hominibus occultari, ſed magis poni candelabrum, vt luceret per exemplum omnibus qui in domo ſunt, quæ eſt ſancta Eccleſia. Sed quia hoſtis antiquus ſanctitatis, & bonitatis æmulus, tanquam leo rugiens circuiens quærit quem deuoret, Seruum Dei* FRVCTVM *conſideranit colere humilitatem in terris, quam ipſe ſuperbe repudiauerat in cælis, multiplicium tentationum ſagittas immittens, ſumptis viribus, & concitatis complicibus Spiritus-Sancti habitaculum ſtuduit demoliri. Tantò enim inuidens in S. Eremitam infremuit, & ſæuiit, quantò ſanctiorem illum adinuenit. Exponit itaque Seruo Dei carnis execrantis delicias, tentator cogitationi ſe ingerens, exquiſita cibaria, & accuratiùs parata propinans. Sophiſticat dormienti, ſi nequit euigilantem, Mulierem compoſitam, & depictam; ſenſuſque ad libidinem commouet, & inflammat. Aurum, argentum, & margaritas congerit, & cogitationis oculis anteponit, omniaque mundi regna, & eius gloriam oſtendit, vt illaqueet eum per conſenſum. Nunc verò deſperare cogit præ difficultate propoſiti, & importabilitate laboris, vt ab incepto Vir Sanctus, vel illectus, vel territus retrocedat. Sed miles Chriſti ſtrenuus* FRVCTVS *motus ſuos, & appetitum diuinâ virtute compreſſit, ſciens, quòd beatus erit, qui tenebit, & allidet parvulos ſuos ad petram, quæ eſt Chriſtus. Quem tentator non reperit improuidum, & inmunitum, ſed vigilem, & ad certamen paratum; quia animaduertebat doctrinam Spiritus-Sancti dicentis*: Fili, accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in iuſtitia, & timore, & præpara animam tuam ad tentationem; deprime cor tuum, & ſuſtine. *Ideoque de occupatione ad occupationem tranſibat, ne inueniretur aliquando otioſus, & ipſum tranſucrberaret tentatoris ſagitta. Hinc quidem tentationibus reſiſtendo viriliter earum cuſpides vibratas retorſit, & vnde malignus molitus eſt captare prædam, inde reportauit confuſionem, & pœnam, Sanctus vero Anachoreta coronam; ſicut ſcriptum eſt*: Beatus Vir, qui ſuffert tentationem quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit Deus diligentibus ſe. *Quem enim intentatum relinquet Angelus Sathanæ, qui Apoſtolum, poſtquam ad tertium cælũ raptus eſt, colaphizat: imo qui in deſerto ieiunanti Domino non pepercit. Qui etſi dexterâ protegente diuinâ proſternere nequeat virum iuſtum, tentat tamen, vt ſaltem gaudeat, & rideat concuſiſſe. In ſpeluncis igitur ferarũ ſedens quietus ab implicationibus mundi, ſecũ habitans S. Solitarius in lege Domini meditabatur attentius. Quæ igitur ſancta meditatio pariebat in eo ſuauitatem contemplationis, cuius dulcedinem vix illi ſoli nouerunt, quos vnctio*

Orationis eius inſtantia.

Eius fama virtutis conſpicua.

Diaboli inſidijs infeſtatur.

Sed victor ſemper euaſit.

Contemplationi inſiſtebat.

Dei

Digitized by Google

Dei docet. Nam hæc ſuperabundans gratia, & benedictio impinguans, nequit ſic exprimi, Vt ſentitur. Per hanc autem didicit ſeruus Dei FRVCTVS *conſcientiæ ſuæ arcana diſcutere, & eius maculas mundare, ſibimet diſplicens, & vileſcens. De viſibilibus ad inuiſibilia cognoſcenda rapi cupiebat; de ſua peregrinatione gemens dicebat:* Heu me, quia incolatus meus prolongatus eſt: præuehementi deſiderio Creatoris, & amore langueſcere viſus, deſiderans ipſius aſtare conſpectibus, & iam frui. *Quanto enim proculdubio Vir Iuſtus ſiue in carne, ſiue in anima pro Chriſto duriora pertulit, tanto familiarius diuinam conſolationem perſenſit. Talibus igitur deditus exercitijs Eremita beatus, de cæleſti præmio non incertus, viſitatus ab Angelis, in eximio illo rupis patulæ ſupercilio* Segobienſis *eremi vitam degebat, eo tempore, quo Sarracenorum lues totum orbis* Hiſpanici *angulum depaſcebat, cuius crudelitatibus deterriti plures fideles, aſylum in S. Eremitæ tugurio timidi quæritabant; quos Homo Dei benigne ſuſcipiens, ſpem in Domino ponere iuſſit, diſſerens ſuper illud Pſalmiſtæ:* Iacta cogitatum tuum in Deo, & ipſe te enutriet. *Poſt hæc, cum perfidi Pagani montis decliuia aſcendere cognouit Vir Dei, inermis ſupra rupem poſitus, ſola Dei ſpe munitus, & oratione præuia vallatus, Iſmaëlitis, ne deinceps procederent, imporauit; & baculo ſupra rupem terminum delineans, protinus, ſtupentibus omnibus Chriſtianis, & Agarenis, immenſum rupes hiatum aperuit. Tunc vnus de Sarracenis, qui* Morabitus, *ſeu legis ſacerdos erat in* Alcoranis *dogmatibus inſtructus, Machometicæ ſectæ zelator intrepidus, aduerſus* FRVCTVM *blaſphemans dixit:* Vt quid vos de lege Domini gloriamini, qui impoſsibilia penitus adoratis, & colitis, credentes panem, in carnem Dei tranſmutari poſſe, eamque hominibus, ac feris accommodam eſſe, & vſui, & eſui. *Quibus verbis.* FRVCTVS *Euchariſtiæ zelo ineſcatus, aduerſus blaſphemum ſacrificulum ſeueriora verba reſpondens, fide plenus, ad experientiam deuenire permiſit, & in clibano paleas, & ordeum immittens, ac hoſtiam à Sacerdote conſecratam ſuperius collocatam, inponens, aſellum gens Iſmaëlita reportauit, qui Creatoris corpus eminus conſpiciens, genu flexus, & reuerens adorauit. Exultauit fidelium turba cum* FRVCTV, *deſperauit Paganorum caterua cum Morabito, & Deus mirabilis in Sanctis ſuis, veritatis fidei teſtimonium explicitus demonſtrauit. Denique poſt aliquot temporis excurſus* B. FRVCTVS *plenus dierum, & virtutum ex hâc arumnoſa vita migrauit* IX. Kalendas Nouembris, *Anno Domini* DCC. XXV. *Cuius* Corpus *in eius Oratorio* à Valentino *fratre, & alijs Chriſtianis tumulatum, ibidem per aliquot ſecula requieuit, quouſque poſtmodum tranſlatum ad Cœnobium* S. FRVCTI *Benedictinorum, ibidem colitur & veneratur. Conſtat enim apud Deum meriti eſſe eximij, quem tot ſignis, & miraculis ſic decorat, qui tribulatis, & debilitatis, ac de corporali, & animi ſalute deſperatis affert, & confert quotidie medicinam. Nunquid fruſtra ad ipſius ſpeluncam, Eccleſiam, & glorioſas* Reliquias, *beneficia petituri populi confluunt cateruatim? Quem ſolitudo, paupertas, humilitas, & patientia, profunda vigiliæ, arcta pœnitentia, lachrymoſa ſuſpiria, & Sancta deſideria ciuem fecerunt in cœlis, & mirificum accolam conſtituerunt in terris. Ad cuius dignas preces imber diu refrenatus deſcendit: tempeſtates pelluntur: curantur ægroti; peccator meretur veniam; iuſtus reportat gratiam, & omnes inuocantes pro ſua qualitate votorum experiuntur remedium, & ſolamen, præſtante Domino Noſtro Ieſu-Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto viuit, & regnat per infinita Seculorum Secula, Amen.*

Sarraceni Hiſpanias inuadunt.

Aſellus Hoſtiam conſecratam adorat.

Moritur.

Miracula.

EN Lector erudite ACTA ex Sanctoralibus integra, & genuina. *Iulianus* Archipresbyter Toletanus nobis originem, & Parentis nomen ſuppeditauit in *Aduerſar. n.* 535. *fol.* 125. hac ſerie: *Pater horum* (FRVCTVOSI, Valentini fratris, & Ecratidis ſororis) *fuit* L. DECIVS FRVCTVS *Toletanus ex genere* Gn. Pompeij Fructi. *cuius baſis, & ſtatua cum Inſcriptione egregia eſt in foro Tarraconenſi.* Quod

Patris nomen, & origo probatur.

& admittit Didacus Colmenares Historicus Segobiensis *d.c.* 10. §. 2. *fol.* 73. Ex qua sententia colligit, perperam ab aliquibus Scriptoribus hunc S. Anachoretam fuisse nuncupatum FRVCTVOSVM. cum veridicè ex relatione *Iulianni* constet, proprium nomen esse FRVCTVM, hancque esse *Segobiensium* accolarum, tam in Lectionibus, quam in vetustissimis Scripturis,& Pontificijs diplomatibus, communem nomenclaturæ opinionem affirmat. Sed ad Basim *Gn. Pompeij Fructi Toletani* reuertor, quam *Tarracone* positam dixit *Iulianus*, cuius Inscriptionem hic ex Iano Grutero *fol.* 557. *n.* 9. transcribere non grauabor.

GN. POMPEIO. FRVCTO.
B. F. CONS. TOLETANO.
ANN. XXXVI.
TERENTIVS. PASSINVS.
HÆRES.
SECVNDVM. VOLVNTATEM.
DOMITIÆ. FORTVNAT.
MATRIS. EIVS. FECIT.

An Monachus Benedictinus.

CIRCA institutum S. FRVCTI; sunt qui dicant ex *Eremita* eum ad Monasticam regulam *S. Benedicti* transitum fecisse, vt ex eodem Iuliano in *Chron. Ann.* 692. *n.* 358. & in *Aduersar. n.* 537. his verbis: *Dicuntur fuisse hi Tres fratres* (FRVCTVS, Valentinus, & Encratis) *ex* Eremitis *S. Patriarchæ Benedicti.* Sed apud Benedictinos altum silentium circa hoc institutum, licet verum sit postmodum ad Annum Domini M.LXVI. conditum fuisse *Cœnobium Benedictinorum* in eo loco vbi sacra pignora S. Eremitæ requiescebant, S. FRVCTO dicatum; quod ansam præbuit ad credendum, eum Monachum fuisse Benedictinum; videsis Didacum Colmenares, Laurentium Caluete, Antonium de Yepes, & alios superius citatos, vbi de hoc singularem disputationem compaginant.

Cultus S. Viri probatur ex antiquis Officijs & Pontificijs Diplomatibus.

QVATENVS ad S. Viri cultum, Apostolica auctoritate firmatum, adhuc *Bulla* extat *Sixti* IV. Romani Pontificis, sub datis *Idibus Augusti*, Anno M.CCCC. LXXVI. cuius initium: *Gloriosus in Sanctis suis Deus*, qua Nostri Confessoris beati memoriam, & cultum Summus Pontifex extollere cupiens Indulgentias visitantibus,& opem ferentibus eleemosynis elargitur, hac serie: *Cupientes igitur, vt Ecclesia Monasterij* S. FRVCTI, *prope oppidum de* Sepulueda, *Ordinis S. Benedicti, per Priorem soliti gubernari, Diœcesis* Segobiensis; *in qua* (*sicut accepimus*) *eiusdem* S. FRVCTI, *Confessoris, ac* S. Valentini, *&* S. Engratiæ *Martyrum, corpora recondita sunt, congruis honoribus frequentetur, & in suis structuris, & ædificijs reparetur, ac manuteneatur, Christique fideles vtriusque sexus, eo libentius deuotionis causa ad illam confluant, & ad huiusmodi reparationem, & manutentionem promptius manus porrigant adiutrices, quo ibidem dono cœlestis gratiæ vberius conspexerint se refectos: De Omnipotentis Dei misericordia, ac BB. Petri, & Pauli Apostolorum eius, auctoritate confisi; omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui Ecclesiam ipsam, in singulis eiusdem* S. FRVCTI, *& SSS. Trinitatis festiuitatibus, deuote visitauerint annuatim, Septem annos, & totidem Quadragenas, de iniunctis eis pœnitentiis, misericorditer in Domino relaxamus.* His ad cultum huius sanctissimi Eremitæ cognoscendum, Ecclesias suo nomini auctoritate ordinaria, dicatas: Officium Ecclesiasticum à multis retro seculis ordinatum, & solemni ritu persolutum, vt ex vetustis Breuiarijs apparet: Mos inueteratus apud *Segobienses*, suscipiendi nomen ipsius, adeo, vt infantuli in sacro Baptismatis lauacro, sæpius FRVCTI nomine nuncupentur. Hinc valde miror, vt quid *Cæsar Baronius* tantum Sanctum, è *Romano Martyrologio* amandarit; & quid in causa, quod S. E. *Segobiensis*, eiusque Ciuitas, quem Patronum agnoscunt, inter *Martyrologij Romani* Diuos apponere non curent.

Dies, & Annus obitus disputatur.

DE Die, & Anno obitus S. Viri, audi Iulianum in *Aduersar. n.* 534. hæc verba dicentem: *Prope* Litabrum, *nunc* Butracum, *obijt* Die XXV. *Octobris* S. FRVCTVOSVS Segobiensis, *ciuis, viuus, mortuusque clarus miraculis, Anno Domini* DCC. XXV. Sed cum hæc dixerit in Aduersarijs, cum constet Opus Chronici perfectius extitisse, & in eo *Ann.* 692. *n.* 358. eum in Domino obdormiuisse, Die XXIV.

Digitized by Google

XXIV. *Octob.* potius iſti, quam *Aduerſariorum* ſententiæ, & lectioni ſtandum erit, licet S.E. *Segobienſis* feſtum eius, & fratrum ad Diem XXV. reiiciat, in cuius Lectionibus etiam obitus annus Domini DCC. XV. conſignatur. Sed vt inquit Didacus Colmenares *d. c.* 10. §. 5. *fol.* 75. facilis fuit error in codicibus editis, & loco DCC. XXV. reponere DCC. XV. licet, vt proſequitur, ſi Ciuitas *Toletum*, vt ex ſaniori ſententia, capta fuit Anno DCC. XIX. à Mauris, & poſt eam *Segobienſis* vrbs, quo pacto potuit S. Fructvs è vita diſcedere Anno DCC. XV. ſi nondum Sarraceni *Segobienſem* vrbem attigere, cum conſtet ex Actis S. Virum poſt deſolatam *Segobiam* cum Maurabito de S. Euchariſtiæ veritate, miraculo intercedente diſſeruiſſe. Hinc pro *Iuliano* in hoc, ſto.

OCTAVO
Kal. Nouembris.
DIES XXV.

A Vesvnæ Petragoriorum *in* Gallia S. Frontonis *Diſcipuli* B. Petri, *qui poſt luſtratam Aquitaniam*, Tarraconenſis *ditionis vrbes Apoſtolus peragrauit*, Palentinos *Euangelicis facibus illuminauit, & demum copioſa meßis ſarcina inſignis, Galliam reuerſus, glorioſo fine quieuit.*

B. Toleti *in* Carpetania Hiſpaniæ *feſtum* Dedicationis *ipſius Cathedralis Eccleſiæ, cuius Solemnitas feſtiuo annuatur affectu, & cuius feſtiuitas publico reiteratur iubilo.*

C. Giennii *in* Bætica Hiſpaniæ *item feſtiuitas* Dedicationis *ipſius Eccleſiæ Cathedralis, quæ honorificentiſſimo celebratur anniuerſario, & celeberrimo colitur faſtu.*

NOTÆ.

Sanctvs Fronto *Diſcipulus S. Petri, Hiſpan. Prædicator*] Adhuc in Noſtrorum Scriptorum *Hiſpaniæ* Tabulis prorsùs huius Sanctiſſimi Epiſcopi, & *Hiſpaniarum Prædicatoris* abierat memoria, & Nomen exciderat, donec illam, & iſtud nacti ſumus ex Noſtro *Antiquo M. S. Codice Auli Hali*, in quo & breui epilogo eius memoria, & non inuenſto epigrammate eius elogia, quod inferius dabimus, continentur. Apud *Gallos Petragoricos* verò celebris eſt eius anamneſis, vt ex Beda, Vſuardo, & aliis A. *Adhuc eius memoria apud Hiſpanos incognita.*

colligit Romanum Martyrologium Baronij *h. d. fol. 662. lit. H.* his verbis: *Petragoricis in Gallia* S. FRONTONIS, *qui à* B. Petro *Apoſtolo Epiſcopus ordinatus, cum* Georgio *Presbytero magnam illius gentis multitudinem ad Chriſtum conuertit, & miraculis clarus in pace quieuit.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 175. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 229. *col.* 2. Conſtantius Felicius in *Ital. fol.* 151. 2. *p.* Petrus Galeſinius in *General. fol.* 147. Andreas Sauſſayus in *Gallican.* 2. *p. fol.* 777. De eo ſcripſere Vincentius Bellouaſcenſis in *Specul. Hiſtor. lib.* 9. *c.* 43. *&* 44. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 109. Petrus Cluniacenſ. *lib.* 1. *Epiſtol.* 2. Bonad. Santon. *lib.* 3. *Epigrammat. Monod.* 26. Benedictus Gononus *Hiſtor. SS. Occidental. lib.* 3. *c.* 1. *fol.* 143. Eius ACTA ex *MS. Codice Monaſterij S. Pontij* Nicienſis edidit Vincentius Baralius in *Chronolog. SS. Lerinenſ. fol.* 76. Ea dabimus ex *Andrea Sauſſayo* per epitomen.

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. FRONTONIS EPISCOPI Petragoricenſis in Gallia, Diſcipuli B. Petri Apoſtoli, Hiſpaniarum Prædicatoris, ex Sauſſayo.

Origo, fides & inſula.

FRONTO *natione* Gallus *ex* Petragoricenſe *vrbe oriundus, à iuuentute Deo deuotus, Romæ à* B. Petro *baptizatus, & Epiſcopus ordinatus, in Citeriorem* Aquitaniam, *ſuam ad Vrbem cum* Georgio *Presbytero, poſtea* Anicienſi *Præſule I. deſtinatus eſt, vt face Euangelica purum diuinæ veritatis lumen ibidem inueheret. Verum poſt tres dies itineris mortuo Georgio.* FRONTO *ad* Petrum *redijt, aſſeclæ funus improuiſum referens; acceptoque Apoſtoli baculo, ad locum vbi iacebat* Georgius, *reuertit. quem appoſitione ipſius Apoſtolici baculi (famulo Eliſei fidentior) reduxit ad vitæ lucem. Hinc Vir Apoſtolicus iter perſecutus ſuum,* Petragorium *venit multo cum ſpiritu gratiæ. Chriſtum Dei Vnigenitum pro mundi ſalute crucifixum, rediuiuúmque, triumphantem, & in ſe credentibus, æternum in cælis regnum offerentem, annuntians. Ad cuius agnitionem, & cultum adductos à fœda Dæmonum religione multos vrbis illius incolas, vi Diuini verbi, ſignorum magnificentia, & vitæ prorſus admirabilis ſplendore, perduxit.*

Baculo S. Petri ſuſcitat collegam.

Petragoricæ prædicat, & à Præfecto infeſtatur.

Quamobrem Squirius *vrbis Præfectus, à Sacrificulis Pſeudonuminum incitatus, ita furore caco nouum in præconem, eiuſque ſequaces excanduit, vt quot ille ſacro lauacro tingeret, ipſe gladio mox obtruncatos demetteret. Ferox igitur Præſes, cum omni in Sanctum, pioſque eius auditores ſæuitia debaccharetur: Vir Dei quo dies malos declinaret, & benignior interim ſpiraret aura, Chriſti oues in eremum traduxit, vbi olerum ſemine corpora, ac verbi æterni pabulo animas reficiebat. Erat ibidem ad* Dordonis *fluuij ripam Draco immanis, qui fœdo halitu locum inquinabat: hunc Chriſti virtute fugauit Antiſtes glorioſus. Interim* Squirius *Præſes ſæuitiæ ſuæ pœnas luit: nam iræ diuinæ flagella expertus, demúmque à cæleſti Nuntio increpatus, Solicitè Dei virum cum ſancta fidelium turma perquiſiuit, tandemque reperit. A quo ſupplex deprecatus veniam, baptiſmique gratiam, Sanctorum quorum perſecutor fuerat, fœdere pietatis effectus, particeps, inopiam eorundem ſubleuauit larga munificentia. Qua & fretus B. Pontifex; redux in vrbem, cum ſocijs, primam ibi erexit Eccleſiam, ad ſacros colligendos cætus, quam* S. Stephani *Prothomartyris titulo triumphali inſigniuit. Poſt hæc* Aniano *ſuo Diſcipulo, Coëpiſcopo ordinato,* Georgium *ad* Vellaunos *duxit, quibus diuina luce illuſtratis, illum Antiſtitem dedit. Progreſſus inde vehementi ſpiritu fidei in Santones, Pictones, Turones, vbique Chriſti nomen clarificauit. Vnde nouis ſtimulatus aculeis, longius excurrens, Pariſios, Bellouacos, Sueßiones luſtrauit; hocque intractu, eo vico qui hodieque ipſum tutelarem recolit, dum diuinum ſacrificium litare cupit, & vinum ſibi negaretur, aquam in merum vertit, quo poculum ſalutis conſecrauit. Tum editis in interiori* Gallia *Apoſtolici curſus monimentis, Diuinus*

Draco Chriſti virtute fugatur.

Præſidem conuertit.

Ad alias Gallia regiones proficiſcitur.

Heros

Heros ad nouos labores ſe accingens, in Aquitaniam *velox aduolat*, Burdigalam *ſacro Chriſti præconio imbuit. Hinc* Baionam *tendit, penetrat in* HISPANIAM, *vſque* PALLENTIAM *pergit, quâ ſalutis nuntio prorſus lætificauit, totamque* TARRACONENSEM *Regionem fulgoribus Euangelij replet. Tam longis excurſibus feſſus, demum etiam luſtrata, illuſtrataque* Gallia Narbonenſi, *ſe domum recepit*, Petrocorienſes *ſuos repetit. apud quos fixa extrema ſtatione, tot onuſtus trophæis, inclytus Athleta tandem beatum ſpiritum exhalauit; ſuoque exceſſu aucto ciuium ſupernorum numero, dignis laborum præmijs, cum Apoſtolis, quorum inſignis adiutor fuit, à cæleſti munerario honoratur. Cuius memoria cum vbique ſit celebris, tum maxime apud tot populos viget glorioſa, quos baptiſmi ſalutaribus aquis irroranit, ignoti, verique Dei agnitione illuminauit, & apud quos verbo, & miraculis, euerſa Idolorum ſpurcitiâ, erectis Chriſti trophæis, fide diffuſa, & propagata, religionis ſalutifera fundamenta æternum permanſura collocauit.*

Hiſpanias, luſtrat.

Moritur.

HACTENVS amicus Noſter *Andreas Sanſſayus* in inueſtigandis ſuæ Nationis Diuis infatigabilis Scriptor, & eruditus; cuius ecphraſim *Aulus Halus* Burdigalenſis Poëta, poſt *Ciuis Toletanus* ante Quingentos Annos etiam carmine ſcriptam reliquit, hocce Epigrammate inter alia in meo *MS. Codice.*

Prædicatio Hiſpaniæ probatur.

Vrbs tenet excelſi Corpus Petragorica *ſanctum*
FRONTONIS; *Petri qui comes almus erat.*
Gallia *quem primum exaudiuit limpida Chriſti*
Dogmata dictantem; poſt quoque Clarus Iber.
Hic igitur baculo comitem (*mirabile dictu*)
Suſcitat & Petri, quem dedit ipſe pius.
Prædicat hinc populis prorſus, Petragorica, *veſtris*
Æternum Verbum, quo coluber moritur.
Poſt hæc Santones, Pictones, atque Turones
Luſtrauit, ſemper dogmata ſacra docens.
Hinc & Aquitaniam *deſcendit, ſemina Verbi*
Proijciens, Chriſti fœnore multiplici,
Burdigala *& mea ſuſcepit quoque verba Magiſtri*
Iſtius, & Patrem nunc veneratur amans.
Poſt & ad Hiſpanos *tranſcendens*; Tarraco *Diuum*
Audiuit, cuius fulgor amœnat agrum.
Denique Vaccæos *penetrat*; Pallentia *ſacros*
Sermones didicit. Hinc ſua caſtra petit.
In quibus, egregijs plenus virtutibus almam
Tunc animam Chriſto tradidit ipſe ſuam.

Obitus Diem S. Antiſtitis credimus VIII. *Kalendarum Nouembris* contigiſſe, quo omnia Martyrologia & Scriptores eius diem natalem reponunt. QVATENVS ad Annum, vix aliqua apud illos veſtigia reperire valuimus: cum tantum illud conſtet, diem extremum egiſſe tempore, & imperio *Neronis* & datis ſpatijs in eius miſſione, Galliarum luſtratione, atque Hiſpaniarum prædicatione: ad ſuos repedatione, proculdubio, ſi coniectari licet: vitam egit circa Annum LXIX vel eo amplius, dummodo *Neronis* imperium retineatur. Cætera in

Quo die, & Anno obierit

ACTIS

ACTIS communia, de quibus legendi Scriptores *Gallicani*, cùm apud *Nostros* silentium sit.

B. DEDICATIO *S. Apostolica, & Patriarchalis Ecclesiæ* TOLETANÆ, *Hispaniarum Primatis.*] Omnia elogia, quotquot ab Scriptoribus, tàm Nostris, quàm Exteris de hac Patriarchali Ecclesia recensentur, hic transcribere, prolixum erit. Sufficit asserere, eam fuisse à IACOBO Hispaniarum Apostolo primitùs erectam, eius præsentia, & gubernatione decoratam, doctrinis imbutam, moribus edoctam, exemplis ditatam, & fide excultam, vt doctissime probat Illustris D. Petrus de Roxas Comes de Mora in *Histor. Toletan.* 1. *p. lib.* 4. *c.* 10 *fol.*. 285. Qui *c.* 11. *fol.* 289. asserit, S. IACOBVM Apostolum fuisse Episcopum Toletanum. Igitur, qui huius Almæ Ecclesiæ originem, formam, ministros, ornatum, & cætera ad eius venustatem pertinentia ediscere velit adeat Blasium Ortizium in Descript. Templ. Tolet. Nam Nos ad Catalogum Antistitum illius pergere compellimur.

CATALOGVS ANTISTITVM S. E. Toletanæ Hispaniarum Primatis, & toto Orbe celeberrimæ, ex varijs.

I. S. M. ELPIDIVS huius nominis I. Antistes Toletanus I. cognomento *Iulianus* à S. IACOBO electus, Martyr obijt Anno Domini LX. de quo Nos supr. *Tom.* 2. *eod. Die fol.* 70. 60

II. S. M. MARCELLVS huius nominis I. Antistes Toletanus II. cognomento *Eugenius*, patriâ Romanus, S. Petri, post. S. Clementis Discipulus, Galliæ martyrio coronatus est XV. Nouembris, Anno C. XXX. de quo Nos infra *Tom.* 5. 130

III. S. HONORATVS huius nominis I. Antistes Toletanus III. patriâ Conchanus in Hispania, obiit Confessor insignis Die XXXI. Decembris, Anno C. XXXVIII. de quo & Nos infra *Tom* 5. *ead. Die lit. A.* cùm sedem dimitteret, Anno C. XXXII. 132

IV. S. HERMOLAVS huius nominis I. Antistes Toletanus IV. qui absente Honorato Prædecessore, sedemque dimittente, ad Annum C. XXXII. Antistes eligitur, obiit Anno C. XXXIV. in Monte Ararath cum aliis illustris Martyr Die XXII. Iunij, de quo Nos supr. *Tom.* 3. *fol.* 585. 134

V. S. AVLVS PELAGIVS huius nominis I. Antistes Toletanus V. cognomento *Agrippa*, post Hermolaum sedem Patriachalem rexit per XXVI. Annos, ad C. LX. 160

VI. PATRVINVS huius nominis I. Antistes Toletanus VI. Interfuit Concilio Toletano I. eius memoria ad Annum C. LXXXIV. 184

VII. TVRIBIVS huius nominis I. Antistes Toletanus VII. patriâ Romanus, cui S. Irenæus Libros aduersus hæreses remisit, eius memoria ad Annum CC. VIII. 208

VIII. QVINTVS huius nominis I. Antistes Toletanus VIII. postquam Sedem hanc regeret XII. Annos, tandem ad Annum CC. XX. obiit. 220

IX. S. VINCENTIVS huius nominis I. Antistes Toletanus IX. Cui scripsit Epistolam S. Antherus Papa. Hanc sedem rexit ad Annum CC. XLV. quo Italiam pergens Meuaniæ Episcopus factus obiit Die IX. Iunij Anno CC. LXXX. De quo & Nos supr. *Tom.* 3. *fol.* 474. 245

X. POMPONIVS PAVLATVS huius nominis I. Antistes Toletanus X. S. Cypriano Carthaginensi amicitia coniunctus, eius memoria ad Annum CC. LXXXI. 281

XI. S. MELANTIVS huius nominis I. Antistes Toletanus XI. Congregauit

gauit Concilium Iliberitanum in Bætica, poſt Rhotomagum Galliæ, cuius primùm fuerat Epiſcopus, Anno CCC.V. Sanctus Confeſſor moritur Anno CCC. X. De quo Nos plura hoc *Tom.* 5. *Die XXII. Octobr. lit. B.* 305

XII. S. NATALIS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XII. ex Presbytero Vrſaonenſi huius S. E. Archidiaconus. Interfuit Conciliis Nicæno, Romano III. Arelatenſi, & Sardicenſi. SS. Faſtos ſcripſit obiit Confeſſor eximius Die XIII. Maij, Anno Domini CCC. LIV. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 3. *fol.* 157. *lit. A.* 354

XIII. S. OLYMPIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XIII. ex Epiſcopo Thraciæ Vir ſingularis, cui S. Gregorius Nazianzenus ſcripſit, origine Hiſpanus, ex vrbe Vlyſipponenſi. Interfuit Conciliis Gangrenſi, Sardicenſi, Cordubenſi, & Ariminenſi; ipſeque aliud Toleti congregauit. Obiit Confeſſor egregius Die XII. Iunij, Anno CCC. LX. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 3. *fol.* 495. *lit. A.* vbi ad amuſſim. 360

XIV. S. GREGORIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XIV. qui Hilario Pictauienſi, & Euſebio Vercellenſi charus fuit, Synodum Toleti contrahit, & fidei litteras ad Concilium Tyanenſe miſit, obiit clarus Confeſſor Die XXII. Iunij, Anno Domini CCC. LXVI. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 3. *fol.* 589. 366

XV. AVDENTIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XV. ex Seſenna Hiſpaniæ oriundus. Scripſit contra Arianos, & Photinianos, Collegia iuuenum reſtaurauit, interfuit Concilio I. Cæſarauguſtano, obiit Anno CCC. XCVI. 396

XVI. S. ASTVRIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XVI. cognomento *Serranus*, patria Villaſecenſis in Hiſpania; Inuenit Corpora SS. Iuſti, & Paſtoris Martyrum Complutenſium, quibus Baſilicam erexit, & Epiſcopali Sede decorauit, cuius ipſe fuit primus Præſul. Obiit ſanctitatis honore conſpicuus Die VIII. Martij, Anno Domini CCCC. XXIV. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 2. *fol.* 122. *lit. A.* 414

XVII. OLYMPIVS huius nominis II. Antiſtes Toletanus XVII.

XVIII. FESTADIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XVIII. } Ad Annum CCCC. XXIX.

XIX. S. ISICHIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XIX. ex Monacho Paleſtino, & Diſcipulo S. Hilarionis. Obiit Die III. Octobris Anno CCCC. XXIX. De quo Nos hoc. *Tom.* 5. *eod. Die lit. B.* 429

XX. S. MAIORINVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XX. frater Maioriani Auguſti. Interfuit Concilio Teleptenſi, poſtea electus Placentinus in Italia, & interfuit Synodo Mediolanenſi, Obiit Die XXI. Auguſti, Anno CCCC. XXXV. De quo Nos *Tom.* 4. *eod. Die.* 435

XXI. CASTINVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXI. Pater Simplicij Pont. Max. Nomen dedit Oppido Villacaſtin in finibus Carpetaniæ. Eius memoria ad Annum CCCC. LVIII. 458

XXII. FLAV. PATERNVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXII. cognomento *Campetius*, S. Eutropij Epiſcopi Nertibregenſis cognatus. Eius memoria ad Annum CCCC. LXII. 462

XXIII. SANCTITIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXIII. cognomento *Falconio Probo*, filius Flauij Falconij Probi V. G. Eius memoria ad Annum CCCC. LXXI. 471

XXIV. PALMATIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXIV. Qui

fuit cognatus Paulini amicitia coniuncti SS. Auguſtino, & Ieronymo. Obiit Anno CCCC. XCIII. 493

XXV. PETRVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXV. Origene Græcus, Pater Anaſtaſij Pont. Max. Eius memoria ad Annum CCCC. XCIX. 499

XXVI. S. HECTOR FERRANDVS huius nominis I Antiſtes Toletanus XXVI. ex Archidiacono Carthaginenſi in Africa, Scriptor Eccleſiaſticus. Obiit Die XXXI. Maij, Anno Domini D. XXIV. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 3 *fol.* 393. *lit. C.* 524

XXVII. S. CELSVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXVII. Origine Germanus, qui breui patriam repedans Epiſcopus Treuirenſis factus Anno Domini D. XXV. Obiit Die XXX. Maij, de quo & Nos *Tom.* 3. *fol.* 388. *lit. C.* 525

XXVIII. S. MONTANVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXVIII. cuius S. Ildephonſus meminit. Obiit Confeſſor egregius Die XXIII Februarij Anno D. XXXV. De quo Nos Tom. 1. fol. 231. 535

XXIX. IVLIANVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXIX. cuius memoria celebris fuit, obiit ad Annum Domini D. L. 550

XXX. BACAVDA huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXX. frater Athanagildi Regis Gothorum, cuius memoria ad Annum Domini D. LIX. 559

XXXI. PETRVS huius nominis II. Antiſtes Toletanus XXXI. Qui Athanagildi Regis ad Gallum Orator fuit, & tandem obiit Anno Domini D. LXXI. 571

XXXII. EVPHEMIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXII. origine Græcus, & Abbas I. Agallienſis Cœnobij ex Ordine Benedictino. Interfuit Concilio Toletano III. Eius memoria ad Annum Domini D. XC. 590

XXXIII. EXVPERIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXIII. Fuit etiam Abbas Agalienſis Ordinis Benedictini. Obiit ad Annum Domini D. XCIX. 599

XXXIV. S. ADELPHIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXIV. qui poſt hæc Metim patriam repetens ibidem ſanctè moritur Die XXIX. Menſis Auguſti, Anno Domini DC. De quo & Nos ſupr. Tom. 4. lit. B. eodem Die. 600

XXXV. S. VENANTIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXV. origine Gallus, Abbas Agalienſis, poſt apud Dalmatiam Martyr Kal. Aprilis Anno DC. VII. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 2. *fol.* 449. 607

XXXVI. AVRASIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXVI. ex Abbate Agalienſi, hæreticos ex diœceſi expulit. Eius memoria ad Annum DC. XIII. 613

XXXVII. S. HELLADIVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXVII. ex Rectore rerum publicarum, Monachus Agalienſis. Obiit virtutibus plenus Confeſſor Die XIX. Februarij Anno DC. XXX De quo & Nos *Tom.* 1. *eod. Die fol.* 153. 630

XXXVIII. S. IVSTVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus XXXVIII. S. Helladij Diſcipulus, ex Abbate Agalienſi. Congregauit IV. Concilium Toletanum. Obiit Die III. Septembris Anno DC. XXXV. de quo & Nos ſupr. hoc *Tom.* 5. *eod. Die lit. B.* 635

XXXIX. S. EVGENIVS huius nominis II. Antiſtes Toletanus XXXIX. etiam S. Helladij Diſcipulus, & S. Iſidoro charus, interfuit V. VI. & VII. Conciliis Toletanis. Obiit Kal. Iulij, Anno DC. XLVI. De quo & Nos ſupr. *Tom.* 4. *lit. A.* 646

XL. S. EVGENIVS huius nominis III. Antiſtes Toletanus XL. etiam S. Helladij Diſcipulus. Interfuit Conciliis VIII. IX. & X. Toletanus. Obiit Die XIII. Nouembris Anno Domini DC LVI. De quo

&

& Nos infra *Tom. 6. eod. Die lit. C.* 656

XLI. S. Ildephonsvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLI. Diſcipulus S. Iſidori, & Archidiaconus Toletanus, Monachus Agalienſis. Obiit Die XXIII. Ianuarij, Anno DC.LX IV. De quo & Nos ſupr. *Tom. 1. eod. Die fol. 245, lit. A.* 674

XLII. S. Qviricvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLII. Interfuit XI.Concilio Toletano; obijt Die XX. Nouembr. Anno DC. LXXX. De quo Nos *infra Tom. 6.* 680

XLIII. S. Ivlianvs huius nominis II. Antiſtes Toletanus XLIII. Diſcipulus S. Eugenij II. Interfuit Conciliis XII. XIII. XIV. & XV. Toletanis.Obiit Die VIII. Martij, Anno DC.XC.de quo & Nos ſupr. *Tom. 2. fol. 125. lit. B.* 690

XLIV. Sisebertvs huius nominis I. Antiſtes Tolet.XLIV. ob rebellionem aduerſus Regem initam à ſede pulſus Anno DC. XCIII. 693

XLV. Felix huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLV. ex Pontifice Hiſpalenſi. Fuit Scriptor nobilis, obiit Anno DCC. De quo Nos ſupr. *Tom. 2. fol. 192.* 700

XLVI. S. Gvndericvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLVI. Diſcipulus, & Archidiaconus Felicis, poſt ſeguntinus Epiſcopus. Obiit XXIX. Decembris Anno Domini DCC. VIII. De quo & Nos *ſupr. fol. 550.* & infr. *Tom. 6. dict. Die lit. B.* 708

XLVII. Sinderedvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLVII. Vvitizæ regis Gothorum deliriis conſenſit, & ſede relictâ, locum dedit ſucceſſori intruſo, & ipſe Italiam perrexit ad Annũ DCC. XI. 711

XLVIII. Oppas huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLVIII. ſed intruſus, qui Hiſpalenſi ſede retentâ flagitiis abundans, Sarracenos in Hiſpaniam inuexit, Obiit Anno DCC. XVIII. De quo plura nos ſupr. *Tom. 2. fol. 193.* 718

XLIX. S. Vrbanvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XLIX. cognomento *Iulianus*, Qui primùm Gubernator ſedem hanc rexit, poſt vt Pontifex Obiit IV. Octobris, Anno DCC. XLI. De quo & Nos ſupr. *hoc Tom. 5. eod. Die lit. C.* 741

L. Svnieredvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus L. Vir virtutibus clarus, quem Arabes *Ceid Mudarrhain*, hoc eſt *Primatem Dominum* nuncupabant Obiit ærumnis cõfectus, Anno DCC. XLIII. 743

LI. S. Concordivs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LI. Qui Muzarabes Chriſtianos in fide ſuſtinuit. Obiit Kalend. Iulij Anno DCC. LX. De quo & Nos ſupr. *Tom. 4. eod. Die lit. B.* 760

LII. S. Petrvs huius nominis III. Antiſtes Toletanus LII. cognomento *Pulcher*, ſcripſit Libellum de Die Paſchatis celebrando. Obiit Die VIII. Octobris, Anno DCC. LXII. De eo & Nos *hoc Tom. 5. Die lit. B.* 762

LIII. Cixilanvs huius nominis I. Antiſtes Tolet. LIII. ad quem ſcripſit Adrianus Pont. Max. ſedem rexit ad Annum DCC. LXXI. 771

LIV. Helipandvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LIV. Qui primùm hæreſi Feliciana maculatus, tandem reſipiſcens piè moritur ad Annum DCCC. VIII. 808

LV. Gvmesindvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LV. de quo dubium an fuerit ille Presbyter, & Martyr Cordubenſis, cuius meminimus ſupr. Tom. 1. Die XIII. Febr. fol. 145. Sed Annorum diuerſitas diſſuadet, nam Antiſtes obiit Anno DCCC. XXVIII. 828

LVI. S. Vvistremirvs huius nominis I. Antiſtes Tolet. LVI. quem S.Eulogius *facultã Spiritus Sancti* vocitauit.Obiit XXXI Decembr. Anno DCCC. LVIII. de quo & Nos infr *Tom.6. eod. Die lit. C.* 858

LVII. S. Evlogivs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LVII. electus; qui Acta SS. Martyrum Cordubenſium ſuo ſeculo coronatorum ſcripſit, & tandem Martyr ipſe triumphauit Die XI. Martij An-

no DCCC. LIX. De quo & Nos supr. *Tom. 2. fol. 166. lit. D.* 859

LVIII. S. Bonitvs huius nominis I. Antistes Tolet. LVIII. Quem B. Dei-Genitrix cappâ etiã cœlesti, sicut Ildephonsum honorauit. Obiit Anno DCCC. LXII. De quo & Nos supr. *To. 1. Die XV. Ian. fol. 164.* 862

LIX. Ivlianvs huius nominis III. Antistes Tolet. LIX. Interfuit Vvormaciensi, & aliud Toleti congregauit. Obiit Anno DCCC. LXV. 865

LX. Petrvs huius nominis IV. Antistes Toletanus LX. ex Archidiacono huius S. E. Qui Toleti Synodum congregauit. Obiit Anno DCCC. LXXVIII. 878

LXI. Ioannes huius nominis I. Antistes Toletanus LXI. cognomento *Oscensis*, ex Cantore huius S. E. Vitam cum morte commutauit Anno DCCC. LXXXVI. 886

LXII. Ioannes huius nominis II. Antistes Toletanus LXII. cognomento *Seruus-Dei*, ex Archidiacono Toletano, rexit Ecclesiam ad Annum DCCC. LXXXVIII. 888

LXIII. Orontivs huius nominis I. Antistes Toletanus LXIII. Vir miræ vitæ, magnæque doctrinæ, Toleti Concilium indixit. Obiit Anno DCCCC. VI. 906

LXIV. Blasivs huius nominis I. Antistes Toletanus LXIV. Toletum congregat Synodum celebrem Nationalem, vitam exuit Anno DCCCC. VI. 926

LXV. Visitanvs huius nominis I. Antistes Toletanus LXV. qui fuerat huius S. E. Archidiaconus, qui etiam Toleti Concilium congregauit, Obiit Anno DCCCC. XLVI. 946

LXVI. Ioannes huius nominis III. Antistes Tolet. LXVI. ex huius S. E. Melodio, Vir probus, & charitate plenus, obiit Anno DCCCC. LVI. 956

LXVII. Bonitvs huius nominis II. Antistes Toletanus LXVII. cuius fuit Subdiaconus Luitprandus, Archidiaconus Ticinensis Scriptor nobilis. Obiit Anno DCCCC. LX. 960

LXVIII. Vincentivs huius nominis I. Antistes Toletanus LXVIII Archidiaconus huius S. E. Vir magnæ virtutis, & spiritus, sedet ad Annum DCCCC. LXXIII. 973

LXIX. Felix huius nominis I. Antistes Toletanus LXIX. huius S. E. Cantor, Vir egregiè peritus, & patriâ Toletanus obiit Anno DCCCC. LXXXVIII. 988

LXX. Blasivs huius nominis II. Antistes Toletanus LXX. ex Archidiacono S. E. Compostellanæ, qui exul factus. & ab exilio reuersus moritur Anno M. V. 1005

LXXI. Cyprianvs huius nominis I. Antistes Tolet. LXXI. ex Archidiacono, & Discipulo Blasij Prædecessoris, obiit Anno M. XI. 1006

LXXII. Vincentivs huius nominis II. Antistes Tolet. LXXII. vltimus Abbas Agalienſis, Concil. Toleti congregat, Obiit Anno M. VIII. 1008

LXXIII. Gerontivs huius nominis I. Antistes Toletanus LXXIII. ex huius S. E. Archidiacono: Vir pius, & magni spiritus, obiit Anno M. XXXVI. 1036

LXXIV. Zacharias huius nominis I. Antistes Toletanus LXXIV. ex Monacho Benedictino S. Felicis. Obiit Anno M. XXXVII. 1037

LXXV. Zenapolivs huius nominis I. Antistes Tolet. LXXV. Vir religiosus, & doctus, Vitam exuit ad Annum M. XXXVIII. 1038

LXXVI. Ivlianvs huius nominis IV. Antistes Tolet. LXXVI. ex huius S. E. Archidiacono; post Episcopus Braccarẽsis, obiit Anno M. XL. 1040

LXXVII. Dominicvs huius nominis I. Antistes Toletanus LXXVII. cognomento *Iustus*, Papiam proficiscens Italiæ ibidem moritur Anno M. XLII. 1042

LXXVIII. Salviatvs huius nominis I. Antistes Tolet. LXXVIII. Archidiaconus huius S. E. Egregius concionator, obiit Anno M. XLVI. 1046

Digitized by Google

LXXIX. Salvatvs huius nominis II. Antiſtes Toletanus LXXIX. cuius carmen Sepulchrale inſcripſit eius ſucceſſor, obijt ad Annum M. XLVIII. 1048

LXXX. Paschasivs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXX. ex Epiſcopo Complutenſi, qui mirum in modum iuuit Alfonſo VI. pro recuperatione vibis Toletanæ. Obijt ad Annum Domini M. LXXV. 1075

LXXXI. Petrvs huius nominis V. Antiſtes Toletanus LXXXI. ex huius S. E. Archidiacono, Epiſcopus Complutenſis, Obijt Anno M. LXXXI. 1081

Vacat Sedes Metropolitica, ob Alfonſi VI. *obſidionem, qua ſtante Epiſcopi Metropolitani, quorum intererat eligere Antiſtitem Toletanum, non poterant* Toletum *adire. Sed reſtaurata vrbe Regia ad Annum* M.LXXXV. *Sequentes enumerantur Antiſtites.*

LXXXII. B. Bernardvs huius nominis. I. Antiſtes Toletanus LXXXII. ex Abbate Sahaguntinenſi. Fuit origine Gallus, ſanctitate illuſtris? obijt Die III. Aprilis Anno M. C. XXVIII. De quo & Nos ſupra *Tom. 2. fol. 464. lit. B.* 1128

LXXXIII. D. Raimvndvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXXIII. ex Monacho Sahaguntinenſi, Epiſcopus Vxamenſis, obijt Anno M. C. L. 1150

LXXXIV. Ioannes huius nominis IV. Antiſtes Toletanus LXXXIV ex Epiſcopo Segobienſi, eius celebris memoria peruenit ad Annum M. C. LXVI. 1166

LXXXV. Cerebrvnvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXXV. ex Epiſcopo Seguntino; vitam exuit ad Annum M.C.LXXXI. 1181

LXXXVI. Petrvs huius nominis VI. Antiſtes Toletanus LXXXVI. cognomento *de Cardona*, qui tantum electus fuit, & eo ipſo anno obijt 1181

LXXXVII. D. Gvndisalvvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXXVII. cognomento *Perez*, ex huius S. E. Archidiacono, obijt Anno M. C. XCI. 1191

LXXXVIII. D. Martinvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXXVIII. cognomento *Lopez de Piſuerga*, Magnus vocatus; obijt Anno M.CC. VIII. 1208

LXXXIX. D. Rodericvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus LXXXIX. cognomento *Ximenez de Rada*, ex Epiſcopo Vxamenſi, obijt Anno M. CC. XLVII. 1247

XC. D. Ioannes huius nominis V. Antiſtes Toletanus XC. cognomento *de Medina* primùm Vxamenſis, poſt Burgenſis, obijt Anno M. CC. XLVIII. 1248

XCI. D. Gvterivs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XCI. qui aliquot in hac S. E. reliquit Anniuerſaria. Obijt Anno M. CC. L. 1250

XCII. D. Paschasivs huius nominis II. Antiſtes Toletanus XCII. ex huius S.E. Decano, qui Crucem in Nauis Toloſanæ bello circumtulit, obijt Anno M. CC. LXII. 1262

XCIII. D. Sanctivs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XCIII. Ferdinandi III. Regis Caſtellæ filius, obijt Anno M. CCC. VI. ſed ſedem reliquit Anno CC. LXVI. 1266

XCIV. D. Sanctivs huius nominis II. Antiſtes Toletanus XCIV. Iacobi Aragonum Regis filius, obijt in bello Tuccitano Anno M. CC. LXXXV. 1285

XCV. D. Fernandvs huius nominis I. Antiſtes Toletanus XCV. ex Abbate Couarruuienſi. Depoſitus, Anno M. CC. XCI. per Nicolaum III. Pont Max. 1291

XCVI. D. Gvndisalvvs huius nominis II. Antiſtes Toletanus XCVI.

cognomento *Garcia de Gudiel*, ex Episcopo Conchensi, & Burgensi, S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Albanensis, obiit Romæ Anno M. CC. XCVIII. 1298

XCVII. D. GVNDISALVVS huius nominis III. Antistes Tolet. XCVII. cognomento *Diaz Polemeque*, ex vrbe Toleto oriundus, Cardinalis prædecessoris ex sorore Nepos. Obiit Die VII. Nouembris, Anno M. CCC. X. 1310

XCVIII. D. GVTERIVS huius nominis II. Antistes Toletanus XCVIII. cognomento *Gomez de Toledo*, ex huius S. E. Archidiacono, obiit Anno M. CCC. XIX. 1319

XCIX. D. IOANNES huius nominis VI. Antistes Toletanus XCIX. cognomento *de Aragon*, Iacobi II. illius prouinciæ Regis filius. Qui cùm hanc sedem rexisset ad Annum M. CCC. XXVII. Tarraconensem infulam induit, & Alexandrinus est Patriarcha inauguratus. Obiit Anno M. CCC. XXXIV. 1327

C. D. SCEMENVS huius nominis I. Antistes Toletanus C. cognomento *de Luna*, ex Cæsaraugustana, & Tarraconensi sede translatus, obiit Anno M. CCC. XXXVIII. 1338

C.I. D. ÆGIDIVS huius nominis I. Antistes Toletanus CI. cognomento *Carrillo de Albornoz*, S. R. E. Cardinalis Anno M. CCC. L. eiusque in Italia Dux Generalis aduersus Tyrannos, & Episcopus Sabinensis, obiit Anno M. CCC. LVII. 1350

C. II. D. GVNDISALVVS huius nominis IV. Antistes Toletanus CII. cognomento *de Aquilar*, ex Episcopo Seguntino; obiit Anno M. CCC. LIII. 1353

C. III. D. VASCVS huius nominis I. Antistes Toletanus C. III. cognomento *Fernandez de Toledo*, ex Decano huius S. E. & Palentino Episcopo Fuit à Rege Petro exilium expertus ad Annum M. CCC. LV. & obiit Conimbricæ. 1355

C. IV. D. GOMEZIVS huius nominis III. Antistes Toletanus C. IV. cognomento *Manrrique*, ex sedibus Palentina, & Compostellana euectus, obiit Anno M CCC. LXXV. 1375

C.V. D. PETRVS huius nominis VII. Antistes Tolet. CV. cognomento *Tenorio*, ex Episcopo Conimbricensi, obiit Anno M. CCC. XCIX. 1399

C. VI. D. PETRVS huius nominis VIII. Antistes Tolet. C. VI. cognomēto *de Luna*, ex Dertosano Præsule; obiit Anno M. CCCC XIV. 1414

C. VII D. SANCTIVS huius nominis III. Antistes Toletanus C. VII. cognomento de *Roxas*, ex Episcopo Palentino; Obiit Anno M. CCCC. XXII. 1422

C.VIII. D. IOANNES huius nominis VII. Antistes Toletanus C.VIII. cognomento *Martinez de Contreras*, ex huius S. E. Decano, & Generali Vicario Interfuit Concilio Constantiensi, Obiit Anno M. CCCC. XXXIV. 1434

C. IX. D. IOANNES huius nominis VIII. Antistes Toletanus C. IX. cognomento *de Cerezuela*, ex Episcopo Vxamensi, & Hispalensi; Obiit Anno M. CCCC. XLII. 1442

C. X. D. GVTERIVS huius nominis III. Antistes Toletanus C. X. cognomento *Aluarez de Toledo*, ex Palentino, & Hispalensi; Obiit Anno M. CCCC. XLV. 1445

C. XI. D. ALFONSVS huius nominis II. Antistes Toletanus C. XI. cognomento *Carrillo de Acuña*, ex Seguntino Præsule; Obiit Anno M. CCCC. LXXXII. 1482

C. XII. D. PETRVS huius nominis IX. Antistes Toletanus C. XII. cognomento *Gonzalez de Mendoza*, ex sedibus Calagurritana, Seguntina, & Hispalensi translatus, S. R. E. Cardinalis, & Patriarcha Alexandrinus; Vir vere Magnus. Obiit Die XI. Ianuarij Anno Domini M. CCCC. XCV. 1495

D. F.

Digitized by Google

C.XIII. D. F. FRANCISCVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XIII. cognomento *Ximenes de Ciſneros*, ex ordine Minorum S. R. E. Cardinalis, Generalis Hiſpaniæ Inquiſitor, qui Auranium cepit; Obiit Anno M. D XVII. 1517

C. XIV. D. GVILLELMVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XIV. cognomento *de Croy*, origine Flander, ex ſede Cameracenſi, S. R. E. Cardinalis. Obiit ad Annum Domini M. D. XXI. nec viſâ ſede. 1521

C. XV. D. ALPHONSVS huius nominis III. Antiſtes Toletanus C. XV. cognomento *de Fonſeca*, ex Compoſtellano, obiit Anno M. D. XXXIV. 1534

C.XVI. D. IOANNES huius nominis IX. Antiſtes Toletanus C. XVI. cognomento *Tauera*, ex ſedibus Ciuitatenſi, Vxamenſi, & Compoſtellanâ, S. R. E. Cardinalis, Generalis Hiſpaniæ Inquiſitor, & Caſtellæ Gubernator. Obiit Kalend. Auguſti Anno M. D. LII. 1552

C.XVII. D. IOANNES huius nominis X. Antiſtes Toletanus CXVII. cognomento *Martinez Siliceo*, ex ſede Carthaginenſi, S. R. E. Cardinalis, obiit M. D. LXVII. 1567

C. XVIII. D. F. BARTHOLOMÆVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XVIII. cognomento *Carranza de Miranda*, ex Prædicatorum ordine, Obiit Romæ ad Annum Domini M. D. LXXXVI. cùm Anno M. D. LXXVII. eſſe Toletanum Pontificem, iuſtis ex cauſis, deſierit. 1577

C. XIX. D. GASPAR huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XIX. cognomento *Quiroga*, ex Epiſcopo Conchenſi, Generalis Inquiſitor, S. R. E. Cardinalis. Obiit Anno M. D. XCIV. 1594

C. XX. D. ALBERTVS huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XX. cognomento *de Auſtria*, ex Auguſtiſſima Imperatorum Germaniæ familia ortus, S. R. E. Cardinalis. Infulam denudauit Anno M. D. XCVIII. 1598

C. XXI. D. GARSIAS huius nominis I. Antiſtes Toletanus C. XXI. cognomento *de Loayſa, Giron*, ex Canonico huius S. E. Philippi II. Regis Catholici Eleemoſynarius, Philippi III. Magiſter, obiit Anno M. D. XCIX. 1599

C. XXII. BERNARDVS huius nominis II. Antiſtes Toletanus C. XXII. cognomento *de Roxas, Sandoual*, ex ſedibus Ciuitatenſi, Pampilonenſi, & Giennenſi, S. R. E. Cardinalis Generalis Inquiſitor. Obiit Anno M. DC. XVIII. 1618

C. XXIII. D. FERNANDVS huius nominis II. Antiſtes Toletanus C. XXIII. cognomento *de Auſtria*, Caſtellæ Infans, Philippi III. Regis Catholici filius, S. R. E. Cardinalis, Belgiæ Gubernator, victoriis celebris obiit Anno

C. XXIV. D. GASPAR huius nominis II. Antiſtes Toletanus C. XXIV. cognomento *Borgia, & Velaſco*, ex Epiſcopo Albanenſi, & S. R. E. Cardinale, atque Archiepiſcopo Hiſpalenſi. Obiit Annó M. DC. XLV. 1645

C.XXV. D. BALTHASAR huius nominis I. Antiſtes Toletanus C.XXV. cognomento *de Moſcoſo, & Sandoual*, S. R. E. Cardinalis, & Epiſcopus Giennenſis, qui adhuc hanc Patriarchalem ſedem gubernat. 1656

En Antiſtitum Toletanorum ſeriem abſolutiſſimam, quibus nihil aliud munerum deſcribere voluimus, quia, quale maius, dempta ſumma Cathedra Petri, recenſeri poſſit, ideo, illo titulo contenti, cætera rejicimus. Templi ſtructuram, Miniſtrorum numerum, Reliquiarum catalogum, Sacrarij diuitias, & cætera ad huius S. E. ſeruitium pertinentia, videſis apud Blaſium Ortiz in ſuo Templo Toletano; nam Nos ad vlteriora procedere compellimur.

DEDI

C. *Duæ Ecclesiæ Cathedrales in Diœcesi Giennensi.*

DEDICATIO S. E. GIENNENSIS, & BAECENSIS *in Batica Hispaniæ.*] Vtriusque Ciuitatis insulam induit vnusquisque Præsul *Giennensis*, cùm vtraque Ciuitas scilicet GIENNENSIS, & BAECENSIS suam diuisam Ecclesiam Cathedralem agnoscat. Antiquior BAECENSIS, à S. *Euphrasio* IACOBI Nostri Apostoli Discipulo ad Annum Christi XLIV. erecta. Recentior GIENNENSIS, à S. Rege *Fernando*, dùm vrbem istam è Maurorum faucibus eripuit, condita ad Annum M. DC. XLVI. quo sedem BAECENSEM, auctoritate *Innocentij* IV. Pont. Max. ad GIENENSEM transtulit Ciuitatem. At quia Cleri, Populi, & Nobilium *Baëcensium* querelæ ad sanctissimum peruenere, eo quod Antiquior sedes Præsulis, & Cathedralis Ecclesiæ ministerio priuaretur, idem *Innocentius* iustis *Baëcensium* supplicationibus inclinatus, prædictam Antiquiorem Ecclesiam, titulo Cathedralis conseruari voluit, sequenti Diplomate: INNOCENTIVS *Episcopus seruus seruorum Dei. Dilecto filio electo* Giennensi *salutem, & Apostolicam benedictionem. Exaltatio fidelium, & depressis Paganorum, quæ, dextera Domini faciente virtutem, in partibus* Hispaniæ *noscuntur magnificè prouenisse, à Ciuitatis* Baëcensis, *auxilio sæpe, prout accepimus, causam potissimùm habuerit, multis de Ciuitate ipsa pro tam pij promotione negotij fundentibus sanguinem ad honorem, & gloriam nominis Christiani. Quia verò Fidelium pro fide Catholica taliter occisorum illam condecet haberi memoriam, per quam posteris eorundem, & aliis, deuotionis, ac fidei producatur augmentum: per Apostolica scripta mandamus, quatenus in* BAECENSI *Ecclesia, cuius ad* GIENNENSEM *Ecclesiam, sedem transtulimus, sex, vel Octo Canonicos, auctoritate nostra manere facias; qui perpetuò diuinis ibidem vacantes obsequiis pro animabus prædictorum, & aliorum auxilium diuinæ pietatis implorent, & Fidelibus concurrentibus ad ipsam* Baëcensem *Ecclesiam ecclesiastica exhibeant sacramenta. Dat.* Lugduni *Prid. Id. Maij. Pont. Nostr. Anno VI.* Hinc Præsules *Giennenses*, etiam *Baëcenses* vocitari cœpere, ita vt nulla, nisi in nominibus, sit diuisio. Quare Nos qui *Catalogum* Episcoporum *Giennensium*, & *Baëcensium* subire tenemur, ab *Antiquiori sede* incipere compellimur, sicque BAECENSIVM seriem, tanquam Antiquiorem Præsulum præponemus, postea suo loco *Giennensium* Episcoporum *Catalogum* assuemus, vt in omnibus meritò seruetur ordo Pontificum.

Baëcensis Antiquior.

Giennensis Recentior.

Baëcensis ab Innocentio IV. conseruata.

CATALOGVS EPISCOPORVM S. E. Baëcensis in Batica, antequam sedes ad GIENNENSEM *transferretur.*

I. SANCTVS TESIPHON huius nominis I. Episcopus Baëcensis I. Discipulus S. IACOBI Hispaniarum Apostoli. Martyr apud Vrbem Illiberitanam Kal. Aprilis, Anno Domini LVII. De quo & Nos supr. *Tom. 2. fol. 446. lit. A.* 75

II. S. IVSTVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis II. martyrio coronatus fuit Die XIV. Decembris apud Baëzam ad Annum CC. LXXXIII. De quo *Nos infr. Tom. 6.* 283

III. GERMANVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis III. qui S. Faustum Alexandrinum Ciuem, à patria exulem recepit, eius memoria ad Annum CC. LXXXVI. 286

IV. EVTICHIANVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis IV. Interfuit Illiberitano Concilio, eius memoria ad Annum CCC. IV. vel circiter. 304

V. SABINVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis V. Interfuit Arelatensi I. Concilio, in quo Prouinciæ Bæticæ Episcopus nuncupatur, ad Annum CCC. XIV. 314

VI. S. GREGORIVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis VI. postea Illiberitanus, vt inquit D. Martinus Ximena in *Annal. Giennens. fol.* 77. ad Annum CCCC. XXIII. 423

VII. S. SVLPITIVS huius nominis I. Episcopus Baëcensis VII. Cuius Corpus

Corpus Ouetum tranſlatum indeque Hanoniam cum pignoribus S. Leocadiæ, ibidem requieſcit. Eius memoria ad Annum Domini D. XL. 540

VIII. THEODORVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis VIII. Interfuit Conſecrationi S. E. Toletanæ, & poſtea eiuſdem Vrbis Synodo ad Annum D. LXXXIX. 589

IX. GVNDEMARVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis IX. Interfuit Decreto Regis Gundemari ad Annum Domini DC. X. 610

X. ROGATVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis X. Multis interfuit Conciliis Toletanis ad vſque Annũ Domini DC. LXXXVIII. 688

XI. THEODISCLVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XI. Interfuit Concilio Toletano XVI. & excidium vidit Hiſpaniæ quo occubuit, Anno DCC. XIV. 714

XII. S. VICTOR huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XII. cum aliis in perſecutione Arabica martyrio coronatus eſt, XVII. Octobris, Anno DCC. XLIII. de quos Nos hoc Tom. V. 743

XIII. DECVTVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XIII. Qui à ſede pulſus, ouibus orbatus viuebat ad Annum DCCC. IV. ex *Sandouallo.* 804

XIV. GARSIAS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XIV. Interfuit Concilio Toleti congregato, quo S. Eulogius Antiſtes Toletanus fuit electus, ad Annum DCCC. LIX. 859

XV. SARVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XV. Apologeticum S. Sampſonis Abbatis Cordubenſis probauit, ad Annum DCCC. LXII. 862

XVI. THEVDECVTVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XVI. exul à ſede, ob Sarracenorum iniurias vixit ad Annũ DCCCC. V. 905

HIC *deficit ſeries Præſulum* Baëcenſium, *& Cathedralis Eccleſia diruta creditur, vſque ad Annum* M. C. XLVII. *quo* Alfonſus VII. *Rex*, SS. IACOBI, *Apoſtoli, &* ISIDORI *Hiſpalenſis Antiſtitis auſpiciis, hanc vrbem recuperauit, & Sarracenorum Meſchitam, in Cathedralem Baſilicam,* S. ISIDORO *dicatam, conſecrari fecit; illi antiquam ſedem reſtituens. Sed breui tempore ſedes illa permanſit, donec die* XXX. Nouembris *Anno* M. CC. XXVII. *illam S. Rex* Fernandus *occupauit, & ſedem Cathedralem reſtituit, cui præfeit ſequentem Præſulem.*

XVII. D. F. DOMINICVS huius nominis I. Epiſcopus Baëcenſis XVII. ex Prædicatorum ordine alumnus, ſedem tenuit ab Anno M. CC. XXVII. vſque ad M. CC. XLVIII. 1248

Huius Præſulis tempore, hoc eſt Anno M. CC. XLVI. *idem S. Rex* Fernandus *vrbem* Gienenſem *occupauit, in quam Eccleſiam Cathedralem* Baëcenſem *transferre curauit; ſed* Innocentij IV. *diplomate cautum fuit, quod vtraque tam* Baëcenſis *quàm* Gienenſis *Eccleſia* Cathedralis *titulo decoraretur, ita vt in poſterum Præſules vtriuſque Eccleſiæ* Gienenſes, *&* Baëcenſes *Epiſcopi vocarentur, cuius decreto primus paruit.*

XVIII. PETRVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XVIII. cognomento *Martinez* ex Cancellario Regio. Ab hoc tempore incepit ius illud Præſulum Gienenſium mutandi ex Cathedrali Baëcenſi Gienum, & è contra, Canonicos vtriuſque Eccleſiæ; ex ſententia Rotali, & executorialibus expeditis in cõtradictorio iudicio Die VII. Februarij, Anni M. D. LI. per D. *Petrum Pacheco* S. R. E. Cardinalem, & Epiſcopum Gienenſem; quos poſtea Eminentiſſimus D. D. *Balthasar de Moſcoſo & Sandoual*, illis executorialibus non inuentis, iterum extraxit, Die VII. Octobris, Anno M. DC. XXVIII. Epiſcopus obiit Anno M. CC. XLIX. 1249

XIX. D. PASCHALIS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XIX. qui plura Regum priuilegia confirmat, & ſuo tempo-

re Eccleſia Vbetenſis Collegiata conſtruitur. Obiit Anno Domini M. CC. LXXV. 1275

XX. D. MARTINVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis,& Baëcenſis XX. cognomento *Dominguez*, ex Decano huius S. E. Gienenſis. Nonnulla etiam priuilegia confirmat, & tandem vitam exuit Die XXIX. Nouembris, Anno M. CC. LXXXIII. 1283

XXI. D. IOANNES huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXI. qui primùm Portionarius, poſt Canonicus,& demum Scholaſticus Gienenſis fuerat. aliqua Sancti Regis priuilegia confirmat ad Annum M. CC. LXXXIV. quo obiit. 1284

XXII. D. IOANNES huius nominis II. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXII. cuius memoria elicitur ex quodam Priuilegio Sancti Regis ad Annum M.CC. LXXXV. Priori S. Ioannis expedito, vt meminit Argote de Molina *lib. 1. c. 21.* 1285

XXIII. D. IOANNES huius nominis III. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXIII. cuius memoria ex obedientia Toletano Primati data colligitur, & ex aliquot priuilegiis Regis Sancti. Obiit ad Annum Domini M. CC. LXXXIX. 1289

XXIV. IOANNES huius nominis IV. Epiſc. Gienenſis,& Baëcenſis XXIV. cognomento *Miguel*, ex Decano Gienenſi; qui tantum extitit electus, licet non cõfirmatus, quo titulo vixit ad Annũ M.CC.XCVI. 1296

XXV. D. PETRVS huius nominis II. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXV. cognomento *Nicolæ Paſqual de Valencia*, ex ordine S. MARIÆ de Mercede alumnus, & S. Petri Nolaſco Diſcipulus, & ſocius. Hic apud Granatam captiuus delatus ibidem martyrio coronatus eſt, Die VI. Decembris, Anno M. CCC. 1300

XXVI. D. GARSIAS huius nominis II. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXVI. cognomento *Perez*, ex Archidiacono Vbedenſi. Qui plura priuilegia Fernandi IV. Regis confirmat,& alia Regis Alfonſi XI. Obiit Anno Domini M. CCC. XVI. 1316

XXVII. D. GVTERIVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis,& Baëcenſis XXVII. cognomento *Tellez*, ex Canonico Baëcenſi, & Gienenſi. Aliqua Alfonſi XI. priuilegia confirmat,& vitam exuit Anno M. CCC. XXII. 1322

XXVIII. D. FERNANDVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis,& Baëcenſis XXVIII. cognomento *Martinez de Agreda*, ex Præcentore Gienenſi, Interfuit Synodo Complutenſi. Eius memoria ad Annum M. CCC. XXVI. 1326

XXIX. D. IOANNES huius nominis V. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXIX. cognomento.....Eius memoria ex priuilegio Regis Alfonſi XI. Vbedenſi vrbi conceſſo colligitur, in quo confirmatio eius viſitur, Anno M. CCC. XXXI. 1231

XXX. D. FERNANDVS huius nominis II. Epiſcopus Gienenſis, & Baëcenſis XXX. ex ſede Portucalenſi tranſlatus. Multa Alfonſi XI. Regis priuilegia confirmat, & Prouinciali Synodo interfuit, & ad Annum M. CCC. XXXIII. ad ſedem Pacenſem euectus eſt. 1333

XXXI. D. IOANNES huius nominis VI. Epiſcopus Gienenſis XXXI. cognomento *de Soria & Morales*, ex Priore Vxamenſis Eccleſiæ. Multa aduerſus Sarracenos prælia duxit, & victor euaſit. Obiit Anno M. CCC. LVII. 1357

XXXII. D. IOANNES huius nominis VII. Epiſcopus Gienenſis XXXII. cuius infulam Innocentius VI. prouidere curauit, & illam huic Præſuli, qui Archidiaconum Valderenſem in S. E. Legionenſi, & Capellanum Pontificis agebat, meritò commiſit. Eius memoria ad Annum M. CCC. LX. 1360

XXXIII. D. ANDREAS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis XXXIII.

Aliqua

Aliqua Regis Petri, & Henrici II. Priuilegia confirmat. Eius memoria ad Annum Domini M CCC. LXVII. 1367

XXXIV. D. ALFONSVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XXXIV. cognomento *Pecha*, breui infulam denudauit, auctoritate Vrbani V. Pont. Max. scilicet Anno M. CCC. LXVIII. & S. Brigitæ Romæ Confessarius factus, eam ad Ierosolymam comitatus est. Ieronymianis auctoribus multum adiuuit, & apud Lupianam obiit. 1368

XXXV. D. NICOLAVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XXXV. cognomento *de Biedma*, ex Archidiacono Astigitano in S. E. Hispalensi. Qui miraculosam Imaginem Christi D. N. quam VERONICAM nuncupant, suæ S. E. Gienensi restituere curauit: cuius effigiem S. Euphrasius Discipulus S. IACOBI Nostri ibidem reliquerat, & S. Rex Fernandus cùm Gienum occupauerat, secum detulit. Quæ adhuc in eadem Ecclesia deuotissimè custoditur, & omnium Hispaniæ populorum concursu veneratur. Tandem ad sedem Conchensem Anno M. CCC. LXXVIII. translatus est. 1378

XXVI. D. IOANNES huius nominis VIII. Episcopus Gienensis XXXVI. cognomento *de Castro*, ex Capellano Regis Petri, & Confessario Constantiæ Infantis Castellæ, Episcopus Auscensis in Vasconia, è quâ ad hanc sedem translatus. Scripsit veram Regis Petri Historiam, quam Petrus Lopez de Ayala, Enrici II. Regis iussu, variis figmentis obnubilauit. Inde Palentinam Ecclesiam regere incepit Anno M. CCC. LXXXI. 1381

XXXVII. D. NICOLAVS Episcopus Ginensis XXXVII. qui & XXXV. fuerat, & ex hac sede ad Conchensem translatus Anno M. CCC. LXXVIII. At aduersâ valetudine Conchæ laborans, iterum Gienensem insulam ambiens, ad huius sedis regimen reuersus est, quam rexit ad Annum M. CCC. LXXXIII. 1383

XXXVIII. D. RODERICVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XXXVIII. cognomento *Fernandez de Naruaez*, ex Archidiacono Gienensi. Cuius tempore nonnulla Regum priuilegia confirmauit, Diem clausit extremum Anno M. CCCC. XXII. 1422

XXXIX. D. GVNDISALVVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XXXIX. cognomento *de Zuniga*, qui strenuè aduersus Sarracenos dimicans, plures ab eis victorias reportauit Sed aliquandiu captus, & redemptus, tandem iterùm Granatam vinculis captus, martyrio coronatus vitam finiuit Anno M. CCCC. LVI. 1456

XL. D. F. IACOBVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XL. cognomento *Tahuste*, ex Ordine B. Mariæ de Mercede alumnus. Cui Calixtus III. Pont. Max. hanc sedem obtulit; sed Regis, & Capituli Gienensis instantiis, idem Calixtus Iacobum ad sedem Iuuenacensem in Calabria transtulit ad Annum M. CCCC. LVII. 1457

XLI. D. ALFONSVS huius nominis II. Episcopus Gienensis XLI. cognomento *Vazquez de Acuña*, ex sede Mindonienſi translatus. Interfuit Synodo Prouinciali Arandensi aduersus errores Petri Osmensis, & obiit Anno M. CCCC. LXXIV. 1474

XLII. D. INIGVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XLII. cognomento *Manrrique*, ex Præside Regij Consilij, Episcopus Caurensis, inde ad istam translatus, ac demum ad Metropoliticam Hispalensem Anno M. CCC. LXXXII. 1482

XLIII. D. LVDOVICVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XLIII. cognomento *Osorio*, ex Archidiacono Asturicensi, ex Regio Archicapellano. Synodum Gienensem congregauit, & multa subsidia suppeditauit Regibus Catholicis pro Granatensi bello, Obiit Belgij ad Annum M. CCCC. XCVI. 1496

XLIV. D. F. DIDACVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XLIV. cognomento *Deza*, ex Prædicatorum ordine alumnus, & illius Generalis; Præsul Zamorensis, Salmanticensis, & Palentinus, atque Generalis Inquisitor, post Archiepiscopus Hispalensis, inde Toletanus electus, Obiit Anno M. D. XXIII. ex hac discessit Anno M. D. V. 1505

XLV. D. ALPHONSVS huius nominis III. Episcopus Gienensis XLV. cognomento *Suarez de Fuente el Sauze*, ex Regio Consiliario Episcopus Mindonensis, & Lucensis, Præses Castellæ, & Hispaniarum Generalis Inquisitor, & S. Cruciatæ Generalis Commissarius; Synodum Gieni congregauit. Obiit Anno M. D. XX. 1520

XLVI. D. F. DIDACVS huius nominis II. Episcopus Gienensis XLVI. cognomento *Gayangos*, ex Ordine SSS. Trinitatis alumnus, obiit electus Anno M. D. XXII. 1522

XLVII. D. STEPHANVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XLVII. cognomento *Gabriel Merino*, Archidiaconus Baëcensis, & Canonicus Gienensis primùm; post Archiepiscopus Barensis, & Hispaniarum Nutritius; inde Legionensis Præsul, & S. R. E. Cardinalis, obiit Anno M. D. XXXV. 1535

XLVIII. D. FRANCISCVS huius nominis I. Episcopus Gienensis XLVIII. cognomento *de Mendoza*, cuius memoria peruenit ad Annum M. D. XLIII. 1543

XLIX. D. PETRVS huius nominis III. Episcopus Gienensis XLIX. cognomento *Pacheco*, ex Camerario Adriani VI. Pont. Max. Decanus Compostellanus, Episcopus Mindonensis, inde Ciuitatensis, postea Pampilonensis, S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Albanus; Obiit Romæ Anno M. D. LX. translatus ad Seguntinam. Anno M. D. LV. 1555

L. D. DIDACVS huius nominis III. Episcopus Gienensis L. cognomento *Tauêra* ex Decano Compostellano, & Archidiacono Calatrauensi in S. E. Toletana, electus Abulensis. Obiit Anno M. D. LX. Toleti. 1560

LI. D. FRANCISCVS huius nominis II. Episcopus Gienensis LI. cognomento *de Benauides*, ex Ordine S. Ieronymi Episcopus Carthaginensis apud Indos, inde Mindonensis, post Segobiensis, ac demum huius sedis electus, nec confirmatus. Obiit apud Guadalupem Anno M. D. LX. 1560

LII. D. DIDACVS huius nominis IV. Episcopus Gienensis LII. cognomento *de los Cobos, y Molina*; ex Archidiacono Caurensi, Prior Vticensis in Betica, cancellariæ Vallesoletanæ Auditor, S. G. Inquisitionis Consiliarius, electus Præsul Oscensis in Aragonia, post confirmatus Abulensis. Cùm igitur Toletum pergeret, vt Synodo Prouinciali interesset ante primam sessionem obiit Anno M. D. LXV. 1565

LIII. D. FRANCISCVS huius nominis III. Episcopus Gienensis LIII. cognomento *Delgado*, ex Canonico Seguntino, & Magistrali Toletano, Episcopus Lucensis, quo munere interfuit Concilio Tridentino, inde reuersus huius S. E. Pontifex. Qui collegium S. Michaelis Salmantinum constructit, redditibusque ditauit. Obiit autem Die II. Octobris Anno M. D. LXXVI. 1576

LIV. D. DIDACVS huius nominis V. Episcopus Gienensis LIV. cognomento *Deza*, ex Auditore Granatensi, & S. Rotæ Romanæ, Episcopus Canariensis, inde Caurensis, post ad hanc sedem euectus. Obiit Anno M. D. LXXIX. 1579

LV. D. FRANCISCVS huius nominis IV. Episcopus Gienensis LV. cognomento *Sarmiento de Mendoza*, ex Auditore Vallesoletano, &

S. Rotæ

Digitized by Google

S. Rotæ Romanæ Aſturicenſis Præſul. Interfuit Concilio Prouinciali Toletano. Obiit Anno M. D. XCV. 1595

LVI. D. BERNARDVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis LVI. cognomento *de Sandoual & Roxas*, ex Decano & Canonico Hiſpalenſi, Epiſcopus Ciuitatenſis, & Pampilonenſis, S. R. E. Cardinalis, demùm ad Patriachalem ſedem Toletanam tranſlatus Anno M. D. XCIX. Obiit Anno M. DC. XVIII. 1599

LVII. D. SANTIVS huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis LVII. cognomento *Dauila*, & *Toledo*, ex Canonico, Theſaurario, & Decano Caurienſi necnon Magiſtrali Abulenſi, ipſius ſedis electus Epiſcopus, poſt Carthaginenſis, deinde Gienenſis, & Seguntinus Anno M. DC. XV. & demùm Placentinus. 1515

LVIII. D. FRANCISCVS huius nominis V. Epiſcopus Gienenſis LVIII. cognomento *Martinez Genizeros*, ex Epiſcopo Canarienſi, & Carthaginenſi ad hanc ſedem tranſlatus, quâ plura in Diœceſi peregit tanto Præſule digna. Obiit XXVIII. Octobris Anno M. DC. XVII. 1617

LIX. D. BALTHASAR huius nominis I. Epiſcopus Gienenſis LIX. cognomento *de Moſcoſo & Sandoual*, ex Decano S. E. Toletanæ, & Archidiacono Guadalaxarenſi S. E. R. Cardinalis, Vir pietate, & virtutibus cumulatiſſimus, cuius tempore plurima Deus Vrgabonæ, & alibi huius Diœceſis manifeſtauit Sanctorum, vt creditur, ſepulchra, oſſium odore præclara, & miraculorum gloria illuſtria. Anno M. DC. XLV. ad Patriachalem ſedem meritò tranſlatus, eius licet modeſtiâ renuente. Adhuc viuit, & ô vtinam viuat, ad Eruditorum, & Scribentium leuamen, auxiſium, & aſylum! 1646

LX. D. IOANNES huius nominis IX. Epiſcopus Gienenſis LX. cognomento *Queypo de LLano*, ex Auditore Valleſoletano, & S. Romanæ Rotæ, deinde Præſes Valleſoletanus, Epiſcopus Pampilonenſis. Obiit Anno M. DC. XLVII. 1647

LXI. D. FERNANDVS huius nominis III. Epiſcopus Gienenſis LXI. cognomento *de Andrade & Caſtro*, ex S. G. Inquiſitionis Conſiliario, Archiepiſcopus Panormitanus. Adhuc viuit, & manum ad aratrum in Diœceſis gubernatione tenet. 1656

Hactenus Catalogus Epiſcoporum S. E. Gienenſis, quem mihi M Ægidius Gonzales Chronographus Regius in Theatr. Eccleſ. Caſtell. Tom. 1. fol. 240. F. Ioannes Marieta in Catal. Epiſcopor. Gienenſ. Amicus Noſter ſemper mihi venerandus D. Martinus Ximena Iurado in Annal. Eccleſ. Gienenſ. ſuppeditarunt. In huius S. E. Sacrario cuſtoditur ſacra D. N. IESVS-CHRISTI venerabilis effigies, quam VERONICAM dicunt, eamque ibidem attuliſſe S. Euphraſium 3. IACOBI Diſcipulum: ad cuius venerationem bis in Anno Populorum Hiſpaniæ innumerabilis turba confluit. De qua videndi M. Rus-Puerta in Hiſtor. Gienenſ. 1. p. ſecul. 12. c. fin. n. 6. D. Ioannes Acuña Adarbe De effigieb. Non manufact Diſcurſ. 37. §. 3. D. Sanctius Dauila De Venerat. Reliq. c. 8. D. Martinus Ximena in Annal Eccleſ. Tom. 1. fol. 20. Et antea dixerat Iulianus Archipresbyter Toletanus in aduerſ. n. 336.

SEPTIMO
Kal. Nouembris.
DIES XXVI.

A. SEGOBIÆ *in* Areuacis Hispaniæ SS. VALENTINI, *& eius sororis* ENCRATIDIS *fratrum* B. Fructuosi Segobiensis, *qui pro Christi nomine in primâ Sarracenorum inuasione, trophæum Martyres perceperunt illustre.*

B. AVSÆ *in* Cathalonia Hispaniæ SS. LVCIANI, *&* MARTIANI *Martyrum, viuida memoria perseuerat; qui pro Catholicâ fide coram* Sabino *Iudice,* Decij *Imperatoris oblati, & Christi se esse asseclas confessi, post varia tormenta, nouissime in ignem iniecti, martyrij palmas promeruerunt strenui.*

NOTÆ.

A. SANCTI VALENTINVS *&* ENCRATIS *Martyres Segobienses.*] Horum illustrium Martyrum anamnesis, communis est cum relatione Actorum S. FRVCTI eorum fratris, si istis martyrij coronam addas. Nam cùm liquido ex Scriptoribus *Hispanis*, & Officiis sacris Ecclesiæ *Segobiensis*, & aliarum Hispaniæ appareat, hos sanctissimos pugiles Sarracenorum gladio occubuisse; hinc martyrij laude illustratos agnoscimus. Sic Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 692. *n.* 358. vbi postquam de S. FRVCTV scripsisset, prosequitur, VALENTINVS *frater, & sanctissima soror* SVSANNA (eadem ac ENCRATIS) *à Mauris, vt quidam volunt perimuntur.* Didacus Colmenares *Histor. Segobiens. c.* 10. eos quoque Martyres appellat; Laurentius Caluete in *Histor. S. Fruct. lib.* 1. *c.* 13. *fol.* 77. Fructus Leo de Tapia *Histor. Patronor. Segobiens. lib.* 1. *Cant.* 6. *fol.* 54. F. Petrus de Oñate Ieronymianus in *Carmen. SS. Fruct. & Fratr.* quod infra dabimus, martyrij ecphrasim describunt, à quibus, & Nos sic:

Scriptores.

MARTYRIS

MARTYRII SS. VALENTINI, & ENCRATIDIS, fratrum S. Fructi Eremitæ, Segobiensis Diœcesis Patronorum, Relatio, à Laurentio Caluete, Leone de Tapia, & Petro de Oñate, descripta.

IGITVR *post glorioſum obitum* S. FRVCTI, *illa ſolitudo, & eremus ripæ fluminis* Durationis *remanſit penitùs inhabitabilis, & mœſta ideoquè ſanctiſſimi eius fratres germani* VALENTINVS, *&* ENCRATIS *alium ſibi commodiorē locum, ad reliquum vitæ tranſigendum quaritarunt. Hinc SS. Fratres conſcij, quòd iuxta oppidum* Cauallar *Eremitorium* S. Zoylo *Martyri* Hiſpano *dicatum, ad ſui propoſiti mentem extitiſſet, illuc perrexêre; qui ab accolis libentiſſimo animo ſuſcepti, Eremitorium illud* Zoylanum *Beatiſſimis Eremitis traddiderunt; & ob illorum ſanctitudinem quâ ſe ditatos conſpexerant, & ob memoriam* S. FRVCTI *fratris eorum, cuius miracula, & beneficia ipſius interceſſione cœlitus emiſſa, conſpiciebant. Ibidem igitur SS. Fratres adorabant Dominum, è cuius manu omne bonum perfectum eſt, & illi benedicebant, gratias agentes, quia non ſolum munifice eorum miſereretur vbique, ſed quia Oppidanos illos, qui eos ſuſceperant benigne, centuplo fœnore ſoluebat. Eorum exercitia noctu, diuque in continua oratione verſabantur; nam cum hæc ſit vena indeficiens, theſaurus animas ditans, & ars regalis ad tractum Dominicum, quâ ſemper, & vbique cæleſtis vſura conſequitur; ſic glorioſi Fratres his occupationibus ineſcati facile ad tantum perfectionis gradum peruenerunt, quòd breui in hoc ſpirituali itineris metâ plurimos ſuperarent, & aquarentur à paucis. His, & alijs virtutum ſarcinis onuſti vitam SS. Fratres agebant, cùm ecce ipſis ad fontem, iuxta Oppidum ſupra memoratum excurrentem, & ab Eremitorio* S. Zoyli *diſtantem, accedentibus, iniqua Paganorum militum manus illos circumquaque ferox obſedit, quorum Dux ſciens eos eſſe Chriſtianos, protinus dixit, vt à fide Chriſti diſcederent, ſi vitas retinere voluiſſent. Cui* VALENTINVS *modeſtis verbis reſpondit*: Legem, & religionem, quam ego profiteor, & veneror, Deus ore ſuo prædixit, illuſtribus ſignis confirmauit, & tanquam veriſſimam totus mundus accepit. Ego in eius obſeruantia viuo, & pro eius defenſione mori proteſtor, etiam ſi cruciatibus ſæuiſſimis obruar. *Tunc Dux ille primùm minis, poſt blandicijs S. Viri animum ſubuertere conatus, cùm fruſtrà tempus tereret, ad* ENCRATIDEM *ſororem reuerſus, eadem verba proponens, vt à Chriſti nomine abhorreret, efficaci propenſione ſuadet Virgo igitur valentiſſima, cùm cognoſceret tempus illud adeſſe, quo amorem, quem erga Sponſum ſuum in intimis viſceribus retinebat, exprimeret, intrepida reſpondit*: Fratris mei animus, & meus, vnus eſt, eandem vitam viuimus, hinc & eadem mors coæquabit nos. *Exarſit Agareni Ducis furor aduerſus Sanctiſſimos pugiles, quorum cognitâ conſtantiâ, protinus militibus iuſſit, vt eis capita ferociter obtruncarent, & corpora in illo nemore relinquerent, vt canibus, feris, & auibus paſtum, præberent. Ducis ſententiam milites exequi properantes, vnico ictu* VALENTINI *anteſignani, poſt* ENCRATIDIS *Virginis capita ſecuerunt* XXVI. Die Menſis Octobris *Anno Domini* DCC. XXVII. *vel circiter. Quorum* Capita *in fonte milites iniecerunt, & Corpora ibidem reliquerunt. Quæ protinus Chriſtiani de* Cauallar *colligentes, & honorifice tumulantes,* CAPITA *in ipſius Oppidi Baſilica cuſtodierunt, vbi adhuc cultâ veneratione viſuntur, & celebri plauſu venerantur.*

Eremitorium S. Tyrſi prope Cauallar oppidum accipiunt.

Eorum ibidem exercitia.

Obſidentur à perfidis Saracenis.

Eorum conſtantia.

Coronantur & tumulantur.

Hactenus horum SS. Martyrum Hiſtoria; quam, vnà cum fratre eorum FRVCTV,

FRVCTV, heroico carmine descripsit *F. Petrus de Oñate* Monachus Ierõymianis, & in Regali *Scurialensi* Cœnobio Collega; eamque ne temporum depereate excursu, hic assuere non grauabimur.

Pullulat antiqua generosus ab arbore FRVCTVS
Segobiensis *ager, Siculus quo præmicat aruis*
Aonidum de fonte sacras hîc ebibit vndas,
Quêis viget, & ramos late, & diffundit odorem.
Quatuor impleuit vix lustra, parentibus orbus,
Exul & à patrijs discessit finibus vltrò.
Vrbs cœlestis agit inuentum, quem facta supernis
Ciuibus adscripsêre olim, nunc ipsa ciebant
In pugnam, & virides (certa est victoria) Lauros.
Hunc soror, & Frater pedibus, votisque secuti;
Pauperibus credunt bona, quàque Sepulueda ripas
Duratonis arat, lustris inferre penates
Decernunt, & ibi desertam ducere vitam.
Hîc prece fallebant somnos, vaga sidera cantu
Sistebant, placidumque dabant ieiunia pectus,
Et simul arma, quibus superatur publicus hostis.
O quot sustinuit, quot FRVCTVS *prælia vicit!*
Quot victus mouit lapides, quotque artibus vsus
Ille vafer Coluber, quot nexibus impia torsit
Corpora versicolor! Iuueni sed fulsit ab alto
Lux alma, ostenditque dolos, & vincula circum
Subter, & occultum, rarum barathrumque profundum,
Effugit laqueos, sic frustra retia tendit.
Aëria ante oculos volucris; sic que aëra captat.
Hæc inter, Mauri soboles inimica nepoti
Isacidum, Hispanas arces populatur, & vrbes.
Nullus erat necibus, nullusque in crimine finis;
Nec spes vlla truces reuocandi à sanguine fauces;
Sacrilegasque manus Templorũ à labe nefanda.
Tanta sitis Christi delendi, & nominis ardor!
Deuenêre locum, multâ iam cæde cruenti,
FRVCTVS *vbi iacet almus, & capitique minantur,*
Ni prorsus gazas pandat, vel protinus aurum.
Atque equidem diues erat, sed condidit almo
Diuitias cœlo: capitisque pericula lucrum
Æstimat. Hinc gaudens vltrò se se obtulit illis:
Et rursus baculi signo, dum præcipit vltra

Ne pergant, rupes cuius de culmine Diuus
Signa dedit, ſenſit, ſubitoque fragore refecta eſt,
Militibuſque aditum magno intercluſit hiatu.
Exprobrat ecce ſilex homini cor durius ipſo,
Et monet vt timeat Iuſti contemnere nutus.
Intacto fugere Viro, quique incolit antrum,
Aſt fuit ardentis iaculo percuſſus amoris,
Et mala quæ vexant alios, ſua viſcera tangunt.
His ergo ærumnis quaſſus, vitamque peroſus,
Poſtulat inſanis auferri è fluctibus Orbis,
Luceque priuari, quæ tanta piacula prodit.
Annuit Omnipotens, miſeroque è carcere vinctum
Liberat, & vitam, ac lucem ſuper æthera transfert.
Hincque VALENTINVS *frater cum Virgine Corpus*
Germana ſanctum ſepeliuit fratris; & vna
Protinus antiquam deſerunt caſſamque, domumque:
Ac Zoyli hoſpitium capiunt, quo (munere Chriſti)
Illuſtrem vitam texunt, & grandia prorſus
Accolis ex alto deferunt beneficia cælo.
Sic & vterque ſuam Frater ducebat in antris
Vitam: cùm ſubito Maurorum perfida phalanx
Accurrit, Diuos capit, hos & ſub dine vocis,
Blandiciiſque cupit ſubuertere. Nullus at ergo
Deficit intrepidus, ſed tendunt iugula ferro
Nomine pro Chriſti, quos ipſe in ſydera tollit.

Olim valde dubium fuit, an hi SS. Fratres FRVCTI, fuerint Martyres; an Confeſſores? Cui difficultati reſpondens Laurentius Caluete *Hiſtor. S. Fructi. lib.* 1. *c.* 14. *fol.* 85. *col.* 2. totis viribus hos fuiſſe martyrio coronatos defendit, & ad hoc mouetur, Primò ex inueterata accolarum traditione, quâ ſemper & vbique tanquam Martyres habiti, & culti fuere. Secundò ex verbis Diplomatis *Sixti* IV. Pont. Maximi, ſuperius recenſitis in *Notis ad* ACTA *S. Fructi*, vbi dicitur: *Cupientes igitur vt Eccleſia Monaſterij* S. FRVCTI, *prope Oppidum de* Sepulueda, *Ordinis S. Benedicti, per Priorem ſoliti gubernari*, Segobienſis *Diœceſis, in quæ (ſicut accepimus) eiuſdem* S. FRVCTI *Confeſſoris, &* S. VALENTINI, *ac* S. ENGRATIÆ Martyrum *corpora recondita ſunt.* Quibus rationibus addimus *Iuliani Petri* ſententiam ſuperius in *Prolegomeno* ſubſcriptam, quâ eorum agonem explicat. *An SS. Fratres fuere Martyres?*

HORVM Trium Fratrum ſacra pignora, quæ primò in arce *Segobienſi* ab Anno M. L. latuerant, poſtmodum in Cathedralem Eccleſiam tranſlata ſunt, & nouiter inuenta, vt infra dicemus *Tom. 6. Die XXI. Nouembr. lit. E.* *Inuentio & Tranſlatio Reliquiarum.*

SS. LVCIANVS, & MARTIANVS *Martyres Viccenſes in Cathalonia.*] Hos fuiſſe ciues *Viccenſes*, & ibidem martyrio coronatos, rerum *Cathalonenſium* Scriptores defendunt, quibus & Nos adhæſimus, dum Acta *S. Leuciani* Reguli Carpetaniæ, ſupra *Tom.* 3. *Die XXII Maij. lit. B. verſ.* De Tranſlatione. *fol.* 278. illuſtraremus. Quorum opinionem, vt veriſſimam, & antiquis S. E. *Viccenſis*, totiuſque *Cathalonicæ* traditionis monimentis conſonam, tunc ſecuti ſumus, & nunc ſequemur, quidquid in Luitprandi *Chronico Ann.* 902. *num.* 323. apud *Mart. Hiſp. Octob.* B. *Luitprandi lapſus deregitur.*

D: D. Laurentium Ramirez. *fol.* 435. scriptum inueniatur, his verbis: S. LVCIANI *Pontificis, & Martyris, comitis* S. Dionysij Areopagitæ, *ossa* Bellouaco *ad Vrbem* Viccensem *translata sunt. Alij putant* LEVCIANI *Reguli Carpetanorum Corpus passi cum Quiteria.* Quia vt ex textu *Luitprandi* liquet, nequaquam Diaconus Ticinensis quid certum præscribit, sed opiniones, quas fuerat assecutus suo seculo, recensct; ita vt vix pedem figeret: & probatur aperte errorem in vtraque sententia percepisse. Nam ossa S. LVCIANI *Bellouacensis*, Discipuli S. *Dionysij* nunc etiam apud *Bellouacum* condita, *immensis subinde clarificationibus diuina Maiestas honorat*, vt inquit Andreas Saussayus in *Martyrolog. Gallican. Tom.* 1. *Die VIII. Ianuar. fol.* 21. ergo perperam scriptum reliquit, ea *Bellouaco Viccum* translata. Nec minùs error inest, in relatione *Translationis* sacri Corporis LEVCIANI Reguli *Carpetanensis*, quia vt ex ACTIS superius à Notis recensitis, apparet, nullibi sacra lipsana illius deportata fuere, sed in eodem loco martyrij recondita remansisse; cùm etiam constet, SS. Martyres LVCIANVM, & MARTIANVM, quorum Corpora possidet S. Ecclesia *Viccensis*, in eadem vrbe natos, alitos, & martyrio coronatos fuisse, absque aliqua Sacerdotij, seu infulæ qualitate. Hinc Philippus Ferrarius in *Catal. General. SS. h. d. fol.* 419. sequens elogium adnectit: *Vicci in Hispania SS.* Martyrum LVCIANI, & MARCIANI *sub Decio.* Vbi in *Notula*, passos in *Africa* ex *Galesino* subscribit, *Corporaque* apud *Viccum* quiescere. Sed fallitur, cum constet *Galesinium* bigam horum SS. Martyrum assignare in *General. Martyrolog. fol.* 147. & 148. quorum vnam in *Africa*, alteram in *Nicomedia*, reponit, sed illos à Nostris esse diuersos, Actorum series manifestat; quam ex *Breuiario* antiquo *Viccensi*, & vetustissimo *Flore Sanctorum MS.* atque Scripturâ in Archiuo illius S. E. repertâ, extraxit Antonius Vincentius Domenec *Histor. SS. Cathalon. h. d. lib.* 1. *fol.* 99. *col.* 2. Ieronymus Pujades *Histor. Cathalon. lib.* 4. *c.* 55. *fol* 197. D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprandum in Chron. Ann.* 902. *fol.* 221. quam & Nos subiungimus.

An Lucianus Bellouacensis, & Leucianus Carpetanensis apud Viccum?

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA SS. LVCIANI, ET MARCIANI Martyrum Viccensium in Catholonia Hispaniæ ex Breuiariis, & Flore SS. MS.

Origo, patria, & studium.

LVCIANVS, & MARCIANVS *origine* Hispani, *natione* Cathalani, *apud Vrbem* Viccensem *antiquissimam exorti, qui cùm errore gentilitatis tenerentur, & Dæmonibus, quibus tunc seruiebant, fuissent dediti, vt penè omnem animam ad suam sectam perseuerantes, magicis artibus, & maleficis inquinamentis adducerent, adeò huic se tradiderunt studio, vt omnes quarentes voluptates suas proficere, vel aliis nocere, ad eos tanquam ad magistros iniquitatis concurrerent. Sed Deus, qui ingratis tribuit gratiam, & non cognoscentibus eum, ad agnitionem nominis sui perducere dignatur, in istis sic ostendit eos esse conuersos. Famula quædam erat Dei in eadẽ vrbe casta, & fidelis, nuptum contemnens, virginitatem custodiens formâ speciosâ, animo tamen melior, non aliud, nisi Deum diligebat. Petebat autem nullo persuadente à Domino, vt eius integritatem custodire dignaretur.* LVCIANVS, & MARCIANVS *hanc concupiebant; cùm nõ haberent quo genere cupiditatis pudicitiam eius corrumperent, ad magicas Dæmonum artes conuersi, illam maleficiis vincere iudicârunt. Cum ergo omnia artibus suis ostẽdissent; nihilque aliud sibi prodesse vidissent, conuersi in furias fremebant, quod in nullo præualerent. Illa verò seruiens Deo pernoctabat in vigiliis, & orationibus. At illi quandam rem magicã facientes affligebãt Dæmones, qui eis hæc patulè responderunt:* Quascumque animas non cognoscentes Deum, quas, inuocatis nobis, subuertere voluistis, subuertistis, quod facillimum fuit nobis præstare; at verò in hanc castissimam animam, licet multa quidẽ fecerimus, nunquã tamen potuimus aduersus eam. Hæc itaque virginitatem illibatam seruat Iesu-Christo, omnium Domino. Ipse eam custodit, & nos affligit, ideò contra eam nihil facere possumus, nec in hoc certamine superare est nobis data facultas *Cùm*

Famula cuiusdam Dei virtutes.

Christi potentiam a-

hæc

Digitized by

hæc publicè faterentur inuocati Dæmones, protinùs LVCIANVS *&* MARCIANVS *ſtupore, & timore perculſi, velut mortui in faciem ſuam ceciderunt; & poſt paululum reuerſi ad ſe, reſpuentes illas magicas artes, Dæmones dimiſerunt. Conquerebantur verò ad inuicem dicentes*; Quoniam multum hic poteſt Ieſus Chriſtus Crucifixus, qui omnium dominatur, & Dæmones, atque omnes artes noſtras magicas, & veneficas ſuperat; ad ipſum ergo nos oportet conuerti, & ipſum timere, & colere: quoniam plus nobis poterit præſtare, quàm illi, quos ſine cauſa coluimus. *Sed vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia ideoquè ſtatim codices ſuos publicè in media ciuitate efferentes igni tradiderunt. Stupebant verò omnes hæc videntes, & cauſam ſubiti huius facinoris exquirebant. At illi ad turbas dixerunt*: Quoniam aperuit Dominus ſenſum noſtrum, vt de tenebris, & vmbrâ mortis, quibus nunc vſque detinebamur, nos liberatos ad veram ſalutem perduceret. Hæc autem vana, & inania ſunt, & à Dæmonibus inuenta, quæ gerebamus, vt animas noſtras illis fallaciis in profundum barathri demergeret. Nos autem Ieſum Chriſtum cognoſcimus verum eſſe Deum, & in illo ſpem noſtram ponimus: quoniam ſi eos, quos nos adorabamus affligit, & coërcet, proculdubio maior illis eſt. *Cumque facti fuiſſent Chriſtiani, & poſtea baptizati, perculſi cæleſti lumine, omnibus cognatis, & opibus derelictis, eremi loca ſecreta petierunt. Hinc per omne tempus macerantes ſe, & caſtigantes corpora ſua, euntesque ad Eccleſiam confeſſi ſunt omnia quæ geſſerant. Ita ſe verò ieiuniis affligebant, vt tantùm tertio quoque die nihil quàm panem, & aquam acciperent. Poſt hæc autem prædicabant nomen Domini cum fiducia, & obiurgabant omnes gentes, quòd in vanis detinerẽtur erroribus. Audiens eos turba mirabatur, dicens*: Ecce qui nos docebant, & deſideria noſtra implebant, nunc illum Crucifixũ prædicant, quẽ ante expugnabant. *At illi dicebant ad eos*: Credite nobis fratres, quòd ſi hoc melius nõ cognouiſſemus, nunquam conuerſi fuiſſemus ad eũ. Quare & vos conuertimini, vt ſaluemini. *Illi verò repleti furore, cõprehenſos eos duxerũt ad Præſidem vrbis* Viccenſis *nomine* Sabinũ, *Decij Imperatoris munificentiâ; nam ſub eo, & ipſo tempore, data fuerat perſecutio Chriſtianorum. Cumque oblati fuiſſent Præſidi, dixit turba*: Ecce iſti Magici homines, qui quæ ante prædicabant, nunc impugnant; & quem impugnabant, nunc prædicant. Sabinus *Præſes dixit ad* LVCIANVM: Quis diceris? *Reſpondit ille*: LVCIANVS. *Et ad eũ Præſes*: Cuius genus es? LVCIANVS *dixit*: Aliquãdo perſecutor venerãdæ legis; nunc autem licet indignus, eius tamen ſum prædicator. *Cui Præſes dixit*: Quid enim officij fungeris, vt ſis prædicator? LVCIANVS *reſpondit*: Omni animæ conſuetudo eſt, lucrari fratrem ſuum de errore, quo & ſibi conſulat, & illum liberet de laqueis Diabolicis. *Præſes dixit*: Quis vobis perſuaſit, vt relinquentes venerandos Deos, veroſque, à quibus multa eſtis conſecuti, atque amorem in populo habebatis; & ad mortuum Crucifixum vos tranſtuliſtis, qui nec ſe ipſum ſaluum facere potuit? MARTIANVS *reſpondit*: Ille nobis donauit, ſicut & S. Paulo, qui cùm eſſet Eccleſiarum perſecutor, poſteà, diuinâ præſtante gratiâ, eius factus eſt prædicator. *Præſes dixit*; Conſulite vobis, & redite ad priſtinam vitam; vt & venerandos Deos, & inuictiſſimos Principes habeatis propitios, & vitam lucremini. *Ad quem* LVCIANVS: Loqueris quaſi vnus de inſipientibus. Nos Deo gratias agimus, qui nos erutos de tenebris, & vmbra mortis ad hanc gloriam perducere dignatus eſt. *Reſpondit Præſes*: Quo modo vos defendit, vt modo vos ad manus meas traderet? Quare vobis non adeſt, ne mortem incurratis? Nam præterea ſcio vos cùm recte intelligeretis, plurima plurimis præſtitiſſe. MARCIANVS *reſpondit*: Chriſtianorum gloria hæc eſt, vt quam tu putas eſſe vitam

gnoſcunt, & Dæmonum fallacias.

Ideò ad fidem vnanimes conuertuntur.

Eremi ſolitudinem amplectuntur.

Comprehenduntur in Deciana perſecutione.

Eorum cõſtantia & fides.

hos SS. Martyres, origine, & martyrio *Viccenſes* fuiſſe, non eſt cur de hac veritate ambigamus. Hinc *Luitprandi* opinationes reſpuendæ, vt diximus: quia nec iſti hæc apud *Viccenſes* recondita pignora LVCIANI *Bellouacenſis* eſſe potuere; nec LEVCIANI *Carpetanorum* Reguli. Quibus ſic probatis pro *Cathalunis* ſtetimus ſupra *d. Tom. 3. fol. 278.*

SEXTO
Kal. Nouembris.
DIES XXVII.

A. ABVLÆ *in* Hiſpania Vettoniæ SS. VINCENTII, SABINÆ, *&* CHRISTETES *eius ſororum, qui ex* Elbora Carpetanorum *oriundi, Chriſto nomina dederant, ex quo à* Deciano *Præſide* Vincentius *comprehenſus, ad mortem damnatur, ſed à ſororibus deuictus carceris clauſtra deſeruit, &* Abulam *peruenit, vbi à ſatellitibus cum ſororibus inuentus, ibidem omnes deuincti, extra portam vrbis in equuleo ſuſpenſi ferociter extenduntur, adeò vt omnes membrorum Sanctorum laxarentur compages; demum collis, lapidibus ſuperpoſitis, validis vectibus, vſque ad excuſſionem, deſuper, illiſo cerebro, æternam gloriam martyrio promeruerunt.*

B. APVD *Caſtrum* TYLE *in* Tudetanis *Bætica Hiſpanica prope* Hiſpalim, S. FLORENTII *Martyris, qui ad fidem conuerſus Catholicam, ob ipſam, & propter Chriſti nomen comprehenſus ſub Adriano Imperatore, poſt verbera, & flagra martyrij coronam ſtrenuus agoniſta recepit.*

C. *In* Caſtrenſi *Cœnobio apud* Gallos *celeberrimo,* Tranſlatio *ſacrorum pignorum* S. VINCENTII, *Leuitæ* S. Valerij Cæſaraugustani *Præſulis; & Martyris* Agennenſis *è* Valentia *Hiſpaniæ, Dei ordinatione iubente, &* Audaldi *Monachi miniſterio auctorante. Cuius ſacra lipſana ibidem honorificentiſſime coluntur.*

triâ Elborenſes *in* Carpetania, *proſapiâ nobiles, ſanguine fratres germani, & religione, ac fide Catholici, dùm vitam in vrbe patria virtuoſam, Deo ſeruientes agerent, immanis Imperatorum Diocletiani, & Maximiani aduerſus Chriſti aſſeclas perſecutio in Hiſpania Præſide Diacono perſecuta eſt. Nam cum iſte in Gallijs plurimos martyrio coronaſſet, & Hiſpanias ingreſſus, Barcinone, Cæſaraugustâ, Toleto, & alibi innumerabiles animas per cruciatuum anguſtias ad gloriam reſtituiſſet æternam,* Elboram Carpetaniæ *venit, vt quoſcumque inueniſſet Chriſtianos ad ſe præſentari præciperet. Hic ſatellites* VINCENTIVM *comprehenſum conſpectui Præſidis ſiſtunt; quem videns Dacianus, blandiendo eum decipere deſiderans, ait:* Cuius ſectæ es? VINCENTIVS, *cuius iam ſpiritus cœlo hærebat, reſpondit:* Chriſtum colo, ex cuius nomine Chriſtianus vocor. *Dacianus Præſes dixit:* Illum Chriſtum colis, quem pro facinoribus ſuis Iudæi crucifixerunt? *Sanctus autem* VINCENTIVS *dixit:* Obmutesce Diabole, & noli exprobrare, quem colere debes, ſi dæmon non eſſes. *Dacianus verò iterùm blandiendo eum decipere deſiderans, dixit* Indulgeo iuuentuti tuæ, quòd non ad ſolidum prudentiæ robur perueneris, tamen conſultum tibi erit, ſi me quaſi patrem tuum audieris, & ſacrificaueris Diis. VINCENTIVS *reſpondens dixit:* Solido intellectu carent, qui relicto Deo vero, & viuo, qui cœlum potenti manu extendit, & terram fundauit, tartara penetrauit, mari terminum poſuit, lapides, & ligna colunt. *Dacianus dixit:* Et quis eſt Deus, qui hæc omnia fecit, niſi Iupiter? S. VINCENTIVS *reſpõdit:* Iupiter, quàm inutilis fuerit, & quanta ſtupra commiſerit, libri veſtri ſatis euidenter exponunt. Deus enim noſter, ſanctus, ac immaculatus eſt, in eſſentia Vnus, in perſonis Trinus, Pater, Filius, & Spiritus-Sanctus, cuius poteſtas æterna, cuius bonitas immenſa, cuius & admirabilia opera ſuam vndique diuinitatem teſtantur. Is eſt qui cœlum tegit nubibus, & terram aridam abundanti pluuiarum rore congruenter inundat. *His, & huiuſmodi ſermonibus Dacianus furore repletus dixit:* Quia non obediſti monitis meis, indignum eſt mihi tecum verbis contendere. Nam & ea quæcumque de Deo tuo es dicturus, iam ab aliis indignis, & perditis, & crudeliter interemptis comitibus tuis audiui. Tu autem conſule ætati tuæ, & exemplum aliorum ad veram ſalutem reuoca, & magno Deo Ioui ſacrifica: *Tunc S. Martyr ait:* Tu ſacrifica Ioui perditiſſimo periturus, & iturus cum eo in ignem æternum, qui præparatus eſt Diabolo, & ſociis eius. *Repletus indignatione Dacianus cum ingenti voce ſatellitibus dixit:* Amouete ab oculis meis nefandiſſimum iſtum: Et edictum è tabula recitate, quòd aut ſacrificet Deo Ioui, aut in eodem loco, vbi ſacrificare noluerit, diuerſis pœnis addictum, morte turpiſſimâ condemnate. *Cùm autem duceretur, vt Ioui ſacrificaret, venienti in vnam platearum, ſubito lapis, qui planta eius ſubjacebat, diuinitus ita eſt mollitus, vt puluerem eſſe penitùs crederetur, & velut impreſſio cuiuſlibet metalli in cera, ita ſigillum pedis lapis ille demonſtrauit. Quod prodigium vſque hodie ſic intuentibus cernitur. Territi poſt hæc tanto miraculo milites inquiunt:* Nihil tale fecerunt cultores Deorum noſtrorum: illum verò Deum eſſe conſtat, quem colit VINCENTIVS, cuius imperio vires ſuas lapides amittunt. *Hinc eum in domum ſuam cuſtodiendum reducunt, & dixerunt Daciano:* Domine Iuuenis ille triduo inducias petit, vt pertractet, vtrum mori, aut ſacrificare ſponte velit. *Dacianus verò petita conceſſit. In quo dierum ſpatio multas ſibi animas per prædicationem ſanctiſſimi Martyris* VINCENTII, *Domino feliciter adquiſiuit. Tunc vt fletui conſolationem aliquam adhiberent,* SABINA, *&* CHRISTETA *germanæ eius cellam vinculorum fratris ingrediuntur, & ſilentio adhibito, occaſione repertâ, & nullo aduante, tales dabant cum fletu voces:* Parce Domine, parce nobis. Iam patre, matre

Capitur.

Eius conſtantia in reſponſis.

Tactu plãta pedes Martyres lapis molliſtur.

Sorores viſitant B. Martyrem.

Digitized by Google

matreque orbatæ, tu nobis Dominus, tu pater, tu mater cui nos perituras relinquis? Quis putas erit noſter dominus, aut quis virginitatem noſtram iure barbarico non violabit? Et quæ effrenata petulantia, animos, corporaque noſtra non polluet? Pauliſper placatâ aure audi lamentabilem ſuggeſtionem noſtram: ſimulque fugam arripiamus, vt ſi fugientes à peccatoribus præoccupati fuerimus, ſimul truncati Deo animas tradamus. Si autem euaſerimus, quantùm tecum longam cum pudore duxerimus vitam, tantùm à Deo nobis cumulabitur & ſanctitas. *Victus tandem fletibus germanarum* VINCENTIVS *ſanctus ceſſit, qui & ſorores fugam pariter arripientes alacri profectu cornipedum euectatione* Abulã *confugiunt. Statimque eos iudicio cuiuſdam ſacrilegi, præmiſſo velociori equitatu cruentiſſimi perſecutores aſſequuntur. Quos in memorata vrbe repertos, ſpoliantes crudeliter vinxerunt, & extra portam adducentes, in locum, qui nunc* Vaſtigia *vocatur, ſingillatim ſurſum ac deorſum in equuleo extenſis, & diuaritatis membrorum compagibus, diuerſis eos diſſipauere verberibus, confitentes Deum, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, & colla lapidibus ſuperpoſita, fuſte deſuper cerebro illiſio, tali martyrio conſummati ſanctiſſimi fratres pariter Domino animas tradiderunt. Inhumata milites corpora relinquentes, ad Daciamum ſummâ cũ lætitia regrediuntur. Et licet manducãda canibus corpora, nullo ſtante obſtaculo, reliquiſſent; nec ipſa pia miſeratio Chriſtiana ad Martyres accedere prorſus audebat: cùm ſubitò nutu Dei à cauernis terræ ſerpentina egreſſa eſt bellua, quæ viuentes conſueuerat diglutire, & cæpit ſinuoſo ſui corporis flexu, capite ſublimato, mortuos Chriſti Martyres cuſtodire. Iudæum quendam itinere cõmeantem, Martyrum corpora inuiſenda curioſitas impulit. Illicò ſerpens ille ſquammea colla ſublimans, facto petu volubiliter, corpus ſuum circumdatum veluti vinculis aſtringens, vertici hominis tantum ſupereminebat eius; vt caput in altum tolleret. Stetitque vnius ferè horæ ſpatio immobilis, & Deo inſpirante oculos ſurſum erigens hæc verba produxit*: Chriſte tuorum defenſor ſeruorum libera me ab hac maligna beſtia, vt in te credens, ſignaculum accipiam tuum, & corpora meorum dominorum, amicorum tuorum honorificè ſepeliam, ac Baſilicam nomini eorum meo ſumptu efficiam. *Hæc vt dixit, paulatim ſerpens ille tortuoſa vincula ſoluit rapidiſſimo ictu, & fugiens ſubitò, nuſquam comparuit. Stetit ille hebes, & gelidus, tranſactoque alterius horæ ſpatio, cæpit ſecum voluere mirans tantum myſterium. Protinus vrbem ingreditur, genibus obuoluitur Sacerdotum poſtulans vt Chriſtianus effici mereretur, nec vlla ad purificandum fieret mora, quo iam Chriſtianus poſſet Corpora ſepelire Sanctorum. Impetrauit quod fideliter poposcerat; & tunc iam nouus per fontis vterum natus, honeſtis ſarcophagis Sanctorum corpora recondens, Baſilicam deſuper miro opere conſtruxit. In qua ſiquis puro corde, fideli deuotione, & fide prompta orauerit, ſtatim petita vltrò aduenient, & omnis infirmitas amouetur per eum, qui Sanctos ſuos coronat per bonam confeſſionem, cui eſt honor, & gloria, virtus, & poteſtas in ſecula ſeculorum, Amen.*

Cum quo Abulam fugiunt.

Inueniuntur, & cruciantur.

Coronãtur, corpora inhumata ſerpens cuſtodit.

Iudæus cõuertitur, & corpora ſepeliuit.

Baſilicamque conſtruxit.

ACTA huiuſmodi tanquam genuina ſubiungimus extracta à Sanctoralibus, & Legendariis MSS. Segobienſi, & Aſturicenſi, necnon ex Hiſpalenſi, & Toletano editis antiquis, & vetuſtioribus, in quibus eadem relatio, & verborum ecphraſis inuenitur Horum etiam Sanctorũ Martyrum officium in *Mozarabum Breuiario*, & Miſſali frequens erat, in quo Sacer Hymnus huiuſmodi.

Huc vos gratificè, plebs pia, conuocat
Virtutum Dominus, teſtium atra
Conferre dapibus vota calentia,
Cælorum locet in intima.

Iuncti

Digitized by Google

Iuncti Martyribus iungite gaudia,
VINCENTI *teneat munera vox pia:*
SABINA *recinat calica littera,*
CHRISTETA *bona, & hera.*
Hi mundi misera, lucra per ardua,
Spernunt hominum vafra dolentia:
Cedunt punicea colla per omnia,
Rex Christe tibi laurea.
Simplex, ac Trinitas te Deus Vnitas
Rogamus, precibus horum vt audias,
Qua ipsi petimus, corda calentia
Immense bone proroga.
Sit Trina Deitas, sit tibi gloria,
Qui vnus retinens omnia iudicas,
Largè continua perpetim secula:
Sed vltra bona properas. Amen.

QVATENVS ad horum Sanctorum Martyrum originem; an EBORENSES ex *Lusitania*, an ELBORENSES ex *Carpetania* fuerint, olim inter *Andream Resendium*, & *Bartholomeum Quevedum* Toletanum infatigabilis disceptatio fuit, vt ex *Epistolis* vtriusque eruditissimi viri, hinc inde ad inuicem scriptis liquet, quas passim legere quilibet poterit. Post eos etiam inter Scriptores *Castellanos*, & *Portugallenses*, superiùs recensitos eadem ipsa pia contentio est, ita vt vnaquæque gens hos SS. Martyres sibi vindicare contendat; quorum si & vtriusque partis rationes hic subiungere velimus, proculdubiò prolixam, & ineptam prouinciam aggrederemur. Cùm constet, vt nostro pareamus instituto, eos SS. Martyres, & Hispanos origine, & martyrio fuisse; ideo aliorum controuersiam in suo robore relinquentes ad vlteriora deuenimus. *An Eborenses ex Lusitania, an Elborenses ex Carpetania?*

CIRCA antiquorum morem Nostrorum *Hispanorum* iurandi ad tumulum horum SS. Martyrum, de quo hoc die disceptare promisimus supra *Tom* 3. *Die XI. Maij fol.* 147. notandum erit: Quod duplici de causa ad tumulos Sanctorum olim iurabatur. PRIMA ob inquirendam veritatem alicuius rei. SECVNDA ad ostendendum fuerint ne veræ, & legitimæ Sanctorum Reliquiæ, quas tumulus retinebat. De *prima* passim exempla suadent, quorum aliqua inferius dabimus; & de *secunda* per remissionem; dum prius huius moris antiquitatem eruimus. Quem fuisse maximè vetustum S. Augustinus indicat *in Psalm.* 44. explicans illud *Genes. c.* 24. *vers.* 2. & 9. vbi Abraham seruum suum sic affatur: *Pone manum tuam subter femur meum, vt adiurem ad te per Dominum cæli, & terræ.* Et prosequitur S. Antistes hunc locum illustrans: *Pone* (inquit) *manum tuam sub femore meo, & sic iura: quasi diceret: pone manum tuam ad Altare, aut ad Euangelium, aut ad Prophetam, aut ad aliquid sanctum.* Cuiusmodi sunt sanctorum exuuiæ, quæ dùm viuerent extiterant *membra Christi*. Cuius *caro* (vt alibi scilicet super *Psal.* 68. ibidem Augustinus ostendit) *sub illo femore occulta erat.* Sed & apud Ethnicos in vsu fuisse Iuuenalis *Satyra* 14. *vers.* 218. demonstrat, sic: *Mos iurandi ad tumulos Sanctorum qualis?* *In vsu tempore Abrahæ ex Augustino.*

Falsus erit testis, vendet periuria summa
Exigua, & Cereris tangens aramque, pedemque. *Et Romanorum seculo.*

De quo more plura apud Leuinum Torrentium in *Not. ad Horat. lib.* 3. *Carmin. Ode* 23. *vers.* 17 *fol.* 253. Huc etiam respicit illa *Cæli Rodiginij* conferentia,

quam *lib.* 21. *Antiquar. Lection. c.* 15. *fol.* 982. excitat, ſuper illud A. Gellij verbum *lib.* 1. *Noct. Atticar c.* 21. quo dixit, *Iouem lapidem iuraturum*. Vbi myſterium illud explicans, aſſerit: *Iuraturos per Iouem lapidem tenere ſilicem ſolitos eiuſmodi ferè verba enuntiantes:* Si ſciens fallo, qui me deſpicit, ſaluâ Vrbe, arceque, bonis ejiciat, vt ego hunc lapidem. Et optimè cùm inter ritus eiuſmodi ſolemne fuerit, manu aras tenere, in quarum loco Iouis lapidem tenebant. Audi Virgilium *lib.* 12. *Æneid.* vbi Latinum Regem iurantem inducit:

Tango aram, medioſque ignes, ac Numina Teſtor.

Quibus ſic cognitis, ad PRIMAM cauſam, quâ vſus inoleuit, vt ad *tumulos Sanctorum* pro veritate eruenda iuraretur, de quo non ſolùm apud *Chriſtianos* paſſim exempla perlegimus, ſed & apud *Ethnicos*, lubentiſſimè regrediamur. De *Ethnicis*, celebres erant crateres illi, quos deſcribit Diodorus Siculus *in Biblioth. Hiſtor. lib.* 11. *c.* 88. *fol.* 405. & fuiſſe inuentos in Templo Palicorum Deorum aſſerit. Horum craterum poſtquam multa ſtupenda dictitaſſet, proſequitur: *Cùm itaque tàm diuina Sacrarium illud maieſtas obtineat, ſanctiſſima illic iuramenta præſtantur, & repentina Numinis vindicta peierantibus incumbit; nonnulli enim oculis capti Delubro excedunt. Ingens ergo religio loci efficit, vt arduis intricati controuerſiis, quando ſuperiorum potentiæ iniuriâ premuntur, iuris tamen iurandi religione interpoſitâ, exitum cauſæ inueniant.* Sed & Ariſtoteles *lib.* 1. *de Mirabilib. Auſcultat. n.* 53. *fol.* 1544. fontem in *Sicilia* mirabilem in Templo extitiſſe refert; cuius tale myſterium experitur. Nam cùm Deo, vel plures ſuper alicuius rei veritatem contendunt, ad Templum accedunt, & Sacerdoti ſe ſubmittunt, qui acceptis vniuſcuiuſque fideiuſſoribus, eos ad fontem defert, & tabellas vnicuique confert, in quarum ſuperficie vnuſquiſque ex contendentibus ſuper ſingulas tabellas nomen apponit, cum iuramenti ſolemnitate, eaſque in fontem abjiciunt, & proſequitur Stagirita: *Ea ſi vero iureiurando confirmentur, natans in ſuperficie tabula teſtabitur: ſin ſecus, velut pondere depreſſa eripitur ex oculis, igneque corripitur periurus.* Alia etiam huiuſmodi exempla Cælius Rhodiginus refert *d. lib.* 21. *c.* 15. *fol.* 982. ex M. Tulio Cicerone, Liuio, & aliis. Nunc ad ſacra Noſtra calamum conuertamus. Adſit S. Auguſtinus *Epiſtol.* 137. dicens: *Nos nouimus Mediolani apud memoriam Sanctorum, vbi mirabiliter, & terribiliter Dæmones confitentur furem quendam, qui ad eum, locum venerat, vt falſum iurando deciperet, compulſum fuiſſe fateri furtum, & quod abſtulerat reddere.* S. Gregorius Papa *Homil.* 32. *in Euangel.* & in *Regiſtr. lib.* 11. *Epiſtol.* 10. S. Gregorius Turonenſis *de Glor. Martyr. lib.* 2. *c.* 38. Ex recentioribus plura congerunt Grethſerus *de Cruc. lib.* 1. *c.* 83. *lib.* 2. *c.* 17. & 21. & *lib.* 5. *Paralipo. fol.* 38. & *ſeqq.* Amicus Noſter Ioannes Ferrandus è S. I. in *Diſquiſit. Reliquiar. lib.* 2. *c.* 3. *Articul.* 1. *fol.* 475. Qui prolixius de *Secunda* à Nobis propoſitâ cauſa differunt. Inter celebriores igitur huius experimenti tumulos Sanctorum, primum locum obtinuit Noſtrorum SS. Martyrum ſepulchrum *Abulenſe*, quô paſſim tot frequentium euentuum, & mirabilium ſignificationes intuebantur, quòd ob ſcandalum vitandum *Catholici Reges* Noſtri *Ferdinandus* & *Eliſabetha* ſuâ ſemper valiturâ ſanctione in Comitiis Tauronenſibus editâ omnino ſimilia iuramenta adhiberi ſolita ad Sepulchrum S. VINCENTII *Abulenſe*, iure optimo prohibuere, vt conſtat ex *l.* 67. *Taur.* quæ translata eſt in Codice Legum Regni, ſcilicet *Tom.* 1. *l* 5. *tit.* 7. *lib.* 4. *Recopilat.* vbi hæc verba: *Otroſi mandamos, que ningun iuramento, aunque el juez lo mande hazer, o la parte lopida, ſe haga en S.* VICENTE *de Auila, ni en el herrojo de S. Agueda, ni ſobre el Altar, ni Cuerpo ſancto, ni ſobre las* Reliquias *del Cuerpo de S.* Iſidoro *de* Leon, *ni en otra Igleſia iuradera: ſo pena de Diez mil marauedis para la nueſta Camara, y fiſco, al, que iurare, y al juez que lo mandare, y al que lopidiere.* Quæ ſic Latinè ſonant: *Item decernimus, quòd nequaquam impoſterum fiat iuramentum, etiam iudice iubente, aut actore petente in Eccleſia* S. VINCENTII *Abulenſi, aut in vectle* S. Agathæ, *aut ſuper Altare, Corpus vè ſacrum, Reliquias que corporis* S. Iſidori *Legionenſis, nec in alia Eccleſia, vbi ſolitum eſt iurari: ſub Decem millium marapetinorum pœna, fiſco*

Apud Ethnicos fuerè loca ſacra, quibus periuria detegebantur.

Apud Chriſtianos etiam inueniuntur multi tumuli Sanctorum.

Maximè S. Martyris Vincentij Abulenſis.

Hoc iuramenti experimentum in Hiſpania prohibitum.

fisco applicandorum, tam inuenti, quam inuenti, & petenti. De huius Legis prohibitiuæ ratione videndus Azeuedus *Tom. 1. d. l. 5. tit. 7. lib. 4. Recop. n. 1. & seq. fol. 171.*

S. FLORENTIVS *Martyr Tylensis in Hispania.*] Duos fuisse apud *Hispalim* FLORENTIOS sanctitate illustres; alterum *Martyrem* ad Annum Domini C. XVI. alterum *Confessorem* ad Annum Domini CCCC. LXXXV. satis prolixe probatum reliquimus supra *Tom. 1. Die XXIII. Februar. lit. C. fol. 223.* & sequentibus. Illo igitur die de *Confessore* FLORENTIO egimus, vbi confessionem *Breuiarij Hispalensis*, Anno 1525. editi, & aliorum Scriptorum Nostratum patefecimus. Isto, tantùm de *Martyre* agemus, cuius meminere Beda, Vsuardus, & Ado, à quibus Romanum Martyrologium Baronij *h. d. lit C. fol. 665.* sequenti elogio: *Apud Castrum* Tyle S. FLORENTII *Martyris.* Conueniunt Dionysius Vasquez in *Castellan. fol. 176.* Ioannes Lupus in *Lusitan. fol. 223.* P. Higuera in *MS. Hispan. fol. 57.* Constantius Felicius in *Ital Die XXVI. fol. 152.* qui in die, & nomine Martyris, & agonis errauit. Galesinius in *General. fol. 148.* Philippus Ferrarius in *Topograph. SS. verb.* Tyle *fol. 130. col. 2.* Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib. 11. c. fin. n. 304.* Philippus Ferrarius in *Catalog General. SS. fol. 419. De eo* etiam Flauius Dexter in *Chron. Ann. 110. n. 4. fol. 213.* apud Biuar, *& fol. 215.* & *Ann. 116. n. 3. fol. 220.* apud eundem *Biuiarium*: & apud Rodericum Caro *Ann. 110. lit. B. fol. 60. col. 2. & Ann. 116. lit. B. fol. 65. & 66.* S. M. Maximus in *Chron. Ann. 612. lit. B. fol. 219. col. 2* apud Carum. & apud Biuar. *d. Ann. 612. n. 21. fol 719.* Marineus Siculus *de Reb. Hispan. lib. 5 c. 5.* D. Franciscus Padilla *Histor. Eccles. Hispan. Tom. 2. Cent. 5. c. 35.* F. Ioannes Marieta *Histor SS. Hispan. lib 6. c. 13.* Rodericus Caro in *Corograph Hispalens. lib. 2. c. 11.* P. Quintana-Dueñas *Histor. SS. Hispalens. 1. p. fol. 110.* D. Martinus de Anaya in *Apolog. pro SS. Hispalens. 5. p. fol. 24.* & alij superius relati supr. *d. Tom. 1. fol. 224.* Eius ACTA dabimus ex Nostris Scriptoribus seligentes quæ proprie Martyri FLORENTIO conueniunt. Huius S. Martyris *Caput* asseruari in *Insulæ Barbaræ* Cœnobio prope *Lugdunum* asserit Andreas Saussay *Tom. 2. Martyrolog. Gallican. h. d. fol. 784.*

B. *Duos Hispali Florentios fuisse probatur.*

Martyrologia.

Scriptores.

ACTA S. FLORENTII MARTYRIS Tylensis prope Hispalim Baticæ in Hispania, ex Breuiar. Hispalensi Antiquo, ex Dextro, Maximo, & aliis Scriptoribus Hispaniæ.

M. BOLANVS RVSTICVS FLORENTIVS *origine* Romanus, *Ciuis Hispalensis*, Rustici Bolani *Viri Consularis* Hispani *filius*, *ex Castro* Tyle *in agro* Hispalensi *oriundus, qui cum Romam negotiorum causa progrederetur Ethnicus, Sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli doctrinam audiuit, quâ ad fidem protractus ab ipsis Apostolis conuersus est. Hinc* Hispanias *reuersus magnopere in Christi confessione profecisse ita vt omnibus Imperatorũ honoribus relictis, & amicorum Gentiliũ mutuis relationibus omissis, tantùm in Dei seruitio omnes suas actiones dirigebat. Erat illi tunc temporis amicâ vicissitudine constrictus C. Plinius Iunior, qui Epistolam* RVSTICO FLORENTIO *Nostro in hunc modum scripsit:* VT satius est vnum aliquid insigniter facere, quàm plura mediocriter, ita plurima mediocriter, si non possis vnum aliquid insigniter. Quod intuens ego variis me studiorum generibus, nulli satis confisus experior. Proindè cum hoc, vel illud legis, ita singulis veniam, vt non singulis dabis. An cæteris artibus excusatio in numero, literis durior lex, in quibus difficilior effectus est? Quid autem ego de venia, quasi ingratus? Nam si eâ facilitate hæc proxima acceperis, quâ priora, laus potius speranda, quàm venia obsecranda est. Mihi tamen venia sufficit *Quâ igitur Epistolâ* Plinius *excusat sua scripta, eo quòd non sint exactissima;*

Origo, patria, & parentes.

Fidem amplectitur.

Plinij ad eum Epistola.

tamen quia sunt plura, & diuersi generis toleranda erunt. Igitur S. FLORENTIVS *omnia mundialia respuens, & solùm Christi legem meditans, & in suo* Tylensi Castro *secedens, ibidem tempus in oratione, & exercitiis spiritualibus, & vitam in subuenienc miserabilium & pauperum transigebat, donec Trajani Imperatoris homopoli persecutionis procella* Bæticam *depascens, S. Martyris agonem præparauit. Nam Iudex sciens eius fidem, illum* Hispalim *vinculis onustum ex* Tyle Castro *direxit, vbi cum Diis sacrificare noluisset, & in Christi confessione persisteret, protinus martyrio coronatus est,* VI. Kalendis Nouembris, *Anno Domini* C. XVI. *Cuius in posterùm celebris apud* Hispalenses *floruit memoria, & adhuc floret, officio Ecclesiastico: præstante D. N. Iesu-Christo, qui cum Patre, & sancto Spiritu viuit, & regnat in secula.*

Capitur, & coronatur.

Acta omnia probantur.

ACTORVM huiusmodi, probationem si desideras, facile consequeris, si *Dextri* relationem, & S. *Maximi* periodum exaudis. CIRCA nomen integrum Martyrij vtrumque ausculta. Flauium *Anno* 110 *n.* 4. dicentem: *Hispali floret* S. M. BOLANVS FLORENTIVS, *ciuis* Hispalensis. Et *Ann.* 116. *n.* 13. omnia coniungentem: S. M. BOLANVS FLORENTIVS, *filius* Rustici Bolani *Consularis* Hispani, *Discipulus Apostolorum, à quibus fuit conuersus, in* Tyle (nunc Sylæ apud Hispalim) *passus est, Die* XXVII. Octobris. Sic legendum, nam in editis error inest Maximum, *Ann.* 612. *n.* 21. totum nomen Martyris exprimentem, *Plinij* Epistolam recensentem, & qualiter S. Martyris memoria suo æuo per *Hispanias* floreret, adnotantem: *Floret memoria per* Hispanias *vtriusque* FLORENTII Hispalensis: *Prioris qui dictus est* RVSTICVS, *ad quem scripsit* Plinius Secundus, *Martyris sub* Trajano *passi: Alterius* Confessoris *sub* Zenone *Episcopo Hispalensi.* QVATENVS ad *Plinij* Epistolam, illam inuenies apud Ioannem Catanæum *lib. 9. fol.* 549. Circa tempus agonis inest error in Antiquo *Breuiario* Hispalensi edito *Anno* 1525. *fol.* 166. *&* 167. vbi sub *Datiano* passum Martyrem inuenies hisce verbis: FLORENTIVS *Martyr* Hispaniæ, *apud* Castrum *nomine* Tyle, *sub* Datiano *Præside passus, martyrio coronatus est,* VI. Kalendas *Nouembris.* Nam cum illius *Lectionis* compilator, & structor prorsus tempus martyrij ignorasset, sub *Datiano* passum, quo generalis persecutio præualuit, affirmauit.

Breuiarij Hispalēsis lapsus.

CASTRVM TYLE. Oppidum vetustissimum *Hispaniæ* in agro *Hispalensi*, quod credimus illud esse, cuius meminit Ptolemæus in *Geograph. lib. 2. Tabul. 2. Europ. c.* 4. eumque ASYLA vocitauit. Sed Rodericus Caro in *Corograph. Cõuent. Hispalens. lib. 3. c. 85. fol.* 220. aliter iudicat, asseritque fuisse *Castrum*, seu *Arcem*, quo Sanctus FLORENTIVS vitam agebat, & hoc probat ex Lectionibus Breuiarij vetustioris Hispalensis, in quibus hæc verba: *Sed cum omnia frustra tentasset, & inuicta Martyris virtus flagra, plumbatas, equuleos, & alia suppliciorum genera superasset, sententiâ mortis latâ, ad* TYLE Castrum *agri* Hispalensis *capite plexus est.* Quod & ego credo, & *Roderici* sententiæ adhæreo. Omnino Lector erudite à Philippo Ferrario in *Topograph. SS. lit. T. verb.* TYLE *fol.* 130. *col.* 2. deuiabis: qui *Castrum* hocce prope *Vallesoletum* conlocat; eum ausculta; TYLE *Tele, Oppidum olim* Hispaniæ Tarraconensis, *Turri Syllanæ, & Vallisoleto proximum, nunc locus apud Forum Egurrorum; seu vt nunc dicunt* Medinam Riui-Sicci, *Concilio Telensi memorabile* XXVII. *Octobris,* S. FLORENTIVS *Martyr ex Vsuardo.* Errori ansam præbuit vetustissima vrbs TELA, quam in *Vaccæis* ponit Ptolemæus iuxta *Palentiam*, de qua Dexter *Ann.* 112. *&* 290. *n.* 3. in qua Concilium *Telense*, cuius meminit hic *Ferrarius*, congregatum Anno CCCC. XXIV. de quo Dexter *d. Ann.* 424. *n.* 14. *fol.* 426. Sed hæc TELA omnino diuersa à TYLE, quæ iuxta *Hispalim* fuit, vt & notauit Biuarius in *Not. ad Ann.* 112. *n.* 4. *Dextri. fol.* 219.

Topographia.

Error Ferrarij.

C. TRANSLATIO *sacrorum pignorum* S. VINCENTII *Martyris Agenuensis Valentiâ Castrum Galliæ.* Eius meminere festiuitatis Ioannes Molanus in *Addit. ad Vsuard. fol.* 181. Petrus Galesinius in *General. Martyrolog fol* 148. Philippus Ferrarius in *Catalog. General. SS. fol.* 420. Andreas Saussayus in *Martyrolog Gallican. Tom. 2. fol.* 785. & alij recentiores. De ea diximus supr. *Tom* 1. *Die XXII. Ianuar, fol.* 236. *& Tom.* 3. *Die* 9. *Iunij. fol.* 470. *& hoc Tom.* 5. *Die XV. Septembr. lit. B.*

Martyrologia.

quibus

quibus in locis multa notabilia subijciemus circa huius *Translationis* anamnesin. Acta solutâ oratione descripsit Aymoinus monachus *Libris Duobus* contenta, quæ post eius *Historiam fol.* 383. leguntur. Item carmine eadem narrauit, quæ hic inferere libuit.

HISTORIA TRANSLATIONIS CORporis S. Vincentii Leuitæ, Valentiæ Hispaniæ Castrum Albiensium Galliæ, ex Aymoino.

Cap. I. *Audaldus venit Hispaniam ad vrbem Valentiam.*

Bis *Quadringentis, Decies Quinisque volutis,*
Quatuor inque super cyclis à Præsule Christo
Virgineo semperque sacro de germine nato,
Audaldus *fuerat tali de nomine notus,*
In Castro *Monachus communi lege probatus:*
Atque sacer sancti gestans Aaronis honorem.
Hic vno comite assumpto, perpessus amara
Plura; sed in dulces conuertens cuncta sapores,
Institit audacter quandoque Valentia *ciuem:*
Quo se susciperet peregrino functus agone.

Cap. II. *Mauro hospiti secretum propalat & S. Vincentij reperit Sepulchrũ.*

Quod faceret Mauri Zachariæ culminis hospes
Denudat secreta sui iam pectoris olli:
Esset quódque Dei Leuitæ Martyris atque
Vincentii *Hispanias solo delapsus amore,*
Hic precibus blandis animum, mentemque relambens,
Mercator Maurum cupidum nummi argenti,
Denique surgentes monumenti septa requirunt:
Quæ manifesta nitent titulo hoc: Vincentius *istic*
Martyrij Leuita iacet fundatus honore.

Cap. III. *Noctu leuat S. Martyris corpus.*

Nomina namque genus signabant scripta parentum.
His igitur causis signorum nocte reuisis,
Viribus admissis fodiunt, tumbamque recludunt.
Educúntque sacrum Corpus famulante lacernâ,
Indice cæsti facti dulcedine veri.
Quæ super excrescens aromata cuncta subibat.
Cumque ligaturis expletis his opus esset
Vtitur Audaldus *sutâ sindone cucullæ.*
Inde domum læti redeunt lucentibus astris,

Cap. IV. *Castrum in Gallia perducit.*

Audaldo *expectante diem, patriam repetendi,*
Quod hilaris fecit, nactus post tempus amicum.
Cæsar in Augusta Senioris fraude relicta
Omissis nec non alijs, ob dicere longum,
Ad Castrum, *bellam Patris cellam Benedicti,*
Perueniat Christi Martyr, Leuitaque Sanctus.

Cuius in aduentu fuerint quæ gaudia, nullus
Ora gerens Centum poterit depromere verbis,
A Monachis pulchra serie susceptio qualis
Extiterit,, solus qui testis nouit IESVS:
Aptis aurisluis ornatibus vndique fusis
Cap. V. *Miraculum pro veritate pignorum.*
Gemmiuomo ad cœlos vsque irradiante virore.
Tunc risisse fuit mulier, cui talia fastus,
Et Sancti Corpus Leuitæ credere nolens:
Esse magis Maurum contendens forte potentem:
Protinus in terram membris prostrata caducis
Contrahitur, vitæ sublata spe fugientis.
Sed Sancto deducta, fide nascente, medetur:
Et pedibus, plaustro veniens, curata recessit.
Primitus hoc signo, tanta virtute, patrato.
Post quoque, quæ numerus nescit, sunt plura secuta,
Prosaico necnon partim sermone notata.
Cap. VI. *Locus collocationis exuuiarum describitur.*
Namque Monasterij ante fores Genitricis in aula
Ista sub immenso gerebantur munere Christi:
Dum fieret Sancto Templum proprio sub honore;
Quo placidus demum migraret iure sepultum,
Masculus, atque simul veniens quod fœmina adiret.
Interea placuit defluxâ temporis vrnâ
Inde leuare sacrum Corpus, dignéque locari
Post Altare pij Patris Sancti Benedicti:
Quo meritipleno cultu venerantur honoris,
Assiduis signis virtutum rite coruscans.

Hactenus *Aymoinus* Monachus in suo carminis elego, qui solutâ oratione rem hanc gestam prolixius enarrauit. Cuius relatione omnes *Gallicani* Scriptores imbuti, omnino hucusque exuuias sacras S. VINCENTII *Leuitæ Hispani* apud *Valentiam* passi, in *Castrense* Cœnobium *Galliæ* reportasse *Audaldum* Monachum credidere. Quorum persuasio à veritate quantum deuiet, superius *Tom.* 3. *Die IX. Iunij fol.* 470. & hoc *Tom.* 5. *Die XV. Septembr. lit. B* ad amussim probauimus. Ideo non est cur in posterum hac licet pia pertinaciâ subsistant.

QVINTO

Digitized by Google

QVINTO
Kal. Nouembris.
DIES XXVIII.

A. *In* AGERENSI *S. Petri Baſilica Principatus* Cathaloniæ *Hiſpaniæ* DEPOSITIO *ſacrarum exuuiarum* S. SABINÆ *Ciuis* Emeritenſis *in Hiſpania, & Martyris* Agennenſis *in Gallia, vbi cum* S. Fide *conciue propter Chriſti Sponſi nomen, eiuſque confeßionem, martyrio coronata eſt. Cuius ſacra pignora,* Arnaldo Mirone, *Comite* Pallenſi *inſtante, illuc tranſlata, & Canonicis Regularibus S. Auguſtini contradita, ibidem omnium populorum veneratione, & miraculorum frequentiâ, requieſcunt.*

NOTÆ.

A. *Dies huius feſtiuitatis exquiritur.*

TRANSLATIO *ſacrorum pignorum* S. SABINÆ *Virginis, & Martyris.*] Licet Dies, quo hæc *Tranſlationis* feſtiuitas euenerit, apud Scriptores ignoretur, & illud tantum ſciatur; ſcilicet effectam *Tranſlationem*, die Dominico primo poſt feſtum SS. Simonis, & Iudæ Apoſtolorum, quorum memoriam reperit vniuerſalis Eccleſia Die XXVIII. huius Menſis, tamen ne huius *Tranſlationis* anamneſis differatur, in hunc Diem deſcribere propoſuimus, ne Dies iſte vacuus remaneret. Hinc à Philippo Ferrario in *Catal. General. SS.* recedendum eſt, qui huius *Tranſlationis* commemorationem repoſuit *Die XXVII. Octobris fol.* 420. cum conſtet ex Antonio Vincentio Domenec *Hiſtor. SS. Cathalon. lib.* 1. *fol.* 99. *col.* 1. cuius ipſe meminit, *Tranſlationem* hanc apud *Agerenſes* venerari ſolitam poſt feſtum prædictorum Apoſtolorum, non vero ante, vt ex ipſo liquet. Hinc & Nos hoc die illius feſtum ex eodem *Domenec* deſcribere curabimus.

ACTA TRANSLATIONIS Sacrorum Pignorum S. SABINÆ *Virginis, & Martyris, ex Antonio Vincentio Domenec.*

Arnaldi Mironis virtus ſtrenua.

POSQVAM *ſtrenuiſſimus Eques* Arnaldus Miron, *ex illuſtriſſima Comitum* Pallentium *familia, diuinâ diſponente manu, Sarracenorum omnium copias ab illa* Cathaloniæ *regione feliciter expuliſſet* (*licèt adhuc* Illerdenſium

Ilerdenſium & Dertoſenſium *fines occuparent*) *à quibus inſignes demùm victorias adeptus fuerat ; inter alia illius Prouinciæ* Caſtra, *quæ deditione acquiſiuit,* AGERENSE *fuit, quod in meditullio aſperimæ vallis, prope locum eminentiſsimum iacet, cuius fortè deditio prorſus maiorem laborem, & ſanguinis effuſionem extraxit : Hic, vt primùm, pedem fixit, ſolliciтè diſpoſuit, quatenus in eo loco celebris Baſilica ſub nomine S.* Petri *Apoſtolorum Principis conſtrueretur, quâ D. N. Ieſus-Chriſtus debitis honoribus coleretur, & nomen Mahumeti horribilis, & obſcæni Pſeudoprophetæ, quod tamdiù ibidem perfide veneration em acceperat, deleretur. Cuius operationis propoſitum omnes ſtrenui Duces in viſceribus cordis retinere debent, cùm infidelium regiones feliciter expugnant, ſi Dei Omnipotentis, exercituum moderatoris fauorem experiri ſatagunt. Vt ſemper illuſtriſsimis illis comitibus* Pallenſibus *euenieba in* Catholoniæ *recuperatione, quos propter hoc ſic adiuuare dignatus eſt Deus, quòd paruâ, licet ſtrenuâ manu, innumeros ex Principatu Sarracenos expulerinnt, conſtructis Templis, erectis Eccleſiis, quas magnificentiſsime dotauerunt, & in quibus Monaſteria Canonicorum Regularium, Benedictinorum, & Ciſtercienſium Monachorum habitare, & poſsidere curarunt. Igitur* Arnaldus *conſtructo S. Petri fano, illic Canonicos S. Auguſtini cum ſuo Abbate præfecit, quibus, ne cura ſtipendij corporalis ab Omnipotentis Dei obſequio, & ſeruitio penitus auerteret,* Caſtrũ *illud* AGERENSE, *cum Monaſterio, Baſilica, Oppido, nec non cum redditibus, agris, vineis, aquis, & Eccleſiis conſtructis intra territoriũ, & inpoſterum conſtruendis, accolis, vaſallis, eorumque decimis, primitiis, oblationibus, & congeriis perpetuò valitura donatione cõceſsit. Poſt hæc plurimas indulgentias & gratias à Sede Apoſtolica in præfatorum Canonicorũ fauorem obtinuit, vt ex donatione dicti Monaſterij liquet, quæ facta fuit Menſe* Aprilis, *Anno* VIII. *Philippi Francorum Regis, à Chriſti natali* M.LXVIII. *eo tempore, quo militia* Raymundi Berengarij *huius nominis* I. Barcinonenſium *Comitis, qui* XII. *Reges Sarracenorum in* Hiſpania *tributarios habebat, per* Cathaloniæ *angulos victrix florebat. In hunc igitur locum, & Monaſterium prælibatus* Arnaldus *è Gallia, vrbe Agenno,* Corpus S. SABINÆ *Virginis, & Martyris transferre curauit, cuius feſtum diem, poſt ſolemnia SS. Simonis, & Iudæ Apoſtolorum, Monaſterium illud celebrare conſueuit, & officium duplici ritu cum Octaua conficiunt, & in Miſſa collectam adiungunt, quo tempore ſolemnis proceſsio inſtituitur, ad quam circumiacentium oppidorum innumerabilis accolarum turba, obſequio tantæ Virginis, & Martyris accedit.*

Agerenſe Caſtrum capit.

Baſilicam S. Petri erigit.

Canonicos Regulares adducit.

Corpus S. Virginis & Martyris ex Gallia transfert.

S. Sabina, ſocia S. Fidei, Martyris Agẽnenſis in Gallia.

Hactenus *Antonius Vincentius Domenec,* qui prorſus ignorat, cuius S. SABINÆ Virginis, & Martyris Corpus illud eſſe poſſit. Cuius ignorationem demiror, cùm conſtet S. SABINAM Virginẽ & Martyrem ſociã S. *Fidei*, de qua ipſe *Domenec* egerat Die VI. *Octobr. fol. 96. col. 2.* martyrio fuiſſe coronatam in vrbe *Agennenſi* in Gallia, è qua ſicut *S. Fides* in Monaſterium *S. Cucuphatis del Vallès* tranſlata fuerat, ſic S. SABINA eius ſocia ad Cœnobium *Agerenſe*, de quo hic ſermo. Videſis Notationem Noſtram ſupra *Tom. 5. Die VI. Octobris lit. A.* vbi de *S. Fide*, eiuſque ſocia SABINA egimus, & Scriptores de vtraque retulimus, vbi probatum reliquimus eas origine *Hiſpanas*, patriâ *Emeritenſes*, martyrio *Agennenſes* fuiſſe, ex *Dextro*, vetuſto *Epigrammatario*, & aliis noſtræ Nationis Auctoribus.

QVARTO

Digitized by Google

QVARTO
Kal. Nouembris.
DIES XXIX.

A. VIANÆ *in* Gallæcia Hiſpaniæ *prope* Tudem SS. MAXIMILIANI, & VALENTINI *Martyrum; qui poſt crebras carceris, & cruciatuum anguſtias, propter fidem Chriſti conſtanter confeſſam, inclyto* Confeſſorum *titulo liberi peruaſerunt; & poſtmodum glorioſo nomine* Martyrum *in pace quieſcentes, gloriam promeruerunt æternam.*

B. *In Oppido* TOREXON de Velaſco *Toletanæ diœceſis,* Depoſitio *ſacrorum pignorum* S. FELICIANI *Martyris, Romæ paſſi. Cuius ſacra lipſana in Monaſterio Fratrum SSS. Trinitatis Excalceatorum, honorifice requieſcunt, & cultu debito venerantur.*

NOTÆ.

SANCTI MAXIMILIANVS, & VALENTINVS *Confeſſores Vianenſes in Hiſpania.*] Inter cæteros Diuos quos L. *Flauius Dexter* in ſuis fragmentis omnimodæ Hiſtoriæ nobis venerandos reliquit, ſic de iſtis *Ann.* 424. *n.* 4. loquitur: *Prope* Tudem *in* Gallæcia, *in Oppido* Vianenſi SS. *Pontifices* MAXIMILIANVS, & VALENTINVS *Confeſſores clarent.* Quo loco F. Franciſcus Biuarius *d. n.* 4. *fol.* 444. aſſerit iſtorum Sanctorum in Romano Martyrologio ad hunc diem agi feſtum; & proſequitur: *In Romano* MAXIMILIANVS *vocatur Martyr,* VALENTINVS *verò Confeſſor; quod eo ſenſu accipiendum eſt, quo* Confeſſoris *titulus ijs duntaxat qui martyrium inceperant, & coram Iudice Chriſti fidem confeſſi fuerant, dabatur: Nunc verò Beatiſſimi* Duo *Epiſcopi* VIANÆ *præclare à Vandalis inquiſiti ſunt de Fide.* Ioannes vero Molanus in *Addit. ad Vſuard. h. d. fol.* 182. aliter topotheſiam horum Sanctorum ſcribit, ſequenti ſerie: *In ciuitate* Patauienſi, *triumphus Sanctorum Epiſcoporum* MAXIMILIANI *Martyris, &* VALENTINI *Confeſſoris.* Aſt Baronius in *Romano Martyrologio, h. d. fol.* 669. omiſſo loco, & ſitu, ex *Veteribus MSS.* ſic elogium compaginat: *Eodem die Sanctorum Epiſcoporum* MAXIMILIANI *Martyris, &* VALENTINI *Confeſſoris.* Cui adhærent Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 177. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 232. Denique Philippus Ferrarius

A. *An Hiſpani?* *An Patauienſi?*

rarius in *Catalog. SS. Ital. f ol.* 679 à quo incipit enumerare Diuos Italiæ, vſque ad *fol.* 681. de illis altum ſilentium. Sed enim in *Topograph. SS. verb.* Patauium *fol.* 97. cuiusdam MAXIMIANI Epiſcopi, & Mart. ſub die VIII. *Octobris* meminit; & in eadem *Topograph. SS. verb.* Patauium *alterum d. f.* 97. quæ vrbs in *Germaniæ* Epiſcopalis conſpicitur, & vulgo dicitur *Paſſaun*, alterius ſocij VALENTINI meminit, *die IV. Aug.* hacce periodo: VALENTINVS *Epiſcopus, S. Corbiniani Epiſcopi Friſingenſis ſynchronos, obijt in Caſtro Magienſi, Anno Domini* M. C. XX. Patauiam *relatus.* Hinc elicies, quantum confuſionis in hiſce Neothericorum opinationibus inueniatur. Molanus apud *Patauium Italiæ* triumphaſſe contendit. *Ferrarius* apud eandem vrbem, Martyrem coronam percepiſſe, confeſſorem apud *Patauium Germaniæ* in pace quieuiſſe proclamat. Cardinalis S. Neræi vtrumque abſque contignatione loci, & ſitus, aut agonis, aut obitus, eorum memoriam recenſet. Ergo quid tenendum, cum omnia ſic turbata conſpicimus? Sed ſi Apoſtolus, vnumquemque abundare in ſenſu ſuo permittit, Noſtrum Clariſſimum Virum *Flauium Dextrum* inſequi compellimur, Sanctoſque Epiſcopos apud *Hiſpaniam* in vrbe VIANA, olim *Gallæciæ*, nunc *Portugalliæ*, diœceſis *Braccarenſis*, occubuiſſe, non in ipſo agonis ſtadio, ſed perpeſſis pro Chriſti confeſſione cruciatibus, è carcere ſoluti; quos ſtylus Eccleſiæ *Confeſſores* nuncupabat, vt D. Rodericus de Acuña *Hiſtor. Braccarenſ. Tom.* 1. *p.* 1. *c.* 60. *fol.* 261. recenſet, qui vt ſuæ diœceſis Diuos amplectitur. Valde miror ſolertiam *D. Prudentij Sandouali* Epiſcopi *Tudenſis* qui cum ſcriberet *Hiſtoriam Tudenſem*, & paſſim *Dextri* clauſulas exprimeret, horum Sanctorum Præſulum memoriam, & nomina penitus omiſerit; cùm reuerâ, tempore tranſitus eorum, VIANA ſub *Tudenſi* Pontifice iaceret. Sed cuius ſedis ij Noſtri Confeſſores, Antiſtites fuerint, non exprimit *Dexter*, nec cæteri Martyrologi; D. Rodericus de Acuña ſupra *d c.* 60. *n.* 2. eos fuiſſe Epiſcopos eiusdem VIANENSIS vrbis ſuſpicatur. & vt hoc probet, ſe refert *ad c.* 37. *fol.* 153. *n.* 1. quo aſſerit ciuitatem huiusmodi fuiſſe Epiſcopalem ad Annum vſque DC. X. quo vnitam fuiſſe refert *Tudenſi* diœceſi Et licet huius ſententiæ patronum neminem conſignet; en tibi do S. M. Maximum in *Chron. Ann.* 611 hæc verba referentem: *Epiſcopatus* Vianenſis *in* Gallæcia *reducitur ad* Tudenſem. Quo loco videſis Franciſcum Biuarium in *Not. ad Maxim. d. Ann.* 611. *fol.* 717. cui lubens adhæreo, & quòd SS. Præſules ab *Vvandalis* excruciati, diuerſis temporibus *Confeſſorum* titulum promeruere. Eorum ACTA prorſus periere, ideò hiſce notationibus contenti, ad vlteriora pergimus.

Confuſio Scriptorũ.

Fuiſſe Hiſpanos. probatur.

Cuius ſedis Epiſcopi?

A quibus excruciati?

B.

S. FELICIANVS *Martyr Romanus.*] Nouem huius nominis Martyres in *Romano Martyrologio* reperimus. I. Epiſc. *Fulginatenſis* XXIV. Ianuar. II. Martyr cum *Philippiano* & alijs in *Africa*, XXX. Ianuar. III. Martyr *Romanus* cum *Fortunato*, II. Feb. IV. etiam *Romanus* cum *Primo*. IX. Junij V. Miles, & Martyr *Maſſilienſis* cum Victore, XXI. Iulij VI. Epiſcopus & Martyr *Mindenſis*, XX. Octobris. VII. Martyr *Lucaniæ* cum Hyacintho. XXIX. Octob. VIII. Martyr *Rauẽnæ* cum Valẽtino XI Nouemb. IX. Martyr *Viennenſis* cum Seuerino. XIX Nouembris. Quorum, tantùm Romani Martyres fuere III. cum Fortunato, & IV. cum primo: Nullus igitur eorum Noſtras aduentare potuit, cùm conſtet, FELICIANVM ſocium Fortunati II. Februarij, conditum eſſe, & cultum *Placentiæ Hiſpaniæ*, vt diximus ſupra *Tom.* 1. *Die II. Februar. fol.* 35. & alterum FELICIANVM ſocium *Primi*, cuius anamneſis eſt IX. Iunij, ſi Cæſari Baronio credimus in *Not. Mortyrolog. Roman. d. Die IX. Iun. fol.* 355. *lit A.* tranſlatum fuiſſe apparet, ex via Nomentana in vrbem, & Baſilica S. Stephani Protho-Martyris conditum. Si verò Philippo Ferrario in *Catalog SS. Ital. d. Die IX. Iun. fol.* 351. adhæremus, aliquot loca vbi huius S. FELICIANI Martyris cum Primo ſocio lipſana exiſtere recenſet: ſcilicet *Legianam* Oppidum Diœceſis *Mediolanenſis* ex Galeſinio; Ticinum in Cœnobio Sanctimonialium S. Agathæ, ex antiqua Inſcriptione, & traditione; & denique *Quadringentum* pagum in agro Alexandrino. Quibus rationibus cognitis, nequaquam illorum pignora *Hiſpaniæ* deuenire potuerunt: & cum conſtet ex Diplomate ſuperius recenſito Tom. 1. & 2. vbi ad longum.

Quot Martyres Feliciani?

Romanorũ lipſana quibus in locis condita?

Felicianus alter Romanus.

TERTIO

Digitized by Google

TERTIO
Kal. Nouembris.
DIES XXX.

A. TINGI *in* Mauritania S. MARCELLI *Centurionis Hiſpani, qui cum pro Chriſti nomine militiam reſpuiſſet, & Populi Romani vexilla deſeruiſſet, à ſatellitibus tentus, & iudici oblatus, conſtanter fidem coram Tribuno defenſauit, ſed catenis, & ferro onuſtus ex* Hiſpania Tingim *dimiſſus, & iterùm fidem coram Præſide confeſſus, ad martyrium Martyr, Pater Martyrum euolauit.*

B. LEGIONE Septimâ Geminâ *in Hiſpania Citeriori Sanctorum* CLAVDII, LVPERTII, & VICTORICI *Militum Martyrum, & SS.* Marcelli *Centurionis, &* Nonnæ *filiorum, qui fidem Catholicam, quam à ſanctiſſimis parentibus acceperant, cùm fideliter retinerent, acerbiſſimis excruciati verberibus, gladio iugulati, cœlos inclyti Martyres conſcendere.*

C. TOLETI Hiſpaniæ *in Eccleſia Matrice feſtiuitas Commemorationis* VICTORIÆ, *quam appellitant de* BENAMARIN, *vbi* Alphonſus *huius nominis XI.* Caſtellæ, & Legionis *Rex Catholicus de Sarracenis triumphauit, prope* Tarteſſum, *ſeu* Tariſam, *Anno Domini M. CCC. XL.*

NOTÆ.

SANCTVS MARCELLVS *Centurio Martyr Hiſpanus.*] Celebris eſt apud Noſtros huius S. Centurionis memoria, & ob eius illuſtrem fidei conſtantiam, & martyrij coronam; & ob educationem *Duodecim* eius filiorum, quos etiam *Hiſpania* propter Chriſti confeſſionem vidit agonibus laureatos, & plures Eccleſiæ eorum ſacris pignoribus ditatæ, tàm patris, quàm filiorum feſtiuitates honorifice colunt. Hinc S. MARCELLI nomen apud Bedam, Vſuardum, & Adonem; à quibus Martyrologium *Martyrologia.*

logium Romanum Baronij *h. d. fol.* 670. hoc elogio: TINGI in *Mauritania paſſio* S. MARCELLI *Centurionis, qui capitis abſciſsione martyrium compleuit ſub* Agricolao, *agente vices Præfecti Prætorio.* Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 177. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan. fol.* 232. *col.* 2. Ieronymus dela Higuera in *MSS. Hiſpan. fol.* 57. Conſtantius Felicius in *Ital. fol.* 156. *p.* 2. Petrus Galeſinius in *General. fol.* 149. *col.* 2. & cæteri recentiores. De eo Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 298. *n.* 131. *fol.* 36. Petrus Equilinus in *Catalog. SS. lib.* 9. *c.* 124. Petrus Cabilonenſis in *Topograph. SS. verb.* Tingis *fol.* 114. Marineus Siculus de *Reb. Hiſpan. lib.* 5. *fol.* 98. Ioannes Vaſſeus in *Chron. Hiſpan. Ann.* 306. *fol.* 134. Ludouicus Nonius in *Hiſpan. Deſcrip. c.* 57. Petrus Antonius Beuter *Hiſtor. Valent. lib.* 1. *c.* 25. Ambroſius Morales *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 10. *c.* 19. Stephanus Garibay in *Compend. Hiſtorial. lib.* 7. *c.* 45. D. Franciſcus de Padilla *Hiſtor. Eccleſ. Hiſpan. Tom.* 1. *Cent.* 3. *c.* 23. Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 22. D. Prudentius Sandoual *Hiſtor. Alfons. VII. fol.* 191 F. Athanaſius de Lobera *Hiſtor. Legionens.* 2. *p. c.* 23. *fol.* 266. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 4. *c.* 12. Barnabas Moreno *Hiſtor. Emeritens. lib.* 2. *c.* 5. P. Martinus de Roa *Hiſtor. Aſtigitan lib* 1. *c.* 7. *fol.* 34. D. Paulus de Spinoſa *Hiſtor. Hiſpal. lib.* 2. *c.* 9. Rodericus Caro in *Corograph. Conuent. Hiſpalenſ. lib.* 3. *c.* 23. Cardinalis Cæſar Baronius *Annal. Eccleſ. Tom.* 2. *Ann.* 298. *n.* 1. 4. *& ſeqq.* Thomas Truxillo in *Theſaur. Concionator. Tom.* 2. *fol.* 1890. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalens. fol.* 266. D. Martinus de Anaya in *Apolog. SS. Hiſpalenſ* 3. *p.* §. 1. *fol.* 15. F. Franciſcus Biuarius in *Not. ad Dextr. in Chron. Ann.* 298. *fol.* 314. & alij plures. Eius officium celebre in fere omnibus *Hiſpaniarum* Eccleſijs, vt ex earum *Breuiarijs* deſumitur, quorum primas ferat *Toletanum Muzarabicum*, vbi ſacer *Hymnus* legitur, quem poſtea dabimus; aliud *Toletanum* D. Petri Gonzalez de Mendoza vitellinis pellibus exaratum, apud me; aliud etiam *Toletanum* D. Gaſparis de Quiroga; Salmantinum, Placentinum, Hiſpalenſe, Segobienſe, Palentinum, Pampilonenſe. & fere XXXIV. alia quæ in mea *Bibliotheca* adſeruantur. E quibus Alfonſus Villegas in *Flor. SS. Tom.* 2. *fol.* 246. Baſilius Santorus *Tom.* 2. *f.* 267. licet eius feſtum cõſignet Die præcedenti, motus ex MSS. Legendarijs vetuſtiſſimis S.E. *Calagurritanæ.* Laurẽtius Surius in *Act. SS. Tom.* 5. *f.* 399. P. Petrus de Ribadeneyra ex tranſlatione Iacobi Caniſij. *Tom.* 2. *fol.* 320. *col.* 2 Zacharias Lipeloo ex recenſione Cornelij GrafijCarthuſiani *Tom.* 4. *fol.* 344. & alij Florum SS. Scriptores, apud quos ACTA eius diminuta, & conciſſa; eadem integra, & genuina ſubiungere non grauabimur, ex Tribus Legendarijs MSS. *Auſtiricenſi, Segobienſi,* & *Toletano* Montis Syon, & *Iuliano* edito, extracta.

Scriptores.

Breuiaria.

ACTA S. MARCELLI CENTVRIONIS, Martyris Tingitani in Mauritania, origine verò Hiſpani, ex Iuliano, & Tribus MSS. Legendariis vetuſtiſſimis SSS. Eccleſiarum Aſturicenſis, Segobienſis, & Montis-Syon.

Orige.

PVBLIVS ÆLIVS MARCELLVS *origine* Hiſpanus, *ex* Arſatia *vrbe* Hiſpaniæ *oriundus, qui ex genere* Priſci Neratij Marcelli, *Tribuni* Legionis Septimæ Geminæ, *qui* Sublantiam *antiquiſſimam vrbem tempore* Trajani *ſolo æquauerat, & nouam vrbem quam* Legionem Septimam Geminam, *à ſuæ* Legionis *vocabulo nuncupauit, erexerat, exortus, parentem in bello ſecutus, vt inſignia militaria nobiliora promereretur,* Legionem *perexit. Ibidem cùm iam ſub ſignis Romanis, & Aquilis militaret,* NONAM *nobiliſſimam virginem vxorem duxit, è qua* Claudium Lupercium, Victoricam, Emetherium, Celedonium, Seruandum, Germanum, Aciſclum, Fauſtum, Ianuarium, Martialem, & Victoriam *filios ſuſcepit, qui poſtea parentis veſtigia ſecuti, omnes mili-*

Vxor eius, & filij.

tes,

tes, deinde Martyres *effecti ſunt. Igitur cùm apud* Legionem *præſidiarium militem ageret, ad* Centurionis *gradum eius ſtrennitate depoſcente pervenit, tempore quo* Decentius *ſanctiſſimus* Legionenſis *ſedis Epiſcopus, populum Chriſti ſalutaribus pabulis agoniſta ſtrenuus alebat. Tanti viri cùm aliquando* MARCELLVS *doctrinâ, & vitæ ſanctitudinem auſcultaret, audiendi eum deſiderio incenſus; noctu, & ſine teſtibus S. Præſulem in propriam domum deuenire, precibus flagitauit: qui Centurionis votum explere deſiderans, & Dei præmonitione protractus, domum ingreſſus, fidem omnibus in domo commorantibus patefecit, Chriſtique Euangelium aperuit, tantâ locutionis vi, vt antequàm ex domo recederet,* MARCELLVM, Nonam *vxorem, & liberos omnes aquis ablueret ſalutaribus. Quarum itaquè rore perfuſi, adeo fidem ſuſceptã viriliter defenſarunt* Centurio *beatus, vxor, & filij, quòd vitam ſtrenui pro eius defenſione dedere. Parentis hæc, vt ex Hiſtoriis colligitur martyrij relatio depromitur. Illo igitur tempore, quo* Fortunatus *Præſes prouinciæ* Legionenſis *cohortes illius regionis regebat, ab* Agricolao *Præfecto Prætorio, qui* Mauritaniam *cum* Hiſpaniarum & Galliarum *prouinciis moderabatur, conſtitutus, Natalem diem Imperatorum Diocletiani, & Maximiani, qui tunc adueniebat, celebrare ſolemni ſacrificiorum omnium multitudine, & apparatu conſtituit; & vt omnibus innoteſceret, per vrbis, & regionis angulos feſtum publicare præcepit, quo aduenientes, ciuitas aduenientium accolarum turbis repleta, confuſis vocibus, & plauſu reſonabat. Tunc Beatiſſimus* MARCELLVS *tantam epulantium, & ſacrificulorum inſaniam deteſtatus, & illa conuiuia profana reputans, reiecto cingulo militari coram ſignis* Legionis, *quæ tunc aderant, clarâ voce teſtatus eſt, dicens:* Ieſu-Chriſto Regi æterno milito. *Abiecitque vitem. & arma, & addidit:* Ex hoc militare Imperatoribus veſtris deſiſto, & Deos veſtros ligneos, & lapideos contemno, quæ ſunt idola ſurda, & muta. Si talis eſt conditio militantium, vt Diis, & Imperatoribus ſacra facere compellantur: ecce projicio vitem, & cingulum, renuntio ſignis, & Aquilis, & militare recuſo. *Stupefacti ſunt autem milites talia audientes tenuerúntque eum, & nuntiauerunt* Anaſtaſio Fortunato *Præſidi* Legionis, *qui iuſſit eum conjici in carcerem. Finitis autem epulis, & ſacrificiis peractis, reſidens in Conſiſtorio Præſes,* MARCELLVM *Centurionem introduci præcepit. Introductoquè,* Anaſtaſius Fortunatus *Præſes dixit:* Quid tibi viſum eſt, vt contra diſciplinam militarem te diſcingeres, & baltheum, ac vitem projiceres? MARCELLVS *reſpondit:* Iam Die XII. Kalendarum Auguſtarum apud ſigna Legionis iſtius, quando diem feſtum Imperatorum celebraſtis, publicè clarâ voce reſpondi, me Chriſtianum eſſe, ſacramento hinc militare non poſſe, niſi Ieſu Chriſto, Filio Dei Patris Omnipotentis. *Anaſtaſius Fortunatus Præſes dixit.* Temeritatem tuam diſſimulare non poſſum, & ideo perferam Imperatoribus, & Cæſari ipſi. Sanus transmitteris ad Dominum meum Aurelianum Agricolaum, agentem vicem Præfectorũ Prætorio. *Cui S. Centurio:* Vbicumque fuero, hanc confeſſionem intueberis, & à Chriſto meo adiuuabor. *Tunc Fortatus Præſes* MARCELLVM *ſub fida cuſtodia, catenarum nexibus inuolutum, in* Mauritaniam Tingitanam, *ad Aurelianum miſit.* Die III. Kalendarum Nouembrium, in *Ciuitatem* Tingitanam *introducto* MARCELLO, *Centurione, vnus ex Nuntiis dixit Agricolao Præfecto:* Anaſtaſius Fortunatus Præſes Legionis, hunc hominem nomine MARCELLVM, ex Centurionibus vnum, ad tuam poteſtatem vinctum tranſmittit; hancque Epiſtolam, in qua cauſa, & euentus continetur. *Agricolaus dixit:* Illicò recitetur. *Tunc quidem ex officialibus chartulam referans, alta voce perlegit:*

Conuerſio.

Natalitia Impp. celebres.

Marcelli conſtantia confeſſio.

Capitur, & Præſidis conſpectui ducitur.

Tingim Mauritaniæ mittitur.

Ana

ANASTASIVS FORTVNATVS *Præses Legionis Trajanicæ D.S. Aureliano Agricolao Mauritaniæ, Hispaniæ, & Galliæ Præf. Præt.*

Epistola Fortunati ad Agricolaum.

Miles hic nomine MARCELLVS, ordine Centurio, relicto cingulo militari, Christianum se esse testatus coram omni populo, in Deos, & Cæsares multa blasphema locutus est; ideoque eum ad te direximus, vt quod ex eodem Claritas tua sanxerit, iubeas obseruari. Vale.

RECENSITIS *itaque literis, Agricolaus dixit:* Locutus sum. *Agricolaus respondit*: Quo furore accensus es, vt projiceres sacramenta, & talia loquereris? *Centurio dixit:* Furor nullus est, in eis qui timent Dominum. *Agricolaus dixit*: Singula hæc locutus es, quæ in actis Præsidialibus continentur? MARCELLVS *dixit:* Locutus sum. *Agricolaus dixit:* Projecisti arma? *Martyr respondit*: Projeci: Non enim oportet Christianum hominem molestiis secularibus militare, qui Christo militat. *Agricolaus dixit*: Ita se habent facta MARCELLI, vt hæc disciplinâ debeant vindicari. *Atque ita* Agricolaus *in* MARCELLVM *Centurionem hanc sententiam dictauit*: In MARCELLVM, qui Centurio ordinarius militabat: qui abiecto publicè sacramento, cingulum deposuisse, Deos, & Cæsares blasphemasse, se dixit, & insuper apud acta Tribuni alia verba furore plena deposuit, animaduerti placet capitis obtruncatione. *Tunc satellites Martyrem deferentes, vt capite plecterent, dixit Agricolaus.* Nec tibi Deus benefaciat. *Sic enim decebat Martyrem ex hoc mundo discedere. Igitur ad locum supplicij productus, capite cæsus pro nomine D. N. Iesu Christi occubuit* III. Kalendas Nouembris *Anno Domini* CC. XCVIII. Cuius Corpus *aliquot* Christiani *noctu colligentes, & aromatibus condientes, honorificè tumularunt. Quod postmodùm* Die XXX. Martij. *Anno Domini* M. CCCC. XCIII. *regnantibus* Ferdinando, *&* Elisabeth, *Catholicis Hispaniæ Regibus, operâ, & curâ* Illæ *Presbyteri*, Tingi Legionem *vrbem translatum, atque in primaria eius ciuitatis Ecclesia Parachiali, quæ nomen ab eius Martyris nomine obtinet, ad Aram Maiorem in arcula deaurata affabrè facta depositum est, multis interuenientibus miraculorum signis, & Regis Catholici præsentiâ, actum* Translationis *cum Proceribus, & Regni Dynastis auctorante; ad gloriam, & honorem Dei Omnipotentis, qui in secula regnat. Amen.*

Sententia capitalis Agricolai.

Coronatur, & sepelitur.

Transfertur.

ACTA hæc integra, & genuina elucidare opus erit, quia plura habent illustratione dignissima, quæ vt commodiùs exequamur, per articulos procedemus. Sit PRIMVS circa nomen S. Centurionis, educationem, & conuersionem. Omnia, vt superius à Nobis scripta sunt, refert Iulianus in *Chron. d. Ann.* 298. *n.* 131. *fol.* 36. his verbis: PVBLIVS ÆLIVS MARCELLVS, *Astensis Baticus, qui prius fuerat Augustalis, & primipilus Legionis Septimæ Piæ, Felicis, post verò prædicationem* Decentij, *sanctissimi Pontificis* Legionensis, *ad fidem conuersus, & Centurio cum vxore, filiisque Duodecim, Christo credidit.* Conueniunt P. Martinus, de Roa. *Histor. Astigitan. lib.* 1. *c.* 7. *fol.* 34. Quintana-Dueñas *Histor. SS. Hispalens. d. fol.* 266. Spinosa, Caro, & cæteri Hispalensis Ecclesiæ Scriptores.

Nomen, & conuersio probatur.

SECVNDVS sit circa VRBIS, quâ originem traxit, verum nomen. In huius rei illustrationem, plura à pluribus, sine delectu, scripta conspicimus, quæ breuiter referemus, & demum nostram sententiam subiungemus PRIMA igitur opinatio Nostratum, & antiquis temporibus validior; asserit; S. Martyrem ex *Legione* vrbe Hispaniæ progenitum fuisse: hanc sententiam tuentur Rex Alphonsus Sapiens in *Chron. General. Hispan.* 1. *p. c.* 141. Ioannes Vasseus in *Chron. Hispan.*

Nomen vrbis è qua originem traxit?

I. Opinio.

Google

Hiſpan. Ann. 306. Stephanus Garibayus in *Compend. Hiſtorial. lib.* 7. *c.* 45. Cardinalis Cæſar Baronius *d. Tom.* 2. *Ann.* 298. *n.* 4. F. Athanaſius Lobera *Hiſtor. Legionenſ. d.* 2. *p. c* 22. *f* 263. *col.* 2. & ferè omnes mediæ ætatis, & alterius præcedentis ſeculi Scriptores SECVNDA eſt deducta ex textu relato Iuliani, *d. n.* 131. quô S. Marcellus vocatur *Aſtenſis Bæticus*, Hinc recentiores Scriptores, eum eſſe origine *Aſtenſem* proclamant, ſcilicet oriundum *Aſta* vrbis, quam hodie *Xerez* vocamus, diœceſis Hiſpalenſis. Huius partes tenuere Rodericus Caro in *Corograph. Conuent. Hiſpalenſ. lib.* 3. *c.* 23. D. Paulus Spinoſa *Hiſtor. Hiſpalenſ. lib.* 2. *c.* 9. Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Hiſpalenſ. d. f.* 266. P. Martinus de Roa *Hiſtor. Aſtigitan. d. c.* 7 *fol.* 34. TERTIA deducitur ex *Apolog. D. Martin. de Anaya.* 3. *p.* §. 1. *f.* 15. vbi poſtquam præcedentium Auctorum, qui *Aſtam* Bæticæ vrbem, patriam S. Centurionis aſſeruere, incuriam propalaſſet, eoſque erroris lapſu præcipites oſtendiſſet, originem apud *Aſtapam Baticæ* S. Martyri deduxit. Eius motiuum extrahit ex verbis illis Iuliani: *Aſtenſis Bæticus*: iunctis Sanctoralium, & Breuiariorum vetuſtiorum clauſulis vbi legitur: *origine vrbis Aſtaſiæ*: quæ *Aſtæ* conuenire non valent, ideoque legendum in Iuliano: *Aſtapenſis Bæticus*, & in Breuiariis, & Legendariis ſimiliter: *originæ vrbis Aſtapæ*. QVARTA refertur in Diſſertatione *D. Petri Boan*, quam infra *Tom* 6. *Die XXVII. Nouembris* integram dabimus; eamque refert R. P. F. Philippus de la Gandara in *Hiſtor. Gallac. Tom.* 1. *Ann.* 298. vbi veram patriam S. MARCELLI Centurionis eſſe ARSACIAM vrbem *Galleciæ* affirmat, eamquè hodie in paruum oppidum eſſe redactam. Hincque in Breuiariis, & Sanctoralibus vetuſtis, reponendum eſſe loco ASTASIÆ, verbum ARSACIÆ, quod opportuniùs veræ lectioni conſonat. Additque, *Ambroſium Morales* & cæteros Scriptores, qui de identitate vrbis ASTASIÆ dubitauere, hallucinaſſe prorſus vocabulo ASTASIÆ: qui ſi legerent ARSACIÆ, vrbem in *Gallecia* comperirent, vbi rudera antiquæ vrbis, cum Inſcriptionibus Romanis paſſim inueniuntur, inter quas, ſequentem enumerat:

II. Opinio.

III. Opinio.

IV. Opinio.

CLAVDIÆ. MARCELLINÆ F. DIVI
CLAVD. AVG.
CIVITAS. MAIOR. ARSACENS. VLT.
GALLECIÆ.

In alio etiam marmore inter parietinarum aggeres conſpicitur quoque ſequens *Dedicatio* literis Romanis exarata, licet aut temporum labilitate corroſa, aut ruſticorum ligone fœdata; nam literarum ſtruem in aliquibus deficere, ad oculum patet.

CIVITAS. ET. MVNICIPIVM:::::
ARSACENS. P. G. H. VLT.
CLAVD:::: MARCELLO. F. CLAVD:::::
MARII. V. CONS. D. D.

Sed quia in eius rei probationem multa inferius *d. Tom. 6. Die XXVII. Nouembr. lit. A.* dicturi ſumus, Deo annuente, ideo, ne eadem tranſcribamus, Lectorem in eum locum mittimus. Quatenus ad noſtram ſententiam attinet, proculdubio huic vltimæ opinioni adhæreo, quam probabiliorem, ex Inſcriptionum ſuffragiis validioribus auſculto, maximè interuenientibus auctoritatibus, infra, ex aliis Inſcriptionibus, & *Seruandi* Epiſcopi *Aurienſis*, qui vixit tempore *Roderici* Gothorum Regis clauſulis, in *Hiſtor. Hiſpan. Excid.* quam MS. habemus, eamque exſcribendam pluribus amicis dedimus, & nos ab amico *D. Ioſepho Pellizer* Antiquitatum Hiſpaniæ doctiſſimo inueſtigatore ſuſcepimus.

Probatur Quarta Opinio.

TERTIVS articulus, circa cultum S. MARCELLI Noſtri apud *Hiſpanos* celebrem: quem tempore Gothorum officio proprio S. E. *Toletana* hoc *Hymno* ſacro coluit:

Cultus in Hiſpania celebris.

Martyris

Martyris festum rutilat, Beati
Ecce MARCELLI: *Populi venite,*
Carminis Deo resonemus hymnum
Voce sub vnâ.
Mores doces ciues, populos sequaces,
Indui Christum, fugere caduca,
Spiritus probra studio domare
Tempore toto.
Abnuit pompas, refugit honores,
Atque dùm miles haberetur atrox
Cominus spernit manibus habita
Regia iussa.
Arripit mentis gladium, dicato
Munere pollens, Domini Tonantis
Terrea tranat, celeri volatu
Omnia vincens.
Rite compunctus animum perarmat,
Spiritu doctus supera prophanum
Iudicem; verbis placidus cruorem
Fundere glicens.
Rectus ab hinc famulus Tonantis,
Mentis insistit precibus vigore:
Nouit & vota Dominus & reddit
Mente potenti.
Celsus honores, & opes fugaces
Spernit, effulgens animi nitore,
Votaque Christo celebrans, retentat
Pectore grates.
Cœlica mente, religione malens
Fieri ciuem, dicat hîc se totum
Æthere Tonanti, iugiter manenti
Omne per æuum.
Ecce qui iussus patriam tueri,
Arma proiecit,, Domini se seruum
Gliscit, æterni resonans dicata
Carmina Christo.
Exinde exclamat rabidus Tyrannus:
Iste MARCELLVS *mea qui precepta*
Temnit, & arma putat abneganda
Morti ne detur?

Lata

Læta MARCELLI *famuli Beati*
Inde vox cœpit reſonare Chriſtum;
Et bene truci veniat vt ipſi
Præſidi poſcit.
Laus eius non eſt, quæriturque verbis,
Martyr reſonat merito cruoris,
Sermo nil poteſt, animus rependat
Munera laudis.
Licet hic ſenſus maneat acutus
Menti, & vigor habeatur omnis,
Quod tamen Sanctis datur in futuro
Tempore munus,
Loqui nec vllus valet vnquam homo
Carne veſtitus fragile, beandus
Clauſtra cùm carnis liquerit, reſurgens
Iudice Chriſto.
Vocibus ergo placidis rogamus,
Te Deus, omnes, humilique mente,
Dones vt defunctis requiem miſertus,
Gaudia viuis.
Vt ſine culpa famuli, Beati
Feſta MARCELLI *celebremus, vnà*
Teque laudemus pariter per æuum
Dulcibus Hymnis.
Sic tua plebi veniam canenti
Proroga, vt noſtra ſcelera dimittas
Teſtis, & prece reſeres MARCELLI
Abdita cœli.
Sit honor vnà Pater Alme ſemper,
Et tibi Chriſto, pariterque dona,
Cuncta qui cingis Deus vnus extans
Secula ſeclûm, Amen.

Etiam in *Miſſali Iſidoriano* adeſt huius S. Martyris *Miſſa*, & in alijs Sanctarum Eccleſiarum *Hiſpaniæ Miſſalibus*, quorum ecphraſim hic referre prolixum.

QVARTVS articulus, circa *Tranſlationem* ſacrorum pignorum Noſtri Beatiſſimi Centurionis *Tingi Legionem*: Quæ effecta fuit *Die* XXX. *Martij*, Anno Domini M. CCCC. XCIII. operâ *Iſta* cuiuſdem Presbyteri *Legionenſis*, qui *Mauritaniam* zelo deuotionis profectus, multis periculis extantlatis, tandem ſacra B. Martyris lipſana obtinuit, collegit, *Legionem* adſportauit, quâ honorifice recepta fuere, præſente glorioſiſſimo *Ferdinando* Rege Catholico, vt ex Scriptura de hac *Tranſlatione* confecta, patet, quam F. Athanaſius Lobera *Hiſtor. Legionenſ. 2. p. c. 23. fol.* 270. refert, cuius ecphraſin, quia patrio ſermone conſpicimus, hic inſerere neglexímus. Cætera communia ſunt. *Tranſlationis relatio probatur.*

ſed ſolum hoc ſcire volo, cur vos ſoli Diis, & Imperatoribus noſtris reſiſtere conatis? *Sancti dixerunt*: Scriptum habemus in lege: *Videntes non videbunt, & audientes non audient*; & tu tot millia Romanorum vides, & multitudinem Angelorum, & fidelium, qui Deos tuos, & Imperatores veſtros rejiciunt, non vides? *Tunc illis Præfectus dixit*: Quare ſic audaciter loquimini? in quem confidentiam habetis? *Sancti autem reſponderunt*: Habemus confidentiam in Patre, qui fecit cœlum, & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt; & in Filio Dei Vnico, nato ex Virgine MARIA; & in Spiritu Sancto, qui in ipſa Trinitate vnum ſunt. *Tunc Præfectus dixit*: Patientia noſtra nobis maiorem facit contumeliam, & ad veſtram peruerſitatem ſequendam multos inuitare poterit; ideo aut Diis ſacrificate, aut morte moriemini. *Sancti verò toto corde lætantes reſponderunt*: Nos non timemus eum, qui corpus occidit; ſed illum qui corpus & animã; & ideo quidquid tibi ſuadet pater tuus Diabolus, fac: Nam Nos Deos tuos, & Romanos Imperatores tuos, qui Sathanæ filij ſunt, ad mortem vſque poſiti ſpernimus, quia credimus agonem in nomine D. N. Ieſu-Chriſti eſſe paſſuros. *Tunc Præſes SS. Fratres in carcerem conjici iuſſit, qui paſſionem non fugientes, ſed locum orationis aſcendentes, Deum multis laudibus glorificarunt. Poſt hæc Præfectus pro tribunali ſedens, in eos capitalem ſententiam dixit. Quam ſatellitum cohors exequi properauit, ita vt in eo loco, quo inuenti fuere glorioſi Martyres paſſi ſunt, & ſpiritum Domino tradiderunt* III. Kalendas Nouembris, *Anno Domini* CCC. III. *Quorum* Corpora *pia Mater, & cæteri Chriſtiani colligentes, & pretio redimentes, in occultum locum condidere. Quæ poſtmodum datâ Eccleſiis pace, in Baſilica ſuis nominibus dicata honorificentius tumulata fuere, quouſque Eccleſiam illam Monachi Benedictini ſuſcipientes, celebre Cœnobium extruxere. Horum denique interuentu Era* M. CC. XI. *Anno Chriſti* M. C. LXXIII. *regnante apud* Legionem Fernando, *Præſidente* Legionenſi *Eccleſiæ* Ioanne *Epiſcopo, & SS. Martyrum Monaſterio*, Pelagio *Abbate, diuinâ ſic prouidente clementiâ, præſente* S. R. E. *Legato* Hyacintho *Cardinali, honorifice tranſlata ſunt. Et quia mirabilis Deus in Sanctis ſuis ad declarandum Sanctorum ſuorum merita ſolet operari magnifica; ipſo die* Tranſlationis *SS. Martyrum prædictorum, Duæ mulieres cæcitatis tenebris detentæ, prædictorum SS. Martyrum adierunt loca, & oratione factâ, SS. Martyrum ſenſere adeſſe ſuffragium. Nam orbes oculorum illicò ceperunt reſerari, & diù denegatum ceperunt viſum claræ pupillæ, Præſtante D. N. Ieſu Chriſto, qui cum Patre, & Spiritu-Sancto regnat per ſecula, Amen.*

Cum illo de fide diſſerunt.

Coronatur, & ſepelitur.

Tranſlatio eorum.

Miraculum.

En integra, & genuina ACTA horum SS. Martyrum, quæ ex Breuiariis *Compoſtellano* Vitellino, Hiſpalenſi, Segobienſi, & Legionenſi vetuſtiſſimis deprompſimus. In quorum relatione, nihil quod illuſtretur habemus, cum omnia ibidem recenſita communia ſint. QVATENVS ad *Tranſlationem* hìc relatam, multa de ea diximus ſupr. *Tom.* 2. *Die XXIII. Mart. lit. B. fol.* 360. & ſequentibus, vbi *Inſcriptionem* hanc *Tranſlationis* formam, recenſentem expreſſimus; Actaque ex MS. *Codice* ſubiunximus.

FESTVM *Victoriæ de Benamarin apud Toletum.*] Huius ſolemnitatis memoriam repetunt antiquæ & recentiores *Tabulæ S. E. Toletanæ* h. d. ob Cõmemorationem *Victoriæ*, quam *Alfonſus* huius nominis XI. *Caſtellæ*, & *Legionis* Rex Catholicus reportauit apud *Tariffam de* Regibus Marochij in Mauritania, & Granatæ in Bætica; cuius ecphraſis refertur à Noſtratibus, maximè *Hiſtor. Reg. Alfonſ.* XI. *de Villaſan. c.* 250. Rodericus Sanctius *Hiſtor. Hiſpan.* 4. *p. c.* 12. Alfonſus de Carthagena *de Reb. Hiſpan. c.* 87. P. Ioannes Mariana *Hiſtor. Hiſpan. lib.* 16. *c.* 7. Alcozer *Hiſtor. Tolet. lib.* 1. *c.* 88. Franciſcus Piſa *Hiſtor. Tolet. lib.* 4. *c.* 22. Caſtillo *Hiſtor. Gothor. lib.* 4. *Diſcurſ.* 8. *fol.* 168. M. Alfonſus Sanctius *de Reb. Hiſpan. lib.* 5. *c.* 15. *fol.* 265. Paulus Bombinus in *Breuiar. Hiſpanicar. Rer. Ennead.* 1. *lib.* *Scriptores.*

1. *lib.* 9. *Ann.* 1340. *fol.* 179. D. Didacus Caſtejon *de Primat. Toletan.* 4. *p. c.* 19. & 23. P. Antonius Quintana-Dueñas *Hiſtor. SS. Toletanor. fol.* 515. Nos in *Triumph. Marian. Tom.* 1. *Ann.* 1340. *Triumph.* 66 *fol.* 410. vbi plures retulimus. Huius Victoriæ ACTA referre compellimur, prout ex Lectionibus Officij S. E. *Toletanæ* deſumpſimus.

HISTORIA BELLI MAVRICI AD flumen ſalſum confecti, quo celebris VICTORIA *de Rege Benamarin Marochij & Mauritaniæ ab Alfonſo XI. Caſtellæ, & Legionis Rege Catholico, reportata eſt,* XXX. *Die Octobris Anno Domini* M. CCC. XL. *illius ſeculi.*

Belli cauſa, & origo.

ABOMELICO *Albohacemi Mauritaniæ Regis filio, Anno* M. CCC. XXXIX. *occiſo, Pater, Africâ vniuersâ dolore, luctuque occupatâ, vindictæ rabie percitâ, vniuerſas vires in vltionem armauit, & in* Hiſpanicam *expeditionem ſe deuouit. Septuaginta Equitum millia, peditum Quadringita, Quinque Menſium ſpatio, noſtrâ claſſe profligatâ, in* Hiſpaniam *traiecit.* Alfonſus *verò Rex, reparatâ claſſe, cui* Aragonius *ſuam coniunxit, Regni Conuentum* Hiſpali *habere.* Affuit Luſitanus *cum Equitibus Mille. Summus Pontifex* Benedictus XII. *peccatorum indulgentias militantibus indulſit, qui ſumptâ Cruce, ſuis expenſis, Trimeſtre belli tempus implerent. Quatuordecim Equitum millia, Viginti Quinque Peditũ confluxerunt, Sextam Maurorum partem non æquabant, & tamen pugna decreta. Iuramento datis dextris, ſe ſe omnes adſtrinxere, proque patria deuouere, mori prius fortiter, quàm ordines deſerere parati. Rex, Nobilitaſque primò, poſtea exercitus peccatorum confeſſione procuratus, ſacrâ ſe ad pugnam confeſſione muniuit. O qualis, quantuſque hac viâ rebus in arduis, etiam timidis, accreſcit animus!*

Vtriuſque exercitus copiæ.

Reges Mauri Tariffam obſident.

Tariffam *primò Reges ambo Granatenſis, & Afer obſederunt. Rex Caſtellæ timens (nec vanus timor) ne multitudini Maurorum præſidium cederet, terrâ, mariquè properat. Mauri, cognito Noſtrorum conſilio, infinitâ multitudine vicinos colles operiunt, relictâ* Tariffæ *expugnatione, & tanquam ad certam victoriam aduolant, caſtraque muniunt. Ad Rupem Cerui (pago nomen eſt) ventum in conſpectum. Mille Equites, Pedites Quatuor Millia* Tariffam *auxilio miſſa noctu, Reliqui corpora curari iuſſi. Prima luce, ſic eſt acies inſtructa. In fronte* Lara, *Emanuel, Dini* IACOBI *Magiſter, conſtituti. Poſtrema Gonſalus Aquilarius curabat. Subſidia Petrus Nunnius habebat. Agmen medium cum robore copiarum Rex cum Ægidio Albornozio Toletano Præſule gubernabat. Præterfluebat medius Salſus fluuius, hac celebri pugnâ memorabilis. Qui primi traieciſſent, pugnam inituri erant. Miſſi à Barbaro Mille Equites, qui tranſitum impedirent. Ad ripam Emmanuel, & Lara ſubſtiterunt, cauſa incerta: ſuſpicio dubia fidei in ordines emanauit. Laſſi fratres Gonſaluus, & Garſia, tranſmiſſo fluuio primi pugnam capeſſunt. Sequitur Aluarus Guſmanus, deinde cæteri. Heu qualis quantaque pugna! quàm ingens animorum conſtantia! quot fortitudinis exempla! Pars Noſtrorum notis, occultiſque tramittibus, hoſtilia caſtra petiuit, inuaſit, diripuit, incendit. Quod Mauri magna pertinacia reſiſtentes, vt à tergo conſpexerunt, loco moti terga dedere. Secuta incredibilis cædes. Ducẽta, & amplius Maurorum Millia profligata; Et, ô miraculum! Viginti è Noſtris deſiderati. Captiuorum numerus iniri non poteſt. Ab Ægidio Toletano, qui nunquam à Regis latere diſcedebat, vix voce, manuque retentus Alfonſus Rex, qui deſertus à ſuis in confertos hoſtes irruere deſtinabat. Admonitus tamen tanti Præſulis exhortationibus,*

Aciei Alfonſi inſtructio.

Pugnæ initium.

Celebris victoria proclamatur.

ne

ne certam victoriam aliquo infelici casu corrumperet, substitit. Rex Lusitanus, cuius operâ fortis, licet parua manus aduenerat, Castellano prefuit. Albohacemus profugus in Africam illicò trajecit inglorius, timens ne vulgatâ Maurica strage, filius alter, quem rebus discedens præfecerat, Regnum inuaderet. Mahomadus Granatensis prælio vrbem ingressus congressum deplorat. Duos filios Albohacemus in pugna perdidit. Vxores quatuor captæ in castris fuerant: Fatima Tunetani Regis filia, quam præcipuè diligebat, Tresque dignationis minoris aliæ. Hostilia castra sub pugnam, interque pugnandum direpta, plena omnis opulentiæ. Auri, argentique tanta fuit copia, vt viliore in posterum totam per Hispaniam æstimatione, venalium rerum omnium pretia augerentur. Pugnatum est Octobris Die XXX. *Anni* M. CCC. XL. *quem diem Toletana Ecclesia sacris fastis inscripsit, celebremque quotannis ducit. Eius victoriæ nuntiis Christianos ad Principes circumquaque dimisis; Benedictoque Pontifici etiam ex præda Auenionem æquos Centum, gladios, & è corio parmas totidem, Maurica signa Quatuor & Viginti, equum adhuc, vexillumque quibus vsum Albohazemum in prælio constabat, per Leyuam legatum Rex misit. Pontifex Orbi Christiano indicta festiua, lataque Die, publicam in Alfonsi laudes habuit orationem. Denique Alfonsus Castellæ, & Petrus Lusitaniæ Reges, domi post grates Deo religiosè persolutas, omnibus gaudij publici argumentis popularem lætitiam incitarunt. Quibus persolutis ad vlteriora processum est.*

Diuite spolio opulenta.

Indicitur festa Dies.

Hactenus huius celebris, & admirabilis *Victoriæ* relatio, quam interuentu Beatissimæ Virginis MARIÆ consecutam fuisse referunt F. Alfonsus Ciaconius in *Histor. Pontif. Tom. 1. in Benedict. XII fol.* 315. Antonius Belinghen in *Kalend. Marian. fol.* 608. Ludouicus Nonius in *Descript. Hispan. c.* 61. Coluenerius in *Kalendar. Marian. Tom. 2. fol.* 306. *col.* 2. & Nos *d. Tom. 2. Triumph.* 66. *Ann.* 1340. *fol.* 414.

Victoria hæc B. V. Mariæ auspiciis parata.

PRIDIE
Kal. Nouembris.
DIES XXXI.

A. HISPANIÆ, *& præcipue in* Bætica S. MARCELLI Solienſis *Epiſcopi, qui clarus doctrinâ, & virtutibus illuſtris, ad Dominum, qui eum elegit, Confeſſor, vt proditur, feſtinauit.*

B, BLETISSÆ *in Hiſpania Citeriori* SS. NICOLAI *pueruli* Alcmeonis *Sarracenorum Reguli, filij,* NICOLAI *eius Magiſtri, &* Leonardi *Martyrum; quorum primus propter Chriſti fidem receptam; ſecundi propter doctrinam datam, ab infido Regulo martyrio coronantur.*

C. VALENTIÆ *in Hiſpania* Edetanis, *Depoſitio* S. VRBANI

Digitized by Google

Macedoniæ *Episcopi, qui cum vnus ex LXXII. Christi Discipulis muneraretur, ob eius fidem ad martyrij palmam acceßit. Cuius sacra lipsana in Collegi, Patriarchæ* Ioannis de Ribera, *in eadem vrbe honorifice reconduntur.*

NOTÆ.

A. SANCTVS MARCELLVS *Episcopus Solienſis Confeſſor.*] Huius ſanctiſſimi Præſulis anamneſim in hunc diem retulit F. Franciſcus Biuarius in *Kalendar. SS. Dextr.* poſt eius *Commentaria:* qui cum fuiſſe *Hiſpanum* Epiſcopum, ex hiſce *Dextri* verbis contendit, in *Chron. Ann.* 300. *Comment.* 2. *n.* 12. *fol.* 327. hac ſerie: *In Ciuitate* SOLIENSI *in Batica* S. MARCELLVS *(vt creditur)* Hiſpanus *Epiſcopus, Vir egregiè pius, & doctus.* Quo loco Biuarius in *Notat. n.* 12. *fol* 331. ſequentem periodum ſubiungit. *Porrò* MARCELLVS *hic videtur Hiſpalenſis ille Epiſcopus, qui in Catologo Epiſcoporum eius ſedis, hoc tempore claruiſſe dicitur.* Sed ſaluâ pace eruditiſſimi Viri, prorſus à veritate diſceſſit. Nam ſi *Catalogum* Præſulum *Hiſpalenſium* correctum intueretur, minime hunc MARCELLVM, illo tempore *Dextri*, hoc eſt Anno CCC vixiſſe contenderet. MARCELLVS igitur ille Antiſtes *Hiſpalenſis* in viuis erat ad Annum CCC. LXXX. vt ex *Catalog. Epiſcopor. Hiſpalenſ. Tom.* 2. *Die XI. Mart. lit. G. fol.* 187. ſuperiùs à Nobis recenſito, liquet: ergo perperam Pontifex *Hiſpalenſis*, adſignatur. Quinimo ſi Præſul eſſet *Hiſpalenſis*, Dexter ſedem illam experimeret, ſed tantùm *Solienſem* exprimit; ergo nequaquam infulas *Hiſpalenſis* Eccleſiæ induit. In alium non minorem incidit errorem Rodericus caro in *Not. ad. Dextr. d. Ann.* 300. *lit. Q fol.* 103. Qui *Dienſem* MARCELLVM, de quo S. Gregorius Turonenſis *de Glor. Confeſſor. c.* 70. *fol.* 258. his verbis: *Fuit autem &* MARCELLVS Dienſis *vrbis Epiſcopus magnificæ ſanctitatis; ad cuius nihilominus tumulum lychnus accenſus, diuturno ſpatio lucere ſolet: præſtat ex eo oleo virtus Domini medicinam infirmis*: cum hoc *Solienſi* confundit. Mouetur, quia Ciuitas SOLIENSIS affinis fuit DIENSI, ſiue IDIENSI in *Batica*, in Contentu *Cordubenſi*, vt ex hac veteri Inſcriptione, à *Moralio* recenſita, probat.

Breuiarij lapſus detegitur.

Roderici Cari perſuaſio enacuatur.

TRIFINIVM. II. VIR. SILICERNVS.
IDIENSIS. ET. SOLIENSIS.
EX. SENTENTIA. IVLII. PROCVLI.
IVD. IMP. CÆS. IVVENTIANO.
AVGVSTO.

Et concludit: *Vnde mihi perſuaſum eſt; illum* MARCELLVM Dienſem, *& hunc* MARCELLVM Solienſem, *eundem eſſe* Epiſcopum, *ſedem quoque eandem, ex Duabus vrbibus finitimis vnitam.* Sed proculdubio fallitur doctiſſimus *Rodericus*; Nam ille Epiſcopus *Dienſis*, diuerſus eſt in origine, ſede, & die obitus, à Noſtro *Solienſi*. Ille origine *Gallus*; iſte *Hiſpanus*. Illius Sedes in *Gallia* ſub Archiepiſcopo *Viennenſi*, vt ex Choppino *lib.* 5. *tit.* 2. § 14. refert Aubertus Miræus in *Notit. Epiſcopat. Orb. lib.* 4. *c.* 14. *fol.* 199. Noſtri infula in *Batica Hiſpaniæ*. Illius Dies ſacer, *Nonis Aprilis*, vt ex Andrea Sauſſayo in *Martyrolog. Gallican Tom.* 1. *Die V. April. fol.* 191. pateſcit. Noſtri ſolemnis Dies *Pridie Kalend. Nouembris.* Igitur *Rodericus* abſque inſpectione Scriptorum Gallicanorum, perperam iſtos SS. Epiſcopos confundere nititur. Quidquid ſit, vt (vnicuique quod ſuum eſt concedamus) ex *Dextro* apparet, MARCELLVM, quem Antiſtitem *Solienſem* exprimit,

Marcellus Dienſis in Gallia, diuerſus à Solien ſi Batico.

Acta Solienſis periere.

mit, fuiſſe egregie doctum, & pium affirmat, nec aliud de eo nobis reliquit egregium, vt eius ACTA compaginaremus, ideo ſub ſilentio remanebit eorum cephralis, donec Deus cui fideliter inſeruiunt, temporum curſu illam Nobis propalet. Quatenus ad *Solienſis* vrbis Topographiam *Rodericus Caro* illam certiùs deſignauit, in *Conuentu Cordubenſi* in Bætica. Quod & expreſſit Biuarius, licet SELIAM vocitet, & iuxta *Martos* conſignet, quam minus benè *Ilipam Magnam* appellat. De hac vrbe interfuit Concilio Illiberitano *Eumantius* Presbyter, vt ex eo Concilio patet. *Topographia.*

SS. NICOLAVS *Puer*, NICOLAVS *Magiſter*, & LEONARDVS *Martyres.*] B. Sacer dies horum Sanctorum Martyrum varie ab ſcriptoribus cõſignatur. Luitprandus in *Chron. Ann.* 748. *n.* 228. apud D. Laurent Ramir. *fol.* 406. illum ad hunc diem reijcit, his verbis: *Paſſus eſt* Ledeſmæ, *quæ Latine* BLETISSA *dicitur* S. NICOLAVS *puer XI. annorum, dictus cum eſſet Sarracenus, nomine patrio* HALLI, *Alcamanis Sarraceni Reguli filius* Galafri *Regis* Toleti *frater, & cum eo Duo Presbyteri Muzarabes Chriſtiani.* NICOLAVS, & LEONARDVS, *Pridie Kalend. Nouembris.* Iulianus Archipresbyter Toletanus in *Chron. Ann.* 766. *n.* 339. *fol.* 94. agonem ad *Kalendas Nouembris* reijcit, hac ſerie: *Paſſus eſt* Ledeſmæ, quæ quondam BLETISSA *dicta eſt*, NICOLAVS *Puer Almazani Reguli Sarraceni filius, Galafri Regis Toleti frater; & cum eo paſsi ſunt alij Duo Sacerdotes,* NICOLAVS, & LEONARDVS, *Celebratur horum dies natalis anniuerſarius, Primo die Nouembris.* E, Ioannes Marieta *Hiſtor. SS. Hiſpan. lib.* 3. *c.* 96. à quo Philippus Ferrarius in *Catalog. General SS. Die XVI Decembr. fol.* 477. hac clauſula: LEDESMÆ in *Hiſpania SS. Martyrum* NICOLAI, & *Sociorum* Sed licet hæc varietas inter Scriptores relatos agnoſcatur, tamen D. Thomas Tamayo in *Not. ad Luitprand. fol.* 153. Luitprandi tanquam antiquioris ſententiam probat, locumque *Iuliani* corrigit, ſcilicet, *Primo Die Nouembris*, legendum eſſe *Pridie Kal. Nouembr.* cuius & Nos auctoritati adhæſimus. De Noſtris hiſce Martyribus, poſt Iulianum, & Luitprandum ſcripſere F. Ægidius de Zamora, F. Ioannes Marieta *d. lib.* 3. *c.* 96. M. Ægidius Gonzalez Regius Chronographus *Hiſtor. Salmanticenſ. lib.* 2. *c.* 14. *fol.* 147. & in *Theatr. Eccleſ. Caſtell Tom.* 1. *fol* 157. Franciſcus de Piſa. *Hiſtor. Tolet. lib.* 3. *c.* 6. *fol.* 138. *col.* 4. M. Franciſcus Rus-Puerta *Hiſtor Giennenſ Tom.* 1. *Secul.* 8. *c.* 2. *n.* 3. *fol.* 221. P. Ieronymus de la Higuera in *Not. ad Luitprand. d. n.* 228 *fol.* 406. D. Thomas Tamayo in *Schol. ad eundem Luitprand. Ann.* 748. *fol.* 153. Forum ACTA carmine ſcripſiſſe *Ægidium Zamorenſem*, eaque adſeruari in *Monaſterio Franciſcanorum* illius vrbis MSS. plurimi ex relatis aſſeruere; quare vt illa hic ſubiungeremus, literis, & ſupplicibus precibus Illuſtriſſimum Dominum *D. Ioannem Coëllo de Sandoual*, tunc illius vrbis Epiſcopum, poſt Placentinum, aſſidue interpellauimus, vt eorum Actorum copiam extrahi conaretur & licet perſonaliter, vt mihi reſcripſit, Monaſterium adiret, voluminaque MSS. operum prælibati Ægidij ſæpius euolueret, nunquam ACTA huiuſmodi carmine, aut proſa conſcripta potuit inuenire; forte quia ex Codicibus ſublata. Hinc eadem ex Noſtris Scriptoribus colligemus, vt hiſtoricæ veritati magis conſona v.deantur. *Varie Dies Natalis conſignatur.* *Scriptores.*

ACTA SS. NICOLAI PVERI, NICOLAI, & LEONARDI *Sacerdotum Martyrum Bletiſſenſium in Hiſpania, ex Varijs Scriptoribus.*

NICOLAVS *origine* Maurus, *patria* Toletanus *profeſſione* Sarracenus, *Patre* Alcmeone, *ſeu alijs* Alcamane, *Bletiſſa Rege, qui cum ex parentibus Agarenis naſceretur, & ſub eorum magiſterio educaretur, nomen ſecundum morem ipſorum* HALLI MAHOMAD *ſuſcepit. Erat autem tunc temporis apud* Bletiſſam *parua Muzarabum Chriſtianorum copia, quæ tempore Hiſpanici excidij montana pergere cum* Pelagio, *alijſque homo-* *Origo.*

polis

Digitized by Google

polis non valuit; & ſic ibidem vitam miſeram tranſigebat, tributi pactiones ſoluens, & in lege Domini perſeuerans. Sed cum creſceret fidelium cœtus, à Rege Agareno ſolutis nummorum copijs. Eccleſiam extrui facilitèr obtinuit, quam S. IOANNI *Chriſti Præcurſori dicauit. Huius ædificij fabricam ad finem deſideratum traxere Duo Sacerdotes, quorum alter* NICOLAVS *alter* LEONARDVS *appellabatur; qui populum docebant, & fidelibus Euangelium prædicabant. His ſæpius Halli Mahomad adhærebat, & eorum modeſtiam continuo laudabat, cuius paſſim puerulus attractus cum Sacerdotibus facile firmiſſimam neceſſitudinem copulauit. Quâ intercedente, & nullus eorum rem futuram ſuſpicans, aliquando Infanti licentiam, vt in Eccleſia ingrederetur, conceſſit, qui & Miſſæ ſacrificio, diuiniſque officijs, & concionibus adſtabat, & ritus Eccleſiaſticos in mentis viſceribus demirans, omnia myſteria memoriter retinebat. Quibus pluries frui deſiderauit, & Sacerdotibus amicis multoties eius conatum aperuit. Sed illi, nullo Regis parentis timore prædediti, inducias Infanti ponebant, vt profundius, & efficacius ad fidem accederet. Qui denique, Deo eius viſcera flammante, ad ſanctum Baptiſmatis lauacrum, Sacerdotibus, & omni populo Chriſtiano exultantibus, acceſſit. Hinc operante Baptiſmatis gratia, Pſeudopropheta inſani turpiſſimam ſectam blaſphemans, & Deo gratias agens, ob lucem, quam in eius corde, nullis ſuis meritis, communicauerat, ſe ſe cœtui Muzarabum adſcripſit. Quem ſacerdotes Magiſtri* NICOLAI *nomen indixere. Sed cum nihil tam occultum ſit, quod non reueletur, S. Infantis fama baptiſmi ad Parentis Regis auditum aduenit, qui Puerum ad ſe accerſitum interrogauit:* Ecquid, tu ne Chriſtianus es? *S. Infans reſpondit:* Sum *Tunc ſæuus Pater* NICOLAO *alapam inflixit: qui alteram maxillam parenti præbuit, vt Conſilium adimpleret Chriſti ſui. Nec his obſequijs* Alcamanus *ceſſit, quinimo ferocius filium verbis, & verberibus increpans, vitam oculis adimere conabatur. Aſt puer beatiſſimus omnia patienter, & conſtanti animo toleranit, vt pro Chriſti nomine opprobria, & tormenta pateretur. Pater itaque cum in filio tantam conſtantiam experiretur, de ſupplicijs ad blanditias tranſitum faciens, illis arcem Chriſtianæ confeſſionis ſubuertere procurauit. Tunc illi dixit:* Qui ne fuere auctores tui damni? *Filius reſpondit:* Totius huius boni auctores ſunt beatiſſimi Sacerdotes NICOLAVS, & LEONARDVS. *Rex magno furore, concitus illos coram ſe præſentari iuſſit. Quos cum præſentes conſpexiſſet, atra bili prorſus incenſus dixit eis:* Fuiſtis ne vos, qui filium meum decepiſtis, & à Noſtri Magni Prophetæ lege penitus alienaſtis, vt Crucifixum hominem adoraret? *Qui intrepidi reſponderunt:* Nos filium tuum à fallacijs tui Prophetæ, ad veram fidem tranſtulimus, in qua eſt vita, & ſalus, quam per baptiſmum, ſæpius ab eo expetitum homini, accreſcit. *Quod cum exaudiret perfidus Rex ſcindens veſtimenta ſua, contriſtatus eſt, & dixit eis:* Protinus puerum iſtum accipite, de errore à vobis inuento diſſuadere conemini, alias ſtatim viuos igni immittere iuro. *Cui SS. Sacerdotes.* Quidquid volueris fac; nam filius tuus, & Nos parati ſumus pro Chriſto quæcumque tormenta intrepidi tolerare. *His & alijs verbis auditis, Rex infidus de filij ſui reductione diffidens, omnes vt in focum viui conijcerentur decreuit. Tunc ſatellites ſeruos Dei arripientes, ad oſtium Baſilicæ S. Ioannis detulerunt. Medio tempore SS. Martyres glorificabant Deum, & lætabundi hymnos in Dei laudem canebant. Qui ad locum ſupplicij adducti, & in tribus marmoreis columnis alligati coronas immarceſſibles ſpectabant. Cum ecce Nuntius Regis aduenies SS. Martyribus veniam, ſi à Chriſti fide deſiſterent, promittens: ſed intrepidi Pugiles mandatum, & promiſſionem Tyranni despicientes, denuo ſublimioribus vocibus Chriſtum fatebantur. Tunc carnifices & perfidus populus Martyres lapidibus obruebant; & igne accenſo, SS. Agoniſtæ animas Creatori ſuo tradiderunt,* Pridie Kalend. Nouembris *Anno* DCC. XLV. *Quorum* Corpo-

Nicolaus, & Leonardus Sacerdotes.

Baptizatur Nicolaus.

Coram Patre adducitur.

Et SS. Sacerdotes eius Magiſtri.

Omnium conſtantia in fidei confeſſione.

Igni comburendi damnantur.

Coronantur.

ra

ra *inter cineres colligentes reliqui Christiani in S. Ioannis Basilica condiderunt, tribus diuersis techis, quousque processu temporum Ecclesia S.* NICOLAO *Puero erecta est, quæ adhuc perseuerat, in qua Ordo Minorum Monasterium celebre extruxit, in quo honorifice sacra pignora Martyris adseruantur, illustri, & eleganti sarcophago, cum Inscriptione Hispana, sic Latinitate donata.*

S. Nicolai Basilica.

HIC. IACET. CORPVS. GLORIOSI.
MARTYRIS. S. NICOLAI.
FILII. ALCAMANIS. BLETISÆ.
REGIS. SARRACENI.

Post hæc, tempore Nauarronis *Episcopi Salmantini, circa Annum* M. C. LXX. *cum Duo canonici illius Ecclesiæ mirabilia, quæ Deus, interuentu* S. NICOLAI, *omnibus ægrotis ad eius tumulum accedentibus, patrabat, exaudirent, desiderio furandi sacra pignora moti,* Bletisam *concessere, & in Ecclesia S. Martyris pernoctantes occasione opportuna suscepta, sacros cineres linteaminibus obuolutos in arcula reponentes, mane Salmanticam repedarunt. Sed in medio itineris cum vnus ex Canonicis febre valida corriperetur, protinus crepuit medius, & animam exhalauit. Tunc alter metu compressus, arreptis exuuijs, domum pergere properauit. Sed vix in eam ingreditur, cum simili febre laborare incepit, & de sacrilegio timidus illicò Nauarronem Episcopum, vt ad eius domum accederet, interpellauit. Qui veniens, & à Canonico furtum, & pœnam socij cognoscens, sacra lipsana in suam domum Episcopalem transferre curauit. Quo facto, Canonicus plurium dolorum mole grauatus è vita discessit. Tunc Episcopus stupefactus ad se vocare iussit religiosum hominem, qui de Ecclesia* S. NICOLAI Bletisensis *munditie curabat; cui omnia quæ euenerant patefecit, & sacra pignora, restituit, quæ in suum antiquum tumulum reuersa, quotidie innumera miracula patrant, Præstante Omnipotente Deo, Trino, & Vno, qui in secula regnat & triumphat, Amen.*

Duo Canonici Corpus furantur.

Sed à Domino corripiuntur.

Reliquiæ in suum locum reuertuntur.

ACTORVM relationem hanc compulsauit M. Ægidius Gonzalez supra in *Histor. Salmant. d. lib. 2. c. 14. fol.* 149. *vbi fol.* 155. scripturam de miraculo Canonicorum *Salmanticensium*, qui Corpus Martyris abstulerunt, extractum ex Archiuo Monasterij Minorum *Bletisensi*, quam ipse legit, recensct. Proculdubio eruditissimus Chronographus à vero Patris S. Martyris nomine deuiauit quẽ *Galafrum* vocitat: cum re vera *Alcmeonem* aut *Alcamanem* fuisse cæterorum Scriptorum censio suadet; ex ipsoque Epitaphio, abs doctissimo Historiographo recensito, colligitur, vbi legitur: HIJO DE AL :::: in quo literæ desiderantur. At si fuisset filius *Galafri.* Epitaphium scriberet: HIJO DE GAL :::: Hinc *Alcmeonis*, aut *Alcamanis* supplendum est nomen. Maxime stantibus auctoritatibus, & nomenclatura *Luitprandi* & *Iuliani*, quibus in hoc est deferendum. Cætera in Actis scripta communia sunt, ideo non indigent illustratione

Miraculum Canonicorum probatur.

BLETISSA Ciuitas *Hispaniæ* Citerioris, prope *Salmanticam*, de qua Ioannes Vasseus in *Chron. c.* 10. Abrahamus Ortellius in *Thesaur. Geograph. lit. B. verb.* Bletisa. P. Ioannes Marieta. *Histor. Hispan. lib. 7. c. 4. & lib. 18. c. 17.* D. Thomas Tamayo *ad Luitprand. fol.* 153. Cuius vibis originarium fuisse *Trogum Pompeium* affirmat Iulianus Toletanus in *Chron. Ann.* 109. *fol.* 20. De qua etiam mentio est in lapide apud Ianum Grutherum fol. 199. n. 2.

Topographia.

IMP. CÆS. AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. XXIII. COS. XIII.
PATER. PATRIÆ.
TERMINVS. AVGVSTAL. INTER.
BLETISAM. ET. MIROBRICAM.
ET. SALMANTICAM.

Cuius etiam inscriptionis meminit D. Thomas Tamayo. *ad Luitprand. fol.*

Digitized by Google

Titulo Comitatus Duces Alburquerquenſes poſſident.

154. Porro hodie BLETISA, quæ diœceſis eſt Salmanticenſis, LEDESMA nuncupatur, Archidiaconatus titulo decorata. Paret nunc, nomine Comitatus. Excellentiſſimis *Ducibus Alburquerquenſibus*, munificentia *Enrrici Regis* IV. Caſtellæ, vt referunt D. Sebaſtianus Couarruuias in *Theſaur. Ling. Caſtellan. lit. L. verb.* Ledeſma. *fol.* 518. & Iulianus del Caſtillo *Hiſtor. Gothor. lib.* 3. *Diſcurs.* 3. & alij apud Rodericum Silua in *Populat. Hiſpan. c.* 49. *fol.* 35. *col.* 2.

C. *Martyrologia.*

S. VRBANVS, *Epiſcopus Macedoniæ cum Socijs Martyr.*] Eorum meminit D. Paulus ſcribens ad Romanos *c.* 16. Noſtri Græci in Menolog. *h. d. apud Caniſ. Lect. Antiquar. Tom.* 2. *fol.* 900. à quibus Baronius in *Rom. Martyrolog. fol.* 672. hac ſerie: *Eodem die SS. Ampliati.* VRBANI, & *Narciſſi, quorum meminit* S. Paulus *ad Romanos ſcribens: Qui ob Euangelium Chriſti à Iudæis & Gentilibus cæſi ſunt.*

Scriptores.

Conueniunt Dionyſius Vazquez in *Caſtellan. fol.* 178. *col.* 2. Ioannes Lupus in *Luſitan fol.* 224. De eo ſcripſere Hyppolitus Martyr de *Diſcipul. Domin. fol.* 4. Dorotheus in *Synopſ. fol.* 274. Petrus Equilinus in *Catalog. SS, lib.* 6. *c.* 100. Cæſar Baronius *Ann. Eccleſ. Tom.* 1. *Ann.* 58. *n.* 56. & *Ann.* 98. *n.* 23. Huius igitur VRBANI ſacra lipſana Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus *D. Ioannes de Ribera* Patriarcha, & Archiepiſcopus *Valentinus Valentiam* tranſtulit, & in Eccleſia Collegij à ſe fundati honorifice cum aliorum SS. exuuijs collocauit, vt ex Authentico inſtrumento apud me liquet, & refert Solorzan. in *Sacrar. Valent. fol.* 153. Quo huic finem Volumini imponimus, Dei Omnipotentis, & omnium Sanctorum maxime Hiſpanorum auxilium implorantes.

Lipſana apud Valentiam Hiſpaniæ.

Quorum ſuffragijs adiuti, mens mea Quinti.
Codicis extremum explicit vltro pia.
Ergo Deus Nobis Pater adſtet & ipſe
Filius, & Sanctus Spiritus adſtet idem.
Virgo Mater, Sancti quoque, quorum culmina cæli
Nomina conſcribunt, dent mihi ſemper opem,
Nec minus Hiſpani Diui, quos chartula promit.
Auxilium præſtent, vt poliatur Opus.
Obſecro nunc Nobis vitam extendatis, vt ipſe.
Quod ſupereſt voto ſoluere digne queam.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERVM NOTABILIVM,
quæ in Anamneſi Sanctorum Menſis Octobris continentur.

A.

S. Alexander.

VIde *S. Victor.*

S. Alodia.

Vide *Nunilo.*

SS. Anaſtaſius, Placidus, Geneſius & Socij.

Quid de ijs martyrologia & ſcript. pag. 500
Eorum martyrum origo, & annus agonis. ib.
Triplex opinio. ibid.
Acta SS. Anaſtaſij, Placidi, Geneſij, & ſociorum martyrum. ibid.
Tempus & locus martyrij. ibid.
Vniuſcu iuſque origo. ibid.
Studia, & virtutes 501
Vlyſippone Mantuam contendunt. ibid.
Apud Prætidem ducuntur. ibid.
Coronantur, & ſimul alij XX. ſocij ibid.
D. Roderici de Acuña duplex lapſus. ibid.
Corpus S. Placidi quo loco adſeruetur. ibid.
Pro SS. martyribus Mantuanis carmen. 502

S. Angelus.

Vide *S. Daniel.*

S. Anglina.

S. Anglinæ corpus in vrbe Valentia Edetanorum. 606
Inuentionis corporis relatio. ibid.
S. Anglina fuit vna ex ſociabus S. Vrſulæ ibid.
Vide *Vrſula.*

Annulus.

Annulum Pontificalem in ventre piſcis reperit S. Attilanus. 419

Apollo.

Libamen Apollini ex mero à Spartanis oblatum. 371

Apoſtoli.

Ab Apoſtolis fidem recipiunt SS. Lupus, & Aurelia coniuges martyres. 525

S. Apuleius.

Vide *S. Sergius.*

Areopagita.

Areopagitarum auctoritas. 400
An ex Areopagitarum numero fuerit S. Hierotheus. 402
Quale Areopagitarum munus. 403

Armiluſtria.

Armiluſtria ſacra apud Romanos, quæ. 369

Arnaldus Miro.

Arnaldi Mironis Equitis virtus ſtrenua. 665
Agerenſe Caſtrum capit. 666
Baſilicam S. Petri erigit. ibid.
Canonicos regulares adducit. ibid.
Corpus S. Virginis, Martyris Sabinæ ex Gallia transfert. ibid.

Aſellus.

Aſſellus Hoſtiam conſecratam adorat. 619

S. Attilanus.

Martyrologia. 417
Quid Scriptores. 418
Breuiaria. ibid.
Res geſtæ S. Attilani Epiſcopi. ibid.
Præfatio. ibid.
Parentum vota. ibid.
Natiuitas. ibid.
Eius infantia, & ſtudia. ibid.
Monachatus. ibid.
Adhæret S. Froilano Abbati. ibid.
Prior monaſterij eligitur. 419
Creatur Epiſcopus Zamorenſis. ibid.
Peregrinari conſtituit. ibid.
Ad ſuam ſedem reuerti iubetur. ibid.
Anulum Pontificalem in ventre piſcis inuenit. ibid.
Gratias Deo agit. ibid.
Campanæ ſonitum ex ſe dedere. 420
Moritur. ibid.
Epitaphium. ibid.
Canonizatio. ibid.
Sepulchri locus. 421
Quo tempore vixerint SS. Attilanus, & Froilanus. ibid.

Digitized by Google

Baronij hallucinatio. ibid.
Qui rex eos in Legionem vocauit. 422
Ambroſij Morales lapſus. ibid.
Quem etiam contraxit M. Ægidius Gonzalez. ibid.
An monachus Sahaguntinenſis. ibid.
Cuius Pontificis iuſſu inter ſanctos adſcriptus. ibid.
I. Opinio. ibid.
II. Opinio. 423
III. Opinio. ibid.
Reſpondetur triplici modo. ibid.
An Froilanus in numerum ſanctorum adſcitus. ibid.

Auaritia.

Auaritia in aliquorum donis aliquando fœtet. 386

S. Aucta.

Vide *S. Vrſulam.*

Audaldus.

Adaldus venit Hiſpaniam ad vrbem Valentiam 663
Mauro hoſpiti ſecretum propalat, & S. Vincentij reperit ſepulchrum. ibid.
Noctu S. Martyris corpus leuat. ibid.
Caſtrum in Gallia perducit. ibid.

S. Auguſtinus.

S. Auguſtinum Literis & quæſtionibus excitat ſanctus Heſichius. 388

Auguſtus Cæſar.

Auguſtales ludi à Romanis inſtituti ob reditum Auguſti Cæſaris Romam. 368

Auicula.

Auiculæ cantum obmutuit S. Bernardus. 555

Aurelia Vrbs.

Hiſpaniæ vrbs vetuſtiſſima. 584
Prope quam vrbem ſita. ibid.
Quod nomen hodiernum eidem inditum. 585
Alia in Hiſpaniæ Vettonibus fuit Aurelia. ibid.
Illa quomodo vocitata nunc. ibid.
Eæ vrbes diuerſæ diœceſis. ibid.

Aurelia Via.

Via Aurelia quæ. 549

S. Aurelia.

Huius Virginis & martyris origo. 527
De ea martyrologia & ſcriptores quid ſenſerint. ibid.

B

S. Bachus.

Vide *S. Sergium*
Baëcenſis & Giennenſis Eccleſia
Dedicatio S. E. Giennenſis, & Baëcenſis in Bætica Hiſpaniæ. 642
Duæ Eccleſiæ Cathedrales in diœceſi Giennenſi. ibid.
Baëcenſis antiquior. ibid
Giennenſis recentior. ibid.
Baëcenſis ab Innocentio IV. conſeruata. ibid.
Catalogus Epiſcoporum S. E. Baëcenſis in Bætica, antequam ſedes ad Giennenſem transferretur. ibid.

Baltazar Limpus.

D. Baltazar Limpus Braccarenſis Præſul. 574
Reliquias S. Petri Ratenſis ex oppido Ratenſi ſuſtulit. ibid.
Idem Braccaram perduxit. ibid.

Baſſan.

Baſſanis depingitur forma. 445
Eius filij duo. ibid.
Halli Baſſanis, & Pialli inſignes piratæ. 448
Baſſanis cura. 457
Eiuſdem timor à prudentia profectus. 458
Baſſan cum ſorte iniuriam expoſtulat. 462
Signum pugnæ dare iubet ipſe. 464
Baſſas, dux, & miles. 466
Halli Baſſanis mors. 467
Baſſanis caput cuſpide affixum oſtenditur. 470
Eiuſdem filiorum fletus. ibid.

S. Bernardus.

S. Bernardi Elogia, 553
Quinam de ipſo mentionem fecerint. ibid.
S. Bernardi Abbatis ſanctarum Crucium, & Epiſcopi Viccenſis, & Celſonenſis geſta. 554
Eius origo. ibid.
Ciſtercienſem habitum petit. ibid.
Habitum induit. ibid.
Propinquis contradicentibus obſiſtit. ibid.
Ad Orationem ſeſe conuertit. ibid.
Qua parentes de propoſito mutat. 555
Profeſſionem emittit S. Bernardus. ibid.
Plures peccatores ſuis concionibus conuertit. ibid.
Eligitur Abbas. ibid.
Auiculæ cantum obmutuit. ibid.
Dentium eius pulchritudo in fœminis amorem excitat, ibid.
Quos viriliter fregit ad tollendam occaſionem peccati. 556
Et fœminas conuertit protinus. ibid.
Quinimo nec deinceps defectum dentium perſenſit. ibid.
Ligno Crucis dominicæ ignem extinguit. ibid.

Animam

Digitized by Google

Notabilium.

Animã monachi in cœlum aſcẽdere videt. 557
Epiſcopus eligitur. ibid.
Eius exercitia & pietas. ibid.
Sarracenos collecto exercitu fugat. ibid.
Campanæ victoriam ſonitu plaudunt. ibid.
Impatientia punitur. ibid.
Cingulo ferreo ſe ſtringit. ibid.
Tempeſtas eius oratione ſedatur. 558
Clauem qua cingulum ferreum clauſerat in mare proijcit. ibid.
Clauem poſt miraculoſe inuenit. ibid.
Ad Epiſcopatum ſuum redit. ibid.
Vineas tempeſtas obruit. 559.
Vinum mirabiliter multiplicat. ibid.
Nec minuebatur, licet abundanter diſtributum. ibid.
Similiter & panes augentur. 560
Miracula. ibid.
Moritur. ibid.
Sepulturæ datur eius corpus. ibid.
Cultus ei exhibitus. ibid.
Circa S. Bernardum lapſus F. Chryſoſtomi Enrriquez. ibid.
Æquale miraculum euenit S. Attilano Zamorenſi Epiſcopo. ibid.

Braccara.

Reliquias S. Petri Ratenſis ex oppido Ratenſi ſuſtulit præſul Braccarenſis D. Baltazar Limpus, & perduxit Braccaram 574
Braccaræ S. Lucæ Brachium adſeruatur. 581

Britania.

Britannia nunc Anglia, an ab Angulo, an ab Angela Regina. 604

S. Bruno.

Martyrologia. 430
Scriptores. ibid.
Acta S. Brunonis Carthuſianorum Patriarchæ. ibid.
Origo & ſtudia. ibid.
Horrendo defuncti prodigio ad religionem conuertitur. ibid.
Ab Vrbano II. Romam euocatur. 431
Moritur ibid.
Sepultura. ibid.
Eius Epitaphium. ibid.
Canonizatio. ibid.
Carmen de Canonizatione S. Viri. ibid.
Inſtitutum Hiſpania ſuſcipit. 432
Catalogus monaſteriorum ordinis Carthuſienſis per Hiſpaniam extructorum. ibid.
Elogium ordinis Chartuſiani. 434

C

SS. Caius & Demetrius.

Martyrologia de S. Cajo. 404
Scriptores. ibid.
Pro SS, Cajo, & Demetrio carmen ſepulchrale. ibid.
Qui fuerint remiſſiue. 405

S. Caius.

Vide *S. Dionyſium.*

Calabria.

Calabriæ degebant SS. Martyres Daniel, & ſex ſocij ordinis minorum. 522

Calagurritana Vrbs, & Eccleſia.

Huius Eccleſiæ Elogia. 491
Dedicatio S. E. Calagurritanæ. ibid.
A quo conſtructa fuit hæc vrbs. ibid.
Quo anno condita. ibid.
Quis famigeratam reddiderit. ibid.
Ciuium maxima fidelitas. ibid.
Nec non conſtantia. ibid.
Quo alio nomine fuerit vocitata. ibid.
Vbinam ſita. ibid.
Quis fundamenta fidei in ea iecerit. ibid.
Quis hanc Eccleſiam erexit. ibid.
Catalogus Epiſcoporum S. E. Calagurritanæ. ibid.

S. Candidus.

Martyrologia. 321
Hiſpanias tranſlatum ſacrum corpus. ibid.

Canigonenſe Monaſterium,

Monaſterij Canigonenſis ſitus. 553
Quis eius conſtructor. ibid.

S. Capraſius.

S. Capraſius videt ex latebra paſſionem S. Fidei. 426
Videt idem S. Vir Columbam coronantem S. Fidem. 427

Caſſiopeia.

Caſſiopeiæ occaſus. 371
Huius conſtellationis forma, ſtellarum numerus & in firmamento locus deſcribitur ex Sophocle. 372

Caſtrum Tyle.

Hiſpaniæ Oppidum vetuſtiſſimum. 662
Eiuſdem oppidi ſitus. ibid.
Aſylæ nomine nuncupatum. ibid.
Qui de Caſtro Tyle mentionem fecerint. ibid.

Caſtulo.

Vrbs olim in Hiſpania celebertima. 511
Qui de ea ſcripſerint. ibid.
Conditores illius. ibid.
Diuerſæ ſcriptorum opiniones circa eius fundationem. ibid.
Hodie ad pauperculas caſas eſt redacta. ibid.
Locus hic hodie quo nomine vocetur. ibid.
In eo loco plures Romanorum inſcriptiones viſuntur. ibid.

S. Celedonius.

Vide *S. Emetherium.*

Index Rerum

Centaurus.

Centauri occaſus deſcriptus Carmine Manilij. 371

S. Charitina.

Menologium. 414
Martyrologia. ibid.
Scriptores. ibid.
Geſta S. Charitinæ Virginis, & martyris. ib.
Origo & patria. ibid.
Accuſatur. ibid.
Martyris conſtantia. 415
Raduntur eius capilli. ibid.
Sed diuinitus reſtituuntur. ibid.
Grauis Cruciatus Martyri infertur. ibid.
Demergitur in profundum maris. ibid.
Sed libera Dei virtute immunis euadit. ibid.
Poſtmodum denuo excruciatur. ibid.
Inter preces ſpiritum deo reddidit. 416
Corpus cum arena ſacco incluſum mittitur in mare. ibid.
Tandem ſepelitur. ibid.
Probatur origo Hiſpana. ibid.
Carmen in honorem S. Charitinæ. ibid.
Galeſinij error. 417
Quod nomen Conſulari. ibid.

S. Chriſtetes.

Vide *S. Vincentius.*

S. Chriſtophorus.

Eremitorium S. Chriſtophori vetuſtum. 439

SS. Claudius, Lupercus, & Victoricus.

De ſanctis hiſce martyrologia. 676
Quid ſcriptores retulerint. ibid.
Sanctorum Luperci, Claudij, & Victorici fratrum germanorum martyrum geſta. ibid.
Eorumdem origo, & parentes. ibid.
Ipſorum ad Chriſti fidem conuerſio. ibid.
Ob hoſce SS. Diogenianus Præfectus populum congregat. ibid.
SS. Fratres lubenter ſe Præfecto produnt. ib.
Vna cum illo de fide diſſerunt. 677
Martyrij palmam retulerunt. ibid.
Eorundem corpora ſepulturæ dantur. ibid.
Tranſlatio eorum. ibid.
Sanctorum beneficio editum miraculum. ib.

Clauis.

Clauem qua B. Bernardus cingulum ferreum clauſerat, in mare proijcit. 558
Clauem eandem poſt miraculoſe inuenit. ib.

Columba.

Columbam S. Fidem coronantem videt S. Capraſius. 427

S. Columbina.

Vide *S. Vrſula.*

Concordia.

Concordia in bello neceſſaria. 463

S. Conſtantia.

Vide *S. Vrſula.*

Contrebia.

Ciuitas in Hiſpania vetuſtiſſima. 385
Eius ſitus. ibid.
De ea ſcriptores. ibid.
In ea nominanda error aliquorum ſcriptorum. ibid.

S. Cordula.

Vide *S. Vrſulam,*

Crux.

Vexillum Crucis in claſſe Chriſtiana. 443
Ligno crucis dominicæ ignem extinguit S. Bernardus. 556

D

SS. Daniel, & Socij martyres.

QVid martyrologia de ijs. 522
Quid ſcripta auctorum de ijſdem retulerint. ibid.
Sanctorum Danielis & ſex ſociorum martyrum ordinis Minorum res geſtæ ibid.
Calabriæ degebant. ibid.
Septam pergunt & verbum Chriſti ſeminare incipiunt. ibid.
Palam Chriſtum prædicant. ibid.
Iuſſit eos Rex in vinculis apponi. ibid.
Mira martyrum conſtantia. 523
Ad mortem damnantur. ibid.
Confortantur ad inuicem. ibid.
Martyrij coronam referunt. ibid.
Eorum corpora in Hiſpaniam transferuntur. ibid.
In martyrum numerum reponuntur. ibid.
Probatur corporum martyrum in Hiſpaniam tranſlatio. ibid.
Dies & annus quis. ibid.

Dei-Genitrix.

Dei-genitricis funeri interfuit & prædicauit S. Hierotheus. 403

S. Demetrius.

Vide *S. Cajum.*

Deobriga.

Vrbs Hiſpaniæ antiquiſſima. 524
Vnde dicta fuit. 525
Adulationis cauſa Romani quomodo illam vocitabant. ibid.
Dictio *Briga*, quid ſignificet. ibid.

Dens.

Dentium S. Bernardi pulchritudo in fœminis amorem excitat. 555
Quos viriliter fregit ad tollendam peccati occaſionem. 556
Et protinus fœminas conuertit. ibid.
Ipſe nec deinceps defectum dentium perſenſit.

Digitized by Google

Notabilium.

ſenſit. ibid.

Deus.

Quos elegit Deus ad fundationem Eccleſiæ. 529

Diocletianus.

Incendium cœlitus emiſſum ſupra regiam domum Diocletiani Imperatoris. 365

S. Dionyſius Areopagita.

S. Dionyſij Ateopagitæ Galliarum Apoſtoli commemoratio. 484
Encomium. ibid.
Martyrologia de eo. 485
Quid ſcriptores. ibid.
Res geſtæ eiuſdem. ibid.
Aduentus in Hiſpaniam probatur. 486
Hymnus S. Eugenij Toletani pro S. Dionyſio. ibid.

SS. Dionyſius, Fauſtinus, Cajus Petrus, Paulus, &c.

Menologium. 384
De ijs Martyrologia. ibid.
Quid ſcriptores. ibid.
Acta SS. Dionyſij, Fauſtini, Caij, Petri, & Pauli, & quatuor aliorum ſociorum martyrum. 385
In Africa comprehenduntur. ibid.
Cruciantur. ibid.
Exules Hiſpaniam petunt. ibid.
Cruciantur, & coronantur, ibid.
Diuerſi à Dionyſio Areopagita, & ſocijs. ibid.

S. Dominicus.

S. Dominici oratio ad Virginem, vt de remedio prouideret. 381
S. Dominico B. Virgo apparet. ibid.
S. Dominicus Roſarium prædicat. ibid.

Domitianus.

Domitiani Imperatoris Natalitiam, quo die. 370

S. Donulus

Vide *S. Danielem.*

E

Eccleſia major de Columna.

DEdicatio S.E. majoris quam de Columna dicunt apud Cæſaraugustam. 504
Elogia. ibid.
Quo tempore extructa, & à quo. ibid.
Veteres ſcriptores qui tempus aſſignant. ibid.
In laudem illius S. E. Carmen. 505
Pontifices qui hanc veritatem fatentur. 506
Quid ſcriptores. ibid.
Locus ſucceſſus. 507
B. V. Maria apparet Iacobo adhuc viuens. ibid.
S. Iacobi oratio ad B. V. M. ibid.
B. V. M. Vaticinium de Iacobi euentu. ibid.
B. V. M. patrocinium Hiſpaniæ aſſumit. 508
S. Pauli aduentus. ibid.
S. Petri aduentus. ibid.
Templi fabricam committit Iacobo in eo ſitu. ibid.
Quod Apoſtolus proprijs manibus erigit. ib.

S. Eccleſia Vrgellenſis.

Dedicatio S. E. Vrgellenſis. 391
Catalogus Epiſcoporum, & Præſulum, S. E. Vrgellenſis. ibid.

SS. Emetherius & Celedonius.

Tranſlatio aliquarum ſacrarum exuuiarum SS. Emetherij, & Celedonis. 590
An Corpora apud Cardonam Cathaloniæ. ibid.
Acta Tranſlationis ſacrorum pignorum Sanctorum. 591
Agitur de tranſlatione SS. Corporum ad Cardonam. ibid.
Dies & annus tranſlationis. ibid.
Capella denuo conſtruitur. ibid.

S. Encratis.

Vide *S. Valentinum.*

Epiſcopus.

Epiſcopi à ſuis ſedibus pulſi in alijs recipiendi ſunt, ex Concilio Sardicenſi. 584

Equus.

Equus in Campo Martio, menſe Octobri immolari ſolitus apud Romanos, de cuius capite non leuis contentio. 368

S. Euagrius.

Martyrologia. 377
Corpus in Hiſpania. ibid.
Scriptores. ibid.

S. Euantius.

S. Euantij Elogia. 488
Qui de eo mentionem fecerint. ibid.
De eodem carmen ſepulchrale. 489
Annus obitus. ibid.

S. Eulaliæ.

Tranſlatio Corporis S. Eulaliæ. 625
Dies feſtiuitatis. ibid.
Acta Inuentionis & Tranſlationis ſacrarum exuuiarum S. Eulaliæ. ibid.
Sigebodus Narbonnenſis Epiſcopus S. Eulaliæ reliquias quærit, ibid.
Quibus non inuentis receſſit. ibid.
S. Eulaliæ reliquias quærit iterum Frodoynus Barcinonenſis Præſul. ibid.

Euſebia.

Euſebia vidua conatur videre ſanctum Nunctum. 616
Euſebia vidua quæ. 617

S. Fau

Digitized by Google

Index Rerum.

F

S. Fauſtinus.

Vide *S. Marcum.*

S. Fauſtinus.

Vide *S. Dionyſium.*

SS. Fauſtus, Ianuarius, & Martialis,

De eo martyrologia, & ſcriptores. 511
Eorum origo. 512
SS. Fratrum martyrum Acta. ibid.
Parentes qui. ibid.
Perſecutio. ibid.
Mirabilis ſanctorum confeſſio. ibid.
S. Fauſtus in Equuleo ſuſpenditur. ibid.
Item S. Martialis. ibid.
S. Fauſto nares, & auriculæ præciduntur. ibid.
Item S. Ianuario. ibid.
Igne comburuntur. 513
Coronantur. ibid.
Sepeliuntur ſacra oſſa. ibid.
Et inueniuntur. ibid.
Hymnus in Breuiario Muzarabi Toletano. ibid.
Lapſus Martini de Roa. 515

S. Felicianus

Quot martyres Feliciani. 668
Romanorum Lipſana quibus in locis condita ibid.
Felicianus alter Romanus, ibid.

S. Felicianus.

Vide *S. Primum.*

S. Felicianus.

Circa S Felicianum error Molani, & alioru m diluitur. 592
Quid Martyrologia. 593
Nonnulla qui de eo ſcripſerint. ibid.

SS. Fides, & Sabina.

Harum Virginum origo probatur. 424
Martyrologia. 425
Acta S. Fidei Virginis. & martyris. ibid.
Eius origo. ibid.
Partes naturæ in Virgine. ibid.
Siſtitur ad Tribunal Iudicis 426
Præſidis cautelis ſapienter reſpondet. ibid.
Conſtantia virginis. ibid.
Aſſatur in craticula. & grauiter torquetur. ib.
S. Capraſius videt ex latebra paſſionem virginis ibid.
Et columbam coronantem ipſam Virginem. 427
Coronatur, & in Hiſpaniam transfertur. ibid.
Tranſlatio in Cathaloniam ſacrorum pignorum. ibid.
Hymni recenſentur. ibid.
S. Sabinæ acta alibi recenſentur. 428

Fidicula.

Fidiculæ ortus deſcribitur. 372
Quid Fidiculæ in martyralibus ſupplicijs. ib.

S. Florentius.

Duos Hiſpali Florentios fuiſſe probatur. 661
De eo martyrologia quid. ibid.
Quid ſcriptores cenſuerint. ibid.
Sancti Florentij martyris res geſtæ. ibid.
Origo eiuſdem quæ. ibid.
Quæ Patria, & Parentes. ibid.
Fidem amplectitur. ibid.
Plinij ad eum Epiſtola. ibid.
Comprehenditur. 662
Virtutibus inſignis ad ſuperas ſedes prouolat. ibid.
Acta omnia probantur. ibid.
Circa S. Florentium Breuiarij Hiſpalenſis lapſus. ibid.

Fontinalia.

Fontinalia quo die celebrarentur apud Romanos. 368
Eorum origo. ibid.
In fontes coronæ iactari ſolitæ. ibid.
Puteos coronandi ritus. ibid.

S. Fortunatus.

Martyrologia. 549
Pignora Hiſpaniam tranſmiſſa. ibid.

S. Franciſcus.

Epitaphium. 409
Martyrologia de eo. 410
Res geſtæ S. Franciſci minoritarum fundatoris & Patriarchæ. ibid.
Nomen. ibid.
Iuuentus. ibid
Eius origo. ibid.
Mores poſt conuerſionem. ibid.
Stigmata. ibid.
Sacerdotium reſpuit. ibid.
Inſtituit ordinem Minorum. 411
Venit in Hiſpaniam. ibid.
Corpus S. Iacobi Apoſtoli viſitauit. ibid.
Portugalliam inuiſit. 412
Madridium luſtrauit. ibid.
Segobiam, & alias vrbes. ibid.
Familia Minorum quantum creuerit. ibid.
Epitaphium ſepulchri S. Patris. ibid.

Frodoynus.

Frodoynus Barcinonenſis præſul S. Eulaliæ reliquias quærit. 625

S. Froylanus.

Quid martyrologia. 388
De eo ſcriptores. ibid
Breuiaria. ibid
Res geſtæ S. Froylani Abbatis. 389
Eius origo. ibid.
Patria. ibid.

Eiuſdem

Notabilium.

Eiuſdem infantia. ibid.
In eremum ſeceſſit. ibid.
Prunæ in os immiſſæ non lædunt. ibid.
Viſio. ibid.
Eremum reliquit. ibid.
Lupo qui aſellum occiderat librorum ſarcinam imponit. ibid.
Fit monachus Benedictinus. ibid.
Attilanus quærit Froilanum in eremo. ibid.
Veſenſe cœnobium conſtruit. 390
à Rege Legionis vocatus vrbem pergit. ibid.
Donis onuſtus Cœnobium repedat. ibid.
Alia monaſteria erigit. ibid.
Conſecratur Epiſcopus Legionenſis. ibid.
Moritur. ibid.
Corporis ſancti tranſlationes. ibid.
Quo anno obierit. ibid.

S. Fronto.

Adhuc S. Frontonis memoria apud Hiſpanos incognita. 631
Quid Scriptores & martyrologia de eo retulerint. 632
Acta S. Frontonis Epiſcopi Petragoricenſis in Gallia. ibid.
Origo fides & infula illius. ibid.
Baculo S. Petri ſuſcitat collegam. ibid.
Petragoricæ prædicat, & à Præfecto infeſtatur. ibid.
Ab ipſo virtute Chriſti draco fugatur. ibid.
Præſidem ad Ieſum conuertit. ibid.
Ad alias Galliarum regiones proficiſcitur. ibid.
Hiſpaniam luſtrat. 633
Moritur. ibid.
Hiſpaniæ prædicatio probatur. ibid.
Quo die & anno obierit. ibid.
De S. Frontone Epigramma. ibid.

S. Fructuoſus.

De eo martyrologia. 626
Quid Scriptores ſenſerint. 627
Sancti Fructuoſi, ſeu Fructi Confeſſoris, & Eremitæ geſta. ibid.
Cuius generis fuerit ſanctus Fructuoſus. ibid.
Eiuſdem origo quæ. ibid.
Omnia vendidit, & pauperibus diſtribuit. ibid.
Et in Eremum perrexit. ibid.
Illius in eremo exercitia. ibid.
S. Vir angelorum conſortio illuſtratur. ibid.
Eius Orationis, precumque inſtantia mira. 628.
Eius fama virtutis conſpicua. ibid.
Inſidijs diaboli infeſtatur. ibid.
Vt ſtrenuus Chriſti miles S. Fructus diabolicos motus ſemper repreſſit. ibid.
Contemplationi inſiſtebat. ibid.
Sarraceni Hiſpanias inuadunt. 629
Plenus virtutum ad ſuperas ſedes migrauit. ibid.
Miracula plurima eduntur. ibid.
Patris nomen & origo probatur. ibid.
An Monachus Benedictinus. 630
Cultus S. Viri probatur ex antiquis officijs, & pontificijs diplomatibus. ibid.
Dies, & annus obitus diſceptatur. ibid.
Epitaphium S. Petri Braccarenſis Epiſcopi à S. Fructuoſo ſcriptum. 515

Frumentum.

Frumentum non deficit monialibus in neceſſitate B. V. Tereſiæ beneficio. 532

G

S. Galdericus.

MArtyrologia quid retulerint de eo. 551
Qui de ipſomet ſcripſerint. ibid.
Acta S. Galderici agricolæ Confeſſoris. 552
Eius origo qualis. ibid.
Exercitia. ibid.
Duos fratres ſuos ad perfectos mores traducit. ibid.
Liberat meſſem ab imbre. ibid.
In medio gurgitis flectit genua abſque vndarum læſione. ibid.
Mortis diem præſciuit. 553
Moritur. ibid.
Corpus eius ſepulturæ mandatur. ibid.
Eleuatur. ibid.
Cataloniam transfertur. ibid.

S. Gallus.

Quid martyrologia, & ſcriptores recenſuerint de hoc ſancto. 551

S. Geneſius.

Vide *S. Anaſtaſium.*

S. Germanus.

Vide *S. Seruandum.*

SS. Geruaſius, & Godina.

De ijs martyrologia. 376
Dies obitus. 377
Quinam de iis mentionem fecerint. ibid.

Giennenſis Eccleſia.

Vide *Baëcenſem Eccleſiam.*

S. Godina.

Vide *S. Geruaſium.*

S. Gratianus.

Quis fuerit ignoratur. 625
Transfertur Roma Toletum Corpus Sancti Gratiani. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

S. Gundiſaluus

Eius Elogium. 490
Geſta S. Gundiſalui. ibid.
Eiuſdem origo. ibid.
Monachus & Abbas fit. ibid.
Eius prodigioſa mors. ibid.
Campanæ vltro pulſantur. ibid.
Cultus & miracula. 491
Cœnobium an Iunienſe, an Burienſe. ibid.

Gurges.

In medio gurgitis genua flectit S. Galdericus abſque vndarum læſione. 552

H

S. Hadria.

VIde *S. Marcum.*

Hannibal.

Hannibal cum potentiſſimo exercitu Italiam ingreditur. 367

Heniochum Sydus.

Heniochi ſyderis deſcriptio. 366
Huius ſyderis qualitates ex Manilio. ibid.

S. Heſichius.

Fuit ſo[illegible]ac diſcipulus S. Hilarionis. 385
De eo martyrologia. ibid.
Scriptores. ibid.
Res geſtæ S. Heſichij Diſcipuli & Socij S. Hilarionis. 386
Hilarionis Diſcipulus charus. ibid.
SS. Hilarion & Heſichius proſcripti & ad mortem quæſiti. ibid.
Heſichius quærit & ſequitur magiſtrum. ibid.
Draconem Hilarion extinxit. ibid.
Secedunt in inſula. ibid.
Paralyticum ſanat Hilarion. ibid.
Obitus S. Hilarionis. ibid.
Hiſpaniam deuenit. ibid.
Epiſcopus Toletanus creatur. ibid.
Moritur. ibid.
An Archidiaconus Toletanus. ibid.
An amicus Sedulij Ouetani Epiſcopi. 388
S. Auguſtinum literis & quæſtionibus excitat. ibid.
Quare apud Ieronymum, & Baronium inſularum memoria reticetur. ibid.

S. Hierotheus.

De eo Menologium, & martyrologia 399
Quid de eodem ſcripſerint. ibid.
De S. Hierotheo Epiſcopo Segobienſi carmen ſepulchrale. ibid.
Acta S. Hierothei vrbis Athenarum primò Epiſcopi, dein Segobienſis. 400
Eiuſdem origo. ibid.
Athenas cogitat, & perrexit. ibid.
Areopagi ſenator efficitur. ibid.
Areopagitarum authoritas ibid.
Ieroſolymam pergit. ibid.
Chriſti fidem ſuſcipit. 401
Fit Epiſcopus Athenienſis. ibid.
Ieroſolymis in funere B. V. M. concionatur. ibid.
Eius doctrinæ diuinæ gradus. ibid.
Hiſpanias redijt. ibid.
Epiſcopus Segobienſis creatur. ibid.
Moritur, & ſepultura datur. ibid.
Inuentio ſacrati capitis. ibid.
Agnominis probatio. 402
Locus Iuliani corruptus emendatur. ibid.
An origine Hiſpanus. ibid.
An ex Aſtitigitana vrbe Bæticæ. ibid.
Luitprandi locus corrigitur. ibid.
An Epiſcopus Segobienſis ibid.
An ex numero Areopagitarum Athenienſium. ibid.
Quale munus hocce Areopagitarum. 403
Didaci Colmenares lapſus. ibid.
Interfuit & prædicauit funeri Dei genitricis. ibid.
Biuarij opinio diluitur. ibid.
Quo anno obijſſe credatur. ibid.
Inuentio Capitis quo caſu & die facta. 404

S. Hilarion.

Hilarionis Diſcipulus charus fuit Heſichius. 386
SS. Hilarion, & Heſichius proſcripti, & ad mortem quæſiti. ibid.
Hilarionem ſequitur Heſichius. ibid.
Draconem Hilarion extinxit. 387
S. Hilarion ſanat paralyticum. ibid.
Obitus S. Hilarionis. ibid.

Hiſpania.

Hiſpaniarum excidium tempore Roderici Regis. 571

S. Hugolinus.

Vide *S. Danielem.*

Hyades.

Hyadum deſcriptio inſignis apud Manilium. 370

I

S. Iacobus.

SAncti Iacobi corpus viſitauit S. Franciſcus. 411
S. Iacobo apparet V. Maria adhuc viuens. 507.
Sancti Iacobi oratio ad B. V. Mariam. ibid.
Vaticinium B. V. M. de Iacobi aduentu. ibid.

Digitized by Google

Notabilium.

V. Maria templi de columna fabricam S. Iacobo committit. 508
Quod templum proprijs manibus erigit S. Iacobus. ibid.

S. Ianuarius.

Vide *S. Fauſtum.*

Ilipa.

Bæticæ vrbs vetuſtiſſima. 526
Quo nomine hodie vocitetur. ibid.
Huius vrbis carmen. ibid.

Incendium.

Incendium cœlitus emiſſum ſupra Regiam Diocletiani Imperatoris, quæ breui conſumpta fuit. 365

Inſtitutio Roſarij B. Virginis Mariæ.

Inſtitutionis Roſarij ſeu Pſalterij B. V. Mariæ Hiſtoria. 381
Albigenſium hæreticorum præcipuus error aduerſus Deiparam. ibid.
S. Dominici oratio ad Virginem vt de remedio prouideret. ibid.
Beata Virgo apparet S. Dominico, & Roſarium Inſtituit. ibid.
S. Dominicus Roſarium prædicat. 382
Quo tempore Roſarij vſus inuentus. ibid.
Qualis modus, & myſterium. ibid.
Qualis profectio. 383
Roſarij profectio multiplex. ibid.

Ioannes Auſtriacus.

Ioannis Auſtriaci regius ſpiritus. 447
Apta eius cum Scipione collatio. 446
In periculis adeundis eius conſtantia. 449
Eius animus Catholicus, oratio, & reſolutio. ibid.
Ioannis armis pulchritudo. 451
Eius optimum conſilium. ibid.
Ioannis oratio ad milites. 453
Eius diligentia. 455
Auſtriades cruentam pugnam miratur. 468
Eius benignitas & liberalitas. 472
Auſtriadæ omnes gratulantur. 474
Caroli parentis exemplum ſequitur, 456

S. Irene.

Quid de ſancta Irene martyrologia, & ſcriptores retulerint. 593
Sanctæ Irenes Virginis & martyris res geſtæ. 594
Vnde originem ſumpſit. ibid.
Vitam eremiticam ducere eligit. 595
Gentilis quidam eius amore languebat, ibid.
Sed fruſtra Virginis viſcera inuadit. ibid.
Ob quæ inſania ductus illam occidere tentat. ibid.
Sed à Virgine impetus illius reprimi ſatagitur. ibid.
Qui barbarus ad fœdum facinus pergit. 596
S. Irene poſt orationem colla dedit lubenti animo mucroni. ibid.
Is barbarus virginem interficit. ibid.
Corpus eius in Nabanem proijcit. ibid.
Sed fluuius ille ad Tagum illud emittit. 597
Iulium Præſidium vrbs à Græcis Scalabis dicta, qua corpus ſiſtit. ibid.
Ab Angelis conſtruitur Virgini ſepulchrum. ibid.
Inuentionis ſacri corporis S. Irene feries. 598
Miraculum. 599
Benedictina ſanctimonialis fuit. 600
Annus agonis quis. ibid.
De ſancta Irene Epigramma. ibid.

S. Iulia.

Vide *S. Veriſſimum.*

S. Iulianus.

S. Iuliani vrbani diſcipulus S. Petrus cognomento pulcher. 482

Iulium Præſidium.

Iulium Præſidium vrbs à Græcis Scalabis dicta qua corpus ſanctæ Irenes ſiſtit. 597

Iupiter.

Ioui Liberatori apud Romanos ludi celebrati. 368
Libertatis auctor Iupiter. ibid.
Iupiter ſeruator cur dictus. ibid.
A Syracuſis, Tarentinis & Plateenſibus ſub hoc nomine cultus. ibid.
Inſcriptiones ſub hoc nomine dicatæ circumferuntur. ibid.

Iuramentum.

Mos iurandi ad tumulos ſanctorum qualis. 659
In vſu erat tempore Abraham ex Auguſtino. ibid.
Nec non Romanorum ſeculo. ibid.
Hoc iuramenti experimentum apud Hiſpanos prohibitum. 660

L

Laminium.

HIſpaniæ Ciuitas vetuſtiſſima. 612
Vbi ſitus illius. ibid.
Quis huiuſce ciuitatis conditor. ibid.
Quod nomen ſecundum aliquos ſcriptores hodiernum inditum ſit. ibid.

S. Laura.

Quid ſcriptores de S. Laura retulerint. 585
Illius origo. ibid.
Matrimonium & Abbatiſſatus illius. ibid.
Martyrij palmam retulit. ibid.

Index Rerum

Sanctæ Lauræ Epitaphium. ibid.

Lemures.

Sacra aduerſus Lemures Dæmones & laruas inſtituta à Romanis. 366
Qua ratione peracta fuerint hæc ſacra. ibid.

S. Leo.

Vide *S. Danielem.*

S. Leonardus.

Vide *S. Nicolaum.*

Leouigildus.

Leouigildi regis oblatio ad ſanctum Nunctum. 616

Liber.

Sacra Libero patri. 365
Quo ritu celebrarentur. ibid.
Liber Agricolarum Deus. ibid.
Val. Flacci carmen circa huius ſacri ſolemnia. ibid.

S. Lucas.

Feſtum reliquiarum S. Lucæ Euangeliſtæ in Hiſpania. 581
Sancti Lucæ Brachium ſeruatur Braccaræ. ibid.
Valentiæ aliud eiuſdem Euangeliſtæ brachium adſeruatur. ibid.
Mandibula. in monaſterio Aniagenſi. ibid.

Luchalus.

Luchali confidentia. 459
Luchalus à Chriſti fide deuius in Melitenſes armat. 469
Luchali fuga. 473

SS. Lucianus & Martianus.

Circa hos ſanctos detegitur Luitprandi lapſus. 651
An Lucianus Bellouacenſis, & Leucianus Carpetanenſis apud Viccum. 652
Quid martyrologia. ibid.
Scriptores qui de ijs mentionem fecerint. ibid.
Acta SS. Luciani, & Marciani martyrum ibid.
Eorum origo quæ. ibid.
Quæ eorumdem patria, & ſtudium. ibid.
Chriſti potentiam agnoſcunt, & dæmonum fallacias. ibid.
Ideo Vnanimes ad fidem conuertuntur. 653
Eremi ſolitudinem amplectuntur. ibid.
In Deciana perſecutione comprehenduntur. ibid.
Eorum grandis fides & conſtantia in illa tuenda. ibid.
Præſidis aduerſus eos ſententia. 658
Virtutibus pleni ad æterna præmia properant. ibid.
Sepulturæ dantur eorundem corpora. ibid.
Eorum inuentio, & collocatio. ibid.
Nec non vltima tranſlatio. ibid.
Originis Viccenſis probatio. ibid.

S. Ludouicus Beltrandus.

S. Ludouici Beltrandi Beatificationis remiſſio. 585
Qui de eo aliqua retulerint. ibid.
Sancti Ludouici Beltrandi Confeſſoris Prædicatorum alumni res geſtæ. 586
Eiuſdem origo, & natiuitas. ibid.
Infantia illius ſanctitatem futuram demonſtrabat. ibid.
E Domo patris ſecedit. ibid.
Religionis habitum ſuſcipere impeditur. ibid.
Sed tandem induit. ibid.
S. Ludouicus Beltrandus profeſſionem emittit. ibid.
Parentis mortem & alia videt. ibid.
Magiſtratum Nouitiorum egit, 587
Ipſe ad Indos proficiſcitur. ibid.
Miraculum. ibid.
Semina Euangelij ſtudioſe iacit. ibid.
Multa patitur. ibid.
A morte liber euadit. ibid.
Hiſpaniam repedare decernit. ibid.
Eligitur prior Conuentus S. Onuphrij. ibid.
Duobus panibus quadraginta fratres reficit. 588
Prior Valentinus creatur. ibid.
Dono Prophetiæ fuit celebris. ibid.
Ante annum mortem ſuam præſignat. ibid.
Graui morbo torquetur. ibid.
Virtutibus clarus ad ſuperas ſedes euolauit. ibid.
Datur ſepulturæ illius corpus. 589
Illius Beatificationis diploma. ibid.
Eiuſdem Beatificationis ſolemnia. ibid.
Antiphona, & commemoratio S. Ludouici à Nicolao factore conſtituta, & recitata. 590

Ludus.

Ludi Alemanici per ſex dies celebrati. 367
Ludi plebij, qui. 369

S. Lupercus.

Vide *S. Claudium.*

SS. Lupus, & Aurelia.

Martyrologia, & Scriptores quid ſenſerint. 525
In honorem SS. Epigramma. ibid.
SS. Lupi, & Aureliæ coniugum martyrum acta. ibid.
Eorum origo. ibid.
Ab Apoſtolis fidem recipiunt. ibid.
Neronis perſecutionem fugiunt. ibid.
Cordubæ coronantur. ibid.
Sepulturæ mandantur corpora. 526
Cultus SS. martyribus exhibitus. ibid.
Carmen ſepulchrale. ibid.

S. Lupus.

Notabilium.

S. Lupus.

Vide *S. Saturninum.*

Lupus.

Lupo qui aſellum occiderat Librorum ſarcinam imponit S. Froylanus. 389

M

S. Marcellus.

DE ſancto Marcello quid Martyrologia, 669
Qui de eo mentionem fecerint. 670
Quid Breuiaria cenſuerint. ibid.
Acta S. Marcelli Centurionis martyris. ibid.
Eius origo. ibid.
Vxor, & eiuſdem filij quot. ibid.
Eius ad Chriſtum conuerſio. 671
Natalitiæ Imp. celebres. ibid.
Marcelli conſtans confeſſio. ibid.
Capitur, & præſidis conſpectui ducitur. ibid.
Tingim Mauritaniæ mittitur. ibid.
Epiſtola Fortunati ad Agricolaum de S. Viro. 672
Contra S. Marcellum Agricolai capitalis ſententia. ibid.
Coronatur, & ſepelitur. ibid.
Transfertur. ibid.
Nomen & conuerſio probatur. ibid.
Nomen vrbis è qua originem traxit. ibid.
Quadruplex opinio. ibid. & ſequent.
Probatur quarta opinio. 673
Cultus in Hiſpania celebris. ibid.
De Sancto Marcello Hymnus. 674

S. Marcellus.

Vide *S. Marcum.*

S. Marcellus.

Vide *S. Sergium.*

S. Marcellus.

Circa S. Marcellum Epiſcopum Solienſem Breuiarij lapſus detegitur. 680
Et Roderici Caro perſuaſio euacuatur. ibid.
Marcellus Dienſis in Gallia diuerſus à Solienſi Bætico. ibid.
Acta S. Marcelli Solienſis penitus periere. ib.

SS. Marcus, Hadria, Fauſtinus, & Marcellus.

Quid martyrologia, & ſcriptores de ijs cenſuerint, 510
Baronij perſuaſio refellitur. ibid.
SS. Marci, Hadriæ, Fauſtini, & Marcelli martyrum res geſtæ. ibid.
Perſecutio. ibid.
Capiuntur. ibid.
Coronam paratam recipiunt. ibid.
An fuerint tres vel quatuor martyres. 511
Locus agonis corruptus in Codice Galeſinij. ibid.

B. Maria de Victoria.

Feſtum B. Mariæ de Victoria. 440
Quid ſenſerint martyrologia, & ſcriptores. ib.
Acta victoriæ D. Ioannis Auſtriaci Caroli V. Imp. filij & Philippi II. Regis Hiſpaniarum Catholici fratris de Turcis ad Naupactum ope B. Dei-Genitricis obtentæ. ib.
Exordium à Dezæ in Remp. muneribus. 441
Maurorum inſidiæ. ibid.
Propoſitio. ibid.
Inuocatio. 441
Narratio. ibid.
Turcarum incurſus. 443
Turcarum naues quot. ibid.
Regis Turcarum præceptum. ibid.
Vexillum crucis in Claſſe Chriſtiana. ibid.
Temporis deſcriptio. 444
Maurorum ſuperſtitio. ibid.
Turcarum ſtratagemata. ibid.
Omnis Selini poteſtas. 445
Depingitur Baſſanis forma. ibid.
Baſſanis filij duo. ibid.
Sex Reguli Claſſis rectores. 446
Apta Auſtriaci Ioannis cum Scipione collatio. ibid.
Conſilium pugnandi Luchalli. 447
Ioannis Auſtiaci regius ſpiritus. ibid.
Gentium animus varius. ibid.
Alli Baſſan. & Pialli inſignes piratæ. 448
Variæ Chriſtianorum ducum ſententiæ, ibid.
Ioannis Auſtriaci in periculis adeundis conſtantia. 449
Eius animus Catholicus. ibid.
Oratio, & reſolutio ipſius. ibid.
Ducum aſſenſio. ibid.
Omnium confeſſio per pœnitentiam. 450
Remigum virtus, & animus. ibid.
Captiuis remigibus ſolita cemminatio. ibid.
Deſideratæ patriæ affectus. 451
Ioannis armis pulchritudo. ibid.
D. Lud. à Corduba. ibid.
Ioannis optimum conſilium, & ſententia. ibid.
Alloquitur Requeſennium. 452
Requeſennij reſponſio. ibid.
Ioannis oratio ad milites. 453
Caroli V. partis victoriæ recenſentur. ibid.
Nec non Philippi II. fratris. ibid.
Pij V. Pont. max. mens quaſi præſcia. 454
Totius Claſſis Catholicæ apparatus. ibid.
Venetiæ vrbis deſcriptio. ibid.
Ioannis Auſtriaci diligentia. 455
Venerus dux Venetûm. ibid.
Caroli parentis exemplum ſequitur. 456
Eius ad Chriſtum oratio. ibid.
Ipſius ſolertia. ibid.
Conſilium Auſtriaci mirum. 457

Digitized by Google

Index Rerum

Baſſanis cura. ibid.
Baſſanis timor à prudentia profectus. 458
Selini verba ſuperba in ordine dato Baſſani. 459
Luchali confidentia. ibid.
A Deo Victoria omnis procedit. 460
Omnium conſtans animus fidelium. ibid.
Auſtriadæ pietas Catholica. ibid.
Verba Ludouici à Corduba. 461
Timor Baſſanis. ibid.
Baſſan cum ſorte iniuriam expoſtulat. 462
Concordia in bello neceſſaria. 463
Baſſan ſignum pugnæ dare iubet, 464
Deſcriptio ſitus pugnæ. ibid.
Nauium terribilis congreſſus. 465
Auſtriadæ exhortatio, 466
Baſſan, dux, & miles. ibid.
Turcarum trepidatio. ibid.
Halli Baſſani mors. 467
Andreæ Doria encomium. ibid.
Qui egregie pugnarunt. ibid.
Occiſorum multitudo, & gemitus. 468
Auſtriades cruentam pugnam miratur. ibid.
Melitenſium equitum ſtrenuitas. 469
Luchali à fide Chriſti deuius in Melitenſes armat. ibid.
Sed recidit Melitenſium ſtrenuitate. ibid.
Baſſanis Caput cuſpide adfixum oſtenditur. 470
Victoria pro Chriſtianis acclamatur. ibid.
Baſſanis filiorum fletus. ibid.
Turcæ fugam capeſſunt. 471
Eorum deſperatio, ibid.
Auſtriadæ benignitas, & liberalitas. 472
Ob prædam miles in ſeditionem prolabitur. ibid.
Prædæ diues deſcriptio. 473
Luchalli fuga. ibid.
Alger olim Saldem dicta. ibid.
Ad Deum referunt victoriam Chriſtiani 474
Auſtriadæ omnes gratulantur. ibid.
Alio inuadere tentant ſed reſipiſcunt. ibid.
Fama per orbem victoriam nunciat. 475
Romam petit. ibid.
Hiſpaniam ingreditur. ibid.
Ex æquo diuiſa præda. ibid.
Quæ amiſerat Claſſis Turcica. 476
Tempus quo hæc victoria euenit. ibid.
Oras Siculas ingredi parant. ibid.
Inſulæ ciues accurrunt ad portum. 477
Magiſtratus accurrunt. ibid.
Vota omnium. ibid.
Auſtriadæ quæ Auctor deſideret. 478

S. Maria Salome.

Officium in Breuiarijs S. E. Compoſtellanæ. 623
De S. Maria Salome vidua Hymnus. ibid.

Mars.

Marti bellico peracta ſacra, eorumque ritus. 368

S. Martialis.

Vide *S. Fauſtum.*

S. Martianus.

Vide *Lucianum.*

S. Martinus.

De eo martyrologia. 435
Quid ſcriptores. 436
S. Martini res geſtæ. ibid.
Hiſpanus ex cognomine creditur ibid.
Vitam eremiticam agit. ibid.
A Rege Alponſo inuenitur. ibid.
Monaſteria conſtruit. ibid.
Exercitia eius. 437
Moritur. ibid.
Tranſlationes. ibid.
Epitaphium. ibid.
Inſcriptio relicta ab antiquo ſepulchro. ibid.
Inſcriptio poſita in nouo ſarcophago. 438

Mauri.

Maurorum inſidiæ. 441
Superſtitio eorum. 444

S. Maximæ.

Vide *S. Veriſſimum.*

SS. Maximilianus, & Valentinus.

An Hiſpani hi ſancti. 667
An Patauini. ibid.
Scriptorum confuſio. 668
Hiſpanos fuiſſe probatur. ibid.
Cuius ſedis Epiſcopi. ibid.
A quibus excruciati. ibid.

S. Melantius.

Diuerſimode nuncupatur à Gallis. 612
Quid de eo martyrologia ſenſerint. ibid.
De eodem qui ſcripſerint. ibid.
Sancti Melantij Epiſcopi Rhotomagenſis in Gallia res geſtæ. ibid.
Vnde ſumpſit originem. ibid.
Baptiſmum ſuſcipit à S, Stephano. 613
Ordinibus initiatur. ibid.
Epiſcopali benedictione præditus eſt, ibid.
Miraculum ab ipſo editum. ibid.
Rhotomagi prædicat. ibid.
Simulachrum deſtruit. ibid.
Templum ſanctiſſimæ Triadi extruit. ibid.
Aliud in inſula S. Clementi erexit. ibid.
Athenis Toletum properat. ibid.
Pontifex Toletanus creatur. ibid.
Conſilium Illiberritanum congregat. 614
Opera eius facta Toleti. ibid.
Rhotomagum repedat. ibid.
Ad vitam æternam Excedit. ibid.
Corpus mandatur ſepulturæ. ibid.

Cultus

Notabilium.

Cultus ei exhibitus. ibid.
Aduentus illius in Hiſpaniam, ſedes Toletana, & alia probantur. ibid.
De ſancto Melantio epigramma. ibid.
Quæ ſcripta in lucem ediderit. 615

Melitenſis Eques.

Melitenſium Equitum ſtrenuitas. 469
Luchali à Chriſti fide deuius in Melitenſes armat. ibid.
Sed recidit Melitenſium Equitum ſtrenuitate. ibid.

S. Merius.

Dedicatio Baſilicæ S. Merij in oppido S. Stephani de Guialbes in Catalonia. 572
Quid de ea retulerint ſcriptores. ibid.
Relatio ipſius dedicationis Baſilicæ S. Merij. 573

Meſſis.

Meſſem ab imbre liberat S. Galdericus. 552

Mindonienſis Eccleſia.

Variè ſedes iſta vocata. 564
Eius triplex nomen. ibid.
Priuilegium erectionis S. Sedis Mindonienſis. ibid.
Catalogus Epiſcoporum Britonienſium, & Mindonienſium. 565

Monialis.

Monialem erÿſipela Laborantem tactu ſanat B. Tereſia, 532
Et aliam pleurytide dolentem. ibid.
Monialibus in neceſſitate beneficio B. Tereſiæ frumentum non deficit. ibid.

S. Mucianus.

Vide *S. Victorem.*

Munda.

Huius nominis duas vrbes in Hiſpania fuiſſe olim. 593
Illarum ſitus quis. ibid.

Mundus.

Mundum patere, quid. 366

N

Nabanus.

IN Nabanum fluuium gentilis quidam corpus S. Irenes ab eo occiſum proijcit. 596
Sed Nabanus ad Tagum illud emittit. 597

Narbonenſis Eccleſia.

Narbonenſem Eccleſiam regendam ſuſcipit S. Petrus. 515

Nauantia.

Nauantiæ vrbis Luſitanæ deſcriptio. 594
Ab ea originem ſumpſit S. Irene. ibid.

S. Nereus.

Vide *S. Saturninum.*

Nero.

Neronis perſecutionem fugiunt ſancti Lupus, & Aurelia martyres. 525

SS. Nicaſius, Quirinus, & Socij.

Quid de ijs martyrologia. 498
Scriptores. 499
Acta SS. Nicaſij Epiſcopi Rotomagenſis in Gallia, Quirini Presbyteri, Scubiculi Diaconi, & Pientiæ Virginis martyrum. ibid.
Nicaſius præſul Rothomagenſis eligitur. ibid.
Chriſtum prædicat Gallis. ibid.
Hiſpaniam venit, vbi coronatur. ibid.
Cum Quirino, & Scubiculo. ibid.
Pientia Virgo etiam comprehenditur, & coronatur. ibid.
Quo loco agonem compleuit. ibid.

S. Nicolaus.

Vide *S. Danielem.*

SS. Nicolaus puer, Nicolaus, & Leonardus Sacerdotes.

Horum ſanctorum Nicolai pueri, & Nicolai & Leonardi ſacerdotum martyrum varie Dies natalis conſignatur. 681
Quinam de eis mentionem fecerint. ibid.
SS. Nicolai, pueri, Nicolai, & Leonardi ſacerdotum martyrum res geſtæ. ibid.
Eorum origo. ibid.
Nicolaus & Leonardus ſacerdotes. 682
Baptizatur Nicolaus. ibid.
Coram patre adducitur idem Nicolaus. ibid.
Et SS. Sacerdotes eiuſdem magiſtri. ibid.
Omnium conſtantia in fidei confeſſione. ibid.
Igni comburendi damnantur. ibid.
Virtutibus clari coronantur. ibid.

Narbo-Cæſarea.

Vrbs Hiſpaniæ vetuſtiſſima. 581
Quo in loco ſita. ibid.
Qui de eadem meminerint. ibid.
Quo numine hodierne vocitata. ibid.
Qui conuentus ibi nunc inuiſatur. ibid.

Numantia.

Ciuitas Hiſpaniæ vetuſtiſſima. 380
Ob quæ per omnia ſit famigerata. ibid.
Vrbs ſine muro, tamen reſtitit per viginti annos exercitui populi Romani. ibid.
Tandem à quo debellata. ibid.
Vbi ſitus eius. ibid.
Quo nomine hodie nuncupetur. ibid.
Qui ſcriptores de ea. ibid.

S. Nunctus.

Dies agonis probatur. 615
De ſancto Nuncto eremita carmen. ibid.
Qui de eo nonnulla tractarint. ibid.
Acta S. Nuncti Emeritenſis eremitæ, & martyris

tyris. 616
Origo, & profeſſio eiuſdem. ibid.
Quantopere mulierum vitabat aſpectum. ibid.
Redemptus Diaconus præeſt Baſilicæ S. Eulaliæ. ibid.
Euſebia vidua conatur videre S. Virum. ibid.
Ipſe in Eremum ſeceſſit. ibid.
Leouigildi Regis oblatio ad ſanctum Virum. ibid.
Crudeliter occiditur. ibid.
Cuius inſtituti fuerit ſanctus vir. 617
Qualis tugurij ſitus. ibid.
Biuarij gloſſema. ibid.
Nominis vera ſtrues. ibid.

SS. Nunilo, & Alodia.

Tres huius nominis diuerſæ martyres. 617
Probatur tripliciter. ibid.
Quid ſenſerint martyrologia. 618
Qui mentionem de ijs fecerint. ibid.
Sanctarum Alodiæ, & Nunilonis ſororum Virginum, & martyrum geſta. ibid.
Origo, nomina, & illarum parentes. ibid.
Fidem à matre ſuſcepere. ibid.
Abderahmeni perſecutio. ibid.
Machumeti maximum præceptum. ibid.
Propinqui Virgines accuſant. 619
Sed liberæ in domum mittuntur. ibid.
Iterum accuſatæ fidem tuentur. ibid.
Alodia lumine cœleſti illuſtratur. ibid.
Virginum conſtantia permira. ibid.
Coronatur S. Nunilo maior. ibid.
Nec non S. Alodia ſororum minor. ibid.
Corpora auibus & feris expoſita, intacta ſepeliuntur. ibid.

O

October.

October aucupijs & venationibus ſingularis. 363
In hoc menſe fructuum copia. ibid.
Autumni medius menſis. ibid.
Alia Octobris elogia. ibid.
Frigoris exordium menſe Octobri. ibid.
Opera & donaria. ibid.
Aratra ad ſemina iacienda præparantur. ibid.
Quam victus rationem vnuſquiſque hoc menſe habere tenetur. ibid.
Quid agendum à Ruſticis menſe Octobri. 364
Menſis hic Domitianus dictus. ibid.
Fauſtinus item vocatus. ibid.
Et Inuictus. ibid.
Sub tutela Martis. ibid.
Octobris nomina ex varijs nationibus. 365

Oppas.

Oppas, & Vvitiſa Synderedum eijciunt. 406

Ordo,

Ordinis Carmelitani reformationem exorditur B. Tereſia. 532

S. Orophrigia.

Vide *S. Vrſulam.*

Ouetenſis Eccleſia.

Conſtructio S. E. Ouetenſis. 516
Eius Dedicatio. ibid.
Illius Eccleſiæ dignitates. ibid.
Miniſtri. ibid.
Catalogus Epiſcoporum S. E. Ouetenſis in Aſturibus recenſetur. ibid.

P

Pallas.

PAmbæotia ſacra Palladi facta ob tutatam Vibem. 370

Panis.

Panes mirabiliter auget S. Bernardus. 560

Paſtor.

Paſtorum feriæ, quænam fuerint. 370

Patria.

Deſideratæ patriæ affectus. 451

S. Paulus.

Vide *S. Dionyſium.*

Paulus V.

Paulus V. conſequitur Beatificationem B. Tereſiæ. 533

Pax.

Ramos lana coronare pacis ſupplicatio. 367

Periurium.

Apud Ethnicos fuere loca ſacra quibus periuria detegebantur. 660

S. Petrus.

Baculo S. Petri ſuſcitat collegam S. Fronto. 632
S. Fonto S. Petri fuit diſcipulus. ibid.

S. Petrus.

De eo martyrologia quid ſenſerint. 515
Quid ſcriptores de ipſo retulerint. ibid.
Acta S. Petri Braccarenſis Epiſcopi. ibid.
Origo Eius. ibid.
Fit Epiſcopus. ibid.
Interfuit Concilijs Toletanis. ibid.
Narbonenſem Eccleſiam regendam ſuſcipit, ibid.
Mors S. Viri. ibid.
Epitaphium à S. Fructuoſo ſcriptum. ibid.
Annus obitus probatur. 516
Sauſſay & aliorum lapſus. ibid.

B. Petrus de Alcantara.

Martyrologia de eo quid retulerint. 575
Quid ſcriptores. 576
S. Petri Alcantarenſis Confeſſoris res geſtæ. ibid.

Eiuſdem

Digitized by Google

Notabilium.

Eiuſdem origo, & Patria. ibid.
Quinam eius Parentes. ibid.
Minorum habitum induit. ibid.
Dei nutu flumen ſicco pede tranſegit. ibid.
Opuſculum deuotionis ſcripſit. ibid.
Abſtinentia eiuſdem à cibis. 577
B. Petri de Alcantara feruens oratio. ibid.
Nonnulla alia mortificationis exercitia. ibid.
Luctæ ſpirituales, & corporales cum dæmonibus. ibid.
Caſtitatis erat amantiſſimus. ibid.
Eius patientia permira. 578
Humilitatem ſummè excoluit. ibid.
Dono Prophetiæ fuit clariſſimus. ibid.
Quali Prophetiæ dono. ibid.
Salutem ægrotæ animæ reſtituit. 579
Choriſtæ morbum vaticinat. ibid.
Flumen tranſegit Dei opera. ibid.
Pane cœleſti Beatus Petrus reficitur. ibid.
Quænam in ordine ſuo munia obiuit. 580
Moritur. ibid.
Poſt eius exitum corpus eius eleganti ſpecie decoratum apparuit. ibid.
Eius corpus ſepulturæ mandatur. ibid.
Cultus ei exhibitus. ibid.
Pro ſancto Petro de Alcantara ſepulchrale carmen. ibid.

S. Petrus Ratenſis.

Quid martyrologia de S. Petro Ratenſi 573
Qui de eodem mentionem fecerint. ibid.
Acta tranſlationis ſacrorum S. Petri Ratenſis pignorum. ibid.
S. Petri ſedes. ibid.
Martyrium eiuſdem Epiſcopi. ibid.
Reliquiarum eius collocatio, ibid.
Reliquias ex Ratenſi oppido ſuſtulit D. Baltazar Limpus Braccarenſis præſul. 574
Braccaram ipſas perduxit. ibid.
Reliquiæ magnifice recipiuntur. ibid.
Et in Capella S. Petri Apoſtoli Eiuſdem ſancti Reliquiæ collocantur. ibid.
Vbi hoc Epitaphium idiomate Luſitano ibid.
Quid hoc epitaphium Latine ſonet. ibid.
Pars cranij in ſacrario reconditur. ibid.

S. Petrus Martyr.

De eo martyrologia, & ſcriptores. 469
Acta S. Petri martyris. ibid.
Eius origo. ibid.
Patria quæ. ibid.
Militia. 480
Patriam reuertitur. ibid.
Ad fidem conuertitur. ibid.
Comprehenditur. ibid.
Coronatur. ibid.
Probantur Epigrammate vetuſto Acta S Martyris. ibid.

Anno 105. patriam repedauit. 481
Carmen explicatur. ibid.
Quo tempore compleuit agonem. ibid.
Qua cauſa Petri nomen aſſumpſit. ibid.
Quo loco corpus conditum fuerit. ibid.
Antiquus, & recens cultus. ibid.

S. Petrus pulcher.

Martyrologia. 481
De eo Scriptores. ibid.
Acta S. Petri cognomento Pulchri. 482
Eiuſdem origo & patria, ibid.
Diſcipulus S. Iuliani vrbani. ibid.
Miniſter Eccleſiæ efficitur. ibid.
Nec non Toletanus Antiſtes. ibid,
Scripſit Libellum de Paſchate celebrando. ibid.
Eius charitas in Muzarabes. ibid.
Caſtitas in profligandis ſacerdotum nuptiis. ibid.
Fato fungitur. 483
Sepulturæ mandatur. ibid.
De eodem ſancto carmen. ibid.
Quo tempore Toletanus Antiſtes? & an poſt Concordium, & Cixilanem, vel poſt. ibid.
An Martyr fuerit. 484

S. Petrus.

Vide *S. Dionyſium.*

S. Philippus Philoteus.

Dies obitus conſignatur. 609
De S. Philippo Philotheo carmen. ibid.
An idem ac Epiſcopus Firmanus, ibid.
Negatur authoritate Flauij Dextri. 610
Et S. Braulionis Epiſcopi Cæſarauguſtani. ibid.
Quid de eodem ſancto Philippo Scriptores retulerint. ibid.
Acta ſancti Philotei Hiſpaniarum Legati, Epiſcopi & Confeſſoris. ibid.
Vnde originem traxerit. ibid.
Patria, & Ciuilitas. quæ. ibid.
Athenas ſtudiorum cauſa properat. ibid.
Areuarum Prouinciæ gubernator Eligitur. ibid.
Fidem à Paulo Apoſtolo ſuſcipit. 611
Interfuit paſſioni SS. Geruaſij & Protaſij. ibid.
Epiſcopus conſecratur à Clemente. ibid.
Hiſpanias luſtrat & Laminium repedat. ibid.
Vitæ ſanctitate clarus, & inſignis miraculis ad æternitatem properat. ibid.
Quo loco obierit. ibid.
An fuerit Pontifex Toletanus. ibid.
Mittitur in Hiſpaniam legatus à S. Clemente. ibid.

S. Pientia.

Vide *S. Nicaſium.*

Index Rerum

Pius V.

Pij V. Pont. max. mens quaſi præſcia. 454

Placentina Eccleſia.

Dedicatio S. E. Placentinæ. 560
Huius S. E. exordium. ibid.
Progreſſus. 561
Catalogus Epiſcoporum S. E. Placentinæ. ib.

S. Placidia.

Quid martyrologia, & Scriptores ſenſerint. 502
Acta S. Placidiæ. ibid.
Origo, & Parentes. ibid.
Sororem à morbo liberat. ibid.
Sanitatem reſtituit homini præcipiti. ibid.
Moritur, & ſepelitur. ibid.
Epitaphium. 503
Origo Hiſpana probatur. ibid.
Genealogia S. Virginis. ibid.

S. Placidus.

Vide *S. Anaſtaſium.*

Plinius.

Plinij ad Sanctum Florentium epiſtola. 661

SS Primus, & Felicianus.

De ijs martyrologia. 429
Quid Scriptores. ibid.
Acta S. Primi, & Feliciani fratrum martyrum. ibid.
Origo. ibid.
Chriſti fidem fatentur. ibid.
Capite plectuntur. ibid.
In Cathaloniam transferuntur. ibid.
Tranſlationis tempus. 430

S. Prudentius.

Sanctum Prudentium tranſeuntem Dorium recipit S. Saturius. 379
Illum S. Saturius in diſcipulum eligit. ibid.

Puteus.

Putei apud Romanos coronati. 368

Pyanepſia ſacra.

Pyanepſia ſacra apud Græcos in commemorationem aduentus Theſei ex creta Minotauro deuicto. 367
Horum ſacrorum ritus deſcribitur. ibid.

Q

S. Quirinus.

Vide *S. Nicaſium.*

R

Regulus.

SEx Reguli claſſis rectores. 446

Requeſennius.

Requeſennium alloquitur Io. Auſtriacus. 452
Eiuſdem reſponſio. ibid.

Roſarium.

Roſarium prædicat S. Dominicus. 382
Roſarium inſtituit Deipara. 381
Roſarij qualis modus. 382
Item & myſterium. ibid.
Nec non Roſarij multiplex profectio. 383

S

S. Sabina.

TRanſlatio ſacrarum exuuiarum S. Sabinę Virginis, & Martyris. 665
Eiuſdem S. Sabinæ Tranſlationis res geſtæ. ib.
Arnaldi Mironis equitis virtus ſtrenua. ibid.
Agerenſe Caſtrum capit. 666
Baſilicam S. Petri erigit. ibid.
Canonicos Regulares adducit. ibid.
Corpus S. Virginis & martyris ex Gallia tranſfert. ibid.
S. Sabina ſocia S. Fidei martyris Agenenſis in Gallia. ibid.

S. Sabina.

Vide *S. Fidem.*

S. Sabina.

Vide *S. Vincentium.*

S. Sabinus.

S. Sabini Elogia. 489
S. Sabini geſta. ibid.
Eiuſdem origo. ibid.
Patria quæ. ibid.
Monachum agit. ibid.
Necnon Eremitam. ibid.
Vitam angelicam peragit. ibid.
Miracula ab ipſo S. Sabino patrata. 490
Dæmonis aſtus deuincit. ibid.
Virtutibus clarus ad ſedes ſuperas prouolat. ibid.

S. Samuel.

Vide *S. Danielem.*

S. Saturius.

Eius ſanctitudo. 378
Vt quid nondum in albo Sanctorum ſcriptus. 379
De eodem Scriptores. ibid.
Res geſtæ S. Saturij Eremitæ. ibid.
Eiuſdem origo. ibid.
Seceſſus. ibid.
S. Prudentium Dorium tranſeuntem recipit. ibid.
Illum in Diſcipulum eligit. ibid.
Moritur & ad felicem æternitatem aduolat. 380
Epitaphium. ibid.
Cultus ipſi S. Saturio exhibitus. ibid.
Vbi hodie requieſcat S. Viri corpus. ibid.
Annus obitus. ibid.

Digitized by Google

Notabilium.

SS. Saturninus, Nereus, & CCC. LXV. ſocij martyres.

De eis quid martyrologia. 551
Quid Scriptores. ibid.
Circa hos SS. Equilini error. ibid.

SS. Saturninus, & Lupus, martyres Deobrigenſes.

Quid martyrologia de eis. 524
Quinam de eiſdem mentionem fecerint. ibid.
Quo loco paſſi fuerint. ibid.

Scalabis.

Vide v. *Iulium Præſidium.*

Scorpius.

Scorpij cæleſtis ſigni occaſus. 371

S. Scubiculus.

Vide *S. Nicaſium.*

Sedulius.

An amicus S. Heſichius Sedulij oretani Epiſcopi. 388

Selinus.

Selini omnis poteſtas. 445
Selini verba ſuperba in ordine dato Baſſani. 452

Septa.

Septam vrbem pergunt SS. Daniel & Socij. 522
Ibidemque verbum Chriſti ſeminare incipiunt. ibid.
In eadem vrbe palàm Chriſtum confitentur. ibid.
Necnon prædicant. ibid.

SS. Sergius, Bachus, Marcellus, & Apuleius.

De ijs martyrologia. 438
Inuentionem SS. Corporum quis ſcripſerit. 439.
Acta inuentionis ſacrorum pignorum corporum Beatorum Martyrum Sergij, Bachi, Marcelli, & Apulei. ibid.
Situs inuentionis deſcriptio. ibid.
Eremitorium S. Chriſtophori vetuſtum. ib.
Capſa lapidea detegitur. ibid.
In ea quatuor hominum oſſa cum epigraphe. ibid.
Eorum miracula. 440
Eleuatio. ibid.

SS. Seruandus, & Germanus.

Quid de ijs martyrologia ſenſerint 621
Quid retulerint de ijſdem Scriptores. ibid.
Acta SS. Seruandi, & Germani martyrum. ibid.
Vnde ortum duxerint. ibid.
Parentes qui. ibid.
Confeſſorum titulo illuſtrantur. 622
Nonnullos ad fidem conuertunt. ibid.
Comprehenduntur denuo. ibid.
Catenis onuſti in Mauritaniam deferri iuſſi. ibid.
Ad fundum Vrſinianum ſubſiſtunt. ibid.
Glorioſa morte vitam æternam conſequuntur. ibid.
Corpora ſanctorum Emeritæ, & Hiſpali conduntur. 623
Annus paſſionis ſanctorum martyrum. ibid.
In officijs Gaditanis nuper eorum officia omiſſa. ibid.

Sigebodus.

Sigebodus Narbonenſis Epiſcopus S. Eulaliæ reliquias quæritat. 625
Quibus non inuentis receſſit. ibid.

Solienſis vrbs.

Quid de Solienſi vrbe Scriptores retulerint. 681
Quo nomine vocitent eam nonnulli. ibid.
Eiuſdem vrbis ſitus quis. ibid.

S. Stephanus.

A ſancto Stephano Baptiſmum poſcit & ſuſcipit B. Melantius. 613

Synderedus.

Synderedum eijciunt VVitiza, & Oppas. 406
Synderedus relicta ſede Romam repedat. ibid.

T

Tabernaculum.

TAbernaculorum feſtum quo die apud Hebræos celebraretur. 366
Qualiter hæc ſolemnia à Ioſepho deſcripta. ibid.

Tagus.

Tagi fluminis laudes. 596
Ad Tagum Corpus S. Irenes emittit fluuius Nabanus. 527

Tariffa.

Reges Mauri Tariffam obſidione cingunt. 678

Tempeſtas.

Tempeſtas oratione S. Bernardi ſedatur. 558
Vineas tempeſtas obruit. 512

Teodiſclus.

Teodiſclus Epiſcopus Beacenſis martyr. 571

S. Tereſia.

S. Tereſiæ virginis Elogium. 527
In honorem S. virginis Tereſiæ varia Epigrammata. 528

Index Rerum.

Quid de ea martyrologia. 529
Qui de eadem S. mentionem fecerint. ibid.
Acta S. Teresiæ virginis ordinis Carmelitani strictioris obseruantiæ, Matris, & Magistræ. ibid.
Quos Elegit Deus ad fundationem Ecclesiæ. ibid.
Virginis huius nomen. ibid.
Origo, natiuitas, & parentes. 530
Puellula martyrij desiderio exardet. ibid.
Sed monasterium Carmelitarum ingreditur. ibid.
Eius fides. ibid.
Eius maxima spes. ibid.
Dei quam magna eius dilectio. ibid.
Arduum virginis votum. 531
In proximum Charitas eius. ibid.
Inimicorum dilectio. ibid.
Perfectio impletionis votorum. ibid.
Scripsit volumen in cantica ibid.
Paupertatis votum rigide obseruat. ibid.
Simul & votum castitatis. ibid.
Inuicta eius patientia. ibid.
Ordinis Carmelitani reformationem exorditur. 532
Frumentum non deficit Monialibus in necessitate. ibid.
Monialem erysipelâ laborantem tactu sanat. ibid.
Nec non aliam pleurytide afflictam. ibid.
Moritur. ibid.
Varia de eius glorificatione testimonia. ibid.
Miracula post eius transitum. ibid.
Corpus eius sepelitur. 533
Exhumatur ob odoris fragantiam. ibid.
Varia post eius translationem miracula. ibid.
De eius beatificatione agitur. ibid.
Consequitur à Paulo V. ibid.
Agitur de Canonizatione. 534
De ea qui scripta nonnulla retulerint. 537
Hymni varij in Laudem S. Teresiæ. ibid.
Catalogus Monasteriorum ordinis B. V. Mariæ de monte Carmelo à B. Teresia à Iesu reformati, structorum in Hispania vtriusque sexus Chronologice scriptus. 560
Monialium monasteria in orbe. 548

Thesmophoria.

Thesmophoria sacra, quæ. 369
In his sacris quid mulieres facerent. ibid.
Causa horum sacrorum apud Græcos. ibid.

S. Thyrsus.

Quid Martyrologia. 408
De eo Scriptores. ibid.
Acta martyrij S. Thyrsi & sociorum martyrum. 409
Martyrum constantia. ibid.
Eorum Corona. ibid.
Sepulchrum, ibid.
Inuentio. ibid.
Translatio in Hispaniam. ibid.

Toletana Ecclesia.

Dedicatio S. Apostolicæ, & Patriarchalis E. Toletanæ Hispaniarum primatis. 634
Catalogus Antistitum S. E. Toletanæ Hispaniarum primatis, & fere toto orbe Celeberrimæ. ibid.

Triumphus.

Varij recensentur triumphi. 365. & sequentibus.

Tuba.

Tubarum festum apud Hebræos, quo die. 365

Turca.

Turcarum incursus. 443
Eorum naues quot. ibid.
Regis Turcarum præceptum. ibid.
Turcarum stratagemata. 444
Eorum trepidatio. 466
Turcæ fugam capessunt. 471
Eorum desperatio. ibid.

V.

SS. Valentinus, & Encratis.

QVid de sanctis Valentimo, & Encratide retulerint Scriptores. 648
Martyrij SS. Valentini, & Encratidis fratrum S. Fructi Eremitæ Segobiensis Diœcesis Patronorum relatio. 649
Eremitorium S. Thyrsi prope Cauallar oppidum accipiunt. ibid.
Eorum ibidem Exercitia. ibid.
Obsidentur à perfidis sarracenis. ibid.
Eorum Constantia permira. ibid.
Coronam gloriæ recipiunt. ibid.
Eorumdem corpora sepulturæ dantur. ibid.
De Sanctis Valentino & Encratide carmen. 650
An SS. fratres fuerint martyres. 651
Inuentio, & Translatio reliquiarum. ibid.

S. Valentinus.

Vide *S. Maximilianum.*

S Valerius.

Translatio Capitis & Brachij S. Valerij Episcopi. 600
Duorum Translationum facta in vnum collecta. ibid.
Lapsus scriptoris lectionum Translationis S. Valerij. 601
Acta translationis Capitis, & Brachij S. Valerij. ibid.
Eiusdem S. Valerij Exilium. ibid.

Vita

d by Google

Notabilium.

Vita in exilio quæ. ibid.
Mors & ſepultura eius. ibid.
Tranſlatio, & inuentio corporis. ibid.
Ex Helia Theologo. ibid.
Tranſlatio Brachij Rotâ Cæſarauguſtam 602
Tranſlatio Capitis per Alphonſum, II. Regem Aragoniæ. ibid.

Vallis-Paradiſus.

Ciſtercienſium congregationi Hiſpanicæ paret hoc monaſterium. 438
Quo tempore conditum. ibid.
A quo prima fundamenta ſua recepit. ibid.
Quo nomine hodie hoc cœnobium vocitetur. ibid.
In quo loco ſitum. ibid.

Venerius.

Venerius dux Venetorum. 455

Venetiæ.

Venetiarum vrbis deſcriptio. 454

S. Veranus.

Quot Sancti nomine Verani fuêre. 583
S. Veranus Tarraconenſis Præſul ab illis diuerſus. ibid.
Eiuſdem res geſtæ. 584
Origo illius. ibid.
Eius ſedes. ibid.
Exul Toletanam vrbem ingreditur. ibid.
Toletum deſerere conſtituit. ibid.
Virtutibus & miraculis inſignis ad ſuperos greſſus dirigit. ibid.
Sepulchrum Sancti & Epitaphium. ibid.

Vertumnus.

Vertumnalia feſta Vertumno Tuſchorum Deo fiebant. 365
Vertumni origo apud Propertium remiſſiuè. ibid.

SS. Veriſsimus, Maxima, & Iulia.

De ijs quid Martyrologia. 373
Qui de Illis aliquid ſcripſerint. 374
Acta SS. Veriſſimi, Maximæ, & Iuliæ fratrum martyrum. 375
Perſecutio. ibid.
Eorum origo, ibid.
Torquentur varijs cruciatibus. ibid.
Coronantur. ibid.
Corpora in pelagum conjiciuntur. ibid.
Sepeliuntur. ibid.
Inueniuntur, & collocantur. 376
Annus agonis. ibid.
Maurolyci, & Nunij error. ibid.
In Sanctorum honorem varia Epigrammata, ibid.
Baſilicæ. ibid.

SS. Victor, Alexander, & Mucianus.

S. Victor an Beacenſis an Braccarenſis Præſul 570
Mendum in codice Iuliani Toletani circa SS. ibid.
Quid martyrologia. 571
Qui mentionem fecerint de ijſdem Sanctis. ibid.
Eorumdem SS. res geſtæ. ibid.
Origo, & virtutes ibid.
Ipſorum inſula. 571
Propter fidem multa tolerant. ibid.
S. Victor & ſocij coronantur. ibid.
Cultus exhibitus. ibid.
Quis Rex Sarracenorum hanc perſecutionem excitauit. ibid.
Galeſinij gloſſema. ibid.

Victoria de Benamarin

Feſtum victoriæ de Benamarin apud Toletum. 677
Quid Scriptores retulerint. ibid.
Hiſtoria belli Maurici ad flumen ſalſum confecti. 678.
Belli cauſa & origo. ibid.
Vtriuſque exercitus copiæ. ibid.
Reges Mauri Tariffam obſident. ibid.
Aciei Alphonſi inſtructio. ibid.
Pugnæ initium. ibid.
Celebris victoria proclamatur. ibid.
Victoria diuite ſpolio opulenta. 679
Indicitur feſta dies. ibid.
Victoria hæcce Beatæ Virginis Mariæ auſpiciis perpetrata. ibid.

Victoria.

A Deo omnis victoria procedit. 460
Victoriæ Sullanæ ludi à quo, & quamobrem inſtituti. 371

S. Victoricus.

Vide *S. Claudium.*

S. Vincentius.

Tranſlatio ſacrorum pignorum S. Vincentij Martyris Agennenſis. 662
Quid martyrologia. ibid.
Hiſtoria Tranſlationis Corporis S. Vincentij leuitæ Valentiæ Hiſpaniæ Caſtrum Albienuſim Galliæ. 663
Caput. I. ibid.
Audaldus venit Hiſpaniam ad vrbem Valentiam. ibid.
Caput. II. ibid.
Mauro hoſpiti ſecretum propalat, & S. Vincentij repetit ſepulchrum. ibid.
Cap. III. ibid.
Noctu leuat Sancti martyris corpus. ibid.
Cap. IV. ibid.
Caſtrum in Gallia perducit. ibid.
Cap. V. 664
Miraculum pro veritate pignorum. ibid.
Cap. VI. ibid.

Index Rerum Notabilium.

Locus collocationis exuuiarum deſcribitur. ibid.

SS. Vincentius, Sabina, & Chriſtetes.

De illis Sanctis Martyrologia. 656
Quid ſenſerint ſcriptores. ibid.
Acta SS. Vincentij, Sabinæ, & Chriſtetæ fratrum martyrum. ibid.
Eorum origo & patria quæ. ibid.
Quæ eorundem fides. 657
Vincentius comprehenditur. ibid.
Eiuſdem in reſponſis conſtantia. ibid.
Tactu plantæ pedis Martyris lapis duritiem ſuam deponit. ibid.
Sorores viſitant Beatum martyrem. ibid.
Cum quo Abulam fugiunt. 658
Inueniuntur, & torquentur diriſſimè. ibid.
Martyrio conſummati fratres vnà ad Deum remuneratorem properant. ibid.
Corpora eorum inhumata ſerpens cuſtodit ib.
Iudæus conuertitur. ibid.
Et corpora SS. ſepeliuit. ibid.
Iiſdem martyribus Baſilicam conſtruxit. ibid.
In honorem martyrum carmen. ibid.
An Eborenſes ex Luſitania, an Elborenſes ex Carpetania. 659
Mos iurandi ad tumulos Sanctorum qualis. ibid.
In vſu tempore Abraham ex Auguſtino ibid.
Et Romanorum ſæculo. ibid.
Apud Ethnicos fuere loca ſacra quibus periuria detegebantur. 660
Apud Chriſtianos inueniuntur, etiam multi tumuli ſanctorum. ibid.
Maxime S. Vincentij Abulenſis. ibid.
Hoc iuramenti experimentum apud Hiſpanos vetitum. ibid.

Vinum.

Vinum S. Bernardus mirabiliter mũltiplicat. 552
Nec minuebatur licet abundanter diſtributum. ibid.

S. Virilis.

Quid martyrologia. 377
Scriptores de eo. ibid.
Sancti Virilis res geſtæ excidere. ibid.

Votum.

Arduum S. Tereſiæ votum. 531
Perfectio impletionis votorum. ibid.
Paupertatis votum rigide obſeruat B. Tereſia. ibid.

S. Vrbanus.

An fuerit Pontifex Toletanus. 405
Probatur fuiſſe Antiſtitem Toletanum ibid.
Pro S. Vrbano Pontifice Toletano carmen ſepulchrale. ibid.
Ex Scriptoribus vetuſtis. ibid.
Ex recentionibus. 406
Reſpondetur contrarijs argumentis. ibid.
Acta S. Iuliani cognomento Vrbani Antiſtitis Toletani. ibid.
Origo, patria, & ſtrudia. ibid.
VVitiza & Oppas Synderedum eijciunt. ibid.
Synderedus relicta Sede Romam repedat. 407
Hiſpanici excidij origo. ibid.
S. Vrbanus reliquias refert in Aſtures. ibid.
Confirmatur Epiſcopus Toletanus. ibid.
Pacta deditionis vrbis Toletanæ. ibid.
Eccleſia S. Iuſtæ in metropolitam erigitur. ib.
Agarenorum tempore facies religionis. 408
Mo.itur. ibid.
De nomine & cognomine S. Præſulis. ibid.
Obitus Dies, & Annus quis. ibid.

S. Vrſula.

Quid de Sancta Vrſula martyrologia. 603
Acta S. Vrſulæ, & XI. mille Virginum, & martyrum. 604
Vrſulæ virginis origo. ibid.
Comitatus puellarum. ibid.
Eiuſdem virginis ſtrenuitas. ibid.
Angelus prædicit agonem. ibid.
Romam cogitat, & proficiſcitur. 605
Loca ſancta viſitat. ibid.
Patriam reuertitur. ibid.
Coronam æternitatis vnà cum ſocijs recipit.
S. Vrſulæ caput in Cœnobio Vallis-venariæ. 606
De ſanctis Martyribus carmen. ibid.

VVitiza.

VVitiza & Oppas Synderedum eijciunt. 406

Vulcanus.

Chalcæa ſacra Vulcano peracta, ſub Mineruæ velamine apud Athenienſes. 370

Z

Zamora.

VRbs Hiſpaniæ Epiſcopalis 423
Lapides in eius vrbis ſitu & terminis inuenti quomodo vocati. ibid.
Vrbs illa antiquiſſima. ibid.
Circa eam error nonnullorum. ibid.
Tempore Romanorum condita. ibid.
De ea Scriptores. ibid.

FINIS.

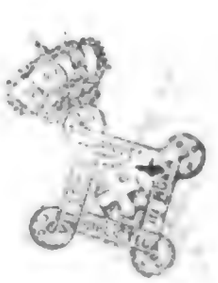

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google